صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩٠٥	٢٧	ڪنڇپو	ڪنڇيو
	١٥	جيڙن	جيڙن جو
	٢٣	براي	برائي
	١٣	دن	ڏن
	٢١	سالين	ساليِن
	١	ڱلارو	ڱلارو
	٤	ٻڙ	ٻڙ
	٩	ٻڻي	ٻٽي
٩٥١	٢	تراڪس	ٽراڪس
٩٥٦	٨	ٻچ	ٻچ

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩٦٤	١	ٻني	ٻٽي
٩٧٠	٢٦	نا مطاقس	نا مطابقس
٩٩٠	٤	ڌر	۽ ائين ٻيو
٩٩٠	٥	اب	ٿاب
٩٩٣	١٨	ڦکي	ڦکي
٩٩٣	٢١	نمر	لمر
٩٩٥	١٩	اڙد ڱڙد	اڙد ڱڙد
٩٩٦	١	ٻليڻجي	ٻانجي
٩٩٦	٧	لڳو	لڳاو
١٠٠٠	٢٩	آساڙا	آڪاڙا

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٥٦٣	٢۴	وام وام	وام نام
٥٧۴	١٦	خزابيا	خزانيا
٥٨٢	١۴	آنگر	آگر
٥٨٢	٢۴	———	جو روپ آهي
٥٨۴	٥	اي	لي
٥٨٧	٢٣	ن	ڻ
٦١١	١٩	چائنت	چائنٽ
٦٢۴	٢٦	ٿي	ٿِي
٦٢٧	١٢	ڀڄا	ڀڄتا
٦٢٨	۴	ا صال	اِتصال
٦٢٨	١٣	پرڪشائون	پرڪشائون
٦۴١	٧	ڇپائين	ڇپائين
٦۴٣	١	ڪَن	ڪُن
٦٦٥	١٥	ساهيتا	سهايتا
٦٧۴	٢٢	ساز	ساڙ
٦٨٨	٢٩	پيشرمائي	پيشرمائيءَ
٦٨٨	٢٩	ييمهائي	ييمهائي
٦٨٩	١٢	انسانيت	انسان ذات
٧٠٥	٢٢	اٿي	اٿي
٧٢١	٢٥	ڇڪر	ڇڪڙ
٧٢٣	١٩	مي	مَي
٧٢۴	٢٣	جوڳيسر	جوڳيسر
٧٣٩	٩	پرٿي	پرٿي
٧۴٣	١٨	پائندو	پائيندو
٧۴٣	٢٦	ايءِ	پيڻ
٧۴۴	٣	سرت	سيرت
٧۴٥	١١	وڄٽو	وڪڄٽو
٧۴٧	١٧	ڪانڊ	ڪنڊ

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٧۴٨	٢٩	پايدارءِ	پايداريءِ
٧۴٩	١۴	موافف	موافق
٧٥٧	٢١	وهبو	وهبو
٧٧١	٢٢	ڪهليا	ڳَهليا
٧٧١ / ٧٧٢	٢٧ / ١	همن	هُه
٧٧٢	٢٥	عبادت	
٧٨٨	٢١	سڄائي	
٧٩٣	١۴	ڳه	
٧٩۴	٨	لڪاءِ	لڳاءِ
٧٩۴	١٠	مخفل	مخمل
٨٠٦	٢١	اي	لٿي
٨١۴	١٢	اوطازان	اوطان
٨١٦	١٥	روسه	پوسه
٨٢٠	١٥	ٻڌالي	ٻڌالي
٨٣٦	۴	اِنفاف	اِتفاق
٨٣٦	١٦	پرارٿا	پرارٿنا
٨۴۴	١	ٽو	ڪٿو
٨۴۴	٢٨	ٻڪئي	ٻڪئيءَ
٨۴٦	٥	ڪهابل	ڪهابل
٨۴٦	١۴	حبتن	محبتن
٨۴٨	١٠	ڪسا	ڪَسا
٨٥٢	٩	مجهه	مجهه-م
٨٦١	١١	اسيلٽي	سيلٽي
٨٦٥	١٥	١٥	١٦
٨٩١	١٣	پيلاني	پيلاڻ
٨٩٢	١۴	مابت	مُناسب
٩٠٢	١٣	ماراڻيدي	هاوال
٩٠٣	٧	رجهاني	راجا
٩٠٣	١٦	دور	دوُ

صفحو نمبر	سٽ نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٢٦٤	١٩	فقر	وِڪر
٢١	٢١		
	١٨		
	٢٢		
		دئي	ذِئي
	٢	ڪ	وو ڪ
	١١	ڪروڌا	ڪراڌا
	٩	ٿيو	ٿيو
٣٢٦	٩	سُمي	سُمي
٣٣٧	٦	علمي	عملي
٣٣٧	١١	سج	سج
٣٣٧	١٢	لئي	لئي
٣٣٧	٢٨	سچار	سچار
٣٤٠	٧	لقاطا	لقاصا
٣٤٣	٣	متهي	متهئي
٣٤٣	١١	پاڻ	پاڻ ۾
٣٤٤	٢١	اوستعمال	استعمال
٣٥١	١٨	پڪڙ	پڪڙيا
٣٥٤	١٦	ٻيڪا	ٻيڪا
٣٥٦	٤	آئر	آئر
٣٦٥	٩	ڪوشس	ڪوشش
٣٦٥	١١	سدق	سدق با
٣٦٨	١٢	سچر	سچر
٣٧٦	٢٩	نظر قربي	نظر فربي
٣٨٢	٣٠	نهائيءَ	ندهائيءَ
٤١٣	١٧	ڳٺ	اُوڳٺ
٤١٣	١٧	حل	هَل

صفحو نمبر	سٽ نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٤١٣	٢٩	ڳٺ ڇرر	ڳُٺڇرر
٤١٥	١١	قاوُر	ڪاوُر
٤١٥	٢٩	سؤاپ	سنئپ
٤١٦	٢٨	ملتو	منگتو
٤٢٣	١١	گهر	گهر
٤٣٩	١	اپدا	پيدا
٤٤١	١١	علميت	عمليت
٤٤٤	٩	مُتهائي	لامُتناهي
٤٥٩	١٨	ٿا ٿي	ٿاٻي
٤٦٧	٢٤	واپاري	واپاري
٤٦٩	٩	پرامت هجي	ترپت هجي
٤٧٠	١٥	اي	ئي
٤٧٠	٢٤	اَللهُ‌ال سرستيءَ	سرشتيءَ
		هي	هي اَللهُ‌ال
٤٧١	٢٠	سرائي	پرائي
٤٧٤	١	اَلله ي	اَلفتي
٤٧٧	٧	بسراس	بِسواس
٤٨٧	١٩	ولهه	واهه
٤٩١	٢٣	ڪالي	ڪالي
٤٩٦	١٧	سو	شُو
٥٠٨	١٣	وَنگا	اَوَنگا
٥٣٠	١٥	لريب	لريت
٥٣١	١	لي	اِي
٥٣٥	٢٧	دتا	ددا
٥٥١	٢٣	محاوَقاب	محاوَقاف
٥٥٤	٢٣	تربانَ	تاباڻَ
٦٢٥	٨		
٥٦٠	١٣	بي	پيو

ڀُلنامو

[ڪرپا ڪري، ڀُلن هِن ہلامي پٽاندڙ، پستڪ ۾ درستيون ڪري پوءِ
...جي پڙهائي شروع ڪريو.]

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
٩	٢٦	آليو	آيو
٢٥٠	١٢	آليو	آيو
١١	٢	ساڳي	ساڳيئي
٣٤	٢٣	چڪمڪ	چقمق
٤٤	٣٠	مانب	مناسب
٣٠٣	٢٦	مانب	مناسب
٥٣	٢٧	اسعه	واسعه
٥٨	٣٠		هي
٦٧	٢٢	وشنائي	روشنائي
٧١	٢٠	سطع	سطح
٢١٧	١٦	سطع	سطح
٢١٨	١٧	سطع	سطح
٤٦٨	٢	سطع	سطح
٨٦	١٧	ڪهڙي	ڪَهڙي
٨٧	١٨	نا ٿِريل	ٿِريل
٨٨	٢٣	نڊا	اَنڊا
٩٣	١٧	ڪانين	ڪنائين
١١١	١٣	سونهيل	سنڀيل
٣٦١	١٧	سونهيل	سنڀيل

صفحي جو نمبر	سٽ جو نمبر	غلط اکر	صحيح اکر
١١٢	٦	ڏلالت	ن
١١٢	٩	ٿمر	تو
١١٣	١٠	سوڙهي	سنگهي
١١٣	١٨	اٺمالن	اعمالن
١٦٠	٧	منتضر	منتظر
١٦٠	٨	جيڦون	جيڦو
١٦٠	٢٧	ليڪ	آليڪ
١٧٨	١٥	آجزي	عاجزي
١٨٩	٢٨	ابع	اربع
١٩٠	٢١	چلين	چڪين
٢٠٢	٢٩	نہ	—
٢٠٣	٢٦	نهڙ	نهر
٢١٨	٢٤	آج	اُج
٢٣٧	٩	اڃا وڃا	—
٢٣٨	٢٢	اڙاٺنو	بي اڙاٺنو
٢٤٩	٩	آٺبا	آٺا
٢٥٠	١٣	آٺبا	آٺا
٢٦٣	٢	نبم	نيم
٢٦٣	١٣	برٽ	برٽي ڪر

ڪٿان آهر ڏاڙهو آهي، ۽ ڪيتن وٽ يار ڀيڙهو آهي؟ نه ڪٿان ۽ ڪيتن ٻيلڪ ٻيڙو، ڪٿي هنالين ۽ ڪٿي مڪانين آهي، ڪٿي آبادي ۽ ڪٿي ويراني آهي، ڪٿي سڪي ۽ ڪٿي پاڻي آهي؟ نه ڪيتن اوراس ۽ جهنگ جهاڳيا، ڪيتن پيرن مان ڪنڊا ڪڍيا، ڪيترن اڏا ۽ اُبا لنگهه لنگهيا؟ نه ڪيتن پٽن لڪ ڀڄيو، ڪيتن پاڻيءَ جي پياس ملندي، ڪيتن ان جي ليڙي گهٽي ۽ ڪيتن وچ سيئر جا ڪٽن پار ڪيا، ڪيتن ڪناري وڃي لڳو؟ آڌ جڳاڌ ڪان پڇن پيا، ڦر ڦر ڏيئي نه واهرو واهر ڪرڻ لاءِ واجهائين پيا، بسر ڪر نه ولي لو، الاهي آواز آتائي لو، روحاني روشني جهٽي لو، ليج سان ليجم ملائي ڪوڙا ڏيئا نه ڪروڙان پيا ٿمڪن پر ڪرڻ ڪجهي وسامندا وڃن ۽ وسارڻا وڃن.

اي سنڌ، اوت وٽ انهن عاشقن ۽ آهلوڪن جي، نيز جُمر انهن پيرن ۽ پيغمبرن جا بن انهن ديوانن ۽ درويشن کان، مهر مڪ انهن مهاتمائن ۽ مرشدن جي، جسي رهبت جا الهام آئي سگهن ٿا. نه من پاڪ پيرو ڪري، من موت ڪاٽسي، سدت سهارو ڏئي ۽ سنگرو سؤنهون ٿئي. نه من مان به انين ڪيج پاپان، ڪيج پراپان، ڪيج وات ٿوتان، ڪيج وڪ وڌاپان، ڪيج دلبر جي دامن پر اچان. سفر لاشڪ لنبو آهي، ابيرو پيچيدو آهي. جسم به جلو آهي، دل ڌهڪيل آهي، من ملين آهي. پر سڏ سچي الم، پريت پڪي الم. اماڻي پُوڄي آئي، جهولي جهليان لو. ٿهڄي پڙ لي پاند پائي پڪاريان لو. من آساڙيت جي آس اڳهامجي. من ڪر رهبر رحم ڪري، هن پالنهاري ڪي نه پڌ پراڻي، دڳ لڳائي، پار پهچائي. من سڪ صدقي، سالڪن صدقي، هن پدچان اندي جا نه پدن حلاس ڪرائي، قيد مان ڪڍي وحدت جي وجود پر ڦسائي. خير، وساري ته وساري، سو وس نه آهي واهروءَ جي. پدو نه پيڪ گهرندو رهندو، آنسون اوليندو رهندو، اُميد تي لڳندو رهندو، ٿابان لاءِ لوسندو رهندو ۽ مهر مليي نمندو رهندو.

پڪار پهچي ٿي - پلاند پڪڙڻ لڳ پدي جي عادت آ،
سويل سرچي نه سرچي - عرض ۽ عبادت پر نه پدي جي عقيدت آ،
پهل پرچي ٿي پرچي - دل پدي جي ٿي سدس قدمن پر آ،
پدو وڃي ٿي رڇي - سده پيرو لڳ پرڪرليءَ جو پرلپال آ.

سماپت

اِم شانتي، شانتي، شانتي.

ست سري اڪال.

اُوستا ۾ آئي ٿو، سوڙهي سنسار مان لنگهائي پيڇ جي هر ۾ ٻهاري ٿو، ايڪ اَنيڪ ۾ ۽ انيڪ ايڪ ۾ ڏيکاري ٿو. اِئين برهم ۽ برهمانڊ گڏ ئي مسيل ڀاسجن ٿا.

اِهو آهي امر پد، پرم پد، تريٿ پد، سهج پد، چوٿون پد، سچ کنڊ، سچ محل، سچ منڊل، نج ڌام، نج ٿانءَ، سهج گفا، الکهه گفا، نهچل آسڻ، سک ساگر، آنند مها وغيره وغيره. ٿالا ته اچا ڪٿي سهڻين وچڻن، پر اِنهيءَ پد جو پورن بيان نه ٿيندو. صاحبن ٻُڌايو آهي ته اُتي سچا تال وڄن ٿا، اَنهد شبد ٻُڌجن ٿا، الاهي اشارا ۽ نُوراني نظارا ڏسجن ٿا. اِنهيءَ مکتيءَ جي محل ۾، سادڪ پاڻ پروڙي، آتم پراپتي پائي، سمائجي وڃي ٿو سماڌيءَ ۾، سُن ۾، سهج ۾، سچ ۾، ست ۾ رچي ۽ سُرتي لڳيون رهن ٿيون پرم آتما ۾، پرميشور ۾، پرشوتم ۾، پنهنجو پاڻ ۾. رُوحاني رشتيداريءَ جو راز، ڀلا اکر ڪيئن سمجهائي ۽ سلي سگهن؟ ليڪن اِهو مناسب آهي، ته مکتيءَ جي پدوي اُتم ۾ اُتم آهي، جيڪو ٻارا جي پوئين پوڙي آهي داور جي دربار اندر داخلا آهي، داور، درٻاريءَ ۽ دربار جي هڪ ٿي دريافت آهي.

اِنهيءَ پد جي پراپتيءَ بعد، ڪجهه وڌيڪ ڏسڻ جي گهرج آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه نظر اڳيان نروار آهي. ڪجهه وڌيڪ پرائڻ جي غرض آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه حاصل ۽ سڀال آهي. ڪجهه وڌيڪ ڄاڻڻ جي درڪار آهي ڪين، ڇو ته سڀ ڪجهه اڳئي ڄاڻي چڪو آهي. ڪجهه وڌيڪ ڪرڻ جي ضرورت آهي ڪين، ڇو ته ڪارج ۽ اَڪارج ٻئي ماڻي هڪ ٿي ويا آهن. ڪجهه وڌيڪ ملڻ جي مراد رهي آهي ڪين، ڇو ته سڀ ۾ ۽ سڀ سان ميل ٿي چڪو آهي. ڪروڙن ۾ ڪو ڪامل، اِهو ڪٿو ڪمائي، سُورج مکيءَ جي فُلواڙيءَ ۾، نئون گل ٿي ٿو نڪري، ۽ ڦُلواڙيءَ جي خوشبوءِ ۽ خوبصورتي ٿو وڌائي. مکتيءَ ملي ڪسان پوءِ، مکت جي مستڪ تي چٽڪ ٽڪ ڏجي ٿو. هو سچائي گهوڙيءَ تي سوار ٿئي ٿو. گويا کهوٽ جي براسپ هاي ٿي، فرشتا اڳيان فانوس کٽي هلن ٿا، اختاور پنن باجا وڄائين ٿا، ديو دبوتائون گلن جي ورکا ڪن ٿا، سنت سادو سنک وڄائين ٿا، نيمون وارائون نچنديون هلن ٿيون، ته جيئن ٻاري جيءَ جيءَ منائين ٿا. هڪ طرف مکتيءَ روپي ماڪ ميندي وڃي لڳائي، ته ٻئي طرف ترشنا روپي تابوت کڻن ٿا. اُنهن هڪ پاسي اڏمت ليار پيو ٿئي ته ٻئي طرف تربت پٽي ٿي. ترشنا جي تربت تي، لياڳ جو لڪس ٻڌجي ٿو ۽ مکتيءَ جو محل اَڏجي ٿو. ترشنا جي شهادت سادڪ جي سجاوت آهي.

لالن جي ليلا نه لکن کي روز نئون جنم ڏئي ٿي، پر صديءَ ۾ ڪو اهڙو سورمو ۽ سياڻو ستپرش جمي ٿو، نانڪ نرنڪاري نروار ٿئي ٿو، جو پنهنجو نه جنم سڦل ڪري ٿو، پر ڏيهه کي به ڏياڻي ڏيکاري، ڏس ڏئي ٿو، ته ڏکن ۽ ڏاڍن جو ڏونگر ڪيڏو آهي،

جو تن ۽ من، چت ۽ سياڻ، سُڌ ٻُڌ ۽ آتما، سڀ گوبند سان گڏجي لِنون وڃن، جنهن ڪري ٻئي کان، الڳ معلوم نٿي ڪون، نه جنهن هڪ ٻئي کان جدا نٿي ڪري. تنهن ساڌڪ سمجهي وڃي ٿو، ته اهوئي نرگڻ ۽ سرگڻ آهي، اهوئي شام ۽ گوپي آهي، اهوئي پريتم ۽ پريمي آهي، اهوئي گورو ۽ چيلو آهي، اهوئي سڏيندڙ ۽ ٻُڌندڙ آهي، نه اهوئي سالڪ ۽ سالڪي آهي. اهوئي واحد وحدت جو جام پياري ٿو. اهو پاڻ واحد ۽ وحدت آهي، ۽ ساقي آهي، پياريندڙ ۽ پيئندڙ آهي. اهو نه مان پاڻ آهيان، سڀ ڪجهه آهيان، سڀ [illegible]ن. ٻنهي ۽ پارابرهم جو ڀيد نه صفا سمجهي ٿو وڃي. آتما ۽ پرم آتما جوڙن جدا وڏيڪ ڏسجي، هڪ برهم جوت پٽيون آهن. هاڻي هڪ ئي جوت جلي ٿي، مشعال اري ٿي، جو نه ڪا ۽ ڪاڻي، پوڄ ۽ پوڄيتا، ڪارج ۽ ڪرتا [illegible] ۽ جا فرق ٿي فرار ٿي ويا آهن. مان ۽ تون يا تون ۽ مان، ملي هڪ ٿي ويا آهن. استتيءَ يا پرم پدويءَ جو [illegible] بيان، [illegible] طرح ڪيو آهي:

(1) لوهي موهي، موهي لوهي - انتر ڪيسا؟	سري واڻي، ڀڳت
ڪنڪ ڪنڪ - جل ترنگ جيسا.	روداس، شبد (1)
(2) سُورج ڪرڻ ملي - جل ڪا جل هُوئا رامَ	واڻي بلاول، محلا
جوتي جوت رلي - سمپُورن ٿيئا رامَ.	پنجوان، چمت (4) 2

الله ئي انت آهي، نه اهلوڪ ٻئي انت آهن. نه وري انهن جو انيڪ ئي انت آهي. ڪنهن به سمپُورن راز لڳ نه سلو آهي. سمدن لشارن، گهارن يا ٻرولم مان، پاڻ کي ٻُوڙ ٻڌ نه لڳ سگهي، نه انيڪ علحدا علحدا آهن يا ساڳيو سُر ايئن ايئن پرالهن ۾ وچل آهي؟ مڪتيءَ جا ٻه الڳ الڳ قسم يا نمُونا آهن يا ساڳيءَ مڪتيءَ جي مارگ ٻئي الڳ الڳ انوکا آزمُودا ملن ٿا؟ مڪتيءَ جي ستنترتا سڀني ساڌڪن لاءِ ساڳي آهي يا نرالي نرالي آهي؟ مڪتيءَ ملڻ بعد يا اڳ، ساڌڪ ۽ سالڪ جي وچ ۾ سنگ ڪهڙو آهي، ڪهڙو فيصلو ساڌڪ ٿو ڪري يا سالڪ؟ ساڌڪ، سالڪ ۽ سما يا سنگُ، ساڳي شيءِ آهي يا جدا جدا؟ انهن اهم سوالن جو سڌو سنئون جواب ڏيڻ، سولو نه آهي، جو نه انيڪ جو آزمودو، دماغ جي دلدلازيءَ کان دُور وڃي ٿو، نه ڪلڪ ڪلاڪن قابليت کان ٻاهر پئي ٿو. جو ڏُک ڏُکا ڀر آهي، سو پڌري ڪونه ٿو. جو پار ٻهڙي چڪو آهي، سو صاف سلي ڪونه ٿو. جي حاڪم ٿا، سي ماٺ ۾ رهن ٿا. جي جاڳائين ٿا، سي انجاڻ آهن. ٻڌ پئي، پاند ٻڌو پاڪي ٻيو پسندو نه ٻيڙو ۽ ٻيهو ڇا آهي، پناهه ۽ پاسبان ڇا آهي، پرورش ۽ پروردگار ڇا آهي، پريم ۽ پريتم ڇا آهي؟ همت فقط اهو چوڻ ڪافي آهي ته الاهي اٿئي، الدر جي اڪ ڪولي روحاني راز سلي ٿو، چمن، اوچيتن ۽ اڇوتن جا آثار اورانگهي، ٿو پا

وئيون ہون ٿيون، ۽ اُنهن وٽين جي مات ۾، منجهه مشاهدو ماڻهي ٿو. صاحب سلين ٿا:

(۱) کـــول ڪِوارا محل بُلايا - جهڙسا سا لڳسا ڏِکـلا ئـــا

کهہ نانڪ سڀ اڙدا اوُ نا - ھڻہ ليرا اوُن مي ۽ من ووُ نا.

واڳ رامڪلي، محلا پدجوان، شبد (۱۴)

(۲) گهر مهہ گهر جو ديکہ دکاوي - گور محاي سو محل ٻلاوي

من مهہ منوُ نا چت مهہ چيتا - اُنسي هرڪي لوڪ اُنيتا.

واڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (

(۳) سارُوپيہ مڪتي

هاڻي ساڌڪ پرماتما جو روُپ بڻجي ٿو، پرماتما جا گڻ پراپتي ٿـو ۽ پرماتما ڪـــارج ڪري ٿو. پاڻ ڪري، جڳہ تاري ٿو. تلوار جي ڌار تي جيوَن گذاري ٿو. د ڪان نرليپ آهي، پاپ پڇ ڪان ورڪت آهي ۽ نيڪي ۽ بدي ۽ ڪان اُلپت آهي. هردي هري ۽ جو واسو اُنس ۽ چت ۾ چرنن جو نواس اُنس. اُندر ٻنهي هٽي لالن اــدو اٿائين. نہ دنيا ڪان منهن موڙي ٿو ۽ نہ دنيا ڪانئس منهن موڙي ٿي. دُلي سُرلـي سچ ۾ اُلس ۽ رهٽي کهٽي پـــاڪ اُنس. جــوڳي ٻيراڳي آهي، لهي تميسر آهـــي، سچو سنياسي آهي ۽ روُحاني رهبر آهي. اِنسان ذات جي اُڌار ڪارڻ جنم وٺي ٿو، جڳت جي جيئدان لاء جئي ٿو ۽ خلق جي خير لاء سِر بہ ڏني ٿو. اَمر، اَجوُني ۽ اَبناسي آهي. واڻل جي رنگہ ۾ رنگجي ويو آهي. هاڻي منجهس ۽ مالڪ ۾ ڪوبہ فرق ڪونہ آهي. گوروُ ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(۱) هر ڪا شيوَڪ سو هر جيها - ڀيد نہ جاڻهِ مـــاڻس ديها

جهُ جَل ترنگہ اُٿهہ بهہ پاني - ڦر سَلاي سلـــل سمائدا.

واڳـــ ماروُ، محلا پدجوان،سولهو (۴) ۱۹

(۲) پِتا هماري پرگٽي مانجهہ - پتا پوُت رَل ڪيني سانجهہ

کهہ نانڪ جهُ پتا پتيني - پتا پوُت ايڪي رنگہ ليني.

واڳـــ ڀيرء، محلا پدجوان، شبد (۲۲)

(۴) سائُجيہ مڪتي

آخرين ۾ ساڌڪ، پرماتما ۾ ليءِ ٿي وڃي ٿو، جيئن ڌاتوُ ڌاتوَء ۾، پاڻي پاڻـــيء ۾، ت لت ۾، ليهہ ليهہ ۾، جوتي جوت ۾، اوُند ساگر ۾، ڪِرڻ سوُرج ۾ يا چڻگـــ آڳ ۾. ي ڪالبوء، پتو ڪونہ ٿو پئي، نہ ڇا ڇا سان گڏيو يا ڇا ڇا ۾ مليو؟ ساڌڪ سائين ۾ الين اٻل آهـــي، جيئن خوشبوء گـــل ۾، پاڇو آرسيء ۾، مکڻ کير ۾ يا نيل رِنن ۾. ساڌڪ

ٺهرو ٻڌالي، ڪڏهن ڏس نه سُن ليءِ سن ۾ پيو آهي. انهيءَ ٻوڙها ڳاري نه انهيءَ اڳل آرا ڪري. ماڻهن ليکي متوالو آهي پر مالڪ ليکي ته ماڻل آهي. سائينءَ ڪانسواءِ، سڀ سواد ڦڪا ۽ ڦوڪ لڳنس ٿا. ملبس نه ڪائي، نه نه نه ٻڪ ۽ اَڄ جو احساس ڪرلهس. شڪتيءَ هوندي ابل رهي ٿو ۽ ٿاڻ هوندي نتاڻ گذاري ٿو. نام جي نشي ۾ آهي ۽ ڪر جي ڳشيءَ ۾ آهي. چوطرف نهاري پيو، ڪجهه چت ۾ چوري پيو، ڪجهه جهن ۾ ڇٽي پيو. مُک مان سندس اکر نڪتو نه آهي نه الاهي آواز ٻڌو نه آهي. ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

هم لر بيچ - پيو لهي ڪرنسي
سر ڪنس - نسار هم هوني

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)

ءِ ده اوچسن پيڪان - هٿ هر اِسن آو ر نه ده پکان
سن رهي رنگ لائي - اُب ٻگل ڪهن نه جالسي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(٢) سالِڪبہ مڪتي

هِمه سالڪ ڙلڪنس واسي آهي، نرنڪار جي نگريءَ جو واسي آهي. انهيءَ نگريءَ لي نه آهن انڪ ۽ اَٽڪليا نسالا. ڪهڙا چئي ڪهڙا چئجن! پر اُها نگري لاحد ۽ لاثاني آهي، جتي ڏُئيءَ ۽ ڏُبڌن جو دستور نه آهي، جتي الاهي ايڪتا جو اظهار آهي. اُتي فاطر حرفن آهي، فرق ڀنا فطنس آهي. اُتي پج ۽ پاپ، ڌرم ۽ اَڌرم، ذات ۽ پات، ڪفن ۽ ڪفني، اُستت ۽ نندا، اُلفت ۽ نفرت يا اوُچ ۽ نيچ جا ڀيد ۽ ڀرم ڪونه آهن. اُتي اکين ڀنا ڏسجي ٿو، ڪنن ڀنا ٻڌجي ٿو، زبان ڀنا ڳالهائجي ٿو، نه سِر ڀنا سجدو ٿئي ٿو. اُتي سوُرج ڀنا اُجارو آهي، ساوڻ ڀنا گهگهور آهي، بادلن ڀنا بجليءَ جو چمتڪار آهي، نه جهڙ ڀنا مينهن جو وسڪارو آهي. اُتي ڀنا نير جي لهروُن وهن پيوُن، ڀنا تار جي تنبوُرا وڄن ٿا، ڀنا ساز جي انهد ڌُنيءَ جا آلاپ اُٿن ٿا، ڀنا ٻسريءَ جي مرليءَ جي مڌر تا ملي ٿي، نه ڀنا راڳيءَ جي راڳ ڳائجن ٿا. اُتي اُجها جو حاب ٿئي ٿو، اُپيد جو ڀيد ملي ٿو، اَڳهه جو ڳجهه لهجي ٿو، اُبوريءَ جو ٻر ڪجي ٿو، نه اُلک جو ليک لکجي ٿو. اُتي اُهر ٿو ڏسڻ ۾ اچي جو لطر ڪدان ٻري آهي، سمجهه کان ٻاهر آهي، تصوُر لاءِ ته محال آهي. اُتي ڇا نه آهي؟ سڀ ڪجهه آهي نه ڪسي ڪين ه آهي. اُسي ڪين جي ڪائنات ٿان، ڪامرانيءَ جو ڪاروان هاي ٿو، نه اُتي ڪثرت جي ڪيفيت ۾، ڪين جو ڪالر ۽ ٿهي ٿو. اُتي ڪُليات جي ڪماليت آهي، نه اُتي ڪين جي ه ڪرامت آهي. صاحبن سمجهايو آهي نه اُهو ولڪنس، اُها نرنڪار جي نگري يا اُهو رانگ محل، آهي گهر جو گهر ۾، من مندر ۾، قلوُب جي ڪوٺڙيءَ ۾، جتي ترڪٽي سنگم آهي، اُلهت تيرٿن جو اشنان آهي، آتم جوت جو چمتڪار آهي. اُتي ئي اُنت جو اُلت ملي ٿو، جو نه وياپارنا ۾ وڏائوُن

ونيؤن ٻون ٿيؤن، ۽ انهن وٽين جي مات ۾، مدجهم مشاهدو ماڻجي ٿو. صاحب سائين ٿا:

(١) ڪـــول ڪِوارا محل بُلايا – جِتِسا سا لکِسا ڏِکـــلاءِيـــا
کهہ نانڪ سب ٻڙدا نوُ تا – هثُہ تيرا ٿوُن ميءِ من ووُ تا.

راڳُ رامڪلي، محلا
پدجوان، شبد (١٤)

(٢) گهر مهہ گهر جو ديکہ دکاويءِ – گور محلي سو مَحل ٻُلاويءِ
من مهہ مدوُ تا چِت مهہ چيتا – اَنسي هرڪي لوڪ اَئيتا.

راڳُ بسنت، محـلا
پهلا، اشٽپدي (

(٣) سارؤپيہ مڪتي

هاڻي ساڌڪ پرماتما جو روُپ ٻڻجي ٿو، پرماتما جا گڻ ٻرائي ٿـو ۽ پرماتما ڪـــارج ڪري ٿو. پاڻ ڪري، جڳہ تاري ٿو. تلوار جي ڌار تي جيوَن گذاري ٿو. د ڪان نرليپ آهي، پاپ پڄ ڪان وِرڪت آهي ۽ نيڪيءَ بديءَ ڪان اَلِهت آهي. هردي هريءَ جو واسو اَنس ۽ چت ۾ چرنن جو نواس اٿس. اَندر ٻاهر هڪي لالن اَسدو اٿائين. نہ دنيا کان مدهن موڙي ٿو ۽ نہ دنيا ڪانئس مدهن موڙي ٿي. رُلي سُرلـي سڄ ۾ اَنس ۽ رهڻي کهڻي پـــاڪ اَنس. جـــوڳي بيراڳي آهي، لهي لهيسر آهـــي، سچو سياسي آهي ۽ رؤحاني رهبر آهي. اِنسان ذات جي اَڌار ڪاڻ جنم وٺي ٿو، جڳت جي جيئدان لاءِ جئي ٿو ۽ خالق جي خير لاءِ سِرُ بہ ڏئي ٿو. اَمر، اَجوُني ۽ اَبناسي آهي. واڻل جي رنگہ ۾ رنگجي ويو آهي. هاڻي مدجهس ۽ مالڪ ۾ ڪوہ فرق ڪونہ آهي. گوروُ ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(١) هر ڪا شيوڪ سو هر جيها – ڀيد نہ جاڻهِ مـــاڻس ديها
جِتُہ جَل ترنگہ اُٺهہ ٻهہ پاڻي – ترُ سَلاڻِيءِ سلـــل سمائدا.

راڳـــ ماروُ، محلا
پنجوان، سولهو (٢)١٩

(٢) پِتا هماري پرگٽي مانجهہ – پتا پوُت رَل ڪيدي سانجهہ
کهہ نانڪ جِتُہ پتا پَتيدي – اتا پوُت اِڪيءِ رنگہ ليدي.

راڳـــ ڀيرءَ، محلا
پدجوان، شبد (٢٢)

(٤) سايُجيہ مڪتي

آخرين ۾ ساڌڪ، پرماتما ۾ ليءِ ٿي وڃي ٿو، جيئن ڏاڍوُ ڏاڍوءَ ۾، پاڻي پاڻيءَ ۾، ... تت ۾، ليجُ ڪيچ ۾، جوتي جوت ۾، بوُند ساگر ۾، ڪِرڻ سوُرج ۾ يا چڻگ آگ ۾. ... ي ڪاليوءِ، پتو ڪونہ ٿو پئي، نہ ڇا ڇا سان گڏيو يا ڇا ڇا ۾ مليو؟ ساڌڪ سائينءَ ۾ انين ... ل آهـــي، جيئن خوشبوءِ گـــل ۾، پاڇو آرسيءَ ۾، مکڻ کير ۾ يا تيل تِرن ۾. ساڌڪ

لهر لهر اُڏائي، ڪڏهن ڏس نه سُن ٿي سن ۾ پيو آهي. انهيءَ ڳوڙها ڳاڙي نه اليٽي آنگل آرا ڪري. ماڻهن لکي متوالو آهي پر مالڪ لکي نه ملي آهي. سائينءَ ڪانسواءِ سڀ سواد ڦڪا ۽ ڦوڪ لڳس ٿا. ملس نه ڪائي، نه نه نه اڪ ۽ اَڄ جو احساس ڪرائيس. شڪتيءَ هوندي امل وهي لو ۽ لاڳ هوندي نتاڳ گذاري ٿو. نام جي نشي ۾ آهي ۽ ڪم هي گشيءَ ۾ آهي. چوطرف نهاري پيو، ڪٿي ڇت ۾ چوري پيو، ڪٿي ڇپن ۾ ڇٽي پيو. مُک مان سندس اکر نڪتو نه آهي نه الاهي آواز ٻڌيو نه آهي. ڪمر صاحب فرمائن ٿا:

هر لهر بيچ - پيو لهي ڪرني
سو ڪدمه - نسار هم هوئي
(واڳ آسا، ڪمر صاحب، شبد (٣٥))

دم اوچن پيڪان - هٿ هر بسن آڙ نه ديکان
وهي رنگ لائي - اب ٻگل ڪهن نه هالي.
(واڳ سورٺ، ڪمر صاحب، شبد (٤))

(٢) سالوڪم مڪتي

ڄمه سالڪ ڦلڪمه واسي آهي، نرنڪار جي نگريءَ جو واسي آهي. انهيءَ نگريءَ لي نه آهن الڪ ۽ آڪٽا نسالا. ڪهڙا ڇني ڪهڙا ڇڄن! ۽ اها نگري لاحد ۽ لاثاني آهي، جتي ڏُنيءَ ۽ ڏيندن جو دستور نه آهي، جتي الاهي ايڪتا جو اظهار آهي. اُتي فاطر جو فن آهي، فرق ٻيا فطنت آهي. اُتي پُن ۽ پاپ، ڌرم ۽ اَڌرم، داسه ۽ پاسه، ڪفن ۽ ڪفني، اُستت ۽ نندا، اُلفت ۽ نفرت يا اوڄ ۽ نيچ جا ڀيد ۽ ڀرم ڪونه آهن. اُتي اکين ٻيا ڏسڻي لو، ڪنن ٻيا ٻُڌجي ٿو، زبان ٻيا ڳالهائجي ٿو، نه پير ٻيا سڌو ٿئي ٿو. اُتي سوُرج ٻيا اُجارو آهي، سانوڻ ٻيا گهگهور آهي، بادلن ٻيا ٻجليءَ جو چمتڪار آهي، نه ڦهڙ ٻيا مينهن جو وسڪارو آهي. اُتي ٻيا نير جي لهرون وهن ٿيون، ٻيا تار جي تنوُرا وڄن ٿا، ٻيا ساز جي انهد ڌُنيءَ جا آلاپ اُڀن ٿا، ٻيا بنسريءَ جي مرليءَ جي مڌر تا ملي ٿي، نه ٻيا راڳيءَ جي راڳ ڳائجن ٿا. اُتي آتما جو جاپ ٿئي ٿو، آنند جو ڀنڊ ملي ٿو، اڳهه جو ڳڇهه لهجي ٿو، اَمرتيءَ جو پيو ڪجي ٿو، نه اَلک جو ليک لکجي ٿو. اُتي اُهو ٿو ڏسڻ ۾ اچي جو ناظر ڪنان پري آهي، سمجهه کان ٻاهر آهي، تصور لاءِ ۾ محال آهي. اُتي ڇا نه آهي؟ سڀ ڪجهه آهي نه ڪجي ڪين ۾ آهي. اُتي ڪين جي ڪائنات ٿان، ڪامرانيءَ جو ڪاروان هاي لو، نه اُتي ڪثرت جي ڪيفيت ۾، ڪين جو ڪانٽو ۾ لهي لو. اُتي ڪُلات جي ڪماليت آهي، نه اُتي ڪس جي ۾ ڪرامت آهي. صاحبن سمجهاڻو آهي نه اُهو ونڪيت، اُها نرنڪار جي نگري يا اُهو رنگ محل، آهي گهر جو گهر ۾، من مندر ۾، قلوب جي ڪوٺڙيءَ ۾، جتي نروڻي سدگر آهي، اُلهت نرلن جو اِشنان آهي، اُتم حرمت جو چمتڪار آهي. اُتي ئي انس جو اُنت ملي ٿو، جو نه واڇارتا ۾ وڏاڻون

تو ۽ پانڊيتن کي پاهه ڏني تو. سالڪن کي سبق سيکاري تو ۽ برهمڻن کي پار پهچائي تو.
جو عبادت سان ايندو سو اڳ جي ويندو. جو صدق سان ايندو، سو ثاب پوندو.

پيغمبر نامديو جن پنهنجي سُندر دشا جو بيان ڪندي، فرمائين ٿا، ته مڪتيون چار آهن ۽ چئني جي پراپتي ڪئي اٿم:

چار مُڪت چارئ سِڌ مِلڪي – دولهه پرڀ ڪي سرن پڙيو
مڪت ڀيو چهون جُگ جاڻيو – جَس ڪيرت ماٿي ڇتر ڌريو.

راڳ مارو، پد
نامديو، شبد

اهي چار مڪتيون هيٺينءَ طرح آهن:

(١) ساميپيه: پرماتما جي نزديڪ رهڻ.
(٢) سالوڪيه: پرماتما جي لوڪ ۾ رهڻ.
(٣) سارُوپيه: پرماتما جو روپ اٽجڻ.
(٤) سايُجيه: پرماتما ۾ لين ٿي وڃڻ.

انهن چئني اسٿتين ۾، جم جي ڦاسي ڪٽجي وڃي ٿي ۽ آواگوڻ جو چڪر ختم ٿئي ٿو. پر ساڳئي وقت انهن ڏسڻ ۾ اچي ٿو، ته پهرين ٽن اسٿتين ۾ پرش ۽ پرشوتم اڃا جدا جدا ٻه هستيون آهن پر چوٿين اسٿتيءَ ۾، ٻئي ملي هڪ ٿين ٿا. حقيقت ۾ ته اهي ٻه هڪ اس ليلا آهي. جيستائين چڪليءَ جي رفتار اڃا ڍيري آهي، تيستائين ٻه روپ ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر جڏهين رفتار تمام تيز ٿئي ٿي، انهن جي ڏُني بلند ٿئي ٿي، جهڙو زور پڪڙي ٿي، ڏهين ٻئي روپ هڪ ٿي وڃن ٿا، روپان بي روپ ٿي وڃي ٿو. خير نظر نظر جو فرق هي. ڪي ڏسن ٻه ته ڪي هڪ، پر ظاهر ٻئي آهن ايڪ مشت. انهن هوندي ا، سري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا جي مد نظر رکي، مٿين چئن قسمن جي مڪتيءَ جي ڪجهه سمجهاڻي ڏجي ٿي.

(ا) ساميپيه مڪتي

سادڪ هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ۾ پرماتما جي ويجهو آهي. جي داسا ڀاوَ ۾ ... ته شيوڪ آهي جي سکيتا ڀاوَ ۾ آهي، ته گورمک آهي. جي مدر با ڪدت ڀاوَ ۾ آهي، سهاڳڻ آهي. ڀاوَ ڪهڙي به نه هجي، پر هو هردم آهي واڳل جي رنگ ۾ رتل، نراڪار ... نيڻن ۾ نهوڙيل، مالڪ جي مستيءَ ۾ مستو مست. ڪڏهين ڏس ته آنند ۾ اچي ڪِلي ... ڪڏهين ڏس ته پيو جدائيءَ جون جدايون پچي. ڪڏهين ڏس ته پيو توحيد جو

قلي ڦولي: نون جتي شخصي يا شخصيت جا بدن ڪوله آهن، جهان فقط وشال پريم پليٽهي
ان، پکڙهي ٿو. سو دالي سياه پرڳهت ڪري ۽ سُندرم مرادق حسن گهارڻ ٿي مڪتيءَ
حسرمارڪ آهي، آزاديءَ جي راهه آهي. سچا ساڌڪ سڀ اُنهيءَ مارڳ جا پانڌيئڙي آهن.
هيتوڦيڪ هرهڪ پانڌيءَ جا آزمودا انوکا آهن، نرالا نرالا آهن، پر سندس خاصتون
ٽڪ ساڳيا آهن. فرق فقط آهي خوشبوءِ جو. هنن هرهڪ گل جي انوکي جهڙي پيهنجي يا
جي خوشبوءِ هوندي آهي، پر هر سڳنڌ يا خوشبوءِ راحت بخش آهي.

ٻ ساڌڪ، دليوي وهدوارن ۾ هوندي به لاطمع آهي، لڳڙو جي اقاءِ کان آجو
نه پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ جو پرواهه، من تي پروس لسي ڪونه ٿو. لهن ڪري،
ي به شانت مڃ آهي، ڪارج ڪندي به اڪارج اندر آهي. هو ٻارن ۾ ٻار آهي،
، جوانن ۾ جوان، ابن ۾ ٻيو. هرهڪ سان حال ولي ۽ ڏلي، همدردي ۽ هم
ئي. پيار پيو ولدي ۽ وراهي. سڀ ۾ رام ڏسي پر چت کنهن سان نه ڪنهن
ول انڪالي. لياڳ جي لمبيا ڪئي الائن ۽ وپراڳ جي وات ورلي الائن. لهن ڪري
نه ڪنهن چيز جي ضرورت الس، نه ڪنهن پرائي جي درڪار الس. سڀ ڪنهن ايشور
اوت اربيل الس، جيئن سرناگيءَ ۾ سمايل الس. انين هر حالت هيٺ ايشور جي اوت
الس. صدق جو سماڌي* آهي، پريم جو پوڄاري آهي. پوءِ ترشنا جا جي، لدار چا جي؟ سو
سک ڪڏانيس ڪونه، نه دک منجهانيس ڪونه. مطلب نه خوشيءَ ۽ غميءَ جو پرم لڳيس
ڪونه. نه سک ۽ دک جو پيدا ٿيهيس ڪونه، جو نه پرمن ۽ پدن جو پاندو پوري چڙهيو الائن.
هاڻي نه هو هميشه، پرم سک جي اِستتيءَ ۾ آهي، آکنڊ آنند جي اوتاري ۾ آئل آهي.

شيوڪ اي گهڙيو، گرومک اي ڪڙيو ۽ سهاڳڻ لي سيج لي چڙهيو. ديو دبراڻون نه
سندس ويس ڪن ٿا، جو نه ڪمن ايسا سڪرمن جا ڦل ماڻي، ورپي ۽ ايا جمر ۽ مرڻ جي
چڪر ۾ ڦيرو پاتو آهي. ڪن نه هن جنم ۾ ئي مڪتي پراپت ڪري، پاڪي آواگون جي
چڪلي مان آزاد ڪرايو آهي. "ڪرم جي قانون" جو قيدي، هن لاءِ ٽُڙي چڪو. نه اوان
ڪرم لهن ۽ نه قانون جي ڪڙي لڳي. ڪرم جو ليکو ۽ لاڳت سماپت ٿي چڪو. روحاني
لحاظ کان، ڪڏهن جيئن سڀ بلڪي سماپت ٿي چُڪي آهي، جو نه هاڻي نه رنڊڪ رهي
آهي ها هٿانڊي، ۽ نه ڪو ڏاڪر پيل آهي جو اورالڳهي. هاڻي نه هو رنگ محل
۾ آهي، راڻين جي راڻي آهي، راجائن جو راجا آهي، بيپرواهه بادشاهه آهي. پرڪرلي
پرش ۽ پرشولم پاڻ آهي. پالسي جسماني لحاظ کان، سماج ۾، سنسار ۾، سرشتيءَ ۾، هو
نيهدي ڪرم ۽ ڪريا معرفت، سڪرم جي سحاوت ڪري رهيو آهي، ۽ سچائيءَ جي
سڳنڌي ڦهلائي رهيو آهي. سندس منزل مقصود نه اچي ولي، جيئن الزا ستل بلڪي ولي،
جوتين جي جت ختم ٿي ولي. هاڻي هو نه جتي ٿو جهان لاءِ. رلگروڻن کي روشني ڏني

زندگيءَ جي هر پهلوءَ ۾، جان ۽ جانب جُڙن ٿا، خدا ۽ خدائي گڏجي ٿي، قادر ۽ قدرت ماڻي وڃي ٿي. اهو ئي "مڪتيءَ جو مارگ آهي، منزل مقصود جو مورچو آهي.

جڏهن جڏهن اهو گيان گرهڻ ڪيو آهي، تڏهن ٻاهريان بند ٽوڙي، اندريان جُٽ جوڙيا آهن. انهن من سڪتو ۽ خالي ٿئي ٿو، جيئن بنسري بانس جي. جيئن بنسري خالي ٿي سڌو چنچور جي چپن لي پهچي ٿي، ليشن ٿي ساڌڪ، پرم پدويءَ لي پهچي ٿو. گيان، ڀڳتي ۽ ڪرم، تنهي کي ولوڙي، هو تت ڪڍي پيئي ٿو. ڌرمي بندن ۽ ڪرم ڪانڊن آزاد ٿئي ٿو، هڪ سڄاڻي، هڪ ئي پوڄي ٿو. اِڪو اونڪار جو آواز اُڀاري اُ... جڏهن جي جاهليت مان جاڳي، آتم جوت جلائي ٿو. مالڪ جي مهر هيٺ، سـ... ٿيي، محل ماڻي ٿو. سندس ديد، ارهم پساري جو پيمانو ڪري ٿي. هو جڳ... پتا آهي ۽ ٻالڪ ٿي گذاري ٿو. هو سنسار جو هرتا ڪرتا آهي ۽ داس ٿي رهـ... هنجو وڃن سروٽي آهي، مانڪ سماڌي آهي، چرپر شڪتي آهي ۽ نظر نوازش آهي. مڪتي آهي، جيون مڪتي آهي، ٽرپا اوستا آهي، چوٿون پد آهي، پرم پد آهي، جوتي جوت آهي. ورتمان ۾ وسماد آهي، ڪال ۾ اَڪال آهي.

مڪتيءَ لـي نالا ڪئي ڪيترا ۽ نانهن ۽ مڪتيءَ جي سڌي ۽ سولي معنيٰ آهـي آزادي. آزادي ڇا جي ۽ ڇا مان؟ آزادي من جي ۽ من مان. آزادي خيال جي ۽ خيالات مان. آزادي ڪرم جي وڪرم مان. من جو ذاتي يا اصلي سڀاءُ آهي اُوجلتا ۽ نرملتا، جـو وسي ٿو من جي گهرائيءَ ۾، من جي اندرينءَ ۾ اندري صندوڪڙيءَ ۾، جتـي دل جـي درين آهي ۽ جاءِ خود آتما آهي. جيئن پاڻيءَ جي مٿاڇري تي ڪپ پرسان، هميشه ڪڇرو پـيو ڪنو تيمدو ويندو آهي، تيئن ئي من جي مٿاڇري يا ڪناري جي اڙدگرد، خيالن ۽ روين جي واسنائن جي وس قائم رهي ٿي. جيستائين ڪ من جو نهرڪ مٿاڇري جـي لهرن تائين محدود آهي، تيستائين اهي ٻاهريان آيل واسنائون، خيالات ۽ ڪرمن لي پنهنجو تاثير وجهن ٿيون، جنهن ڪري راڳ ۽ ڏيش، ڏک يا دطرفي پيدا ٿين ٿيون. اها من جـي غلامي آهي. جيئن درياءَ جي گهرائيءَ ۾، پاڻي اُوجل ۽ نرمل هوندو آهـي، جا اُوجلتا يا نرملتا، جل جي ذاتي خاصيت آهي. تيئن ئي، جي ڪرمن ۽ وڇارن جي ڏوري، من جي مٿاڇري تي نه، پر گهرائيءَ ۾ لڳل هوندي، نه وڇار ترڙي ڪرلب، اصلي سڀاءُ موجب هوندا، اوجل ۽ نرمل رهندا، پيار پکڙيندا، نه ڪِن يا هن سان اڙهڙني سان. اهڙو پيار آنند مان نڪري ٿو ۽ آنند ۾ سمائجي ٿو. اهو آنند، سک، خوشيءَ ۽ لذت کان نيارو آهي، لاثاني آهي، جنهن لـي ماضيءَ يا مستقبل جي ماجرا ڪانه لڳل آهـي، جو وڏو ورتمان جو وسماد آهي. انهي راڳ ۽ ڏيش دنبال آهي. اها من جي آزادي يا مڪتي آهي. مڪتيءَ جو ٻج هر جيو جي من ۾ موجود آهي پر مٿاڇري لي اسري ڪرن. اهو من جي گهرائيءَ ۾

اي ٻندا، من کي من سان جاچ، ته من موت کاڻي. وٺهي اندر اور، ته الاهي اسرار لڳي. گور چڙهي، ٻار ٻوتتان ته ٻڌ. مکتيءَ جي موري، من مان ئي ٿي اکري. هڏهين من صاف ۽ سهاڳ، سچمت ۽ سرشت، نرمل ۽ نماڻو، نرموهي ۽ ارلمپ، ايڪاڪو ۽ آسترو، وڃي سمان ۽ آنند ۾ ٿئي ٿو، تڏهن مکتيءَ جو در انهن سُکرو ۽ سولو ٿو کُلي پئي، ۽ مايا جو گريب ٻالڪ جهڙو وقت. هڏهين من ٿان وڪارن ۽ اوگڻن جي مر لهي ٿي، اُنڌي ٻرڪاش ٿئي ٿي، "مان مان" يا "مريءَ ئريءَ" جا پند پسر ٿين ٿا، آتم اڳي ٿي، ۽ دلدار جو ديدار ٿئي ٿو. شاسترن جو اڀاس ۽ دماغ جي روشني ۽ اهي ٻ اٿيرو ڪارگر ڪونه آهن، جيتري من جي سچائي ۽ ٻڙلرتائي، چت جو ٿا، هردي جي سڪ ۽ شردا ۽ آتما جي ٽڙپ ۽ امراڻ، جو نه گرلت ۽ شاستر ٽا انرن ڪونه ٻتائيندا آهن، جيترو سدمت ۽ مهاتمائن گرنٿ ۽ شاستر ٻتائيندا آهن.

سو اي ٻندا، سچ سچائي ۽ اسائي ٻچائي. گذرلي جو ٻڇماءُ ڪري، آئيندي جو اونو ، اوگڻ جڏي، نٿن جو گراهڪ ٿيءُ. ٻرڪرلي ٻر ٻيهي آهي، سنسار سپنو آهي، مالڪ مطلبي آهن، سنبند سندرڳي آهن ۽ مايا ٻهوا جار آهي. لهن ڪري، ڪنول گل جان جڳ‌تعمه گذار، ايشور جي اوٽ وٺ، هاديءَ جو حڪم هندباءِ ۽ ٻڳوان جو ٻاڻو مع، شڪر سان، سنتوش سان. نه ٽچ نه ڏيڇار. نه روءِ نه رڻهاءِ. ديا ڪر، دان ڪر. امرتا ۽ لهنائيءَ سان هل. ڪميا گُهر ۽ ڪميا ڏي. ٻرير ڪري سچ لهه. اهي گڻ مڪتيءَ جي مارگ طرف چڪڻ ٿا.

ٻرماتما سرو وياپڪ، حاضران حضور، عادل ۽ مهروان آهي. سندس شون ٻ اڃ، نه سواڃن ۽ سٽين واهه. ڏسڻ. سندس ٻڙ ٻ رهه نه اڇمت ۽ لرٽيءَ جو ٻد ٻائس. صدق ۽ سڪ سان ٻيش ٻڌ، نه ستگرو جو ساٿ ملئي. گرو ٻڳتي ۽ گرو شبدا ڪماءِ، نه شبد ملي، سُرلي جاڳي، گُمت اکري، سُمت ٻرگهٽ ٿئي، ترشنا ٽهي، اندرين اک کُلي، نام نڌان ملي ۽ رام جو رنگ لڳي. نام آهي امرت، مها رس ۽ هر رس. ٻڌ نه خدائي خمار چڙهي، الاهي عشق لڳي ۽ روحاني راز ملي. سنگ ڪر سنتن جو ۽ شبدا ڪر ساڌ سنگت جي. انهن جي ڏوڙ ٻ ڪيان جو سرمو آهي ۽ انهن جي وچن ٻ سچي سمرتي آهي. اها اُلٽي سري گروُ گرلت صاحب جي ڪنهي، دل جي دريءَ ڪرلڻ لاءِ، سکمنا ناڙيءَ هلائڻ لاءِ ۽ دسري دلسار گرلهڻ لاءِ. جن اها چاٻي ڙلي استعمال ڪئي آهي، سي آسا منسا ماري، من ۽ اندرن وس آڻي، ڏُلي ڏُبند دوُر ڪري، ٽيئي گڻ ٻار ڪري، آس ٻ اراس رهن ٿا، گرهست ٻ اُداس گذارين ٿا ۽ هيڪري مري امر ٿين ٿا. اهو آهي آتم گيان، جنهن جي وسيلي، اگيانتا ء اُودیا جو ٻڙدو ٽئي ٿو، آپو مِٽهي ٿو، سر دوشتيءَ جي ٻرايتي ٿئي ٿي، آتما جي امرتا جي ٻرڙ ٿئي ٿي. اهو آهي ٻرهم گيان، جنهن دنارن ٻرماتما ٻرڪرتيءَ ۾ ۽ ٻرڪرتي ٻرماتما ٻ ڏسڻ ٻ اچي ٿي. اهو آهي اکر گيان، جنهن ذريعي

ٻار ياد ڪيئن ايندو؟ مڪتيءَ جو در ته سنهو، سوڙهو ۽ سوڪير آهي. اُن مان ڪاهڻن ۽
ڪُڪرمن جو گڏو ڪيئن لنگهائي سگهبو؟ جنهن من جو سڀاءُ رهيو آهي ملين ۽ مستانو،
حرفتي ۽ حرڪتي، عيشي ۽ آرامي، وڳاڙو ۽ واڪل، هوڏي ۽ حسدي، ايترو ۽ ٻاٽڙو،
يا خود خيالي ۽ خود مطلبي، سو ته مڪتيءَ جي در تي، ڪن پر ٽي پيو ڪيگهه ۽ گونتائيون
ڪندو، ڇڙهيون هڻندو،، سنهي ليڪ يا سسجڻ کان ناري وار پيندو. اهڙو من، مڪتيءَ
جي در اندر ڪيئن داخلا جي لائق ٿيندو؟ سُتيءَ جي پاڪي مان لنگهي ڪڏهين اُٺ ا،
سگهيو آهي؟ ڪداچت نه. ٻالڪ جو ٻار لهي ته سنهو ۽ هلڪو ٿي اندر گهڙجي.

ڪبير مُڪت دُوارا سنڪڙا - رائي، دسويں ڀاءِ
من تو مَيگل هوءِ رها - نڪسيا ڪِئُن ڪر جاءِ؟

راڳ گوجري
ليجا،
سلوڪ ۲.

سو اي ٻڌا، جي مڪتيءَ ماڻڻ جي منشا اٿيئي، ته سوال ٿي سانباهو ڪر
جو، ٻار جي سر ٻرڪ سکهه وٽي سستيءَ يا سوادن ۾، جي دلي ۽ دماغي طاقت وٽي طمع
يا طلسمبازيءَ ۾، جي چت شڪتي وٽي شغلن يا شرارتن ۾، ۽ جي جواني اُنهن وٽي جشن
يا جاهليت ۾، ته پوءِ باقي بچيو ڇا، جو پيريءَ ۾ پيشي ڏيندو يا سنڪت سمي سهارو
ڏيندو؟ تنهن ڪري، جو ڪم سڀاڻي ڪرڻو آهي، سو اڄ ئي استعداد ڪر، ۽ جو ڪم اڄ
ڪرڻو آهي، سو هينئر ئي شروع ڪري ڇڏ، متان پوءِ وڏيڪ پل هيٺ ۽ ٻُڍيءَ هيٺ ٿيندو
وڃين. سڪرم ۽ سُستي هڪ ٻئي جا ورودي آهن. پيو ته ڪال جي ڪَل ڪنهن کي به
ڪانه آهي، ته ڪنهن جو وارو ڪهڙيءَ وال اچڻو آهي؟ هر هڪ سواس، آورجا جي
اعداديءَ مان ٿو ڇوڳو ڇڪي. سو جو جو دم ورٿت وڃي ٿو، سو عمر ۾ ڏانو هٽي ٿو ۽
آبادي اجڙ ڪري ٿو، تان جو جڏهين اَجل اڳيان اچي ٿو، تڏهين هڏ اڳئي هيٺا ٿي ڇڪا
آهن، سند ساٽا آهن، ڪن ٻوڙا آهن، ته زبان خشڪ آهي. تڏهين هردو ۾ هراس ٿم آهي،
من مايُوس آهي، هوش گم آهي، ته سُرتي سميٽيل آهي. تڏهين نيڻ ۾ نير وهائين ٿا، ٻران
پياس ۾ ٻڙڪن ٿا، هٿ گوڏن تي لڳن ٿا، ته ڪنٺُ هاءِ هاءِ ڪري ٿو. تڏهين پرانتا پڇتاءَ
۾ ساماهون اچي سهڙجن ٿا، اَڻپوريون آسن ۽ اُميدن جا اولڙا اُڇلائين ٿا، ته ڪيل ٻدين ۽
بدڪارين جا ٻڙاڏا ٻُڌجن ٿا. اُنهن دم گُهٽجي ٿو، ساهه رڪجي ٿو ۽ پراڻي پکيڙو پَر
کڻي پرواز ڪري ٿو. جيءَ جي عيش ۽ عيش سڀان ته آتما ۾ اَبلا ٿي ٻئي ٿي، عذاب
سهي ٿي، ۽ جنم ٻجنم، جسماني زنجيرن ۾ جڪڙجي ٿي. سو وقت نه وڃاءِ واهيات
وهنوارن ۾. ڪر ترت تياري، اڪبر جي ترڪ جي، تراهه جي ترتيب جي، ترقيءَ جي
تجويز جي، تقدير جي تدبير جي، تاڻان جي تصوّر جي، تخت گاهه جي تلاش جي، تہ
جيون کي جادو لڳي، من کي موڙو اچي، منزل اوري اچي، مهر جو مينهن وسي، مڪتيءَ
جي موج مچي، رازدانيءَ جي راس رچي. اُنهن ٻڌن ٽڻن ٿا، اندر ٻاهر جِت جِتن ٿا.

نه ته هڪ جنم سڄو ليکيو ويندو، ڇو ته جڏهن آتما، پرم آتما ڏانهن نئي وک وڌائي رهي آهي. نه نه نه ڪئين ڪروڙ ڀيرا انساني روپ ۾ جنم ورتو، ورتي مرڻ، مري وري جنم ورتو. نه انهن جو جمع حساب آهي ۽ نه انهن جو مرڻ معنيٰ وارو آهي. اهي سڀ ڪرم جي قانون اندر قائم آهن، ۽ اهي قانون ڪي، جيڪي جي جيون بخشي رهيا آهن.

ڪي اڻکٽ پيا ساڌڪ ۽ سالڪ سمجهن ٿا، ته مڪتي ماڻڻ ڪو مشڪل معاملو ڪونهي. رام نام جي ڪنڌيءَ سان، مڪتيءَ جو محل ڪولي سگهجي ٿو، ته پوءِ ڇو سڀ ڄڻا پنهنجي آئيندي جي ڳالهه لکڻ ۾ ايتري دير ٿا لڳائن؟ جڏهين ڪڪمت جو ناڪال جو ڪالڪاهي ايندو، تڏهن پاڻهي ورتي رام نام جا پاڙ ڄڻيا، ته ازخود پوندو "اٿئي متي سا ڪيي". رڳو اهڙا وڙ، لڙڪار جي ناڻي جيو ڄمڻ مرڻ جي پرائيءَ ۾ جيڪي به پرلبند آهن، سي ٻاڻمراد ٿي هنن ويندا ۽ سوڙکاڌ سک، بنهي ماڻي سگهيا. پر ڇو پاڻ کي هڪ ڪان واندي، جڏهن ماڻڻ مشڪل نه آهي؟ اهو اڻ وشواس آهي، پاڻ ڇڏائڻ بلڪ پاڻ ٻچڻ لاءِ، بهانو آهي. اهو من گهڙت موڪتا جو منتر آهي. اهو وش ۽ امرت جو مطلب آهي، جڏهن ۾ وش، امرت کي به وش ڪري ڇڏيندي. مڪتي ڪرڻ جو ڪل نه آهي پر جنم جنم جي شرڌا آهي، شاگردي آهي، سيوا آهي، شانتي آهي، شرافت آهي، شڪر آهي، شهادت آهي، مها ساڌنا آهي. وڏي امتحان جو نتيجو، ڪٿي ڪرڻ ۾ ظاهر ٿئي، پر امتحان ۾ ڪاميابي حاصل ڪرڻ لاءِ، گهڻو وقت، ٻاڪ گهڻا سال اهڙا لڳاتار لئاري ڪرڻي پوندي آهي؟ ورهه ڪٿي هڪ پل ۾ ئي وڃي، ٻو گريب نيڻ ۽ پار جيڻ ۾ ڪيترو وقت، ٻاڪ ڪن جي حالت ۾ ڪيترا سال، لڳي ويندا آهن؟ لڳاتار لڳڻ ڪاڻ ئي، اهڙي ۾ لقاءَ ڏسي سگهجو.

لکهن ڪري، صاحب سمجهائين ٿا ته اي ابدا، اوهان جنم ۾، اڳين ڪرمن جون واسنائون ۽ ڪامنائون ڪٺي آيو آهين. جي ڪامنائون پرالبد جي ڳنڍيءَ کي جوڙي، جڳ جا ته ڪندين، ۽ ماڻهن ايئن پاونائون ۽ ڪامنائون سرجي، آنڌيءَ جي ڳڀراڻ وڌائيندو رهندين. ته پوءِ اَلبت ٻاڻي، من ۾ ڇا ياد ايندو؟ من ۾ لرڪ ٿي ڇا ٿري پهندو؟ اهي وشم ويچار، جن ۾ سمورو جنم ورتو وڃايو اٿئي يا رام نام؟ رام نام ته مڪ لي آسرو ڪرڻ جي آهي، ته ڪمت ٿانين پهتو ڪرڻ. جي پهتو، ته هردي ۾ سمرن لڳو ڪرڻ. ته پوءِ اَلبت ٻاڻي، رام نام ۾ چت لڳندو ڪرڻ. هيڪي سنڪلپ ۽ شنڪائون، لسو ساري عمر جيءَ جند سان جڙيون آهن، جڏهن ويچار ٿا سان، ٿو وهنوار وڃي ونڊيا آهن، هيڪي ڪيا ۽ ڪسا ڪرم، ٿو نت نت جوڙيا آهن، ٿن سڀني جون يادگيرون، مشائون ۽ چنتائون، الٻت سڀ ته اچي، من کي منجهائيندائون، چت کي چلائمان ڪنديون، هردي کي هرڪائينديون. پراڻن کي پريشان ڪنديون، ۽ آتما کي آواگون جا عذاب ڏيکارينديون. پر آنڌيءَ ٻاڻي،

ڪهڙو وهنوار هئڻ گهرجي، جنهن جيون جو مقصد حاصل ٿئي؟ جيئن جسماني جامو پائي، هڪ طرف پورب جنم يا جنمن جا ڪرم ڪمائڻ آيو آهي، ته ٻئي طرف، پرشارٿ ذريعي اينديڙ پرالبڌ ٺاهڻ آيو آهي. جيون جي اڻاڻ يا ٻگاڙڻ جو سمورو مدار، موجوده جنم جي پرشارٿ تي آهي. جيو آتما چڻڪ پرم آتما جي چڻنگ يا اُلو آهي. جيئن آگ جو ٽانڊو آگ اندر يا ويجهو هوندو آهي، ته منجهس آگ جون خاصيتون، خاص ڪري گرمائش ۽ لالاڻ، موجود هونديون آهن. پر جيئن جيئن ٽانڊو آگ کان پرئي ٿيندو ويندو، تيئن تيئن گرمائش گهٽبي ويندي ۽ لالاڻ ڏمڪبي ويندي، تان جو ٽانڊو صفا ٿڌو ۽ ڪارو ٿي پوندو. پر جي اهو ساڳيو ٽانڊو، پيهر آگ جي ويجهو رکجي يا آگ اندر وجهه منجهس وري ساڳي گرمائش ۽ لالاڻ اچي ويندي. جيو آتما سان به ساڳي ريت آهي. پرم آتما جي پيدائش، پر جيئن ٿي جسم سان جڙي ٿي، تيئن ٿي پران ماڻ وگيان مايا، آنند مايا ۽ ٻين انيڪ اپاڌين، ڪوشن ۽ ڪشٽن جي تاثير هيٺ اچي ائين جسم ۽ جسماني جذبن جو اثر انس پربل ٿئي ٿو ۽ جڳت سان لڳاءُ لڳي ٿو. اهو لڳاءُ قائم آهي، تيستائين دک دائم آهي. جيستائين اهو اگيان جو پڙدو اڳيان آيل آهي تيستائين پرم آتما دور آهي، اڻلڀ آهي، اڻجهاڻ آهي. اها دوري، جيو کي ڏنڀيءَ ۽ ۽ ڏيهن جي ڏوريءَ ۾ ٻڌي ٿي، دک ۽ سک جي ٻنڌڻن ۾ ڦاسائي ٿي، "ڦيري گهيريءَ" جا پيچ ۽ پيرم جاڙائي ٿي، ۽ جم ۽ موت جي چڪلي ۾ چڪر ڏياري ٿي. ائين "ڪرم جو قانون" جنما جنم پيڇو ڪري ٿو. آتم ودا ذريعي ٿي، جيو انهيءَ قانون مان جند آزاد ڪرائي سگهندو. قانون جي پڪڙي ڪرڻي ڪانه آهي، پر بجا آوري ڪري پسار پڪڙو آهي، جتي قانون جي پوئج ٻوءِ پوڄي ڪانه سگهندي، جتي قانون خود ڪاڻا ٿي وڃي ٿو، جتي ڪرمن جي ڪارخاني کي ڪلف لڳي وڃي ٿو. اتي ڪرم ۽ اڪرم جو جوڙ يا ميل ٿئي ٿو. پوءِ جهان ۾ هوندي به، جيو جانب سان هردم جڙيل رهي ٿو.

آتم ودا يا برهم ودا حاصل ٿيڻ بعد، اها معلوميت ملي ٿي، ته ذاتي سڀاءُ موجب آتما بديءَ ۽ نيڪيءَ جي پاپ کان پري آهي، دک ۽ سک کان دور آهي، اڄ ۽ ڀڪ کان اڃي آهي، پيدائش ۽ موت جي پار آهي. آتما جون آسون ۽ ارادا سچ ۾ سمايل آهن، جنهن ته سچ مان پيدا ٿيل آهي ۽ سچ ۾ سمايت ٿيڻي آهي. آتما امر، اجوني ۽ اڻناسي آهي. فقط انساني جامي ۾ جڙجي پرالبڌ جي پڪڙ ۾ ٻڌجي، جنم جنم ۾ ڦٽڪي رهي آهي ۽ آزاديءَ لاءِ واجهائي رهي آهي. جو جيو اوديا جي اڌ هٽائي ٿو، مول ۽ مثيا جا مختلف مورچا سجائي ٿو، ۽ سچ جي تلاش ۾ جيون ارپن ڪري ٿو، سوئي ترشنا جو ڏنش ترڙي ٿو، لاطمع ۽ لاپرواهه جيون گهاري ٿو، سرب مئورت پراپت ڪري ٿو ۽ اکنڊ آنند ماڻي ٿو. اها آهي آتما جي آزادي، جنهن کي انيڪ نالن سان سڏيو ويو آهي. مڪتي، جيون مڪتي، جوتي جوت ۽ اها منزل آهي. انهيءَ منزل مٿان، هوند ڪئين جنم قربان ڪجن،

مُڪتيءَ، جيوَن مڪتيءَ يا جوتي جوت جي اِستٿيءَ جي سُندر دشا

بالڪن کي پرسُنڌ ايو هوُندو، ته من جي ڪراوت ڪري، ڇوُ ۽ ڪري ٻئي لـو، ۽
. جي اَڏر سان جيوُ ۽ اَڏر ڪري اِو. من جيو کي قيدي ٻڻائڻ جو ڪارڻ آهي، ته من
آزاديءَ جو ۽ وسيلو آهي. من جي مع ملن هٽڻ سبب، جيوُ اگيان جي اوُندهه
هتوراڙاوُن هٽي، سو تو سمجهي، ته جي من پسند مواديوُن آهـن، سي
هوُلد دکه آهي وڃن، ته جي لڳاءِ لڳل لاڳاپا آهن، ته هوُلد سکه ميسر ٿي ملن. ٻر
د نا-ونسه ۽ دکدائي آهي، سا پراپت ٿئي ٿه، ڪيئن سکه ڏيکاريندي؟ جـا
امر ۽ سکدائي آهي، لڀندي تلاش ٻر ٿي ٿرلتي آهي، لڀندي پراپتيءَ ٻر ٿـي
هي. اها شيءِ من ته آهي، ٻڌي ته آهي، چيتنا ٿـ آهي، اهنتا نه آهي. آها
ي آتما، جا چئني ڪان الڳ ۽ نياري آهي، ٻر چئني جي چوُپاسي سهڪار سان،
نتروتا حاصل ڪرائي سگهي ٿي. اِخلاقي جيوَن ذريعي، من مالڪ طرف متوجهه ٿئي ٿو.
اِڻيءَ وجهه ذريعي، من گور شوا ۾ سمرد ٿئي ٿو. گور شوا ذريعي، گور ڪرپا عطا ٿئي
ٿي. گور ڪرپا ذريعي، نام جي بخشش ملي ٿي. نام جي سمرن ذريعي، مڪتي پراپت
ٿئي ٿـي. سڀ ڏسڻ ۾ ڪيڏو نه سولو ٿو اچي، جهڙڪ اسريءَ جيڏو آهي. ٻر درحقيقت،
سندس آورجا، شڪتيءَ يا ماپ جو پوُرو پتو لڳائي سگهبو؟ بلڪل نه. ليڪن ٿي نام جا
۾ نديا اکر، ڏسڻ يا چوڻ ۾ ابرابر اٽلڪالتا تا لڳن، ٻر سندن شڪتي اَمر، اَپار ۽ اَٿڪت
آهي اهو ڪوڪسو نه آهي ٻر نام جو نشو آهي. اِنهيءَ ڪري، نام جي مهما ۽ مهانتا ٻي اسب
لکي وئي آهي. سو شروعات ٿئي ٿي اِخلاقي جيوَن سان، جا قدم بقدم، آخر مڪتيءَ جي
منزل مقصوُد تي پهچائي ٿي. اهو اِخلاقيات يا "دسوي ڳڻ مالها" آهي آد ڳڪادي پـو
نمـ اٿس، جا موُر نه مُدي خارج ٿيندي ۽ نه ڪڏهن پراڻي ٿيندي، چـو ته مذهب
خوشحاليءَ جي ڳوُڃي آهي، خوش طبع جي خاصيت آهي، خوش نوديءَ جي خصوُصيت
آهي، ۽ خوش نمائيءَ جي خوشبوءِ آهي. اِخلاق ۽ اصوُل، اصليت طرف اِشارا ڏيـن ٿا.
جـا جيوَن اِخلاقن ۽ اصوُلن جـي بنياد تي اَڏيل آهي، سا آخر اَصليت جي آستان لـي
پهچائيندي. شڪ ۽ ڪارائتي جيوَن ليت سوڀ جو سهرو ٻڌائيندي.

ها ودپا سنساري، سماجڪ يا سربرڪ لهرين ۽ آزموُدن مان پرائجي ٿـي، سا وشيه
ودپا آهي. اها ودپا ۽ ڪيئن قلدائڪ يا دکدائڪ سڃ سيکاري سگهي ٿـي، ۽ صحيح
يا غلط راهه ٻڌائي سگهي ٿي. ٻر آتم ودپا يا برهم ودپا ڪا ٻي ارالي چيز آهي. آتم ودپا
لڏهين پراپت ٿيندي، جڏهن جيو کي، جيو آتما ۽ جڳت جي، سچي سروُپ ۾ سڃاڻپ
ٿيندي، ته جيوُ ڪيئن پيدا ٿئي ٿو، جيو آتما ڇا آهي، جيو جـو جيو آتما ۽ جڳت سان

(٣٤) مَرن جيوَن ڪي شَڪا[١] ناسي - آپن رنگ سَهج پرڪاسي
هَرگٽي جوت مِٽيا اَنڌيارا[٢] - رام[٣] رتن پايا ڪرت بيچارا[٤]. — راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٣٥) لَتُ ليلُ نام ڪيِتا ٿاپي[٥] - دُک دِٺ اُجيارا[٦]
جوت لاءِ جڳدِيس جڳايا - بُوجهي بُوجهڻهارا[٣]. — (٥)

(٣٦) ڪبير مَن نرمل ڀيا - جيسا گنگا نِير[٧]
پاڇي لاڳو هَر[٣] ڦِري - ڪهت ڪبير ڪبير. — سلوڪ، ڪبير (٥٥)

(٣٧) ڪبير سُرڳ نرڪ تي مَي رهيو - ستگُور ڪي پرساد
چرن ڪمل ڪي موج مهِ - رهئُ اَنت اَرُ آد[٨][٩].

(٣٨) ڪبير جَهِ مارگ[١٠] پنڊت گئي - پاڇي پڙي ٻهير[١١]
اِيڪ اَوگهٽ[١٢] گهاٽي رام ڪي - تِهِ چڙهِ رهيو ڪبير. — (٦٥)

(٣٩) ڪبير ديکي ڪهِ ڪهئُ - ڪهي نه ڪو پتياءِ[١٣]
هَر[٣] جيسا تيسا اُهي - رهئُ هَرک[١٤] گُن گاءِ. — (١٢٢)

(٤٠) ڪبير تُوُن تُوُن[٣] ڪرتا تُوُن[٣] هُوَا - مُجهِ مهِ[١٥] رها نه هُوُن[١٦]
جب آپا پَر ڪا[١٧] مِٽ گيا - جت ديکئُ تت تُوُن[٣]. — (٢٠٤)

(٤١) جِن پرِيتا سئُ نيهن - سي سجڻ[٣] مي نال[١٨]
اَنتر ٻاهر هئُ ڦِران[١٩] - تي هِردي رکان سمال[٢٠]. — سلوڪ، محلا چوٿان (٢١)

---

١. سنسو. ٢. اوندهه. ٣. پرماتما. ٤. ويچار، ڌيان. ٥. قوت. ٦. روشنائي. ٧. پاڻي.
٨. پڇاڙي. ٩. اڳياڙي. ١٠. رستو، واٽ. ١١. پري. ١٢. ڏکي واٽ. ١٣. ويساهه، اعتبار.
١٤. خوشي، سک. ١٥. مون ۾. ١٦. آهنڪار. ١٧. ميري تيري. ١٨. گڏ، سنگ. ١٩. گهمندي
ڦرندي. ٢٠. سنڀالي.

(۲۴) آپُ آپَ لَسي ڏسـاليا - لـجُ لـجُ سمالا
ڪهه ڪمر آپ ڄاڻيا - ڪـوانڊ مَنُ مانا.

واڳ بلاول، ڪمر صاحب، شمد (۱۱)

(۲۵) ٻِران ڊر ٽاڪي لَرَ لُهي - ڪنسي ٻرماوءِ
رُوڌ مٿي اڙڪا ملپه - ڪهه ڪاهه چڙهاوءِ؟

واڳ بلاول، پڪسع ۱ سڌ نر، شمد (۱)

۱) هندوُ ٻـڙهـي دڙهرا - مسلمان مسيت
ٽامي سرني شيوبا - ڏهه دڙهرا نه مسيت.

واڳ ڪوُنڊ، پڪسع رامداوُ، شمد (۷)

ر ل ڪِرُلوا مڌل ٻُڏلايــا - ڏٿسا سـا لڪسا دڪـلايـا
، ٽانـڪ سـب ٻڙدا ڏوٽا - هڏُ لبرا ڏوُن مڃ من ووُ ٽا.

واڳ رامڪلي، محلا ٻهڙوان، شمد (۱۴)

الوُٹ عٺا مهِ رهه ٻِراري - ڪَنڪر ٻهج شمد سُنگهاري
ٻَر گهر ڏسـاءِ نه من ڏولاٽي - سهج ٻِرلَـر رهڏُ سمانـي.

واڳ رامڪلي، محلا ٻهلي، اشٽپدي (۵)۳

(۲۹) ڏمِرت ڏمرت ڏسي سَڪي - ڏسوءِ رهـي ڏمران
هڏَ هڏَ ڪرلي مـڃ مٿي - شمد رويُ مـس گهانُ.

واڳ رامڪلي، محلا ٻهلي، دکڻي اوانڪار، ٻوڙي (۵۱)

(۳۰) اِڙا ٻڪلا اوُر سُـڪمٺا - لِين وسـهه اِڪ لسـاني
ٻٽي سنگر تَهه ٻـراڪُ - مـس مڌن ڪري ٻِٽالي.

واڳ رامڪلي، پڪسع ايٺي، شمد (۱)

(۳۱) نـا هـم هندوُ نـه مسلمان - الله رام ڪـي ٻنڌ ٻـران
ڪهه ڪمر اِهه ڪِهيا وڪاٽا - گرو ٻِير مِل حوُد ڏسم ٻڃاڻا

واڳ ٻيرُو، مـحلا ٻهڙوان، شمد (۳)، [ڪمر صاحب]

(۳۲) ٻتا هماري ٻسرگٽي ماڌهه - ٻتا ٻوُٹ رل ڪهني سانڌهه
ڪهه ٽانڪ جڏُ ٻِتا ٻتٻهي - ٻتا ٻوُٹ اِڪي رنگ لِيني.

(۳۲) [محلا ٻهڙوان]

(۳۳) گنگا ڪي لَهر ميري ٽُٽي زنڌير - مِرگ ڇالا ٻَر ٻَٺي ڪمر
ڪهه ڪمر ڪواڙ سنگ نه ساٿ - هل ٽل راکن هيج رگهناٿ.

واڳ ٻيرُو، ڪمر صاحب، شمد (۱۸)

---

۱. منهن جي حرمت پرمالما جي حرمت سان گڏجي وئي آهي ۲. پرمالما. ۳. لڪل آهي. ۴. ڏڪن ۽ ڪـمن پيا. ۵. شانتيءَ ٻر رهان. ٦. ٻهڙي. ۷. مندر. ۸. دروازو. ۹. ترلسب. ۱۰. چوُر، وڪار. ۱۱. ٻتڪي. ۱۲. ڏسندي ڏسندي. ۱۳. لعجب ٻر. ۱۴. آهنڪار. ۱۵. ساڃي ڪاٻي ٽاس. ۱٦. ٽين گوٹ ٽاڙي. ۱۷. لراٺي. ۱۸. ٻرباگ. ۱۹. اِشنان ۲۰. سرٻر. ۲۱. آپديش ۲۲. هردي، الدر. ۲۳. گفتگو. ۲۴. حرش ايو. ۲۵. هرڻ جي کل. ۲٦. مٿاهان پٽ.

(١٥) مي پرڀ سچ پڇاڻيا - هور پولسي اوڪٽياري
مي سدا راوي پر آپڻا - سچڙي شبد ويچاري.
راڳ وڏهنس، محلا تيجا، الاهڻيا (٢)٣

(١٦) برهم بندي تسدا پرهمڪ رهي - ايڪ شبد لو لاء
نوندي آنارهه سڌي پڇي لڳيا ڦرهه -
جو هر هردي سدا وساء.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٩) سلوڪ محلا ٣

(١٧) ڏه ڏه لوچن پيکان - هڪ هر بن اوز نه ديکان
نئن رهي رنگ لائي - اب بيگل کهن نه جائي.
راڳ سورٺ، صاحب ٨.

(١٨) مساڌو ڪڻسي هي - تم سنگي
آپ نه ديهه - تسه ليوه مسگي.

(١٩) اڻ مڙيا منڊل باجي - بن ساون گهر گاجي
بادل بن برکا هوئي - جڻ تت بچاري ڪوئي.
راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (٣)

(٢٠) جڻ هم باندي موهه ڦاس - هم پريم بندن تم باندي
اپني چوٽن ڪو جتن ڪرهه - هم چوٽي تم آراڌي.
راڳ سورٺ، ڀڳت روداس، شبد (٢)

(٢١) نا ڪو ميرا دشمن رهيا - نه هم ڪسڪي بيگاني
برهم پسار پسار يو ڀيتر - ستگور تي سوجهي پائي.
راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٥)

(٢٢) پرگٽيو جوت سهج سک سويا - باجي انهت باني
کهه نانڪ نهچل گهر باڌيو - گور کيئو بندانـي.

(٢٣) ڏات ملي ڦن ڏات ڪئي - لو لوئي ڪئي ڏاوي
گور پرسادي جاڻيئي - تئي اڻيئي پاوي.
راڳ تلنگ، محلا پهلا، گهر دوجا، شبد (٨)١

---

١. پرماتما. ٢. پئي. ٣. ماڻي تو. ٤. سچاڻي تو. ٥. برهمڻو يا شتي. ٦. پاهراؤن ۽ ٧. اندراؤن ن. ٧. اکيؤن. ٨. ڏسان وبني. ٩. بي ڪا نه تاب. ١٠. اؤن پاڻهي. ١١. اڻ چڪيل. ١٢. يولڪ. ١٣. ڪکر. ١٤. ميهڻ. ١٥. ڦاسي. ١٦. منڻون ڪرين تو. ١٧. وبري، دشمن. ١٨. ه دي اندر ويايڪ آهي. ١٩. ظاهر ٿيو. ٢٠. بند يا جوڙجڪ. ٢١. ڏاڻو. ٢٢. وري. ٢٣. پنيان بوي.

(٥) آوڻ جاڻا رهه گيا - آپ هوُئا مهروانُ
سچ محل گهر پايا - گرو ڪا شبد پڇاڻ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٦) لوڀي موڀي، موهي لوڀي - اُنتر ڪيسا
ڪپٽ ڪپٽ - جيل ترنگ جيسا.

سري راڳ، ڀڳت رويداس، شبد (١)

) . من ڪي ڪيني آپ سهاءِ - سڪر پايا لگر داسهه ياءِ
آپ گيا تان آپهه ڀئي - ڪرپا نڌان ڪي سرڻي پئي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١١٠)

سُهج ڪلان جهُ مل آئي - آنند مالي اَن هدن جائي
چيتس چيتس نرنجن لايا - ڪهڙ ڪبير تئه آنيئه پايا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٢٧)

.) جب هم هوتي، تب تُم ناهي - اَب تم هئُ، هم ناهي
اَب هم تم ايڪ ڀئي هيءَ - ايڪئي ديکت مَنُ پتيئاهي.

(٧٢)

(١٠) پرڳٽ ڀئا چند آڪاس - پسريو ڪلا سهج پرڪاس
آد انت مڌ هوءِ رهيا ٻير - سک ساگر مهه رمهه ڪبير.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٿتي (١٦)

(١١) هم ڪيهه ناهي ايڪئي اوهي - آگيه پاڇيه ايڪ سوئي
نانڪ گور ڪرتي ڀرم ڀڳا - هم اوءِ مل هوئي ايڪ رنگا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٣)

(١٢) هم تم ٻيچ - ڀيو نهي ڪوئي
تُمهه سو ڪنڪ سا هر هوئي.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)

(١٣) ستوت سماءِ سماني جاڪيءَ - آڇاي پرڀ پهچانيا
ڏئي ڏن ڀاڳا ڏرڄي ڏر - مل سُن سدت سمايا.

راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (١)

(١٤) للم ليڙهار - ڪرم ڪرندو مان اربنِ
اڪر سرجهار - لالڪ ڀيا لب پسيئي.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٣)

١. جنم مرڻ جو چڪر. ٢. پرماتما. ٣. سروُپ. ٤. هردي ۾. ٥. مان. ٦. لشاوُنه. ٧. سونُ. ٨. سون جا زيور. ٩. پاڻي ۾ لهرون. ١٠. آهنڪار. ١١. گيان. ١٢. ساڻي. ١٣. واجي ڏيهن. ١٤. سجاڻ. ١٥. ساکيات درشن. ١٦. ٻي ڀاسين. ١٧. آنند ۾ آڇي وبو آهي. ١٨. پورڻماسي. ١٩. شڪتي. ٢٠. و ۾. ٢١. ٻالڪ ڦاٽر. ٢٢. ناس ڪيا آهن. ٢٣. ڪرپا، ٻاجهه. ٢٤. ڏسڻ گهرجي.

(٣) جب ديکان اب گاوان - تؤ جن[1] ڏيرج[2] پاوان
ناد[3] سمانلو ري - ستگور ڀيٽلي[4] ديوا[5]. (١٠ ر٠)
جهه جهل مل[6] ڪار دسنتا - تهه انهد شبد بجنتا
جوتي جوت سماني - ميِ گور پرسادي جاني
رتن ڪمل ڪوٺڙي[7] - چمڪار بيجل[5] تهي
نيري[8] ناهي دور - نج آتمي رهيا ڀرپور[9]
جهه انهت[10] سور[11] اجيارا[12] - تهه ديپڪ[13] جلي ڇنڇارا[14]
گور پرسادي جانيا - جن[1] ناما سهج سمانيا.

[راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (١)]

(٤) بيد پران شاستر آنتا[15] - گيت ڪبت[16] نه گاونگو
اکنڊ منڊل نرنڪار مهِ - انهد بين بجاونگو
بيراڳي[17] - رامهه[5] گاونگو
شبد اتيت اناهد راتا - اڪل[5] ڪي گهر جاونگو. (١٠ ر٠)
اڙا پنگلا اُسر[18] سکمنا - پؤني[19] بند رهاونگو
چند سورج دُهءِ سم[20] ڪر راکهه - برهم جوت مل جاونگو
تيرت ديکه نه جل مهه پيسئو[21] - جيءَ جنت نه ستاونگو
انست تيرت گورو دکائي - گهٽ هي[22] ڀيتر[21] ناونگو
پنچ سائي[23] جن ڪي سويا[23] - پلو پلو نه کهاونگو
ناما کهي چت هر سئو راتا - سُن[25] سماڌ سماونگو.

[راڳ رامڪلي، ڀڳت نامديو، شبد (٣)]

---

١. شيوڪ، داس. ٢. شانتي. ٣. سريلو آواز. ٤. ملائيندو. ٥. پرماتما. ٦. جتي روحاني چمتڪار ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ٧. هردو. ٨. ويجهو. ٩. سمايل. ١٠. دائما. ١١. سج. ١٢. چمڪ، روشنائي. ١٣. دنيوي ٻتيون. ١٤. جهڪا، ڏمڪيل. ١٥. اي انما. ١٦. ڪرائون. ١٧. ٿوليپ. ١٨. ٻاهر ۽ نين گهٽ ناڙيون. ١٩. ساهه. ٢٠. هڪجهڙو. ٢١. اشنان ڪندس. ٢٢. هردي اندر. ٢٣. دوست ۽ متر. ٢٤. ساراهه، خوشامد. ٢٥. ارڪاپ سماڌي.

(۸) سُندر دَشا.

هه پاوس[1] سِنڌ[2] ڏوُپ[3] لهي ڇهنا[4] - لهه اُهٽ[5] پڙلو[6] ناهي
يوَن مِرتھ[7] نہ دکہ سکہ ٻيابيءِ - سُن[8] ٻماڌ[9] دونؤ لهه ناهي
هھ کي اَکت کتا - هيءِ ارارِي
لهي ڇڙهيءِ جاء نہ مُڪالي[11] - هلکي لگيءِ نہ پاري[12]. (۱. ر.)
ڏ اُرڌ[13] دونؤ لهه[14] ناهي - راهھ دِلس لهه ناهي
ل نهي ٻؤن[15] پاؤک[16] ٿُن ناهي - ٻتگرو لهان سَماهي.
کَمر اُکوچر[17] رهيءِ نرنتر - گرو کرپا لي لهيئيءِ
کهه کبير اِل[18] هاءِ گور آپي - سب سنگت مِل رهبئيءِ.
[راڳہ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴۸)]

(۲) جڻ مي رؤپ[19] کيئي ٻهتيري[20] - اَب ٿُن رؤپ[19] نہ هوئي
ٽاٽا[21] لدءِ[22] سماچ[23] سب ناکا[11] - رام لام اُس[24] هوئي
اَب موهہ ناچنو[19] نہ آوئي - ميرا من مَندرِيئا[25] نہ ٻهاوئي. (۱. ر.)
کام کروڌ مايا لي جاري[26] - ترشنا[27] گاگر ڦوٽي
کام چلولنا[19] ٻيا هي پُرانا[29] - گيا ٻرم سب چؤٽي
سَرب ٻوت[30] ايکيءِ[17] کر جانيا - چؤکي باد[31] ٻهادا
کهه کبير مي ٻوُرا[17] پايا - پئي رام پرسادا[32].
[راڳہ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۳۸)]

---

۱. سانوڻ. ۲. ساگر. ۳. اُس. ۴. ڇانو. ۵ پيداش. ٦. پرليءِ. ۷. مرتھ. ۸. شانتي. ۹. سماڌي. ۱۰. ساهمي. ۱۱. ختم ٿئي. ۱۲. ڳوراڻ. ۱۳. هيٺيان ۽ مٿيان لوک. ۱۴. ڏينهن. ۱۵. هوا. ۱٦. اگني. ۱۷. پرماتما. ۱۸. قربان وڃان. ۱۹. جسم. ۲۰. ڪئين. ۲۱. ڍاڳو. ۲۲. لڏ. ۲۳. سينگار. ۲۴. ورس پر. ۲۵. ڍولک. ۲٦. جلالي ڇڏي. ۲۷. پڇي پئي. ۲۸. لٽا ۽ لباس. ۲۹. پراڻو. ۳۰. جيو. ۳۱. بحث مباحثو. ۳۲. ڪرپا، ٻاجھه.

(٣٢) جئسي ڪُنب[1] اُڏڪ[2] ڀوُر[3] آئيو – تب اوهه[4] پئن نه وسئو
ڪهه ناڪ ڪُنب جليءِ مهه ڀار[5] ڀيو – اَئيءِ[2] اَپ[2] مليو.

راڳ سارنگ، محلا پنچوان، شبد (٣) (٨٣)

(٣٣) چِهه تي اُپجيو[6] تهي[6] سمائو – ساٽي بستُ[7] اَهي
ڪهه ناڪ پرمُ گور ڪوئو – جوتي جوت سَمهي.

راڳ ڪيدارا، صاحب،

(٣٤) نگري ايڪي نو دروا جي – ڌاوت[8] ٻرج رهائي
ترڪٽي چُوٽي[9] دسوا در ڪوُليءِ[10] – تان من کيوا[11] پائي.

راڳ ڀيرو، ٻهلا، شبد

(٣٥) جاڪيءِ آس ناهي نراس ناهي – چِت سُرت[10] سمجهائي
تت[12] ڪي پرم تت[6] مليا – ناناڪ بُڌ پائي.

راڳ ڀرپائي، صاحب، شبد (٢)

(٣٦) دَڪن[13] دپس هري[6] ڪيا پاسا[14] – پڇم[14] الله[15] مُقاما[12]
دل مهه کوج دليءِ دل کوجهه – ايهي[16] نُور[17] مُقاما[12].

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٩١)

(٣٧) ڪبير وَاميءِ[6] رام ڪهه – ڪهبي ماهه ٻبيڪ
ايڪ[18] انيڪهه[17] مل گيا – ايڪ[18] سمانا ايڪ.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢١)

(٣٨) هئه ٻوُنڍ[19] ٻيدي سجڻا[6] – سجڻ[6] مئڏي[20] نال
ناڪ اَلڪ نه لکيئيءِ[6] – گوُرمکه ديئهِ دِکال.

سلوڪ، محلا ٻيجا (١٦)

(٣٩) گوُرمکه اَنتر سهج هيءِ – من چڙيا دسويءِ[10] آڪاس
تتيءِ اوُنگهه نه ڀُکه[21] هيءِ – هر اَمرت نام سکه واسُ.

ناڪ دکه سکه وياپت نهي – جتيءِ آتم رام پرڪاسُ.

راڳ بسنت، ٻيجا، واماليا، شبد (١)

(٤٠) ايڪ دِوَس[22] من پئي اُمنگه[23] – گهس چندن چوُئا[24] بهه سُگند
پوُجن چالي ٻرهم[25] ٺاءِ – سو ٻرهم ٻتايو گرو من هي ماهه.

---

١. ڍِلو. ٢. ياٽي. ٣. پرجي ٿو. ٤. الڳ ٿي عط ۾ اچي ٿو. ٥. نانءِ جي يا اولهي ٿو. ٦. ٻرماتما.
٧. اَلم. ٨. چئنچل من کي ايڪاگر ڪري ٿو. ٩. ٽي گڻ. ١٠. نج سروُپ ۾ داخل ٿئي ٿو.
١١. مست. ١٢. آتما. ١٣. راميشوُر مندر. ١٤. مڪان، نواس. ١٥. مڪر، مدينو. ١٦. قائم دائم.
١٧. ڪثين وهدوار. ١٨. کي ٿو. ١٩. ڳولهيان پئي. ٢٠. موُن مدجهه آهن. ٢١. اَوديا جي لالچ.
٢٢. [illegible] ٢٣. چاهه، شوق. ٢٤. هار سينگار ڪيم ۽ عطر قابل لڳايم. ٢٥. هري جو مندر.

(٢٢) سُن سماڻ سُهڻ من راتا - تن هنئن لوپسا ايڪر حالسا
ڪسور چپلي آبا من ماتا - تانڪ دوڄا مست سماتيا.
واڳ رامڪلي، محلا ٻهلا، اشٽپدي (٨)٣

(٢٣) وڃايا واحا پوڙا تڙ دناري - پرگهت ڪيتي دَسوا گُپت وڪايا
ر دنساري لاء پاڙلسي - اڪيا دسوا دُتار دکايا.
واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب (٣٨)

سوڻ پڙري - نهه آلکس سُن وحاڙهه اڙري
اڪ حضوري - گهت گهت ساچ رهيا ڀر اڙري.
واڳ رامڪلي، محلا ٻهلا، سِڌ گوشٽ (٥٣)

ڪايا ڪوٽ هي - دسوي گُپت رکيجي
- ڪُلسي - ڪسور شبد کُليجي.
واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٥)

تڙي مهه ڪرتڙي - پرم ڪرلسي بهار
دهي بست ڪمر ڪنه - ليوهه بسط شمار.
واڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(٢٧) دهي لکوي نئه دروامي - سر سر ڪرٽي هاري ساجي
دسوي پُرکسه آليعٽ لسرالا - آپسي آلک لکسايا.
واڳ مسارو، محلا ٻهلا، سولهو (۴)١٩

(٢٨) هوڪا شوڪ سسر هو جهيا - پند نسه حاٽهه ماٽس ديها
هنه حسلَ تَرنک آلهه پهُ پسالي - تُر سَلي سَلل سماڻدا.
واڳ مسارو، محلا پنجوان، سولهو (٨)٥

(٢٩) اَرڌ ڪه اَرڌيا سرڌ ڪنهُ سَرڌيا - سلل ڪنهه سلل سمان آيا
پدمع جند پڙ حند پڙ ڪنهُ رما - پرهم تُرياڻا لدو لس پايا.
واڳ مارو، ٻڪيعه جندپڙ شبد (١)

(٣٠) هوميڃ گرو ڪوٽي برکت هوٽي - چوُڪي سوگ سنتايي
حسولسي آلدر حسوسه سماٽي - آپ ٻپالسا آپسي.
واڳ تکاري، محلا ٻهلا، چست (۴)٣

(٣١) گهُر مهِ گهُر حو ديکه دکاوي - گرو مهلي سر محلُ بلاوي
مسن مهه منوُنا چِمع مهه چِتا - آنسي هرکي لوڪ آلبِتا.
واڳ بسنت، محلا ٻهلا، اشٽپدي (٥)۴

١. نم سسروُپ. ٢. گيان. ٣. آهنڪار. ۴. برمالما. ٥. دنمت يساڻ، بپالي. ٦. ڏهون. ٧. ٻجهو، لڪل. ٨. وشواس، نسچو. ٩. وڪارن حا سسڪار. ١٠. واحا، ناد. ١١. سرير جو قلعو. ١٢. ڪامنان حسا پڙدا. ١٣. پڌي. ١۴. وستوُ، شي. ١٥. سيپالي رڪ. ١٦. سندر، سهڻو. ١٧. حهڙو. ١٨. فرق. ١٩. لهروُ. ٢٠. پاڻي. ٢١. ويئي ڪني. ٢٢. شرڌا رکي. ٢٣. برمانپن تا. ٢۴. آهنڪار. ٢٥. تاس ليا. ٢٦. دکڙ ڪليش ٢٧. پن ڪي ڏيکاري سکهي تر.

واڳ ...
اِشٽپدي (۵)۴

سپرڙوڻ[۲] سوجهي هوئي
۱) ستگوُر مليئي آپ[۱] گيا - اِ
جوتي جوت ملائي.
نرمل جوت پسر رهي - اُڌ[۵]ڪ اُڌڪ سمايا

واڳ ڀاڳڙا، محلا
پنجوان، چست (۴)۵

۱۳) مل برهم[۳] جوتي اوت پوتي[۴] - نهه دوجا درشٽايا[۸].
جل ٿَل[۶] مهيئل[۷] ايڪ رويا - نهه دوجا درشٽايا.

واڳ وڏهنس،
چوٿان، وا
سلوڪ

(۱۴) سڄڻ مـلي سڄڻا - سڄڻ شبد سُيـاء
جوتي جوت مِلاء.
گهر[۹] هي پرچا پايا[۱۰] - جوتي جوت مِلاء.
جهه جل مل ڪـار[۱۱] دستا - تهه اَنحد شبد بجنتا

واڳ سور
نامديو

(۱۵) جهه جل مل ڪـار[۱۱] دستا - تهه اَنحد شبد بجنتا
جوتي جوت سماني - ميں گور پرسادي[۱۲] جاني.
(۱۶) پُهپ[۱۳] مَد جـو باس بست[۱۴] هيءِ - مڪر[۱۵] ماهه جئسي ڇائي[۱۶]

واڳ ڌناسري
ناوان، شبد (۱)

گهٽ[۹] هـي ڪوجهه پائي.
تئسي هـي هر بسيءِ نرنتر[۱۷] - جو ڪوجيءِ سو پاويءِ
(۱۷) جـو برهمنڊي سوئي پنڊي[۱۷] - جو ڪوجيءِ سو پاويءِ

واڳ ڌناسري، پگت
پيپو، شبد (۱)

پيپا پرڻويءِ[۱۸] پـرم تتُ هيءِ - ستگوُر هوء اَکاويءِ.
(۱۸) مِت پـرڪـاس[۱۱] پئي مـن مانيا - رام لسام وڏ ڀائي

واڳ سوُهي، محلا
چوٿان، چست (۴)۴

جوتـي جوت مِلائي.
نانڪ پرپ[۳] پايا شبد ملايا - جوتـي جوت مِلائي.
(۱۹) سپ آتم رام پڇاڻيا[۳] - پوُجل[۱۹] تـر گيا

واڳ سوُهي، محلا
ٽيجا، وار (۱۴)

هر نام سمايا.
جوت سماڻي جوت وچ - هر نام سمايا.
(۲۰) هڻ ڦرڻ اداسي ميءِ ايڪ رتن ڏسايا - نرمولڪ هيرا مليءِ ڙاُپايا[۲]

واڳ ملاوَل، محلا
پنجوان، شبد (۱)

گور ڪوليا پڙدا ديکهه پئي نهالُ.
هر ڪا مندر[۹] پس مهه لعل - گور ڪوليا پڙدا ديکهه پئي نهالُ.
جل ڪـا جل هوُنا رام

واڳ ملاوَل، محلا
پنجوان، چست (۴)

(۲۱) سوُرج ڪـرڻ[۲۲] ملي - جـل ڪـا جلُ هوُنا رام
جـوتـي جـوت رلـي - سمپوُرن[۳] ٿيڻا رام.

---

۱. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ. ۲. ٽيئي لوڪ. ۳. پرماتما. ۴. پوُرن. ۵. جـل، پاڻي. ۶. ڌرتي
۷. آڪاس. ۸. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ۹. سروُپ ۾. ۱۰. وشواس. ۱۱. روُحاني روشنائي. ۱۲. ڪر
۱۳. گل ۾. ۱۴. خوشبوء. ۱۵. آرسي. ۱۶. ڇانئجو. ۱۷. هردي ۾. ۱۸. فرمائين ٿا. ۱۹. ...
ساگر. ۲۰. ڏکي، پريشان. ۲۱. اُدمرا اُپاء. ۲۲. جيئن سج جا ڪرڻا جبلن واري ارف لي ...

(٣) ڦر گهر أيبي گـرهہ مهہ آيـا - جو لوڙيدا سوئي پـايـا — راڳ مـالـهہ، محلا
تريت آگهاء رهيا هيڄ سدهہ - گرر أيئہ پرک دڪاريا جڱ. — پهدران، شبد (٣)

(٤) لڱ در نـاڪي ڏاوس رهائي - دسوڄ لڄ گهر واسا پائي — راڳ مانڌهہ، محلا
اولڄ آلحد شبد وجهہ بدن والى - گـورمتي شبد سٺاوٹيا. — لهڙا، اشٽپدي (٦)٢٤

آلتر حوس پرکٽ پاسارا - گورساڪي مٽيا آنڌ پاوا — ٢٧(٦)
بگاس سدا سک پايا - حولى جـوس ملاوٹيا.

ٺن لام رلي أڪ رنگ - سدا بسهہ يار ارهم ڪيڄ رنگ. — راڳ گوڙي، محلا پهدران، سکمهي صـاحب، اشٽپدي (٨)١١
حل مهہ حلُ آءُ کٺانا - لڱ حولـي سنگ جوس سمانا. — ١٢(٧)
من مهہ آپ - مـن آيئي ماهہ
نانڪ ٿمس - کهڻ نـہ جاء.

(٨) ٻيا ٻوکہ ٻوٽيهہ کس آنا - ٻوڏلدس هيِ دهہ کٽي پرانا — راڳ گوڙي، کبير صاحب، باون اکري، پوڙي (٢٠)
چوهہ سمر ٻوٽي حب آوان - رحهہ کڙ کڙ ير سو کڙ مهہ پاوان.

(٩) ددا ديکہ حو بسن هـارا - جس آديکہ لس واکـہ اپارا — (٢٤)
دسوڄ دنار کدهي حب داهيڄ - لڱ ديالُ کردرس ڪيهيڄ.

(١٠) جن ٻٺا سي مسس پٺي هـسڄ - نـرٽـي بدن ٿـاهي
جولي حوس سماٽي يٽر - ٽان جوڏى مـاپا ڪي لاهي — راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)
سرب حوس روپ لبرا ديکيا - سگل ٻوٽن لـري مـايـا
واريڄ روپ نـرالـمُ ٻٺا - ندر کـري وِح چـاٻـا.

(١١) سهڄ عٺا مهہ آڄ ٻساذيا - حوس سروپ أناحد واحا — راڳـ آسـا، محلا
مها آلند گـور شبد واچار - پريہ ٿہ والي ڏن سهاڱا نار. — پهدوان، شبد (٢)

---

١ سروپ. ٢. چاهيم ني. ٣. دايجي بس. ٤. پرماتما. ٥. بند کرى. ٦. چمدهل من کي اهڪاگر کرى لو. ٧. طاهر. ٨. سکيا، اپديش. ٩. ڙي پير. ١٠. کڌهي وجي لو. ١١. واجهو. ١٢. ساري عمر گذوى ولي. ١٣. پرنس. ١٤. ناسوَلس. ١٥. آم آلند ماٹوآهي. ١٦. هردى الدر. ١٧. ٿاندا، ههدهت، موهہ. ١٨. لوڪ، سرشٽي. ١٩. لـارو. ٢٠. سساري وهدوار. ٢١. هکياسو استري.

(۷) "جوتي جوت ملائي"

(۱) جو نر[۱] دکھ مِہ دکھ نہہ مانےٗ[۲]

سکھ سنیہُ[۳] اَر بھٔ ناہي جا کَے – کنچن[۴] ماٹي مانےٗ. (۱۰ ر۰)

نہہ نندیا[۵] نہہ اُستت[۶] جا کَے – لوبھ موہ اَبھمانا

ھرکھ[۷] سوگ[۸] تے رہے نیارو[۹] – ناہ مان[۱۰] اَپمانا

آسا منسا سگل تیاگے[۱۱] – جگ تے رہے نراسا

کام کرودھ جِہ پرسے ناہن[۱۲] – تِہ گھٹ برہم نواسا[۱۳]

گُرو کرپا جِہ نر کَو کیني – تِہ اِہ جُگت پچھاني[۱۴]

نانک لین بھیو[۱۵] گوبند سِیُ – جِیُ پاني سنگ پاني.

[راگ سورٹھ، محلا ناواں، شبد (۱۱)]

(۲) گھر مِہ گھر[۱۶] دکھاء دیئے[۱۷] – سو ستگور پُرکھ سجانُ

پنچ شبد دُھنکار دُھن – تہ باجے شبد نیسانُ

دیپ لوء[۱۸] پاتال – تِھے[۱۹] کھنڈ منڈل حیرانُ

تار[۲۰] گھور باجنتر – تہ ساچ تخت سلطانُ[۱۳]

سُکھمن[۲۱] کے گھر راگ سن – سُن[۱۷] منڈل لِو لاء

اکتھ کتھا بیچار یے – منسا مَنہ سماء

اُلٹ کمل امرت بھریا – اِہ من کتھہُ نہ جاء

اَجپا جاپ نہ وِسرے – آد جُگاد سماء

سبھ سکھیا[۲۲] پنچے[۲۳] ملے – گُرمکھ[۲۴] نِج گھر[۱۷] واسُ

شبد کھوج[۲۵] اِہ گھر[۱۷] لہے – نانک تاکا داس.

[راگ ملار، محلا پہلا، وار (۲۷)]

---

۱. جیو. ۲. بیپرواہ تورھي. ۳. نیہُن، موہ. ۴. سون. ۵. گلا. ۶. سلاہ، خوشامد ۷. سکھ. ۸. دکھ. ۹. نرلیپ. ۱۰. ہي عزتي، نرادر. ۱۱. اتورت کري. ۱۲. چھوہ، لگیا. ۱۳. پرماتما. ۱۴. جگتي، رستہ. ۱۵. گدّجي ویا. ۱۶. ہردو. ۱۷. سروپ. ۱۸. لوک. ۱۹. اُتھے. ۲۰. گھٹا. ۲۱. سکھمنا ناڑي. ۲۲. دَس اِندریاں. ۲۳. پنج وکار. ۲۴. گورو ولوں معرفت. ۲۵. پڑلھے، وچار کري.

(٣٢) چار مُکت چاري سِدِ[1] ماکيو - دؤلهه[2] بريي کي سرن پڙ ٻو
مکت ييو چٿهؤن[3] جُگ جانيو - جَس کيرت مالي ڇتر ڏ يارو.

(٣٣) گور پرساد[3] پرم پند پـايا - گُسإ گـوپال[4] دن[5] رتن ڏ ٻايا
تؤني ٻندن ٻؤرن آسا - هـر[2] کي چرنا رد ماهه نواسا.
هرديو نام اَمرت رس وسيا - رس گـاوهه رس بيچاري[6]
گور پرساد اَمرت رس چيتيا[6] - اوء پاوهه موکـ دُئاري.
گور پرسادي جيوت مريو - مر جيوري شبد کماء
مکت دئارا سـوني پائي - جسي وچهه آپ گراء.

(٣٦) ستگؤر لسي پـؤ[7] اؤپجيو - پائيچو موکـ دُئـار
پـيو لسي سؤجه[8] پائيو - مل جرلي جوت اَپار.

(٣٧) اِندري دسي دسي[9] قُن ڏاوته - ترِيٓ[10] گڻان کِن نه اکاوتگو[11]
ستگور پَرچيو وَسکت آويو - موکه مکت سر پاوتگو.

(٣٨) گؤرمکِ[12] جيٹ پران اپجهه - گؤرمک[12] شيـو[2] گهر جائيٿو
گؤرمکِ[12] نانک سچ[2] سمائيٿو - گؤرمک[12] نِج پد[13] پائيٿو.

(٣٩) اَستت[14] لندا[15] نـاهه جِهه - کنچنُ[16] لـوهـ سمانِ[17]
کهه نـانک سُن ري منا - مکت ناهه لي جانِ.

(٤٠) هرکه[18] سـوگ[19] جا کيو نهي - بئري[20] مِت[21] سمانِ[17]
کهه نانک سُن ري منا - مکت ناهه لي جانِ.

راڳـ مارؤ، پڳمت
نامديو، شبد (١)

راڳ پـيرئ، محلا
پندران، شبد (٤٨)

راڳـ سارنگ، محلا
چونان، شبد (٣)

راڳـ ملار، محلا
ليجا، اشٽپدي (٣)

راڳ ملار، محلا پهلا
وار (٢٢)

راڳـ کانڙا، محلا
چونان، اشٽپدي(٣)

راڳـ پرڀاتي، محلا
پهلا، شبد (٦)

سلوک، محلا ناوان
(١٤)

(١٥)

---

١. سِدياؤن. ٢. پـرماتما. ٣. چارئي. ٤. کـرپا. ٥. ڏيئهن رات. ٦. وِيچاري، سمجهي
٧. پرماتما جو پؤ. ٨. گيان. ٩. ڏهن ئي ڏسائن يا طرفن ڏانهن پٽکن نيؤن. ١٠. ئي گُڻ
١١. ايڪاگر نه ٿو ٿئي. ١٢. گوروؤ معرفت. ١٣. مکتي. ١٤. ساراهه. ١٥. گلا. ١٦. سون
١٧. هڪجهڙو. ١١. سک. ١٩. ڏک. ٢٠. ويري، دشمن. ٢١. دوست.

راڳ بلاول، محلا
چوٿان، وار (۴)،
سلوڪ محلا ٽيجا

انحد شبد وڄائي

) سچ[۱] ڏياءِ امر پد پايا - انحد شبد وڄائي
سچو[۱] ڏهه دس پسريا[۲] - گور ڪي سهج سمائي.

راڳ گونڊ، ڪبير
صاحب، شبد (۱۰)

ڪوني[۳] سوءِ جو من ڪئه ڪوني - مِن ڪوني[۲] لهه جم لي چوائي
(۲۴) ڪوني[۳] سوءِ جو من ڪئه ڪوني - سو ڪوني مڪت بهه پاوئي.

راڳ رامڪلي،
پهلا، شبد (۹)

ڪت ڪت مِن ڪسوٽي لاوئي - سو ڪوني مڪت بهه پاوئي
ڪت ڪت مِن ڪسوٽي لاوئي - ڪوڻ ٻجهئي بِه جائي

(۲۵) ساگر مهه بوند، بوند مهه ساگر - ڪوڻ ٻجهئي بِه جائي
آپي[۱] تت پڇاڻي.

راڳ رامڪلي
پهچوان، ۸

آليج[۵] چلت آپ ڪر چيئي - آپي تت پڇاڻي.
آليج چلت آپ ڪر چيئي - سمت جمان مستڪ نيشاڻ

(۲۶) هر ڪي سمت سدا پرواڻ - سمت جمان مستڪ نيشاڻ
هر ڪي سمت سدا پرواڻ - ناڪ لِس ڪي پرم گت هوءِ.

راڳ رامڪلي،
پهلا، سِڌ گوشٽ،
پوڙي (۳۴)

داس ڪي رِڻ[۶] پاڻي جي ڪوءِ - ناڪ لِس ڪي پرم گت هوءِ.
داس ڪي رِڻ پاڻي جي ڪوءِ - سياسي چڄهه[۸] چار

(۲۷) باره[۷] مهه جوگي ڀرماڻي - سياسي چڄهه چار
باره مهه جوگي ڀرماڻي - سو پاڻي موڪه دئار.

گور ڪي شبد جو مر جيوئي - جيون مڪت ڪئه هوءِ؟

راڳ رامڪلي، محلا
ٽيجا، وار (۴)

(۲۸) جيوت مرڻا سيڪو ڪهئي - دارو[۱۰] ياڻو[۱۱] لانيئِهِ.
ڀو ڪا سمجهه[۹] جي ڪري - ڀِڪ پوچل نام ترئِهِ.
اَن دن[۱۲] گڻ گاوئي سڪه سهجي - جا ڪئه ندر ڪرئِهِ.

راڳ مارو، محلا
پهلا، اشٽپدي (۵) ۵

ناڪ گورمکه[۱۳] پاڻيئي - جا ڪئه ندر ڪرئِهِ.
ناڪ گورمکه پاڻيئي - آپ[۱۵] گواني

(۲۹) لالا[۱۴] سو جيوت مرئي - مر وچهه آپ گواني
لالا سو جيوت مرئي - ترشنا اگن ٻجهاني.

راڳ مارو، محلا
پهلا، سولهو (۱) ۱۰

بيدن ڏونهه مڪت هوءِ - اَنتر گت ڏهاني[۱۷]
بيدن ڏونهه مڪت هوءِ - رام جپهه اَنتر گت ڏهاني

۲۱ (۴)

(۳۰) گهر ڍهه[۱۶] ري مِن مکد لياني - رام جپهه اَنتر گت ڏهاني
گهر ڍهه ري مِن مکد لياني - اِڻ پاوءِ مڪت دناراهي.

لالچ چوڙ رچهه اَپرنپر[۱] - اِڻ پاوءِ مڪت دناراهي.
لالچ چوڙ رچهه اَپرنپر - اَنيو[۱۸] پد پاوئي آپ گواني

(۳۱) اَمرت رس پاني ترشنا پو جاني - نرمل شبد ڪمايا.
اوچي پدوي اوچو اوچا[۱۸] - نرمل شبد ڪمايا.
اوچي پدوي اوچو اوچا

---

۱. پرماتما. ۲. وياپڪ آهي. ۳. ڪتيندڙ. ۴. ڪتي. ۵. الهتي سرشٽي اپائڻ. ۶. خاڪ.
۷. باره پنٿ. ۸. ڏهه پيڪ. ۹. پرماتما جو ڀؤ، ڪرمن ڪان ڪنارو. ۱۰. دوا، علم.
۱۱. پرماتما سان پريم. ۱۲. رات ڏينهن. ۱۳. گروءِ معرفت. ۱۴. پرماتما جو داس، شيوڪ
۱۵. اڪاگر، آسٿت، ترني ره. ۱۷. ڏيان سان. ۱۸. مدل مقصود، مڪتي

(١٣) اى مــن تيرا كر نڊي - كر وڻگ شد واچارُ
هــرِ ســرڻاني يح بــڙ - پاهِ مــوكہ ڏنــارُ.
راڳ آسا، محلا ٿيڏا، اشٽپدي (٣)١٣

(١٤) سپ ايڪ دوشت سمس كر ديکيۓ - سپ آتم رام پڇان همُ
هرِ هرِ جس گايا پرم پد پايا - ني آتم حسن پرڌاڻ هـمُ.
راڳــ آســا، محلا چوٿان، ڇنت (٢)٥

١) هرِ آمرت وس بــايا مُنا جِوايا - ڦِـر ڻاهڙ مرڻ نہ هوئي
هرِ هــرِ نام آمرِ پد پايا - هــرِ نــام سَماويۓ ســوئــي.
٦(٤)

.ہــڙن مُكت سو آكٿيۓ - مـــر حوۓ مـرِيا
. ن ــانڪ سكوُر مل هــرِ - حَكَ ڏڙ ترِيا.
٨(٢)

ايــڪ نكرى پنج چــور اَستِاي - بَـرحت چوری ڌاويۓ
تِرِهہ ڏس مــال ركيۓ هو نانڪ - موكہ مكت سو پاويۓ.
راڳ گـوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (١)١

(١٨) مــن وَسكت آيــا پــرم پد پايا - سا ڏن كمت پاري
آنتر پرام لگا هــرِ سمتی - گهر سوهيۓ هر پرپ نــاری.
راڳ وَڏهنس، محلا چوٿان، ڇنت (٣)٦

(١٩) سَمت ســرَوُر ڻاويۓ - سو جَن پرم گت پاويۓ
مريۓ نــہ آويۓ جاني - هر هر نــام ڌياٽي.
راڳـ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(٢٠) چنچل من دَهہ دِس كُهُ ڌاوَت - اَچــل جاء نِهرانر
كهہ نانڪ اِهــہ پِد كر جو نَر - مكت تاهہ تم مانو.
راڳ ڌناسری، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢١) پاڻي گور ڻاني پــرم گت پائي - پنچ ملي ســوهايا
گيا كــروڌ ممتا تَــن نائي - پاكهد پــرم گــوايــا.
راڳ سوُهی، محــلا چوٿان، ڇنت (٢)١

(٢٢) ماڻُ موهُ دوِلو كهُ پرِهرِ - گوبند كي گُــن گاويۓ
كهہ نانڪ اِهہ پِد كر پراني - جيوَن مكت كهاويۓ.
راڳــ بلاول، محلا ناوان، شبد (٢)

---

١. ڏس. ٢. پرماتما. ٣. هكڙي نظر. ٤. سريشٽ. ٥. وری نہ دفعو. ٦. سڏجي ٿو. ٧. جيئری ئی پنهنجو آپو ماری ٿو. ٨. ڏكن، پيانڪ. ٩. سرير. ١٠. وكار. ١١. واسو كن ٿا. ١٢. روكڻ هوندی بہ ستائن ٿا. ١٣. ٽی گڻ. ١٤. ڏهہ اِندرِيُن. ١٥. روكي. ١٦. هكبــاڙ استری. ١٧. تلاء. ١٨. اِشنان كری. ١٩. ڏساڙن. ٢٠. ڀكي پيو. ٢١. سنت مهاتماڙن. ٢٢. ناس ٿي. ٢٣. اَهنكار. ٢٤ ٻئي ٢٥. تياڳ كري ٿو. ٢٦. اهڙی قسم جو.

گت مکت گهوڙي[1] مهه پاء[2]

گور کـي شبد من چيتا - گت مکت گهوڙي مهه پاء
هر کا نام ڌياڻيءَ - ست سنگت ميل ملاء.

هر[3] کا نام ڌياڻيءَ - سڀ سڀ هوويءَ پرم[4] گت ميري
٥) اَمرت باڻي هر هر[3] ليري - سڀ سڀ هوويءَ پرم گت ميري
ستگور کا درسن پائي جيئا.

جاڻ ٻجهي سيتل هوءِ مدو نا - انڌري ڦوس سڀ سنجم جُکتا[6]
٦) جس آنڌر ٻريت لگيءَ سومکتا[5] - ايها ڀڳت هر[3] پاوڻا.
گور کيءَ شبد سدا هر[3] ڌيائي -

گووند[3] ڌياوي
٧) جو پراڻي[7] - گووند ڌياوي
ٻڙهيا اَڻ ٻڙهيا - پرم[4] گت پاويءَ.
٨) کر کرپا جسکيءَ هرديءَ - غريبي ٻساويءَ
ناڪ ايهان[8] مُکت - آگيءَ سکه[9] پاويءَ.

٩) سرب ٻکنت - مکت موکه پائي
ايک نِمکه[10] - هر[3] کي گن گائي.
ايڪ نِمکه - هر کي - حکم ٻوجهه پرم[4] پد پائي
١٠) شيوڪ کُهَ شيوا اَن آئي[11] - جاکيءَ من ٻسيا نرنڪار[3]
اِس لي اوپر نهي ٻيچار - تاکيءَ نِکٽ[13] نه آويءَ کالُ
جس من ٻسيءَ سو هوت نهال[12] - ساڌ سنگ نانڪ هر[3] ڌيايا.
اَمر ٻڻي اَمرا[4] پد پايا - اَنتر جامي رام[3] سمارهه
١١) اُماوس مهه آس نِوارهه[14] - اَنيڪ[3] شبد لت نج سار.
جيوت پاوهه[15] موکه دُنار[2] - پرواڻ ٻيا[17]
١٢) گور کي ساکي[16] اَمرت باڻي - پيوت هي پرواڻ ٻيا
درسن کا پرتم[18] هوويءَ - مُکت ٻکنتيءَ کريءَ کيا.

سري راڳ، محلا ...
ليجا، شبد (٢)

راڳ ماجهه، محلا
پرڀوان، شبد (٢٣)

راڳ ماجهه،
ليجا، اشٽپدي ١

راڳ گوڙي
پرڀوان، شبد

راڳ گوڙي، محلا پنجو
صاحب، سکمني
اشٽپدي (١) ١٢

٢٠(٨)

(٢٢)

راڳ گوڙي، ڪبير
صاحب، ٿتي (١)

راڳ آسا، محلا
پهلا، شبد (٣٨)

---

١. قبضي ۾ ڪيو آهي. ٢. هردي اَندر. ٣. پرماتما. ٤. مکتي. ٥. پرماتما الاء پريم...
٦. اِندرين تي قبضو. ٧. اِنسان. ٨. هن لوڪ ۾. ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. گهڙي، پل. ١١. کر...
گهڻ جي. ١٢. وسي ٿو. ١٣. نزديڪ، ويجهو. ١٤. نورت ڪر، لياڳ ڪر. ١٥. جيڏري...
... ١٧. قبول، اَمر. ١٨. پرماتما جي درسن جو پياسي.

(٦) مُڪتي

(١) برب کي آکيا آم هِتاوي[1] - جيئن مڪت سونهن کهاوي
لئسا هَـرکُـ[2] لئسا ســوکُ[3] - سدا آنند لهه نهي بهوکُه[4]
لئسا سوُرن[5] لئسي اس مائي - لئسا امرت لئسي ڪا ڪاني[6]
لئسا مـانُ لــئســا اپمان[7] - لئسا رنــڪ[8] لئسا راجــانُ
جوڙ تالي ساني جُگت[9] - تانڪ اوهه پُرڪ کهيئي جيئن مڪت.

[گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧) ٩]

ڪبر مڪت دُئارا[10] سنڪڙا[11] - راني دُسوي[12] پاء
من تهُ مئگل هوء رها - ڪسا ڪڻ[13] کر جاء؟
اَئسا ستگور جي مـلي - تُٺا ڪـري[14] پساءُ[15]
مڪت دُئـارا مـوڪلا[16] - سهجي آوءُ جــاءُ.[17]

[ڪبر صاحب]

تانڪ مڪت دُئارا اَت نِڪا[18] - تانا[19] هوء سو جاء
هؤمي[20] مـن اَستوُل[21] هي - ڪڻ کر وچدي جاء؟
ستگور مليئي هؤمي گئي - جوت[22] رهي سب آء
اِءُ جيُءُ سدا مڪت هــي - سهجي رها سماء.

[راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (۴)]

(٣) اِهه تن ڌرتي اسج[23] ڪرما[24] ڪرو - سُل[25] آپاءُ سارنگ پاڻي[26]
من ڪرساڻ هــرردي جمانلي - اِءُ پاوس پد نرپاڻي[27].

[سوري راڳسر، محلا پهلا، شبد (٣٦)]

---

١. ملي ڪري پوکي لو. ٢. سک. ٣. دک ۴. جدائي، وڇوڙو. ٥. سون. ٦. ڪرڙي وش. ٧. بي عزتي. ٨. غريب. ٩. جُڳتي، ڀلو پاڻو. ١٠. دروازو. ١١. سوڙهو. ١٢. آهو جي داڻي جي ڏهين پتيءَ جيترو. ١٣. هاٿي. ١۴. خوش ٿي. ١٥. مهرباني. ١٦. وڏڪرو. ١٧. سولائيءَ سان. ١٨. تمام ننڍو. ١٩. تماڻو، ننڍو. ٢٠. آهنڪار، آهم ڀاءُ. ٢١. وڏو، ڀاري، ٿلهو. ٢٢. پرماتما جي جوت. ٢٣. ٻج. ٢۴. ڪرم. ٢٥. پاڻي. ٢٦. پرماتما. ٢٧. مڪتي.

بہ مجبلا نہ آهي. سو اُها چيتنا فقط شڪتيءَ ۽ ٻرابر سان ٻرابر آهي ۽ ٻرڪرتيءَ سان ميزانيت بہ آهي، ڇو تہ خود برهم آتما سان ٻوري ميل بہ آهي. اِئين راجا ۽ راڻيءَ جو گفتگو سماپت ٿئي ٿو.

ٻڌو جان ڪٿي نهاري، تہ ڏسي ٿو تہ ديوان، وماڻ ٿي ٻيو ۽ راجا "سوُ ڪيپر اَهڪار" ۽ راڻي "ٻڌيءَ" سميت، چيتنا جي چانڊاڻ ۾ جذب ٿي ويو. ٻڌو ٻختاور هو، جنهن هيءَ اُلوهيت جو اسرار ڏٺو، پر هوش حوصلو سڀ وڃائي ويٺو. ڪيئن ٻرپل دربار خالي ٿي وئي؟ جي ويٺلن کي وجود هو، تہ غايب ڇو ٿي ويا ۽ جي غايب آهن، تہ سندن ۽ جي واقفيت ڪٿان ملندي؟ ڪُل عالمگيريءَ ۾، وحدت ڪثرت آهي يا ڪثرت ۽ واقفيت آهي؟ موجوُدات ۽ محسوُسيت حقيقت آهي، يا غير موجوُدات ۽ غير محسوُسيت آهي؟ جي موجوُدات حقيقت آهي، تہ غير موجوُدات ڇو ٿي غالب ٿئي؟ جي غير موجوُد حقيقت آهي، تہ ڪنهن، ڪنهن سان ٿئي سوال جوابي ڪئي، ۽ ڪنهن، ڪنهن کي ٿئي؟ ٻڌي ٻاڻ کي ٿي ٿئي ڏنو ڇا؟ جي ها تہ فاعل ۽ مفعوُل ڪيئن ٻاڻ ۾ ملي ويا، يا ڪرتا ۽ ڪرم ڪيئن گڏجي ويا؟ ڪنهنجي شاهدي يا ٻيانات، ڪنهن جي اڳيان پيش ٿيندي؟ ثبوُت جي صفائي ڪيئن ۽ ڪنهن کي ڪرڻي آهي؟

هيءَ اَنوکو اَنڀو هئو، ذهني تصور هئو يا راز يا راڇڪ هئو؟ دل وندرائڻ جي گدگدائي هئي، يا وهمي ويچار هو؟ ڪجھ بہ هو، پر اسرار جي يادگيري ٻُڌائي ٿي، تہ هُن وحدت جي وجود ۾، زندگيءَ کي باعث آهي، معنيٰ آهي، مقصد آهي، جنهنجو حقيقي اُسيان، ٻيجهي تنن ٻاران، ٻرڪرتيءَ پيش ڪيو هو، يا ٻراڻن، اِندرين ۽ من کي ٻُڌايو ويو هو، يا راجا ۽ راڻيءَ جي آخرين گفتگوءَ ۾ هو. جي ٻراڻ، اِندريُن ۽ مَن، اِئين تن والڪر نڪار ڪرم ڪمائين، تہ تياڳ ۽ ويراڳ جو واچوڙو لڳندو، جنهنجي زور تي، اَهم ڀاؤ ۽ ٻُڌي اُٿي اَکنڊ ۽ پوُرن شڪتيءَ ۾ جذب ٿي ويندا ۽ آتما جي برهم آتما سان ملاقات ٿيندي. اِهوئي جيون جو ساڌن آهي، جنهن جي ٻل سان، لکشن ٻُڌي، گيان چڪشوءَ ۾ بدلجي ٿي. جيئن خواب ٽٽڻ کان پوءِ، خواب خواب ڪري سمجهبو آهي، تيئن ٿي اڳيان دُور تيرڻ ۽ اصليت جي اهڃاڻ ماڻ سان، هيءَ سمورو سنسار، سڀني جي صورت ۽ سمجهجي ٿو. جي دلبر دل ۾ آهي، تہ مندر ۾ مَن ۾ آهي، مسجد هردي ۾ آهي، ڪعبو قلب ۾ آهي. انهن ڪري، تان جي طالب ۽ تلاش لاءِ، طالب کي ڪن اندر ٿي طواف ڪرڻو آهي. تان جو طالب طلب ۽ طواف ماڻي هڪ ٿي وڃن.

ٻاهر نه ڪنهن ۾ ٻاز ڪنهن ۾ هوٽي نه ڪنهن ۾ هاٿي، ڪنهن ۾ حصو نه ڪنهن ۾ آهڪو. اڄ ليڙن ۾ نه سيان لوڻين ۾، اڄ مطلن ۾ نه سيان مقامن ۾، اڄ سخاوت ۾ نه سيان سخاوت لئي. اڄ پيءُ پٽن نه سيان پُٽ پٽن، اڄ ٻئي پٽن نه سيان ٻئي پٽن. ڪو ڪنهن رنگ ۾ ڏسس نه ڪو ڪنهن ۾، ٻر سڀ رنگ ساڳئي رنگريز جا، سڀ سانگ ساڳئي سانگيءَ جا آهن. ڪرم جو چڪر چالو آهي، سڀ سان لاڳو آهي. ڪرم ٻاڻ آهي نه ڪرتا ۽ ڀاڳ آهي. چڪر ٻاڻ نه قسمت جو قرينو ۽ ٻاڻ آهي. اهوئي سر آهي، اهوئي ساز آهي، ۽ اهوئي نواز آهي. اهوئي سينو هي اندر ۾ سمايل آهي، هتي جالب جي جڳمڳائي آهي.

سوڪم آهم ٻاؤ ۽ ”مان“ آهي. انهيءَ ”مان مان“ ۾ ۽ مانڊاڻ آهي. جڏهن انهيءَ جي جاڻ ڪان ۽ اڻجاڻ آهي، تڏهن ئي مالڪ جي جاڻ ملندي. اهڙا جاڻ معنيٰ ٻيءَ ماڻهن جي ٻڙي ۾ ٿي، مالڪ سان ملي وڃو. اها ماڻ، سرير، انڊرين، من، چيٽي ڪان ٻاهر آهي. چوٿين پد، تريا اوستا ۾ آهي. جاڳرت اوستا ۾، حودي ڪڏي، جدا ڪان جدا ٿي رکي. ٻين اوستا ۾ ۽، جاڳرت جي واپارنا، ٻُمن ذريعي رڌن ٿي وڃي. سکوپت اوستا ۾ ۽ آلوٽ اونگهه آهي، آلوپ ٻاپت انجاڻائي آهي. جڏهن نفس جو نقاب لهي ٿو، جڏهن پنهنجي ٻرائي جو پڙدو هٽي ٿو، جڏهن من ئي من نه رهي ٿو، تڏهن ئي موهه جو اگيان ٽٽي ٿو، مايا جي اوديا وڃي ٿي، اصليت جي واقفيت ملي ٿي، سوڪم آهم ٻاؤ صفا سمجهي ٿو، ذات ۾ ذات ئي ملي وڃي ٿو. ٻوءِ نه غازي عرق ۾ غايب ٿئي ٿو، خاوت جو حمار چاڙهي ٿو، انهد جو ناد وڄائي ٿو. اتي انسان ٻاڻ آنند آهي، سوڄ ٻراسي آهي، ٻم پرڪاشي آهي، سمت چت آنند آهي، ٻوري پرمانند آهي. ڏاڻي ٻڌهه جي ڏکهاريت مان، ٻڌ رانڀ ۾ آيو آهي. اهو ۽ الاهي اسرار آهي. اهوئي ٻرهم گيان آهي جو دشاشي آهي، جنهن ٻاپت صاحبن ڦر ڦر ڏني ڦرحايو آهي.

ٻاڻ ٻجاڻ ڪان ٻوءِ ٿي، اهو ٻرهم گيان ٻرايت ٿئي ٿو. تڏهن جيئُ سمجهي ٿو ته مان سرير نه آهيان، ٻڌي نه آهيان ٻر آمر آتما آهيان، ٻرم آتما جو جزو آهيان، جيئن ساري سرشٽي، سموري برڪرتي ۽ انهيءَ جو جزو آهي. سڀ ٻرم آتما مان پيدا ٿيل آهن، ٻرم آتما جي آڌار تي ٽڪيل آهن ۽ ٻرم آتما ۾ هلندڙ ٿٽا آهن. جيڪا احساسيت موت ٻجاڻا جرد ٻڌرد غائب ٿي وڃي ٿي، سا ويراڳ درعي ۽ ساڌنائن جي ٻل سان، جڙي ۽ غائب ڪري سگهجي ٿي. ٻوءِ ڪنهن ۽ ڪيل تجربي يا پراڻ آزموده سان لڳاؤ نه رهندو، جو نه جا رؤبڪار يا حقيقت تجربا ڪرائي ٿي يا آزموده ذيڪاري ٿي، تنهن سان ٿي لڳاؤ نه رهندو. ٻوءِ فقط شد چيتنا رهي ٿي، جنهن ۾ خيال ڪرڻ جي ساڃهه ۽ شڪتي ٻوري قائم آهي. ٻر اها چيتنا خيالن ۽ خشطان ڪان ٻنهه خالي آهي، عمر منعلق ۽ غمر جڏ ٻالي آهي. مٿي قلم جمان غمر تحرڪ ڪولدي ۽ تصويرون جهٽي ٿي، ٻر تصويرن جي تصوير

ھٽايون ۽ پرڪاش ٿيو، نہ اصليت جو اثبات ملي، ۽ عجايب جو عجب ظاھر ٿئي.

ھيڏيءَ لمبيءَ ۽ تيز فھم تقرير کان پوءِ، راڻي ساڻي ٿي، سمجھي پئي ٿي. راجا بلڪل شرمسار آھي، پشيمان آھي. راڻيءَ سندس اک کولي آھي، اگيان جا پڙدا ھٽايا اٿن. ٻڌيءَ جو ٻل جاڳايو آھي. ھو ڪيس نياز سان نمسڪار ڪري ٿو، پيرن کان وٺي، اکيون اکين ۾ ملائي ٿو، ۽ اجازت جي آواز ۾، آھستي آھستي پنھنجو بيان پيش ڪري ٿو. ۽ راڻي بہ رخ بدلائي، رسوخ ۽ رفاقت سان، ڪن ڏيس ٿي. بادشاھ کي ساھ پيٽ ۾ پئي

بادشاھ: ھي منھنجي امبا ۽ بيدار بيگم، قربان وڃان تنھنجي قدمن تان، قدامت ۽ قابليت مٿان. تون نہ منھنجي نار آھين، نور آھين، ناز آھين. تنھنجي نرالا مان نہ نابين آھيان. ھونءَ بہ تنھنجي طبيعت جي نابعداريءَ ۾ ھوس، نہ اڄ اسان طاعت جو طلبگار آھيان. جو راز ھيلتائين، ڇانيءَ اندر ڇپيل ھو، سو اڄ تو کولي اصليت جي احساسيت سان ٿي، مري امر رھيو، نہ تہ اثين سيڪو پيو مري، مري ۽ وري مري. سچ پچ تہ اسان کي نہ پنھنجي ذاتي اھميت آھي، نہ ھستي آھي ۽ نہ وجود آھي. ڪجھ ڪين آھيون. اسين پڻ بہ خالق جي خلقت جو ھڪ حصو آھيون، روپن ۽ نالن جي نظارت آھيون، نظر فريب آھيون. اڄ تہ نظر غايب ٿي، آتما ۾ جذب ٿي وئون. اڄ جي روپڪار، روحاني راز داني ھئي، ۽ تنھنجي رُباعيات بہ جڪ رب جي رحمت ھئي. مذھب جي معلوميت ملي آھي، رابط کي رخصت ملي آھي. ھاڻي تہ ڳجھي ڳڙي آھي ۽ دامن ٿيءِ آھي. ھاڻي پڌري پٽ ظاھر آھي تہ ايشور پاڻ انسان ٿي آيو آھي، الله پاڻ ڪل آدم ذات ۾ آھي، پر انھيءَ پڌرائپ ھوندي بہ، پاڻ ڳجھو آھي. سڀڻان جي مورت جت ڪٿ ساڳي، پر ڪنھن ورلي جڳياسوءَ جي جوت جاڳي، جنھن دل اندر پاتي جھاتي، ۽ اھا صورت صحيح سڃاتي، تہ سڄائيندڙ، سڃاڻپ ۽ صورت سڀ ھڪ آھن.

واحد پاڻ تہ وحدتي وستر پائي ٿو، وري لڪين لباس لاھي ٿو ۽ وجودي ويس بدلائي ٿو. مالڪ مڙني ۾ آھي، جت ڪٿ آھي، سڀ ڪجھ آھي. روپوان ۽ بيروپ آھي، مجسم ۽ لاجسم آھي. ظاھر ۽ باطن آھي، نرگن ۽ اننت گن آھي. پار ۽ اپار آھي، آدي ۽ اونت آھي. انوپ ۽ اننت آھي، لاحد ۽ لامحدود آھي. لاثاني ۽ لامتناھي آھي. اھڙي سائين سيني ۾ آھي پر اک جو فرق آھي. جنھن ديوانِي جي ديد ۾ دستور آھي، سو نسي ھر ھنڌ، ھر وقت، دلبر جو ديدار ڪري ٿو. ھو ڪنھن ۾ نہ آھي؟ ھو ڇا نہ آھي؟ ھو ڪنھن ۾ آروڳي ٿي تہ ڪنھن ۾ يوڳي آھي تہ ڪنھن ۾ جوڳي آھي، ڪنھن ۾ روڳي تہ ڪنھن ۾ ڪنھن ۾ فقير تہ ڪنھن ۾ امير، ڪنھن ۾ ڦوبل تہ ڪنھن ۾ قبيل، ڪنھن ۾ ٻاوان تہ ڪنھن ۾ ناتاوان، ڪنھن ۾ جاھل تہ ڪنھن ۾ عالم، ڪنھن ۾ وڪاري تہ ڪنھن ۾ نڪاران. ڪنھن ۽

راڻي ٻُڌي: هي منهنجا پيارا پٽ، اڄ تو مون کي هڪ وچتر وِستا ڏيکاري آهي، جنهن منهنجي سُڌ ٻُڌ ڀُلائي ڇڏي آهي. جي تنهنجا زرخريد ٻانها ٿي وهندا هئا ۽ هردم تنهنجي حڪم هيٺ هلندا هئا، تن کي تو، وفاداريءَ عيوض وڻ ڏنا، سنگين الزام مڙهيا ۽ سخت سزا ڏني، جا موت کان به بدتر آهي. تو هنن جي شرافت ۾ شڪ آندو، شخصيت جي شامت آندي ۽ سياءَ جي سماپتي آندي. مان به توسان جا عمر، ٻانهن ٻڌ ي آهيان، تنهنجيءَ ڪوسيءَ ۾، وفادار ۽ مددگار ساٿڻ ٿي رهي آهيان، ۽ ممتا ۽ ۾، سڀ ڪجهه سهندي رهي آهيان. اسين ٻئي هڪ ٻئي جي زندگيءَ جي زندگاني هڪ ٻئي جو سهارو آهيون. پر اڄ تو منهنجون سڀئون ٿي منهاڻي ڇڏيون آهن، ن ته وفاداريءَ عيوض، پڪڙ وسات ته لهندي؟ تنهنجي ته ٻيگهي منجهي وٺي هئين تو له اصولن جو آهو ولي، تون سڀني جو گلو گهٽي سگهين ٿو، ڇو ته هي رُتبو، تنهنجي مُنيءَ ۾ حيواني طاقت رکي آهي، جا تون حيوان جيان هلائي هين. پر جي حاڪم خود حيوان ٿي هلي، ته پوءِ رعيت مان، راست اميءَ، راست سخنيءَ يا راست ڪرداريءَ جي اُميد رکڻ، ڪوڙ، آهي رياڪاري آهي، مڪاري آهي.

ڇا، جن ماڻهن تي تو اڄ مار وڌي، سي تنهنجي پيغامن پٺاندڙ نه پرتواري ڪندا هئا؟ ڇا، جي اڄ تو اصليت جا ٻئي اشارا ڏنا، يا سر ڀاونا جا ٿي سڌي سڪاريا، سا واجبيءَ ۽ غير واجبيءَ جا تي وعظ ڪيا، سي تو پاڻ سمجهي، عمل ۾ آندا آهن؟ ڇا تنهنجو مون سان لڳاءُ ڪوڙو آهي؟ ڇا تنهنجو پيار، اندرين ۽ من سان، تاڻي پٽي وارو تعلق نه هو؟ ڇا تون طلبگاريءَ جي لائق ڪان آهن آهن؟ ڇا طلب جي تڪميل نوڪي اود ۾ نه آڻيندي آهي ۽ عدم تسليم نوڪي انڪاريءَ ۾ نه آڻيندي آهي؟ سوال اهو نه آهي ته تنهنجي طلب جو طرف سڌو يا اُبتو آهي، پر سوال هيءُ آهي، ته تو تمنا ترڪ ڪئي آهي، ترشنا مٽائي آهي، يا دک سک ۽ خوشيءَ رنج جي حد پار ڪئي آهي؟ جي نه، ته تون سر ڀاونا جي سڌي سيکارڻ لاءِ، ڪيئن حقدار ٿئين؟ جي تون خود ڏوهي آهين ۽ اوگڻن جو آزار آهين، ته تنهنجي اُپديش جو ٻين تي ڪهڙو اثر ٿيندو؟ جي تون پاڻ سزا جي لائق آهين، ته توکي ٻين کي سزايات ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت پئي هئي؟ معاف ڪجانءِ، جو اڄ مون ادب ۽ لحاظ جو لڪو لنگهي، گستاخي ڪئي آهي. پر تنهنجي نامناسب، ناملائمت ۽ ناحق جو بيڙ ڪهڙو جواب ٿي سگهي ٿو؟ جنهن اصليت جو اڄ تون آواز اُٿاري رهيو آهين، تنهن کان تون به اڻ ڄاڻ پليل آهين، جيترو پيا سڀ يا مان پاڻ ته. سو جي توکي پاڻ تاڙيو آهي ۽ پاڻ سان گڏ، مون کي به تاڙيو آهي، ته اڄ ته تن واري احساس ڪرايون، سڀني ساڃاهه ٻرايون. پوران پاڻ پڇاڻيون ۽ انهن آتما کي آزاد ڪرايون. اسان هي ڪرتوتن ٿي، آتما تي ڪرم روپي ڪارا ڪوش چاڙهيا آهن. اهي ڪڪر روشنائيءَ

اٿئي . تُنهنجي وفاداري مون ڏانهن ڪانهي ، پر تنهنجي وڪاري واپارتا ڏانهن آهـي
جنهن جو بنياد ڏيتيءَ ۽ ڏيڻ تي ٻڌل آهي . اِهي گويا ٽڏا جا جيوڙا ، سڄي ملڪ ۾ پکڙجي
ويا آهن . ڪو گهر ڇٽل نه آهي ، جنهن کي خراب سڪي ڏسڻ ۾ نه اچي ؛ ۽ سڄ خـواب
پيو لڳي . رعيت جو ڌيان وچي خيالي سنسار ۾ کُتو آهي . اَصليت کان هوءَ صفا ڀاڄي ويا
آهن . سڄي حڪومت ڊانواڊول ڪري ڇڏي اٿئي . سچو سِڪو ڇُپجي ويو آهي ۽ نقلي
سڪو عام چالو آهي . تنهنجي خود بيان جي آڌار تي ، اِهو عظيم الزام توتي ثابت ٿـ
چڪو آهي ، نه خود پرستي ، توکي مون سان وفاداريءَ لاءِ مجبور ڪري رهي آهي .

هن الوي وجهائڻ جي تهمت تي ، توکي ڦاسيءَ جي تختي تي لٽڪائڻ جي لا
آهين . پر مان تنهنجي ازرگيءَ تي رحم کائي ، توکي جيئدان ٿو بخشيان ۽ ڏنگـ
ڪَسي ٿو ٻٽايان . تنهنجي وڪاري واپارتا جو شناخ يعني فيوز اُڏائي ڇڏيو . نه اها و
هوندي ۽ نه وري مون جي ڪاڪ آڏبي . جڏهين تنهنجي اها خـام خيالي ختم ٿيندي ،
تڏهين ٿي واسنا جـو واس ويندو ، ڇڪتاڻ ڇڏيندي ، اڙ اڙ بند ٿيندي ، تنهن جـي تيڪر
لهندي ۽ ڪرم ڪروڌ تاميءَ رهندا . تنهن ڪري ، هن ڪانپوءِ ، تون آلمڪ واپارتا ذريـعي
ڪاروبار هلائيندين . ذاتيءَ طور ، تون اڳتو بدڪار ڪونه آهين پر وڪاري واپارتا ڪري
وچي غلط رستي تي پيو هئين . آتمڪ واپارتا ، توکي صحيح رستي تي هلائيندي ۽ گناهن
کان بچائيندي . ڌهتي اِندرِيون ، اجا به تنهنجون داسيون ٿي رهنديون ۽ تنهنجي ڪاروباري ،
اِنصاف ۽ ايمانداريءَ ، سچائيءَ ۽ صفائيءَ سان هلائينديون . ڏيتيءَ ۽ ڏيڻ جو ڏڦيڙ بند
رهندو ۽ اِنهن تنهنجي دامن جو داغ مِٽبو . هن ڪايا ڪلپ بعد ، تون جڻ من جو من ٿي نه
رهندين . تون پوءِ آزاد ٿيندين ۽ آزاديءَ ڏاران ٿي مون کي ۽ مهاراڻيءَ کي آزاد ڪرائيندين .

اها سزا ٻُڌي ، من جا ٻه ، ويا ته ڇهه ، ويا . ويچارو هارائي ، دلشڪستو ۽ شرمنـدو
ٿي ، روانو ٿيو . جڏهين بادشاهه ڏٺو ته هاڻي دربار ۾ رڳو منهنجي پَٽ راڻي ”ٻُـڌي“
وچي بچي آهي ، سو ڪٽي هن کي هنج ۾ وهاريائين . چوڻ لڳس ته هي منهنجي جانِ ، اڄ
. مون کيڏن نه ڪماليت ڪري ڏيکاري ؟ اِها آهي حاڪمن جي حڪم جـي حِڪمت .
ڄ نه هاڻي هيءَ شاندار سوڀ ملهيون ، ۽ محل اندر مجامعت مائيون . پر هـن رڻ ڪار
ڪري ، راڻي اڳئي ڏاڍي دلگير ۽ دل سرد ٿي پئي هئي ، سو اچي منڌڪن ۾ پئي .
ندون لس ٿي نه ٿين . هُن جي منهن جو پنو ٿي ڇڏي ويو هو . هوءَ ڪنبڻ ۽ ڪڏڪڻ
ي ، جڻ نه جانڻ ٿي روح رهائي وئي . راجا ڏاڍو دلشڪست ۽ ششدر ٿي ويو . پر پڪدم
ا سنڀالي ، پيار ۽ پاٻوهه سان ، راڻيءَ کي رهاڪي ريبي ، سامت ۾ آندائين ، ۽ پر واري دلاسان
سمهاريائين . پوءِ بات چيت شروع ٿي . راڻي نه ڦوڪي وٺي هئي ۽ هيءَ مناسب موقعو
ي اچي ڇاپي . اڄ نه ڇوهه ڇنڊبي نه ڪڏهين ڇنڊبي ؟

م. ڏسو ته ڪهڙو ناٽڪي اداڪار آهي: هن اڄ ناٽڪ ته سڄو ڪُل ناٽڪ ئي ٺاهي. ٻر سڀڏس
لڳاءُ ته ناٽڪ سان آهي ۽ نه ڪل ناٽڪ سان. ليڪن اوهان به ڏٺو هوندو ته، ٻنهي اڌاري
ڪرڻ. مثلاً واسنا يا ڪرم، چاهي سٺو هجي يا خراب، پر اوهين پسنديءَ يا ناپسنديءَ
جي پد کان ٻري رهندا آهيو. اهو پد ئي آهي، جنهن سرشٽيءَ ۾ ڏک ۽ سک جو ناٽڪ
رچايو آهي. جا اندري، هن حڪم جي اتباع ڪندي، سا ڪيئن چڏي، جو ته سڀڏس
موت، هاٿوڪيءَ جدائي حيوان کان هر طرح بهتر ٿيندو.

اها سزا ٻڌي، اندرين جو ته ساهه ئي سڪي ويو، ته مکه منتري "من" جا ته
ڪنڌ لڳڻ لڳا. بادشاهه پنهنجي هٿ واٽيءَ "ٻڌيءَ" جي ڪاٺي تي هٿ رکي، چاهه
چوڻ لڳو، ته اي منهنجي محبوبا، هي اندرين ته لوڪن اُهو وڏو پتروت ڌرم
ڪن ليون! واٽي چوڻ. مان هٿ ڇڏائي، ٻري ڪري لي. پندو، جان ڪٺي حال
اٿو ڦيرائي ڏسي، ته مٿي دو آري ڪم لي ويا آهن، سواءِ مکه منتري "من" جي،
جو بالڪل گهٻرايل ٻر، سڀڪهاسن جي سامهون بيٺو آهي. ڪجهه هٿ اٿس، ساهه مٿي ۽
اٿس ۽ چپ ڌڏي پيا، جن مان ڪي ڏٻر آواز نڪري رهيو آهي.

من: بادشاهه ڪي هٿ ٻڌي، من عرض ٿو ڪري، ته هي سرتاج شهنشاهه، هي
منهنجا آقا، تو ته منهنجا ٻر ئي ڪري ڇڏيا. منهنجي اندر ۾ ڪروڙين ڪامنائون ۽ ڀاونائون
مرادون ۽ منشائون، جن جي پورتا جو چشڪو، مان پنهنجي ڏهني حوان يعني اندرين
معرفت وٺندو آهيان، جو ته اُنهيءَ چشڪي جو سواد، ڪن ۾ ايندو آهي. هاٿي جي اندرين
ئي چشڪي وٺڻ کان ناري وارئيندا، ته مان خود چشڪو ڪيئن وٺي سگهندس؟
چشڪي بنا، ترشنا ڪيئن ٿرپت ٿيندي ۽ ترشنا بنا، مان ڪيئن جي سگهندس؟ ترشنا
ئي ته منهنجو پران آهي. هي شهنشاهه، مون کي اجاءِ ته توهين خود ئي آهيو. مون جهڙي ماهر
مکه منتريءَ بنا، توهنجي شهنشاهت به وڏاڪ جتاءَ ڪري ڪونه سگهندي.

بادشاهه: اي منهنجا منتر، مون کي پنهنجي شهنشاهت پياري آهي ۽ اُنهيءَ ڪاڻ
تون به پيارو آهين. توکي مان ماريو نه ٿو چاهيان پر مٿانئن تو چاهيان، جيئن توکي پنهنجو
عهدو هلائي رهيا آهن يا جيئن مون پراڻن ۽ اندرين کي پنهنجن عهدن هلائڻ لاءِ هدايتون
ڏنيون آهن. ملازمت جي فرض منصبي، مناسبت جي ميزان ۾ هيٺ ڪوري. سو توکي
پنهنجي دهني ڪشيش بدلائي پوندي. پر ڪنهنجي اُوڪڻ جي اوکهو بنا، ڪنهنجي رخ ۾
تبديلي ايندي ڪانه. سو تون ڪن ڪولي ۽ دل لائي ٻڌ، ته تنهنجا ڪارناما اڪهڙا آهن ۽
اهو ڪري، منهنجي شهنشاهت ڪمتري ته پوٺي پوندي لي وڃي. تون منهنجو ملازم
آهين، پر ٻاٻا کي مالڪ سمجهي ويٺو آهين، ۽ هر معاملي ۾ ٽنگ اڙائي ويٺو آهين. حتي
حتي صلح ساٿ آهي، اِي ڪرڙ کهسان مچائي ڏنو اٿئي. اُمرت کي وش بڻائي ڇڏيو

اِها سزا ٻڌي، ٻُڍان جي دل ڏهاڙي وئي. سندس ڌرن ڏکي ٿي، تہ جو ڍل
چيل تـي هڙپل آهي، سو هڪ هند ڪيئن ٻڌجي سگهندم؟ لاچار ٿي ٻٽ وراڻي تـو.
هوڏانهن بادشاھ، واٽيءَ "ٻُڌيءَ" ڏانهن مُشڪي نهاري ٿو، اِنصاف ۽ عدل لاءِ داد گهري
ٿو. ٻر واٽي سانت ۾ رهي ٿي، ڇو تہ بادشاھ جي فيصلي، سندس چاليءَ ۾ ٻ ڌڪ ڌڪ
پيدا ڪيا آهي. اِٿي ٿي، ڏهئي اِندريون، پنج گيان اِندريون ۽ پنج ڪرم اِندريون ٻ
نهي، ساهون اچن ٿيون. سمجهي سگهجي پيو تہ زبان، ڏهني پاران تقرير ڪندي.

بادشاھ: اوهان جو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪڻ
ٿيو آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سماهت ٿيٺيون آهيون؟

زبان: هي ملڪ مُعظم، اسين ڏهئي اِندريون اوهان جي مکيہ منتريءَ "من"
داسيون آهيون ۽ سندس اِشاري جي همٿ وس آهيون. هي پنج گيان اِندريون آهيون،
هي پنج ڪرم اِندريون آهيون. اِنين تہ هرهڪ اِندريءَ جا جدا جدا فرض مقرر ٿيل آهن،
ٻر ٿوري ۾ ڪٿي هيئن چئجي، تہ گيان اِندريون، واسناڻون وٺي وڃي وِچارنا روُپي درٻان
ڪي ڏيون، تہ من کي پهچائي. وري اهوُ ٿي درٻان، من جو پيغام وٺي، ڪرم اِندرين کي
پهچائي، جنهن جي ترت پوٺواري ڪريون. واسنا وٺي نـہ آهي ۽ پيغام آيو نہ آهـي.
روشنائيءَ جي رفتار ٻ اهڙي تيز نہ آهي. واسنا جو واءُ ساءُ اُهو وٺون، جو من کي پسند
پئي، ۽ سندس پيغام جي پوٺواري ٻ اَهڙي ايمانداريءَ ۽ اَورچائيءَ سان ڪريون، جو ڪيس
پسند پئـي. سندس پسنديءَ ۾ ٿي اسان کي پرسنتا ملي ۽ سندس رنگ ۾ ٿي اسين رڱل
رهوُن. نيٺ تہ اسان ڏهني جو پيارو پيار آهي. سو قابليت ۽ لياقت ڏيکاري، پيا سندس
پيار جوُن ٻڪوُن ٻڌوُن. اِهوئي اسان جو پيشو ۽ مقصد آهي. حضوُر، اسين ڪيئن پيدا
ٿيوُن آهيوُن، تنهنجي تہ ڪُل ٿي ڪانہ آهي، ڇو تہ چاڻي جم ڪان، من سان لاڻوُن لڏيوُسين
سندس مسڻ ٿي ٿي چاگهہ چڙهي، ستي ٿيندڍوُسين. اسين مري وڃوُن، تہ اسان جو ڌر، من
وُند ڏاڍو دکي ۽ وياڪل گذاري. تنهن ڪري، جيستائين من جيرو آهي، تيستائين اسين ٻ
ڏهہ رهڻ ٿيوُن چاهيوُن، ڇو تہ هڪ ٻئي کي چشڪو ڏيوُن ٿا ۽ هڪ ٻئي کان چشڪو
وٺوُن ٿا. اِهو چشڪي جو چشمو ٿي اسان جي چمن کي چمڪائي رهيو آهي.

بادشاھ: لعنت آهي اوهان جي لڳاءَ تي، غلاميءَ تي، نيچ مدوريءَ تي، ذلالت
۽ زواليت تي. اَصليت جي اَڻچاڻائي، دُنيءَ جي دُطرفي ۽ چشڪي جـي چٽـٽـي،
سبب مها اپراڌ آهن، جن جي ڪارڻ، اوهان مڙني مٿان عقوبتون ۽ عذاب ٿيڻ گهرجن،
گوشماليءَ بنا، اوهان جو حوصلو نڪاڻي نہ لڳندو. تنهن ڪري اوهان کي اِها سزا
ٿي وڃي، تہ هن ڪانپوءِ، اوهين پڌي پنهنجو پنهنجو، واسنا وٺڻ يا ڪرم ڪرڻ جـو
اَدا ڪنديوُن رهو، ٻر اوهان جو لڳاءُ نہ واسنا ۾ هئڻ گهرجي، نہ ڪرم ۾ ۽ نہ من

سو پنهنجي لاءِ آنند مئي آهيون. پرڪرتيءَ اوڙي پرش ۾ ئي اسين سمايل آهيون.

بادشاهه، اها وارتا ٻڌي پرسن ٿئي ٿو ۽ پنهنجي ٽڻ کي، پنهنجي ڪڇ ۾ ئي ٿا عرض مونکي وهڻ لاءِ اشارو ڪري ٿو. پوءِ پنهنجي هٿ واري "ٻڌيءَ" کي، پاسرو ٿي، قرب سان ڪن ۾ چئي ٿو، ته اي منهنجي مهاراڻي، منهنجي من جي ملڪه، هي پنج لس ته ٽوڪان ۾ وڏيڪ پڌارا آهن. راڻي، منهن ڦيرائي موڙو ڏئي ٿي، ته اتري ۾ پران ۾ اوريان، نوشي سلام ڪن ٿا.

بادشاهه: توهانجو نالو ڇا آهي، ڪيئن ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وهڻ ڪٿان ۽ ڪٿي ۽ ڪڏهين سمايل ٿيا آهيو؟

پران: هي جمدا ڪلا، هن خادم کي پران ڪري ڪوٺين ٿا. هڪ سردار ۾ پنج ون آهيان، جو ته پنج پيشا آهن. پنهنجي الڳ ته آهن ته پاڻ ۾ رلنا ملنا به پيا آهن. جڳت ۾ هيڪي جان وارا جيو آهن يا جڙ وستو آهن، تن جي اٿڻ ۽ ڦراوت لاءِ، مان ئي حوالدار آهيان. ساهه کڻڻ، هاضمو ڪرڻ، رت جو دورو چالو رکڻ، پگهر ڪڍڻ، پيشاب ۽ وشٽا جو نيڪال ڪرڻ، انهن سڀني ڪرياٽن ۽ ڪرتن جو ته تعلقات، منهنجي شڪتيءَ سان آهي. زندگانيءَ جو مدار رڳو انهيءَ شڪتيءَ تي آهي. پر اها شڪتي، مونکي سرو شڪتيوان مان ملي آهي. منهنجو مقصد اهو آهي، ته منهنجي شڪتي سدائين قائم رهي. منهنجي شڪتي سمايل ٿي وڃي، اهو ته نه مان سهي سگهندس ۽ نه سهي سگهندس. اڳيتي ۾ ئي مونکي آرام اچي ٿو. سمائڻ جو ته نالو ئي ڪونه ٿي، منهنجو ساهه شڪي ٿو وڃي. پران ته هيءَ ديهه جو ساهه آهن. هي پران وڃا ته باقي بچيو ڇا؟ مان غائب ٿيان ته ساري سرشٽي لٽي تاراج ٿي وڃي. شايد بادشاهه خود به سلامت رهي نه سگهي! مونکي پنهنجي شڪتيءَ تي فخر آهي ۽ جيابي سان دلچسپي آهي.

بادشاهه: اي منهنجا پيارا متر پران، تون ته ڪجهه دلو ٿو ڏسين. شايد اهڙا ٿلهه ئي چڙهيو ئي ڪري آهين ۽ نه پاڻيءَ جي پڪڙ ۾ آيو آهين. مالڪ جي مرضي ڪان باهر آهين، انڪار ۽ اختلاف هي اٽر فريبيءَ ۾ آهن، آد ۽ انت هي دلفريبيءَ ۾ آهن، لذت ۽ لڳاءُ جي دلربائيءَ ۾ آهين، مشڪلن ۽ مرادن جي قيد ۾ قابو آهين. پراڻي شڪتي، پنهنجي سمجهي ويٺو آهين، تون ته وڏو ڏوهاري ۽ گنهگار آهين ۽ سخت سزا جي لائق آهين. انهيءَ ڪري، توکي اها سزا ٿي ڏني وڃي، ته هن ڪانيءَ، تون "اڙا" ۽ "پنگلا" جي وچ ۾، پيا ڪنهن به جوڙ جي، هڪ هنڌ بيهي رهندين ۽ "سکمنا" ناڙيءَ دوارا پنهنجو ڪم هلائيندين. سڀ پيون ٿينديون اڌ ڀاڱيون بند رهنديون. هردم منهنجي اطاعت ڪندين. اها سزا لاشڪ توکي تڪليف پهچائيندي، پر ٻيا سڀ سکي ٿي ۽ اصليت سمجهي، تون علاميءَ جون زنجيرون ٽوڙي ڪري سگهندين ۽ آزاديءَ کان محروم رهندين.

اِها سزا ڀُڏي، ڀوان جـــي دل دهاڄي وئي. سندس ڏرن ڏکي ٿي، ته جو
چيل نـــي هريل آهي، سو هڪ هند ڪيئن ڀڏجي سگهندم؟ لاچار ٿي پٽ ورائي ئـ
هوڏانهن بادشاھ، واڻيءَ «ڀُڏيءَ» ڏانهن مُشڪي نهاري ٿو، انصاف ۽ عدل لاءِ داد گهري
ٿو. پر واڻي سانت ۾ رهي ٿي، چو ته بادشاھ جي فيصلي، سندس چاليءَ ۾ ڀ د ڪ د ڪ
پيدا ڪئي آهي. اِئي ٿي، ڏهئي اندريُون، پنج گيان اندريُون ۽ پنج ڪرم اندريُون ۽
نهي، سامهون اچي بيٺيون. سمجهي سگهجي پيو ته زبان، ڏهئي پاران تقرير ڪندي.

بادشاھ: اوهان جو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿ
نيو آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سماهت ٿيٽيون آهيون؟

زبان: هي ملڪ معظم، اسين ڏهئي اندريُون اوهان جي مکيه منتريءَ «من»
داسيُون آهيون ۽ سندس اشاري جي هٿ وس آهيون. هي پنج گيان اندريُون آهيون
هي پنج ڪرم اندريُون آهيون. انين ته هر هڪ اندريءَ جا جدا جدا فرض مقرر ٿيل آهن،
پر ٿوري ۾ ڪٿي هيئن چئجي، ته گيان اندريُون، واسنائون وٺي وڃي وچار تا رُوئي دران
ڪي ڏيُون، ته من کي پهچائي. ورِي اهو ئي دربان، من جو پيغام وٺي، ڪرم اندرين کي
پهچائي، جنهن جي ترت پورواري ڪريُون. واسنا وٺي نـــ آهي ۽ پيغام آيو نه آهـــي.
روشنائيءَ جي رفتار ۽ اهڙي تيز نه آهي. واسنا جو واءُ ساءُ اهو وٺون، جو من کي پسند
پئي ۽ سندس پيغام جي پورواري ۽ اهڙي ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان ڪريُون، جو ڪيس
پسند پئـــي. سندس پسنديءَ ۾ ئي اسان کي پرسنتا ملي ۽ سندس رنگ ۾ ئي اسين رنگ
هون. نيٺ ته اسان ڏهئي جو پتارو پتار آهي. سو قابليت ۽ لياقت ڏيکاري، پيا سندس
ر جون ڪون ٿيون. اِهوئي اسان جو پيشو ۽ مقصد آهي. حضور، اسين ڪيئن پيدا
ن آهيون، تنهنجي ته ڪل ئي ڪانه آهي، چو ته جاني جر ڪان، من سان لاڏون لڏائون سين
ندس مسط ئي ئي چاڳه چڙهي، سٽي ٿيندي ئو سين. اسين مري وڃون، ته اسان جر قر، من
د ڏايو دکي ۽ وياڪل گذاري. تنهن ڪري، جيستاءِ من جيرو آهي، ليستاءِ اسين ۽
رهڻ ٿيون چاهيون، چو ته هڪ ٻئي کي چشڪو ڏيُون ٿا ۽ هڪ ٻئي کان چشڪو
تا. اِهو چشڪي جو چشمو ئي اسان جي چمن کي چمڪائي رهيو آهي.

بادشاھ: لعنت آهي اوهان جي لڳاو تي، غلاميءَ تي، نيچ مدوريءَ تي، ذلالت
اليت تي. اصليت جي اڻڄاڻائي، دُنيءَ جي دُطرفي ۽ چشڪي جـــي چٽڻـــي،
مها اپراڌ آهن، جن جي ڪارڻ، اوهان مڙني مٿان عقوبتون ۽ عذاب ٿيڻ گهرجن،
ماليءَ ٻيا، اوهان جو حوصلو نڪائي نه لڳندو. تنهن ڪري اوهان کي اِها سزا
وچي، ته هن ڪانڀوءِ، اوهين پاڻي پنهنجو پنهنجو، واسنا وٺڻ يا ڪرم ڪرڻ جـو
ڪندائون رهو، پر اوهان جو لڳاءُ نه واسنا ۾ هئڻ گهرجي، نه ڪرم

سو ٻنهي لاءِ آنند ۾ آهيون. پرڪرتيءَ اوڙي پرش ۾ به اسين سمايل آهيون.

بادشاهه، اها وارتا ٻڌي پرسن ٿئي ٿو ۽ پنهنجي ٽن کي، پنهنجي جڳهه تي با عزت موٽي وڃڻ لاءِ اشارو ڪري ٿو. پوءِ پنهنجي پٽ راڻي ”ٻڌيءَ“ کي، ٻاسرو ڏئي، قرب سان ڪن ۾ چئي ٿو، ته اي منهنجي مهاراڻي، منهنجي من جي ملڪه، هي پنج ڄڻا ته لوڪان به وڌيڪ ٻڌيران آهن. راڻي، منهن ڦيرائي مرڪي ڏٺو ئي، ته اتي ۾ پران ۽ اوربان، نرشي سلام ڪن ٿا.

بادشاهه: توهانجو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿان پ، ڪٿي ۽ ڪڏهين سمايل لٿا آهيو؟

پران: هي جهڙا ڏسو، هن خادم کي پران ڪري ڪوٺين ٿا. هڪ سردار ۾، پنج ڄڻا آهيان، جو ته پنج پيشا آهن. پنهنجي الڳ به آهن ته پاڻ ۾ رليا مليا به پيا آهن. جسم ۾ هڪڙي جان وارا جدا آهن يا جڙ وستو آهن، تن جي تحرڪ ۽ ترقيءَ لاءِ، مان ئي جوابدار آهيان. ساهه کڻڻ، هاضمو ڪرڻ، رت جو دورو جاري رکڻ، پگهر ڪڍڻ، پيشاب ۽ وشٽا جو نيڪال ڪرڻ، انهن سيني ڪمن ۽ ڪرتبن جو به تعلقات، منهنجي شڪتيءَ سان آهي. زندگانيءَ جو مدار رکو انهيءَ شڪتيءَ تي آهي. پر اها شڪتي، مون کي سڀ شڪتيون مان مليل آهي. منهنجو مقصد اهو آهي، ته منهنجي شڪتي سدائين قائم رهي. منهنجي شڪتي سمايل ٿي وڃي، اهو ته نه. مان اڪيلي سگهندس ۽ نه سهي سگهندس. آلهتي ۾ ٿي مونکي آرام اچي ٿو. سمايتيءَ جو ته نالو ٻڌندي ئي، منهنجو ساهه سُڪي ٿو وڃي. پران ته جيءَ جند جو جياپو آهن. جي پران ويا ته باقي بچو ڇا؟ مان غائب ٿيان ته ساري سرشٽي الف تاراج ٿي وڃي. شايد بادشاهه خود به سلامت رهي نه سگهي! مونکي پنهنجي شڪتيءَ تي فخر آهي ۽ جياپي سان دلچسپي آهي.

بادشاهه: اي منهنجا پيارا متر پران، توهين ته ڪيڏو دلو لو ڏسجين. شايد اهڙا ڇلهه تي چڙهيو ئي ڪوله آهين ۽ نه پاڻيءَ جي ڀڪڙ ۾ آيو آهين. مالڪ جي مهما کان واقف آهين، اتفاق ۽ اختلاف جي نظر فريبيءَ ۾ آهين، آد ۽ انت جي دلفريبيءَ ۾ آهين، لذت ۽ لڳاءَ جي دلرباڻيءَ ۾ آهين، مشاقن ۽ مرادن جي قيد ۾ قابو آهين. پراڻي شڪتي، پنهنجي سمجهي ويٺو آهين، توهين ته وڏو ڀٽڪيل ۽ گنهگار آهين ۽ سخت سزا جي لائق آهين. انهيءَ ڪري، توکي اها سزا ٿي ڏني وڃي، ته هن ڪائنات، توهين ”ايڙا“ ۽ ”پنگلا“ جي وچ ۾، ٻيا ڪٿهن ان چرپر جي، هڪ هنڌ ٻيو رهندين ۽ ”سکمنا“ ناڙيءَ ذريعي پنهنجو تحرڪ هلائيندين. سڀ ٻيون ڪنهنڌوئن اندر ٻاڌيون بند رهنديون. هردم منهنجي اطاعت ڪندين. اها سزا لاشڪ توکي تڪليف پهچائيندي، پر ٻيا سڀ سگهه جي ۽ اصليت سمجهڻ جي، توهين غلاميءَ جون زنجيرون ٽوڙي ڪونه سگهندين ۽ آزاديءَ کان محروم رهندين.

بادشاهه: اوهان جو نالو ڇا آهي، پيشو ڪهڙو آهي، مقصد ڇا آهي، وجود ڪٿان آيل آهي، ڪٿي ۽ ڪڏهين سمايل ٿيڻا آهيو؟

پرٿوي: هي عالم پناهه، اسان جا نالا آهن: "پرٿوي"، "جل"، "اگني"، "وايو" ۽ "آڪاس". خصلتن پٽاندڙ، نه هڪ ٻئي جا گهاتڪ آهيون، پر قدرتي قانون، اسان ڪي هڪ ٻئي سان رِشتي ڪري ڇڏيو آهي، نه سڌيجبل نير، پاڻ ۾ گڏجي، اتحادِ عمل سان ادا ڪريون. پيشو سڀني جو نرالو نرالو آهي، پر مقصد سڀني جو ساڳيو آهي، نه خالق جي خلقيل نعمتون، خلقت کي مفت ميسر ٿي ملن. پنهنجي لڳن مان تراوت وٺي، پر ڪُل خلقت کي پناهه ڏني، جيئن ماتا جيان پالنا ڪري ٿي. موت ۾ ڪانئن، نه ڪنهن ٿي ۽ نه ڪنهن وٺي ٿي. جل جت ڪٿ، هر جان ۽ بيجان چيز جي خدمت لاءِ آهي. ڪير ڪيترو به ڪٽي وڃي ۽ ڪيئن به استعمال ڪري. جل ڌرتيءَ کي سيلاب ٿو، وڏراهه کي قوت ڏني ٿو، سڀ جي پياس اُجهائي ٿو ۽ وايوءَ ۾ تڏڪار آڻي ٿو. جي وڏيءَ گردش ۾ رهي ٿو. بادلن مان برسن ٿي اچي ٿو، برسن مان ندين ۾، ندين مان سمنڊ ۾ ۽ سمنڊ مان ورِي بادلن ۾. **اگني**، سوشنيءَ کي روشنائي، لهت ۽ گرمي پهچائي ٿي، ڪريا ڪرم ڪرائي ٿي ۽ گندگيون ۽ غليظايون جرڪائي ٿي، نه خلقت جي صحت سالم رهي. **وايو**، هرهنڌ وسي، جڳت کي جياپو بخشي ٿو. وايوءَ لي ٿي پران جتن ٿا. **آڪاس** تي، چارئي تت لڳن ٿا. لهن ڪري، آڪاس خلقت جو خاص خدمتگار آهي. خاليون ۽ آواز، آڪاس جون خاص خصوصيتون آهن. پنهنجي تت، پنا ڪنا پل آرام يا ننڊ جي، هردم، هميشه ۽ لڳاتار، پنهنجي ڪرت ۾ رڌل رهن ٿا.

هي راجن، اسان پنهنجي لڳن کي ڪابه الڳ هستي يا آزاد وجود ڪونه آهي. اسين به خلقت جو هڪ اڻلڪو حصو آهيون. خالق جا ٿي خلقيل آهيون، ۽ خالق جي خاڪساريءَ ۾ خادم آهيون. جي خاصيتون بخشيندو ۽ جي ڪم سپرد ڪندو، لهن موجب فرض پورا ڪندا رهنداسون. اسان جي فرض ادائي، ڪيس قبول پئي ٿي يا نه، تنهنجي اسان کي ڄاڻ ڪانهي، ڇو نه اسين فقط سندس پاڻي مطابق، لهرڪ وٺي رهيا آهيون. هلائي اسان پاڻ ٿو نه هاري به پاڻ سگهي ٿو. اسان لاءِ سرب اڇا. سندس مرادن کسان بيخبر آهيون ۽ پنهنجن منشائن کان به آجا آهيون. اسان کان جدا يا گڏائي ڪم وٺي، هڪڙو ڪم ڪسي ۽ ٻيو ڏئي، اسان جي هستي قائم رکي يا مِٽائي ڇڏي، تنهنجي اسان کي ڪا پرواهه ڪانه آهي، ڇو نه اسين دک سک يا خوشيءَ غم يا جم مؤت جي چڪر کان ٻاهر آهيون. ٻاٽي اهوئي سمجهون ٿا، نه اسين پنهنجي تت، جڏهن نه هڪ آهيون ۽ هڪ جي پيداش آهيون. جي الڳ ٿي، وجود ۾ آيا آهيون نه سندس لطف آهي ۽ جي مجهس جذب ٿي وڃون، نه به سندس ميلا آهي. آنند مان آيا آهيون ۽ آنند ۾ جيون گهاريون ٿا. جيون پڄاڻا به آنند ۾ هونداسين

پرواهه نه آهي، نه ڪي هڪ جلانگ سان ئي ڪُن پر ٿين ٿا، نه ڪي ڪنهن ٿيا ڏئي، ساهي نٿي به ليٽ پيئين ٿا. انهن لاءِ هڪ هڪ هنر جو ماهر، هڪ ئي مثل آهي. ٿانڪ ۾ ڪن لاڪ ۽ لانيڪا، ڪيترن ويس بدلائڻ ۽ وسيلن هلائڻ ڪالموءَ، محمتي ميلاپ ماڻيندا آهن. ساڳيءَ طرح، جيئن هي لاڪ ۾ به، ويس بدلائڻ ۽ وسيلن هلائڻ جي ضرورت محسوس نٿي ٿي. جي ويس ۽ وسيلا ووڪ ۾ ويابڪ آهن، نه اهي ونرت مؤر ڪرڻ ويندا.

مکيه ڳالهه هيءَ آهي نه آيو منڊي، ۽ آخرين سوڪيم اهم ڀاڱو به الوپ ٿي وڃي. اهڪار تم ڀاڱو يا آنانيت، جنهن نه جنو هي اندرين حڪومت جو بادشاهه آهي. هي ڪنڊ ادن ۽ دليري وهيوارن ۾ وچڙيل آهي، نه جيئن نه اهنڪار اچا استول روپ ۾ آهي. انهن ابدان مان ڇوٽڪارو پائي، روحاني راهه ئي اچي، نه سمجهو نه اهنڪار وڪيم صورت واري آهي، جو نه اها "مان مان" اچا به رهيل آهي، جيتوڻيڪ اها ي ئي نه مڪتي ماڻي ۽ مالڪ سان ملان. استول کوڙي سوڪيم صورت ۾، جيئو لاءِ اهنڪار جي حڪمراني، ڪافي حد اندر قائم رهي ٿي. اهو سوڪيم اهنڪار نه مٽيل الوپ ٿي وڃي، تنهن پاس هڪ خالي ڇهچيو، پانڪن هي ابوز لاءِ، پيش ڪجي ٿو. هڪ ڏيهن بادشاهه، "سوڪيم اهنڪار"، وڏي دربار ڪوٺائي آهي، جتي "ڀندو" نه ڪنهن ڪنڊ ڪڙ ۾ لڪي، شاڪسيءَ طور ويٺو ڏسي دربار * جو نوراني نظارو ڏسي. بادشاهه، پنهنجي پٽ راڻيءَ "ٻڌيءَ" سان گڏ، مٿي سنگهاسن تي براجمان آهي. هال درٻارين سان ستارو سٽيو پيو آهي ۽ هرڪو درٻاري شان شوڪت سان، اوچو ڳاٽ ڪري ويٺو آهي. اڳين قطارن ۾، مکيه منتري "من"، اوچيءَ ڪرسيءَ تي ويٺو آهي ۽ سندس پنيان هٿين ڪوسين تي، جي معزز درٻاري زريءَ ۽ ڪيمخاب جا وڏا چوغا پائي ويٺا آهن، ۽ هي پندي ڪي چنيءَ طرح ڏسڻ ۾ اچن ٿا، سي آهن: "پنج تت"، "پران" ۽ "ڏهه اندريون". مکيه منتري "من"، ادب سان سجدو ڪري، پنهنجي ۽ ٻين مکيه درٻارين ٻارن، نذرانن جي پيٽ رکي ٿو. انهيءَ رسم ادائيءَ بعد، بادشاهه بلند آواز ۾، مکيه منتريءَ کي حڪم ڪري ٿو، نه هاڻي معزز درٻاري، واري واريءَ حاضر ڪيا وڃن. انهيءَ حڪم جي بجا آوري ڪندي، مکيه منتري، ٻهرين ٻيهن لٽن، "ٻرٿوي"، "جل"، "اگني"، "وايو" ۽ "آڪاس" کي حاضر ڪري ٿو، جي سر جهڪائي، بادشاهه کي سلام ڪن ٿا. پاڻ ۾ ويچار ڪري آيا ٿا ڏسڻ، نه هي ڪا سوال حوالي ٿي، نه سيدي پاران، ٻرٿوي ايان پيش ڪندي، جو نه دڙءَ ڪنهن اڳيرو اچي سلي آهي. هيءُ نظارو نه نه ٻرٿويءَ تي رچي رهيو آهي.

• ١٧٠ صفحي هي سامهون، جيڪر خاڪو آيل آهي، سو هن ڇهڙيٽي جي چهراهر سمجهڻ ۾، ڪافي ڪارگر ٿيندو.

راڙو پيدا ڪري ٿو. موت ڪنهن کي ڪونہ ٿو وڻي. زندگي سڀني کي مٺي آهي،
موت کان سڀڪو پيو ڀڄي. ڇو؟ ڇو تہ موت من جي مرادن ۽ منشائن جي اوچتي انت
آڻي ٿو. جنهن انسان، سنسار سان ۽ سنساري وستن سان نينهن لڳايو آهي، پـ
ماڻهن ۾ موهہ وڌو آهي، اندر ان جي رس کي مٺو سمجهيو آهي، لوڀ لالچ ڪري پدارٿ
گڏ ڪيا آهن، آسا منشا جا ڪيئين قلعا اڏيا آهن، ۽ جو "مان مان" جي مستيءَ ۾ مگن
رهيو آهي، ۽ "ميري ۽ تيريءَ" جي پيڙ ۾ پنڪيل آهي، تنهنجي دنيا، موت سان ۽
پر زندگيءَ سان جڙيل آهي. موت تہ انهيءَ دنيا جو ٻيا چٽاءُ جي، ڪِٽ ۾ خالمو آڻي
انهيءَ ڪري، موت هميشہ ۽ هر حالت هيبت، بلڪل پوانتو، انمدانتو، انسـ
اڻوٽندڙ محسوس ڪجي ٿو. پر سچو شيوڪ، موت کان ڀڄي نٿي ڪونہ، ڇو تہ
آهي. هو تہ پاڻ انهي آجيان ۽ مرحبا ڪري ٿو، ڇو تہ هن انهڙي خيالي دنيا ڪـ
آهي، اهڙا انسنا ڪونہ ٺاهيا آهن، ۽ اهڙا نينهن ڪونہ ڳنڍيا آهن. هن موت جي
معنيٰ جاتي آهي. تنهن ڪري، هو سنسار ۾ مهمان جيان جيون گذاري ٿـو، ۽ اشڪار
نوليپ ٿـي، سڀ سان ناتا نباهي ٿو. موت کي آڻتر جاڻي ۽ دنيا کي سپنو سمجهي، هو
موت لاءِ هردم تيار رهي ٿو. انين هردم مري، امر رهي ٿو. موت هنجو ڪجهہ بگاڙي
ڪونہ ٿو سگهي. هنجو آهي ڇا، جو موت کسي سگهندس؟ هو موت کي، انت ڪال جي
حالت ۾ نہ، پر نئين جيون جي شروعات ۾ ڏسي ٿو. هو موت کي آتما سان نہ، پر جسماني
جاءِ سان جوڙي ٿو. هو جيون کي ڪنهن خاص جنم سان نہ، پر جيون جي لامتناهي
لامحدود سان لڳائي ٿو. اهڙي ڪري، هو موت کي مالڪ سان ملاقات جو موقعو ڪري
ڏسي ٿو. هو موت معرفت، مکتيءَ جو مارگ پائي ٿو، ۽ پورن پرمانند جي پراپتي حاصل
ڪري ٿو. پوءِ هو ڇو جيون سان جان جوڙي ۽ موت کان منهن موڙي؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا:

ڪبير جس مرني تي جگ ڏري – ميريِ مـن آنند
مرني هـي تـي پائيئي – پـورن پـرمانند.

سلوڪ، ڪبيـر صاحب (٢٢)

اي بندا، اهي آهن ملنگ، فقير، مست قلندر، امن جا امير، جن موت جي صحيح
معنيٰ سمجهائي آهي، جن موت جو مٺڪو مرو ليو آهي، جن ڪال جي قاصدن کي ڪرلي
تان ڪيرايو آهي، ۽ جي رڻ ۾ چڙهي، فرشتن جـي سرڪس سان، ونڪنٽ واسي ٿيا
آهن. موت پران ٿائين پهچي ٿو، پر آتما جي اوڏو اچي ٿو ڪين، ڇو تہ آتما امر آهـي.
آتما کي ڪال جي ڪٽاري ڪاٽي ڪانہ سگهندي. باقي جيو جا ڪي ڪرم، ڪيس جوڙئين
پنڪائين ٿا، نہ وري جيو جا ڪي ڪرم، ڪيس جنم مرڻ جي چڪر کان آزاد ڪرائي سگهن
. جي هن جنم جا سڪرم، پورن آزادي نہ ٻہ ڏياري سگهن، نہ ٻہ پرلو ڪرائي. پرلو آهي،
ڏهين وڪ اچتي وڏيل بدران، پوتي هتي ٿي. جي وڪ اچتي وڌندي هاي ٿي، نہ پـوءِ

جڏهن آتما منشا منجهي اچي، تڏهن پاوناڻون ۽ ڪامناڻون سڀ ليِن ٿيون، وڪار ڏارا شُڌ رهي ٿي، وڪاري واسنائون ويران ٿين ٿيون، خوديءَ جو خمار لهي ٿو، من اُڏيءَ وس اچي ٿو، ڪُمت اڪري سمت ۾ تروار ٿئي ٿي، ترشنائن جي ترنگن بدلي آنند جا امنگ اُٿن لڳن ٿا، ۽ آخرين سُوڪم اهم ڀاؤ به سميٽجي وڃي ٿو. اهڙي سهاڳڻ، سنسار ۾ ڪنول گل جيان نرمل ۽ نرلپ رهي ٿي، سڀ ۾ ساڳيو سائين سڃاڻي ٿي. هوءَ داسن جي داسي آهي، جيان جي چرنن جي به خاڪ آهي. هُن لاءِ شيوا مهٺو نه آهي، ڳهڻو آهي. جنو ڀاو گهوري ٿي ۽ سڀ سان ڀلائي ڪري ٿي، ڀلا ڪنهن پڇڻ ڀاؤ جي ڀلا ڪنهن ۽ مراد جي. سڄ واپرائي ٿي، سُڄ ونڊي ورهائي ٿي، نعمت ڀري زندگي گهاري وار جي پالنا ۽ شڪام نؤاي ۾ ڪري ٿي، ۽ سان ڀڃ پرمارٿ جي وات وٺي ٿي، ڀڃن ۽ ڀاون جي فرق ڪان، ڀار ڀاهوڙي چڪي آهي. ڪڏهن به هتيءَ ڪٿيءَ آهي. جيئري مُڪل آهي، مُڪي امر آهي. نام ۾ رتل آهي، ڀاڳي ۾ ڀيل آهي.

ڀاڳيءَ لڌمه وڏائيا - ڀاڳيءَ ڀڪ اُداس جيئڻ
ڀاڳيءَ ڪَل سر سَر وهيءُ - ڪمل قلبءَ آڪاس جيئڻ
ڀاڳيءَ پوڄل لنگهيئي - ڀاڳيءَ وچ پرڪاس جيئڻ.

راڳ سورٺي، محلا پهلا، سوهي، شبد (٢)

(٢) جموت مرهِ، مرهه ڦن جيوهه - پُدرپ جنم نه هوئي
ڪهه ڪبير جو نام سَماني - سُن رهيا لئو سوئي.

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٤)

اهڙي سهاڳڻ، ڀؤ ساگر تري پار پئي آهي. هُن جو اوڪ پرلوڪ سُهڻو ٿيو آهي. هوءَ ڀاڳن ڀرڙي، ڌڻيءَ جي درٻار ۾ داخل ٿئي ٿي. لج پت ۽ شان شوڪت سان، اُتي تڪي تراس لاهي ٿي، نشان لڳائي ٿي. هُن جي ڪرمن جو لڪو چڪتو ٿي وڃي ٿو. ڪيس عبادت ۽ اطاعت جا العام عطا ٿين ٿا. ڪيس آسس ۽ آشرواد جي امداد ملي ٿي. هاڻي هوءَ جمڻ مرڻ جي چڪرن کان آزاد آهي، جو نه موڪش مڪتيءَ جي مارگ تي محڪم آهي. اهڙيءَ استتيءَ جو ورڻن، گورو اُرجن ديو جن، هيئنءَ طرح ڪيو آهي:

مي ڀاڳو سرب لسڌان اُڪمت ڪتارِيا -
هر دوکه سرپاوت ڀانهن لڌاريا
جن ناٿ لڌا رلن امول اپارِيا -
گرو شيوا پوڄل ترائي ڪههه پُڪارِيا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشتپدي (٧) ١٢

تنهن ڀالڪ جو جنم، خوشيءَ ۽ جشن جو باعث بڻجي ٿو، پر موت، دک درد ۽ رودن

... رڱو – نا ڪندي نا
نا ٻيڙي نا تُهڙا – نا تِس ونجهه پار
ستگور ٻيڙي ڪا ٻوهتا – ندري پار اُتار
جي هُن پر پهچي چڪا آهن، تن پنهنجا تجربا پڌرا ڪندي

سري راڳ، محلا
پهلا، اشٽپديون (۴)

سنسار ساگر سچ نه آهي، سپنو آهي، موهه مل واري ڪاڪ آهي. عجب اسرار آهي. اسان جي من جي ڪامنائن جو ڪوهيڙو آهي. اسان جي ڪوڙن اکين اڳيان جو اندڪار آهي. انهيءَ ڪري نٿي، اسين ڪوڙ کي سچ سمجهي ويٺا آهيون. غافل رهي، ڪوڙ کٽي رهيا آهيون. جڏهين ترشنا جي ترغيب پرٻري، ترشنا جي آيا ۽ وراڳ جي وات وني ٿي، تڏهين گيان جي ڪم ٿئي ٿي، آتم شڪتيءَ جو ڦٽي ٿو. پوءِ پرجل جي سچي سروپ جو سماءُ ملي ٿو، فنا سان فنا روٺي فن وارو رچجي ٿو. اهو وهنوار لڳاوَ يا لڳن وارو ڪونه آهي، پر "ڄار ۽ اڪارج" وارو "آس ۽ نراس" وارو آهي، "گرهست ۽ اُداس" وارو آهي. جي من مان هڪواريءَ ڏُنيءَ ۽ ڏيهدن جا معاملا مٽجي وڃن، ته پوءِ من سرڳ سمان آهي، هر حالت سرڳ سمان آهي، سارو سنسار سرڳ سمان آهي. انهن سمدرشٽيءَ جي سطح تي پهچي، پرجل مان پار پوٽو آهي. جي "پوَ" ٿي پجي وڃي ته "جلُ" ازخود گم ٿي ويندو، ڇو ته "پوَ" ٿي "جل" ۽ جان قوَڪي رهيو هو. اها ٿي نرپُڻ جي پدوي آهي، پرم پد آهي.

اهو گيان گرهڻ ڪري، انهن اندرين اک کولي، سهاڳڻ سهاڳ قائم ڪيو آهي. هوءَ ... ۽ ڪوڙ جو پيد سڃاڻي ٿي، ڪوڙ کي سچ ۽ سمانجهي ٿي، ڏاڍيءَ جي دربار ... جل ٿئي ٿي. سنسار ۾ ته ڪوڙ ۽ سچ مليل آهي، نيڪي ۽ بدي گڏيل آهي. اهوئي ته ... ي گڻن جو اثر آهي. تنهن ڪري، پڇاڻ کهي ماڪوڙي واري، جو متيءَ مان کنڊ جا ... چونڊي ڪائيندو آهي، يا هنس واري، جو ملاوٽي کير مان ... لت ڪدي چوسيندو ... ساڳيءَ طرح، پرجل کي جزن ۽ جذب ڪرڻو آهي، مرادن مان مطالب ڪدي چٽ ڌار ... ڪارجن مان ڪامنا کي ڪوچ ڪرائڻو آهي، مرادن ۽ ڪارج ٻنهي ڪرتار کي ارپڻ ... جو انهن ارپيو، سو خاص خاصيتن ۽ خوبين سان ڀرپور هوندو. اهو پڪ پاس پوندو. ... آسا منشا ٿي نه آهي، جا خاصيتن ۽ خوبين کي خامين ۽ خرابين ۾ بدلائي ٿي، ... ارواح ۾ اڙائي ٿي، ڪوڙ ڪپت ۾ ڪيرائي ٿي، موهه ۾ مسائي ٿي، ابانيءَ ۾ ... لالچ ۾ لپائي ٿي، وڪارن ۾ وچڙائي ٿي، جمڻ مرڻ جي چڪرن ۾ چيچلائي ... سان نيهن لڳائڻ آهي لڳاوَ، سچ سان چت لڳائڻ آهي وراڳ، نه ڪوڙ ۽ سچ ... اثر کان نه آجو رهڻ، آهي پوَساگر پار ڪرڻ. منزل متڪوڙ نه اهوئي آهي.

ٻوڙجل پار ته "درگهه پڌا جاءِ"

هن سنسار ساگر لِي، صاحب ڪيترا نالا رکيا آهن، جهڙوڪ: دک ساگر، ڀؤ ساگر، ٻوڙجل، بکر ندي، مها بکار، ٻرپنچ، سهر ميلو، چن [illegible] وغيره وغيره. مطلب ته هيءُ سنسار، مهاجل مِي مثل آهي، جنهن ۾ ڪهڙي ڪنارو، پتڻ ۽ ناکئي، ٻيڙي ۽ ملاح، ته نظر غايب ٿي ويا آهن. پاڻي تار ستو آهي، وهڪرو تمام تيز آهي ۽ ڇوليون ن بهون لهون اٿلن پيئون. وچ سير ۾، خوفناڪ، ڪهڙي ڪن گرڪائڻ لاءِ کڄن پيا. پاڻيءَ نڪ مانگر مڇ، شڪار لاءِ تڪين ۽ تاڙين پيا. رات ڪاري، ٻت اونداهي آهي. خوفناڪ دردشا کي ڏسي منهن ۾ ڏيڻ ڏاڍو ڏکيو پيو لڳي، ته پار پوڻ لءِ دشوار پيو پ. اهڙا آهي جيو جي حالت، جڏهن وڪار وچڙجن ٿا، نسون ڇڪجن ٿا، ساڃهه تا. ۾ هڙ ياترا هي سڦلتا جو سمورو دارومدار ٿي آهي، انهيءَ ٻوڙجل کي سچيءَ روح ۾ سڃاڻي ٿي، طريقت جي تلاش ٿي ۽ پار پوڻ جي مضبوط ارادي سان. صاحب دلاسو ڏين ٿا، ته اهو ساگر پار ڪرڻ برابر مشڪل آهي پر ممڪن به آهي. هن خود پار ڪيو آهي، تن جو ئي اهو اعلان آهي. ايمان ۽ عشق وارا، ته ڪچي دلي سان ئي، وڃي سير ۾ ٽپ ڏئي گهڙندا آهن، ۽ "لبيڪ لبيڪ" جي نعرن جي گونج اڀاريندا آهن.

چاٻي آهي ستگور وٽ، جنهنجي مهر ۽ مٺا سان، سڀ سٽاڻي لٿي ٿي. ستگور ته چاٻي ڏيندو پر لڳائڻي پاڻ کي آهي. ساڌن ساڌڪ کي ڪرڻا آهن، صدق ۽ سڪ سان، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان. پوءِ ئي ستگور، ساڌن کي سڌ ڪندو. ستگور جي شڪتي ساڌڪ کي مقناطيس موافق پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. انهن مريد، مرشد ۽ مارگ هڪ ٿي وڃن ٿا. پوءِ جي مريد منزل کان منهن نه موڙيو، ته نه منزل دور لڳندي ۽ نه ٻيهڻ ۾ ڪا دير ٿيندي. مطلب ته من جي اکه هر نشان، هردم رکو منزل طرف ڪهاڻو آهي. ٻئي طرف ڏٺاڻ وارو، ته منزل ٿي غايب ٿي ويندي. مثلاً ڪا ماءُ، پنهنجي ٻار کي، ڏسٽيءَ آگر ذريعي، چنڊ ڏيکاري رهي آهي. ٻار انهيءَ آگر جي آڌار ٿي، وٺو چنڊ ڏسي ۽ گدگد ٿئي. پر جي ٻار هو چيٽ، چنڊ مان ٽڪري، وڃي آگر ۾ اٽڪي، ته چنڊ نظر کان غايب ٿي ويندو. ساڳيءَ طرح، ساڌڪ کي، ستگور سوڻهين جو سهارو وٺي، ڀؤساگر پار ڪرڻو آهي. پر جي رکو سوڻهن ۾ ساهه اٽڪائي ڇڏيندو، ته هن پر ٿي اينو رهندو. حسن جا هٿ جوڙي، هڪ هنڌ ته پري رهڻو آهي، پر هٿن جا اشارا سمجهي، جيون ياترا جو سفر چالو رکڻو آهي. اهو سمجهڻ ضروري آهي، ته ٻيڙي پاڻ ٻي پر ڪول آهي، جنهوڪ ٿيءَ ٻر ٿي ٻوڃاڻي سگهي ٿي. سو شخص پرسي ته لٻڻو آهي پر اپديش اڻاڻي، عمل ۾ آڻي، انهي جي اوج ٿي پهچڻو آهي. مطلب ته سهاري ۽ منزل کي، سچيءَ صورت ۾ سڃاڻڻو آهي.

(٥) "درگهه پئجي جاءِ"

(١) ڪيا جاڻا ڪيئن مرهڳي[١] - ڪئسا مرڻا هوءِ؟
جيڪر صاحب منهن نه ويسري[٢] - تان سهلا مرڻا هوءِ
مرڻي تي جڳت ڏري[٣] - جيويا لوڙي[٤] سڀ ڪوءِ
گور پرسادي جيوت مري[٥] - حڪمي بوجهي سوءِ
نانڪ اَئسي مرني جو مري - تان سد جيوڻ هوءِ.
[راڳ ڀهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٧)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٢) مرڻ نه مندا[٦] لوڪا آکيئي - جي مر جاڻي[٧] اَئسا ڪوءِ
شيوهو صاحب[٢] سمرت آپڻا - پنت سهيلا[٨] آڳي هوءِ
پنت سهيلي[٨] جاوهو تان ڦل پاوهو - آڳي مليِ وڏائي
ڀيٽي[١٠] سڻ جاوهو سچ[٢] سماوهو - تان پت ليکي[٩] پائي
محلي جاءِ پاوهو خصمي[٢] ڀاوهو[١١] - رنگ[١٢] سڻ رليا ماڻي
مرڻ نه مندا لوڪا آکيئي - جي ڪوئي مر جاڻي.
[راڳ وڏهنس، محلا پهلا، آلاهڻيا (٢)٢]

(٣) ساڌو سنگ ڪرهو سڀ ڪوءِ - سدا ڪلياڻ[١٢] ڦر دوک نه هوءِ
پربرهمت پيچ ڪُٽي[٢] ندان - نانڪ درگهه پائيئي مان.
من ڪرهلا[١٣] ميري ساجنا - هر خرچ[١٤] ليئا پت پاءِ
هر[٢] درگهه پئنايا[١٥] - هر آپ ليسا ڪُل[١٦] لاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٨٤)

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، ڪرهلي، شبد (٩)١

ڙي نمؤلي موت ٿيندو؟ ٢. پرماتما. ٣. ڏجي. ٤. چاهي. ٥. ڪرپا. ٦. خراب، برو.
جاڻي. ٨. سولو، سقل ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. رام نام جي پيئڻ. ١١. پسند پوندين. ١٢. آنند.
١٤. رام نام. ١٥. پوشاڪون پهرينديون، عزت پائينديون. ١٦. ڪُلي.

(٣٤) کوڙ مُڏي ڪوڙي سڀ ڏکايا - نانڪ ٻن ڪيئي سڀ کرايا
هي هوويئي ياڳ ٿان درسن پائيئي -
آپ ٿريئي سڀ ڪٽنب ترائيئي.

واڳ، ٻرياڻي، محلا پنھوان، اشٽپدي (٢)

(٣٥) ڪبير جس مرني لي جگ ڏريئي - مري من آنند
مرني هي لسي پائيئي - پوڙن پرمانند.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢٢)

) ڪبير مرتا مرتا جگ موُئا - مرني نه جانا ڪوئ
ايسي مرني جو مري - بهڙ نه مرنا هوئ.

(٢٩).

) حي اوُن لاڙو ٻانڌ - ساهوُ پُڇ اڙئيم ڪل
ناهو ڪڙي ٽِڇاڙ - وڃا اهي گهري.

سلوڪ، محلا پهلا (٣)

(٣٨) ستگور شو سک پايا - اَبِ لُبنا ڪم وڪار
جنم مرن ڪا دک گيا - جن نانڪ شد بيچار.

سلوڪ، محلا تيجا (٤٩)

(٣٩) ستگوُر ڪي شوئي لگيا - يوُجل ٿريئي سنسار
من چِندِيا ڦل پائيي - انتر پسڪ ٻيچار
نانڪ ستگور مليئي پريُ پائيئي - سڀ دوُک نِواڙنهار.

سلوڪ، محلا چوٿان (١٦)

١. ڪروڙن ۾ ڪو. ٢. ڏجي نه. ٣. پرمانما. ٤. سچو پچو مرڻ، آپ مٽائڻ. ٥. جڳباڙو.
٦. ٿرڪ ۾ ماهر، سڀ مهانمائون. ٧. اهي. ٨. گهرا ڪن. ٩. بحد لرشا. ١٠. ٿياڳ ڪرڻ.
١١. گهڻا، پسند. ١٢. وواڪي واچار. ١٣. نورنمه ڪندڙ.

(۴) پوڄل[1] اِڪم[2] ڏراوڙو - نا ڪڏي نا ٻارُ
نا ٻيڙي نا ٽاهڙا[3] - نا تِس ونڄهہ ملاُر[5]
ستگور پيءِ[4] ڪا پوهتا - ندري[6] پار اُتار.

سري راڳ، محلا پهلا اشٽپدي (۴)۱۰

(۵) هرُ[7] در شيوي الڪ[7] ايپوي[7] - نهچل[8] آسڻ پايا
تهہ جنم نہ مرڻ نہ آوڻ جاڻا - سنسا دوکہ مِٽايا.

سري راڳ، محلا پنجوان، چهنت (۳)

(۶) مِنشا[9] ڌار جو گهر[10] تي آوءِ - ساڌ سنگہ جنم مرڻ مِٽاوءِ
آس منورٿ پوُرن هووءِ - ڀيٽت گور درساپا[11] جيئُ.

راڳ، مانجهہ، محلا پنجوان، شبد

(۷) آپ[12] اپاڳ - مِٽيءِ آوڻ جاڻا
ساڌ ڪيءِ سنگہ - پار[7] برهم پڇاڻا.

راڳ، گوڙي، پنجوان، شبد - ۸۸)

(۸) هرُ[7] هر نام سمتن ڪيءِ سنگہ - من تن رانا رامُ[7] ڪيءِ رنگہ
گور پرسادي[6] ساڳر[1] ترپا - جنم جنم ڪي ڪلوکہ[13] سب هرپا.[12]

(۹) اگيان آنڌيرا مِٽ گيا - گور گيان ڏيپاوو[15]
پاوڪ[16] ساڳر[1] گهرو - چڙهہ[2] سمتن ناوَ[17] تراوو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۱۴)

(۱۰) ايڪ[7] اوپر - جِس جن[18] ڪي آسا
تِس ڪي ڪٽيئيءِ - جم ڪي قاسا.

راڳ، گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۴) ۱۴

۲۲(۸)

(۱۱) جِس من بسيءِ سوهوت نهال[19] - تاڪيءِ نڪٽ[20] نہ آوت ڪالُ
امر يٽي امرا[21] پد پايا - ساڌ سنگہ ناڪ هر[7] ڌيايا.

(۱۲) جنم مرڻ نہ تن ڪٽي - جو هرُ[7] لڙهہ[22] لاڳي
جيوت سي پرواڻ[23] هوئي - هر ڪيرتن جاڳي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۱۶)

(۱۳) جنمڻ مرڻا آکيئيءِ[24] - تن ڪرتيءِ[7] ڪيٽا
آپ[12] گوايا مر رهيءِ - ڦر مرڻ نہ ٿيٽا.[25]

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۶) ۱۷

۱. سنسار ساگر. ۲. ڏکيو. ۳. ڏڪانيندڙ. ۴. ترهو، تبو. ۵. ٻيڙي هلانيندڙ. ۶. ڪرپا. ۷. پرماتما. ۸. قائم، ساوڌان. ۹. شرڌا، اڇا. ۱۰. ساڌ سنگت. ۱۱. درسن ڪرڻ سان. ۱۲. آهنڪار، آهم ڀاؤ. ۱۳. پاپ گناهہ. ۱۴. ختم ٿيا. ۱۵. ڏيئو ٻاربو. ۱۶. وڪارن جي باهہ. ۱۷. ٻيڙي. ۱۸. جگياسو پرش. ۱۹. وسي ٿو. ۲۰. ويجهو، ازديڪ. ۲۱. مڪتي. ۲۲. اُچهو، شرن. ۲۳. قبول، پاس، سڦل. ۲۴. چئجي ٿو. ۲۵. وري، ٻيهر.

(٢) پؤجل پار تہ جمڻ مرڻ کان ڇوٽڪارو

(١) ڪام ڪروڌ لوڀ موهہ مِٽاوي - ڇُٽڪي دُرمت[١] اَهنِي[٢] ڌاري
هوءِ نماڻي شيوَ ڪماوَهہ - ٿان پريتم[٣] هروَهہ مــن پياري
ســن ســنــدر - ٻ ساڌوَ اهـــن اَڌاري
دوَکہ اوَکہ مِٽيءِ ليو سهسا - سکہ پاوَهہ اوَن سُکمن[٤] ناري. (١. رهاءُ)
چرڻ ٻڪار ڪرڻ گور شيوا - آلـــم شُڌ بِکہ[٦] تياس[٧] نِــواري
داسن ڪي هوءِ داس داسڙي - ٿان پاوَهہ سوبا هرِ[٨] دُئاري
اِهي اَچار اِهي بِئھارا[٩] - آگيا مـانِ ڀگت هــوءِ ٿماري
جو اِهہ منتر ڪماوي نانڪ - سو ڀؤجل[١٠] پــار اُتــاري.

[راڳہ آسا، محلا پنجوان، شبد (٢٨)]

(٢) آوڻ جُــاڻا[١١] ڪِتہ رهِــئي[١٢] - ڪِتہ ميلا[١٣] هــوئــي
جمر مــرڻ ڪا دکـــ گهٽو - لِبہ سهسا دوئـــي[١٤]
آوڻ[١١] جاڻا لـتہ رهِيءِ - پــائيءِ گـــور پــوَرا
رام نــام دُن راس[١٥] ديئہ - بِنسيءِ[١٦] ڀـــرم ڪوُڙا
جمر مـــرڻ دکـــ ميٽِيا - جپ نــام مُـــراري
نــانڪ نام نہ وِسرئہ - پـــوَرا گـــور اُتــاري.

[راڳہ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢٢)]

(٣) آوڻ جاڻا رهـــہ گيا - آپ[٣] هـــوَئــا مهروانُ
سچ محل گهر پايا[١٧] - گـــور ڪا شبد پڇان[١٨].

سري راڳـــہ، محلا
پنجوان، شبد (١١)

---

١. ڪُمت. ٢. اَهم ڀاوَ. ٣. پرماتما. ٤. جگياسو. ٥. ڌنڱ. ٦. وڪارن جي وِش. ٧. پياس. ترشنا. ٨. طريقو. ٩. وهنوار. ١٠. سنسار ساگر. ١١. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٢. بند ٿيندو. ١٣. ميلاپ. ١٤. دُئيت ڀاوَ، ٻيائي. ١٥. پوَنجي، ملڪيت. ١٦. نــاس ٿيو. ١٧. سچو سروُپ هردي روَپي گهر ۾ پراپت ٿئي ٿو. ١٨. سڃاڻي، پڇاڻي ٿو.

ڦِڏي ڏسين ٿو، اُلٽي راهه کي صحيح سمجهين ٿو. اَلاهي عشق کي نفسانيت سڏين ٿو، نَفسانيت کي نزاڪت سمجهين ٿو. حقيقي عشق کي وحشاني ويچار ڪرين ٿو، جيڪو ٻانڙا جي ساڌ نائن کي جاهليت سمجهين ٿو، رُوحاني راهه کي رمل سڏين ٿو، مالڪ سان ميلاپ کي مذاق سمجهين ٿو. اِها خيالات خلل مچائي ٿي، خودي وڌائي ٿي، خوبين کان خالي رکي ٿي، خبيث بڻائي ٿي، خالق ۽ خلقت جي لاڳاپي کي ليهو لڳائي ٿي ۽ جيڪو جي سَتيا ناس ڪري ٿي. سو سائينءَ جا سنوارڻ، گمراهيءَ مان سڄيت ٿيءُ، غفلت مان سجاڳ ٿيءُ. اُلٽي مت کي سُلٽي ڪر، ته هستي مِٽجي، مستي لڳي، خمار چڙهــي. هُن سهاڳڻين جو سنگ ڪر، ته پرمن ۾ پنگ پئي، راڻل جو رنگ لڳي. تڏهين ٿي سچ ۽ جي ڀچار پوندي، سچ جي سوجهي ايندي. اِئين من کي موج ايندي، اندر ۾ سوچ ٿيندي. لالن جي لوچ لڳندي. پي ڪاهه ڪانهي وات، ريڻو وات جي آهي ڦڙ ڀات.

سمي سمي جو فرق آهي، ڪو سمو اهو نه هو، جڏهين جگياسُو استري، دلبر پنيان ديوالي هئي. ڪو سُهاڳڻو سمو اهو نه آيو، جو دامن پاڻ دل ڏني وينو، دلربا مٿان مشتاق ۽ مستانو ٿي پيو، مشتاقُ ۽ مونکان ٻڌهي پيو. وري اها ويل نه آئي آهي، جو اُنهي ملي هڪ ٿي ويا آهن، جنهن ۾ عاشق ۽ معشوق جا ڀيد ئي مِٽجي ويا آهن. پتو ئي ڪونه ٿو پئي، نه هوُ ڪير ۽ هوءِ ڪير؟ اِهي استري پاڻ پروڙي پاڻ پرکي ٿي، پاڻَ ۾ پاڻَ ڏسي ٿي. ڪهڙو اسرار ٿي ڏسي؟ نه پرماتما پاڻ ئي پريتم ۽ پريمي آهي، وڇوڙو ۽ وصال آهي، ۽ وشرام آهي، پلنگ ۽ پٿرٿي آهي، سيج ۽ سجاوٽ آهي، هار ۽ سينگار آهي. هوَ سه ۽ للدسه ڏيندڙ آهي، لطف ۽ لطف وٺندڙ آهي، پوڄ ۽ پوڄيا آهي، دِرش ۽ آهي. مطلب نه نشان بينشان آهي، غير مُتغير آهي. ڳولهيو نه پئي پاڻ کي، نه پالو کي پاڻ ۾. اَگيانتا ڪري، پئي هِت هُت پٽڪيس. اَوديا ڪري، پئي ورح جا ڪاڏم. پڙدي هٽيي پڄاڻا، ڏسان ٿي نه ڀيد هو ڀرم هو، ديوار هئي ڏئيءِ جي. مِن حڳائيءِ جي جلن هئي نه اهو سچ هو. جڏهين راڳل ويٺو ۽ رِلو ملو، نه اهو نه سچ هو. جي پريتم بدلهي پاڻ پريمي ٿيو نه اهو نه سچ هو. جي پريمي ۽ پريتم پاڻ ۾ ملي هڪ ٿي ويا، نه اهو نه سچ هو. اِهي سڀ هيون وقت وقت جون منزلون، منزل بمنزل جون پوڙاڻون. ٻو هر منزل ۾ هوجت هو، هو پوڙيءِ ٿي پريتم هو. هر راز ۾ رمز هئي، هر رمز ۾ راز هئو. دل ۾ دلبر جو درد هئو. درد ِپيي دعا نه دلبر ڪٽي دنا. اِنسان درد پنيان دنا آهي ۽ دنا پنيان درد آهي. سو پڪار ٻڌي ۽ پرامت پاس پئي. پوءِ سڀ پروليون پاڻمرادو سلجهي وڃون، نه ساجن پاڻ ساقي ٿي، جلوي جو جام پياري ٿو، پريم جو پيالو پياري پياري پاڻ نه پئي ٿو، نه وري ڪر هو، پريم ۽ پيالي ۾ پاڻ کي بدلائي مدلائي ٿو. تڪليف جو تڪلف ڪو طالب ڪري سهين، نه تاش جو ٽحلو ٻهڙي ٿهن. اِهي عشق جا آهن اَلٽا اسرار، جي اَيئه اَندر ٿين ٿا نروار. گهرٽي ٻيا، اچي پاڻهي پلاند ۾ پيا.

(١) آپي وسِٽا آپِ رسُ – آپي راوٽهار
آپي هووءَ چراڙا – آپي سيج ڀتار.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٥)

(٢) سُن سکي پيُءُ مهه جيءُ بسي – جيءُ مهه بسيءِ ڪِ پيءُ
جيءُ پيُءُ وُجهه نهي – گهٽ مهه جيءُ ڪِ پيءُ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٣٦)

اي بندا، تون نه پري ۽ روڳي، آلسي ۽ اَگياني، الڊو ۽ اَڻڄاڻ آهين! سو هيءُ سڪورن جا سخن ۽ سرُ ڪر، ڪيئن سمجهي سگهندين، ڪيئن گرهڻ ڪندين، ڪيئن عمل ۾ آڻيندين؟ تون نه سچ کي ڪوڙ ڪرلن ٿو، ڪوڙ کي سچ سڏين ٿو. سنٿينءَ راهه کي

سوداگر آهي. هوڏانهن هوءَ جڳياسوُ استري به نه لهوائي سهر نه ساڻ ڪٽي آئي آهي.
ميٽي خاڪ ئي آهي، پاڻ پڇائي پاڪ ٿي آهي. اچاڻون ميٽي سدياسڻ ٿي آهي. خودي
ڪري بيراڳڻ ٿي آهي، جوڳ جاڳائي جوڳڻ ٿي آهي. اوگڻ ڪيڏي ڳڻوان ٿي آهي، اسياڳ
”ميري تيري“ ڇڏي ”توهين توُن“ ٿي آهي. لڳ لاڳاپن جا لباس لاهي، لڳن جون
ليڙوُن پائي وئي آهي. پاڻ نڇاوت ڪري، آساونتي ٿي اٿي آهي. محبت ۾ متل آهي،
اڙق ۾ تتل آهي، رنگ ۾ رتل آهي. ٻه ٻار جڏهن ڪي ٻاد، سي به ٻاد هميشه ٻار ڪي.
سو محب نه اڇيو ماندو هو، وصل لاءِ ويئو واندو هو. هاڻي ڪهڙا انگل آرا ڪري،
وڌيڪ شرط وجهي، ڪهڙا نوان گهات گهڙي؟ جانب ته جلدي اچي ويئو، هرڪ
هاري ويئو. ٻوءِ اکيون اکين ۾ اڙائي ٿو، لڙڪ لڙڪن سان اڙائي ٿو، نيڻهن جو نقطو
ٿو. جسو جسي سان جڙائي ٿو. پياس پنهنجي ٻه ٻجهائي ٿو، ٻوڳ ۽ ٻوڳ ڳڏائي ٿو.

سڪي سهيلي رام رنگ راتي – من تن اڇ ٻجهائي
نانڪ اچرج اچرج سڱ مليا – ڪهڻا ڪڇو نه جائي. راڳ اسلاول،
پنجوان، شبد (٥)

وصل ڪانپوءِ، وڇوڙو نه اصل وسري وڃي ٿو. وڃا آهي وقت جڏهين هوءَ اسوهه ۾
بيحال هئي، محبت ۾ متوالي هئي، هنجون هاري ساجن کي سار ٻندي هئي، ٿات فڪراس
۾ گهاريندي هئي، آتش جا الا اُٿاريندي هئي. هاڻي نه قضا جو قلم ٿڪي پيو آهي، قسمت
جو قيد کُلي پيو آهي. ٽهل ڪري، ڦل پيتي اٿائين. وار وڃائي، لاڏون لڌيون اٿائين. پاڻ
مِٽائي، پاڻ پرکيو اٿائين. هاڻي نه راڻل کي رجهائي، رنگ ۾ رنگ ماڻي ٿي. موڙا ڏيئي
مامڻا ڪري ٿي. سهڻ وارو سهڻل، جو ٻيڪ سان اچي سامهون ويٺو انس! ٻوءِ ڇو نه چاهه
ڪري، چڻن ڪري؟ ٻرٻن جي پلاند ۾ پڏي آهي، نور نظر ۾ اڏي آهي. ٻوداپي باوري
آهي. ساجن ليکي، سندر ييڍي آهي، مرگهه نئني آهي، حور ٻري آهي. سر ليڙون لاهي،
لعل ۾ جڙي آهي. سوُنهن جو سروُپ آهي، سو سهين ڪري ٿي سيڱار. هاڻي سجڻ
ٿيو انس، ٻوڳ لڳو انس، سهاڳ لڳو انس. هاڻي نه نور محل ۾ آهي، اکنڊ آنند ۾ آهي،
ٻوم ٻد ئي آهي. امرت ڌارا ۾ پاڻ جهم جهم ڪري ٿي. انهد ڌنيءَ ۾ پاڻ وڃي ٿي.
سندام جي ساگر ۾ پاڻ لهراني ٿي. هيءَ ميلاپ دلي مطلاپ آهي، الوهيت جو اسرار آهي،
سهاڳڻ جي سرفرازي آهي. اهڙين سهاڳڻين جي صاحبن اپار مهما ڳائي آهي، ته هوُ آهن
ڳُنوانت ۽ گياونت، سيلونت ۽ سوياونت، ڪلاونت ۽ پُترونت، روُپونت ۽ اچارونت. هوُ ئي
آهن نرمل ۽ نماڻيون، سباجهيون ۽ سدوريون، سگهڙ ۽ سلڇڻيون. اهي سيئي اڪال پرک
جون پياريون پتنيون آهن. سو لذت جي لطف ۾ لباب آهن، جرڻي جوت آهن.

اڪال موُرت ور پايا اٻناسي – نا ڪدي مري نه جايا سري راڳ، محلا
وڃاهه هونا ميري پالا – گرمکي هر پايا. چوٿون، ڇنت (٢)١

اچ اُٿا ساڳي نه آهن. هاڻي سڪ ۾ سڙيل آهن، تنهن ۾ نهوڙيل آهن، اُنهن ۾ ٻڏل آهن. انتظار ۽ اوسيئڙي ۾ اٽڪيل آهن، اُهه ۽ اُڻتاريءَ ۾ بي آرامي آهن، فراق جي ڪک ۾ ڦٿا آهن. حال ٻيحال اٿم، جوڙ ۽ پائمال اٿم. سچا ساڻي اُٿم ڪرڻ. اڪيلائيءَ جي آزار ۾ آهيان. هڏڙي حڏي هنڌ ۾، پٽي لي پاسا ورايان، ڦٿڪان ۽ اُٿڪان. سيج لي سيج لڳي پئي آهي، رات جو رَح لڳي پئي آهي. هاڻي نه ڪي اُهڃي نه اُن، ڪي ملڻ نه لو لڳي. جدائي وڃي جدائيءَ ۾، سڪ وڃي سڙون ۾. جانب جو جلوو اکيا ڏلسم وڃ، جسم جو مزو ماڻيم ڪرڻ، چاشنيءَ جو چشڪو اچيا چکيم ڪرڻ. ٻر هردي جي هاڻي صاف آهي، صفا خالي آهي. لهڻي تشريف لاءِ متوالي مستان آهي.

اَمدن آسرن لي ٽڪيان پئي، پيرن مٿرون پنڌان لڳان پئي. اچي اُسي پنڌ پڇايان، واجهايان، ڦاڙون پارايان، روئي نهاريان، نه من ڪهب کي ڪر ڪهڪاءَ پئي، ڪر پئي. نه من ڪا ڪهل ڪري، ڪرم ڪري. نه هن سِڪايل جي سار لهي، هن پياسڻ جي پياس ٻُجهائي. نه من هن گوليءَ سان اچي گڏجي، پهلوءَ ۾ اڪڙجي، لڱن لي لڳائيءَ لتل هنئين لي ٺار وجهي. مان نه مدت جي ماڳ لي آئي آهيان، ٻاڪ اُڀرڻ لاءِ آئي آهيان، اسر ۾ جسم جلائڻ لاءِ آئي آهيان. مان نه دلبر جو دل جي دربن ۾، درسن ڪرڻ لاءِ آئي آهيان، پرينءَ پرچائڻ لاءِ آئي آهيان، ڪيس جهوليءَ جهٽڻ لاءِ آئي آهيان. مهندو ساهه تہ ساجن کي سپاري لو، مهندو لڳ لڳ نه لالن جو اڪي لو. ملي نه مؤر نه چڏيندا ساس، پاٻون ۾ اکتو پکڙ پيدا سانس، چکن ۾ سوڪهو پڏندا سانس، جيءَ جهد ۾ جلدي ڪَڪڙ پيدا سانس. هيءَ لفظي لڳاءُ ڪونه آهي، هيءَ شاعرانو شادمانو ڪونه آهي. هيءَ عاشقن جي عهد جو عاد لتام آهي، نه جا رڙ ۾ پر پاڻسدي، سا جاڪ وارن ۾ وسائيندي، سا خون جي هراي ڪيلندي، سا سوب جو واجت وجائيندي. هي جريبي جانباز آهن، هي جنجي هوشيار آهن، سي ئي هيءَ لطف جو لقاءَ ڏسندا وڃي، واهه واهه جا واجا وجائي، شرڏانهائيءَ جا ڦؤل چاڙهيندا وڃي.

مجلسي مسوان جل ٻسان - جهڙُ جنس سپ سار   راڳ گوڙي، محلا
آرواز ٻار ميرا شهُ وسي - هڻُ ملنڳي ڀساهَ پسار.   پهلا، شبد (١٩)

اي سڄڻ سکي، ساجن جو سرچو نه سولو آئي، ڪڻ جو ڪل آئي. وڃو جمڪي ڪيس، سو هؤند چؤت ڏني چڏجس. چا تو ڪيس؟ نه روپ نه روش، نه حسن نه جواني، نه پت نه پتوو، نه هار نه سينگار. نه چالاڪي نه چترائي، نه اُت نه اُڙڪر، نه ذاته نه پاته، نه ڏن نه دولت. هن کي ڪهي اَستنه من، صاف نيت، شڌ ڀاوناؤن ۽ اُلم ڪرم. هن کي ڪهي لماڻائي ۽ لهنائي، ڪميا ۽ جيو دٻا، سڪ ۽ صدق، سچائي ۽ سروچائي، شَمه ۽ سوجهي، شيرا ۽ شرانه، شڪر ۽ سنتوش. هؤ وشواس جو واپاري آهي، سڪ جو

حياءَ ڪري هيٺ آهن، جن جا ڪن پرائيءَ ٻچار ڪان پري آهن، جن جو نڪ نرمائيءَ ۽
ڪدار آهي، جن جا چپ لحاظ ۽ لڄڪدار آهن، جن جا ڳٽا ڳولها ڪندي ڳاڙها ٿي ويا
آهن. جي سيدو سڪ ۽ ساهين ڀريون، جي ڪمر ڪشادگيءَ ۽ ڪشادائين ڀريون. جي محبت
جي مينديءَ لڳائين ڀريون، جي پريت جي اِٽ ۽ پير پائين ڀريون. جنهن جو مُک ماکيءَ سان
مرڪي ٿو، جنهن جا هٿ پورائيءَ سان ڀيلا آهن، جنهن جون ٽنگون ٽهل ۽ ٽالن ڀريون.
جنهن جي ويچار ۽ وِٿي آهي، من ۽ مٺيا آهي، دل ۽ ديا آهي، هردي ۽ همدردي آهي.
جن ڪي صبر ۽ سنتوش جو سينگار آهي، حليمائيءَ جو هار آهي، پرهه جو پلو آهي،
سڀ جو سندر آهي. جن کي مروت جون منڊيون آهن، چستيءَ جا چوڙا آهن، ڪر
جا ڪنگڻ آهن. جي نينهن جي لسي ۽ نروار آهن، جي رام نام جي رنگ ۽ رال آهـ
جي ڳل رنگ، هڪ رنگ ۽ رنگي ويٺيون آهن. جي پڙ ۽ پاٽي ۽ پيل آهن، جي ڏ
ڏيج ۽ ڏچهل آهن. جن شرن پئي سائين سچالو آهي، جن پاڻ وڃائي پاڻ پاتو آهي. آهـ
سهاڳڻيون آهن، سکيون آهن، سهاڳڻيون آهن، اعالِي آلمائيون آهن. اهيئي ئي سريون ۽ هـ
آهن، هڪ ۽ هڪ ٿي ويون آهن، جوس ۽ جوس ٿي ويون آهن.

ڏَنَ پِـر اٿهه نه آکيڻ - پهـنِ اکئي هـوءِ — راڳ سُوهي، محلا
ڏَن پِر ڪهيئي سوءِ. — ليجا، وار (٩)

اِڪ جوس ڏء مُورلي - ڏَن پِر ڪهيئي سوءِ. ماڻ ڪاري
ماڻ ڪير، جو سهاڳڻين سان سَڌ ڪريان، راڻين سان ريس ڪريان؟ ماڻ ته ته آهو حسن
ڪوجهي آهيان، ڪوڙي ڪاڇٽي آهيان، ڏٽي ڪملاس آهيان. مون ڪي نه نزاڪت ۽ نزاهت
۽ حياءَ آهي، نه ڪشش ۽ ڪاريگري آهي، نه سيرت ۽ سينگار آهي، اچڻ ڀلا لڏان ڪيئن؟
آهي. پوءِ ڪيان چا لي، ڪُڏان چا لي؟ ٿوڙ ڀلا ٿڏان ڪهڻ، — راڳ سُوهي، محلا

ڪٿ ڪر ڪمت مِلاوا هوئي — پهلا، اشٽپدي (١)١
سي اَوگڻ ميءِ ڳُڻا نهي ڪوئي - ڪٿ ڪر ڪمت مِلاوا هوئي
نا ميءِ رُوپ نه ٻنڪي نيٺا - نا ڪُل ڍنگ نه ميٺي ٻيٺا.

ماڻ نه ٻڌيون ٻڍهڻيون ٻاسيان وٺي، اخشاڻ وٺي رَنڊي رنڊي، ٻچتاڻ واٺي،
سمون جو سڳڙو سورن وٺي. هي مڌهڻجا سهٽا سائين، ماڻ سُکٽي ٽر وِٽ ڪرڻ آئي آهيان.
ڪٽي آئي آهيان، پاڻ سان، ڳنڍي ڳوڙهن هي، سوُڪڙي صدق جي، سوغات سڪ ۽ سوز
جي. ڀيا سڀ دڳ ۽ در چڏي، اچي ٽهنجي چائنٽ کي چمڙي آهيان. سا ٽهي لهي، ڏيئي
رهي آهيان. چا آهيان سا آهيان. ڀهڙي آهيان، لهڙي ٽهنجي آهيان. ٻر جنهن کي جڳـ
ٽِڪرائي ٿو، تهن کي ٿو لون اَپنائين ٿو. سو مڌهڻجا ڏوهه نه ڏس. ميت ٻدايون مدهجيون.
مهر ڪر مهروان. ٻڌي گنهگار آهي ٻر ٽون نه ٻڌڌ ٻرڌر آهين، ٻخشٽهار آهين. لـڙن
ٻ هن زندگيءَ جو نه لنگه رهجي اچي. ڪالهه ٽائين ٻرٻر آلچاڻ عڪس ٽ

پسڻ نهاري ڪامڻي - اکڙين پسري لڱ ساسا — راڳ گوڙي، ڪمر
آر نه پڇي پڳ نه ڪسي - هر ڏونهن ڪي آسا. — صاحب، شبد (٦٥)

هيءَ لالن لاءِ لڳاتار لوچ، جگياسو استريءَ کي سوچ ۾ وجهي ٿي، ته ڪي نه گناهه گهٽتائون هونديون، جنهن سبب حالت کان جدا ٿي پئي آهيان. نه ڪي نه ڏوهه ڏنگائون هونديون، جنهن ڪارڻ پرينءَ کان پري ٿي پئي آهيان. هيڏي لوچ جي لوڇ هوندي به دلبر کان دور ٿي پئي آهيان؟ انهن خيال ۾ جاڳي پئي، ته لحظي ۾ لهس لڳس ٿي، شيءِ جو آواز پڌي ٿي، چپ شڪتيءَ جو چمتڪار ڏسي ٿي، پنهنجا ڪيل پاپ، اکين آڏو اچنس ٿا، پنهنجا ڪيل ڪرم ۽ ڪلهه ياد پوَنس ٿا. وڇوڙي جي وجهه معلوميت مليس ٿي. پڇتاءُ، پراشچت ۽ پرارٿنا جي پناهه وٺي ٿي. جدائيءَ کان ڇانا ٿي، پڇتاءَ جون پڪارون ڪري ٿي. سرينءَ کي سڏڙا ڪري، سڏڪا پري ٿي. اکين جي آنسن سان، من جي مدان جي ميراڻ مٽائي ٿي. روئي روئي راڪل کي راهه هاڻ گهري ٿي. ليلائي ٿي، پاڙائي ٿي، پڪاري ٿي. ڇا ٿي پڪاري؟

هي منهنجا منڙا مالڪ، ڪانهي ڪا ڪاڻ ڪيهن ۾. مان پاڻ ڪمي ڪاٺاري آهيان، ميري مڌي آهيان، بدچلن بداعمالي آهيان، بيٺي بيحياءُ آهيان، عيبدار عذردار آهيان. اوگڻن ۽ اوڻاين ۾ اڪمل آهيان، وڪارن ۽ وهمن ۾ وچڙيل آهيان، نفسانيت ۽ نفرت ۾ ندگن آهيان. هوڏي هٺيلي آهيان، حسد جي حمل ۾ آهيان. پنهنجون اسديون براين، بدبختيءَ جو باعث ٿيون اٿم. تنهنءَ لاءِ لاهي مان پاڻ آهيان، جو تو وٽ وڃي وڪٺمر ڪوڙي ڪم جي لالچ ۾. انهيءَ وڪري پڇاڻا، منهنجا ڏينهڙا وساڻا، منهنجا ڳل ڪومانا. هاڻي وڃي هٿ مروڙيان ۽ ڏاڍا ساهه ڪڍان. ڏوهه نه ڪنهن جو آهي ۽ نه ڪنهن کي ڏيان ٿي. پنهنجا ڪرم ڪُٽيان ٿي. هي سائين سرتاج، اوهين نه سڀن جي سرتاج آهيو. پر مان پنهنجي پاڻ ڪري ٿي، وڃي ڪشت ڪانيان. سو تو ڏاتار کي ڪهڙو ڏوهه ڏيان؟

پر دوس ناهي سُکهه دائي - هنءُ وڇڙي پرياري — راڳ گوڙي، محلا
پڙوات نانڪ ديا ڌارهه - گهر آوهه ناٿ پياري. — پهريان، چنت(٣)١

هي منهنجا پيارا پريءَ، اوهان نه هڪڙو اڪيلو، پر پورتان پيئون پڙني آنڪ استريون. سڀئي لوڪي سبيارين ٿيون، پائڻين ٿيون، موهين ٿيون. سڀئي اوهان مشتاق آهن، توهان جي ميلاپ لاءِ منتظر آهن. پر لوڪي نه وٺنديون آهي، جي تو جيان سلڇڻيون ۽ سڀاڳيون، پاڪدامن ۽ پرهيزگار، بيداغ ۽ بيطير هونديون. جي لهنائيءَ ڪري نديون ليٽيون هونديون، سيرت ۾ سهڻيون هونديون، ڏٻ ۾ ڏولتيون هونديون. جن جا لٽا حليمائيءَ

اهو سڀ آئيءَ
پنهنجي ڪيئن الفت جو نرنيءَ اظهار ڪندا؟ اکر ڪيئن سگهندا؟ اکر ڪيئن الفت جو نرنيءَ اظهار ڪندا؟ اهو سڀ آئيءَ
پنهن ڪي پاڻ ۾ ماپائي سگهندا؟ باقي عشق نه لازبان آهي، لا مذهب آهي، لاحد جي لرزش آهي.
جي اختيار آهي. باقي عشق نه لازبان آهي، لا مذهب آهي، لاحد جي لرزش آهي. محبت جي ميدان
سچو شيوڪ، گورمک يا جگياسو استري، مدر ڀاؤ جي ڀاونا رکي، محبت جي ميدان
سچو شيوڪ، گورمک يا جگياسو استري، مدر ڀاؤ جي ڀاونا رکي. اها معلوميت اڳئي
۾ آئي آهي. ور ڪان وڇڙيل آهي. سو سدا پئي سپرانءَ کي سنڀاري. اها معلوميت اڳئي
انس، نه محبتي مذهب جي موافقت ۾ رهڻو آهي، قرب جي قاعدن جي قبوليت ۾ رهڻو
آهي، فنا ۽ فدا جي فطرت ۾ رهڻو آهي، خامين ۽ خرابين جي فطرت ۾ رهڻو آهي. اهو
سڀ شرط شروط پورا ڪرڻ آئي آهي. پر هيئر حال ڪهڙي ۾ آهي؟ اوهه جي باز
هي، محب ملڻ لاءِ ماندي آهي. پريم پوڄاري آهي، دل ديواني آهي، آولي با
آهي. عقل ۽ شرم ٻئي، نيڻهن نهوڙي ڇڏيا انس. وار ونگڙيل انس، اکڙيون آليون ا
پلڪون پسيل انس، نه مُهن مرجهايل انس. نڻ نگڙيون انس، نه لبا ليڙون انس. ه
محبتي ميخ انس، دل ۾ دهڪو انس، جگر ۾ جولان انس، نه چڪن ۾ چاڪ انس.
هيٺا ني ويا انس، نه سند ساٿا ني ليا انس. رت سڪ سُڪي ويو انس. نه سمهڻ ۾ آرام
اڇيس نو، نه نه جاڳڻ ۾ سنتوش مليس نو. جي سمهي ٿي، ته ٿرق جي تدوار ستائيس لي
۽ جدائيءَ جي جان جلائيس ٿي. جي جاڳي آئي ٿي، نه سُتا سور ستائيس ٿا، ۽ دبيل
دوُنهان دم گهٽينس ٿا. پئي لڇي پڇي ٻر ڪونه ٿي ڪچ ڪڇي. جهوريءَ ۾ جهري پئي،
ڳٽين ۾ ڳري پئي، نه ڏبري ڏبري ساهه ڪٽي پئي. گرميءَ ۾ پگهرجي وڃي ٿي، نه سرديءَ
۾ سيائجي وڃي ٿي. جهولن ۾ جهڙپجي ٿي، نه ولهه ۾ وسامجي وڃي ٿي. رات لبرس
رڻ ۾ نه ڏينهن ڏوراهن ۾. پڇي ويو انس پتار. سو سرليون پيون سهما ڏيس، وڙهي وارا
ويڻ وجهنس، ۽ ڏيري وارا ڏنگ هڻنس، نه دل پڌهڻجي، لنهن سان برپت ڪيئن وڃي
پراون سان! سو حال محرم انس ڪونه، نه وند ڪير سمجهيس ڪونه. ٻر پاڻ بيڙا جي
پچار ڪري ڪونه، دل جي دانهن ڪڍي ڪونه، درد جو داستان ٻڌائي ڪونه، ماٺهن
مڃهه ڏئي ڪونه. وياري وياڪل آهي، وهمن ۾ وسوڙل آهي. فراق جي فڪرات ۾ آهي، ٻر
تابعداريءَ جي تات ۾ آهي. سڪ سوز ۾ سڙي پئي، برهه جي باهه ۾ جلي پئي. جلي وسامي پئي
۽ وسامي جلي پئي، ٻرٻڙڪ باهر نڪرنس ڪانه. قرب جي ڪاليءَ ڪٺل آهي، جنڻ نه پون پساهن
تي آهي. مهني ماس جي مهمان آهي ٻر ٻرپت پاڙڻ لاءِ پريشان آهي. سرار آڏهو انس ٻر
صدق سگهو انس ۽ اميد سان اچا آرواح انس. سو پئي تي ٻهه پچائي، قسارون ٻاراني ۽
ڏس پتا پڇي، نه ڪهڙي ديس ۾ تو منهنجو دلبر وسي، جدهن جا بون متيءَ کي ڪر ڏس
ڏسي. هردم نماٽا نيڻ ڪٽي، وطن طرف واجهائي پئي، جانب لاءِ جاڳي پئي. پئي لواءِ
جي لويب تي لڳي، پئي هن هُن جي چٽي تي لڳي، نه من ڪا ڪانگ جي ڪال پئي،
من منو منتار وڻ جي وات واري ۽ ماڻن لي موڪلي. اچي اهو دکيل دل کي دلداري
ڏي ڪي لاهي، هن ليلڙيءَ کي لڳي آئي. دل ڏئي درد ٻڌوائين.

سهاڳڻ

مالڪ سان ملاقي ٿيڻ ڪاڻ، سنڌ جي مهاتمائن، ڪيئن ئي پرين جا پنڌ ڏسيا آهن، جهڙوڪ: سکي پاؤ، حق پاؤ، مانا يا پتا پاؤ، داسا پاؤ، مڌر، ڪنت يا پتني پاؤ. سري گرو گرنٿ صاحب ۾ به، انهيءَ هڪ هڪ پاؤ تي، انيڪ شبد ۽ سلوڪ آيل آهن. هن پستڪ جي تن ڀاڱي جي جن ٽن باب ۾، "ڏهاڳڻ" بابت احوال آيل آهي ۽ هن باب جي شروعات، "سهاڳڻ" سان ٿئي ٿي. صاحبن مڌر يا ڪنت ڀاؤ جو تصور ڪندي، ۽ پاڻ کي پتني جي روپ ۾ پتني سمجهندي، وڇوڙي جا ورلاپ ڪيا آهن، اوسيڙي ۽ آڪر جا پيارا آهن، ڏهاڳڻين جا ڏوهه ۽ سهاڳڻين جا سُهڻا سمجهايا آهن، وصل جي مهل ۽ واحد جي وجد جا ورق ورايا آهن. اهو آنند يا وجد ئي آهي، واحد جي واقفيت، جيو آتما ۽ پرم آتما جي ميلاپ جو. سچو شيوڪ، گورمک ئي پتي پرماتما سان، پريم جو داءُ لڳائڻ آيو آهي، حقيقي عشق جو اظهار ڪرڻ آيو آهي، سر ڌڙ جي بازي ۾ قرباني ڏيڻ جو ڪلام ٻڌائڻ آيو آهي. ڪُل لڄ جي بازي کيلڻ آيو آهي. سمرڻ جي سيج تي سمهاري، امر سهاڳ جو اکنڊ آنند ماڻڻ آيو آهي. مذڪور هوَندي مونٽ ٿي آهي. هاڻي ڪاٿي مشڪلات مدهاتيس ڪان ٿي، ڪاٿي رڪاوٽ روڪيس ڪان ٿي، ڪاٿي پرڪشا پريشان ڪريس ڪان ٿي، ڪاٿي قرباني ڪنبائيس ڪان ٿي. اڏول ۽ اٽل رهي، آهر ڏاوڻ ٻڌي ٿي، وڏيءَ وهي ٿي، ڏوليءَ چڙهي ٿي، سڀ سينگاري ٿي ۽ ساجن سان سنمک ٿئي ٿي. پرين جي سَت لڳائي، سدا سهاڳڻ ٿي آهي. پريم جي ٻرڪ ۾ پاس پئي، پتي پرماتما جي پت واري ٿي آهي. ڪٿي ڪين جي ڪٿي، آهي ور ڪي ورڻي. هاڻي ڇو ڪنهن جي ڪاڻ ڪدي، جهنگ جهاڳي، ڏونگر ڏاري، اُڪ لنگهي، ۽ پير پٿون ڪري؟ هاڻي ته سفر جا سڀ سور ۽ سختيون ٿاٻ پيا. هاڻي ته سوڀ جي سهرو سر مٿان الس. هوءَ سڀ سکي آهي، محب مُکي آهي. ڏکن ۽ ڏاکڙن جا ڏينهن ختم ٿي ويا، ڳولها ۽ ڳاري جون واليون پورا ٿي واڻن. هاڻي ته سدا سکي آهي، سدا سهاڳڻ آهي. پريمي ۽ پريتم، اهي پاڻ آهي. سهاڳ پاڻ آهي، سهاڳڻ پاڻ آهي، ۽ شهه به پاڻ آهي. پيار ئي پيار آهي.

صاحبن سهاڳڻ کي، ٻن ڪيترن نالن سان به ڪري ڪوٺيو آهي، جهڙوڪ: نسار، ناري، نماڻي، ڪامڻ، ڪامني، ستي، سکي، ڌن، بهاون، وغيره وغيره. ساڳيءَ طرح سهاڳڻ به پتي پرماتما کي ڪيترا نالا رکيا آهن، جهڙوڪ: پسُو، پرو، پريه، پرين، پريتم، پيارو، شهه، ساجن، سڄڻ، سيڻ، رميتا، راول، رنگيلو، لال، لالن، ناٿ، ڪنت، ڪلارو، وغيره. پتنيءَ کي ڪٿي بيشمار نالا رکي، ته به سندس پريم جي پياس لهندي ڪانه. نالا ته رکيو اٿس جو انسانن تائين ۽ اڪر ته رکيو نيڻهن جو نابو تا پهچائين. باقي نالا ڪيئن

(٤٢) سنجوڳي ڏِنُ پرَ ميلا هووي - گورمت وِچهُ دومت کووي
رنگ سنُ نِت رليا ماڻي - اپڻي ڪنت پياري جيءُ.
راڳ مارو، محلا تيجا، اشٽپدي(٣)١

(٤٣) سيڻا ڪا پرَ ايڪ هي - پرَ بن خالي ناهه
نانڪ سي سوهاڳڻي - جو ستگوُر ماهه سماهه.
راڳ مارو، محلا تيجا، وار (٧)

(٤٤) گهر سيج سُهاوي جان پِر راوي - گورمک مستڪ ڀاڳو
نانڪ اهنس راوي پرپتم - هر ور پِر سوهاڳو.
راڳ تکاري، محلا پهلا، بارهه ماها١

(٤٥) توُن انترجامي هر آپ - جن توُن چلاوهه پياري توي چلان
همري هات ڪڇ نساهه - توُن ميلهه تسان هنُ آء ملان.
راڳ تکاري، چوتان، چنت

(٤٦) اوگن تياڳ پئي اُبراڳن - اُستر وُر سوهاڳ هري
سوڳ وجوڳ تس ڪدي نه وياپي - هر پرڀ اپڻي ڪرپا ڪري.
راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٢)

(٤٧) نِوڻ سو اکر کَون گُڻ - جِهبا مڻيا منت
اي ترئي پيڻي ويس ڪر - تان وس آوي ڪنت.
سلوڪ، شيخ فريد (١٢٧)

(٤٨) سيني کُهٽي شهه وسي - شهه بن کُهٽ نه ڪوءِ
نانڪ تي سوهاڳڻي - جنان گورمک پرگٽ هوءِ.
سلوڪ، محلا پهلا (١٩)

(٤٩) گورمک نام سوهاڳ هي - مستڪ مڻي لکياس
هر هر نام اردا ريا - هر هردي ڪمل پرڳاس.
سلوڪ، محلا تيجا (٣١)

(٥٠) آپ پڇاڻهه پر پتم ملي - وُنا چهڙ لاءِ
جهم جهم امرت ورسدا - ترشنا ڀکه سڀ جاءِ.
(٥٦)

(٥١) سُتڙي سُکي سوُنس - جو رتي شهه آپڻي
پريم وِڇوها ڏڻي سُنُ - انبي ٺهر لوُنس.
سلوڪ، محلا پنجوان، (١٢)

---

١. جڳياسوُ استري. ٢. پتي پرماتما. ٣. ميلاپ. ٤. راهه ڏيکهن. ٥. وڃ راڳ بر. ٦. تاتر.
٧. دک. ٨. وڇوڙو. ٩. نهنائي. ١٠. کميا. ١١. زبان. ١٢. منا منتر، شبد. ١٣. تنبي.
١٤. هي پيڙ. ١٥. هردو. ١٦. گوروءَ دئاران. ١٧. ترماتر. ١٨. پرڪاش. ١٩. ترساس.
٢٠. ترشناتوُن. ٢١. سهمندي. ٢٢. نند. ٢٣. ورلاپوُن ڪن.

(۳۲) سيع سهاوڻ سدا پِر[1] راوڻ - هــر ڏو بابا نــار[2]
تا هر مري تا ڪدي دک لاڳي - سدا سوهاڳڻ نار.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۲۳)، سلوڪ محلا تيجا

(۳۳) ھو دل ملنا سو مِل رهيا - مايا ڪهيئي ري سوئي
هي اُهتسرا لوچئي[3] - بانسي ميل نہ هــوئي.

واڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (۱) [اسو دفع]

(۳۴) تَرڪتنا[4] سوَر[5] ھــوس اهِتّارا[6] - سيع وچانـي سَرد آپـارا
نو رنگ لال سها راڙن آيا - ھن نانڪ پر[1] ڏن[2] مِل سک پايا.

واڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۴)

) ڏن[2] پِر[1] ابھ نہ آکئن - يھن اِکــي[7] هــوءِ
ايڪ جوت دءِ مؤرتي[8][9] - ڏن[2] پر[1] کهيئي سوءِ.

واڳ سوهي، محلا تيجا، وار (۹)

) مِلئي[10] ملنا نا ملي - مليءِ[11] مليا جــي هــوءِ
اَنتر آلمي جي ملــي - مليا کهيئي سوءِ.

(۱۹) [سلوڪ محلا دوجا]

(۳۷) جان سک تان شهه[1] واوبو - دک بي سنمالٿوءِ[12]
نانڪ کهي سياڻيئي - اِءَ کسڻ[1] ملاوا هوءِ.

(۲۰)

(۳۸) شهه[1] ڪي سازِ[13] سوهاڳڻ جاڻي - تج[14] اَيمان سک راڻيا مالي
تن من دہ نہ اَنتر[15] راکي - اوران دیکہ نہ سُعي اَپاکــي[16].

واڳ سوهي، پکس وداس، شبد (۱)

(۳۹) سک ساگر پرڀ[1] پاليئي - جب هووي ڀاڳر رام
مانن مانَ[17] وچانئي - هــر چرڻــي لاگــو رامَ.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، چهنت(۱)۴

(۴۰) سنجوگي[18] ملاوڙا[19] - ان تن ڪتي ڀــوگـــ
ونجوگي[20] مِل وچوڙي - نانڪ ڀي سنجوگ[21].

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۱)

(۴۱) پِر[1] ستي ڏن[2] پرام رچاني - گور ڪي شبد اتا چيت لاني
سهج سيتي ڏن[2] ڪري سُهيلي[22] - تِرشنا تِڪا[23] بـِـواري[23] جيئڻ[24].

(۱۲)

---

۱. پتی پرماتما . ۲. جگيـاسو استری . ۳. گهڻي خواهش رکڻ . ۴. طاهــر لوڊ ۵. سوُرج . ۶. روشنائی . ۷. گڏ وهڻ . ۸. آلما . ۹. سرير . ۱۰ ڊونگی ملاقات . ۱۱. سچي مــلاقات . ۱۲. سمرن کجي . ۱۳. قدر . ۱۴. لياڳي . ۱۵. پيد، تفاوت . ۱۶. ڏسڻ . ۱۷. اَهنڪار . ۱۸. سنس مهالماڙن ۱۹. ميلاپ کن ثــا . ۲۰. دشت، ممکہ . ۲۱. ميلاپ ڪري بـــ . ۲۲. لمار سکي . ۲۳. پياس، اُچ . ۲۴. لورهہ ٿي وچي ٿي:

(۲۲) پرتا کھیہ سو مانیئہ - ایہہ سینگار بڻاء رِي
دُوجا پاوُ وسارِئیہ - ایہہ تمبولا کاء رِي۔

راگ آسا، محلا تیجا، اشٹپدِي (۶) ۱۱

(۲۳) سوہاگڻِي سدا پِر پایا - ہؤمے آپ گواء
پِر سیتی اَن دِن گہہ رہِي - سچِي سیج سکھ پاء۔

۱۵(۶)

(۲۴) سوہاگڻِي محل پایا - وچہو آپ گواء
گور شبدِي سینگارِیا - اَپڻي شہ لئیا ملاء۔

راگ آسا، محلا چھنت (۴) ۱

(۲۵) شبد اَپارِي ملي پیارِي - سدا گُڻ سارِي مِن وَسي
سیج سہاوِیہ جاں پِر راوِي - مِل پریتم اَوگڻ نَسي۔

راگ گوجرِي، پہجوان، وار (۹)

(۲۶) ندِي تُرندڑِي مَیڈا کوج نہ کِھسِیہ - مَجِہہ محبت تیرِي
تُہہ شہ چرڻي مَیڈا ہیئڑا سیتم - ہر نانک تُلہڑا بیڑِي۔

راگ بھاگڑا، محلا پہجوان، چھنت (۴) ۴

(۲۷) جو سُرت آوِیہ تِس کنت لانِي - اِہہ برد سِواہِي سدا
بُوانت نانک ہر کنت ملیا - سدا کیل کُرندا۔

راگ وڈہنس، محلا چوتان، شبد (۳)

(۲۸) ہمہ جاء پچھان سوہاگ سوہاگڻ - تُسِي کَمہ پائیڑا پرب میرا
مِیہ اُوپر ندر کرِي پِر ساچِیہ - مِیہ چھوڈیڑا میرا تیرا۔

راگ وڈہنس، محلا چوتان، چھنت (۳) ۶

(۲۹) مَن وَسگت آیا پرم پد پایا - سا ذُن کنت پیارِي
اَنتر پریم لگا ہر سیتی - گھر سوہِیہ ہر پرب نارِي۔

راگ وڈہنس، محلا تیجا، اَلاھنِیا (۴) ۱

(۳۰) پِر رماڻل سدا سکدالا - نانک شبد ملانِي
پرہ وِچھنِیاں پِیي مِلہہ - جِي ستگور لاگہہ ساچِي بانِي۔

راگ وڈہنس، محلا چوتان، وار (۱۵)، سلوک محلا تیجا

(۳۱) اِس جگ مہہ پُرکھ ایک ہیہ - ہور سگلِي نار سبائي
سبہ گھٹ پوگوِیہ اَلپت رہِیہ - اَلکھ نہ لَکھنا جائي۔

۱۔ پتي پرماتما۔ ۲۔ بیاہِي، دُنیمع یاؤ۔ ۳۔ پان۔ ۴۔ اَہنکار۔ ۵۔ لمیل آہي۔ ۶۔ سرُوپ۔
۷۔ ناس لیا۔ ۸۔ بیہر۔ ۹۔ کِسکي۔ ۱۰۔ سبي چڈِیل۔ ۱۱۔ گلي۔ ۱۲۔ آنند رُوپِي۔ ۱۳۔ باجھہ۔
۱۴۔ تبضي بر۔ ۱۵۔ مکتي۔ ۱۶۔ جگیاسُو اِستري۔ ۱۷۔ وچھڑِیل۔ ۱۸۔ پُرش، مرُد۔
۱۹۔ پیا سیبیئي۔ ۲۰۔ اِستریُون۔ ۲۱۔ ہِردا، جیو۔ ۲۲۔ نرلیپ، الگ۔

(١٢) مسري[١] ايتڻي[٢] پر وسي - ڪهه ڪمه پڌ پائشي ؟ — راڳ گوڙي، محلا
آپ[٣] نسرلحن الک هـي - آپـي[٣] ميلائيشـي . — ليها، شبد (١٧)

(١٣) سيل[۴] سنڌم[۵] پرڻه[٣] آکيا ماني - پس ناري[٦] ڪڻ دک نه حماني[٧] — راڳ گوڙي، محلا
ڪهه نانڪ جن پره پرميسر ڪر حاليا - ڏن[٦] سني دوکهه پوانيا[٨] . — پنحوان، شبد (٣٠)

(١۴) ٠انحم[٩] واجي وحسهه گهو مهه - پسو[٣] سنگ سيح وچالـي — راڳ گوڙي، محلا
بپونڻ[١٠] نانک سهج رهي - هـر مليا ڪنت[٣] سکدالـي . — پنحوان، چنت (۴)١

) پرم کوپو[١١] سانت سهج سرامي - پرکاس[١٢] پيا کـول کليا — ۴(۴)
ور پاپا پرڀ[٣] انترحامـي - نانک سوهاڳـ نـه نليا[١٣] .

(١٦) پن سنف[٢] سني[٦] هوه ڪتسي ناڙ[٩] - پندمه دکهه ردي بچار — راڳ گوڙي، ڪمر
پرنمه[١٢] پيا ڪتسي پڌي سيهه[١٣] - حب لگ وس[١۵] لب لگ نهي لسهن[١٢]؟ — صاحب، شبد (٢٣)

(١٧) سدا سوهاڳڻ حو پرڀ پاوي - گور شبدي سيگار ٺاوي — راڳ آسا، محلا ليها
سيح سکائي ان ڏين هر[٣] واوي - مل پريتم سدا سک پاوي . — شبد (٨)

(١٨) سهج ڳئا مهه آسڻ پاڙيا[١٦] - حـوب سـروپ اناحد واحا — راڳـ آسـا، محلا
مها انند گور شبد وچار - پره[٣] سڻ واپي ڏن سوهاڳڻ نـار . — پنحوان، شبد (٢)

(١٩) ڪن اوڪن ميروڪهن نه بيچارو[١٧] - لهه ديکيو روپ رنگ سيگارو — (٧)
چح اچارڪهن[١٨] پڌ نهي حاني - پاهن پکڙ پرڀ سحي آني .

(٢٠) ڪام ڪرود لوب موهه مناوي - چڪي د[١٩]مت ابدي[٢٠] ذاري — (٢٨)؛
هوء نماڻي شيڙ ڪماڙهه - نـان پرپتر هووهه من پيـاري .

(٢١) نا ميي ڪل نه سوپاڙلسه[٢١] - ڪيا حانا ڪڻ پائي[٢٢] ڪنت[٣] — (٩٥)
موهه انانه غريب نماڻي - ڪنس[٣] پکڙ هم ڪيپي واني[٢٣] .

---

١. پرلوڪ. ٢. هـي لوڪ. ٣. پتي پـرماتما. ۴. پتروس ڌرم. ۵. اندرين لـي تمصو.
٦. حکيامڙ استري. ٧. ڌرماء جو. ٨. ڦول. ٩. انحد شبد. ١٠. نرمانين تا. ١١. ناس ليو.
١٢. روشني. ١٣. قائم ليو. ١۴. برپره. ١۵. وشين جو سواد. ١٦. ناهيو آهي. ١٧. وچار ڪرڻ.
١٨. سکوم. ١٩. ڪمعه. ٢٠. آهم پاوَ. ٢١. سندرتا. ٢٢. وٺڻ. ٢٣. پت واڻي.

(٣) جاءِ پُڇهه سوهاڳڻي - تُسي راوُيا ڪيئي ڳُڻي؟[1]
سهج سنتوک سيڱار[2]يا - مِٺا بولڻي
پِر[3] رسيالو[4] تان مايِ - جان گور ڪا شبد سُڻي.

سري راڳ، محلا ڀهلا، شبد (١٠)

(٤) جِڳَ سُپنا باجِي[5] هني - کِن مهه کيل کيلاءِ
سنجوگِي[6] مِل ايڪ سي - ونجوگِي[7] اُٺ جاءِ.

(١١)

(٥) آپي رسيئا[4] آپ رسُ - آپي راوڻهار[8]
آپي[3] هووي چولڙا[9] - آپي سيج ڀتارُ.

(٦) سيجئي کنت مهيلڙي[10] - سوُتي[11] بوُجهه نه پاءِ
هئه[?] سُتِي[11] پِر[5] جاڳنا - کس کهُ بوُجهه جاءِ.

سري راڳ، محلا اشٽپدي ٨(٢)

(٧) اَڪال مورت وَر[5] پايا اَبناسِي - نا ڪدي مري نه جايا
وِياهي[13] هوتا ميري بابلا[12] - گُورُمکِي[15] هر[3] پايا.

سري راڳ، محلا چوٿان، چهنت (٢)١

(٨) شبد رَتي سوهاڳڻي - ستگور ڪئي[16] پاءِ پيار
سدا راوئي پِر[3] آپڻا - سچئي[3] پريم پيار.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٧)، سلوڪ محلا تيجا؛

(٩) پريم پکت جسڪئي من لاڳي - ڳُڻ گاوئي اَن[17] دِن جاڳي
بانهن پکڙ تِس سوامي[3] ميليئي - جسڪئي مستڪ[18] لِکهِئا.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

(١٠) جِني راوِيا پريُ[19] آپڻا - سي دِسن نت کڙپتاهِ
رتن جوهير لعل - هرِ[3] کنت تنان جڙيتاهِ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، بارهه ماهه، پؤڙي (١٠)

(١١) پؤ[20] کي چرڻ کر پاؤَ[21] کي - اوڙنا[22] سرُت[23] ڪريئِي
ز.انڪ کهئي سيائيئي - او کنت ملاوا هوءِ.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوُجا

---

١. تو ڪهڙن ڳڻن سان رجهايو آهي؟ ٢. سنتوش، شانتي. ٣. پتي پرماتما. ٤. سهڻو، سندر. ٥. کيل، تماشو. ٦. سنت مهاتمائون. ٧. دُشٽ. ٨. آنند ونندڙ. ٩. دبهي، سرابو. ١٠. هردي پر. ١١. غفلت جي ننڊ. ١٢. دائم قائم. ١٣. شادي. ١٤. پتا. ١٥. گورو ءِ عورت. ١٦. سِڪ. ١٧. رات ڏينهن. ١٨. مستڪ پر ليک لکيل آهي. ١٩. آهون ساهوڙن. ٢٠. پڳران جو پؤ. ٢١. پرماتما سان پريم. ٢٢. اکيون. ٢٣. شرتي.

(٣) سُهاڳڻ

(١) جمع گهر ڀڻ سوهاڳ ڻايا - ڀئ گهر سکيئي مڱل ڳايا
الله پوري ڀتي ڳهر سوڀهي - جو ڏڻ ڪنت سينگاري ھئ
سا ٽڙلتي سا وڏ ڀاڳڻا - ڀتروئتي سيلوٺت سوهاڳڻ
روهڙونت سا سُگهڙ ڀڪڻا - جسر ڏڻ ڪنت پياري ھئ
آچارونت سالي برڏائي - سب سينگار ڪي لس ڳيالي
سا ڪُلونتي سا سيرائي - جسو برڪي رلگ سراوي ھئ
مها تسڪي ڪهڻ لي حاني - حو بر ميل لئي الگ لائي
ڀسر سوهاڳ ور اڳر اڳوڇر - جن نالڪ برلم ساڏاري جيئ.

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٤)]

(٢) سوهاڳي آپ سراو ڻون - لاء پسرلم پيار
ستگور ڪي پاڻي چلدا - نامي سهج سينگار
سدا راوهس پسر آپڻا - سچي سيج سُپاء
برڪي برلم موهيا - مل برلتم سک پساء
گيان اپار سينگار هي - سسر ياولتي نسار
سا سيرائي شُدوي - پسر ڪي هيٺ پيار
سوهاڳي وچ رلگ رکون - سچي الک اپار
ستگور سيوڻ آپڻا - سچي پساو پيار
سوهاڳي سينگار ڻانيا - ڳُسڻ ڪا ڳل هار
برلم بوهل لسن لاوڻا - الٽر رلسن وپار.

[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)]

---

١. ڀتي برماتما. ٢. الله جا گيت. ٣. خوشيون. ٤. سهڻ ليون. ٥. حڪياسو اِستري. ٦. ڀڻن واري. ٧. ڀترونا. ٨. سهڻي، سدر. ٩. سمجهو. ١٠. گيانوان، سکرم ڪندڙ. ١١. ڪيه برڪ. ١٢. اوچي ڪل واري. ١٣. مهاراڻي. ١٤. لگ. ١٥. ڻانر، اوچل. ١٦. گيان. ١٧. ماڻين. ١٨. د سي. ١٩. الله. ٢٠. سک. ٢١. گلو ڳچي. ٢٢. سکڻ. ٢٣. سربر، ڊيهي.

سڀ ڪهتا ميرا
سگلي[1] داسي ناڪري[2] - سڀ ڪهتا ميرا
جسهه سينگاري نانڪا - تس سکهه بسيرا[3].

(...) اِهه من سندر آپڻا - هر[2] نام مجيٺي رنگ ري
تياگ سياڻپ چاتري[3] - توُن جاڻ گپالهه[2] سنگ ري.

(...) اي من وُڙي[5] رنگلي - اوُن سچا رنگ چڙاءِ
وُڙي[5] ٻاڻي جي رکيءِ[6] - تا اِهه رنگ لهيءِ نه جاءِ.

(15) جني آپ[7] گوايا تني پر[2] پايا - رنگ سنگ رليا[8] ماڻيءِ
سدا رنگ راتي[8] سهجي[9] ماتي[10] - اَن دن نام وکاڻيءِ.

(16) شبد راتي[8] هوءِ گئي[7] - سداسهاوڻي[11] نار
پر[2] ڪيءِ پاڻي سدا چليءِ - تان تيا سيڱار.

(17) ڪهه ڪبير - رنگ راتا[8]
مليو - جگ جيون[2] داتا.

(18) گڻ نِڌان[2] ورِ پيتر وسيا[12] - تان دوُک پرم پوُ پاگا
پيءِ پراپت وست اَگوچر[13] - رام نام رنگ لاگا.

(19) سو شهه[2] ميرا رنگلا - رنگي سهج سُڀاءِ
ڪامڻ[11] رنگ تان چڙيءِ - جا پر[2] ڪيءِ اَنڪ[14] سماءِ.

(20) شبد سچي رنگ لال ڪر - پوُ پاوِ سينگار بڻاءِ
نانڪ سدا سوهاڳڻي - جو چلن ستگوُر[15] ڀاءِ.

(21) سکي سهيلي[11] رام رنگ راتي - من تن اچ پُڄاڻي
نانڪ اَچرج[16] اَچرج سنگ[2] مليا - ڪهڻا ڪڇوُ نه جاڻي.

راڳ آسا، محلا
پڃوان، شبد (117)

(118)

راڳ آسا، محلا ٻيجا،
اِشٽپدي (9)

راڳ وڏهنس،
ٻيجا، ڇنت (...)

راڳ سورٺ، ...
چوٿان، وار (23)،
سلوڪ محلا ٻيجا

راڳ سورٺ، ڪبير
صاحب، شبد (4)

راڳ ڌناسري، محلا
پڃوان، شبد (4)

راڳ سوُهي، محلا
ٻيجا، اِشٽپدي (31) 3

راڳ سوُهي، محلا
ٻيجا، وار (3)

راڳ بلاول، محلا
پڃوان، شبد (5)

---

1. سيويڪي. 2. پتي پرماتما. 3. واسو، نواس. 4. چترائي. 5. سهڻو، سندر. 6. رنگجي. 7. اَهم ڀاؤ. 8. رتل. 9. گيان. 10. مست، پرپوُر. 11. ڄڳياسوُ استري. 12. هردو. ... 15. آگيا مطابق. 16. آتما.

(۳) من لــن رلــا رنگ ــۃُ ــ هبؤيع[1] لج وكار
أهـ[2]لس هرديع رو رهيع ــ نـريؤ نام ترلكار.

سری راڳ، محلا
ليحا، شبد (١٦)

(۴) آبـ[3]ـي رلكِا رلكبـؤنِ ــ شبدی لئؤنِ ملاء
سچا رنگ نہ آلريع ــ جو سـ[3]ـح رلـي لنؤ لاء.

(۲٦)

يكتا مِن آنند هيع ــ سچيع شبد رنگ رالـي
ان[2]دن كگا گاوهہ سد ارمل ــ سهجي نام سَمائي.

سری راڳ، محلا
ليحا، اشتپدي(٥)٧

كربا كری جس بار بر[4]هم ــ هووي سادؤ سنگ
جمُ جمُ اوهہ وڈاليئيع ــ اٿُ لٿُ هـ[3]ـر سٿُ رنگ.

سري راڳ، محلا
ٻجران، اشتپدي (٩)١

(۷) پيع[4] باؤ[5] سيكار بتائي ــ گرو پرسا[6]دي مح[7]ل گهر پائي
اَن[2]دِن سدا راويع دِن رالـي ــ مهيني رنگ بكاوٽيا.

راڳ ماجهہ، محلا
ليحا، اشتپدي (۴)۴

(۸) آبيَ[3] رلكي سهج سُيانُي ــ گرو كيع شبد هو[3]ر رنگ چڙائي
من لن رتا رسنا رنگ چاؤ[9]لي ــ بـ[4]ـيع باو[5] رنگ چڙاوٽيا.

۸(١)

(۹) باهرِ[10] راكيو رديع سمال ــ گهر[11] آئي گـ[3]ـروندُ لـيع نـالِ
هر هر نام سنتن كيع سنگ ــ من لن راتا رام كيع رنگِ.

راڳ گوڙي، محلا
ٻجران، شبد (٨٨)

(۱۰) جٿُ ابـ[12]ـلي محيليع ر[9]لگ گهكها ــ لٿُ سچي نـو جيٿُ ديٿ
رنگ چاؤ[9]لـيع أدء رلـي ــ سـ[3]ـچي سٿُ لكا نيڈ[5]ون.

راڳ گوڙي، محلا
چرلان، وار (۲۰)
سلوك محلا ليحا

(۱۱) هؤمـ[11]ـيع كـو[13]ه ــ كـري سيكار
لٿُ كـامـ[14]ـنِ سيجيع ــ روي[15] پتا[3]ر.

راڳ آسا، محلا پهلا
شبد (۲٦)

۱. أهنكار. ۲. رات ڏينهن. ۳. پتي پرماتما. ۴. پكران جـو پـو. ۵. پرماتما لاء پريم. ٦. كربا. ۷. سروُپ. ۸. سياولك. ۹. ڏوڙهو ڳاڙهو رنگ. ۱۰. گهر كان باهر كم كارج كندي بہ، منهن مپالماڻن هردي اندر سالينءَ جو سمرن كن پيا. ۱۱. گهر هؤندي بہ ڌؤ سمرن بہ رذل رهن ٿا. ۱۲. نهكي، اپـرجي. ۱۳. لياڳـي. ۱۴. جگياسؤ استري. ۱۵. مالڪ.

(٢) رنگ رتڙو

(١) من موتي جي گهٽا هووي - ٻڙي هووي سُرت[٢] ڌاري
کما سينگار ڪامڻ[٣] تن ڀرئي[٤] - راوي[٥] لال پياري
لال بنُ ڏٺ ڪامڻ[٣] موهي - ٻيري گڻ هوهِ نه اوري[٧]. (١. ر.)
هر[٦] هر هار ڪنٺ ليءِ پهرئي[٤] - دامودر دنت[٨] ليئي
ڪر ڪرتا ڪنگڻ پهرئي[٦] - ان بڌ چت ڌريئي
مڌ سودن[٦] ڪر منڌري[٩] پهرئي[٦] - پرميسر پٽ[١٠] ليئي
ڌيرج ڌڙي[١١] بنڌاوي ڪامڻ - سري رنگ[٦] سرما ديئي
من مندر جي ديپڪ[١٢] جالي - ڪايا سيج ڪرائي
گيان راءِ جب سيجي آوي - تهِ نانڪ ڀوگ[٥] ڪرئي.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٥)]

(٢) اهي تن مايا پاهيا[١٣] پياري - ليتڙا[١٤] لب[١٥] رنگائي
ميري ڪنت[٦] نه پاوي چولڙا[١٦] پياري - ڪِئن[٣] ڌن سيجي جائي
ڪايا[١٦] رنگڻ جي ٿيئي پياري - پائيئي ناءُ مجيٺ[١٧]
رنگڻ والا جي رنگئي صاحب[٦] - ايسا رنگ نه ڏيٺ
جن ڪي چولي رتڙي پياري - ڪنت[٦] تنان ڪئي پاس
ڌوڙ تنان ڪي جي مليئي - جي ڪهه نانڪ ڪي ارداس
آپي[٦] ساجي آپي رنگي - آپي نڌر ڪريئہ
نانڪ ڪامڻ[٣] ڪنتي[٦] ڀاوي[١٨] - آپي هي راوئہ[٥].

[راڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (٣)]

---

١. ساس. ٢. ڌاڙو ٻڌندڙ. ٣. جگياسو استري. ٤. ڪري، لڳائي، پائي. ٥. ماڻي. ٦. ٻني پرماتما. ٧. ٻين ڪي. ٨. ڌندن ڪوڻ جي چمڪهه. ٩. مُنڊي. ١٠. ريشمي ڪپڙا. ١١. سيند. ١٢. ڏيئو. ١٣. پهل. ١٤. قائل. ١٥. لوٿيءِ لالچ. ١٦. سرئر، ديهي. ١٧. پڪو ڳاڙهو رنگ. ١٨. وڻي.

(۲۸) ليچي لونَ کر وههُ - لي ساجڻ گهتَ ماهِ (۴)
سب وس کيلهُ پئہ سٹہ - ڪِي لِکاوهہ ناهِ.

(۲۹) آس حام چوست گهڙي - لِئہ لرکٹ رهچ جمٹ (۲۲۵)
ليچي لوني کٹہ کرنہ [redacted] دبکٹہ پہٹہ. [محلا پڊوان]

) ٽن سکي پئہ مهہ جيٹہ اسي - حيٹہ مهہ اسي ڪ پئہ (۲٦)
جيٹہ پیٹہ پُوحهٹہ نهي - گهتَ مهہ حٹہ ڪ پيٹہ؟

(۳۰) جوين جالدی نا ڏوان - حی شهہ برہ نہ حاء سلوڪ، شيخ فريد
فريدا ڪتي حوين پراسهراس - ٿڪ گئي ڪملاء. (۳۴)

(۳۲) ڏٽي وهوٽا پات پتسر - باهي سيتي جالي سلوڪ محلا پهرا
ڏوڙي وح للدڙي سوهان - نانڪ لي شهہ نالي. (۲)

۱. اکيڙن. ۲. پتي پرمالما. ۳. هردي پر. ۴. پهر. ۵. ڏڙا. ٦. آلما. ۷. حرالي. ۸. لبجان. ۹. ڪٹہ. ۱۰. ڪوماتي وائن. ۱۱. بنا، کانسراء. ۱۲. باهہ. ۱۳. جلانط. ۱۴. برنل.

(۱۹) جو مـــي ابدن[1] - سا ڪس آکان مـــائـــي
هر بن جيئه نه رهي - ڪئسي راکان مائي؟

راڳ مـــارو، محلا
پهلا، شبد (۵)

(۲۰) تئه پاون تئه جيهڙا[3] - مُون جيهڙا ڪتيڻاهه[5]
نازڪ ناهه نه ويڙي - تن سڃي رتڙيئاهه[6].

راڳ مارو، محلا پهلا،
اشتپدي (۸)۹

(۲۱) سنجوڳ[7] ونجوڳ[8] ميري پرب ڪيئي -
سرشت اپاء دکا سک ديئي
دکه سکه هي لي پئي نرالي - گـــُورمک[9] سيل[10] تاحا[11] هـــي.

راڳ مارو، محلا پهلا
سولهو (۸)۱۲

(۲۲) ڏن ڪري ابنه[12] دونُو[13] ڪر جوڙي -
پرپه پرد اس نه جاوءِ وسهه گهر موري
آنسا بٽج[15] ڪرهه گرهه پيتر[14] - جب آسري پوُکه پياسا[16] هي.

راڳ مـــارو،
پنجوان، سولهو (..

(۲۳) جي اُون متر آساڏڙا[17] - هڪ پوري نا واڇوڙ
جيئه مهجا تئه موهيا - ڪد پسي جاني لوهه.

راڳ مـــارو، محلا
پنجوان، وار (۲)

(۲۴) پر گهر نهي آوي مرئي هاوي[18] - ڏامن چمڪ ڏرائي
سيج اڪيلي ڪري ڏهيلي[19] - مرڻ پيا دکه مائي.

راڳ تکاري، محلا
پهلا، بارهه ماها(۹)۱

(۲۵) مُند نيڻ پرهدي گڻ سارهدي - ڪئه پرب ملن پياري
مارگ پست نه جاڻهه وکڙا[20] - ڪئه پسانيئي پر پاري؟

راڳ تکاري، محلا
پهلا، چست (۳)۴

(۲۶) تس[21] پائر پرپه پرپه مکه نيرءِ[22] - نيند پلڪ نهي جاگـــيـــر
هار ڪجر بستر[23] انڪ سيگار ري - بن پر سيي بکه[24] لاگيو.

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد (۵)

(۲۷) ڪبير سوُتا ڪيا ڪرهه - بئنا رهه آر جاڳـــ
جاڪي سنگه لي بڇڙا - تاهي ڪي سنگ لاڳ.

سلوڪ، ڪبير
صاحب (۱۲۹)

---

۱. ويدن. ۲. پتي پرماتما. ۳. جهڙا اُون. ۴. جکيا سو استري. ۵. ڪٽين. ۶. رنگيل، رتل. ۷. ميلاپ. ۸. وڇوڙو. ۹. گوروءَ معرفت. ۱۰. شانتي. ۱۱. زرهه. ۱۲. وينتي. ۱۳. ٻئي هٿ. ۱۴. هردي اندر. ۱۵. واپار. ۱۶. اُڃ. ۱۷. آسانجو. ۱۸. بجلي. ۱۹. تمام ڏکي. ۲۰. ڏکيو. ۲۱. راتيون ڏينهن. ۲۲. پُڪاريان ٿي. ۲۳. سُرمو. ۲۴. وِش.

(٩) پرين نه چاڪيا ميري ٿس نه ڌوئاڻي - ڪيا سو جوڙين ڏن پڇاڻي
آڇي سو جاڻئه آس پياسي - پڇي لي اداسي رهه نراسي.

واءِ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٦)

(١٠) پيچ دوڙس مل - پرين وڇوڙي
پرم پرم رووي - هاٿ پڇوڙي.

واءِ آسا، محلا پنڊران، شبد (١٥)

(١١) جئه ڪن چيرهه اُنڪ نه موڙءِ - پنڌ ٻڙي ڪڻ پريم نه توڙءِ
هم تم سچ پيو ٿئي ڪوڙي - لهه سو ڪيسه نار هم سوني.

واءِ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٥)

) پران ملاوا حا ٿيئي - سائي سُهاوي رته
ڪهڙي مُهمه نه وسري - نانڪ روئيج نسه.

واءِ گوهري، محلا پنڊران، وار (١٥)

، انڪر پره سکتان سب پره ڪي - جو پاوي پسر سو پاي
نانڪ غريب ڪيا ڪري ٻچارا - هر پاوي تس راهه چلي.

واءِ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٤) هئه سب وئس ڪري پر ڪارڻ - هي هر پرب ساچي پاوان
سو پر پيارا ميج نڌر نه ديکي - هئه ڪئه ڪر ڌيرج پاوان؟

واءِ وڌهنس، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٥) ساهن چلي پيارپا - ڪئه ميلا هوني
جي گڻ هووج گمرتيج - ميلهڪا سوني.

واءِ سوهي، محلا پهلا، شبد (۴)

(١٦) سب اوگڻ ميج گڻ نهي ڪوني - ڪئه ڪر ڪنت ملاوا هوني؟
نا ميج روپ بهڪي نئتا - نا ڪل ڍنگ نه ميٺي بئتا.

واءِ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (١)١

(١٧) هي سچ حانا سي سچي هوني - ان ڏن سچ ڌيان
نانڪ سچ نام جن هردي وسيا - تا وڇڙ دکه پاسن.

واءِ سوهي، محلا ٻيجا، چيسه (٢)٣

(١٨) ڏن هر پرب پياري راوئيا - حان هر پرب پاوي رام
اکي پرم ڪسانيا - حئه پسڪ مسانسي رام.

واءِ بلاول، محلا چوٿان، چيسه (٣)٢

---

١. لرشنا، پياس. ٢. هڪياسؤ استري. ٣. هاٿي نه. ۴. سسار ڪسان رهسه. ٥. وڪار. ٦. پڇي پرماتما. ٧. مروڙي ني. ٨. ڪرڪندس ڪرنه. ٩. مصيبت. ١٠. وج پريد ڪرنه رهيو اهي. ١١. مند. ١٢. ماٺي. ١٣. وٺي. ١۴. ڪهڙا، ڪڻ. ١٥. نظر. ١٦. ميلاپ. ١٧. ڳڻ پر. ١٨. سبدر اکيون. ١٩. دانه پسا خالدان. ٢٠. منو آواز. ٢١. رات ڏينهن. ٢٢. ڪتوڻ پيوڻ آهن. ٢٣. پلي. ٢۴. ڪئو.

سهڻيءَ[1] اٿو[2] آسڻ[3] - مڇڻ هيڻ[4] وڏا ٽيڻا[5]
هڪ پوري ندو نهال[6] - ڏيهه ڏرس رنگ[7] ماٽيڻا

جيءُ ڏنيءَ من ڏيريءَ[8] - ڪلوڪ ٽڇن[9] ڏوري
سوڪه[2] وسريءَ ماءِ ميءِ - جو رهيا پرٻوري؟

هوءِ نماڻي ٻهه پڻي - مليا سهج سپاءِ
هوب[10] لکيا ڀاڀا - نانڪ سنت سهاءِ.

[راڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴)]

(۳) هر ناهه[2] نه مليئيءَ ساڄميءَ - ڪت[2] ڀائيئي ٻسرام
جِمن گهر هر ڪمت[2] نه ٻرگٽيءَ - پَت[11] نگر[12] سي گرام[13].

(۴) هر پر[2] ٻن چٽن نه ڀائيئيءَ - ڪوچ ڏني سپ گٽڻ[14]
آپ ڪماٽيءَ وچڙيءَ - ڏوس نه ڪاهو ڏيڻ.

(۵) مڇِيءَ مَت[15] جوٻن گرب گالي[16] - ڏڏا ڪٽي نه آويءَ
نانڪ ڏن[17] مليءَ ملاني - ٻن پر[2] نيند نه آويءَ.

(۶) پر[2] ٻن ڪڙي نماڻي جيئه - ڪاهڙ[18] تن نه سهاني[19]
پر[2] ٻن نيند نه آويءَ جيئه - هه وچڙي ٻرناري[20]

(۷) پر[2] ڏوس ناهي سکهه دالي - گهر آوهه ناهه پياري.
ٻدونت[21] نانڪ ڏيا ڏارهه - گهر آوهه ناهه پياري.

(۸) پِمت[22] نهاري ڪامڻي[17] - لوچن[23] پري ليئه ساسا
ار نه پيجيءَ[24] ٻگه نه ڪسيءَ[25] - هر ڏوسن ڪي آسا.

راڳ مانجهه، پنجوان، ٻارهه ماهه (۱)
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، ڏن رُتي (۱)
راڳ گوڙي، محلا پهلا، چِت (۱)۱
راڳ گوڙي، محلا ٻيجا، چِت (۱)۲
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، چِت (۲)
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۶۵)

---

۱. سکيون. ۲. پتي پرمالما. ۳. ڪئين. ۴. سيڻي. ۵. وڏ ڀڪ ڪٽوان. ۶. گهڙي، پل. ۷. آن... ماٽيان. ۸. شانت ٿٿي نو. ۹. ٻاپ. ۱۰. اڳئين جنم جو. ۱۱. تمام لتل، مساڻ جيان. ۱۲. شـ...
۱۳. ڳوٺ. ۱۴. واڙون، مارگ. ۱۵. نشي ۾ مست. ۱۶. هٺ ۾ ڀريل. ۱۷. جگياسو استر...
۱۸. ڪپڙا. ۱۹. سهن ٿا. ۲۰. پنهنجي ڪڪمرن ڪري. ۲۱. فرمائين ٿا. ۲۲. وات. ۲۳. ڳو...
آنسون. ۲۴. بي آرام آهيان. ۲۵. پير.

بـاب اَٺـون

سُندرُ دَشا

(١) بَتي بِرماٿما لاءِ بريرُ

(١) هرٽِي هروان ٺَـن[١] ٻسان - کَنُد مُـوُل[٢] چُٽا کاءِ
گور ٻرساديِ مرا شهه مليِ - وار وار هنُ ڌاءِ هيمُ
يِيِ سڌارنِ[٣] رامُ کيِ - ليرا[۴] ٺام وُکو[۵] واٻار جيِ. (١. ر.)
کــوکل هروان اَنَب[٦] ٻسان - سُـهم[٧] شد بيچار
سهم شَياءِ[٨] مرا شهه[۴] مليِ - درسن روُپ اَپــار
مچلي هــروان ڄلُ[٩] ٻسان - هيمُ جنت سب سار
اَروار[١٠] ٻار مرا شهه[۴] وسيِ - هنُ ملنگي ٻاهَه پسار[١١]
ٺاکن هروان ڏرُ[١٢] وَسـان - شد وســيِ پــوُ[١٣] ڌاءِ
ٺــانک سدا سوهاڳيِ - ڄن[۴] جرلي جوت سماءِ.
[راڳُ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٩)]

(٢) جــي ٻاي جــي چُکي سائين[۴] - ٻــي لُهندي کــادِ ٻتا[١۴]
ڄنان ليهن دوُڌ[١٥]ــاڻي لگا - جهوُر[١٦] مــرهه ســي واڊِ ٻتا[١٧]
هنُ نه چوڏُرُ - کنَس[۴] ٻاسرا[١٨]
سدا رنــگيــلا لالُ[۴] ٻــيــارا - ابــهو مهِما آســرا. (١. ر.)
سچُ[١٩] لــوُن[۴] هــيِ سَيُ[٢٠] لوُن هيِ - تُهه[۴] اَبــر[٢١] ٻهه ماڻيتا[٢٢]
جــان لــوُن[۴] اَندر ٺـان سُکي - لــوُن نماڻــي ماڻيتا[٢٢]

---

١. جهنگل. ٢. ڦل ڦوُل. ٣. واٻاري. ۴. ٻتي برماٿما. ٥. سودو. ٦. اَنب جو وڻ. ٧. گيان. ٨. سياوڪ. ٩. درياءُ. ١٠. جن ۾ جن پر . ١١. کولي. ١٢.ڌرتي. ١٣. ڏب. ١۴ ڪرڻان ٿي. ١٥. ڏڌيت ٻاڙ اياڻي. ١٦. ڏکي ٿي. ١٧. وڇوڙي ۾. ١٨. ٻاسو. ١٩. ٻتر. ٢٠. ماٽت. ٢١. ڪوڙو. ٢٢. ماڻ شان.

انهيءَ ونگ. ڪهڙو سنگ، جهڙو ته پوءِ ٿي. آڻي ٿي. اوتاري ۾ آڻي ٿي. پوءِ ته جهڙو سنگ، ڪهڙو رنگ. انهيءَ اُتساهه جاڳائي ٿي، عاشقن جي اوتاري ۾ آڻي ٿي. ڏنيءَ ۾ زبان جي، مالڪ اوتاري ۾ نه آهي رڳي لات لالن جي، رام نام جي سمرن جي، ڏنيءَ ۾ زبان جي، مالڪ جي دل تي به ٿئي ٿو. اهو سان ميلاپ جي. انهيءَ خيالات جو پڪو ۽ پائدار اثر، سالڪ جي دل تي به ٿئي ٿو. اِئين رنگ ڪچو ڪهنبو ڪونه آهي بر ڏوڙهو ڳاڙهو آهي، جنهن جو قِتڻ مشڪل آهي. اِئين سالڪ رچجي ۽ رسجي ٿو، ۽ پنهنجي لائقيءَ مطابق، مرشد سان وقت سر ملاقي ٿئي ٿو. مرشد جو منتر وٺي، تابان جي تپسيا چاڙ رکي ٿو. ڪرم نه ڇا ۾ پنهنجي جيون ٿي جانب ڪي ارپن ڪري ٿو، سندس سرشٽيءَ ڪي سنڀجي ٿو، تان جو پريميءَ جي پند پچاڙي ٿئي ٿي، ۽ پريتم سان پرچاڻي ٿئي ٿي. انهيءَ پرچاڻيءَ بعد، سڀ سراسر ڦڪا لڳن ٿا، سنساري لڳاءُ پاڻمرادو ٽٽي پون ٿا. پريمي ۽ پريتم ملي هڪ ٿي وڃ پريم جوُن لهروُن اُڇلون کائين ٿيون ۽ مٿئين پاترن جي رڱ رڱ تارين ٿيون. جن اَند رين اڪ ڪُليل آهي، جن جي چت جو ڪنول گل ڪِڙيل آهي، سي سڀ گدگد ٿين ٿا سدن ڏيهن ۾ چاڻ آيو ڪي آيو. پيار، اَلي پيار، وشال پيار، سڀ درمياني دخل دوُر ڪري ٿو، مشڪل آسان ڪري ٿو، ۽ نيٺ وڃي پريتم جي پڙ ۾ پهچائي ٿو. پريم ۾ وڏي شڪتي آهي، جو ته پريم ڪيچ گهري ڪونه ٿو، پر رڳو ڏئي ۽ ڏني پيو ٿو. پاڻ اوتڻ جي اجازت لاءِ اِلتجا ڪري ٿو. موت ۾ سڪڻ شڪرانن وٺڻ لاءِ به وقت ڪونهيس. پين جي خوشيءَ ۽ لذت ۾ ٿي، ڪيس لطف اچي ٿو. اهو پريم پاڻ پرماتما آهي.

قدم قدم جي سو اي بندا، توُن به گيگه ۽ گوٺائيون ڇڏي، پڙ ۾ پير پاءِ نه اچي. ايمان جي درڪار آهي. قانوُنن جي، صاف سمجهاڻي ڏنل آهي. رڳو عمل جي دير آهي، نه پار پهچاڻ جي اراد و صاف ڪجي، نيت نيڪ ڪجي. اِها پڄ جي ٻوُلهي ڪٽي اڄ پڙ ۾، فقط حرص پوتواري، پرماتما پاڻهي اچي ڪندو. اڪي جيستاءِ هردي جي حجري ۾، نه پراشچت جو پسڻ لاءِ حواس جي هير پٺي لڳندي، ليستاءِ نه پڇتاءَ جو پڳهر نڪرندو، نه پراشچت جو پسڻ لاءِ پوندو، نه پرارٿنا جي پڪار اٿاٿي، نه پيار پلئو ڪائيندو، ۽ نه وري پرماتما پاند پولدو. دنيوي وهنوارن ۾، صاف هٿن بنا انصاف جي طلب ڪرڻ، نامناسب سمجهي وڃندي آهي. نه پوءِ روُحاني راهه ۾، صاف من بنا، پراپتي ڪيئن ڀليءَ پوندي؟ من صاف نه مدايوُن معاف. من ميرو نه دوُر دلبر جو ديرو. توري ۾، اِها ٿي ائٿي باطني بات، تہ ڪيئن ملندي ڏاتار جي ڏات. سو سعيو ڪر سوير ٿي پرپاس، متان متان ٽوٽي چاڻ اَچي راس.

(٢) گرمک اُتر سهج هئي – من چڙهيا دسوي آڪاسُ
تِئي اوُلکهه نه ٻُک هئي – هر اَمرت نام سک داسُ
نانڪ دک سک وِياپت نهي – جتي آتم رام پرڪاسُ.

سلوڪ، محلا ٻيا
(١٦)

هاڻي پتو پئي ٿو، ته گرمک ڪهڙو حالو، سچالو ۽ پرم پد پالو، نه ڪتان پالڊ پرڙي هي شروعات ڪئي، نه ڪترا ڏک ڏاکڙا ڏٺائين، نه ڪڏهين سک ڏام ۾ وڃي ناهوشيءَ ۾ پاتائين. هُن چالو نه آلم هي دهيءَ روُپي بدبختاني ۾ پالڊ ليٺا هو موُل ڪارڻ ترشنا. ترشنا مان ئي "مريءَ لبريءَ" ها رنگ نا رچن، پڌن روُپي ڪرم انسا ۽ پالڊ هو بساد پتو ۽ پکو نيندو نو وڃي. خود سگورن آستانن لي ئه، الهيءَ ۽ خود مطالعيءَ وارو، ڏي وڌ هو وهنوار چالو آهي. سو ترشنا متانڻ بعد، نسو هو ڪلمانڻ ليٺو آهي ۽ نه سالڪ کي مڪتي حاصل ليٺي آهي. لنهن ڪري، اهو اصوُل ياد ڪري، عمل ۾ آڻڻ گهرجي، ته ولڻ کان ڏيڻ بهتر آهي، بنا ڏيکاءَ جي، پنهنجي ڀرائي جي بدلي، يا موت جي مراد جي. ڏجي اهو سڀ جو ڏئي سگهجي، ۽ جتي جتي گهرج هجي. اُتي ڇا ڏجي؟ هڪ نه همدردي ۽ همرازي، حيرانت ۽ خيرخواهي، خوشحالي ۽ خوشحالي، سک ۽ ساوُڪ، ٻيو نه وصيعت آهر مالي مدد، وقت آهر تن جي شيوا ۽ هروقت شب ڀاوناوُن. جتي ڏئي نه سگهجي، اُتي ڏکوئجي نه. ڪنهن کي به نه رنجائجي. ڪڏهين ڪڏهين، ڪٿي ڪٿي، اوچتو ها خيال ڀُلائيندا ۽ ڀٽڪائيندا. پر محڪم ارادي ۽ اٽوٽ وشواس اڳيان، عيب ۽ نقص، گهڻو وقت دم جهلي سگهندا يا جٽاءَ ڪري سگهندا؟

سچ صدق، حقڪ پنهنجي طاقت آهي، جو هر آپدا ۽ آزمائش ۾، ترقي ۽ ترستي وڪي ٿو. پڪتن لي پرڙ پئي نه آهي نه ٻيڪران برگهت نو نه آهي. پرڙ به ٻيڪران هئي. ٻيڪران نه ٻيڪران آهستي آهي. لڳاتار اڀياس سان، آهستي آهستي، ٻوءِ وسربل ياد پئي ٿو، من صاف ٿئي ٿو، هردو ڪوُمل ٿئي ٿو، ٻيڪران جو ڀاوَ وڌي ٿو، صدق جاڳي ٿو، سک اُپري ٿي، ۽ چت حاڪم جي حضوريءَ ۾ گهي ٿو. جو من رڳو ممتا مٽڻ ۽ مالداڻن ۾ مشغول هوندو هو، سو هاڻي ڏيري ڏيري، پرماتما پاسي ڇري ٿو، مالڪ طرف مُڙي ٿو، ۽ لڳاوَن کان ٽُڙي ٿو. پوءِ صاف، سادو ۽ سائيڪو ٿو ورتائجي. جيئن پوءِ الس، تيئن من به الس، جيئن من تيئن وياپارنا، جيئن وياپارنا تيئن ڪلماتوُن، جيئن ڪلماتوُن تيئن ڪرم ۽ جيئن ڪرم تيئن جيون. مطلب ته خيالَ، وچن ۽ ڪرم، سڀ پسر پر ۽ پولونا، پاڪدامنيءَ ۽ پرهيزگاريءَ ۾ ترالس.

ها ڪوشش، جيڪو سوارٿ ۾ لڳائجي، سا پرپوءِ وت پاس پئي لي. لنڊن

آهي، سچي شبد جو سُر آهي، ۽ اَنهد ڌنيءَ جو آلاپ آهي. گُورمکُ پُورن برڏان آهي، برهم گياني آهي، جوڳ جڳتيءَ جي ڄاڻ آهي، ۽ سيل سنجم جو ساو آهي. سڀ وڏائون، سِڌيون ۽ نڌيون ڀيرون ٻنيان پونس. گُورمکُ اِلاهي عاشق آهي، سهج سماڌيءَ جي سجاوت آهي. گُورمکُ مڪت آهي، جيوَن مڪت آهي، وديه مڪت آهي. گورمکُ برهم روپ آهي. پاڻ ۾ پرماتما جو پاڇو پسي ٿو، ۽ پاڻ پڇاڻي پرماتما پائي ٿو. جوت جوت ۾ جذب ٿئي ٿي. اِهو آهي دسوي دُئار يا دسوي آڪاس، جتي گورمکُ جو نواس آهي.

صاحب سمجهائين ٿا، ته لکين يا ڪروڙين ۾، ڪو گورمکيءَ جي پرم پد تي پهچي هاڻي اِنهيءَ جو اِهو مطلب نه آهي، ته اَهڙي ڪٺن پد لاءِ، هڏ ڇو هڻجن، ڪشٽ سهجن، ۽ قربانيون ڇو ڪجن؟ يا چئجي ته جتي ٻيا لکه يا ڪروڙ اِنهيءَ پد کان رهيا آهن، اُتي اسين به. ڪو خاص فرق نه پوندو ڪونه. ته ڇو نه ائين به چئجي، ته فلاڻي وڏي ڊگري يا فلاڻو وڏو عهدو، آدم ذات جي فقط هڪ سيڪڙي يا هلڪ ٻلڪ اَڻلڪائتي حصي حاصل ڪيو آهي، ته پوءِ اسين پنهنجن ٻارن کي به، سڪول ۾ داخل ئي ڇو ڪرايون؟ اِهو ته سراسر ڇسپٽو چئبو! ڪجهه تُوري گهڻي ودا پرائڻ، ڪوري جاهليت کان ته گهڻي قدر بهتر آهي. سو صحيح رستو، جيوَن ۾ ڪجهه نه واڌارو آڻيندو، ڪنهن ڇوٽيءَ موٽيءَ منزل تي ته پهچائيندو، ۽ آخر ڪن جنمن جي جستجوءَ ۽ جدوجهد کان پوءِ، نيٺ ته وڃي اُنهيءَ پرم پد تي به پهچبو. آتما آخر ته آزاد ٿيڻي آهي. سو جيترو اسرت سعيو، اوترو ئي اُرت لاڀ سڄاڻو. پر صحيح رستي وٺڻ کان صفا ناٻري واري وهڻ، يا ماڳهين غلط رستو اِختيار ڪرڻ، ته موريو جيوَن کي برباد ڪرڻو آهي ۽ سفر خواهه مخواهه لمبو ڪرڻو آهي. گورمکُ جو مثال ته مشعال طور آهي، جنهنجي سوجهري جي آڌار تي، اسان ڪسي اڳتي وڌڻ گهرجي. اُتي ئي اِت هڻي ٻهڻ يا اُلندو پنتي موٽ ڪانسڻ سان، جيوَن کي همت وڃي بگاڙڻو آهي. جاني ڄام يا نتيم سِڌ ته ڪو ورلي آهي. باقي گورمکُ سڀ ڪريا سِڌ آهن. ڪجهه پنهنجي پتوڙ، ڪجهه ڪرتار جي ڪرپا، ڪجهه ستگور جو اُپديش، ڪجهه سنتن جو سهارو، ڪجهه نام جو نشو، ته ڪجهه پرالبڌ جي ڪُل. جڏهين اِهو نوراني لشڪر نهڪي ٿو بهي، تڏهين لاثاني لطف ٿو لڳي ۽ ساڌڪ سفر لاءِ ٿو سانباهي. نيٺ اُج نس سيان، هو به ميندي لڳائيندو، رچي راس ٿيندو، ۽ گورمکُ جي پدوي پائيندو. صاحبن، گورمکُ جي پد جي، نهايت عمدي مهما ڳائي آهي، جنهن مان چُونڊ وچن مٿي ڏنل آهن. اُنهن مان، ٻه خاص وچن، گرو امرداس صاحب جا رچيل، وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) گورمکُ آپڻا منُ ماريا - شبد ڪسوٽي لاءِ - سري راڳ، محلا
چرتان، وار (١٢)،
من هي نال جهگڙا من هي نال سَٿ - من هي مجهه سماءِ.
سلوڪ محلا ٽيجا

گـرمـک

ماهن شوڪ کي گرمک به ڪري ڪوٺو آهي. شوڪ، گرو جو شبد گرهڻ ڪري، گرو جو مک بڻيو آهي. هو سردو ڪري لو سچ جو، پورهيو ڪري تو ترم جو ۽ ڪرم ڪمائي لو ڪرتار جي. اڙ رکي پگوان جو نه پاڙ ۽ رکي پگوان سان. سيائي سان ملـسر ٻالهائي ۽ ڪنهن کي ڪراسـ رلهائي. نـه ڪنهن کان ڊجي ۽ نـه ڪنهن کي ساري. ڪوڙ ۽ ڪرمت، خودي ۽ خود مطلبي، لالچ ۽ لائي چالي، آپي ۽ اڪرا جي به ڪوڙ وڃي. همسته لماٽو ۽ نهٺو، نرمل ۽ نرموهي، نام رتو ۽ رنگ رتو، آس ۾ ، ۽ گرهست ۾ اداس. شانتي ۾ رهي ۽ آنند ۾ گذاري. سردرشٽي جو سالڪ، سڀ اڪ سمان سمجهي ۽ سڀ ۾ سمان ڏسي. پند پاوانن کان خالي، ڏٺي ۽ ڏبند کان ور، نه لهوي گٺي جي پاو. چولس پد جي ڪُرتا اوستا ۾ وسي ٿو. دک سک، ولري متر، براٻر پيهندو، ننندا استت، گرمي سردي، اونده سوجهرو ۽ برو پلو، سڀ هڻن لاءِ هڪ جهڙا آهن. هروقت، هرهند ۽ هرحالت ۾ خوش رهي ٿو. دک سک ۾ ڏٽيءَ کي ڏڀائي ٿو، حڪم پڇاڻي حڪم مڃي ٿو ۽ پاڻو سمت ڪري سهي ٿو. سڀ جو پلو گهري ٿو، سڀ جو خير مالي ٿو، ۽ لاهوءَ ۾ ٿي آنند پاتي ٿو. دپا جو ساگر آهي ۽ ڪميا جو پيدار آهي. هڻن جو من ڪنول ڏل وانگر پولر ۽ پاڪدامن رهي ٿو. هيڪي الس، سو الله جو ٿو سمجهي، ۽ جيڪي پوءِ مليس يا ڪسميس ڪٺي، سو نه مالڪ جو ٿو سمجهي. لهون ڪري، قسمڻ ۽ ترحڻ جوڻ حدباڙن، مقدوس حاڃن ٿي ڪوٺ. بات هيڪي ولس اچي، سو نه سڀ ڪم آرپڻ ڪرڻ لاءِ تيار آهي، آڻوءَ الله جي ٽالي لي. هش وڻ، قل پڇائي اين کي ڪارائي يا هش لاءِ، پاڻي ڪلو ڪري اين کي پٺاري، ٽئن ڏرمک بـ اين کي سهاڳ ڪري سنواري. گيان وٽي، گيان ڦولائي. نام پاتـسي، نام پکڙي. گرمک پرپوڙڻ ۽ اداڇست پرش آهي، دپاڙ ۽ دتاڏو آهي. سيئي جو سچڻ ۽ سائي آهي، خوشتر ۽ خيرخواه آهي.

ڏرمک اڪ اڏيڪ ۾ ۽ آڏيڪ اڪ ۾ ڏسي ٿو. ڪارج اڪارج ۾ ۽ اڪارج ڪارج ۾ پسي ٿو. هن لاءِ پوڳ پرپتا، دوشت دوشتا ۽ ٻوڌا پوڌاري، سڀ هڪ آهن، سڀ برهم آهن، سڀ برهم مايا آهن. هن ڏيان ۽ ڏاريا ڏاري حالو آهي، نه هيئن پالُ بـل ڪاڏي، سهندو پاڻ سان رالد ڪندو آهي، لٽن ٿي برهم سڀ روپ ڏاري، رلڪ رچـسي رهيو آهي ۽ کيل کيڏي رهيو آهي. پوءِ چا جو پدوهندو براٻو ۽ چا لاءِ راڳ ڏنش؟ پـاڪل نه. ڏرمک جي هردي ۾ هريءَ جو لواس آهي ۽ آتم جوت جو پرڪاش آهي. هن جـي اڃا اڪالاما آهي، هن جي ڪرپائن ۾ حدائي خمار آهي. هو ساري سنسار سان سر پساونا ۾ ڪٺاري ٿو. جو لاتين سنسار ۾ آهي، سو سدا سائيءَ ۾ سماپل آهي. گرمک پاڻ اوم اکر جو آواز

(۱۵) آسا منشا دوئو بناست - اُراهه گڻ آس نراس پئي[1]
تريا وستا[2] گورمکه پائيئي - سنت سيا[3] کي اوت لهي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۲)

(۱۶) گورمکه راگ[4] سُناد آن[5] تياگي - گورمکه اِهه من يگتي جاگي
اَنهد سڻ مانيا شبد وچاري - آتم چين پئي نرنکاري[6].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۸

(۱۷) سيج ايک - ايکو پرڀ[6] ناکر[6]
گورمکه هر[6] راوي - سک ساگر[6].

راڳ وڏهنس محلا چوٿان، شبد (۱)

(۱۸) هر گڻ توٽ نه آوني - قيمت کهڻ نه جاءِ
نانک گورمکه هر گڻ وَڌهه - گڻ مهه رهئي سماءِ.

راڳ سورٺ، چوٿان، وار (۱) سلوڪ محلا تيجا

(۱۹) گورمکه چور[7] نه لاگه - هر نام جڳائيئي[8]
شبد نِواري آگه - جوت ديپائيئي[9].

راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (۶) ۴

(۲۰) گورمکه جنم سڪارٿا[10] - سچي[6] شبد لگن
آتم رام پرگاسيا[6] - سهجي سک رهن.

راڳ سوهي، محلا تيجا، اشٽپدي (۳) ۳

(۲۱) گورمکه لالو لال هئي - جنهه رنگه مجيٺ سچراءِ[11]
اَلٿي سڪت سوتي[12] گهر آئي - مِن وسيا هر[6] اَمرت نساءِ.

راڳ سوهي، محلا تيجا، وار (۳)

گورمکه لهيا
(۲۲) ترِيءِ گڻ مايا موهه ويائي - تريا گڻ هئي گورمکه پرم پسرا[12]
ايک درشٽ[13] سڀ سرڪر جاتئي - ندري[13] آوئي سڀ برهم پسرا[14]

راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (۷) ۱

(۲۳) دک[15] سک[16] گورمکه سم کر جاتا - هرک سوگ[17] تي برکت ٿيا
آپ مار گورمکه هر[6] پائي - نانک سهج سماءِ ليا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۱۲)

(۲۴) يوم پلاني پئي دواني[18] - ون[19] پاسا ڪيا پسانيئي
گورمکه گيان ڏوري پرڀ پکڙي - جن[20] کڇئي تن جانيئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونکار، پوڙي (۴۱)

---

۱. ناس، ختم کري ڇڏي. ۲. اَوستا. ۳. پکڙي. ۴. پرماتما جي اُستتي. ۵. پيا سـ...
۶. پــرماتما. ۷. وکار. ۸. سجاڳ. ۹. سوجهرو، روشنائي. ۱۰. سڦل. ۱۱. سچو، پـ...
گهاٽو. ۱۲. ڌيان، ورتي. ۱۳. نظر. ۱۴. پسارو، پرکرتي. ۱۵. سک. ۱۶. دک. ۱۷. ور...
... آڳاٽي ۱۹. ٻيا، کانسواءِ. ۲۰. جيئن.

(٦) گُرمک اُمرت بائي اولهہ - سب آلم رام پياٽي — سري راڳ، محلا
ايڪر شبّن ايڪ آراڌهہِ - گُرمک اُکٿ ڪهاڻي. — لبحا، إشتهدي (٦)٧

(٧) گُرمک آيطا مَن ماريا - شبد ڪسوٽي لاء — سري راڳ، محلا
من هي نال جهگڙا من هي نال سٿ - من هي منجهہ سماء. — چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا لحا

٨) اس ڪايا اندر بهت پسارا - نام نرنجن اُسَ اگم اپارا — راڳ، مانجهہ، محلا
گُرمک هووي سوئي پائي - آپي بخش ملاوٽيا. — لحا، إشتهدي (٢)٥
ايڪم ايڪي آپ اپايا - دبڌا دوجا ترٺد مايا — ٦(٤)
چوٿي پوڙي گُرمک اوچي - سچو سچ ڪماوٽيا.

(١٠) گُرمک ڪرٽي هر ڪيرت سار - گُرمک پائي موک دُئار — ٩(٧)
اَن دن رنگ رتا گڻ گاوي - اندر محل بلاوٽيا.

(١١) گُرمک وڌ بِڌ سُبح سنجم هوئي - گُرمک گيان نام مکت هوئي — (١٢)٧
گُرمک ڪار سچ ڪماوهہ - سچي سچ سماوٽيا.

(١٢) گُرمک ڪرم ڌرم - سچ هوئي
گُرمک - اهنڪار جلائي دوئي
گُرمک نام رتي - سک هوئي. — راڳ گوڙي، محلا لحا، إشتهدي (٣)٢

(١٣) هردي سُوُک پيا پرگاس - گُرمک گاوهہ سچ گُڻ تاسُ
داسن داس نِت هووهہ داس - گرهہ ڪٽنب مهہ سدا اداسُ — (٧)
جيون مڪت گُرمک ڪو هوئي - پرم پدارٿ پاوي سوئي
ترِيُ گڻ ميٽي نرمل هوئي - سهجي ساچ ملي پرڀ سوئي.

(١٤) ڪِيا سُوُٽا ڪيا جاڳٽا - گُرمک تي پرواڻ
جان سام گراس نہ وسري - سي پُورک پُرڌان. — راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٣١)

---

١. پرماتما. ٢. جهڳڙو ۽ جنگ. ٣. سوڀ، من. ٤. ڏنيس ياؤ، پالي. ٥. ني گڻ. ٦. الدريں لي ڪحو. ٧. آنند. ٨. ورڪمت. ٩. مڪتي، موڪش. ١٠. سمهج. ١١. ڌڪل. ١٢. سرپشٽ.

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (۱۱)

سري راڳ، محلا
ٻيجا، شبد (۸)

(۱۱)

(۳)

(۱۱) گورمکہ

(۱) گورمکہ مُکتا گورمکہ جُگتا - گورمکہ گياني گورمکہ ہکتا[1]
دَن گرهي اُداسي گورمکہ - گورمکہ قيمت[2] پائي جيئہ
هؤمي باڌا گورمکہ ڇوٽا - گورمکہ آوڻ جاوڻ[3] ٽوٽا
گورمکہ ڪرم گورمکہ نِهہ ڪرما[4] - گورمکہ ڪري سو سُيائي[5] جيئہ
گورمکہ سکيا منمکہ دکيا - گورمکہ سدمکہ منمکہ ومکيا[6]
گورمکہ ملیٽي منمکہ وڇڙي - گورمکہ بِڌ[7] پرڳٽائي[8] جيئہ
گورمکہ اکُر[9] جِت ڏاوت[10] رهيا -
گورمکہ اُپديش دکہ سکہ سم[11] کر سهنا
گورمکہ ڪيرتن گائي جيئہ.
گورمکہ چال جِت پار[12] پرهم ڏيائي - گورمکہ ...

[راڳ ماجهہ، محلا پنجوان، اشٽپدي (۲)]

(۲) گورمکہ وَست[13] وِساهيئي[14] - سچ وکر[13] سچ راسِ
جني سچ وڻجيا[14] - گور پوري شاباسِ
ناڪ وست پڇاڻسي - سچ سودا[13] جِس پاسِ
(۳) گورمکہ ڪرم ڪماويئي - بِگسي[16] هر درگاہ[12] آنندُ
آهہ نس[17] يگت ڪري دن راتي[17] - هؤمي مار نچندُ[18].
(۴) ٽوٽي[19] گڻ مايا موهہ هئي - گورمکہ ڇوٽا پد پاء[20]
ڪر ڪرپا ميلائيئن - هر نام وسيا من آء.
(۵) گورمکہ سدا سوهاڳڻي - پر[21] راکيا ار ڌار
مِٺا بولهہ نِوَ چلهہ[22] - سيجي روي ڀتار[23]
سوڀاونتي[24] سوهاڳڻي - جن گور کا هيت اپار[25].

۱. اُپديش ڏيندڙ. ۲. پرماتما کي پڇاڻيو آهي. ۳ جمڻ مرڻ جو چڪر ختم ٿي چڪر ۴. نشه...
ڪرم ڀوڳي. ۵. سمهندڙ. ۶. بيمکہ. ۷. ٻُڌي. ۸. پرڪاش، روشن ٿئي ٿي. ۹. گور...
۱۰. پڪڙڻ کان ٽري ٿو. ۱۱. هڪ جهڙو. ۱۲. پرماتما. ۱۳. نام روُپي شئي. ۱۴...
ڪري ٿا. ۱۵. موڙي، پونڊي. ۱۶. ٽرن ٿا. ۱۷. ڏينهن رات. ۱۸. چنتا کان آجا. ۱۹...
... پرماتما. ۲۲. نمي. ۲۳. پلنگ تي. ۲۴. سوڀاڳوان. ۲۵. آئي ...

آهي. سچ جي ساڌنا سڀاويڪ سُکي ٿيندي، ۽ سوپ سر جهڪائي، قدم اڳتي وڌندو رهندي. انهيءَ دوران ۾، ڪڪ ۽ لوڏا، جهٽڪ ۽ جهاٽا، مشڪلاتون ۽ مصيبتون، اوس آزمائشون ايندا، پر اعتقاد ۽ اُوچائيءَ، سچ ۽ سُورهيائيءَ مٿان غالب پئجي ڪونه سگهندا. خامِيُون ۽ خطائُون ٿينديُون رهنديُون، پر اُنهن جو اثر پڇتاءُ ۽ پرايشچت، پرارٿنا ۽ پيار ڌنارن ۽ مِٽنو ۽ مِسارجو ويندو. ڌڪا ٿاٻا کائيندا رهبا، پر صدق ۽ سڪ وري اُٿاري، سڌين لڳي ڪندي ۽ اڳتي پند پرائيندي. جي رستو ڀلجي به ويو، ته "رام نام" اچي رهبري ڪندو. اوجهڙ ۽ اوُنده ۾، وڪاري ويران اچي ڦري ڦرايو، ته ستگورو جي شبد ۾ سرتي اُٿا ڪندي. جي وڇار ڏارا ۾ وکهن ليو، ته ٻڏيءَ جي ٻل سان اُڀارجي ويندو. سچي جي سٽائي ضرور ليکي آهي، جو ته جي ساڌن سنڌس آهن، ته سهارو ستنام جو ساٿ سنتن جو آهي، سمت ستگور جي آهي، ۽ سر آلاهي سائينءَ جي آهي.

سڳر ۾ شيوڪ اڪيلو ۽ آلات ڪونه آهي، پر انيڪ محسوس ۽ غير محسوس شڪتين جي ٻوري ۽ پناهه هيٺ آهي. سلڇڻن جو سمر ساٿ ڪڻي، حوصلي جي هڙ ۾ ٻڌي، ساڌڪ اچي ڪناري لڳل ڪشتيءَ ۾، وکو وٺي سهمن، ته پار پهچائڻ لاءِ، پرماتما پاڻ ذميوار آهي. ساڌڪ جي سرفرازيءَ ۾، دلبر جي دلچسپي آهي، جو ته حق جي سچي ۾ جلد پيت لُٽي آهي. سو پرماتما پاڻ پتڻ ۽ ٻيڙي آهي، سڙهه ۽ سڪاڻ آهي، وڻجهه ۽ ملاح آهي. هوُ پاڻ درياءَ ۽ چوليُون آهي، سير ۽ وير آهي. آنڌي ۽ واءِ آهي، ڪُن ۽ ڪنارا به آهي، ته سانپ ۽ سوجهرو به آهي. پرهر ۽ پرهر پسارو پٽي هڪ آهن، پر ولسر وڇاڻ، وچتر ڏسڻ ۾ اچن ٿا. ڪشتيءَ وارو پالري ته ٻهرين الڳ الڳ. انيڪ آنگ ڏسي ٿو، پر ڏيري ڏيري، ٻنهدي ڪٿيءَ ڪماليءَ جي ڪلا سان، رام نام جي ٻـل سان، ستگور جي سنديش سان ۽ ڪرتار جي ڪرپا سان، هوُ ايڪ اڪ ۾ ڏسي ٿو. اِنهن سچ سچائي سچ ۾ سمائجي ٿو. شيڪهن جو اچو ته رڌن ۾ رهي، رڌ ٿي پيو هو، تان جو شبدهن اچانڪ اچي ڏٺا ۾ پيو ۽ پنهنجي اچي ڪي اصليت جي معلوميت ڪرائي، رڌ مان وري شبدهن ٿڻي جڏهائين. ليڪن ٿي، ساڌڪ، اصليت جي معلوميت مليي، اوديا مان اچانڪ ماري ٿو، حق جي حقيقت ڏسي ٿو، ۽ انَ الحق جو آواز اُٿاري ٿو. هاڻي ته هوُ لامذهب آهي، لاانتهائي آهي. بنا الٿا جي، ٻيا سڀ الاهي انعام امداد ٿيس. بنا ٻيجڻ جي، ٻيا سڀ پشپائتلي ٿاٺيس. بنا ٻڌڻ جي، ٻيا سڀ پلاند پرٿيس.

ولري اٺجي اينو هو، سو ڪيئن ڦري ڀڃڻو سچو ۽ ساڄن ٿيو؟ انهيءَ جو جواب، ڪبير صاحب سندر ۽ لاثاني لفظن ۾ ڏنو آهي:

ڀرم ڀلينا سُرت هوائي - گرلا گيان چلايا
ڀرهم اگن سهجي ڀر جاڳي - ايڪهه چوٽ سڄهايا
سمت سنتوک ليءِ لڙلي لاڳا - ٽوڙي ڏهه دروازا
ساڌ سنگت اَر گور ڪرپا تي - پڪڙيو گڙهه ڪو راجا
ڀگونت ڀير سڪت سمرن ڪي - ڪٽي ڪال ڀؤ ڦاسي
داس ڪبير چڙهيو گڙهه اوپر - راج ليئو اناسي.

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

شيوڪ کي ساڌنا روُپي مها يڌ، من سان جوٽڻي پئي ٿي. شيوڪ ڀرماتما جي شرڻ وٺي، ستگور جو شبد ڪمائي، سنتن جا چرن چمي، رام نام جو رنگ لڳائي، آتم مٿاني، آسيس ۽ آشيرواد وٺي ٿو. پوءِ سچ جي زرهه پهري، ڀرم جو ٽوپ پائي، صدق جي ڍال لڳائي ۽ گيان جي تلوار کڻي، من جي قلعي تي حملو ڪري ٿو. من ته اڳئي مستاق هئو ۽ اهڙي پهلوان جي پهلوءَ ۾ پورو لاءِ پريشان هئو، جيئن مؤمل، واڻل لاءِ روز رات، راهه تڪيندي هئي. اِئين شيوڪ ڀاڳ ۾ ڀڳي، ڀاڳ ڀڃائي ٿو. پوءِ پُڌي پرڪاش ڪري ٿي، آتم جوت جاڳي ٿي، ۽ اگيانتا دوُر ٿئي ٿي. منُ من کي مڃي ٿو. اندر، اندر سان اورؤن اوري ٿو. من جي شڪتي، چت جي شڪتيءَ ۾ سمائجي وڃي ٿي. ليج، ليج سان ملي وڃي ٿو، جتي وڃي واس ٿئي ٿو. آتما ڀاڳ ڀاڳ کي آزاد ڪرايو ۽ ڪيس من ۾ پڌي آزادي وٺي ڏني؟ جو جيوُ اندر آهي، تنهن کي سوچي ساڃاهيو. وواڪ جو وڪاس ڪرائي، پُڌيءَ جو پل جاڳايو. انهيءَ وڪاس ۽ پل جي پرڪاش، اگيانتا ۽ اوديا جي اونده هٽائي ۽ من جي ڪايا ڪلپ ڪرائي. سچ تلوار ٿيو ۽ ساڌن ثابت ٿيا. آزادي آتما پائي، نه من ۾ ڀر من معرفت. هڪ سُر جي سمفنيءَ ۾، سڀ ساز سمائجي ويا.

آپُ آپ سي جانيا - ليج ليج سمانا
ڪهه ڪبير اَب جانيا - گوبند من مانيا.

راڳ ڀلاول، ڪبير صاحب، شبد (١١)

اهو صاحبن جو اعلان آهي، ته من جي طوفان جو سامهون ڪري سگهجي ٿو، من جي آنڌي اوڙانگهي سگهجي ٿي، من جي ولر ڦري سگهجي ٿي، ته اوت موت ڪاٽي. امنگ ۽ اتساهه، ايمان ۽ اُدم، اشرافت ۽ اُورچائي اهون ئين، ته مشڪل آسان ٿي پوي

۽ ڏوکو نہ ٿو کائي. ھيڪئي من ھي ماڻ آھي ۽ زبان ٿي لقاءُ آھي. ھو ڪارج ۽ اڪارج ڏسي ٿو ۽ اڪارج ۽ ڪارج. ھو پرکولي ۽ پرمالما پسي ٿو ۽ پرمالما ۾ پرکولي. من ھي مهاتما، پکوان ھي پاٺي ۽ پتل آھن. ڪو ڪم ڇهالي ڪونہ ٿو ڪري. ھڏھي حڙن، ھڪ ڪلال ڪتاب مثل آھي. ھو چاھي، سو پڙھي سگھي ٿو. ھو دک سک، ڏٺي ڏيهہ، پاپ پڃ ۽ نيڪيءَ بديءَ ھي ايدن ڪان پار پهچي چڪو آھي. ھو پاپيءَ ٿوڙي پرائڪاريءَ ۾ پرمالما پائي ٿو، ڇو تہ ھو حقيقت وسي او. ”مان مان“ ۽ ”مريءَ ليريءَ“ کان ڏور آھي. پاڻ پاڻ ۾ حاچي ٿو. پٽي ھي سمع ٿي متوالو ڪونہ آھي. تنهن ڪري، ڏوکي ٿاسي نہ ٿو سگهي. ڪرم فقط اھي ڪري ٿو، ھي پرمالما ھي پراتيءَ لاءِ ڪارگر ٿين.

إهائي حيوان آھي، سندس ليمر ۽ پير، حب ۽ لب، سچ ۽ سنهمر، پوڄا ۽ پاٺ، ڏيان اروا، پاڻ کي ڪارج جو ڪرتا، پرڳ جو پهتا يا جرڳ جو ڀڳتا نہ ٿو سمجهي. ھو ھردم ھر حالت ھيڪ، اڇا وهمت ۽ ارليپ رهي ٿو. اڇدت ۽ ترپتہ ھي استيءَ ۾ گذاري ٿو. ھو ڪلمپالن ھي قيد مان آزاد ٿي، آلما ۾ اڏول رهي ٿو. ھن ھي ليڪھ جو آڌار، ناموس يا ڏيکاءُ ٿي نہ آھي، جو ھام ھٽي ڇڏي نہ مون ھي نہ چڏيو آھي، نہ ھو بہ چڏيو آھي. ھن جو ليکو، وراڳ ھي پاوئا مان اتپن ٿيل آھي، وراڳ، ليڪھ ھي پاوئا مان. پسوءِ حيڪن پڪو ٿل، اما پتن کي ابتداءُ ڏيڻا ھي، پاڻھي آڇي پٽ پوندو آھي، ليڪن تي شيوڪ، جڏھن رچي راس ليندو آھي، تڏھين نہ ڪرڻ يا نہ ڦرڻا واراڻ عادتن ۽ اعمال، پالمرادو چڏائدي ويندائن آھن ۽ مذھبي پابندائن پاڻھي ٽٽي پوندائون آھن. تنهن ڪري، نہ چڏھڻ ھي چڪ ٽٽي ۽ نہ بهر همت ڪرڻ جو حرص جاڳي. بلڪ، نہ چڏھڻ ھي ڪسر رهي ۽ نہ وري ليڪھ جي اساڙ اڀجي. اھڙو شيوڪ قادر ھي قدوس ۾ مايل آھي ۽ سچان جي لئا ۾ سمايل آھي. ھو پاڻ کي سڀني ۾ پسي ٿو ۽ سڀني کي پاڻ ۾ پسي ٿو. ھن لاءِ سارو سنسار ئي برھم پسارو آھي. برھم حرد اھڙي شيوڪ ھي ديدار لاءِ ديوالو آھي ۽ پيو پراتم لاءِ پڪاروڻ ڪري.

ڪبر من نرمل پيا - جهسا گنگا نير سلوڪ، ڪبير
پاڇيءَ لاگو ھر ڦري - ڪهت ڪبر ڪبير. صاحب (٥٥)

اِها آھي ”من ھي موت“. پر من موت ڪاڏي ڪيئن؟ من ٿي قبضو آيو ڪيئن؟ جتي وڪارن جڙن واسنائون، ڪنديا حسڙن ڪامنائون، ترشنا وارائن لمنائون، اھم باز جڙن اڇائون، ڪوڙا وچار، اندوان جا وس، پاپ پڃ جا پاڪند، دک سک جا ديهہ، ڪني جي پرال مايا، وير ۽ ورود، ڪوڙ ۽ ڪپت، لمدا ۽ لئاق، ۽ حرص ۽ حواس جا الڳ وسندا ھئا، اتيءَ من جڙن اھي سب پاوئائون ڪيئن بدليون؟ جو مسن پهچجو

(٢) سو گرهي جو نِگره ڪري - جپ تپ سنجم ڀکيا ڪري
پُن دان ڪا ڪري سرار - سو گرهي گنگا ڪا نيرُ.
راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا

ڀاپ، ٻنڌن ۽ ڀرم دور: صاحب سمجهائين ٿا ته جو شيوڪ اهڙيءَ طرح نرموهي ۽ "آس ۾ نراس" ۽ "گرهست ۾ اداسي" ۾ آهي، جهڙون سرد رشتي اختيار ڪئي ٿيو آهي ۽ اندرين تي قبضو ڪيو آهي، سو وڪارن کان دور رهي ٿو. هن جا پاپ ۽ اپراڌ، سنسا ۽ ڀرم، چنتائون ۽ انتظارئون، ٻنڌن ۽ رڪاوٽون سڀ ناس ٿي وڃن ٿيون. اسين سڀ ۽ اماڻا ته پاڻ کي پاڻهي ٻڌون ٿا. وٽ کي پاڪر پاڻي، ڀيا واڪا ڪرائون، ته ڪو اهڙي ڇڏائي. پاڪر ڇڏائون، نه سولو ڇڏيو آهي ۽ نه ڇڏائبو آهي. هو نڌ پاڻمراد و آزاد ٿي پئون. ٻر پاڪر پاڻ، ته هو جو سچو شيوڪ ڇڏائي. پاڪر ڇڏائون، جنهن تي ڪونهي ڪو اثاءِ. ٻر جو سچو شيوڪ آهي، تنهنجا سڀ ٻنڌ آزاد آهن. اهڙو شيوڪ سنتشٽ آهي، ڇو ته ٻار اوهر جو روپ ٿي پيو آهي. هُن آپو ميٽي، اڳيانتا جو اڙدو هٽائي ۽ آتم جوت جلائي، اندر، ٻاهر ۽ چوطرف پرڪاش آندو آهي. هُن گيان جو سار ۽ تت جو لتُ پاتو آهي. جي ڪرم اٿا ڪنهن ٿي ويا آهن، سي اٿا شايد ڪاٽا پونس. باقي اڳتي لاءِ ته ڪرمن جي ڪارخاني کي تَسي لو لکي ڇڪو آهي. هاڻي ته هو سهج سماڌيءَ ۾ اڪل آهي ۽ سُن ۾ سمايل آهي. هو جيون مڪت آهي، دک درد کان دور آهي ۽ آنند مئي آهي. ٻ گهر ۾ وسي ٿو. هو جيون مڪت آهي، ميريءَ پيريءَ جو مالڪ آهي، اهڙي الله لوڪ لاءِ صاحب منزل مقصود تي پهتل آهي. ميريءَ پيريءَ جو مالڪ آهي، اهڙي الله لوڪ لاءِ صاحب فرمائين

(١) ڪايا اندر پاپ پُن دءِ ڀائي - دُهي مل ڪيءِ سرشٽ اپائي. راڳ ماجهه، محلا
دووي مار جاءِ اڪت گهر آوي - گورمت سهج سماوڻيا. ٽيجا، اشٽپدي (٤)٢٧

(٢) جن ڀيٽا سي مست پئي هيءِ - ٽوٽي ٻنڌن ڦاهي. راڳ آسا، محلا
جو ٽي جوت سمائي پيٽر-ٽان ڇوڏي مايا ڪي لاهي. پهلا، شبد (٨)

مانش جنم سڦل: چوراسي لک جو ٽيون آهن، جن ۾ جيو ٻڌنجي ڪرمن ۽ ڪرائون مطابق، چڪر ڪائي ٿو ۽ دک ڀوڳيندو رهي ٿو. ڪن جو ٽين جا جيو، جيري ٻان پيدا ٿين ٿا، ڪي زمين مان، ته ڪي ٻگهر مان. ڪٿين قسمن جا جيس، پسون ۽ ڪي بعضي مان، ڪي زمين مان، ته ڪي ٻگهر مان. شڌ ڪرمن جي ڪري، نصيب لڳي ٿو. انهيءَ ڪي آهن، ٻر مانش جنم، وڏي ڀاڳ سان ۽ شڌ ڪرمن جي ڪري، نصيب لڳي ٿو. انهيءَ جنم ۾ ٿي، مڪتيءَ جي مارڳ وٺڻ جو موقعو ملي ٿو. جي اهو سونهري موقعو به، سنساري وهنوارن ۽ سواري ڪ چسڪن پٺيان پوندي، هٿان نڪري ويو، ته ايهو الائي هٿ چڙهي يا نه. تنهن ڪري، مانش جنم ورت وڃائڻ، وڏو نقصان پاتو آهي، جنهنجي اسان کي

ڏيکاري، ۽ پاڪائي، پرماتما ۽ پرڪرتيءَ کان الڳ ڪرائي. هي سڀ ڀرم آهي، ته "تون مان" يا "تنهنجو منهنجو" ۽ اهڙي ڀرم آهي. پوءِ فرق جي گنجائش ڇا جي؟ ڪاميءَ يا ڪنچن کي نه غلام بڻائڻو آهي ۽ نه انهن جو غلام بڻجڻو آهي. هي ديهي کي رام جو روپ ڪري سمجهجي، ته من جي ڏيا تي چوطرف چانڊاڻ وڇائين ڇڏي. انهن وچارن مان وراڳ ۽ وراڳ مان تياڳ اچي ٿو. انهن پرمپرا جو پرچارڻ ٿئي ٿو.

جو گرهستي، تياڳ جي وات وٺي، من کي ايڪاگر رکي، جيون گذاري ٿو، سوئي "گرهست ۾ اداسي" آهي، سچو تياڳي، وراڳي ۽ سنياسي آهي. پرالبڌ ۽ ڪرمن مطابق ساڻ ملي ٿي، متولا ۽ سنتوش ڪرڻو آهي، ته ان سان پريم ۽ ڀولائيءَ سان ڀالو نباهڻ تي لازم آهي، بشرطيڪ من، مطلب ۽ موهه کان بلڪل آجو هجي، جيئن مکڻ پاڻيءَ ۾ ي ته، پاڻيءَ جي هلچال اثر کان پري هوندو آهي. هو سمجهي ٿو ته مٽ، مائٽ، متر، هيڪ سنجوڳي سنبنڌ آهن، جن سان فرض ادائي پوري ڪرڻي آهي. باقي درحقيقت نه ڪو ڪنهنجو ڪونه آهي. اهڙي ڀاونا، دين ۽ دنيا سان پورو رکندي، نه لڳاءُ لڳائيندي ۽ نه اميد آسرو ڄاڻائيندي. اهڙو گرهستي، سڀ سان سياڻو موجب وهنوار ڪري ٿو پر وهنوار جي اثر کان نرلپ رهي ٿو. هي ڪو نه ڪم غلط آهي ته ڪجي ڇو؟ يا هي ڪو نه ڪم صحيح آهي، ته ڪندي ڊڄي ٿو؟ سڀ ڪم ڪرم لاهين ٿا. ڪرمن جو ڦل داتا، دنيا نه آهي پر اهو اپي ديالات آهي. لوڪ نه آهي لوڪ، پر پيڙاءُن هڻندو ۽ پتاوُن پڙاهيندو. پر پنهنجو پرلوڪ نه پرماتما سان آهي. سو هو گڻن سان ڀرپور آهي، پر پاڪي گڻوان ئي ٿو ڪرائي. تنهن ڪري، منهنجي پنهنجي خاصيتن موجب ڪم ڪري رهيا آهن، پر هو انهن سان سنبنڌي يا ڪشش ڪونه ڪري. انهن گڻن جو سنت ٿئي ٿو ۽ چولن پد جي ڀيچ اوري اچي ٿي. جيئن جيون جي لهر لهي ۽ چڙهي ٿي، ڪنهن کي سنت ڪري ڇڏي ٿو. نه سنسار ۾ غوطا کائي ٿو ۽ نه وري آسمان ۾ اڏامي اڏر ڪري ٿو. گيان ۽ ڀڳتيءَ جي آڌار تي ڪرم ڪري ٿو. پريم ۽ ڀولڻا، سچائي ۽ صدق، پيچ ۽ دان، دنيا ۽ ڪما، نرملتا ۽ نماڻائيءَ جي جيون گذاري ٿو. جو شرڪ نرموهي آهي، نهلو آهي، وڪارن کان دور آهي، سڀ ڀاونا جو سالڪ آهي، اندرين تي قابض آهي، "آس نراسي" آهي، "گرهست ۾ اداسي" آهي، سو "انهن ۾ نرانجن" آهي، گنگا جل جيان اوجل ۽ نرمل آهي، مهان ٿي ۽ موڪي، نپيسر ۽ منيسر آهي. هو سنسار جي پوڄا مان اري پار پيو آهي. جيئري مئل آهي ۽ مري امر ٿيو آهي. اهڙي سٿرش لاءِ صاحب جيئن فرمائين ٿا:

(۱) جيوت مرئي مرئي ڦُس جيوئي - اَلسي سُن سمايا
اَنجن ماهه نرانجن رهئي - اهڙ لــ پوڄل پايا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴٦)

من ۽ ٻانهن سان جت ڪٿ هوندس. جي من آسڪت آهي ۽ تياڳ روحاني ڀاونا بہ آهي، تہ
يوڳ ڪندي بہ جوڳ ۽ ڀوڳ بہ آهي. پر جي من انڪيل ۽ اشانت آهي، تہ جوڳ ۽ ڀوڳ جي
هام هڻندي بہ، يوڳ ڪري رهيو آهي. ثابت ڪري، من جي ايڪاڳرتا ۽ تياڳپڻو،
وڌيڪ اهميت وارا آهن، بنسبت جوڳ ۽ ڀوڳ جي ٻاهرين جي. ڇا مڪتيءَ جو مارگ
جهنگلن بہ يا پربتن لي آهي؟ جي ها، تہ پوءِ مڙني مخلوقات گهر ٻار ڇڏي، جهنگ منهن
ڪري وڃن؟ تہ پوءِ، سرجڻهار کي، سرشٽي سرجڻ جي ڪهڙي ضرورت پئي هئي؟ ڇا
جهنگلن ۽ پربتن لي، سنسار جون ضروري گهرجون محسوس ڪونہ ٿينديون؟ تفاوت فقط
هيءَ آهي، تہ گرهستي اڇا ڪپڙا پائي ٿو ۽ سنياسي گيڙو ڪپڙا پهري ٿو. گرهست
پنهنجي ٻچن جي پورهئي سان، پنهنجو ۽ پنهنجي پروار جو پيٽ پالي ٿو، ۽ سنياسي ٻ
ٽڪر تي پلجي ٿو. گرهستي پنهنجي اجهي اندر رهي ٿو، ۽ سنياسي غفائن بہ گذاري
پر جي سنياسيءَ جو من سنسار مان نڪتل ئي ڪونہ آهي، تہ سنسار سندس پيڇو ڪين
اندر بہ ڪري ايندو، ۽ سندس من جون پوريون توڙي اڻپوريون ترشنائون، جهن پوتن
جيان، جت ڪٿ، هر وقت، کيس ستائينديون رهنديون. ڇا، جي لکن جي تعداد بہ
سادو ۽ فقير، شهرن، ٻيرن يا جهنگلن بہ رلن پيا، تن سڀني پنهنجو ڪلياڻ ڪيو آهي؟
جي نہ، تہ پوءِ اهي جڳت جو ڪلياڻ ڪيئن ڪري سگهندا؟ ها، ڪو ورلي وارو هوندو،
پر لکن پاکنڊين جي وچ، هنجو لڀڻ بہ مشڪل ٿي پوندو. هرڏانهن جي گرهستيءَ جو لڳاءُ
سنسار مان نڪري وڃي، تہ "گرهست بہ اداس" ٿي سگهي ٿو ۽ مڪتي بہ حاصل ڪري
سگهي ٿو. جي مڪتي جهنگل بہ آهي، تہ مڙيئي مرون، مڪتيءَ جي مخصوص حق جا
هوندا واسطيدار هجن. روحانيت جو ڇهڙو جهنگ بہ نہ پر جان اندر آهي.

ثابت ڪري، صاحب سمجهائين ٿا، تہ پرماتما کي پائڻ لاءِ، گهر جي تياڳ ڪرڻ جي
ضرورت نہ آهي، پر من جي لڳاءُ جي تياڳ ڪرڻ جي ضرورت آهي. جي اهو لڳاءُ
ٽٽي، تہ گرهست بہ سنياس ٿي ٿو پوي. پرماتما جي پراپتي آهي، پرماتما کي پرڪرتيءَ
جي وڃڻ بہ ڏسڻ، خالق جي خلقت جي خدمت ڪرڻ، ايا پيدا ٿاءُ جي. پاڻي بہ پڇي،
اهڙو گرهستي، نہ پروار کان ڀڄي ٿو، نہ پنهنجو پيشو بدلائي ٿو، پر رڳو من جو رخ،
پروار ۽ پيشي پاسا بدلائي ٿو. انهيءَ نئين رخ پٽاندڙ، هو پاڻکي ڪرم جو ڪرتا نہ ٿو
سمجهي. هو ڄاڻي ٿو، تہ ڪرم ڪرتار جا آهن، ڪرتا ڪرتار آهي، تہ ڪرمن جا ڦل بہ
سندس آهن. جي ڪم ڪرتار جا سمجهجن ۽ پاڻکي ڪرتار جو درمياني گماشتو سمجهجي،
تہ پوءِ اهي ڪرم سڀ شڌيءَ ۽ شردا سان ڪيا ويندا، ڇو تہ ڄاڻي ٿو تہ اهي ڪرم ڪرتار کي
ڪرم سمجهيندو؟ سچ پچ تہ ڪرم خود پاپ يا پڃ رهت آهي، پر من جي ڀاونا، ان کي
پاپ يا پڃ بہ بدلائي ٿي. سو پروار ۽ پدارٿ سان وهنوار رکڻ پڃ آهي، پر لڳاءُ رکڻ
پاپ آهي. اهو لڳاءُ ئي "تيري ميري" جي ٿو راس رچائي، خود مطلبي ۽ خود غرضي

آس ۽ نراس: "آس ۽ نراس" جو اِهو مطلب نه آهي، ته اِنسان يا ته آسائن ۾ اڪيلو رهي يا ته نراسائيءَ ۾ ٻوڙجي وڃي. آسائون نه ختم ٿينديون ڪڏهن، جو نه بيسيما آهن. سو وڌنديون وڌنديون ۽ نيٺ نه رهنديون ۽ وڌنديون. ٻئي طرف نراسائي، اُداسي ۽ اُمنگ اوڳهاري، نااميدي ۽ آس اُڀرندي، ۽ ڪماڪ ڏانهن گهليندي ويندي. هر حالت هيٺ، رڳو "ا، نه" جي ورلي، ڪن جو ڪُنڊ چاڙهيندي. ٺهن ڪري، صاحب سمجهائن ٿا، ته اي بندا، ٻراڻي آس ڪڻي جي لاس. سو آس ڪر، هڪ اڪال ٻرڪ جي. پوءِ ٻهون سڀ سانئون ۽ مشاڻون، ڪارج ۽ ڪرڻائون، انهيءَ ڪي نه اُڀن ڪر. اِنسن "آس ۽ نراس" ٻن، جو ته پوءِ آسائن جي وچ هوندي ٻه، آسائون لوڪي آزاد پيدائون ڪونه. انهن آسائون ۽ اُميدون ٻه، سڀڏن مالا پتا جي حوالي هونديون آهن، تڏهن ته هو هميشه سي، اِيدبا ۽ اُڌيس گذاران ٿا. سو ٿون ٻه پُهچي ڪرس، ايمانداريءَ ۽ آورچائيءَ سان . انيٺو چل نراڪار لي. موت ۾ ٿل جي اِچا نه رکه. جڪي ٿڌو سو واهه واهه. جيڪي اُبو سو سڀ. نه هوندي آس ۽ نه آزاد ٿيندو. نه گهرج ۾ من ڏڏي ۽ نه گهٽائيءَ ۾ من ڪُڏي. اِمدادي ۽ آپدا، ٻئي اِڪ سمان. آس مارڻ سان، من ٻه مري وڃي ٿو. اِئين الدراون روڳ مِٽجي ٿو، دک دُور ٿئي ٿو، آتما جي اَنت ۽ اَپار شڪتي اُڀن ٿئي ٿي، ۽ جيوَنُ مڪتي ٿئي ٿو. آس ۽ نراس ٻئي جنم مرڻ جو چڪر چالو رکي ٿي .

اِها آهي، سچي شيوڪ جي نشاني. هُن ٻاڻ ٻچائي، آسا مسا ماري، ڏُني ۽ ڏيهن کان دُور رهي، نيٺي نِگ ٻار ڪري، هن کي ايڪاگر ۽ استر رکي، ڏئيءَ ۾ ڏيان لڳايو آهي. اهو ڌيان لڳايو آهي، ٻاڻ وسارڻ، ٻاڻ جو ٻڙدو پري ڪرڻ. اهڙي شيوڪ کي، نه جيئڻ جي آس آهي ۽ نه مرڻ جو ڊپ آهي. هن کي نه سرڳ جي اِچا آهي ۽ نه نرڳ جو ڀؤ آهي. هو دک ۽ سک جي اثر کان آجو آهي. ٽُس نه هو نرموهي ۽ نِڀو آهي. وڪارن ۽ اوڻن کان آجو ٿي، الدرين جي قبضو آندو اٿائين. ڌاڻي سڀ دِرشٽيءَ جي پد تي پهچي، "آس ۽ نراس" کٿو آهي. سو اهو ٿي ڏسي ٿو، سڀ مهاتما ٻه، نه اهڙي چورچڪار ۾ ٻه. اهڙو شيوڪ ٿي آهي سچو لشڪاهي، ٻرائي ۽ سناسي. هو هيٺري ٻاڻ ماري، ٻؤ ساگر ترڪ، پار پيو آهي. اهڙي شيوڪ جي آستيءَ ۾، گرو نانڪ ديو جن، هيئن فرمائن ٿا:

(۱) آس نِراسي رهي ٻٽرائي - نج گهر تاڙي لاٿي
ڀِکيا نام رَهي سنتوکي - اَمرت سهج پيئاٿي. واڳه سورٺ، محلا پهلا، اِشٽپدي، (۳)۱

(۲) هاڪيو آس ناهي نراس ناهي - جس گرُ سمجهائي
تس ڪئُو ٻرم تس مليا - تسالڪ ٻڌ ٻائي. واڳ، پربالي، محلا پهلا، شبد (۴)

"گرهست ۽ اُداسي": اِنسان، چاهي ٻرڳ ۾ رهي چاهي جوڳ يا ٻوڳ ۾ رهي، ٻر

ٿيون، ۽ ماڪي ٿاهي، اندر ڀڄائين ٿيون. سوداگري ڪهڙي ڪجي، يا ڪهڙي ڪهڙي ڇڏجي، ڪهڙي ڪٽجي، اِهو فيصلو من جي وس ۾ آهي ۽ نه اندرين جي. اندريون نه من جي مُنشيءَ ۾، ڪاٺ جون ننڍڙ پتليون آهن. جيئن ڊوڙائين، اهي ڊوڙنديون وينديون.

سچي شيوڪ جي نيت صاف، هردو نرمل، وچار ڏاڍا شڌ ۽ جيون پوتر رهي ٿي. رهڻي ڪهڻي سادي اٿس، بس آدرش، اخلاق ۽ اصول اتم اٿس. راحت ۽ رغبت کان دور رهي ٿو. رفاقت ۽ رياضت ۾ جيون گهاري ٿو. پيو پرٿويءَ تي آهي، پر اُڏر آسمان طرف اٿس. هُن جون اندريون، شڀ واسنائون اندر آڻين ٿيون ۽ شڀ ڪرمن ۾ ٻاهر مشغول رهن ٿيون. هُن جو سِر، ذهن ۽ زهادت، وديا ۽ گيان ۾ پُر هوندي به ... نميل رهي ٿو. هو سنتن ۽ ست پرشن اڳيان، جهڪي نمسڪار ڪري ٿو. هُن جي نيڻن هردم نيهن جو نشو لڳو پيو آهي، ۽ آتمڪ چيتنا جو چمتڪار اچي رهيو آهي. ا آتشي اکڙيون، قادر جي قدرت ڏسي ٺرن ٿيون، مرشد ۽ مهاتمائن جو درسن ڪري ٺر ٿيون، ۽ آنند جون اُلهه آنسون ڳلن مٿان ڳاڙين ٿيون. هُن جي زبان، هريءَ جو جس ڳائي ۽ ڳاراتي ٿي، ۽ سادو، ساتيڪو، سوڪيم ۽ اَلپ آهار ورتائي ٿي. هو ڪَنن سان، ڪيرتن ٻُڌي ٿو، پر پرائي پچار ۽ گپ شپ جي گهوڙن کان ڪَن لاٽار ڪري ٿو. هٿن سان، مالڪ جي مهما لکي ٿو ۽ پڳن ٺُلن جي ٽهل ڪري ٿو. هُن جا پير سمارگ طرف هلن ٿا، جتهن ۾ اندر کي آنند اچي، يا ڪنهن دردوند جو درد مٽجي. ديا درشٽيءَ جي ڀاؤ سان ۽ هم سازيءَ جي همدرديءَ سان، پيو حال وٺي، آنسون اگهي، پيار وندي، ۽ پيڙاويءَ جو بار هلڪو ڪري. ديا جو ديوتا ٿي، ڏئي پيو ڏيئي، ڪنهن کي اُجهو ۽ آسرو، ڪنهن کي سمت ۽ سهارو، ته ڪنهن کي اُپديش ۽ آشيرواد. هُن جي من جون ڪامنائون، هردي جون ڀاونائون، ۽ اندرين جون ڪريائون، سڀ سائينءَ جي سُرتيءَ ۾ سمايل آهن. پوءِ هو مڪتيءَ جي مانگ ڇو ڪري ۽ وُڪنٺ لاءِ وهاوُر ڇو وڃي؟ هو اُهي نعمتون گهري ٿي ڪونه ٿو، نه به ٻاٺهي ٻلاند ۾ اچي پونس ٿيون. جڏهين مانگ مٽ ٿي وڃي ٿي، تڏهين مالڪ جي مهر جو مينهن، وسڪارا ڪري وهي ٿو. جو ڪچهدو ڪونهي، سو ٿي گهٽڪهڙو ٿيندو آهي. هُن جي سندر دشا بسپت، صاحب هيئن فرمائين ٿا:

(١) گور ڪا شبد رِد انتر ڌاريءِ – پنچ جنان سِن سنگ نواريءِ
دَس اندري ڪر راکيءِ واس – تانڪيءِ آتميءِ هوءِ پرڳاس.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١) ٣

(٢) ڪبير نين نهارن تجهه ڪُن – سروَن سنئُن تُن ناءَ
بين اُچرنُ تُن نام جي – چرن ڪمل رِد ٺاءَ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢١٠)

مرڻ ڪاڻي جو لڳو؟ ڇاڻي جو ڪان، اهو سنسڪار رهي ٿو، ته سنسار سچ آهي، اندريون نه سچ آهن، ۽ اندرين معرفت ئي، سنساري سک ۽ سرور سواد وٺي سگهجن ٿا. تنهنڪري، ٻئي الٽي ٻا علحدي وچار اڀيا، من اُت هٽي پئي ٿو، ته هو انهن اڳيان ترنگ ۽ پرڪاش آهي، سو سچو ٻا نظر ٿو پئي ڪيئن هوندي؟ ستگور جي گيان گرهڻ ڪرڻ ڪانپوء، حق ۽ سک جو ميلاپ، الڳ الڳ صورت ۾ ڏسجي ٿو. انهن، ڳجهارت سلجهي ٿي، ته دنيا آهي درستي، جنهن ۾ دل جو پهنجو اِي درشن ڪري رهيو آهي. انهن سنسار ٻوء باٽمرادو غائب ٿي ويو ٿو. گيان جو لت آهي، من ۽ اندرين تي قبضو آڻڻ، جنهن ڪان پوء مسن ، ڪاڻي ٿو. انهيء مرڻ معرفت ئي، مڪتيء جي منزل تي پهچجي ٿو. سو من جي اوت جي ۽ مرڻ مڪتي آهي. سوکير، حق مان جند ڇڏائي، سوکير ۾ سمائجي وڃي ٿو، چٽڪ مشعال ۾ موڙي وڃڻي آهي. انهن رازداني ڪلي پئي ٿي ۽ سُت سمجهائجي ٿو.

جنهنجو من قابوء ۾ ڪونهي، تنهنجي وچارنا هروقت وڪاري وهنوارن ۾ رُڌل رهي ٿي، ۽ ان جون اندريون مک جان، رگو گند ۽ غليظانيء جو واس وٺن ٿيون. اهڙو جيئ، راڪشي روپ آهي، جنهنجو من، ڪاما، وچار ۽ اندري، هڪ ٻئي جا پاڻهن ٻيلي ٿي بنا آهن ۽ جيون برباد ڪري رهيا آهن. هو ڪرمن جو ڪاريگر آهي، وڪارن جو واپاري آهي، دک ۽ سک جو سلائي آهي، جر ۽ موت جو ميراثي آهي. اندرين جو سواد، ستيا ناس ڪري او ڇڏي، عشرت خيزي، اشن پرستي ۽ شهوت انگيزي، درحقيقت دلڪش لڳندي آهي. ڪئين انهيء دل فريبيء جي رعب ۾ لپائجي ويندا آهن، پر انت ۾ پڇتائيندا آهن، جو ته عيش عشرت جي جيون، صحت بگاڙي ٿي، اُدي ٻرهشت ڪري اُي، ۽ آتمڪ ٻل چوسي ٿي. انهن دک، سکن جو جڙاڙ لماس پاڻي، ڪياڻي ٿو.

ٻئي طرف، جنهنجو من اي قبضو ٿي چڪو، تنهنجي وچارنا ۽ بدلجي وئي. جنهن جون اندريون ٻوء باٽمرادو قصي جيت رهنديون، جو ته هو وچارائون، واسنائون فقط آهي ولندائون آهن، جي من جي مرضيء مطابق هلن. جي من شد آهي، ته رهٽي ڪٿي اُوس شد ٿيندي. اهڙيء طرح، ته جيون ٻر پاڪيزه هوندو ۽ نه ديکاديکيء جو ڍولڪ. جنهن هڪ واريء، هر رس جي امرت جو سواد چکي ڏٺو آهي، تنهن کي ٻيا سڀ سواد ڦڪا ۽ بيسوادي لڳندا، جو ته اندرين جي سواد جي بنت ٻر، هر رس جو امرت ۽ آنند روپي سواد، بيشمار دفعا وڌيڪ وڻندڙ ۽ ترسائيندڙ آهي. انهيء ذريعي ئي، اندرين جي ترشنا، پڪ ء اُج، سڀ مٽجي وڃن ٿيون. جا واسنا، من جاڳي قبول نه ڪرو ڪري ۽ وچارنا منظور نه ٿي ڪري، سي اندريون اٿي ۾ پهچائين ڪيئن ڪي؟ جڏهن من ۽ وچارنا، واپار جو وکر ئي بدلائي ڇڏيو، ته اندرين کي ۽ ازخود، انهيء مطابق ساڳيو ئي سودو ڪرڻو پوندو، نه ته سندن وکر واپار ٿي ٿي ڪرنا. سو اندريون نه جاڳي اهي اُڪي، ماکيء جون مکيون ٿي پيون آهن. گند ٿت جي بدبوء کي ڇڏي، گلن جي خوشبوء وٺن

سوداگري ڪوڙي ڪبي، يا ڪچڙي ڪهري
وُن، ۽ ماڪي ٿاهي، اندر ڀهچائين تيئون. إندريُن نه من
ڇڏي، ڪهڙي ڪجي، اهو فيصلو من جي وس ۾ آهي ۽ نه إندرين جي. إندريُن نه من
جي مٿيءَ ۾، ڪاٺ جوُن نهندڙ پتليُون آهن. جني ٻوڙائين، الي ٻوڙنديُون ونديُون.
سچي شيوڪ جي نيمَ صاف، هردو نرمل، ويچار تارا شد ۽ جيوَن پورل رهي ٿي.
رهڻي ڪهڻي سادي اٿس، پر آدرش، إخلاق ۽ اصول اتم اٿس. راحت ۽ رغبت کان
دُور رهي ٿو. رفاقت ۽ رياضت ۾ جيوَن گهاري ٿو. پيو پرٿويءَ تي آهي، پر اڌر آسمان
طرف اٿس. هن جوُن إندريُون، شپ واسنائُون اندر آڻين ٿيُون ۽ شپ ڪرمن ۾ ٻاهر
مشغوُل رهن ٿيُون. هن جو سِر، ذهن ۽ زهادت، ودِيا ۽ گيان ۾ پُر هوُندي ٻه، همي
نميل رهي ٿو. هوُ سنتن ۽ ست پرشن اڳيان، جهڪي نمسڪار ڪري ٿو. هُن جي نيڻن
هردم نيمهن جو نشو لڳو پيئو آهي، ۽ آلمڪ چيتنا جو چمتڪار اچي رهيو آهي. ا
آتشي اکڙيُون، قادر جي قدرت ڏسي ٺرن ٿيُون، مرشد ۽ مهاتمائن جو درسن ڪري ٺر
ٿيُون، ۽ آنند جوُن اماهه آنسوُن ڳاڙين ٿيُون. هُن جي زبان، هريءَ جو جس ڳائي
۽ ڳاراٿي ٿي، ۽ سادو، سانتيڪو، سوُڪيم ۽ اَلپ آهار ورتائي ٿي. هوُ ڪَنِ سان، ڪيرتن
ٻڌي ٿو، پر پرائي ٻچار ۽ گپ شپ جي گهوڙن ڪان ڪَن لاٿار ڪري ٿو. هڻن سان، مالڪ
جي مهما لکي ٿو ۽ ٻچانِ ٽُتلن جي ٽهل ڪري ٿو. هن جا پير سمارگ طرف هلن ٿا، جنهن
۾ اندر ڪي آنند اچي، يا ڪنهن دردوند جو درد مٽجي. ديا درشٽيءَ جي پاؤ سان ۽
هم سازيءَ جي همدرديءَ سان، پيو حال وٺي، آنسوُن اگهي، پيار ونڊي، ۽ پيڙاريءَ جو
بار هلڪو ڪري. ديا جو ديوتا ٿي، ڏئي پيو ڏِني، ڪنهن کي اَجهو ۽ آسرو، ڪنهن کي
سمت ۽ سهارو، ته ڪنهن کي اَپديش ۽ آشيرواد. هُنجي من جوُن ڪامنائُون، هردي جوُن
ڀاونائوُن، ۽ إندرين جوُن ڪريائُون، سڀ سائينءَ جي سُرتيءَ ۾ سمايل آهن. پوءِ هوُ
مکتيءَ جي مانگ ڇو ڪري ۽ وُڻڪنٺ لاءِ وهاوُر ڇو وجي؟ هوُ اُهي نعمتوُن گهري ٿي
ڪونه ٿو، نه ٻه ٻاٽهي ٻلاند ۾ اچي پوَنس ٿيُون. جڏهن مانگ ماڻ ٿي وڃي ٿي، تڏهن
مالڪ جي مهر جو مينهن، وسڪارا ڪري وهي ٿو. جو ڪچندو ڪونهي، سوئي گهٽگهو
ٿيندو آهي. هُنجي سندر دشا پسچت، صاحب هيئن فرمائين ٿا:

(١) گور ڪا شبد رِد اَنتر ڌاريءَ - پنچ جنان سڱ سنگ نِواريءَ
دَس إندري ڪر راکيءَ واسِ - تاڪيءَ آتميءَ هوءِ پرڳاس.

(٢) ڪبير نٿن نهارڻ تجهه ڪتُ - سروَن سُمڻ تُم ناءِ
ٿن اچرڻ تُم نام جي - چرن ڪمل رِد ناءِ.

راڳ، گوڙي،
پنجران، اسٽپدي
سارو، ڪ
صاحب (١١)

موت ڪاڻي جو ٿو؟ ڇاڪاڻ جو ڪان، اهو سمسڪار رهي ٿو، ته سمسار سچ آهي، اندريون ۽ سچ آهن، ۽ اندرين معرفت ئي، سمساري سک ۽ سرٻوڪ سواد وٺي سگهجن ٿا. تنهنڪري، ٻئي الٽي يا علحدي وچار اُپجن، من اُت هٽي اچي ٿو، ته جو اکين اڳيان نرنئہ ۽ پرتڪش آهي، سو سچو يا نظر فريبي ڪيئن هوندي؟ ستگورو جي گيان گرهڻ ڪرڻ ڪانپوءِ، جڙ ۽ سڙڪم جو مطلب، الڳ الڳ صورت ۾ ڏسجي ٿو. انس، ڳڇاڙت سڃاڻي ٿي، ته دنيا آهي درسني، جنهن ۾ دلبر خود پنهنجو ئي درسن ڪري رهيو آهي. انس سمسار بوءِ پاڻمرادو غائب ٿي وڃي ٿو. گيان جو نت آهي، من ۽ اندرين تي قبضو آڻڻ، جنهن ڪان پوءِ مسن ڪاڻي ٿو. انهيءَ موت معرفت ئي، مڪتيءَ جي منزل تي پهچجي ٿو. سو من جي اوت ۽ موت مڪتي آهي. سڙڪيم، جڙ مان جند ڇڏائي، سڙڪم ۾ سمائجي وڃي ٿو، ڇڪ مشعال ۾ موني وهندي آهي. انس رازداڻي کلي پٽي ٿي ۽ سمت سمجهائجي ٿو.

جيسيتائين من قابوءَ ۾ ڪونهي، تيستائين وڪارن هر وقت وڪاري وهنوارن ۾ رڌل رهن ٿا، ۽ هن جڙ اندرن مک حيات، رڳو گند ۽ غليظائيءَ جو واس ولن ٿيون. اهڙو حيو، راڪشي روپ آهي، جنهن جو من، ڪاما، وڪار ۽ اندريون، هڪ ٻئي جا ٻانهن ٻيلي ٿي بڻيا آهن ۽ جيون برباد ڪري رهيا آهن. هو ڪرمن جو ڪاريگر آهي، وڪارن جو واپاري آهي، دک ۽ سک جو سبلائي آهي، جم ۽ موت جو سوائي آهي. اندرين جو سواد، ستا ناس ڪري او ڇڏي. عشرت خيزي، نفس پرستي ۽ شهوت انگيزي، درحقيقت دلڪش لڳندي آهي. ڪٿن انهيءَ دل فريبيءَ جي رغبت ۾ ليلائجي وهندا آهن، پر انت ۾ پڇتائيندا آهن، ڇو ته عش عشرت جي جوڙن، صحت بگاڙي ٿي، اُٺڻي پرهيشت ڪري ٿي، ۽ آتمڪ تل چوسي ٿي. انس دک، سکن جو جڙاؤ لباس پائي، گُپائي ٿو.

ٻئي طرف، جنهن جو من تي قبضو ٿي چڪو، تنهنجي وڪارنا ۾ بدلجي وڃي. هُن جون اندريون بوءِ پاڻمرادو قبضي هيٺ رهنديون، ڇو ته هو وڪاريون، واسنائون فسٽط آهي وڻنديون آهن، جي من جي مرضيءَ مطابق هلن. جي من شڌ آهي، ته رهٽي کهٽي اُوس شڌ ٿيندي. اهڙيءَ طرح، ته جيون ۾ پاڪيزه هوندو ۽ نه ديکاديکيءَ جو ٻولڳ. جنهن هڪ واريءَ، هر رس جي امرت جو سواد چکي ڏٺو آهي، تنهن کي ٻيا سڀ سواد ڦڪا ۽ بيسوادي لڳندا، ڇو ته اندرين جي سواد جي ڀيٽ ۾، هر رس جو امرت ۽ آنند روحي سواد، بيشمار دفعا وڌيڪ وڻندڙ ۽ ترسائيندڙ آهي. انهيءَ ذريعي ئي، اندرين جي ترشنا، بک ۽ اڃ، سڀ مٽجي وڃن ٿيون. جا واسنا، من هاڻي قبول نه ٿو ڪري ۽ وڪارنا منظور نه ٿي ڪري، سي اندريون آڻي ته پهچائين ڪنهن کي؟ جڏهين من ۽ وڪارنا، واپار جو وکر ئي بدلائي ڇڏيو، ته اندرين کي به ازخود، انهيءَ مطابق ساهيڙ ئي سودو ڪرڻو پوندو، نه ته سهڻن وکر واپرائڻو ئي ڪونه. سو اندريون به هاڻي انهي اُڪي، ماڪيءَ جون مکيون ٿي پيون آهن. گند ڦٽ جي بدبوءِ کي ڇڏي، گلن جي خوشبوءِ ولن

پاپ ۽ پنيه، دشمن ۽ سڄڻ، نيچ ۽ اُتم، سون ۽ مٽي يا وش ۽ اَمرت. هو اِنهن ٻنهي جو ڀيد سمجهي ٿو، پر ڀيد سان، من جي پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ جو وهنوار نه ٿو ڪري. ٻنهي ڪري، چاهي دک ۾ چاهي سک ۾، خوشيءَ يا رنج ۾، ڪاميابيءَ يا ناڪاميابيءَ ۾، مان يا اپمان ۾، ناموس يا گلا ۾، برائيءَ يا ڀلائيءَ ۾، هڪجهڙو من، هِن يا هُن طرف، نه ڏوڏي ٿو ۽ نه لُڏي ٿو. هو هميشه شڪر، سنتوش ۽ شانتي ۾ گذاري ٿو. هُن جا سڀ ڪم ڪارڻ، چٽڪ پرماتما جي پوڄا آهن. ٻنهن ڪري، جيئن ۾، نه هو ڪجهه چاهي ٿو، نه گهري ٿو ۽ نه ٿو مليس يا مليس سو ماڻي ٿو، ۽ جو نه ٿو مليس سا ملي وري ڪو ڪنهن لي حق ڄمائي ٿو. جو مليس ٿو سو ماڻي ٿو، ۽ جو نه ٿو مليس سا ڪسڀيس ٿو، سو وساري ڇڏي ٿو. اهڙي سوجهيءَ واري ۽ وڏڀاڳي شيوڪ ڪي، سا ڪرنين ٿا: سچو گياني ڏاڍي، ڄٽي جوڳي، ڏنوَنت پنڌونت، اَمر اَجُوني، ٺريُء ٺرو. اِهي سڀ گڻ گرهڻ ڪري، پر اِهي اُپي نه وصفون پرماتما جون آهن. سو سچو شيوڪ، اِهي سڀ گڻ گرهڻ ڪري، پر سرشٽي جو روُپ ٿي پيو آهي. هو ستگور جو سڪيلڌو آهي، ساڌڪن جو سرڪردو آهي ۽ سرشٽي جو بيتاج بادشاهه آهي. ايڏي مرتبي مليي ۾، هو پاڻ کي داسن جو داس ٿو سمجهي، جو اِنين ڏنارو، نه دنيا جو ڏيکه ويکه يا مان شان، هُنجي من کي ڏناري نه ٿو سگهي. جو اِنين ڏنارو سو وري ڏٺيءَ ۽ ڏڻ ڀيهي کان ڏکيل رهندو، ڏوهان ٿي ڏار ٿي ويندو.

راڳ ڏناسري، محلا پنجوان، شبد (٣)

نا ڪو ميرا دشمن رهيا – نا هم ڪسڪي بيراني
پرهم پسار پسارو ڀيتر–ستگور تي سوجهي پائي.

اِندرين تي قبضو: صاحبن سمجهايو آهي، ته هيءَ سنسار آهي ”پرپنچ“. پرپنچ معنيٰ پنجن واسن جو تجلو. اهي واس آهن: ڏسڻ، ٻڌڻ، ڇهڻ، سنگهڻ ۽ چکڻ. اهي پنجئي واس جڙ آهن ۽ پرڪرتيءَ اندر، سوکيم پرم آتما ۽ اِنهن جڙ وستن سان اچي ملي پيدا ٿين ٿا. آهي. سرشٽي ۾ اِنهيءَ ميلاپ جي پيداش آهي ۽ پيو ڪوهه ڪيس الڳ وجود ڪونه آهي. سرشٽي ۾ اِنهيءَ ميلاپ جي ۽ سرشٽي ختم ٿي وڃي. جي اِهي عناصر وري جدا ٿي وڃن، ته هو ند پرليءِ اچي وڃي ۽ سرشٽي ختم ٿي وڃي. پرڪرتيءَ جي پنجن واسن جي خاصيتون ۾، پرڪرتيءَ جي پنجن واسن ساڳيءَ طرح، اسان جي پنجن گيان اندرين جون خاصيتون ۾، سڀ جڙ وستو آهن، لن جي مثل آهن. ديهه ڏاري آتما ۾، پنجن گيان اندرين ۽ من، جي سڀ جڙ وستو آهن. پرڪرتيءَ وارو پرپنچ ڪڙو ڪيو ميلاپ ۾ آيل آهي. اِنهيءَ ميلاپ ٿي اساڄي اندر ۾ ۾، پرڪرتيءَ اندر ۾ ۾ سمايل آهي. اِهي مالڪ جون آهي. مطلب ته پرڪرتيءَ جو نقش، وري هوبهو اندر ۾ ۾، اِنهيءَ ميلاپ جي پوري پڇاڻ ليلائون آهن ۽ جيئن جون گجهارتون آهن. جڏهين جيئو ڪي، لڏهن هُن کي گيان جسي نسي ٿي، ۽ جڙ ۽ سوکيم جي سچي روپ ۾ سڃاڻپ ٿئي ٿي، لڏهن هُن کي گيان جسي بوجهه اچي ٿي. پوءِ هُن لاءِ سرير ۽ سنسار ۾ سپنو آهي. جو پرلڪش آهي سو اپرلڪش ٿي وڃي ٿو. گيان ۾، اِها پروڙ پوڻ ڪٺن آهي، جو ته من ٿي جڙ ۽ سوکيم جي وچ ۾ درمياني اَڌ آهي. من موت ڪائي ته اِها اَڌ اَڌامي وڃي. پر من سوال اوت مان،

ضروري آهي، جيئن ٻيڙيءَ لاءِ لنگر جي مگر. دنيا ته دک ۽ سک سان ڀرپور آهي، جيئن سمنڊ ۾ ڪارڻ. سو جي من روُپي ٻيڙيءَ ۾، ڏاڍي سياڻپ جي مگر نه ملط ڪري، سوراخ ٿي پوندا، ته سک دک جي ساگر جو پاڻي اندر گهڙي ايندو ۽ "راڳ ۽ دليش" جي حل مان آئيندو، جنهن ۾ من جي شانتي غرق ٿي ويندي. ڌيان ڪري، من جي ڪنٽرول، اند ورانڻ لاءِ، ويچار ڌارا جي خيالات بدلائڻي آهي ۽ سمت ۽ سچ جو سهارو وٺڻو آهي.

من گويا خيالن جو خلقل آهي. اڄ من اهو آهي، جهڙا ڪالهه خيال پيدا ٿيا هئائين ۽ اڳي وري اهو هوندو، جهڙا اڄ خيال پيدا ڪندو. سو جي خيالات چڱي آهي، ته من چڱو ۽ جيڪو نه چڱي آهي. جي خيالات بُري آهي، ته من برو آهي ۽ جيڪو ا بري آهي. ڪي بري مان چڱي ۾ بدلائڻ، "راڳ دليش" ۾ قاصر نه آهي پر اُن مان جوڙڪارو پاڻو جي خيالات ۾، من ۾ ۽ جيڪو ۾ چڱائي آهي، ته نه ڏُکي ۽ ڏينهن رهندا ۽ نه تڏهن جي نٽ مڙڻ رهندي. صاحب سڌهاڻين ٿا نه اي ٻيدا، هن گمان روُپي آيداش سان من جي مهار، باهر نه پر اندر ورايءِ، ته اندريُن واسنائن کي وساريان، من اندران جي سوادن کي وساري، خيالات سڌ رهي ۽ جيڪو سنوارجي. باهرين آڪاس اندر پرڪرمائون ڏيڻ، پراڻ وگيان جي ڪماليت آهي، پر سرير جي آڪاس اندر پرڪرما ڏيئي، من کي قابوءَ ۾ آڻڻ، روُحانيت جي انتها آهي. روُحاني رسيدگيءَ سان، ويچارنا جو وڪاس ٿئي ٿو. سو جنهن من قابوُ ڪيو آهي، سوئي مها ٻلوان آهي. نه ته ته من جي پٺتڪ، آلما کي به جنم جنم ۾ ڀٽڪائي ٿي. دنيا هڪ مها مڪتب آهي، جتي شخصي آزموُدن يا ٻئن جي تجربن مان، سوڀن سبق سکي سگهجن ٿا، بشرطيڪ پراڻن جي پروڙ پئي. سو اي ٻيدا، اُوگڻ ڪان ڪنارو ڪر ۽ رام نام جو ابياس ڪر، ته آڌياتمڪ چيتنا کُلي. جو تو ۾ آهي سو ٻين ۾ به آهي. اهوئي ساريءَ سرشٽيءَ ۾ آهي. ڪوئي ترو بدڪار ڪونهي ۽ جي آهي، ته تُنهنجي بُريءَ ۽ بدڪار خيالات جو نتيجو آهي. اهي خشڪ مٽاءِ، ته سرشٽيءَ جو پد، اُفق اندر اوري اڀي. حالتوُن هميشه بدلبيوُن پيون پر من بدل سدل هوندي به اڪاگر رهڻ گهرجي.

ٻُرا ڀلا تجربا آکدا — جيرو جي ڏهن ماهِ
گورمک اڪو ٿِئا — اِڪس ماهِ سماهِ.

راڳ سُوهي، محلا
ٻچا، اِشٽپدي ۴(۷)

سچو شيوڪ، جو ٽرموهي ۽ نهنو ليو، ۽ وڪارن جي وڪڙن مان آزاد ليو، سوئي "ليريءَ ميريءَ" جا پيد مٽائي، هر طرف، هر هنڌ ۽ هر وقت هوڻ ڏسي ٿو. هوُئي سرشٽيءَ جي پد ٿي، اُڏول ۽ اُٽل رهي ٿو. هن سچالو آهي ته سارو سنسار برهم پسارو آهي. ايڪ مان اڻيڪ پيدا ٿيا آهن، اڻيڪ ايڪ ۾ سمائل آهن. جڏهن سڀ برهم آهي يا برهم جي مايا آهي، ته پوءِ جو هڪ سان من لڳائجي ۽ ٻئي سان غير رکجي؟ ڌيان ڪري، سچي شيوڪ لاءِ، سڀ ڪجهه هڪ سمان آهي، چاهي جم ۽ مرڻ، نرڳ ۽ سرڳ،

... جو تصور آهي

سڪ ۾ اچن ٿا. هاڻي تماشبين وارو تجربو ڪونه آهي، ٻر لحظي جو تصور آهي. پاڻ پاڻ
نيا پاڻ ۾ ڏڙها نه ٿي هڻي، ٻر پاڻ، دلبر جو دنيا ۾ ديدار ڪري رهيو آهي.
ر پڇڻي ويو آهي. ڳنڍ ڇڙي پئي، ٻڌن ٽٽي پيا. انهن تجربن جي تپسيا مان، انوکا آزمودا
مليا ۽ انوکن آزمودن مان، ازغيبي آئيني جو اظهار ٿيو، ۽ ازغيبي آئيني مان اکنڊ آنند مليو.
انهن تپسيا لحقيقات سان ٿو ٿي ۽ پاڻ لحقيقات ۾ ٿو ٿي پيو آهي. ٿو جي لڪائي ٿي آهي.
... ۽ ناپسنديءَ جو آنگ ٻول

سَمدرشٽي: جنهن من ۾ ”راڳ ۽ ڏيش“ يا پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ جو نقط نگاهه سا
آهي، اهو من، هر مسئلي جي دريافت، ڏنيءَ، دطرفيءَ يا پيانيءَ جي هوندي.
ڪندو. اها دريافت سمدرشٽيءَ، سم پاوَنا يا سچائيءَ کان صفا خالي هوندي، ڇو نه ”راڳ ڏيش“ آهي
سچائيءَ جو وهنوار نه هوندو، اتي شانتي مور نه هوندي، سمورو وقت لڀائي رهي
ڪنهن پيا وڪار انهن لين ٿا، من جي تاهش، تن ۽ من ڪي، ۽ چوطرف شانتي
ٿهن ڪري، جو جيئو چاهي ٿو، نه منهنجي جيئون شانتيءَ ۾ گذري، ۽ سم
ٿهلائي، ڪنهن ڪي ”راڳ ۽ ڏيش“ ڪان، پنهنجي جند آزاد ڪرائڻي پوندي، ۽ سم
پاونا جي پد لي پهچڻو پوندو. اهو نسخو، ڏيکا نه ڏاڍو سولو آهي، ٻر انهيءَ پٽاندڙ عمل
ڪرڻ، بلڪل ڪٺن آهي، ڇو نه ”راڳ ۽ ڏيش“، جيئو سان جمي ٿو، ساري عمر سائنس
ساٿ ڏئي ٿو، ۽ سندس موت بعد به، هنجي وصيت نامي معرفت قائم رهي ٿو. مثلا
تازي چانوَل يار ڪي، ماڪيءَ تر وات ۾ وجهي، ته پيو چپ چٽيندو، ٻر جي اوڻ ڪڏو
چڪائيس، نه منهن ڪوڙو ڪري، تڪ ۾ ٿوڪاري ڇڏيندو. اها پسنديءَ جي خوشي
۽ ناپسنديءَ جو رنج، جو جابي جم ڪان ظاهر ٿئي ٿو، سو ”تيريءَ ميريءَ“ جو روپ وٺي
ويچارنا ۾ اهڙو نه گهرو ٿو گسي وڃي، جو جيئري نه جند نه ٿو ڇڏي، ٻر ڪال جي ساههوَن
اڇڻ ڪانپوء به، جيئو پنهنجي پوين ڪي اهو پيو چوندو آهي، ته فلاڻي جي پاڙ اکڙ ٻر
فلاڻي ڪان دور رهجو، يا فلاڻي لاءِ هيءُ ڇڏيان ٿو، ٻر فلاڻي کي دست بردار ڪجو، يا
ملڪيت جي ورهاڱي ۾ هيءُ پاڳي پائيوار ٿيندا ٻر هو محروم رهندا. انهن ”راڳ ڏيش“
به، ڪتب جي سمپتي ٿي، موروثي مصلحتن ۾ محفوظ رهي ٿو، پيڙهيءَ پيڙهيءَ ۾ ورسند
رهي ٿو، ۽ ملڪان ملڪ پکڙيو وڃي ٿو. دطرفيءَ هوندي نه دکم ڪيئن دور ٿيندو؟
هاڻي ڏسڻو آهي، نه هيءُ جنم جنم جي سردردي، ٿئي ڇو ٿي ۽ ڇٽندي ڪيئن
جيستائين من، پاهرين رُوپن ۽ نالن واري دنيا يا ڪال ۽ ديس جي مايا منجهل ڏانهن
ڪشجيو، تيستائين ”راڳ ۽ ڏيش“ جو چڪر چالو رهندو. جيئن نئي من، اندر ڪشجي
واپس ورندو، تيئن ٿي من شانت ميءُ ٿي ويندو. پرم الفت ۽ نفرت جون پاوناٺون
ٿي ويندئون، ويچارنا جا وگهن بند رهندا ۽ سچو سياءُ پرگهٽ ٿيندو، جنهنجي ٻر
سام، خودمطلبي ۽ تنگدلي پائمراد و غايب ٿي ويندئون. اهو ذاتي سياءُ، من لاءِ

سوجهوي، ليساء ترشنا زاده رهندي ۽ بيشمار سڌن، هڪ ٻئي پٺيان لڳاتار اٿنديون.
اُهي يا اُهڪار نڪتو، ته اُڪيانتا ڪم ٿي ويندي ۽ اُڪيانتا دُور ٿي، ته ڪيان جو پر
نيندو، جنهن ۾ سڀ وڪار اُزخود غائب ٿي ويندا ۽ پوءِ سچي سروُپ جي معلوم
ملندي. اُهويءَ من جي موت ۽ وڪارن جي مارا ماريءَ ٿاٿ، گُرُو نانڪ ديو جن فرمائن

(۱) ڪام ڪروڌ اُهنڪار نِوارِي - تسڪر پنچ شبد سنگهاري
گيان کَڙگ لي مَن سِئُ اُرجهي - منسا منهِ سماني هي.
مَن داتا مَن منگتا - مَن شُر گور ڪرتار
پنچ مار سک پايا - اَئسا برهم وچار.

راڳ مارُو، محلا پهريون
سولهو (۳) ۲

راڳ بسرياڳي، محلا
پهريون، شبد (۱۰)

ڌڙهن شيوڪ لرموهي ۽ لهنو نٿي نڪري ۽ سدس وڪار ۽ اُوکيا ناس لي وڃن ٿا.
رڪن هڙ ڪٽهي ڪنوان ٿيندي ٿو. هُنجي وِيچارتا ۾، وڌو نحرڪ پيدا نٿي ٿو. هُنجي جوڙن
۸ عجيب لدبلي اچي وڃي ٿي. هُو پهي سرار ۽ من جي صحت، سالم رکڻ چاهي ٿو.
روز مرهه، هُو اصولن ۽ اِخلاقن جي آگاڙي ۾ اچي، .ش ولي ٿو ۽ هر ڪرم دڻاڻ،
ورزش جي وزالت جي آزمائي ٿو. هُو دماغ جي داد جي ورزش ڪرائي ٿو، ڪين ڪ
ڪارگذاريءَ جي، اکين جي اشراست جي، اک جي نشاست جي، زبان جي زڪاوت جي
هٿن جي همراهيءَ جي، چلهه جي چشتيءَ جي، بدن جي پاسائيءَ جي، من جي ماڻ جي،
چمڙي جي چڱائيءَ جي، دل جي دپالتداريءَ جي، قلب جي قناعت جي، هردي جي
همدرديءَ جي، ۽ بُڌيءَ جي پلوانيءَ رهي. اهڙيءَ لڳاتار ورزش ۽ آزمائش ذريعي، هُنجي
...ڙن جي عادتُ لڳي ٿو. هُو لالڻن لال، مائڻن صاف ٿيندي اُو. هُو ڪهڙو جي وڏا والڳر
...دو سرانو آهي، پنا ڪيون ڏنگي ڦر ۽ ڪڙ جي. هُو نڙ جي وڏا والڳر، بر پڪڙي، ٻن جي
...هه ڏني ٿو. هُو ليڪ سرعت ۾ پهال آهي، صدق جو سپاهي آهي، سنتوش جو ساجد آهي،
...ڪ جو سوداگر آهي ۽ سچ جو سائل آهي. هُو شرم جو شراڪتي آهي، شڪر جو شاگرد آهي،
... جو پوُحاري آهي. هُو ديا جو ديوالو آهي، ڪما جو ڪمداري آهي، حياء جو حاجي آهي،
...اليءَ جو حبيب آهي. هنجي وِچن جي واڪاڻ، ڪهڙي ڪري ڪهڙي ڪجي؟ هاڻي
... ٻاهر هي پند ۽ پي پاڻان خود پيءَ سان پهچڻو اندر ۽ نه ڏسي، پر اندر
... پند ۽ لي پاسان دُورپيءَ سان، ٻاهر ڏسي ٿو. جنهن ڪري، هُو سچو سنسار
...يءَ ۽ علحدي صورت ۾ ڏسي ٿو. هاڻي هُو، ٻاهرانءِ پترجي پداڙءِ سان،
...ي ڪندو ڪول ٿو ڪري، پر اندرانءِ ڪال جي خوشبوءِ سان، ٻاهر جو ماحول مخمور
...ي. دل جي درٻن ني جيڻ ۽ اندلحي وني، جنهن ۾ رُوپ ۽ نالا، ڪال ۽ ديس
... ويا آهن. هاڻي سڀ نوراني نظارا، سڀ نُور مان اڪ...

ڪبير تون تون ڪرتا تون هوا - مجھ مھ رها نه هون
جب آپا پر ڪا مٽ گيا - جت ديکھون تت تون. (۲۰۴)
سلوڪ، ڪبير صاحب

سچي شيوڪ ۾ نمانائيءَ ۽ نهٺائيءَ، نمرتا ۽ نيازمنديءَ، غريبي ۽ غربت، سادگيءَ ۽ سخاوت، بردباشيءَ ۽ ٻاجهاريءَ، پاڪيزگيءَ ۽ پرهيزگاريءَ، تحمل ۽ تابعداريءَ، عاجزيءَ ۽ عبادت، پريت ۽ پيار جا پد پاتا آهن. هو داسن جو داس، گولن جو گولو، سڀني جي پيرن جي خاڪ بڻيو آهي. سڀني کي پاڻ کان اُتم ٿو سمجهي، ۽ ڪنهن کي به نيچ نه ٿو ڪوٺي. نه ڪنهن کي ريجهائي ٿو، نه رنجائي ٿو. نيچو نوائي، پرم پد پاتو اٿائين. آپو ڇڏي ڇهارت جو ڳجهه ڄاتو اٿائين. جيئري مري، اَمر ٿيو آهي. پاڻ وڃائي، پاڻ لڌو اٿائين. خوديءَ مٽائي، خدائي خمار آندو اٿائين. سچ جي ڪار ڪمائي، سچ بڻيو آهي. اهو شيوڪ آهي، درويش، سچو سنياسي، صوفي صاف، عشق وارن عشق، مستن مست سڏيون ۽ رڏيون، شڪتيون ۽ سمپتيون پراپت ڪري به، نورليءَ جي نگر ۾، لرزان ۽ ترڊن جي جيون گهاري ٿو. ڪچ پنهنجو سمجهي ته ڦڙ پاڻون هٽي. پاڻ کي پرماتما جو نمت سمجهي، جڳ سان وهنوار ڪري ٿو. چت ڪٿي يا ڪنهن ۾ به اٽڪيل ڪونه اٿس.

نسال خصمءِ رتيا - ماٿهِ سڪ، وليماهِ
هودءِ تاڻ نتاڻيما - رهي نماڻيماهِ.
سري راڳ، محلا
چوٿان، وار (۷)،
سلوڪ محلا پهلا

وڪار دور: وڪار ڪئين آهن جن جو ڳاڻاٽو ئي ڪونهي. پر مکيه وڪار پنج ليکيا ويا آهن، يعني ڪام، ڪروڌ، موهه، لوڀ ۽ اهنڪار. من جي نگري هڪڙي، جنهن ۾ انهن پنجن مکيه وڪارن ۽ ٻين انيڪ وڪارن جو واسو آهي، جن کي صاحبن دوُت، چور، لٽيرا، دشمن ۽ ٻين ڪيترن نالن سان سڏيو آهي. هڪڙي وهاري من ڪي، انهن سڀني سان جنگ جوٽي جيٽو آهي. هر مندر ۾، ويري وڪارن اچي واسو ڪيو آهي. جڏهين اهي لوڌي ڪيا، تڏهين مندر ۾ هريءَ جو نراس ٿيندو. اها آهي ڪرڪشيترا جي رڻ ڀوميءَ ۾ مهاڀارت واري لڙائي، جو سچو شيوڪ، گيان جي تلوار سان لڙي ٿو، وڪارن کي ماري مات ڪري ٿو، من مندر ۾ آتما جو پرڪاش آڻي ٿو ۽ پرماتما کي پنهنجي تخت تي براجمان ڪرائي ٿو. وڪارن مان پاڻ آزاد ڪرائي ٿو ۽ وڪار مدهاس آزاد ٿين ٿا. غفلت جي ننڊ مان سجاڳ ٿي، پنهنجي گهر جي پوريءَ طرح پهريداري ڪري ٿو.

حقيقت ۾ ته ڪامنا يا ترشنا ئي سڀني وڪارن جي جڙ آهي. ترشنا مان موهه جو لڳاءُ ٿئي ٿو. موهه مان لوڀ ۽ لالچ، ته لالچ مان ڪروڌ، وير ۽ وروڌ پيدا ٿئي ٿو. پر ترشنا جو ڪارڻ به "مان مان" يا اَهنڀاو آهي. جيستائين "مان مان" پاڻکي سڀ يا ڏيهي ٿي

ويران ڪري ڇڏيا. ڇا علم ۽ عقل ئي؟ عمل بنا نه علم ۽ عقل عياري آهي، مڪاري آهي. ڦهاڪا بنا، سڀ ودّيا ڦڪيون آهي، واڻيون وادوواد آهي. ودّيا ته اهڙو هيرو آهي سو ڪير ٻي سگهندو؟ تڏهن ڪري عاقل ۽ عالم آهيو، جنهن ڪري انهن احساس نٿي، ته هو ڪجهه ڄاڻيئي ڪونه، پر ته اڃا ڪيئن ڪجهه پراڻو پيو آهي. ڇا ڪل ۽ ذات لئي؟ ڪل ۽ ذات ڪي نه ڪا ذاتي ريت آهي ئي ڪونه. ڪرم جا ڪاڄ ۽ ڪرم، ذات لاءِ ذليل آهن ۽ سڄڻ ۽ ڪرم ئي ذات لاءِ زندگاني آهن. هڪ ذات ڪي نمڪ لڇو تواندو. ته ڇا ٻئي ۽ ٻيا ئن ئي؟ اهي ته اسان جا آهن ئي ڪونه، ۽ اسين ورئي آسان هميشه لاءِ ئي رهندا. جڏهن ڏنا آهن، سو واپس نه وٺي سگهي ٿو ۽ پرءِ ائين اهانجو نه هلي ڪونه سگهندو. اسين پاڻ نه ڪا لڪمي ۽ نه وڌيڪ آهيون، هردم واحد وحدتا ن. جي هڙ اسان ۾، انڪري پريا لڪا گڏي يا نڪا نمي، نه ڪن مان ڪجهه لئي ... پر جي ڪلهي وئي، نه ڪجهه مان به ڪن ئي پڙون. تڏهن ڪري، اهو "مان مان" ۾ مرض، چاهي بڻ نهن، ساڻپ، شڪتيءَ، سنمان، سمپتيءَ يا ڪڏهن نٿي سڀ ڪري هڻي، اها نه انسان کي ضرور ذلالت ۾ آڻيندو. هوڙ مارانيندي ۽ ڪما ڪٽيندي. هيڏو مٿي ئپ وڌو، ليڏو هيٺ ڏڪ وڌو. اڄ ڇر ڳالهه اوس گراوٽ ڪائيندو. پوءِ هڪ وڏائيءَ لاءِ، ڪوڙو واجب وڻ ڇئو؟ پاڪ هر ڪر هرگز سڀ، ماڻهيءَ جي حق ۾ آهي. ممڻ ميئي نه هرويان هلي، پر جي رڻ ميي نه اهايا ئپ ڇڏي، وڃي اڳهڙ جي واٽ ۾ پئي. ليڪن ئي هئيار انسان، جنتري لـ سنتر گهڻي، نه مرڻ بعد به سنتال رهي. پر سٽي وڃاڻيدڙ لــ ويو هليو! هڪ هستي مٽائي ڇڏي ٿو، ڪان هر اسرڻ ئي ڏڪرو ئي پوي.

صاحب سمجهائيو آهي ته اي پيدا، اهنڪار آهي اگيان ۽ اوديا جي نشاني ۽ حماقت آهي گيان ۽ وديا جي ڪسوٽي. هو هڪ هر مريض انهيءَ ڪسوٽيءَ مان پار پوندو، سوئي شڻا پاڻي لوهو ليندو. ڏس نه پاڻي، جنهن ۾ انمت شڪتي سمايل آهي، سو نه هيٺانهين وڃي ٿو، سادهيءَ جو پورو پڙ هڪ جهڪي ٿو، ڦل واري ڏاري هميشه نئڙي ٿي ۽ صراحي نمي جام ڀاري ٿي. ليڪن ئي ڏٺيءَ جي دربار ۾، نمڙ ڦڙول پئي ٿو. عاشق ته پر جهڪائين ٿا، سجدو ڪري سر جو پليدان ڏين ٿا. پوءِ ئي انهيءَ پل ڇڙهيل سر جي مٿان، شهيديءَ جي سرتاج نٿي ٿي، تواريخ اندر سونهري ورق ۾ واڪاڻ نٿي ٿي، ۽ مڪان حڪيم شرڏالحليءَ جي تڙول مالها چڙهي ئي. نمڙ پنا اوازش ٿئي ڪالا. جتي "مان مان" آهي، اتي "تون هين تون" جو اڀرڻ ڪونه آهي. جڏهن "ميري ميري" مٽجي ٿي، تڏهن ئي سڀ ۾، جتي ڪٿي، هرڪنهن "تون هين تون" ڏسڻ ٿو. لئي روپ ۾، انسان نه اڀنور آهي پر اگيان ڪان، پنهنجو سچو سروپ ڀلجي ويٺو آهي. اهنتا جو اگيان مٽجي، ته سچي سروپ جو پرڪاش ٿئي. اهو آهي برهم گيان، سچو ڏيان.

صلح ۽ وڻندي. سدا سهاڳڻ آهي، جو نه سدس سدا اهڙي نه من موهڻي آهي، جو بدڪار ۽ بدچلن هوندي به، سيڪو پيو سندس صورت لاءِ سِڪي ۽ ڏسي ٺري. هڪڙن جو نشو لاهيڻي ٿي مس ٿي، ته ٻيا اُنهيءَ نشي ۾ مدهوش ٿيڻ لاءِ، ترت تيار ٿيا بيٺا آهن. جي نشو لٿو ته مايوسيءَ ڪري دکي آهن ۽ جي چڙهيو ته مستيءَ ڪري دکي آهن. اِنهيءَ نشي ۾، مايا واديءَ جي سڌ بڌ نڪري وڃي ٿي. جيئن مينهوڳيءَ ۾، ڦوڪيل ندي هر طرف جو گند ڪچرو پاڻسان گڏيندي ويندي آهي، تيئن مايا وادي به سڀ وڪار ميڙي سيڙي، پاڻ ۾ سٽيندو ويندو آهي. جو ڪين مان ڪڇ ٿيو آهي، سو ڪڇ نه ڪري ڏيکاريندو! ڪِن کي وساري ڇڏيائين، ڪن کي اکيون پيو ڏيکاري، ڪن کي ڏيهن جي تارن ڏيکار، جا پيو دڙڪا ڏئي، ڪِن سان سيمو ٿو ساهي ته ڪن جي متان ٽپڻ ٿو چاهي. هڪ طرف لوڀ ۽ لالچ چوائيس ٿي، ته اڃا گهڻي ۾ گهڻو ملي، ۽ ٻئي طرف خوف ۽ خفقان ٿو ڳاري، ته متان ڪپي يا ڪسجي نه وڃي. اِنهيءَ چنتا ۽ ڇورا ڪورا ۾، نه من شانت ٿو رهيس، ۽ دل شاد ٿي رهيس. پريشانيءَ جي پينگهه ۾، ڪلفت ۽ ڪاوڙ جا لوڏا پيو ٿو کائي. اهو سون ٿي گهوريو جو ڪن چني! جي من هر وقت هِن يا هُن سبب بي آرام آهي، ته جيئري ۾ شانتي ڪٿان ملندي؟ پنجن لٽن جو پنڌ، انين پيو انيڪ آڌي، بيماري ۽ اُپاڌي پيڙائون سهي. مرض جي زڳ پڪڙي ٿي هيا، صحيح علاج ملڻ دشوار آهي.

پتنيءَ ۽ پرِوار يا عزيزن ۽ خويشن ۾ موهه انڪاڻي ۽ دکدائڪ آهي. اِهو موهه ٿي، ڪِن کي پنهنجو ڪري ۽ ڪن کي پرائو سمجهي، يا جن کي اڄ پنهنجو ڪري، ڪن کي سڀاڻي پرائو سمجهي. اِهو "تيريءَ ميريءَ" جو پيد ڪيڏو نه خلق ۾ خلل ٿو وجهي، اندر ۾ پيائيءَ جو پارڻ ٿو پارائي، ۽ ڀ اڪيائيءَ جو پائيتال ٿو وجهائي. اِها ڏُئي، "پنهنجائيءَ" جون ڪيڏيون نه اُميدون ۽ آسرا ٿي جاڳائي، خوش خبر ۽ خوش نما خواب ٿي ڏيکاري ۽ آخر، نامراديءَ ۽ نالائقيءَ، نا اُميديءَ ۽ ناشاديءَ جا نهايت نقصانڪار نتيجا ڏيکاري؟ اِها دطرفي، "پراون" سان، ڪيڏا نه ڪُوڙ ڪپت ٿي ڪرائي، ونجوڳ جو وٺاهه ٿي وجهائي، ۽ وير ورود ٿي وڌائي؟ اُهو "پنهنجو"، جو ڪالهه اکين جو تارو هئو ۽ من جو منار هئو، سو اڄ وداع ڪندي، وينو وڃڻ وجهي ۽ گهاءَ ڪري. اُهو "پرائو" جو ڪالهه شڪ ۽ شدت جو شڪار هئو، ۽ شراري شترو سمجهي، دل کان دور رکيو ويو هئو، سو اڄ واپس وري، وينو واهر ڪري. پنهنجي ۽ پرائي جو پيد، اِئين بيبنياد ۽ بيجاءِ آهي. اهو خواهه مخواهه پلائي ٿو ۽ پتڪائي ٿو. ڪا چوٽ يا چپيٽ لڳي ته اڪ ڪُلي.

ساري جڳت کي جُسي ۾ جڙيندي به، موهه اِئين نا معلوم يا غير محسوس آهي، جيئن قدرتي ميناج پاڻيءَ ۾. موهه ۾ انڪيل هوندي به، ڪئين پاڻ کي نرموهي پيا ڪوٺائين!

مسن ٿي، اوت مسان موت ۾ آڻيل ممڪن آهي ۽ اهڙيءَ حقيقت جو مقصد آهي. دوستمند، اهاليءَ من جي بہ مراد آهي، جنهن پٺيان اچانڪ، من جي مستي مٽجي ٿي، اشاعتي الوهه لئي ٿي ۽ مڪمل جو مائٽ ملي ٿو، صاحب سنڀالو آهي، نہ جو انسان اڪ ٻئي سڄاڻ رهي ٿو، هر قدم لڪي لوڙي ٿڪجي ٿو، ووڙاڪ جي واٽ وڃي ٿو، وام ٺام ۾ وڃي رهي ٿو ۽ اسڪار ڪوم ڪمائي ٿو، سولي من جي موت جو مشاهدو ماڻي سگهندو. ڪڏهن ورلي، سوري، واپار ڏاوا رهڻي، ڪٻڙي ۽ ڪوڙڻي، سب سير الدين سائل وڻندڙن، هڙ ٿي سالڪ جي شوق ۾ آڻيندو، سگهو هو شد ڪمائيندو، سيتن جو سنگ ڪندو، نام وٺندو ۽ واڄهندو. اهڙي سچي شوق جي ڪاڻا ڪئي آهي. سندس من الاهي عشق ٿي ولي، ۽ نوشاهن جو ڦوڏان بند ٿي چڪو. ڀاڳيا جيا ۽ وڻاس ۽ سالڪ تائي ٻڌائين. عالي عشق آنند ميچ آهي، تڙيا اوسنا ۾ آهي، ٻڙ ٻڌ ٿي ٻوڏل آهي، ذن مڪمل آهي. ڪڏهن سڌاري ۽ ٿاسڻ جو ڌڪر، صاحب شيلڊن طرح ڪيو آهي:

نوموتي: نوموتي اهو آهي، جنهن موت ٿائيو آهي. موت جو ڪانهڻ ڪرڻا ڪنڌو نہ ڏيڻ آهي؟ ساڙو جيتمند ڏس نہ موت ۾ الس ڏاڍل آهي، جنهن مڪہ ڀاس ۾، ڪيڏون وڻندا ۾، سڙي ٿي ڏندڻيءَ ۾، ائي ماس پڻان، ڪنو ڪنڌي پڻان اسا هٿي ٿوڙاڻ پڻان، ٻوء ڪو ماڻا جي مسوط ۾، ڪو مانتي عشق موت ۾، ڪو متون جي موت ۾، جيڪڙي من جي ڀاونا، اوڙو من جي موت جو اوڙاو، جيترو موت شڪجو ۽ ٺهالنو، اتترو مصيبت ترنڪاو مليا مشڪل. مطلب نہ هر ڪو، ڪنهن نہ ڪنهن لڳاو ۾ لڳو پيو آهي ۽ انهن اهو سمجهي نہ ڏنيا ۾ وڏو سندس لڳاو واري جهڙو آهي، جنهن مان ٿي لاڳاپي لاءِ ۽ نفشہ اچي. سگهي ٿو، اهو سب ڪجهه نابود يا نا قابل آهي، جنهن سان سڀاواڪ ورتي ناپسندي اُپي پيدا ٿئي، جو نہ پسندي يا ناپسندي، مشابهت ڪرڻا ۽ لوق وجهڻا سان ٿيي پيدا ٿئي. جيئن جيئن هڪ سان پسندي وڌندي ويندي، تيئن تيئن ٻئي سان اساپسندي وڌندي ويندي. جتي پسندي آهي، اتي تائع وڌي ٿي، تائع مان لوڀ ۽ لوڀ مسان موه. جتي ناپسندي آهي، اتي عداوت وڌي ٿي، عداوت من لوڪا ۽ ايڙا مان ويڙ وڌي، انهن وڪار وڌندا وڃن ٿا ۽ هنن سان ويڙاند وڃن ٿا. اها آهي "واڳ ۽ ڏڪيس" جي ورهاڱي. هنن "واڳ ۽ ڏليش" جي اُنو لوڀيءَ ۽ سام سالي ڏاڻ ساڻي آهي، سو فقط پسنديءَ ۾ ٻڌ آهي، جو نہ ڪڏهن پسندي، نہ ناپسند ۽ ٻڌاوڙ سان ٻوڙو آهي، جنهن ۾ ڪنهن سيءَ اچيءَ سچيءَ اسا اسڪاري ناڪاريءَ ڀاونا جي مقاومت آهيڻي ڪار ۽ نہ ڪا ٿي سگهندي.

ها جي ماڻا سان موت لڳاو آهي ٿس سگهہ يانو آهي؟ جي ڌن دولت ۽ مال ملڪيت مالڪ هجن ها، نہ سمند ٿٿو مايا ٿي سندو سرنٽي پو سڌڻ ها؟ سندو سرڙمي وڃي ڏٺو. لوري اتي ڏسڪي ۽ انسب واٽي، پيا شرم ۽ شوڪ جي مڪي، ورهي اتي جي

سو دنيا ۾ رهي، دلشاد رهي، ٻين کي به دلشاد ڪري، پر اندرئين آنند ۾ اڏول رهي. پوءِ پاڻي جي دنيا جا دوشت، روپ ۽ نالا، جي اندر اچن ٿا، يا چاهي اچي موٽي ٿا وڃن، ته به ڪنهنجو اندرئون ادوشت آنند، سڀ ٻاهريان ٻنڌن جذب ڪندي به اکنڊ رهندو ۽ لوڪي اٽل، اچل ۽ اڏول رکندو. ساگر ڪين سدا پرپور ۽ مخمور رهندو آهي، چاهي ڪوڪيل نديون منجهس ڪهڙي اچن يا وري موٽي بادلن ۾ ڇو نه وڃن؟ ائين سک دک جي صورت بدلبي، سک دک ۾ سم درشٽي رهندي، من هر حالت هميشه شانت ۽ هوندو، چت جي سڀني سائينءَ ۾ ملي وڃندي، ۽ آتمڪ انتيءَ جي محسوسيت، من خود پاڪ ڪندو رهندو، جيئن ته لمي جي سستي، رجي جي چستي ۾ بدلبي وئي آهي ۽ رجي مٿان، سستي جو رنگ نه چڙهندو وڃي. سو انهن تدبير تقدير بڻائي ٿي، جو ته پرشارت جي وڏ مان ٿي ته پرالبڌ جو ڦل ڇٽبي ٿو. انين تدبير پنهنجي وس ۾ آهي ۽ تقدير ڪان گوءِ ڪٽي سگهي ٿي، بشرطيڪ اڇا شڪتي به واسنائن مٿان غالب ٿيڻي وڃي. تقدير، اسانجي ڪيل تدبير جي بناوت آهي، ۽ برابر اسانکي سک دک جي گهيري ۾ گهمائي ٿي، پر اسانجي اڇا شڪتي نبل نه ڪري سگهندي. جي اها اڇا شڪتي، برائي ۽ بدڪارين بدران، خوبيءَ ۽ خير خواهيءَ ۾ خرچ ڪجي، ۽ ٻڌيءَ جي ٻل جو سهارو وٺجي، ته مستقبل جو مقدر بامراد ۽ پائدار ٿي پوندو. تنهن ڪري، اندرين سان اٽبطت ڪرڻ اجائي آهي. اندرئون نه ناحق بدنام ليون آهن. ساڳئي هٿ جي ٻري، جي سٽين آهي، ته گهر گهر ٿي ڪري، ۽ جي اونڌي آهي، ته خيرات ٿي ڏئي. سٽين يا اونڌي، من جي اڇا ٻتانڌڙ ٿي ٿئي. اندريون وچاريون ته رڳو من جي مزدوري ليون ڪمائين، پوءِ چاهي من، ڪين ڪارين ۾ گل ڪٽائي يا گند ڪٽائي. جي من، اوت جي آنڌيءَ اندر آهي، ته گند ڪٽائيندن ۽ جي موت جي موج ۾ آهي ته گل ڪٽائيندن.

من جي اوت کي موت ۾ بدلائڻ لاءِ ڪئين دقتون درپيش ايندون، من اندر ڪئين مقابلا ۽ مخالفتون ٿينديون، ڏٺي ۽ ڏهڻ سان چتاءُ ٿيون لڳنديون، پر جي چت شڪتي محڪم آهي، پرارثنا ۾ پر آهي ۽ ٻڌيءَ جي ٻل سان ٻلوان آهي، ته پوءِ آهستي آهستي، اخلاقي طرف زور پڪڙيندو ويندو، بد اخلاقي طرف سٽ ڇڏيندو ويندو ۽ روحاني راز کلندا ويندا، تان جو سڀ ڪشمڪشا بند ٿي وينديون ۽ من سياويڪ شانت ۾ رهندو ۽ وويڪ جي وات وٺندو هلندو. سو اي بندا، ٻڌيءَ جو ٻل جاڳاءِ، ته من جو پيشو بدلجي ۽ ڏوڙ جو ٿندو ڇڏي، واحد جو واپار ڪري. اهو واپار ٿي حاجت جي حسرت مٽائيندو، حليمائيءَ جي حاصليت ڪرائيندو، حاڪم جي حضوريءَ ۾ وهاريندو، حق جي حڪمراني هلائيندو، نابان جي تجربيت ڏيکاريندو، ۽ وحدت جي وجد ۾ وسائيندو.

ڏيرجي، تنهن ڪسان غير واقف يا غافل آهين. باقي جنهن طرف لڳاءُ چڙائي گهرجي، تنهن سان چست ۽ چڙاو آهي. درحقيقت نه سساري بدن، هڪ زهر جي ڳوري ۽ منسل آهن، جنهن مٿان سنهڙو ڍڪ، چاشنيءَ جو چڙهيل آهي. اهو ڇٽيندي ۽ چوُسيندي، زهر ۽ گهندو او وڃين. جهڙو اڪ، ڏسڻ ۾ سوادي ڀاسي ڪانيندي، ڪنهن سان پهچي جب چليندو رهندو آهي، يا جيئن ڪتو، شڪل ڪندو چبازيندي، پهچي واسه مسان وٺ وڃائيندو رهندو آهي، ليڪن اوُن ته اندرين جي عارضي ۽ نيٽا وس ولندي، زندگي گذاري رهيو آهين. اهي جوائي گذري وئي ۽ پڙاپو آيو. ڪتو نه ڪاڏو ۽ ڪڪ نه ڪاڻ پري. الي ڏڏريل سمي جا سوُر ستائيندي ٿيا. اکيون روئن ۽ اڏورائون اميدون، ناڪاميا ب شئون، لاتاب خواب، متون ۽ مالڪن جي محروُمي، اڪيلائيءَ جا ارمان ۽ اجل جا ار، اکين اڳيان ڦر ڦر اچي، من ۾ مالم مچائيندي ٿا. ان هنڌ اٿي ۽ من جهڙو اٿسي. سيس پيو نه هاٿي ڪو اوهي واهي ڪول رهيو آهي. ۽ اوهي واهي نه بابا موڙي جو مالڪ آهي. هي جيون، طوفان جو اڏارو آهي، نه ڪرنار ڪنارو آهي. ۽ ڪيئن لڳندا ان ڪناري، هيستاءِ پرلدان ڪول پناوي؟ سو اي ٻندا، هستر ۽ سهاڳ ۽ سچيمه ليڻ. اجابو اوُن مايوُسيءَ ۽ دلشڪستيءَ کان، باقي جيون ۽ بيسوُد برباد ڪري رهيو آهين.

برپادي آئڻ لاءِ نه نه ڪهي وقت، نه هوشياري ۽ نه هنرمندي. ۽ جيون جوڙڻ لاءِ نه ڪهي تحمل، تميز ۽ تدابير. سو سمجهڻ، ٽوڙڻ جڏي جوڙڻ سگهه، بگاڙڻ جڏي بناڻ سگهه ۽ ڪارڻ جڏي سڌارڻ سگهه، نه تڏهن اُهي شطان جي شدت لهي، شرافت جي شاهدي ملي ۽ شمع جي شروعات لڳي. ٻوءِ ڏس نه ڪيئن نه لو ساڻين سهاءِ لڳي ۽ خزان ۾ بهار آئي. اُها بهار ٻنا تڏهين رهندي، جڏهن ٻين جي جيون ۾ به بهار آئي. اُها بهارَ ڏسي بهارَ ليڻ، جو نه هيءَ واپ ولڻ جي نه آهي، ۽ ڦلڻ ۽ وراهڻ جي آهي. حاصلات جو حوصلو وڃائي، پاڻ اُرهڙو آهي ۽ پهچي پرائي جو پند مٽائي، پاڻ سنتهڙو آهي. خادم لسي، عاشق هي خدمت ڪري، خالق سان خلاصو لڌو آهي. اُنس پاڻ وڃائي، پاڻ پاتو آهي. پولو ۾ پولو آستان اندر ۾ آهي. سو آنند ۾ مها آنند ۽ اندر ۾ آهي. باهر ڪجهه به نه آهي، ۽ جي آهي نه نه آسان جي اندر جو عڪس آهي. اسانجي لرشنا، باهرين عڪس جو پيڇو ڪري لئي، جن جي ملڻ بعد ۽، اندر ۾ آنند جو احساس ڪرڻ ايندو، جو نه ترشنا ۽ عڪس جو لڳاتار آهو پيڇو، گويا خام خياليءَ جو خواب آهي. تنهن ڪري اي ٻندا، اوُن پاسي دنيا ۾ رهه، پر دنيا کي، دل اندر دخل ڏيڻ نه ڏي. ٻيڙي تار پاڻيءَ ۾ رهي، پاڻ کي ۽ لس کي نه تاري سگهي لي. ۽ جي پاڻيءَ کي پاڻ اندر داخلا ڏيندي، نه ساڻ پيس سميت، پاڻيءَ جي لري ۾ غرق لي ويندي. اوُن ۽ جي دنيا کي دل اندر آڻيندن، نه سوُد سمتر لي ويندين. اهو قدرتي قانوُن آهي، عاشقن جو آزمودو آهي، ستورشن جو سخن آهي. اُنهيءَ سخن جي سواري، سالڪ لري پار پهچن ٿا.

ڍُونڍ ۾ ڳُتو بيٺو آهي، نه پوءِ اِهي سڀ ڪرم ۽ ڪرياوُن، پاکنڊي ناٽڪ آهن، ڏيکا ڏيکيءَ جي ڍوڪيبازي آهن ۽ دنياداريءَ جو ڏنڀ آهن. مالڪ مُهانڀاڳي جي مروت جو محب نه، آهي، پر من جي مهانتا جو مشتاق آهي. من جي مهانتا بنا، ڪاهه ڪريا ڪرم، پرماتما وٽ پاس ڪونه پوندي. من جي جانِ خيال ۾ آهي. خيال جو مطلب خيال ۾ آهي. خيال ۾ ڪرم ٿي، خيال ڪرڻو آهي. تنهن ڪري، ويچارتا جي شدّيءَ سان، ڪرمن ۽ ڪريائن کي شد ڪرڻ گهرجي ته سڦل ٿين، سک ۽ سنتوش وڌائين. شد ويچار ئي، وڪارن جي واسنائن جي پاڙ پَٽيندا، گڻن جي آجيان ڪندا، صدق ۽ سڪ جاڳائيندا، اَهنڪار جي اَڏ ڪيرائيندا، دُئيءَ جي ديوار ڊاهيندا، ڏُهڻن جي هستي مِٽائيندا، پڇتاءَ ۽ پراشچت جون پاوناٺون اُتاريندا، ۽ پرارٿنا ۽ پريم جون پوتر لهرون لهرائيندا. اِهي ئي لهرون آهن، جي خاموشيءَ جو آواز اُٿائين ٿيون، جي لالن کي للڪارين ٿيون، ۽ اچي پاڻ وٽ پهچائين ٿيون سرناگتيءَ جي سواڳت، پرماتما پاڻ اچي ڪري ٿو. اِئين پرماتما، پرش ۽ پرڪرتيءَ جو سنگم ٿئي ٿو ۽ اَنيڪ اِسرار لڀي ٿو، جنهن جو اِظهار، اکرن جي اِختياريءَ کان ٻاهر آهي.

نه وديا گيان آهي ۽ نه عقل اَنڀؤ آهي. عقل، اَکرن جي دليلبازي آهي، جو نه چيتن جي چؤواري ۾ آهي. اَنڀؤ، سُر ۽ ساز بنا سنگيت آهي، جو نه اَچيتن جو آواز آهي. عقل، لفظن جي لوڙهي اَندر، من ۽ اِندرين جي نوڙيءَ سان ٻڌل آهي. اَنڀؤ، من ۽ اِندرين کان پري آهي ۽ اُلوهيت جي آزمودن اندر آزاد آهي. عقل، حد جي حيرت آهي ۽ اَنڀؤ، لاحد جو لطف آهي. عقل، سرير جا سهنج ۽ سهوليتون وڌائي سگهي ٿو ته، اَنڀؤ سرير جي سرگرمي، آتمڪ شڪتيءَ ۾ بدلائي ٿو. عقل، سنساري سواد وٺائي سگهي ٿو، ته اَنڀؤ، آتما جي اُڌر ڏياري ٿو. عقل اِنتها آهي، ته اَنڀؤ اي اِنتها آهي. سو اَنڀؤ جي سيما، عقل جي پهچ کان پار آهي، سيما رهت آهي. تنهن ڪري ئي اَنڀؤ، اَجپا جاپ جپي ٿو، اَڪٿ ڪٿا ڪٿي ٿو، اَلک لکي ٿو ۽ اَپيريءَ جو پير کڻي ٿو. پوءِ اَچيتن جو آزمودو، چيتن جي چترائيءَ کي ڪيئن ڇُهي سگهندو؟ جي ڇهيو نه، ته ڇا اِئين چئي سگهبو، ته اَنڀؤ خام خياليءَ جو خمار آهي؟ جي عقل جي آزمائش اکرن ۾ آهي، ته اَنڀؤ جي آزمائش آزمودي ۾ آهي. اِهو شخصي آزمودو، اکرن جي اُستاديءَ کان وڌيڪ اُستوار آهي، جو نه ڪاغذ، ڪلڪ ۽ ڪلام جي ڪلا کان ٻه زياده ڪامران، ڪرامتي ۽ ڪارگر آهي.

اي ٻندا، تون ٻه نه پنهنجي من جي جاچ جوُچ وٺ. ڪيئن اجايو پيو ٻيا طرف تڪيندين ۽ تاڙيندين؟ يا جو اڄ يا سڀاڻي، اکين اڳيان غائب ٿيڻو آهي يا اکين ٻوٽيي پڪ غائب ٿي ويندو، تنهن کي اَٿئي ڀر ڇُهيو ۽ چنبڙيو پيو هوندين؟ باقي جو سنگ سواءِ ٿيندو، چاهي هتي توڙي هُتي، تنهنجي سار ٻه ڪانه اٿئي! جنهن طرف لڳاءُ لڳائڻ

هنرمنديءَ ۽ ڪاريگريءَ پرائڻ لاءِ، يا ڪنهن ڏنڌي، پيشي ۽ وديا ۾ مهارت حاصل ڪرڻ لاءِ، وقت، محنت ۽ مطالع جي سخت ضرورت نه رهندي آهي؟ يا ڀلا ڪوڙ جي پيسان به نه ڪاني ٻاڻ پترڙهي ٿو ۽ ٻاٺي ولوڙهي ٿو، نه ٻوءِ سچ پسان، سروانچسيءَ ۽ سرہازيءَ جو ٽيو صرفو ڪجي؟ نيٺ به نه ڪوڙ ڪمارگ ڏانهن گهاي ٿو، ۽ سچ تي سمارگ جي وات ولائيندو. اوءِ جي ڪوڙ جي پرائتي، وقت ئي ولي، نه سچ جي حاصليت ڪٿن اک جهپ ۾ ئي ويندي. محنت ٻنا ڪيئن ميرا ماٺي سگهبا؟

سو انهيءَ وات ونڻا جي شروعات آهي، واچارنا ۾ ولي وهڻ، تحرڪ پيدا ڪرڻ سدہلي آئڻ، ترشنا جو تانبو متائڻ ۽ نفس جي ناڙوڏي آئڻ. انهيءَ وات لي نبي ٻيو جو سنگ ملندو، رام نام جو رنگ چڙهندو، مرشد سان ملاقات ٿيندي، آمڪ اُني لڳندي ۽ هيڙن جي سٽائي لبندي. ير جي ٻاڻ ڪي صدق ۽ سچائي ڪونه آهي، برهم ۽ اشراري ڪونه آهي، ادمر ۽ اُورچائي ڪونه آهي، نه ٻوءِ ڪرڻ ٻيو ٻاهروون سهارو همت ڪونه چڙهندو، يا جي همت چڙهيو ته، نه سٿلنا ئي آئي سگهندو، جو نه اهي سب سهارا، روحاني واٽ لي رکو رهما ها لنيا آهن. ٻاڪي ٻيڻ ٻوڙڻ ۽ اوماڳسا ڪڍڻ، هونگ هيائڻ، ڏونگر ڏارڻ، سر هوڻ سٽوڻ هٽڻ ۽ برہڪشاڻ مان ٻار ٻوڙڻ، اهو ڪر نه ڪيڙي جو ڪونه آهي. پهوندي خود لعمياي ۽ خود لنشبدي ڪري، خود لموني ۽ خود روشندي آٿي آهي. هيڙ هلائڻ ٻنا، لنبو لار مان ڪيئن لاري سگهندو؟ پهوندي سپاء ۽ لالسيءَ آهر، سادن شروع ڪجي ۽ ٻوءِ تي سهاري جي سد ڪجي. سادن سيڙي نيٺ اُلي تسي سهڙاليمدا، جو نه سائٽي سانسءَ کي سدٺيل آهن. ٻوءِ هُن ير، ڪر سادڪ سوٻل پڇيندو نه ڪو دهر سان ٻر ٻهچندو پڪ. شرط اهو آهي نه ٻاڻ وچاني ئي ٻاڻ ٻاني سگهو. ٻساڻ ۾ ٽي ٻانو. ٻاهر اصل ڪونه ليندو. جنهن اندر هواي ٻاني، ٻاڻ ۾ ٻالو آهي، سوني ٻيوءِ هن کي اُلدر ٻاهر، همت متي، چوطرف چوڌاري، هرهند هروقت ۽ ڏهي ڏسائين ۾ ڏسي ٿو. اهن هيڙن جا متڻرو لحرنا ۽ عمر مڪمل آزمُودا، مڪمل ۽ مقدار اُنهو ۾ بداهن نا. اِهين آلر شڪتي ساڳي لي، هيڙن کي حادڙ لڳي ٿو، لڪدهل جي لعمل لٽي ٽي، ۽ غيب دالي اُلهيام جو اسرار لٽي ٿو. اِهين لي من موت ڪالي، ماڳن لي موني اچي ٿو. اِهن مڪتيءَ جو ماڳ حاصل ٿي ٿو. اِهين هيڙن حاودانيءَ ۾ هذب ٿي ٿي.

روز مره ٻاس پڙهڻ يا ڪنا ڪيرلن ٻُڌڻ، لاشڪ لازم ۽ قلدالڪ آهي. اُوڪٿن ڪان آهو ٿي، ٿڪن کي گوهڻ ڪرڻ به فائدمند آهي. پرابڪار ۽ پرمارت ڪرڻ، خيرات ڪيڻ ۽ خيرخواهي ڏيکارڻ، ٿترڪرڻ يا فيض رسائڻ به روحاني رياضت آهي. پر سپ ڪان وڏيڪ، ٻوڙاڻ اهو ضروري آهي، نه من جي ورلي ۽ جهد جي سُرلي اسي پرلرٽاليءَ ۽ پرٻرڙکيءَ ۾ نه ڪجي. مطلب نه من، عٺاب حان آڪاس طرف هجي. پر جي من، ڪچو وانگر

مَن جي موٽ

هن پستڪ جي پهرئين ڀاڱي جي پهرين ٻن ٻابن ۾، "من جي اوٽ" جو احوال آيل آهي، ته جڏهين من جي آنڌي تي اچي ٿي، من جي وير ٿي چڙهي، تڏهين جيو جو کهڙو حال ٿو ٿئي. جي حيوانن کي لکڻ پڙهڻ جو ڏانءُ هجي، ته هو نِند متس ڏاڍيون مسخريون ۽ چٿرون ڪن، ته اي ابدا، اسانجي ۽ توهانجي صورت ۾، فقط هيءُ تفاوت آهي، جو اسانکي پڇ آهي ۽ توُن پڇ ڪٽيو لنگور آهين. باقي سيرت ۾ ته توُن اسانجي ذات جو ڀائي شريڪ آهين، بلڪ بلڪل بدتر آهين. ڏس ته مانش جنم مليي هوندي دل ۽ دماغ، من ۽ هردي، وويڪ ۽ ٻڌيءَ عطا ٿيل هوندي به، ڳالهائڻ ۽ ڳائڻ ايند به، تو پنهنجو جنم وڃايو آهي، مليل ڏاتيون ۽ شڪتيون ضايع ڪري ڇڏيون آ ۽ املهه خزانو لٽائي، ڪوڙيون ڪوڏيون ڪچ ۾ ڪٺي ويٺو ڪڏين. وري ڪڏهين ڪنجهين ته ڪڏهين ڪرڪين پيو. رڳو هاءِ هاءِ ڪندي، من مرندو ڪونه ۽ هٺ ڇڏيندي ڪچ ورندو ڪونه. پلا مخفي ٻل جاڳيو ڪونه، ذاتي سياهه روشن ٿيو ڪونه ۽ اصليت جي نشان ڇٽيو ڪونه، ته پوءِ دلبر جي دوري گهٽبي ڪيئن ۽ محبت جي ماکي چکبي ڪيئن؟ نٿي نقاب لاٿي، ويٺو نفس کي ريجهائين، دنيا کي پيلائي ۽ ماتم مچائين.

وقت ته اسين جانور، دماغي ڏاتين ۽ روحاني گهٽ هوندي به، تو منش کان وڌيڪ سانتيڪا ۽ ڪارائتا آهيون، جو جيئري ته جڳت جي شيوا ۾ پيا وهون، پر مرڻ بعد به، اسانجو جسم ڪئين ڪارج سڌ ڪري ٿو. تو ته جيئري فقط "تيريءَ ميريءَ" جي راس رچائي، ڦوڪون هڻي خاڪ اڏائي ۽ مٽي پڃاٽا، اها خاڪ مٿان وسائي. اگر ڪوسا ته هٿ ساڙن جي اڏا ته به هٿ ڪارا ڪن. پر اگر ته پاڻ جلائي، تنهنجو پوڄن ليار ڪن نسا، سيءَ ۾ سيڪڻ جو سهارو ڏين ٿا ۽ موت کان پوءِ اگني سنسڪار جو ڪريا ڪرم ادا ڪن ٿا. اوُن ته ڪاري ڪوئلي کان به وڌيڪ ڪارو ۽ نڪمو آهين. وري ڏس جڙ وڻ، جو پٿر هڻندڙن کي به ميوو ڏئي ته ڪپيندڙن کي به ڇانو ڏئي. تو ته وڪاري واسنائن جي وس چڙهي، پنهنجي سٽيا ئي ناس ڪري ڇڏي آهي. جي وچارتا پرشت آهي، ڪلپنا ڪُمتي آهي، ڪامنا ڪُڪرمي آهي ته تنهنجا ڪرتوت ڪنا ۽ ڪُڌا ڪيئن نه ٿيندا؟ ترشنائن جي ڪسيءَ ۾ پيو ٿو تڙپين ۽ تنهن مان توکي ۽ تراوت وٺين، جيئن سوئر چڪڙ کي چشمهِ حيات سمجهندو آهي. ائين سمجهي ويٺو آهين ته اهائي ڪسي سک ساگر آهي ۽ سوُرو سنسار آهي. پوءِ مرشد ڪري ڇا ماڻيندين، مندر پيٺي ڇا پائيندين، مالها ڦيري ڇا وٺيندين ۽ اهي سانگ رچائي ڇا سگهندين؟ ٻاهران جاب پوءِ ته اندران ڪاٻ پوءِ. پوءِ به وٺين اُپ ۾ تراريون هڻندو ته موُن جاتو به آهي ته پاتو به آهي. ودياءِ گيان ۾ وڏو لٿاڙ آهي.

(٢۴) سُکمن کيم گهو راگ سُن-سُن مندل لتو لاء
آکت کتا اپچار ائيم - بدشا منهِ سماء.

راگ ملار، محلا پهلا، وار (٢٧)

(٢٥) چلتو چلي دهه دهه دِس - گور راکيم هو لدو لاونگو
ستکوُر شدُ دبهِ رد انتر - مُکه امرت نام چتاونگو.

راگ کانڑا، محلا چوتان، اشتپدي (١) ٥

) باوُ پکسر گور متي پاني - هومي وچهُ شبد حلاني
داوس راکيم ناکي رهالي - سچا نام مني وساني.

راگ پربالي، محلا پهلا، اشتپدي (۴) ٢

.) کسر من نـرمل پيا - جنسا گنگا نيرُ
پاچهيم لاگو هو ڦري - کهس کبيرُ کبيرُ.

سلوک، کبير صاحب (٥٥)

---

١. اک هي اَلدرين روُحاني تاڙي، ناس. ٢. پرمالما. ٣. برپر. ۴. سيتل، شڌ. ٥. جل، پاڻي. ٦. پٺيان.

(١٠) مَن جي مَوتَ

(١) ڪِئَ ليجيءِ گڙهَ بَنڪا پاڻي - ڊوڙ ڪوٽَ اَرُ ليوڙ ڪاڻي. (١٠ و٠)
پانچ پچيس موهه مَدِ مَتسَر - آڏي پَربل مايا
جَن غريب ڪو جور نه پهچيءِ - ڪها ڪرئه رگهرايا؟
ڪام ڪواڙي دُک سُک دُرواني - پاپ پُنن دروازا
ڪروڌ پرڌان مها بَڊ دُندر - تهه من ماواسي راجا
سواد ثناح ٽوپ ممتا ڪو - ڪُبِد ڪمان چڙاهي
تِشنا تير رهي گهٽ ڀيتر - اِءُ گڙهه ليئو نه جائي
پريم پليتا سُرت هوائي - گولا گيان چلايا
برهم اَگنِ سَهجي پَرجالي - ايڪهِ چوٽ سجهايا
ستُ سنتوک لئي لڙني لاگا - توڙي ڏءِ دروازا
ساڌ سنگت اَر گور ڪرپا لي - پڪڙيو گڙهه ڪو راجا
ڀگونت ڀير سَڪت سمرن ڪي - ڪٽي ڪال ڀؤ قاسي
داس ڪبير چڙهيو گڙهه اوپر - راج ليئو اَبناسي.

[راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (١٧)]

(٢) اِهه من ساچ سنتوکيا - نذر ڪري تِس ماهه.
پنچ ڀُوت سڀ ڀِيءِ رلِيءِ - جوت سچي من ماهه. — سري راڳ، محلا پهلا شبد (١٥)

(٣) من کي بِڪار مَنهه لَجيءِ - مَن چُوکيءِ موهه اَيمانُ
آتم رام پَڇاڻيا - سَهجي نام سمانُ. — سري راڳ، محلا ليجا، شبد (٣٠)

---

١. فتح ڪجي. ٢. قلعو. ٣. راڳ ۽ دِيش جهڙن يتيوُن. ۴. ٽن گڏن جهڙن ڪاهيوُن. ٥. وڪار. ٦. پرڪرتيوُن. ٧. حسد. ٨. بلوان. ٩. پرماتما. ١٠. پڙدو. ١١. دربان. ١٢. مهندار. ١٣. ڪرڙو، پوائتو. ١۴. زورهه. ١٥. ٽوپي ورتي. ١٦. جلاڻي ڇڏي. ١٧. آڻ مڃائي. ١٨. ڪمزور، ڪاتُرو. ١٩. ٻل. ٢٠. تت. ٢١. لياڻ ڪجن ٿا. ٢٢. ختم ٿئي.

(١٥) ١اؤ وي ياڳ سح ڪار ڪماوي - ا١ڪو چيتي ڦر حؤن نه آوي
سڻ حمر اس حڪ مهِ آيسا - سساچ لسام سَهج سَمايا.

راڳ اسمص، محلا
نحا، شد (٧)

(١٦) حو اَن٢ دن هودي نام ڌياوهِ - سب حمر لنان ڪا سڱل پيا
اوء آپ ڪري سرشتِ سب ثاري - سب ڪُل پي يار پيا.

راڳ مـلار، محلاّ
چرنان، شد (٦)

(١٧١) لِٮَّ٢ پحُهَ سوامي اَنتر١جامي - لِسڱل حمر سَمٰايا
ڪوبدَ ڪساليئي لِٮَّ٣ ڌياليئي - پروانٌ سوني آيا.

راڳ ڪانڙا، محلا
پنحوان، چمس (٣)١

) سڱل حمر هيوَن٦ پسرواڻُ - ڪسور پرساديٖ٧ هُر١ رنگ ماڻُ
پِسي٨ ڪسام ڪروڌ اَهنڪار - نسانڪ ڪورمڪِ اَلرھ يارِ.

راڳ پرڀاتي، محلا
پنحوان، شد (٧)

١. پرماتما. ٢. رامد ڌيهن. ٣. ڪتنب. ٤. هميشه. ٥. سمؤرو. ٦. زندڪي. ٧. ڪرپا، ياحهه. ٨. ناس ليندو.

٨٨٣

واڳ سارنگ، محلا پهريون، شبد (١٢)

(٣٧) ڪام ڪروڌ جوٽ ڪيج نندا - هئو سمرن ٻڌن ئوُلي
موهه مگن[2] اهن[3] انڌ ممتا - گرو ڪرپا تي ڇوٽسي.

(٧٤)

(٣٨) ٻانهن پڪڙ ڪي ليئي اپني[1] - گرهه انڌ ڪوپ[4] تي مايا
ڪهه نانڪ گرو ٻڌن ڪاٽي - ٻڇڙس[5] آن ملايا.

(٨٣)

(٣٩) جهه[1] لي اپجيو تهي سمانو - سانسي[6] ست آهي
ڪهه نانڪ پرم گرو ڪويو - جسولي جوت[7] سمهي.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٢)

(٤٠) ناءِ منني[8] پرم ڪنيئي - ٿو دوک نه هوئي
ناءِ منني سالاهيئي[9] - پاپان مت ڌوئسي.

واڳ ڪانڙا، محلا پهريون، شبد (٢٣)

(٤١) ڌرت ڌرت[10] نانڪ داس آيو - سنن همي سرناءِ
ڪاٽي اگيان پرم موهه مايا - ليئو ڪنٺ[11] لگاءِ.

(٢٦)

(٤٢) جنم جنم ڪي مها ٻراچت[12] - درسن پيکت مٽاهيسو
پيو پرگاس[13] انند اجيارا - سهج[14] سماڌ سماهيسو.

---

١. پرماتما. ٢. پاڳل. ٣. اهنڪار، ايمان. ٤. ڪوڙهه. ٥. وڇڙيل. ٦. لٽ گيسان. ٧. آتما پرماتما سان لڙي اچي وڃي. ٨. مڃڻ سان. ٩. ساراهه يا سمرن ڪرڻ سان. ١٠. پٽڪي پٽڪي. ١١. ڳلي سان. ١٢. پاپ، گناهه. ١٣. پرڪاش، سوجهرو. ١٤. گيان.

(۲۷) هم مرن کا پۆ کنا - گوبند لسو لاگسي
هیوتعه سنّ سماہا - گور ساکي هساکسي.

راڳ بلاول، کبیر صاحب، شبد (۱۱)

(۲۸) سَهجِ حکوّنا بندن لي چوّنا - کام کروڌ گور شبدي اوّنا
من مِهر [illegible]درا هٔر گور سَرنا - نانڪ رام ہکتي حَن تَسرنا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (۱۱)

(۲۹) پرم چُڪاوهہ گوّرمکهِ لنو لاؤهہ - آلر جيڏهہ پسانسي
نِکيت کر هاٿهہُ سدا برنےَ حاضر - کس سنُ کرڌ ترانی.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۳۰) ہنّ پاکی رِهہ حَن کئُ هائنُ - هو هٔر کي گن گساوي
هر هم کي باپ کرائکي - قُن بنکست رِڏاوي.

راڳ رامڪلي، محلا اٺوان، شبد (۱)

(۳۱) نوڙی بسدن هسووي مکسہ - شبد مسن وسالسي
کوّرمکهہ جسو آپ کري نو هوّوي - انڪس سنُ لنو لالي.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، انند صاحب (۳٦)

(۳۲) ڏڙنو آنڏا پرم کا - مهِہ پسیو بسرکاسُ
کاني ہڙي بکهہ لي - گور کمني بند خلاص.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱۴)

(۳۳) منَ لنَ ستل گور هرٺي لاگا - آنتر پرم گیا پۆ پاگا
سدا آنند سڃي کيا گاوهہ - سچ باٹي سرلالسدا.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو ۱۷(۸)

(۳۴) حَب چڙکي بدم ڏاس کي وَچنا - آلسي پرم چُڪاوهکي
دوسنُ چوڏِ بني سَر دوسي - انکو لسام ڏ ہاوهکسي.

راڳ مارو، کبیر صاحب، شبد (۴)

(۳۵) اي من منرہا لؤن کبا لیع آیا - کیا لسیع حالسی رامَ
ای من میرہا لسان چُنسي - حان پسرم چُکالسي رام.

راڳ تکاري، محلا پهلا، چنت ٦(۴)

(۳٦) پاو برهم سنُ لاگو ڏہان - بڙرن اُوّر وهسیو لسرسانُ
برم پۆ میت ملي گوہال - نانک کنُ گور بني دہال.

راڳ پيرڀ، محلا پنجوان، شبد (۴۳)

۱. برمالما. ۲. بِکیا، ابدیش. ۳. گیان. ۴. لنکوني. ۵. انکاگر استتي. ٦. گوروہ معرفت. ۷. بچائیو. ۸. برسان، نرد یک. ۹. بهچي نر. ۱۰. آلدو. ۱۱. وشن وۆبي زنجیر. ۱۲. بدرن مان. ۱۳. جمڻ مرڻ هر چکر ہڙرو لیدو. ۱۴. پاکند. ۱۵. سرۆوپاپڪ.

(۱۷) مرڻ پڇي دسي بند ڇوٽي - متر پاني سڀ ڇوڙي
کهت ڪبير جو هر ڌياوي - جيوت بندن توڙي.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۱۸)

(۱۸) نام نڌان جن جن جپيو - تن ڪي بندن ڪاٽي
ڪام ڪروڌ مايا بک ممتا - اِهه بياڌ تي هاٽي.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۶)

(۱۹) تون داتا جيئا سڀنا ڪا - بسهه ميري من ماهي
چرڻ ڪمل رِد ماهِ سماني - تهه پرم انڌيرا ناهي.

(۱۹)

(۲۰) سک آيو پڇي پرم نواسي - ڪرپال هوئي پرڀ جهوُن
کهه نانڪ ميري پوري منورٿ - ساڌ سنگ تج لڀهون.

راڳ ديوگنڌاري محلا پنجوان، شبد (۷)

(۲۱) آپ ميٽ پڇي سرڻائي - اِهه مت ساڌو کهي
پرڀ کي آگيا مان سک پايا - پرم انڌيرا لهي.

(۲۲) نرگڻ نماڻي انات بنوي - ملهه پرڀ ڪرپا ندي
پرم پيت ڪونيئي سهج سونيئي - پرڀ پلک پيکت نوندي.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، چهت (۳) ۲

(۲۳) گڻ نڌان رِد پيتر وسيا - تان دوک پرم پرو پاڳا
پڇي پراپت وست اگوچر - رام نام رنگ لاڳا.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۴)

(۲۴) پيو ڪرپال ست سنگ ملايا - بوجهي تپت گهره پرڀ پايا
سگل سينگار هڻ مجهه سهايا - کهه نانڪ گرو پرم چڪايا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۵)

(۲۵) هر جي سوکم اگم هيئي - ڪت بد ملسا جاءِ
گرو ڪيئي شبد پرم ڪٽيئي - اچنت وسيءِ من آءِ.

راڳ سوهي، محلا ليجا، اشٽپدي (۱) ۴

(۲۶) من ڏور پربر پريت - اِهه سنت نرمل ريت
تج گئي پاپ بڪار - هو ملي پرڀ نرنڪار.

راڳ ملاول، محلا پنجوان، اشٽپدي (۳) ۱

---

۱. مرڻ کانپوءِ. ۲. ڏهه نئي اندرئون. ۳. پرماتما. ۴. وش. ۵. مرض. ۶. آساڻون. ۷. لوڀ لالچ. ۸. حڪم. ۹. وڃڻي ڪري ٿي. ۱۰. خزانو. ۱۱. ديدار. ۱۲. درسن ڪرڻ سان. ۱۳. ترندڙون. ۱۴. آتمر وستو. ۱۵. وشين جي ترشنا يا تپت. ۱۶. ڇڏين پيو. ۱۷. اڳهو. ۱۸. طرح، نموني. ۱۹. جلدي، اوچتو. ۲۰. وڪار.

(٧) حب ان[١] آيدو پانڌيو موھا - آوي ھاء سدا ھرَ حوھا[٢]
حب اس اي سب يسي ترما - پيد[٣] راھى ھي پار پرھما[٤]

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴) ١

(٨) تولي پدن ھاسُ[١] کي - ھوڙلا ساڌو سنگ
ھر رااي رنگ اھڪ[٢] کي - ناانڪ گوڙھا[٥] رنگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (١٠)، سلوڪ

(٩) سوکر دوکھ ھن - سمن ڌوشٽيتا[٦]
نانڪ پاپ[٣] ٻن - نھى ليپا[٧].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمنى صاحب، اشٽپدي (٦) ٣

(١٠) ناوَر[٨] تر[٩] کر راکي سوء - حوس دى وَنى[١٠] گھٽ مھ حوء[١١]
باھر پتر[١٢] پيا پرکاسُ - کب ھوُ تا سکل پرم کا اٻاسُ.

راڳ گوڙي، کبير صاحب، وار (٧)

(١١) جن پتا سي مسھُ پئي ھي - توُني پدن ٿاھي
حولي حوسھ سُماٺي پتر[١٣] - تان جوڌى مايا کي لاھي[١٣].

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٢) اَمرتھ نام[٣] تمارا ٺاکر[٣] - اھھُ مھا وس جسدھ پيئو
حمر جمر چوکي پي ھارى - ڌوسھ[١٤] پھاسو پرم پسرو[١٥].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۴٧)

(١٣) مرا لسرا حانتا - لھي لي اَسدا
گور کاني اَکيانتا - تَب جنڪي قندا[١٦].

(١١٩)

(١۴) دوکھ پسارتھارُ سوامي[٣] - کيا حاکا ھووي
کوٽ کونتر پاپا کيرى - ايڪ گھڙى مھ کرووي[١٧].

راڳ آسا، محلا پهلا، چھنت (١) ۴

(١٥) سابِ لري سوشھ[٣] سدا ھي - اِک کن ھر نام سماٺھي[١٨]
حمر حمر کي لري پاپ کٽي - اَسھ پرم پد[١٩] پاوھي.

راڳ آسا، محلا ٿيا، چھنت (٣) ٢

(١٦) ساڌ سنگ ھر[٣] کي رنگ - گوبند[٣] سمرڻ لاکيا
پرم موھ وکار دوُھا[١٥] - سکل لسھ ليا[٢٠]کيا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چھنت (۴) ٧

---

١ ھي انسان. ٢. کرڙي اطو. ٣. ٿرق، لتاوس. ۴. ترمالما. ٥ تھانو، پکو. ٦. ھڪ اطر سان ڌس نا. ٧. ليپ نہ لو لکي. ٨. چدچر ڌھاڙي. ٩. مس ايڪاکر. ١٠. کسان. ١١. جلاني نُر. ١٢. اَلدر. ١٣. لٺعا، ٺاندا. ١۴ پاپ. ١٥. پياني. ١٦. پدن. ١٧. کروڙان. ١٨. چس سان سمرن کري. ١٩. موکش. ٢٠. نرِس کيا.

(٧) گرهست ۾ اُداسي

(١) اِڪ ڪُٽند[1] مُول چُڻا ڪاءِ - وَڻ ڪندُ[2] واسا
اِڪ يڳوا[3] ويس ڪر - ڦرهه جوگي سياسا
اَندر تِرشنا بهُت - ڇادَن[4] ڀوجن ڪي آسا
بِرتا جنم گنواءِ - نه گِرهي نه اُداسا ·
جم ڪالُ سِرهُه[5] نه اُتري - تِرِبِد[6] منشا
گورمتي ڪالُ نه آوئي نيڙي - جان هووئي داسن داسا
سچا شبد سچ مَن - گهر هي ماهه اُداسا
نانڪ ستگور سيوَن آپڻا - سي آسا تي نِراسا.

[راڳُ مانجهه، محلا پهلا، وار (٥)]

(٢) گُور مليئي نام پائيئي - چُوڪي[7] موهه پياسَ
هَر[8] سيتي مَن رَوِ رهيا - گهر هي ماهه اُداس.

سري راڳ، محلا ليجا، شبد (١)

(٣) پُت ڪَلت ڪُٽمب هيئي - اِڪ اَلپت[9] رهي جو تُدّ[8] پايا
اوهه اَندرهُه باهرهه نرملي - سچئي[8] ناءِ سَمايا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)

(٤) ستگور سيوَهه سدا مَن داسا[10] - هؤمي مار ڪمل پرڪاسا
اَنهد واجيئي نِج گهر[11] واسا - نام رَتي گهر ماهه اُداسا.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، شبد (١٣)

(٥) هردئي سُوڪه پيا پرڳاس - گورمک گاوَهه سچ[8] گُڻ تاسُ[12]
داسن داس نِت هووَهه داس - گِرهه ڪُٽمب مهه سدا اُداس.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، اِشٽپدي (٢) ٧

(٦) جيوَت مرئي مري[13] ڦُن جيوئي - اَنسي سُن[13] سمايا
اَنجن ماهه[15] نرنجن رهيئي - بهڙ[14] نه پوُجل[16] پايا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٦)

---

١. قل قؤل. ٢. بنواسي ٿي رهن ٿا. ٣. گيڙو رنا. ٤. وستر، ڪپڙا. ٥. سر تي سوار. ٦. ٿي گڻ. ٧. ختم ٿي وڃي ٿو. ٨. پرماتما. ٩. ورڪت، نرليپ. ١٠. شيوَڪ، داس. ١١. سروپ ۾ سمايل. ١٢. روشنائي، سوجهرو. ١٣. اَهنڪار مٽائي ٿو. ١٤. سنسار ۾ موٽي اچڻ.

(١٨) هَرِکَ سوکَ لسي پئي اِراسا - آمرت چاکر هر نام اِراسا
آپ بچاڻ وهي لدو لاڳا - جنم جوت گورمت دکر پاڳا.

(١٩) جاڪي آس ناهي اِراس ناهي - چت سرت سمجهائي
لَنت کئُ برم لَنتَ ملا - نانڪ پَڌَ پائي.

(٢٠) جِنڪي آسا لسوي سنتوکي - ايه رها لِـرواڻ
جِس لي هؤنا سونِي ڪرمانا - نانڪ ڪرهِي اداسي سو برواڻ.

(٢١) ڪير آسا ڪريئي رام ڪي - آوري آس نراس
لرک بڙهِ لسي مانئي - جسو هر نسام اداس.

(٢٢) ڪير دعوي داجهن هوت هي - نردعوي وهي لِسڪ
جسو جَسن نردعوي وهي - سو گسي اند سو رنڪ.

راڳ سسعي، ٥
پهلا، اشٽپدي (٦

راڳ پربالي، مه
پهلا، شبد (٤)

١)

سلوڪ، ڪَــــ
صاحب، (٩٥)

(٦٩)

---

١. سک. ٢. دکر. ٣. نراساڻي، اداساڻي. ٤. گيان. ٥. سار، آلما. ٦. برماتما. ٧. آرپن ڪري.
٨. بدني کان آجو. ٩. گرمسم. ١٠. ڦرول. ١١. بين جي. ١٢. خالي، غافل. ١٣. آسا
وڪئ، حق جماڻ. ١٤. دکدائڪ. ١٥. لرسسي. ١٦. غريب، رعيت.

(۴۲) نيچي[1] لوڻ ڪر رهڻُ - لي ساجن ڳهت ماهِ
سڀ وس ڪيلهُ پيهُ[2] سهُ - ڪسي لِڪاوهُ[3] ناهِ.
سلوڪ، ڪبير صاحب (۲۳۴)

(۴۳) آت جام[4] چڙسڻ[5] ڳهڙي - لهُ نرِڪت[6] رهيو جيهُ
نيچي لوڻ ڪهُ ڪرتُ - سڀ ڳهت ديکهُ پيهُ[2].
(۲۳۵) [محلا پنجوان]

(۴۴) رُکي سُکي[7] کائڪي - ٺنڊا پاڻي پيهُ
فريدا ديکهه پرائي چوپڙي[8] - نا ترسائي جيهُ.
سلوڪ شيخ فريد (۲۹)

(۴۵) فريدا ڀاڙ پڙولا[10] ڌج ڪري[11] - ڪمبلڙي[12] ڀهريهُ
جني ويسي[10] شهُ مليو - سيئي ويس[10] ڪريهُ.
(۱۰۳)

(۴۶) ڪاهه پڙولا[10] ڀاڙ[11] ڀي - ڪمبلڙي[12] ڀهريهُ
نانڪ گهر هي ٻئنا شهُ[2] مليو - جي نيت راس[13] ڪريهُ.
(۱۰۴) [محلا تيجا]

(۴۷) آپئ نمرتِ ڀوم هڌ - تاڪا پيکڪ[14] هوءِ
تسڪا پوچن[2] نانڪا - ورلا ڀائي ڪوءِ.
سلوڪ، محلا تيجا (۲)

(۴۸) تال وچ تين وستو[15] ٺهيهوُن - ستٺ سنتوکهه ويچارو[16]
امرت نام ٺاڪر ڪا پئيو - جس ڪا سڀس آڌارو[17]
جيڪو کاوي جيڪو ڀُنچي[18] - تسڪا هوءِ اڌارو.
مندواڻي: محلا پنجوان

. هيٺ، زمين ڏانهن. ۲. پئي پرماتما. ۳. لڪايان. ۴. ڀهر. ۵. چوهڙ. ۶. درس ڪندو
ـسان. ۷. سڪي. ۸. سٺيءِ مالي. ۹. پٽڪا. ۱۰. ڪپڙا، وڳا، وستر. ۱۱. ڦاڙي
ي ڪيان. ۱۲. ڪاري ڳودڙي يا لوئي. ۱۳. صفا، شڌ. ۱۴. مڪتو. ۱۵. ٽي. ۱۶. ويچار،
ـرڻ ڪرڻ. ۱۷. آڌار. ۱۸. هضم ڪري.

(٣٢) نانڪ پُسرِيا[1] ڪانيا - پالِيا ناليِ ماهه
هني گوروُ معايا - رح رح سبنّي ڪاهه.

راڳ ماروُ، محـ
پَهران، وار (٦)

(٣٣) بادُ[2] باد - ڪاهوُ سڌ له ڪيحيِ
وَسيا رام - وساتڙُ[3] پيحـي.

راڳ پرڀ، پڪسـ
نامدیؤ، شبد (۴)

(٣٤) اَکِي ندوس کَدي ياٺي - مُکه آکڻ سچ نامُ
پنُ[4] ڪا ڏن پُورا هوُتا - لاڪا سُهج ڌيانُ.

راڳ بسنت، مـ
پهلا، شبد (١)

(٣٥) هردئ،حمڌُ ليتر ڌيانُ لاؤهه - سروئي کتا سُاني
چرٺي چلڌُ مارگه الڳر[5] ڪيِ - وسا هر کڻا ڪاني.

راڳ سارنگ، محـ
پنحوان، شبد (٨)

(٣٦) اَلڪ اَلـاحـد - اَلـد حهنڪار[6]
اُنان وس ڪا - ڪي اَلـد نـه پـار.

راڳ سارنگ، محـ
پنحوان،اشٽپدي(١١)

(٣٧) نانڪ اَمرت مهه ماهه - پاليئيِ گور پرساد[7]
لبي پتا وانگ سڌُ - ص ڪڌُ لِکيا آڌ.

راڳ سارنگ، محـ
چـوٿان، وار (۴)
سلوک محلا دوُجا

(٣٨) ماسُ ماس ڪر موُرک حهڳڙي - گيان ڌيان اهي جاٺـي
ڪڙڻ ماس ڪوڻ ساڳُ کهاوِي - ڪِس مهه پاپ سَماٺي؟

راڳ ملار، محلا پهلا،
وار (٢٥) -

(٣٩) حَمه سڌُ چاؤل[11] دِيا ڪٺڪ - کر براهمڻ ياٺي ڏان[12]
دوُڏ کرم سنترڪُ گهڌُ کر - اَنسا مالڪڌ دان[12].

راڳ برڀاتي، محـلا
پهلا، شبد (٧)

(٤٠) لساڪا کهـيـا - دَر بـروانڻ[13]
بکـه اَمرت - ڌه[14] سَر کـسر حـانڻ.

(٥)

(٤١) ڪسر نتن نهاوءِ اَٺهه[15] ڪڌ - سرؤن سُڌُ ڪڌُ[15] ناءِ
نتن[16] اَجرِل ڪڌ[15] نام حي - چرن ڪمل رِد لـاءِ.

سلوک ڪبير
صاحب، (١١٩)

---

١ مسلسا ڦلڪا. ٢. احمه مباحثو. ٣. اَمرت. ۴. مانُ شان. ٥. برمالما. ٦. مـد و آواز.
٧. ڪرپا سان. ٨. معد کان مستڪ لي ليک. ٩. ماس مڇي. ١٠. پاحوُن. ١٢. پکيا.
١٣. درناهه و قبوُل ٿئي لو. ١۴. وش ۽ اَمرت کي هڪ حهڙو کري سمجهڻ. ١٥. برمالما
لرکي. ١٦. زبان.

ڀُڻنا[1] رکہ پَت پرميسر - ڦر نانڪي[2] نهي ٿيوَنا
ڀوڳنا من مَدي[3] هر رس - سنت سنگت مهہ ليوَنا
ٻن ناڳي[4] ان سوُلي[5] آني - من هر ڀڳتي سنگہ سِوَنا[6]
مانيا[7] هر رس مهہ راتي - ِتس ڀهڙ نہ ڪبهوُ اُوکيوَنا[8].

[راڳہ مارُوُ، محلا پنجوان، اِشٽپدي (٦)]

(٦) اَمرت ساچا نام هيِ - کهڻا ڪيِوُ نہ جاء
ڀيوُ لهوُ پَروانڻ[10] ٿيا[9] - پروِي شبد سماء.
سري راڳہ، محلا ٽيجا، شبد (١٧)

(٧) هر[11] هر رس آپ[11] هيِ - آپي[11] هر رس هوء
آپ[11] ديا ڪر ديوسي - گوُرمکہ[12] اَمرت چوء[13].
سري راڳہ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٨) سي نيتر پرواڻ جني د رسن پيکا - سي ڪَر[14] ڀلي جني هر جس ليکا
سي چرڻ سُهاوي جو هر مارگ چلي - هَمّ[15] ٻل تن سنگہ پڇاڻا جيمٌ.
راڳہ مانجهہ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

(٩) اَمرت بولي سدا مکہ وڻي[16] - اَمرت ويکي سدا نستڻي
اَمرت ڪٿا ڪهيِ سدا دن راتي - اوَرا[17] آکہ سُناوَٽيا.
راڳہ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي(٢)١٥

(١٠) اَکي ٻاجهہ[18] ويکڻا - وڻ[18] ڪنا سُڻنا
پيرا ٻاجهہ چلڻا - وڻ هٿا ڪرڻا
جيڀيِ[19] ٻاجهہ ٻولڻا - اِءَ جيوت مرڻا.
راڳہ مانجهہ، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوُجا

(١١) مندِ[20] گهر آنند - هر هر جَس من[21] ڀاويِ
سڀ رس ميٺي مکہ لگهہ - جان هر گڻ گاويِ.
راڳہ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٨)

(١٢) گور ڪا شبد رِد[22] اَنتر ڌاريِ - پنچ جنان[23] سَمّ سنگہ نواريِ[23]
دَس اِندري ڪر راکيِ واس[25] - تانڪيِ آتمي هوء پرگاس.
راڳہ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١) ٣

١. ڀُرڻ. ٢. اَگهاڙو. ٣. هردي ۾. ٤. ڏاڍو. ٥. دنيا جي ڌنڌن جي سُڌِي. ٦. سُڀاڳ. ٧. . ٨. دکي ٿيڻ. ٩. پيڻ سان. ١٠. درگاهہ ۾ قبوُل. ١١. پرمالما. ١٢. گوروءَ معرفت. ١٣. پاڻي ٿو، وجهي ٿو. ١٤. هٿ. ١٥. ٻلهار، قربان. ١٦. وچن ۽ واک. ١٧. ٻين کي. ١٨. بنا. ١٩. زبان. ٢٠. تن من. ٢١. وڻي ٿو. ٢٢. هردو. ٢٣. وڪار. ٢٤. ٽوڙي. ٢٥. وس ۾.

(٣) کرٹي لاھـن تـٹ گـز - سچا سرآ کـر سـاڑ [ساوک، محلا بهلا]
گـٹا مدٹی کر سیل کیٹھ - شوم مـاس آھـار
گورمکر بالیٹـی لـالکا - کماڈي ھـاء اڪار،
کیاں گـز ساالاھ مدٹی - پـٹـــ مـاس آھـار [ساوک، محلا دوحا]
ناںک اھـــ پرحـس سچ ھـيء - سچ نـام آڈار،
ڪانا لاھـٹا آپ مڈ - اُمـرسہ لس کـي ڈار [ساوک، محلا بهلا]
ســہ سکس سـٹ میلاپ ھوء،
از کتوری اُمرسہ پسری - بی بی کنھ اڪار،
[راگ بهاگڑا، محلا چوتان، وار (١٢)]

(۴) ای رسنا اڑن آن رس راچ رهي - لبري پیاس نہ جاه
پیاس نہ جاه هورسہ کتيء - جھڑ ھر رس پليء لســ پاه
ھر رس پاه پايء بیٹتيء ھر رس - بہڑ نہ ترشنا لاگـيء آء
ایھ ھـر رس کرمي پالیٹيء - ستگرو مـلـيء جس آء
کوي نانک ھرو آن رس سب وسری - جان ھر وسيء من آء،
[راگ راهکلي، محلا تهجا، آنند صاحب، پوڑي (٣٢)]

(٥) پٹونا جـہ من آگياويء - نام اُمرتہ رس پٹونـا
کاڑنا ھسہ پڑکر نہ لاگي - ستوکہ سدا لرپتیونـا

١. دکرم. ٢. مصالح. ٣. سچ. ۴. شراب. ٥. مالي، رولی. ٦. کالڈو. ٧. گوروء مھرامہ.
٨. ہيم وکار. ٩. سربر، ھردو. ١٠. بساط سچاٹیا. ١١. کھون پٹـي طرنٹي سان،
١٢. جیتاء. ١٣. ترابیب، دڑ. ١۴. مکرن کھري. ١٥. پیٹڑ. ١٦. داہتیي لوي لوا
١٧. کالٹا.

پڙهنتا[١] رکھ پت پرميسر - ٿو نانڪ[٢] نهي نسيونا
پرگٽا من مڌي[٣] هر رس - سنت سنگت مهه ليونا
بن لاگي[٤] ان سؤلي[٥] آني - من هر پکتي سنگھ سيونا[٦]
مائيا[٧] هر رس مهه راتي - تس بهڙ نہ کبهو اؤکيونا[٨].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦)]

(٦) امرت ساچا نام هيؤ - کهڻا کڇو نہ جاء
پيوتهو[٩] پروان[١٠] پيا - پوويؤ شبد سماء.

سري راڳ، محلا
ليجا، شبد (١٧)

(٧) هر[١١] هر رس آپ[١١] هيؤ - آهي[١١] هر رس هوء
آپ[١١] ديا کر ديوسي - گورمک[١٢] امرت چوء[١٣].

سري راڳ، م
چوٿان، شبد (٥)

(٨) سي نيتر پروان جني درسن پيکا - سي کر[١٤] پلي جني هر جس ليکا
سي چرڻ سهاوي جو هر مارگ چلي - هؤ[١٥] بل تن سنگ پڇاڻا جيؤ.

راڳ مانجهه، محلا
پنجوان، شبد (٢٢)

(٩) امرت بولي سدا مک وڻي[١٦] - امرت ويکيؤ سدا نسٽي
امرت کتا کهيؤ سدا دن راتي - اوڙا[١٧] آکھ سڻاويسا.

راڳ مانجهه، محلا
ٽيجا، اشٽپدي (٢) ١٥

(١٠) اکي باجهه[١٨] ويکڻا - وڻ[١٨] کنا سڻنا
پيرا باجهه چلڻا - وڻ هٿا کرڻا
جيڀيؤ[١٩] باجهه بولڻا - ائي جيوت مرڻا.

راڳ مانجهه، محلا
پهريان، وار (٣)،
سلوک محلا ڏوجا

(١١) منڊ[٢٠] گهر آنند - هر هر[٢١] جس من پاويؤ
سب رس ميٺي مک لگهه - جان هر گڻ گاويؤ.

راڳ گوڙي، محلا
چوٿان، شبد (٨)

(١٢) گور کا شبد رڊ[٢٢] انتر ڌاريؤ - پنچ جنان[٢٣] سڻ سنگ نواريؤ[٢٤]
دس اندري کر راکيؤ واس[٢٥] - تانکيؤ آتمؤ هوء پرگاس.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، اشٽپدي (١) ٣

---

١. ڀورڻ. ٢. آگهاڙو. ٣. هردي ۾. ٤. ڏاڍو. ٥. دنيا جي وهنوارن جي سٽي. ٦. سبق.
٧. . ٨. دکي ٿيڻ. ٩. پيئڻ سان. ١٠. درگاهہ ۾ قبول. ١١. پرمالما. ١٢. گوروءَ معرفت.
١٣. پاڻي ٿو وجهي. ١٤. هٿ. ١٥. بلهار، قربان. ١٦. وچن، واک. ١٧. بين کي.
١٨. بنا. ١٩. زبان. ٢٠. تن من. ٢١. وڏي ٿو. ٢٢. هردو. ٢٣. وکار. ٢٤. ٽوڙي.
٢٥. وس ۾.

(٣) ڪرٽي لاهڻ تتڻ ڳڙ - سچا سَرا ڪر سارُ   [سلوڪ، محلا پهلا]
ڳيا مڌِي ڪر سيل ڪيئهُ - شرم ماس آهنار[6]
ڳورمڪ پائيئي تا نڪا - کماڏي هاء پڪارُ[7][8].
گيان ڳڙ سالاه مڌي - ڀئُ ماس آهار[6]   [سلوڪ، محلا دوُجا]
نانڪ اِهو پوهن سچ هيئُ - سچ نام آڌار.
ڪاپا[1] لاهڻ[2] آپ مڌ[3] - اَمرت لس ڪسي ڌار   [سلوڪ، محلا پهلا]
سپ سنگت سڻ ميلاپ هوء،
از ڪٽوري اَمرت يسري - بي بي کتهه اڪار[8].
[راڳ ڀاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٢)]

(٤) اي وسما اڙن آن رس راچ رهي - ليري پياس نه جاه
پياس نه جاه هوروت[11] ڪتي - ڇِهتر[12] هر رس ٻلي[13] اسي ٻاه
هر دس ٻاه ٻاي ڀيٽي هر رس - بهڙ نه ترشنا لاڳي آه
اِهه هر رس ڪرمي[14] پائيئي - ستگرو ملي جس آه
ڪهي نانڪ هور آن رس سڀ وسري - جان هر وسي من آه.
[راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب، پوڙي (٣٢)]

(٥) ٻيڙنا[15] جيت من آڳهاوُي[16] - نام اَمرت رس پيڙنا
ڪاڙنا[17] جيت ٻڙڪ نه لاڳي - ستوک سدا ترپتونا

١. تکرم. ٢. مصالح. ٣. سچ. ٤. شراب. ٥. مالي، روڻي. ٦. ڪاڏو. ٧. ڳورو، مرند.
٨. پنج وڪار. ٩. سرير، هردو. ١٠. پساڻ سچائيا. ١١. ڪهون ٻڏڪي طرحاي حان.
١٢. جيستاء. ١٣. پراپت، پاڻ پر. ١٤. مُڪرون ڪسري. ١٥. پيئڻ. ١٦. ٻالهي ٻري لرا
١٧. ڪائيا.

(٥) اِندرينِ نـي قبضو ۽ سچا سواد

(١) آنَ[1] وسـا جيتي تيءِ چـاکي - نِهکہ[2] لـہ ترشنا ليري لائي
هر رس کـا تـؤن چاکھ سادُ - چاکت هوء رهھ وسمادِ[3]
اَمـرت وسْنا[4] پيءُ پياري - اِهہ رس رائي هوء تِرپتاري[5]. (١٠، ٠)
هـسي جِـهوي ئُون رام گڻ گاءَ - نمکہ نمکہ هر هر ڌياءَ
آن[1] نہ سُنيئي ڪنهؤن جانيئي - ساڌ سنگت وڏ ياڳي پانيئي
آٺ پهر جِـهوي آراڌ[6] - پار بـرهـم نـاکـر اَگـاڌ
ايهان اؤهـان[8] سدا سُهيلي - هر گـڻ گاوت رسن اَمولي
بسمپت[9] مؤلي[9] قَل[10] قُل پيڏي - اِهہ رس راتي بهڙ نہ چوڏي
آن[1] نہ رس کَس لوءِ[11] نہ لائي- کھ نانڪ گور ئيي هيءِ سهائي.

[راڳہ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٥)]

(٢) سارسنا[3] ڏن ڏن هـيءِ ميري جندڙيئي - گـڻ گـاويءِ هـر بـرب کيري رام
تي سـرؤن[12] يـلـي سـرپيڪ هيءِ ميري جندڙيئي - هر کيرلن سُـٹھ هـر تيري رام
سـو سِيس[13] پلا پوتر پاؤن هيءِ ميري جندڙيئي - جو جـاء لگيءِ گـور پـَگري رام
گور وِنهہ نانڪ واريـا[14] ميري جندڙيئي - جـن هـر هـر نـام چِتيـري[15] رام
تي نيـتر پلي پرواڻ هـيءِ ميري جندڙيئـي - جـو ساڌؤ سـتگؤر ڏيکهـ[16] رام
تي هست پُنيت پوتر هيءِ ميري جندڙيئي - جـو هر جَس هـر هـر ليکـھ[17] رام
تس جَن کي پگہ[18] نت پؤجيئهہ ميري جندڙيئي - جـو مـارگـہ[19] ڌرم چليسھ رام
نانڪ تن وِنهہ واريـا ميـري جندڙيـئيءِ - جوهـر سُڻ[20] نـام منيسھ رام.

[راڳہ بهاگڙا، محلا چوٿان، چنت (٤)]

---

١. بيا سپ. ٢. ڪِڻ پل. ٣. تعجب. ٤. زبان. ٥. ڍاپجي پوندي. ٦. بي اَنت. ٧. اسِوڪ پرلوڪ ۾. ٨. اَملھ، بـي بها. ٩. وڌاءُ. ١٠. ٽڙن ٿا. ١١. متاثر، بـرابـري. ١٢. ڪن. ١٣. مٿو، سِر. ١٤. ٻلهار، قربان وڃان. ١٥. ياد ڪري ڌيائين ٿا. ١٦. اکيؤن. ١٧. هٿ. ١٨. پير. ١٩. واٽ. ٢٠. مڃين ٿا.

(٢١) من کي پرٻسي من لي ٻاني - اوري گور لي شبد نهالي
هڻ مرنا کر شمسر[٢] ٻکي - اهڙ نه مري نسا هر پيکي.

راڳ بلاول، محلا ليحا، شبد (٦)

(٢٢) انکس اي سب دوحا هونا - انکر ورلي اوز نه ٻيا
دوحي[٣] لي جي انکر حالي - گورکي شبد هر دو ليساٿي
ستگور ٻني نان انکر ٻاءِ - وچهه دوجا[٥] ناٿ وهاتي[٦].

راڳ بلاول، محلا تيجا، وار سس (٣)٢

(٢٣) گسور چيلي - آپنا من ماليا
ناٿ دوحا - ميت سماليا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشتپدي (٨)٣

(٢٤) دوب[٧] تارو - جي سر کر حاٿي
پدن کات - مکمس گهر آئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا دکڻي اوانڪار، پوڙي (٢٤)

(٢٥) ناٿ سچا آپک[٣] هي - دهر[٥] وچ سنسار
چنگي مندي آپ[٣] لائين - سوکرن هر آپ[٣] کرائي کرتار.

راڳ رامڪلي، محلا ليحا، وار (٨)

(٢٦) گور پرسادي[٨] آپک[٣] لدو لاڳي - ڍنڍا[٥] ڪدي پناسي
هرلس پاٿا سوسس کرماليا - کاٿي جرکي ناسي.

راڳ مارو، محلا ليحا، شبد (١)

(٢٧) ٻري مبهه - هولي سمان[٢]
سرب مهه - پورن بگوان.

راڳ سيرٺ، محلا پنجوان، شبد (٤٠)

(٢٨) ساٿي پريم هر آپي[٣] لالي - گور پرسادي ڍنڍا[٥] حاٿي
کهوڙن نه اونس وهيا سماء - ناسي چس لاپا سچ ناء.

راڳ سيرٺ، پکمس ناسدئو، شبد (٧)

(٢٩) سنيا مهه آپکر آپک[٣] وکاٿي - هان انکر[٣] وکي[٩] نان انکر حاٿي
حاکمهه پدسي ميلي سره - أنتي أولي[١٠] سدا سک هره.

راڳ ملار، محلا ليحا، شبد (١٠)

(٣٠) اسٽس[١١] ندبا[١٢] ناهه حبهه - کنچن لوهه سمان
کهه ناٿ سن ري منا - مکمس ناهه لي حان[٩].

سلوڪ، محلا ناوان (١٤)

---

١. وشواس، نشچو. ٢. هک جهڙو. ٣. پرماتما. ٤. ترڪرلي، سرشٽي. ٥ بيائي. ٦. کلاي چڏي. ٧. آس. ٨. پاڄهه سان. ٩. سمجهي لو، چئي لو. ١٠. لوک واوکر. ١١. ساراهه، خوشامد. ١٢. نندا، برائي پچار.

(١١) پاپ پُن - ڏُءِ ايڪ سمان
نج گهر پارس[٢] - لجهہ گُن آن[٣]. — راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(١٢) ايڪ پاوَ[٤] - ديکيہ سب ناري
ڪيا جانان - شهہ ڪؤن پياري. — (٢١)

(١٣) سرگ باس[٦] نہ باڇيئي[٧] - ڊريئي نہ نرڪ نواس
هونا هيءِ سو هوئي هيءِ - مهہ نہ ڪيجيءِ آس. — (٦٣)

(١٤) ليرس تي رهہ اگم[٨] بڪاڻا[٢] - اُرڌ[٩] اُرڌ[١٠] نج سر پهچان[١١]
نيچ اوُچ نهي مانُ اپمان - بياپڪ رام سڪل سامان[١٢]. — راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، لتي (١٤)

(١٥) گهگهيءِ گهال شيوڪ جي گهاليءِ[١٣] - شبد گوروُ ڪيءِ لاگ رهيءِ
برا پلا جي سر ڪر جاڻيءِ - ان بد صاحب[٢] رمت[١٣] رهيءِ. — راڳ آسا، مهلا پهلا، پتي (٨)

(١٦) جو ڪڇ ڪيئو سوئي ڀل مانيءِ - اَنسي ڀگت ڪمائي
متر[١٥] شتر[١٦] سب ايڪ سماني[١٧] - جوگ جگت[٢] نيشاني. — راڳ گوجري، مهلا پنجوان، شبد (٦)

(١٧) ناڪو ميرا دشمن رهيا - نا هم ڪسڪيءِ بيگاني[١٥]
برهم پسار پسارهو بيتر[١] - ستگوُر تي سوجهي پائي
سب ڪو ميت[١٥] هم آپن ڪيا - هم سيبا ڪا ساجن
دوُر پرايو من ڪا برها[١٨] - تان ميل ڪيئو ميري راجن[٢]. — راڳ ڌناسري، مهلا پنجوان، شبد (٣)

(١٨) بَر نندا اُستت نهہ جا ڪيءِ[١٢] - ڪنچن لوهہ سمانو
هَرک سوگ تي رهي اُتيتا[١٩] - جوگي تاهہ بکانو[٢٠]. — راڳ ڌناسري، مهلا ناوان، شبد (٣)

(١٩) برا ڀلا ڪير آکدا - جيڪر هيءِ دهہ ماهہ
گوُرمک ايڪو بجهيا - ايڪس[٢] ماهہ سماهہ. — راڳ سوُهي، مهلا تيجا، اشٽپدي (٧)٣

(٢٠) جي سکہ ديهہ تہ تجهہ آرادي[٢٠] - دکہ بہ تجهيءِ ڌيائي[٢]
جي بکہ ديهہ تہ انهي راجا[٢١] - دکہ وچ سوُکہ مناني. — راڳ سوُهي، مهلا چوٿان، اشٽپدي (١)

---

١. پنهنجي سرُوپ ۾، هردي ۾. ٢. پرمالما. ٣. بيا سب. ٤. پاونا. ٥. استراوُن، جوو. ٦. نواس، رهڻ. ٧. چاهنا رکجي. ٨. گڻ ڳاڻڻ. ٩. هيٺ. ١٠. مٿي. ١١. وچر. ١٢. هڪ جهڙو، هڪ جيترو. ١٣. وچن گوهڻ ڪري. ١٤. رمي. ١٥. دوست، متر. ١٦. دشمن. ١٧. ميلاپ. ١٨. وچوڙو. ١٩. نرليپ، نيارو. ٢٠. سمجهوُ. ٢١. راضي، ترپت.

جو اس ماري سو جيئون مُڪتا - جو اس ماري لس ڪي نرمل ڪتا
جو اس ماري سوئي سُکيائي - جو اس ماري سو سهج ڌيائي.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)]

(٣) مرڻي ڪي چنتا نهي - جيوڻ ڪي نهي آس
تون سرب جيا پرتپالهي - ليکي ساس گراس.
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٨)

(٤) جن سنگون سڀ چت لايا - تنهي دوجا ڀاءُ ڪڍايا
نرمل جوت تن پرانا - اوءِ چلي جنم سوارِ جيئا.
سري راڳ، محلا پهلا، گهر ليجا، اشٽپدي ١(٢٢)

(٥) سڀل جنم جنان ستگور پايا - دوجا ڀاؤ گور شبد جلايا
ايڪو رو رهيا گهٽ انتر - مل ست سنگت هر گڻ گاويا.
راڳ مانجهه، محلا ليجا، اشٽپدي (٦)٣٢

(٦) مان ابهان دونو سمائي - سنت ڏار گور، پاگيو
سُنسيه هرکُ نسي ابيب دونا - رنگ ناٿ ڪري لاگيو.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦٠)

(٧) ساجن دشٽ جاڪي ايڪ سمائي - جيتا ترلوڪ ليتا گيائي
جيتا سنسٽا ليتا لسار - جيتا بيکن ليتا ڌيان.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)٣

(٨) تنسا هرک تنسا اس سوگ - سدا انند تَه نهي بيوگ
تنسا سؤرن تنسي اس ماني - تنسا امرت تنسي بک کاني
تنسا مان تنسا ابمان - تنسا رنڪ تنسا راجان
جو ورتائي ساني حڪم - نانڪ اوءَ پرک کهيئي جيون مُڪت.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧)٩

(٩) جا ڪئ ترب جيئه آپ اُجهاني - سچ نام سوني جن پالي
سو سر ڏوسي تَن کا بيتا - نانڪ سڪل سرشٽ ڌا جيتا.
٢٢(١)

(١٠) ڏليتا ڏومنا ڏور ڪر - گسور شرا کر نيت
رام رتن من لن اسي - تج کام ڪرود لوب ميت.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، لٿي، بوڙي (٢)

١. جڳتي، رهڻ. ٢. ترهم گيائي. ٣. ترم لما. ٤ ڪرمن هي ليکي پر. ٥. ڪاڏي هرگهڻ. ٦. سڌاري. ٧. هردي پر. ٨. هڪ جهڙو. ٩. چران لي. ١٠. ڌن دولت. ١١. مشڪلات، آسر. ١٢. دشمن. ١٣. ڪالهانسٽ. ١٤. ڏ ڪ ٥. وچسوزو. ١٦. سرن. ١٧. ڪوڙي. ١٨. غريب، رعيت. ١٩. سنو، ليک، پکو. ٢٠. برش. ٢١. هڪ لٽر وارو. ٢٢. لتح بانيدڙ، جئون مُڪت. ٢٣. بيالي هي ڪمڻ. ٢٤. عميشه. ٢٥. نروس ڪر.

(٣) ڏئي ڏور ۽ سمر درشني

(١) لوڀ موهه مايا ممتا ڦن[1] - اِٽ اِکين[2] کي شيوا
هَرڪه[3] سوڪه[4] پرسيءِ[5] جهه ناهن - سو مُورت هيءِ ديوا[6]
سرڳ نرڪ اَمرت بِکُ[7] اي سڀ - تهُ ڪنچن[8] اَر پئسا[9]
اُستت نندا اي سمر[10] جاڪيءِ - لوڀ موهه ڦن[1] تئسا
دکهِ سکهِ اي باڌي جهه ناهن - تِهه تُم جانهُ گياني
نانڪ مُڪت تاهه تُم مانهُ - اِهه بِڌ[11] ڪو جو پراڻي.

[راڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (٧)]

(٢) جو اِس[12] ماري سوئي سوُرا[13] - جو اِس ماري سوئي پوُرا
جو اِس ماري تسهِ وڏيائي - جو اِس ماري تِس ڪا دکهِ جائي
اَئسا ڪوءِ جو دُبِڌا ماري - اِسهِ[12] مار راج جوڳُ ڪماويءِ. (١٠ ر)
جو اِس ماري تس ڪئُ ڀؤ ناهه - جو اِس ماري سو نام سماهه
جو اِس ماري تِس کي ترشنا[14] بُجهيءِ - جو اِس ماري سو درگهه سجهيءِ[15]
جو اِس ماري سو ڌنونتا - جو اِس ماري سو پتونتا[16]
جو اِس ماري سوئي جتي - جو اِس ماري تِس هوويءِ گتي[17]
جو اِس ماري تِس کي آگيا گَنِي[18] - جو اِس ماري سو نهچل ڌني[19]
جو اِس ماري سو وڏڀاڳا - جو اِس ماري اَن دِن جاڳا[20]

---

١. ۽ ٻيا. ٢. وشيوُن، وڪار. ٣. سکه. ٤. دکه. ٥. ڇهڻ. ٦. پرماتما جو روُپ آهي. ٧. وِش. ٨. سون. ٩. ٽامو. ١٠. هڪ جهڙو. ١١. اهڙيءَ هلت وارو. ١٢. ڏئيت ڀاوَ، ٻيائي. ١٣. سوُرو ٻر. ١٤. وڪارن جي باهه. ١٥. قبوُل، پاس پئي ٿو. ١٦. مانَ شان وارو. ١٧. مڪتي پراپت ڪري ٿو. ١٨. سنسار ۾ پيدا ٿيڻ سڦل آهي. ١٩. گيان جو ڀنڊار. ٢٠. سجاڳ، پرابن ڪان رهت.

(١٨) كام كروڻ آهڪار اِاري - ٺَڪر ٻنج شمد سَنگهاري
گيان ڪڙڪ لسي من سٽ اوُهي - مسا مهه سَمائي هي.

راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (٣)٣

(١٩) اڪ پڇا مار شمد هي لاڳي - سڪور آء مليا وڏڀاڳي
انتر ساچ روهه رلڪ رالي - سهج سماوي سولي هي.

راڳ مارُو، محلا ٻيجا، سولهو (١٢)٢

(٢٠) ٻنج دوُس چتوهه وڪارا - مايا موهه ڪا اِيهه پسارا
سڪور شيوي تان مڪت هووي - ٻنج دوُس وس آيا.

٢٣(٧)

(٢١) ٻسي ڪام ڪروڌ آهڪار - اوُني مايا موهه پيار
ٻرڀ ڪي نيڪ رهي دِن رات - يار ٻرهم جس ڪري داس.

راڳ ٻسرع، محلا ٻنجوان، شبد (٤٣)

(٢٢) ٻنج چور ول لاڳي نڪريتا - رام نام ڌن هَرِيا
ڪوُرمب ڪوح ٻرِي لب ٻڪرِي - ڌَن ٿابس راس ابرياَ.

راڳ ٻسنت، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢٣) ڪام ڪروڌ لوب مُد مَتسر - اِهسه آرپ سڪل دانَ ڪِيا
متر دِروراء هسِر اُوڪڌ ڪسور دِيئو - لتّ مليو سڪل ٻرِ ٻِيا.

راڳ سارنگ، محلا ٻنجوان، شمد (٣٣)

(٢٤) من ڈاتا مسن مَنگتا - مسن سِرِ گور ڪرتار
ٻنج مسار سڪ پايا - آنسا ٻرهمر وياچار.

راڳ ٻرپالي، محلا پهلا، شمد (١٠)

(٢٥) ٻيِ ياوِ حاڪي سي جَن حاڪرُا ڪرهِ - هوُمي مَتل اَنار
سدا حاڪهِ ڪور اَبٿا راڪهِ - ٻنج ٺَڪر ڪادهِ مارِ.

راڳ ٻرپاڃي، محلا ٻيجا، اشٽپدي(١)٢

(٢٦) ڪمر آنسا ڪر لهي - مندر دِيئه جَراء
پالڃہ ٺڙڪي مارڪي - رهي رام لِوُ لاء.

سلوڪ، ڪمر صاحب، (٨٣)

(٢٧) ڪمر اِڪ مرلتي دء مَتي - دوء مرلتهِ چار
چار مَرلتهِ ڄهہ مَتي - - چار ٻرڪ دء تار.

(٩١)

---

١. ٻنج وڪار. ٢. ٿاس ڪريا. ٣. للوار. ٤. هِتوُو ڪريا. ٥. ٻرماتما. ٦. ٻخشش. ٧. لٽي وجي ٿا. ٨. اچي وجي لسي. ٩. لشو. ١٠. حسد. ١١. مار، دوا. ١٢. داتار. ١٣. ٻسو. ١٤. مٿان. ١٥. ٻکران حو يزوِ. ١٦. ٻرٻهر. ١٧. اوجاڳر. ١٨. هردو. ١٩. حلالي جڏي. ٢٠. آهڪار. ٢١. آهڪار ۽ اَگيانتا. ٢٢. آهڪار، اگيانتا، راڳ ۽ ديش. ٢٣. آهڪار، اگيانتا، راڳ، دليش، ڪاما ۽ ٽرشنا. ٢٤. ڪامنائون ۽ ٽرشنائون.

(٣) وِڪار دوُر

(١) راکھِ پتا پربھ[1] ميري - موھِ نرگڻ سڀ گُڻ تيري. (١٠,١)
پنچ بِڪادي[2] ايڪُ غريبا - راکھُ راکنھاري[1]
کيد[3] ڪرھِ اَر بهت سَتاوھ - آيو سرڻِ تُهاري[1]
ڪر ڪر ھارِيو اَنڪ بهُ ڀانتي[4] - ڇوڏھِ ڪتهوُن ناهِي
ايڪ بات سُن تاڪي اوٽا[5] - سادھ سنگِ مِٽ جاهِي
ڪر ڪرپا سنت ملي موھِ - تن تي ڌيرجُ پايا
سنتي منتُ[6] دِيئو موھِ نربھُ - گور ڪا شبد ڪمايا
جيت لئي اوءِ مها بِڪادي[2] - سَهج سُهيلي باڻي[7]
ڪھ نانڪ مَن ڀيا پرگاسا - پايا پدُ نرباڻي[8].

[راڳُ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٥)]

(٢) جَب اِھ من مھ ڪرت گُمانا[9] - تب اِھ باوَر[10] ڦرت بِگانا[11]
جب اِھ هوُنا سگل ڪي رينا[12] - تالي رَميئا[1] گهت گهت چِينا[13]
سَهج سُهيلا ڦل مسڪيني[14] - ستگوُر اَپني موھِ دان ديني. (١٠,١)
جب ڪِس ڪئُ اِھ جانس مَندا[15] - تب سَگلي اِس ميلهِ ڦندا[16]
ميرُ تيرَ[17] جب اِنھ چُڪائي[18] - تالي اِس سنگ نهي بَرائي[19]
جَب لِن اَپني اَپني[2] ڌاري - تب اِس ڪئُ هيءِ مُشڪل ڀاري
جَب لِن ڪرڻي هار[1] پڇاتا[13] - تب اِسڪو ناهي ڪڇ تاتا[21]

---

١. پرماتما. ٢. وِڪار. ٣. نقصان. ٤. نموُنا. ٥. اَجهو، آسرو. ٦. منتر، اُپديش. ٧. گيان.
٨. آنند روُپي. ٩. شڪ، ايمان. ١٠. پاڳل. ١١. بيگانو، وچڙيل. ١٢. خاڪ. ١٣. جاڳي، سڃاڻي ٿو. ١٤. نمرتا، نهٺائي، غريبت. ١٥. خراب، بُرو. ١٦. جار، ڦاهيوُن. ١٧. ڏَئيت
ڀاوَ. ١٨. دور ڪئي. ١٩. ويري. ٢٠. لالچ، موھ. ٢١. بُرائي ڀچار، ڪاوڙ ڪاوڙوُن.

(٤٦) اُتوڻ سو اکسو کوڻ[1] کـنڌ - جھوسا[2] مٺيسنا مسنتٌ
اي لوڙ پيٺي[3] واس[4] کر - لسان ٿس آوي کنت. (١٣٧)

(٤٧) سي داڙيان[7] سچيا - جسي گـرو چرني لگـن ساروگ، محلا ليحا،
اَن ڏِن[8] شتون گـرو آبسٽا - اَن دِن اَلند رهين (٥٢)
نانڪ سي مُهن[9] سوهٽي - سچي ڏر دسٽن[10].

(٤٨) جھه پراني هوم‌ـچ ڪـيي - ڪرتا رام[3] بچان سلوڪ، محلا ناوان،
ڪهه نانڪ[10] وِه مکت نر - اِهه من ساچي مان. (١٩)

١. کميا. ٢. زبان. ٣. نيڻي. ٤ هي معنعنعي پيڻ. ٥. وڻا وستر، کڻ. ٦. ڀتي بسرمالما.
٧. ڏاڙهيون. ٨. راسد ڏيهي. ٩. برمالما. ١٠. ڏسڻ مراهن نا. ١١. اهر.

(۱۸) جني آپ گوايا تني پر پايا - رنگ سڻ رليا مائي
سدا رنگ راتي سهجي ماتي - اَن دِن نام وکاڻي ۔

راڳ وڏهنس، محلا
تيجا، ڇنت (۳)۱

(۱۹) سچي نام سماني هر گڻ گائي - مل پريتم سک پائي
سدا آنند رهي دن راتي - وچهُ هؤمي جائي ۔

راڳ وڏهنس، محلا
تيجا، الاهڻيا (۲)۴

(۲۰) جب هم هوتي تب تون ناهي - اب تون هي مي ناهي
انل اگم جيسي لهر مئيو دڌ - جل کيول جل ماهي ۔

راڳ سورٺ، ڀڳت
روداس، شبد (۱)

(۲۱) هؤمي پيڙ گئي سک پايا - آروگت ڀئي سريرا
گور پرسادي برهم پڇاتا - نانڪ گڻي گهيرا ۔

راڳ سوهي، محلا
چوٿان، ڇنت (۲)۱

(۲۲) سڻ باوري مت جاڻهه - پريم مي پايا
سڻ باوري ئيه رهڻ - جني پريم ڏيايا ۔

راڳ سوهي، محلا
پنجوان، ڇنت (۴)۱

(۲۳) ٻاڻي پکا پيس داس کي - تب هوه نهال
راج ملک سکدار پئان - اگني مهه جال ۔

راڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (۴۴)

(۲۴) نيچ تي نيچ اَت نيچ هوء - کر بنتي بلاوءِ
پاوَ ملووان آپ تياگ - سنت سنگ سماوءِ ۔

(۴۵)

(۲۵) سنهه سهيري ملن باٽ کهڙ - سگرو اهن متاوهه
تهُ گهر هي لالن پاوءِ - تب رس منگل گن گاوهه ۔

(۱۲۸)

(۲۶) مي ناهي کچ هئه نهي - کچ آهه نه مورا
اوسر لجا راک ليهه - سد نا جن تورا ۔

راڳ بلاول، ڀڳت
سڌنو، شبد (۱)

(۲۷) ٻوهه چرٽا تل اوپر آوهه - انسي شيو کماوهه
آپس تي اوپر سب جاڻهه - تهُ درگهه سک پاوهه ۔

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، شبد (۲)

---

۱. اهنڪار، ايمان. ۲. پرماتما. ۳. پريم. ۴. آنند ماڻڻ. ۵. متل، مست، مگهن. ۶. واءُ، واچوڙو. ۷. مهاساگر. ۸. روڳ. ۹. نروپو، شُڌ. ۱۰. چڪي پيهڻ. ۱۱. سنت پرش. ۱۲. سکي، خوش. ۱۳. ڌن، دولت. ۱۴. جلاءِ. ۱۵. منت ڪري. ۱۶. سڏيان. ۱۷. پير، چرن. ۱۸. سکي. ۱۹. پرماتما سان ملڻ جي. ۲۰. منهنجو. ۲۱. هاڻي. ۲۲. تنهنجو. ۲۳. هيٺان.

(٨) ارهر ڪيالـسي - اوُح لـسي اوُچا
مَن اَئِنيءِ هـيءِ - سب لي ائِچا. (٢)،

(٩) هـوء سڪل ڪـسي رنگا - هـسر سنگ سَمُوءِ
دوُڪ ڏ ديئي ڪـتيءِ هيٺ - پَعِ سٺ گهر جاوءِ. واڳ گـوڙي، محلا پنجوان، وار (١٧)

(١٠) سب هرِ هولي لب لَرِ ناهي - اَب لَرِ هٺ هـسر لساهـي
اَب هُر لر ايـڪ پئي هيءِ - ايـڪيءِ دتکمه من پتيغاهي. واڳ گوڙي، ڪمر صاحب، شد (٧٢)

(١١) هؤميءِ کوء کوء ڪري سيگار - لَٺ ڪاڻِ سيهيءِ روُيءِ پتار
لَٺ لانڪ ڪنتيءِ من پاويءِ - جِرِڏ وڏالي اَئِيءِ خصم سَماويءِ. واڳ آسا، محلا پهلا، شد (٣٦)

(١٢) ڪوُرمڪ نِپوُمه هرِ لاڳيءِ پاءُ - پوُريءِ اسال وچهڙ آب ڪواء
مبرا پربّ ساچا آبي جاڻِ - گرو ڪيءِ شبد آنتر برهم پچاڻِ. واڳـ آسـا، محلا ليجا، شد (١٢)

(١٣) انڪ پالنمِ ڪر شيرا ڪرشيءِ - هٺ بران ڏن آڪيءِ ڏر يتئي
پاپي بَڪا ڪـروُن لبع اَيمان - اَنڪ پار جانئيءِ قـرباڻ. واڳـ آسـا، محلا پنجوان، شد (٨٤)

(١٤) نِڏ غـربـي خرچ لبهڙ - هؤميءِ بڪ هـاُرهـ
ساچا هٺ پرا سـودا - وڪـر نام واپـارهـ. (١١٤)

(١٥) سـرغانٽي سدا پـر پـاپا - هـؤمـيءِ آپ گـواء
پـر سپتي آن پن گـهـ رهي - سِيءِ سيع سڪ پاء. واڳ آسا، محلا ليجا، اشتپدي (٦)١١

(١٦) اَڪيءِ حسامه لـ. هورِ هيءِ - اَڪـيءِ هيٺ لويءِ
جيڪي ليڪيءِ پمٺ پـويءِ - جيڪي سٺي ڪيءِ. واڳـ آسـا، محلا پهلا، وار (١١)

(١٧) سـپتو لويءِ آپ ڪٺ - بر ڪٺ لويءِ ڏ ڪـرء
ڏر ناراهؤ لوليتيءِ - لويءِ سـو گـڙرا هـوء. (١٣)

---

١. پاڻ کي سمجهوي لـو. ٢. ڪاڪ، متي. ٣. برمالما. ٤. اهنڪار. ٥. مان. ٦. مؤح م اچي وحي لو. ٧. حڪماءُ استري. ٨. مالي لو. ٩. ناح. ١٠. بربر. ١١. گهٽا، ڪئين. ١٢ لمؤناه. ١٣. سـربر. ١٤. وچٽا. ١٥. پڌي. ١٦. حلالي چڏ. ١٧. لدو لڳائي آهي. ١٨. برلوڪ م. ١٩. لمي ڏو. ٢٠. پـاس پـوَن، قـبوُل پـوَن. ٢١. پالنڪي. ٢٢. بن کي. ٢٤. ساهمي ۽ وهئي لروي ڏسـو ڏ هولمون پڙ. ٢٥. گورو، اَئر.

(١١) مايا موهه اِهه من رنگيا - موهه سُڌ نه ڪائي رام
گوُرمکهه اِهه من رنگيئي - دوُجا رنگ جائي رام.
(راڳ وڏهنس، محلا تيجا، ڇند (٤)٥)

(١٢) اِهه سنسار ٽي تبهي ڇوُٽئه - جئه مايا نهه لپٽاوهه
مايا نام گرب جوُن ڪا - اِهه اَبج ڌرس پاوهه.
(راڳ ڌناسري، پڳت ناميديُو، شبد (٢))

(١٣) مايا موُهه ڌرڪني نار - پوُنڌي ڪامڻ ڪامڻيار
راج روُپ جوُٺا ڏِن چار - نام مليءِ چانڻ اَنڌيار.
(راڳ بلاول، محلا پهلا، شبد (٣))

(١٤) مت پوُلهه مانُک جَسن - مايا پرمايا
تانڪ تِس پت واڪسي - جو پريب پهراُيا.
(راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٦))

(١٥) جِههه اُهه جاءِ تهين سک پاوي - مايا تاُس نه جهوُلاي ڌاوَ
ڪههه ڪبير ميرا من مانيا - رام پريت ڪي اولي ڌاوَ.
(راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (١٢))

(١٦) ڌ نڌا ڌاوت رهه گئي - من مهه شبد اَنند
ڏرجن ٽي ساجن پئي - پيٺي گور گوولند.
(راڳ رامڪلي، محلا پهلا، ڌ کٺي اونڪار پوُڙي (٣٦))

(١٧) جان پر اَندر تان ڌن باهر - جان پر باهر تان ڌن ماهر
بن ناوي بهه قير قراهر - ستگوُر سنگ ڏِکايا ظاهر.
(راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٨))

(١٨) مايا ممتا ڇوڙي نه جائي - سي ڇوُٽي سچ ڪار ڪمائي
اَهه نِس پگت رٽي وِيچاري - تاڪر سنه تن آئي هي.
(راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١١)٤)

(١٩) مايا موهه سب آپي ڪينا - گوُرمک وِرلي ڪِنهي چينا
گوُرمک هووي سو سچ ڪماوي - ساچي ڪرڻي ساري هي.
(راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (٦)٧)

(٢٠) مايا سات نه چلسي - ڪيا لپٽاوهه اَنڌ
گور ڪي چرن ڌياءِ توُن - توُٽهه مايا بند.
(راڳ مارو، محلا تيجا، وار (٢١))

١. گوُروءَ ڌناران. ٢. بيا موڙيئي. ٣. چِنڌي، ڦٽي ڪري. ٤. موهيندڙ. ٥. اُن چاُن عورت. ٦. ڪامڻ هڻندڙ. ٧. سوجهرو. ٨. مهر ڪئي آهي. ٩. ساوڌان ٿئي وارو اِنسان. ١٠. ڌوڙڻ. ١١. اَجهو. ١٢. سنساري وهنوار. ١٣. پٽڪڻ. ١٤. ڌشمن. ١٥. عتر. ١٦. پتي پرماتما. ١٧. موهڻي مايا. ١٨. اَندر. ١٩. جوُٺين جا چڪر. ٢٠. رات ڏينهن. ٢١. ... ٢٢. سوجهرو آهي. ٢٣. هي اَنڌا اِنسان. ٢٤. بندن.

جو مالڪي سو اُڪا رهي - اس سنگ راچي سو ڪڇو نہ لهي
اسي لياڳ سب سنگت ڪري - وڏ ڀاڳي نانڪ اوهہ تري.

[راڳ رامڪلي، محلا پهريان، شبد (٢٩)]

(٣) مدُونا ناچي پڪب پرڙاني - ڪرر ڪي شبد مَني من ملاني
سچا لال ٻوُرى ماٻا موهہ چُڪالي - شبدي لرَس ڪراوٽنا.
راڳ ماجهہ، محلا لعا، اشٽپدي (٣)٢٠

(٤) سنتن ڪي ٻدن ڪالي هر راء - لان ڪدُ ڪهان وٻاپي ماء
ڪهہ نانڪ جن ڏوڙ سب ٻالي - ناڪدُ زڪت نہ آوي مانيّ.
راڳ گوڙي، محلا پهريان، شبد (١٩)

(٥) اي ساحن ڪج ڪرهہ اٻاٻا - جالسي اوء پڪم اهسہ ماٻا
ڪر ڪرٻا سب سنگ ملائي - نانڪ ناڪي زڪت نہ مائي.
راڳ گوڙي، محلا پهريان، پاون اکري، (٧)

(٦) موهہ ماٻا ڪي سنگ نہ لبّ - من مهہ راڪي هر هر اُيڪ
اَنڌڪار دٻڪ ٻرگاسي - نانڪ ٻرم موهہ دک تهہ لي ناسي.
راڳ گوڙي، محلا پهريان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦)١٨

(٧) جن ٻينا سي مست ٻٽي هسي - اُوني ٻدن قساهي
جوائي جوت سماٽي ٻتر - لان جوڏي ماٻا ڪي لاهي.
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٨)

(٨) اَموت ٿاُ نام - جن گرر لسي ٻاٻا
نانڪ داس - تَسري لن ماٻسا.
راڳ آسا، محلا پهريان، شبد (٥٦)

(٩) سگل لياڳ - هسر سرٽي آٻسا
لس خَسن - ڪهان ٻباپي ماٻسا.
(٧١)

(١٠) سَرٻني سربي - ڪيا ڪههَ ٻالسي
جن ساچ ٻچانيا - لسن سرٻني ڪالي.
راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٩)

---

١. ناچ. ٢. ٻرماتما. ٣. ماٻا، ٻدارٿ. ٤. وڇوڙ، نزديڪ. ٥. اُدم. ٦. ڏکيو ٻڙجل ساگر. ٧. قاٿل. ٨. ڏيئو. ٩. هر رس ٻيتو آهي. ١٠. اندر ٻ. ١١. فالسدو، نسٽو. ١٢. سب سساري اماٿون. ١٣. نانڪو، ماٻا. ١٤. ڪالي جڏي، جيتي جڏي.

باب ستون

من جي موٽ

(١) مايا جي موهه مان ڇوٽڪارو

(١) اِن سنهه پريت ڪري گهڻيري - جهه مليئي لهه وڏيئي وڏاري
ڳل ڇوڙي جهه ڇوڏهه ناهي - لاڳ ڇٽي ستگور ڪي پاني
حڪ موهني هسر ليائه گوائي - نرڱن مايو وڃسي واڏائي. (١٠ ر٠)
اَنسي سُندر من ڪهه موهيئ - پات گهات ڳرهه بن ان جوهيئ
من تن لاڳيئ هونڪيئ ميٺي - گور پرشاد ميئ ڪوئي ڏيٺي
اَڳرڪ اسڪي وڏي نڪائو - ڇوڏهه ناهي باپ نه مائو
ميلي اپني اَن لي پانڏي - گور ڪرپا لي ميئ سگلي ساڏي
اَب موريئ من پيا اَنند - پهه ڇوڪا نولي سب قند
ڪهه نانڪ جان ستگور پايا - گهر سگلا ميئ سُکي بسايا.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٧)]

(٢) ڳُهه ڪر پڪڙي نه آئي هات - پريت ڪري چالي نهي سات
ڪهه نانڪ جهه تياڳ دني - تب اوهه چرڻي آءِ پئي
سُڻ سنتهه - نرمل بيچار
رام نام بن گت نهي ڪاني - گور پورا پيئت اڌار. (١٠ ر٠)
جب اسڪهه ڪوئي ديريئ مانُ - تب آپس اوبر ڪيئ ڳمان
جب اسڪهه ڪوئي من پر هريئ - تب اوهه شيوڪ شيوا ڪريئ
مکهه بيراويئ انت نڪاويئ - اڪت نور اوهه ڪهي نه سماويئ
اَن موهي بهتي برهمند - رام جني ڪيني کنڊ کنڊ

١. مايا پداوت. ٢. ڳچيءِ کي. ٣. پرماتما. ٤. وات، رستو. ٥. پاڇهه، مهر. ٦. مايا جا اڳوان
با عتبار، پنجئي وڪار آهن. ٧. پتا، من. ٨. ماتا، بُڌي. ٩. سامهون ڪڙا ڪيا آهن. ١٠. فتح
پاتي آهي. ١١. سوگهو. ١٢. ايمان. ١٣. دُور ڪري ٿو. ١٤. داسي ٿي. ١٥. موهي ٿي.
١٦. هڪ هند. ١٧. پڪت. ١٨. پرزا پرزا ڪري جيتيو آهي.

جيئن جو مـن پنهنجيءَ ۾ رتل آهي، تيئن ئي ئي رت جي رحمت ٿئي ٿي. هن جو اندر ناهر جي بڻجيءَ ۾ اچي ورو آهي. هو ئي ٽڪرن ڪيائي آهي. هُن جو من مواڻيءَ ۾ آهي ۽ هن جي جيئن نڪداريءَ ۽ ڏيالتداريءَ ۾ آهي. هو ئي ابديت ڏيڻ جو اڌڪاري آهي. هو سڪيا واري، ابديت ڏني ٿو ۽ ابديت ڏني، وري سڪيا پرائي ٿو. هيڏو ابديت ۽ سڪيا، پنهنجي سائنجي سڪي جا ٻه طرف آهن. هو ٻاڻ ئـ. ٿو ٻولي ٻر سددس جيئن جي ٽحپتاس جو اظهار ٿو ڪري. مدهوالتس الاهي الهام ٿـو آهي. سڪٽي ڪُنيءَ جو آيامڻ آهي پـا ڪڇن ڪڙران جي ٿـرهڻ جو آواز ته آهي ٻرُ ٻرٻل گهڙي ۽ ڊرال ڪيرن جي سالمن ڪهي. سالم جو ساز آهي، سانس جو آواز آهي. دلبر جي دوري ئي اڙ اڙ ڙئي ٿي ۽ ڙڊڪي ماتڻ ۾ آئي ٿي. اٿهيءَ ماتڻ ۾، پراڻتيءَ جو پيغام آهي. پيغام پڌاڻ لاءِ ڪوس ڪاڻ ڪڻي ونڊي. قرب جا ڪنل ٻاٽهي اچي ڪُنا ليندا، جيئن پڻو ڦلن ئي ۽ ماکيءَ جون مکيون ڳل ٿي. اها آهي سچي شوق جي پدوي ۽ ٻهڄ، ٻرواڙ ۽ پراڻتي. اهو ڀَوُن پراڻتيءَ جو پد آهي ۽ اهوئي نسوري اوڙليءَ جو به پد آهي.

بالڪل جاچيو هوندو ته هن پستڪ جي پهرين ڀاڱي جي پهرين جهن ٻاٻن ۾، صاحب اپنڊيو اتن ۾، پرماتما جي مهما ڳائي آهي ۽ لڳ ڀڳ سائي مهما ڳائل آهي ستگور جي، ستن جي، شبد جي ۽ آخر ۾ شيوڪ جي. صاحب سمجهائيو آهي ته ستگور لوڙي سبد پنهنجي پرماتما جا روپ آهن. وري نام ئي اوڻڪار آهي ۽ اوڻڪار نام آهي. هنڌهن سچو شيوڪ، رچي واس ٿئي ٿو، ته پوءِ شيوڪ ۽ پرماتما ۾ يا شيوڪ ۽ ستگور ۾، ڪو به فرق ڪونه ٿو رهي. مطلب ته پرماتما، ستگور، سبد، نام ۽ شيوڪ، سڀ سائي شيءِ، هڪ يا ذات آهن. ناڻا جدا جدا آهن پر مدهين ڪري هو پيد ڪونه آهي، جهڙي ساگر جو پاڻي جدا جدا ناسڻن ۾ پئجي، يا پوم آڪاش جا پرزا جدا جدا جسمن ۾ ڪُڙجي، الڳ الڳ روپن ۾ ناڻن سان سڏجڻ ۾ ٿا اچن. سو سچو شيوڪ، هنڌهين رنگ ۾ رچي لال ٿئي ٿو، تنهن سندس سُندر دشا جو بيان ڪرڻ اڪار آهي. ٻاڻي، پرماتما ۽ پرڪرتي، ڪنهين ئموڙلي آهن، ڪنهين ڏهوڙلي آهن تـ ڪنهن اڪموڙلي ٿـي پون. ٻاٽهي ٻيد رکن ته ٻاٽهي پيد مٽائين. اهي الاهي عشق جا اسرار آهن ۽ وحدت جا وهنوار آهن. آدليمع، وشت دليمع ۽ دليمع جا عجب عجب ۽ الڳ الڳ آزموُدا آهن. پر سائنجي آفتاب مان الا آهن. ترالا ترالا نيارا آهن پر سائنجي ناطر جا نطر آهن. ڪو ورلو سمجهي سچاڻي، سُچاڻي ساڃاهي.

گور ٻاٽيءَ ۾ آڻيندس
سان واڪ ۽ وچن وٺين پر عمل هڪ اکر تي به ڪونه ڪرين.
ي نه من سنسار مان نڪري، ڪڏهن ستگور ۽ سنتن ۾، نام ۽ نرنڪار ۾، نه ويراڳ لڳسي ۽
ي ٻاڳ اچي. پر حقيقت ۾، ٿهنجو من، اڃا انڪيل آهي، لوڀ لالچ ۾، سنساري سمبندن
ر ۽ سرٻرڪ سوادن ۾. اي معمڪ، مالڪ ڏانهن منهن متي ڪري، اڪيون ٻوٽي ۽ متو ڏوٽي،
ون مڪ سان چا ٿو چوين ۽ من سان چا ٿو طلبين؟ آهڙي زباني حرفتبازي، ڪيئن ڏٽيءَ
در قبول پوندي؟ اِهي اَعمال، اَلوهيت ۾ ڪيئن آئيندا ۽ اوڙاهه طرف ڇو نه نيندا؟ جي
سانگ رچايي، رام رڄهڃي وڃي، نه ناٽڪي ۽ نرڪي سيتائون، ستيئون ۽ ساوترائون،
چو ڪوني لي ويهي ڪن مَئين؟ اِنهن اَفعالن سان نيتارو ٿيڻ، ناشدني آهي. اِنهن ڍونگي
ڍولڪن سان ڍولڻي کي ڏ تارڻ، ناممڪن آهي. سچائيءَ ۽ صفائيءَ لاءِ ئي سائين سڪي ٿو.
ٿهن ڪري، اي ٻندا، هت صاف ڪري ۽ من اُجل ڪري، ميدان ۾ اچ. جي
سچ ڪهڻي تہ آپو ڇڏي، آپ ۾ اچ. سَڪتو ٿي، شرن ۾ اچ نه لڄ پت ۾ رهڃي اَچين ۽
ٿُو ساگر مان پار پوين. پيا سڀ اُدم ۽ اُپاءِ ڦِنا ڪري، اِڪو اونڪار جي اوٽ وٺ، نه ٻوم
پد پائين، جتي ئي ٻوم سڪ آهي. اُلي نه ڪهڙي چت جي چترائي ۽ نه دماغ جي دليلبازي.
اُني ڪهڙي سڪ ۽ سچائي، ايمان ۽ اَور چائي، مروت ۽ مرياداا، عاجزي ۽ اِلتجا، پڇتاءُ ۽
پراشچت، پرارٿنا ۽ پريم. جن کي اِهو سَمر ساڃ آهي، تن جي ساڃي آهي. ٻاقي پيا سڀ،
تمدائن ۽ ترشنائن جو ترشو ڪٽي، پيا هڪ نه ٻيءَ جوُٽيءَ ۾ پٽڪيدا پر ٿانءُ نه پائيندا.
راڳه بهاڳڙا، محلا
پنجوان، چنت (۴) ۴
اِهه اِرڏ سوامي سَندا
جو سرڻ آويءَ لِس ڪنت لاويءِ -
هر ڪنتُ مِليا - سدا ڪيلَ ڪرندا.
ٻِرونَتِ نانڪ
سو اي ٻندا، هاٽي نه ٿُهنجي چادر به ٻُراٽي ٿي وئي آهي. اج نه ڦِتي تہ سياٽي
پڪ ڦِسٽي آهي. پر دل نه لاهه. اَڃا ٻہ وقت ڪونہ ويو آهي. رڳو من جي مت لباڳه
۽ اَوڳڻن کان ڪنارو ڪر، نه آهستي آهستي، ڳڻ اچي واسو ڪن. پوءِ آلر جوت جلاءِ،
سرناگتيءَ روُپي ڏِيئي ۾، پرارٿنا روپي تيل سان ۽ شردا روُپي وٽ سان، نه من ٿوُن ٻه
ملهه ڪڍين ۽ الله وٽ اَگهامين. ٻاقي ٻي ڪا هڻ ٻڃاڙ، ڪارگر ۽ مددگار نہ ٿيندي. پر جي
ٿُهنجي من جوُن منشائوُن ۽ مرادوُن، اڃا مِٽيوُن ئي نہ آهن نہ پوءِ انهن کي گور ٻاٽيءَ جي
ويراڳي واٽيءَ جا وستر پهرائي، لوڪ نہ پيلاءِ نہ مان ٻه ڪو ڪري، ڪيرتنڪار يا ڪٿاڪار
آهيان. پر سائينءَ سامهوُن اِهو سڌو سنوانو سوال ڪر نہ من چوٽ ڪاني، موت ڪاني. جڏهن
من موت ڪاني، ٿڌهين ئي، ويراڳي واٽي مڪ ئي سهين. من جي موت ٻيا، ودٻا، وياڪيا
۽ وارتائون، وانعه جي واد وواد آهن، ڌترت آهن، ڳڌه ئي سنج آهن، سيڪاربل ٻاندر ۾
ڪلابازيوُن آهن. وندرائيندڙيوُن ٻلاشڪ پر پار موُر ڪونہ پهچائينديوُن.

ته وڇوڙي ڏنارن لئي لو، ڇو ته وڇوڙو ئي وصل جو وجهه آهي. لهن ڪري وري، وصل وري لو وڇوڙي ۾. ساگر جو پاڻي ٻاڦ ٿي، چڙهي وڃي مٿي گگن ۾، بدلجي بادلن ۾، ورکا ڪري برسات ۾، جبلن تي ڪڪر ٿئي، جمي برف ٿئي، رڃي ابهر ندي ٿئي. ندي انهن ور ور ٿئي جسر ادائي. گڏجي وڇڙي، وڇڙي گڏجي، ڪرلي لڙڪي، اڙڪي لو ٿئي، ڇهڻ کهاڻ گهور واري وڻجاري جي. ساگر ۾ ندي گڏجي، لـه ڦوڪجي ڪوله لو ۽ جي ندي لڪري وڃي، ته نسي ڪوله لو، ڇو ته پاڻ خرد پرواز آهي ۽ ڪٿين لداؤن منحوس سماڻ آهي. وصل ۽ وڇوڙي جي اهن گردش آهي، جنهن ڏهن رامه جي پاڻ رالد آهي.

ڪهر، نديءَ ۽ ساگر جي ميل جي مشابهت با مڙد ۽ زال جي نفساني پيار سان پرمل کو انداري دکائڻ لاءِ ڏجي لو. باقي ٻڪران ۽ يڪسه جو باطن لاڳاپو ته لاثاني آهي. سندن ڊڙ ۾ انس آلد آهي. آهن يڪيدن لـه هڪ ٻه ڏسڻ ۾ پيا به اچن، جيئن پاڻي الڳ ٿي ڪالهه نديءَ جي صورت ۾ هـو، اج گڏجي ساگر جي روپ ۾ آهي، ته سيان وري وڇڙي برسات جو بادل ٿيو. يڪسه ٻڪران سان گڏجي، ته گلشن جي گلزاريءَ ۾ آهي ۽ جدا ٿئي، ته اڙڪ ۽ تلاش ۾ آهي. اهي رلک ۽ رلکي راجا جا آهن، راز جا ناز آهن، اشارت ۽ آواز آهن، پالڻهارن لاءِ پروانا آهن، حسين لاءِ مشعال آهن، لـه پلي راهه روشن ٿئين ۽ سفر سڦالو ٿئين. لاشڪ لـه سچي يڪتي، وصل ۽ وڇوڙي جي پيد کان پري آهي، جدبات ۾ حذب آهي ۽ مرزونيت ۾ متناسب آهي. متوازن بالذات آهي، شانتمي آهي، آنندمي آهي. ته اپامي لي ۽ لـه اپرکي لي، ته ڪجي لي ۽ ته دجي لي، ته ڏڏي لي ۽ ته پرکي لي. گيان ۾ گڏجي لي ۽ ڪرم ۾ اڏجي لي. پرماتما سان پيدا ٿئي لـي، پرماتما اڳيان هڪڙي ٿي ۽ پرماتما ۾ سمايل ٿئي لي. يڪسه لي يڪتي آهـي ته يڪتي لي يڪسه آهي. اهـو ٻڪران جو پيد آهي جو يڪتيءَ ذريعي سلجهي لو، ته ٻڪران، يڪسه ۽ يڪتي ايڪ آهن.

هي بندا هاڻي سوچ ۽ سمجهه ته سچي برارلنا ڇا آهي، سرناڪتي ڇا آهي، يڪتي ڇا آهي، الاهي عشق ڇا آهي؟ سائينءَ جي شرن ۾ اچي شيوڪ، برارلنا معرفت ڇا لو طلبي ۽ تون ڇا ڪورلدو آهين؟ هو ته مالڪ وڏ منڪتر آهي ۽ تون ته منڪتر آهين. هوڏاهن هو چاهي لو سچي سمجهي ۽ تون اڃا ڪوڙ جي ڪچڙ ۾ پيو لو لڙهين. جيئن ڪـر ڪمالر ٻَت، پتا ڪي منهن سامهون پيري پرلدو آهي ۾ پنيان پيشاب ڪندو انس ۽ جنهن ڪا ڪاٽي ٿدن، سس ڪي سامهون مٿو نيڪيمدي آهي ۾ پنيان پڙلدو ڏيندي الس، لبن لي اڙن، منڊر ۽ مڙهيڙن پيٺي، مورتن ۽ مورتين اڳيان مٿو نيڪي، وري اچي اعالي ڪوڙ جي ڪار ڪمالين. مڪه سان منترن جو مطالع ڪرين ۽ من جي منترات ۾، مايا ۽ ممتا، مغروريءَ ۽ هٺ ڌاريءَ جا مهڙ مچائين. من صفا ۽ سچو لور ته آهي ۽ هلير آهين دمراهيءَ جي هام هڻين.

... اوڳڻ مٽجن ۽ اندر اُوجل
ٿا، عيب ڌوپجن ٿا، وڇارنا سنوارجي ٿا، پرارٿنا نبلن لاءِ بل آهي،
پرارٿنا ذريعي، آپو مٽائي ٿي ۽ پاڪ ڪري ٿي، پرارٿنا
ٿو. پرارٿنا آپوترتائيءَ کي پاڪ ڪري ٿي ۽ سو پرواهه نه آهي، جي ڀڳتيءَ جي شروعات
لاءِ سهارو آهي ۽ سڪين لاءِ سوغات آهي. نه به ڌپري ڌپري، خود
۾ پهنجي مرادن ۽ مطلبن حاصل ڪرڻ لاءِ، ڪٿي وڃي. گيان پرڪاش ڪندو ۽ ٻوڙ ال
ميسارجي ويندي، من صاف ٿيندو، ٻڌن ٽٽندا، پاڻي مچڻ مان ميتاج
يو هٿ چڙهندو. پوءِ ڀڳتيءَ کي پاڙ لڳندو، پڙ جو پرپاءُ پوندو، اُجالو ايندو، سٽل سجاڳ
دو ۽ سرناڳتي سقل ٿيندي. پوءِ مهر جا ميهن وسندا، اوڌيا ۾ اُجالو ايندو، هردو کُلي پوندو ۽
ندو ۽ سڀ ۾ سائين ڏسبو. پوءِ من مات ٿيندو، چپ بند ٿيندا، هردو کُلي پوندو ۽
ني وجندي رهندي. پوءِ سوکيم آهستا جا ٻه بند پڄندا، پريم پلٽو ڪائيندو، شانتي سرءِ
پاپڪ ٿيندي ۽ اکنڊ آنند پراپت ٿيندو. اِئين مطابق ڀڳتي ٻه آخر سچيءَ ڀڳتيءَ ۾ بدلج
ي. هڪ نه ڀڳتيءَ ۾، گيان به ايڪار آهي، پيو به صدق ڀڳتيءَ جي مارگ اي آٽي
او ۽ ڀڳتي صدق کي سلامت رکي ٿي. اِئين صدق ۽ ڀڳتيءَ مان ڀڳت پرگهٽ ٿئي ٿو ۽
انين اهو ڀڳت وري ڀڳوان ۾ جذب ٿي وڃي ٿو. لنهن ڪري، ڀڳتيءَ جي ساڌنائن جو،
سڪ سان سواگت ڪرڻ گهرجي، پوترتائيءَ سان پالن ڪرڻ گهرجي، نه جيئو جو اڌار ٿئي.

آنَ تياڳ جپهه هــر نام
ساچن سمت ڪــرهه اِهه ڪام -
آپ جپهه اَورهه نام جپاوهه.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ٢٠(٥)

سمر سمر سک پاوهه - جيئن ساگر ۽ ندي يا گهوٽ ۽ ڪنوار.
ڀڳوان ۽ ڀڳت، پاٽار انين جُدا يا مليل آهن، وجوُد ۾ اچي ٿي. پوءِ هوءَ
ندي جي اِبتدائي جبل جي چوٽيءَ واري اسرف ڳرڻ سان، ڪڏندي، زوُر جي
چڪ ٿي، هڪ ٽڪر کان ٻئي ٽڪر ڏانهن، ٽهندي، ٽهندي ٽهندي آهي ۽
هيٺائينءَ جي اهو ٿئي، ڀارائيءَ ٿيءَ ۾ پئي ٽهندي، ٿوهه ۾ ايندي آهي
آواز سان ٿهي ٿي، جيئن ٽيڙي نيگر، ميدانن مان لنگهي، نه شرمائي به آهي،
گوڙ گهمسان ڪندي آهي. ندي جڏهين ماترن ۽ ناز ڪندي آهي نه شرمائيندي آهي. پوءِ جيئن
۽ ساگر جي اَزديڪ پوندي آهي، تڏهين چپ ۾ گهوٽ کي گهمرائُون هٽائيندي آهي،
جيئن شرميلي ڪنوار، سهاڳ رات سيج تي، پيو اُپهرو، اُتاولو ۽ آڳرو ٿيندو آهي،
گهوٽ، باليءَ پوليءَ پانهن جي چڙهين هٽندي ٻه پيو اڳيان ٿڏي، نديءَ جي مرحبا
نه من پانهن ٻکه ۾ اچي، ليئن ٿي بيتاب ۽ بيچين ساگر به اڳيان ٿڏي، ڪٽي ويندو انس
ڪري، پانهن جي ٻيڪڙ ۾ جهلي، ڪاراڻ جي خاصيت ڳڏائي، ڪڏهن ڪٽي ويندو اُٿس
پنهنجي گود ۾! گود ۾ اچڻ بعد، ندي اِنين ٽڙندي آهي، ٽرندي آهي، سري پري
ڳڏجي ويندي آهي، جيئن ڪنوار ڪانڌ جي ڪچ ۾، جهٽڪ ورهين جو وڇوڙو، جدمن
جي جُدائي، صدين جو صدمو، ٿڌائيءَ جي وصل ۾ وسري ويو هجي. پر وصل جو ٿجل

ڀنڀ ٻانهيءَ جي، پنهنجو سنڌاوت آهي. اونهيءَ جو چمڪ رنگ پرماڻا جي پرواز ۾ گهڻو امول آهي، جيئن ماڪ جو ڦڙو ڦرو ۾، ڳال جو مرڪ ۾، چڪوڙڪ جو ڪاوڙ ۾، چڪور جو چنڊ ۾، جاڳرڪ جو اڏام ۾، هنس جو ڪنول ڪل ۾ يا پروانو جو شمع ۾. ٻئي طرف نه ڏٺا لڳس ٿي نه ٿو. ساهيءَ جي ساٿ لاءِ ٻچڪي پيو، سڪي پيو. ماٺ نه هوند ڦل وانگر ڦٽا سان وڇوڙي وڃان، انهيءَ ميان سمنڊ ۾ سمائجي وڃان. هڪ ڳالهه پڪ نه ليان ٻر جي ڪر پاڻ يا اوڏو پل ئي وڃڻ ٻڌجي نه وڃي، نه هوند يڪدم ٻئي پري ڪريان، نه ٻري محبت سان ماٺ رهان، جيئن ڪي چڪمڪ سان. شال مهڪجي هڪ پاڻهي پرماڻا جي پلاند ڪي ٻيڙي اهي، نه ٻي پاڻون ٻرڪليءَ جي ٻماڻي ۾ ٻئي هجي. انهن اهڙي ۾ رلو رهان، رمو رهان. انهيءَ ٻڪ هستيءَ ۾، ولوڙ ۽ وصل جا واچا ني وسري وڃن. اهو ته انهن ماهيان نه پاڻو پاڻ بدلجي ٿو، ته پاڻو سڀ ڪري ڇڏيان. دنيوي لاڳاپن مان لڳاءُ ڪجي، انهيءَ سان لڳاءُ لڳايان، جو خود پاڻ لڳاوٽ کان الڳ آهي. اهڙو عاشق ني الوهيت ۾ المست رهي ٿو. هو هاڻي مذهبي پابندين کان پار آهي. سڀ ڏورهي هيڏن نتي پيس.

ڪي چوندا آهن ته ڀڳوان جي ڀڳتيءَ جي ڪهڙي ضرورت پئي آهي؟ هي سرشٽي ڀڳواني اٽل نه انسان کان پڇي ڪونه ڀڳواني هلائين ۽ هي سرشٽيءَ جو سرشتو هلائي ويٺو، نه انسان جي مرضيءَ مطابق نورو ني ٿو هلائي. پوءِ ٻيا سنڌ نوري لڏي جي، پرلتان پرڻ جي ڪرا ڪٺ نه حاصلت چئجي. انهن انسان ته جيت هلائي سگهي ٿو، نه مهنجي ماتا پتا، نه مون کان پڇي موڪي جڳيو هو ۽ نه مهنجي پسنديءَ موجب موڪي پالي رها آهن. پوءِ جو مان سندن مڃتا ۾ رهان ۽ جو ونن پاڻ قبول ڪريان؟ اهڙي مڃورلي، زندگيءَ جي ذلالت آڻيندي يا بيوقت برباد ڪرائيندي. ساڳيءَ طرح، روحاني راهه ۾، اها مڃورلي نه جيون برباد ڪندي يا بيوقت بسهاري بڻائيندي. انسان ۽ حيوان ۾ وڏو فرق آهي ته انسوس آهي جو انسان خود پنهنجي حاصلت ڪري، جانور کان ته بدتر ٿي ٿو آهي. اهو نه پاڻ ڪورهي نه جيون جو انجام الغرضاڻيءَ ۾ نه آهي، الوهيت ۾ آهي. جيون جو اڌار، من جي مستيءَ مان نه ليندو، من جي مارڻ ۾ ليندو. من جي مستي لڏهن مرلدي، هڏهڻ من ايڪاڪر ۽ استعمال ٿيندو، انهيءَ اڳيان ايندو، جو خود ايڪاگرتا ۽ استرتا جو آب حيات آهي. انهيءَ ڪري، اهڙو رحي عادت بلڪل لازمي ۽ ضروري آهي. جيئن جانور کي ڪلي ۾ ٻڌي قابو ڪجو آهي نه ڀڄي نه، ڀٽڪي نه، ليڪن ني من کي ڀڳتيءَ جي ڏور ۾ ڏاڍو لڳائڻو آهي، نه بگڙي نه، ڀٽڪي نه. اوديا بگاڙي ۽ ڀٽڪائي ٿي. اوديا جا ڦل ٿي ٿا آهن. ڀڳتيءَ جا ٻاڙا ڏڻ دائر آهن ۽ آهي آهن گيان ۽ ويراڳ. ڀڳتيءَ مان نسي مڪتي ملڻي آهي، جو نه ڪرم ۽ گيان جي مارگ ٿي نه ڀڳتيءَ جي پاڻ سان سانڍيا ڪوي.

حسن ۽ حليمائي، لطف ۽ لاڏ، شانُ ۽ شوڪت، مانُ ۽ مرتبو، انداز ۽ آب تاب،
۽ ڪماليت، فيض ۽ فراخي، همدردي ۽ هم دلي، دلربائي ۽ دلداري، بيدپائي ۽
ئي، پرڪاش ۽ پرنورتائي. سڀئي تنهنجي آثار مهما ڪٿي آهي پر آثار به اڻپوري آهي،
۽ توُن ئي انت آهين، بيحد جو بحر آهين. ساري سرشٽي تو مان اُڀري ٿي ئي ۽ تو ۾
سمايل رهي ٿي. توُن نبلن جو بل آهين ۽ نڌڻن جو ڌڻي آهين، بيسهارن جو سهارو
ن. هي پڳيس وچل، هاڻي پنهنجو بردُ پال، شرن آئي جي لڄ رک. پنهنجي صاحبيءَ
شان رک. نڌڪي ۽ اَنات ڪي اَجهو ڏي. منهنجا عيب ۽ اَوگڻ نه ويچار. منهنجا پاپ
آبراڙ نه ڏيڻ. اهي آهن اَکيچا، اَڻگڻيا، تن جو اظهار، ڪهڙو ڪري ڪهڙو ڪريان؟
سربا هوُن ڪان ڪرنهن، نه ڏجها تو ڪان به ڪرنهن. پر معاف ڪر مڙيئي مدايون منهنجوُن.
مان ڪُوڙو ڪپٽي، ڪامي ڪروڌي، لوڀي لالچي، آپي اَهنڪاري، پاپي پاکنڊي،
ڪُڪرمي ڪُسنگي، اِپاٽو اَگياني، نيچن ۾ نيچ ۽ پسن ڪان به پري آهيان. واسنائن ۽
ڪامنائن، ڀاوناٺن ۽ منشائن جو غلام بڻجي، مان ته وڪارن جي وس چڙهي، چنچلتا جي
چڪر ۾ ڦاسي ۽ گناهن جي گپ ۾ گهڙي، پنهنجو مانش جنم اَڪيارٿ وڃايو اٿم. رتن
جڏي، ڪوڏيون ڪنيون ڪيون اٿم ۽ سڀين راهه ڇڏي، الٽي رستي تي رلي رهيو
آهيان. پرميل آهيان، پُليل آهيان ۽ پٽڪيل آهيان. پنهنجي ڪيل ڪرمن جو بار، مون
کي اونداهي کوهه ۾ هيٺ گهليندو ٿو وڃي. ڪريه اوهي واهي نظر نه ٿو اچي. هي منزا
مالڪ، منهنجو سڀ ۽ سگهه سُڪي ويا آهن. مون کي تنهنجي مدد ۽ مهر جي درڪار
آهي. هاڻي هٿ ڏي ته هلان. انسان خطا جو گهر آهي، ته توُن ڪميا جو گهر آهين. بندو
آهي بيکاري ته توُن آهين ڏاتار. مان به هڪڙو دکيو دردوند، تنهنجي در تي سوالي
آهيان. سنساري سپني مان سجاڳ ٿي، راهه جي رهنمائيءَ جي رحمت واٽ آڌر آهيان.
هاڻي ڀٽڪايان ٿو ۽ پڪاريان ٿو ته هي بخشڻهار، بخش گناهه. دڳ لاءِ، ته جيئن جو اندرن ڦرق
وڃايان، اَهنتا جي اَگيان نورس ڪرايان، ڪروڌا جي ڪرڻن جي روشني ڦهلايان.
هي نرمل نرنڪاري، مان اَنيڪ اَوگڻن ۾ اَٽڪيل آهيان ۽ وڃڙ وڪارن ۾ وڃڙيل
آهيان. منهنجي ويدن جي توکي واقفيت آهي. منهنجي مدان جي سڀ لوکي معلوميت
آهي. مون کي سُمت ڏي ته مان ڪُڪرمن کان ڪنارو ڪري، نيڪيءَ جي راهه وٺان ۽
تنهنجي اوڏو اَچان. منهنجي اَگيان ۽ اَوديا جو پڙدو هٽاءِ ته پاڻ پڇاڻيان، سچ سڃاڻان.

ستا شالا. آئي وڻن کانپوءِ ٿي من، هري مندر ڏٺي لڳو، جتي هريءَ جو نواس ٿئي ٿو، جتي هريءَ جو نواس آهي، اُتي شيوڪ کي نه ڪو ڀؤ پرلوءِ نه ڪو لوڀ لوڏو. ”ميري ڏوري لڳي هات.“ واهه وحدتي واحد هي، پوءِ ٻه مان ڪاٿا ڪيان ڪهندي؟ پوءِ ٻه مان ناس نڪراس ڪريان پهچندي، جڏهين اُهڃي اوس ٿي لسندي سهندي.

سو سرناگتي، ارڙليءَ جي پد مان، پرماتما جي پراپتيءَ جي پد تي پهچائي ٿي. سرناگتي آڄمس ۽ ارپڻ جي پد جي اُستتي آهي. سائينءَ جي سهاري هيٺ، چنتا ۽ ڀؤ هو نه سوال ئي ڪرڻ نو اُٿي. اُتي من، پنهنجا سڀ اُڃها ۽ آسرا، ساٿ ۽ سهارا ڇڏي، اڪال پرک هو پلاند پڪڙي ٿو. ٻاٽ ماري ٻاڪَ ۾ پائي ٿو. پنهنجي سرناگتي ٻاٽا کي ري لڳا هو من، ٻاهرين سهاري ۽ سلامتيءَ جي چنتا يا ڳڻتا ۾ نه آهي، اهو من پسلامتيءَ ۾ سلامت آهي. هُن جي سلامتي سائينءَ وٽ اُنهن سرڳوئي آهي، جيئن ساز وڄائيندڙ وٽ. ڳويا هوءُ ٻاٽا سڀوڙن سلامتين ۽ شڪتين لاءِ، خود سمرٿ ۽ ڪلاوان ٿي پوي ٿو.

اهو آهي سهڻو سچ. پرارٿنا ۽ سرناگتيءَ راهه، جو صاحب سيڪارن ٿا ۽ جو شيوڪ سنبڪار ڪري ٿو. اهڙو ڪي سرووياپڪ، حاضران حضور، انترجامي ۽ جاڻي جاڻڻهار سمجهي، شيوڪ آزي ۽ ليزاري، التجا ۽ آراڌنا ڪري ٿو، سڪ ۽ صدق سان، نڙت ۽ نماڻائيءَ سان، پيتاءِ ۽ پراشچت سان، پيار ۽ پولرتائيءَ سان. ڇا ٿو چئي؟ هي پيارا پرڀو، مون زندگيءَ هو ڪافي دؤر ڏٺو آهي. ڪافي پرڪير آهيان ۽ ڪافي چوڙ ڏنا اٿم. جاچي ڏٺي، جاڻ پئي اٿم ته سنساري سک، دکن جو ٻاهريون سهڻون ڪَهه آهن. دنيوي پدارٿ پستا آهن. اندرين جا رس ڦڪا ڦڪا ۽ دکيءَ لاءِ روڳدار آهن. سنبندي، سُوارٿي ۽ خود مطلبي آهن ناتا ۽ انهن ڪوڙا آهن. سنسار ڳويا سُمنڊ آهي ۽ ڪکر جي ڇانو مثل آهي. سنسارلي سمبنڌن سانت ڇڏي ڏٺو آهي ۽ مطلبي مترن منهن موڙي ڇڏيو آهي. ٻاٽڪي اڪيلو ۽ ويڳاڻو پيو لڳو سمجهان. جيون جي جوڙتا ۾، هاڻي هار کائي، ڪو ڪوه حيلو وسيلو نه ڏسي، لوڪ لڄا کان لاغرض ٿي، آئون آهيان تنهنجي در تي. ڪٿي ٻاٽا سان ڪجهه ڪين آئون آهيان. فقط شرڌا پالي، شرڻ ۾ آئون آهيان داخلا ملي نه جيئن ڦڙي. قربان ٿيان نه قبول ڪران ۽ وار وار ٻليهار وڃان. دنيا ۾ غريب رهان، لو ۾ ولل رهان.

هي سرڳ سائين سرجڻهار، تنهنجي مهانتا جي مان ڪهڙي ۽ ڪيئن مهما ڪريان! اُون نه ڳڻن جو ڀنڊار آهين، خصلتن جو خزانو آهين، سنسار کان نيارو آهين، قدرت کان نرالو آهين. سُبحان آهي تنهنجي زيب ۽ زينت، ناز ۽ نزاڪت، سُرهاڻ ۽ سُرهائي، جلوو ۽

د روُپديءَ کي ننگو ٿا ڪن. هوءَ ويچاري آڻي، لاجواب دليل پيش ڪري، ٿا ڪ
طلب ٿي ڪري، پتا ڀيشم کان پڇاڻي ٿي ٻڌي ۽ پٽي يڌشٽر کان ٻچاءَ جي
انصاف جي طلب ٿي ڪري، پر سڀ ٻڌا، اي قياس ۽ اي غيرت ٿي
ٿي ڏهري. اي اختيار هنجوُن ٿي هاري، پر سڀ وئوت وڃن ٿيوُن. ڪ...
ا. هنجوُن پڪارُون ۽ پرارٿنائوُن، واڪا ۽ ويننيوُن، سڀ ساڄهيءَ جي پاؤ ۾ وڃڻي، پاٽڪي
ٽي حيلو وسيلو ڪونه اڇيو اٿس. ٻڌهين، ساڄو هٿ ساڄهيءَ جي پاؤ ۾ وجهي، ٻاٽڪي
ٻڌهين ساڄي هٿ جو ڪوشش ڪري ٿي، نه ڪاٻي هٿ سان، سري ڪرشن
پڙليءَ ۽ پهرمتيءَ کان اچانڪ جي ڪوشش ڪري ٿي، نه ڪاٻي هٿ سان، سري ڪرشن
هراج کي، سهاري لاءِ سڏي ٿي. پر اهو به اڄا سڏرا نه ٿو اٿاٿي. ٻڌهين ساڄي هٿ جو
ب. سهارو ڇڏي، ٻئي هٿ کڻي، وري ڪرشن کي ڪوٺي ٿي، واجهائي ٿي، ليلائي
ٿي، ٻاڏائي ٿي، نه هي نرڪار، هي نه اوڻن جي اوت، هاڻي موُن نماڻيءَ جو ننگ توکي
آهي، توکي پالڻو آهي. هيءُ منهنجو اَنگ نه آهي پر تنهنجو ننگ آهي. جيئن اِنين دروُپديءَ
پنهنجو اَنگ ۽ ننگ، سموُريءَ شرڌا ۽ شڪتيءَ، اِڇا ۽ ٻهاڍريءَ سميت، ڪرشن کي
سنڀي ٿي، ارپي ٿي، تيئن ٿي لوت سندس لڄ پت، ۽ عزت رهجي اچي ٿي. د ريا ا
سڀ حاضرين، دنگ رهجي وڃن ٿا، ستيءَ اڳيان سِر جهڪائين ٿا، ڪرتار جي ڪوپ کان
ڪنبن ٿا. پاپ جي گهڙي پرجڻ بعد ٿي پرماتما پرگهٽ ٿئي، ستائل جي سهائتا ڪري
تو. هرهڪ ساڌڪ يا شيوڪ اڳيان، اهو دروُپديءَ جي سرناگتيءَ جو عاليشان مثال آهي.
اِها مثاليت ئي صدق جو سيلاب آهي. صدق جا سپاهي دربار ۾ داخل ٿين ٿا ۽
ڇڏهين سڀ ڪجهه ڇڏيو ٿڏهين نه سڀ ڪجهه پائبو. اِئين ڪين مان ڪيچ ٿين ٿا ۽
سچ ۾ سيج ٿهي ٿي. عاشقن آزمايو آهي، سالڪن ساک پري آهي ۽ فقيرن فرمان ڪيا ٻو
آهي. پر ڇڏجي به ڇا ٿو؟ ڪچو ڪوُڙ! مثلاً، سرير سک ۽ سواد، سنساري سمبند ۽ سهارا
۽ متوالي من جي ويچار ڌارا. مطلب نه من جي ورتي، سرير ۽ سنسار مان ڪڍيءَ، ٻڌيءَ
۽ آلما طرف موڙڻي آهي. وري پائجي ڇا ٿو؟ سچو سون! مثلاً، جيوَن ياترا جو اَمر ڦل،
مُڪتيءَ جو مارگ، اَکنڊ آنند، پرماتما جي پراپتي. رڳو جي من جي اوت جي موت ٿئي نه
پيڙا ٿي پار. جي آهن سچا سوداگر، تن لاءِ نه هي ڏي وَٽ جو سود و سستو آهي، ٿتيري
جي اوُٽ آهي. جي پنڌ اَڻانگو آهي نه منزل به لاٿائي آهي. پراٽ جي چوٽيءَ لي چڙهڻ
سولو نه آهي. چنڊ تي چڙهڻي ڪرڻ ڪو چرچو نه آهي. پر هيل تائين گهڻا چڙهيا آهن
روُحاني راهه ٿي به "مان" ڏني "توُن" گهڻو آهي ۽ اهو "توُن"، تو ۾ ۽ موُن ۾ ٿ س
آهي. "مان" ماري، اَمر ٿيڻو آهي. آپي سان ڪو شيوڪ سڏبو؟ اَهم ۽ پاؤ سان ڪ
سو ناگمت تي سگهبو؟ اِهي ٻئي للاروُن، هڪ مياڻ ۾ ڪونه ماپنديوُن. يا خودي ساند

پرارٿنا آهي، من جي ماٺ ۾، شبد جي ڌُرليءَ ۾، ڌُن. سماڌيءَ ۾، جيون ڀاونا جي سڄُو ۾ پرارٿنا، وڪارن جي وِچ مان، سوادن جي سِرِ مان، ڪامنائن جي ڪُن مان ۽ اوڪڻ جي اوڙاهه مان اڀاري ٿي. پرارٿنا آتم شڪتي آهي جا پرماتما جو ساڪيات پرڪاش ڪرائي ٿي. پرارٿنا منش ۽ مالڪ جي وچ پڪي ڳَنڍ آهي. پرارٿنا پيتاءَ جي هُڪار آهي، صدق جي پهچ آهي ۽ ڀاڳي جو انگيڪار آهي. شڪ، پرارٿنا اهڙي نه سڪ ۽ سوز سان ٿو ڪري ۽ اهڙا نه الا ٿو اُٿاري، جو پرماتما ڀڄي اچي. پهچندا هٿ ٿو سيءَ ۾ سمڪي. شيوڪ، پرارٿنا اهڙي شڌ ۽ نرمل هردي سان ٿو ڪري ۽ اهڙي ننڍڪ سان ٿو پڪارا ڪري، جو پرماتما ڀڄي اچي، ٿو پهچندا لمحي ۾، لٽل انگ ناري جيءَ ڪو ٺاٺي ٿمو نه آهي پر عاشقن ۾ شخصي آزمودو آهي، عالم آشڪار آهي. سو سائين، ستگور ۽ سالڪ، انهن پاڪ سچيهه جي سڳڙي سان پڌا پيا آهن. سچ پچ نه پرماتما ڪي ڊانٽيڪس ۾ نه اٿرو وشرام ڪري ٿو ملي، جتر و اهدن جي بندگيءَ مان، جا بندي ۽ بنده پرور جا وچان پند لي پڄي ٿي وڃي.

سرناگتي هڪ مها آتم ۽ اُملهه سادنا آهي. سرناگتيءَ جو اهو طريقو نه آهي، نه شرن وٺي، ڪنهن مطلب يا مراد سان جهولي جهلجي. جي پري نه اچي جهلجي، ٿوءِ ٿين ۽ ٿوءِ چولين، جو نه ترشنا ترپتيءَ لاءِ جي لي آهي. پوءِ جي ڪنهن طلب جي اعمل نه اي نه سگهو صادق اچي مالڪ ٿي مُنهو، جو نه سندس شرطي صدق جو وشيدان ٿي ڇڏ ۽ پڌ ٿي وڃو. اهڙي خود مطلبيءَ سان ملاوتي شرڌا، سائينءَ وٽ، صحيح طور سچائي وڃي ٿي. سرناگتي اها آهي، جنهن ۾ سوارٿو جا سميٽجي وڃي ۽ پر اُرٿ ۽ پرم اُرٿ جي ڀاونا پرگهٽ ٿئي. "مان" مالڪ سان ملي ۽ اها ملاوٽ مجازوقتي سان ملي، نه "مريءَ ليريءَ" جو پيد مِٽي. سرناگتي اها آهي، جنهن ۾ پهچتا لڳ ۽ لاڳاپا، آهتا ۽ آسرا، جذباتن ۽ لمائن، ڀاونائن ۽ عادتن، وڃار ۽ ڪرم، سڀ پرماتما جي ڀاڳي ۾ پرڏي ٿين ۽ جذب ٿي وڃن. انهن سگهڙ ٿي، صفا اُڙي ٿي، شرن وٺي، سڀ پهچتا سورد ليل ڪارج ۽ ڪرتائون، سُندرم موجب ۽ آماڻ ڪي سياءِ مطابق، سڪ ۽ سچائيءَ سان، ادا ڪجن. نتيجو ڇڏجي ٿو لاڪار ٿي. نتيجو انڪتو سو چشمن تي رکي، سو ڪري سيڪار ڪجي ۽ منو سمجهي مڃجي. انهن پهچتي مَن جي سنه ملي وڃي مالڪ جي مرضيءَ ۾. سو سرناگتي آهي اها تياڳ جي نتاڻا، جنهن ۾ تياڳ جي ترليب ۽ امير نه تياڳ ٿي، اهنڪار ڪي اُرپڻ ٿي وڃي. تياڳ ٿيو يا نه ٿيو، اها نه ڪُر ڪاڻ رهي. اهڙي سچو سنياس آهي.

اها آهي سرناگتي، جا درويشيءَ تسليم ڪئي آهي ۽ جنهن جو گرو گرنٿ صاحب ۾، ڪئين دفعا ذڪر آيل آهي. دشت درويشن جي دربار ۾، درشن جي ناپاڪ هٿن

ڪرڻ ڪارڻ ايا ٻڌندي ڀلائيءَ ۽ وفاداري ڪارڻ، پرارٿنا ڪرڻ ۾ ڪو مطلب يا گناهه ڪونه آهي. آخر ته ايشور ٿي دک نوارڻهار، دياڻو، دين بنڌو، دياوان ۽ شڪتمان آهي. آد جُڳاد کان، پرارٿنا، انسان جو آخرين آسرو ۽ آڌار ٿي رهي آهي ۽ اڳهين آئي آهي. انهيءَ سهاري ٿي ته صدق سچي ٿو، سو ڇو نه ڪيس پرارٿنا ڪجي ته ٻيڪ نيتيءَ جي آس پڄائي، دک گهٽائي، مصيبت مٽائي، سهڻ شڪتي وڌائي، اُتساهه جاڳائي ۽ سچيءَ راهه تي هلائي؟

اهين سڪائون ڪندي ڪندي، پرارٿنا ڪندي ڪندي، اهو به مناسب آهي ته روز مره، ڪجهه سمو اندر جي اوراٽ ۾ لڳائجي، ته جو گهوري رهيو آهيان، سو سک ڏيندو ۽ سگهي ڪندو يا نه؟ سک جي صورت ڏيکاري، دک ۾ اڏيو؟ جهڙيڪي مان سک سمجهي رهيو آهيان، سو ڀلا هٿ ڪري، سگهي ٿيا آهن يا ڏکي؟ جو هاڻي سک سمجهڻ ۾ اچي ٿو، سو ضرور جهڪڏهن ڀانئي ۽ ڀيرا آهي، ته پوءِ مون ڪي داتا سک ڪيئن ڏئي سگهندو؟ سک ته چاهي سڀڪو ٿو ۽ سک سڀاڻي ڪو ورلو ٿو، ڇو ته عام طور، سک دک جي پاپا، مَن گهڙت آهي. هر هڪ کي اهو آزمودو هوندو ته جهڙيڪي مَن، ڪالهه سکدائڪ ٿي سمجهيو، لهڙيڪي اڄ دکدائڪ ٿو سمجهي. ڪارڻ؟ ڪالهه انهيءَ سان راڳ يا پسندي هئي ۽ اڄ انهيءَ سان ڏيش يا ناپسندي آهي. گهٽي ٻاڪي، مَن جي مستيءَ موافق، اهڙا هر هر ٻڌي ويس ٻدلائي سدلائي. سو سک دک، مَن جي ڀار نٻاليءَ جي خصوصيت آهي، راڳ ۽ ڏيش جي نظر ٿوڙيءَ جي رچنا آهي، شيطان جي شرارت جو شور آهي ۽ اوديا ۽ اگيان جي اونده جو اُتڪار آهي. سو سڀاڻپ آهي، سک ۽ دک جي ٻنهي جي سڀاڻپ ۾.

جي هڪواريءَ ٻوڙ ٿوي، ته پرارٿنا جي ٻڪار صفا ٻٿو ڪائي وڃي. پوءِ هزاد پڇجي ته مٽا مالڪ، مان ته مُورک آهيان، سک دک جي ٻنهي کان اڻڄاڻ آهيان. اهو ڪي سڀ جو سڀڪو سک حاصل ڪريان، سڀ ۾ سک سمجهان ۽ سڀ جو سک مڃيان. صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، پرارٿنا محرمت، مطلبي مدورٿ ڪٽي اُو ڏي نٿي، ٻو آنند يا مڪتي التي معصومي مناجات ۾، عاجز جي عبادت ۾، ٻيڪس جي ٻندگيءَ ۾، ٻاٻار جي ٻڪار ۾، جيڏن ۾ مَن جي اُوچائي ۽ ٻالي جي آس آهي، ڀاٻان جي ٻڪيٻڪت جي تلاش آهي. اها آهي پڙون پرارٿنا، سچي سرناگتي، ٻو ٻهگتي، جا قادر وٽ قبول ٿوي ٿي ۽ راهبان جو رهبر ٿئي ٿي.

روحاني راهه ۾، جي نار آهي ڪشتي، ته پرارٿنا آهي وڃهه ۽ سرناگتي آهي سڙهه. انهيءَ ڪشتيءَ جو سکون پاڻ ملاح آهي، جهڙيڪي پساڙو يا ٻيٺا ڪري سچي شردا ۽ شبرا جي. اهو پيٽ ڏٺي، شيوڪ ڪشتيءَ ۾ وهي ٿو، وار نار جي رنگ ۾ رچي ٿو، موج ۾ نچي ٿو ۽ نچي نچي پار پهچي ٿو. پرارٿنا نه آهي رڳو ٻوليءَ ڀرائڻ پڙهڻ ۾، ڪهڻين ٻوڙ پاڻي ڦڙا ۾، آواز جي اُوچائيءَ ۾، اکرن جي اُستاديءَ ۾ يا شعرن ۽ سلوڪن جي ٻڪندڪيءَ ۾، نه

مثالي ڪشش ۽ ڪِڇاڻ، ايرکا ۽ انتقام جي آگ، حقارت ۽ حسد جي حسرت، ڪام ۽ ڪروڌ جا ڪشٽ، لوڀ ۽ لالچ جو لڳاءُ، علت ۽ عادتن جا عذر، ڪوڙ لاسـاري ۽ ناسرائي، مفلسي ۽ مونجهاري، بيماري ۽ بي آرامي، بيڪاري ۽ بيزاري، عياري ۽ مڪاري، اوچتي آفتن يا اتفاق جو اثر، اولاد جي اڻهوند جي آس، اولاد جي وڃڻ جو وڇوڙو، اولاد جي نالائقيءَ جي نراسائيءَ، پيءُ جا ڏُور يا ڀاڙين جا سُور، مطلب ته سرڪار جا سُور، سمبنڌن مان سُور يا سنسار مان سُور، جي ڏاهپ کي ڏڪائين ٿا، من کي منجهائين ٿا ۽ دل کي دهڪائين ٿا. پر، جڏهن پنهنجي چالاڪي ۽ چترائي، اُدم ۽ اوُچائي ناڪامياب ٿين، حيلا ۽ وسيلا، اميدون ۽ آسرا ناڪام ٿين، ته پڪاريون پرماتما کي. اهڙين حالتن هيٺ، آستڪ ته ڇا پر ناستڪ به، پرماتما جو پلاند پڪڙي، ڪهڙي ڪهڙي ڪين، رحمت جي رعايت لاءِ ليلائي ٿو ۽ اُن جي امداد گهري ٿو. ٿي سگهي ٿو ته ڪن جي پڪار، فقط اوچتي يا اتفاقي هجي، ته ڪن جي روزاني رسم ادائي هجي پر پڪار پوڻ، ڪنهن ڪا طاعت يا ظلمڪاري ضرور هوندي. جڏهن مطلبي خاوند طرف کڻي ٿي. ورني خاوند جي خاموشي، خوديءَ جي حماڪ برائي ٿي يا اوشواس جو اُهڃاڻ وڃائي اٿي. اوشواس ۽ اڌوري وشواس ۾ ڪو خاص فرق ڪونه آهي. ڇو ته ٻئي، ساڳيا آهن ۽ ٻئي گهاتڪ آهن.

جي اها آس رکن ٿا، ته من جون مرادون، بدئون ۽ برائين يا پاپ لاءِ بدخواهي ۽ بد دعائي، پرارٿنا جو لباس پهري، پرماتما وٽ پاس پوندئون، سي سراسر پاڻ سان دوکيبازي ڪري رهيا آهن ۽ ايشور سان به ناانصافي ڪري رهيا آهن. پرماتما پاڻ خود ناحق ڪري، تنهن ڪان ته ڇو ته هوند پنهنجي مزاج وانگر جي وصف، اهڙين پرارٿنا ڪندڙن کي، هڏون هٿ حوالي ڪري ڇڏي! پر، پرلوڪ ۾ ڪهڙا پرماتمائون پرگهٽ ٿيندا ۽ ڪهڙا هڪ ٻئي جي پٺن ۽ پاڙن جا شهر ۽ سرائن ۾ روز پرور واهه رهائي ولندا؟ جنهن لالچ جي مَنڊيءَ ۾ زهر جو پلڙو هوندو آهي، انهي ئي انسان جي من ۾ "مان مان" ۽ "ميري تيري" جو زهريلو پلڙو آهي. اهوئي بيٺي ٿيا، پرارٿنائيءَ جو بد پاپن ۾ شدلي آهي. ڇا پرارٿنا جو پيام، پرماتما جي پرابتيءَ ۾ آهي يا پرلوڪ جي پرليءَ ۾ آهي؟ پرارٿنا، بدخواهيءَ ۽ بدڪاريءَ جي بنياد تي بڻاءُ ڪري ڪونه سگهندي. اهو جيترو جلدي سمجهجي اوترو سٺو، ته ته ته موُ ڳو پنهنجو ئي ڇُڪو جهڙ ٿيندو. سڀ جو خير، تنهن ۾ ئي پنهنجو خير سمجهڻ گهرجي. جو ٻئي لاءِ کڏ کوٽيندو، سو پاڻ اُن ۾ ڪري پوندو.

آس اميد رکڻ ۾ ڪو اعتراض ڪونه آهي، جو ته پرشا لياقت ڪرڻ ڪر چرچر ڪونه آهي. انس ته پرماتما جي پرابتي پاڻ به ته هڪ آس آهي. سو پنهنجي دک روڳ اوري

(٥٣) جو تيري سرڻاگتي - تن ناهي ڀارُ
اوُچ نيچ تو لي کري - آلبُ سنسارُ.

وار آلاول، پهرين ، روداس، شبد (١)

(٥٤) جو جو گرب کري - سو جاءِ
غريب داس کي - هرب سرڻاءِ.

وار گؤنڊ، محلا پنجون، شبد (٢٠)

(٥٥) ديا ديا کر راکھ هر جيئڻ - هر ڏين تيري سرڻاءِ
هر پارڪ تر پتا هري مهري - جن نانڪ بخش ملاءِ.

وار وارڪاپي، محلا چوٿون، شبد (٢)

(٥٦) ڪام ڪرود لوڀ موهه - مت جهگڙي جهگڙايا
هر راکہ راکهُ دين تيري - هو سرڻ هر هري آيا.

وار ماليگؤڙا، محلا چوٿون، شبد (١)

(٥٧) ميرا هري ويپرواهه هيءِ - تا بِس تِل نه طماءِ
نانڪ تس سرڻائي پَيُ ٻُڌَ - آپي اخش ملاءِ.

وار مارو، محلا ٽيجا، شبد (٥)

(٥٨) جن هو شيويا تن سکه پايا - سهجي هي هرنام سمايا
جو سرڻ پڙي تسڪي پت راکيءِ - جاءِ پڇهه ويد پڙائي هي.

وار مارو، محلا چوٿون، سولهو (٩) ٢

(٥٩) چار مُکس چاريءِ ستُ ملڪيءِ - دؤله هري کي سرڻ پڙيو
مُکس پنج چهؤن جگ جانيو - جس ڪيرس مانِي ترڪ ڪرو.

وار مارو، پهرين، نامديو، شبد (١)

(٦٠) گهه پچا ليبرداس آهيو - جولي جوس ولسي
هري چرن سرڻ آنات آيو - نانڪ هر سنگ چلي.

وار ڪيدارا، محلا پنجون، شبد (١٥)

(٦١) جاڪه راکيءِ - آپني سرڻائي
ساچي لاگيءِ - ساچا ڦل پائي.

وار پرڀاتي، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٦٢) جيئه پران مُکس کو داتا - اڪس ستهُ لدو الا
کهه نانڪ تاڪي سرڻائي - ڏيت سگل اپياءُ.

وار سارنگ، محلا پنجون، شبد (٧٦)

١. سرڻ مرڻ جو چڪر. ٢. پيدا وارو. ٣. اهنڪار. ٤. نمائو، نهڙو. ٥. داس. ٦. آپ ري لي. ٧. گهرج. ٨. پوان. ٩. سڌ ٻؤن. ١٠. گهوٽ، پتي پرماتما. ١١. ڇيئي. ١٢. ڇسڪ، مُکس. ١٣. پڪڙي. ١٤. پانهؤن. ١٥. ڏني نو. ١٦. روزي، کاڌو.

(٤٢) ڪيمه ڪمر سُنهه ري ڀرائي - چوڏهَ من ڪي ڀَرما — واڳ ڏاسري، ڪمر
ڪوڙل نام حوڦه ري ڀرائي - ٻڙءِ ابهڪ ڪي سرلا. — صاحب، شبد (٢)

(٤٣) مَکُن وهيو مايا ميءِ رَس دن - چُٽي نه من ڪي ڪاني — واڳ لوڏي، محلا
ڪهه نانڪ اَب ناهه اَنمه گمه - ٻن هرڪي سرنالي. — ناوان، شبد (١)

(٤٤) سُتاد بآد اپرکه مَد مايا - لن سنگه لاگه رسن حمر گوايا — واڳ سوهي، محلا
دکه ٻحن جگه جيون هر وايا - سگل لياگ نانڪ سرنايا. — پنجوان، شبد (١٩)

(٤٥) هئه آيا دوره چاڪيءِ - ميءِ نَڪي لئه سرناءِ جيئه — واڳ سوهي، محلا پهلا،
ميءِ آسا رکي چيت مهه - سرا سيو دکه گواءِ جيئه. — گٿولتي، شبد (٣)

(٤٦) ميءِ اُدهه ٻن ٻياي ڪرلهي - اوُن اَنمه سَکالي — واڳ سوهي، محلا
هر ليري سرناٿي - اسن ليئهه چڏاني. — لَحا، وار (٢٠)

(٤٧) دُکيا دردوآد در آيا - اَهمه ٻداس حسّاب اسه پايا — واڳ سوهي، ٻگيمه
کهه روداس سرڻ ٻرب لبري - هئه جانئه لئه ڪرگمه مري. — روداس، شبد (١)

(٤٨) لالي واءِ اسه لگئي - ٻسار ارهم سرناٿي — واڳ ٻلاول، محلا
چوگرد هماري رامر ڪارَ - دکه لگيءِ نه ياني. — پنجوان، شبد (٧٩)

(٤٩) حومانکه مانُکه ڪي شيرا - اوهه لِس ڪي لئي لئي ڦن حالتيءِ — (٦٢)
نانڪ سرڻ سرڻ سکه ساگر - موهه نيڪ لبرو اڪ ناليءِ.

(٥٠) سمر سمر سمر سکه يايا - چرن ڪمل رکه من ماهي — (٩١)
ناڪي سرڻ ٻڙءِ نانڪ داس - جالي اوُبر ڪرناهي.

(٥١) جرلبر ڪرهه سوني يَل مانهه - من لي چوُني سگل گمان — (٦٩)
کهه نانڪ ناڪي سرناني - جا ڪا ڪيا سگل جهانَ.

(٥٢) مها ٻڪار گوور دکه ساگر - ٻس مهه ڀرائي ڪَلمه ٻيا — (١١٠)
سرڻ ٻڙي نانڪ سوامي ڪي - ٻاهن ٻڪڙ ٻرب ڪاڍ ليا.

---

١. وُدَل، مسمه. ٢. ٻرالي. ٣. جهڳڙا. ٤. حسد. ٥. ٻڪڙي آهي. ٦. مددگار. ٧. سڀاننا ڏيندڙ. ٨. جراب، اميد. ٩. گرم، ڪوسو. ١٠. اوت ٻا يروسو برمالما هو. ١١. مرنالي ولي نو. ١٢. نالو، رام نام. ١٣. مٽي، اُلو. ١٤. اَٻاٻر آهي. ١٥. غلطان لو ٻيو آهيان.

(٣٢) جو سرڻ آوي تِس ڪنٺ لاوي - اِهه پِرد سواهي سندا
ڀڻونت نانڪ هر ڪنٺ مليا - سدا ڪيل ڪرندا. ۴(۴)

(٣٣) سون ليري ڪت مها ڀيڙي - اِڪ نام ديهه اُڌارا
ڀڻونت نانڪ ڪر ديئہ راکئہ - گوبند دِين ديارا. ۷(۴)

(٣۴) هم نيچ سي اُتم ڀئي - هر ڪي سرڻائي
پاٿر ڏُبدا ڪاڍ ليئا - ساچي وڏيائي. راڳ وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (۴) ٢

(٣٥) هئہ پاپي پتت پرم پاکنڊي - تون نرمل نرنڪاري
اَمرت چاکہ پرم رس راتي - ٺاڪر سرڻ تُماري. راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٥)

(٣٦) ساڌ ملووان مَل مل ڌووان - اِهہ من تَنڪو ديسا
سُڻ ميتا هئہ تيري سرڻائي آيا - پرڀ ملئہ ديهه اُپديسا. راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٣٧) سوئي ڪراءِ جو تُڌ ڀاوي - موهہ سياڻپ ڪڇو نہ آوي
هم بارڪ تئہ سرڻائي - پرڀ آهي پتج رکائسي. (٧١)

(٣٨) ساڌ سنگہ ڪبهوُ نهي ڪيا - نهہ ڪيرت پرڀ گائي
جن نانڪ ميم ناهہ ڪوئوُ گن - راکہ ليهہ سرنائي. راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٦)

(٣٩) پياري اِن ٻِڌ ملڻ نہ جائي - ميم ڪيئي ڪرم اُنيڪا
هار پڙيو سوامي ڪي دئاري - ديجي ٻُڌ ٻبيڪا. راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)

(۴٠) تيري سرن پيا هئہ جيوان - تون سَمرت پُرکہ مهروانُ
پرڀ ڪئہ آراڌي - نانڪ سد قربان. راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١٨)
ن - پرڀ آپ ٻجهائي
اڌري - پرڀ سرڻائي. (٥٥)

١ تي لو. ٢. پتي پرماتما. ٣. خوشبوُن. ۴. زنجير، ڦاسي. ٥. ناپاڪ. ٦. مها.
٨. نموني سان. ٩. پاٺ پڙهڻ، ويدن جو اَڀياس ڪرڻ ۽ ڪئين يوگہ اِستعمال ڪرڻ.
ٻ، ضمير جي. ١١. وسائين ڇڏي. ١٢. ڪري پيس.

(٢٢) مـها پـکر سـسار - ورلـي پيـکا (١١٠)
ڇوڙن هوکي سرنا - ليکهُ نانڪ لـکا.

(٢٣) اي من لبرا ڪر آهي - ڪر وبکهُ شبد وچار — واڳ آسا، محلا پهريون، اشٽپدي (٣) ١٣
هر سرڻاي پيج پئُ - پالبهه مـرک دنار.

(٢٤) پکمه ڦچل هر پرڏ هي - هر لاج رکاپا — واڳ آسا، محلا پهريون، چوپدا، چهت (٤) ٨
جن نانڪ سـرڻاڪي - هر لـسام ترايا.

(٢٥) سسار ساگر لـي ترپـا - جدي ايـڪ ڏيا — واڳ آسا، محلا پنجون، چهت (٣) ١٣
تُه ڪام ڪروڌ آنندُ لدا - برب سرڻاي آيا.

(٢٦) ڦئي ڦاهي سب جڳ ڦاسا - جم ڪي سنگل بَدڌ اپا — واڳ آسا، محلا پهريون، پٽي لکي (٢٥)
گور پرسادي سي نَر اُبري - جو هر سرڻاڪ پيج پيا.

(٢٧) ڪرهَ انُکرهَ سواهي ميري - گنهُه نه مره کماڻو — واڳ گوجري، محلا پنجون، شبد (٢٥)
گوبند دبال ڪرپال سکه ساگر - نانڪ هـر سرڻاوه.

(٢٨) ساجن ليري چرن ڪي - هره رهان سَد ڌوڙ — واڳ گوجري، محلا پنجون، وار (٤)
نانڪ سرڻ آهارپتا - پيکهُ سـدا حـضوُر.

(٢٩) لياگهُ سکل اپاءُ - رس ڪي اوٽ گهُ (١٢
پئُ سرڻاي پاءَ - سُکي هوُن سکه لهُ.

(٣٠) آپ ميت بئي سرڻالي - اهو مَـن ساڌوُ ڪهي — واڳ ديوگنڌاري، محلا پنجون، شبد (٧)
برب ڪي آکيا مان سکه پاپا - پرم آلڌ پرا لهي.

(٣١) موُرکه مُکڌ آلاف چنچل - ال هين لمع اجانا — واڳ بهاڙا، محلا پنجون، چهت (١) ٣
پنوّلـه نانڪ سرڻ ليري - رکه ليهُ آوڻ جاڻا.

١. پالڪ. ٢. حڪم، قانون. ٣. دستوُر. ٤. اوُرس ڪـري. ٥. مها پرشـن جـي ڪلا. ٦. ڦندي ۽ ڦاڙ. ٧. زنجيرون. ٨. ڏي سگهندا. ٩. ڪارج. ١٠. گهُنجو. ١١. ڪما ڪرم ڪمال. ١٢. ڇڏي، وڃ. ١٣. لوڀ، هيٺو. ١٤. چوڻ ٽ. ١٥. جنم مرڻ جو چڪر.

اُن دولت[1] ميري پرتا[2] جاني - اپنا نام جپايا
دکه ناٺي[3] سک سهج سماڻي - اَنند اَنند گڻ گايا
باهن پڪڙ ڪڍ ليني اپني - گرهه اَند ڪوپ[4] تي مايا
ڪهه نانڪ گور بندن ڪاٽي - بڇڙت[5] آن ملايا.

[راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٧٤)]

(٧) من ڪر - ڪبهوُ نه هرگن گايو.
بکيا[6] سڪت رهيو نس باسُر[7] - ڪيمو اپنو پايو[8]. (١، ر٠)
گور اُپديش سُنيو نهه ڪانن - پردارا[9] لپٽايو
پَر نندا ڪارڻ بهُ داوت - سمجهيو نهه سمجهايو
ڪها ڪهو مي اپني ڪرني - جهه بِد جنم گوايو
ڪهه نانڪ سڀ اَوگن مو ۾ - راک ليهه سرنايو.

[راڳ بلاوَل، محلا ناوان، شبد (٤)]

(٨) پرڀ ڪيجي ڪرپا ندان - هم هرگن گاوهگي
هئو تمري ڪرئو نت آس - پرڀ موهه ڪب گل لاوهگي. (١، ر٠)
هم بارڪ مُگڌ اِيان[10] - پتا سمجهاوهگي
ست[11] کن کن ڀول ڀگاڙ[12] - جگت پت[13] ڀاوهگي[14]
جو هر سوامي تم ديهُ - سوئي هم پاوهگي
موهه دوُجي ناهي ٺوُر[15] - جس پهه هم جاوهگي
جو هر ڀاوهي ڀگت - تدان هر ڀاوهگي
جوتي جوت ملاءِ - جوت رل[16] جاوهگي

١. بيا پڌارٿ جي. ٢. سڀئي حالت جو پتو. ٣. ناس ٿي ويا. ٤. کوهه. ٥. وڇڙيل. ٦. وشين.
٧. ڏينهن رات. ٨. پنهنجي من ماني پٺي ڪئي اٿم. ٩. اِستري. ١٠. بيسمجهه، اياڻو.
١١. پُت. ١٢. ڪم ڪاري ڇڏيندو آهي. ١٣. پتا. ١٤. وڻندو آهي. ١٥. ٺڪاڻو. ١٦. ملي
هڪ ٿي ويندي.

من لن براڳ جيڻ اوباڻا - هر سمر سمر مانُ[1] مرهه ڪتاڻا
دين دیال ڪرڻ[2] اساڻا - نانڪ داس هر سرڻ سماڻا.
[راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٣٦)]

(۴) سچ ڪوڄ ڪوجي جي - هر لهول سُڪهن[3] پايا
سب اڌوُ ڌلي جي - لسان چرن ڪمل چت لايا
پرب اباسي هٿ لس ڪي داسي - مري نه آوي جائي
ڌرمَ اَرته ڪامَ سب پورن - من چندي[6] اڇ پجائي
سرت سمرت[7] گن ناڙهه ڪرلي[3] - سِدِ ساڌڪ من جن ڏٺا
نانڪ سرن ڪرپاند سوامي - وڏ ڀاڳي هر هر ڳايا.
[راڳ سوهي، محلا پنجوان، چنت (۴)اا]

(٥) داس تيري ڪي بيني - رد ڪر پرڳاس[8]
تمري ڪرپا تي سار اوهر - دوکن ڪٿ ناس
چرن ڪمل ڪا آسرا - پرب پُرک گڻ[9] تاسُ
ڪيرتن نام سمرت رهٿ - جب لگ گهٽ ساس
مات پتا بندپ[10] تون هي - تون سرب نواس
نانڪ پرب سرڻاگتي - جاڪو نرمل جاس[11].
[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧١)]

(٦) ناڪو - تُم سرڻاگتي آيا
اس ڪيو ميري من ڪا سدّا[12] - جب تي درس پايا. (١. ر.)

---

١. اڀمان. ٢. دُون ۽ چاهه پيدا ڪر. ٣. گولهي گولهي. ۴. پرماتما. ٥. ننا. ٦. پسند.
٧. سرولون ۽ سمرتون. ٨. روشن. ٩. گڻن جا سمندر. ١٠. مٽ مائٽ. ١١. جس، سوما.
١٢. پسور.

(٨) سرناگتي

(١) تون سمرٿ وڏا - ميري مت ٿوري رام
پالهِ اڪرتگهڻا[1] - پوُرن درشٽ تيري رام
آگاڌ بوڌ اپار ڪرتي - موهِ نيچ ڪڇو نه جانا
رتن تياگ سنگرهن[2] ڪوڏي - پسون نيچ اِيانا
تياگ چلتي[3] مها چنچل[4] - دوک کر کر جوڙي[5]
نانڪ سرڻ سمرٿ سوامي - پيج[6] راکهُ ميري.

[راڳ بهاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٣) ٨]

(٢) اَب هم چلي - ٺاڪر پهِ هار
جب هم سرڻ پرڀو ڪي آئي - راکِ پرڀو ڀاويِ مار. (١. رهاءُ)
لوڪن ڪي چتراتي اُپما[7] - تي بيستر[8] جار[9]
ڪوئي ڀلا ڪهئُ ڀاويِ برا ڪهئُ - هم تن ڏيئو[10] هي ڍار[11]
جو آوت سرڻ ٺاڪر پرڀ تمري - تِس راکهُ ڪرپا ڌارِ
جن نانڪ سرڻ تماري هر جيئُ - راکهُ لاج مُرار.

[راڳ ديوگنڌاري، محلا چوٿان، شبد (١٣)]

(٣) گڻ گوپال پرڀ ڪي نت گاها - آنند بنود[12] منگل سک تاها
چل سکيئي پرڀ راوڻ[13] جاها - ساڌ جنان ڪي چرني پاها. (١. رهاءُ)
ڪر بينتي جن ڌوڙ[14] باڇاها - جنم جنم ڪي ڪلوکه[15] لاها

---

١. ڪوڙا، بيشڪر انسان. ٢. موهه ڪان ٿو. ٣. ڌوکو ڪري ڇڏي وڃي ٿي. ٤. موهيندڙ، لُڀائيندڙ. ٥. ميڙي ڪٺي ڪئي آهي. ٦. لاج، پَت. ٧. ساراهه، خوشامند. ٨. اکيي. ٩. جلائي ڇڏي آهي. ١٠. آهر ڀاوُ، اهنڪار. ١١. ختم ڪري ڇڏيو آهي. ١٢. خوشيون، موجون. ١٣. مزا ماڻڻ، لذت وٺڻ. ١٤. وٺون ۽ ونديون. ١٥. پاپ، ڏک.

(۴۷) گُر دائي هر سدا بِکاري - دیهُ جابُ هوء اَهنکاري[1]
داس کبير لري بِبهُ سمانا[2] - اهشه انت[3] راگ رهاڻا.

راڳ بهرو، ڪبير صاحب، شبد (۱۵)

(۴۸) چرن ڪمل سنگ - لاڳي ڈوري
سک ساگر - کر پرم گُٹ[4] مسوري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا پنجوان، شبد (۶)

(۴۹) اُوُر نه ڪوئُ سوجهي برب بِن - کهُ کر ڪس اهه هاسي
جنُ جاڻتُ لئُ راکهه ناڪر - سب ڪم کهوي پساسي.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۵۱)

(۵۰) انر ڪتا سٽبڌي سروني - مَيا[5] ڪرهُ بکوان
آوت جاٽ دوئو[6] اِک اوُرن - پالنتي سک اسرام.

(۸۵)

(۵۱) ٽُر هر دائي سمرت سوامي -
اِک مانگئُ تهه پاسهُ هر دائيم.
جن نانک ڪئُ هر کرپا کر دائيم -
سد بسهه ردئي موهِ هر چرائيم[8].

راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، شبد (۵)

(۵۲) راما - هم داسن داسُ کرائيم
جب لگ ساس هوء من انتر - سادهُ ڌوڙ ن‍ وانڇئيم[9].

راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (۶)

(۵۳) هم پاري گور انم گُساين - کور کر کرپا سرلهال[10]
بِک پوحل ڈبدي ڪاڍ ليهُ برب - گور نانک بال گهالُ.

راڳ پرڀاتي، محلا چوٿان، شبد (۲)

(۵۴) نَل جتکیر[11] امدن[12] بُوئي - کچوُ نه هوت اُپاء[13]
کهه نانک اَب اوٽ هر - کم جنُ هوء سهاء.

سلوک، محلا ناوان (۵۳)

(۵۵) سنگ[15] سکا سب تجِ کئي[16] - کوئو نه نبهيو ساتهه
کهه نانک اهه[17] بِپت ميم - ٽيک ايک رگهنات[18].

(۵۵)

۱. پاپي گنهگار. ۲. بڻاهه وڃي آهي. ۳. واهئور پرسان. ۴. موکش. ۵. مهر. ۶. جمڻ مرڻ جي ڦيري کان آزاد ليندس. ۷. دان، ڦر، بِکه. ۸. چرن. ۹. اراس کريان. ۱۰. رکيا ڪا سنڀال ڪندڙ. ۱۱. شکتي ختم ٿيندي لي وئي. ۱۲. بوجا. ۱۳. لدارڪ، اپاو. ۱۴. هالي. ۱۵. سنگي سائي. ۱۶. ساٿ ڇڏائي ڇڏي ويا آهن. ۱۷. سنڪٽ سمي، مشڪلات بر. ۱۸. پرماتما.

(١٧) هم پاپي نِرگڻ ڪٿُ - گڻ ڪرينٿي
پرڀ هوء ديال - نانڪ جَن ترينٿي.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)١٦

(١٨) گهٽَ[1] اَوگهٽ[2] ڏُونگر[3] گهڻا - اِڪ نِرگڻ[4] ٻيلُ همارِ
رميٿي[5] سڻُ اِڪ بينتي ميري - ٻُوڏيجي[6] راکہ مُرار.

راڳ گوڙي، پگت رِوداس، شبد (٣)

(١٩) ڊِنس ونڃ آراڌ - سمالي ساهہ ساهہ
نانڪ ڪي لوچا پُور - سچي پاتشاهہ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٨)

(٢٠) جَنٌ[7] نانڪ ڪٿُ اِهہ دان ڏيهُ - پرڀ پاوءُ سنت رين اُرڌاري[8]
سروني ڪٿا نئن درسن پيکٿُ - مستڪ گُور چرناري.

(١٢٢)

(٢١) اُدم[9] ڪرئُ ڪراوءُ ناکر - پيکت ساڌُو سنگہ
هر هر نام چڙاوهہ رنگن[10] - آپي هي پرڀ رنگہ[11].

(١٣٩)

(٢٢) هم اَو لهڪيئا[12] اَولهڪي - هم چوروُ[13] ناري
جهٿُ توُن راکهہ لئہ رهان - مُکہ نام هماري.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٦)

(٢٣) هر ديا پرڀ ڌارئہ پاکڻ[14] هم تارهُ -
ڪڍ ليوهُ شبد سُڀاء جيٿُ
موهہ چيڪڙ[15] ڦاٿي نِکهرت[16] هم جاتي -
هر پانهن پرڀوُ پڪڙاء جيٿُ.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (۴)٥

(٢٤) سُڀ چِنتن[17] گوبند رمڻ[18] - نرمل ساڌُو سنگہ
نانڪ نام نہ وسرئُ اِڪ گهڙي - ڪر ڪرپا ڀگوانت.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چهنت (١٠)، سلوڪ

(٢٥) تيري پنهہ[19] خداء - توُن بخشندگي
شيخ فريدي خير[20] - ڍيجي بندگي.

راڳ آسا، شيخ فريد، شبد (١)

---

١. وات. ٢. ڏکي. ٣. جبل، پربت. ۴. نڪمو. ٥. پرماتما. ٦. جنم سڦلو ڪر. ٧. داس. ٨. هردي ۾ ڌيان ڌاريان. ٩. ڪوشش. ١٠. رنگين ٿو. ١١. رنگجي پوندو. ١٢. گولن جو گولو. ١٣. ٻالڪ. ١۴. پٿر. ١٥. وڪارن جي گپ ۾. ١٦. غرق ٿيندا ٿا وڃُون. ١٧. خيال ڪريان. ١٨. گڻ ڳايان. ١٩. پناهہ، آجهو. ٢٠. دان، خيرات.

(١٠) ڌمري ڄها ايڪ پرڀ - هر ڪي گڻ اگم اڳاهه
هر ڪڻ ڪر ڪوه اپاليا - هر لسر وڌ اگم اڳاهه
هر داهه پرڀؤ مد الما - گور ستگؤر لي لڳ ٻاهه
ـمد سنگت هر ميل پرڀ - هر پاپي سنگ ترٽاهه
هن نانڪ ڪڻ هر نش ليهه - هر ڪلي مل ملاهه
هر ڪرپا ڪر ڪرنا پيتي - هر پاپي ڪرم لراهه.
[راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٥)]

(١١) چرڻ ڪمل ڪسا آسرا - دوڄا ناهي ٺاءِ
سي ڏر ليري پار برهم - ليري ٽاڻ رهاءِ
اماما برڀ مساڻ لوڻ - لري سنگ سماءِ.
سري راڳ، محلا پنڃان، شبد (١٣)

(١٢) سا ٻُڌ ڊڄئي جس وسر ناهي - سا مَت ڊڄي جس ٿُڌ ڌيائي
ساس ساس لري گڻ ڳاوان - اوٽ نانڪ گور چرڻا هيٺ.
راڳ مانجهه، محلا پنڃان، شبد (١٣)

(١٣) اؤن سڄا دالار - رمد ڊيؤهه چڙهه شوابا
نانڪ منگي دان - حسو ٿُڌ ڀاڀا.
راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٦)

(١٤) اٿر جامي ٻسرڪ پڌالي - شرڌا مَن ڪي پوري
نانڪ داس اهي سُک مانگي - موڪهُ ڪرسنتن ڪي ڌوڙي.
راڳ گوڙي، محلا پنڃان، شبد (١٢٤)

(١٥) پنڄ سنت لر پران اَمد پياري - ڪرپا اِڌ ڏيالا
واکد ليهه پتا پرڀ ميري - آنانهه ڪر پرنپالا. (١٣٠)

(١٦) مال ڪڃالسا ليهه ڪهر - هر ڪي چرڻ اِڌانَ
نانڪ جاچڪ در ليري - پرڀ ٿُڌلو منگي دانُ. (١٧٢)

---

١. مدهه، مؤرک. ٢. چرلن م لگؤن. ٣. پروسو. ٤. شڪتي. ٥. ٿُهنجي ذات همشهه وڏائي پئي وڃي. ٦. سار سنڀال. ٧. خزانا، ڀنڊار. ٨. شور، لکر. ٩. ٽرائي، منگتو. ١٠. پئي لو.

تيري كـوَن وڏائي
ـوُن سُلطان كهان همُ ميئان[1] - ميُ مُورکه كهڻ نہ جائي
جو تُون ديهہ سو كهان سواهي - جئسي سچ مهِ رهمُ رضائي. (١٠١)
تيري گڻ ڏاوان ديهہ بُجهائي - تيري سڀ اسنائـي[2]
جــو كچهہ هوُنا سڀ تُجهہ تــي - ميُ اَنڌلي كيا چترائي؟
تيرا اَنت نہ جاڻا ميري صاحب - ميُ اَکت نہ کتنا جائي
كيا همُ كٿي كٿي كمت ديكان - ال[3] تيري وڏيائي
جو تُد ڀاوي ســوائــي آكـان - ميُ اَکت نہ کتنا جائي
ايتي كــوُكــر[4] همُ بيگانــا[5] - ڀُنكا اِس تَـن[6] تائـي
يگت هيڻ[7] نانک جي هوئگا - تان خصمُ ناءُ نہ جائي.
[راڳہ بلاول، محلا پهلا، شبد (1)]
(٩) سَروَڻي سنمُ هر هر هري - نانكــر جَس گــاوُ
سنت چرڻ كــر سيِس ڌَر - هــر نــام ڌيــاوُ
كـر كرپــا ديــال پرڀ - اِهــہ نِڌ سِڌ[8] پــاوُ
ڪــر كرپــا ديــال پرڀ - لــيُ مــائـيُ لاوُ
سنت جــنان كي رينكا - كــر بِنمُ ٻــلاوُ
نيچ تــي نيچ اَت[9] نيچ هوءِ - سنت سنگہ سماوُ
ڀــاوَ مَـلــوان آپ تياگـــ - اَن كتهِ نـــہ ڌاوُ[10]
ســاس ســاس نَهہ وِسريُ - مــانّ مــوهــ مِٹاوُ[11]
سڦل درســن گور ڀيٽيئي - سيــگــار اَسنــاوُ
ست سنتوكـــ ديــا ڌرم - اَپني ڀــرڀ ڀــاوُ[12].
سڦــل سهاگــڻ نانكــا - اَپني ڀــرڀ ڀــاوُ.
[راڳہ بلاول، محلا پنجوان، شبد (45)]

١. مِيان، خانَ. ٢. ڀرڀر، ڀريت. ٣. تر مالو. ٤. كتا. ٥. ڌكيل، ڌاربو. ٦. سِـر يا ساهہ ڀائڻ لاءِ. ٧. خالي. ٨. سِڌيُون. ٩. اَنهيءَ كــان ٻہ. ١٠. ڀٽكان. ١١. مِٹائــي ڇڏيــا.
... كڍهين وڃان نہ.

سبنا کي اؤن آس هي ميری پياري - سب ڏسهه ڏهاڙه، ميري شاهه
جهڙ ڀاري لهو رکه اؤن ميري پياري - سچ نانک کي پاتشاهه.

[راڳ ڌناسري محلا چوٿان، شبد (١٣)]

(٦) مِلِ[1] ليهو دئيال - ڍهه[2] پئي ڏئاريا
رکه ليوهه دين دئيال - پرمس ابهه هاريا
پکم وچل ليرا پرد - هر پتس اڌاريا
ڏسهه بن ناهي کوء - بنهه منوهه ساريا[3]
کرکهه[5] ليهه دئيال - ساگر سساريا.

[راڳ جئسنتري، محلا پنجوان، وار (١٦)]

(٧) کرپا نِد - اسهه ردي هر اپت
لنسي آند کرهه پرکاسا - لاگي پرب سنگ هرپت. (١. ر.)
داس تماري کي پاؤء ڌؤڙا - مستک لئي لئي لاوء
مها پتس لئي هوت پُنيتا[7] - هر کيرتن گن گاوء
آکيا تمري ميٺي لاگئ - کپڙو[8] ڪسهارو پاوء[9]
جو لؤن دپهه تهي اهے لرتي - آن اس کتهوؤ ڌاوء
سدهي اِکٹ[10] جالئ پرپ سوامي - سکل وئا[11] هوء وهيٺي
ساڌؤ سنگت هوء پراپت - تان پرب اپنا لهيٺي
سدا سدا هر چرهري[12] تمري - اؤن ارب عمرو مِبرا[13]
نانک پارک لسر مسامس پتا - مکه نسام تمارو کيرا[14].

[راڳ ٽوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)]

---

١. مؤن کي ياڻسان مليء. ٢. ڪِرپو پيو آهيان. ٣. وهتي، براؤلنا. ٤. قبؤل کر. ٥. هٿ کان ولي باهر کڍ. ٦. پاپي گنهگار. ٧. شُڌ، پوتر. ٨ جيڪي بہ اؤن کران. ٩. ملو کري مڃان. ١٠. واهر، ازدهڪ. ١١. ٺاک، بني. ١٢. پالڪ. ١٣. مالک، مهدار. ١٤. کير.

ٿي، هو ستگوروءَ جي شرڻ ۾ اچي ٿو. سکيا لاءِ سڪي ٿو ۽ پريم لاءِ پڇي ٿو. سکيا پائي سُرتي لڳائي ٿو ۽ پريم پائي پڪڙي ٿو. هردي جي ڪوملتا سان، دل جي نرملتا سان ۽ مَن جي سيتلتا سان، سيني جي شيوا ڪري ٿو، ستگور جي، سنتن جي ۽ سنسار جي. سڀ جو جس ڳائي ٿو ۽ سڀ جو خير مڱائي ٿو. ڪڏهن ڪي به نه رُسائي ٿو، نه رنجائي ٿو. سچ ڳالهي ٿو ۽ مٺو ٻولي ٿو. همدرد ۽ هڏ ڏوکي آهي. نه ٻين کي مدو سڏي ٿو ۽ نه پاڻ کي ٻين کان چڱو سمجهي ٿو. سادو کائي ٿو، سادو پهري ٿو ۽ صاف رهي ٿو. دک ۽ دلگيريءَ کان دور آهي، هميشه کلمک آهي. آئي جو آدر ڪري ٿو، وٺي ٻنيان وياڪل ڪوله آهي. سرٻوڪ سوادن جو شوق ڪونهيس، اندرين جي وس ۾ چاهه ڪونهيس. مرشد جي مت ۾ آهي، درگاهه ۾ داخل آهي ۽ هاديءَ جي حاضريءَ ۾ آهي. خودي مِٽائي خدائي ٿيو آهي. هوس سان هڪ آهي. اهجب ۾ آهي، اهرس ۾ آهي. ڪاڻي اُڙي ٿو، ٽڙي کلي ٿو. سمجهي وڃي ٿو ته ملڪ جو مالڪ آهيان، وجود جو والي آهيان، پر غفلت ۾ ٿي پاڻکي گولو سمجهيم. سو پاڻ ۾ پيهي، پاڻ کان پڇي ٿو، ته شيوڪ پاڻ ستگور هو يا سائين هو، ستگور پاڻ شيوڪ هو يا سائين هو، سائين پاڻ شيوڪ هو يا ستگور هو؟ پاڻ ئي ٻڌائي ٿو ته ٽيئي هڪ هئا ۽ هڪ آهن. وري پاڻ کان پڇي ٿو ته ٽيئي هڪ هئا، ته ڇو فرق ۽ فرقا ڪڏهن ٿي ويا؟ پاڻ ئي وراڻي ٿو ته اَهم ڀاؤ ۽ اَوديا، اها وِري وڌي هئي ۽ جا شبد ۽ شيوا سان هاڻي هٽي آهي. اهو الاهي اسرار اکين اڳيان آڻي، عجايب جو عجب سمجهي ۽ سڃاڻي، شيوڪ هو هر ڪاڻي اُو، ڪاڻي چپ ۾ پڄي وڃي ٿو. شيوا جو ڦل ئي اَنت آهي، نه شيوڪ جي مهما به ئي اَنت آهي.

(١) ستگر کي سيوا چاڪري - جنهن کي هؤن سک ساءُ
اُنهيءَ مان وڏ ڀاڳيان - درگهه سوکُ دتار.
— راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢) ڪمل پرڪاس سدا رنگ راتا - اَنحد شبد وڄايا
تَن من نرمل، نرمل باڻي - سچي سچ سمايا.
— راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (٧)

پر صاحب اهو به چيو آهي ته اي ٻندا، جنهن ستگر جي شرڻ نه ورتي آهي، ستن جو سنگ نه ڪيو آهي، نام جو ابياس نه ڪيو آهي، سيوا ٽهل نه ڪمائي آهي، سو جنم نه اجائي جاني پر به ٻئون ڪسان ٻري آهي. ٻئون جي جوڻيءَ پر نه آتمڪ اُنتي اَسنڀوَ آهي. مانش جنم پر ئي مڪتي ممڪن آهي. پر جو ٻيهڄي لاغرضيءَ ڪري، هن مانش جنم وڃائي ڪري ڇڏيو آهي. هؤ نه ڪلمان جي دنيا پر رهي ٿو، ڪامنان پر ڪڙهي ٿو، ڪروڌ پر ٻچي ٿو، ترشنا پر جلي ٿو، اهنڪار پر اُڙجي ٿو، لوڀ پر اُڙهي ٿو، موهه پر ڦاسي ٿو ۽ اهنڪار پر اڪڙجي ٿو. هُن سڀني ميڙي آهي ڪوڙ ۽ ڪمت جي، اندرين جي رس جي، ڪُمت ۽ ڪسنگ جي، پرائي نندا جي، پاکنڊ ۽ پاپ جي، اَوگڻن ۽ اوٽاڻن جي ۽ ائين وڪر واپار جو سڪو، اوڪار جي محل پر، ڪرڻ نه اُگهامي. هُن جو لوڪ پرلوڪ ٻئي ڏکي ٿين ٿا. هؤ چوراسي لک جوڻين جي آواڳون جي چڪر پر اچي ٿو، موکش ۽ مڪتيءَ کان اداس رهجي وڃي ٿو ۽ جنم جنم پر اَشانت رهي ٿو. صاحب فرمايو آهي:

(١) اُکسي اَلڌ جيب رس ناهي - ڪني پوڻ نه واجيو
چرڻي چليو پچؤنا آکيو - وڻ سيوا ڦل لاڳيو؟
— راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٢) ڪبير جا گهر ساڌ نه سيوئيهه - هرڪي سيوا ناهي،
تي گهر مرهٽ سارکي - ڀؤت بسهه تن مانهه.
— سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٩٢)

سو سيوا معنيٰ حليمائي ۽ هيٺائين، نئڙت ۽ نيازمندي، مٺا ۽ مترتا، ڀلائي ۽ ٻاجهارائي، دَيا ۽ دان، شڪر ۽ سنتوش، پولرتائي ۽ پرهيزگي. سيواداري جنهن اهڙي سچي شوق ۽ سرڌا ڌاري آهي، تنهن اُرهرد سنڌس اُوڳڻ، سيوا ڪندي، ڏوهه وهن نا ۽ ڪجهه حاصل ٿين ٿا. وڪارن جي واسنا مري ٿي ۽ اندر جي جوت جاڳي ٿي. سوڪ سچ جي تلاش پر لڳي آهي ۽ سيوا دتار، سچ پر سمائجي ٿو. ساري ٻندان مان آزاد

... ڪڏهن ... آچي طرف ۽ ... پاسا ... چارئي پاسا اندر، جنهن ڏانهن، منزلگاهه ساڳيءَ
... پونرتانيءَ ڪي، آهي متل ماڻ ٻج جي ياونا سم شيوا، جا شيوا. تا اين اڪ مان انيڪ ،ا
... نشڪام آهي اها. جي نڪمت ۽ فرق ... ڪنهن پا، آهي نڪتل مان پاڙ
... ثيو. "اڏوهين اوڻ" ثيو، مالڪ پدلجي "مان" ۾ جنهن ڏيندي، ميوو ڏيندي، انو
... آهن. "اوڻ اڏوهين" سڀ سنسار، لوڙي سنت، شيوا ڪالر، رڳي ڪجي شيوا .ا
... "توهين" ڪي، پرماتما پهچندي پر وڃي، هجي ڪي ڪنهن سنگور، لوڙي سنگور، لوڙي ين
... ڏڻ شيوا آهي، ڏن. ئي پهچائي وٽ پرماتما جا شيوا، نشڪام ڪٽي، اربيل شيوا، نشڪام ءِ
... ڪندي، شيوا انهيءَ تو. ڏياري مرقعو جو وڻ وات جي آهي ڏن سو. ڪي "ن
... پٽي. پاس ۾ درگاهه ته گهرجي، ٿيڻ شاد گهرجي، ڪرڻ شڪر پهچ انهيءَ جو ڪندڙ، قبول ا
... گهرجي. رهڻ مڃ شانت

شيوا ڪرت - هوءِ نهڪامي
پس ڪٽه هوت - پرابت سوامي.

راڳ گوڙي، سڪيدي
صاحب، محلا پنجوار
اشٽپدي (۲)۱۸

ڪان ڪار در جي ڏين رومان پا اگرائين ڏون سگهجي؟ ڪري ڪيئن اها ۽ ڪجي شيوا ڪهڙي ڪي پرماتما
... ڏوڪڙ، پئسي ڪي پرماتما
جي پرڪرتيءَ ته پرماتما پوندي، پسند ڪانه ڪي پرماتما چندن، ڇوري
اُن، تو ۾ سڀ ته هوُ. آهي ٻاڻو ۽ آهي پهاڻو ڪيس ٿي آتان ۽ آهي سمايل ۾ رڳ رڳ
مخلوقات مڙئي ۾، پسن پکين ۾، جانورن جيئن ۾، جيتو جنتر ۾، ڪائنات ڪل جي قدرت
پرڪرتيءَ پر ڪري، نهن. آهي مالڪ ته مهنجو مولي، مهنجو ۾. سڀ ۾، موُن ۾، لو ۾،
آهي، مزدوري ۽ مرادوندي جهتا، جي ذات انسان. آهي شيوا جي پرماتما ٿي شيوا جي
پرماتما شيوا، جي رڳن جي پرماتما اندر، پرڪرتيءَ شيوا، اهائي. ٿيندي سڦل شيوا اها. آهي
جا ، آهي شيوا جي پرماتما سڀ ،شيوا جي پيارن جي پرماتما پهچائيندي. پار پوندي، پاس جا
۾. پاڙ جي شيوا آهي جس جو شيوا. ٿي اڏڪار ئي انگيڪار شيوا، جي پريمين جي
ڪيس پهچي ئي، ...

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، پاون اکري (۲۷)

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (

(۱) ٽهل ڪرڻ اِهي اِڪ ڪي - جاڻي پرتا ته ڪوءِ
مڻ تن مک هيئي بسي - جو چاهي سو هوءِ.
(۲) ڪهه ڪبير اب جانيا - سنتن رِدي مجهار
شيوڪ سر شيوا پاي - جهه گهوٽ پيءِ مرار.

سيوا ۽ سيوا جو ڦل.

سيوا نہ ڪرڻ جو نتيجو.

سيوا مان ئي، شخص کي "سيوڪ" جو خطاب مليو آهي ۽ سيوڪ کي شان ۽ شرف عطا ٿيو آهي. پر سيوڪ، جڏهن سڀ ڪجهہ تياڳ ڪري، ڪِنهن جي سُک لئي وڃي پئي، تہ پوءِ وٽس باقي ڇهو ڇا آهي، جو اڃا اَرپڻ ڪري؟ صاحب سمجهائين ٿا تہ، سيوڪ، ٿوري سڀ ڪجهہ تياڳيو آهي، تڏهين بہ اڃا وٽس سڀ ڪجهہ ڏيڻ لاءِ آهي. سڀ ڪجهہ تياڳ ڪري، سڀ ڪجهہ پراپت ڪيو اٿائين، سو هاڻي سڀ ٿوري ٿلهي ورهائي ٿو. ستدس اِها اَلم پيتا آهي تن ۽ من جي. تن سان تڪلم سيوا ڪري ٿو ۽ من مالڪ جي لڳالي، شرڌائي ڪري ٿو. دل ۾ دَيا ۽ درد اٿس، ڪهل ۽ قياس اٿس، رحم ۽ روشني اٿس، همدردي ۽ همساري اٿس، سو ڏکايل جو همراز آهي، ڏکويلن جو همدم آهي. دردوند ئي دلبر جا ظاهري نمائندا آهن، واحد جا وارث آهن. تنهن ڪري، سيوڪ، دردوندن ۾ درد ٽارڻ جو روپ ڏسي ٿو، ۽ سڀني ۾ اهو ساڳيو روپ ڏسي ڪين نمسڪار ڪري ٿو.

سيوا سان بہ، صاحبن ڪي شرط شامل ڪيا آهن، جي بلڪل ڌيان جوڳا آهن. پهرين تہ اُهڙي جي ڪا آس نہ هجي، ڪنهن بہ مطلب جي ڪا مراد نہ هجي، ناموس جي ڪا پرواهہ نہ هجي، شڪرانگيءَ جي ڪا غرض نہ هجي. ٻيو تہ "مان مان" جي ڪا بدبوءِ نہ هجي، جو نہ آهي، سيوا جي سموري شڪتي ۽ شوڀي چُوسي ڇڏيندو آهي، ۽ شخص جي ڪمال شاباس بہ نُرالي ڇڏيندو آهي، شرافت ڪمائي ڇڏيندو آهي ۽ شخصي شڪست آڻيندو آهي. ٽيون تہ سيوا سڀ ڀاونا ۾ سمايل هجي ۽ ڀيٽڪي تراٺي، اوچ نيچ، ننڍ وڏائيءَ، لائقيءَ نالائقيءَ يا پسنديءَ ناپسنديءَ جي ڀيد ڀاوَ کان خالي هجي. چوٿون تہ سيوا ڪندي، جي اهڙي اچي ضرورت بہ پوي، تہ سر ڏيڻ کان بہ نہ ڪسڪي، جيئن تہ شهيدي، سيوا جي ناجوڙي آهي. جو شخص اهي شرط قبول ڪري، ادا ڪري ٿو، سو ئي سيوڪن جي شمار ۾ ڳڻجي ٿو. باقي ٻي سڀ سيوا، شغل يا شرارت آهي، دکاوٽي يا دوڪانداري آهي، خودپرستي يا خودپروري آهي، خودغرضي يا خودفريبي آهي. اِها سموري سيوا ولرت وڃي، اُڪيلائي ڏيندي. اِهو آهي فرق سچيءَ ۽ مڪاري سيوا ۾. من ئي اِهو فرق وجهي ٿو ۽ من ئي اِهو فرق مِٽائي سگهي ٿو. پنهنجو پاڻ ئي پڌائيندو. تہ سيوا ۾ هيءَ يا هوءَ پاڻ آهي. سچي سيوا دتاران ئي، جيئن جو جادو لڳي ٿو، روحاني راز کُلي ٿو، انڌ جو اُميد اولتي ٿو، ۽ آتما جي آزاديءَ لاءِ ادم ثابت پوي ٿو.

سيوا ڪيتري جي ڪرڻي آهي؟ ساليءَ جي، سگهُر جي، سڄڻ جي ۽ سمار جي؟ ٻر ٻارڻ نہ سائين عڪ منزلگاهہ جا پاسا آهن. طرف ڪهڙو بہ وٺو پر ايندو

(٢٨) گرر شبدا تــي لهي پدارٿ - هرديءِ نــام سدا ڪرِ[١] ارٿ
ساچي درگهه اُوچ[٢] نه هوءِ - مانيءَ حڪم سِڃهي[٣] در سوءِ.

راڳ بلاول، محلا پهلا، اشٽپديون (٦)٢

(٢٩) ستگـوُر شبدِ - دُوجي[٤] دُرمت[٥] جائي
آوگڻ ڪـاٽ - پـاپـان مت ڪـائـي[٦]
ڪنچن[٧] ڪايـا - جوتـي چــوت ملائي.

راڳ بلاول، محلا ٣، اشٽپديون (٦)١

(٣٠) رنڳ ڇُهنڇهنڙا[٩] گـاءِ سڪي - هـر ايــڪ ڏياوڙهه
ستگور تم شبد سڪي - مـن چندڙا قـل ياوڙهه.

راڳ رامڪلي، محلا ٣، پوڙيون، چهت (٥)، سلوڪ

(٣١) ستگور شبدِ سڪ نـه ڪيجي[١٠] - آسا ماهِ نراس رهيجي
ستسا دُوکـ بهاسن شبده - قــر ياهــڙ[١١] روڳ نه لايــا.

راڳ مارو، محلا ٣، پهلا، سولهو (٩)٢٢

(٣٢) انيڪ جتن[١٢] ڪري اندر وس نه هولي -
ڪام ڪرود جلي سب ڪوئي

راڳ مارو، محلا ٣، پهلا، سولهو (١٥)١٨

ستگور شبدي مــن وس آوي - من مــاري منهِ سمائدا.

راڳ پيربهي، محلا ٣، پوڙيون، شبد (٢٤)

(٣٣) جن گور شبدا - تس پـوُ نــه بيايي
جن گـور شبدا - تس دُک نه سنتاپي.

راڳ پيربهي، ڪبير صاحب، شبد (٩)

(٣٤) سو شبد جـو لايـا شبد - تِنهي پـائي نرنجن[١٣] ديو
گور ول تاڪي ڪلي ڪپاٽ - بهڙ نه آوي جوني پاٽ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٠)

(٣٥) ستگور شبدِ سي بِرواڻ - جن جڙي جوت ملائي
ســو صاحب[١٣] سو شبد ليها - جس ياڻا من وسائي.

١. آنند، ڪلياڻ. ٢. پڇا ڳاڇا. ٣. بروان ٿئي نِو. ٤. دُئيت ڀاؤ، ٻيائي. ٥. ڪمت. ٦. د... ئي وئي. ٧. سون. ٨. سرير. ٩. برماتما جا گڻ برابر سان ڳاءِ. ١٠. سنسو، گمان. ١١. ... اياءُ، ادم. ١٣. پرماتما. ١٤. رستو، وات.

(١٩) اِڪ ستگر کي شيوا ڪري چاڪري - هر نامي لڳي تار
نانڪ هم سوان آيسا - ڪلّ ڪسا ڪرن اڌار.

راڳ بهاڳڙا، محلا چولان، وار (١١)، سلوڪ محلا ٤جا

(٢٠) ستگر کي شيوا چاڪري - سکي هوئي سڪ سارُ
انتي مِلِ وڏياليسان - درگهه موکُ دوارُ.

راڳ وڏهنس، محلا چولان، وار (٣)، سلوڪ محلا ٤جا

(٢١) ستگر شيو جن نام پڇاڻا - سڪل جنم ڪَگ آيا
هر رس چاکِ سدا من ترپتيا - گن گاوي گُرمکي اُٿايا
کمل پرگاس سدا رنگ راتا - انحد شبد وڄايا
تن من نرمل، نرمل باڻي - سچي سچ سمايا.

راڳ سورٺ، محلا ٤جا، شبد (٧)

(٢٢) نانڪ پرڀ اپڻي - تاکي شوڀ لسي پرڀي جاڻي
انند ڪري ليري داسا - جپ اُون هولي آسا.

راڳ سورٺ، محلا پنڌران، شبد (٦٨)

(٢٣) جنهي ستگرُ شيوڙا پياري - تنهن کي ساٿ تري
تنهان نانڪ نه پاليئي پياري - آمرت رس هري.

راڳ سورٺ، محلا ٥، اشٽپدي (١)٣

(٢٤) گور کي ڪار ڪماوڻي پالسي - آپ چوڙ جس لاء
سدا سُکي ڦر دک نه لڳئي بالي - هر آپ وسي من آء.

راڳ سورٺ، محلا ٤جا، اشٽپدي(٢)٣

(٢٥) ستگرُ کي شيوا سڦل هي - جيڪو ڪري چت لاء
من چنديا ڦل پاوڻا - هئومي وچهُ جاء
بندن تُوڙي مڪت هوء - سچي رهي سماء.

راڳ سورٺ، محلا چولان، وار (٦)، سلوڪ محلا ٤جا

(٢٦) انسي شيوڪ شيوا ڪري - جس ڪا جيءُ تس آگي ڌري
صاحب پاوي سو پروانا - سو شيوڪ درگهه پاوي مانا.

راڳ ڌناسري، محلا ٥جا، شبد (٤)

(٢٧) ستگر شيو سدا سکہ پايا - هُو وسيا من موراري
نانڪ مولِ لي گور اپڻي - گور کي شبد سنواري.

راڳ سوڙهي، محلا ٣جا، چِنت (٤)٦

---

١. اُول. ٢. ستگور ڪون نا. ٣. ڪتنب. ٤. جالو، سچالو آهي. ٥. دراپڻي اون نا. ٦. امرت ايجان. ٧. سائي. ٨. والدڪ. ٩. پرمالما. ١٠. گيان. ١١. گهربا، پسند. ١٢. قبول پروانو. ١٣. عزت. ١٤. مالڪي جڳ ۾.

(٥) شيوا جو ڦَل

[سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٠)]

(١) ستگور شيوڙهِ تان اُبرِ[1] - سچ رکي اُرڌار[2]
ڪرپا ڪري هر پائيئي - سچ شبد ويچار
ستگور شيو من نرملا - هومي ڪيچ[3] وڪار
آپ ڇوڙ جيوت مري - گور ڪي شبد ويچار
ڌنڌا ڌاوت[4] ره گئي - لاگا ساچ[5] پيار
سچ رتي مک اُجلي - تت ساچي درٻار.

[سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٠)]

(٢) ستگُور ڪي شيوا سڦل هئي - جي ڪو ڪري چت لاءِ
نام پدارٿ پائيئي - اَچِنت[5] وسئي من آءِ
جنم مرن دک ڪٽيئي - هومي ممتا جاءِ
اُتم پدوي پائيئي - سچي رهئي سماءِ
نانڪ پُورب[6] جن ڪئه لکيا - تنان ستگُور مليا آءِ.

[راڳ بهاگڙا، محلا چوٿان، وار (١٠)، سلو محلا ٽيجا]

(٣) جن جن گُورمک شيويا - تن سڀ سک پائي
اوهه آپ ڪريا ڪٽب سُمھ - سڀ جَگت ترائي
اون هر ناما ڌَن سنچيا[7] - سڀ ترِشنا[8] بُجهائي[9]
اون چڏي لالچ دُئي[10] ڪي - اَنتر لِو لائي
اُوس[11] سدا سدا گهر اَنند هئي - هر سکا[12] سهائي
اُون وَئري مِتر سم ڪِينيا[13] - سڀ نال سُيائي[14]

1. پار پوڻ. ٢. هردي ۾ سمرن ڪرڻ. ٣. چڏي ڏجن ٿا. ۴. پنيان پئڪن ٿا. ٥. پر...
٦. اڳئين جنم جا ڪرم. ٧. ڪٺو ڪيو آهي. ٨. ترشنا. ٩. ختم ڪري ڇڏي. ١٠. د...
... اُنهن. ١٢. مددگار. ١٣. هڪ جهڙا. ١۴. پريم ڀاؤ آهي.

(١٨) ڀيرا ڪري سو چاڪُر هوءِ - جل لال ميگهل روءِ رهيا سوءِ
هر لوءِ جهنگي تِرا ائين ڪوءِ - پرڀوءِ ناٿ ٿاري سوءِ.
راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٩) صاحب لي ڀيرڪ ڀيو صاحب لي - ڪيا ڪر ڪهيءِ اُهانا
اُلٽا اِڪ ترا کيل ٻنيا هسيءِ - سب مهه ايڪ سمانا.
راڳ بلاول، محلا ٽجا، شبد (٢)

(٢٠) گر ڪي ڀيو نه ڪاهيءِ ڪرلي - گر بار بهر اکوڙو سوني
جسو لاءِ لسئي سو ڀيرڪ - جس وڏ ڀاڳ مَتاڻيا.
راڳ مارُو، محلا پنجوان، سولهو (٩) ٧

(٢١) ترڻءِ نه ٻالي ٻوڄه نه ڏهوا - رام رکه ٻن اهڻل ڀيرا
ستگر ٻوجهه سدا سدا ساوڻ - اُنسي ڀيو ڏوکهه سک ٻاوءِ.
راڳ ڀيرءِ، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٢) دوجي ڀيرا جيون ٻرنا - ڪيڙو نه هرليڪ ٻوڙن اُڏلا
مالس ڀيرا ڪوي ڏهلي - ساڌ ڪي ڀيرا سدا سُهيلي.
راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢٣) اي ٻرم ٻولي مرهه نه ڪولي - ستگر ڀيو سدا سک هولي
ٻن ستگر مکه ڪيو نه ٻالي - آوءِ جاوءِ مرهه مرجائي.
راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٤

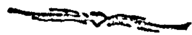
(٢٤) ڪبير ڀيرا ڪئي ڏهءِ ٻني - ايڪ سمه اِڪ رام
رام جو داتا مکه ڪر - سمه هساوءِ لسام.
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٦٤)

---

١. ڀيرڪ، ڀيلو. ٢. ڀيرا ٻ لڳائي تو جڏي. ٣. مستڪ لي. ٤. ٻوڙا ڪرڻ لاءِ وڏي ؛ اوڙن جا ٻن ؛ ٻعا. ٥. ڪساوڻ. ٦. ٻلڪل دڪدالڪ، ولوڻ. ٧. جمر مرڻ جي چڪر کان ٻاڻ ڪي اهابو. ٨. نه ڏورڻ لي لائق آهي.

جو هرڪي جي هٿ وس آهي
ڻن قيمر قار جي، ڌڻيءَ جي در جو حڪم ٻڌڻي پئي ٿو. جو هرڪي جي هٿ وس آهي
سڀ هرجن جي هٿ وس آهي، هرجن نه هريءَ جو روپ آهي. اڪ هري، هرجن جو
اڙ ٿي پئي ٿو، نه پئي هڪ ٻئي ہر نه رلي ملي هڪ ٿي ويا آهن، جيئن ٻوند پاڻيءَ ہر پا
ڍي ساگرہ. گڏني ڪان پوء، ٻنهي جو اڳيون پيد صفا مٽجي وڃي ٿو. انهن شيوڪ، ستگور
ساڳي شيءِ ٿي وڃن ٿا.
سائين ساڳي شيءِ هئا ۽ ساڳي شيءِ ٿي وڃن ٿا.

(۱) هرڪا شيوڪ سو هر جيها – پيد نه جاڻهه مانس دبها راڳه مارو، محلا
چڻهُ جل ترنگه اٿهه ٻهُه پاڻي – ڦِر سلليءِ سلل سمانندا. پنجوان، سولهو(۳)۴

شيوڪ ھي رھڻي ڪھڻي سچ، پريم، ديا ۽ ڌرم لئي اَڏل آھي. مالڪ جي مھر ڇھڻ رچي لال ٿيو آھي، ستگرو جي شبد سان مھا گياني ٿيو آھي، ستسنگ ڪري اڄرن پڪمڻ ٿيو آھي، نام جھڙي اڄال ٿيو آھي. شيوڪ نه ڀاڄ ڪي ڪٿي ڀيا سوچڻ پر ساٿين نه لنظ سچي شيوڪ کي سرواريندو ۽ سينگاريندو. اھڙو شيوڪ اُڏجي ٿو، داسن جو داس لئي رھي ٿو. سندس آپو، ترشنا، خودغرضي، اُکيان ۽ ٻيا مڙئي اوگڻ، گيان جي پرڪاش ۾ گم ٿي ويا آھن ۽ ڀڳتيءَ جي ڀاؤ ۾ ڀسم ٿي ويا آھن. شيوڪ جا سنتوشي اکڙا، خاڪلد ۾ ڪُتل آھن، ھٿ شيرا ۾ وڏل آھن، زبان ھر وس ۾ رتل آھي ۽ من آنند ۾ آيل آھي. جنھن ڪري، ھن لاءِ ويري ۽ متر، مٽي ۽ سون ۽ اُستت ۽ نندا، سڀ ھڪ سمان آھن. ڏُھن کان دور ۽ اُدوي ڪٿي کان پار، شيوڪ جو اڀاس آھي ڇوڻين پد لئي پعلي ٿُريا اوستا ۾. ھوُ سنسار ۾ ڪنول گل وانگر نرليپ، نرسنسي ۽ اڀاڙ رھي ٿو. گرھستي ۾ اُداس آھي نه آس ۾ اڀاس آھي. آتم جوت سان ڀاڳ ڀڃاڻي، گور ۾ گور، مھل ۾ مھل، من ۾ من ۽ چت ۾ چت لڏو آڌالين. گيان ۾ مري اَمر ٿيو آھي. سڀ برھم پسارو سمجھي، سڀ ۾ برھم ڏسي ٿو، ڇو نه ھوُ ڀاڳ برھم روُپ ٿي پيو آھي. سڀ کي ساڳيءَ نظر سان ڏسي ٿو.

ھو ھر شيوڪ شرا لاڳي – سڀ ڏيکھ برھم پساري ايڪ پرک اڪ لڏري آوي – سڀ ايڪا لڏر اھاري.	راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٢) ۴

ڀلا جنھن شيوڪ جي شردا سچي، سڪ سچي ۽ شيرا سچي، سو شھلو ٿئي، سچ ۾ ڪيئن نه سمائو، اُکٽ ڪيئن نه ڪٽيندو ۽ اَلک ڪيئن نه لکيندو؟ جنھن شيوڪ سڀ شڌ ساڌنائون پوراؤن ڪيون، اَتل ارادي ۽ دِرڍ پرڪيا سان، تنھنجي ھِڏي ڪيئن نه پرڪاش ٿيندي، وويڪ ڪيئن نه وڪاس ڪندو، آتما ڪيئن نه آزاد ٿيندي، جنم مرڻ جو چڪر ڪيئن نه ختم ٿيندو؟ ھوُ ھر رنگ جو نه ماڻيندو، درگاھ ۾ ڇو نه ڦولُ پوندو ۽ ھرلي جوت ڇو نه ٿيندو؟ شيوڪ ڀاڳ نه آسا منشا کان مٿا پري آھي. ڪوري ڪٿي نه ٿيو ان ماڻي سڀ ڪجھ ٿو، ڇو نه ڪيل ڪمائي، ڪير ڪُٽ ڪندس؟ ايا جھي درٻار ۾، ايا کان ڪير محروم رکي سگھندس؟ جھڙي ڏايري وھنوارن ۾، اَدم ۽ اوڄاڻي ۾ الٽ ڌيڪارين ٿيون نه ساڳيا ٿيڻ، روُحاني راھ ۾، ڪيئن نه ٿالير ۽ اعجب ڌڪار ھندا؟

شيوڪ کي ڪاڻي سرڳ ۽ وَيڪنٺ جي پرواھ نه آھي، موڪش ۽ مڪتيءَ جي ڪيس غرض نه آھي، پر آھي سڀ سندس چرڻ جي ڀينا آھن ۽ سيڪار لاءِ مرتاح آھن. سڀ نرمت ڀانائون شيوڪ جي چرڻ ھي خاڪ جوئن طالب آھن. شيوڪ جو جاھي، سو ڀنا

هر اَگم ڏاڍا گورمتي - تس روُپ نهِي ٻريءَ رکيا — راڳ ڪانڙا، محلا
گور ٻڌن ڏاڍا جِدان اَگم هر - تي ناڪر شيوڪ رَل ڳيا. — چوٿون، وار (۹)

صاحبن شيوڪ جي لڇڻن جي مهما ڪئي آهي، سندس خاصيتن ۽ خصلتن جو خاصو ورڻن ڪيو آهي. شيوڪ، سنساري لڳاءُ لاهي، لوڀ، طلبون تياڳي، فقط آتمڪ اُنتيءَ جي آس رکي، صدق، سڪ ۽ شردا سان، سائينءَ جي شرڻ وڃي ٿو. پرماتما کي جاڻي جاڻهار ۽ حاضران حضور سمجهي، هُن جو چت سان سمرڻ ڪري ٿو. لالچ جا لڳ لاڳاپا لاهي، ڀڳوان جو ڀاڻو، ڇا سک ۾، ڇا ڏک ۾، مستڪ تي رکي، سِت ڪري مڃي ٿو، ٻنا رنج ۽ رنڊ جي ٻر شڪر ۽ سنتوش سان. اُنهن پڙ، پاؤ ۽ پاڻي جا پاڙا چُڪائي وڃي ٿو.

آگيا ۾ ٻوڪ سوني ڪر سوُکا - سوگ هَوک نهِي جاڻيو — راڳ ماروُ، محلا
جو جو حڪم ڀيو صاحب ڪا - سو ماٿيءَ لسيءَ مانيو. — پنجوان، شبد (۵)

شيوڪ ستگوُر کي پرماتما جو روُپ سمجهي، نت نت نمسڪار ڪري ٿو. ستگور جي شيوا ۾، ساڌ سنگت جي شيوا ۾، پنهنجو سڀ ڪجهه اَرپي ٿو. سر جو صرفو نہ ڪونہ اٿس. شيوڪ سر نوائي، ستگوُر جا چرن چمي، آراڌنا ڪري ٿو، تہ هي منهنجا سچا ستگور منهنجو نالو آهي سياڻو، جو تہ مان تنهنجي دڪان لاءِ وڪائل آهيان، تنهنجي در جو زر خريد ٻانهو آهيان. جتي چئيمر اُتي وڃان، جتي چئيمر اُتي رهان، جيڪي چئيمر سو مڃان، جيڪي چئيمر سو ڪريان. حڪم جو ٻڌو آهيان، شبد جو طالب آهيان. هي منا مرشد، مسان پوُرب جنم کان تنهنجو غلام آهيان. ڪتي وانگر لڳوُن سيڙي، تنهنجي در تي پونڪان پيو، تہ مون منهنجي مستڪ تي پنهنجو نيو لڳائي، ٻاس ڪريمر. نماڻائيءَ، نهٺائيءَ ۽ نئيرت، ماڻ، مرم ۽ مچتا جي مٺين سان، مرشد جي مڪان ۾ اچڻ جي اجازت گهري ٿو، اَمرت جي پنڊاري مان ڪٽڪو ورِتي ٿو. ڪٽڪو وٺي رجي ٿو، رڃي ٿو.

شيوڪ، ساڌ سنگت ۽ ستسنگ ۾ رهي، سنتن مهاتمائن جي ٽهل ڪري ٿو. سنتن جا پير چمي، سندن ڌوُڙ مستڪ تي لائي ٿو. اُنهن جي سنگ ۾ اَنتي پهر هر نام جو وکر واپار ڪري ٿو. سک ۾، دک ۾، ڀڳوان جو ڀڄن ڪري ٿو. لاهوُتين سان گڏ لڪوُن سهي، اَڪ لنگهي ٿو. پرڀات جو اُٿي، ستنام جي اَمرت ڌارا ۾ اشنان ڪري ٿو ۽ شبد ۾ سرتي لڳائي ٿو. سادو کائي ٿو، سادو پهري ٿو ۽ سيتلتا سان جيوَن گهاري ٿو. وڪارن کان ورڪت آهي، دُنيءَ کان دوُر آهي، ڪسنگ کان پري آهي. من مَلي ٿو، سچ سلي ٿو. جيوَن هڪ کليل ڪتاب اٿس، حرمت هڪ سمجهابل حساب اٿس. هاڻي ڇا اٿس جو ڇپائي، ڇا اٿس جو ڇڏائي؟ سڀ ٻڌن ۽ ٻوجها پاڻهي پاڻمرادو اچي پٽ پيا اٿس.

وڃي ٿو. عشق ۾ اُڙجي، مرد عاشق ٿئي ٿو ۽ شيوڪ جا سهما سڀ ٿين ٿا، اَلڪسل آرا اُگهاڙي ٿو ۽ ٻيا چاڪري ڪمائي ٿو. جيئن راڳ، راڳيندڙ وٽ گرفتار ٿيل هوندو آهي، تيئن ديالو داس وٽ، بالڪ هو ٻالڪي ٿئي ٿو. آزاديءَ لاءِ آتو آهي سڀ رڪاوٽ لاءِ ويڙهن رهي ٿو ۽ پرماتما جو ٻالڪ ٻالڪ، ڀائي ۽ چڙائي ڪري ٿو سگهي.

هر داس سڀ ٻرهم هئي - هر داس ڪو ميت
هر داس ڪي وس هوءِ - جنهن جتي ڪي وس جڳت.

راڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (٢٥)، سلوڪ محلا پهريون

بخشش برابر سڀ خاوند جي آهي پر ستگور هٿان پلئه پئي ٿي. پرماتما اها بخشش جڏهن ڪنهن تي ڪري ۽ وجهي، تالو لڳائي، ڪڏهن ستگور جي حوالي ڪئي آهي، تنهن جنهن کي لائق سمجهي، تنهن کي عطا ڪري. لياقت ٻنا لطف ڪونه ڪري. اها لياقت آهي ته سڀ ٻيا ٻڪ ڇڏي، ستگور جي شرن ۾ اچجي، جتان نئين سر نصيب جڳمڳ ٿيندو.

جس ڪا گره بن ديا تالا - ڪنجي گرو سنپاڻي
اَوَر اپاءِ ڪري نهي پاوي - بن ستگور سرڻائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، شبد(١٢٢)

اها ساکي ڪڏهن، الين ٿوري، شيوڪ جي همت چڙهي ٿي، جيئن اسي هو ستگور جي شرڻ پئي ٿو، صدق ۽ سڪ سان پنهنجو من تن ڌن ارپي ٿو. اهو ڪڏهن به حرڦ ڪونه ٿو سگهندو، هيڪڏهن ستگور ۾ خود ڪا ڪمي نه ڏسي آهي ته شيوڪ پنهنجي ڪمزور آدرش ۾ استثنا ۾ اچي الڪتل آهي. روحاني ڪمي ۽ ڪشش لاءِ، اهو بلڪل ضروري آهي ته هڪ طرف، شڌي ۽ شعور هجي ته ٻئي طرف، صدق ۽ سڪ هجي. سچو ستگور ته گويا مالسروور ۽ درياءَ جيان آهي، جنهن مان هنس روئي سچا ڪڍي، تام روئي رتن چونڊين ٿا. اهو امرتڪ رتن سچو پارکو ئي چونڊي سگهندو. باقي ٻيا ته ان کي ڪوڙو پٿر سمجهي ڇڏي ڪونه ٿا. اهو امله هيرو، ڀاڳيائن کي نصيب ٿئي ٿو، جن سچي ڪمائي ڪئي آهي.

ستگور ٻاجهه ڀريو آهي ۽ ٻاجهه اندر امرت جي ڌارا آهي. ستگورو شيوڪ کي اهو امرت، اهڙو پياري، جيئن ماءُ پنهنجي ٻار کي ٿڃ جو کير پيار ڀريو آهي ۽ پوءِ ڪنهن ڪري ڪاٿي پالينديءَ آهي. ستگور بيحد ديالو ۽ ڪرپالو آهي. شيوڪ جي هرهنڌ ۽ هر حالت ۾ رکيا ڪري ٿو، وڪارن کان بچائي ٿو، پڙ ۽ پريم سيکاري ٿو، جنجال ۽ بندن ٽوڙي ٿو ۽ چنتا ۽ چنتائون دور ڪري ٿو. اهڙو شرڪ، ستگور جي سهاري هوندي، رهي لال ٿئي ٿو ۽ ڀوساگر پار ڪري، مڪتيءَ جو در حاصل ڪري ٿو. اهڙو شيوڪ گرومت پرائي، خود ستگور ۽ پرماتما جو روپ ٿئي ٿو. سندس اوڙس، جس ۽ پرتاپ، ساري جهان ۾ پرگهٽ ٿئي ٿو. هالي سرڀ هلايا ڪرڻ جي شڪتي پراپت ڪئي ٿائين.

جو سِر ڌري اُتار
نانڪ شيوڪ سوئي آکيئي - جو سِر ڌري اُتار
ستگور ڪا ڀاڻا مَنِ لئي - شبد رکي اُرڌار.

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (٣٧)،
سلوڪ محلا ٻيجا

(٥) جنم مرڻ ڏُکهُ[1] مُهِ ناهي - جِن پراپڪاري آئي
جيئدان دي ڀگتي لائين - هر سُهِ لين مِلائي

راڳ سوهي، محلا
پنجوان، شبد (٥٤)

سچا اَمر سچي ٻادشاهي - سچي سيٽي واسي
سچا سکه سچي وڏ ياڻي - جسڪي سي تِن جاي.

راڳ ملار، محلا
پهلا، شبد (٦)

سچا سکه سچي وڏ ياڻي - تاڪا ڪُهٽا[3] کهه نه کوءِ
(٥٢) جاڻ ڪُلين[2] شيوڪ جي هوءِ - نانڪ پِٽِيئا[5] ٻهري سوءِ.
وچ ٿُنائي[4] شيوڪ هوءِ - نانڪ پِٽِيئا ٻهري سوءِ

راڳ ملار، محلا
پهلا، وار (٣٠)

(٥٣) ستگور شيوهِ سي پرواڻ - جِن جولي جوت مِلائي.
سو صاحب سو شيوڪ ليها - جِس ڀاڻا مَن وسائي

راڳ ڪلياڻ، محلا
چوٿان، اشٽپدي (١) ٢

(٥٤) سُرگ مُڪت ٻئڪنت سڀ[6] ٻانڇهه - نِت[7] آسا آس ڪريجي
هر درسن ڪي جن مڪت نه مانگهه -
مل درسن ترپت مَن ڌريجي[8].
ٻَرُک[9] خجانئي ٻابا

راڳ پرڀاتي، محلا
پهلا، اشٽپدي (٧) ٧

(٥٥) اَئسي جَن ورلي . ڪه اَندر - ٻَرُک خجانئي ٻابا
جاتِ ورن لي ٻئي اَليتا - ممتا لوڀ چُڪايا.

سلوڪ، ڪبير
صاحب (١٤٩)
(١٦٠)

(٥٦) ڪبير ٻائي[10] هؤا لو ڪيا پِيا[11] - سيرا[12] ٽاٽا[13] هوءِ
هر جن اَئسا چاهيئي - جئسا هر هي هوءِ.

(٥٧) ڪبير نِرپ[15] ناري ڪئه نندئي[16] - ڪئه هر چيري[17] ڪؤ مانُ
اوهه مانگه[18] سواري ٻِکئي[19] ڪئه - اهه سِمري هر نام.

سلوڪ، محلا ناوان
(٣٩)

(٥٨) جو پراڻي نِس دِن[20] ڀجي - روپ رام تِهه جانُ
هر جن هر انتر[21] نهي - نانڪ ساچي مانُ.

١. ڀهي. ٢. اُتم. ٣. مهما. ٤. نيچ. ٥. جُٽي. ٦. سڀ دنيوي ماڻهوءَ. ٧. چاهنا رکن ... ٨. شانتيءَ ۾ آچي وڃي لو. ٩. نڪي نڪي. ١٠. ٻاڻيءَ وانگر رلڻ ملڻ. ١١. ... ١٥. راڄا. ١٦. بدنام ٿي ٿئي؟ ١٧. گولي. ١٨. گو... ١٩. ... هڻط ڪهي. ... ايشور جو سمرن ڪري. ٢١. فرق. لئاوت ...

(۴٠) هر ڪوڪر لري درار - پوڪه آڪيو نڏن پيار
پڙرب هم هر لوري شيوڪ - آپ للاّ بنيا نه هالي
لريو ڏناريو ڏن سهج ڪي - مالڪيو ميري ڏنالـي.

راڳ راماڪلي، ڪمر صاحب، شبد (۴)

(۴١) هو هو شوڪ شبوا لاڳيو - سب ديکهه اسرهسر پياري
اڪ ٻرک اڪ لدري آويو - سب اڪا لدر انهاري.

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿا، اشٽپدي (۲) ۴

(۴۲) مل خريدي لالا گولا - ميرا نام سياڪا
گور ڪي ٻوي هانڍ ٻڪانا - جيت لايا ٻيه لاڳا.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٦)

(۴٣) لالا سو جيڙيه مريو - مر وچهه آپ گواي
پڌن اڙنهه مڪمه هوءِ - لرشنا اگن ٻجهائي.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (۵) ۵

(۴۴) سو مَن لرمل جن آپ پڇاڻا - آپي آءِ مليا سکڏانا
رسنا شبد رلي گن گاويو - در ساچيو پت پائي هي.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (۲) ۳

(۴۵) گور ڪا شوڪ لرڪ نه هاني - گور ڪا شوڪ پارٻرهم ڏيائي
گور ڪا شيوڪ ساڌ سنگ پائي - گور ڪردا نت جيت داتا هي

راڳ مارو، محلا پنجون، سولهو (۳) ۴

(۴٦) هرڪا شيوڪ سو هر ڀيا - پند نه هاٿهه ماڻس ديا
هڙ هل لرلگ الهه ٻهه پائي - هو سلليو سدل سمانڌا.

۵(۸)

(۴۷) لس مَن ڪي ٿيو ساچي پاڻي - گور ڪيو شبد هڪ ماهه سماڻي
جهه هڪ بسريو ساچي سوءِ - نام رتا مَن لرگت هوءِ.

راڳ بسنت، محلا ٽيجا، شبد (۷)

(۴۸) گنگا گيا گوڏاوري - سنسار ڪي ڪاما
ناراڻيا سرس هوءِ - لس شوڪ نساما.

راڳ بسنت، ڀگت نامديو، شبد (۱)

(۴۹) ڪاني اکيان لمر لرمليا - هُو پگاس بسيڪا
هڙ هل لرلگ تس هل هوايو - شوڪ ناڪر پئي اڪا.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

---

١. ڪتو. ۲. واسه. ٣. ناڙي. ۴. اُوو. ۵. لرماڻا. ٦. سنسار، برڪرلي. ٧. هڪ هوڙي.
۹. داس، پالڻو، نهارو. ۹. پاڙان. ١٠. دڪان لي. ١١. وڪاڻل اعمان. ١۲. الساي هامو.
١٣. ادبدا. ١۴. پالي. ١۵. نهاڃي، بکڙهي ولي. ١٦. سساري ماڻهن ها. ١٧. اڙلدهه.
١٨. روشن لي. ١۹. ورتڪي.

(٣١) هو گاهه مدگل وار نساما – هر شيو شيوڪ شيوڪي
پرڀ جاءِ پاوي رنگ متاي – هر رنگ ماڻي رنگ ڪي.
راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، ڇنت (٤)٦

(٣٢) ڳُور سِکان مِن هو پريت هيٓ – ڳُور پُوڄي آوهي
هو نام وڏڀه رنگ سَمُ – لاها هو نام ليئ جاوهه
گور سِکان کي مُکه اوُجلي – هر درگهه پاوهه.
راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)

(٣٣) پُوکيٓ شيوهه سي پُوکه هووهه – جِني هوميٓ شبد جلائي
اِسڪا شوڪ ڪو نهي – ناکو ڪنٽڪ وِنراني
نهچل راج هيٓ سدا تِس ڪيرا – نا آويٓ نا جاني
اَن دِن شيوڪ شيوا ڪري – هر سچي کي گڻ گائي.
(١٥)

(٣٤) گرهي مهه هو جن سدا اداسي – گيان تت بيچاري
ستگرو شيو سدا سکه پايا – هر راکيا اُرڌاري.
راڳ سورٺ، محلا ليجا، شبد (١)

(٣٥) تيرِيا داسا ردِيٓ مُراري – پرڀ اٽل نيو اساري
پل ڏن تکيا تيرا – ڏُن پارو ناکر ميرا.
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥٤)

(٣٦) اَنسي شيوڪ شيوا ڪريٓ – جِس کا جيئُ تِس آگيٓ ڌريٓ
صاحب پاويٓ سو پرواڻ – سو شيوڪ درگهه پاويٓ ماڻُ.
راڳ ڏناسري، محلا پهلا، شبد (٤)

(٣٧) جسو مانگهه ناکر اپني تي – سوئي سوئي ديوي
نانڪ داس مُکه تي جو بوليٓ – ايهان اوُهان سچ هووئي.
راڳ ڏناسري، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(٣٨) آپي گرو چيلا هيٓ آپي – آپي گُڻي نِداتا
جِهُ آپ چلائي تِيويٓ ڪوني چاليٓ – جِهُ هو پاويٓ پِگواتا.
راڳ بلاول، محلا ليجا، شبد (٣)

(٣٩) جن پار اوُهُر جاکي انرمل مهما –
جن کي چرن ليرت ڪوٽ گنگا
جن کي ڌوڙ ڪيٽو جن نانڪ – جنم جنم کي هري ڪلنگا.
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١٢٠)

---

١. داسن جو داس. ٢. خريد ڪن نسا. ٣. پرماتما. ٤. مت. ٥. ڏکوئيندڙ. ٦. دشمن.
٧. هردي ۾ سمرن ڪري نسو. ٨. مضبوط. ٩. بنياد. ١٠. ڀروسو. ١١. عزت، مرتبو.
١٢. لوڪ پرلوڪ. ١٣. ڪئين، ڪروڙين. ١٤. اِشنان. ١٥. پاپ.

(٢١) گُرِ ستگُرِ کا جو سِکُ اکائي - سو ڀَلڪي اُٿي هرِ نامُ ڌِيائوي — راڳ گوڙي، محلا
اُدمُ ڪري ڀَلڪي پرڀاتي - اِشنانُ ڪري امرِتسرِ ناوي. — چوٿون، وار (١١)

(٢٢) سگاي داسي ناڪري - سڀ ڪوتا ميرا — راڳ آسا، محلا
جيه سيگاري ناڪا - لِس سُکهه اُسِرا. — پنجون، شبد (١١٨)

(٢٣) جَن ڪي من سچ وسيا - سچي ڪار ڪماءِ — راڳ آسا، محلا
اُن ڀِن شيوهه سيم سُڌ - سچي سماهه سماءِ. — پهريون، اشٽپدي (٣) ١١

(٢٤) گوروُ سِکُ، سِکُ گوروُ هوءِ - ايڪو گور اپديش چلائي — راڳ آسا، محلا
رام نام منت هردي ديوءِ - نانڪ ملڻ سُڀائي. — چوٿون، ڇنت (٨) ٢

(٢٥) جو جَن پرڀ ڀُل ايڪو جاڻي - جو جن پرڀ ايڪ سمان جيهُ — ٦(٣)
دُرِ مرڻ لِکايا گورمکهه سوڀايا - جَن اپري جو هر ڏيان جيهُ.

(٢٦) ايهه ڪِيئوي چاڪري - جِهه پؤ خصم اُس، جاءِ — راڳ آسا، محلا پهلا،
نانڪ شوڪ ڪابڻيتي - جو سيتي خصم سماءِ. — وار (٢٣)، سلوڪ محلا دوُجا

(٢٧) جو جَن اُن پکت سداوي - آکيا من سکهه پساوي — راڳ آسا، ڪبير
جو لِس ڀاوي سَت ڪر مانيءِ - ڀاڻا من وسالي. — صاحب، شبد (١٦)

(٢٨) متا مشوُرمه اُؤر سياڻپ - جَن ڪڻ ڪڇُو نه آوُ — راڳ گوجري، محلا
جَهِ جيهه اُوسر آءِ ٻڻيو هوءِ - تهان تهان جو ڏاڙو. — پنجون، شبد (١٢)

(٢٩) ٻاڻي ٻر گهر ٻالسي - سچ راکي اُرڌار — راڳ گوجري، محلا
ٻاڻي کا مِل اکنا - جو ڪيءِ ناءِ ٻيار. — تيجا، وار (١٨)

(٣٠) سو جو جو نام سدا سدا سَمالي - جِس ستگور پوُرا ميرا مالبا — راڳ وڏهنس، محلا
نانڪ جو جَن جو اِکي هوني - جو جب جو سيتي رَلِيا. — چوٿون، شبد (٢)

---

١. جڙ ڏڙي، جرالي. ٢. پرڀات جو الي. ٣. واسو، لڪاڙو. ٤. عڪڙو لي. ٥. موجب پراڙاري ڪجي. ٦. برمالما کي سياوڻ ٻالي سکيو. ٧. ڪُلهي. ٨. مقاو. ٩. ڪوڙي. ١٠. شيرا، اهل. ١١. صلاح مصلحت. ١٢. لڪليف جو وقت. ١٣. اُوڙو. ١٤. هڪ لي وڃي نا.

(١٢) چرڻ ڪمل جن ڪا آڌارو - آٺ پهر رام نام وپارو
سهج آنند گاوهه گڻ گووند - پرڀ نانڪ سرب سماهيا جيءُ. (٣٦)

(١٣) سرب ندان واکي جن ماهه - نانڪ ڪيءِ سنگه ڪارڪ سڀ جاءِ
جن ڪي مهما ڪٿي نه جاءِ - پاربرهم جن رهيا سماءِ. واڳه گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٦٧)

(١٤) جيوَن[1] پدوي هر ڪي داس - جن مليا آتم پرگاسُ
هر ڪا سمرن سُن[2] من ڪانَي - سک پاوهه هر دئار. (١٠١)

(١٥) نيتر[3] سنتوکي ايڪ[4] لِوَ تارا[5] - جِهوا[6] سُوچي[7] هر رس سارا
سچ ڪرڻي اپ انتر سيوا - من ترپتاسيا الک ابيوا[8]. واڳه گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)

(١٦) گرومت رام جپيءِ جن پورا[4] - تِت گهٽ گهٽ واجيءِ تورا
جو جن رام جگت هر[4] پيار - سي پرڀ[4] راکي ڪرپا ڌار. (١٦)

(١٧) جِس[10] ڪيءِ من پاربرهم[9] نواس - تس ڪا نام[4] ست رامداس
آتم رام تِس ندري آيا - داس دسنتڻ[11] ڀاءِ تن پايا
سدا نڪٽ نڪٽ هر جانُ[12] - سو داس درگهه پروان. واڳه گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٩

(١٨) ٺاڪر ڪا سيوڪ[4] آگياڪاري - ٺاڪر ڪا سيوڪ سدا پوجاري
ٺاڪر ڪي سيوڪ ڪي من پرتيت[13] -
ٺاڪر ڪي سيوڪ ڪي نرمل ريت
ٺاڪر ڪءُ سيوڪ جاني سنگه - پرڀ ڪا سيوڪ نام ڪيءِ رنگ. ١٧(٣)

(١٩) بندن ڪاٽ مُڪت جن ڀيا - جنم مرن دوک ڀرم گيا
اِڇ پُني سرڌا سڀ پوري - رو رهيا سد سنگه حضوري. ٢٠(٣)

(٢٠) ڌن ڌن ڌن جن آيا - جس پرساد سڀ جگت ترايا
جن آوَن ڪا اهيءِ سُئاءُ[14] - جن ڪيءِ سنگه چت آويءِ ناءُ
آپ مڪت، مڪت ڪريءِ سنسار -
نانڪ تس جن ڪءُ سدا[15] نمسڪارُ. ٢٣(٨)

---

١. جيوَن مڪتي. ٢. ڪنن سان. ٣. اکيون. ٤. پرماتما. ٥. تيل جي ڌارا وانگر ساندهه لڳي پيئي آهي. ٦. زبان. ٧. شڌ، پوتر. ٨. بي انت. ٩. واسو. ١٠. پرماتما جو سيوڪ. ١١. داسا ناڻ. ١٢. قبول پئي ٿو. ١٣. وشواس. ١٤. ڪارڻ. ١٥. سدائين.

گرو ديا سچ آنرت بڌا - سڀج مرڻ[1] جوتي ئي ھيو
آپڻ ڪرِ راکهُ[2] گرو پاوي - اُمر ھيوءِ سو لهه سماوي.

[راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)]

(۸) اسٽ اندا دوئي پرِهٽ[3] - لڳو ماڻ آيانا
نرما ڪڍڻ[4] سڙ[5] ڪر جاڳهه - لي مؤرت پگوانا
ليرا جن - ايڪ آڏ ڪرلي
ڪام ڪروڌ لوڀ موهه پرجهٽ[3] - ھر پڌ چيتي[6] سرلي. (۱۰۰)
رح ڪا اُم ڳاسمڳا ڪهيٽي - اڀه ليري سڀ مايا
چوليءَ[7] پد ڪٽ جو نر جپيءَ - لهي پرم پد پايا
ليرت پرت نسر شُم[8] سچ[9] - سدا رهيءَ نهڪاما[10]
رشا اُر مايا پرم چوڪا - چڙتوت[11] آلسر[12] راما
جهه معدر ديهڪ پرڪاسيا - الڏ ڪار لهه اسانا
لريٽ پڙر رهي پرم پانا - ڪهه ڪبير جن داسا[13].

[راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (۱)]

(۹) جو ھر جن پاوي سو ڪري - ڏر[14] نر لسه پساوي[15] ڪوءِ — سري راڳ، محلا پهران، شبد (۱)
لااڪ ڙلسا رانگ ھسر - سب جگ مهه جانيا[16] ھوءِ.

(۱۰) داسا نهه پاڙلي ان دوساوي[17] - اڪ ڪن ڏيرح ڪٽ ڪري — سري راڳ، محلا پهران، چنت (۱)۲
لسام[18] اهوڙا لسن من ھيما[19] - حل ان مچلي جٽ مسري.

(۱۱) اڙن دانا لاڪر سب پڌ حالهه - لاڪر ڪي شيوڪ ھر رانگ مانهه — راڳ مانجهه، محلا پهران، شبد (۱۱)
ھر ڪم لاڪر ڪا سو شيوڪ ڪا - شيوڪ لاڪر ھي سنگ طاعر[20] جيٽ.

---

۱. اُپر مارڳ. ۲. ھٿ. ۳. ڪان دؤر. ۴. سوڻ. ۵. ھڪجهڙو. ٦. سچائي. ۷. نُربا اوستا. ۸. شڌي. ۹. الدولن ڪي روڪڻ. ۱۰. لشڪام. ۱۱. سورن ڪري لو. ۱۲. برمالما. ۱۳. برمالما سروپ. ۱۴. پرمالما جي دربار. ۱۵. ڪرهه قبولي ڪرڻ سگهندو. ۱٦. روشالي، درسن. ۱۸. ڪالسواءِ. ۱۹. ھمڙو. ۲۰. پرگهٽ.

جو جو سُني پيکي لاءِ سرڌا - جنم مرڻ دک ڀاڳئي
اَنسي نرت نرک نِوارئي - نانک گُرمک جاڳئي[1] ۔

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٢٥)]

(٦) مانُ موهه اَرُ لوڀ وڪارا - بيئو[2] چيت نه گهاليو
نام رتن گڻا هر بڻجي - لاد وکر لئي چاليو
سيوڪ ڪي اوڙک[3] - نبهي پريت
جيوت[4] صاحب سيويو اپنا - چلتي[5] راکيو چيت ۔ (١ر٠)
جئسي آگيا کيني ٺاکر - تس تي مُک نهي موڙيو
سهج انند رکيو گره ڀيتر - اُٺ اُٺاهوُن ڪئُ دوڙيو
آگيا مهه ڀوُک سوئي کر سوُکا - سوگ هرک نهي جانيو
جو جو حکم ڀيو صاحب کا - سو ماٿي لئي مانيو
ڀيو ڪرپال ٺاکر سيوڪ ڪئُ - سوري هلت پلاتا[6]
ڌنُ سيوڪ سڦل اوهه آيا - جن نانک خصم پڇاتا ۔

[راڳ مارُو، محلا پنجوان، شبد (٥)]

(٧) گهر[7] مهه گهرُ[8] جو ديکه ڏکاوئي - گر مهاپي سو محل بلاوئي
من مهه منوُ تا چت مهه چيتا - اَنسي هر کي لوگ اَتيتا
هرک سوگ تي رهه نِراسا[9] - اَمرت چاکه هر نام نِواسا
آپ پڇاڻ رهئي لڳو لاگا - جنم جيت گُرمت دک ڀاڳا

---

١. ساوڌان رهي ٿو. ٢. ڀيائي، ڏنيءَ ڀاءُ. ٣. پڇاڙيءَ تائين. ٤. جيئري. ٥. مرندي.
٦. لوڪ پرلوڪ. ٧. مَن. ٨. پرماتما. ٩. نرالا. ١٠. نرليپ.

(٣) هر كا نار هن كئ مكمھ جگمھ - هر كي نار هن كئ اربعهگيھ
هر كا نار هن كا رؤپ رنگ - هر نار ھمھ كب اڙچ ا. پنگ
هر كا نار هن كي وڏ باني - هر كيو نار هن سرنا باني
هر كا نار هن كئ نرگ جوگ - هر نار جھمھ كج ناھ پترگ
هن رانا هر نار كي شرا - نانك بڙھسيو هر هر ڏهراه

[راگھ گوڙي، محلا پهلوان، سكمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٣]

(٤) هر كھ كري سو ربب كي رنگ - سدا سدا بسيو هر سنگ
سهج سُباه هروڀ سو هوء - كرڻ هار پچانسيو سوء
ربب كا كيا هسن ميٺ لگانا - هسا سا تسا دوشتانا
جس لي ايجي پس ماھ سمالي - اوء سكر الدان انؤن تن آني
آهس كئ آن ديرو مانگ - نانك ربب هن ايكو هسان.

[راگھ گوڙي، محلا پهلوان، سكملي صاحب، اشٽپدي (٨) ١٤]

(٥) ادم كرھ هروڀ مسن لرمل - لساچسيو آپ نِسواري
پسچ همان لي وَس كمھ راكسيو - مسن مهه ايكدكاري
لبرا جن - لرته كري كن گاويو
رباب بكاؤچ لسال كهنگورؤ - أاحد شبد وجساويو. (١٠١)
برلمي مسن ادراو ڏيو ابسا - پساچسيو اڏر رنحاويو
رام نام جب عردي جاپيو - مک لسي سكل سماويو
ك و سنگ ساڏؤ چسرن پكاري - سبھ ڏؤز اسن لاؤيو
من تن أرب ڏريو گرر اكسيو - سبھ بداري پساويو

---

١. شبرك، داس. ٢. پرچن. ٣. پرلو، وكهن. ٤. مالڀا. ٥. ارگ. ٦. حدالي، وچسرؤد
. سبكر، مؤلي. ٩. دارنانؤن. ٩. ساوپك. ١٠. برمالما. ١١. ڏسچ و اچيلو، ساكماب دوسن
مان لو. ١٢. هاصل لني لو. ١٣. سودي، آعكار. ١٤. ناج. ١٥. بدولك. ١٦. امربالس.
١٧. [illegible]

(٣) شيوڪ جي مهما

(١) خصمي[1] ڪي دربار ـ ياديءَ[2] وسيا
سچا خصم[1] ڪلاڻ[3] ـ ڪمل وگسيا
خصمهہ پورا پاءِ ـ مدهہ رهسيا[4]
دشمن[5] ڪيا مار ـ سجڻ سرسيا[4]
سچا ستگور شيون ـ سچا مارگ دسيا
سچا شبد بيچار ـ ڪال ودسيا[6]
يادي ڪٿي اڪٿ ـ شبد سواريا
نانڪ گڻ گهه[7] واس ـ هر جيءُ ميل پياريا.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢٣)]

(٢) منگهر[8] ماهہ سهنديا ـ هر[1] پر سنگ بيٺڙياهہ
تن ڪي سويا ڪيا گڻي ـ جو صاحب[1] ميلڙياهہ[9]
تن من مؤليا[3] رام سڻ ـ سنگ ساڌ سهيلڙياهہ[10]
ساڌ جنان تي باهري[11] ـ سي رهن اڪيلڙياهہ
تن دک نہ ڪبهون اُتري[12] ـ سي جم ڪي وس پڙياهہ
جني راويا پربهہ آپڻا ـ سي ڊسن نت کڙياهہ[13]
رتن جواهر لعل ـ هر ڪنٺ تنان جڙياهہ
نانڪ بانڇي ڌوڙ[14] تن ـ پربهہ سرڻي در پڙياهہ[15].

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، بارهہ ماهہ، پؤڙي (١٠)]

---

١. پرماتما. ٢. داس، شيوڪ. ٣. مهما، گڻ. ٤. آنند ۾ رهن ٿا. ٥. وڪار. ٦. جيتين ٿا. ٧. همت ڪري. ٨. مانگهہ، ناهريءَ جي مهيني ۾. ٩. پاڻ سان ملائي ڇڏيو آهي. ١٠. سکيون سهيليون. ١١. ڌور. ١٢. لهي. ١٣. ساموُن بيهي. ١٤. گهران ٿو، پنان ٿو. ١٥. بيو آهيان.

١٠

(٢٠) گرو کي جاڳر لاڳر پاڻي - بخش ليئي لاهي حر ڪاڻي
جيڪي هردي ابڪر پاپا - آهي ملي پرم چڪاپا.

واڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)

(٢١) هردي نام امرت وس وسا - وس گاڙهه وس ڀڄاري
گرو پرشاد امرت وس چيٺيا - اوءِ پاڙهه موکي ڏناري.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢٢) نڌر ڪري هي آئي - نام ستگرو مليئي سٺياء
ناڪ ستگرو لي امرت حل پاپا - سوهي رهيا سماء.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٥)، سلوڪ محلا پهلا

(٢٣) هر اڳر ڏياپا گورمتي - لس روپ لهي ڀروب ولکيا
گرو اين ڏياپا جيان اڳر هر - لي لاڳر شيوڪ ول کيا.

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (٩)

(٢۴) ڪبير ساچا ستگرو ڪبا ڪري - هڱ بکا مهه چوڪ
الذي ابڪ لہ لاڻي - هڱ ٻنالس ڪاليئي ڦوڪ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٥٨)

(٢٥) ابهه پرحل جگت سنسار هي - گرو پرهمڻ نام ڪراء
گسرو سکي پنالسا منيا - گرو پرا لسکهاء.

سلوڪ، محلا چوٿان، (٢٧)

---

١. شرڪ. ٢. پرمالما. ٣. پرواه، ڪاڻا. ۴. ستر ڪري جڏار آهي. ٥. بساهه، ڪرپا.
٦. بيجي آهي. ٧. لبڻالي. ٨. ڪڏهي هڪ لي وپا. ٩. اڻاني، تهنتالي. ١٠. آرپار تکن
وارو آڻو. ١١. هياڻ. ١٢. حڪم.

(١٠) جنان گُر پيارا مَن چِت - تنان ڀاڳ گُرو ديوانيا
گُر سِکان اِکو پيار - گُر مِتا[1] پُتا[2] ڀائيا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٤)

(١١) سچ[3] سمرِڻيءَ هووي پرڳاس - تاتي بِکيا مهه رهي اُداس[6]
ستگر کي اَئسي وڏيائي - پُتر ڪَلتر[7] وِچي گت پائي.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٤)

(١٢) هيرا[8] لعل اَمولڪ هي ڀاري - بن گاهڪ[9] ميڪا[10] ڪاکا
رتن گاهڪ گر سادُو ڏيکيو - تب رتن بڪائو[11] لاکا.

راڳ جئيتسري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٣) گُر سروور مانسروور هي - وڏ ڀاڳي پُرک[12] لهن.
شيوڪ گُرمک کوجيا - سي هنسلي نام لهن.

راڳ سوهي، محلا تيجا، اشٽپدي (٢) ٤

(١٤) توُن[3] آپي گُر چيلا هي آپي - گُر وچ دي تُجهه ڌيائي
جو تُد شيوهه سو توُن هي هووهه - تُد شيوڪ پيج رکائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، اشٽپدي (١)

(١٥) جِهه آپ گيا پڙ ڀاڳا - گُر چرڻي شيوڪ لاڳا
گُر ستگر پرم چُڪايا - کهه نانڪ شبد[3] مِلايا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(١٦) شيوڪ لايو اَپڻي[13] شيو - اَمرت نام ڏيئو مُک ديو
سگلي چنتا آپ[13] نواري - تِس گُر[13] ڪئُ هئُ سد بلهاري.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(١٧) جن نانڪ جسدي مستڪ ڀاڳ ڌُر لکيا -
سو سِک گُرو بِهه آوي
آپ[14] کريا ڪتنب سڀ تاري - سيا سرشٽ چڏاوي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٧)

(١٨) باڻي گُرو گُرو هي باڻي - وچ باڻي اَمرت ساري
گُرو باڻي کهي شيوڪ جن مانِي - پرتک[15] گُرو نِستاري.

راڳ نٽ ناراين، محلا چوٿان، اشٽپدي ٤(٥)

(١٩) نانڪ پُسرِيا[16] پکائيا - پائيا تالِي[17] ماهه
جِني گُرو مَنائيا[18] - رج رج[19] سيئي کاهه.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٦)

---

١. متر. ٢. پُت. ٣. ڀاڳ. ٤. پرماتما. ٥. روشنائي، پرڪاش. ٦. ورڪت. ٧. زال.
٨. گيان روُپي هيرو. ٩. گراهڪ، ڀڳائُو. ١٠. هڪ ڪک مثل آهي. ١١. ملهه ڪيائين.
١٢. اِنسان. ١٣. ستگرو. ١٤. شيوڪ. ١٥. موجوُد، ظاهر. ١٦. مِنيوُن مانيوُن، مِنا آقراٽا.
١٧. تالهه. ١٨. راضي ڪن ٿا. ١٩. ڍؤ ڪري، پيٽ ڀري.

ستگور سِکھ ڪئُ نام ڏنِ ديئہ - گُور ڪا سکھ زڏباکي ٿي
ستگور سکھ ڪا علمہ بلتُ سدارئي -
نانڪ ستگور سکھ ڪئُ جيئہ نال سماري.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکهمني صاحب، اشٽپدي (١) ١٨]

(٤) جِس ڪا گرهہ تِن دِيئا تالا - تَنجي گُور سنڀالي
اَنڪ اُپاءِ ڪري نهي پاوئي - اِن ستگور سرڻالي
جَن ڪي ڀدن ڪاٽي ستگور - تِن ساڌ سنگت لِوَلاِني
پنچ جَنان مِل منگل گايا - هرِ نانڪ ڀيد نہ پائي. — راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٢)

(٥) سُورس يِٺي گُور داتَ - اُڙُن هولي شيوڪ ڪي ٿيو
آلُ جنجال وڪار تي رهتي - رام نام سُن رسنا ڪهتي. — راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکهمني صاحب، اشٽپدي (٤) ٢٤

(٦) مِيا اَدياں ياوِڪ ساگر بِهي - هَرڪ سوگ مِيهِ بسما
ستگور يِيت پيا مِنَ اوملِ - جپ اَمرت هر رسنا
تَن ڏَن تاپ ڪيئو سب اَپنا - ڪرِملِ بندن باندہ يا
گُور پرسادي بِهي جن مکتي - هر هر نام آراڌيا. — راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

(٧) گُور اُڙوئي راکيا دي هاٿ - پرگٽ ڀيا جَن ڪا پرتاپ
گُور گُور جپي گُرو گُور ڌيائي -
جيئہ ڪي اَرداس گُرو پهہ پائي. — (١٠٢)

(٨) من تَن اَرپيا ايهہ من سَرڌيا - گُور شيوڪ ڀاءِ مِلائي
دِيناناٿ جيئہ ڪا داتا - اُڙوي گُور لِيسي پائي. — راڳ آسا، محلا چوٿان، چِهند (٤) ٢

(٩) نُرتسي ماٿا ڪي بندن ڪاٽي - هر رام نام لِوَ لاڳي
ٿمرا مَن موهيو گُور مُوهن - هم اِسر يِٺي مک لاڳي. — راڳ دير گنڌاري، محلا چوٿان، شبد (١)

---

١. نڪ پرلوڪ سهيلو ڪري لو. ٢. سنڀالي لس. ٣. پرمانما. ٤. سمت مِيالماڙن. ٥. راضي، خوش. ٦. شرا، نهل، ڪمالي. ٧. سنساري. ٨. هيمکال. ٩. اکيي. ١٠. شيرک. ١١. اپاربان، جهيان لو. ١٢. مِسن. ١٣. اِجا، ڪامنا. ١٤. شرڌا سان اِرپل. ١٥. اِرپر. ١٦. هيموت رِيتي وار آهيان. ١٧. دِرسن ڪرڻ سان.

(٢) شيوڪ سان ستگور جو ساٿ.

(١) جئه جنني[1] سُت[2] جڻ پالتيءِ - راکيءِ ند[3] ر منجهار
انتر باهر مکه دي گراس[5] - ڪن ڪن پوچار[6]
تئه ستگور گور سِکه راکدا - هر پريت پيار
ميري رام - هم بارڪ هر پرڀ ڪي هيءِ اناٿ[7]ي
ڏن ڏن گورو ستگور پاڏا[8] - جن هر اپديش دي ڪيتي سياٿي. (١،٠)
جئسي گگن[9] ڦرنتي اوڏتي - ڪپڙي[10] باڳي والي
اوهه راکيءِ چيت پيڇيءِ بچ هڙي - نِت هردي سار سمالي
تئه ستگور سِکه پريت هرهر ڪي - گور سکه رکيءِ جيئه[11] نالي.

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٣)]

(٢) سو[12]ڪي هو[13]ري ڪيتي کن ماهي - امرت درشت سنچ[14] جيواني
ڪالي ڪشت پوري گور دئو - شيوڪ ڪئه دِبي آهي شيوه (١،٠)
مت ڪئي چِنت ٻبي من آسا - ڪري ديا ستگور گڻ تاسا
دکه ناٺي سکه آه سماٺي - ڊِ[15]بل نه پڙي جا گور فر[16]ماٺي
اچ ٻئي پوري گور ملي - نانڪ تي جَن سقل تَ[17]لي.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥٨)]

(٣) ستگور سِکه[18] ڪي ڪري پرتپال - شيوڪ ڪئه گور سدا ديال
سکه ڪي گور ڏرمت مل هريءِ - گور بچني هر نام اُچري[19]ءِ
ستگور سِکه ڪي بندن ڪاٽيءِ - گور کا سِکه وڪار تي هاٽ[20]يءِ

---

١. ماتا. ٢. پُت. ٣. جڙي. ٤. نظر. ٥. کاڌو، کير. ٦. پيار ڪندي آهي. ٧. بيسمجهه.
٨. اپديش، سکيا ڏيندڙ. ٩. آسمان. ١٠. اچن ڪنين وارين ڪولجون. ١١. جسد.
١٢. سُڪل. ١٣. ساوا. ١٤. ڏيئي، وجهي. ١٥. ڊبر. ١٦. حڪم. ١٧. ڪارج سڌ ٿيا.
١٨. شيوڪ، داس. ١٩. جپي ٿو. ٢٠. ڪنارو ڪري ٿو.

(٢٤) ھو ھَن ڙِڪُ ڪت ھو ھَن ھي - ھو ڙاڪي ڪنت ھَن ڏاري
ڙاڪ پا مالا ھي ھو پرب - ھو ساوڪ ھسر پرٖھاري.

راڳ رامڪلي، ھلار چوتان، شد (٦)

(٢٥) پرب ڪَھَ ھَن آنتر رِد لوچي - پرب ھن ڪي ساس اڀاري[٢]
ڪريا ڪريا ڪر بڪم پدوڙالي - ھَن بچي ھَڪم لستاوي.

راڳ لت ڙاڙاسط، ھلا چوتان، اشتودي ٤(٧)

(٢٦) اُوداس سُکي داتار پرب - داڍي ڪَھُ ھھل اُساوي
پرب دبکدبا دک ٻک ٽي - داڍي ڪَھَ مکڙا چِھ نہ آوي.

راڳ مسارو، ھلا بچران، وار (٥)

(٢٧) ھَن ڪا ھو سيتي من مانيا - لِين ڪارج ھسر آپ سَوار
لِن چوڪي ھحامي لوڪن ڪي - ھو الگھڪار ڪيتا ڪرتار.

راڳ پورٻ، ھلا چوتان، شد (٥)

(٢٨) ڪسانسي آڳيان لِمرٖ لسرملِيا - آمد سگاس ٻِيڪا[٦]
ھَھ حل لرلک قِن حل ھرنيٽي - شيرڪ ناڪر ڀٽي اڀڪا.

راڳ سارنگ، ھلا بچوان، شد (٢٧)

(٢٩) لرٖٽُ ڪيٽي شورڪ داس آھي - سکلي دوُک پسداري
آن آڀاء لياڪ ھَسن سکلسي - چسرن ڪمل رِدُ ڏاري.

(٧٢)

(٣٠) ھو ڪا چِھَن سولي ھر ھَن ڪا - ھو آپي ھَن مھ آپ وڪالبھ
ڏَن ڏن گرو ڙاڪ سَمدرسي - ھن لِنڌا اَستمھ لري گرالبھ.

راڳ ملار، ھلا چوتان، شد (٥)

---

١. لردڪ، پرسان. ٢. شورڪ ھا پول سچا ڙاٻھ ڪري لو. ٣. مرڻامي، ڪاڻ. ٤. الدرڙاي اوڙلدھ. ٥ ووھن ٻي. ٦. وورڪ، زمر. ٧. ٻدبدا. ٨. ھردي الدر. ٩. ھصلدون، ٽڻ. ١٠. ٻِتا ۽ ساڪ.

(١۴) مُکت پُگت جُگت سچ پائیئي - سرب سُکان کا داتا
آپني داس کئو پگت دان دیوئي - پوُرن پُرکھ بداتا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٠) (۴۴)

(١٥) ھوري کَرت نہ کَٿیا کاڻي - آپڻا پرڊ پچاڻ
ھاٿ دیئہ راکي کر آپني - سدا سدا رنگ ماڻ.

(١٦) آپي شیوا لائین - آپي بخش کریئہ
سیناکا ماُ پئو آپ ھيءِ - آپي سار کریئہ.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٩-)، سلوک محلا تیجا

(١٧) جو مانگھہ ٺاکر آپني تي - سوئي سوئي دیوئي
نانک داس مُکھ تي جو بولیئي - ایھان اُوھان سچ ھوويء.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۴٥) (۴٨)

(١٨) جن کي - پوُرن ھوئي کام
کَلي کال مھا بِکَیا مھہ - لجا راکي رام.

(١٩) ھر کي داس ھر سیتي راتي - رام رسائڻ اَن دن ماتي
باھن پکڙ پرڀ آپي کاڍي - جنم جنم کي ٽوٽي ڳانڍي.

راڳ سوھي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٢٠) پرٿي کدي نہ ھووئي - جن کي اَرداس
نانک جورُ گووند کا - پوُرن گڻ تاس.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧٧) (١٠١)

(٢١) جیئہ پند دَن راس پرڀ تیري - توُن سمرٿ سوامي میرا
داس آپني کئو راکھڻھارا - نانک داس سدا ھي چیرا.

(٢٢) جِس دا صاحب ڏاڍا ھوءِ - تس نو مار نہ ساکي کوءِ
صاحب کي شیوڪ رھي سرڻائي - آپي بخشي دي وَڏیائي
تِس تي اُوپر ناھي کوءِ - کؤڻ ڏري ڏر کِس کا ھوءِ.

راڳ بلاول، محلا تیجا، وار ست (۴) ٢

(٢٣) پارپرھم جب ھوءِ دئيال - ساڌو جن کي کري رَوال
کام کرودہ اس تن تي جاء - رام رتن وسيءِ من آءِ.

راڳ گؤنڊ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

---

١. ایکتي. ٢. مریادا. ٣. پرماتما. ۴. ماتا پتا. ٥. لوک، پرلوک. ٦. کلجگ جي سمي ۾. ٧. وکار، وشیون. ٨. مکھن، مست. ٩. اجائي، وئرٿ. ١٠. داس، شیوڪ. ١١. زوردار. ١٢. خاک. ١٣. اَنحد شبد.

(٦) نندڪ ڪيس سوڌ - ساڌو مؤشه
ناڪر ڪي هٿ ڏي ناڪر - ڪيل بڙبو هيع لوسڻ. (١٠ ر٠)
آبي داتُه ديهرا آبس - آب لڳاوتع بوڄا
جل ڪي ٿرانگ ٿرانگ ڪي سيع جل-ڪهن سُٺ ڪهڻ دوڄا
آبه ڳاويع آبه ناچيع - آب بجاوتع اڙرا
ڪهه ناميو اوڻ ميرو ناڪر-ڪن اؤرا اؤن بؤرا.
[راڳ سارنگ، ٻڀت ناميوؤ، شبد (٣)]

(٧) هيڪاسا پس ڪي ڪل ٻابا - ڪر ڪربا بربهه سنگ ملابا
آڙيا ماڦ رعي ڌن باڪي - نانڪ بؤرن آسا هڻُ. راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٨) هٿي ڏيي برب دبؤتارع - هير مرڪ روڳ سب ابارع
نانڪ داس ڪيعي برب آبي - هرڪرلن رنگ ماڻي هڻُ. (٣٥)

(٩) برب آبي هه بڻي دڻال - بؤرن هولي شوڪ ڪمال راڳ گوڙي، محلا
بڏن ڪاٽ ڪيئي آبي داس - سمر سمر سمر ڪيڻ ناس. پنجوان، شبد (٩)

(١٠) بڏن ڪاٽ بباري آوگن - آبسا بسرد سمارها راڳ آسا، محلا
هولي ڪربال مامه بس لباڻي - نانڪ هڻُ برنهاربا. پنجوان، شبد (٤٥)

(١١) آبي شوڪ ڪي آبي راڪيع - آبي لسار هارع (١٢٩)
جيه جيه ڪار ڪرم شيوڪ ڪي - لهان لهان ابه ڌاوع.

(١٢) جب ديکڻ برب آبنا سوامي - ٿڻ اوره چيه ٿه باوءري (١٣١)
نانڪ داس برب آب ڀروايا - ٻرم بؤ ميت لڪاوءري.

(١٣) هرڪي داس هيري - لگ بربهه ڪي چرڻي راڳ آسا، محلا
ڪسه لڳاڻ ليئي - پس لاڪر سرڻي. پنجوان، جسه (٤)١١

---

١. نندڪ، شرط. ٢. بر مالنا. ٣. برمالما ٤ شيوڪ هي وڃه عڪسوڙاني، هر ورڪا آهي. ٣. دبوتا. ٥. مدد. ٦. جولدؤن. ٧. ترقي. ٨. سڪلو، ڪالي. ٩. مدد. ١٠. محمص، ڪمائي. ١١. سانو. ١٢. والڪو. ١٣. سبال لڏي آهي. ١٤. ڪر ڪاراؤن، ڪارج. ١٥. دوڙي ٿڪي تو. ١٦. بيا ڪي. ١٧. لار رؤبي سروبا نخشي آهي. ١٨. باڻ مؤن ڪي جڻابو آلس.

(١٤) مُڪت يُڪت جُڳت سڀ پائيئي - سرب سُکان ڪا داتا
اپنی داس ڪءُ يڪت دانُ دءُ - پورن پُرکه بداتا.
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(١٥) هموري ڳُڻت نه ڳڻيا ڪائي - اپڻا برد پڇاڻِ
هاٿ ديءِ راکي ڪر اپني - سدا سدا رنگ ماڻِ.
(٤٤)

(١٦) آپي شيوا لائين - آپي بخش ڪريءِ
سڀنا ڪا ماُ پِءُ آپ هيءِ - آپي سار ڪريءِ.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٩)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٧) جو مانگهه ٺاڪر اپني تي - سوئي سوئي ديوءِ
نانڪ داس مُک تي جو بوليءِ - ايهان اُوهان سچ هوويءِ.
راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٤٥)

(١٨) جن ڪي - پورن هوئي ڪام
ڪلي ڪال مها بِکيا مهه - لَڄا راکي رام.
(٤٨)

(١٩) هر ڪي داس هر سيتي واتي - رام رسائڻ اَن دِن ماتي
باهن پڪڙ پرڀ آپي ڪاڍي - جنم جنم ڪي ٽوٽي ڳانڍي.
راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٢٠) برٿي ڪدي نه هووتي - جن ڪي اَرداس
نانڪ جور گوونِد ڪا - پورن گڻ تاس.
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٧٧)

(٢١) جيءُ پِند ڌن راس پرڀ تيري - تون سمرٿ سوامي ميرا
داس اپني ڪءُ راکهارا - نانڪ داس سدا هيءِ چيرا.
(١٠١)

(٢٢) جِس دا صاحب ڏاڍا هوءِ - تِس نو مار نه ساکيءِ ڪوءِ
صاحب ڪي شيوڪ رهي سرڻائي - آپي بخشي دي وڏيائي
تِس تي اوپر ناهي ڪوءِ - ڪوڻ ڏريءِ ڏر ڪِس ڪا هوءِ.
راڳ بلاول، محلا ٽيجا، وار ست(٤)٢

(٢٣) پاربرهم جب هوءِ ديال - ساڌو جن ڪي ڪري رِوال
ڪام ڪروڌ اِس تن تي جاءِ - رام رتن وسيءِ من آءِ.
راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

---

١. يُڪتي . ٢. مريادا . ٣. پرماتما . ٤. ماتا پتا . ٥. لوڪ، پرلوڪ . ٦. ڪلجڳ جي سمي ۾ ٧. وڪار، وشيون . ٨. مگهن، مست . ٩. اجائي، وئرٿ . ١٠. داس، شيوڪ . ١١. زوردار . ١٢. خاڪ . ١٣. انهد شبد.

(٦) ٻـنڌڻـ ڪيـس ڀـونڊ - مـاڌو مـرشـه

ناڪرلي ڏيئي ڏن لي ناڪر - ڪيل ٻڌ ڏيئي لرسڱ. (١ ، ٢)

آين ڏنگ ديهرا آيـس - آپ لڪـاوي اوڇـا

جل لي لرالڪ لرلڪ لي ڏيئي جل-ڪون شٽي ڪڪ دو ها

آيه تاوي آيـه اساڃي - آپ ڀڄـاوي اوُرا

ڪيمه نامدبز اوُن مرو ناڪر-ڏن اوُرا اوُن ٻڌرا.

[راڳ سارنگ، پڳت نامديو، شبد (٢)]

(٧) هـڪا سا ٻس لي ٿل ٻابا - ڪر ڪريا ٻرب سڱ ملايا راڳ ماڃهه، محلا

آوڙا حاڪ رهي ٿڏ ٻاڪي - نانڪ ٻڌرن آسـا جيڱ. پهڙان، شبد (٣١)

(٨) هٿي ٻدلي ٻرب ديوُٺاري - هم مرڻ روڳ سب اراري

نانڪ داس ڪيهي ٻرب اٻهي - هرڪيرلن رالڪ ماٿي جڱ. (٣٥)

(٩) ٻرب آٻهي هب ٻئي دبال - ٻڌرن هولي شيوڪ ٿهال راڳ گوڙي، محلا

ٻدن ڪابه ڪيٿي اٻهي داس - سمر سمر سمر ٿيا ناس. پهڙان، شبد (٨)

(١٠) ٻدن ڪابه ٻاري اوُڪن - اٻسا ٻسرد سمارٻا راڳ آسا، محلا

هولي ڪرٻال ماهه ٻيه لياٿي - ٻارڪ هڱ ٻرلهارٻا. پهڙان، شبد (٤٥)

(١١) اٻهي شيوڪ ڪي آٻهي راکي - آٻهي لسار حاوڻ

جهه جهه ڪاڄ ڪرمه شيوڪ ڪي - تهان تهان اٿ ڌاوڻ. (١٢٩)

(١٢) جب ديکڻ ٻرب اٻها سوامي - تڱ اوُرهه چيمه لـ ٻاوءِ ري

نانڪ داس ٻرب آپ اٻراٻا - ٻرم ٻڌ ميت لـسڪارءِ ري. (١٣١)

(١٣) هرڪي داس جهري - لڱ ٻرب ڪي جرٽي راڳ آسا، محلا

ڪيمه لڪاءِ ليٿي - ٻسس لـاڪر سرٽـي. پهڙان، جيسه (٤)١١

---

١. ٿيدمه، شرط. ٢. ٻرمالما. ٣. ٻرمالما ؛ شيوڪ جي وڏو ڪڪمبرالي، هر ورتاءُ آهـي.
٤. ديوٽا. ٥. مددر. ٦. چرلوُن. ٧. ٿري. ٨. سڪلو، ٿالي. ٩. مدد. ١٠. محمس، ڪمالي.
١١. ساٿر. ١٢. والڪو. ١٣. سنبال للڏي آهي. ١٤. ڪم ڪاروُن، ڪارج. ١٥. دوڙي اچي
لو. ١٦. ٻيا ڪي. ١٧. نام روڀي سرونا بخشي آهي. ١٨. ٻاڳ وُن ڪي جڻائڻ آلس.

اَپني شيوڪ ڪي آپ ٻت راکيءِ-تاڪي گت[1] مت ڪوءِ نہ لاکيءِ[2]

ٻ ٻيڪي شيوڪ ڪڻ ڪون ٻهوڇيءِ[3] -ٻرب ڪي شيوڪ اوچ ٻي اوچي

جو ٻرب اَپني شيوا لايا - نانڪ سو شيوڪ دَهہ[4] دس[5] ٻرگٽايا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١٧)]

(٤) هر داس[6] سڱ ٻريت هيءِ - هر داس ڪو مِت

هر داس ڪيءِ وس هيءِ - جڱ جنتي[7] ڪيءِ وس جنت[8]

هر ڪي داس هر ڌيائندي - ڪر ٻريتم سڱ نيهن

ڪريا ڪر ڪيءِ سُنهہ ٻرب - سب جڳ مهہ ٿوسيءِ ميهن

جو هر داس ڪي اُستت هيءِ - سا هر ڪي وڏيائي،

هر آپڻي وڏيائي ڀاوُدي - جن ڪا جئڪار ڪرائي

سو هرجن[6] نام ڌيائندا - هر هرجن اِڪ سمان

جن[6] نانڪ هر ڪا داس هيءِ - هر ٻئج رکهہ ٻگوان.

[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٥)، سلو محلا ڏيجا]

(٥) اَپنا جن[6] - آپهہ آپ اَڌا[9]رہ

آپ ٻهو جن ڪيءِ سنگ ٻسيو - من لي ناهہ بسارہ. (١، ر٠)

ارن[10] چهن[11] ناهي ڪڇ ٻيکيو - داس ڪا کُل[10] نہ ٻيچارہ

ڪر ڪرپا نام هر ديئو - سهج سُياءِ سَوارہ

مها ٻکم اَگن ڪا ساگر - تس تي ٻار اُتارہ

ٻيک ٻيک نانڪ بِگسانو[12] - ٻنهہ[13] ٻنهہ بلهارہ.

[راڳ نٽ نارائڻ، محلا پنجوان، شبد (٤)]

---

١. ٻهچ، ٻدوي. ٢. سمجهي سگهندو. ٣. ٻراڻي ڪري سگهندو. ٤. ڏساڻون. ٥. روشن، مانوُر لتي ٿو. ٦. ٻرماتما جا شيوڪ، داس، ٻوڄاري. ٧. ستار وڃائيندڙ. ٨. ستار. ٩. ٻار ٻهچايو. ١٠. ٿرن، ذات. ١١. صوُرت. ١٢. ٻرسن ٿيو آهيان. ١٣. هردم، وار وار.

باب ڇهون

سچو شيوڪ

(١) شيوڪن تي ڪرتار جي ڪرپا.

(١) هڪ ٻانهي ۾ ٻريه مصر ڪا - هر ڪي دز آها
هر آندر سڀي بڪار - ٻانهي مُسڪ لاها
هر ٻيا ٻانهي سَدڪي - ڇمه اُرت ٿڙن آها
ٻيه ڏيوھ دان ديال پريه - هر نام ڏيا
هر دالي هر نام ڄاپا - نانڪ پهتّا.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢١)]

(٢) هڪ ٻانهي وڪار - ڪاري لاها
واه ڏهي ڪي وار - ڏرهه فرمايا
ٻانهي سچي محل - خصم ٻلايا
سچي صفت سالاه - ڪوڙا پايا
سچا اَمريه نام - ڀوجن آيا
گرمتي کادا رَج - ٻس سک پايا
ٻانهي ڪري ثنا - شبد وڄايا
نانڪ سچ سالاه - پورا پايا.

[راڳ مانجه، محلا پهلا، وار (٢٧)]

(٣) شيوڪ ڪو پربه ٻال عارا - شيوڪ ڪي راکي ارڪارا
سو شيوڪ جس ديا پربه ڌاري -

نانڪ سو شيوڪ ساس ساس سمّاري
اَپني جن ڪا پڙدا ڍاڪي - اپني شيوڪ ڪي سر ٻر راکي
اَپني داس ڪو ديه وڏيائي - اپني شيوڪ ڪو نام جپائي

---

١. شيوڪ، داس، غلام. ٢. سڌالي. ٣. نام جي سرويا پوزائي. ٤. واندو، بڪار. ٥. ڀيما ۽ ڪٽ پاڻي. ٦. ٻرمانا. ٧. ڀيرن ڪري لو. ٨. عيب، ڪمزورين لڪي لڪائي لاج رکي لو.

اَنديشو، ڪجھ اندازو لڳائي ٿو سگھجي پر پُورو بيان ڪرڻ ڪٺن آهي. تنهن ڪري، ڄاڻ معنيٰ ماٺ. جن ڄاتو آهي سي ماٺ ۾ آهن ۽ جي ڄاڻائين ٿا سي اڻڄاڻ آهن. جي ڄاڻُو ڄاڻ ڄاڻائين، ته پاڻ ڄاڻ جي ڄار ۾ ڦاسي پون. آزادي وڃي ڪير وري پاڻ کي ڦاسائيندو؟ تنهن ڪري، ڄاڻُو چپ ۾ چشڪو چکين ٿا، ماٺ ۾ ميناج ماڻين ٿا، ٻولين ۽ اشارن ۾ ڏس ڏسين ٿا. جو جڳياسُو صادق آهي، سڄاڳ آهي، سروڄ آهي، سو اِشارو سمجھي ٿو، ٻولي پڇي ٿو ۽ پيد جي کوج ۾ نڪري ٿو. اِنهيءَ کوج ۾ انيڪ ڪوجنائون ڪري ٿو، بيشمار تجربا پرائي ٿو، ڏکا ٿاٻا ۽ سُور سختيُون سهي ٿو، نرمل ٿو پختي قدم سان اڳتي وک وڌائي ٿو، هڪ ڏاڪي تان پير ڪڍي ٻئي تي رکي ٿو ۽ نيٺ محب سان ملي ٿو. ماڻڻ بعد، حال ۾ ماڻيٽو آهي يا ماضيءَ بابت ڳڻيٽو آهي؟ يادگيري ياوري آهي، جيئن نه آهي. سهارو آهي، سنسار نه آهي. سو پڙ ۾ پير پائي، سڀ سبقن جا سوال، سوالَ ۽ سرل لڳن ٿا. شنڪا اُتي نه آهي، شڪ شُبهو نه آهي. باقي جي رهُو عقليت جي عين ۾ اٽڪيل آهن تن کي ته هيءُ دائم پُرفضول بحث مباحثو مباهه آهي، مبارڪ آهي.

هاڻي پويون سوال آهي ته من ممتا ۽ مرادن مان مُڙي، مالڪ طرف ڪيئن موڙو ڪائيندو؟ اِنهيءَ لاءِ صاحب سوان سوليُون سمجھاڻيُون ڏنيُون آهن. سروُپ جي اڳيانتا ڪري، جيئُ سمجھي وينو آدي ته مان سرير آهيان، سنساري آهيان. ٿو سرير ڪ سواد ۽ سنساري سنبند، اڳي يا پوءِ، اهڙي ڇمات هڻن ٿا جو ڪپات کُلي پون ٿا. جنم جنم جي ترشنائن ۾ تڙڳي تڙڳي به من ترپت ڪونه ٿو ٿئي. نيٺ ٿڪجي، ساڙو ٿي، ساهه پٽي، سمجھي ٿو ته مان سرير نه آهيان، سنساري نه آهيان. جلا وطن آهيان. اَصلي وطن کي وساري وينو آهيان. اِنهيءَ ٻڌي ڪرڻ سان، نئون ۽ نرالو نظارو نظر اچي ٿو، سار سروُپ جو سماءُ ٿئي ٿو. اِنهيءَ اٿل پٿل جي اِسرار آڻڻ لاءِ، ڀرٿين ڀاڱي جي سٽين باب ۾، جيڪا ”شيءِ ڪرڻيءَ“ جي ”دسوي ڳڻ مالها“ آيل آهي، سا بالڪل سڪياداٽڪ ۽ ثابت ٿيندي. تنهن ڪري، اي بندا، توُن به ته من جي وهنجار ڏارا، ماٺ ۾ وهي، جاچي ڏس ته سهين، پنهنجي اوڳڻن جي اوگهڙ ڪر ته سهين، جيئن جي جولان ۾، جدوُن ۾، اِنهيءَ مالها جو جاپ جپ ته سهين، ته پوءِ نئين ناٽڪ جا پڙدا، تنهنجي اکين اڳيان کُلندي، وبرم ٿي ڪونه ڪندا. اکه به اندر کُلندي ته ڪيل به اندر ڏسندين. جيئن تِرن ۾ تيل آهي، چقمق ۾ آگ آهي، تيئن مالڪ به من مندر جي مورتي آهي، اَندر جو اسرار آهي. جاڳ ته ڏسين، ڏس ته ملين، مل ته ماڻين، ڄاڻي، سڃاڻي، ٻڌجھو آهي.

ڪيمت ۾ ڪوٺ ولي الهيءَ سائينءَ طرف هلن ٿا. پوءِ ڪٿي ڪمرا ۽ هتي پسر ڏرم هڪ آهي. اصول ۽ اصولن ڪٿي ڪئين هتي ٻر ڏٺي هڪ آهي. وڏو ڪمي وشيش وشواس ۽ سچي سڪ. اهڙي سادڪ جي پاڻهون، پاڇهاري ڪي سنڌي ولي. پوءِ روحاني راز وهندا پيئي جي وچ ۾. سائين ڪيس سات سهارو ڏني، پاڻهي ڏجي پار پهچائيندو. شيوڪ ها ڪارج پرماتما پاڻهي سنواريندو، جو نه پار نه آهي ڪڏهين ڪمي نه ڪڏهين ڪئين پر اچي پڪ ملندو حالي هيئن نه ڪڏهن هوئن. وڏو ڇتان شروع ٿيءَ نه ڦتان ۽ پڪدم شروعات لي وڃي. سادنا ۽ سڦلتا، هڪ ٻئي کي پاڻ ڏانهن ڪاهيندا ٿيون هلندا ٿيون.

ڏسو نه ڪيهن کي امتحان جي ڊگري يا اعزازي سند حاصل ڪرڻي آهي. پوءِ ڪو ڪهڙي ڪاليج ۾ پڙهي نه ڪو ڪهڙي ۾، ڪو صبح واري ۾ نه ڪو شام واري ۾، ڪو ڪالج جي طرح نه ڪو لکڻ ذريعي، ڪو ڪهڙي وشيه ۾ نه ڪو ڪهڙي وشيه ۾، ڪيترو امتحان ۾ وهڻ پوراڻ ڊعو نه ڪيهندو پڇون ڊعو. پر جيڪي پاس ٿين ٿا، ان کي ڊگري سائي ۽ سائينءَ هندان ئي ملي. سو روحاني راهه ۾ به پيچرا نه جدا جدا آهن ۽ پانڌيئڙن جا پيڪ ۽ پيهڻي پيهڻي لهراي جا آهن. پرنپءَ کي پچار، پانڌيئڙن جي الڳ الڳ پيچرن يا پيڪن جي ڪالهه آهي، جو نه سب پيچرا ۽ پيڪ الهيءَ پرڀو ڏانهن لي ڏوڪن ٿا. پسر پرڀوءَ کي پوري ڄاڻ آهي پانڌيئڙن جي سڪ ۽ سچائيءَ جي. جي جي پاس پوندا، تن کي ۽ سائيو مرتبو، سائينءَ هندان ئي عطا ٿيندو. هڪواريءَ من ممتا ۽ مرادن مان مڙي، مالڪ طرف موڙو سر ڪاٽي، صدق جو سار منهن ڪندي، آش جو آلو الي، سڪ جو سار وجي ۽ سچائي اڪري لوار لڳي، نه پوءِ اوچتو، اڻڌوڙ ۽ اڪ چيپ ۾، الاهي اسرارن جو ڏڙاڏڙ احساس ٿيندو. ڪالا ڪلپ جي ڪَل، اهڙي لڪڙي، ٿر ۽ اَسر لي هلي ۽ سب سادنا اپترو ڪڏوڪڏ نا ٿين، جو پتر لي ڪراءِ پرلدو نه ڪيئن ۽ ڪڏهين مس اوت مسان موت ڪاڏي، ڪيئن مدهانس مستي ۽ مثل اڪتيءَ ڪيئن متالس رام نام جو رنگ چڙهيو، ڪيئن اوديا جي اوندهه هٽي، ڪيئن اڪيان جو اڌدو ڇڪراءِ، ڪيئن وڪار ويراڻ ٿي ويا، ڪيئن ڪيا ڪڏجي الدر ڪيڙيا، ڪيئن ڪوروءَ جي گيان پرڪاش ڪيو، ڪيئن ڪسڪ ٽڙيو ۽ ڪيئن ستسڪ جڙيو، ڪيئن آتما آزاد ٿي ۽ ڪيئن روح ۽ رب پاڻ ۾ ٺهي ويا؟ پرماتما ٻاڙ ۾ جهڙل آهي ۽ جهڙل ۾ ٻاڙو آهي. اها ٻاڙ ۽ جهڙل جي تلاش جي لرامب، سادنا ۾ سمائل آهي. اهو جالب جو حلوو، گيان جي پرڪاش ۾ آهي.

مطلب آهي نه مالڪ مايا ڪيئن، ڪڏهين ۽ ڪٿي، الهيءَ ٻيجا ۽ ڪيجا جي پوءِ دوڪار [illegible] نه ٿي رهي. جي ڪيهن پار کي دل گهري ۽ من پسند سرغاسه ملي نه پوءِ عڙ عزاسد [illegible] ٽنڊ کي جيهڙيا پيو هوئندو يا سوال جوابيءَ جي مدماري ڪندو نه ڪٿي جهڙي، [illegible] ۽ ڪيتري مايا؟ سو پڪتن جي پيد لوڙ جو پتو نه سائير آهي ۽ نه الهن سلو [illegible] بنڪ مي، ٿديءَ، والٽيءَ ۽ واچما ڪان پاڄر آهي. الحد ۽ لالاسيءَ جسر ڪم

سنترش ٿئي، هن جو ڌيان رام نام ۾ آهي، سُرتي شبد ۾ آهي ۽ آلاپ اُنهد ڌُنيءَ ۾ آهي. مستيءَ ۾ مدهوش آهي. اَچنت، نرڀؤ ۽ اَنڀؤ جي پد تي پهتل آهي. آتما جي جوت جلائي، هن ٻرم سک ۽ ٻرم پد پاتو آهي. سنسار ساگر تري ۽ ڀؤجل پار ڪري، هن جو آسڻ وڃي لڳو آهي نج گهر ۾، نهچل ٺانءَ تي، سچ محل ۾ ۽ وئڪنٺ جي وشرام ۾. ڌڻيءَ جي درگاهہ ۾ لڄ پت ۽ شان مانَ سان داخل ٿي، سچ ۾ سمائجي ويو آهي. پريم نگر جي نُوراني نظر ۾ نروار آهي. برهم ديس جو برهما آهي. جيون مڪت آهي ته وديهہ مڪت به آهي. ڪيس سنت، مهاتما، فقير، درويش يا کهڙي نالي سان به ڪٺي سڏيو پر هوُ خوُد پرماتم آهي ۽ ساندهہ سُن گهر جي سهج سماڌيءَ ۾ آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جني آتم چينيا - پرماتم سوئي
ايڪو اَمرت برک هيءِ - ڦَل اَمرت هوئي.
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢٠

(٢) جپ ايڪ پريؤ اَنيڪ رويا - سَرب منڊل ڇايا
برهمو پسارا برهم پسريا - سڀ برهم درشٽي آيا.
راڳ سوُهي، محلا پنجوان، ڇنت(٤)٨

هيل تائين پاٺڪن ڏٺو هوُندو ته سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ساڌڪ کي سمجهايو ويو آهي ته پرماتما ۾ صدق رک ۽ پرماتما سان پريم رک ته پار پئين. اِهو ساڳيو صدق ۽ سڪ جو مارگ، ور ور ڏئي ٻڌ دهرايو ويو آهي، ستگور ڀڳتي، سنتن مهاتمائن ڀڳتي ۽ رام نام ڀڳتي. هاڻي سوال اُٿي ٿو ته ساڌڪ جي شروعات ڪٿان ٿيڻ گهرجي؟ سائينءَ سان، ستگور سان، ساڌ سنگت سان يا ستنام سان؟ ٻيو سوال اُٿي ٿو ته سچي ساڌڪ کي پرماتما جي پراپتي ٿي ٿئي يا پرماتما جي پراپتي ساڌڪ کي ٿي سچو بڻائي. ساڳيءَ طرح سچي ساڌڪ کي ستگور جو سنجوڳ نصيب ٿو ٿئي يا ستگوُر جو ميلاپ ٿي مريد ۾ مٽيا ٿو آڻي؟ وري سچي ساڌڪ کي ساڌ سنگت پاڻ پوندي يا ساڌ سنگت ڏناوان ساڌڪ اڳتي وِک وڌائيندو؟ آخرين ۾ سچي ساڌڪ کي رام نام جي اُتليتي ٿيندي يا رام نام مان ساڌڪ سچ ۾ سمائبو؟ مطلب ته ساڌڪ خود چقمق آهي يا سندس ساڌنائن جي سڦلتا چقمق آهي؟

اِنهن سوالن جو جواب سڌو سوانئون ڪٿي ڪونهي. ڀر هوندو به ڪٿان؟ سائين، ستگور، سنت ۽ ستنام، چئني ۾ فرق آهي نالن جو. باقي اُهي چارئي چيزون ساڳي جنس، ڇو ته چئني جون وصفون ساڳيون آهن، چئني ۾ اُهو پاڻ آهي ۽ اُهو پاڻ به، تون پاڻ آهين! خير تنهن هوندي به، هر هڪ ساڌڪ جا علحدا علحدا آزمودا آهن ۽ الڳ الڳ اَنڀؤ آهن، منزل ڪٿي ساڳي هجي پر سفر جا رستا ۽ طريقا، طرحين طرحين جا ٿي سگهن ٿا. ساڳيءَ طرح، جيون پاترا جا ساڌن ۽ تجربا به اَنيڪ قسمن جا ٿي سگهن ٿا پر ڇوڻائين ساڳي هڪ ئي، يا

ڪٿ ڪٿا نامڪن آهي. هِن ۾ هُن ڄهڙا ڀاڳ ناس ٿي ويا ۽ روح پڻ ٿي ويا.
هاڻي هن کي نه آهي ڪو سنسو ۽ ڀؤ، نه ڪا ڳڻتي ۽ دٻدا، نه ڪو وهم ۽ وروڌ، نه ڪا
ممتا ۽ موهه، نه ڪو لوڀ ۽ لالچ، نه ڪا ڪامنا ۽ ڪروڌ، نه ڪو پاکنڊ ۽ پاپ، اُن ڪا
اهنتا ۽ اهنڪار. سڀ وڪار، پڪل ٻيءِ وانگر، ٻيا ڪيون جهڙ جهڙ هي، باقي اهي
پٽ ٿيا. هاڻي هو آروڳ ۽ امر آهي. اُس نه ڪا چنتا ۽ ترشنا، نه ڪا مشڪلات ۽
مصيبت، نه ڪو ڪلڻ ۽ ڪليش، نه ڪو تاپ ۽ سنتاپ، نه ڪا گهرج ۽ محتاجي ۽ نه ڪو
ڊپ ۽ داءُ. هو سڀني وڪارن کان ٻري، ڏيندڙ کان دور ۽ لڏهي ڪنهن کان پسار آهي.
هُن جو من شانت، اڙلسپ، اسٿر ۽ ايڪاگر آهي. هن جي ڪايا بلڪل آهي، ڪمل جهڙو
وڪاس ٿيو آهي ۽ پُڏيءِ پرڪاش ڪيو آهي. هاڻي هو اندران ٻاهران اُجل، نرمل، پوتر
۽ پاڪ آهي. ڪمس ابداڻي سمس ٿي آهي، اُولڌ مان سرهيرو، اکيان مان گيان ۽ ابديءَ
مان اپڪي. مطلب نه رام نام جي جادوگري اثر آئوسار، ڪُوڙي ڪٽ، سچو سون ٿيڻي
پئي آهي. ٻيا مان پڙا اڳرو آهي، نا چيز مان نا متداهي ٿيو آهي، ناڪام مان ناموڙ ٿيو آهي.

اِها آهي رام نام جي ڪلا ۽ هُو رس جي مٺيا. هو پيڪران جي پڪتيءَ ۾ پهل آهي،
هو هُو ولک ۾ رٿل آهي يا جهڙي ستنام جو سلوڪ ڪٿ ڪيو آهي، لهڻدڙن سڀ آلڪ
آئون اُمديون ناب پرن لِيون، سڀ مشتاوٽن معروف پُورا ٿين نا ۽ هو چارئي پدارٿ
حاصل ڪري ٿو. هو هن چاهيو ۽ گولهيو پئي، سو پالي ورتائين. ناڪ ۾ ٽرپو ٿيو اُس،
شن جي سُڌ پئي اُس، سهج جي سچاڻپ ٿي اُس. سار سروُپ ۾ سماڻي ويو آهي.
هاڻي ليک اُس اُلک ۾. پوهر ڪي سڄاڻي ۽ پرمالما کي پالي، هن جڳ نه سڀ جپ تپ،
ياس پُوڄاوُن، ٻر لس ۽ هوم ٺڪڻ پُورا ڪيا، سڀ ٻج، دان ۽ اشنان ڪيا ۽ ٦٨ ٽيرٿ
ياترائون ڪري چڏيون. هن هوڳ جڳتي، موکش مڪتي، سڀ مُٺيءَ ۾ ڪيا آهن. گرمت
۾ اداس ۽ آس ۾ نراس آهي. وڏائون، چڱائون ۽ لڏائون سڀ پيرُن پٺيان نولس ڪٽوان
اُڏي وان، گُڻوان ۽ گياتوان هوُندي ب هو نماڻو، نهٺو ۽ داسن جو داس آهي ۽ سرد رستيءَ
جو ساڪ آهي. نطرت ۽ لطيفه ۾ چهڪي ٿو، خاڪساريءَ ۽ حليمانيءَ جي حسن ۾ اڀڪي
ٿو، فياضيءَ ۽ فراخدليءَ ۾ پيش. اچي ٿو، ساده دليءَ ۽ سادگيءَ ۾ وهي ٿو، اندرُوني
آزاديءَ سان جيئن گهاري ٿو. نراڪت، لٽاست، لطافت ۽ نزاهت جو نقش آهي عبادت
عاجزي، عصمت ۽ عقيدت جو عڪس آهي. عجيب جو عجائب خالو آهي. هن اندر اوري،
ٻاهر پڇاڻيو آهي. هُن جهڙ جي ڏنڊ مان سڄاڻ ٿي، مسن مالڪ ۾ لڳو آهي. جيسن سان
ستو مست آهي. مري ب امر، اعزاي، اڏوپ ۽ اڀاسي ٿيو آهي. هن جو لسوڪ پرلوڪ
سڀيار ٿيو، هُن مرڻ جو ٻنڌ ٽٽو ۽ ڪرمن جو ليکو سمورو ڏوڌي صاف ٿي ويو.

هاڻي ڦڪي دانھ جي، هُن جي ۽ جوڙيءَ جي، ڪا غرض ڪرڻي. سچ، سچ،

مِسٽ ڏيکو - پئولا وسري
تيرا چِت - نه آوئي نانءُ .

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (١)

اي بندا، مانش جنم دُرلڀ آهي ۽ وڏي ڀاڳ ڪانپوءِ پراپت ٿئي ٿو، سو وئرٿ نه وڃاءِ. اهو ڀ ويو ته ڇا هٿ چڙهندءِ؟ هيءُ جيون ٻوءِ گهڙي ڪم جي ٿسي؟ هيءُ سنسار موهه جو پسارو آهي. سڀ ڪجهه فاني ۽ بيبقا آهي. رچ جي راس آهي. رچ سان رنجهجي، راحت نا طالبئون! ٿوڙي جاڻ آهي ته مت مائٽ، دوست سنبنڌي، ڌن دولت ۽ مال ملڪيت پاڻ سان ساٿ نه هلندا پر هلڻ وقت اهي نيهن سڀ ٽُٽندا. رڳو رام نام پاڻ سان هلندو. جنهن جو چت فقط ڪٽنب، ڌن ۽ سنساري وهنوارن ۾ اٽڪيل آهي، جنهن جي جيون ترشنا، تعصب، تڪبر، تنگدليءَ، تنگ نظريءَ، نقابازيءَ، اُنسهانيءَ، جنگجوئيءَ ۽ بدافعاليءَ لئي ٻيٺل آهي، يا جنهن نام وساري، من ڏُئيءَ ۽ دنيا سان لڳايو آهي، سو پاڻهي پاڻ کي ڪمت ۽ ڪسنگ جي ڪڙاهيءَ ۾ ڪاڙهي رهيو آهي. اهڙو انسان ٿيي آهي انڌو، اياڻو، اگياني، اهنڪاري، احمق. هن پنهنجو جنم جوئا ۾ اجايو وڃائي، پاڻ کي نرڌن ٻنايو آهي. اهڙي جوُني ۽ جوُ کي جيوُ جو، ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ ڪهڙو حال ٿيندو؟ ڪيس هڪ هڪ گهڙيءَ جي اُشڌ ويچارن ۽ ڪرمن، وسوَ ۽ غفلت جو حساب ڏيڻو پوندو. ڪمائيءَ جي ڪوتاهيءَ ڪري، ڪيس منهن ۾ ٺڪوُن لڳنديئون ۽ سندس منهن ڪارو ڪندا. ڪو ٻ ڪيس سهارو ڪونه ڏيندو، ڇو ته هن پنهنجو پاڻ، گهر برباد ڪري، آتم گهات ڪيو آهي. ڪيس نرڪ جا غوطا کائڻا پوندا ۽ ورِي چوراسي لک جوُنين جا دک ڀوڳڻا پوندا. ڪڏهين پسن جي جوُڻ، ڪڏهين پکين جي، ڪڏهين ڪيئن جي ته ڪڏهين نانگن جي. من جي مستي يا موج، ڪيڏا نه ممڻ ئي مچائي، جنم جنم ۾ ڀٽڪائي، ٿڙ ٿاڻءُ کسائي ۽ اصلي وطن ڀُلائي! ڪئين ڪُن ۾ ڪرندا ڏسجن ٿا پيا ۽ ڏسندڙ، اکين هوُندي ٻ اکيوُن ٻوُٽي انڌا ٿي ويٺا آهن!! گوروُ ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(١) ڪِبا هووهه نام وسار - غافل ڪَهليا
ڪِتي اِت دُرلڀاءِ - وڃن وهندڙيا ؟

راڳ آسا، محلا
پنجوان، شبد(١١٠)

(٢) نام پسار چلهه اُن مارگ - نرڪ گهور مهه پاهه
اُنڪ سجائي ڪشٽ نه آوئي - گربي گرب پرماهه .

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد(١١١)

باقي جنهن نام جالو ۽ پالو آهي، تنهنجي هردي ۾، من ۾ ٻلڪ رڳ رڳ ۾ رام رمي رهيو آهي. هنجي مهما جو بيان ڪرڻ مشڪل آهي ۽ هنن جي ڀاڳ جي اوچائيءَ جي

... مائٽوڪي
لو، موٽائي ڏيئي وطن ڏي واپس آيو، آخر اُهي ڪرامتون ڏسي وڃي ڪيئي
... ٿي، اسلامي ٻيڪسي هئي، اُمراءِ ۽ اُڌار ڪنديئو
ڪ ٻڌڙ ڳالهه ڪان اڳي ڪنهن ڪي سندس ڪرامتون ڪنهن اُمراءِ ڪيئي، هيڏا،
... ڪي ڪرامت ڪرڻ، ٻڌائي ٿي، اُهي ساري ... رهندو سو، اي ٻڌا،
... هئي، جوڳ جي ڪري ... دماغ عطا ڪيا آهن،
... اُمرا جي ... ڌڻي جي لوڪڻ هٿ، ٻيو، دل ۽ دماغ لوڪ ... جو
... ڪي ... لاءِ ... ڪمائي ڪمائي سڪوئن لو، ۽ ڏسو ... ڏنڌار
... آهي، سچ جي ... آهي ۽ هي ... ۽ وڏو ... ڪان ... لسد
... سچ ۽ ... لوڪي ... ڪي جڳ ... ۽ ...
... سڪوئن لو، اي ٻڌا، ... ڪرو ۽ ... ڪرو، ... ۽ ...
... ڪري ... الماڻي ... اوزار ... ۽ ...
... ڪري ... ۽ ... غلام ... ٿي ... ٿئي، ... جو ... جو
... سو ڪي الدوان جو ... ۽ ... جو ... ٻندگي آهي، ... جو
... ۽ ... جو ... ٿئي ... ڪر، وام ... لي ... آهي، ...
... دُک ۽ ... جو ... ڪر ۽ ... جو ... ڪري، ... ۽ ... آهي.
... ساڻن هي ... جو ڏوازو آهي، ... ڪتي ۽ ... حيان آهن، وشتا ها
... آهي، ... ڪتيءَ جو ... آهي سي ڪتي ۽ ... دُک ۽ ... مرڻ
جن وام ... آهي ... لي وڃن ٿا، ... دم ولوڪ وڃن لو،
ڪيڙا آهن، الهن ها ... لي وڃن ٿا ۽ ڪلهه ... وڃائين ٿا، ... لو، هي ...
ٿا، جو دم ... ڪب شب ۽ عيش عشرت ۾ وڃائين ٿا، واريءَ واڳو ... لي ... جو
وڪاري ... ڪري، ... ماڻش ... مالڪ، واريءَ ... ، ذري ... لي ... جو
چڙي، ... مان ... آهن، سي ... آهن، ... ڪي چڪا ڇڙو ڪن
... آهن، الدوان ها ... ، سوار ڪي ... ڪن ٿا، ...
ٿا، اڏي ... ڪن ٿا، ۽ ... هي لوڪ وڃائين ٿا.

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٢٠)

(١) اِڪ لال پيارا ... - ... ماهه؟
ڪڏ ... ٻيو ... ۽ ... من ماهه؟
... ڏيدار ڪي

راڳ آسا، شبد (١)

(٢) ... عشق ... - ... ديدار ڪي
... ٻڌ ... لي ...
... ام - لي ... ، ... ڪيئن ... ؟ سو ماڻا ...
اي ٻڌا، ... ام وساريندين، ... ڪان ... ڪان ڪنارو ڪر، ...
ڪلي، لوب لالچ ... ڪر، ... ڪان ... ، ... ڪري ڪر، ... هي ...
... ڪان ... ، ... ڪي ... ۽ ... ، ... ڪري ...
... ڪان ٻري ... ، ... ام ... ڪان ... لوڙين، ... ڪري ... لي
... ڪر. ... وام ... ڪان ...

اِنهيءَ پد تي پهچڻ لاءِ، صاحب هدايت ٿا ڪن ته اي بندا، مالڪ کي مُور نه وسار. جو مالڪ کان ٻاهر ويٺو، سو ڇا هڙ حاصل ڪري سگهندو؟ اِها ويس پرماتما جي پراپتيءَ ۾ پرتيٻند ٿي پوندي. سو سک سان، سور سان، مالڪ جي مهما ڳاءِ، رات ڏينهن، اُٿندي ويهندي، جاڳندي سمهندي، ڏک ۾ سک ۾، خوشيءَ ۾ غم ۾، ته درگاهه ۾ قبول پئين. جي سڀڪي اٿئي ته شڪر سان ساراهيس ۽ جي ڪي ڪين اٿئي ته به شڪر سان ساراهيس. جيڪي اٿئي تنهن تي شڪر ڪر. شڪر ڪر جيڪي ڏنئي، جيڪي ورتئي جيڪي وهارئي، جيڏانهن موڪليئي، جتان گهرائيئي يا جنهن جو سامهون ڪرائيئي. انهن آزمائشن اندر اڳهامجين. انهن پرڪشائن پڄاڻا پاس پوندا، ڇو ته ڏک تي سکن جو سلار ڪٽي اچن ٿا. سو ايمان نه وڃاءِ، اعتقاد رکي ۽ ڌيرج ڌر. شانتيءَ ۽ شڪر سان، سائينءَ کي ساراهه، سُونس سواس سان سنڀار ته مڪه جي واٽ ڪٽ لڳي، ڪٽ مان هردي ۾ اچي وسي ۽ پوءِ پاڻمرادو پئي هلي، تان جو شبد جي سُراي انحد ڏانهيءَ ۾ لڳي وڃي.

جيون جو جوهر، گهرڻ ۽ ونڊڻ ۾ نه آهي پر ڏيڻ ۽ ڏيارڻ ۾، نه جيئڻ ۾ پر مرڻ ۾. مرڻ معنيٰ ماٺ ۾ رهڻ، وشيه وڪارن کان مرڻ، پاڻ وڃائڻ. سو مسافرُن ۽ مرادُن ڦليوُن ڪر. اِهي ويندا ون ونداوُن ۾ ليت ڪونه پوندا اُون. اِهي ڇڏ ته ڇڏائن. سي محتاج ۽ لاطمع ٿي، سمرن ڪر، ڌيان لڳاءِ، ڌارنا لڳاءِ. سماڌي لڳاءِ، ته روحاني رنگ لڳن. اِئين اڳ جندا ن، اُڏامندا ن، چوٽ چڙهندا ن. گهر ۾ گهر ڏسندا ن. پرماتما وٽ عدل ۽ فضل پئي آهن. ڪنهن جي نه ڪمائي ڪٽ ڪونه ليندي ۽ نه ڪنهن جا اعمال ۽ اعمال اڻ انداز ڪيا ويندا، ڇو ته هو نرملن سان مها نرمل آهي ۽ ڪمزورن سان مها ڪمزور آهي. حق سڃڻي کي پليءَ پوندو ۽ پاڻ پٽن کي پناهه ملندي. حق يا پناهه ڳهڻ جي ضرورت ڪونه آهي. حقدارن کي سڀ ڪجهه پاڻهي ملندو پوندو. عاجزيءَ ۽ التجا، عبادت ۽ اپاسنا سان، جنهن جو وڇوڙو وصل ۾ بدلجي سگهي ٿو. وشواس اندر وشرام ويايڪ آهي.

(١) سڀ پسدارڪ سڀ قَلا - سرب گيان جس ماهِ
ڪنهن گوبند مڌو وسارئي - جس سمرت دک جاءِ؟

راڳ گوڙي، محلا …
پنجوان، شبد (١٧١)

(٢) ساڳَر نه چاڻان تُون وڏ داتا - ڪر مهرمت سائين
ڪرپا ڪيجيءِ سا مت ڏيجي - آٺ پهر تُد ڌيائي.

راڳ سوهي، محلا …
پنجوان، ڇنت (١) ٢

پرماتما ڪلاوان، چاڻي چاڻهار، حاضران حضور، پڪسو وچل آهي. هيڻن جو همراهه آهي، هيسلين جو همدم آهي، ٻي ڀارن جو يار آهي. شرن آئي جي بخش ڪئي ٿو. سالڪ

انڌيرو رهندي، لڳرت ۽ لڙائيءَ ڪري پکڙجي ڪان پاڻي وهندي، يا ڊولڪي پکڙيءَ جي راس وڃائيندي، ڇاڪاڻ ته مطلب پرارٿنا نه ڪونهي انتر ۽ للڪاري آهي. اهي سک ۽ سوڀئون لئي ڪوڙ پڻ هي رام نام جالانس. اهي عمر جا گڏيل، سگهڻي ۽ عاجزي پائي، جا پرماتما نه ياد ڏيارينديون. اهي حقيقي دکن دور ڪرڻ لاءِ پرماتما جو پالڻ پڪڙيو، سو سياڻي شاهد آهڪ اٿڻيءَ لاءِ پرماتما جي پياري هٿي. جا شرڌا اهي سڌاري ۽ سڀ سڀ سڙن مان اهي لئي آهي سا سياڻي شاهد وڃاڻ جي واٽ وٺائي. وچاڻ دتاڻ لئي، پريم هانگيندو، پرماتما جو پرو ڪندي پڇي وٺي، ۽ ليڪ وجي پرم ڪمر پالڻي. پالسي جنهن پرارٿنا پليان لڙشنا جي طلب آهي، پاڪند جي وهنا آهي، حسد، بغض ۽ بدخواهيءَ جي ناڙيا آهي، سا قادر وت ڪيئن قبول پوندي؟ هو نه جاڻي جاڻهار آهي، عادل آهي، فياض آهي. سو انسان جي چرچ، چالاڪ يا چترائيءَ لئي ڪيئن هرڪجي ويندو؟ پاڻ پيهنجا عيب، عڻوڻن جو عرص وڌائيندا عياريءَ سان، عادت جي عبادت ڪانه ملي سگهندي.

پرماتما سڀ سچ آهي نه وٺس نه وڳو سچ تو آڳهامجي. سو پرماتما وٽ نسٺا اهڙي پاس پوندا، جي ٻيا ڪنهن مطلب ۽ ضرورت جي، پيا نا ڪيس اڪارين، هردم، هرهنڌ، هر حالت ۾. صدق، سڪ ۽ شرڌا سان، پيا نا سندس سمرن ڪن، قدرت جو لماءَ ڏسن، هر رونڪار ۾ راز نسن، پالو سڀ ڪري مڃين، ۽ الندي وهندي واهه واهه ڪن. اها واهه واهه سندن هردي جو هم آواز آهي، سندن وڙيڪ جو واڪ آهي. هو هر انسان ۾ ايشور جو روپ ۽ رنگ ڏسن ٿا، چاهي هو چور هجي چنڊال هجي، لڳ هجي گنهگار هجي، اڇوتي هجي جوناري هجي. ايشور کي هر انسان ۽ هر رونڪار ۾ ڏسڻ ئي، منش جي مڙسي ۽ مردانگي آهي. هُن جي جيوت، قربانيءَ، اشڪام شرڌا، وساطت، تقدس، تخصيص، نذر نياز، دان ڌرم، وشوش پريم ۽ سرتاڪيءَ جي اصولن تي اڏيل آهي، جنهن اندر دشمنيءَ، مدخواهيءَ يا مڪاريءَ کي، نه ماڻ نه جڳهه ڪانه آهي. هو سڀ جو ڀلو ٿا چاهين. نه ڪنهن کي دکارين، نه ڪنهن کي ڏڪوئين. پوءِ اهڙو سندن اسرو ڪيئن ڪري سگهندو؟ شيطان جيتا، ناڻک پاڻان نه جي اڳيان اچن، نه اچاءُ ڏيندن، جالسو ڏيندن، پرواز نه ونڪو لڳا نه ڏيندن. سارو جڳ سندن اڳيان جهڪي تو، نه نه هو ڪنهن کي نه جهڪائڻ ٿا چاهين، پر سندن اوچ ڪرنيءَ واري ٻيج ڏسي، ڪير نه عرس ۾ اهڙو ۽ سر جهڪائي سجدو ڪندو؟ هُن پاڻ وڃايو آهي پاڻ ۾، پرماتما ۾، پرماتما جي پيارن ۾، ڪُل پرڪرتيءَ ۾. انهن پاڻ وڃائي، پاڻ لڌو آهي. انترمکي ٿي، هردي روپي ڪنول کي اندا روپي ڪرڻا، وہنا ور ور جهنالين. صدق روپي وعالي تي، مقتوم پار وانگر، ترسي سمها پيا آهن. هنڌيم پرماتما پاڻ سندن سلامتيءَ، حفاظت ۽ اچاءُ جو سياد آهي، نه پوءِ پُوله اچي سمهن ۽ لوهڻ وهن؟ طلب ۽ تمنا انهن ڪانه، نه ڪنهن غرض ڪنهن ڪانه. لاطمع آهن، لاثاني آهن، لاعوُلي آهن، لاثون لال آهن.

پرماتما کي نه وِسار، جي وساريئه ته وڃين!

نام پائڻ جو نظارو ۽ نام نه پائڻ جو نتيجو.

صاحبن سوال ڇيڙيو آهي ته ڪير پرماتما کي ياد ڪن ٿا، ۽ ڪن پرماتما کي وساري ڇڏيو آهي؟ اِنهيءَ سوال تي وڌيڪ روشني وجهندي، صاحب سمجهائين ٿا ته جن وٽ دنيوي پدارٿ ۽ سنساري سک ميسر آهن، جن جي جيون سمورو وقت عيش ۽ آرام، محفلن ۽ مجلسن جي مشغوليءَ ۾ ٿي گهارجي، جن کي اڳيان ڪا ڇيت يا چنتا ڪانه لڳل آهي، سي نه سمجهن ٿا ته پرماتما هجي ته سنڀارجي! چيرو ڪين چوندو آهي ته سورج ڪهڙي بلا آهي؟ جو سڄو ڏينهن پاڻ کي غارن ۾ لڪايو ويٺو آهي، سو اُونده ڪانسواءِ ڪجهه سڃاڻي ڪونه. ليڪن ٿي، سکي لوڪ سمجهن ته هيءَ خود سندن ئي سرڏري ۽ سياڻپ آهي، جنهن ذريعي هو پنهنجي سر، خوشي ۽ سرسبزي ماڻي رهيا آهن، يا سرفرازي ۽ سربلندي وڌائي رهيا آهن. اُن ڪو ڪنهنجو نڌو ٿورو ٿيل ڪونه آهي، جو نه هو پاڻ ڄاڻي ڄام هئا يا پنهنجي پهچ سان ٿي، خود پرداخته، خود ساخته، خود روشن، خود آموز يا خود اعتماد ٿيا آهن. اِهي سڀ مايادار جيو، غفلت جي ننڊ ۾ آهن، خود فريبي ۽ اقوال فروشيءَ جو شڪار آهن. ليڪن اڳين ڪمائي ڦوڪي ۽ لٽي رهيا آهن. جيستائين اِها لت چالو آهي، تيستائين ته ڪنهن ٻئي کي ياد ڪرڻ جو نه وقت آهي ۽ نه ضرورت آهي، چاهي اهو ٻيائڙ ڪٿي پاڻ پرماتما هجي. سک جو سمو اهڙو ته لڪڙو ۽ جلدي گذري ٿو وڃي، جو ڄڻ ته ڪرڻ جو کيل هو. پوءِ وري ساڳيا سڙ ۽ پور، پڪارون ۽ ٻاڪارون. سو پڪارن ۽ ٻاڪارن مان ورندو ڪجهه ڪونه. ڪجهه اهڙي جي ٻقايا هجي، ته آنيءَ واهل ۾ ڪم اچي. جن اڳي آسمان ۾ پٽي اکيون اُچلايون، سي هاڻي ڪين گهٽيون پاون ٿيون.

باقي جيڪي پرماتما کي ياد ڪن ٿا، ڪنهن ۾ وقت يا ڪنهن ۾ نموني ۾، سي ۾ گهڻي ڀاڱي، خود مطلبيءَ جي خيال ڪان. هڪ ته ٻاهرين ڏيکاڏيکي ڪئي ٿي وڃي، اِنهي مراد سان ته ڀڳتن جي ڳاڻاٽي ۾ آڻيندي، اُمت آڻيندي، ناموس وڌائيندي، جيون سکي ۽ سهڻي بڻائيندي. چار چيلا چاڙي چوگرد وهڻ، ته آيو ڪيڏو نه ٻوڌ ۾ آهي ته وڃڻ. پر جتي آيو آهي اُتي اِشور ته عدم پيدا ٿي ٿو وڃي. پيو ته کي آهي آهن، جي ٻاڪندي پوڄا ڪندي يا ڪُليي ۽ اِشتهاري دان، اڄ ۽ پرمارٿ ڪندي، پيا پاڻ کي نڪين، ته متان ڀڳوان ڀلجي، ڪسين وڌيڪ پدارٿ اختي، سماج ۾ وڌيڪ سرخرو ڪرائي ۽ اُلٽ سُهيلي ڪرائي. وري جي اِنسان پنهنجي مجبورين ۽ مشڪلاتن ڪري دکي آهن، يا ٻين جو سک ڏسي پاڻ دکي رهن ٿا، سي يا ته نراس ٿي پرماتما تي سيٽيا ويٺا آهن، يا ته پنهنجن حقيقي ۽ خيالي اهنجن کي نورت ڪرڻ خاطر، ٿا پرماتما کي ياد ڪن. غفلت جي ننڊ ۾

(٤٢) ڪبير ڪامَ ٻڙي هو ِسمرٿيءِ - اُنسا سمرٿ نِسَ
اُمرا پَــر ٻاســا ڪرهه - هنــر گيا ٿهوڙيءِ پِتَ. — سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٦٣)

(٤٣) ڪبير الله ڪي ڪر ٻندگي - جِهه سِمرتِ دک جاءِ
دل مهه سانين ٻسرگٽيءِ - اُجهيءِ ٻلتي نــاءِ. — (١٨٦)

(٤٤) ڪبير رامــيءِ رام ڪهه - ڪهڻي مــاهه ٻِيڪَ
ايــڪ اَنيڪهه مِــل گيا - ايــڪ سمانا ايڪ. — (١٩١)

(٤٥) جِنان اِڪ مُــن اِڪ چِس ڌيــانا - ستگوُر سڱُ چِس لاءِ
لنڪيءِ دک ٻُکهه هؤميءِ وڏا روگ گيا - نِردوکهه ٻڻي لِنوَ لاءِ. — سلوڪ، محلا چوٿان (٣٢)

ٻندو. ٥. ملڪيت. ٦. وساميءِ. ٧. جلندي،
چِتو.

(٣٢) هُر[1] رس چاکت ڏراٻيا[2] - من رس لڀيءِ ...
ٻَڌ پرگاس پرگٽ ٿيءِ - اَلَّت ڪَمل بِگسانا[3] .

(٣٣) گَٽ گوُوند[4] گاوهه سڀ هرجن - واگ رتن وسدا آلاهي
کوٽ جنم ڪي ترشنا نواري - رام رسائڻ آتم ڌرائي .

(٣٤) چيتُ[5] آوئي تان سرب ڪو راجا - چيت آوئي تان بڙ ڙي ڪاچا
چيت آوئي تان رنگ گلال - چيت آوئي تسان سدا نهال .

(٣٥) نام ليتَ[6] دک دُور پرانا - نام ليت اَتِ[7] مؤڙ سو گيانا
نام ليت پرگٽ اُجيئارا[8] - نام ليت چُٽي جنجارا[9] .

(٣٦) ڏُلِپ[10] ديهه جپ هوت پُنيتا[11] - جم ڪي تراس نواري
مها پتت[12] ڪي پاتِڪ[13] اترهه - هر ناما اُرداري .

(٣٧) نام سلاهن پاوڪ[14] ڪر - نج مطلي واسا
اوء پاهن جؤن نه آوني - ڦر هوهه نه بناسا .

(٣٨) ليکا ٿڙبٿي هرنام - ڦر ليکه نه هوئي
ٻيچ نه سڪيءِ ڪوءِ - هر دَرسد ٿوئي[15] .

(٣٩) ڪهه روداس - جسو جسيه نام
تس ذات نه جنم - نه جؤن ڪام .

(٤٠) جن ڪي پليءِ ڏَن[16] وسيءِ - تن ڪا
جن ڪيءِ هرديءِ تؤن وسهه - تي

(٤١) سُرتَ[18] مت چتراتي[19] سوپا - روُ
سرب سؤکه آنند نانڪ - .

١. پرمانما. ٢. ترپت ٿيس. ٣.
٧. مها مگڌ، مؤرکه. ٨. پرڪا
١٢. مها، اگر پاپي. ١٣. پاپ.
١٨. سمجهه، ١٩. سياڻپ . ٢٠.

(٢٣) رامُ نامُ پياري سڀ کُل آڌاري - رام نام مُک ٻاڻي
آوڻ جاڻ رهي سڪ بابا - گهر اَلک سُرت سماڻي.

راڳ سوهي، محلا ليحا، چست (١)٧

(٢٤) گـاءِ مڪلو بست هر جڳهُ - ٻُئي لاح تجـاني رامُ
رنگِ رلي اَٻي سوامي سڀني - مري نہ آوي جائي رامُ.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، چست (٤)٥

(٢٥) جب ايڪ برڦ اَليڪ روبا - سرب مُندل چاٻا
برهمو پسارا برهمُ پسربا - سڀ برهمُ دو شٽي آيا.

٨(٤)

(٢٦) جب جب جيوان ليرا ناءِ - آڳي دوگهہ ٻاوءَ ناءَ
دوُک اَلڌ برا من لي حاء - دُرمتُ بنسيءِ راڇيءِ هرناءِ.

راڳ رامڪلي محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(٢٧) اَنِند سوُکہ بسرام نت - هر ڪسا ڪيرتن گاءِ
آڙو سياڻپ چاڙ ديهہ - نانڪ اُڌرس ناءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، واو (١٠)

(٢٨) جاڪيءِ اُنتر وسي پرڀ آپ - تاڪيءِ هر دئي هوءِ پرڪاشُ
ڀگت ڀاءِ هرُ ڪيرتن ڪريئي - جب پار برهم نانڪ نِسترئيءِ.

راڳ گوند، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٢٩) اَنڪ پراڇيت مٽهہ ڪِن مهہ - ردئي جب ڀگوان
پاوَنا لي مها پاوَن - ڪوٽ دانَ اِشنان.

راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (٧)

(٣٠) اَمرت وس ٻاني ترشنا بڙ جائي - اَنيوُبد پاوي آپ ڪرائي.
اوُچي بدوي اوُچو اوُچا - نرمل شبد ڪماٻا
اَنتر نام پراپت هيرا - هر جپتي منُ منَ لـي ڏبرا
دُکهـت گهت پتہ پنڈن پائيئي - باهڙ جنم نہ حايا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سوهلو (٢١)

(٣١) هرڪا جاپ جپهہ جب جپي - جيت آوهہ وسهہ گهر آپني
لکہ چوراسيهہ نرڪ نہ ديکهہ - رسڪ رسڪ گن گاني هي.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (١٠)١

١. پرماتما. ٢. ڏ ٻاڙ. ٣. سيئي جيوَ جنترن پر. ٤. هر هنڌ. ٥. نظر. ٦. نڪاٽو. ٧. ڪمت. ٨. ڏري ٻارُ پرندو. ٩. پاپ، گناهہ. ١٠. پوتر، شُڌ. ١١. دريئہ. ١٢. مشڪل. ١٣. وري پيدو. ١٤. برابر سان.

(۱۳) سڀ رس اُن کيءِ ردي مهِ - جِن هر[1] وَسيا من ماهِ
هر[1] درگهه لي مُکه اجلي - تن کئُ سڀ ڏيکڻ جاهِ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۱۷)

(۱۴) جپ هين[2] تپ هين - کُل[3] هين کرم هين
نامي کي سُوامي[1] - نيڻو[4] تري.

راڳ گوڙي، ٻگسٽ ناملڀؤ شبد (۱)

(۱۵) سچ نام پت اوُپجي - کرم نام کرتار[1]
آهه نس[5] هردي جي وَسي - نانڪ نِدري[6] پار.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۱)

(۱٦) راج ليلا تيري نام بڻائي - جوگ بڻيا تيري کيرت ڳائي
سرب سکا بڻي تيري اوليءِ[7] - ڀرم کي پڙدي ستگر کولي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۵۷)

(۱۷) جنهي آتم چينيا[8] - پرماتم[1] سوئي
ايڪو[9] اَمرت بِرکه[10] هيءِ - ڦَل اَمرت هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي ۲۰(٦)

(۱۸) رام[1] نام ڏيائي پوتر هوءِ آئي - تِس روُپ نه ريکيا[11] ڪائي
رامو[1] رم رويا گهٽ اَنتر - سڀ ترشنا بوُک گوائي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چنت ۲(۳)

(۱۹) سڀ ايڪ دِرشت[12] کر ڏيکيءِ - سڀ آتم رام پڇان جيئُ
هر هر جَس گايا پرم پد[13] پايا - تي اُتم جَن پرڌان جيئُ.

۵(۳)

(۲۰) جنهي هر هر نام ڌيايا - تني ڀانئڙي سرب سُکا
سڀ جنم تنان کا سڦل هيءِ - جِن هر کي نام کي من لاڳي بُکا.

راڳ وَڏهنس، محلا چوٿان، وار (٦)

(۲۱) سي دکِهه ڀنڌي[14] جاهِ - جِنان هر جپ ليا
هر شيوهه سيٺي پُرکه - جِنان هر تُڌ ميا[6].

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۷)

(۲۲) جِن هر رس چاکيا سو هرجن لوگ - تس سدا هرکه[15] ناهي کدي سوگه[16]
آپ مکت اَورا مکت کراويءِ - هر نام جپيءِ هر لي سکه پاويءِ.

راڳ ڌناسري، محلا ليجا، شبد (۲)

---

۱. پرماتما. ۲. رهت، جدا. ۳. ذات، آکهه. ۴. تنهي ڦسمن جي ماڻهن کي. ۵. ڏيهون رات. ٦. کرپا. ۷. سرناگتي. ۸. سڃاتو آهي. ۹. ستگرو. ۱۰. وڻ، ورکه. ۱۱. نيشاني. ۱۲. نظر. ۱۳. اَتَل پدوي، اوُچ کوٺي. ۱۴. ڏکجي ڀڄي. ۱۵. سکه. ۱٦. ڏکه.

(۴) هي ڳڙهڪ[1] نام ڏيايا - وچهه آپ گواء — سري راڳ، محلا
اوء اندرهه ٻاهرهه نرملي[2] - سچي سچ سماء — ليکا، شبد (۵)
نانڪ آئي سي پرواڻ[3] ٿيهه - جن گرمتي هر ڌياء.

(۵) جن من وسيا پاربرهم[2] - سي پوري پرڌان[3] — سري راڳ، محلا
تن ڪي سوڀا نرملي - پرگهٽ ڀئي جهان — پنجوان، شبد (۱۰)
هي ميرا پرڀ ڌيايا - نانڪ تن قربان.

(٦) هو دس جن جن چاکيا[2] - نانڪي ترشنا لاليا — راڳ گوڙي، محلا
هر سرام لڌ[5] پايا - سو اهو[6] نه ڪتهوي ڌايا. — پنجوان، شبد (۱۴٦)

(۷) من ڪرهلا[7] تون چتيلا - چترائي چڏ وڪرال[8] — راڳ گوڙي، محلا
هو هر نام سمال تون - هو مڪت ڪري انتڪال. — چوٿان، ڪرهلي (٦)۲

(۸) ڪن مهه رام نام ڪاڙڪ[9] ڪاٽي - پئي اوڻ[10] سر برا — راڳ گوڙي، محلا
نانڪ رام نام نستارا - ڪسچن پئي مسورا. — ليکا، چست (۱)۴

(۹) سرب روگ[11] کا اوکد[12] نام - ڪلياڻ[13] روپ منگل گڻ گام — راڳ گوڙي، محلا
ڪاهو[14] ڪٽ ڪتهو نه پائيهو ڌوم - نانڪ تس ملئو جس لکيا ڌر ڪرم. — پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ۹(۵)

(۱۰) ايڪو ايڪ[2] پڇاڻي - اس اٿ[15] ڪي اوهه سوجهي حاني — ۱۴(-)
نام سنگ جسڪا من مانيا - نانڪ تنهه نرنجن جانيا.

(۱۱) من پرتوڌهه[16] هرکي[2] ناء - ڌهه[17] دس ڌاوت[18] آوي ٺاء — ۱۹(۳)
ٺاڪ[19] نگهن نه لاڳي ڪوء - جاڪي هرديء بسي هر سوء.

(۱۲) سرب ٻيڪت - مڪت موڪ[20] پاٽي
ايڪ نمک - هرکي گڻ گاٽي. — ۲۰(۸)

---

۱. ڳڙهه معرفت. ۲. پرماتما. ۳ قبول. ۴. مکيه. ۵. خزانو. ٦. ٻيڪيدا. ۷. اُٺ. ۸. خوفناڪ. ۹. پاپ. ۱۰. بولو. ۱۱. بيماري. ۱۲. دوا، مرهم، ملم. ۱۳. سک. ۱۴. ڪڏهن، ڪرنا ڪرم. ۱۵. لوڪ پرلوڪ. ۱٦. پرچاء، سمجهاء. ۱۷. ڏهه ڏساڻون. ۱۸. ٻيڪيل. ۱۹. وگهن، مشڪلات. ۲۰. موکش.

(١٣) سڀ رس اُن ڪي رديءِ مهه - جن هرِ وسيا من ماهِ
هرِ درگهه تي مُکهه اجلي - تن ڪئُ سڀ ديکڻ جاهه.
واڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٧)

(١٤) جپ هين تپ هين - ڪُل هين ڪرم هين
نامي ڪي سوامي - تيئو نري.
واڳ گوڙي، پڱتي نامديوشبد (١)

(١٥) سچ نام پت اوُپجي - ڪرم نام ڪرتار
اَهه نس هرديءِ جي وسيءِ - نانڪ ندري پار.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣١)

(١٦) راج ليلا تيريءِ نام بڻائي - جوگ بڻيا تيري ڪيرت گائي
سرب سکا بڻي تيري اوليءِ - ڀرم ڪي پڙدي ستگوُر کولي.
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(١٧) جني آتم چيڻيا - پرماتم سوئي
ايڪو امرت برک هيءِ - ڦل امرت هوئي.
واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢٠

(١٨) رام نام ڌيائي پوتر هوءِ آئي - تس روپ نه ريکيا ڪائي
رامو رم روِيا گهٽ انتر - سڀ ترشنا ڀوک گوائي.
واڳ آسا، محلا چوٿان، چيت (٣)٢

(١٩) سڀ ايڪ درشت ڪرديکيءِ - سڀ آتم رام پڇان جيهه.
هر هر جس گايا پرم پد پايا - تي اُتم جن پردان جيهه.
٥(٣)

(٢٠) جني هر هر نام ڌيايا - تني پائڙي سرب سُکا
سڀ جنم تنان ڪا سڦل هيءِ - جن هرڪي نام ڪي من لاڳي ڀکا.
واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٦)

(٢١) سي دزگهه پنڌي جاهِ - جِنان هر جپ ليا
هر شيوهه سيئي پرک - جِنان هر تُد ميا.
واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٧)

(٢٢) جن هررس چاکيا سوهرجن لوگ - تس سدا هرک ناهي ڪدي سوگ
آپ مکت اَوُرا مکت ڪراويءِ - هر نام جپيءِ هرلي سکه پاويءِ.
واڳ ڌناسري، محلا پنجان، شبد (٢)

---

١. پرماتما. ٢. رهت، جدا. ٣. ذات، آکهه. ٤. نهي قسمن جي ماڻهن کي. ٥. ڏ ڀهون راهه. ٦. ڪرپا. ٧. سرناگتي. ٨. سچاڻو آهي. ٩. ستگورو. ١٠. وڻ، ورک. ١١. نيشاني. ١٢. هڪ ڙو. ١٣. اَٽل پدوي، اوچ ڪوني. ١٤. ڏکجي پرجي. ١٥. سک. ١٦. دک.

وچــهه آپ گراء

(۴) جني گوُرمکه لسامرِ ڏ بابا - وچــهه آپ گراء
اوءِ آلدِ رهه باهرهه لوملي - سڌوي سچ سماء
نانڪ آلي سي پرواڻ هيه - جِن گورمتي هر ڏ باء.

(۵) جن من وسيا بارپرهم - سي اؤوجي پرڌان
تن ڪي سوپا لوملي - پوگهت پئي جهان
جني ميرا پرب ڏ بابا - نانڪ تن قربان.

(۶) هرُ رس جِن جَن چاکيا - نانڪي لوشيا لاليا
هر پسرام نِڌ بابا - سو اهڙ نه ڪتوي ڏابا.
من ڪرُهلا اوُن چيچلا - چترالي چِل وکـرالَ.

(۷) هرهر نام سمال اوُن - هر مُکت کري اُلتڪال.
ڪِن مهه رام نام ڪُاوکه کاني - پئي پوِنُ سرپرا
نانڪ رام نام لِستارا - کـسچن پئي مَـسوِرا.

(۸) سرب روکه کا آوُکڌ نام - ڪَليائِ روُپ منـــگل گـڻ گام
(۹) کاهوُ جُگت کتيءِ نه پاليئيءِ ڌرم. نانڪ لِس مليءِ جِس لکيا ڌُرکرم.
ايکو ايک ايک بپائيءِ - اِسه اُت کي اوهه سرجهي جانيءِ

(۱۰) ام سنگه جسکا من مانيا - نانــک لِبهه نرنـــجن جانيا.
من برلوڌهه هرکيءِ ناء - ڌهه ڌِس ڌاوُس آويءِ ناء

(۱۱) ناکهُ ڀِکهن نه لاکيءِ کرء - جاکيءِ هرديءِ بسيءِ هر سوءِ.
سرب بڪست - مکت موکه پائي

(۱۲) ايــک نِمکه - هرکي کُـن گائي.

سري راڳ، محـــلا
ليها، شبد (۵)

سري راڳ، محـــلا
پهجوان، شبد (۱۰)

راڳــ گوڙي، محلا
پهجوان، شبد (۱۴۶)

راڳــ گوڙي، محلا
چوتان، کرهاي (۶)

راڳــ گوڙي، محلا
ليها، چيست (۱)۴

راڳــ گوڙي، محلا
پهجوان، سکمنـــي
صاحب، اشٽهپديءِ
۹(۵)

۴(۳)

(۳)

---

۱. گوُروءِ معرفت. ۲. پرمالما. ۳. قـبوُل. ۴. مکيه. ۵. خــرالــو. ۶. پئيکــيدا. ۷
۸. خوشناک. ۹. پاپ. ۱۰. پولو. ۱۱. بيماري. ۱۲. دوا، مرهم، ملم. ۱۳. سکه. ۱۴
۱۵. لوک پرلوک. ۱۶. پرچاء، سمجهاء. ۱۷. ڏهه ڏساوُن. ۱۸.
... موکش.

نامَ جو قُلُ.

(١) ڀرڀ ڪيءِ سمرن ڪارج پوُري - ڀرڀ ڪيءِ سمرن ڪبهُ نه جهوُري[2]
ڀرڀ ڪيءِ سمرن هرگن ٻاڻي - ڀرڀ ڪيءِ سمرن سهج[3] سماڻي
ڀرڀ ڪيءِ سمرن نهچل[4] آسن - ڀرڀ ڪيءِ سمرن ڪمل بگاسنُ
ڀرڀ ڪيءِ سمرن اَنحد جُهنڪار[5] - سُک ڀرڀ سمرن ڪا اَنت نه پاُر
سمرهه سي جن جن ڪئُ ڀرڀ مَيا[6] - نانڪ تن جن سرني پيا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧)]

(٢) جنهي سچ وَٽيا[7] هر جيئُ - سي پوُري شاها[8] رام
بهت خجانا تن پهه هر جيئُ - هر ڪيرتن لاها[9] رام
ڪام ڪرود نه لوڀ بياپيءِ - جو جن ڀرڀ سنُ راتيا
ايڪ جاڻهِ ايڪ مانهِ - رام ڪي رنگ ماتيا[10]
لگ سنت چرني پڙي سرڻي - من تنا اوماها[11]
بِنوَنت[12] نانڪ جن نام پليءِ[13] - سيئي سچا شاها.

[راڳ بهاگڙا، محلا پنجوان، چنت (٣) ٣]

(٣) هر هر نام ڌياءِ من - هر درگهه پاوهه مانُ
جو اِچهه سو ڦل پائسي - گور شبدي لگي ڌيانُ
ڪلوکه[15] پاپ سڀ ڪٽيئهه - هؤمي چُڪيءِ گمانُ[16]
گوُرمکه ڪمل[17] بگسيا - سڀ آتم برهم[18] پڇاڻ
هر هر ڪرپا ڌار پرڀ - جن نانڪ جپ هر نام.

[راڳ، اڏاڻا، محلا چوٿان، وار (٣)]

---

١. پرماتما. ٢. ڇُٽيءِ ۽ گري. ٣. گيان. ٤. پرم پد. ٥. آواز. ٦. ڪرپا، مهر. ٧. واپار، سوُد و ... سيٺ، ڌنوان. ٩. فائدو. ١٠. مستانا. ١١. شوق، اُلساهه. ١٢. فرمائين ٿا. ١٣. پاڙ، جهولي ... ردو. ١٤. من گهريا. ١٥. گناهه. ١٦. پرم. ١٧. هردي روپي ڪمل گل ٽڙي پيو. ١٨. سڃاڻو آهي.

(١١١)

(٣١) نام بِسار چلهہ اَن مارڳ - تسرڪ ٿيور مڇ ٻاهہ
اَنڪ سجاڻي ڪلمه نہ آوي - گرڀي گوپ پرماڻ.

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (١٩)،
سلوڪ محلا پهلا

(٣٢) ڏاتونا اوجهي ڪٿيءِ - اَوري ڏن ڪَرُ ڄاءِ
نانڪ نِرڌن لسه ڏِن - جمه ڏِن وسري ناءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا،
وار (٢٦)، سلوڪ
محلا ٻوجا

(٣٣) نانڪ دنيا ڪيتا وَڏيائيا - اَڳي سيتي جال
ايهي جلِيئن نام وساريا - اِڪ نہ چليا نال.

راڳ ڪانڙا، محلا
چوٿان، وار (٤)

(٣٤) ڀن ناوي جو ڪرم ڪماوڻي - نِت هؤمي هوءِ خوار
جل هستي مَل ناواليئي - پسر پي ڦر ٻاوي ڇار.

سلوڪ، ڪبير
صاحب (١٠٦)

(٣٥) ڪبير هر ڪا سِمرن چاڏ ڪَي - پالير ٻهت ڪٽمب
ڌنڌا ڪرتا رهہ گيا - ڀائي رهيا نہ ٻند.

---

١. ٻئي وستي، ڪسنگر. ٢. سڙائون، سختيون. ٣. اَيمان، اهنڪار. ٤. ڇڏي ڏيو، ڇاڏي ڏيو. ٥. اُجاڻ وَڌيڪ. ٦. اهي وَڏايون. ٧. اَڳي، ٻاهہ. ٨. هاٿي. ٩. اِشنان ڪرائجي. ١٠. مِتر.

نامَ جو قُلُ.

(١) پرڀ[1] ڪي سمرن ڪارج پوري - پرڀ ڪي سمرن ڪبهُ نه جهوُري[2]
پرڀ ڪي سمرن هر گن باني - پرڀ ڪي سمرن سهج[3] سماڻي
پرڀ ڪي سمرن نهچل آسن[4] - پرڀ ڪي سمرن ڪمل بگاسنُ
پرڀ ڪي سمرن انحد جُهنڪار[5] - سُک پرڀ سمرن ڪا انت نه پارُ
سمرهه سي جن جن ڪَئُ پرڀ ميا[6] - نانڪ تن جن سرني پيا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧)]

(٢) جني سچ وڻجيا[7] هر جيئُ[1] - سي پوري شاها[8] رام
بهت خجانا تن پهه هر جيئُ - هر ڪيرتن لاها[9] رام
ڪام ڪرود نه لوڀ بياپئي - جو جن پرڀ سنگ واليا
ايڪ جانهه ايڪ[1] مانهه - رام ڪي رنگ ماتيا[10]
لگ سنت چرڻي پڙي سرڻي - من تنا اوماها[11]
بنونت[12] نانڪ جن نام پليُ[13] - سيئي سچا شاها.

[راڳ بهاگڙا، محلا پنجوان، چهنت (٣) ٣]

(٣) هر[1] هر نام ڌياء من - هر درگهه پاوهه مانُ
جو اِڇهه[14] سو ڦل پائسي - گور شبدي لگي ڌيانُ
ڪلوِک[15] پاپ سڀ ڪٽيئهه - هؤمي چڪي گمانُ[16]
گوُرمک ڪمل بگسيا[17] - سڀ آتم[1] برهم پڇانُ[18]
هر هر ڪرپا ڌار پرڀ - جن نانڪ جپ هر نام.

[راڳ، اڙا، محلا چوٿان، وار (٣)]

---

١. پرماتما. ٢. ڇُٽندي ۽ ڀڄي: ٣. گيان. ٤. پرم پد. ٥. آواز. ٦. ڪرپا، مهر. ٧. واپار، سودو. ٨. سيٺ، ڌنوان. ٩. فائدو. ١٠. مستانا. ١١. شوق، اُلساهه. ١٢. فرمائين ٿا. ١٣. پاڙ، جهولي، هردو. ١٤. من گهريا. ١٥. گناهه. ١٦. پرم. ١٧. هردي روپي ڪمل گل ٽڙي پيو. ١٨. سڃاتو آهي.

(١١١)

(٣١) نام بسار چاهه اَن مارگہ - لسرک گھور مهہ پاهہ
اَنک سحاَلي کٽس ڏ آوي - گرايي گرب پرماهہ۔
(٣٢) ڏاڙ ئنا اوهي کهيي - اَوري کَن کَٿَ جاءِ
نانک نِرڌن لس ڏِن - جِس ڏن وسري ناءِ۔
(٣٣) نانک دلينا کينا وَڏ ڀانينا - اَکي سيتي حال
ايهي حليش نام وساريا - اِک لسہ چليا نال۔
(٣٤) اِن ناوي هو کرم کماوَٽي - نِس هوُمي هوءِ خُتار
جل هُستي مَل ناواليئي - بِسر ڀي تو ناوي چسارُ۔
(٣٥) کبير هو کا سِمرن چاڏ کي - پاليو بهت کٽنب
ڏنڌا کسرتا وهسہ گيا - پائسي وهسيا نہ ٻنڌ۔

راڳ سارنگ، محلا چوٿسان، وار (١٩)، سلوک محلا پهلا

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)، سلوک محلا دوُجا

راڳ کانڙا، محلا چوٿان، وار (٤)

سلوک، کبير صاحب (١٠٦)

١. ٻئي وستي، کسنگر ٢. سزاوُن، سختيوُن ٣. ايمان، اَهنڪار. ٤. چئي پيو، چاهي پيو. ٥. اَجان وَڏ ٻک. ٦. اُهي وَڏ ڀانيوُن. ٧. اَکيي، پاهہ. ٨. هاٿي. ٩. اِشنان کرائدي.
١٠. پتر.

(٢١) جني ڳُو رمکہ هونام ڏن نہ ڪنيو - سي ڏيوالئيئي[1] جگہ ماهہ.
اُوءِ مگدي[2] ڦرهہ سڀ جَگت مهہ - ڪوئي مهہ اُٽڪ[3] نہ ٿن ڪو پاهہ.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٨)

(٢٢) هؤمي جَليا منهہ وساري - جم پر وَجهہ کڙگ[4] ڪراري[5]
اَب ڪي ڪهي نام نہ مليءِ - ٿون سَهہ جيئڙي[6] پاڙي[7] جيئہ.

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٣) اَنتي[8] ناوَهہ پکيا - ڦر هت ڪتاهؤ نہ پاءِ
جوني سڀ ڀوائين[9] - بشٽا ماهہ سماءِ.

راڳ مارو، محلا تيجا، شبد (٢)

(٢٤) جني نام وساريا - سي هوت ڏکي ڪيهَ[10]
پُتر متر بلاس[11] بنتا[12] - ٽوٽتي اي نيهہ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

(٢٥) ناوَهہ پکي چوٿان ڪالي - بهت سياڻپ ڀرم نہ جائي
پچ پچ مُٺي اَچيت[13] نہ چيتهہ - اُجگر[14] پار لدائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٨) ٥

(٢٦) ٻرڏ[15] پيا[16] تن چيجي ڏهي - رام نہ جپئي اَنت سنيهي
نام وسار چلي مُهہ ڪاليءِ - ڏرگهہ جوٽ خوارا هي.

(١٢) ٧

(٢٧) ڪهہ ڪبير - نرڏن[17] هيءِ سوئي
جاڪي هردي - نام نہ هوئي.

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (٨)

(٢٨) نامهہ ڀُولي - مرهہ بکہ کاءِ
ٻرٿا[18] جمر - ڦر آوَهہ جاءِ.

راڳ بسنت، محلا تيجا، شبد (١١)

(٢٩) جئسي ڏرپي ساڏي[19] بهہ پڙ - بن ايجي[20] لهي جامي[21]
رام نام بن مڪت نہ هوئي هيءِ - تئي ناهي اَيمانيءِ.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٣٠) هرڪي نام سنہ پريت لاڳي - اَنڪ[22] پيکہ[23] بهہ جوڙي.
ٽوٽت پار[24] نہ لاڳي ناڪہ - جئہ ڳاگر جـل[25] ڦوڙي.

(٩٤)

---

١. ڏيوالو ڪيو آهي، ڪنگال آهن. ٢. پيي ڪائين ٿا. ٣. اُنهن کي هاڻي ٽُڪ هڻي پچي ۽ ڪوئي ڪونہ ٿو. ٤. تلوار. ٥. تيز، تکي. ٦. هي جيو. ٧. ڳري سزا. ٨. هن جنم ۾. ٩. ڀٽڪندو. ١٠. خاڪ ١١. شوق، خوشبوءِ ن. ١٢. استري. ١٣. پرماتما. ١٤. وڏو ڙهري ناڳہ. ١٥. پيدا ٿيو. ١٦. پرانتر. ١٧. ڪنگال، سڃو. ١٨. اجايو، نهڦل. ١٩. سدائي. ٢٠. اچ. ٢١. پوک. ٢٢. پاڪدب. ٢٣. پريت لڳائي. ٢٤. دير. ٢٥. پڳل ٿتل.

(١٢) نام ھڻ گئي - ميوڙ لڳا
ڀڄ ڀڄ مئي - اِڪُ ڍڪ پتنگا.

واڳ آسا، محلا چوٿون، شبد (٦)

(١٣) سدا سھائي سنت - ڀيکھ سدا حضور
نام ٻھوڙيا - سي مرن وسون وسون
داس داسڻ ڀاءَ - مٺا تنان ڪوڙ
وِسوا جيان نام - نيارا حال ڪوڙ.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠٦)

(١٤) جت مک نام نہ اوچرھ - ٻن ٿاوي وسِ ڪاھ
نانڪ ايوي جاڻيئي - تت مکہ اُڪا ڀاھ.

واڳ آسا، محلا، پھلا وار (١٩)

(١٥) ٻسون ملھ چنگائيا - ڪڙ ڪاڙھ اُمرت ڍھ
نام وھوڻي آدمي - ڏوکہ جيوڻ ڪرم ڪرھ.

واڳ گوجري، محلا پھلا، شبد (١)

(١٦) ڪرت ٻگھن لِس لاڳي - جسو وسري ٿانءِ
نانڪ اَن ڏِن ٻلپتي - حتہ ٿچيءِ گھر ڪانءِ.

واڳ گوجري محلا پنجوان، وار (١٥)

(١٧) نانڪ نام نہ چيتني - اُڳاھي انڌلي آوري ڪرم ڪماھ
حسر ٻدو ٻدي مارينھ - ڦِر وشتا ماھ ٻھاھ.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٥)، سلوڪ محلا تيجا

(١٨) ڪوڙنڪ ڪوڙ تماشيا - چت نہ آوس ناءِ.
نانڪ ڪوڙي ترڪ برابري - اُھڙ سوئي ٿانءِ.

واڳ حتسنتري، محلا پنجوان، وار (٩)

(١٩) ٻن ٿاوي ڪو ٻلي ناھي - ٻت ڪتنب سنت پاتي
نانڪ مايا مرھ ٻسارا - آڳي ساٿ نہ جاتي.

واڳ سوھي، محلا چوٿان، چِت (٣) ۴

(٢٠) حتسي ٻاھن حل مھ واکيو - ٻيڊي ناھر لھ پائي
لسٽي ھي تم ٿاھ ٻچانو - يڪ ھڻن ھو ٻِراني.

واڳ بلاول، محلا ناوان شبد (٣)

---

١. حالي. ٢. وشن حا وڪار. ٣. ڏکن ٻر. ۴. شيوڪ. ٥. اُچارڻ. ٦. ھھڙوڪ ڳانءِ. ٧. اُحاڙ، ٿھقل. ٨. مشڪلاتون. ٩. وٹي رڙي ٿو. ١٠. راند ٻون، تماشا. ١١. اُنڪ ١٢. شچو، واران. ١٣. ساٿي، سنگي، سھائڪ. ١۴. پٽ. ١٥. پاٽنيو. ١٦. پٽر. ١٧. اُندر، وچڻ.

(٣) جني نام وساريا - دُوجيءِ ڪاريءِ لڳ[1]
ڏبڌا[2] لاڳي پڄ مُئي - اَنتر ترشنا آڳ[3].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٤) ڇهُ جُڳ[4] مَلي مَل پري - جن مک نام نه هوءِ
پکتي پاء وهوُ ٽيا - مُهه ڪالا پَت کوءِ[5]
جني نام وساريا - اَؤگڻ مُٺي روءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٧) ٧

(٥) راج ملڪ[6] سِڪداريا - رس پوگڻ[7] ستار
باغ سُهاويءِ سوهڻي - چليءِ حڪم اَفار[8]
رنگ تماشي بهه بِڌي[9] - چاء[10] لڳ رهيا
چِست نه آيو ياواُ[11] هم - تان سرپ[12] ڪي جوُن گيا.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي ١ (٦)

(٦) جم جاڳاٽي[13] دوُجيءِ ياوَ ڪر[14] لائي - ناوهه پوُلي د بهه سجائي
گهڙي مهت[15] ڪا ليڪا ليويءِ - رليئهه ماسا تول ڪڍاوَ ٽيا.

راڳ ماجهه، محلا ليجا، اشٽپدي (٥)٢٨

(٧) راج رنگ مال[6] رنگ - رنگ رتا نچيءِ[16] ننگ[17]
نانڪ ٺڳيا مُٺيا جاء - وڻ ناويءِ پت گيا گواء.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٠)

(٨) بن هر پوُ - ڪاهي ڪا مانهُ
هر بسرت - ڪاهي سک جانهُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٩) بن سمرن گرڌب[18] ڪي نيائي[19] - ساڪت[20] تان پرشت[21] ڦراهي
بن سمرن ڪوُڪر[22] هر ڪايا - ساڪت لوڀي پنڌ[23] نه پايا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧)

(١٠) نام بنا جيتي بِٿهار[1] - جڻ مرلڪ سِنگا[24] سينگار
نام بسار ڪري رس پوگ - سک سُپنيءِ لهي تن مهه روگ.

(١٠)

(١١) اَنڌڪار[25] سک ڪبهه نه سوئي هيءِ - راجا رنڪ[26] دونوُ مِل روئي هيءِ
جڻ پڻ[27] رسنا رام نه ڪهبو - اُپجت[28] بنست رووَت رهبو.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٨)

---

١. بيا وَهمواري. ٢. دنيت پاؤ، پياٽي. ٣. اڳني، باهه. ٤. هميشهه. ٥. وڃائي وينا آهن. ٦. ملڪيت، ڌن دولت. ٧. اَنيڪ. ٨. گرو، محڪم. ٩. تموُڙا، قسم. ١٠. چاهه، شوق. ١١. پومالنا. ١٢. نانگ. ١٣. ڏنڊ ڏيندڙ. ١٤. ڏنڊ. ١٥. پل. ١٦. خوشي. ١٧. بنا شرم جي. ١٨. گڏهه. ١٩. والڪو. ٢٠. منمک، بيمک. ٢١. اَپوتر آستان، ڪسنگ. ٢٢. ڪتو. ٢٣. روڪ ٽوڪ. ٢٤. نهقل، اجايو. ٢٥. آڳيان جي اوندهه. ٢٦. غريب. ٢٧. جيستاء. ٢٨. جمندي، مرندي

(١٢) نام نہ ملڻ جو نتيجو.

(١) ڏلڀ ديهہ پائي وڏ ڀاڳي - نام نہ جپهہ آلر گهاتي
مرنا هاڻي جن بسرت رام - نام ڀهون جيون ڪون ڪام؟ (١. رهاءِ)
کات پيت کيلت هست بستار - ڪون اوپت مرتڪ سينگار
جر نہ سنهي خسم پرمانندا - پس پنکي ترڳد جون لي مندا
کهہ نانڪ گر منتر درڙايا - ڪيول نام رد ماهہ سمايا.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤٢)]

(٢) ڪيا سووهہ نام وسار - عاقل گهليا
ڪتي امت دويتاه - وچن وهنديا
بوهٽڙا هر چرڻ - من چڙهہ لنگهيئي
آن ڀهر گنگاه - ساڌؤ سنگيئي. (١. رهاءِ)
ڀوگهہ ڀوگ انيڪ - وڻ ناوءِ سجها
هر ڪي پکت بنا - مر مر رنيا
ڪپڙ ڀوگ سگند - تس مردن ماڻا
ٻن سمرن ڪس چهار - سر ٻو چالنا
مہا بکم سنسار - ورلي پيکيا
چهوٽن هر ڪي سرن - لکهہ نانڪ لکيا.
[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٠)]

---

١ درلڀ، اموالڪ. ٢. ڀرمانما. ٣. ٻنا، ڪانسواءِ ٤. چڱو چرڪو. ٥. مڙدو. ٦. ڪمڙا، ڪيتان. ٧. هردو. ٨. ڳهيار. ٩. سنسار جو ٻوڙل ساگر. ١٠. جهاز. ١١. سنگہ م. ١٢. روئي روئي ١٣. مکين اوءِ مهٽين لو. ١٤. خاڪ ۾ ملي ويندو. ١٥. خاڪ. ١٦. ڪس، اکهور. ١٧. ڏٺو آهي، سڄالو آهي. ١٨. قانون، حڪم.

(۱۴) سڀي ڏک سنتاپ - جان تُڌُهه ڀُلِيئي
جي ڪيچڻ لکم اُپاءَ - تان ڪهي نه ڇُهِيئي. — راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۱۴)

(۱۵) تسو جتسا کاڍيئي - جتسي ڪار ڪماءِ
جو دم چت نه آوئي - سو دم ٻرٿا جاءِ. — راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (۷)

(۱۶) کاڻا پيڻا هسڻا سؤڻا - وسر گيا هيءِ مرڻا
خصم وسار خواري ڪيني - ڌرگ جيوڻ نهي رهڻا. — راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۱)

(۱۷) ايڪ ڀگت ڀگوان - جهه پراڻي ڪي ناهه منِ
جيسي سؤڪر سُئان - نانڪ مانو تاهه تنِ. — سلوڪ، محلا نائوان (۴۴)

---

۱. درد، ڪشٽ. ۲. پرماتما. ۳. ڪجهه. ۴. ڇوٽڪارو ملندو. ۵. ڇٽي سگهبو. ۶. ساس، دم. ۷. کائڻ، مزا ماڻڻ. ۸. سمهڻ. ۹. ڌڪار جوڳو. ۱۰. انسان. ۱۱. سؤر. ۱۲. ڪتو.

(۴) اَنڌيءَ نام وسارِيا - منمک الله عَمار (۱۳)
آڌ ڇاڻ نہ ڄُڪيي - مر هنيءَ هوءِ خوار.

(۵) اِڪ تِلُ پيارا ويسريءَ - روڳ وڏا مس ماهہ (۲۰)
ڪِٿُ درگهہ پيس پانيئيءَ - ها هُو نہ ڌسيءَ من ماهہ.

(٦) پرمشر سي ڀُليان - وسايِن سبي روڳ
وِيمک هوويءَ وام تي - لڳِن حمر وهوڳ
ڪِن مهہ ڪَوڙي هوءِ ڪئي - جتڙي مايا يوڳ.
واڳ مسانجهہ، محلا پنجوان، بارهہ ماهہ (۹)

(۷) تِن نَوُن وسرهہ - جو لڌ آپ ڀُلائي
تِن اَوُن وسرهہ - جو دوجي لائي.
واڳ گوڙي، محلا ليحا، شبد (۷)

(۸) جس واڪيءَ - لس ڪوءِ نہ ماريءَ
سو مُوُليا - جس منهہ ٻساريءَ.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۲) ۲۲

(۹) اَني پهر پوڻدا ڦسريءَ - ڪاوُن سندڙي سڏُوُلَ
ڏُوحبع پولدا ڪِٿُ وهيءَ - ها چت نہ هوءِ وسوُلَ.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۸)

(۱۰) سام گراس ڪو دانا لشڪر - سو ڪِٿُ منهہ ٻساري ري
هيرا لعل اَمول حمر هيءَ - ڪوڏي بدليءَ هاري ري.
واڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۵٦)

(۱۱) من اِڪ نہ چيتس - موُڙ مَنا
هُر ٻسرت - ليري ڪُڇ ڪليا.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۹)

(۱۲) وَلي عشق خدا - ونگ دبدار ڪي
وِسريا جس نام - تي ڀُٽ ڀار تئي.
واڳ آسا، شيخ فريد، شبد (۱)

(۱۳) ڪهان پِيو ليرت پرت ڪيئي - وام سون نهي آويءَ
هوڳ حگ لهقل لهہ مائِتہ - حو پرب حَس ٻساويءَ.
واڳ اسلاقل، محلا ناوان، شبد (۲)

۱. اکياني، منمک. ۲. اکيان حي اوُندهہ. ۳. جمِڻ مرڻ حو چڪر ۴ رڻ پَل. ۵. پرماتما. ٦. بيمک. ۷. وچوڙا. ۸. پنڪندو. ۹. ڪاڌو. ۱۰. لرشنا. ۱۱. لرڪ. ۱۲. مُورک. ۱۳. ختم ئي ويا. ۱۴. زمين. ۱۵. لوهو. ۱٦. چيا ئي پرهي. ۱۷. وورت. ۱۸. گهڙ. ۱۹. وِترت. ۲۰. مهما، ڳڻ.

(۱۳) وِساريئہِ نہ وِئين!

(١) سُندر سيڄ اَنيڪ سک - رس ڀوڳڻ ڀوري
گرهہ سونا چندن سُگند - لاءِ موتي هيري
من اِڇي سک ماڻدا - ڪِڇ ناهي وسوري
سو پرڀُ چِت نہ آوئي - وِشٽا ڪي ڪيڙي
بن هر نام نہ سانت هوءِ - ڪِت بِڌِ من ڌيري.
[راڳُ جَئتسري، محلا پنجوان، وار (٦)]

(٢) پريئہ نام وساريا - نال مايا رچيا
آوي جاءِ پوائيسئي - اهو جُوني نچيا
ابن ڪري لئي ڪِسڪ جاءِ - بولي سپ ڪچيا
اندرهو ٿوٺا ڪُوڙيار - ڪُوڙي سپ ڪچيا
ولُر ڪري نرولير نال - جوني لاڇيا
مارئيا سچي پاتشاهه - وبهُ ڊُر ڪُٺُر مچيا
جم ڊُوٽي هوئي هيريا - دکهہ هي مَهِ پچيا
هوئيا نياوٌ ڌرم کا - نانک درِ سچيا.
[راڳُ مارو، محلا پنجوان، وار (١٥)]

(٣) سوکڙ منھ وسارئي - جاکي جيئہ پراڻ
تس وڻ سپ اَپوانر هوئي - جيتا پئڊ کاڻُ
هور ڳلان سڀ ڪوڙيا - تُد پاوي پرواڻ.

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (٥)

١. پلنگ، سيجاؤن. ٢. دک، تکليفؤن. ٣. پرماتما. ٤. طرح. ٥. پئڪي ٿو. ٦. ڦري وڃي ٧. ڪُوڙ، جُوٺ. ٨. خالي. ٩. ڀاڙؤن. ١٠. دشمني. ١١. ڪُڪرم. ١٢. ڌسي، ١٣. انصاف. ١٤. ڀنا. ١٥. کاڌو پيتو. ١٦. ڳالهيؤن. ١٧. درگهہ ۾ قبُول.

(١٥) مانا ڪي[١] اُدر مهه پرتپال[٢] ڪري - سو[٣] ڪٿ مهه[٤] وسارئي
مهه ڪٿ وسارئي ايوڏ داتا - جو اڳن[١] مهه آهار[٥] پهچاوُلي.

راڳ رامڪلي، محلا ٽها، آنند صاحب، (٢٨)

(١٦) هوُ هو[٣] ڏيساء مَنا - ڪِسن نه وسارئي
رام راما[٣] رام رما - ڪت اَرڌارئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهران، چت(١)٢

(١٧) سارُ[٦] نه جاڻان اوُن توڏ ڏاتا[٧] - ڪر مهرمت سائس
ڪرپا ڪيجي سامت ڏيجي - آٿ پهر گُڻ ڏيائي.

راڳ سوُهي، محلا پهران، چت (١)٤

(١٨) من ڪهان ٻساريو رام[٣] نام - تن[٨] ٻسي جم سنگ پڙني ڪام
لڳ پگت نارائڻ هوء سنگ - ڪهه نانڪ پڃ لهه ايڪ رنگ.

راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (٤)

(١٩) جيتي سانس سانس[٩] هم ليتي - لتي هي گن گايا
نمک[١٠] نه بسري گهڙي نه بسري[١١] - سد سنگي جت جاپا[١٢].

راڳ سارنگ، محلا پهران، شبد (٤١)

١. ماءُ جي گرڀ ۾. ٢. سنڀال. ٣. پرماتما. ٤. هردي مان. ٥. کاڄ. ٦. آڻي، ڏيو.
٧. داتار، ساٿو. ٨. سرير، ڏيهي. ٩. دم. ١٠. ڪڙ پل. ١١. سات. ١٢. وڃان پيو.

(٦) تن ڏُون[1] وسرهه - جو تُڏ آپُ[1] ڀُلائي
تن ڏُون وسرهه - جو ٻوَجي[2] ڀائي.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، شبد (٧)

(٧) جِن[1] دِيا ٿناويءَ ڪهُ نسانءُ[3] - جن دِيا ٿماني ڪهُ مسانُ[3]
جِن ڪيئي سڀ ڀُورن آسا - سمرءُ ڏِن وِن ساس گِراسا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٨) سڀ ڀداوت سڀ ڦلا - سرب گيان[1] جِس ماهه
ڪهُ گوبِند[1] مهه وسارئي - جِس سمرت دکم جاهه.

(١٧١)

(٩) جِس سِمرت دکه جاءِ - سهج سکه پائيئي
وِنط ڏِنس کو جوڙ[5] - هر هر ڏپائيئي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٢)

(١٠) ڏِن والي آراڌهه پيارو - ٽِمکه نه ڪيجيءِ ٻِلا[6][7]
سنت شيوا کو ڀاوُ[8] لائيئي - تياگ مانُ[9] هاٺيلا[1].

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(١١) تس[1] ٻن گهڙي نه جيوئيئي پائي - سرب ڪلا[11] ڀرپُور
ساس گراس نه وسريءِ پائي - پيکهُ[12] سدا حضُور.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپديي (٨)١

(١٢) ڀائي سُهاوي چاڙِي[13] - جامهه گُن گائي
ڪِتهي ڪام نه ڌَوُل هر[14] - جِت هر ٻِسرائي.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(١٣) مِن لي ڪبهه[15] نه وِسريءِ - جا آپي هوءِ ديال جيهُ
آوَطِ جاٺا رهه گئي - مِن وُڻا[16] نرڪار[1] جيهُ.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، اشٽپديي (٥)

(١٤) جِن[1] دِيا تُڏ ڀوَن[17] اَمولا - جِن دِيا تڏ نيرِ[18] نرمولا
جن دِيا تڏ ڀاوَڪ[19] ٻَلا - ٻِس ناڪر ڪي رهه مِن سرنا
پيکن ڪهُ نيترِ سُنن ڪهُ ڪرنا[20] - هسته[21] ڪماوَن ٻاسن[22] رسنا
چرن[24] چلن ڪهُ سر ڪيدو ميرا[23] - مِن تس ٺاڪر ڪي ٻُوجهه ٻتيرا.

---

١. ٻرمالما. ٢. ٻياڻي، ڏُنيت ڀاوُ. ٣. نڪاڻو. ٤. عزت آبرُو. ٥. نمسڪار. ٦. ڪِڙ ٻَل. ٧. ڏٻر، ٻل. ٨. ٻرٻر، نشچو. ٩. اَهنڪار. ١٠. هٺُ. ١١. شڪتي. ١٢. ڏسان پيو. ١٣. جوڙُ ٻڙي. ١٤. محل. ١٥. ڪڏهين به. ١٦. وَسيو اَچي آهي. ١٧. هوا. ١٨. جل، پاڻي. ١٩. اگني. ٢٠. ڪَن. ٢١. هٿ. ٢٢. نڪ. ٢٣. ٺاهوڪو، سرمور. ٢٤. چرن.

(١٢) پرماتما کي نه وسار.

(١) جهه[١] پرساد[٢] ڇتيهه امرت کاهه - تس ٺاڪر[١] ڪيءُ رک من ماهه
جهه پرساد سُگندت[٣] تن لاوهه - تس ڪيءُ سمرت پرم گت پاوهه
جهه پرساد بسهه سک مندر[٣] - تسهه ڌياءِ سدا من اندر
جهه پرساد گرهه[٣] سنگ سک بسنا - آٺ پهر سمرهه تس رسنا
جهه پرساد رنگ رس ڀوگ - نانڪ سدا ڌيائيي ڌياون جوگ[٥].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (١)٦]

(٢) سُو[١] ڪيءُ وسري جو گهال[٦] نه ڀانئي[٧] - سو ڪيءُ وسري جو ڪيتا[٨] جاڻي
سو ڪيءُ وسري جن سڀ ڪڇ ديتا - سو ڪيءُ وسري جو جيون جيتا[٩]
سو ڪيءُ وسري جو اگن مهه راکي - گر پرساد ڪو ورلا لاکي[١٠]
سو ڪيءُ وسري جو بِکه[١١] تي ڪاڍي - جنم جنم ڪا ٽوٽا[١٢] ڳانڍي
گر پوري تت[١٣] اهه سمجهايا - پرڀ اپنا نانڪ جن ڌيايا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۴)٢٠]

(٣) گروا[١٤] - اِک دیهه[١٥] سمجهائي
سڀنا جيا ڪا اِک[١] داتا - سو مين وسر نه جائي.

(۴) ساهه ساهه تجهه سمالا[١٦] - ڪدي نه وساريءَ
جيءُ جيءُ صاحب[١] من وسي - گُرمُکهه[١٧] امرت پيءُ.

(٥) نانڪ جنري جپ هوئي[١] - دوکه سيجهي هڀت[٧]
دِن رتِ[١٨] جس نه وسري - سو هريا[١٩] هووي جنت[٢٠].

جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٥)

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٦)

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، دن رت (٣)

١. پرماتما. ٢. ڪرپا، مهر، ڪرپا. ٣. عطر ڦليل. ۴. گهر، ڪٽنب. ٥. لائق. ٦. ڪمائي.
٧. چت ڪري. ٨. سڀ ڪرم. ٩. پراڻ. ١٠. سمجهي سگهندو. ١١. ڏکرم. ١٢. ملائي
ٿو. ١٣. سار، گيان. ١۴. ستگور. ١٥. سمجهه ڏني آهي. ١٦. ياد ڪريان، سمرن ڪريان.
١٧. ستگوروءَ معرفت. ١٨. رات. ١٩. خوش. ٢٠. انسان.

اِها آهي خدا پرستي ۽ خداشناسي، جنهن جي بيخوديءَ ۾ مَن، مايا جي ملاوٽ ۾ هوندي به، اندر جي اَنهد ڌُنيءَ جي آلاپ ۾، اَڪيلو بيٺو آهي. ايترو ته اُنهيءَ رس ۾ رڌو ويٺو آهي، جو سنساري وهنوارن ۽ ڪٽنب جي ڪرتبن کي به ساڳئي ميٺاج ۾ ملائي ڇڏيو اٿائين. آتمڪ اُنتي علم پڙهڻ ۾ نه آهي، عالم ٿيڻ ۾ نه آهي، عاقل يا عادل سڏائڻ ۾ نه آهي، پر عمل ڪرڻ ۾ آهي، ڌارمڪ سکيائن کي جيون ڌارا ۾ وهائڻ ۾ آهي، جيون کي ڪاوڙ ۽ ڪاراڻي بچائڻ ۾ آهي، ته آتما اُئين ڪاپڻاڻون، ڪرم ۽ ڪوش ڪٽي، آزاد ٿئي. اهي اصول کهڙي ڪم جا، جي رڳو پڙهيون ڇپيون، ڇپي ڏکي بيٺا هجن، دنيا جي دکاڌکيءَ لاءِ پهڪن، ملاقاتين کي موهين، پر جيون ۾ جذب ٿيل ڪونه هجن. اَنهد ڌُني، جيون جي سنگيت آهي، ندد بدا تاو جو ترانو آهي، جو جيون بدلائي ڇڏي آهي، سڀ اندر سُرلي لڳائتي آهي ۽ پوءِ ڪُل مخلوقات ۾ ملائتي آهي. هيءَ جيون جي جوت، لڳاو ڪري اڪل آهي، ڏند ڪري ڏمڪيل آهي. هيءَ اُلوهيت جو آواز، اهنتا ڪري اٽڪائتو آهي، ڏنڀڪون ڪري ڏامو آهي. هتان ڏيان ڪيئي، همت لڳائڻ سان، نيت پڌڻ ۾ ايندو، پهرين جهٽڪ ته پراون پڙاڏو آهي، پر پوءِ ڏيري ڏيري، جهٽڪ ته وڃهو ۽ مواقف وجد آهي. اِهو ساڌنائن جو سنڪار آهي، سرلائيءَ جو ستڪار آهي، پرماتما جي پراپتي آهي.

لوڪ، نج ڌام، ڌُرُ ڌام، اَلک لوڪ، اَگم لوڪ، اَنامي لوڪ، مقامِ الله، مقامِ حق، مقامِ هوُ، اَنيڙ ڳڙهه، اَلم ڳڙهه، آدي ڳڙهه، ٻيگم پوُر، امراپور، پرم نگر، نوُر محل، وغيره وغيره. هو پرهم ديس، نج ديس آهي، جتي پارٻرهم جو نواس آهي، لِنهجا ناالا، ڪيئن پوُرو اظهار ڪندا؟ اِي اَنمه جي قدرت ٻي اَنمه آهي، اِي اَنمه جو ديس نہ اِي اَنمه آهي، نہ اِي اَنمت ديس جي نواسين جو اَنمه ڪيئن لهي سگهنَو؟ سچ کنڊ ۾ جم موت نہ آهي، سک ڏک نہ آهي، خوشي غم نہ آهي، روشنائي اوُنداهي نہ آهي، ڏُئيت جي ڪا ڏُئي نہ آهي. اُتي جمنا، گنگا ۽ سرسوتي سُلتانن جــو سنگم آهي، پرم جــو پرڪاش آهــي، پرڪرتيءَ، پُرش ۽ پرشوتم جي ترويڻي آهي، اَنهد ڌُنيءَ جي ڌارا آهي، امرتسر آهي. اُتي اڪنڊ آنند آهي، سچ جو ساگر آهي، چيتنا جو چشمو آهي. اُتي جوُد خدا آهي. اُتي سڀ ڪجهه آهي نہ ڪجهه ڪين آهي. سوکم اَهتنا جي نہ انيهه آهي. اُتي سالڪ سهــج سمائيءَ ۾ آهي نہ مست سروُپ ۾ سمايل آهي، درياءَ ۾ لهر آهي نہ لهر ۾ درياءَ آهــي، ساگر ۾ ڦوڙي آهي نہ ڦوڙيءَ ۾ ساگر آهي. اُتي ٻوُند سمنڊ ۾ سمائجي ٿي نہ سمنڊ ٻوُند ۾ سمائجي ٿو. اُتي سالڪ گڏجي گوڊ ۾ واهو آهي، ڏِٺهي وڌهي آهي، جهون مڪمت آهي، اَن اَلحق آهي، اِڪو اِڪ آهي. اِهو لاهوتي لطف لاٻيان آهي، جو نہ اَگم جي گم جو گيان، شخصي اَنيڙ ۾ اچي سگهي ٿو ۽ اکرن ۾ ماڻڻ ممڪن نہ آهي. اکرن ۾ اَلکهڻ آهــي، اَگيان جي اوت ۾ اچڻ ۽ اَوديا جي اَنڌ ڦاهُ ڪرڻ. اکرن جو اپياس ڪرڻو آهي.

سو اِي شبدا، اَنهد ڌُنيءَ جو آواز اِهو آهي ۽ اِنسن اَنالهو، جيون ۾ هادُو لڳائڻ سان، زندگانيءَ جي موڙ لي صحيح طرف ولڻ سان، دلہ جي دڳہ لڳڻ سان، اندرلين گيان اچڻ سان، ۽ اَندرِينءَ اک کاڻ سان. اِهي ڪرلہ اَنائيندا، جي واچڪ گيائي آهن، اَپديش ڏيــڻ ۾ اُستاد آهن، چرِتر ۾ چالاڪ آهن، چال ۾ چتر آهن، پاهران ٻهروُپي آهن ۽ اَندران اَڇا آس ۽ آڪڙ ۾ اَڙيل آهن. جي ٻاڻ گپ ۾ گتل آهن، گناهن ۾ گرفتار آهن، گمانن ۾ گمراهہ آهن، سي اُمت جي گت ڪٿان ڪندا؟ اَنهد ڌنيءَ جو آواز، اِهي ٿي اَنائيندا، جن جي جيون، سچ جي ساک ۾ آهي، پرم جي پلتي ۾ آهي، دَيا جي درشٽيءَ ۾ آهي ۽ دنيــا جي دسمه برداريءَ ۾ آهي. نہ قدرت جي ڪائنات ۾ آهي، جهلن جي جهلڪ ۾ آهي، وڻراهہ جي وسنهه ۾ آهي، گلن جي گلزاريءَ ۾ آهي ۽ گگن جي گوگياءَ ۾ آهي. نہ گگدامن جي گذارش ۾ آهي، پَسن جي پولم ۾ آهي، ٻاڪين جي پرڀاء ۾ آهي، جيتن جــي جماعت ۾ آهي، اِنسان جي اِمداديءَ ۾ آهي، دکين جي دلداريءَ ۾ آهي، مونجهن جي مددگاريءَ ۾ آهي ۽ هيڻن جي حفاظت ۾ آهي. مطلب نہ سنسار جي سَم ڀاونا ۾ آهي، پرڪرتيءَ جي پائيداريءَ ۾ آهي ۽ خداونديءَ جي خوشحاليءَ ۾ آهي.

حاڪم جي حڪم جي ٻجا آوري ٿو ڪري ، ڀڳوان جي ڀؤ ۾ ٿو رهي ، پاڻي کي مٺو ڪري ٿو مڃي . لالن جي لوچ لڳي ٿس . صدق اٿس ، سِڪ اٿس ، شردا اٿس ، ڀڪتا اٿس . نام جي ڌاتُ اٿس ، اَنهد ڌنيءَ جو اشارو اٿس ۽ سماڌيءَ جي سوجهي اٿس . مٿان ستگور جو سهارو اٿس . لنهيءَ سمر سان ، سفر جو سانباهو ڪري ٿو . تِتل جاڳيو آهي ، جاڳيل اُٿيو آهي ۽ اُٿيل سهڙجي سميري ، پنڌ پيو آهي . ڪيڏانهن ٿو وڃي ؟ شرم کنڊ ڏانهن .

(٣) شرم کنڊ . هن ٽئين اوستا ۾ سالڪ شرمائجي ٿو ! ڇو ٿو شرمائجي ؟ ته مون کي معلوم ئي نه هو ته جا هڪ مان اَنيڪتا آهي ۽ انيڪتا هڪ ۾ آهي ، سو مان پاڻ آهيان . جنهن وسرايل وطن لاءِ واجهايم پئي سو وطن ئي مان پاڻ آهيان . سالڪ سمرن مان نڪري ، ڌيان ۾ گهڙي ٿو . گور شيوا ، گور ڀڳتي ڪمائي ، گور ڪرپا اندر اچي ٿو ۽ گورمک ٿئي ٿو . سڀ ڀرم ۽ ٻنڌن ٽٽي پيا اٿس ، من تي ٻُوڙن قبضو اٿس . سر ٻرڪ سواد سنائيندس ڪونه ٿا ، سنساري سنبنڌ ٻُڌائيندس ڪونه ٿا ، مايا موهيس ڪانه ٿي . سم درشٽيءَ جو سرڪردو آهي ، ٻرتو تانيءَ جو پتلو آهي ، محبت جو مجسم آهي ، ڪنول گل جيان نرليپ آهي . رڌين سڌين جو خاوند آهي . ويراڳي تياڳي آهي ، جوڳي سنياسي آهي ، مُني ايسر آهي ، سنت مهاتما آهي . لطف جو لاهوتي آهي ، امع ۾ لبالب آهي . اپاسنا ۾ اَڌڪاري آهي ، پرارٿنا ۾ پوڄاري آهي ۽ نشڪام ڪرتبن يا ڪرم ڪانڊ ۾ ڀڳوان جو ٻلاوٽو آهي . حياءَ ۽ حليمائيءَ جي حد اندر آهي .

(٤) ڪرم ڪانڊ . سالڪ پاڻ ستگور ٿئي ٿو ، سنسار ۾ ٻرٻر ٻلٽي ٿو ، گيان ڦهلائي ٿو ۽ نوراني نرمت نوائي ٿو . سچا ساڌڪ سڀاڳا آهن ، جي اهڙا جهاڪ جهوليءَ ۾ جهٽين ٿا ، شبد جي چاشني چکين ٿا ۽ روحاني راهه جي ٻارا قائم رکن ٿا . باقي لوڪ نه پيو چاڄ ۾ چيچڙن هٽي . سالڪ پاڻ نه ٻوم ٻڌ تي ٻهچي چڪو آهي . ڌُني ڌٻند کان دور آهي ، ٽن گڻن کان پار آهي . ترپٽ جي استٿيءَ تي آهي . ترپا جي اوستا ۾ آهي . ڪرم ۾ اَڪرم آهي ، پرمارٿ ۾ پرپوڙن آهي . برهمانڊ ۾ برهم گياني آهي ، مرتيو ۾ اَمرتا آهي . سنسار سان سنمک آهي نه سالڪن جي شرن ۾ آهي . درشٽيءَ ۾ درشٽمان آهي ، گيان ۾ گيانا آهي . سڀ جو خير چاهي ٿو ، سڀ جو ڀلو مڃائي ٿو . سندس آواز الاهي الهام آهي . پٽيج ۾ پهچي پيو ، اَجپا جاپ جپي پيو ، اَڪٿ ڪٿا ڪٿي پيو . سُن آستان ۾ آهي ، سوجهه غشا ۾ آهي ، اَنهد ڌُنيءَ ۾ آهي ، سٿ لوڪ جي سُرليءَ ۾ آهي ، بي سڌ ۽ بي خوديءَ جي اَکنڊ خمار ۾ آهي . سچ کنڊ مان پيا سڏڙا اچنس ڇو نه روم روم ۾ رام رمي رهيو اٿس .

(٥) سچ کنڊ . هن پوئين پد تي ۾ اَنيڪ نالا پيل آهن ، جهڙوڪ : سچ کنڊ ، سنت

منبل، دہس، ڪنڊ، ڪالي، شڪند، اوستائون، چوڪنڊون، ٻوڙائون يا مدراون آهن، جن
۽مسس، ياڪن جي سهوليت لاءِ، هت وڌيڪ سمجهاڻي ڏيڻ ضروري آهي.

(١) ڏوم ڪنڊ. هيءَ آمڪ اُنتيءَ جي ٻهران ٻوڙي آهي، جتي سالڪ کي اخلاق نامي جي ”دسي گڻ مالها“ جو جاپ ڪرڻ گهرجي، ته جيئن وڪارن ۽ عمداريءَ کان آهي ٿي ڪٽران رهي، بديءَ کان ٻچي نيڪيءَ جي راهه تي اچي، اڏوم کي ڇڏي ڏوم جي وات وٺي، نشڪام ڪرم ڪري ڦل جو تياڳ ڪري، لمي ۽ رهي گڻ جي علائق مان نڪري ستي جي سطح تي پهچي، دلما مان لڳاؤ ڪڍي دلبر سان دلگي ڪري، گوهست ۽ اداسي ۽ آس ۽ نراس رهي، ڪوڙ، ڪپٽ، ڪُسنگ کان ڪنارو ڪري، سچ جو سودو ڪمائي، من کي موڙي مدائين طرف ماري امر ٿئي، چنچلتا ڇڏي چتتا جي چپ ۾ اچي، ۽ انهن الدر اوري پاڻ پڇاڻي. اهو آهي سچو ڪرم ڪانڊ. باقي ته سڀ آهي پاکنڊي ڪرم ڪانڊ. هرڪو ڪرم، ڏوم ۽ نماءڪاري ڪانتي ۾، ڪرمن جي قانون روُپي ڦڙن سان لوڙهو وجهندو، ۽ جهڙو ڦل پائيندو. سچي سادنا ثابت ٿيندي ۽ آنند ڏانهن طرف منهن موڙيندي. پاڻ پڇاڻڻ سان ئي، پاکنڊ پڻ پاڻي پچندو. پاڻ پڇاڻڻ پڇاڻا، ڏوم ڪنڊ جي سفر جي منزل پوري ٿئي ٿي ۽ گيان کنڊ جي سفر جي شروعات ٿئي ٿي. ڏوم ڪنڊ جا سالڪ، سائنءَ جي سار هيٺ رهن ٿا، مور جي ميهن ۾ پچن ٿا. نرموهي آهن، لاطمع آهن. انهن سالڪن لاءِ ستگرو ته ٻر ڀڪي، ڪن وڌيڪ ايندو ڏسي بيو ٻرسن ٿئي، آشيرواد ڏئي. بديءَ جي وات وارا شيطان جي سهاري تي لڳن ٿا، ته نيڪيءَ جي وات وارا مرشد جي مهر لاءِ واجهائين ٿا. بديءَ ۽ نيڪيءَ کي سچي روپ ۾ سڃاڻڻ ۾ ئي گيان جي ٿاڻي ملي ٿي. انهيءَ گيان ڏاڙان ٿي، گيان کنڊ ۾ داخلا ملي ٿي.

(٢) گيان کنڊ. جي نيڪيءَ ۽ بديءَ جي تفراق جي تمير ٿوي، ۽ حق ۽ موت جي اصلي معني جي معلوميت ملي، ته پوءِ پاڻ پڇاڻڻ سولو ٿيندو. پاڻ پڇاڻڻ بعد، اڳيانتا ۽ اڏيا جي آڏ، جا گيان جي روشنائيءَ کي ڍڪي واري هئي، سا هٽي ڏڏڻ ۽ اڙڪڻ لڳي ٿي، جنهن مان گيان جي جهلڪ ملي ٿي ۽ گيان کنڊ جو نظارو نظر اچڻ اچي ٿو. ستگرو سمک ٿي، سالڪ کي سهارو ڏئي ٿو، راهه تي رهنمائي ڪري ٿو، جهاڪن ۽ ڏڪڙن جي واقفيت ڪرائي ٿو، روحاني رازن تي روشنائي وجهي ٿو، شبد جي سرود ٻڌائي ٿو، ۽ پريکشائون وٺي پڪو ڪري ٿو. سالڪ سمجهي وڃي ٿو ته پاربرهم ئي وڏو سچ آهي. پرڪرتي ته بيحد ۽ بي انت مايا آهي ۽ فقط سندس عڪس يا پاڇو آهي، جا قدرت جي ليمن ٻتاندڙ، پٽي حڪم هيٺ کيل کيڏي، نوان نوان لباس پائي، لاهي ۽ بدلائي. سالڪ ته انهيءَ لباسي ليلا جي الدت ۽ لطف جي لڳاءِ ۾ لسي ٿي او وڃي ۽ هڪ ۾ هڪ ڏسي،

آهي. همت هاج ۾ هوندي ته چت نام ۾ اٽڪيل آهي. ڳانءِ چرندي پئي ته به چت وڇڙي ۾ هوندس. ماءُ رنڌڻي ۾ مشغول هوندي به چت، هند ئي سهيل ٻار ۾ هوندس. تيئن همت جي مالها، ڪنٺ مالها ٿئي، ڪنٺ مالها مان مالها ٿئي، جنهن ۾ نه ڳنڍ هجي ۽ نه ڳٽ هجي. اکنڊ جاپ هجي. نه ڪه نه مالهائون ڪاٺين پيون ڦيرجن، ٻاهرجن يا پڙهجن. اهي سڀ موکش لاءِ اهڙيون ڪارگر آهن، جهڙيون کوهه جي نار جون ڪنگريون، جي ڀرجي ڀرجي ته ڦر ڦر سکڻيون ٿيو پون. هڪ ڪن کان ٻڌو ۽ ٻئي کان ڪڍي ڇڏيو، ته من سکڻي جو سکڻو رهجي ويندو.

نام جو سمرڻ جپ ۾ ٿيندو آهي، چت جي چيتنا اندر ٿيندو آهي، سواس سواس ۾ سمايل ٿيندو آهي. اهڙي سچي سمرڻ معرفت ئي انهد ڌنيءَ ۾ ڌيان لڳندو. مشڪل آهي پر ممڪن آهي. همت سان مشڪل به آسان ٿي پوندو آهي. جو سمرڻ ٻاهرئين ستسنگ ۾ ٿو ڪجي سو اندرئين ستسنگ اندر اٽڪيو آهي. مطلب ته مک جي جاپ لئي رڳو نه آهي پر اجپا جاپ ڪرڻو آهي. تان جو آهستي آهستي، ڌيري ڌيري، هردي اندر سمرڻ شروع ٿي وڃي. پوءِ من جو ڌيان انهد ڌنيءَ ۾ لڳي وڃي، تان جو نيٺ آتما جو واسو سچ کنڊ ۾ ٿئي، ۽ آتما شبد ۾ لوَ لين لڳي رهي. انهيءَ دشا کي صاحب سن سماڌي يا سهج سماڌي ٿا سڏين. اها ٿئي ٿو سچو پاٺ پوڄا، هوم يگيه، ورت نيم، ورت تيرٿ، جاپ تاپ تياڳ تپسيا. باقي سڀ پاکنڊي ڪرم ڪانڊ آهي، پاڻ سان دغابازي ۽ ايشور سان دوکيبازي آهي. اهڙا دغابازي ۽ دوکيبازي نه ايشور کان ڳجهي رهندي ۽ نه پڻ ڪنهن کي نقصان پهچائيندي. پنهنجو ڪهاڙو پنهنجي پير تي هڻي، پاڻ کي ٻُڙو ڪرڻو آهي. اي بندا، خواب ۾ ۽ خواب جي خمار ۾ ته، ڪوڙ کي سچ سمجهيو آهي. جڏهين خواب ٽٽي ۽ خواب جو خمار لهي، نه خواب، خواب سمجهيو آهي، سچ سچ سمجهيو آهي ۽ پاڻ تان ڪِليو آهي. اگيانتا ۽ اوديا جو پڙدو به خواب مثل آهي. انهيءَ خواب ۾ ۽ پڻ انهيءَ خواب جي خمار ۾، هيءَ پرڪرتيءَ جو پرپنچ به سچ سمجهڻ ۾ اچي ٿو. جڏهين اگيان جو پڙدو دور ٿئي ٿو، تڏهين غفلت جو خواب ٽٽي ٿو، خوديءَ جو خمار لهي ٿو. پوءِ اندرين اک کُلي ٿي، اصليت جي خبر پئي ٿي ۽ جيو پاڻ تان ڪِلي ٿو ته ڪيئن ۽ ڪيڏو وقت نه، ڪوڙ کي سچ سمجهي ويٺو هوس. اهڙا ٻوجهه ئي گيان آهي، پرم گيان آهي، برهم گيان آهي.

جپ صاحب ۾، گرو نانڪ ديو جن، پنجن کنڊن جو بيان ڪيو آهي: ڌرم کنڊ، گيان کنڊ، شرم کنڊ، ڪرم کنڊ ۽ سچ کنڊ. گرو گرنٿ صاحب ۾ ڪٿي ڪٿي پنجن شبدن جو به ذڪر آيل آهي. صوفي متي وارا فقير به پنجن منزلن کي مڃيندا آهن: ناسوت، جبروت ملڪوت، لاهوت ۽ هاهوت. نوري ۾ انهين کي ڇهجي ته روحاني سفر ۾ پنج سوکير

ملنٽي مان سهوڳي ٿي سگهي ٿو. وات بدلاءِ نه، من ۾ چال بدلائي. من جو موڳو بدلبو ته چڪر ٿي ڦرڻ کان پوندو، رنگ ٿي ڦرڻ لڳندو. ونگ جي ڳرماڻ ۾، من ٿوري اڪر مان، موم جيان نـــرمل ٿيندو، سهڻ ۽ سرايت ۾ لاثاني ٿيندو، اَنهد ڌُنيءَ جو آلاپ اٿاريندو. اهو مهارس ماڻي ترپت ٿيندو. اهڙي آتما آزاد ٿيندي ۽ اکنڊ آنـــند ۾ ايندي. انهن ماڻش جنم سڦلو ٿيندو، آواڳون جو چڪر ختم ٿيندو. اهڙيءَ اوستا کي صاحب ڀـــوم پدوي يا سهج پد ٿا ڪوٺين. جيئن حيءَ جاويد ۾، هڪ جنم نه جڳ هڪ پَل مثل آهـي. آدم ۽ آڪير آخر سڦلتا ماڻيندا آهن. سو ستگرو سوڌڻ جي شرڻ ۾ اچ. شيوا ڪماءِ، نام وٺ، شبد جو گرهڻ ڪر ته مڪتي ماڻ. دير لڳي ته ڊڪر نه آهي. سوڌي ملڻ ۾ شڪ شـــبهو ڪوئي نه آهي. ستگرو جو درسن نه ڪئن پيا ڪن، ۾ سڀ جڳ، تپ ۽ سنجم آهـــي، ستگرو جي شبد ۾ سُرتي لڳائڻ.

ستگور نـــو سيڪو ويـــکدا - جيـــا جَگت سنسارُ
ڏٺيءِ مڪت نه هووئي - جچر شبد نه ڪري ويچار.

وار وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا ٽيجا

نام، نرڪار آهي، اصل اڪال پُرک آهي. نام لفظ نه آهي پر مهابل آهـــي، آتمڪ شڪتي آهي. انسان جي جان جي جان آهي، نُور جو نُور آهي، جوت جي جوت آهـي. ڪُل عالم جي عبادت لاءِ چٽڪ ٿيوڙيل عرق يا عطر آهي. نام سچي باڻي، سچي آرتي، سچي ارداس آهي. نام سچو سودو آهي. نام سچ کنڊ پهچڻ لاءِ اڻ ڏٺد ڪٽولي آهي. نـــام جي مهما بي انت آهي. شاستر ۽ سمرتيون، ٻراڻ ۽ پستڪ نام جو انت نه ٿا لهن پر فقط نام جي مهما ٿا ٻُڌائن. نام اها دولت آهي جا نه کُٽي، نه کَسجي. نام جي جـــهاز ۾ سڀ ياتري سلامت آهن، جو ته مرشد پاڻ ملاح آهي. طوفان انهيءَ جهاز کي نه ڏوڏي سگهندو ۽ نه باهه جلائي سگهندي. نام ٻوڪرائيءَ جو جيابو آهي ۽ انسان جو آڌار آهي. جيئن وَلِ ڏاڳي جو سهارو وٺي، مٿي چڙهندي ويندي آهي، تئين منش به نام جو سهارو وٺي، من کي قبضي ۾ آڻي، اگيانتا جو پڙدو هٽائي، جيون مڪتيءَ جو مارگ ماڻي سگهي ٿو.

نام پڙهي پڙهي لکجي، ٻُڌجي ٻڌائجي، ڳائجي وڄائجي، پر جيستائين نام ڪنن مان هردي ۾ نه سمائجي ويو آهي، تيستائين ڇڪ ڇڪ مارڻ آهي. ڪئين واچڪ گياني، عالـــم فاضل، هومين حؤن هٿوراڙائون هڻندا ويا، پر پڙ ۾ پير به نه پائي سگهيا. پڙ ۾ اهو پير پائيندو جو پنهنجي اندر ۾ پيهي پاڻ پسندو، ڪايا نگر جو نواسي ٿيندو، شبد جي سُرتي اَنهد ڌُنيءَ ۾ ڳنڍيندو. ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان اپياس ڪرڻو آهي، روزمره پـــاڻ کـــان امتحان وٺڻو آهي ۽ جيئري مرڻو آهي. نام جي علم جو عمل ڪجي. ورن آتمڪ پـــيا مُک واٽيءَ مان طريقت ۽ حقيقت جي معلوميت نٿي ٿئي، پر نت اَنهد ڌُنيءَ سان ڌن لڳائڻي

...ي چٽا آهن، جن مان * "دسي ڳڻ مالها" جو جاپ ڪرڻ، ٻهراڻ قدم هـ
گهرجي. يقين ڄاڻ ته پوء سچو ستگور توسان اچي سنمک ٿيندو، چاهي ٽون ڪيس ڳولهـ
لهين يا هو توکي ڳولهي لهي. صدق ۽ سِڪ سان، گور شيوا ۽ گور ڀڳتي ڪماء ته گور ڪر...
حاصل ٿئي. گور اُپديش، گور باڻي، گورمت يا گور منتر ماي. اهو منتر آهي شبد مارگ
معبوُدِ حقيقي. شبد ستگور جو آتمڪ سروُپ آهي جو ته ستگورؤ شبد جو جسماني سروُپ
آهي. شبد ۽ ستگور پرماتما روُپي سِڪي جا ٻہ پاسا آهن. ستگور شبد آهي تہ شيوڪ
سُرت جي دُن آهي. شبد جي سُرتيء سان اَنهد دُني وڄندي، اشرطيڪ شيوڪ ڏَن،
نُ ۽ من مان چِت ڪڍي، سڀ ستگور کي ارپي، ستگور جي شرڻ ۾ اچي، مڃتا ۽ مات ۾
هي، پريت ۽ پرتيت سان گور منتر اُچاري، ساڌ سنگت ۾ وڃي شبد جو سمرن ڪري،
جا مطلب ۽ مورتِ مٿائي، نشڪام ڪرم ڪمائي. ستگور شبد سروُپي، شبد اپياسي
، ۽ سروَشڪتيوان آهي. ستگور، شبد جي ڪنجيء سان، شيوڪ جي من جو تالو لـا
طاق کولي، اَصليت جي محسوسيت ڪرائي ٿو. سِکيا ۽ سپرش سان، شيوڪ کي روُحاني
منزلن جا سير ڪرائي، آخر پرم پد تي پهچائي ٿو. گوروء جي گود ۾ اچي واڳي تہ ڏس
تہ ڪيئن نہ ٿو رنگراز ٿي، رنگہ ۾ رنگئي. تير انداز ٿي نوُراني نظر سان اهو تير چُٽئي،
جو ڪپاٽ کُلي پوني، سنڪلپ ۽ ڪلپ دوُر ٿي وڃي ۽ سچ کي ٽرنيء پرکي سگهين.
سهي شيوڪ کي سچي ستگور جو ٿي سامهو ٿيندو. ڏٺيء جي ڏکيل کي ته ستگور جو
سهارو ملي سگهي ٿو، باقي ستگور جي ڏکيل کي هر هنڌ ڏِک پئي پوندي. هوُ ڪٿي
ٿ ٿانء نہ پائيندو. مٿيا آهي مڃتا ۾ ۽ نہ رڳو مرشد جي مهن ڏسڻ ۾.

سو اي ٻندا، نِگرا، اپيرا ٻندا، ستگور جي اوٽ ۾ اچ. جيون سنوار، اجهڙ سڌار
انقي ٻٽاء، ته شيوڪن جي شمار ۾ ڳڻجين. ڪپت ڇڏ، ڪُمت ڇڏ، ڪُمارگ ڇڏ، ته سچ
ڪي، سُمت اچي ۽ سمارگ ملي. ڪئين مايا ڌاري مايا ۾ مڇجي ويا، مـوهه ۾ مُسجي
لوڀ ۾ لُٽجي ويا، ڪام ۾ ڪُسجي ويا، ڪروڌ ۾ ڪَٽجي ويا ۽ اهنڪار ۾ آزار جـي
...ڪار وڏي آهن، دُنيا دوکيباز آهي. سنبنڌي سُوارٿي آهن، متر مطلبي آهن. نندا
...دي، ڪسنگہ پوڙيندو. سواد ستائيندا، رَس رلائيندا. دنيا جو جواب ڪونہ آهي،
جو حساب ڪونہ آهي. سنسار سپنو آهي، زندگي کيل خانو آهي. غفلت ڇـڏي
ٿيء، اک پٽي ٻهل ٻيء. دهيء ۽ آلما جو ڀيد سڃاڻ ۽ پنهنجو پاڻ پڇاڻ. من چِتر
آهي تہ چتيوان ۽ چيوان نہ آهي. اُستر ۽ ايڪاگر ٿي سگهي ٿو، تر ليپ ۽ ترسنسي
...هي ٿو. ڪوشش ۽ ڪشالي سان، ايمانداريء ۽ اورچائيء سان، التي مان ساتو ۽

* ...ڳڻ مالها جو ذڪر، پهرئين ڀاڱي جي ستين باب ۾، صفحي ۳۲۴-۳۴۲ تي آيل آهي.

پڇي. ڪس پرواز ڪرائڻو آهي، اگهاتنا ۽ ڏئيمہ ياڙ جا پڙدا پري ڪري، اُحد ذاتيءَ ۾ ڏيان لڳائڻو آهي ۽ ساڪمات سروُپ ۾ سمائڻو آهي. اِهوئي جيون جو مقصد آهي.

آلما لي ايڪ جنمن جي واسنائن، سنسڪارن جا ڪوش، پڙدا يا لهہ چڙهيل چُڪا آهن، جن سندس جهلڪ جهڪي ڪري ڇڏي آهي. چراغ جي چمڪ مٿان، چيٿڙيل وڙيل چادر وچائيل ولي آهي. اِهي سڀ لَهہ لاهڻا آهن، هٽائڻا آهن. لئن ۽ اندرين کي آڻ مچائڻي آهي تہ سُڪمدا ٿاڙي همت لڳي. ٿن ڪٿن کي ٿاڙڻو آهي تہ چوڏسون پسد پراپت ٿئي. لسوَن دروازن مان لنگهي وڃڻو آهي تہ دسوين دتار ايي. من، مايا، پُڊيءَ، چڪرن، اُنهڪرڻ ۽ پرڪراتيءَ جي مڙيوئي پار وڃڻو آهي، تہ ڳريا اُوستا ۾ داخلا ملسي. اِسٿُول، سوڪيم ۽ ڪارڻ سريرن جو سانگ ڇڏڻو آهي، تہ سچ کنڊ ۾ نواس ٿئي. انسين شبد جي سُرلي لڳندي، اُحد ذاتي پدڻ ۾ ايندي، سچو سک نصيب ٿيندو ۽ اکنڊ آنند جو اَنڀؤ ايندو. اِنوئيءَ رس يا سواد ملڻ بعد، مڻ موت مؤو نہ ڪائيندو، سنساري سوادن ۽ سنبڌن پروري نہ قاسندو، ڇو تہ من، من ئي نہ رهيو آهي. طلب، لمنا يا ترشنا من کي هاڻي تنگ نہ ڪري سگهندي، ڇو تہ من هاڻي اُنوئيءَ اُمر پد لي پهتل آهي، جو وشيہ واسنائن جي پهچ کان پري آهي. ہر حيڏي منزل اوُچي ۽ اٿانگي ليڏي محنت گهڻي ۽ اوکي.

سو جي سالڪ جو منهن ئي اُنئي طرف آهي ۽ منزل طرف نہ آهي، تہ هوڪا وکہ وڌي يا لنڊي، اڪڙي يا دلي، منزل کي دوُر ڪندي ويندي. لنهن ڪري، اي بندا، پهريون ڏاکو آهي منزل جي معلوميت هئڻ، بيو ڏاکو آهي منزل طرف مُنهن ڪرڻ، ٽيون ڏاکو آهي حقيقت جي هدايت حاصل ڪرڻ، ۽ چوٿون ڏاکو آهي صدق ۽ سک سان پند پوڙڻ. پند پٽي پڃاٽا، پانديڙو پرمالما جي پناہ هيٺ آهي، واٽل جي رهبريءَ اندر آهي. هاڻي ڪيس نہ ڪو پؤ نہ ڪو پولو، نہ لهر نہ لوڏو. پاڻي پيو پيو ۾ پاڻي هلي يا دڪؤن پاڻي، پاڻي ٽاڙڻ جي يا ڏڪا ڪاٽي، پاڻي سهڪي يا ساهي پٽي، ہر هيءَ پرڀوءَ جسو پيارو پڪ پار پهچندو، صحيح سلامت سهڙندو، ڇو تہ هوُ سڀ پيا لنگر لاڳايا لاهي، ڏاٿار جي ڏوري پڪڙي بيٺو آهي. اِها ڏوري ڏونگو ڏاري، ساڀان لتاڙي، سمندر اورانگهي ۽ وڃي آخر پار پهچائيندي. سالڪ اُدم ڪري تہ سائين ۾ سرب عطا ڪري.

سو اي بندا، دل دنيا مان ڪڍي دلبر ۾ لڳاءِ. جيون پدائڻ ۽ سڌارڻ لاءِ، مسن کي سلتو ڪرڻو آهي. اُلٽي ٿانءَ ۾ نہ ڪجهہ وهي سگهسو ۽ نہ ڪجهہ جهلي سگهسو. گندي ٿانءَ کي اوُجل ۽ اجو ڪري، پوءِ ئي اِن کا صاف ۽ سٺي شيءِ وجهي سگهجي. سسو اُونڌن کان آجو ٿي، ڪٽن جو گرهڻ ڪر، تہ اندر ۾ گيان جي روشنائي اچي، سوہ مسان سُرلي سميٽجي، آلما ۾ سُرلي لڳي. اُحد ذاتي مچي. اِنوئيءَ ڏس ۾ ڪاني ڏس اڳتي

اچي چُڪا آهن، جن مان * "ڏسي گُڻ مالها" جو جاپ ڪرڻ، ڀهريون قدم هئڻ گهرجي. يقين ڄاڻ ته پوءِ سچو ستگور تو سان اچي سنمک ٿيندو، چاهي تون ڪيس ڳولهين يا هو توکي ڳولهي لهي. صدق ۽ سڪ سان، گور شيوا ۽ گور ڀڳتي ڪماءِ ته گور ڪرپا حاصل ٿئي. گور اُپديش، گور ٻاڻي، گورمت يا گور منتر ماي. اهو منتر آهي شبد مارگ، معبُودِ حقيقي. شبد ستگور جو آتمڪ سرُوپ آهي جو ته ستگورو شبد جو جسماني سرُوپ آهي. شبد ۽ ستگور پرماتما روُپي سڪي جا ٻه پاسا آهن. ستگور شبد آهي ته شيوڪ سُرت جي ڏن آهي. شبد جي سُرڻيءَ سان اَنهد ڌُني وڄندي، اشرطيڪ شيوڪ ڏن، تن ۽ من مان چت ڪيڏي، سڀ ستگور کي ارپي، ستگور جي شرڻ ۾ اچي، مجتا ۽ مان ۾ رهي، پريت ۽ پرتيت سان گور منتر اُچاري، ساڌ سنگت ۾ واهي شبد جو سمرڻ ڪري، من جا مطلب ۽ معورت مٽائي، نشڪام ڪرم ڪمائي. ستگور شبد سرُوپي، شبد اپياسي ۽ سرو شڪتيوان آهي. ستگور، شبد جي ڪنجيءَ سان، شيوڪ جي من جو تالو يا طاق کولي، اَصليت جي محسوُسيت ڪرائي ٿو. سِکيا ۽ سپرش سان، شيوڪ کي روُحاني منزلن جا سير ڪرائي، آخر پرم پد تي پهچائي ٿو. گوروءَ جي گود ۾ اچي واهي ته ڏس ته ڪيئن نه ٿو رنگريز ٿي، رنگ ۾ رنگئي. تير انداز ٿي نوُراني نظر سان اهو تير چُٽئي، جو ڪپات کُلي پوني، سنڪلپ ۽ ڪلپ دوُر ٿي وڃني ۽ سچ کي ترني پرکي سگهين. سچي شيوڪ کي سچي ستگور جو ٿي سامهو ٿيندو. ڏاڍيءَ جي ڏکيل کي ته ستگور جو سهارو ملي سگهي ٿو، ٻاقي ستگور جي ڏکيل کي هرهنڌ ڏِک پئي پوندي. هو ڪٿي ٽڙ ٽاڻ نه پائيندو. مٺيا آهي مجتا ۾ ۽ نه رگو مرشد جي منهن ڏسڻ ۾.

سو اي ٻندا، نِگرا، اڀيرا ٻندا، ستگور جي اوٽ ۾ اچ. جيوَن سنوار، اچڻ سڌار ۽ لائقي ٻڻاءِ، ته شيوڪن جي شمار ۾ ڳڻجين. ڪپت ڇڏ، ڪُمت ڇڏ، ڪُمارگ ڇڏ، ته سچ چمڪي، سُمت اچي ۽ سمارگ ملي. ڪئين مايا ڌاري مايا ۾ مڃجي ويا، موهه ۾ مُسجي ويا، لوڀ ۾ لُٽجي ويا، ڪام ۾ ڪُسجي ويا، ڪروڌ ۾ ڪَٽجي ويا ۽ اهنڪار ۾ آزارجي ويا. وڪار وبري آهن، ڌُني دوکيباز آهي. سنبڌي سُوارٿي آهن، متر مطلبي آهن. ننڊا نهوڙيندي، ڪسنگ ٻوڙيندو. سواد ستائيندا، رَس رلائيندا. دنيا جو جواب ڪونه آهي، حسرت جو حساب ڪونه آهي. سنسار سپنو آهي، زندگي کيل خانو آهي. غفلت ڇڏي سجاڳ ٿيءُ، اک پٽي ڀال ڀيءُ. ڏهيءَ ۽ آتما جو ڀيد سڃاڻ ۽ پنهنجو پاڻ پڇاڻ. من چتر ۽ چنچل آهي ته چئيوان ۽ چپران به آهي. اُستر ۽ ايڪاگر ٿي سگهي ٿو، نرليپ ۽ نرسنسي ٿي سگهي ٿو. ڪوشش ۽ ڪشالي سان، ايمانداريءَ ۽ اُورچائيءَ سان، اُلٽي مان سلٽو ۽

* ڏسوي گڻ مالها جو ذڪر، ڀهرئين ڀاڱي جي ستين ٻاب ۾، صفحي ٣٣٤-٣٤٦ تي آيل آهي.

ڇڏي. ڪنهن پرواز ڪرائڻو آهي، اگهاڙا ۽ ڏنهن پاڻ جا پڙدا پري ڪري، اَحد ڏانهن ۾ ڌيان لڳائڻو آهي ۽ ساڪنات سروپ ۾ سمائڻو آهي. اهوئي جيون جو مقصد آهي.

آتما تي اڻيڪ جنمن جي واسنائن، سنسڪارن جا ڪوش، پڙدا يا تهه چڙهي چُڪا آهن، جن سندس جهلڪ جهڪي ڪري ڇڏي آهي. چراغ جي چمڪ مٿان، چنڊچلستا ورُهي چادر وڇائي وئي آهي. اهي سڀ تَهه لاهڻا آهن، هٽائڻا آهن. تن ۽ اندرين کي آڙ ميٽائڻي آهي ته سُکمنا ناڙي هٿ لڳي. تن ڳڻن کي لتاڙڻو آهي ته ڇوٽڪارون پد پراپت ٿئي. ڏسون دروازن مان لنگهي وڃڻو آهي ته ڏسوين دوار ايپي. من، مايا، اِنڊيءَ، چڪرن، اَنهڪرڻ ۽ پرڪرتيءَ جي مڙيوئي پار وڃڻو آهي، ته تُريا اوستا ۾ داخلا ملي. اَستُول، سوکيم ۽ ڪارڻ سريرن جو سانگ ڇڏڻو آهي، ته سچ کنڊ ۾ نواس ٿئي. اَنهن شبد جي سُراپي لڳندي، اَحد ڏانهن پرڻ ۾ ايندي، سچو سک نصيب ٿيندو ۽ اکنڊ آنند جو اَنڀؤ ايندو. اُنهيءَ رس جا سواد ملڻ بعد، مڻ موت مؤر نه کائيندو، سنساري سوادن ۽ سمبندن مروري نه ڦاسندو، ڇو ته من، من ئي نه رهندو آهي. طلب، تمنا يا ترشنا من کي هاڻي تنگ نه ڪري سگهندي، ڇو ته من هاڻي اُنهيءَ امر پد ۾ پهتل آهي، جو وشيه واسنائن جي پهچ کان پري آهي. ۽ جنهن منزل اُوچي ۽ اٿانگي ليکي محسب ڳهڻي ۽ اوکي.

سو جي سالڪ جو منهن نه اُلٽي طرف آهي ۽ منزل طرف نه آهي، ته هرڪا وک، وڏي يا ننڍي، تکڙي يا ڍلي، منزل کي دُور ڪندي ويندي. تنهن ڪري، اي ٻندا، پهريون ڏاڪو آهي منزل جي معلومات هجڻ، ٻيو ڏاڪو آهي منزل طرف مُنهن ڪرڻ، ٽيون ڏاڪو آهي حقيقت جي هدايت حاصل ڪرڻ، ۽ چوٿون ڏاڪو آهي صدق ۽ سڪ سان پنڌ پوڻ. پنڌ پٽي پچائڻ، پاڻ پڙهو پرماتما جي پناهه. همت آهي، وِاٽُل جي رهبريءَ اندر آهي. هاڻي ڪنهن نه ڪو پوُ نه ڪو پراو، نه لهر نه لوڏو. پاڻي پيرَ پيرُ ۾ پاڻي هلي يا ٻڏون پاڻي، پاڻي ٿاڙهي يا ڏڪا کائي، ٻلي سهڪي يا ساهي پٽي، پر هيءَ پرپڙو جو پارو ٻيڪ پار پهچندو، صحيح سلامت سهڙندو، ڇو ته هوُ سڀ ٻما لڳ لاڳاپا لاهي، ڏاتار جي ڏوري پڪڙي بيٺو آهي. اها ڏوري ڏوُنگر ڏاري، ساهان لتاڙي، سمنڊر اوراڪهي ۽ وڃي آخر پار پهچائيندي. سالڪ اَدم ڪري ته سائين ۽ سوب عطا ڪري.

سو اي ٻندا، دل دنيا مان ڪڍي دلبر ۾ لڳاءِ. جنهن ٻد لائڻ ۽ سڌارڻ لاءِ، مون کي سلٽو ڪرڻو آهي. اُنهي ڳانءِ ۾ نه ڪجهه وڃي سگهو ۽ نه ڪجهه هلي سگهو. گندي ڳانءِ کي اُڌل ۽ اجرو ڪري، پوءِ ئي اي ڪا صاف ۽ سڀي شيءِ وجهي سگهجي. سو اَوڳڻن کان آجو ٿي، ڳڻن جو ڳرهڻ ڪر، ته اندر ۾ گيان جي روشنائي اچي، سڀ ڪجهه مان سُرتي سميٽجي، آتما ۾ سُرتي لڳي. اَحد ڏاني مهي. اُنهيءَ ڏس ۾ ڪانئي ڏس اڳتي

جي سهاري سان، پاڻمرادو اُنهيءَ سار سان سُرتي لڳي ويندي. انهن شرطن جي پوُراڻيءَ بنا، سُرتي ملائڻ مشڪل آهي. ڪبير صاحب به ساکي ڏني آهي:

گور دکلائي موري – جت مرگ پڙت هيءِ ڇوري
مؤنڊ ليٽي دروازي – باجيڻلي انهد باجي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٣٠)

ساز ۽ وڄائيندڙ ميلاپ ڪن ته سُر نڪري، راڳ ۽ راڳيندڙ ميلاپ ڪن ته آلاپ اُٿي، ڪاٺ ڪاٺ سان گسجي ته باهه ٻري، لوهه تي پٿر لڳي ته چڻنگ چمڪي، مُنفي ۽ مُثبت تارُون ملن ته بجلي هلي، سِپ ٻوُند جهٽي ته موتي ملي، ڌرتي ٻج جهلي ته ٻوٽو ٿئي يا مونث مذڪر ملن ته ونش وڌي. مطلب ته ميلاپ يا ملاوٽ مان، هڪ نئون نتيجو اُو نروار ٿئي. پيداشي نتيجي جا جزا يا عناصر ته اڳئي ميلاپين ۾ موجوُد آهن، پر فقط ميلاپ يا ملاوٽ لاءِ منتظر آهن. رڳو منظوري ملي ته نتيجو ظاهر ٿئي. ريڊيو اندر به ته ڌُن لڳي پئي آهي. فقط ٻُڌيءَ قيراڻ جي دير آهي. تيئن اندر ۾ آتمڪ آواز، روُحاني راڳ، يا سُرت جو سُر سمايل آهي. فقط من کي اُلٽي مان سُلٽو ٿي، اُنهيءَ سر ۾ سرلي لڳائڻي آهي. سلٽي بنا اُتي سرلي لڳندي ڪانه. ساڌن ئي من کي سُلٽو ڪندا.

اي ٻندا، تون من جي اُلٽائيءَ کان غافل آهين، تنهن ڪري، سُلٽائيءَ کان غير واقف آهين. اُلٽو من دشمن آهي ته سلٽو من دوست آهي، پر تو کي دوست دشمن جي پڇاڻ ڪانه آهي، اُنتر مکي ۽ ٻاهرمکي درشٽيءَ جي فرق جي شناخت ڪانه آهي. شناخت ۽ پڇاڻ بنا، سمئين وات ڪيئن ليندين؟ جي جيوَن جي مقصد جي معلوُميت ئي ڪانه آهي ته حاصليت لاءِ حيلو ڪيئن هلائي سگهبو؟ تنهنجو ڌيان لڳو پيو آهي دنيوي دامن ۾، چت اٽڪيو پيو آهي سنساري سکن ۾، من متوالو ٿيو پيو آهي سريرڪ سوادن ۾، سمرن ڪُتو پيو آهي ٻنڌن ۽ پراڻن جي پيڙن ۾، پوءِ هُن طرف جا ترنگ ۽ ترانا، آواز ۽ آلاپ، تو کي ڪٿان ٻڌڻ ۾ ايندا؟ جتي سمرن هوُندو، اُتي ئي ته ڌيان لڳندو. ورئي جي سواد ۽ سنبنڌ دک مان اُپجن ٿا يا دک ۾ بدلجن ٿا، اُنهن ۾ سچو سک ڪيئن ملي پوندو؟ هيءُ سنسار آهي پوُجل ساگر، دک ساگر، جنهن کي نه آهي ڪنڌي نه ڪنارو، نه هيءُ پُر نه هوءُ پُر. هن ڪال ۽ مايا جي ديس سان دل لڳائيندين، ته جنم ۽ مرڻ جو چڪر دائما چالوُ رهندو. هن ملڪ موُڙ جي ديهيءَ کي ئي پاڻُ سمجهبو، ته اَمرتا اوس غائب رهندي. جي من کي ڇوُت ڇڏيو ۽ سمئون ڪري نه سدوار ٻر، ته آتما جا ڪوش ڪونه ڪٽي سگهبا. من آتما مان شڪتي ۽ جيا پرايت ڪري، آتما جا زنجير، زياده مضبوُط ڪري رهيو آهي. اِهي ڪوش ڪٽي ۽ زنجيروُن ٽوڙي، آتما کي آزاد ڪرائڻو آهي، پکيءَ جو پڃرو

(٢) گهٽ گهٽ انتر برهم لڪايا - گهٽ گهٽ جوت سمائي — راڳ سورٺ، محلا
ٻجر ڪپاٽ مڪتي گورمتي - نربهي تاڙي لائي. — پهلا، شبد (٦٠)

انحد ڌني ڪو اکر ڪونه آهي، ڪو ٻيو ڪونه آهي، ڪو ساز ڪونه آهي، ڪا ٻولي ڪانه آهي. انڪالب جو آواز آهي، سانت جو سڏڙو آهي، اڻلکيل اکر آهي، اڻ ٻوليل ٻولي آهي، اڻگهڙيل قانون آهي، اڻرچيل ساز آهي، اڻ ترنل سُر آهي، اڻٽڪيل آلاپ آهي. مذ ميناح کان مٿي آهي. ٻي انت مان نڪري ٿو، ٻي انت ۾ سمائجي ٿو. جتان انحد ڌني اچي ٿي، تنهن کي صاحب ٿلَ يا ٿسرا ٿل چون ٿا. ڪي نقط سويدا، شو نيتر يا دوين چڪشو ۾ چون ٿا مطلب ته انسان جي اندر، سڀ موجود آهي ۽ اتان ئي ملي ٿو آهي. پار برهم جو عڪس پرڪرتيءَ ۾ آهي ۽ پرڪرتيءَ جو عڪس انسان ۾ آهي. سو اندر ۾ ئي آهن، سڀ کنڊ، برهمنڊ، روحاني منڊل، سورج منڊل، چندرما منڊل، تارا منڊل، انحد ڌني، برهم ديس ۽ پار برهم ديس. جو سمت لوڪ ۾ آهي، تنهنجو روپ پرڪرتيءَ ۾ ۽ اهوئي هيڏ جي اندر آهي. سڀ رڌيون، سڌيون، نڌيون، طاقتون ۽ شڪتيون اندر ۾ آهن. پر اهي اسرار اندرين رستي کانسواءِ پسي سگهبا، ٻاهرين ڪنن اکين ڌنارن کونه ڏسي سگهبا. جڏهين اگيان جو پڙدو هٽندو، تڏهن روحاني روشني ظاهر ٿيندي ۽ اندرين اک کُلندي. اهو اسرار ستگرو ڏيکاري سگهندو. جنهن جنهن اهو انحد ڌنيءَ جو اسرار ڏٺو آهي سو چاهي ٿو ته ان چشڪي کي ڇڏي ٿو ان ۽ مور نه موٽان ۽ مڪتيءَ ۾ ڪنڊڪسه کي به هونئد بَن هٽان. اهو ته لڳاءُ آهي! گورو نانڪ ديو جن فرمائن ٿا:

گور ڪي ساکي امرت باڻي - پيوت هي پروان ڀيا — راڳ آسا، محلا
در درسن ڪا پريتم هووي - مڪت بيڪنٺي ڪري ڪيا؟ — پهلا، شبد (٣٨)

هاڻي سوال ٿو اٿي ته جي انحد ڌني پنهنجي اندر ۾ هردم پئي اچي وڃي، ته ٻڌڻ ۾ ڇو نه ٿي اچي؟ ٻڌڻ ۾ ايندي ڪيئن جڏهن ساڳي اندر ۾ ٻيا به گوڙ گهمسان، علقا ۽ ڌنڌڪو لڳا پيا آهن؟ جي گهر ۾ نار، ڌاريءَ جا ڦٽاڪا پيا پارين ۽ ٻيا ساڙين، يا شاديءَ جا ڍول دماما پيا زور سان وڄن، ته ڇا هڪ ٻئي جو آواز ٻڌڻ ۾ ايندو آهي؟ سو جيسين ٽي چار ڌارا ۾ اٽڪ وتن ۽ وڃاڻن جو رخو هوندو، حرص هوس جو هراس هوندو، حسد ۽ حسرت جو هل هنگامو هوندو ۽ من جي وڃي اچي ٿي ڪٿي اچي هوندي، ته ٻاهر روح جي رٻاب جي رسيلي پر ڌنيءَ ڌن، ٻڌڻ ۾ ڪاٿ ايندي. انهيءَ ٻڌڻ لاءِ ٻه ضروري شرط آهن: ٻاهرين ماحول ۾ شانتي ۽ ٻه ڌنيءَ طرف ڌيان. ٻيو ستگرو جي شبد

سر جي رُوپ ۾ آندو وڃي ٿو، سر کي جڏهين مڌر ۽ مٺو آواز ملي ٿو ۽ مٺي آواز کي جڏهين سازن جو سمپوُرن ساٿ ملي ٿو، تڏهين ٻُڌندڙ جي من کي ڪيڏي نه موج ۽ مستي چڙهي ٿي، هِينئين لي ڪيڏو نه ٺار پئي ٿو، دل کي ڪيڏي نه راحت اچي ٿي، چت بلنديءَ ۾ ڪيڏي نه اُڏر ڪري ٿو. پوءِ ٻُڌندڙ کي اکر سمجهه ۾ اچن چاهي نه، اکرن جي ٻوليءَ جي ڪيس واقفيت هجي چاهي نه، پر اثر اچي ٿو اکرن جي آلاپ مان، سُر جي سوز مان ۽ اَندر جي آتش مان. اهڙي سُرندي جي سر مٿان ۽ ساز جي سوز مٿان ٿي، ٻيجل، راجا راءِ ڏياچ جو سر قربان ڪرايو هو. پرکڻ وارا ئي قدرشناسي ڪندا.

جي رواجي راڳ اڳيان ئي سر جي سَت اچي سگهي ٿي، ته اَنهد ڌنيءَ اڳيان کهڙيُون ٻه ڪنن ساڌ ناٿون يا کهڙيُون ئي پريتي پرڪشائون هجن، ته ٻه اهي سڀ، ساڌڪ جي سانئڻ سامهوُن، هڪ ڪچ پيتا آهي، پگل دل جي شرڌانجلي آهي. آخر ته اَنهد ڌنيءَ ۾ راڳ ۽ طرز، سُر ۽ آلاپ سڀ رُوحاني آهن، شاهي شمع جا شولا آهن، حقيقي عشق جا الا آهن ۽ چيتنا جوُن چڻڳوُن آهن. پوءِ اِنهيءَ حاصليت لاءِ، چوڻ ڌوُن پسيو هڪ ڪجي؟

پرماتما پاڻ ته پيو ٿو اِها اَندر ۾ راس رچائي ۽ اکرن ٻنا آلاپ اُٿاري. پوءِ اهوُ ٻڌي، ساڌڪ جي صوُرت چوڻ چمڪي، سر ٻر چوڻ ڀڪڪي، من چو نه اُمنگ ۽ اُتساهه ۾ اچي، چت چوڻ اُٿــل پُٿل ۾ اچي، هردو چوڻ خوشيءَ جي لهرن لي نچي ۽ آتما چوڻ آنند ۾ ڏجي؟ جي اهڙي خدائي خمار جي خنڪي لڳي، ته پوءِ خادم وڏيڪ جا اُهي ۽ ڪيئن ڪُجي؟ لوڪ چئي ته لڳت اٿس، چريائي اٿس يا بيماري اٿس، پر خادم، عــوام کان عاهدو، نياٽ کان نيارو، پريوءِ جو پيارو، سو پيو دنيا کان دُور رهي، مايا ڪسان منهن موڙي، اُنيئي مرڪي مشڪي ته اُنيئي رني رڙي. پر هوُ هردم شبد جي سُرت ۾ سماڻل آهي، اَنهد ڌنيءَ جي آواز ۾ اٽڪيل آهي، جبلت ۾ جڪڙيل آهي، جمعيت ۾ جميل آهي، جانب ۾ جَڙيل آهي ۽ جاويد ۾ جَڙيل آهي. اِهو انهد ڌنيءَ جو اِسرار آهي، اِشوُر جو اِظهار آهي، اِنسان جو اِجلال آهي ۽ واهه واهه جو وسماد آهي. ڪي ورلا اُنهيءَ وات لي وڃن، وڃي پهچن، پهچي پسن، پسي ٻُڌين، ٻُڌي چپ ۾ اچن. صاحبن فرمايو آهي:

(١) هر اَنتر واجا پوُرڻ هــيءِ ميري گـووندا -
هر آپ وڄائي تَهُ واڄيِ جيئُ.
هر اَنتر نام نِدان هــيءِ ميري گووندا -
گور شبدي هر پرڀ گاجيءِ جيئُ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٣٠)

شبد ۽ اَنحد ڌُني.

"اَنحد ڌُنيءَ" جو لفظ هيتائين ڪيترن دفعن ۽ ڪيترن سلسلن ۾، هن پستڪ ۾ استعمال ٿيل آهي. حالانڪ انهيءَ اکر جي سرسري سمجهاڻي ڪٿي ڪٿي اڳئي اچي چُڪي آهي، پر هن وشيه تي وڌيڪ ورنن ڪرڻ، هتي ٺيڪ واجب آهي. "اَنحد ڌني" معنيٰ اُهو آتمڪ آواز، روُحاني راڳ، سُريلو سُر يا مڌر ڌني، جا هر انسان جي اندر ۾، هر دم ۽ هر هميشه پئي پاڻمرادو وڄي، جيستائين هن ۾ پران موجوُد آهن. هن روحاني راڳ لي، گروُ گرنٿ صاحب اندر، صاحبن انيڪ نالا ڏنا آهن، جهڙوڪ: سار شبد، اَنحد شبد، سُرت شبد، شبد ڌُن، انحد ڌُن، سچي باڻي، ڌُر جي باڻي، نام، رام نام، نام ڌن، سچ، آد سچ، اَڪٿ ڪٿا، اَجپا جاپ، هري ڪيرتن، اکنڊ ڪيرتن، جهڻڪار، نرمل ناد، کنگري، سِنڱي، گهنڊ، سَنک، واڄو، بين، توُر، ناڙي، وغيره، وغيره. هندوُ شاسترن ۾ به انهيءَ آتمڪ آواز لي ڪئين نالا سنئوبل آهن، جهڙوڪ: ديو ڌني، آڪاش واڻي، واڪ، شُرتي، سوهنگ، اُدگيت. وري مسلمان الله لوڪن ۽ صوفي فقيرن ته انهيءَ ڌني لي، پنهنجي ٻوليءَ مان، جدا جدا نالا عطا ڪيا آهن، جهڙوڪ: اسمِ اعظم، اکو اَلف، اَناهوُ، ڪلمو، ڪلامِ الاهي، بانگ آسماني، ندائي سلطاني، بانگِ سلطاني، ندائي سلطاني، سلطان اَلذڪار، حوضِ ڪوثر، وحد، وحدانيت، وغيره، وغيره. نالو ڪهڙو به ڏجي وڃي پر اهائي آهي هڪ رس، مها رس يا امرت ڌارا، جنهنجو صاحب ور ور ڌني تا ذڪر ڪن ۽ جنهنجي پراپت ڪرڻو آهي، ته جيون سڦلي ٿئي ۽ آتما کي آزادي ملي.

پر اکر ته الاهي ليا ۾ اُنهن ۾ ڇو اڙجهي پا اَلڪجي، جي مطلب ۽ معنيٰ ۾ ڪو فرق ڪونه آهي؟ مطلب ته سُرت ۽ ساڌنائن ڌنارن، ساڌڪ کي انهيءَ ڌُنيءَ ۾ سُرتي لڳائڻي آهي، ورن آتمڪ يعني واڻ واڻيءَ کي آتمڪ ڌنيءَ سان ملائڻو آهي، تان جو واڻ واڻي مانڊ ۾ اچي وڃي ۽ من اَنحد ڌنيءَ ۾ لڳاتار لڳو پيو هجي. اهو آهي روُحاني راهه جو آخرين ڏاڪو، پوئين پهچ يا منزل مقصوُد، جتي جيو آتما جي پرم آتما سان گڏجاڻي ٿي ٿئي ۽ جيون مڪتيءَ جي اِستٿتي پراپت ٿي ٿئي. انهيءَ استٿتيءَ لي ته سالڪن بيشمار نالا رکيا آهن ۽ اچا به رکندا پيا، ڇو ته اُنجو اظهار ليل ته اَڏوُرو ۽ اَڌوُرو پيو لڳي. اُنجي آزموُدو غير محسوُس ته نه آهي پر غير مشخص ته ضروُر آهي. اي اَلف جو بيان ڪيترو ڪري ڪيترو ڪجو؟ جيترو ڪر اوترو ٿورو. چئي چئي، وري چئجي ته اي اَنت، اي اَنت! مالڪ پاڻ اي اَنت، ته سندس ملاپ جو مشاهدو به اي اَنت آهي.

پلا ڏسو ته رواجي اکرن کي جڏهن نظم جي صوُرت عطا ٿئي ٿي، نظم کي جڏهن

(۱۹) دبوستانِ کیا نیشانِي - تهه باجي شبد انـاحد باڻـي
تَهه چندُ نه سوُرج پوڻ نه پاڻِي - ساکي جاڳي گوُرمکهه جاڻِي.

واڳهه رامڪلي، پکت بيڻي، شبد (۱)

(۲۰) بيڻ رسال وَجاوي سوني - جاڪي ترپوڻ سوجهي هوني
نانڪ بوُجهه اِهه بِڌ گورمت - هر رام نـام لـسو لاپـا.

واڳهه ماروُ، محلا پهلا، سولهو (۱۱)۱۸

(۲۱) ساچا شبد جِنان مَن پايا - پوُرب لکيا تني ڪمايا
سچو شيوهه سچ ڌ ياوهه - سچ رتي ويچاري هي.

واڳهه ماروُ، محلا تيجا، سولهو (۱۰)۷

(۲۲) واجي پوڻ تي آپ وَجائي - شو شڪتي دِيهه مهِ پائـي
گور پرسادي اُلٽي هووي - گيان رتن شبد تاهـا هـي.

۱۳(۲)

(۲۳) باجهه باجي ڌُن آڪارا - آپ وَجـائـي وَجـاوڻ هـارا
گهٽِ گهٽ پوڻ وَهي اِڪ رنگي - مِل پوڻي سب وَجاندا.

۱۸(۴)

(۲۴) ڪِرت بُجهي سيتل آگهاُئي - سُن انحد بِسم پئي بِسماد
اُنحد پيا نانڪ مَن ساچا - پوُرن پوُري نـاد.

واڳهه سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۶۹)

(۲۵) پوُري گور تي محل پايا - پت پرگٽ لوئِي
نانڪ اُنحد ڌُني در وجدي - مليا هرُ سوئِي.

واڳهه سارنگ، محلا چوٿان، وار (۲۸)

(۲۶) جِيتا اُندر جيتُ شبد هي - جِت شهه ميلاوا هـوءِ
اِن شبدي جَگ اَنڌير هي - شبدي پرگٽ هوءِ.

(۳۳)
[سلوڪ محلا تيجا]

(۲۷) گهر مهه گهر دکاءِ ديءِ - سو ستگور پرکهه سُجاڻ
پنچ شبد ڌُنڪار ڌُن - تَهه باجي شبد نيشاڻ.

واڳهه مـلار، محلا پهلا، وار (۲۷)

(۲۸) پنچي شبد وجي مت گورمت - وڏ ڀاڳي اُنحد وَجيـا
آنند موُل رام سب ديکيا - گور شبدي گووِنـد گجيا.

واڳهه ڪانڙا، محـلا چوٿان، وار (۷)

---

۱. پوماڻما. ۲. آستان. ۳. سکيا، اُپديش. ۴. بنسري. ۵. نيئي لوڪ. ۶. جيـو جنـت.
۷. ساس، پـراڻ. ۸. ترپت تيڻ. ۹. اَشچرج، تعجب. ۱۰. عزت، مانَ. ۱۱. اَنـدر بـ.
۱۲. اوُندهه اَندڪار. ۱۳. روشنائي، سوجهرو. ۱۴. پرگهٽ نئي ٿو. ۱۵. سارَ،

(١٠) اُوَندَ پاڻي وَڄي واڄائي - واڄي اَنهد تُوري
ڪهه نانڪ ميع ورُ[1] گهر پاپا - مِري لاڳي جي سگل وِسوُري[2].
راڳ وڏهنس، محلا پهريان، ڇنت (۴)١

(١١) ڪمل[3] پرگاس[4] سدا رنگ راتا - اَنهد شبد وڄايا
تن من نرمل نرمل باڻي - سچي سچ سمايا.
راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (٧)

(١٢) گور دکلائي مُوري[5] - جِت مرگ پڙهه[6] هيع ڇوري
مونڊليئي[7] دوراهي - باجيئلي اَنهد باجي.
راڳ سورٺ، ڪمر صاحب، شبد (١٠)

(١٣) اَن دِن ميل[8] پيا من مانيا - گهر مندر سوهائي[9]
پنچ شبد ڌن اَنهد واڄي - هر گهر ساڄن[10] آئي.
راڳ سوُهي، محلا پهلا، ڇنت (١)٣

(١٤) اَنهد شبد وڄائي هر[10] جيئُ گهر آئي - هر گڻ گاوهه ناري[11]
اَن دِن پگت ڪرهه گور آگي - سا ڌن[11] ڪنت[10] پياري.
راڳ سوُهي، محلا ٽيجا، ڇنت (١)٥

(١٥) اِهه من ناچيع ستگوُر آگي - اَنهد شبد ڌن تُوُر[12] وڄنتا
هر هر اُستت[13] ڪريُ دِن راتي - رک رک چرڻ هر تال پوُر ليتا.
راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)٣

(١٦) ڪرتن نرمولڪ هيرا - آنند گڻي گهيرا[14]
اَنهد باڻي پوُرنهي[15] - سنتن هٿ راکي ڪوُنهي[16]
مُن سماڌ غنا تهه آسن - ڪيول[10] برهم پوُر اهه باسن
پگت سنگ پرپ گوشٽ[17] ڪرهه -
تهه هرک[18] نه سوگ[19] نه جنم نه مرڻ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجان، شبد (٣٥)

(١٧) گهر سپاگي[20] شبد واڄي - ڪلا[21] جِت گهر ڌاريا
پنچ دوُت کد وس ڪيتي - ڪال ڪنٽڪ[22] ماريا.
راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، آنند صاحب (٥)

(١٨) جِهه[11] سمرن هوءِ مڪت دتار - جاهِ بِڪنت نهي سنسار
نربهء[11] ڪي گهر اناهد تُور - اَنهد بهه سدا پرپوُر.
راڳ رامڪلي، ڪمر صاحب، شبد (٩)

---

١. پتار. ٢. دکدور. ٣. هردي روُپي ڪمل گل. ۴. نڙي پيو. ٥. سچي راهه. ٦. وکار. ٧. بند کيو. ٨. سنجوڳ، ملاپ. ٩. من موهيندڙ لڳي ٿو. ١٠. پرماتما. ١١. جگياسوُ استري. ١٢. ترائوُن. ١٣. مهما، جس. ١۴. ساگر. ١٥. ملڪيت. ١٦. چابي. ١٧. ڳالهه ٻولهه، گفتگوُ ١٨. سک. ١٩. دک. ٢٠. خوش نصيب. ٢١. شڪتي. ٢٢. ڪنڊو يا ڏنڀ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۷)۸

(۳) شبد مريءِ سو مر رهيءِ – ڦر مريءِ نه دوُجيءِ وار[1]
شبديءِ هي لي پائيئيءِ – هر نامي لگسي پيار.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۲۱)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۴) ستگور ملئي اُلٽي ڀئي[2] – نوُند خرچئو ڪاءِ
اَنارهه سِدي پڇيءِ لڳيا ڦرن – نِج گهر وسيءِ نج تاءِ
اَنهد ڌُني سد[3] وَجدي – اَن مَنِ هر لو لاءِ
نانڪ هر ڀڳت ٿنان ڪيءِ من وسيءِ – جن مستڪ لکيا ڌُر پاءِ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۳)

(۵) اَنهد واجيءِ سهج سُهيلا[4] – شبد اَنند ڪري سد ڪيلا[5]
سهج[6] غفا مهه تاڙي[7] لائي – آسڻ[8] اوُچ سواريا جيئو.

راڳ گوڙي محلا چوٿان، شبد (۳۰)

(۶) هر اَنتر واجا پوڻ[9] هيءِ ميري گووندا –
هر آپ وَجائي تئو واجيءِ جيئو
هر اَنتر نام ندان هيءِ ميري گووندا –
گور شبدي هر پرڀ گاجيءِ[10] جيئو.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۸)

(۷) گور ڪيءِ ڀن مٽيا ميرا ڀرم –
گور ڪيءِ ڀن پيکيو[11] سڀ پرهم[12]
گور ڪيءِ ڀن ڪيئو راج جوگ – گور ڪيءِ سنگ تريا سڀ لوگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اسٽپدي (۱) ۲۳

۸) سن[13] سماڌ[14] – اَنهت تهه ناد
ڪهڻ نه جائي – اَچرج بِسماد[15].

راڳ آسا، محلا ٽيجا، چيت (۴)۲

۹) تهه اَنيڪ واجي[16] سد اَنهد هيءِ – سچي[12] رهيا سمائي
اِءَ ڪهيءِ نانڪ ستگور مليئي –
ڌاوَت[17] ٿمیا[18] نج گهر وسيا آئي.

اهنڪار نورت ڪري ٿو. ۲. من اَندرئين طرف ٿئي ٿو. ۳. هميشه. ۴. سکي، پرسن.
خوشبوُن. ۶. گيان. ۷. سماڌي. ۸. پٽنڪ. ۹. ساس. ۱۰. وڄي ٿو، ڳائي ٿو. ۱۱. ڏٺو.
. پرماتما. ۱۳. شانتي. ۱۴. سماڌي. ۱۵. وڏنشو، تماشو. ۱۶. واجا. ۱۷. چنچل.
. اُستت ٿئي ٿو.

(١١) أنحد شبدُ، يا ڏني.

(١) برلر بدارت جن کهٽ وسيا - سهڄي رهي سماني
شبد رلي سي رنگ چاڙ لي - راني سهج سُيانـــي
رسنا شبد وچار رس ماڻي - لال ڀئي رنگ لانـــي
رام نام نهڪيول ماٿيا - من ڪرپتيــا سالمه آنـــي
پنهمه پڙهه پڙهه موني سب ٿاڪي -
پرم پيڪ نڪي پيکداري
گرو پرساد نرنجن پــايــا - ساچو شبد وچـــاري
آواگون اوار سنج رانـــي - ساچ شبد مـــن پـــايـــا
سڪور شيو سدا سک پائيتي - جن وچهه آپ گـــوايا
ساچو شبد سهج ڏن اهو - من ساچي لو لانـــي
آگـــم آگوچر اسام نرنجن - گرومکه من وسانـــي
ايڪس مهه سب جگتر ورليو - ورلا ايڪ پڇاڻـــو
شبد مري تان سب ڪڇ سوجهي - آن دن ايڪو جاڻو
حسو ندر ڪري سوئي جن بوجهي -
هور ڪهنا ڪٿن نه جاني
نانڪ نام رلي سي بيراڳي - ايڪ شبد لو لائي.

[راڳ سارنگ، محلا تيجا، اشٽپدي (٣)]

(٢) گيان ڪيد مهه - گيان پرچند
ٿيو اڏ پنود - ڪوڏ آنند.

سري حب صاحب،
محلا پهلا، پوڙي(٣٦)

---

١. هردو، آندر. ٢. سپاوپڪ. ٣. ڳوڙهو، سهڄو. ۴. بولر، شُڌ. ٥. مونُ ڌاري. ٦. پرمالما. ٧. جمع مرڳ. ٨. آهڪار. ٩. گيان. ١٠. ڪرپا. ١١. سمجهي لو، سڃاڻي لو. ١٢. سچا ويراڳي. ١٣. پرڪاش ٿئي لو. ١۴. أنحد شبد يا ڏلي. ١٥. ٻڏڻ پر اچي ٿي. ١٦. خوشيون، جشن.

(٣) شبد مري سو مر رهي - ڦر مري نہ دوجي وار
شبدي هي ني پاڻيئي - هر نامي لڳي پيار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٨

(۴) ستگور ملئي اَنتي پئي - نوند خرچئي کاءِ
آنار هِ سِدي پئي لڳيا ڦرن - نِج گهر وسي نج آساءِ
اَنهد ڌني سد وڄدي - اُن من هر لِو لاءِ
نانڪ هر يڪت تنان ڪي من وسي - جِن مستڪ لکيا ڌرِ پاءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٥) اَنهد واڄي سهج سُهيلا - شبد اَنند ڪري سد ڪيلا
سهج غفا مهِ تاڙي لائي - آسڻ اوچ سوار جيئُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٦) هر اَنتر واڄا پَوڻ هي ميري گووندا -
هر آپ وڄائي تئُ واڄي جيئُ
هر اَنتر نام ندان هي ميري گووندا -
گور شبدي هر پرڀ گاڃي جيئُ.

راڳ گوڙي محلا چوٿان، شبد (٣٠)

(٧) گور ڪي ڀن مِتيا ميرا ڀرم -
گور ڪي ڀن پيکيو سڀ پارهم
گور ڪي ڀن ڪيئو راج جوڳ.- گور ڪي سنگ تريا سڀ لوڳ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(٨)

(٨) سُن سماڌ - اَنهت تهِ ناد
ڪهڻ نہ جائي - اَچرج بِسماد.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، استپدي(١) ٢٣

(٩) تهِ اَنيڪ واڄي سد اَنهد هي - سچي رهيا سمائي
اِءُ ڪهي نانڪ ستگور مليئي -
ڌاوت ٿمِيا نِج گهر وسيا آئي.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، چهنت (۴)٢

١. اهنڪار نورت ڪري ٿو. ٢. من اَندرئين طرف ٿئي ٿو. ٣. هميشه. ۴. سکي، پرسن. ٥. خوشيون. ٦. گيان. ٧. سماڌي. ٨. ٿنڪ. ٩. ساس. ١٠. وڄي ٿو، ٻاني ٿو. ١١. ڏٺو. ١٢. پرماتما. ١٣. شانتي. ١۴. سماڌي. ١٥. روشنو، تماشو. ١٦. واڄا. ١٧. چنچل.
[illegible]

(١١) آنحد شبدُ، يا ڌُني.

(١) پرلم پدارٿ جن گهٽ[1] وسيا - سهڄي[2] رهي سمائي
شبد رتي سي رنگ چاوُلي[3] - رالي سهج[2] سُيائي
وسيا شبد وچار رس ماڻي - لال پئي رنگ لائي
رام نام نهڪيول[4] حاڻيا - من ترپتيا سانت آئي
پنڊت پڙهِ پڙهِ موني[5] سڀ ٿاڪي -

پرم پيکَ نڪي پيکداري
گرو پرساد نرنجن[6] پايا - ساچي شبد وچاري
آواڳوڻ[7] نوار سهج[6] رالي - ساچ شبد مَن پايا
ستگرو شيو سدا سک پائيئي - جن وچهُ آپ گوايا
ساچي شبد سهج[9] ڌُن اُپجي - من ساچي[6] لڳو لائي
اگم اگوچر[6] نام نرنجن[6] - گُرمک من وسائي
ايڪس[6] مهه سڀ جگتو ورتي - ورلا ايڪ[6] پڇاڻي
شبد مري تان سڀ ڪڇ سوُجهي - اَن دن ايڪو جاڻي
جسنو نَدر[10] ڪري سوئي جن بوُجهي[11] -
هور ڪهڻا ڪتڻ نه جائي
نانڪ نام رتي سي بيراڳي[12] - ايڪ شبد لڳو لائي.

[راڳ سارنگ، محلا تيجا، اشٽپديِ (٢)]

(٢) گيان کنڊ مهه - گيان پرچنڊ[13]
تهي[14] ناد[15] بنود - ڪرڊ[16] انند.

سري جپ صاحب،
محلا پهلا، پوڙي(٣٦)

---

١. هردو، اندر. ٢. سپاوڪ. ٣. ڳوُڙهو، سهڻو. ٤. پولو، شُڌ. ٥. مونُ ڌاري. ٦. پرماتما. ٧. جمڻ مرڻ. ٨. اهنڪار. ٩. گيان. ١٠. ڪرپا. ١١. سمجهي ٿو، سڃاڻي ٿو. ١٢. سچا وراڳي. ١٣. پرڪاش ٿئي ٿو. ١٤. انحد شبدُ يا ڌُني. ١٥. بدڻ ۽ اچي ٿي. ١٦. ڪوُشون، جشن.

(۳۰) اَگيان تِرشنا اِس تَنهه[1] جلائي -
تسدي پُوڄهي جو گُور شبد ڪمائي
تَنُ مَن سيتل ڪروڌ نوارِي - هؤمي مار سمايا .

(۳۱) جَهه جهه ديکان تهه ايڪُو[2] سوئي - اِهه گُور مت بُڌ[3] پائي
مَنُ تن پران ڌري اِس آگي - نانڪ آپُ[4] گوائي .

(۳۲) گُور ڪا شبد رتن هي - ڪر چانڻ آپُ[4] دکايا
آپڻا آپُ[5] پڇاڻيا - گُور متي سچ سمايا .

(۳۳) سُپنتو[6] سنسار سب بازي[7] - سب بازي کيلُ[7] ڪلاوَنگو
لاهُا[8] نام گُور مت لئي چالهه - هر درگهه[9] پئذا جاوَنگو .

(۳۴) پاءِ[10] پگت[11] گُورمتي پائي - هؤمي وچهه شبد جلائي
ڏاوَت[12] راکي ناکِ[13] رهائي - سچا نام منِ وسائي .

(۳۵) اَنتر[14] آء وسي - گُور شبد وچاري کوء
نانڪ شبد مري من مانيئي - ساچي[15] ساچي سوء .

(۳۶) گُورمتي گيان رتن من وسي - سب ديکيا اُوهر[2] سُپاء
نانڪ ستگُور بُوهتي[16] وڏياگي چڙي - لي پؤجل پار لنگهاء .

(۱۵)

راڳ ملار، محلا
ٽيجا، شبد (۷)

راڳ ملار، محلا
پهلا، وار (۲۵)

راڳ ڪانڙا، محلا
چوٿان، اشٽپدي (۵)۵

راڳ پرڀاتي، محلا
پهلا، اشٽپدي (۴)۲

سلوڪ، محلا ٽيجا،
(۳۳)

(۳۴)

تن بدن . ۲. پرماتما. ۳. بُڌِي، سمجهه . ۴. اهنڪار. ۵. پاڻُ. ۶. سپني وانگر. ۷. کيل، ناٽڪ.
ـاپ، فائدو. ۹. مانَ شان مان. ۱۰. پريم. ۱۱. ڀڳتي . ۱۲. چنچل، پتڪندڙ . ۱۳. اَستر،
ـاگر . ۱۴. هردي ۾ . ۱۵. اهڙي ستپُرش جي . ۱۶. جهاز .

(۲۰) اِهہ حگ جَلتا لدِّي آيا - گور کيءِ شبد سَماء[۲]
شبد رلي سي سيتل ٿئي - نانڪ سچ کماء۔
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۲)، سلوڪ محلا تيجا

(۲۱) ساها گٿهہ نہ ڪرهہ ٻيچار - ساهي اوپر ايڪنڪار[۳]
جس گور ملي سوئي ٻڌ جاڻيءِ - گورمت هوءِ تہ حڪم پڇاڻيءِ۔
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۱)۴

(۲۲) ٻدَن نُوڙ چرن ڪمل د رڙائي - ايڪ شبد لدو لائي
اَلڌ ڪوُپ پکيا نسي ڪاد ہو - ساچ شبد ٻِڌ آئي۔
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۶)

(۲۳) گور ڪا شبد رتن هـيءِ - هيِرِي[۵] جِس جڙاء
شبد رتن جِس مَنُ لاگا - اِيهہ هوُلسا سماء
شبد سيتي مـن مِليا - سچي[۳] لايا پياء[۶]۔
راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب، پؤڙي (۲۵)

(۲۴) هوم جُهِا[۷] نهي جاڻنا - گورمي ساچ[۳] پڇاڻ
نام ٻنا ناهي در ڍوهي[۸] - ڪوُڙا آوڻ[۹] جاڻ۔
راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (۱۰)

(۲۵) قدرت دیکہ رهي من مانا - گور شبدي سڀ برهم[۳] پڇانيا
نانڪ آتم[۳] رام سباپنا[۱۰] - گور ستگور اَلکہ لکانا۔
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۵)۲۲

(۲۶) ڪِس سيوي ڪِيءِ ڪس سالاهي - ستگور سيوي شبد سالاهي
سچيءِ شبد سدا مَت اوُتم - اَنتر ڪمل پرگاسي هـي۔
راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (۳)۵

(۲۷) حبُّ تبُ سدهہ هو رکوني ناهي - حب لگ گور کا شبد نہ ڪماهي
گور ڪيءِ شبد مليا سچ[۳] پايا - سچي[۳] سچ سمائدا۔
- ۱۶(۱۲)

(۲۸) هيون[۱۱] ڪس گور شبد ڪمائي - هر[۳] سءُ سدهي رهيءِ سمائي
گور ڪرپا تـي مليءِ وڏيائي - هؤميءِ روگ نہ تاها هـي۔
۱۴(۹)

(۲۹) ڪايا ڪنچن[۱۲] شبد وپچارا - تِتي هر[۳] وسيءِ جِسدا اَنت نہ پارا وارا
اَن دِن هـر سيوهــــ سچي باڻي - هر جيءُ شبد مِلاندا۔
۲۱(۱)

---

۱. ترشنا هي باهہ ٻہ جلندو. ۲. نظر ٻہ. ۳. پرماتما. ۴. کوُهہ. ۵. هيرو، جواهر. ۶. پرماسا، ترير. ۷. حب. ۸. داخلا. ۹. جمڻ مرڻ. ۱۰. سمايو پيو آهـي. ۱۱. جيڪري مکتي حاصل ڪرڻ تا. ۱۲. سون.

(۱۰) گور ڪي ساکي[1] اَمرت باڻي - پيوَت هــي ڀـروانڻ پيا
درد رسن ڪا پرِتم[2] هوويءِ - مڪت ڀڳتي ڪري ڪيا؟

راڳ آســا، محلا پهلا، شبد (۳۸)

(۱۱) گور ڪي باڻي نام وَجائي - نانـــڪ محل شبد گهر پائي
گورمت ستِ سر[3] هرجل نايا[5] - دُرمت مَل سڀ ڏُرتَ[6] گوايا.

راڳ آســا، محلا تيجا، شبد (۵)

(11)

(۱۲) جن ڪو پوتيءِ[7] پن تنان گورؤُ ملائي - سچ باڻي گور شبد سُڻائي
جهان شبد وَسيءِ تهان دک جائي - گيان رتن ساڇيءِ[8] سهج سمائي.

(۱۳) جگ موهه باڌا بهتيّ[9] آسا - گورمتي اِڪ ڀئي اداسا
اَنتر نام ڪمل پرگاسا - تن ڪئُ ناهي جم ڪي تاسا[10].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۲)۲

(۱۴) مَن تَن سيتل سيگار سڀ هوُتا - گورمت رام پرگاسا
نانڪ آپ اَنگرهه ڪيِتا[11] - هم داسن داســا.

راڳ آســا، محلا چوٿان، ڇنت (۳)۲

(۱۵) گورمت من ٺهراليئيءِ[12] ميري جندڙيئيءِ -
اَنت نه ڪاهوُ ڏولي[13] رام
من چندڙا ڦل پايا - هــر پرڀ گڻ نانڪ باڻي پواي رام.

راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، ڇنت (۱)۱

(۱۶) شبد چين[14] من نرمل هوويءِ - تان هر ڪي گڻ گاويءِ
گورمتي آپيءِ آپ پڇاڻيءِ - تان نِج[8] گهر واسا پاويءِ.

راڳ وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (۲)۲

(۱۷) ستگور نــو سيڪو وِسڪــدا[15] - جيتا جگــت سنسار
ڏنيءِ مڪت نه هوئي - جِچر[16] شبد نه ڪري ويچار.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (۲۱)، سلوڪ محلا تيجا

(۱۸) گهت گهت اَنتر برهم[8] لُڪايا - گهت گهت جوت سَبائي
بجر[17] ڪپاٽ[18] مڪتي گــورمتي - نربهيءِ[8] تــاڙي[19] لائي.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (۶)

(12)

(۱۹) گور ساکي[1] اَنتر جاڳي - تان چنچل مت تياڳي
گور ساکي ڪا اُجيئارا[20] - تان مٽيا سگل اَنڌارا.

---

۱. سکيا، اپديش. ۲. ڪانکي، پياسي. ۳. سمرن ڪجي لو. ۴. ست سنگت. ۵. وهنجي لو. ۶. وڪار، ترشنائون. ۷. پلؤ، ڀڳيه ۸. ۸. پرماتما. ۹. گهڻي. ۱۰. ڊپ. ۱۱. ڪــرپا، مهر، ٻاجهه. ۱۲. ايڪاگر ڪيو آهــي. ۱۳. ڀٽڪي. ۱۴. گــرهڻ ڪجي. ۱۵. ڏسي لو. ۱۶. جيستائين. ۱۷. پٿر جهڙو، اَگياني انڌا. ۱۸. مغز، ٻڌي. ۱۹. ڌيان لڳايو. ۲۰. روشناڻي، سوجهرو.

آپ ڇڏائي سو سپ ڪِڙ ڇائي - گرو ڪئي شبد هر نار وڪائي
اَن ڏِن نام رَلسا ڏِن والي - مسايا مسوهه ڇڪاها هي
شبدي اَڪَٿ ڪَٿي سالا هي - مري پرڀ ساچي ويهرواهي
آپي ڪُڙ ڏالسا شبد ملائي - شبدي ڪا رس لاها هي
سي حَسن ملي ڏُر آپ مِلائي - ساچي پاسي شبد سُهائي
نانڪ ڪَن ڪِڙ گاوي نس ساچي - ڪِڙ گاوهه ڪُڙي سَماها هي.

[راڳ مارو، محلا پهريون، سولهو (۱۳)]

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (۴)
(۳) جِن شبد گورو سُڙ منّيا - تِن مَن ڏِيايا هُمر سوءِ
اَن ڏِن هِڪي رَتا - مسنُ لسن لرمسل هسوءِ.

سري راڳ، محلا پهريون، چهه پاتي (۲)۱
(۴) بَليا گور گيان اَلڪ پرا پِسيا - هر وِن پداريت لاڏا
هؤمي روڳ گيا دک لاٿا - آپ آپي گورمس ڪاڏا.

راڳ مانجهه، محلا پهريون، اِشتپدي (۱)۷
(۵) اَمرت پاڻي گور ڪي مٺي - گورمکِ ورلي ڪنهي چَکي ڏٺي
اَنتر پرڳاسُ مها رس پيوي - ڏر سچي شبد وڄاوٽيا.

۱۸(۴)
(٦) گور ڪا شبد ڪر ورلا بُوجهئي - آپه ماري تان لِر پوُڙ سوُجهئي
ڦِر اوهُ مسري نسه مرٿا هووي - سهجي سچ سماوٽيا.

(۳۰)
(۷) اَڪٿو ڪٿيئي شبد سُهاوي - گورومتي مَن سچو پاوي
سچو سچ رَوهس ڏِن والي - اِهُ مَن سچ رنگاوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا پهريون، وار (٦)
(۸) ناءِ پڙهيئي ناءِ بجهيئي - گورمتي وِچارا
گورمتي نام ڏَن ڪَنيا - پڳتي پري پنداوا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۵)
(۹) گور ڪا اهي سدا اَبناسي - گور ڪئي اهي ڪَٽي جم قاسي
گور ڪا اهي جِيءَ ڪي سنگ - گورو ڪئي اهي رچي رام ڪئي رنگ.

---

۱. جڳي لو. ۲. پسرماتما. ۳. مچيو آهي، قبول ڪيو آهي. ۴. اپار، حليو. ۵. اهنڪار. ٦. نورس، دوُر، ختم ڪيو. ۷. گورؤءَ ڏناران. ۸. نٿي لوڪ. ۹. سمجهي. ۱۰. ويچار آهي. ۱۱. لهجل، قائم.

(١٠) ستگور جو شبد ۽ گورمت.

(١) سچ هو[1] نام سچ هي سرٽا - سچ گور شبد جتي لگ ترٽا
آڪٿ ڪٿيءِ دهڪي اپرنپر - ڦُسن[2] گرپ نه جونِي جايا
گور بن موکه مکت ڪنهُ پائيئي - بن گور رام نام ڪنهُ ڌ پائيئي
گورمت ليهُ تره پوُ دُتر - مکت پئي سکه پايا
گورمت ڪرشن گووردن ڌاري[3] - گورمت ساگر[4] پاهڻ تاري
گورمت ليهُ پرم پدُ پائيئي - نانڪ گور پرم چُڪايا
گورمت ليه تره سچ تاري - آنسر چيتهُ ردي مُراري
جم ڪي ڦاهي ڪاٽه هر جپ - اَڪل نرنجن[1] پايا
گورمت پنچ[5] سکي گور پائي - گورمت اگن نوار سمائي
من مکه نام جپه جگ جيون - رد انتر الکه[1] لکايا
گورمت بولهه هر جس سوچا[6] - گورمت آکي دهکه اوچا[1]
سروڻي نام سُڻيءِ هر باڻي - نانڪ هر رنگ رنگايا.

[راڳُ مارو، محلا پهلا، سولهو (٢٠)]

(٢) سڀ رس دهي اندر پائي - وِرلي ڪنهُ گور شبد بُجهائي
اندر کوجيءِ[7] شبد سالا هي - باهر ڪاهي جاها هي؟
وڻ چاکي ساد[8] کسيءِ نه آيا - گور کيءِ شبد امرت پيتايا
امرت پي امرا[9] پد هوئي - گور کيءِ شبد رس تاڻا[10] هي

---

١. پرماتما. ٢. پوءِ، وري. ٣. پربت کي آگر تي کنيو. ٤. ساگر. ٥. پنج گڻ. ٦. شُڌ، پوتر. ٧. ڳولها ڪري. ٨. سواد، چشڪو. ٩. نهچل، قائم. ١٠. لن کي.

حي جيئري سڄاڻ ۽ سچيت نہ ٿئين تہ مرڻ وقت ڪر اُجي جاڳائيندءِ؟ جي سهڻو آئي لنو ليءِ، تہ مُٺي بہ ڪافي موقعو ماندءِ. پريتم کان وڇڙي وڃ آهن. جي سڌوگہ جي سڪ اُنئي نہ ڪر اوجاڳر، اولو وڪہ اڪير سان ۽ فنا ٿيءُ فراق ۾. نثار ٿي وڃ نام مٺان تہ نوازي ٿي ۽ نوازش ٿئي. واسنا جو سهڻا گل، سندر ڦل، عطر، عنبر ۽ ڪستوري پئي ورائيندي. اُمرت ڌارا پئي اچي وسي. جن جا ليڪ ٿند پرنيل هوندا، سي ڪيئن ڇهوائي جهلبندا ۽ پرساد پليءِ پائيندا؟ جاڳ، جاڳ! اِ، تہ ڪيئن جو ڪافلو ڪوچ ڪري وڃندءِ.

واسنا جو جهولن پهر، پرڀات جو پهر، برانهه ڪال، اَنئي اُمرت ويلو. اُنهيءَ اُسر ويل اُٺي، دنيا جي دامن کان دور ٿي، پريتم جي پريم ۾ ولهي، نام جو سمرن ڪر تہ سچو ڏيهن سڦلو ٿيئي. اِنهيءَ شانتيءَ ويلي، مالڪ جي مهر جو ميهن وسي ٿو. صاحب چون ٿا تہ جي اِنهيءَ ويلي جاڳي، اُمرت ڌارا جو اِشنان ڪن ٿا ۽ ڀڳوان جو ڌيان ڪن ٿا، اهيئي آهن سڀ پرش، اُلک پرش، اڳم پرش، اُناهي پرش. اهيئي اُمرتا پرتين ٿا.

اي پندا، تون بہ ڪيئن جنمن کان گهري اونگهہ ۾ رهيو آهين. هن جنم ۾ تہ هاڻي اُک پٽ. قيامت اچڻ ۾ ڪهڙي دير آهي؟ سو پريتم جي ذڪر ۾، وڇوڙي جي فراق ۾ تہ ڪج اُلفت جا اَفسانا لِک، حسرت جون هڇون هار، سڪ سوز جا ساز وڄاءِ، اِلاهي عشق جا آواز اُٿار ۽ دردي آلاپ ڳاءِ، تہ من دلبر جي در تائين پهچن، تہ مــن ڳُجهو سڏ ٻڌ سٽائي، عرض اُگهامڻي، غم جا ڳوڙها ڳڙن ۽ وصل جي وڙوُنهہ لڳي. جاڳڻ وڳر لڌڻ جو تہ آهي. اُهو جاڳڻو تہ هُياري شراب، چور چڪار، ڀوڳي ۽ روڳي سڀ پيا ڪن. جي رنگ ۾ رنگجڻو آئي، تہ اکين جي اوجاڳي سان، من کي بہ سڄاڳ، سچيت ۽ سرتشت ڪر. جي من سڄاڳ آهي تہ اکين جي ننڊ بہ ڪانہ نقصان ڏيندي. جي من سچيت آهي تہ مانجهي سنسڪار، سڀئي پڻ بہ ڪونہ ايندا. جي من سريشت آهي تہ سهڻو ساجن، ننڊ مان بہ اُٿاري، اچي جهولي ڀريندءِ، چو تہ لنهي تُوقيف ڪيس بہ ڦٽائيندي. سڪ اکيان ساجن خود پيوس ٻانهو ٿي ٿو پئي. معشوقي مونسو مٺائي، خود مونالح منگتو پٺي ٿو. اِها بہ پرماتما جي پلئمازي آهي، روحاني راز جو رمل آهي. صاحب فرمايو آهي.

(١) ڪِيا سُتا ڪيا جاڳنا - گُرمک لسي پرواڻ
جِنان ساس گراس نہ وسري - سي پُوري پُرک پردان.
(راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٢))

(٢) دالي صاحب سندڙيا - ڪِيا چلي تس نال
اِڪ جاگندي نا لهن - اِڪنا سُتيا ديہ اُٺال.
(سلوڪ، شيخ فريد (١١٣)، [سلوڪ محلا پهلا])

قلمَ مساجني ڪيا سدائيڪيءَ - هردي هي لِکِ ليکُ
سدا صاحب ڪي رنگِ رهيءَ - ڪبهوُ نہ ٿوُنس ڀيکُ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

هِتي صاحب، سادڪ کي چتائين ٿا، تہ هرنام جي جپڻ، ڇپڻ، ڳائڻ، ٻُڌڻ، ٻڌائڻ، پڙهڻ يا لکڻ مان، ڪجھ ڪُڇ ٿيل نہ نڪرندو، جيسيتائين ڪ نام ۾ نشچو نہ هوندو، نام جو سڪ ۽ شردا سان سمرن نہ ڪبو، من اوُجل، نرمل ۽ پوتر نہ هوندو، پنهنجي وڪار ناس نہ ٿيل هوندا، نيت، ڀاونائون ۽ ويچار ڌارا شُڌ نہ هونديون ۽ دُئي ۽ ڏيهہ جو ڏوُرو ختم ٿيل نہ هوندو. رام نام سان شروعات ڪري، آخرين رام نام ۾ سمائجي وڃڻو آهي. باقي مُکَ سان "رام رام" تہ سيڪو پيو چوي، پر انهيءَ پوڪ پولڻ مان يا انهن اکري آوازن مان، نہ سچو ساز وڄندو، نہ سچو سوز لڳندو ۽ نہ مٺو سواد ايندو. سوز جاڳندو تڏهين، جڏهين هردي روُپي رباب جي تارن تي، اهو سُر وڄندو. مٺو سواد ايندو تڏهين، جڏهين سداري گهڙين مان نڪري، اڪو اونڪار ۾ سمائجي وڃبو. تنهن ڪري، اي بندا، رڳو ويدن، سِمرتين، شاسترن، پُرانن ۽ پوٿين ٻُڌڻ يا پڙهڻ مان مُڪتي پراپت نہ ٿيندي، پر پستڪن جي ويچارن تي عمل ڪرڻ مان ايندي، رام رام جي اکرن گرهڻ ڪرڻ مان ايندي. انين رام نام جو سمرن من ۾ پاڻمرادو ٿيندو، نرسنسي ٿي، بنا ڪنهن رنڊڪ يا رخني جي. چِپن چورڻ کان اول، چِتُ چورڻو آهي. تنهن ڪري، صاحب فرمائين ٿا.

(١) لِکند يا لکند يا ڪاڳد مَس ڪوڙي - دوُجيءَ ڀاءِ سڪ پائي نہ ڪوڙي
ڪوُڙ لکيءَ ٿيءَ ڪوُڙ ڪما وهہ - جلِ جاوهہ ڪوُڙ چِت لاوڻيا.

راڳ ماجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي ٢٢ (٦)

(٢) نانڪ ناءُ خداءِ ڪا - دل هڇيءَ مُک ليهہ
اوُر دِواجي دُني ڪي - جوُٺي عمل ڪريهہ.

راڳ ماجهہ، محلا پهلا وار (٦)

اي بندا، هاڻي اهو صاف ظاهر ٿيو تہ نام جو فائدو فقط انهيءَ کي ملندو، جنهن جي هردي ۾ صدق ۽ سڪ، سچائي ۽ شردا آهي. اڄوڪو انسان غفلت جي ننڊ ۾ غلطان رهي ٿو. [illegible]و سگهي ۽ نہ وري اوديا جي اوُندهہ ۾ ڀٽڪندو هوندو. هوُ هميشہ سجاڳ، چيتن ۽ سرِشٽ هوندو. انهيءَ لحاظ کان، صاحبن جاڳرتي لاءِ ڪ وڏيڪ وزن ڏنو آهي. [illegible]وُ اپديش ڏين ٿا تہ اي بندا، تون آهين غفلت جي ننڊ ۾ اکوٽ، جنهن ڪري تنهنجي [illegible]در ۾ پنجن وڪارن وارا لٽيرا گُسي ويا آهن ۽ تنهنجي ڪلاڪايا، شُڌ ٻڌ، سوچ سمجهہ، هوش حواس، سڀ لُٽي پوُرو ڪيو اٿائون. اڃان بہ سُتي ــ سُتا سوُر ستائين پيا. پر [illegible]جاڻو اوجاڳي مان ڇا ڄاڻن؟ سي تہ سڄي عمر سمهيو پون. باقي جيڪي سڪ سوز ۾ سُتا [illegible]ن، سي پيا اُٿي ڪن ٻروچ جي پرڇڻ جي پچار ڪن. سي سڪ ڪيئن سمهن؟ سو سمجهڻ،

هي سرجڻهار سائين، شال مان سدائين پيو هريءَ جا ڪيرتن ٻڌان، ٻڌي اندر سان اوريان، جاڳيءَ سان جڳان ۽ اُنهيءَ وشرام پايان. آندران اَنليل ناهر ٻڌان ۽ ٻاهر ٻون ٻڌل اندر اوليان. اِهين چشمو ۽ ڦوهارو ٻئي ٻاڻ ۾ ملي پيا امرت اوليين ۽ اُنلائين ۽ مان پيو تران ۽ تران. اندر اورڻ ۽ چت سُرتيءَ سان ڪيرتن ٻڌڻ اڄايو آهي.

آنند سُکُ وڏ ڀاڳيو - سڳل منورٿ پوري
پاربرهم پرڀ پايا - اتري سڳل وِسوري.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب پوڙي (٤٠)

هي ڪرتار ڪرپالوءَ، مون کي اهڙي مت ڏي ۽ اهڙي سکيا ڏي، جو مان هريءَ جا گڻ ٻڌي، وري ٻين کي نه ٻڌايان ۽ جيءَ، ٻين کي جڳايان. جو مون کي ٻڌائي تنهن تان ٻاڻ قربان ڪريان ۽ جو مون کان ٻڌي تنهن تان ٻي سر صدقي ڪريان. نه سر ساڻيان ۽ نه سراڻ جو صرفو ڪريان. رام نام تان ٻاڻ گهوري گهمايان. اهڙي سِر جي قرباني سهائي ليندي.

ڪرڻي ڪاڳو ڪر سُرتي - ڪر آچر سُناوي
جنم جنم ڪي مَل اُتري - من چندا پاوي
آوڻ جاڻا مِٽيئي - هر ڪي گڻ ڳاوي.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١٣)

جو نام جي مهما پڙهي ٿو، ويچاري ٿو ۽ عمل ۾ آڻي ٿو، اهو ٿي سچو پنڊت ۽ ودوان آهي، عاقل ۽ عامل آهي، عالم ۽ عابد آهي، عاليٰ انسان آهي، نه ته ڪل جي اجاڻ ڪان پر پنهنجي پرانيءَ سان. اُنهيءَ هر نام جو ليکو پڙهي ڦرلو ته پيا سڀ سندس ليکا چُڪتو ٿي ويا. هُن شبد ۾ سُرتي لڳائي، اندر اوري، سچ لڌو آهي ۽ سچ ۾ سمائجي، مُکتيءَ جو مارڳ پاتو آهي. دلبر سان دل لڳيءَ جو دام ڏني، دم لڳائي ٿو ۽ دمُ دمَ ۾ ملائي ٿو.

سو پڙهيا سو پنڊت بينا - گور شبدي ڪري وچار
اندر کوجي تتُ لهي - پائي موک دُئار.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا تيجا

هي خداوند، مان شال ڪاغذ، قلم ۽ مس قبي ڪري، تنهنجو سچو نام، سُرتيءَ سان هردي ۾ لکان ۽ لکي لکي ٻاڻ کي رنگ ۾ رڱيان ۽ اوسان تنهن جو انتظر لڳايان. هوند مان من کي مس ڪري، ٻڌيءَ کي ڪاغذ ڪري، پيار کي قلم بڻائي، چت سان وڏي تنهنجا ويچار لکان ۽ تنهنجي امرت ٻاڻي لکان. ڌن ڌن آهي اُهو قلم، ڪاغذ ۽ مس، جنهن سان سچي نام جي مهما اُڪرن لکجي ٿي. اهڙا ڪلڪ ڪلا جي قابليت نه، آهي ٻڌ قلوب ڪلا جي ڪماليت آهي، جا پلڪ ۾ ٻوليءَ سان ٻرڇو ڪرائي ڇڏي، لکي ۾ لڪاءَ لڳائي ڇڏي. سال جي ساڌنائن ڪانهوءِ ٿي، اهو لکي جو لڪاءَ اکي سگهي ٿو.

صاحب چون ٿا تہ اهو ڏينهن سڀاڳو آهي، جنهن ڏينهن مان پار برهم کي ڏٺو آن ٿو. ٻهار وڃان انهيءَ گهڙيءَ تان، جنهن مهل منهنجو من هري نام ۾ لڳل آهي. اي منهنجا دوستو اچو تہ سنساري سڀاڳپڻ ڦٽيون ڪري، ٻاڻ ۾ ملي، هري رس جو سواد وٺون. اڪو اونڪار جي شون وٺون، رڳ رڳ ۾، نس نس ۾، سواس سواس جي سُر تيءَ ۾ جپيون ۽ انهيءَ سان ئي نينهن جو ناتو نباهيون. هٿ پيلي وهنوار ۾ رڌل هجن ۽ مک رام ۾ رڌل هجي ۽ چت نرنجن ۾ ڪُتل هجي. جيئن سرير ۾ پران آهن ۽ گهٽ ۾ ساهہ آهي، تيئن شال پيو سائينءَ کي سڀاريان، ته جي پران نڪري وڃن، تہ بہ هونئڌ منهنجو پريم قائم هجي ۽ هردي جو واسو هريءَ جي چرنن ۾ هجي. اها ئي آهي سچي التجا ۽ اپاسنا، عاجزي ۽ عبادت، بندگي ۽ رياضت، سادن ۽ سمادي، جا ڌڻيءَ جي درگاهہ ۾ داخلا وٺي ڏيندي.

کب لگ پراني لسيءَ سرپوهہ – جب لگ گهٽ مهہ ساسا
جي گهٽ جاءِ تہ ياءِ نہ جاسي – هر کي چرن نواسا.

راڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

مَن، منهنجو منُ نام کي مڃي، نام ۾ سچو صدق رکي. ايشور کي آرادي ۽ رنگ ۾ رچي. هي پروردگار، جي مان توکي مڃان ٿو يا تنهنجي ناليتي ٽهل شيوا ڪريان ٿو، تہ توتي ڪو ٿورو ٿدو ڪونہ ٿو ڪريان. مان تہ تنهنجي در جو بيگانو، پيڙو فقير آهيان. تون پيو داتما ڏين ۽ مان ڳٽڪور پيو وٺان ۽ وٺي، وڏيڪ گهران. اهو کي کيچ مانَ ڪٺو ڏي جو طلب ترپت ٿئي، طالب ۽ مطلوب ملي وڃن. رام نام ۾ ئي اها رمز رکيل آهي.

ٌتدنو شيوهہ تجهہ کيا دپوهہ – مانگهہ ليوهہ رهہ نهي
تون داتا جيئا سيا کا – جيئا انـدر جيئہ تهي.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۱)

هي مالڪ، مون تي مهر ڪر تہ تنهنجا گڻ ڳايان ۽ گڻن جو ويچار ڪري ۽ گڻن ۾ سمائجي وڃان. سنتن جو سنگ ۾ پيو پڳوان جو پڄن ڪريان. پيون ۾ گهمگهرو پائي ۽ گهونگهٽ پڪي، پنهنجي پياري پريتم اڳيان نچان، ڪُڏان ۽ متانس سر صدقي ڪريان، تہ من انين، نينهن جو نيايو پهچي، الست جو اقرار پورو ٿئي، پرانءَ جي نظر ناز عطا ٿئي، بيخودي اچي، الاهي مستي لڳي ۽ اکنڊ خمار چڙهي. تہ من انين کيس وٺان، وٺس وهان ۽ پانڌ پوان.

انسي روت رهہ من ميري – هر چرٽي چت لائي
بسر پئي گسٽ گاءِ موهر – نسريڻ سهج سمائي.

راڳ سارنگ، محلا پهلا، اشٽپدي (۳) ۱

هوا، ڀرٿوي، ٻرهمه ۽ آڪاس، ماضي، حال ۽ مستقبل، ڪالُ، ڪالُ ۽ اَڪالُ، جاڳرتا، سُپنو ۽ سُشوُپتي، وڏائُون، سڌائُون ۽ ننڍائُون، جپ، تپ ۽ نيم، شاستر، پُراڻ ۽ سمرتيُون، جيو، جسم ۽ جيمت، آدمي، حيوان ۽ پکي، اَناج، ميوا ۽ ڀاڄيُون، وڻ، ٽڻ ۽ ٻوٽا ۽ سنسار اندر جيڪي به ڏسڻ ۾ ٿو يا اَندازي ۾ اچي سگهي ٿو، سو سڀ اوآنڪار اکر مان اُپايل آهي. ٻوءِ به اوآنڪار اُجايو اَلپ آهي، اَڪٿ آهي، اَلک آهي. اوآنڪار ۽ ايشور، انهيءَ ۾ ڪو ڀيد ڪونهي.

سو ”اوم“ اکر، عبادت جي اَول عمارت آهي، اَنهدُ ڌني آهي، نرمل ناد آهي، اسم اَعظم آهي، الاهي ڪلام آهي. ”اوم“ اکر شبد آهي، ستگور آهي ۽ سرجڻهار به آهي. ”اوم“ اکر ۾ انهيءَ لوڪن جو سارُ سمايل آهي. سڀ هوم، يگيه، دان ۽ پن، ”اوم“ اکر سان شروع ڪجن ٿا. انهيءَ مُول منتر جي، جامعيت سان، وسيع خياليءَ سان، ڌيان ۽ ڌارڻا ڪرڻي آهي، زبان سان، ڪنٺ سان، هردي ۾ ۽ ناڀيءَ ۾. ليڪن روحاني رت ۾ چڙهي، ”اوم“ اکر جي پاٺ ۾، سُرتيءَ روح جي تند سان ٽُڙڪي، اوآنڪار کي چِت اندر چُٽو آهي. اهڙي ورن آتمڪ جاپ مان، ڏُن آتمڪ جاپ حاصل ٿئي ٿو، جڏهن ۾ من ۽ آتما جي ٻِنڌ ڇُڙي پوي ٿي، ۽ آتما ۽ پرم آتما جو ميلاپ ٿئي ٿو، ۽ جيوَن مُڪتي پراپت ٿئي ٿي. انهيءَ اِستثنيءَ ۾ اَڪٿ ڪٿا جو جاپ ٿئي ٿو، زبان چُرڻ بنا جپي ٿي، اکين بنا درسن ٿئي ٿو، ڪنن بنا سُرتي لڳي ٿي، پيرن بنا پنڌ ٿئي ٿو ۽ هٿن بنا هاج ٿئي ٿي. ڏوءِ چڪشو کُلئي ڪانٿوءِ، سڀ ٻاهريان انساني عضوا بيڪار ٿيو پون. سُرتي صُورت سان سرچي ٻئي ۽ حاڪم جي حڪم اندر، ڪرپا ڪرم ڪري. صاحب انهيءَ ”رام نام“ جي جاپ جي هدايت ڪن ٿا، ته جو جو اهڙو جاپ ڪندو، سو سربلنديءَ، سرفرازيءَ ۽ سر منزل جي سطح تي پهچي ٿو ۽ ڀؤجل ساگر پار ڪري، پرم گت پائي ٿو. اُتي اکر سڀ ٻي معنيٰ ٿيو پون، جو نه ٻوليءَ يا لپيءَ جي دڪار ٿي ڪاڻ ٿي رهي. اُتي مڙئي ملڪ ۽ مذهب ملي ٿا وڃن، فرق فرقا مِٽجي ٿا وڃن. هيءَ وهم آهي، وهم نه آهي. اوآنڪار يا الله، رام يا رحيم هڪ آهي. انهيءَ اِڪ سان اِڪُ ئي وڃڻ آهي. اهـي گياتوان گورمک ٿي آهن جو ڪبيسر جڳ ۾. اُنهن پاڻ نه تاريو آهي، پر ٻين سچن سادڪن کي به تاري سگهن ٿا.

صاحبن وڌيڪ سمجهايو آهي ته پستڪن ۽ پوٿين ۾ به پرميشور سمايل آهي پر جڏهن ڪي سچوَن اکيُون آهن سي ئي سُرتي لڳائي، سچ سڃاڻن ٿا. جو پراڻي انهن ستنام ۾ سمايل آهي، اهو ئي رام جو روُپ آهي. اَهڙي هرجن ۽ هريءَ ۾ ڪوبه فرق ڪونه آهي. اهو ئي هر ۽ اهو ئي پسو آهي. من جي مِٽتا بنا، رگھومُک سان واهي پاٺ ڪرڻ، بيسوُد آهي.

جو پراڻي لِس ڏن اَهيءَ - روُپ رام لهه جانُ   سلوڪ، محلا ناوان

هرجن هـر اَنتر نهـي - نانڪ ساچي مانُ   (٢٩)

رام نام جو جپڻ، ميڻ، ڳائڻ، ٻڌڻ، ٻڌائڻ، پڙهڻ ۽ لکڻ.

مٿي ڏنل چوڻن وچن مان ڏسبو، ته صاحب سمجهائيو آهي ته ”رام نام“ ئي، سڀني ڪارجن ۾ اهم ڪارج آهي ۽ سڀني ڌرمن ۾ سرشٽ ڌرم آهي، پوءِ چاهي نام جو جپ هجي، ميڻ هجي، ڳائجي، ٻڌجي، ٻڌائجي، پڙهجي يا لکجي. اهي سڀ ڪريائون سکدائڪ ٿينديون، بشرطيڪ انهن ڪريائن ۾ جو ڌيان، چت جي سرتي ۽ هردي جي ڀاونا جو لڳاءُ، لڳل هوندو. سو اي بندا ڀوران، تون هردي سان هرگز هنداءِ ۽ پوءِ زبان سان ڳاءِ يا ڪن سان ٻڌ، هردم ۽ لڳاتار، دک يا سک ۾، اٿندي يا ويهندي، سمهندي يا جاڳندي، ساهه کڻندي يا ساهه ڪيڍندي. ايمان ۽ اعتقاد سان، پاڻ ڳاءِ ته ٻين کي به ڳاراءِ. پاڻ ٻڌ ته ٻين کي به ٻڌاءِ. مطلب ته ڀيو وٽ ۽ وراهه. ائين هرجس اڪٽاو، امرت رس وراهجي ۽ جڳت جو جنڪار ٿيندو. سنسار آهي سپنو، چند روز جي چاندڻي. سو سستي ڇڏي، غفلت جي ننڊ مان سجاڳ ٿيءُ. وقت نه وڃاءِ. وقت ڪنهن لاءِ ڪونه ترسندو ته جو وقت لاءِ ترسي سو به رهجي ويندو ۽ پڇتائيندو ڪونه. جو سڀاڻ ڪرڻو آهي، سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻو آهي، سو هينئر ڪر. سمجهڻ سولو ٿيءُ ته مرشد ملائيندءِ مون سان، نه ته ننڊ ڪئين نهوڙي ڇڏيا.

من جي اڪ ۽ هردي جي اُڃ، سنساري سکن ۽ سرابڪ سوادن مان موڙ ڪانه مٽبي. رام نام ۾ ئي ترپتي ملندي. لنهن ڪري تن روپيءَ منڪيءَ ۾، شبد روپي کير وجهي، من روپي مانڌاڻيءَ سان واهپي ولوڙ ته امرت روپي مکڻ نڪ ڪي ماي. پيو اهو مکڻ چک ۽ چت ته هٽجي وڪار اچي پاڙي پون پٽ. سچ جو سودو ڪر ۽ سنتن جو سنگ ڪر. رام نام جي اکرن ۾ وڏي ڪلا ۽ ڪيميا سمايل آهي. ڀلي سموري پرابل ودپا وسري وڃي پر شال اهي ٻه اکر نه وسرن. اهي ٻه اکر ياد ڪري، هٿين سان هنداءِ، ۽ پوءِ لسي هٿن سان واهي لکه ته نيڻن سان به پڙهه. پيا ليکا ڇڏ اليکا ۾. هڪ ڪي ۽ هڪ ڇٽي ٿيڻ پيا، سمرن ثابت ڪونه پوندو. رام نام پيا، سڀ ودپا وترت ويندي.

دکن ديس ۾، نربدا نديءَ جي ڪناري تي، گرو نانڪ ديو جن، سڌن کي ”اونم“ اکر ٻڌايو، اهم اپديش وٺي ڏنو. ”او“ معنيٰ اوآنڪار ۽ ”نم“ معنيٰ نمسڪار ڪرڻ جي لائق. پرماتما ئي اونڪار آهي، جنهنکي هميشه، هر هنڌ، هر وقت ۽ هر حالت هيٺ، نمسڪار ڪرڻ جڳائي. ساري سرشٽيءَ جي اتپتي، اوآنڪار مان ٿيل آهي. پنجئي تت جي هوُن هڪ ٻئي جا ورودي آهن، سي سڀ سرشٽيءَ اندر، ميل، موافقت ۽ مطابقت ۾ اچي ويا آهن. برهما، وشنو ۽ مهيش، آتما، من ۽ ٻُڌي، سج، چنڊ ۽ تارا، جل، اگني ۽

(١٧) ڇهُ ورلا وح جاڳي ڪره - جيئي ڪاليءِ[1] لي جڙئي سوه
ڪهمَ لاتڪ حن حاڳي سوه - ڪان الهن[2] هاڪي نسري هوءِ.
— راڳ پربهاتي، محلا لنجا شبد (٢)

(١٨) تاءِ پرياتي شبد ڏيانيءِ - جوڙهه ڏاي پرڀا[3]
پرٽوئس[4] تارڪ داس داسا - ڪڳ هار يا ڻن حيتا.
— راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٩) پيءِ[5] پاءِ جاڳي[6] سي حن حاڳر ڪره - هومي[7] مڻل انار
سدا حاڳيه ڪهر آپڻا راکهه - پيع نَشڪر[8] ڪادهه مار.
— راڳ پرڀاتي، محلا لنجا، اشٽپدي (١) ٢

(٢٠) ڪبير سؤنا ڪيا ڪره - اٿ ڪ ن حوه مُرار[9]
اڪ دن سوڻن هونگو - لامبي ڪوڙ پسار.
— سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٢٨)

(٢١) ڪبير سؤنا ڪيا ڪره - بيٺا رهه اَر حاڳ
حاڪي سنگ لي بچڙا - تاهي ڪي سنگ لاڳ.
— (١٢٩)

(٢٢) فريدا راتي ڪتوري[10] والديئي[11] - ستا مِلي ن پڙ
جِنان نين ندراولي[12] - تِنان ملڻ ڪتاءِ[13].
— سلوڪ، شيخ فريد (٨٠)

(٢٣) پهلي پهري ڦلڙا[14] - ڦل ڀي پڇا[15] راتي
حو حاڳن لهن سي - سائين ڪنُو[16] داتي.
— (١١٢)

(٢٤) ڏالي[17] صاحب سندڙان - ڪيا چلي تِس نال
اڪ حاڳندي نا لهن - اڪنا سُتا ديهِ اثال[18].
— (١١٣) [سلوڪ محلا پهلا]

(٢٥) سُتڙي[19] سُکي سوڻن - هو راتي شهه آڻي
پرپر وچڙها[20] ڏٺي سُهُ - آلي پهر لوڻن[21].
— سلوڪ، محلا پنجوان، (١٢)

---

١. جمڻ مرڻ هي چڪر ڪان. ٢. شرم. ٣. پريت، موهه. ٤. فرمائين ٿا. ٥. پڳوان جو پڙ. ٦. پڳوان سان پريم. ٧. آهنڪار. ٨. وڪار. ٩. پرماتما. ١٠. ڪستوري. ١١. وراهي ٿي. ١٢. ننڊ، اڳيان هي غفلت. ١٣. ڪٿان. ١٤. گل. ١٥. پرتين. ١٦. هي. ١٧. داتار جي دات. ١٨. ننڊ مان اٿارڻ. ١٩. سمهن ٿا. ٢٠. وڇوڙو. ٢١. لاکون لڌي.

(٦) گور ستگوُر ڪا جو سِکہ اَڪائي[١]-سو پاڪي[٢] اُت هر نام ڌياوئِ
آدم ڪري پاڪي[٢] پرياتي - اِشنان ڪري اَمرت سر[٣] ناوئِ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١١)

(٧) ڪِيا سنُوٽا[٤] ڪيا جاگنا - گورمکہ تي پروانُ
جِمان سـاس گراس نہ وسرئِ - سي پُوري پُرکہ پردان.

(١٢)

(٨) نا جم دوُت - دوُکہ تِس لاگئِ
جو جَن - رام نام لِوَ جاگئِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٩

(٩) پِيي وَنٽريئي[٥] - چاهڪن تاري
جاگهہ سَنت جَمان - ميري رام پياري.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (١)١٠

(١٠) پرِاٿهڪال[٢] لاگہُ جَن[٦] چرني - نِس باسُر[١٣] دوس ڌياوهُ
تُن من اَرپ ڪرهُ جَن[٦] شيوا - رسنا[٧] هر گڻ گاوهُ.

راڳ ڊ پوگنداري، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(١١) اِڪو ستگور جاڳتا - هور[٨] جَگہ سوُتا موهہ پِياس
ستگور شيوَن جاڳن سي - جو رَتي سچ نام گڻ تاسَ[٩].

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٧)، سلوڪ محلا تيجا

(١٢) پراٿهہ[٢] ڪال - هر نام اُچاري
اِيس اُوٽ[١٠] ڪي - اوت سَواري.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(١٣) گوبند گڻ گاوڻ لاڳي - هر رنگہ اَن دِن[١٣] جاڳي
هر رنگہ جاڳي پاپ پساڳي - مِلي سنت پيارا.

راڳ سوُهي، محلا پنجوان، چنت (١)٣

(١٤) پَيچ سنگہ[١١] گور تي چُٽي - دوُکہ اَر[١٢] راڳہ
رِدي پرگاس پرگٽ پِيا - نِس باسُر[١٣] جاڳہ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(١٥) اِڪ شبد وِيچار سدا جَن[٦] جاڳي - اِڪ مايا موهہ سوءِ رهي اَياڳي
آپي[١٣] ڪري ڪرائي آپي - هور ڪرڻا[١٣] ڪڇوُ نہ جائي هي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٠)٤

(١٦) پرِياتي[٢] پرڀ[١٤] نام جپ - گور ڪي چرڻ ڌياءِ
جنم مرڻ مَل[١٥] اُترئِ - سچي[١٤] ڪي گڻ گاءِ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١٦)

---

١. ڪوناٿي. ٢. اُسر ويلو. ٣. تلاءُ. ٤. سمهڻ. ٥. رات پُوري ٿي. ٦. سنت مهاتمائوُن.
٧. زبان. ٨. باقي بيو. ٩. خزانو. ١٠. لوڪ پرلوڪ. ١١. وڪار. ١٢. راڳ ۽ دِويش. ١٣. رات ۽ ڏينهن. ١٤. پرماتما. ١٥. گندگي، چڪر.

(٩) اوجاڳو ۽ آهرٽ ويلو.

(١) واري آوي ڪڙڪ جڳاوي - سوُلي جم رس چوسي
ونڌ آنڌيري ڪيا پنڌ لسري - چوُر پڙي گهر موسي.
دوُجا پهر پيا - جاڳ آڇتي رام
وڪير - واڪ مُنِيتي - ڪادبي ڪٿي رام
واڪهه ڪتي هر گور هيتي - جاڳ چور نه لاڳي
حرمڪ نه جاوهه نا دک پاوهه - جم ڪا ڏرُ پوُ ياڳي
تيجا پهر پيا - نيد وياپي رام
ماڀا تمم ڏارا - دوُکم ستاپي رام
چوٿا پهر پيا - ڏوُت ٻهاڳي رام
ٽن گهر راکيڙا - جو آن ڊن جاڳي رام.

[راڳ تکاري، محلا پهلا، چنت (٢)]

(٢) چوٿي پهر صباح ڪي - سُرتيا اٿيي چاءُ
تنان دريا وان سنڌ دوستي - من مک سچا ناءُ
اوتي امرت ونڊيئي - ڪرمي هوءِ پساءُ.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٨)، سلوڪ محلا دوجا

(٣) گور پرساد نام من لاڳا - جم جم ڪا سويا جاڳا
امرت ڪٿ اچري پريب ٻاٽي - پوُري گور ڪي سمت پراٽي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٨)

(٤) پوُرب ڪرم انڪر جب پرگٽي - ڀيٽيو پرک رسڪ ٻراڳي
مٽيو انڌير ملت هر نانڪ - جنم جنم ڪي سوئي جاڳي.

(١١٩)

(٥) جهالانگهي اٺ نام جپ - نس باسر آراڌ
ڪاڙها تهي نه بيائي - نانڪ مٽيو اپاڌ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٢٥)

---

١. مرڪ جو وقت اهدو. ٢. ڪال. ٣. پران. ٤. رات. ٥. لٽڻي ويندو. ٦. حياتيءَ جو ٻيو حصو، جواني. ٧. غافل. ٨. سودو. ٩. پرک. ١٠. پيار. ١١. پر. ١٢. ٽيون حصو، ڪرڙپڻ. ١٣. پت. ١٤. استري. ١٥. چوٿون حصو، پيري. ١٦. اسر ويلي جو. ١٧. ساڌ سنگت. ١٨. ورهائي ٿو. ١٩. پرساد. ٢٠. ڪرپا. ٢١. اڳين جنمن جا. ٢٢. ڦل. ٢٣. سنگوءُ. ٢٤. اگيانتا جي اونڌهه. ٢٥. رات ڏينهن. ٢٦. ڪٽيون. ٢٧. مصيبتون.

(۱۹) ڏانُ سو ڪاگد قلم ڏنــن ـ ڏَنُ پانڌا ڏَن مسُ
ڏَن ليکــاري نانڪا ـ جِن نام لِکايــا سچ.

(۲۰) ڪبير سنسا دوُر ڪر ـ ڪاگد ديھ اُســهاء
باوَن اَکــر سوڌ ڪيءُ ـ هر چرني چت لاء.

(۲۱) ڪبير واهيءُ رام ڪهہ ـ ڪَهبي ماهہ ابيڪ
ايڪ اَنيڪهہ مِل گيا ـ ايڪ سمانــا ايڪ.

واڳـــ ملار، محـــلا پهلا، وار (۲۸)

سلــوڪ ڪبـيـــر صاحب (۱۷۳)

(۱۹۱)

---

۱. ڏنيواد جي لائق. ۲. مَس ڪُوڙي. ۳. پرمالما. ۴. لوڙهي جڏ. ۵. ويچاري يا گرهڻ ڪري.
۶. ووا سان، سُرليءَ سان. ۷. ڪي انسان. ۸. مسساري وهدوارن. ۹. سمائجي ويا.

(٩) مُکھ ھو ھو[1] سب ڪر ڪري - وراءِ ھـردي وسيا
نانڪ جن ڪي ھردي وَسيا - موڪ مڪت تِن پايا.

راڳ وڏھنس، محلا ليحا، اشٽپدي (٨)٢

(١٠) ڪايا[2] ڪاگد ھي ايتني پياري - مَنُ مَسوائي ڌار
للتا[3] ليکڻ سچ ڪي پياري - ھر گڻ لِکھ ويچار
ڌَن ليکاري نانڪا پياري - ساچ لکئي اُر ڌار[4].

راڳ سورٺ، محلا پھلا، اشٽپدي (٨)٣

(١١) سو پڙھيا سو پنڊت بيِنا[5] - گرو شبدي ڪري ويچار
اندر کوجي لٽ لھي[6] - پائي مُوڪ دُئار.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٣١) سلوڪ محلا ليحا

(١٢) بيد ڪيتب[7] سِمرت[8] سب سا[9]سترن - پڙيا مڪت نہ ھوئي
ايڪ اکر جو گُرمکِ[10] جاڻي - تسڪي نرمل سوئي.

راڳ سوھي، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

(١٣) اوانڪار[1] شبد اُڌري - اوانڪار گُرمکِ تَري
اونم اکر سُڻھ ويچارُ - اونم اکر ترِڀوڻ[11] سار.

راڳ رامڪلي، محلا پھلا، دکڻي اونڪار پوڙي (١)

(١٤) ھر پڙھنا ھر بُڌھنا - ھر سنُ وکھي پيار
ھر جپيئي ھر ڌيائيئي - ھر ڪا نام اَڌار[12].

(٥١)

(١٥) پاڌا[13] پڙھيا اکتئي - بِديا[14] ويچري سھج سُڀاء
بِديا سوڌي[15] لٽ لھي - رام نام لِو لاء.

(٥٣)

(١٦) پوٿي - پرميسر[1] ڪا ٿانُ[16]
ساڌ سنگِ گاوھ گڻ گوبند - پُورن برھم[1] گيان.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد(١١٣)

(١٧) شاستر بيد پُراڻ پڙھنتا - پوڪارنتا اَجاڻنتا[17]
جان بُوجھي تان سوجھي سوئي - نانڪ آکي ڪوڪُ[18] نہ ھوئي.
(١٨) ليکا[19] پڙھيئي ھر نام - ڦر ليکُ[19] نہ ھوئي
پچ نہ سکي ڪوء - ھر در سد ڍوئي[20].

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا پھلا (٢٨) [محلا چوٿان]

---

١. پرماتما. ٢. سرير. ٣. زبان. ٤. ھردي ۾ گرھڻ ڪري نو. ٥. سياڻو، سمجھو. ٦. ڳولھي.
٧. اسلامي ڪتاب. ٨. سمرتيون. ٩. شاستر. ١٠. گروءَ معرفت. ١١. ٽيئي لوڪ.
١٢. آڌار، آسرو. ١٣. پنڊت. ١٤. ڀـلائي لاءِ. ١٥. ويچاري. ١٦. اٿواس، آستان.
١٧. اَڄاڻائي، بيسمجھي. ١٨. ڏاڙ، ڦرياد. ١٩. ليکو. ٢٠. داخلا.

(٨) پڙهڻ، لکڻ، جپڻ.

(١) جال[١] موهه گهس[٢] مس ڪر-مت[٣] ڪاگد ڪر سار
پاڻ[٤] قلم ڪر چت ليکاري[٥] - گور پڇ لکه بيچار
لکه نام سالاهه لکه - لکه انت نه پاراوار
بابا - ايهه لکه جاڻ
جتي ليکا منگيئي - تتي هوءِ سچا نيشاڻ[٦].

[سري راگ، محلا پهلا، شبد (٦)]

(٢) اکري[٧] نام اکري سالاهه - اکري گيان گيت گڻ گاهه
اکري لکڻ بولڻ باڻ[٨] - اکري سر[٩] سنجوگ وکاڻ.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (١٩)

(٣) قلم[١٠] مساجني[١١] ڪيا سدائيئي[١٢] - هردي هي لکه ليهه
سدا صاحب[١٣] ڪي رنگ رهي - ڪبهون نه تونس ليهه.

سري راگ، محلا چونسان، وار (٥) سلوڪ محلا ٽيجا

(٤) لکند يا لکند يا ڪاگد مس کوني[١٤]- دوجي[١٥] پاو سکه پاني نه ڪوني
کوڙ لکي تي کوڙ ڪماوهه - جل جاوهه کوڙ چت لاوٽيا.

راگ ماجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦) ٢٢

(٥) نانڪ ناءُ خداء[١٣] ڪا - دل هڇي[١٦] مکه ليهه
اور دواجي[١٧] دني ڪي - جوني[١٨] عمل ڪريهه.

راگ مانجهه، محلا پهلا، وار (٦)

(٦) لکه ليکڻ[١٠] - ڪاگد مساڻي[١١]
رام نام هر[١٣] - امرت باڻي[٨].

راگ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٢٨)

(٧) رسنا[١٩] اچري هر[١٣] سروڻي[٢٠] سٽي - سو اڌري ميتا
هر جس لکه لاءِ پاوڻي[٢] - سي هست[٢١] پوِتا[١٦].

راگ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٩)

(٨) رام[١٣] رام سيڪو ڪهي - ڪهيئي رام نه هوءِ
گور پرسادي[٢٢] رام من وسي - تان ڦل پاوي ڪوءِ.

راگ گوجري، محلا ٽيجا، شبد (٤)

---

١. جلاني چڏ. ٢. گهي، گهي. ٣. سمجهه، بڌي. ٤. پربر. ٥. لکندڙ، ليکڪ. ٦. نشاني، داخلا. ٧. اکرن جي اوٽ سان. ٨. باڻي، واڻي. ٩. ڪرمن جو ليکو. ١٠. قلم. ١١. مس. ١٢. گهرائين. ١٣. پرماتما. ١٤. ڪماني چڏي، اجاني وڃاني. ١٥. دنيت ڀاو، پياني. ١٦. شڌ. ١٧. ڏيکو ويکو. ١٨. ڪرم. ١٩. زبان. ٢٠. ڪن. ٢١. هٿ. ٢٢. ڪرپا سان.

(٢٣) هو نام ٿي آڌيا - جن مستڪ لکيا ڏُر[1] ڀاڳ واڳ، ڪانڙا، مِلا
هو دُرگهه جن پڻائين[2] - جن هر من وسيا آءِ ڄوتان، وار (٩)
جن نانڪ لي مک اُجلي - جن هو سڻيا من ڀا[3]ءِ.
(٢٤) ڪوني ڳاوي ڪر سٺي - ڪو اچو[4] سُڻاوي[5]
هم هم ڪي مَلّ[6] آوي - من چِنديا[7] پاوي (١٣)
آوڻ جاڻا[8] مٺيئي - هو ڪي ڪُن ڳاوي.

١. آد کان وٺي. ٢. سرڙيا ملندي. ٣. ڀور، ڀريت. ٤. اچارين ٿا. ٥. ٻڌائين ٿا. ٦. گندگي، وڪار. ٧. گهريا، پسند. ٨. جمڻ مرڻ جو چڪر ختم ٿي ويندو.

(١٣) ڪَدي[1] نہ وساري اَن ڍِن سماري - جان نام لئي تان جيوان
سَروَٽي سُٽي نہ اِهہ من نِرپتي[2] - گوُرمکہ[3] اَمرت پيوان.

راڳُ ڌناسري، محلا
چوٿان، چمت (٢)١

(١٤) پيکنُ[4] سُڻنُ[5] سناوَنو[6] - من مهہ دِرڙائيئي ساچ[7]
ٻوُر رهيو سربتر[8] مهہ - نانڪ هر رنگہ راچ.

راڳُ جئيتسري، محلا
پنجوان، وار (١)

(١٥) نِس جَن ڪئہ من تن بسي دئوءُ - جِن هر هر نام سمالو
ڏَن مايا سڀهي[9] نِس دئوءُ - جن هرُ[7] ميتُ ملاو.

راڳُ اشراڙي، محلا
چوٿان، شبد (٢)

(١٦) سِروني سُنٿہ هر هر هري[7] - ناڪر[10] جَس گاوءُ
سنت چرڻ ڪر سيس ڌر[11] - هر نام ڌياوءُ.

راڳُ اسلاوَل، محلا
پنجوان، شبد (٤٥)

(١٧) ڪَهڏي پُوت[13] سٽڏي[12] پروت - سي پوت جئي من وسايا
ڪهي نانڪ سي پوت - جني گوُرمکہ[3] هر ڌيايا[12].

راڳُ رامڪلي، محلا
تيجا، آنندصاحب (١٧)

(١٨) وڏ[10] ڀاڳي سڀي نام ڪي - هئہ جيوان سُڻ سٽي
پسوُن پرپت[14] اَکيسان[15] - اَڌري اِڪ ڪٽي[16].

راڳُ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (١٢)

(١٩) سڻ سڻ آکي ڪيتي ٻاٽي - سڻ ڪهئي ڪو اَنت نہ جاٽي
جاڪہ اَلکہ[7] لکائي آپي[7] - اَکت ڪتا بُڌ[17] تاها هي.

راڳُ مارو، محلا
پهلا، سولهو (٦)١٢

(٢٠) اِڪئي سٽڪي مَميا[18] - هر[7] اَتم ڪام
اَنتو هر[7] رنگہ آڇيا - گايا هر گڻ نام.

راڳُ مارو، محلا
تيجا، وار (١٣)

(٢١) اُتر ڪتا سٽيجي سروَٽي - ميا[19] ڪرهہ ڀگوان
آوت[20] جات دوئوُ بگہ[21] ٻوُرن - هانيئي سکہ اسرام[22].

راڳُ سارنگہ، محلا
پنجوان، شبد (٨٥)

(٢٢) جو جو ڪٿي[23] سڻي هر ڪيرتن - تاڪي دُرمت ناس
سگل مدورت ٻاوي نانڪ - پوُرن هروي آس.

راڳُ ڪانڙا، محلا
پنجوان، شبد (١٢)

---

١. ڪڏهين بہ. ٢. ٻاٽهجي. ٣. ستگوروءَ معرفت. ٤. ڏسڻ. ٥. ٻڌڻ. ٦. ٻڌائڻ. ٧. پرماتما. ٨. هر جاءِ. ٩. ملڪيت. ١٠. مهما، سوڀيا. ١١. مستڪ. ١٢. چوندي، ڳائيندي يا ڌيائيندي. ١٣. پوتر، شڌ. ١٤. پؤت. ١٥. پيسوجهہ. ١٦. ڪڻ، پل. ١٧ ٻڌي. ١٨. ڪر، ڪارج. ١٩. مهر، ڪرپا. ٢٠. جنم، مرڻ جو چڪر. ٢١. ٻاسا. ٢٢. آنند. ٢٣. ڪٿا ڪرتن.

(۴) سُطِعٿي سعدُ سٽرڪ گمان - سطيعٿي أڻ سُڌ ڪا اشانُ
سُطيعٿي ٻَرَ ٻَڙ پاوهه ماں - سطعٿي لاڳيءِ سهج ڏيان
لانڪ يڪتان سدا وڳاس - سطيعٿي دوُڪ پاپ ڪا ناس.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (١٠)

(٥) جِن شبد ڪروڻ سڀ مديا - تِن مِن ڏبابا هر سوءِ
آن دِن يڪتي رلنا - من تن لرمل هوءِ.

سري راڳ، محلا لبها، شبد (۴)

(٦) أوس پالي هر هر لبري - سڀ سڀ هوويءَ ارم ڪس ميري
جاں اڪيءَ سٽل هرءِ مدوُنا - سٽگوُر ڪا درسن پائي جيئُ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (۲۳)

(٧) هرڪا سِمرن - سُن من ڪاشي
سڪ پاوهِ - هر دٽار پِراني.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٠١)

(٨) سب لي ألسر - هر ڪي ڪٿا
لسام سُنس - درد دکسر اٿا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨)۲

(٩) جو جو سنيءِ پيکيءِ لاءِ سرڏا - تاڪا جنم مرڻ دکہ ڀاڳيءِ
آلسي لِرش لوڪ ارارِيءِ - تاانڪ ڳورمکہ جاڳيءِ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۴۴)

(١٠) سڀ مَن مِن وساءِ اوُن - آپي آءِ مليءِ مری پائي
اُن دِن سڀي يکس ڪر - سهيءِ چس لائي.

راڳ آسا، محلا لبها، اشٽپدي (١) ٥

(١١) سرڙلي سطيعٿي رسنا گالٿي - هرديءِ ڏباليعٿي سولي
ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ سوامي - حالي ٻرنا نہ ڪرلي.

راڳ سوره، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(١٢) گور پالي سڀ مَل گوالي - سهجي هر نام مس وسائي.
ڪوڙ ڪَس لرشنا اگن بجهالي - اَنٽر سالس سهج سکہ پائي.

راڳ ڏناسري، محلا لبها، شبد (٥)

---

١. ألهس لبرمس. ٢. آلس حرشي. ٣. اوُچي بدوي يا آرستا. ۴. لرشنا جي باهہ. ٥. ڪَس سان. ٦. دربار، درگاهہ. ٧. لسيو. ٨. ناچ. ٩. برمانما. ١٠. راسس. ١١. زبان. ١٢. اجايو، اوِتُل. ١٣. جوُس يا ڪوڙ ابرلڻ. ١۴. هردي ۾.

(۷) نام جو ٻڌڻ ۽ ٻڌائڻ.

(۱) ڪيم[1] سانت[2] رِڌ نؤنڌ - ٻڌ[3] گيان سرب نڌ سڌ[4]
ودِيا تپ جوگ پربهو ڌيان - گيان سريشٽ اُتم اِشنان
چار پدارٿ ڪمل پرگاس - سڀ ڪي مڌ[5] سگل تي اُداس[6]
سُندر چتر تتّ[7] ڪا گيانا - سمدرسي ايڪ درشٽيتا
اِهه ڦل تِس جن ڪي مُک ڀڻي[8] - گور نانڪ نام وچن من سُڻي.

[راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦)٢٤]

(۲) اَنند ڀئِيا وڏ ڀاگيهو - سگل منورٿ پوري
پاربرهم[9] پرڀ پايا - اُتري سگل وسُوري[10]
دُک روگ سنتاپ[10] اُتري - سُڻي سچي باڻي
سنت ساجن ڀئي سرسي[11] - پوري گر تي جاڻي
سُڻتي پُنيت[12] ڪهتي پوِت[12] - ستگور رهيا ڀرپوري
بِنونت نانڪ گور چرڻ لاڳي - واجي اَنهد تُوري[13].

[راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب، پؤڙي (۴۰)]

(۳) ناءِ سُڻيئي سڀ سِڌ[2] هوءِ - رِڌ[3] پڇي آوءِ
ناءِ سُڻيئي نؤنڌ مليءِ - من چنديا پاوءِ
ناءِ سُڻيئي سنتوک هوءِ - ڪؤلا[14] چرن ڌياوءِ
ناءِ سُڻيئي سهج[15] اُپجيءِ - سهجي سُک[15] پاوءِ
گور متي[16] ناءِ پائيئي - نانڪ گڻ گاوءِ.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۷)]

---

۱. آرام. ۲. رِڌ ڀُون. ۳. ٻُڌي. ۴. سڌ ڀُون. ۵. وچ ۾. ٦. نِرموهي، وِرڪت. ۷. سار، گيان. ۸. واسع سان چيا آهن. ۹. پرماتما. ۱۰. دک درد. ۱۱. خوش، پرسن. ۱۲. پوتر، شڌ. ۱۳. ساز. ۱۴. لڇمي مايا. ۱۵. گيان. ١٦. مت يا عقل.

(٤٢) باڙهہ بيڙي هاٿهہ تال - ناما ڳاوي ڳن ڳوپال
ڪنگہ حمن حب اٿي اهي - تہ ناما هر ڪرتا رهي ۔
(٤٣) گاوت سنت سناوت سرڌا - هر وس ٻي وڏ ڀاڳي
ڪل ڪليش مٽي سب تن لي - رام نام لدو جاڳي ۔
(٤٤) انسي روت روهہ من ميري - هر چرڻي چت لائي
ٻسر ڀئي گن گاءِ منوهر - نرپہ سهج سمائي ۔
(٤٥) ڏڏلو شرهہ لهو ڪيا ڏيوهہ - مالگهہ ليوهہ وههہ لهي
اوُن دالا حيتا سيتا ڪا - حيتا اندر جہ لهي ۔
(٤٦) سڦل سڦل درس - پرس پرس ڪن ڪانتئي
نانڪ لت لت سنہ ملئي - هري هير پڌانتئي ۔
(٤٧) ڪبير مري داس ڪو - سيڪو هستي هار
الهاري اس داس ڪو - جهہ حمو سرحطهار ۔
(٤٨) ڪبر رام ڪهن مهہ ڀيد هي - نامهہ ايڪ بچار
سوئي رام سڀئي ڪهي - سوئي ڪوڪ هار ۔
(٤٩) ناما ڪهي لِلوچنا - مک لي رام سمال
هاٿہ پاءُ ڪر ڪام سب - چيت نرنجن نال ۔
(٥٠) هر پراپي اس دن پهي - روپ رام لهہ حانَ
هر حن هر انتر نهي - نانڪ ساچي مانَ ۔

راڳ پسرڀ، ڀگت نامديو، شبد (١٠)

راڳ سارنگ، محلا پنڌران، شبد (١٢)

راڳ سارنگ، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (١)

راڳ ڪلياڻ، محلا پنڌران، شبد (٢)

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢)

(١٩٠)

(٢١٣)

سلوڪ، محلا ناوان (٤٩)

١. هٿن ؛ ٻيرن ۽ لوهہ حون ايڙاوُن. ٢. ڳاني ٻيو. ٣. ڪنگا ندي. ٤. حمنا ندي. ٥. اتي، اسٽي ناسي. ٦. وهن. ٧. تڏهن ۽. ٨. وشراس، نسچو. ٩. پرماتما. ١٠. حيرت ۾. ١١. ڏيئي. ١٢. آتما. ١٣. درسن ڪندي. ١٤. چترون ڀير ڪري. ١٥. تفاوت. ١٦. سنت مهاتمائون. ١٧. ڀگت نامديو. ١٨. ڀگت ترلوچن. ١٩. واس. ٢٠. ڀيد يا فرق.

(٣٢) جنمت[1] هي دک لاڳي - مرڻا آڻڪي
جنم مرڻ پرواڻ - هر گڻ گاڻڪي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٥

(٣٣) تب[2] لگ پراڻي تسئي[3] سرپوهه - جب لگ[4] گهٽ[5] مهه ساسا
جي گهٽ[5] جاء ته پاؤ نه جاسي - هر کي چرن نراسا.

راڳ سوهي، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٣٤) گڻ گووند[3] گاوهه سڀ هرجن - راڳ رتن رسنا آلاپ
ڪوٽ جنم کي ترشنا نواري - رام رساڻ آتم ڌراپ[6].

راڳ بسلاول، محلا پنجوان، شبد (٨٥)

(٣٥) مان[7] موهه دونو ڪئهُ پرهر[8] - گوبند[3] کي گن گاوي
کهه نانڪ اهه پد کو پراڻي - جيون مڪت ڪهاوي.

راڳ بسلاول، محلا ناوان، شبد (٢)

(٣٦) رمت رام[3] جنم مرڻ نواري - اچرت[9] رام پيي پار اتاري
سڀ تي اوچ رام پرگاس - نس[10] باسر[11] جپ نانڪ داس.

راڳ گوند، محلا پنجوان، شبد (١٠)

(٣٧) اونت ڀگنت هر[3] جاپ - ڀسٽي سگل سنتاپ
بئري[12] سڀ هووي ميت - نرمل تيرا هووي چيت.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٣٨) پئي ديال ڪرپال سمت جن - تب اهه باڻ بناڻي
سرب ڌرم مانو تهه ڪيئي - جهه پرڀ[3] ڪيرت گائي.

راڳ رامڪلي، محلا ناوان، شبد (٢)

(٣٩) اِڪو[3] جيئٽي مهه ماهه - اِڪس[3] کي سرڻاء
اِڪس[3] ڪر پرهڙي[13] - دوجي ناهي جاء.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٨)

(٤٠) مارو[14] لي سنبل ڪري - مدورهه ڪڇن هوء
سو ساچا[3] سالاهيئي - تس جيوڻ اور نه ڪوء.

راڳ مارو، محلا تيجا، شبد (٥)

(٤١) اِڪيي سٽڪي مديا - هر[3] انتر ڪام[15]
انتر هر رنگ اپجيا - ڪايا هر گڻ نام.

راڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٣)

---

١. جنم سان ئي. ٢. تيستاءِ. ٣. پرماتما. ٤. جيستاءِ. ٥. سرير، ديهي. ٦. ترپت ڪري. ٧. اهنڪار. ٨. دور ڪري ڇڏ. ٩. جنم، اچارڻ. ١٠. رات. ١١. ڏينهن. ١٢. دشمن، پرهت، پريم. ١٤. گرم، تتل. ١٥. ڪم، ڪارج.

(٢٢) دؤک دود نہ يؤ ٻتايم - نام ٻمورت سد سُکــي
ساس ساس اَراڌ هر هُر[١]-ڌ ٻاءِ سو ٻرڀ من مُکي[٢].
واڳہ آسا، محلا ٻہران، چنت (١)٦

(٢٣) ناءَ مَنتي[٣] ٻت اُرڀحيو - سالاهي سچ سؤت[٤]
درگـہ اَنـدر پائيتي - ڱکر نہ اؤنس ٻؤت[٥].
واڳہ آسـا ، محــلا ٻهلا، وار (١٥)

(٢٤) لن کر مَتکي من ماهہ ٻلوئي[٧]-اس متکي مهہ شبد سنڌوئي[٨]
هر کا ٻلوڻا[٧] من کا ٻچارا-گرو پرسادي پاوي اَمرت ڌارا.
واڳہ آسا، کبيــر صاحب، شبد (١٠)

(٢٥) کيتي مالا جهورا وام - سُهس[٩] نام لـيو لبو کرؤ سلام
کهت کبير رام گن گاوءِ - هندؤ تُرک[١٠] دوئؤ سمجهاوءِ.
(١٣)

(٢٦) گهؤلگهت ليرو لٹ[١] ٻر ساجي-هر گُن گاءِ کؤڌهہ[١١] اَر ناچي
کهت کبر[١٣] اهؤ[١٢] لب حتي - هر گن گاوت جنم بتتـي.
(٣٤)

(٢٧) مل سنت گاوهُ حضر[١] پاوهُ-هر ٻربر وس ولگہ ٻبنيا[١٤]
هـــر لاب پايا آپ مٽايا - ملـي چـري[١٥] وچيتا[١٦].
واڳہ ڀهاگڙا، محلا ٻهران، چنت (٢)٥

(٢٨) آحَ کالِ ڦُن لوهہ کرس[١٧] هيو - سمجهہ واکهُ چيت
کهي نانک رام ٻنج لبو - جـاب اَؤسر[١٨] ٻيت.
واڳہ سورٺ، محلا ناوان، شبد (١)

(٢٩) هُر[١] وسنا حَس گاوي - کَـري[١٩] سُهـاڳڻـي
جو من لن مکہ هر ٻولي - سا هر ٻارڻـي.
واڳہ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٣)

(٣٠) دن رَتَا[٢٠] ساس ساس گُڻا گاوان - هي سواهي[١] گُڌ ٻاوان
لـام ليرا سکہ نانک مانگي - صاحب[١] تُني ٻـاوان.
واڳہ سؤهي، محلا ٻہران، شبد (٤٨)

(٣١) کوٽ ايرٿ مجن اشنانا - اس کُل[٢١] مهہ مَئل ٻراهي
ساڌ سنگہ جو هرگڻا گاوي - سو اورمل[٢٢] کر لهـي.
(٥٠)

---

١. ٻـرمالما. ٢. مُکہ، زبان. ٣. کهہ. ٤. سُت. ٥. هٽيو. ٦. ٻؤلر، شڌ. ٧. ولـوڙڻا.
٨. گڌ کر. ٩. سوٻن ٻيرا. ١٠. مسلمان. ١١. آبا ڏبن، کُڌن. ١٢. اُمون. ١٣. گڌار ٻهدبن.
١٤. ٻيا ٻيا آهن. ١٥. کيج مدت کان. ١٦. وچڙل. ١٧. حواسدو، ٻڪڙيدو. ١٨. وقت،
مدو. ١٩. لمام سددو. ٢٠. رات. ٢١. ڪلڪہ. ٢٢. اؤحل، ڪؤمل.

(١٢) اُدَ رهِ آپ ترئ سنسار – رام نام جپ ايڪنڪار

آپُ ڪماء اُوران اُپديش – رام نام هردئ پرويش.

راڳ گوڙي، محلا پهريان، شبد (٢٨)

(١٣) پلي دنس پلي سنجوڳ – جت پيئي پاربرهم ترجوڳ

اوهہ پلا ڪڏ هڏ پل جاءِ – جت ميرا من جپئ هر ناءِ.

(٦٠)

(١٤) سگل پدارت اَشت سِڌ – نام مها رس ماهہ

سُپرسن پئي ڪيشوا – سي جن هر گڻ گاءِ.

(١١٦)

(١٥) جهہ پرساد تيرو رهتا دوم – من سدا دياءِ ڪيول پاربرهم

پربُ جي جپت دُکهہ ماُن پاوهہ – نانڪ هت سيتي گهر جاوهُ.

راڳ گوڙي، محلا پهريان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٣) ٦

(١٦) آپ جپهہ اَوران نام جپاوهہ – سنت ڪهت رهت گت پاوهُ

سارَ پڙُت ست هر ڪا ناءِ – سهج سياءِ نانڪ گڻ گاءِ

گُن گاوت تيري اُترس مَل – بنس جاءِ هؤمئ بکهہ ڦيلُ

هوءِ اَچنت وسئ سکهہ نال – ساسِ گراس هر نام سَمال.

٦(١٩)

(١٧) سو سُرتا سو بشنو – سو گياني دنوتنُ

سو سُورا ڪُلونتُ سوءِ – جن پڄيا پگونتُ.

راڳ گوڙي، محلا پهريان، ٿتي (١٧)

(١٨) جپ جپ جيوان نام – هوويئ انند گهڻا

مِٿيا موهہ سنسار – جهوُٺا وِنسڻا.

راڳ آسا، محلا پهريان، شبد (١١٣)

(١٩) آوهہ ميت اڪٺر هوءِ – رسُ ڪس سپ پُڇهہ

اَمرت نام هر هر جپهہ – مَل پاپا مُڇهہ.

(١١٤)

(٢٠) دوُکن گاوءِ سکهہ پي گاوءِ – مارگ پنٿُ سَماري

نام درڙ گور من مهہ ديٿا – موري تِسا بُجهاري.

(١٢٢)

(٢١) ڪرڻ ڪارڻ سَمرث سو پربُ – جيڻ داتا آپ

تياڳ سگل سيا ٽيا – آنَ پهر پربُ جاپ.

(١٣٨)

---

١. پرماتما. ٢. سمرن ڪر، جپ. ٣. سنو، سياڳو. ٤. ميلاپ. ٥. وقت. ٦. اَٺ سڌيوُن. ٧. رهڻي ڪهڻي. ٨. تت روُپ. ٩. پکڙجڻ. ١٠. جاڙوُ. ١١. سوُرهيه، وير. ١٢. اوُچي ذات وارو. ١٣. بيبها. ١٤. گڏ. ١٥. ماٽيوُن. ١٦. مٿائي چڏيوُن. ١٧. ترشنا. ١٨. ڇڏي

(۳) سدا سدا ساچي[1] گڻ گاوهه - ساچيءَ ناءِ پيارُ
کريا کرکي آپڻي - داوُن[2] ڀگت ڀنڊار.

سري راڳ، محلا
ليهاڻ شبد (۲۵)

(۴) گڻ گاوان گڻ وِٿرا[3] - گڻ ٻولي[4] ميري مساءِ
گورمک سچ ڪلڪارِيئا - مل سچن هوگڻ گاءِ
هيري هيرُ مل ٻيڌيا[5] - رانگ چاوُليءِ[6] ناءِ.

سري راڳ، محلا
چوٿان، شبد (۳)

(۵) پروردگار سالاهڻي - جسدي چلڻ[7] آنڪ
سدا سدا آراڌيڻي - ايها مت وسيڪ[8]
من تن مٺا لِس لڳيءِ - جس مستڪ نانڪ لڪ.

سري راڳ، محلا
پنجان، شبد (۱۹)

(۶) گاوي ڪو تاڻ[9] هووي ڪسي تاڻ[10]- گاوي ڪو دات جاڻيءِ نشاڻ[11]
گاوي ڪو گڻ وڏيائيا[12] چار - گاوي ڪو ودِيا وکم[13] وچار.

جپ صاحب، محلا
پهلا، پوڙي (۳)

(۷) هرگڻ پڙهيڻي هرگڻ گڻيڻي[14] - هر هر نام ڪٿا نِت سُڻيڻي
مل ست سنگت هر گڻ گائي - جگ پوجل دُتر تريڻي هيڻُ.

راڳ ماڌهه، محلا
چوٿان، شبد (۳)
[ڪيرتن سوهلا]

(۸) آکڻ آکه نه رڄيا[15] - سُڻن نه رڄي ڪن
آکي ڏيکه نه رَڄيا - گڻ گاهڪ[16] اِڪ وَن[17]
ڀکيا ڀُکه نه اُترئي - گالي ڀکه نه جاءِ
نانڪ ڀکا تان رهيءِ - جان گڻ کهه گڻي سماءِ.

راڳ ماڌهه، محلا
پهلا، وار (۱۹)، سلوڪ
محلا دوجا

(۹) جيءَ گور ڪِيرت[18] آکيڻي - ڪرلي ڪا هوءِ ٻچارو
اِمع گهر گاوهه سوهلا[19] - سِورهه سِرجڻهارو.

راڳ گوڙي، محلا
پهلا، شبد (۲۰)

(۱۰) مل پريتم[20] ساچي - گن گاوان
نانڪ ساچيءِ - ساچ سماوان.

راڳ گوڙي، محلا
ليهاڻ، شبد (۳)

(۱۱) اِڪ گاوت رهيءِ من ساد نه پاءِ - هؤميءِ وچ گاوهه بِرٿا جاءِ
گاوڻ گاوهه جن نام پيار - ساچي ٻاڻي[21] شبد وچار. (۴)

---

۱. پرماتما. ۲. ڀنڊير آهي. ۳. بيان ڪريان. ۴. ٻڌايان. ۵. ملي تو وڃي. ۶. ڳُوڙهو.
۷. [illegible]. ۸. سلي ۹ ڪير واڻاڻ ڪري سگهندو؟ ۱۰. ٻل. ۱۱. نشاني. ۱۲. سندر.
۱۳. [illegible]. ۱۴. ويچار ڪجي. ۱۵. ڍاپي نٿي. ۱۶. گراهڪ، الدر ڏن. ۱۷. هڪ هڪ
۱[illegible] ڪي رنگ. ۱۸. ڪيرتن. ۱۹. مهما، جس. ۲۰. ستگورو. ۲۱. ٻراهم ٻاڻي.

(٦) نامَ جو جپڻُ، مِٺڙ ۽ ڳائڻُ.

(١) اَنسا ڪيرتن ڪر من ميري - ايهان اوُهان[1] جو ڪام تيري. (١٠١٠)
جاسُ جَپت پؤ آپدا جاء - ڏاوُت مدوُنا آويِ ناء
جاس جپت ڦر دوُکهُ[2] نه لاگيِ - جاس جپت اِهه هؤميِ ڀاڳيِ
جاس جپت وَس آوهِ پنچا[3] - جاس جپت ردي امرت سنچا[4]
جاس جپت اِهه ترشنا بُجهيِ - جاس جپت هر درگهه سِجهيِ[5]
جاس جپت ڪوٽ مِٽهه اَپراڌ[6] - جاس جپت هر هووَهه ساڌَ[7]
جاس جپت مَنُ سيتل هوويِ - جاس جپت مَل سگلي کوويِ
جاس جپت رتن هر مليِ - بُهڙ نه ڇوڏيِ هر سنگه هَلي[8]
جاس جپت ڪئي بئڪنٺ واس[9] - جاس جپت سکه سهج نواسُ
جاس جپت اِهه اَگن نه پوهت[10] - جاس جپت اِهه ڪال نه جوهت
جاس جپت تيرا نرمل ماٿا - جاس جپت سگلا دکه لاٿا
جاس جپت مُشڪل ڪڇوُ نه بنيِ - جاس جپت سُڻ اَنهت ڌُني
جاس جپت اِهه نرمل سوء - جاس جپت ڪمل[11] سِڌا[12] هوء.

[راڳه گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)]

(٢) ناءِ منيئتي[13] دُرمت گئي - مَت[14] پرگٽي آيا
ناءِ منيئتي هؤ ميِ گئي - سڀ روگ گوايا
ناءِ منيئتي نام اوُپجيِ - سهجي سکه پايا
ناءِ منيئتي سانت اوُپجيِ - هر من وَسايا
نانڪ نام رتن هيِ - گوُرمکه[15] هر ڌيايا.

[راڳه سارنگه، محلا چوٿان، وار (١١)]

---

١. لوڪ پرلوڪ. ٢. مصيبت، مشڪلات. ٣. پنج وڪار. ٤. حاصل ٿئي ٿو. ٥. پروان ٿئي ٿو. ٦. گناهه. ٧. سنت، مهاتما. ٨. گڏجي وڃي ٿو. ٩. ڪيترا. ١٠. لڳي نٿي سگهي. ١١. پرماتما. ١٢. سدمڪ. ١٣. مڃڻ، مڃڻ. ١٤. سمت. ١٥. گوروءَ دوارا.

ٻري، ۽ چار مُڪتا هڪ ٻئي مٿان، مٿي تي رکي، پاڻ ۾ کِلندا اُن ڳالهائيندا اُن، اسلڪ اُچيندا اُن نچندا اُن، مرڪندا اُن آهن، يا ڪي چوڪرا اُن، ڏڪئي نمونا جا سنگيتر مڙ اهميندي ۽ پيون اين سان ڳالهيون اولهيون ڪندا اُن آهن. پوءِ ۾ تڪو مُڪتا مٿي لان ڪرندا آهن ۽ تڪو ڪُڃا غلط ڪچندا آهن. چو؟ چاڪاڻ ته اُهن جو چت، مُڪن ۾ سنگيتر ۾ لڳاتار ڪُتو امنو آهي ۽ چت ڪماڻ جو ڪافي اَڀياس ڪيل اَٿن. هاڻي جي چت اَن مُڪي ۾ سنگيتر ۾ ڪماڻي سگهجي ٿو، ته اَڀياس ڪري، چت رام ۾ ۽ رام نام ۾ ڪماڻ ته ممڪن ٿي سگهي ٿو. تنهن ڪري، اي ٻندا، اهو اَڀياس ڪر جو اَمر ڪري ۽ اَمر ٻڻائي. رام نام جي جاپ جي شروعات ٿيڻ مُک، جپ ۽ گاي سان ٿئي ٿو ڏيري ڏيري، من جي ورتي ۽ سُرتي ۾ اوڏاهين ڏوڙائڻ جي ڪوشش ڪجي. الس ڪندي ڪندي، آخر اُها اوسٿا ۾ ايندي، جو مک، جپ ۽ گاءِ، بلڪل شانت ۽ ٻيا ڪنهن چرپر جي رهندا، مگر من رام نام جي ڏاتيءَ ۾ بامراد، مگهن ۽ مست رهندو، ٻڌي ڪُلندي رهندي ۽ آتما تڙندي ويندي. اهو آهي هردي جو ڪيت يا آنند جي ڏاتي. وري جي انهيءَ اسٿتيءَ ۾، من حي مصلحت کي ۾ ماٺ ڪرائجي، ته صفا خالي ٿيل من، رام نام جي ۾ حد ٿيو، لاحد ۾ هلبو وڃي ۽ آنند سان ڀرپوور ٿي، ”ن سماڌيءَ يا سهج سماڌيءَ يا نروڪلپ سماڌيءَ ۾ سمائجي وڃي.

ڀارت ورش جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾، قديم ڪان، ڪئين ڀڳوان جا ڀڳت پرگهٽ ٿيا آهن، جن پنهنجي جيون ۽ اُپديش ڏيارن، نام جو ناد وڄايو آهي ۽ سنسار کي سچائيءَ جو سنديش ٻڌي پهچائيو آهي. صاحبن ۾ اها ساک ڏني آهي ته آتما جي آزاديءَ جو علاج، نام جي نسخي ۾ آهي. انسانيت جي اُڌار لاءِ، نام اَوَل آسرو ۽ آڌار آهي، نام ۽ نفس نعمت آهي. ڪابه نعمت مفت ڪانه ملندي ۽ قيمت اَدا ڪرڻي پوندي. نام لاءِ ناٺر کي صدق ۽ سڪ جو، سوا اي ٻندا، صدق ۽ سڪ جو سمر ڪڻي، تڪو نام جي سودي لاءِ. انهيءَ سودي جي سوداگري سانو ڪري ڇڏيندو. جيئن ڏاڪر پاڻ ڇُهالي، داڻن کي هار جي صورت ڏيندو آهي، يا جيئن رنگ پاڻ مِٽائي، شربت کي شرف بخشيندو آهي، تيئن ئي نام پاڻ جذب ڪري، نامداريءَ ٿي نوازش ڪندو آهي. ڪلا نام جي، نه ناموس ۽ ناماري تڪري نامداريءَ جي. نامداريءَ جي صدق ۽ سڪ مٿان، نام نثار ٿئي ٿو ۽ نامداريءَ جو ترنڪار سان ميل ڪرائي ٿو. پر جي نام جو جاپ هرميءَ وڃ هوندو، ته جدائي مور ڪين دور ٿيندي.

۽ هردي سان ڌيان ڌارڻ.

صاحب ڇو نه نام لاءِ مان اُئين تڙپان ۽ ڦٿڪان جيئن مڇي پاڻيءَ لاءِ، جيئن ٻار ماءُ جي جدائيءَ ۾، جيئن اُڃايل پاڻيءَ لاءِ، ٻاٻيل ڪاڏي لاءِ، سپ بوند لاءِ ۽ چاترڪ مينهن جي ڦڙيءَ لاءِ. هي پرماتما مان نه نام کان سواءِ، هڪ پل به نه ٿو جي سگهان. هي مالڪ مهروان، مون تي اها دیا ڪر ته رڳو پيو تنهنجو نام جپيان، مون کي اِها وڏائي ڏي ته تنهنجي چرن ڪمل ۾ ڌيان لڳايان، مون کي اِها سمت ڏي ته سک ڏوڙي دک ۾ تنهنجي سهاري هيٺ رهان ۽ مون تي اِها بخشش ڪر ته ڏينهن رات پيو هر رس پيان، زبان سان گوبند جا گڻ ڳايان، ڪنن سان هريءَ جو ڪيرتن ٻُڌان، اکين سان درسن ڪريان ۽ من کي ڀڳتيءَ جو ڀوڄن کارائي ترپت ڪريان. سنسار ۾ سڀ ڪجهه اڇڻو وڃڻو آهي، سو گهڙي جا ونيندس ۽ وٽي ۾ جا ساڻ نيندس؟ سڀ ڪجهه هتي ئي ڇڏيندس. ڇو نه اهو ڪي گهران جو پوءِ گهرڻ جو گهرڻالو ئي ختم ٿي وڃي؟ سو هي پيارا پرميشور، مون کي نام جو پدارٿ ڏي ته گهڙيءَ جو هار ڪري پايان، اٺئي پهر نام ڌيان ۽ نام ۾ سمائجي وڃان. اِئين گڏ گڏ ٿيان جيئن ڪنئار کاند جي ڪچ ۾، اِئين ٺران جيئن گلاب جو گل صبوح جو شبنم ۾، اِئين ٺران جيئن تپت زمين برسات جي پاڻي ۾.

ڪروڙين ساڌڪ نام جو دان گهرن ٿا ۽ ڪن ورلي خوش نصيب منگتن کي، نام جو ڪٽورو جهوليءَ ۾ جهلجي ٿو، ڇو ته تڙپ جي تابش ۾ تاثير ڪونهي، توفيق ڪونهي، توحيد ڪونهي. هي بابا سائين، مان به انهن منگتن مان هڪڙو آهيان. ابابر مان مورک آهيان، اياڻو آهيان، نالائق آهيان پر مان به تنهنجي نام جو منتظر مشتاق آهيان. ڦران وڃان توتان ۽ تنهنجي ناءَ مٿان. مون کي به پنهنجي رنگ ۾ اِئين رنگ، جو نه اهو رنگ مٽجي ۽ نه مون کان ورِي نام وسري وڃي. پيو ڳايان، پيو جپيان، پيو سمريان، تان جو رام نام، رڳ رڳ ۾، نس نس ۾، سواس سواس ۾، سمائجي وڃي ۽ اِئين پاڻمرادو، بنا ڪنهن به ڪوشش ۽ ڪشش جي، پيو گونج اٿي، سر ۾ مان، دماغ مان، دل مان ۽ هردي مان. هر واچار ۽ هر ڪرتيو، رام نام جي رنگ ۾ رتل هجي. لعل لالون لال ٿي پئي.

لِس بِسن گهڙي نه جيونون - بن ناويءَ مر جاءِ
مهج انڌلي نام نه وسريءَ - ٽيڪ ٽڪي گهر جاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۲)۸

هت اهو سمجهڻ ضروري آهي ته اهڙي اوستا ڪيئن اچي سگهجي جو هر وقت، هر هنڌ ۽ هر حالت ۾، اٺئي پهر، رام نام جپيو رهجي؟ مطلب هيءُ آهي ته هٿ همشه هاڄ ۾ هجي ته به دل هردم يار ۾ لڳي رهي. اهو ڪونه ڏنو اٿو نه ڄاڻون، دڙيءَ تان پاڻي

الندي وهندي، سمهندي جاڳندي، دک سک ۾، شد هردي سان ۽ سچيءَ سڪ سان
سڀ ڀا آدم اياءِ ڦتا ڪري، سائينءَ جي شرڻ وٺي، ستگرو جي اوٽ ۾، سنتن جي
سنگ ۾، رڳو نام جي رنگ ۾ رتا پيا آهن. اهي رام نام جو سهارو وٺي ڇُٽي ويا ۽ ٻيءَ نڪتا.
باقي نه سچو سنسار، ٻڌارن جو پلاند پڪڙي، انت وٺي لڙهي وڃو. اهي ٻڌارت
ڏاڍي جيڪي ڦاسي آهن، جي انت وٺي دم گهٽن ٿا، ساهه سوڙهو ڪن ٿا، ڦٿا جسر ڏکر
لڳائين ٿا، ٻو ٻرهم ڪان ٻري رکن ٿا. سو اي ٻندا، نام جو جزائو همت ڪر. نام جي سچن
ڇڏن ۽ مولن هي ڪوح ۾، اندر جي عشق ۾ لهون هڻ. اهي همت ڇڙهن نه ته گڏ ۾
پڙ ۽ ا. ملهه لي وڪڙا. پاڻ پاهه ۽ ٻين کي پاراءِ. ڪيترا ئي پاڻمدين ۽ ڪترا ئي وراهمدين،
نه هي املهه جزائو ڪُنجط جو نه آهي. ساڻ نه ساڻي ٿي هلندو ۽ ٻوٻن لاءِ ورثي ۾ ا. رهندو،
وري وري وراهمدين نه ا. ڦڏندو ويندو. اها ٻرڪت جي ٻهار ۽ عجايب جو اسرار آئي.

جن کي صدق آهي، ان کي ئي سڪ آهي. سِک آهن سڪ جا سِڪايل. اهي
سودائي، نام لاءِ سڪن ٿا، جاڳن ٿا ۽ ٻاڏائن ٿا. اهي لوڀ جا تابعدار، لعلي جا طالب،
تاڃان جا تلاشي، پيا لڙڦن، پيا پڪارين، نه ٻرن ڪا ٻهل ٻپاري ۽ پياس ٻجهائي. رام نام
جو ٻڪ لي ٻئي ئو ڇڏين ۽ ٻئون سڀ آسون مٽائين. ڀڳت نامديو جن فرمائين ٿا:

(١) والگس رانگئهُ شدون شدوءَ – رام نام ٻن گهڙي نه جدوءَ
ڀڳت ڪرڻهر ڪي گن گاوءَ – آٺ ٻهر اپنا خصم ڌياوه.

راڳ آسا، ڀڳت نامديو، شبد (٣)

(٢) ٽيري ڀگت نه ڇوڏءُ – ڀاوي لوگ هسيءَ
چرن ڪمل – مري هيٺري بسيءَ.

راڳ بسنت، ڀڳت نامديو، شبد (١)

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ نام جي سڪ بابت جيڪي ٻه چار آهي، تنهن مان چوڻ
وچن مٿي ڏنل آهن. هونئن ٻيت سٽ تان صدقي وڃجي. صاحبن جيڪي فرمايو آهي،
تنهنجو تات ٻرح هي آهي، نه سنسار ۾ ڪيئين دونگي سنت ساڌو، سانگ ٺاهي پيا
ڪوڙن ڪتاڙون ڪن. ڏس نه ڪاٿيءَ ڪاٿيءَ ۾ ڏٺوري لڳي ٻئي آهي. هرڪو هام هڻي ٿو
حاصليت معهدي ئي همت وس آهي ٻوءِ ڪي پيا چڙهون هڻي جيع وڃهن، ڪي رام
للا ۽ ڪرشن ليلا جي راس وڃائن، ڪي ديوي جا جاڳرتا لڳائن، ڪي پيا تال ۽ رباب
وڄائين، ڪي گهنگهرو ٻڌي پيا نچن، نچن ۽ جهمرون پائين، ڪي رڌن ۽ ٻڌن جي
ڏيکاءُ ڪرڻ لاءِ پيا پڙهن، ڪي شاسترن ۽ پراڻن جا پيا ورق ورائن، نه ڪي پيا ٽلوي
واڱن جي سُرن جي چتايتي ڪن. ٻر صدق ۽ سڪ ٻنا، اهو سڀ ٻمعني، ٻروا ۽ ٻسنا
آهي. جوم، جزت ۽ جاهليت آهي. سچ آهي نام ۾ سُرلي سمائڻ، چت سان سمرن ڪرڻ

نامَ ۾ صدقُ ۽ نامَ لاءِ سِڪ.

هن ڀاڱي جي ٻئي باب مان ڏسبو، ته صاحبن پرماتما متعلق، صدق ۽ سڪ جي هدايت ڪئي آهي. ٽئين باب ۾، ستگور بنسبت صدق ۽ سڪ جي فرمائش ٿيل آهي ته چوٿين باب ۾، سنتن لاءِ سڪ جي سمجهاڻي ڏنل آهي. هن باب ۾ وري نام بنسبت، صدق ۽ سڪ جو احوال آيل آهي. مطلب ته صدق ۽ سڪ بنا، ڪنهن ڏس ۾ به سڦلتا ملڻ، ناممڪن آهي. رام نام، عبادت جي اول عبارت آهي، جا اچاري سگهبي، رڳو صدق ۽ سڪ سان. ايمان ۽ اُتساهه بنا، رام نام جو مطالع ڪرڻ ئي مشڪل آهي. ڪيول رام نام جپڻ ئي، اسانجو مکيه ڪارج هئڻ گهرجي. گورو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

(١) ديوا ميرا ايڪ نام - دک وچ پايا ٿيل
اُن چاڻ اوهه سوکيا - چوکا جم سُڻ ميل.

راڳ آسا، محلا
پهلا، شبد (٣٢)

(٢) نامي راتي هؤمي جاءِ - نام رتي سچ رهيي سماءِ
نام رتي جوگ جُگت بيچار - نام رتي پاوهه موک دُئار.

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، سڌ گوشٽ (٣٢)

نام، هڪ مدو ۽ هڪ چيتو ئي اهو ڏيائيندو، جڏهن جو نام ۾ سچو صدق هوندو، پورن وشواس هوندو. گورو جن، ڦر ڦر ڏئي چيو آهي ته نام آهي، مدهجو ماتا پتا، ڀاءُ ڀرائي، متر ملاقي، ذات پات، ڪٽنب قبيلو، پاٺ پوڄا، ويد پُران، تيرٿ ياترا، ڪاڏو ٻيتو، دوا درمل، اجهو آسرو، حيلو وسيلو، مانُ شان، لڄ پت، جيئڻ جو جياپو ۽ انت جو سهائي. وڌيڪ سمجهائين ٿا ته مون سڀ ڌرمي پستڪ واچي ۽ ورائي ڏٺا آهن، ۽ سڄي سنسار جا علحدا علحدا آزمودا پرائي ڏٺا آهن، جن انهيءَ نرنئي تي آندو اٿم، ته سچو سک ۽ اٽل آنند، نام مان ئي اُڀرن ٿو. ڏکيءَ جي درتي، ڪئين دکي ۽ دردوند بيمار پڪارين، ٻيا ٻيچارا، پر جيڪي نام ۾ رتل آهن، سيئي درويش اُٺجي پيا ۽ هريءَ جو ڪيرتن ڪندي، هرجن ٿي پيا ۽ اَمرت پي اَمر ٿيا. ڀنگ جو نشو درويش ڪونه لٿائيندو.

جن جن هر رس پيتو آهي، سي سڀ اچرج ۾ پئجي ويا آهن، سانت ۾ سمائجي ويا آهن، جيئن ڪو گنگو مٺائي کائيندو آهي، پر مٺائيءَ جي واکاڻ مات ۾ ئي ڪندو آهي. تنهجي مات به معنيٰ واري آهي. جيئن پاڻي ۽ صابڻ، ميري ڪپڙي جي ميراڻ ڪڍندا آهن، تيئن نام به من جي مئل ڪڍي، من کي اُوجل، پوتر ۽ نرمل ڪري ٿو. نام هڪ ڪڻ ۾ ٿاري ٻار ڦيرائي سگهي ٿو، جي انهيءَ ڪڻ ۾، سچو صدق ۽ سڪ سمايل هجي. اهڙا ڪڻ ئي اُڏندا ڪٽوائي هي. اهڙا جيئرو وڏڀاڳي آهن ۽ شاهن جا شاهه آهن، جي نام جو صدق ساري، رات ڏينهن،

راڳ ماليگوڙا، محلا
پنجوان، شبد (٨)

(١٩) ڪَرن[1] هڙ[8] جَس نِتُ[2] درسن – وسن[3] هـر گن گاوءِ
بلهار جائــي سدا – نانــڪ ديهه آپڻا نــاءِ.

راڳ مارو، محلا
پهلا، اشٽپديءَ (١١)

(٢٠) نا جاڻان مورک هيءَ ڪوني – نه جاڻان سياڻا
سدا صاحب ڪي رنگي راتا – آن دن نام وکاڻا
بابا مــورک هــان – نــاوي بــلِ[4] جــاءِ
تُون[8] ڪرتا تُون داناً[5] بينا[6] – تيري نام تراءِ[7].

راڳ مارو، محلا
پنجوان، سولهو(١٦)٦

(٢١) اِهه نِشيش خَصم[8] لي پاوان – آٺ پهر ڪر جوڙ ڌياوان
نام جپي نام سهج[9] سماوان – نام نانڪ مــلــي اُچارنا.

راڳ گوڙي، محلا
چوٿان، وار (٢٣)

(٢٢) جهُورا[3] سالاهه نــه رجئي[10] – هـر پريتم[8] چت لاءِ
نانڪ ناوي ڪي مَن اِڪه هيءَ – مَن تِرپتي[10] هر رس کاءِ.

راڳ بسنت، محلا
چوٿان، شبد (٥)

(٢٣) ميرا اِڪ کِن مهوٽا رهه نه سڪيءَ – اٺ هر هر نام رس گيڌي[11]
جيُم بارڪ رسڪ پڙيو ٿن[12] ماتا – ٿن ڪاڍي بلل بِلاڏي[13].

راڳ بسنت، پڳت
نامديو، شبد (١)

(٢٤) ليري پگٽ نه چرڌه[14] – پاوي لــوڪ هَسيءَ
چــرن ڪمل – مــيري هــيٿڙي[15] بسيءَ.

---

١. ڪَن. ٢. اکيون. ٣. زبان، جيڀ. ٤. قربان وڃان. ٥. داناءِ، سياڻو. ٦. سڀ ڪجھ ڏسندڙ. ٧. پوڄل ساگر ترڻ پار پوان. ٨. پرماتما. ٩. گمان. ١٠. ڌاپجي ٿو. ١١. رهندو پيو آهي. ١٢. ٿڃ، ٿڻ. ١٣. وڏا واڪا ٿو ڪري، گهڙو رئي ٿو. ١٤. کاٻي، چرچا ڪري.
١٥. هيئين ۾ وسن ٿا.

(١٠) جِھ مانا بال لپٽاوي - تہ گياني نام ڪماوي
گور پوري ني ياوي - جن نانڪ نام ڌياوي .

راڳ سورٺ، محلا
پنجوان، شبد (٨٣)

(١١) تُد بساجھ[٢] پياري - ڪيو[٣] رھان
سا وڏ ڀاڳي ديھہ - جِت نام تيري لاڳ رھان
دوجا ناھي ڪوءِ - جِس آڳي پياري جاءِ ڪھان .

راڳ ڌناسري، محلا
پھلا، شبد (١)

(١٢) چوراسيھ سِڌ بُڌ[٤] تيتيس ڪوٽ مُن جَن -
سڀ چاھھ ھر جيئہ[٥] تيرو نام
گور پرساد ڪو ورلا پاوي - جن ڪہ للاٽ لکيا ڌر پاءِ .

راڳ ڌناسري، محلا
چوٿان، شبد (١٠)

(١٣) سوک اُپاڌن دوک اُپاڌن - بسري نہ ڪاھو بيرا[٦]
نام جپت ڪوٽ سور[٧] اجارا - بسيو ڀرم انڌ بيرا .

راڳ جئيتسري، محلا
پنجوان، شبد (٤)

(١٤) آد جُڳاد پڳتن ڪا راکا - اُستت ڪر ڪر جيوان
نانڪ نام مھا رس ميٺا - اَن دِن مِن تن پيوان .

راڳ سوهي، محلا
پنجوان، چيت (١)٢

(١٥) نام ديجي دان ڪيجي - بِسر ناھي اِڪ کِنو[٨]
گُڻ گوپال اُچر رسنا - سدا گائيجي اَن دِنو .

١٠(٤)

(١٦) ڪوئي پڙتا سھسا[٩] ڪرتا - ڪوئي پڙي پُرانا
ڪوئي نام جپي جپ مالي[١٠] - لاڳي تسي[٥] ڌيانا
اَاھي[١١] ڪبھي ڪڇو نہ جانا - تيرا[٥] ايڪو نام پڇانا .

راڳ رامڪلي، محلا
پھلا، شبد (١)

(١٧) جلُ پيوت جھ لِکا مٽيت - ڏن[١٢] بِکسي گرھ، آوت ڪنت[١٣]
لوڀي ڪا ڏن پراڻ اُڌار - تہ ھر جن ھر ھر[٥] نام پيار .

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، اشٽپدي (٢)٤

(١٨) ساڌو پُرک ساڌ جن پاني[١٤] - اِڪ بنت ڪرت گور پياري
رام[٥] نام ڏن پونجي ديوھ - سڀ نِسنا پوک نِواري .

راڳ نت نارائڻ، محلا
چوٿان، اسٽپدي (١)٦

---

١. چنبڙي پوندي آھي . ٢. ھا، ڪانسواءِ . ٣. ڪيئن . ٤. بڌ پوان . ٥. پرماتما . ٦. پيرو، نعو، وقت . ٧. سورج جي روشنائي . ٨. کڻ، پل . ٩. سنسڪرت، وياڪرڻ . ١٠. مالھا . ١١. ھيٺئر يا ھن ڪان پوءِ . ١٢. استري . ١٣. پتار . ١٤. ملان، کڏجان .

کَب ڪرنؤ مياﺋﻲ[1] پنج سَت گائنا-ڪَب ڪو راڳ ڌُن[2] اُٺاوي
ميلت چُست[3] ڪِن ٻل جَمّا[4] لاڳي-لب لگ ميرا مَن رام ڪن گاوي
ڪب ڪر ناچ-ي باڙ پساري[5] - ڪب ڪو هاٿ پساري
هاٿ ٻاڙ پسارت ٻِلَمَ[6] ٻل لاڳي-لب لگ ميرا مَن رام سماري
ڪب ڪرنؤ لوگن ڪَڻُ پتياوي[7]-لوڪ پتيئي نا پت هوءِ
جَن نانڪ هر هرديءِ سد ڌياوهه-تان جيءِ جيءِ ڪري سڀ ڪوءِ.

[راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١٠)]

(٣) بِسُ[8] بِسن ڳوڙي نه جيوڻؤن - بِسن ناوي مَر جاءِ
ميءِ اَنڌلي[9] نام نه وِسري-ٽيڪ ٽِڪي گهر جاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٨

(۴) هر چاترڪ دين ستگؤر سرڻاﺋﻲ-هر هر نام ٻؤند مُک پاﺋﻲ
هر جل نِڌ هم جَل ڪي ميني[10]-جَن نانڪ جل بِن مرئيئي جيءُ.

راڳ مانجهه، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٥) اَمرت[11] رنگ رَتا لِو لاﺋﻲ - اَمرت گور پرسادي پاﺋﻲ
اَمرت رسنا ٻوليءِ دن راﺗﻲ - من تن اَمرت پياوڻيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي(٣)١٥

(٦) ڪرهه ڪرپا سرب[12] ڪي داﺗﻲ-اِڪ رُوپ لِو لاوهه
نانڪ ڪي بينتي هَر[12] پهه - اَپنا[13] نام ڌياوهه.

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦٥)

(٧) سِدا[13] شيون سِڌ بيسر - مانگهه رڌِ سِڌ
ميءِ اِڪ نام نه وِسري - ساچي گور ٻُڌ[14].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١۴

(٨) اي جي ڪيا مانگهُ ڪڇ رهي[15] نه دِسي-اس جَگ مهه آيا جاﺋﻲ
نانڪ نام پدارٿ ديجي - هرديءِ ڪنٺ سِٺاﺋﻲ.

راڳ گوجري، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٣

(٩) ميري پرڀ - ڪرپا جَل ديوهه هر نامي[16]
هؤ اَنتر نام مِکا دِن راﺗﻲ-نامي هي سانت پاﺋﻲ.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٨)

---

١. واڄٽين ڪي ملاﺋﻲ. ٢. سر. ٣. چؤ لڍڻ. ۴. ڳوڙي. ٥. ناچ ۾ سر سان ٿير گهير ڪرڻ.
٦. ڍير. ٧. راضي ڪن نا. ٨. ستگوروءَ ڪان. ٩. اَگياﺋﻲ، بمجهه. ١٠. مڇلي. ١١. اسام
روُپي جل. ١٢. پرماتما. ١٣. سڌيون حاصل ڪرڻ لاءِ. ١۴. سمجهه. ١٥. جستاءِ ڪندڙ.
١٦. رام نام.

(٥) نام جي سِڪ.

(١) موتي نه مندر اوسرهه[1] - رتني نه هوهه جڙاءُ[2]
ڪستوري[3] ڪنگو اَگر چندن - ليپ[4] اَوڃ چاءُ
مت ديکه ڀُولا وسريءِ - تيرا چت نه آويءِ ناءُ
هر بن جيئڙا - جل ٻل جاءُ
ميءِ آپنا گورو پوڇ ديکيا - اَور ناهي ٿاءُ. (١٠ و)
ڌرتي نه هيري لعل جڙاسي - پلنگهه[5] لعل جڙاءُ
موهڻي مکه مڻي[6] سوهيءِ - ڪري رنگ پساءُ[7]
مت ديکه ڀُولا وسريءِ - تيرا چت نه آويءِ ناءُ
سِڌ هووان سِڌ لائي - رِڌ آکان آءُ
گُپت[8] پرگٽ[9] هوءِ ٻئسا - لوڪ راکيءِ ڀاءُ
مت ديکه ڀُولا وسريءِ - تيرا چت نه آويءِ ناءُ
سُلطان هووان ميل لشڪر - تخت راکان پاءُ
حڪم حاصل[10] ڪري ٻئٺا - نانڪا سڀ واءُ[11]
مت ديکه ڀُولا وسريءِ - تيرا چت نه آويءِ ناءُ.

[سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١)]

(٢) ڪَب[12] ڪو ڀاليءِ گهنگهرو تالا - ڪَب ڪو ٻاجويءِ رباب
آوت جات بار کن لاگيءِ - هئُو تب[13] لگ سمارءُ نام
ميريءِ من - اَئسي ڀگت بن آئي
هئُو هر بن کن پل رهه نه سڪئُو - جئسي جل بن مين[14] مرجائي. (١٠ و)

---

١. بنياد، اوساري. ٢. جڙت. ٣. سڀ اهُن جا واس ڌوپ. ٤. لپو. ٥. پلنگ. ٦. [illegible] ٻهڪي. ٧. نظارا. ٨. لڪل. ٩. ظاهر. ١٠. همٿ ڪيان. ١١. ايترا. ١٢. ڪيترو وقت. ١٣. تڏهن وچير. ١٤. مڇي.

(٥٧) ڪُوڙڪ پُڪار نه ھوونـي - نـدري ندر نهالَ
لالڪ نام رتي سھڄي ملي - شبد گرو ڪي گھالَ.
(٥٨) کهي ڪيو شبد اَر نَروڄ - پَڙ اڪ ڪي سَرنا
ڪبوَل نام جپهُ ري پِراڻي - لوهي نِستري تَرنا.
(٥٩) ڄمان آندر نام ندانُ هي - گرو ٻاڻي ويچار
تن ڪي مکه سدا اُجلي - تنهه سچم دربار.

راڳ ملار، مح
ڀهلا، وار (١٣)
سلوڪ محلا لحا

راڳ ٻرياڻي، ڪم
صاحب، شبد (٢)

سلوڪ، محل
چرتان، (١٥)

---

١. ڪوڙڪون، واڪا. ٢. داڪون. ٣. ڪمائي، محنت. ٤. هي مهڙيا پاٿرو؟ پيروڻ.
٥. پڪ تي پڪ. ٦. اڄل، ٻوٽو.

(٥) نام جي سِڪ.

(١) موتي ته مندر اوُسرهه[١] - رتني ته هوهه جڙاءِ[٢]
ڪستوري ڪنگو[٣] اگر چندن - ليپ[٤] آوي چاءِ
متَ ديکه ڀوُلا وسري - تيرا چِت نه آوي ناءِ
هر بنا جيئُ - جل بل جاءِ
مين آپنا گورو پوُڇ ديکيا - اوُر ناهين ٿاءِ. (١. ر.)
ڌرتي ته هيري لعلَ جڙاتي - پلنگهه لعلُ جڙاءِ
موهڻي مُکه مڻي[٦] سوهي - ڪري رنگه پساءِ[٧]
متَ ديکه ڀوُلا وسري - تيرا چِت نه آوي ناءِ
سِڌ هووان سِڌ لائي - رِڌ آکان آءِ
گُپت[٨] پرگُٽ[٩] هوءِ بيٺا - لوڪ راکي پاءُ
متَ ديکه ڀوُلا وسري - تيرا چِت نه آوي ناءِ
سُلطان هووان ميل لشڪر - تخت راکان پاءِ
حڪم حاصلُ[١٠] ڪري بيٺا - نانڪا سڀ واءِ[١١]
متَ ديکه ڀوُلا وسري - تيرا چِت نه آوي ناءِ.

[سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١)]

(٢) ڪَبُ[١٢] ڪو پائي گهنگهروُ تالا - ڪَب ڪو بجاوي رباب
آوت جات بار نه لاڳي - هم لب لڳ[١٣] سمار نام
ميري من - اَيسي ڀڳت بن آئي
هم هر بن کِن پل رهه نه سڪئن - جئسي جل بِن مين مرجائي[١٤]. (١. ر.)

---

١. بنياد، اوساري. ٢. جڙت. ٣. سڀ نمونن جا واس ڌوپ. ٤. لپو. ٥. پلنگ. ٦. ٿڻن ڀڙڪي. ٧. نظارا. ٨. لڪل. ٩. ظاهر. ١٠. هٿ ڪيان. ١١. بيٺا. ١٢. ڪهڙو وقت. ١٣. ڏهن وچ. ١٤. مڇلي.

(٥٧) ڪُوڙ[1] ڳُڪار[2] نه هوونئي - نڌري نڌر نهالُ
نانڪ نام رتي سچي ملي - شبد گورُو کي گهال[3].

راڳ ملار، مح
ڀهلا، وار (١٣)
سلوڪ محلا لحا

(٥٨) ڪهس ڪبير سُنهه نَر نُرَوِئع[4] - ٻُڙءِ ايڪ کي سُرنا
ڪنول نام جهڻ وي پرالي - لبهي لسچي[5] نُرنا.

راڳ ابربائي، ڪبير
صاحب، شبد (٢)

(٥٩) جهان اندر نام نڌانُ هيءِ - گور ٻاٽي ويچار
اِن کي مکه سدا اجائي[6] - نِت سچم دوار.

سلوڪ، محا
چرٿان، (١٥)

---

١. ڪوڙڪوُن، واڪا. ٢. ڏاڙهؤن. ٣. ڪمائي، محنت. ٤. هي مهڙجا پانسرو ۽ پيروُن.
٥. پڪ ني پڪ. ٦. اوُجل، پوتر.

واڳ واڪلي، محلا
ليجا، آنند صاحب (۴)

(۳۴)

ساچ نـام آڌار ميرا - جِن ڀُکا سڀ گــوائيِئا
) ساچ نـام آڌار ميرا - جِن اِڇا سڀ پُڄائيِئا.
ڪر سانِت سک من آء وسيا - جِن نام ھر رس پوڳو[1]
۴) آنھد باڻي گور شبد جاڻيِ - ھر نام ھر رس پوڳو
ڪھيِ نانڪ پربھِ[2] آپ مِليا - ڪرڻ ڪارڻ جوڳو.

واڳ واڪلي، محلا
پھلا، سد گوشٽ(۳۲)

(۴۹) نامــي راتي ھؤميِ جاء - نام رتي سچِ[2] رھــيِ سمــاء
نام رتي جــوڳ جُگت بيچار - نام رلي پاوھ موک دُئار
نام رتــي ترِيؤڻ سوجھي[3] ھوء - نانڪ نام رلي سدا سک ھوء.

واڳــ نت نارائڻ،
چوتان، شبد (۱)

(۵۰) ھر ھــر نــام جپھِ آراڌھ - شيوک پــاوِ[4] لڙي[5]
ڪلبِک دوُک گئي سڀ نيڪر[6] - جنُ پاني مَئل ھري.

واڳ مارو، محلا
پنچوان، شبد (۶)

(۵۱) ڪُليا ڪــرم ڪريا پئي ناڪر[7] - ڪيرتن ھر ھر گائــي
سرم[8] تــاڪا پــائي بِسرامــا - مِٽ گئي سگلي ڏائي[9].

واڳ مارو، محلا ليجا،
وار (۱۵)، سلوڪ
محلا پھلا،

(۵۲) ھڻُ[10] موُتا ميِ مارِيا[10] - پوڻ[11] وھيِ دريائُ
ترِشنا ٹکي نــانڪا - جا من رتا ناء.

واڳ پيرغ، محلا
پنچوان، شبد (۲۱)

(۳۵)

(۵۳) چيمِت آويِ تان سھج گھر پايا - چيمِت آويِ تان سَدن[2] سمايا
چيمت آويِ سد ڪيرتن ڪــرنا - منُ مانيا نانڪ پگوُنتا[2].

(۵۴) نـام ھماريِ ايڌ آرناڌ[12] - نام ھماريِ پوُري ڪاج
نام ھماريِ پوُجا داو - نام ھماريِ گور ڪي شيو.

واڳ بسنت، محلا
پھلا، شبد (۴)

(۵۵) ايڪ ڌ ياوھ - موُڙ[13] مَنا
پار اتر جاء - اِڪ کِنا[14].

واڳ بسنت، محلا
ليجا، شبد (۱۰)

ستگور شيوا نــام دِرڙائي
(۵۶) سو بوُجھيِ جس آپ بُجھائي - نانڪ نام رلي در نيشاڻ[15].
جِن اِڪ جاتا سي جن پرواڻ

۱. ماڻيو. ۲. پرمالما. ۳. بوُجھي. ۴. نمرتا پــاو سان. ۵. شتا. ۶. نڪري وڃن تا. ۷. پاڳ
۸. دک. ۹. پتڪڻ. ۱۰. آھم ياؤ. ۱۱. ھوا. ۱۲. وجائڻ جا ساز. ۱۳. موُرک. ۱۴. کڻ، پا

(۳۷) ڪيت ڪسر سُبھ ري لسوني - پور نہ ڀڙليہ ڪوني
ڪِيا ڪُاشي ڪيا اوڪر مُڪير - رام ردي حڻ هوني۔ — راڳ ڌناسري، ڪسر صاحب، شبد (۲)

(۳۸) چندن چندُ نہ سرد وَنُھ - مؤل نہ مِٽي ڪِيآر
سيتل ليوئي نسانڪا - حِيدڙو هسر نسار۔ — راڳ حسنتري، مھلا پنجوان، وار (۱۷)

(۳۹) نام حانھ نسار سري بَنھ هسي - نام سري بروارئ
نام سَڪاني سدا سيري سنگ - هر نام موڪهُ ستاري۔ — راڳ لوڏي، مھلا پنجوان، شبد (۷)

(۴۰) حان سڪ نسان شُبُہ راوبسو - دڪ بسي سُنمالوء
نانسڪ ڪبيح سيائيحي - اِۂ ڪَسُ مِلاوا هوء۔ — راڳ سوڙهي، مھلا پهريان، وار (۲۰)، سلوڪ مھلا دوجا

(۴۱) ڪبہ روداس - سبي حَڪ لونيا
هر تُہ - ابڪ رام ڪبہ جڙنيا۔ — راڳ سوڙهي، ڀڳت روداس، شبد (۳)

(۴۲) اوو اباۂ سب لياڪيا - داروُن نسار ليا
تاب باب سب مِٽي روڪ - سيتل من ٻيا۔ — راڳ بلاول، مھلا پنجوان، شبد (۶۵)

(۴۳) ٻي متراني مِٽي براني - دُشت دوُس هُر ڪادي جاڄ
سوڪ سيح آسد ڪيبري - دنڪ هيوئي هر ڪٿِہ وَتاڄ۔ (۱۱۲)

(۴۴) لِي ناهہ لرڪ لسواسَ - بِس سِمر برنب ڪُڄ نُاس
لي هر نہ بيڪِہ نَنَ - سُن موهسي اَتد بَنَ۔ — راڳ بلاول، مھلا پنجوان، اشٽپدي (۵)۱

(۴۵) نُوُن ڪبيتمَ هي آد براپي - مَڪت ڪي برنا ڪيا جُاپی
ڪسورمتِ رام نام ڪيہ ميتا - برٿوئي ناما اِهہ ڪبيح ڪيتا۔ — راڳ ڏونڊ، ڀڳت نامديو، شبد (۲)

(۴۶) رام نسار نِسُ بساسو محي - نمڪ ابڪ ارڌارئي۔
هر ڪو لراسُ مِتيح نانڪ لِيہ - اَبھو هسر سَواري۔ — راڳ رامڪلي، مھلا ٽيون، شبد (۲)

---

۱. با وس، ڪاشي. ۲. بَن ملڪ. ۳. مُڪير هو ڳوت. ۴. مُعد. ۵. لپس. ۶. داس. ۷. ڪتنب.
۸. تي برانبا. ۹. ملاقاس. ۱۰. ڪال هي وس آهي. ۱۱. دوا. ۱۲. چندي چاٽي. ۱۳. ڏرنا
ماٽا. ۱۴. ولي، وڪس. ۱۵. سري مد باڳوت گيتا. ۱۶. راس. ۱۷. نہ بتس. ۱۸. ڳوڙي. ۱۹. دس.

راڳ گوجري، محلا
پنجوان، وار (٦)

مَن مهه چِتوءُ[1] چِتوَني - اُدم ڪرهُ اُٺ نِيت[2]
هر ڪيرتن ڪا آهرو - هر ديهه نانڪ ڪي مِيت.

راڳ ديوگنڌاري، محلا
پنجوان، شبد (١٠)

(...) سي ڀڳ ڀاڳي سي پتونتي[3] - سيئي پوُري شاها[4]
سُندر سُگهڙ سروُپ تي نانڪ - جِن هر هر نامُ وِساها[5].

راڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، وار (١٥)

(٣...) جِن ڪيءُ هرنام وَسيا سد هرديءِ - هرنامو تن ڪئُ رکڻهارا
هرنام پتا هرنامو ماتا - هرنام سَکائي مِتر همارا.

(١٧)

(٣١) هرنام همارا ڀوجن ڇتيهه پرڪار[6] - جِت کائيئي هم ڪئُ ترِپت ڀئي
هرنام همارا پئنڻ[7] جِت ڦر نگن نه هووهه - هور پئنڻ ڪي هماري سُرڌ گئي[8].

راڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، ڇنت (٢)٣

(٣٢) هر هر نام ميرا اَنت سَکائي - گُرو ستگور نام دِرڙايا
جِٿئي پِت ڪَلتر[9] ڪوئي بيلي[10] ناهي - تِٿئي هر هر نام ڇڏايا.

راڳ سورٺ، محلا
پنجا، شبد (٩)

(٣٣) لهي[11] گهٽي ترپوٽ[12] وپاپيا پائي - گورمکه بوُجهه اُجهاءِ
رام نام لگ چوُئيءِ پائي - بوُجهه گيانيا جاء.

(١١)

(٣٤) دائيءِ[13] دات رکي هٿ اَپڻيءِ[13] - جِس ڀاويءِ تِس ديئي
نانڪ نام رَتي سکه پايا - درگهه جاپيءِ[14] سيئي.

راڳ سورٺ، ڪبير
صاحب، شبد (١)

(٣٥) رام نام بِن سيءِ بِگُوُلي[15] - دِکهه نِرکه سرايا[16]
هرڪي نام بِن ڪِن گت پائي - ڪهه اُپديش ڪبيرا.

راڳ ڌناسري، محلا
پنجا، شبد (٢)

(٣٦) جِن هر رسُ چاکيا، سر هر جن اوگه -
تِس سدا هرکِ[17]، ناهي ڪدي سوگه[18]
آهي مُکت، اَورا مُکت ڪراويءِ -
هر نــام جپيءِ، هر لي سکه پاويءِ.

---

١. ياد گيري، سمرن. ٢. اُسر جو. ٣. مانَ شان وارا. ٤. دولتمند سيٺيوُن. ٥. وشواس. ٦. اهوُنا.
٧. پوشاڪ. ٨. اِڇا، منشا. ٩. اِستري. ١٠. سهائڪ، مددگار. ١١. ليئي. ١٢. ليئي لوڪ.
١٣. پرماتما. ١٤. پوُڄڻ لا. ١٥. ختم ٿي ويا. ١٦. وِچار ڪري. ١٧. سک، خوشي.

(١٧) ڏيرا ميرا اڳڪ نام - ڏک وچ پاتا ليلَ — واڳ آسا، محلا پهلا،
اُن چاٺا اوهه سُکيا - چوڪا هر سنڌ ميلَ. — شبد (٣٢)

(١٨) ڏکٽيءِ ڏرڏوالد - ڏر ليريءِ[٢] — (٤٣)
نام رلسي - ڏرواش پئي.

(١٩) اُهرمن نامُ لمارا لناڪر[٢] - اُبهه مها رس جنهه پسيئو — واڳ آسا، محلا
جم جام چوڪي يو ياري - ڏرس[٣] پساسيو يرم ٻيئو. — پدران، شبد (۴٧)

(٢٠) جس نمج ڪمُ ڪرني نه جاني - نام جمع اُهه چهڪنت[۴] مانيءِ[٥] — (٦٣)
جاڪيءِ لکت[٦] نه آوءِ ڪرني - سڪل سرشت اُناڪي چرن مَلڏوني.

(٢١) مُوڪ مُگد اَگيان[٧] اَوياري[٨] - نام ليرى ڪي آس من ڌاري — (٦٩)
جپُ تپُ سنجمُ ڪرم نه ساڌا[٩] - نام پريُو ڪا منهه آراڌا.

(٢٢) هرديءِ سمالي مُک هر هر اوليءِ - سوهن لمڻ اُمڻ[١٠] ڪمهه نه ڏوليءِ[١١] — (٧٠)
ڪهه نانڪ هر راچيءِ نانءِ - هر مالا[١٢] لساڪيءِ سنگ جاءِ.

(٢٣) مت ڪئي گڻٽ[١٣] - پساسو سنسا — (٨٠)
نام رَلي جَسن - پئي[١۴] پکو لتا[٢].

(٢۴) نامُ سطنتيءِ نام مَنيتيءِ نامي وَڏياڻي - نام سلاهي سدا سدا نامي مهلُ ياني — واڳ آسا، محلا
نامي هي گهٽ چانڻا[١٥] نامي سوياياني - نامي هي سڪاوُپدي نامي سرٽاني. — لنجا، اشٽپدي (٧)

(٢٥) هرُ[٢] جپهُ ڪرپا ڪري لتو لاويءِ - لاها هسر هر نامُ لپئو — واڳ آسا، ڪسر
ڪسور پرسادي هر ڏنُ پساسو - اُنتي چَلدپا نسال چَليو. — صاحب، شبد (١٥)

(٢٦) واهُ واهُ[١٦] ڪَرليا هرُ پاپا - سهجي ڪورمک پالِ[١٧] — واڳ گوجري، محلا
سي وَڏياڳي نانڪا - هسر هسر رديءِ سَمال. — ليجا، وار (١٥)

(٢٧) واهُ واهُ ڪسور بِکر جو لِمڻ[١٨] ڪري - سومن چِنڊپا[١٩] قلُ پاءِ — (١٧)
واهُ واهُ ڪرهِ سي جن سوهڻي[٢٠] - هرِ لِن ڪيءِ سنگ مِلاءِ.

---

١. ڏک ڏوُر ٿي لو وڃي. ٢. پرماتما. ٣. ڏيپ. ۴. چارئي طرف ٥. مڃنا ٿئي. ٦. ويچور، ارڏيک. ٧. بسمجهه. ٨. بيعقل. ٩. ڪمايو آهي. ١٠. لوڪپرلوڪ. ١١. ڏڪا کائي. ١٢. ماليا، سمرائي. ١٣. گٽتي. ١۴. رُوپ ٺهي پيا. ١٥. روشنائي، پرڪاش. ١٦. سبحان الله، الهار وجان. ١٧. ٻولهي لهن تا. ١٨. هميشه. ١٩. گهرپا. ٢٠. سندر.

(٧) تيـرا[١] اڪ نـام - تـاري سنسارُ
مـيءِ ايـها آس - ايـهـو آڌار.

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (٢٩)

(٨) کهتي پوتر سُٽتي سب ڏنَّ - لِکتي ڪُل تاريا جيئُ
جِن ڪئُ ساڌ وُ سنگه نام هرُ رنگ - تني برهم بيچاريا جيئُ.

سري راڳ، محلا
پنجوان، چنت (٥)٢

(٩) ناءُ پوُجيئي ناءُ منيئي - ناءُ ڪِارڪ سب هَـريـا
جِني نام ڏيايا اِڪ من اِڪ چت - سي اُستر[٢] جَگه رهيا.

سري راڳ، محلا
چوٿان، وار (١١)

(١٠) ڪِن مهه رام نام ڪِلوَڪ ڪاني - پئي پوتّ سوپرا[٣]
نـانڪ رام نـام نِستارا - ڪئي پئي مُورا[٣].

راڳ، گوڙي، محلا
ليجا، چنت (١)٤

(١١) تِراسُ[٥] متيءِ جم پنٿ ڪي - جاسُ بسيءِ مـن نانءُ
گتِ پاوهه متِ هوءِ پرگاس - محلي پـاوءِ ٿـانءُ.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، باون اکري
(٣٢)

(١٢) سگل سرشٽ[٦] ڪو راجا دکيئا - هر ڪا نام جپت هوءِ سُکيئا
لاک ڪروڙي بنڌن پڙيءِ - هر ڪا نـام جپت نِستـريءِ.

راڳ گـوڙي، محلا
پنجوان،سکمني صاحب
اشٽپدي (٢)٢
١٦(٥)

(١٣) نام ڪي ڌاري[٧] سگلي جَنت - نـام ڪي ڌاري کنڊ برهمنڊ
نام ڪي ڌاري سِمرت ويد پُران - نام ڪي ڌاري سُنن گيان ڌيان.

٨(٦)

(١٤) اِهه هرُ[١] رسُ[٨] پاويءِ جن ڪوءِ - اَمرت پيويءِ اَمر سـو هوءِ
اُس پُرکه کا ناهي ڪدي بِناس[٩] - جاڪيءِ من پرگٽي[١٠] گنُ[١] تاس.

راڳ گوڙي، مح...
پنجوان، ٿتي (٤)

(١٥) نرڪ نواريءِ[١١] دکه هريءِ - توُٽهه[١٢] اَنڪ ڪليش
ميچَ[١٣] هنيءِ جم لي چُٽيءِ - هر ڪيرتن پـرويش
پوُ[٥] بسيءِ[١٢] اَمرت رسيءِ - رنگ رلـي نرنڪار[١]
دکـه دارد اَپـولرلا - نـاسهه نـام آڌار.

راڳ گوڙي، م...
پنجوان، وار (٦)

(١٦) ڏنـا سب سنسار - سڪه لـه نـام بِـن
تنُ ڌنُ هوسي ڇارُ[١٣] - جاڻيءِ ڪوءِ جَـن.

١. برمالما. ٢. نهچل. ٣. پوَلر، شڌ. ٤. لوه. ٥. ڏر، ڊپ. ٦. سرشٽي، سنسار. ٧. آڌار، آ...
٨. آنند. ٩. خالمو. ١٠. پرگهٽ. ١١. کان بچي لو. ١٢. نورت لٽي لو. ١٣. ٻوت. ١٤. خ...

(۳) منُ ميرو[1] گجُ جهرا ميري كاتي[2] - مَبُ[3] مپ كائنُ حر كي قاسي
كها كرنُ جاتي كها كرنُ پاتي - رام كر نام جپنُ دن راتي. (۱.ر)
رانگنُ[2] رانگنُ شيؤن شيؤع - رامُ[3] نام بن گهڙي نہ جيؤع
پگمع كرنُ هُرُ[2] كي گن گاؤع - آب ٻور اٻنا خصمُ[4] ڌياوع
سُنني كي سوُني رُپي كا ڏاڳا - نامي كا چِت هُر سُءُ[2] لاڳا.

[راڳُ آسا، ڀڳت نامديؤ، شبد (۳)]

(۴) اَنسا نام رتنُ اسرمولڪُ[5] - بس هدارت پايا
انيڪ جَتن ڪر هردي رکيا - رتن نہ چهپي[6] چهايا
هر گن كهتي كهنُ نہ جاتي - جيسي گوُنگي كي مِلباني. (۱.ر)
رَسنا[7] رمنَ[8] سُنن سك سروَنا - چِت چيتي سك هوني
كهہ بيكن دُءِ نئنُ[9] سنتوكي - جهُ ديكان تہ سوني.

[راڳُ سورٺ، ڀڳت بيکنُ، شبد (۲)]

(۵) اِهِ ڌنُ ميري هر كو ناءُ - گانٺ[10] نہ باڌؤ[11] ٻيچ نہ كاءُ. (۱.ر)
ناءُ ميري كيتي[12] ناءُ ميري باري[13] - پگمع كرنُ جَن سرن لماري
ناءُ ميري مايا ناءُ ميري پوُنجي - تمهہ چهوڙ جاننُ اهي دوُجي[14]
ناءُ ميري بنڌپ[15] ناءُ ميري ڀائي -
ناءُ ميري سنگ اَنت هوءِ سكائي
مايا مهہ جس ركي اُداس[16] - كهہ كبير هؤُ تاكو داسُ.

[راڳُ ڀيرو، كبير صاحب، شبد (۱)]

(۶) جپي نام ڌيايا - كئي مَسْتڪ[17] گهالِ[18]
نانك اي مك اجلي - كيتي[19] جُڪي نالِ[20].

جپ صاحب، محلا پهلا،
سلوك محلا دوُجا

۱. ماپ وارو گڄ. ۲. ڪنڌ‍ڙي. ۳. مانسي، كپي. ۴. پرماتما. ۵. اگِين جنمن جا ڀاڳ. ۶. لكائي سكهن. ۷. زبان، جپ. ۸. جپڻ. ۹. اكيؤن. ۱۰. گنڍ. ۱۱. وكڻي. ۱۲. پوك جي زمين. ۱۳. باغ. ۱۴. ٻي كا ٻالهہ. ۱۵. مائٽ. ۱۶. وركت. ۱۷. لكائيٺ. ۱۸. كمائي. ۱۹ كئين سنگي ساتي. ۲۰. سنگ پر.

(۴) نامَ ۾ صدقُ.

(۱) مَن کيتا لِڇا پُورِيتا - بابا نام نِڌانُ
انترجامي[1] سدا سنگ - ڪرتي هار پڇانُ
گور پرسادي[2] مکه اوجلا - جپ نام دان[3] اشنانُ
ڪام ڪروڌ لوڀ بِنسيا - تَجيا سڀ اڀمانُ
پايا لاها[4] لاڀ[4] نام - پُورن هوئي ڪامَ
ڪر ڪرپا پرڀ ميليا - ديتا اَپنا نامُ
آوڻ جاوڻ رهه گيا - آپ هوئا مهروانُ
سچ محلُ گهر[5] پايا - گور ڪا شبد پڇانُ.

[سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۱۱)]

(۲) دُبِدا[6] دُرمت[7] دُور ڪر - گور سيوا ڪر نِيت[8]
رام رتنُ من تن بسي - تج ڪام ڪروڌ لوڀ مِيت
مرڻ مِٽي جيوَن ملي - بِنسه سگل ڪليشَ[9]
آپ تجهه گوبند پرڀ - پائي بِگت پرويشُ[10]
لاڀُ ملي توٽا[11] هري - هر درگهه پتوانت[12]
رام نام تن سنچوي[13] - سانچ شاهه بگوانت
اوٺت[14] بيٺت[15] هر پرڀ - سادُو سنگ پريت
نانڪ دُرمت ڇُٽ[16] گئي - پار برهم بسي چيت.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٽڪي (۲)]

---

۱. برمالما. ۲. مهر، ڪرپا. ۳. خيرات. ۴. فائدو. ۵. پنهنجي هردي اندر. ۶. ٻيءَ جي نمع. ۷. ڪُمت. ۸. هميشه. ۹. ڏک سُور. ۱۰. قبولاءِ ڪريو، پڪڙيو. ۱۱. نقصان. ۱۲. مانَ شان وارو. ۱۳. ميسر يا گڏ ڪريو. ۱۴. اٿندي. ۱۵. ويهندي. ۱۶. دُور ٿي وئي.

رشن، مُمن ۽ مهاتمائن جي تجربن مان، صاحبن اهو لقب ۽ سمت ڪيو ڏيکاريو آهي ته رام نام ئي روحانيت جو مول منتر آهي، جو سچائيءَ، صدق ۽ سڪ سان سانڍڻو ۽ سمرڻو آهي. اهي اَماهه مٿا نه ٻاهر ليندا ۽ نه مارڪيٽ ۾ ملندا پر من جي موجودات مان ميسر ڪرڻا آهن، ستگور جي صلاح سان، سنتن جي سنگ سان ۽ مالڪ جي مهر سان. جيڪو انهيءَ طرف تصور ڪندو، من جو مهڻ موڙيندو، سو مڙئي مددگارن سان ملاقي ٿيندو، ويڪ جي وات وٺي وکون وڌائيندو ۽ ماڳن تي موٽي ملڙو محب ماڻيندو. اهو دلبر جو دلاسو آهي ته تدبير جو به تحفو آهي. تدبير ئي تقدير جي تصوير ٺاهي ٿي. تدبير جا جي طوفان ئي بدلجي وڃا ته تقدير جي طرف ۾ تبديلي ڪيئن نه ايندي؟

تڏهن ڪري، اي ابدا، ڌرم جي رٿ جو جيڪو پورن پائو، رام نام جو آهيو آهي، تڏهن کي پختو پڪڙي، سا ڇوه چڙهي ڏي. جي پياري پرڀوءَ سان پريت جوڙڻي آهي ته پدارٿن سان پريت ٽوڙڻي پوندي. پر جي سنساري سمبندن سان لڳاءُ لهي وڃي، ته پرڀوءَ ۽ پرڪرتيءَ ٻنهي سان پڪو پيار، گڏوگڏ ملي سگهي ٿو. انهيءَ انڪل سان ڏک ۽ جڳ ڀسوڙ، ٻئي هڪ مباڻ ۾ ماڻائي سگهبا. سو سهڻل، رام نام جي دامن وٺي، ڪرتار جو ڪيرتن ڪر، سنتن جو سنگ ڪر ۽ ستگور جي اوٽ وٺ ته پوڄل پار ڪري، وڃي ڏڻيءَ جي درگاهه ۾ ٻالهن ٿڏائين. ڪلجڳ ۾ رام نام جو سهارو ئي ڪافي آهي. نام اهو اَکٽ خزانو آهي جو جيترو وارائيندين اوترو وڌندو ويندو ۽ لوڪ پرلوڪ سهارو ڪندو. گرو گرنٿ صاحب ۾، صاحبن اهوئي برهم گيان ٻڌايو آهي، ته ڪرم ۽ ويچار ڪيندي يا ڪرام ڪرائب ڪندي، رام نام کي نه وساريو. اها ويسر ئي ويچارن ۾ وگهن وجهي ٿي ۽ ڪرمن کي ڪسر ڪري ٿي. نام، رام جو روپ آهي. اهو وساريو ته ڪرمن کي ڪيئن ڪنجي لڳندي ۽ وڏيءَ ۾ ڪيئن واڌ ٿيندي؟ رام نام جو سمرڻ ۽ مٺن، من ۾، ڪنٺ ۾، چت ۾ ۽ هردي ۾، دلبر جي دري تي پهچائيندو. صاحب فرمائن ٿا:

ٻه پي ناس ڏوست هرن - ڪل مهه هرڪو ڪرسار — سلوڪ، محلا ناوان،
تس دن جن ناڪ ڀڄي - سڀل هوهه ته ڪام. — (٢٠)

جي وٽي کان پوءِ، باقي بچيو ڇا آهي، جنهن سان انسان پاڻ ڍڪي سگهي؟

جي ڪو سڌُ ڪري سو ڇيهجيءِ - تپ گهر لپُ نه هوئي
جي ڪو ناءُ لئي بدناويءِ - ڪَل ڪا لکڻ ايسي.

راڳ، رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١

صاحب اپديش ڏنو آهي ته هر هڪ جڳ کي پنهنجو پنهنجو شرف آهي پر جن جن ڌرم جي رکيا ۽ پرتپاري ڪئي، سي ئي سريشٽ انسان آهن. جڳ چار اوتار جدا جدا پر چئني جڳن جو جگديسر ساڳيو ئي رهيو آهي ۽ ساڳيو رهندو. ڌرم جي رٿ جي چئني ڦيڪان مان، نام جو ڦيڪلو تمام وڏيڪ مضبوط ۽ محڪم آهي، جو ٽنهي جڳن جي ڦرڻ کان پوءِ به اڃا پختو بيٺو آهي، جو نه نام نڪري ئو لرنڪار مان، سو ڪيئن اسانجو نيندو؟ پر نام جي قيمتي کي به جي سچ جو پٽو چڙهيل هجي، پورڻتائيءَ جون ميخون لڳل هجن ۽ ساڌن جو تيل مکيل هجي، ته هڪ قيمتو به هوند ڌرم جي رٿ کي جهٽڪ مٽي ئي ڪٽي، ٻوڙائي. اهين نه سمجهڻ گهرجي ته اڳين جڳن ۾ بدي براڻي هئي ڪانه. اها ته اهڙي ڪهڙي ۽ قديم آهي، جيتري خود انسانيت. بدي ۽ انسان ٻئي گڏوگڏ خلقيا ويا هئا، ته انسان بديءَ جي مخالفت ۽ مقابلو ڪري، انسانيت جو ثبوت ڏئي ۽ الوهيت جو آواز اوچو رکي. سو حقيقتان، ائين سمجهڻ گهرجي ته منش، ڪلجڳ سان پنهنجو ڪارو منهن ڪري، ستجڳ کي به ڪاجڳ بڻائي سگهي ٿو، ۽ سلڇڻ سان سهڻو سڀاجهو ٿي، ڪاجڳ کي اُسا ستجڳ بڻائي سگهي ٿو. انهيءَ ڪري ئي، برهمڻ ڪمن ڪرتوت ڪري، شودر کان به ادنو ليکيو ويندو آهي، ۽ شودر سريشٽ ڪرتوت ڪري، برهمڻ کان به اتم سمجهيو ويندو آهي. پنهنجا ڪرم ئي پاڻ لاءِ ستجڳ يا ڪاجڳ خلقين ٿا. ڪاجڳ ۾ اُسا ڪيئن ڪامل پرش ٿيا آهن ۽ ڪيئن اڃا پيا آهن، جن جي شڪتيءَ سان جڳ جئي پيو ٿو.

اڳين جڳن ۾ رام نام سان گڏ، وديا سدسڪرتي، يگيه، ٻوڪ، هوم هوَن، تپ تپسيا، بنواس سنياس ۽ ٻين ڪيترن ڪشٽن ڪمائن کي خاص اهميت ڏني ويندي هئي، جي سڀ هاڻي عام جنتا جي پهچ کان ٻري ٿي پيا آهن، ڇو ته جيوَن هاڻي اهڙي لڏ لڏڪ، تيز ۽ تڪڙي ٿي پئي آهي، جو تاڻان جي تشريف ڪرڻ لاءِ به نه ايڏو وقت آهي ۽ نه ايڏي وصيت. پر تنهن هوندي به، روحاني اُنتيءَ بنا نه جيوَن اڌوري رهجي ويندي. تنهن ڪري صاحب، ڪاجڳ ۾ به ڪلياڻ ڪرڻ ڪاڻ، هڪ سولو ۽ سهڄو، سرل ۽ سستو سولو سليو آهي ته عوام، گرهستي جيون گذاريندي به، رڳو رام نام جي رکڙيءَ سان، جيوَن مڪتي پراپت ڪري سگهي ٿو. انهيءَ لاءِ نه هاڻي تمام ضروري آهي شاستر وديا ۽ نه شستر وديا، نه تپ ۽ نه تپسياڻون، نه يگه ۽ نه بنواس، نه پستڪ ۽ نه پوڄائون. جي الم جو نشو چڙهي ۽ نيمن جو نالو لڳي، ته سڀ وديا ۽ گيان، پاڻهي پاڻ مان پڌرا ڪاني نڪرندائون.

نانڪ جي ٻاڻي ۾ صاحب چئني جُڳن جي سمجهاڻي ڏني آهي. چار جُڳ آهن: ستجُڳ، ترتيا جُڳ، دواپر جُڳ ۽ ڪلجُڳ. ستجُڳ ۾، ڌرم جي رٿ جو آڌار هو چئن ڦيٿن تي: (١) سچ، (٢) پوترتائي، (٣) ساڌن ۽ (۴) نام. جيئن ئي ستجُڳ ختم ٿيو ۽ ترتيا جُڳ شروع ٿيو ته ڌرم جو پهريون ڦيٿو يعني سچ، ڪري پيو ۽ باقي ٽي بچيا. سچ، سنتوش ۽ شڪر جي مک ڦيٿي ڪانسواءِ، ڌرم جو رٿ لنگڙو ٿي پيو. سنتن مهاتمائن جي مهتا گهٽجڻ لڳي. ترتيا جُڳ پورو ٿيو ته ڌرم جي رٿ جو ٻيو ڦيٿو پوترتائيءَ جو بس غائب ٿي ويو ۽ ڌرم جو رٿ اڃا لنگڙو ٿي پيو. دواپر جُڳ ۾ نه رهيو سچ ۽ نه پوترتائي. سچ کان سکڻا ساڌن، ڀٽيا پاکنڊ، ڀرم ۽ ڀڄن. جهڙا ٻاوا ٻانڀڻ ۽ ان جا چيلا چانٽي، تهڙا انهن جا پوئلڳ ۽ پوڄاري. هُو لوڀي ته هيءَ اوڀي. هُو ڍونگي ته هيءَ خود مطلبي. ڪٿي ڀيک لـــ ڪٿي ڀيکڌاري. ڪٿي پنٿ ته ڪٿي پاکنڊ. ٻر رهي رڳي ٻاهرين ڏيکاڏيکي. رهڻي هڪڙي نه ڪٿي ٻي. هر طرف ۾ اڪيلائي، ٻيائي، ڏني ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ورتي ويا. وري دواپر جُڳ جي ۾ سماپتي ٿي ته ڌرم جي رٿ جو ٽيون ڦيٿو جنهن تي ٽڪيل ساڌنائن جو ۾ ڪنهن واڳ ۽ رٿ ۾ باقي وڃي هڪڙو ڦيٿو نام جو بچيو. هڪ ڦيٿي تي لـــ رٿ سڌو ٿي ۾ نه سگهندو. رٿ هلائڻ جو ته سوال ئي اُٿي نه ٿو سگهي.

هاڻي ڪلجُڳ جي ڪار ڪهڙي وڃي رهي آهي، تنهن جو ڪهڙو احوال ڪجي؟ ڀلي کي ٻرو ٻرو ڪرڻي ته ٻري کي ڀلو، انڌي کي رهبر ته مرشد کي مڪار، ايمانداري کي ساڃهه ته سياڻپ کي سمجهڻ، جيئري کي مئل ته مئل کي جيئرو، انڌو کي وڻندڙ ته وڻندڙ کي انڌو، ڀلائي کي برائي ته برائي کي ڀلائي، سچ کي ڪوڙو ته ڪوڙي کي سچو، امرت کي وش ته وش کي امرت ۽ سک کي ڏک ته ڏک کي سک. مطلب ته سمجهه، سڃاڻپ ۽ سُڌ ٻڌ، سڀ اُبتيون ٿي پيون آهن. جي سنسڪار ئي اُبتا هوندا ته ويچارنا ۽ ڪرت ڪيئن سلٽا ٿيندا؟ تنهن ڪري، ڪلجُڳ ۾ ڪوڙ ڪپٽ، ڪام ڪروڌ، لوڀ لالچ، دوکو دولاب، مايا ۾ موهه ۽ اهنتا جو انڌ، زبردست زور پڪڙي ويا آهن. ڪو ڪنهن جو ڪير نه ٿو ڳوري. ڪو ڪنهن جو ڀرو ٿو چاهي. انسان جي رهڻي ڪهڻي ڏسو، جنهن ۽ حيوان حيوان ٿيڻ ٿي آهي. مڙد زالن جا غلام ٿيندي، ٻنهي جو هوش حواس وڃائي، ٻالڪن جون ٻارن وٽا ڪيائون. زالن وٽ ذڪر آهي فقط انت شت، هار سينگار ۽ پرائي ٻيار جو.

هر ڪو ٻاڻ لاءِ جيئڻ ٿو چاهي ۽ جي ئي سگهي ته ٻئي جو ڪيسو ڪتري، هوند ٻنهي جو ٻرچي. ساڻن کي سوءِ ڪرڻ ته ٻڪٽي کي ڏني ڪرڻ. همدردي ۽ هڏ ڏوکائي، مروت ۽ مريادا، شرافت ۽ شفاعت گم ٿي ويون آهن. خود مطلبيءَ ۽ دوکيبازيءَ مٿان، چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ جو چوڌاري چڙهيل آهي. بي ايماني، بيشرمي، بيوفائي ۽ بيحيائي وڌيل آهن ته بدڪاريءَ، بداخلاقيءَ، بدنيتيءَ ۽ بد نيت جو لنگر ناچ ٿيو ٿئي. ڪلجُڳ جو ته ڦيٿن تي آڌار آهي. بنا سچ، پوترتائيءَ، جپ، تپ، دَيا، دان، ڪرپا ۽ شُڌ رهڻيءَ

۽ اَمرتن ۾ آبِ حيات. جن جن هر رس جو سواد ورتو آهي تن کي ٻيا سڀ سواد ڪوڙا ۽ ڦڪا ٿا لڳن. هن جي هڪ ۽ پياس نورت ٿي وڃن. هن سڀ دنيوي پدارٿ، سرڳ سواد ۽ اندرين جا ڀوڳ، نام مٿان قربان ڪري ڇڏيا. نام ئي سچو ليرٿ ۽ پورو اشنان آهي، جپ تپ ۽ سڌڄ آهي، پوڄا پاٺ ۽ هوم يگيه آهي ۽ هريءَ جو مارڳ آهي. ڪابه ساڌنا نام جي مٽ نه آهي. ٻي هر چيز بدلبي، گهٽبي يا ناس ٿيندي. باقي رڳو رهندو ناءُ الله جو. رام نام جا ئي ٻه اکر آهن جي جڳان جڳ قائم رهيا آهن ۽ قائم رهندا. نام ئي انسان جو ٽاڻ ٽڪيو، اڇهو آسرو، مان شان ۽ واڪو رهبر آهي. صاحبن سڀني ڌارمڪ سکيائن جو سار نام اندر نچوڙيو آهي. انهيءَ عرق پيئي، الهامي احساس ٿيندو، نقلي عقل ويندو، عشق ايندو اعتقاد ڄمندو، عنايت ٿيندي، عين ڪُلندي ۽ عبادت اڳهامجندي.

نــاءُ ليرا ٽاڻُ ناءُ ديباڻ – ناءُ ليرا لشڪر نــاءُ سلطان
ناءُ ليري ماڻ مهت پرواڻ – ليري ندري ڪرم پويءِ نيشان

راڳ پرڀاتي، مهـلا پهلا، شبد (١)

جتي ٻيا سڀ ساٿ ڇڏائي وڃن ٿا، اتي اَچي نام سهاءُ ٿئي ٿو. جتي مصيبتون ۽ مجبوريون منجهائين ٿيون، اتي اَچي نام ڇڏائي ٿو. جتي نا اميدي ۽ نــراساڻي واڙهي وڃي ٿي، اتي اَچي نام سڌائي ڪري ٿو. مطلب ته من کي ڪيئين مرض لڳل آهن، ڪڏهين کهڙا ته ڪڏهين کهڙا. پيڙا ڪٿي تــن کي هجي، دل کي هجي يا دماغ کي هجي، پــر هر حالت ۾ پوڳي ته من وٽو. رام نام، هر مرض جو علاج آهي، ڇو ته پوڳيندڙ جي من جي پوڳنا مٽائي يا گهٽائي ٿو. جتي هر طرف اونده، اَنڌڪار آهي، اتي اَچي نام من کــي روشن ڪري ٿو، پڌي پرڪاش ڪري ٿو ۽ آتم جوت جڳائي ٿو. نام ئي انهيءَ جوت جو ڏيئو آهي، ليل به آهي، وٽ به آهي، لاٽ به آهي ته سوجهرو به آهي.

نام ليرا ديوا نام ليرو والي – نام ليرو ليل لي ماهِــ پساري
نام ليري ڪي جوت لڳائي – ڀيو اجيارو ڀون سگــلا ري.

راڳ ڌناسري، ڀڳت رويداس، شبد (٣)

سو اي اســدا، اهو اَنٿي لت واچار ۽ پورم گيان. نام جي اوٽ وٺ ۽ گوروءَ جــو اپديش هدباءِ. شبد ۾ سرتي لڳاءِ. سنتن جو سنگ ڪر. ساڌ سنگت ۾ چت لڳاءِ. هريءَ جو چچن ڪر، اَنٿي پهر، رات ڏينهن، من لڳائي ۽ هردو پرچائي. گوبند جا گن ڳاءِ ۽ زبان کي هر رس جو سواد چکاءِ. سواس سواس نام جو گراس ڪر ته نام جو نشو چڙهي، چمڪ چڙهي ۾ اچي، من مچنا ۾ نچي ۽ دل دلبر ۾ لڳي. دل لڳيءَ جا داستان ڪوڙا ڪٿن؟ اٿين ئي ليندين نام رتڙو، رنگ رتڙو ۽ سدا سهاڳڻ. اٿين اکت ڪتا ڪٿيندين ۽ من جو من ۾ سمائيندين. نام ۾ من لڳاءِ ته نام من ۾ ملي وڃي.

آهرمه پيئندا هن کي پرمالما ٻاڻ پيار ڪندو. اُچي ۽ لُو مٿان پر ڪيهڙي هٿان. اُهي هٿ آهن ستگرو جا. ڌيان ڪري، اي ٻندا، ستگرو جي شرڻ وٺ، ستگرو جو پلؤ پڪڙ ۽ پراڻي ٿي. ستگرو هي سچيء دل سان، تن من ڌن سان شيوا ڪر ۽ ميوا ملبي. نام جو رس، گيان جو پڪارت، شبد جو منتر ۽ مڪتيء جو مارگ، سڀ ستگرو وٽ آهن. ايا ڏر پرڪاش آهيا آهن. ايا رسلا ولرت وهندا. ستگرو هي چانڊڻ وٺ ۽ ستگرو جسي چرڻن جي اوٽ ۾ رهه ۽ من مٿي لي هٿ رکي، نام جو پرڪاش ڏيکاريندي ۽ من ۾ ئي مؤلي ملائيندي. سچي ستگرو کي لي اِها شڪتي عطا ٿيل آهي. ستگرو هي ڏنل ڏاٿ ڪير نه کيسائي يا مٽائي نه سگهندو. پر ڪر وراو وانڙءُ لو اِها وصل جي وٽ ڏهري.

جن ڪڌ ستگرو ناپيا - تن ميت نه سڪي ڪوء
اولا اندر نام نڌان هيء - نامو پرگٽ هوء
ناء پڇينتي ناء ميٽيتي - اڪند سدا سچ سوء.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢)

ڪرتار جي ڪرپا ۽ ستگرو وٽ شيوا سان، نام نڌان ۽ حاصل ٿئي ٿو. پر اُوري حاب، سمرن، اڀياس، ڌيان ۽ ڌارنا لاء، وري ساڌن ۽ سنتن جو سنگ به بلڪل ضروري آهي. سنگ تاري ڪسنگ پوڙي. ڪسنگ ڪمو ۽ وري من لي مر چڙهندي، قلب لسي ڪٿ لگندي. پر هي ستسنگ ڪمو ۽ من جي صفائي ٿيندي رهندي، قلب جي ڪارنهن تي قلعي لگندي. من مندر ۾ ميراڻ آئي، مالڪ مورت ڏاٺي لو پر من مندر جي اُوهلتا ۾ ايشور کي آئي آنند اچي ٿو. نام جي ڏوڙيء ۾، سائين، ستگرو، سنت ۽ سِک، چارئي اڻين سوٽ اِڌا ٻسيا آهن. مسن مشري جا منارا آهن. ڪڏهين چارئي جدا لڳن ۽ ڪڏهين هڪ ٿي وڃن. انهيءَ مُتارت هؤندي ۽ محڪم آهن، ڇو ۽ نام جي ٻاطني بنياد لي بلند اِيل آهن.

جاڪڌ پئي ڪرپال پرڀ - هسر هسر سيئي جسهايه
ناناڪ پرپه لڪي تن رام سڌ - پيسٽمه ساڌ سنگايه.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چمه(٣)

صاحب پڌابر آهي ۽ نام هي مهما اَپار، اَلک، اَگر ۽ اڪٿ آهسي. مهما ڪندي ڪندي، سڀ سنت مهاتمائون اِن اَنت ني اَنت چولدا ويا. نام آهي لراڻن، اَمر، اَٽل، ۽ اَبناسي. نام آهي سچو سُک، مها منگل ۽ اَپي آنند. واد پُران ۽ شاستر سمرتيؤن نام جي اُوري مهما ڪري ۽ سگهيؤن آهن ۽ ۽ قيمت ڪٿي سگهيؤن آهن. پر نام ۽ واڪاڻ سان وڌو لو ٿئي ۽ ۽ ننڍا سان ننڍو. نام هي بلندي، اُوچائي ۽ وڏائي، نام مان حؤ ڏ ڪري لي. سڀني ڌرمن جو مؤل نام آهي. نام ٻيا سڀ ڪُوڙ آهي، فاني آهي ۽ ناپاڪ آهي. نام آهي گهٽن ۾ سهڻو گهٽو، پدارٿن ۾ قيمتي پدارت، هٿيارن ۾ مکيه هٿيار، رس ۽ مهارس

نامُ ڪٿان ملندوُ ؟

نـــامَ جـــي مهما .

صاحب سمجهائين ٿا تہ نام جي مها رس ، ستنام جي پوتر باڻي يا رام نام جو اُمرت ٻہ چؤطرف انين ورسي رهيو آهي ، جيئن پرماتما پاڻ سروويا پڪ ٿي ، هر وقت ۽ هر هنڌ رمي رهيو آهي . نام ۾ سڀ سک سمايل آهن . نام دتاران سارو سنسار ترِي پار پئجي سگهي ٿو . پر جي نام اَملهہ آهي تہ درلڀ بہ آهي . ڪنهن ورلي نصيب واري کي هٿ چڙهي ٿـو ، ڇو تہ نام جا ڪانکي بہ ڪي ورلي نصيب وارا آهن . عام طور تہ سڀ ڪي ، نام جي نالي لي ناٽو گهرجي . تنهن ڪري ، وڃو جنهن کي ڀڳوان جو پڙ آهي ، جنهن کي پرماتما لاءِ اُتي پيار آهي ، جنهن جا ڪرم سنا آهن ۽ جنهن لي ڌُر جو ليکہ لکيل آهي ، سوئي نام پراپت ڪري ٿو ، گوبند جا گڻ ڳائي ٿو ۽ هردي سان هريءَ جو ڪيرتن ڪري ، پاڻ تاري ٿو .

ڪُليا ڪرم ڪرپا پئي ناڪر - ڪيرتن هر هر گائي	راڳـــ مارُو ، محلا
سَرم ٿـاڪا پائي بِسراما - مِت گئي سگلي ڌائـــي .	پنجوان ، شبد (٦)

سو نام ملي ٿو ڪرتار جي ڪرپا سان . جڏهين رب جو رحم ٿئي ٿو ، تڏهين تـــي ستگوُر جو شبد يا مرشد جو منتر ملي ٿو . پر اِهي هيرا هٿ چڙهندا ڪنهن کـــي ؟ جـــو حـرص حواس کي قٽي ڪري ، هيرن جو واپاري ٿيندو . هر دل سان هـــر دم ٿـــي ، هر رنگ ۽ هر آواز ۾ ايندو . سو اي هندا ، تؤن بہ پنهنجي هردي روُپي زمين کي صدق جو ٻج ڏي ، سڪ ۽ شرڌا جو پـاڻ ڏي تہ مالڪ جي مهرميا جو مينهن وسي . پوءِ نام جو سلو اُپرندو ، جو مڪتيءَ جو قل ڪيندو . سُڪيءَ ۽ سڪٽيءَ زمين لي بہ ڪڏهين ٻـوک پڪـي آهـــي ؟ جهڙي زمين جـــي لائق لـــهڙو لاپـــارو . جيتـــري محنت لـــيتري مزدوري . سو لڳہ پريتم جي پياري ، تہ پهچين ڪناري . صاحب فرمائين ٿا :

(١) جان تُس پاوان تدهي گاوان - تان گاويءَ ڪا قـــل پـاوان	راڳـہ سورٺ ، محلا
گاويءَ ڪا قـــل هوئي - جـــان آپـــي ديـويءَ سوئـــي .	پهلا ، شبد (١٢)
(٢) گـــهال نـــہ مليو شيو نـــہ مـــليو - مـــاسيـــو آءِ اُچنتا	راڳہ ڌناسري ، محلا
جا ڪئُ ديا ڪري ميري ناڪر - تن گوُرهہ ڪمانومنتا .	پنجوان ، شبد (٧)

پرماتما پاڻ ئي نام آهي ۽ نام جي رس آهي . جنهن لي مهر ڪري تنهن کي نام جو دان ڏئي ، باڻيءَ جي ڏاڀ ڏئي ، اُڪٿ ڪٿا ڪٿائي ۽ اُلک لکائي . اهي پيارا هـــبء

(١٧) ڪاهڪ مهه - اِڪ نسام اَڏارُ[١]
ناڪ ٻولي - ٻوهم اسجار.
(١٨) وَلنا[٢] هوليان ٻرڏتا[٣] - ٻوش[٤] هرني ستيتاد[٥]
سنل[٦] سڌهم[٧] سڄ[٨] يَتي[٩] - ڪاٽا ڪساحُ اَهساحُ[١٠].
(١٩) ٻيع[١١] ناسن ڏرمس[١٢] هَرن[٩] - ڪل مهه هـرڪو نسام
لس ڏن[١٣] جو ناڪ يَجي - سڦل هوهه لسهه ڪامُ.

واڳ ٻيرغ، محلا ٻدهوان، شمد (١١)

واڳ سارنڪ، محلا جرلسان، وار (١٤)، سلوڪ محلا ٻهلا

سلوڪ، محلا ناوان، (٢٠)

---

١. جونڪارو. ٢. استرياڻن. ٣. مس ڏٻڻ وارياڻن. ٤. مڙس. ٥. ٻابي. ٦. سچائي. ٧. الدرين لي ضابطو. ٨. ٻڙلرتائي. ٩. ڪر اِي ولي آهي. ١٠. چشڪي وارو. ١١. ٻ-ڙ. ١٢. ڪمت. ١٣. واسه ڏيهن.

(٨) ڪلي اندر نانڪا – جِنان دا اوتار
پُت جنورا ڌيءَ جنوري[1] – جورو[2] جنان دا سڪدار.

راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(٩) ڪَل مهه ايڪ نام ڪرپانڌ – جاهِ جپيئي گت پاوي
اَور ڌرم تاڪي سَم[3] ناهن – اِهه بِڌ[5] بيد بتاوي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٥)

(١٠) چهُ جُڳي ڪَل ڪالي ڪانڍي[6] – اِڪ اُتم پدوي اِس جُڳ ماهِ
گُرمکِ[7] هر ڪيرت ڦل پائيئي – جن ڪئُ هر[8] لِک پاهِ.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٢)، سلوڪ محلا تيجا

(١١) جُڳ جُڳ آپو آپڻا ڌرم هيءِ – سوڌِ[9] ديکهُ بيد پُراڻا
گُرمک جني ڌيايا هر هر[8] – جڳ[10] تي پُوري پروانا[11].

راڳ بلاول، محلا تيجا، شبد (٤)

(١٢) پرٿمي[12] وَسيا سَت ڪا کيڙا – ترتيئي مهِ ڪڇ ڀيا ڏُتيڙا
ڏُتيا اَرڌو[13] اَرڌ سمايا – ايڪ رهيا تان ايڪ[8] دِکايا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(١٣) جي ڪو سَت ڪري سو ڇيجيءِ[14] – تپ گهر تپُ نه هوئي
جي ڪو ناءُ لئي بدناوي[15] – ڪُل ڪي لکڻ[16] ايئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ١

(١٤) ڪلجُڳ مهه ڪيرتن پرڌانا[17] – گُرمکِ[7] جپيئي لاءِ ڌيانا
آپ ترِي سگلي ڪُل[18] تاري – هر[8] درگهه پت سئُ جائدا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٦) ٥

(١٥) اِس جُڳ مهه نام نڌانُ هيءِ – نامو نال[19] چليءِ
ايهه اَکُٽ ڪدي نه نکٽئي – کاءِ خرچئه پليءِ.

راڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٥)

(١٦) ڪَل مهه پريت[1] جني رامُ[8] نه پڇاتا –
ستجُڳ پرم هنس[20] بيچاري
دواپر ترِتيءِ مانس ورتهه – ورلي[21] هئُو مئي ماري.

راڳ ڀيرءُ، محلا تيجا، شبد (١٦)

---

١. جن ڀوتون، پريت پليتيون، ملين مت وارا انسان. ٢. استري. ٣. مهندار. ٤. برابر. ٥. نصيحت. ٦. ڪارو سمجهيو وڃي ٿو. ٧. گُرو جي معرفت. ٨. پرماتما. ٩. ڇنڊي ڏسو. ١٠. جُڳتي. ١١. قبول، پاس. ١٢. ستجُڳ. ١٣. اَڌ و اَڌ. ١٤. تڪليف ۾ پئي ٿو. ١٥. بدنامي. ١٦. لڇڻ، ڪارناما. ١٧. اُتم. ١٨. ڪٽنب. ١٩. اَنگ سنگ. ٢٠. سنت مهاتمائون. ٢١. ڪرم ڪانڊ.

كلهك كُلا اِكْ[1] رهائي - اِڪ ٻر چليع مـاٻا موهه وڌاڻي
مـاٻـا مـوهـ آس غُـبار - سـتگور ٻيتي نـام آڌار
سب جُگ موہ ساچا اِڪّر سوني - سب موہ سچّ[3] دوجا نوي ڪوني
ساچي ڪِرت سچ سک هوني - گورمکه نام وکاڻيع ڪوني
سب جُگ موہ نام اُلر هواي - گورمکهَ ورلاٗ نوَحيع ڪوني
دو نام ڏياڻي ٻگمعجن سوني - نانڪ جُگّ جگ نام وڏياڻي هوني.

[راڳہ راهڪلي، محلا ٽيجا، شبد (۱)]

(۳) اس ڪلهڪ موہ - ڪرم ڌرم نہ ڪوني
ڪَلي ڪا جنم - چنڊاٗل ڪيع گهر هوني. — راڳـہ گوڙي، محلا لـجا، شبد (۱۰)

(۴) سـتهڪ سَتْ[5] ليتا جُڳي[6] - دُوآپر پوُجا چاڙ[7]
ليہو جُگ ٽيہو ڌِڙِي[8] - ڪَلْ[9] ڪيوَل نام آڌار. — راڳہ گوڙي، پکبس روداس، شبد (۵)

(۵) ڪُل ڪَلْوالي[10] مـاٻا مُدْ[11] ميتا - مِن متوالا پيومهُ رهيع
آبيْ روُپ ڪري ٻہ پانتي[12] - نانڪ پہڙا[13] اپڙ ڪهيع. — راڳـہ آسـا، محلا پولا، شبد (۵)

(٦) جِن مِل ماري پنچ سوُرٻير[14] - اَيسو ڪوُن ٻلي وي
جِن پنچ مار بدار گڏاري[15] - سو پوُرا اِهہ ڪَلي ري. — راڳـہ آسـا، محلا پدمران، شبد (۱۳۲)

(۷) سـتهڪ وَمَهہ سـتوک ڪا - ڌرم اَگيع وَلْواهہُ[16]
ليـرائيع رمهہ جَتيع[17] ڪا - هـرو[17] اَگيع رلواهہُ
دُوآپر رت تَپيع[18] ڪا - سَتْ اَگيع رتواهہ
ڪلهڪ رمهہ اَگن ڪا - ڪوُڙ اَگيع رلواهہُ. — راڳہ آسا، محلا پہلا، وار (۱۳)

۱. وام اَنر. ۲. اوُاڌهه. ۳. ٻرماتما. ۴. پنچ وڪار. ۵. سچ. ٦. ٻگيہ. ۷. دستوُر. ۸. گرهيع ڪيوُن. ۹. ڪلهڪہ. ۱۰. ڪِل ڪل ڪندڙ. ۱۱. اشو. ۱۲. اِيڪ پرڪارن جا. ۱۳. ونچاروُ. ۱۴. سوُرمو. ۱۵. رلدگيء ۾ ناس ڪيا آهن. ۱٦. هلائيندڙ. ۱۷. ال، اهاد، ري. ۱۸. تَپ.

واڳ - ڀاڳڙا، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(٨) ڪلجي اندر نانڪا - جنان دا اوتار
پت جنوُرا ڌيءَ جنوُري - جورُو جنان دا سڪدار.

واڳ - سورٺ، محلا ناوان، شبد (٥)

(٩) ڪل مهه ايڪ نام ڪرپانڌ - جاهه جيتي گت پاوي
اوُر ڌرم نا ڪي سُر ناهن - ايهه بيد بيد بتاوي.

واڳ - سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٢)، سلوڪ محلا تيجا

(١٠) جهه جُڳي ڪل ڪالي ڪانڌي - اِڪ انم پدوي اِس جگ ماهه
گُرمک هر ڪيرت ڦل پائيئي - جن ڪئُ هُر لِکه پاهه.

واڳ - بلاول، محلا تيجا، شبد (٤)

(١١) جُگ جُگ آپو آپنا ڌرم هيءِ - سوڌ ديکهُ بيد پُرانا
گورمک جني ڌيائيا هر هر - جگ تي پوُري پروانا.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(١٢) پرتمي وسيا سڀ ڪا کيڙا - لوبتي مهه ڪڇ پيا ڏيڙا
ڏنيئا اردو ارڌ سمايا - ايڪ رهيا تان ايڪ ڏکايا.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١

(١٣) جي ڪو سڀ ڪري سو چيجي - لپ گهر لپ نه هوئي
جي ڪو نانءُ لئي بدناوي - ڪل کي لکڻ ايهي.

واڳ - مارو، محلا پنجوان، سولهو (٦)٥

(١٤) ڪلجگ مهه ڪيرتن پرڌانا - گُورمک جپيئي لاءِ ڌيانا
آپ تري سڪلي ڪُل تاري - هر درگهه پت سُءُ جاندا.

واڳ - مارو، محلا تيجا، وار (١٥)

(١٥) اس جگ مهه نام نڌان هيءِ - نامو لال چلي
ابهه اکت ڪدي نه نکٽي - کاءِ خرچ پليءِ.

واڳ - بسنت، محلا تيجا، شبد (١٦)

(١٦) ڪل مهه پريت جيي وام نه پچانا -
ستجگ پورم هنس اپچاري
دواپر ترتيءِ مانس ورتهه - ورلي هوُ سي ماري.

---

١. جن جنٿيون، پُٽ پوٽيون، ملين مت وارا انسان. ٢. استري. ٣. مهندار. ٤. برابر. ٥. نصيحت. ٦. ڪارو سمجهيو وڃي ٿو. ٧. گورو جو معرفت. ٨. پرماتما. ٩. پڙهي ڏسو. ١٠. جُڳتي. ١١. قبول، پاس. ١٢. ستجگ. ١٣. اڌو اڌ. ١٤. تڪليف پر پئي لسو. ١٥. بدنامي. ١٦. ليڪو، ڪارناما. ١٧. اُتم. ١٨. ڪٽنب. ١٩. انگ سنگ. ٢٠. سنمت مهاتمائون. ٢١. ڪرم ڪانڊ.

ڪلجگ ڪلا اِڪ رهائي - اِڪ ٻر چليءِ مايا موهه وڌائي
مايا موهه اند غبار - ستگرو ڀيٽي نام آڌار
سڀ جڳ موهه مايا ابڪو سوئي - مهه سڃ دڪها ٿوي ڪوئي
ساچي ڪِرس سچ سک هوئي - گورمک نام ڌياوي ڪوئي
سڀ جڳ موهه نام اڌر هوئي - گورمک ورلا ٻوجهي ڪوئي
هر نام ڌياني پگهه سوئي - نانڪ جڳ جڳ نام وڏائي هوئي.

[راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، شبد (١)]

(٣) اس ڪلجگ موهه - ڪرم ڌرم نه ڪوئي
ڪلي ڪا ڄمر - چنڊال ڪي گهر هوئي.

راڳ گوڙي، محلا پهريان، شبد (١٠)

(۴) ستجگ ست ليتا جڳي - دُئاپر پوڄا چار
تينون جگ تينو دِڙي - ڪل ڪيول نام آڌار.

راڳ گوڙي، پگت روداس، شبد (٥)

(٥) ڪل ڪلوالي مايا مَد ميٺا - من متوالا پيوت رهي
آپي روپ ڪري بهه ڀانتي - نانڪ پڙا اِيو ڪهي.

راڳ آسا، محلا پهريان، شبد (٥)

(٦) جن مل ماري پنچ سُورٻير - ايسو ڪون بَلي ري
جن پنچ مار بدار گڏاري - سو پُورا اِهه ڪلي ري.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٣٢)

(٧) ستجگ رٿ سنتوک ڪا - ڌرم اڳي رٿواهه
تريتي رٿ جتي ڪا - جور اڳي رٿواهه
دُئاپر رٿ تپي ڪا - ست اڳي رٿواهه
ڪلجگ رٿ اگن ڪا - ڪوڙ اڳي رٿواهه.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٣)

---

١. وام ڌم. ٢. اوڌهه. ٣. برمالما. ۴. ٻنج وڪار. ٥. سچ. ٦. ڀڳيه. ٧. دستور. ٨. گرهڻ ڪيون. ٩. ڪلجگ. ١٠. ڪل ڪل ڪندڙ. ١١. نشو. ١٢. اِيڪ پرڪارن جا. ١٣. وچار. ١۴. سُورمو. ١٥. ولڏگي ۽ ناس ڪيا آهن. ١٦. هلائيندڙ. ١٧. ال ۽ ايادي. ١٨. تپ.

(٣) چار جُگ.

(١) ڪوڙي ڪَهُ کَرا[١] ڪهيءِ - ڪريءِ سار[١] نه جاڻيءِ
اَنڌي ڪا ناءُ پارکُو - ڪَلِي[٢] ڪال وڏائيءِ
سوُتي[٣] ڪَهُ جاڳت ڪهيءِ - جاڳت ڪَهُ سوُتا[٣]
جيوَت[٤] ڪَهُ مُوئا[٥] ڪهيءِ - مُوئي[٥] نهي روتا
آوَت[٤] ڪَهُ جاتا[٥] ڪهيءِ - جاتي[٥] ڪَهُ آيا[٤]
پَرڪي[٦] ڪَهُ اَپنا ڪهيءِ - اَپني[٧] نهي پايا
ميٺي[٨] ڪَهُ ڪوڙا[٩] ڪهيءِ - ڪَڙوُني[٩] ڪَهُ ميٺا[٨]
راڻي[٤] ڪي نندا ڪرهِ - اَنسا ڪَلِ[٢] مهِ ڏيٺا
چيري[١٠] ڪي شيوا ڪرهِ - ٺاڪُر[١١] نهي ديسيءِ
پوکُر نيرُ[١٢] وِروليئيءِ - ماکن نهي رليئيءِ[١٣].

[راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (١٨)]

(٢) ستجگ سچ ڪهيءِ سڀ ڪوئي - گهر گهر ڀگت گُرمکِ[١٤] هوئي
ستجگ ڌرم پير هيءِ چار - گُرمکِ[١٤] ٻُوجهيءِ ڪو ٻيچار
جُگ چاري - نام وڏيائي هوئي
جو نام لاڳيءِ سو مُڪت هوويءِ - گُر بِنِ نام نه پاويءِ ڪوئي. (١، رهاءُ)
ترِيتيءِ[١٥] اِڪ ڪَل[١٦] ڪيني دوُر - پاکنڊ ورتيا هر[١١] جاڻن دوُر
گُرمکِ[١٤] ٻُوجهيءِ سوجهي هوئي - اَنتر نام وسيءِ سُک هوئي
دُناپر[١٧] دوُجيءِ دُبِدا[١٨] هوءِ - ڀرم ڀُلاني جاڻن دوءِ[١٩]
دُناپر[١٧] ڌرم دُءِ پير[٢٠] رکاني - گُرمکِ هوويءِ تان نام درڙاويءِ[٢١]

---

١. سچا، سنا. ٢. ڪلجگ جو سمو. ٣. نند ۾ سميل. ٤. سنت مهاتمائون. ٥. اَگياني جيو. ٦. پرائي، ڌيهي. ٧. آلما. ٨. رام نام. ٩. وڪار. ١٠. مايا. ١١. پرماتما. ١٢. تلاءُ. ١٣. اَڪرندو. ١٤. گوروءِ معرفت. ١٥. ترتيا جُگ. ١٦. شڪتي. (سچ). ١٧. دُناپر جُگ. ١٨. دُئيت ڀاوُ، ٻيائي. ١٩. ٻه، پرماتما ۽ پرڪرتي. ٢٠. سچ ۽ ٻرتائي ڌرم جي ورتُون. ٢١. گرهڻ ڪري.

(٤٤) ڪبير رام رتن مڪ ڪـوڙي - پارکہ[1] آگي کولِ (٢٢٥)
ڪوڙي آءِ ملنگو گاهڪي[2] - لبگو مهڪي[3] مولِ.

(٤٥) رام نام اومي گهير[4] - جاڪي سشر[5] لهي ڪــوءِ (سلوڪ، محلا
جهه سمرڻ سنگت[6] مٿي - دوس نهارو هــوءِ. ناوان، (٥٧)

---

١. جانڻو. ٢. گراهڪ. ٣. گوي ملهه يا اها ني. ٤. اندر هردي ۾ سمرن ڪرو. ٥. برابري ۾.
٦. دڪ دود.

(٣٤) رام نام رس رام رساڻ[1] - هر شيوهُ سنت جن،
چار پدارت چاري پاني - گورمت نانڪ هر ڀڄهه.

واڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (۴)

(٣٥) رُوپ رنگ خوشيا من ڀوگڻ - ليتي ڇدر[2] وڪارا
هر ڪا نام ندان ڪلياڻا[3] - سُوک سهج اهه سارا.

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٣٦) سُکا وُيا سپ ذاتڻ[4] هوءِ - مانسي وَل جائي
ٻن ناويءَ نال نہ چليءَ - ستگور ٻُوجهہ ٻجهاني
نانڪ نام رَتي سي نرملي - ساچيءَ[5] رهيءَ سماني.

واڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ٥

(٣٧) اس جُگ مهِ نام ندان هي - نامو نال[6] چايءِ
اِهُ اَکت کدي نہ کُٽيءِ - کاء خرچي پليءِ.

واڳ مارو، محلا تيجا، وار (١٥)

(٣٨) کوجتَ کوجت لڌو بيچارو - سرب سکا هر ناما
کهہ نانڪ تس پيو پراپت - جاڪيءِ ليکہ مَتاما[7].

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(٣٩) جن وَڏڀاڳي تيري نام ڪي - تسي وَلي من ماهِ
نانڪ اَمرت ايڪ هيءِ - دُوجا اَمرت ناهِ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۴)، سلوڪ محلا دُوجا

(٤٠) هر کيرت اُتم نام هيءِ - وچ ڪاجگ ڪرڻي سارُ
مت گورمت کيرت پائيءِ - هر ناما هر اُرهارُ[8].

واڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (۴)

(٤١) ناءُ تيرا تاڻُ ناءُ ديباڻ[9] - ناءُ تيرا لشڪر ناءُ سلطانُ
ناءُ تيريءِ ماڻُ[10] مهت[11] پرواڻ - تيري ندري ڪرم پويءِ نيشاڻُ.

واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١)

(٤٢) اَوکد نام اَپار - اَمولڪ پيجيئيءِ
مِل مل کاوهہ سنت - سگل ڪُهُ ديجيئيءِ.

فتوي، محلا پنجوان، پوڙي (٢٢)

(٤٣) ڪبير پريائي تاري کِسهہ[12] - لڳُ اِءُ کِسيءِ سرپُر
اي دُءِ اَکر[13] نا کسهہ - سو گهہ رهيو[14] ڪبير.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٧١)

---

١. رسيلو، مِٺو. ٢. پاپ، گناهہ. ٣. آنند روُپي. ٤. ڏاڍو. ٥. پرماتما. ٦. ٻاڻ سان. ٧. مستڪ پر. ٨. هردي پر هار ڪري پٽي ڇڏ. ٩. آسرو. ١٠. عزت. ١١. مرتبو. ١٢. ڳرپي وڃن ٿا. ١٣. رام يا رام نام. ١٤. ڦاڙُ، سوگهو جهلي بيٺو.

(٢٦) لج يرم کرم[1] پڌ لکيڌ[2] - رام نسام ليوي

کرر برساد جن کبير - رام کر سَعيوي[3]٠

راڳ ڌناسري، کمر صاحب، شبد (٥)

(٢٧) نامُ ليرا دِبِرا[4] نام ليرو باٿي[5] - نام ليرو ليل لي ماھ پَساري[6]

نسام ليري کي جرس لکاني - پير اجيارو[7] پوَن سُکلاري[8]٠

راڳ ڌناسري، پکس روداس، شبد (٣)

(٢٨) قدرت فير[9] لسہ جساليئيئ - وڏا وبرواھ

کر بندي اوُن بندگي - جِپر[10] گهٽ مھ ساھ٠

راڳ للدگ، محلا پنحران، شبد (٣)

(٢٩) هرکا مارگ آکيئي - کھ کس پِڌ جاليئي

هر هسر لبرا نام هيئ - هر حرح[11] لسيئ جاليئي٠

راڳ للدگ، محلا چرئان، شبد (١٩)١ [بير دفع]

(٣٠) چاکوِتا[12] چنکاڻيتا[13] - اُوَر سياڻپ کمُ

لانک نام سمال لوُن - ہَدا چُتھ چمُ٠

راڳ سوڙهي، محلا پهال، شبد (٣)

(٣١) لسامي هي لي سب کھ هوُ تا - بِن ستگور نام نہ جاپي

کسرر کسا شبد مها رس ميتا - بن چاکيئ ساد نہ جاپيئ[14]٠

راڳ سوڙهي، محلا ليحا، اشتهدي (١)١

(٣٢) سِمرت[15] بيد براڻ پکارن پوٿيا -

نام بِنا سب کوُڙ کالي[16] هوڇيتان[17]

سوڌت[18] سوڌت سوڌ لئُ بيچاريا -

نام بنا سک ناھ سرابر[19] هاريا٠

راڳ سوڙهي، محلا پنحران، اشتهدي (٥)

(٣٣) مليئيئ[20] مِليا لا مليئ - ملي مُليا[21] جي هسوء

انتر آلميئ هي مليئ - مُليا کهيئي سوء٠

راڳ سوڙهي، محلا ليَحا، وار (١٩) سلوک محلا دوُجا

---

١. سُکرم. ٢. کَکرم. ٣. ليمهن. ۴. ڌيتو. ٥. وت. ٦. وجهان لِو. ٧. سوجهرو، روشنائي.
٨. مساوي ستسار ر. ٩. مُلهه. ١٠. جيستاين. ١١. وات لاءِ سمر، لسوشر. ١٢. شيرا.
١٣. ابهالداوريءَ سان. ١۴. جاڻ لئي نسي. ١٥. ستاويھ سِمرتيوُن ١٦. ڳالهيوُن. ١٧. آشد.
١٨. اچوڙڻ. ١٩. آشر. ٢٠. ملمعي جوبا بوُلکي نمرلي جو ملڻ. ٢١. سچي ترير وسيلي ملڻ.

(١٦) ساچي نام کي تل وڏيائي - آکي ٿڪي قيمت نهي پائي
جي سڀ ملڪي[1] آکڻ پاء - وڏا نہ هووي گهاٽ نہ جاء.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٧) ڪلي ڪنچڙيا[2] سر ڪنڪ[3] چترِيا - هر ڀگت ڀا ڏرِن[4] گڏ ليا
روپ سُندريا انڪ اِسترِيا - هر رس ٻن سُئاد ڦڪڙِيا[5].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٨) اَؤر نہ اَؤکڌ[6] لست نہ منتا - هر هر سمرن ڪلوکه هنتا[7]
تؤن آپ پلاوهه نام وسار - تؤن آپي راکهه ڪرپا ڌار.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٩

(١٩) نامي هي گهٽ[8] چانڻا - نامي سويا پائي
نامي هي سک اؤپجي - نامي سرڻائي.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٥)٧

(٢٠) نام ڏن نام سک راجا[9] - نام ڪٽمب سهائي
نام سنپت[10] گور نانڪ ڪئہ ديئي - اوه مري نہ آوي جائي.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢١) ايڪو نهچل نام ڏن - هور ڏن آوي جاء
اس ڏن ڪئہ تسڪر[11] جوهه[12] نہ سڪي - نا او چڪالي جاء.

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (٧)

(٢٢) واهہ واهہ باڻي سچ[13] هي - سچ ملاوان هوء
نانڪ واهہ واهہ ڪرِيا پربُ[13] پايا - ڪرم پراپت هوء.

(١٤)

(٢٣) جنم جنم ڪي ڪلوکه ناسہ - ڪوٽ[14] مجن[15] اِشنانا[15]
نام نڌان گاوت گڻ گوبند - لاڳو سهج ڌيانا.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٢٤) ڪل[16] مهہ ايڪ نام ڪرپا[13] نڌ - جاهہ جپئي گت پاوي
اَؤر ڌرم تاڪي سم ناهن - اِهہ بڌ[17] بيد بتاوي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٥)

(٢٥) نام ڏن جس جن ڪي پالي[18] - سوئي پورا شاها
نام بِهارا[19] نانڪ آڌارا - نام پراپت لاهہا[20].

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣٧)

---

١. گڏجي. ٢. هائي. ٣. سونو. ٤. خاڪ. ٥. ڦڪو، بيسوادي. ٦. علم، دوا. ٧. نروس ٿا. ٨. هردي ۾. ٩. لرپت ڪري ٿو. ١٠. پونجي، ملڪيت. ١١. چور. ١٢. نکي ١٣. پرماتما. ١٤. ڪروڙين. ١٥. اِشنان. ١٦. ڪلجڳ. ١٧. ويچار، وستو. ١٨. پاءِ. ١٩. وهنوار، رهڻي ڪهڻي. ٢٠. فائدو.

(٧) اَوڏ سريسر ڪَناڻيون - پسر ڪروڙين ڏواءِ
نَ هيمنچل ڳاليون - پي من ۾ روڳ نہ جاءِ
هر نامي رِل نہ ٻجيون - سڀ ڏني اوڪ ڙجاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١٤

(٨) هر ڪا نام رکھہ اُڌاري - نام رَلي ٻوڙل اُڌرهہ پاري
اَاحد واجي لبڄ گهر واسا - نام رَلي گهر ماهہ اُداسا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٩) آنَ رَسا جيتي لي چاکي - لمڪ نہ ترِشنا ليري لاٿي
هر رَس ڪا آڙن چاکهہ ساڌ - چاکت هرو رههہ وسماڌ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(١٠) راچُ جوبنُ اَوڌ جو ديسي - سب ڪمهِ جگ مهہ کهاٽيا
نام لڌانُ سد اَوڙنُ لوڙل - اِهہ نانڪ هر ڌن کاٽيا.

(١٣١)

(١١) هرڪا نام وِينا براجيڻ - جسان چالهہ چت لاني
رَسنا هر رس چاکُ مَيي جهٿُ - آن رس ساد ڳواني.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، چيتي (٢)٥

(١٢) سَرب لڌانُ مهہ - هر نام لڌان
جپ نانڪ - دوڳهہ پروانُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٢)١٩

(١٣) جِهان اُلُدر نام لڌان هر - لن ڪِي ڪاچ ڏيہہ آلدي راسِ
لن چوڙکي مُحتاجي لوڪن ڪي-هر بربه اُنگ ڪري بيٺا پاس.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٠)

(١٤) اُمرت نام لڌان هي - مِل پيؤ ڀائي
جِس سِمرت سک پائيون - سب تِکا بجهائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٣)

(١٥) ڪهہ ڪبير جيتن پڏ ڪارن - هر ڪي ڀگت ڪراهي
ايڪ اُڌار نام نارائن - رسنا رام رواهي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٥)

---

١. اُڌو اُڌ. ٢. ڪارائي. ٣. هماچل پربت. ۴. اِهي سڀ ڳالهيون. ٥. لوڪي، وجاني، ڇڪي طرح سان وهاري. ٦. اِيا وشين، وڪارن جا رس. ٧. لعجب، اَمرس. ٨. عمر، جواني. ٩. لنصالڪار، لاسرلس. ١٠. لئون سٽرن. ١١. هي مدهدا ٻيارا يا پياري. ١٢. خزانو. ١٣. بکش. ١۴. ترشنا، اُچ. ١٥. اُرچ بدوي. ١٦. برابر سان جپي ٿو گهرجي.

وام نام گــور اڳهي ٻولهُ - سَنت سيا مهِ اِهہ رسُ ٽولهُ[١]
گورمت کــوج لههُ گهرُ اَپنا - ٻهڙ نـہ گربَ مَجهارا هــي
سچُ ليرتَ ناوَهُ هر گڻ گاوَهُ - تتُ وچارهُ هر لدوَ لاوَهُ
اَنتڪال جمُ جوهہِ نـہ ساڪــيِ - هر ٻولهُ رام پيارا هي
ٻيجَ لتُ مِل ڪايـ[٢]ـا ڪيني - تِس مهِ رام رتنُ ليِ چيني
آتم[٣] رام[٤] رامُ هـيِ آتمُ - هــر پـائيئيِ شبد وچارا هــي
هر ڪيَ ٻگتِ ڪرهُ جن ڀائي - اَڪت ڪتهُ مَن[٣] مَنهِ[٤] سَمائي
اُت چ[٥]ـَلنا نا[٦]ڪ رکهُ گهرِ اَپنيِ - دکہ ڪائيَ ڪاٽهارا هي
هر گور پوري ڪي اوت[٧] پرا[٨]ئي - گورمکہ هر لدوَ گورمکِ[٩] جالي
نانڪ رام نامُ مت[١٠] اُتــم - هــر ٻخشي پارا اُتارا هــي.

[راڳہ مارو، ٣ پهلا، سولهو (١٠)]

(٤) هـ[١١]ـر هار ڪنت جني پهريا - گور چرڻي چت لاء
تِنان پيچيِ رِدّ سد[١٢] قريِ[١٣] - اونـان تِل[١٤] نـہ طماع.

سري راڳ، محلا ٻيجا، شبد (٢)

(٥) نامَ رتي سـي نرملي[١٥] - گور ڪـيِ سَهج سُياء
مَن تن[١٦] رالـا رنگہ سُہ - رَسنا[١٧] رســن رَسـاء (١٤)
نـانڪ رنگہ نہ اُتريِ - جـو هر دُر[٣] چوڙيا لاء.

(٦) جني چاکيا تني سـ[١٨]ـاد پايا - ٻن چاکي ڀرم ڀلاء (١٧)
اَمرت ساچا نـامُ هيِ - ڪهڻا ڪيوُ نـہ جـاء
پيوُنـهوُ پـ[١٩]ـروا[٢٠]ڻ ڀيا - پـوُريِ شبدِ سَـمـاء.

---

١. ٻولهہ، لهہ. ٢. دٻهي، سرٻر. ٣. جيوَ آتما. ٤. پرماتما. ٥. چيتچل. ٦. اَستر. ٧. اَجهو، شرڻ. ٨. ورني. ٩. گوروءَ معرفت. ١٠. سمجهہ، ٻُدي. ١١. پرماتما جي نام جو. ١٢. سب رِدّيوُن سِديوُن. ١٣. ولــيءَ مالــر. ١٤. لمبا. ١٥. رتــل، رنگيل. ١٦. پرماتما جو پريم. ١٧. زبان. ١٨. سواد. ١٩. پيئندي ئي. ٢٠. پرماتما جي درٻار ۾ قبوُل پيا.

(٢) نامَ جي مهما.

(١) سو اُلسا هر نام ڊِ بانيئي من ميري - هو سَيِنا اُبرِ حڪم چلائي
سو اُلسا هر نام جَپيئي من ميري - هو اُنتيٰ اُلُسر لئي چڙائي
سو اُلسا هر نام ڌيئي من ميري - هو من ڪي ترشنا سڀ ٻڪگوائي
سو گورمکَ نام ڌيا وَڏ ڀاڳي - تن لِيد ڪڏشت سڀ ٻِري ٻائي
نانڪ نام اُراڌ سيا ليِ وَڏا - سڀ ناوئي اُڳي آڻِ نِوائي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١۴)]

(٢) جهه مارڳ ڪي ڳني جاءِ نہ ڪوسا - هر ڪا نامُ اُهان سنگِ توشا
جهه پنٿي مها اُنڌ غُبارا - هر ڪا نامُ سنگِ اُجيارا
جهان پنٿ تيرا ڪو نہ سڃاڻو - هر ڪا نام تهہ نال پڇاڻو
جهه مها ڀيان تپت بهه گهامَ - تهه هر ڪي نام ڪي ڪُر اُوُپر ڇامَ
جهان تِرکا مَن تجهه آڪرکهي - تهه نانڪ هر هر اُمرت برکهي.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب اشٽپدي (۴)٢]

(٣) ڪَنِہِ رهــــ ري من مگڌ اِياڻي - رام جپهُ اُنتر ڪس ڌياڻي
لالچ ڇوڙِ رچهُ اُپرامپر - اِءِ پاوءُ مُڪت دُئــارا هـــي
جس بسريءِ جم جوهڻُ لاڳي - سڀ سکه جاهِ دکا ڦن آڳي
رامُ نـــام جپ ڳورمکِ جيڙي - اِيهُ پرمُ تت وڃارا هي
هر هر نـــام جپهُ وس ميِنا - گورمکِ هـــر رس اُنتر ڏِيا
اُعنش رام رهِهُ رنگِ راتي - اِيهُ جپُ تپُ سنجمُ سارا هي

١. اُلسا ويلي، وقت. ٢. ڀمرن ڪر، حساب ڪر. ٣. نام جپيندڙ. ۴. پرلوڪ جي واٽ.
٥. ڪوڏهه. ٦. رستي جا ٻند لي. ٧. روشناڻي، سوجهرو. ٨. گــرمي. ٩. ڇانو. ١٠. اُڃ.
١١. مــاڻدو ڪندي. ١٢. ورکا. ١٣. پهتجو اُندر، هردو. ١۴. پرماتما. ١٥. مار پرندي.
١٦. جي ٻندا. ١٠. ڪيان هر ساز. ١٨. ڏينهن رات.

(٤٣) هر اُسر هر پربَ نامُ هيِ - گور بچن سَياڳـيٖ ليِتا
دکہ دالڌ سپو لهِ گيا - جان نـاءٌ گورؤ هر ديتا ۔

راڳ، ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١١)

(٤٤) گور پوُري نـامُ دڙايا - جِن وچهُ پـورمُ چُڪايا
رام نامُ هر ڪيرت گاءِ - ڪـر چـانڻ مگُ دِکايا ۔

سلوڪ محلا چوٿان، (٢٨)

١. خوش نصيب. ٢. حاصل ڪيو آهي. ٣. غربت. ٤. سچي راهه، مارگ.

(٣٣) سُٺا سڀ آکي ڪيتي ٻالي - سڀ ڪهيئي ڪو اُنت نه پائي
هاڪُه اُلَک لکائي آپي - اُکٿ ڪٿا ٻُڌ ناهي هي.

راڳ مارُو، محلا پهلا، سولهو (٦)١٢

(٣٤) جسمو نام ديئي سو پائي - گرو ڪي شبد هر مني وسائي
گرو ڪرپا تي نام وسيا گهٽ اُنتر - نامو نام ڏِپاندا.

راڳ مارُو، محلا تيجا، سولهو (١٢)٢٠

(٣٥) هورُ ڏُناڙا ڪره نه سوُجهئي - ترپُرٺ ڏاوي تان ڪيُوُ نه ٻوُجهئي
ستگور شاهه پيدار نام جس - اهه رتن لسي لي پائتا.

راڳ مارُو، محلا پنجوان، سولهو (٣)٧

(٣٦) ڏيوي سڀ داتو سو پروالو - سد داتا وڏ داتا
اَمر اڇوُلي اَستر ٺاهي - ساچا محل چِراُتا.

راڳ ٽوڏي، محلا پهلا، چمت (٣)٥

(٣٧) رام نام دُلڀ هي پائي - گرو پرساد وسي من آئي
رام نام جن پائي سوء - پوُري گرو لي پراپت هوء.

راڳ پرڀو، محلا پهلا، شبد (٩)

(٣٨) اپڻي ديا ڪري سو پائي - هرڪا نام مني وسائي
ساڇ شبد هردي من ماهِ - جنم جنم ڪي ڪِلوڪه ڄاء.

راڳ پرڀو، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٣٩) اهڪ نام ساري سنسارُ - گرو پرسادي نام پيارُ
بن نامي مُڪت ڪِني نه پائي - پوُري گرو لي نام پلئي پائي.

راڳ بسنت، محلا تيجا، شبد (١٠)

(٤٠) سرب رنگ اِڪ رنگ ماهِ - سرب سُکا سک هر ڪي ناء
تسهه پراپت جهي نداني - ستگور جس ڪري داني.

راڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٤١) هر ڪا نام اُمرت هر هر هري - سو پيئي جس رام پياسي
هر آپ ديال ديا ڪر ميلي جس ستگوروُ -
سو جن هر هر اُمرت نام چڪاسي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١٢)

(٤٢) اهڪو نامُ اُمرتُ هي ميٺا - جڳه ارمل سڀ سولي
ناناڪ نام پراپت لي پائيئي - جن ڪئه ڌُر لِکيا هوئي.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٣)

---

١. پرماتما. ٢. ٻُڌي، سمجهه. ٣. ملدو، دو. ٣. نيئي لوڪ؛ ٥. دان. ٦. وڏو عقلمند.
٧. آد کان. ٨. دولپ. ٩. گرلهي لو. ١٠. پاپ، گناهه. ١١. اوائل کان.

(۲۴) سچ رَاي سي نِرملي - جـوتي جوتِ مِلاء
ستگور مليئي نـاءِ پايا - نانــڪ سکہ سَماء.

راڳہ سورٺ، محلا
چوٿان، وار (٦)،
سلوڪ محلا ٿيجا

(۲۵) ٺُهال نــہ مِليو شيؤ نــہ مليو - مليو آء اَچــــتــا
جا کءُ ديا ڪري ميري ٺاڪر - تِن دُوُرھ کمانو مَمتا.

راڳہ ڌناسري، محلا
پنجوان، شبد (٧)

(۲٦) ڪِن ڪِدهِتَ ڪرپا ڪري جَگديسر - تِب ھر ھر ھر جَس ڌيايو
جَن نانڪ کءُ ھـرِ پيئي سوامِي - دکہ ھؤمي روڳ گوايو.

راڳہ بَراڙي، محلا
چوٿان، شبد (٢)

(۲۷) گـور گيانَ پدارٿ نـام ھيءِ - ھر ناءو ديہِ دِرڙاء
جس پراپت سو لهيءِ - گور چـرڻي لاڳـيءِ آء.

راڳہ سوھي، محلا
چوٿان، اشٽپدي (١٠) ٢

(۲۸) پيءِ بِسي نَہِ لوڪ ڪي - پاني سکہ ٿانءُ
ديا ڪري سمرٿ گور - بَسيا مَن نامُ.

راڳہ بلاوَل، محلا
پنجوان، شبد (۴۹)

(۲۹) باڻي گـورؤ گورؤ ھيءِ باڻي - وِچ بـاڻـي اَمرت ساري
گورؤ باڻي کهيءِ شيوڪ جَن مانيءِ - پَرتکہ گورؤ نِستاري.

راڳہ انت ناراتِڻ، محلا
چوٿان، اشٽپدي (٥) ۴

(۳۰) ھر ھـر ڪتا سَطاء پربِ - گورمتِ ھر رديءِ سَماڻي
جب ھر ھر ڪتا وَڏ پاگِيا - ھــر اَلسر پدُ نرباڻي
گورمکان مِن پرتيت ھيءِ - گـور پؤريءِ نام سَماڻي.

راڳہ مـارؤ، محلا
چوٿان، شبد (٥)

(۳۱) کُليا کُرمُ ڪرپـا پئي ٺاڪُر - ڪيرتنُ ھُر ھر گائي
سرمُ ٺاڪا ھـاني بِسراما - مِت گئي سگلي ڌانـــي.

راڳہ مـارؤ، محلا
پنجوان، شبد (٦)

(۳۲) گور دُناريءِ نـــاءِ پاليئيءِ - اِن ستگور بليءِ نــہ پاء
ستگؤر ڪيءِ پاڻيءِ مِن وَسيءِ - ٿان اَهنس رھيءِ لنوَ لاء.

راڳہ مـــارؤ، محلا
پهلا، اشٽپدي (٣) ١١

---

۱. پرماتما. ۲. محتسب. ۳. اوچتو. ۴. منتر، شبد. ۵. ذري، اُرري. ٦. ڌپ، ڏر. ۷. نِتهي.
۸. کُليو کُلايو. ۹. اُري پار ڪندو. ۱۰. دکہ رھت. ۱۱. وِساء، پتيئو. ۱۲. پاڳ، نصيب.
۱۳. دکہ، تڪليف. ۱۴. پتڪا. ۱۵. ڏينهن رات.

(١٤) سيي وسٽرُ ڪوڙنان - ســـتي لـــاءِ مِنا
ساڏ آيا لِين هر ڪَنان - چڪ ساڏي ڏنـــا
يار ســرهر جِس لِکيا - مـــن لسيءِ وُلـا.

راڳ گـوڙي، محلا
پنحران، وار (١٣)

(١٥) ٽون ني اَلکُ ديال هيءِ - لري سرٽاٽي
گور ٻوري لـي پاليئيءِ - نامي وڏيائي.

راڳـــ آســـا، محلا
ليحا، اشٽپدي (١٠)

(١٦) گور ياٽي لاگي لن هيڪ چـڙيا - ٻرموٺڪ ولنَ آيارا
هر هر لـارُ آلولـَـڪ يـايا - لـري يکيا يري پيداوار.

راڳـــ آســـا، محلا
چوٿان، چسد (٤)١

(١٧) هاڪڙُ پٽي ڪرياڻُ ٻربُ - هـــر هـــر سيئي حيايِ
ٽالڪ برلس لـکي لن رام ستـَـيٽُ ساڏ سدکاٿيِ.

راڳ آسا، محلا پنحران،
چسدَ (٤)، سلوڪ

(١٨) گـــوُرميتِ - رامي لـار نَساني
اَسٽر رهيءِ - لہ ڪٿھوٽن هالي.

راڳـــ آسا، ڪبير
صاحب، شبد (٢١)

(١٩) رام رامُ سـب ڪـــر ڪهيءِ - ڪهيٽيءِ رامُ لـــ هوءِ
گـــور پرسادي رام مِن وَسيءِ - ٽان ڦلُ پاويءِ ڪوءِ.

راڳ گوهري، محلا
ليحا، شبد (٤)

(٢٠) ٻـــوُري گـــور لي نامُ يـايا جاءِ - سچيءِ شبد سچ سَماءِ
اي مِن نام نڌانَ ٽوُن پاءِ - آپھي گرو کي مِن ليءِ رَضاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا
ليحا، شبد (٨)

(٢١) جا لِس ياوان ندهي گـــاوان - لـــان ٽاويءِ ڪا ڦلُ ياوان
ٽاوي ڪـــا ڦلُ هرلي - حـــان آپي دســـويءِ سرلـــي.

راڳ سورٺ، محلا
پهلا، شبد (١٢)

(٢٢) آپـي اَمرس آپ هيءِ پيارا - آپهوُي رس آپـــيءِ
آپي آپ سلاهدا پيارا - هَن ٽالڪ هر رسُ ڏراپيءِ.

راڳ سورٺ، محلا
چوٿان، شبد (٣)

(٢٣) سکور لـار نڌانَ دِرڙايـــا - چِنتا ســـکل ٻناسي
کر کريا اَپنوُ ڪر لينا - مـــن وَسيا اَپناسي.

راڳ سورٺ، محلا
پنحران، شبد (٢٥)

---

١. شـوُن. ٢. شيوک. ٣. ساڏهُ. ٤. رهي رهيو آهـي. ٥. اَملھ. ٦. ييحد ڪھٽر. ٧. سمرن ڪن ٿا. ٨. سنکر، کلجـي. ٩. سِکيا، اُپديش. ١٠. حڪر، آکيا. ١١. پرماٿما. ١٢. مهما لو. ١٣. ٻڏ ڪرالي لو. ١٤. ناس ٿي، لورس لي. ١٥. پنهنجو.

(٦) جن ڪئُ ستگور ڀاپيا - تن ميٽ نه سڪئي ڪوءِ
اونا اندر نام نڌانُ هئي - نامو پرگٽ هوءِ
نامِ پُوجيئي نامِ مڃيئي - اکنڊ سدا سچ سوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٨)

(٧) هر جيئُ آپڻي ڪرپا ڪري - تان لاڳئي نام پيارُ
نانڪ نام سمال تُون - گور ڪئي هيتِ اپارُ.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٢٠)

(٨) نامُ امولڪ رتنُ هئي - پُوري ستگور پاس
ستگور سيوئي لگيا - ڪڍ رتن ديوئي پرڳاس
ڌن وڏ ڀاڳي وڏ ڀاڳيا - جو آءِ مِلي گور پاسُ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٩) ٻابا لاهبا لاڀ نام - پُورن هوني ڪامُ
ڪر ڪرپا پرڀ ميليا - ديئا اپڻا نامُ
آوڻ جاڻا رهه گيا - آپ هوُنا مهروانُ
سچُ محل گهرُ پايا - گور ڪا شبدُ پڇانُ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٠) وام نام ڌن نرملو - جي ديوئي ديوڻهارُ
آگي پُوڇ نه هووئي - جس بيلي گور ڪرتارُ
آپِ ڇڏائي ڇُٽيئي - آپي بخشڻهارُ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١٥

(١١) تئُ ڪرپا تي مارگُ پائيئي - پرڀ ڪرپا تي نامُ ڌيائيئي
پرڀ ڪرپا تي بنڌن ڇُٽيئي - تئُ ڪرپا تي هؤمي تُٽيئي.

واڳ، گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(١٢) گور پرسادِ نام مَن لاڳا - جنم جنم ڪا سويا جاڳا
امرت گڻ اُچري پرڀ باڻي - پُوري گور ڪي سُمت پراڻي.

(٢٧)

(١٣) ڪهه نانڪ - گور منتر درڙايا
ڪيوَل نام - رِدُ ماهه سمايا.

(٤٢)

---

١. قبوُل، اَستاپن ڪيو آهي. ٢. نهچل، قائم. ٣. پرماتما. ٤. پريت. ٥. روشنائي، سوجهرو.
٦. فائدو، نفعو. ٧. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٨. سڃاڻڻ لاء. ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. سهائڪ.
١١. ڇُٽجي. ١٢. سچي راهه. ١٣. ڪرپا. ١٤. سِکيا، اپديش. ١٥. رِڳو، فقط. ١٦. هردو.

هرڪا هردي نڪهه لڪي - جس اندر پنو ياوني هوئي
پسن ايي ڪيس نه برير پاپا - پن پيئ يار نه انرّپا ڪولي
پر ياؤ برپس نانڪ پسهه لاڪي - جس لؤن آهي ڪرپا ڪرهه
لري بڪس پندار آسڪه - جس لؤن دپوهه مري سرامي پس ملهه.
[راڳ ڏڪاري، محلا چوٿان، جنت (۴)۳]

(۴) جس آبي ڪرپا ڪري ميرا سرامي-پس جن ڪئہ هر لدو لالئي ري
سهڪر بڪس ڪري هر ڪيري - هرپاوي سرتانه پاليئي ري
هر هر نام آمراڪ هر ايهه - هر دبوي تان نام ڏپاوئي ري
هسو نام دپه ميرا سرامي - لس ليڪا سب چڏاوئي ري
هر نام آواڏهه سي ڏنن حن ڪهيئي -
پسن مستڪ ياڳ ڏر لڪ پاوئي ري.
[راڳ ڪيدارا، محلا چوٿان، شبد (۱)]

(۵) نام لراهن الڪ هي - ڪئہ لڪيا جاني
نام لراهن نالِ هي - ڪئہ پاليئي پالي؟
نام لراهن ترلڏا - روپا سب لائي
گور بؤرى لي پاليئي - هردي دپه دڪائي
نانڪ لدوي ڪرم هوء - گور مليئي پائي.
[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱۳)]

---

۱. بڪران هو پؤ. ۲. شرڏا. ۳. هي. ۴. لڪاٿو، لمؤل. ۵. وت آهي. ٦. ڏنيراد هي لائق آهي. ۷. لسزدڪ، ڪڏوڪڏ. ۸. اندر وسي لو. ۹. سرب وياپڪ آهي. ۱۰. ڪرپا، پاهه، مهر.

باب پنجون.

رامُ نامُ، ستنامُ.

(۱) نام ڪرتار جي ڪرپا ۽ گورو ۽ دُئاران، پراپت ٿي سگهي ٿو.

(۱) سُڻ وڏ ڀاڳيئا - هر امرت ٻاڻي رامَ
جن ڪئُ ڪرم لکي - تس رديءِ سماڻي رام
اَڪٿ ڪهاڻي تني جاڻي - جس آپ پربهه ڪرپا ڪري
اَمر ٿيئا ڦر نه مُوئا - ڪَل ڪَليشا[1] دک، هري
هر سرڻ پائي تج[2] نه جائي - پربهه پريت مَن تن ڀاڻي
پڻوَنت نانڪ سدا گائيءِ - انهد امرت باڻي.
[راڳ ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (۳)۵]

(۲) موهِ[3] نرگڻ آنات - سرڻي آيا
پل پل گور ڌياوَ - جن نام ڏڙايا
گور نام ديئا ڪُسل[4] ٿيئا - سرب اڇا پُنيئا
جَلني ٻُجهاني سانت آني - مِلي چِرِي[5] وڇنيئا
آنَنڌ هرکُ سهج ساڇي - مها منگل گُڻ گايا
پڻونت نانڪ نام پربهه ڪا - گور پُوري تي پايا.
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، ڇنت (۴)۲]

(۳) تيري پگهه پيدار اَسنگ[6] - جس تُون ڌياوهه، ميري سوامي اِس ملهه
جڪيءِ مستڪ گور هاٿ - تس هرديءِ هر گڻ لکهه[7]

---

۱. دک، درد، پاپ سڀ ناس ٿي ويا. ۲. ڇڏڻ. ۳. مان. ۴. سک، خوشي. ۵. گهڻي مدت کان وڇڙيل. ۶. ٻي آنس، آڌار. ۷. لکڻ نا، رهڻ نا.

ڪرامت جا ڪامل، هي ميري ٻيڙيءَ جا پيغمبر، هي خداوند، مهدي هيءَ آس ٻچاءَ ۽ هوءَ ۽ ٻچاءَ. جي سنت ۾ اَمتا جو ڪو اَٽلڪو، اَٽمتيل آنگ وهيل هوندو ته چاهيندو ته ناموس لڪي ۽ اُمت ۽ آباد رهي. پر اِهيءَ سلسلي ۾ ناموس ۽ لاچار ته وٺندو وڏندو ٻه ٻئي طرف، سڌ ٻڌن ۽ شڪتون وٺندڙن گهٽيون، تان جو سنت جو حال اهڙو اچي اَکو ۽ سگهو لڀندو، جوڙو چوسل نا لتاڙيل لڀي جو. ڪسيءَ ۾ ڪٽي اَچلاتو آهي. ورِي مثلاً ڪو سنت، غفلت يا بي اَحتياطيءَ جي حالت هيٺ، ڪام، ڪروڌ يا ڪنهن ٻئي وڪار جي وس ۾ اچي ڪو ڪڌو ڪم ڪري ٿو وهي ۽ ظاهر ٿي ٿو پوي، ته ۽ سندس سڄي ڪئي ڪمائي ناس ٿيو وڃي. پر ته اَهي ساڳيا چيلا چاٽي، جي اڳي نياز ۾ نمندا هئا، ڪوڙا قصا ٺاهيندا هئا ۽ ڪرامتي ڪهاڻيون اُڏائيندا هئا، سي ۽ هاڻي ٺري ٿا اهي، سنت ٿي جائز، ناجائز تهمتون ٿا هڻن ۽ پڙهو ڪمائي بدنام ٿا ڪن. سندن ته ڪيچ ڪولو ٻکڙار، جو ته هڪ ڏر ڇڏي، وڃي ٻيو جهليندا. پر سنت ويچارو ته طاوسي تخت لتاڙ ڪري، اَچي ٿرپٽ ٿي پيو. جڏهين ڪ ڦري پاڻ ڪٽي ۽ پرماتما جي پرڪشا پوري ٿئي! تڏهن ڪري سنت دعا پيندا آهن ته هي دياڙ، حقن ۽ وڪ ته ناحقن ۽ وڪ. اِها ۽ قادر جي قدرت آهي جو سنت پاڻ ٿري، چيلي کي ۽ تاري ٿو. وري ڪو چيلو پاڻ ٻڏندي، سنت کي ۽ ٻوڙي ٿو. ٻئي ڪرمن جي ڪسوٽيءَ ڪري، ڪُڏن يا ڪرن ٿا.

وڃڻو گهوڙن يا آباڻي وطن جو واءُ ساءُ تو وٺين؟ دل جي دريءَ مان حرص، حيوانيت ۽ حرفت جي هوا ٿي نڪري يا حبيبن ۽ حسينن جي حاصليت جي هٻڪار ٿي اچي؟ سرائي سرڳ پر آهي يا سنساري سنپت ۽ سدسا اچا ستائين پيا؟ مطلب ته اندر ۾ جلاب اڳل آهي يا گلاب ڪڙائل آهي؟ اي جناب، اڄ نه ڏي سچا جواب! ته جواب ٿي جدون جاڳائي، جنبش اٿاري ۽ جولان لڳائي. اِتين ٿي جانب لاءِ جستجوءَ جي شروعات ٿيندي آهي. تنهن ڪري، اي ابدا، اوُن ۾ پيا حيلا وسيلا ونوت سمجهي، روحاني واڌاري لاءِ سنتن جو سنگ وٺ ۽ ساڌ سنگت ۾ وهڻ جو نيم ڪر. گهٽ ۾ گهٽ، جو وقت ساڌ سنگت ۾ وهنو آهين يا ڪتا ڪيرتن ٻڌي رهيو آهين، اهو وقت ته سنساري وهنوارن ۽ وهمن مان من ڪڍي، رام نام ۾ لڳاءِ ۽ سنتن جو اپديش هياءَ سان هنڊاءِ، ته ٿورو ٿورو، آهستي آهستي، من لائين من ڪي موچڙو لڳي، مثل ميسارجي، اوگڻ اجهامن، گڻ ۾ گهٽ نين، سنتن جي آسيس ڪٽجي، گوروءَ جو منتر ملي ۽ مالڪ جي مهر وسي. روحانيت جي راهه ۾، ڪي مهل ته دنيوي جهنجهٽن کان جند آزاد ڪراهه. سوناري هنر ۾، لوهار جا اوزار ڪيئن ڪم ايندا؟ سو سفر جو ساز سامان نه مناسب ۽ موزون هئڻ گهرجي. پوءِ جي سُٺڪ سڌي آهي ۽ اسي ڪوشش قائم آهي ته سفر اوس ثاب پوندو، جو نه پرماتما پاڻ پاسبان آهي ۽ پيو پرورش ڪندو. اهوئي ته ستگور ۾ ۽ سنت ۾ سمائجي، سڪ جي ساهيتا ڪري ٿو.

سنتن ۽ ساڌ سنگت متعلق خاص خاطرون بلاشڪ مليل آهن پر هيءَ پنڌ به خرابين ۽ خطرن کان خالي ڪونه آهي. ڪواهڙو لڪ به آهي جتي لوڏا نه هجن؟ اي ابدا، ڏس جي، ته ٣٢ ڪانن وچ هوندي به ڪيئن ڪم پٽي ڪري ته پاڻ به بچائي وٺي آهي. سدا سجاڳ آهي ته سلامت به آهي، پر جي پلڪ به پرداخت کان پري رهي، ته چڪ پئجي وڃيس ۽ رت ريلا ڪري اچي وهيس، جتي ملم پٽي ڪرڻ به مشڪل آهي. ساڳيءَ طرح، سنت وچارا به ته جڻا واڳهن جي وات وچ آهن. تنهن ڪري، سدا سجاڳ رهن ۽ هميشه هوشيار رهن. ڪي لاپرواهيءَ ۽ لاغرضائي ٿي ته حال ته ٿوڪي اچي ٿوري ۾ ڪرندا. وڏو خطرو ته ٻهراڻ اٿن، خود پنهنجن چيلن چانسين مان، جي پنهنجي مطلب ڪاڻ، پيا ڪين ڏنارين، لـوپائين ۽ لسلائين. ورنه ڪي ٻچو به رهين ٿو پرماتما جو، جو پلاند به ٿو پڪڙائين ته پرڪشائون به ٿو وٺين. سنت وٽ وڃ ته پيهر لڳي پئي آهي پر عام طور، ايندڙ گهرس چا ٿو؟ ته ترشنا جي هيءَ يا هوءَ مدا ۽ طلب پوري ٿئي، تنهن لاءِ ڪيڏا نه سانگ ٿو رچائي ۽ ڏولبدداون ٿو پڌي؟ ٻاءِ ٿي سگهي ٿو ته ڪرمن جي ڪنهن نه ڪنهن ڪرتاهيءَ يا ڪمزوري، ڪري ۽ سنت ٿرڪي وڃي. جو هڪواريءَ ٿرڪيو، سو سڙلو نه ڦري ٿانءِ ڪونه پائيندو.

مثلاً قياس ڪندي يا کهڪاءُ پوندي، سنت پنهنجي شڪتي استعمال ٿو ڪري ۽ ڪنهن گهرندڙ جو مطلب سِڌ ڪريتو، ته پوءِ ته پيهن پنيان پيهون اچي پاڻ جوڙيندا پرن، ته هي

سُوجھ ٻُڌي لو اکيان؛ اُوديا جي اونڌھ غائب ٿي ٿي، واسنا مان ڏيھن ٿي ٿي لو، واسنا ڙلس ۾ رهڻي وڃي ٿي؛ مُور نہ موٽي ٿي، من جي محراب مٿان معرفت مشعال چمڪي ٿي. ڏاڍي ٻهول ٻاڻ ٻير ٻالو آهي نہ چورن چڪارن جي چرٻر ٿي ٻند ٿي وڃي آهي هي، جڙهن حساب نہ آهي نہ لفظي لطف نہ آهي ۾ اُنهي اشارو آهي؛ الوهيت جي اسرار آهي، هنهنڪي شاعري شوق نہ، شعر ۾ صحيح صورت نہ هٿ سگهندو، چو نہ وجد جي واسنا سان واڪاڻ ڪرڻ، واجبيت جي وس کان ٻاهر آهي؛ اکرن ۾ آڻڻ، اسڀو آهي.

ساڌ ملي سڀ ٻاليٽي - ڪ ايھ جوگ ڪ ڀوڳ — راڳ گوڙي، ڪبير
ڏھ مِل ڪارج اُوڀسچ - رام نسار بسچوگ. — صاحب، شبد(٥٥)

سنتن جو سنگ، شيرڪ جي ڪايا پلٽي ڇڏي ٿو، ڪانءَ کي هنس بڻائي ٿو، لوھ کي سون ڪري ٿو، پاپيءَ کي پوتر ڪري ٿو، ٻيش ٻئي جي پنج وکي ٿو، ٻڌلڙن کي تاري ٿو، ڏورانهو ڏيھ ڏيکاري ٿو، جمر سڪيارلو ڪرائي ٿو، ٻُوجل ٻار ڪرائي، اُور مٿل جو اڙاسي ڪرائي ٿو؛ ڏٺيءَ جي دربار ۾ منهن مٿي ڪرائي ٿو. سنت آهي صابڻ، جو من جي مَلَ مٽائي اڇو اُجل ڪري. ساڌ آهي پارس، جو ڪُوڙ کي ڪندن ڪري. پکيس آهي امر تنبو يا لوهر، جو ڪُوڙ ڪمت جي کُن کان ڇڏائي. درويش آهي اهسر سگرو، جو هيرن کي هار ۾ ٻڌي هڪ ڪري. مست ملنگ آهي اها چٽنگ، جا ڪرمن جا ڇلا ٿي جلائي ڇڏي. روحاني رمزون نہ سنت ٿي سلي سگهندا، چو نہ قلب جي ڪنجي سائينءَ ٻاڻ ڪين سنتي آهي. پکيس، ڀڳوان جي پيداري جا پيداوي آهن، جتان ڪُل خلق، ڪل ذات، برهمڻ، کتري، ويش، شودر؛ چنڊال، سب سنتن جي سنگ ۾، سچ ۾ سمائجي سگهن ٿا، بشرطيڪ ڪين سچ ۾ سمائجڻ جي سچي مراد هجي، سندن من؛ مک ۾ مداليءَ جي ملاوٽ نہ هجي؛ ڪٿا ڪيرتن وقت، سندن ورلي وچن ۾ ڪَتي رهي.

ستگور سنت ملي سانت پاليٽي - ڪلوڪ دک ڪاٽي سب دُور — راڳ سارنگ، محلا
آلر جوت پئي پرڦولت - ٻُڌڪ لـراهن ديکيا حضُور. — چوٿون، شبد (١)

ديهيءَ کي مرض لڳي نہ اسپتال وڃڻو پوندو آهي. ليڪن ٿي من جي روڳ مٽائڻ لاءِ ساڌ سنگت ضروري آهي. جتان دوا ملندي نہ جتان دعا ملندي. دُر دواخانو آهي نہ دي شفاخانو آهي. من جي روڳ مٽائڻ کانپوءِ، سرير جا سُور ۾ گهٽبا يا سولائيءَ سان سهاري سگهبا. پر اي پندا، تو ڪڏهين ٻاڻ کان اهي ڪي چند سوال پڇيا آهن نہ تون سنتن وٽ يا ساڌ سنگت ۾ ڪٿا ڪيرتن ٿي، ڪهڙي مراد کڻي تو وڃين يا ڪتي چس لو لڳائي وڃين؟ لوشنا جوُن لندڙن لوڙڻ لو وڃين يا لٿين سر جوڙڻ لو وڃين؟ گهر جا کهاڻ

اي ٻندا، ساڌ سنگت ۾ سنساري سودا ڪونہ ٿا سيکارجن ، دنيوي وهنوار ڪونہ ٿا ڦرندجن ۽ پاکنڊ جي پوڄا ڪونہ ٿي ٿئي. اتي آهي سچ جو سودو ۽ ويڪ جو وهنوار ۽ وحدت جي واقفيت. جن جي من جون مرادون ۽ منشائون، اچا سنسار ۾ اٽڪيل آهن ۽ جن جي چت کي اڃا چوٽ ڪانہ آئي آهي ، تن جو ساڌ سنگت ۾ اچڻ اجايو آهي. اهو ڏاڍ دنيا ٻنهي سان ڌوکو آهي. اهي ساڌ سنگت مان ڪجهہ ڪونہ ڦٽيندا. سون جي دڪان تان لوهہ ڪيئن ملندو؟ باقي جن کي لالن جي لوڙ آهي، ستگرو ۾ صدق آهي ، ستسنگ ۾ شرڌا آهي ، سنتن جي سنگ جي سڪ آهي ، تن جو ساڌ سنگت ۾ اچڻ جڳائي. کين لاڀ ملندو. اهي سنتن سان ائين ملي ويندا جيئن پاڻي ۽ کير پاڻ ۾. کير کٽي وڃي تہ بہ پاڻي پاڻ ملائي، کير جي رنگ ۾ جذب ٿي ويندو. شرڌا سا سک کي هجي تہ سنت جو ساٿ نہ ڇڏائبو. باقي ٻيا تہ رڳو پيا پاڻي ولوڙين، ڇو تہ هنن جي پاونا الڳ آهي ، وڇار ڌارا نرالي آهي ۽ آسون اميدون علحدائون آهن. تنهنڪري ڪو ورلو ڦڏڀاڳي سک، شيوڪ يا ساڌڪ آهي، جنهنجي پورب جنم جي ڪمائي ڪيل آهي ۽ جنهنجي مستڪ تي اهڙي لـلات جو ليک لکيل آهي، جو ساڌ سنگت ۾ ٽڪي اچي ٿو. اُتي آڪاڻي ٻُڌي، نيارو ۽ نرليپ ٿئي ٿو، وحدت جو واڪ وٺي ٿو، هر جن سان ملي هو جن ٿئي ٿو ۽ ائين ٻنهي لوڪ ۾ لوڪ سهيلو ڪري ٿو. جنهن ۾ چت آهي، تنهن لاءِ ٿي تہ ڇُٽڻي ٿيندي.

صاحبن ساڌ سنگت جي لاڀ جو ڪافي ورنن ڪيو آهي. ستسنگيءَ ۾ رڳو صدق سک ۽ شرڌا هجي تہ سڀ ڀلي پوندس. اهي ڇٽڪون اڪرندس ۽ چراغ ٻرندس ، جنهن ۾ ٻهڄي وڪار، پڙ پوم، پاپ ٻڌن، لاپ سنتاپ ، لمائون لوشائون ، چشڪا چٽڪا ، ڏُتي ، ٻيائـــي ، ڪُمت ڪسنگ ، چنتـــا چنچلتا ، نندا چندا، سڀ ٻسم ٿـــي ويـندا. اهي اُتساهہ ۽ امنگ اُڀرندس ، جو نام جو سمرن ڪندو، شبد ۾ سُرتي لڳائيندو، ستگرو جو اُپديش هنڊائيندو، گوبند جا گڻ ڳائيندو ۽ روحاني رنگ ۾ رنگبو. اهي ڀاو ۽ ڀاونائون جاڳندس ، جو موت نہ ڪائيندو، اڇتي وڌندو هلندو، همت هاري هيڻائين ولندو، داس جو داس ٿيندو، سڀني جي شيوا ڪندو، سڀ جو سچڻ ٿيندو، من ۽ مک اوجل ڪندو، نفعي نقصان ۾ وهاوُ نہ ويندو، سهن شڪتي ۽ سردشتي سکندو، شڪر ۾ سنتوش پرائيندو، رهڻي ڪهڻي شڌ ڪندو، ٻُڌيءَ جو وڪاس ڪندو، پاڪ پيغام پهچائيندو ۽ آتم جوت جو پرڪاش ڪندو. اها لوڙ لڳندس ، جو پاڻ سڃاڻندو، جيڪري مُڪل رهندو، اندر اورندو، ليڪا چوڪا الڪ ٿي ڇڏيندو، عشق اندر عقل عدم پيدا ڪندو، سُر جي سُڌ لهندو، سن جو من ۾ ماڻيندو، انحد ڌُني جو آنند اوليندو، دسم دُئار ۾ ڌيان لڳائيندو، آد پـرڪـــ پائيندو، پرماتما کي حاضران حضور ڄاڻندو ۽ پار برهم کـــي سڀ روپ ۾ ۽ سڀ ٿهت ۾ ڏسندو. اهو آهي گرهست ۽ سنياس جو سچو سنجوڳ، جتي اندر جي آڪاس ۾ اٽيڪ جو

(١) ڪر ڪريا پرپ آئِيي - جن ڏوڙي سنگ سماءِ
هنءَ اُن راکهه لڳ رهان - ليرا دِلا پنا ڪساءِ.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، پڙ ونگا(۴)

(٢) نول ڪري ليري داس ڪي - پڳ جهاري ٻالَ
مستڪ اُبسا پيت ديءِ - گن ٿئه رسال.

راڳ بسلاول، محلا پنجوان، شبد (۴٢)

جهڙو سنگ لهڙو رنگ. پهرئين ڀاڱي جي (٧)٣ باب ۾، ڪسنگ جي اثر جو احوال آيل آهي ته جهت سنتن جي سنگ جي ساک ۽ ساراهه ليل آهي. صاحب سمجهائيو آهي ته اسان سڀ ويد پران ۽ شاستر سمرتيون اُٿلائون پٿلائون آهن، پر ساڌ سنگت يعني سنتن جي سنگ جهڙي سا ڌنا، ٻي ڪاب اهڙي اَم ۽ اُتانتي ڪانه آهي. ساڌ سنگت آهي اوچل آستان، اَٺ آڪاڙو، آمر اَڏو، لبج ڌام، سچ نواس، اُڃڙ نهر ۽ وشال ولڪست. ساڌ سنگت، مها ليرٿ يانرا آهي جو ته ڪنگا، جمنا، گوداوري ۽ سرسوتي به سنتن جي چرڻن جي خاڪ جي طلب ۾ اُڙين ليون. جي منُ سنتن جي سنگ ۾ سانت ۽ توپت نه ليو ته پٺين سمجهڻ گهرجي، ته ليرٿ يانرائون ۽ من جي اُشانتي مِٽائي مُور ڪر نه سگهنديون.

ساڌ سنگت ۾ سائينءَ جي صفت ڳائجي ٿي، نام جي نرمل ڌارا وهي ٿي، لنگ گيان ملي ٿو، پڙ ۽ ڀاؤ پرايت ٿئي ٿو، ڀڳتيءَ جو پنڌارو کُلي ٿو، پرڀوءَ جي ڳالهه سلجهي لڀي، روُحاني رلگ جي رچنا رچجي ٿي، هل ۾ جوت ٻري ٿي، آتميءَ جو سمرن ٿئي ٿو، شبد جو پرڪاش ٿئي ٿو، سچ جو پرچن ٿلدجي ٿو، اَلحد ڪيرتن هلي ٿو، آنند ڇانئجي ٿو ۽ وشرام ڀائجي ٿو. ساڌ سنگت گويا دَرم جي ٻَڙي آهي، آبِ حيات آهي. ساڌ سنگت جڳت نرمل جل جو دريائه آهي، جتي سڀ روُبي هنس، اشنان ڪري اُجل ۽ پوتر ٿين ٿا ۽ نام روُپي هيرا ۽ موتي چوُلدي چُڳن ٿا. ساڌ سنگت هريءَ جو نواس آهي، ڏاتار جو ڏيرو آهي. اُتي مرلي منوهر ٻانڪ وللو بين بنسري وڄائي. اهو اسرار ڪو ڏيکاري سگهي ۽ ڪو ڏسي سگهي. جنهن جهاڻي ڀالي تنهن چکڙ ڏالي. پلڪ ۾ پرچو لبي ٿو. ڀالي ماياوادي نه ساڌ سنگت ۾ وهندي ۽ ويا مايا جي موُج مائين، صاحب فرمائين ٿا:

(١) اوليج آمرت والدلئيي - سکينا هر ڪرٽي
هر ڪيج پست نه پائيئي - تر ناهي موٽي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٩)

(٢) اڪو سرڙو ڪول الوُپ - سدا بِڪاسيج بسرمل روُپ
اُوُجل موتي چوُڳه هنس - سرب ڪلا جڳدپسي اَنس.

راڳ آسا، محلا پهلا شبد (١٣)

سنتن جي سنگ لاءِ سِڪ.

ساڌ سنگت جو لاڀ.

سچن سنتن جي مهما ۽ مٺيا جو مختصر احوال اڳئي اچي چڪو آهي. سنتن ڪلا ۽ ڪشش، سڀڪن کي پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. سڀ ڪي به سنتن جي سنگ لاءِ سڪن ٿا. اها سڪ ٿي سڀ ڪن جي سچي سچي آهي. موکش مڪتيءَ لاءِ مصلحت ۽ منظوري آهي. سچي سڪ کي مال ملڪيت جي درڪار نه آهي، مان مرتبي جي پرواهه نه آهي، عزت آبرو جي غرض نه آهي، سنساري سٻندن جي کوج نه آهي، سرير جي سکن جي چاهنا نه آهي ۽ اندرين جي سوادن جي ترشنا نه آهي. سنتن وٽ رُکي ۽ اٽي روٽي ڪالڻ، ٻاهر جي ڇتيهه پرڪارن جي ڀوڄن ڪان، وڌيڪ سواڻي، سوادي ۽ سکدائڪ آهي. سنتن وٽ لنگوٽي پائي گودڙيءَ ۾ گذارڻ، ٻاهر جي پٽ پٽيهر ۽ سيج پلنگ کان، وڌيڪ سهائيندڙ ۽ سونهندڙ آهي. سنتن جو سنگ سرڳ سمان آهي. ٻيا سڀ جاپ تاپ، پر ليم، هوم يگيه، يا ڪرم ڌرم کڙا به ضروري ۽ فائديمند هجن، پر سادن جو سنگ سڀ کان اتم ۽ سريشٽ ليکيو ويو آهي. جتي سڪ جو سنت سان سٻنڌ، سچائيءَ سان ٻڌل آهي، اتي سڪ جي پراپتيءَ ۾ ڪهڙو شڪ هئڻ گهرجي؟ سک ڪانسواءِ، سنتن وٽ ٻيو رکيو ڇا آهي، جو هوءَ ونڊي وراهين؟ اهو سک ٿي من کي سچي شانتي ۽ سنتوش ٻخشي ٿو.

اهڙيءَ ڪري، سڪ سنتن جي پنيان ٻري ٿو، پڇڪي ٿو، لڙڪي ٿو، ٻاڏائي ٿو ۽ ليلائي ٿو. ڇاٿو چئي؟ اي ستپرش مهاتما، مان توهانجي در جو داس آهيان. مونکي خدمت سيکار ڪر. آگيا ڏيئو ته توهانجي در جو پاڻي ڀريان، جند پيهان، پکا هلايان، وارن سان توهانجا چرن چنڊيان ۽ توهانجي پيرن جي ڌوڙ مک ۽ مستڪ تي لڳايان. هي ڏياءُ ڌرواش، سنسار جي سورن ۽ سختين، ڪافي سبق سيکاريا اٿم. ڪو ڪاهو ڪونهي. سڀ مطلب لاءِ ملاقي ٿين ٿا ۽ مطلب لٿي، ملامتون هڻن ٿا. مناسبت يا غير مناسبت جو مدار ٿي رهيو سڪي مطلب تي آهي. سو ترشنا کي ترڪ ڪري، اچي توهانجي شرن ورتي اٿم. من مان تهل ڪمائي نهال ٿيان. مونجون اکڙيون توهانجي درسن لاءِ واجهائين ٿيون، لوڇ جي لطف لاءِ اڙڪ وهائين ٿيون ۽ آسانتي نگاهه سان نهارين ٿيون. تو وٽ اٿم جو خزانو آهي، ڀڪتيءَ جو ڀنڊار آهي. مون تو اڳيان پلاند پاتو آهي ته من کو اتان جو ڪر ڪٽر کو ڪٽڪر، ٻليءَ ٻڌي، ٻار ٻڇائي. ٻتيڻ ٻار ڪراءِ ته مان جان جند جي جوٽا ڪريان، دل جو داغ لڳايان ۽ تن من ڌن تو متان قربان ڪريان. گورو ارجن ديو جن فرمائن ٿا:

(٣١) گنگا جمنا گوداوَري سرسَتي - راڳ ملار، محلا چوٿون، شبد (٢)
اي ڪرهِ اَدم دَوڙ ساڌوَ ڪي ٽاٿي
ڪلوڪ مَل پري ٻڙي هموري وچ -
هموري مَل ساڌو ڪي دَوڙ گرالي.

(٣٢) دِهَ ڪُلِ دليپ ڪُل مَکه ڪيٿو نر - ساگر اُترِ پاري - راڳ ملار، محلا پنجون، شبد (١٣)
هر هر پڃن ڪرو ساڌو سنگ - ٽاڪي دوکب پڏاري.

(٣٣) هرڪي سمت سمت پُل لِکي-مِل سمت مَنان مَل لهيَا - راڳ ڪانڙا، محلا چوٿون، شبد (١)
هرَ مي ڏُوت گيا سب لِڪر-همُ صاهَن ڪاڙ ڪريَا.

(٣٤) پِسر گئي سب تاپِ پرالي - راڳ ڪانڙا، محلا پنجون، شبد (٨)
کب لي ساڌ سنگت موهِ پاني
ٽاڪر پُري لهي پڳاتا - سگل سنگِ هر ڪمُ بَسن آئي.

(٣٥) ڪبير ساڌو ڪي مِلي حاليٽي - ساٿِ نِ ليجي ڪوه - سلوڪ، ڪبير صاحب (١١٦)
ساچيِ بِساءِ لب دِيکٽي - آگي هوه سر هوه.

---

١. ليوت آستان واري بولو لدائون. ٢. واسطي، لاء. ٣. ڪٽب. ٤. واڪاس، واڪش. ٥. دارلاڙن. ٦. ڪٽر ڪسري لو. ٧. بلو مالس. ٨. پاپ، گناهه. ٩. پچار. ١٠. ڌاراو، برالو. ١١. پرهت لڳي ٿي. ١٢. ساٿي، ماڻهان. ١٣. پسوپان، نرتان. ١٤. پرو. ١٥. اڳي، آليدي.

(٢٢) کيرلسن نرمولڪ هيرا - آنند ڳُٽي کيرا
آنند ڀاٽي ڀونجي[1] - سنتن هٿ واڪي ڪونجي[2].
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(٢٣) ترشنا ٻوڪ سڀ ناسي - سنت پرساد جپيا اَبناسي[3]
ڏُکن دَرس ڀرپي شيو ڪماڻي - هر ملڻ کي اها ليساڻي.
(٣٦)

(٢٤) اَدشٽ اَگوچر پارٻرهمُ[3] - مل ساڌو اَڪٿ ڪٿانا ٿا
اَنحد شبد دسم[5] دُوار وجيو - تهه اَمرت نام چوانا[6] ٿا.
راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٢٥) سَنت ڪرپا تي هردي واسي - دُوجا ڀاءُ مٽاونا
ڀگتَ دِيا ٿي ڀئي پرڪاسي - دُرمت دُوک تجاوُنا[7].
راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)

(٢٦) ڪيا نکهه[8] ڀيا پاسُ[9] - ڪر هيمنٽي هڪ[3] آڌار
ليئه سنتن کي رينُ - جس ليئي سک ڏاتار[3].
راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١١)

(٢٧) پارس کي سنگ تانبا[10] بگڙيو[11] - سو تانبا ڪنچن هوءِ نبڙيو
سنتن سنگ ڪبيرا بگڙيو - سو ڪبير رامي[3] هوءِ نبڙيو.
راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(٢٨) ستگور سنت ملي سانت پائيئي - ڪلوڪہ دُک ڪاٽي سڀ دُور
آتم جوت ڀئي پرڦولت[12] - پرکت[3] نرنجن ڏٺا حضور[13].
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢٩) سنت جنان کي سنگ مل ڀٽري[14] - تاءِ پاوءِ موک دُوار
ان ستسنگ سک ڪيئي نہ پايا - جاءِ پوچهہ[15] ڀئي ڀتار.
(٦)

(٣٠) جو جو سنگ ملي ساڌو کي - لئيتي پتت[16] پنيتا[17]
کهہ نانڪ جاڪي وڏ ڀاڳا - تن جنم پدارٿ جيتا.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٥)

---

١. سموٽي. ٢. چاٻي. ٣. پرماتما. ٤. واسي. ٥. ڏهين. ٦. چوسيو. ٧. ختم ڪن ٿا. ٨. ناڙين.
٩. طرف، پاسا. ١٠. ٽامو. ١١. ادلجي پيو. ١٢. ٽڙي، ڦولاري پٽي آهي. ١٣. حاضران
حضور. ١٤. اي پاڳل انسان. ١٥. چارئي واند. ١٦. پاپي، گنهگار. ١٧. پوتر، شڌ.

(١٢) ساڌ سنگم[1] ڪا ڪاڙهِ هرڪي - رکنُ ھمر لهي هارا — راڳ ڌنا ڳنڌاري، محلا پنجوان، شبد(٣٠)
ربِ ڪن ڪاء اِکيءِ[2] اَن ترا - ڪُلهه سوڙهه اڌارا-ر.

(١٣) ترکن ليح آناند آبراڌي - اوت سنتن ڪي آهي[3] — راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٧)
ترڏمد موڙهِ ڪرهه آنڌ ڪڙُب[4] مهِ - نانڪ لههُ لياهي[5].

(١٤) مها آنند پئي سک پايا - سنتن ڪي پرسادي — (١٩)
ڪهه نانڪ هر سڱ[6] من مانيا - رانگ رلي ساڌي.

(١٥) سَمد ڪا مارگُ ڌرم ڪي پوڙي[7] - ڪر وڏڀاڳي پائي — (٥٣)
ڪوتِ ھمر ڪي ڪِلک ناسي - هر چرڻي چت لائي.

(١٦) ساڌ سنگ مل لائي - پار برهمُ پر سائي[8] — (٦٥)
نانڪ اسارُ ڏيايا - آدِ پُرکُ[9] پرتبُ پايا.

(١٧) جَب هي سرن ساڌ ڪي آيو - ڏُرمت[9] سگل بِناسي — راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)
تَب نانڪ چيتو[10] چِنتامن - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.

(١٨) سب سنکِي ساڌ پائي وڏڀاڳي - مَن چِلتو[11] پيو آروڙا[12] — راڳ ھنستري، محلا چوٿان، شبد (٦)
آڪت ڏُن واجهه لهه واهي - هر أمرت ڌار رس کيڙا[13].

(١٩) سَمتان سنگِ مِل رهيءِ - تان سچ لکيءِ پيارُ — راڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٢٠)٣
سچ سالاهي سچ مَن - در سچي سچيارُ.

(٢٠) پـرِ ساڌؤ هسو جيؤنا - ليتو پـرتـاري[14] — راڳ بسلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٠)
مِسلد سنگ سب پرم مِتي - کَبِ پئي هماري.

(٢١) اَللهُ[15] جيوح[16] سيتح[17] اَليمُ[18] - سب ڦون ھسِند ھمت ايتبا — راڳ بسلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي(٦)٤
ساڌؤ سرن پڙيءِ سو أبريءِ-کتي[19] باهمڻ سُوُد ولش چنڊالُ چندِپا.

---

١. سنگ، ميلاپ. ٢. وڪار. ٣. وراي الر. ٤. ڪڙ… ٥. پار ڪري ولو. ٦. پرمالما. ٧. ڏاڪو. ٨. سچو، مددگار. ٩. ڪمت. ١٠. ڏيان لڳايو. ١١. چنچل. ١٢. ايڪاگر، استر. ١٣. پِن تا، پائِن تا. ١٤. اوتِل، ترنت. ١٥. الذي مان پيدا ٿيل جيوَ؛ پکي. ١٦. حبري مان پيدا ٿيل انسان؛ جانور. ١٧. پگهر مان پيدا ٿيل، جوءِن. ١٨. زمين مان پيدا ٿيل، وڻ ٽڻ. ١٩. کتري.

(۴) سَنت پرساد جيئَ هر ناٿَ - سنت پرساد هر ڪيرتن گاٿَ
سنت پرساد سگل دک مِٽي - سنت پرساد ٻندن ني ڇٽي
سنت ڪرپا تي مِٽي موهه ڀرم - ساڌ رينُ مجن سڀ ڌرم
ساڌ ڪرپال ديال گوبند - ساڌان مهِ اِهــ همري جند.

واڳ گؤڙي، محلا پنجوان، شبد (۲۲)

(۵) جيتي سِيانپ ڪرم هم ڪيئي - تيتي بند گهڙي
جؤ ساڌو ڪؤ مستڪ ڌريو - تب هم مڪت ڀئي.

(۱۵۹)

(۶) چاڏ سِيانپ ٻهُ چترائي - سنتن ڪي من ٽيڪ ٽڪائي
چاڙ ڪي پُتري پرم گت پائي - نانڪ جاڪؤ سنت سَهائي.

واڳ گؤڙي، محلا پنجوان، باون اکري (۲۳)

(۷) ساڌ ملئي سُڌ پائيئي - ڪِ ابهه جوگ ڪ ڀوگ
ڏهـ مِل ڪارج اوپجي - رام نـام سنجوگ.

واڳ گؤڙي، ڪبير صاحب، شبد (۵۵)

(۵۶)

(۸) سُتاد ٽيٽ اندري وس ڪر يتو مد وس ليت ڪارهو ري
ڪرم پاگ سنتن سَنگاني - ڪاشٽ لوهه اڌارهــو ري.

(۹) اِن بن قرلي ڪوجتي - هاري ٻهُ اوگاهـ
نانڪ پيٺي ساڌ جب - هر پايا منَ ماهه.

واڳ آسا، محلا پنجوان، چيت (۵)، سلوڪ

(۱۰) ساڌ سنگ هر ڪي رنگ - گوبند سمرن لاگيا
ڀرم موهه وڪار دوُجا - سگل تنهه تياگيا.

۷ (۴)

(۱۱) آوئي صاحب چِت - تيريا پگتان ڏٺيا
من ڪي ڪٽيئي مَل - ساڌ سنگ وُٺيا
جنم مرڻ ڀؤ ڪٽيئي - جن ڪا شبد جپ
بندن ڪولُڻ سنت - دوُت سڀ جاهـ ڇپ.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (۹)

۱. ڪرپا، باجهه. ۲. اشنان. ۳. جان. ۴. هٺ. ۵. اوت ولي آهي. ٦. رک. ۷. پُتلي.
۸. سِڌ پؤن، موکش. ۹. جوڳي. ۱۰. گرهستي. ۱۱. ميل. ۱۲. ٻيجي وبو آهيان. ۱۳. نشو.
۱۴. وڪار. ۱۵. ڪاٺ. ۱٦. ڳولهڻ، ڍوُنڍڻ. ۱۷. گذارڻ جي ڪري. ۱۸. سنت مهانمائون.
۱۹. ٽوڙڻ. ۲۰. لڪي وڃن ٿا.

(٥) سنتن جي سنگ مان لاڀُ.

(١) سنت کي ڏوڙ مٿي اکھ ڪرت - سنت پرساد هر مرڻ لي چؤت
سنت ڪا درس پؤرن اشنان - سنت ڪرپا لي جهپئي نام. (١،٠)
سنت ڪي سنگ مٽيا اهنڪار[1] - دوشٽ[2] آوي سڀ ايڪنڪار[٣]
سنت سهرس[٣] آلي وس ڀئيا[۴] - امرت نام ردئ لي سٿيا[٥]
ڪھ نانڪ جانڪا پورا ڪرم - تس ڀيٽي سادو ڪي چرن.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۴٦)]

(٢) ساڌ ڪي سنگ اگوچر[٦] مائي - ساڌ ڪي سنگ سدا پرڦلي[٧]
ساڌ ڪي آوهِ[٨] ٻس ڀئيا - ساڌ سنگ امرت رس ڀئيا[٩]
ساڌ سنگ هوءِ سڀ ڪي رين - ساڌ ڪي سنگ منوهر[١٠] ٻين
ساڌ ڪي سنگ نه ڪتهون ڌاوي[١١] - ساڌ سنگ استهِ[١٢] من پاوي
ساڌ ڪي سنگ مايا تي ڀن[١٣] - ساڌ سنگ نانڪ پرڀ سهرسن.
ساڌ ڪي سنگ نه ڪهون ڌاوي - ساڌ ڪي سنگ سدا سک پاوي
ساڌ سنگ بسٽ[١۴] اگوچر لهي - ساڌو ڪي سنگ اجر[١٥] سهي
ساڌ ڪي سنگ بسي ٿان اوچي[١٦] - ساڌ ڪي سنگ محل پهوچي
ساڌ ڪي سنگ دوڙي[١٧] سڀ ڌرم - ساڌ ڪي سنگ ڪيول[١٨] پارٻرهم
ساڌ ڪي سنگ پائي نام نڌان[١٩] - نانڪ ساڌو ڪي قربان.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٧)]

(٣) جس تن لڳئي حيوتي - پؤحل پائيتي اسار
ٻل ساڌو سنگ اڌار هوءِ - مڪ اؤجل دربار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٧١)

---

١. پاپ، گناھ. ٢. نظر. ٣. برس نظ لي. ۴. ٻيو وڪار. ٥. ڪڏ ڪمر آهي. ٦. برماتما. ٧. ٽڙي، مڙح ۽ اچي. ٨. ٽس، تسڪي. ٩. ٻئي لو. ١٠. من کي موهيندڙ سُر ۽ آواز. ١١. ٻنڪي لو. ١٢. ايڪاگر. ١٣. جدا، الڳ. ١۴. چيز، شيءِ. ١٥. وڏي پيڙا. ١٦. انسر پدوي. ١٧. واٽ ولي لو. ١٨. نط وڳو. ١٩. خزانو.

(٣١) ست سنگت مهِ هر هر وسيا - مِل سنگت هر گن جانُ
وڏيءَ ڀاڳ ست سنگت پائي - گور ستگور ٻرس ڀڳوانُ.

راڳ ٻرياڙي، محلا چوٿان، شبد (١)

(٣٢) ڪبير ڀالَ سُمها سرۆر ڀرا - پي نه سڪيءَ ڪوئي نير
ڀاڳ ٻڏي تيءَ ڀاهو - لوُن ڀر ڀر پيءُ ڪبير.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٧٠)

(٣٣) فريدا سوني سرور ڀوُنڊ لهُ - جنهِ ليي وٿُ
ڇڄ ڀوُنڊيءَ ڪيا هوويءَ - چڪڙ ڏٻيءَ هٿُ.

سلوڪ، شيخ فريد (٥٣)

---

١. جي ملڻ ڪري. ٢. ڪنارن تائين ٿار ڀريل. ٣. ٿلاءِ ست سنگت. ٤. ٻاڻي، جل.
٥. آتم گيان. ٦. نديءَ ڏٻي ڪسڪڻ. ٧. گپ، وڪار.

(٢٢) هر جُڳ[1] ۾ ساڌ سنگت هئي - پر ڪرمن[2] کي ڪرما
ڪهه نانڪ ٻس پيو ٻراٻر - جس پرڀ[3] لکي ڪا لهِنا.
راڳ سورٺ، محلا پهريون، اشٽپدي(٨)٢

(٢٣) ٽڳا[4] ڪاڳ ايڃ کي سنگت جاءِ - ڪرلگ پکر[5] مڪ لائيئي[6]
نانڪ ميل ميل پرڀ سنگت - مل سنگت هنس[7] ڪرائيئي.
راڳ رامڪلي، محلا چوٿون، شبد (٤)

(٢٤) ساچي سنگت لسانُ سچ - سچي گهر ٻارا
سچا پوجسُ ڀاڙ سچ - سچ لسار آڌارا
سچي ٻاڻي سنتوکيا[8] - سچا شبد وچارا.
راڳ مارو، محلا پهريون، اشٽپدي (٦)١

(٢٥) سنت منڊل مهه هرمن[9] وسئي - سنت منڊل مهه دُرتمه[10] سڀ نسئي
سنت منڊل مهه نرمل ريت - سنت سنگ هوءِ ايڪ[9] پرٻت.
راڳ ڀيرو، محلا پنجون، شبد (٣٧)

(٢٦) جا ڪارڻ اهو دُلڀ[11] ديهه - سو بول[12] ميري پرڀو ديهه
ساڌ سنگت مهه اهو بسرام - سدا وديئي جهيئي پرڀ تيرو نام.
راڳ بسنت، محلا پنجون، شبد (٤)

(٢٧) سڀ سنگت کي رڳ مک لاڳي - ڪيئي سکل ليرڻ مُجنينا[13]
ڪهه نانڪ ونگ چاڙل[14] يتي هيءِ - هر ونگ نه لهيءِ مڪينا.[15]
راڳ سارنگ، محلا پنجون، شبد (٤٣)

(٢٨) تريءِ ڪٽا مايا موهه پسارا - سڀ ترلسيءِ آڪاري
ترانتا[16] ڪٽا سنت سنگت پائيئي - ندري پار اُتاري.
راڳ ملار، محلا پهريون، شبد (٩)

(٢٩) ڪيا هر ڪرم[17] ڪيا ڪرم[18] ڪماوهه - مؤرک مگد رکي سڀ تاس[19]
اُوڪلياري پانسر پاري - سنت سنگت مل اُري تراسَ.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿون، شبد (٤)

(٣٠) ٻِرَ ٿئي سڀ نامهُ پراڻي[20] - جب لي ساڌ سنگت موهه پائي[21]
نانڪ ٿري لوي پکالا - سگل هسر ڪنهُ نن[22] آئي.
راڳ ڪانڙا، محلا پنجون، شبد (٨)

---

١. ڪيرلي ڪريا. ٢. سڀئي ڪرمن ۾ سريشٽ ڪرم. ٣. اهين ڪرمن جي ڪري. ٤ بگهه بکي، پاکنڊي انسان. ٥. پؤلئه. ٦. وِش. ٧. سنت مهاتما. ٨. سنتوش لئي لو. ٩. پرماتما. ١٠. پاپ. ١١. اُمرلڪ مسالش جنم. ١٢. جهڙو، ڳالهه. ١٣. اشنان. ١٤. لال. ١٥. پکو. ١٦. چرلن ند. ١٧. ڪيتان. ١٨. ڪارناما. ١٩. شرن ۾. ٢٠. پچار. ٢١. پرائو. ٢٢. پراسه. پتجي رکي آهي.

(١٢) ستِ سنگت مليئيءِ هُر ساڌُو - مل سنگت هر گڻ گاء
گيانَ رتن ٻليا گهٽ چانڻُ - اگيان اَنڌيرا جاء.

راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١١)

(١٣) ڪوجت ڪوجت سُني اِهہ سوء - ساڌ سنگت ٻن تريو نہ ڪوء
جِس مستڪ ڀاڳ تِن ستگور پايا - پُوري آسا مَنُ ترپتايا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٤) جِسو آپي رنگي سو رَنسي - ست سنگت مِلاء
پُوري گور تي ست سنگت اُپجي - صفتي سچ سماء.

راڳ آسا، محلا ليجا، اشٽپدي (٥)٩

(١٥) مانکہ اَن ڄن ڀوُن ٻنکي - سگل اُجهہ لي آراڌلي
ديال لال گوبند نانڪ - مل ساڌ سنگت هوء گتي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (١)٥

(١٦) مِل سنت گاوهہ خَصم ڀاوهہ - هر پريم رس رنگ ڀنيا
هر لاڀ پايا آپُ مٽايا - مِلي چِري وڇنيا.

راڳ ٻهاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٢)٥

(١٧) سنت سنگ جِس گاٻيا - اِهہ پُورن ڌن پايا
کهہ نانڪ آپ مٽايا - سب پار برهم نَدري آيا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٠)

(١٨) ٻيڊ سِمرت ڪٿيءِ ساسُت - ڀگت ڪرهہ ٻيچارُ
مُڪت پائيئي ساڌ سنگت - بِنس جاء اَنڌارُ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(١٩) سِمر سِمر سواسي پرڀ اَپنا - نُڪت نہ آويءِ جامُ
مُڪت ٻڪنٿ ساڌ ڪي سنگت - جُن پايو هرکا ڌامُ.

(٤٨)

(٢٠) سنگت ميت مِلاپ - پوُرا ناوَڻو
گاويءِ گاوڻهار - شبد سُهاوُڻو.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، ڇنت (٣)١

(٢١) ساڌ سنگت ٻنا ڀاؤ نهي اُپجيءِ - ڀاؤ ٻن ڀگت نهي هوء ليري
کهيءِ روداس اِڪ بينتي هر سُهُ - پئج راکهہ راجا رامُ ميري.

راڳ ڌناسري، ڀڳت روداس شبد (٢)

---

١. پرماتما. ٢. ساڌن، سنت. ٣. جليو، پيدا ٿي. ٤. روشنائي، پرڪاش. ٥. رتا لال ٿيا. ٦. اِنسان. ٧. وڙاهہ. ٨. آزاد ناٺُون ڪن ٿا. ٩. مڪتي. ١٠. موج مائين ٿا. ١١. ٻيج مدهہ ڪان. ١٢. وڇڙيل. ١٣. نظر پر. ١٤. ستاواهہ سِمرتيوُن. ١٥. مهما، اُستت. ١٦. واجهو. ١٧. جنم. ١٨. سنتن. ١٩. اِشنان. ٢٠. مٺو، سندر. ٢١. پرماتما سان اپريت. ٢٢. پرماتما جي ڀڳتي. ٢٣. لاج.

اڌر اسرار سڀ سگهه پالي - اڄ گور هوتا واسـا
هـر[1] مڪل وَس وسن وسائي - نسالڪ لام بَرڪاسا.
[راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇلت (٢)٣]

(٤) منَ مهِ مدوُتا هي مرڇ - تان اِرُ راوڇ تـاڙ[٣]
اڪسه تاڳي ولَ ملڇ - گُل مرلڪن ڪر هاوُ
سَسه سپا سڪ اوپڇو - گرومکه لام اڌاوُ.
سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي ٩(٤)

(٥) هڻُ منُ لنُ ڪوجي پاڻ پالائي - ڪڻُ پيارا پراتر ملڇ ميري مائي
مل سڀ سگهه ڪوڄ ڏسائي - وڄ سگهه هو اِرب وَسڇ جڻُ.
راڳ مالجهه، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٦) رِڌ پاڳي هـر سگهه پاوهِ - پاڳـ ^هين پوم چوان ڪاڙهه
پن پاڳا ستسنگ لــ لبهِ - بن سگهه مَل پراتڇ جيڻُ.
(٤)

(٧) سر تانءُ سڄ مسنُ لومل هوءِ - سڄ اراس ڪري سڄ سوءِ
سچي پالي جُڳ چاري جاپهِ - سڀ ڪهو ساچا آبي آبهِ.
راڳ گوڙي، محلا لها، شبد (٣)

(٨) ڏڏا ڏيرا اه اوهِ - جهه ڏيـرا لهه[١١]جـانُ[١٢]
اتان ڏيرا ڪـا سُنعمو[١٣] - گور ڪهڇ شبد پهانُ[١٤].
راڳ گوڙي، محلا پهران، باون اکري (٣٩)

(٩) اولـــهڇ[١٤] اُمرعه وَلڏيهڇ[١٥] - سُڪيعا هـر[١٦] ڪرڻي
حم ڪهڇ پنهه لہ پاليعه - ٿر ناهــي مرڻي.
راڳ گوڙي، محلا پهران، وار (٩)

(١٠) جُب لگ من پتڪت ڪي آس - تب لگ هوءِ نهي ڌرن اراس
ڪهه ڪبير اه ڪهيڇ ڪاڻهه[١٨] - ساڌ سگهه پتڪٽيڇ آهه.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٠)

(١١) ابڪر سـرور[١٩] ڪمل اڙُپ[٢٠] - سدا پڪاسڇ پـرمـل روپ[٢١]
اڙحل مواپي چوڳهِ همسُ[٢٢] - سَسروپ ڪلا حڪدسيڇ انسُ[٢٣].
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (١٢)

---

١. گڻ، مهما. ٢. برڪاش لئي لو. ٣. پتي پرمانما. ٤. جگياسوُ استري. ٥. هڪڙي لي. ٦. ڏاڳي. ٧. ڀاڳ لڙ گرايا ڪــريان ؛ بن ڪان بــڄ ڪرايان. ٨. لدورا، ليابا. ٩. آستان، لڪائو. ١٠. هي سساو. ١١. سچرمڪان. ١٢. سچاڻ. ١٣. آدم، اباءُ. ١٤. ساڌ سگهه ۾. ١٥. رواهڇي لو. ١٦. سهڇي ڪي. ١٧. ڏيان، واسو. ١٨. ڪنهن کي. ١٩. للاءُ، ساڌ سگهه. ٢٠. اُمرالڪ. ٢١. چندن. ٢٢. سنه. ٢٣. اولاد.

(٤) ساڌ سنگت

(١) ڪوُن اُستان جو ڪبهُ نہ ٽريٰ - ڪوُن شبد جت دُرمت هريٰ. (١٠١)
سهج صفت پگت اَت گيانـا - سدا اَنند نهچل سچ ٿانا
تهان سنگت ساڌ گڻ وسيٰ - اَنپوُ نگر تهان سد وسيٰ
تهه ڀؤ ڀرما سوگ نہ چنتا - آوڻ جاڻ مرت نہ هوتا
تهه سدا اَنند اَنهت آکاڙي - ڀگت وسهه ڪيرتن آڌاري
پار برهم ڪا اَنت نہ پارُ - ڪوڻ ڪريٰ تاڪا بيچار
ڪهه نانڪ جس ڪرپا ڪريٰ - نهچل ٿانُ ساڌ سنگ تَريٰ.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٤)]

(٢) ڪبهوُن ساڌ سنگت اِهُ پاويٰ - اُس اُستان تي بهڙ نہ آويٰ
اَنتر هوء گيان پرگاسُ - اُس اُستان ڪا نهي بناس
مَن تَن نام رَتي اِڪ رنگہ - سدا بسهه پار برهم ڪيٰ سنگہ
جِئُ جل مهہ جل آء کَٽانا - تِئُ جوتي سنگہ جوت سمانا
مِٽ گئي گوَن پائي بسرام - نانڪ پرڀ ڪيٰ سد قربان.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(٨)١١]

(٣) سنگت سنت مِلائي - هر سرُ نرمل نائي
نِرمل جل نائي مَلُ گوائي - ڀئي پوت سريرا
درمت مَلُ گئي ڀرم ڀاڳا - هوُميٰ بِنٺي پيڙا

---

١. اُساس لئي. ٢. برمانما. ٣. دکــ، غم، ٤. ڪافي، گهٽا ٥. ساڌ سنگت. ٦. جکيا ـ ؤ ٧. وريٰ. ٨. بنتي هتي ٿو. ٩. گڏجي وڃي ٿو. ١٠. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١١. اشنان ڪري. ١٢. بوتر، شڌ. ١٣. دوُر ٿي وڃي ٿي.

(١٣) جن ساڌو چرن ساڌ پگ سيوي - تن سڀليو جنم سڦلانا[1]
موڪهُ ڪيجيِ داسُ داسَ داسن ڪر - هر ديا ڌار جڳن[2] ناٿا.
راڳُ جئيتسري، محلا ٤ چرنان، شبد (١)

(١٤) لس مَن ڪڻُ من لن سڀ ڏيوءُ - جس هر هر نام سڃاڻيو
ڏن مايا سڀهي[3] لس ڏيوءُ - جس هر ميٺ ملاپو.
راڳُ بئراڙي، محلا ٤ چرنان، شبد (٢)

(١٥) ڪيا[4] ڪا ڪر ديکا[5] - سنت چرن ڍلاوءُ
سيس نهاوءُ چرن تل - ڌوڙ مکهِ لاوءُ.
راڳُ سوهي، محلا ٥ پدوان، شبد (٤٢)

(١٦) ايڪا ٺيري ٻاڻي ڏيوان - هر جن کي ٻيسڻ ٻيس ڪماوءُ
نانڪ کي پرڀ پاس اينتي - تيري جن ديکڻ پاوان.
(٥٤)

(١٧) تول ڪرڻُ تيري داس کي - نِڪ[6] ڇهاوءُ ٻال[3]
مستڪ اپنا ڀيٽ ديڻُ - گُن سُني رسال[7].
راڳُ بلاول، محلا ٥ پدوان، شبد (٤١)

(١٨) سنتن کي پکهاري جاءُ - سنتن کي سنگ رام گُن گاءُ
سنت پرساد ڪلوک سڀ ڪٽي - سنت سرڻ وڏڀاڳي پئي.
راڳُ گوڙ، محلا ٥ پدوان، شبد (٢٢)

(١٩) موکهُ ڌار ڪرپا جڳ جيون دالي - هر سنت پگي لي پاويَ[8]
هڻ ڪاٽهُ ڪاٽ پاڻ سِرُ راکهُ - جيه نانڪ سنت چڙ آوي.
راڳُ رامڪلي، محلا ٥ چرنان، شبد (٣)

(٢٠) چرن سنتهه ماٿ[10]مور[9] - نتن درس پيکهُ[11] تِس پور[12]
هستڪ[13] هماري[10] سنت لهل - نيران من ڌن سنت ٽهل[14].
راڳُ ماليگوڙا، محلا ٥ پدوان، شبد (٤)

(٢١) سنت ڀنا ميع نانهه نه ڪرڻي - اُڙر نه سوجهي جاوانا
موهِ لرڪڻ ڪڻُ ڪرءُ نه واکيع - سنتان سنگ سماوانا.
راڳُ مارو، محلا ٥ پدوان، اشٽپدي ٥(٨-٧)

(٢٢) جن هر گاپا جن هر جپيا - تن سنگت هر ملهُ ڪرميا[15]
تڪا درس ديکهه سک پايا - دک هئومي روگ گيا.
راڳُ ملار، محلا ٤ چرنان، شبد (٦)

---

١. سنتن جي رکيا هيٺ آهن. ٢. پرماتما. ٣. ملکيت، پونجي. ٤. وار. ٥. وجهو، پکو. ٦. صنا ڪرڻ، ڏنان. ٧. پنا، رس وارا. ٨. چرن. ٩. ڪهي. ١٠. مهيجو يا مهنجا. ١١. واسه. ١٢. ڏيهن. ١٣. هٿ. ١٤. پروس، اُجهر. ١٥. مهر.

(۴) ساڌ سنگت.

(۱) ڪوُن اَستان جو ڪبهُ نہ ٽريءِ - ڪوُن شبد جت ڏرمت هريءِ.[۱] (۱۰،۱)
سهج صفت ڀگت تت گيانا - سدا اَنند نهچل سچ ٿانا
تهان سنگت ساڌ گڻ وسيءِ - اَنڀؤ[۲] نگر تهان سد وسيءِ
تهه ڀؤ ڀرما سوگ[۳] نہ چنتا - آوڻ جاڻ مرت نہ هوتا
تهه سدا اَنند اَنهت[۴] آکاڙي[۵] - ڀگت وسهه ڪيرتن آڌاري
پار برهم[۲] ڪا اَنت نہ پارُ - ڪوڻ ڪريءِ تاڪا بيچار
ڪهه نانڪ جس ڪرپا ڪريءِ - نهچل ٿانُ ساڌ سنگ تريءِ.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۴)]

(۲) ڪبهوُن ساڌ سنگت اِهُ[۶] پاويءِ - اُس اَستان ني ڀهڙ[۷] نہ آويءِ[۸]
اَنتر هوءِ گيان پرگاسُ - اُس اَستان ڪا نهي بناس
مَن تَن نام رَتي اِڪ رنگ - سدا بسهه پار برهم ڪيءِ سنگ
جِمُ جل مهه جل آءِ کٽانا[۹] - تمُ جوتي سنگ جوت سمانا
مٽ گئي گوُن[۱۰] پائي بسرام - نانڪ پرڀ ڪيءِ سد قربان.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۸) ۱۱]

(۳) سنگت سَنت مـلائي - هر سرُ نرمل نائي[۱۱]
نرمل جل نائي مَئل گوائي - ڀئي پوتر[۱۲] سربرا
درمت مئل گئي ڀرم ڀاگا - هؤميءِ بنٺي[۱۳] پيڙا

---

۱. اساس نٿي. ۲. پرماتما. ۳. دک، غم. ۴. ڪافي، گهڻا ۵. ساڌ سنگت. ۶. جڳيا-ؤ.
۷. وريءِ. ۸. ٻنٿي هٿي نو. ۹. گڏجي وڃي ٿو. ۱۰. جمڻ مرڻ جو چڪر. ۱۱. اشنان ڪري.
۱۲. پولو، شڌ. ۱۳. دوُر ٿي وڃي ٿي.

(١٣) جن ساڌ ڇرن ساڌ بگ شوي - ن سڌلو جسم سَانا
موکهٔ کهي داسَ داسَ داسن کو-هر ديا ڌارهکن نانا.

راڳ ڌنسري، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٤) لس هن کهٔ من لن سب ديو - جن هر هو نام سُنابو
ڏن مايا سهج لس ديو - هس هر ميهٔ ملاهو.

راڳ بئراڙي، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٥) کيسا کا کر ٻهٿا - سبه چنڌر ٻلاوڻ
سبس نهاره چرڻ لـل - ڏوڙ مکــه لاوڻ.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤٢)

(١٦) پکا قسري پاڻي ڍوان - هر هن کي پيسڻ پيس کماوڻ
نانک کي برب پاس بيتي - ليرى هسن ديکڻا ڀاوان.

(٥٤)

(١٧) نهل کرهٔ لبرى داس کي - يک جهاوڻ ٻـال
مستک أبيا پـيت ديهٔ - کُـن سُـنـسـه رسال.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(١٨) سنتن کي ٻلهاري جاءِ - سنتن کي سنگ رام گُـن گاءِ
سنت برساد کلوک سب گئي - سنت سرڻ وڏڀاڳي ائي.

راڳ گـوُنڊ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

(١٩) موکهٔ ڌار کريا جگ جهوڻ دالي-هر سنت پکي لي پاوي
ههٔ کانهٔ کامه پاڻ سو راکهٔ-جس نانک سنت چڙ آوي.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢٠) چرن سنتهه ماٿ مور - لئن دوس نکسهٔ لبس پسور
هسڻ هماري سنت نهل - پران من ڌن سنت اتهول.

راڳ ماليگوڙا، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٢١) سنت پبا مي نانءُ نه کرني - أور نه سوجهي جاوٽا
موهه لرکيا کهٔ کره نه راکي - سنتان سنگ سماوٽا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي ٥(٨-٧)

(٢٢) جن هر گايا جن هر جپيا - تن سنگت هر ميلهُ کرميا
تدکا دوس ديک سک پايا - دک دُوجي روگ گيا.

راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٦)

---

١. سنتن جي رکيا جيمک آهن. ٢. برمالما. ٣. مالکيس، پرُاڻي. ٤. وار. ٥. وجڻو، پکو.
٦. صٿا کرپان، ڏنان. ٧. مٽا، رس وارا. ٨. چرن. ٩. کمي. ١٠. مهندو يا مهدا.
١١. واس. ١٢. ڏيهن. ١٣. هٿ. ١٤. پروس، أجهو. ١٥. مهر.

(۴) ڪر ڪرپا پربهه آپڻي - جس ڌوڙي سنگ سماءِ
جئه تون راکهه تئه رهان - تيرا دِتا پئا کاءِ.

(۵) ڪام ڪرود لوڀ مد کوٺي - ساڌ ڪيءِ سنگ ڪِلوک سڀ ڌوتي
ڪر ڪرپا پربهه دِين ديالا - نانڪ دهجيءِ ساڌ روالا.

(۶) ناڪيءِ چرن پڙءِ تان جيوان - جن ڪي سنگ نهالا
ڀڳتن ڪي ربن هوءِ من ميرا - هوهه پربهه ڪرپالا.

(۷) ڌن نهي ڀاڇهه - سرگ نه آڇهه
اَهه پربهه پريت - ساڌ رج راڇهه.

(۸) لِسيءِ سربوهه پراڻيهو - جس دي ناءِ پليءِ
اَنٽيءِ وهه سهيليا - اگيءِ نسال چاپيءِ.

(۹) جاپ تاپ دهوءِ سڀ نيما - ڪرم ڌرم اَرپئه سڀ هوما
گربُ موهه تيج هوءِ ربن - ان ڪيءِ سنگ دهکهه پربهه نئن
نمک نمکه اهي آراڌءِ - دِنس ونسرِ ايهه شيوا ساڌءِ
پئي ڪرپال گپال گوبند - ساڌ سنگ نانڪ بخشند.

(۱۰) دان مهندا تلي خاڪ - جي مليءِ ته مستڪ لائيءِ
ڪوڙا لالچ ڇڏيءِ - هوءِ اڪ من الکهه ڌيائيءِ.

(۱۱) ڪر لذان انل سلطان - جيڻ جڳت سڀ جاچيءِ
ڪهه نانڪ هر اهيءِ حوالا - راکر سنتن ڪي ياچيءِ.

(۱) جن ڪي چرن وسهه ميري هيئڙيءِ - سنگ پنيتا دهي
جن ڪي ڌوڙ دهه ڪرپا نند - نانڪ ڪي سک اهي.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، ڏن رتي (۴)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۷۵)

(۱۳۱)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (۴)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۸)

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۸۴)

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱۰)

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۱۷)

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

---

۱. مٿائي ڇڏي. ۲. گناهه، پاپ. ۳. خاڪ، ڌوڙ. ۴. سنتن جي. ۵. چاهنا، اڇا وڪن نا.
۶. ابهد. ۷. مکين نا. ۸. انهن سنتن مهاتمائن. ۹. ٽهل شيوا ڪري. ۱۰. رام نام. ۱۱. جپ.
۱۲. تپ. ۱۳. نيم. ۱۴. هوم، يگيه. ۱۵. لڳو رهان. ۱۶. پرماتما. ۱۷. نرن جي لوڻ جهڙي.
۱۸. تنهنجي در جا منگتا آهن. ۱۹. احوال، اعمال. ۲۰. پکش پر. ۲۱. هردو، من.
۲۲. پولو، شد. ۲۳. دهي. ۲۴. هي پرماتما، پنهنجي مهر جي خزاني مان.

أمرت گسط سنت بسولتي - سط مئه بياوء
أنا رس مه مانع رلب هوء - بكيج حلن بتهاوء
جب يگت كرت سنت معداي - لن مل هر كاوء
كسرڈ نمستكار پسكت جس - ڈوژ مگر لاوء
اوئت بئنت حمٔ نسار - احسـ كسور كماوء
نانك كــي برب ليتي - هسر سرن سماوء.
[راگہ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۵۱)]

(۳) بیتمہ سنگ پار برهم چہ آبا - سنگمہ کرت سترک من بابا
ستیہ چرن مانسا میرا بتوے - اَنک بار ستیہ ڈنڈوت
اهٔ من - ستن کی بلهاری
جاکي اوت کٔجي سک بابا - راکي کسر بـا ذاري. (۱۰ ر۰)
ستیہ چرن ڈوء ڈوء بیران - ستیہ دوس بیک بیک جیران
ستیہ کي میری مسن آس - سنت هماري نسرمل راسْ
سنت همارا راکیا بژدا - سنت برساد موهہ کبچہ نہ کژدا
سنت سنگ دیا کسربـال - سنت سہاني یئي دیـال
سـرت مت بدّ بسرگاسُ - گہر گمبیر اپـار گسط تاس
جیۂ جنت سگلي بـرتپال - نـانـک ستیہ دیکہ نہال.
[راگہ رامکلي، محلا پنجوان، شبد (۲۱)]

---

۱. من کي. ۲. بیاربان. ۳. وسابان، ناربان. ۴. سنت سبا بہ ۵. بوي، رکتي. ۶. نمستکار.
۷. ولي. ۸. بژاتي. ۹. باحیہ، مہر. ۱۰. ڈکي لیان تو. ۱۱. ڈبان. ۱۲. سمتبہ. ۱۳. بڈي.
۱۴. برگیت کي تا.

(٣) سَنتن جي سنگم لاءِ سِڪ.

(١) پاڻي پَکا پيس[1] داس[2] ڪيءِ - تَب هوءِ نهالُ
راج مَلڪ سِڪداريتا[3] - اَگني مهه جالُ
سنت جَنان ڪو ڇوهرا[5] - تِس چرڻي لاڳ
مايا[6] ڌاري ڇترپت - تِن ڇوڏءِ تياڳ. (١٠، و٥)
سنتن ڪا دانا[7] رُکا - سو سَرب نِڌانُ
گرهه ساڪت ڇَتيهه پرڪار - تي بِکُو[8] سمان
ڀگت جَنان ڪا اُونگرا[9] - اوڍِ[10] نگن نه هوني
ساڪت سِرپاءِ[11] رِشمي - پَهرت پت کوني
ساڪت سَنگ مُکه جوڙيئي[12] - اَڌ واڍهه تُوٽيءِ
هرجن ڪي سيوا جو ڪري - اِت اوُتهه ڇُوٽيءِ
سڀ ڪڇ تمهي تي هوُنا - آپ ڀَت بَڻائي
دِرسن پيکت ساڌ ڪا - نانڪ گڻ گائي.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٤)]

(٢) جل ڍووءَ اِهه سِيس[13] ڪر - ڪَر[14] پَگ[15] پَکلاوءَ[16]
بار[17] جاءَ لَکه بيرِيَا[18] - دِرس پيکه جيواوءَ
ڪرءُ منوُرت مَنيءِ ماهه - اَپني پرڀ تي پاوءَ
ديئهه سوهدي[19] ساڌ ڪيءِ - بِيجَن[20] ڍولاوءَ

---

١. اَن پيهان. ٢. سنت مهاتماؤن. ٣. ڌن دولت. ٤. سرداري، مهنداري. ٥. داس، ٽهليو. ٦. ڌنوان. ٧. روٽي. ٨. زهر. ٩. لنگوٽي. ١٠. پهرينديِ، پائيندي. ١١. اوُچي، قيمتي پوشاڪ. ١٢. پريت لڳائي. ١٣. سِر تي. ١٤. هٿ. ١٥. پير. ١٦. صفا ڪريان، ڌوئان. ١٧. واري، ٻلهار وڃڻ. ١٨. دفعا. ١٩. جهاڙو ٻهاري. ٢٠. وڃڻو.

سرشتيءَ ۾ ڪيئن ڀڳت آيا ۽ وارو وڄائي ويا ۾ صاحب، ڀڳت پرهلاد کي خاص خطاب عطا ڪيو آهي جو ته هن اڳين جنمن ۾ ڪي اهڙا ڪرتب ۽ ڪوملتا جا ڪرم ڪيا هئا، جو پوئين جنم ۾، ٻاراڻي اوستا کان وٺي، هنجي پريت رڳو پرماتما سان اَڏل هئي. ٻئي ڪنهن ٻه طرف هنجو لاڙو يا لڳاءُ لڳل نه هو. هن کي هٿ هُٿ، حت ڪت، جاب جو جلوو ڏسڻ ۾ ايندو هو. هوُ هر وقت، هريءَ جي حضوريءَ ۾ هو، سائنءَ جي شرن ۾ هو. تنهن ڪري، جاڳي ئي تريه جي پد تي پهتل هو. پنهنجي پتا جي ڏڙڪاڻن ۽ ڏاڍاين، عقوبتن ۽ عتابن جي باوجود به، هنجو من هر حالت هيٺ اَڏول رهيو ۽ پنهنجو صدق، صاف طرح ثابت ڪري ڏيکاريائين. ائين نه هو ته ڪنهن گسو ڏيارو هجيس، غم ڏنو هجيس، چوٽ رسائي هجيس يا چغلي پهچائي هجيس، جنهن ڪري ويراڳ جي وات ورتي هئائين. ڪاڳر، کهڙو ا سبب ڏياري ته به سو آهي ته پرهلاد جو ته جنم ئي شُديءَ ۾ ٿيو، جنهن ڪري، شروعات کان ئي، سندس جيون ۾، اَشُدي پل ماتر به ڪِهڙي ڪانه سگهي. ولـل قل وانگر نڙار ايندو هو ۽ مقرر وقت تي وڃي پرماتما جي پلاند ۾ پيو. ڪنهن شرڌالوءَ، پرهلاد کان ڀڳتيءَ جي ساڌنائن بابت سوال ڪيو هو، جنهنجي جواب ۾ هن چيو ته، سچي ست جا هيءَ پنج لڪشڻ آهن: (١) پرماتما جي مهما ٻُڌڻ ۽ هنجا گڻ ڳائڻ، (٢) ڏک سک ۾، رام نام اُچارڻ، سمرڻ ۽ ڪيرتن ڪرڻ، (٣) رام نام جو منن، اُپاس، ڌيان ۽ ڌارڻا ڪرڻ، (٤) پنهنجو تن، من ۽ ڌن، مرادون ۽ مشائون، وچار ۽ وسيلا، ڪرم ۽ ڦل، سڀ ايشور کي اَرپڻ ۽ (٥) سڪڙو ئي سائنءَ جي سرڻاگتيءَ ۾ اچڻ ۽ پاڻو ست ڪري مڃڻ. اهڙو ست ڀڳتيءَ ۾ پلوان آهي، اُنهيءَ جي احساسات ۾ آهي، دسوي دنار جي دعوت ۾ آهي. اوءِ ڀڳوان ٻنيان ڪيئن نه ٿڪندس ۽ اَنگل آرا سهندس!

سنت جي شڪتيءَ پٺيان، ڪهڙو راز يا رمز رکيل آهي، جو جيڪي خود خدائي نه ٿي ڪري چاهي، سو سنت راس ڪري سگهي ٿو؟ ڇا جي ڪو سڪيلڌو پٽ، پيءُ جي اختيارن کي اورانگهي وڃي ته به پيءُ چشم پوشي نه ڪري ڇڏيندو آهي؟ ليڪن ٿي سنتُ به سائينءَ جو سڪيلڌو سپتر آهي ۽ قدرتي قاعدن ۽ قانون جي پابنديءَ کان بري آهي. پابنديءَ جي اندر يا ٻاهر رهڻ لاءِ هوُ خودمختيار آهي. سڪيلڌو سرلو ڪرڻ ٿيو آهي. پاڻ پڄائي، پرم پد تي پير پاتو اٿائين. پاڻ رچائي، روحاني رچناوليءَ راس ڪئي اٿائين. مالڪ جي منش ۾ اهائي اميد هئي جا سنت پڄائي آهي. ائين ڇو نه، سڪيلڌو ٿي، آوليون ماڻي؟ اخلاقي اصولن کي، سنت اصلي اقرار بڻايو آهي، پنهنجي جيون ۾ اظهار ڪيو آهي ۽ مخلوقات لاءِ مناسب مثال قائم ڪيو آهي. بداخلاقيءَ جي استعداد، هاڻي هن وٽ رهي ڪانه آهي. هوُ سربر کي سکيو رکي، سک نه ٿو وڃي ۽ سنسار کي سکيو رکي، سک ٿو وڃي. ٻين نه ڪنهن دل ۾ درد جاڳيس ۽ دماغ ۾ دقتون آيس ۾ مقرر مقصد کان مُڙ نه مڙيو. انهن دردن ۽ دقتن کي دفع ڪرڻ بعد ئي ته سنتپڻي جي سطح تي پهچي سگهجي ٿو ۽ آلمڪ چيتنا کي واسنائن ۽ وڪارن ۾، ڪامنائن ۽ ڪرمن ۾ ڇانئي سگهجي ٿو. ائين وڪارن جي واسنا وساري وڃي ٿي ۽ پرم پد پراپت ٿئي ٿو.

سنتُ اسٿرتا ۽ ايڪاگرتا، سم ياونا ۽ سم درشٽيءَ، محبت ۽ مريادا جو مجسم آهي. مخالفت نه من سان انس ۽ نه مخلوقات سان. ٻنهي سان متابعت ۽ مصالحت ۾ آهي. هن جي وڏائي برابر مان پيدا ٿيل آهي. هوُ اختياريءَ ۽ اهليت جون تمنائون ترڪ ڪري، برابر ۾ بڙ ٿيو آهي. اهو برابر جو پيالو پيو ٿو پياسين کي پياري ۽ جانبازن کي جياري. هوُ خود اعتماد، خود افروز ۽ خود آموز آهي. رنگ ۾ رچي، لال ٿيو آهي. هوُ حقارت ۽ حسد، حرڪت ۽ حرفت کان بري آهي، ڪوڙ ۽ ڪپٽ، ڪروڌ ۽ ڪلونت کان دور آهي، برائي ڏن ۽ برائي استريءَ کان پاسيرو آهي، اوديا ۽ اگيان کان اڄو آهي. دردونديڻن جو دوسع آهي. دوا ۽ دعا ٻئي ڏئين ٿو. سالڪن جو سڄڻ آهي. صدق ۽ سڪ جي سوکڙي ڏئين ٿو. وچار توڙي وارتا ۾ سچ ئي سچ پيو ڀڪيس. اهڙي سنت اڳيان سجدو ڪري، سبق سکي ۽ سکيا پراءِ، ڪو ٻلجي پوڻ. متان سنت کي ڏمرائين يا ڏکوئين! اهڙو اگرو اپراڌ ڪو بيو مشڪل هوندو. اهو اپراڌ وڏي آفت ۽ آپدا ۾ آڻيندو. مثلاً ڪو شينهڻ جهڙي سان همت چراند ڪري ته پوءِ پڄو ڪٽي سانت ۽ صبر ۾ نه رهي پر شينهڻ، ٿونسباز جو ڪهڙو حال ڪري ڇڏيندي؟ سنت جي ڏکائيندڙ جو به اهڙو حال ٿئي ٿو. جهولي جهڙپ جهلي نه وڃجي ۾ تتل واري هوا متان وڃي سگهجي؟ آهي نه سائيسي سڄ جي گرمي توڙي جهولي ۾ يا واريءَ ۾. سو، سنت کي رنجائڻ آهي تتل واريءَ کي پاڻ متان ٻرسائڻ. ڪرتار جا ڪرتا جي سنت ۾ سمايل آهن، سي رنجائيندڙ کي ڀسم ڪري ڇڏيندا. سنت پاڻ ائين چاهي توڙي نه ۾ ڪرم جي سزا اوس ماڻڻي ئي آهي.

ستسنگ سچ ولوڙي مکيا ناڻو آهي. ناڻي ستساري جيو ڪو چاهه ۽ پيا ڪُسڙن. هڪ ڀڳوان جو چرن ڪري ستسنگ جو ڀڳوان ڀڄي پيو آهي. پاڻ ڀڄائيو ائين ته جن کي ڀڄاڻ ڏئي سگهي ٿو. پاڻ ڏئو ائين ته جن کي به ڏيکاري سگهي ٿو. پاڻ پالو ائين ته جن کي پالي سگهي ٿو. سو جو ڀڄندس سو ڀڄندو، جو ڀڳوان ڀوندس سو ڀڄو ليندو، جو ستندس سو ڀڄندو ۽ جو ڀڄندس سو پار پوندو. جنهن لئي هٿ رکي سو اڌهي ۽ جنهن لئي دعا ڪري سو دلبر ليئي. روز سڄڻ جو ماوند آهي. ستسنگ وچن امر ۽ اٽل آهي، پاڻي ڪيهڙي ڪايا پلٽي ته ڪيهڙي تقدير تبديل ڪري. خود خداوند آهي.

ڪسول ڪراوا محل بڻايا - جنسا سا تسا دِکسلايا	راڳ رامڪلي، محلا
ڪهه نانڪ سب پڙدا اوُنا - هڻ ليوا لوڻ مهي من ووُنا	پنجوان، شبد (١٤)

ستسنگ جي مهما اپار آهي، بي انت آهي. ويد به ستسنگ جي ڪيميا ڪٿي نه سگهيا آهن. ستسنگ ڪرتار جو ڪرتب لئي ساڳيو آهي: سرب ڪلياڻ. ستسنگ پوم پدوي پائي، لکي ٿو پر، مُڪ مڪل پر، ونڪسٽ جي واڙڻ پر واسو ڪيو آهي، جتي سهج جو ڪٿا ڪيرتن پيو هلي ۽ انهد شبد پيو وڄي. اتي جمن ۽ مرڻ جو لاڻ نيشان ئي ڪونهي. اتي ڪي سنت ششود مائي اهي پيا آهن ته ڪي ماڪي پيا پڇن. اڪل دعا آهن ته اڪل روحا به آهن. سچ کند مان آيا آهن ۽ سچ کند پهتا آهن پر آهن سپ سدا شانت مي ۽ آنند مي.

اي ٻندا، اهڙن ستسنگ جو سنگ ڪر ۽ سدن پڪيا تراءِ ته جيون ياترا جو سڦر سوکو ۽ سهنجو لنگهي. جو ڪنهن ڪتنهي وٽي ڪسنگ ۾، ڪاٽجن ۾ ۽ ڪُڪرمن ۾ جيکي اُن پراڻو نا ترايسه ڪنو سو جاڻي دک ۽ دوزخ جو ڪيڙو بڻو آهي. جن کي ماڻ ڪانهي ته تن کي تسو ڪونهي. جتان جو چڪو چالو آهي ۽ جڙ ڀڄاڙ هلي پئي پر ايسا آسائون اڪهاميون ئي ڪري، ته آسرا چندا پيا وڄن، نانا تندرا پيا وڄن، سر پر سڀ ڇڏي ڏيو، پڌاپو ٻاڪاري پيو ۽ ڪال ڪهاوڙ تاڙي پيو. وڪارن جي وهنوار وڙليءَ پر وڪرڙهي، ته من جا موروثي پڙڙا ليا، ته سڦر جو سمر ٿيو ۽ نه آتما کي آزادي ملي. سوڃي ستسنگ جي هٿ ۾ واڳ ڏنائين ته ڪنهلو ڪولو ليندين. ڪسنگ پوڙي ٿو پر ستسنگ تاري ٿو. ڪهڙو ڀي ڪيک لڪيائيندا ۽ پرڙ پاس پهچائيندا. موٽس ڪتهيءَ جي چاس وٺي آهي. لاڙي جي لڙهه لڳو، اتهين وقت ٿو مستو جو اڀياس ڪر ۽ اڄهن سان رام نام جو جاپ ڪر ته سچي واس پلوڇ پئي، جيڪو سوڌو لاڀ پئي ۽ سچ جي سڃاڻ ٿئي. ستسنگ سان سچو لڳيءَ ته سنسار تومان سڙئي نسي. من جي حقانيءَ ۽ سڃائيءَ پيا ته ستسنگ جو سنگ نصيب ٿيندو ۽ نه سنسار لنگهي سگهبو. آخر ڪي ستسنگ نان ٿيو، جو لوڪ پرلوڪ سڦلو ٿئي.

ڏيڃي لڳائي ٿو ۽ پاپين کي تاري ٿو. ڳلا ۽ ساراهه سان ڪَن نه لڳائي، جيت ۽ سوڀ سان چت نه اُڙائي، سون ۽ مٽيءَ سان عقل نه اڙائي، ڏک ۽ سک ۾ من نه مُنجهائي. سمدرشٽيءَ جو سادڪ آهي، سلوڪت جو سوالي آهي، سچ جو سائل آهي، دلبر جي ديدار لاءِ ديوانو آهي، فراق ۾ فدا آهي. الاهي عشق جي اُمنگ ۾، خُون جي پيو ٿو هواي ڪيلي. ڪانيهس شُد سرير جي نا پرواهه پيٽ جي. ڪڏهين ڏس نه رکي ۽ ڪيلي پيو، ڪڏهين رئي ۽ رڙي پيو، ڪڏهين محبت جي مات ۾ ته ڪڏهين الوهيت جي ايڪانت ۾ ٻر چت اُنسٽي ٻهر اڪال پُرک ۾. ڏيهه ڏِني ڏنگو آهي ۾ ڏاتر ڏني ڏنگبل آهي. لوڪ ليکي لباسي آهي ۾ لال ليکي لاهوُتي آهي. ٿورو کائي، ٿورو ڳالهي ۽ ٿورو سمهي. ميزان ۽ مواظبت ۾ ماهر آهي ته مروقف ۽ مريادا ۾ محڪم آهي. مڪر ۽ مڪاريءَ کان منڪر آهي ته مسڪينيءَ ۽ مفلسيءَ ۾ مسافر آهي. من ۾ رام، مک تي نام، اندر اُجل، مورتي صاف، نفس نابود، وچار ڌارا پوتر، رهڻي پاڪ ۽ ڪهڻي شُد. گيان هوندي پاڻ اياڻو ڏيکاري، ڪلا هوندي نماڻو، ڪرامت هوندي نهتو ۽ مڙيا هوندي مانيٽو. ڪيچ هوندي، ڪين ۾ خيما ڪوڙي ويٺو آهي. چاهي ته مڙني جي مستڪ جا ليک ٿي مٽائي ڇڏي.

مِت هوندي هوءِ اياڻا - تاڻ هوندي هوءِ نِتاڻا
اَڻ هوندي آپ ونڊائي - ڪوئي اَئسا ڀڳت سَدائي.

سلوڪ، شيخ فريد
(١٢٨)

سنت پاڻ کي سمجهي ٿو سڀني جي خاڪ، داسن جو داس ۽ سرشٽيءَ جو سيواداري هميشه ديالوُ، دئاڳوُ، ڪمياوان ۽ ڪامڪ. رهي سدا شانتيءَ ۾، شردا ۾ ۽ شُڪر ۾. سندس سنساري ڪامنائن کان ڪنارو آهي ۽ ترشنائن سان ترڪ آهي، ڇو ته لياڻ جو تابعدار آهي. نه اُنس ڪا طلب نه تمنا، نه اُهنتا نه اُڪرتا ۽ نه لوڀ نه لالچ. پياپيءَ کي پهاري ڇڏيائين ۽ ڏئيءَ کي دفنائي ڇڏيائين. نام جو واپاري، سچ جو سوداگر ۽ سڪ جو سرڪردو آهي. بيپرواهه، بيمحتاج، بيڊپو، بلڪ بيحد جو باب، جيئري مئل، ارهه قتيل، رنگ رتل، ڏاتيءَ جسي ...ر تي وڪاڻل ۽ اُلڪ وٽ اگهاميل. نه ڪنهنجي برائي انس، نه لائي چائي. گرهست ۾ اداسي، آس ۾ نراسي، سدا سجاڳ، ڪارج اڪارج کان اُپرت، ڏکي سک کان رهت، خوشيءَ غميءَ کان دوُر لڳ چر ۽ موت جي پار. سڀ جو خير گُهري ۽ سڀني سان سنيهه رکي. سڀ ۾ پارابرهم ڏسي ۽ سڀ پارابرهم ۾ ڀسي. چوٿين پد ۾، تُريا اوستا ۾ ۽ آتما جي آنند ۾ وسي ٿو. سنت جتان لنگهن، جتي وهن، جتي رهن، اُتي اُمرت جي ڌارا پئي وهي ۽ مهر جو مينهن پيو وسي. جو ڏڪي پري سر ڏيڻجي پري. تون ۾ ڪا اُڪي وٽ نه ...هش لهي، تازگي اچي، توفيق وڌي، تقدير ٿهي، تصديق ٿئي ۽ تحقيقات ملي.

اي بندا، تو ڪڏهن اهو سوچيو آهي ته ڇو اوهين ٻڪران جي وس ۾ ٻڌيو آهين ۽ جو ٻڪران ٻڪمت جي وس ۾ اهي جڪڙيو آهي؟ ڇو اوهين مالڪ جي مٺيءَ ۾ آهين ۽ ڇو ٻالڪ ٻڪران ٻڪمت جي مٺيءَ ۾ اچي ويو آهي؟ اهڙيءَ سوال تي جي ڪڏهن سوچ ڪريو ته ٻالڪ ۽ ٻڪمت ۾ ٻڌ سڃاڻي. ٻڌ ٻڪران ۾ نه آهي. ٻڌ آهي تنهنجي ڀاونا ۾ ۽ ڪهڙي آهي تنهنجي ڪامنا ۾. تو ۾ ۽ سنت ۾، فرق فقط اهو آهي ته توکي ڪامنا آهي سنساري سوادن ۽ سکن جي، جنهنجي سڀئي لوڙي آسلتا، تي دک جو ڪارڻ آهن. اها ڪامنا جي ڪشش ٻالڪ، ٻيو تو جهڙي ڪنهن هوکن، ٻچڙن ۽ پٽ ٻڌڻ، تماشائي تش اوسڻ ٻر ٽڙ تانءِ ڪوڙ تو ٻانهن، جو ته اها ڪشش آهي ٻچيءَ جو ٻٽ، ڀين جي ٻيڙي، جنهن توکي سان ٻيو تو هيمت گهلڻ ۽ غلاميءَ ۾ غم جا غوطا کائڻ. اچيءَ توکي، ڪئين تهوڙي ناس ڪيا. اوهين به انهن جيان ڪنهن ڏينهن ناس ٿي ويندين ۽ آواگون جي چڪر ۾ اچي ٻيو چيچلائيندين. جڏهن اچا ۽ وني ڪانه آهي سو سنتن کان ڪو سک سوز جو سچ سک ته هيون بدلجي ٻيتر ٿئي ۽ ٻڌرهي ستل ٿئي. اها ڪامنا جي ڪشش لاهه ته لال جي لوح لڳي ۽ هيرن کي جادو لڳي. اها ڪشش لٿي ته آهي ته روح متيو نه آهي ۽ جوڳ جاڳيو نه آهي.

سنت جو سونهن ۽ صورت برابر تو وانگر آهن پر سنڌس سيرت سچائي، سچ سچو، عشق علحدو، لمع نيڪ، نشان لوالو ته نظر نوراني. سو تفاوت آهي ترتيب، تهذيب، لمر، تصور ۽ تلاش جو. تفاوت آهي ڪامنا جو، ڀاونا جو، وچارنا جو ۽ وهنيءَ ڪهڻيءَ جو. اهو تفاوت ئي تقاضا تو ڪرائي تنهنجي ۽ سنت جي. سنت کي ڪامنا آهي ڪرتار جي ته ڪرت ۽ ڪرتار جي. هي واڻي ناهي وايو، وڳو تري آهي ٿابت. سڀ تيرٿ بالراون، مڙهيون مندر، مڪا مديا، سنتن جي سرليءَ ۾ سمايل آهن. سنت جو سنگ نصيب ٿئي ته حق سمجهون بالراٽن جو درس ملي چڪو. سنت جون صفتون آهن صبر، صدق، صداقت، صلاحيت ۽ صاحب. صحبت ڪري تو سچ سان ته ترت به ٻاڙي تو ترنءَ سان. مجلس، محفل ۽ مشاعرن ۾ من نه اٽڪائي ته تماشن، تڙين ۽ تڪرارن ۾ تن نه لڳائي. توڙ جي تسليم سان، نالان جي تعريف ڪري تو ۽ تحمل جي ترتيب سان، ترشنا جو تاثر متائي تو. من انس هوتا جي مانس ۾ ۽ وچارنا انس واقفيت جي وسيلي ۾. جيئن باهه ڪاٺين وچ ۾ هيا، باطمراد و سامي ويندي آهي تيئن وچارنا به وچارڻ ٻوڙ هيا، ونس ۾ وهندي آهي. اهي ولڏون ته واحد جي وحد ۾ آئيندڙون آهن. تنهن ڪري وچارنا مان وڳون واس ورائي تو، ولڏون وڏائي تو ۽ وحدت جو وصال وٺي تو. اوهين به ڪا انس ولي وهه ته آندو، آسترنا جي اوڏو اچي ۽ آتما جي پرڪاش جي جهلڪ ڏهتي.

سنت جي هردي مان ترملتا جي اهڙ نڪري ٿي، دلسوزيءَ جو دريا وهي ٿو ۽ سڪ جو ساگر اڇلي ٿو. دل ۾ درد انس ته ڏکين سان دردمندي ڪري ٿو. بلهه ڪي

سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا.

سنتن جي مهما.

ڀڳت کي ڀڳوان پيارو آهي ته ڀڳوان کي به ڀڳت پيارو آهي. ٻئي هڪ ٻئي ۾ مليا جهليا ۽ پوتا پيا آهن. ڀيد ڀاءُ ڪونهي. ٻئي شيءِ ساڳي آهن لهن ڪري، هڪ ٻئي تي فدا ۽ فنا آهن. ڀڳوان ڀڳت وڇل آهي، ڀڳتن جي پت پکيدڙ، ڀڄ رکيهار ۽ پرتپالڪ آهي. ڀڳوان، ڀڳتن جون سڀ آسون پڄائي، مرادون ثابت ڪري، ڪارج سڌ ڪري، دک نواري، مٿي تي ڇٽ ڦيرائي، گلي لڳائي، جم جي ڦاسي ڪٽائي، ٻانهن کان وٺي، پڄل تارائي، پار پهچائي ٿو. ڀڳت به ڀڳوان جي پاڇي ۽ پوءِ ۾ پيل رهن ٿا، پيار ۾ ڀاڻا پچائين ٿا، پيا سڀ لڳاءُ ڇڏائين ٿا. پوءِ روحاني راس رچائين ٿا ۽ امرتا جو آبشار وهائين ٿا.

ڪبير جاتِ جُلاها ڪيا ڪريءَ - هردئي بسيءَ گوپالُ
ڪبير رميئا ڪنٺ مِل - چوڪهه سرب جنجالَ.

سلوڪ، ڪبير
صاحب، (۸۲)

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ سنتن جون سون ساکيون آيل آهن، جي ثابت ڪن ٿيون ته جن جن سائينءَ جي شرڻ ورتي، سي سنت سڀ مڪتيءَ جا مالڪ ٿيا، چاهي سنت پرهلاد ۽ ڌروءَ بالا جي جاتي جام هجن، چاهي ڪبير، روداس، سئين، سڌني، ڌني ۽ اندر جيان گهٽ ذات هجن، يا چاهي اجامل، والميڪيءَ ۽ نامديو وانگيان ڀورن پاپي ۽ هتيارا هجن. ناميارا ڌرني، رهزن ۽ ڌاڪو به ساڳاهي، سنوار جي پيا. پڇتاءَ، پراشچت، پيار ۽ پرارٿنا سان جو اچي ٿڙ ۾ پيو پاپائون ته پرماتما به هٿي ڪيئن پوندو؟ ڀڳتن اي ڀٽڙ ٻڌي ته آهي ته ڀڳوان انهيءَ دم پرگهٽ ٿئي، اچي سندن سهائتا ڪري ٿو. ڌشٽن جي دربار ۾ ڌروپديءَ جي دانهن ٻُڌي، سندس ڪٽا ۾ اچي لاج بچائين. ڀڳوان جي هٿ وس ته سڀ ڪجه آهي پر ڀڳت جي هٿ وس خود ڀڳوان آهي. ڪبير جي فرمانش جي پرتواري پرماتما کي هر حالت ۾ پوري ڪرڻي پوي ٿي. ليکن جي ٽوڙيءَ ۾ بڌجڻ کانپوءِ، نه پاڻ ڇوڙائي ٿو سگهي ۽ نه پاڻ ڇڏائي ٿو سگهي. ڀڳتن جي پاڪر ۾، پيڪڙيو پيٺو آهي.

سيڪو تيريءَ وس - اَگم اگوچرا
تون ڀڳتان ڪيءَ وس - ڀڳتان تاڻُ تيرا.

راڳ رامڪلي، محلا
ڀڳوان، وار (۵)

(٤٥) پکش کا پوهن هر نام نراهن - پنهنجا پکشي پڏالي
نه گهر واسا سدا هر شيون - هو دڙ سريا پاڻي. واڳ سارنگ، مهلا ليهار، اشٽپدي(٢)٣

(٤٦) ڪبير اُلسا ايڪ آڏ - هر حيوت مرلڪ هوء
نوبي هر ڪي ڪي روي - هم پيڪنہ نمه ستوء. شلوڪ، ڪبير صاحب (٥)

(٤٧) ڪبير مايا ڏولڻي - پون جهڪولن هار
سنتهه ماڪن کايا - چاڇ پيئتي سنسار. (١٨)

(٤٨) صبر اُلسدڙ صابري - ڪن اهوئي جاليِ
هون لهديڪ خداء دي - پهه لہ ڪشي اڏهِ. سلوڪ، شيخ فريد (١١٦)

(٤٩) منه هوندي هوم اپاٽا - تاڪا هوندي هوء نتاٽا
اڳا هوندي آپ وانڊاني - ڪوکي اُلسا پکس سدائي. (١٤٨)

---

١ وستر، ڪپڙا. ٢. مثل سمان. ٣. پگاني ٿو، جهي ٿو. ٤. مت. ٥. ماندائي. ٦. صبر وارا درويش. ٧. مر. ٨. لمحي ۽ دکن. ٩. ڳچهه. ١٠. ٻڌي، عقل. ١١. ٻالڪي بيعقل ڪوتاليس. ١٢. پير ساهي والدي ڪاليو تا

(٣٥) پگتَ سنگِ ڀوپ - گوشتَ[1] ڪرت
تھ ھرکہ نہ سوگُ - نہ جنم نہ مَرتِ.

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، شبد (٣٥)

(٣٦) چالا نرالي ڀگتاھہ ڪيري - بِکم[2] مارگہ چلڻا
لبُ لوڀ اَھنڪار تج ترشنا - ٻھت ناھي ٻولڻا
کنڏُھ تِکي والھُ[3] نِڪِي[4] - ايتُ مارگہ جاڻا.

راڳ رامڪلي، محلا
تيجا، آنند صاحب(١٤)

(٣٧) رھھِ اِڪانت ايڪو من وَسِيا - آسا ماھِ نراسو
اَگم اگوچر ديکہ دِکائي - نانڪ تاڪا داسو.

راڳ رامڪلي، محلا
پھلا سد گوشٽ (٥)

(٣٨) جِسو اِڪو رنگہ - ڀگت سو جاڻو
اوھُ سيتا ڪي رِڻُ - ٻِرھي[6] چارڻو.

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (١٣)

(٣٩) سوھنِ ڀگت پرڀوُ دربارِي - مڪت ڀئي ھر داس تُماري
آپ گواء تيرےُ رنگہ رالي - اَن دِن نام ذياندا.

راڳ مارو، محلا
پھلا سولھو (٢)١٤

(٤٠) تيري سيوا تُجھ لي ھوويء - اَوُر نہ دوُجا ڪرتا
ڀگت تيرا سوئي تُد ڀاويء - جِسو تُوُن رنگہ دَرتا.[7]

راڳ بسنت، محلا
پنجوان، شبد (٢٠)

(٤١) ٻلو ڪبير داس داسن ڪو - اُتم سَيَنُ جَن ناٿي
اوُچ لي اوُچ نامديوُ سَمدَرسي[8] - روداس ٺاڪر ٻڻ آئي.[9]

راڳ سارنگ، محلا
پنجوان، شبد (١٨)

(٤٢) ٿانُ پوِترا ماَنِ[10] پوِترا - پوِترَ سُن ڪھن ھاري
کھ نانڪ تي پوَن[11] پوِترا - جاھھِ سنت تُماري.

(٥٥)

(٤٣) سِروُتِي[12] ڪيرتن سِمرن سوامي - اِھ ساڌ ڪو آچار[13]
چرن ڪمل اَسٿت[14] رد اَنتر - پوُجا پران ڪو آڌار.

(٩٣)

(٤٤) تر[15] تار[16] اَوِتر ڪو مانيئتي ري - جئسي ڪاڳرا ڪرت ٻيچارن
ڀگت ڀاگوت لکيئي تھ اوُپري - پوُجيئتي ڪر نمسڪارن.

راڳ ملار، ڀگت
روداس، شبد (١)

---

١. ڀيٽ مباحثو. ٢. ڏکئي. ٣. تلوار. ٤. وار. ٥. سنھي. ٦. پرماتما جي چرنن جو مشتاق.
٧. پرڻ تو، لڳائين ٿو. ٨. سيني ۾ وياپڪ، سڀني کي ھڪ سمان ڏسندڙ. ٩. پراپت
لڳجي وئي. ١٠. پرماتما کي ميچيندڙ، پوڄيندڙ. ١١. مڪان. ١٢. ڪَنن. ١٣. وھنوار.
١٤. نھچل. ١٥. تاڙيءَ جو وڻ. ١٦. پتا، پن.

(٢٦) اُمسُرا پد پايسا آپ گوايسا - ورلا گيان واچاري - واڳ ڏاسري، محلا پهلا، چسد ٢(۴)
ناڪ پگت سوهن در ساچي - ساچي ڪي واپاري.

(٢٧) هر بن ڪچهُ نه لاگئي - پگتن ڪهُ ميلا - واڳ حستري، محلا پنجوان، وار (١١)
آنَ سُنَاد سب ڦيڪا - ڪر نراڪهُ ڏيلا.

(٢٨) نِسڪمت اڪر جهان - سنت واسا - واڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (٢٥)
پرب چرڻ ڪمل - رِد ماهِ نواسا.

(٢٩) ڀاڳيڙي هر سنت تماري - جن گهر ڌن هر ناما - (٥۴)
پرواڻ گڻي سيئي اِهه آئي - سڦل تيان ڪسي ڪاما
هم مرڻ ڏهوُن سچ ناهي - جن پر اپڪاري آئي
جيئدان دي پگتي لائن - هر سڻ لئن ملائي.

(٣٠) هر پگتان ڪي دايه پيه هي - پگت هر ڪي نام سماڻي رام - واڳ سوُهي، محلا ليجا، چسد ٢(٢)
هر پگت ڪرهِ وچهُ آپ گواوهِ - جن گڻ اوگڻ اچاڻي رام.

(٣١) اُمرت گڻ سنت پسولتي - سُڻ مهِ پيلاوَءِ - واڳ بلاوَل، محلا پنجوان، شبد (٥١)
اتا وس مهِ سانت ترپت هوءِ - پگي جلن اُجهاوَءِ.

(٣٢) هر پگتان ڪا آسرا - اَنْ ناهي ناءِ (٥٦)
تاڻُ ديباڻ پروار ڌن - پرب تيرا ناءِ.

(٣٣) پندت سوُر ڇتر پت راجا - پگت برابر اور نه ڪوءِ - واڳ بلاوَل، پگت روداس، شبد (٠)
جيسي پُرئن پات رهي جل سميپ -
پن روداس جنمي جگ اوءِ.

(٣۴) سوني سنت - هر پاوئي رام - واڳ گوُنڊ، محلا پنجوان، شبد (١٨)
سنت گوبند ڪي - ايڪي ڪام.

---

١. اُمر. ٢. چنيءَ طرح. ٣. ڦڪنت، سُرڳ. ۴. ڀاڳ وارا. ٥. قبوُل پيل. ٦. سڃاڻي سگهن
٥. ٧. ڏوُند پيارن. ٨. پسي ڪسا. ٩. نڪاڻو. ١٠. آڌار، آسرو. ١١. بهادر، سوُرما.
١٢. ڇوڙتي جا پن. ١٣. نزديڪ. ١۴. سڦل.

(١٦) اِهُ نيشاڻي ساڌ کي - جِس ڀيٽت ترِيئي
جَمُ ڪنڪرُ نيڙِ نه آوَئي - ڦِر ٻهڙِ نه مرِيئي.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١١)

(١٧) ڀڳت نرالي[٢] الله دي - جاپيءِ گور وِيچار
نانڪ نام هردئيءِ وَسيءِ - ڀيءِ[٣] ڀڳتي نام سوار.
راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي(٩)١٤

(١٨) هر کي ڀڳت رَتي ٻَيراڳي - چوُ[۴]کي موهه پياسا
نانڪ هؤميءِ مار پتيڻي[٥] - وِرليءِ داسُ داسا.
راڳ آسا، محلا پهلا، چنت (۴)٣

(١٩) ڀڳتَ تيريءِ مَن ڀاوَدي - دَر سوهن ڪيرت گاوَدي
نانڪ ڪرما[٦] ٻاهري - دَر ڍوءِ[٧] نہ لهَبي ڌاوَدي[٨].
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٩)

(٢٠) رام ٻياري سدا جاڳهه - نام سِمرهه اَن دِنو
چرڻ ڪمل ڌيان هردئيءِ - ٻربهُ ٻسر ناهي اِڪ کِدو[٩].
راڳ آسا، محلا پنجوان، وار (١)١٠

(٢١) ڀڳتَ سچي دَر سوهدي - سچيءِ شبد رهائي[١٠]
هرِ کي پريت لَڳِي اُوپجيءِ[١١] - هر پريم ڪسائي
هر رنگ رهه سدا رنگِ راتي - رسنا هر رس پيائي.
راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (١١)

(٢٢) هر ڀڳتَ نج نهڪيوَلا[١٢] - رِد ڪَرمڻا[١٣] ٻَيسا[١۴]
جوڳين[١٥] ڪِن جگتَن[١٧] ڪِن - دانين ڪن تپسا.
راڳ گوجري، ڀڳت جئديو، شبد (١)

(٢٣) ڀڳتان ڪا ڪارِج[١٨] هر آنند هيءِ - اَن دِن هرِ گُڻ[١٢] گائي
شبد رتي سدا اِڪ رنگي - هر سنگُ رهي سمائي.
راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (٣)

(٢٤) ڀڳتان جم جوهُ[١٩] نه ساڪيءِ - ڪالُ نه نيڙيءِ جائي
ڪيول رام نام مَن وَسيا - نامي هي مُکت پائي.
راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٢)١

(٢٥) هر کي سنت جوهه هر جپڻا - هر سنت چليءِ هر نالي[٢٠]
جِن هر جپيا سي هر هوئي - هر مِليا کيل کيلالي[٢١].
راڳ ڌناسري، محلا چوٿون، شبد (۴)

---

١. دُوڄ. ٢. علحدي. ٣. ڀڳوان جو ڀؤ. ۴. ختم ٿي وئي. ٥. اِشور ۾ اُرَن وشواس.
٦. ڪرتار جي ڪرپا کان رهت ٿيل. ٧. داخلا. ٨. ڀٽڪن پيا. ٩. ڪڻ، ڪوڙي. ١٠. وڪارن
کان پاڪ کي ايجائي رکيو آهي. ١١. پاڻو آهي. ١٢. ٻرماتما. ١٣. ڪرم. ١۴. وچن. ١٥. جوڳ.
١٦. کهڙي ڪم جا. ١٧. يڳيه. ١٨. ڪرت. ١٩. ماري. ٢٠. پاڻ سا گڏ. ٢١. موج ڪرائيندڙ.

(٦) ڏکرس شکرس مڏي - سمار تشکلا لسا
ڏهه هؤن لي رهس يکس هيءَ - ڪرلي ورلاحاٺا.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٧) يگان من آلند هوءِ - سچيءَ شبد ولگ رالسي
اُن دِن ڪِٿا گاوهِ سد اسرمل - سهجي نام سمالي.

سري راڳ، محلا ليجا، اشٽپدي (٥)١

(٨) لال خصميءَ رليا - مالهِ سڪ وليڻاهِ
هوديءَ لنانِ لِتاليا - رهيءَ امانتيتاهِ.

سري راڳ، محلا چوٿيان، وار (٧)، سلوڪ محلا پهلا

(٩) سيڪر ليرا يکس ڪهالي - سيتي يکس لوريءَ من ناڻي
سچ پالسي ٽذلي سالاهن - ولگ رالسي يکس ڪراولها.

راڳ مانجهه، محلا ليجا، اشٽپدي (٢)٢١

(١٠) يکس ڪرن هر چاڪري - جني لاآن دِن نام ڌيايا
داس داس هراڪيءَ - جني وُجهه آپ ڪشرايا.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(١١) هڙک سرکه ڏهوؤن لي مڪي لي شدا اُلمس جوگ اُرجگتي
ديسهه سب مهه سب لي رهتي - نِرٻاهر ڪا اوءَ ڌيان ڌرلي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١٢) سي يکس هر ياولدي - جو ڪرمکهِ پاواچلي
آپ جوڙِ شهرا ڪرن - هيرما ڪتي رهن.

راڳ گوڙي، محلا ليجا، اشٽپدي (٢)٩

(١٣) سس جهان ڪا يکن سب برهم - سس جهان ڪيءَ هرديءَ سب ڌرم
سس جهان سهه شب وچن - سرب ايلاهي رام سنگ رچن.

راڳ گوڙي محلا پنجوان، سکهمني، صاحب، اشٽپدي (٤)٢٣

(١٤) الر سلوڪ سساڌ ڪسي اَهن - اَملوڪ لعل اله ولسن
سس ڪماوس هسوس اڌار - آپ لسريءَ لوکهِ اُستار.

٢٤(٣)

(١٥) ناڪ ويچارهه سس حس - چار ويد ڪهندي
يکس مکيءَ لسي بولدي - سي وچن هرولدي
برکت پتاهارا جتاپندا تب لوڪ سُطندي.

راڳ گوڙي، محلا سرچرٿان، وار (١٢)

---

١. ڪُڪرم. ٢. سکرم. ٣. نماڻا يا آهن. ٤. برمالما. ٥. آلند، مزا. ٦. شڪتي. ٧. الدر مان. ٨. آهنڪار، آهرباڙ. ٩. سڪ. ١٠. دڪ. ١١. سِکيا مطابق. ١٢. ڌسن ٿا. ١٣. اَملهه. ١٤. تاري پار ڪن ٿا. ١٥. طاهر. ١٦. برتاپ.

دیبانَ[1] اِهــڪو قلُمِ[2] اِهــڪا ـ هُما تُـمّـا[3] میلُ
درلئي لیکا پیڙ جُنيءِ ـ نـانـڪـا جنهُ تیلُ.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٠)]

(۴) گوبند گوبند گوبند سنگ ـ نامديؤ مــن لیڻا[4]
آيَ دامَ[5] ڪو ڇيپڙو[6] ـ هويــو لاکــيڻا. (١٠ ر٠)
بُنا[7] تنا تیاڳڪــيءِ ـ پرِيت چرن ڪبيرا
نيــچ ڪُلا جــُولاهـرا[8] ـ ڀيو گُنيم گـهـيرا
روداس ڍووَنتا ڍور نیت ـ تِـن تیاڳي مایا
پَرگٽ هوُنـا ساڌ سنگ ـ هــر درسن پایا
سئن نائي بُت ڪاريَا[9] ـ اوهُ گهر گهر سُنيا
هــردئِ وَسیا پار برهم ـ ڀگتان مهِ گنیا
اِهــ بِڌ سُنڪيءِ جــاٽڙو ـ اُٺ ڀگتي لاگـا
مَاي[10] ڀِـرتکِ[11] گسائیا ـ ڌنـا وڏ ڀـاگـا.

[راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (٢)]

(۵) سوُک محل جاڪي اُوچ دُئاري ـ تا مهِ وَسهِ[12] ڀگت پیاري
سَهج ڪتا پربهِ ڪي اَت میٺي ـ وِرلیءِ ڪاهوُ نيترهُ ڍيٺي. (١٠ ر٠)
تهِ گيت ناد اَکاڙي[13] سنگا ـ اوُهان سنت ڪرهِ هر رنگا
تهِ مرڻُ نہ جيوڻ سوُگ نہ هرکا ـ ساچ نام ڪي اَمرت وَرکا
گُهج[14] ڪتا اِهــ گور تي جاڻي ـ نانڪ بوليءِ هر هر باڻي.

[راڳ سوُهي، محلا پنجوان، شبد (١٢)]

---

١. دربار. ٢. ناراڻ نیاڪاريءِ جو حڪم. ٣. اَهنڪار ۽ موهه ۾ قائل آهن. ۴. لين ٿـي وئيو. ۵. ڪوڏي، دمڙي. ٦. ڏوبي. ٧. اُڻڻ ۽ ٽُنڻ جــو ڪورڪو ڌنڌو. ٨. ڪوري.
٩. ججم جو بين جا حجامت سان لڳ صفا ڪري. ١٠. ساڪيات. ١١. برماتما. ١٢. رهن ٿا.
١٣. ميل ملاقات. ١۴. ڳجهي، اُڪر.

(٢) سنتن جي مهما.

(١) خرچ حالا نام ڌن - لاسا پگتن ڪي راس
ڪما غرامي اَلد سهج[١] - جيء رههِ ڪڻ ناس
ڪلاهِ بگسهِ اَلد سڌ - جاڪڏ هبرس ڪريالُ
سدا بو غيبوُ[٢] سهاوَني[٣] - رام نسام ڪرهِ مسالُ
ڪيڏا[٤] د دوک نه ڏاڻ لهه - جاڪڏ لدر ڪريءُ.
ناناڪ سر بري پساٽيا - بوُري تنان ڀرڙي.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، پاوڙن اکري (١٨)]

(٢) ساڌ ڪي مهما بيد نه جاڻهِ - جيتا سُڌهِ تيتا بکياڻهِ[٦]
ساڌ ڪي اپما لهه ڪا لي دوَر - ساڌ ڪي اپما رهي پراوَر
ساڌ ڪي سوڀا ڪا ناهي اَنت - ساڌ ڪي سوڀا سدا اي اَنت
ساڌ ڪي سوڀا اوَچ لي اوَچي - ساڌ ڪي سوڀا موَچ لي موَچي[٧]
ساڌ ڪي سوڀا ساڌ بڻ آئي[٨] - نانڪ ساڌ پرڀ پيڌ نه پائي.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨) ٧]

(٣) جن اُت اَلدر ساهر ڪُڌ[٩] - لــي بلي سسار[١٠]
لسن ليهن لگا رب سيتي - د ڪني واپار
ولگ هسهِ رلگ روڙهه - ڇپ بپي ڪر جاهه
پرواهه ناهي ڪسي ڪري - پاهه[١١] سچي ناء[١٢]
ڏر[١٣] وات اُبسر خرچ[١٤] ملڪا - جنتي[١٥] ديهِ نه ڪاء

١. گيان، شانتي. ٢. ڌلـوان. ٣. سهڻو. ٤. مشڪلات. ٥. هر هر ڏاڍ. ٦. زمان ڪن ٿا.
٧. تمام گهٽي. ٨. لوڪن لي اچي. ٩. گرڌوڙي. ١٠. درسن جو چاهه. ١١. پيان. ١٢. رام
نام. ١٣. پرماتما جو دروازو يا دوار. ١٤. رام نام جي پونجي خرچ ڪئي. ١٥. هلاهڻ،
هي ڪلهن.

(٣٤) جو هر ياوَهه ڀڳت - تنهان هر ڀاوَهگي
جوتي جوت ملاء - جوت وَل جاوَهگي.

واڳ ڪلياڻ، مهلا
چوٿان، شبد (٦)

(٣٥) ٹُهي[1] پارسُ ڪهي[2] لوها - سنگي ڪنچن[3] ڀئِلا[4]
ٿوُن ديال رتن لعل - نامي ساچ سمائلا.

راڳ پرڀاتي، ڀڳت
نامديو، شبد (٢)

(٣٦) ڪبير جاتِ[5] جُلاها[6] ڪيا ڪري - هردي بسي گپال[7]
ڪبير رمئيا[8] ڪنٺ مِل - چوُڪهِ[9] سرب جنجال[10]:

سلوڪ، ڪبير
صاحب (٨٢)

---

١. توُن آهين. ٢. مان آهيان. ٣. سون. ٤. ٿي پيس. ٥. ذات، ڪُل. ٦. ڪوري.

(٢٣) هر[١] اڪسيءِ نال ميءِ دوستي - هر اڪسيءِ نال ميءِ ونگ
هر اڪسو ميرا سنڌو - هر اڪسيءِ نال ميءِ سنگ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)

(٢٤) سڀ ڪر ليرءِ وس - اڪسر[١] اڳوچرا
تون يڪتان ڪيءِ وس - يڪتان نانءِ[٢] ليرا.
(١٠)

(٢٥) ڏر[٣] يڪتان ميلي آپ ملائي - سچي يڪتي آپي لائي
ساچي باڻي سدا گڻ گاويءِ - اس جنميءِ ڪا لاها[٤] هي.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٣)١٠

(٢٦) نڌري يڪتان لنهه[٥] ملائي - يڪ سلاهن سدا لنو لائي
تهه سرتالي اپرنهه[٦] - ڪرلي[١] آپي ميل ملايا.
٢٤(١)

(٢٧) جان تون ميريءِ وڙ[٧] هيءِ - تا ڪيا مهڇندا[٨]
تڌ سڀ ڪيءِ منو منٿيا - ها ليرا ٻندا[٩].
راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٧)

(٢٨) پريه ملي پياري ڪارج سا[١٠]ري - ڪرتا سڀ بڌ ڄاڻيءِ
جن سيڪاري لسهه پياري - ميل پيا رنگ ماڻيءِ.
راڳ تکاري، محلا پهلا، چهند (١٧)١ [باره ماهه]

(٢٩) يڪتان ڪي هنج وکهه نون آپي - انهه تري وڏ ٻاني
همر همر ڪي ڪاوڪ دڪ ڪانهه - ڏنڌا وڃي نه[١١] واني.
راڳ ڀيرو، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)٢

(٣٠) گنگا ڪي لهر ميري ٽٽي زنجير[١٢] - مرگ ڇالا پر تني ڪبير
ڪهه ڪبير ڪرائو سنگ نه سانڀ - جل ٿل راکن هيءِ رگهناٿ.
راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

(٣١) دود پيتاءِ - يڪس گهر گيا
نامي هرڪا - درسن[١٣] پيا.
راڳ ڀيرو، ڀڳت نامديو، شبد (٣)

(٣٢) هرڪي سنت ڪلي لي آمر يڪس پلي - جو ٻاوت هر وار[١]واري
جن ڪا اڱ[١٤]ڪريءِ ميرا سوامي - تن ڪي نانڪ هر پنج سواري.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (١٢)

(٣٣) ڪرپا ندان سوکه ڪي ساگر - جس سڀ مهه جاڪر چا[١٥]پو
سنت سنگ لسر ڪيئي - اپنا آپ درشٽا[١٦]پو.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٦)

---

١. برماتما. ٢. شڪتي. ٣. آد ڪان. ٤. نفعو، فائدو. ٥. ٻاجهه، مهر. ٦. تري پار ٻڌن ٿا.
٧. ٻاسي. ٨. ڪاڻ، پرواهه. ٩. داس. ١٠. سڌ ليا. ١١. صفا ختم ٿي ويئي آهي. ١٢. ڳل.
١٣. ليو، مليو. ١٤. پکش. ١٥. پرڪاش پيو آهي. ١٦. درسن ڏنو آهي.

(١٤) پرڀ ڪانيا جم ڪا ڦاسا - من ٻُوڙن هوني آسا
جَهه پيکا تهه سوني - هر پرڀ ٻن اَوُر نه ڪوئي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٥) جو منگهه سو ليوهه - پرڀ آپڻيا سنتان ڏيوهه
هر گوبند پرڀ راکيا - جن نانڪ ساچ سُهاکيا[1].

(٧٠)

(١٦) تُون دئيال ڪرپال ڪرپا نِڌ - منسا پُورنهارا
ڀگت تيري سڀ پراڻ پت[2] پريتم - تُون ڀگتن ڪا پيارا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(١٧) جاڻ تُون تسان ميهه سيکو - تُون صاحب ميري راس[3] جيهُ
ڏُک اَنتر هئُ سک وسان - تُون اَنتر شاباس[4] جيهُ.

راڳ سوهي، محلا ٻاهلي سچجي، شبد(٢)

(١٨) سَنتان کي ڪارج آپِ کَلوڻا[5] - هر ڪم ڪراوڻ آيا رامَ
ڌَرت سُهاوئي تال[6] سُهاوا - وچ اَمرت جل ڇايا[7] رام
اَمرت جل ڇايا پُورن ساج ڪرايا - سگل منورٿ پُوري
ججهڪار پيا جَگ اَنتر - لاٿي سگل وِسُوري[8].

راڳ سوهي، محلا پنجوان، ڇنت (١) ١٠

(١٩) مها لوڀِ تي پئي سانتِ - پَرسُت[9] پاپَ ناٺي
اَنڌ ڪُوپ مهه گلت[10] تي - ڪاڍي دي هاٿي.

راڳ ملاول، محلا پنجوان، شبد (٣٩)

(٢٠) سنت کي نِندا ڪرهُ نه ڪوءِ - جو نِندي تس ڪا پتن[11] هوءِ
جِس ڪئُ راکي سرجنهارُ - جَهک مارئ سگل سنسارُ.

راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٢١) اَنگيڪار[12] ڪيتا پرڀ اَپنئي - بيري[13] سگلي ساڌي
جِن بيري[13] هي اهه جگ اُپايا - تي بيري[13] ليه باڌي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٢٢) ڪول ڪِواڙا[14] مهل اُلاڀا - جتا سا تسا ڏکلاڀا
کهه نانڪ سڀ بڙدا تُوٽا - هئُ تيرا تُون ميه من وُٺا[15].

(١٤)

---

١. سو ٻڌايوُن ٿا. ٢. پرماتما. ٣. دولت، پُونجي. ٤. ڏئيوار. ٥. سالي ٺهي پُورا ڪيا.
٦. تلاءُ. ٧. ورو آهي. ٨. سنسا، ڏک. ٩. ڇوٽ سان. ١٠. ڦاٿس ٿي. ١١. پڇاڻي، خاتمو.
١٢. سُٽيکار، پکش. ١٣. وکاري دشمن. ١٤. دروازو. ١٥. سمانجي ويو آهي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ڀاون اکري (٢٩)

(٥) ڀا ٻڌهه ٻڌ[١] ملاوان - ٻڌهه ٻڌ نه ڇڙن[٢] ڀاوان
ٻڌهه[٣] هوءِ ٻڌڪي گهوءِ[٤] - ٻڌڪ[٥] هوءِ ٻڌ[٣] سُڌ لهي.

راڳ آسا، محلا پهران، شبد (٤١)

(٦) سُنتان نڪ تماري سوامي - تون سنتن ڪا سهائي
ڪهه نانڪ سنت هر راکي - ٻڌڪ ڏيئي رڙائي[٦].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨)٩

(٧) يڪ وچل - يڪتان هر سنگ
نانڪ مکه ڀئي - هر رنگ.

٢١(٣)

(٨) ڏر شيوڪ[٧] ڏوان[٨] - درد لون جاٺهي
يڪ ليري حيران - درد گواڙهي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٤)١٣ [آسادي وار]

(٩) هر ڄُگ جگ يڪ اپايا - پئج رکدا آيا رام راجي
هرناڪس دُشٽ هر ماريا - پرهلاد ترايا
اهنڪاريا نندڪا پٺ ڏيئي[٩] - نامديو مُک لايا
جن نانڪ ايسا هر سيويا - انت لئي ڇڏايا.

راڳ آسا، محلا پهران، ڇنت (٤)٢

(١٠) هر ڏوڙي نائيئي[١٠] مَل گوائيئي - جنم مرڻ دک لاٿي
انتر باهر سدا حدوري - پرمشر پرڀ ساٿي.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١١) يڪ جان ڪئُ سرڌا - آپ هر لائي
وچي گرهست - اداس[١١] رهائي.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پهران، ڇنت (٥)٧

(١٢) ڪهه ڪٿ لاٿي سَهج سُڀاني - آد انڪر[١٢] آيا
پرلع نانڪ آپ مليا - پهڙ ڪتهون نه جايا.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)، سلوڪ محلا ٿيا

(١٣) يڪ جان ڪئُ آپ تنا[١٣] ميرا پيارا - آپي لئن جن لاءِ
پاتشاهي[١٤] يڪ جان ڪئُ ڏليئن - سر ڇنڊ[١٥] سڀا هو بتاءِ.

---

١. ٻُڌ، ڦڙو. ٢. ٻوءِ وري جدا ڪرڻ لندا. ٣. ٻڌو، درويش. ٤. ڪري. ٥. مترُ، دوست. ٦. جنم مرڻ جي چڪر ۽ غوطا کائڻ کان. ٧. داس. ٨. دروان. ٩. پُٺي ڏئي، منهن موڙيائين. ١٠. اشنان ڪر. ١١. وِرڪت. ١٢. ٻُوٽ جنم هر قل. ١٣. واصي. ١٤. سچي اميري يا بادشاهي. ١٥. تاج، ڇَٽ.

باب چوٿون.

سنت مهاتمائون.

(١) سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا.

(١) پانچ برک[1] ڪو اناٿ ڌرو بارڪ - هر سمرت امر اٽاري[2]
پتر هيت[3] نارائڻ ڪهيو - جم ڪنڪر مار بداري[4]
ميري ٺاڪر - ڪيتي اڳنت[5] اڌاري
موهه ديس[6] الپ مت نرگڻ - پتر سرڻ دُئاري. (١٠ و٠)
بالميڪ سپچارو[7] لرهو - بڌڪ[8] تري بچاري
ايڪ نمک من ماهه آراڌيو - گجپت[9] پار اتاري
ڪيتي رکيا ڀگت پرهلاد - هرناڪس نکهه[10] بداري[4]
بدر داسي سُت ڀيو پُنيتا - سگلي ڪُل اُجاري
ڪوَن پراڌ بتاوءِ اپني - مٿيا موهه مگناري[11]
آئيو شام نانڪ اوٽ هر ڪي - ليجي ڀجا پساري[12].

[راڳ مارو، محلا ٥ وان، شبد (٢)]

(٢) تون سنتن ڪي ڪرهه پرتپالا - سنت ڪيلهه[13] تم سنگ گوپالا
اپني سنت تد ڪري پياري - تون سنتن ڪي پرانا جيئه.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٣) مايا وياپت[14] - بهه پرڪاري[15]
سنت جيوهه - پرڀ اوٽ تماري.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٤) اپني ڀڳت آپهي درڙائي - پورب لکت مليا ميري ڀائي
جس ڪرپا ڪري لس پورن ساچ[16] - ڪبير ڪرسوامي غريب نواج[17].
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٠)

---

١. سال، ورهيه. ٢. اٽل آنند ماڻيو. ٣. اُجامل پاپي. ٤. ماري ناس ڪيو. ٥. اڻڳڻيا، ڪيترا ئي. ٦. داس. ٧. پنکي. ٨. شڪاري. ٩. هاٿي. ١٠. ننهن سان. ١١. مست، مگن. ١٢. ٻانهون. ١٣. راند ٻون ڪن ٿا. ١٤. سنسار ۾ سمائجي رهي آهي. ١٥. ڪيترن نمونن سان. ١٦. ڪارج، ڪم. ١٧. نوازش يا ٻاجهه ڪندڙ.

جوڻ مشق ۽ منشي ٽاوڻن بنهي ڀاڱن ۾ لڳندڙن آهن ته هاڻي يا ترقي برقرار ٿيندي آهي،
ساڳيءَ طرح، جڏهن ستگورو جو شبد ۽ سک جي سُرتي گڏجندڙن آهن، تڏهين انهد جي
ڌني لڳندي آهي جاهن ۾ ساٿن، ستگورو ۽ سک ٻيئي اُهاوڪي انگ جي اتصال ۾ اچي
ويندا آهن. گورو ڪرپا ٿي اهو اتصال جو اسرار ڏيکاري سگهي ٿي. سو سک لئي، مڪيا
وٽ، ساڌن ڪر ۽ ٽهل ڪماءِ ته اوڻ ۾ اهو اسرار پسن.

اُتي ناهي ته ڪو سک ستگورو اڳيان سوال ڪري ته آهي ته سندس الدرانءَ اک اڳيان اهو اسرار
آيو ته آهي يا نه ۽ اوڻن سٽلتا جي وچم ڪا ٻي ٻهج يا پڙدو آهيئي ڪاله. ڇا وڏي
ڏکري حاصل ڪرڻ لاءِ، وقت وڃائڻ، دماغ لڙائڻ ۽ محنت ڪرڻ ضروري نه آهي؟ ڇا
جڏهن ۾ سنساري آسُون ۽ رکو سُڌ ڪرڻ سان ٿسي پهچندڙن آهن؟ ڪيتري محنت،
مزدوري ۽ مدت ڪاهوءَ، ڪو نتيجو ظاهر ٿيندو آهي، سو به گهٽي ڀاڳي اڏورو ۽ اڻپورو.
انهيءَ دوران ۾ ڪيترين نه مجبورين ۽ مشڪلاتن، ناڪاميابين ۽ نااميدين جو سامهنو
ڪرڻو پوندو آهي؟ جيڏا اُس ليڏا لوڏا. ساڳيءَ طرح، روحاني راهه لي به ڪئين روڙا ۽
وڻڪڙن، پهاڙن ۽ ٻربکشانون درپيش ايندڙن آهن، جن جو سِک کي سامهنو ڪرڻو
پوندو آهي. حي صدق ۽ سک، اچا شڪتي ۽ اُورچائي محڪم اٿس ته ستگورو جي
سهاري هيمت ۽ مالڪ جي مهر سان، ٻيٽ وڃي ٻرم ٻڌ لي ٻهچندو. انهي وچم هو ڪئين
نورائي نظارا ڏسندو، انيڪ الدر ڪئين روحاني راز کُلندا ڏسندو ۽ منزل مقصود جون
وچون ٻنڪوڻ ماڻيندو. مطلب ته ڏري ڏري، هڪ ٻوڙيءَ ٽان ٻيءَ ٻوڙيءَ لي چڙهندو.
ڪبس خود معلوم ٿيندو رهندو ته ٻنتي ڪون. ٿو هئندو وچان ۾ اڳتي وڌندو لـــو هلان.
ڪُل ڪيترو وقت لڳندو يا ڪيترا جنم ڪٽڻا پوندا، ٿيهنجي ڪا عام جدول ڪاله آهي.
ٻو وقت يا ٻاڪ هڪ جنم ته آتما جي اُمرتا جي اندازي اندر، هڪ پَل ۾ نه آهي. وري
جنم جنم وٺوٽ وڃائي، ٻنتي ٻوڻ ڪان ته جنم جنم سڦلو ڪري، اڳتي اڳتي وک وڌائڻ،
هر طرح ٻهتر آهي.

باب چوٿون.

سَنت مهمائوُن.

(١) سنتن تي ڪرتار جي ڪرپا.

(١) پانچ برک[١] ڪو انات ڌرو بارڪ - هر سمرت امر اٽاري[٢]
پتر هيت[٣] نارائڻ ڪهيو - جم ڪنڪر مار بداري[٤]
ميري ٺاڪر - ڪيتي اگنت[٥] اڌاري
موهه ديهن[٦] الپ مت نرگڻ - ٻڌيو سرڻ دُئاري. (١٠ و٠)
بالميڪ سُپچارو[٧] ترِيو - بڌڪ[٨] تري بچاري
ايڪ نمک من ماهه آرادِيو - گجپت[٩] پار اٽاري
ڪيتي رکيا ڀڳت پرهلادِ - هرناڪس نکهه[١٠] بداري[٤]
بدر داسي سُت پيو پُنيتا - سگلي ڪُل اڌاري
ڪؤن ٻراڌ بتاوءِ اپني - متيا موهه مگناري[١١]
آيو شام نانڪ اوٽ هر ڪي - ليجي ڀجا پساري[١٢].

[راڳ مارُو، محلا پنجوان، شبد (٢)]

(٢) ٿؤن سنتن ڪي ڪرهِ پرتپالا - سنت ڪيلهِ[١٣] تم سنگ گوپالا
اپني سنت تُد ڪڙي پياري - ٿؤن سنتن ڪي پرانا جيئه.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٣) مايا وياپت[١٤] - بهه پرڪاري[١٥]
سنت جيوهِ - پرڀ اوٽ تماري.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٤) اپني ڀڳت آپهي درڙائي - ٻؤرب لِکت مليا ميري ڀائي
جس ڪرپا ڪري تس پؤرن ساجَ[١٦] - ڪبير ڪو سوامي غريب نواج[١٧].
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٠)

---

١. سال، ورهيه. ٢. اَٽل آنند ماڻيو. ٣. اَجامل پاپي. ٤. ماري ناس ڪيو. ٥. اَڳڪلبا، ڪيترا ئي. ٦. داس. ٧. ڀِکي. ٨. شڪاري. ٩. هاٿي. ١٠. نُنهن سان. ١١. مست، مگن. ١٢. ٻانهؤن. ١٣. راندؤن ڪن ٿا. ١٤. سنسار ۾ سمائجي رهي آهي. ١٥. ڪيترن نمؤن سان. ١٦. ڪارج، ڪم. ١٧. نوازش يا ٻاجهه ڪندڙ.

جوُن مڇي ۽ مڇي ڪاڻون ٻئي پاڻي ۾ لڳنديوُن آهن نه ته ٻاڦ ۽ برق برقرار ليندي آهي، ساڳيءَ طرح، جڏهن ستگور جو شبد ۽ سک جي سُرتي گڏجنديوُن آهن، تڏهين آنند جي ڏاتي لڳندي آهي جنهن ۾ سائين، ستگور ۽ سک ٽيئي اُملوڪي آنگ جي اِتصال ۾ اچي ويندا آهن. گرو ڪرپا ئي اهو اِتصال جو اسرار ڏيکاري سگهي ٿي. سو سک لاءِ، سِکيا وٺ، ساڌن ڪر ۽ ٽهل ڪماءِ ته توُن ۾ اهو اسرار پسين.

اِئين ناهي ته سِک ستگور اڳيان سوال ڪيو نه آهي ته ستدس الدرينءَ اک اڳيان اهو اسرار آيو نه آهي يا سَڌ ۽ اوُن سڦلتا جي وچ ڪا بي پهچ يا پردو آهيئي ڪالهه. ڇا وڏي دڪري حاصل ڪرڻ لاءِ، وقت وڃائڻ، دماغ لڙائڻ ۽ محنت ڪرڻ ضروري نه آهي؟ ڇا جيوَن ۾ سڀ ساري آسوُن ۽ وڏو سَڌ ڪرڻ سان لسي پڄنديوُن آهن؟ ڪيتري محنت، مزدوُري ۽ مدت ڪاهوءَ، ڪو نتيجو ظاهر ليندو آهي، سو به گهٽي ڀاڳي اَڏوُرو ۽ اَڻپوُرو. اِنهيءَ دوران ۾ به، ڪيترين نه محروُمين ۽ مشڪلاتن، ناڪامابين ۽ نااُميدين جو سامهون ڪرڻو پوندو آهي؟ جيڏا اُس ليڏا لوڏا. ساڳيءَ طرح، روُحاني واهه تي به ڪئين روڙا ۽ رنڊڪوُن، پيڙائوُن ۽ پريشانيوُن درپيش ايندڀوُن آهن، جن جو سِک کي سامهون ڪرڻو پوندو آهي. جي صدق ۽ سِک، اِچا شڪتي ۽ اُورچائي محڪم اٿس ته ستگور جي سهاري هيٺ ۽ مالڪ جي مهر سان، ليٺ وڃي پرم پد تي پهچندو. اِنهيءَ وچ هوُ ڪئين اوُرائي نظارا ڏسندو، اَنيڪ الدر ڪئين روُحاني راز کُلندا ڏسندو ۽ منزل مقصوُد جيوُن وڃوُن ٽڪوُن ماڻيندو. مطلب ته ڏيري ڏيري، هڪ پوڙيءَ تان ٻيءَ پوڙيءَ تي چڙهندو. ڪيس خود معلوُم ليندو وهندو ته ڪٿي ڪونه نو هٺندو وڃان ۽ اڳتي وڌندو لير هلان.
ڪُل ڪيترو وقت لڳندو يا ڪيترا جنم ڪٽڻا پوندا، تنهنجي ڪا عام جدوَل ڪانه آهي. ٻو وقت يا ڀاڪ هڪ جنم نه آتما جي اُمرتا جي اَندازي اندر، هڪ پَل به نه آهي. ورڻي جنم جنم ونڊيٿ وڃائي، ڀنتي پوڻ ڪان نه جنم جنم سڦلو ڪري، اڳتي اڳتي وک وڌائڻ، هر طرح بهتر آهي.

مان شبد ۾ ستگور جي سهاري ۽ سربوشيءَ سان، مون نه رام نام جو امرت پيتو آهي، پرانن جي پياس بجهائي آهي، آتما جي جوت جڳائي آهي، پرانءَ سان پريت پاتي آهي، رانل جو رنگ ماڻيو آهي، تونئن پرابت ڪئي آهي ۽ مڪتي حاصل ڪئي آهي.

مان ڪئين جنمن کان غفلت جي ننڊ ۾ غلطان هوس. هاڻي مان جاڳيو آهيان، سجاڳ ٿيو آهيان. هردي اندر سڀ رتن پدارٿ پاتا اٿم، اندر ۾ اُڇرج ڏٺو اٿم، شبد ۾ سُرتي لڳائي اٿم، پارٻرهم پرميشر ناٿ ۾ پاتو اٿم. سچ ۾ سمايل آهيان، سدا سهج سماڌيءَ ۾ آهيان. جيئري مري چڪو آهيان، انهد شبد جي ڌنيءَ ۾ آهيان. سرڳ ۽ نرڪ جي پار پهتو آهيان، جيون مڪت آهيان ۽ وڃي ونڪنٺ واسي ٿيو آهيان. اهڙني هوس ۽ اهڙني ٿي پيو آهيان. هن پرم پدويءَ بابت، صاحب فرمائين ٿا:

(١) پَسي پوڄل ڏُوُنهه مُوڙي - مايا وچ غلطان پيا
گور پرسادي ايڪو جاڻيءَ - ايڪ گوڙي مهِ پار پيا.

واڳ آسا، محلا ٿيجا، پئي (١١)

(٢) جهءِ جِهل مل ڪار دِسنتا - تهه انهد شبد بجنتا
جوتي جوت سماني - مِهِ گور پرسادي جاني.

واڳ سورٺ، پڳس نامدوءُ، شبد (١)

اي بندا، اي نِگرا نندڪ، تون ۽ نه ڪو پنهنجي اوگڻن جي اوگهڙ ڪر، ڪر انسانيت جو اِقرار ڪر. اي بيپيرا، تون ۽ نه گور پير ڪري، ڪند نواءِ، جهولي جهل ۽ آسيس وٺ نه اَگيان جي اوڙاهه ۽ اَوديا جي اُونگهه مان ٻاهر اچين. سڪ ۽ صدق سان گور پڳتي ڪر ۽ گور شيوا ڪماءِ نه من ڪرپا جو ڪٽڪو يا ڪک ماڻي ڪيچ ڪري، شبد جو پرساد ملي، پريم جو پيالو پيئجي نه نام جو نشو چڙهي ۽ نشي ۾ ٿي ليهن جهر اللو نباهجي. گور ڪرپا اَنئي پيار جي پڪر، مٽي لي پَمت، جو جيون پالرا جي اوکي ۽ لنبي سٺر لي رکيا ڪندءِ، ترشنا جي طوفان کان بچائيندءِ، وڪارن جي واچوڙن کان جڏائيندءِ ۽ اهنتا جي اوڙڪ کان ڇڏائيندءِ. گور ڪرپا لوڙ تائين ساٿ ڏيئي ٿي ۽ آخرين پد لسي پهچائي ٿي. گور ڪرپا ۾، گياني، گيات ۽ گيئه ٿيئي گڏجي وڃن ٿا، جو نه ٿيئي هڪ چيز هئا پر ٿيئو ۽ ٿيڏاڻ ڪري، ٿي جدا جدا ٿي ڏسڻ ۾ آيا. ستگور ۽ سک ڪي ٻه موڙتي مخلوقات وانگر، جسماني جامو آهي. پر اهو جامو نه هجي ٿي چڏئو آهي، پوءِ جاهي ڪٽي جلائجي يا دفنائجي. اصليت نه ٻي چيز آهي. ستگور جي اصليت آهي شبد نه سک جي اصليت آهي آتما. گور ڪرپا سان آتما، شبد سروپ جي سُرتيءَ ۾ سمائجي ٿي وڃي. صاحبن جي اِها سِکيا آهي نه ستگورو شبد آهي نه سِک شرت جي ڌن آهي. جيئن اجليءَ

سڦلتا، مرشد جي مهر تي منحصر رکي ٿي. جو سڪ، انهيءَ صدق جي سهاري هيمٿ هردم لڳي ٿو سرتي ٻيڙو پار ڪندو. ٻاقي ٻيا نه ڪنهن ٻيا هٿوراڙاٺون هڻن، ٽالڳهي م اُڙڪن يا وچ سير ۾ غرق ٿي وڃن. انهن ٻنا جوڳن م ڀٽڪن ۽ دک ڀوڳين.

سِڪ جو ساڌن يا سعيو ضروري آهي ۽ ساڳئي وقت ڪنهن حد اندر محدود رهندو. ٻرابر، اها حد جي سرحد ٺاني ٿي نه لاحد، لحظي ۾ اها سرحد پار ڪرائي ٿي. هنيءَ ٻروابي سلڻ سوالي نه آهي. روادي لوڙي روحاني جيون ۾، آدم کي ابو آهمت آهي ۽ آدم جو لتهو آهي لطف، اسعد يا للذت. ٻوء ڪر آدم آچاڙو نه ڪو آورچسي. لڳن ٿي ڪنهن للذت جو مڏو نوري مُدت لاءِ نه ڪنهنجو گهٽي لاءِ. ٻر هو حالت هيبت، آدم ۽ للذت ٻئي عارضي آهن ۽ هڪ ٻئي جو پيڇو ٻيا ڪن. آدم ڪري، للذت وڃ ۽ للذت ختم ٿئي نه وري آدم شروع ڪر. انس، نه للذت قائم ٿي رهي ۽ نه آدم جي سردردي ٿي لهي. ٻر اها ڪا منزل آهي، جتي للذت دائما قائم آهي ۽ آدم الوداعي ٿو ڪري؟ صاحبن تصديق ڏني آهي نه روادي جيون ۾ نه، ٻاقي روحاني جيون ۾، لاشڪ اها منزل آخر اچي ٿي، جتي آدم يا آدم جو آڇاڙ، چيتنتا اندر گُسي نه ٿو سگهي، ڇو نه جيوَ الاهي مستيءَ ۾ مدهوش ٿي ويو آهي، جتي سندس ڪرم ۽ ڪرياڙن ٻاٽمرادو ٿس ٻيوَن ۽ للذت ٻيهد ۾ ٻربا ٿي وئي آهي. للذهين، ملنگ مالڪ ۾ وسي ٿو ۽ مالڪ ملنگ ۾ وسي ٿو. هــر آندر حر آندر ۾ اوروَن اوري ٿو ۽ سڄ جي صُراحيءَ مان سِڌاوَن سُرڪيوَن ٻيو ٿو. ائي ٿي لاحد سرحد پار ڪري ٿي ۽ انهيءَ منزل جي ٿي سچو سڪ، سنگور سامهوَن سَدَ ڪري رهيو آهي. ائي ڪرم ڪٽجي وڃن ٿا ۽ ٻرالبد ٻائمال ٿي وڃي ٿي.

سِڪ ستگور کي حالو نه ستگور سڪ کي سچالو. هڪ شاخص ڏيکاري نه ٻئي قدرشناسي ڪئي. هڪ ٻريکنا پار ڪئي نه ٻئي ٻرستا ڏيکاري. هڪ وينتي ڪئي ٻــ ٻئي قبول ڪئي. عرض آيا ٻرويو، نه سڪ سياڳو ليو، رڇي لال ٿيو ۽ وڃي ٻرم ٻد ٿي ٻهتو ۽ اوڏو ٿي ويٺو. ٻئي ڏال وڇن مان معلوم ليندو نه ٻهندي وصل ۽ وجد حر، سڪ ٻاڻ ٿي داستان ڪرلي ٻدالي او چا ٿو چوي؟ آديوَن، اح نه عشق اچي اظهار ڪيو آ. ٻيهل ٻرچي ٿــ ٻيهي ٿي آيو آ! صدقي وڃان ستگور ٿان، حڏهن سرچي، مڏهندي آس اُڳهائي، مراد ٻجائي. مدورٿ ٿاب ٻيم، جيڪي ظاهير سو ملبم، مور ٿي، ميار لٿي. مان نه سڏيو آهيان، آڏيو آهيان. آهيان نوال ٻرويو، نروار ٿرالو. هاڻي نه ته آهن ٻياڙن، نه ٻدن، نه ٻيٽڪ، نه ڦٽڪ، نه هيڻ جي هٺا، نه مرڻ جي ماڙسي. اُڙڪڻا مٽجي ڪڻا ليا آهن، دکن مان سڪ، روڳيءَ مان اُروڳي، ڪمت مان سمت، گرهست ۾ اُداسي، آس ۾ نراسي، حلن مان شانتي، اڙلدهه مان سوجهرو، اڳيان مان گيان ۽ ڏئيءَ مان ايڪو. شبد موَن ۾ وسي ٿو ته

(٢) ستگر سکيا ڏيهه ميءِ - تون سمرٿ داتارُ
هؤمي گربُ نِوارئي - ڪامُ ڪرود اهنڪارُ.

راڳ سوُهي، محلا
چوٿون، وار (١٥)،
سلوڪ محلا پهريون

ستگرُ اهڙي سک جو صدق، سچائي ۽ سڪ پرکي ٿو. اهو تسليم ڪري ٿو ته جيون بدلائڻ جي خواهش ئي گيان ماڻڻ لاءِ لائقي ۽ حقداري آهي. نه ته عام طور، ستگرُ وٽ هوڪرا اچي رُنتا رني ٿو ۽ پنتا پني ٿو ته سنساري سک، دکن سان ستيل آهن ۽ ٻين هؤندي به اها رڳو سنساري سکن جي ئي مانگ ڪري ٿو ۽ انهن پائڻ لاءِ دکن ۾ دک وڌائي ٿو. انهيءَ احاط کان نه هؤ سک، ورلو وساهي ۽ مشتاقي منگتو ڇتو، جو سنساري سکن جي جار مان آزادي پائڻ چاهي ٿو، نام جي اڃ گهري ٿو، نوبان جي طلب ڪري ٿو، پنهل جي پياس ۾ تڙپي ٿو ۽ سچ ۾ سمائجڻ چاهي ٿو. اهڙي سک لاءِ نه ستگرو ونو واجهائي ته اچي ڪو لاهوتي، جو ڏيئي آهوتي، وٺي ناٿوتي. سچو سک آهي پنهنجي ٻارڙو، جو ماءُ جي پيٽ کي قابو ڪندو آهي نه سانس گڏ نپ ڏئي، واڙيءَ وسانس ۽ چاريءَ چرانس. جيئن ٻارڙو ماءُ جي پيٽ کي قابو ڪري، پنهنجي ادر پورتا لاءِ ادر ڪري ٿو، ليئن سک ۽ ستگرو جي شرن وٺي، پنهنجي روحاني انتيءَ لاءِ ادر ڪري ٿو. پوءِ جيئن ٻاپي پنهنجي پونگڙي کي ڏندن ۾ جهلي، سلامتيءَ واري همت پهچائي پاليندي آهي، ايئن ستگرو، سک کي همت جا هٿ ڏيئي، خوف خطري کان بچائي، مڪتيءَ جي ماڳ تي پهچائيندو آهي. جي ڏندن ۾ چوبو اما رهڻ، پونگڙي جو بشارت آهي ته ڇتا ۾ ماٺ رهڻ، سک جو ساڌن آهي. انهن سک، ستگرو جي پرداخت هيٺ پلجي، وڌي واڌي ٿو.

جي انهيءَ مڪتيءَ جي مارگ تي، ڪو سک، ڪيون ۽ وقت سمجهڻ لڳي ته منهنجي پيڙهيءَ جو لکيو آهي رڳو منهنجي ساڌن جو سڙهه، ۽ نه مرُد ملاح جي ميا ۽ محبت، ته پوءِ هؤ تارَ مان وچي ٿو ۾ پوندو ۽ ڪڻ ۾ ڪيءُ لپي ويندو. مثلاً، ڪو ٻار پيءُ جي ڪاهي تي چڙهي، ملاڪڙو ڏسي رهيو آهي ۽ سمجهڻ لڳي ٿو ته مان پنهنجي اِل ٻڌيءَ سان، راحت بخش رونق ڏسي رهيو آهيان. پوءِ اچانڪ، ٻار ڪلهي تان کسڪي هيٺ ڪري پوي ٿو. پوءِ ڪٿي رهي "مان مان" ۽ ڪيڏانهن ويو ملاڪڙو؟ يا ڪو ٻار، ماءُ جي آڱر جهلي، جلوس ڏسي رهيو آهي ۽ سمجهڻ لڳي ٿو ته مان پنهنجي سمجهه ۽ شڪتيءَ سان، شوق وٺي رهيو آهيان. پوءِ اوچتو ماءُ جي آڱر ڇڏائجي وڃي ٿي ۽ ٻار جلوس ۾ گڏجي گم ٿي وڃي ٿو. پوءِ ڪٿي رهي "مان مان" ۽ ڪيڏانهن ويو جلوس جو جلوو. جيئن پيءُ جو ڪاندو ۽ ماءُ جي آڱر ئي، ٻار کي لطف جي لذت وٺارائين ٿا ليئن، ستگرو ۽ ماءُ پيءُ جيان، سک جي هردم سار سنڀال لهي ٿو ۽ آخر الاهي آرام گاهه جي آسائش عطا ڪرائي ٿو. ساڌن جي

هي ستگور سوامي، اوُن ڄاڻي ڄاڻڻهار آهين. منهنجي حال جو ڄاڻو آهين، منهنجي مرض جو سڃاڻو آهين. جڏهن تنهنجي اڳيان ڪجهه به نه آهي، ظاهر تنهنجي اڳيان سڀ ڪجهه آهي. تون اُڄاڻن کي سمجهائيندڙ آهين، پلن کي اٿاهين تو ۽ پاپن کي ٽارين ٿو. تو وٽ گيان جا گنج آهن، دَيا جا ڀنڊار آهن. تو وٽان ڪو سوالي خالي ڪونه ٿو موٽي. سڀ سڪڻا ساوا ٿين ٿا. مان به سائين، تنهنجي در جو سوالي آهيان. تو وٽ جهولي جهلي آهي، تو وٽ پاڻ پاتو آهي. تو ڪانسواءِ، مون کي هاڻي ٻيو ڪونه آهر آڌار، سالن سهارو ڪونه رهيو آهي. سڀ پاسا آزمائي آيو آهيان. سنساري وهنوارن ۾ نه ڪو سچو سائي مليو ۽ نه ڪو سچو سک حاصل ٿيو. سڀ سنسندي سوارٿ جا آهن، مطلب پرست ۽ زماني ساز آهن. لنهن ڪري اهي سڀ سنسند سک کان محروم رکن ٿا. نه من جون ترشنائون پوريون ٿين ٿيون ۽ نه من جي اشانتي گهٽجي ٿي. خطا خطان نه هٽن ٿا ۽ نه هنا ڌنڌ مٽجن ٿا. جنهن سان جنهن لڳو پيو آهي، اندر ۾ ڪچاڻ هردم جاڳو آهي. بي آرام آهيان، بيقرار آهيان. تنهن اچي تنهنجي شرن ورتي اٿم. هاڻي شرن آئي جي لڄ رک، پرن پتي جي پت رک. هن داس کي چرنن ۾ قبول ڪر. هن نه آساوند جي آس اُکهاءِ.

هي اگم گسائين، منهنجي من جي اشانتي مٽاءِ. اهڙا ڪا سُمت ڏي جو نيڪيءَ بديءَ جو ڀيد سڃاڻان، بدي ڇڏي نيڪيءَ جي راهه تي هلان، عيش کان آجو ٿيان، ڀرم کان پاسو ڪريان. پرائي استري، پرائي ڌن ۽ پرائي پيار کان پري رهان. ڪوڙ، ڪپٽ ۽ ڪسنگ کان ڪنارو ڪريان. نه راڳ دَيش ۾ رسجي رهان، نه ڏيهن ۾ ڏيوالو ٿيان ۽ نه انن گڻن سان تکو ڪان. پر سنسيءَ ترپتي رهان. اُچمت تي اچمت لهان. ٻنهي پرن جون ڀاڙون پڻان نه مرن ۾ سکهه اچي، اندر ۾ سوجهي جهي، من ۾ مست مچي، چت ۾ رام نام رچي ۽ هردو ليهن ۾ اچي، نه رنگ ۾ رنگجان، سنتن ستورشن جو سنگ ڪمايان، ساڌ سنگت سان دل لڳايان، تنهنجي چرنن ۾ واهي وشرام وٺان، تنهنجي داسن جو داس ٿي ٽهل ڪريان، خاڪ تي خاڪ ۾ رهان. اهڙا ڪا پهل پيار جو شبد ۾ سُرتي لڳي، هي دوئي ڪُلي، دُبڪ وري نري، گيان جو پرڪاش ٿئي، اَپول پرچي پنهنجي لي پهچي، نه وچڙيل واصل ٿيان، ليهن جي ليڙن سان نهاريان، پلڪن سان پاڻي پياريان، پاڻ اُرپيان، هرمد جي هنج اچان، جيرلي هند وري ٽُڏان، نه اُلي ٿي رهان، وري نه ترا، مُڙ نه مرنان. پاڻ ڪڍي، پاڻ ليان. ايهد جي اُولد ٿڻجي، ساگر ۾ سمائجان ۽ ساگر ٿي پوان:

(١) ستگُور آکسيچ آرداس ڪر – ساهن دايئي ميلاءِ
ساهن مليئي سک پاپسا – جَر دوُسهه مُئي اِک ڪاءِ
تساويچ السدر هِئُہ وسان – ناءِ وسيچ مسن آءِ.

سري راڳ، محلا
پهلا، اشتهدي (٥)٢

ته ”مان، گروءَ جو آهيان“، تڏهين ئي گروءَ ٻيڙي ۽ ٻيڙيءَ جو ملاح ٿي بڻجي ٿو. انهيءَ منزل پهتي، سک سمجهي ٿو ته ”گروءَ منهنجو آهي.“ پوءِ جڏهين ڪجهه لڳي، ٻيڙي منزل مقصود تي پهچي ٿي، تڏهين سک سمجهي ٿو ته ”مان ئي خود گروءَ آهيان.“ اهڙي ٽيئي پهچڻ ته ڪو گروءَ جي ڪرپا ئي ٿيڻ ڪنهين؛ نه ڪو سندس رهنمائيءَ ڪري رخصت ٿيڻ ڏئي ٿو سک جي، ستگرو ۾ ملاقات ٿيڻ ڪرائين. ستگرو ۽ سک، جي اڳي الڳ ٿي ڏسڻ ۾ آيا، سي هاڻي هڪ ٿي ويا آهن. ڪامل ڪامگار ٿي اهو ڪرم ۽ ڪامراني ڪري سگهي ٿو ۽ اها ڪاميابي ۽ ڪرامت ڏيکاري سگهي ٿو. هٿن سان حسادي، انهن ڪچري مان ڪنول گل ڪڍن ٿا. هڪ پاسي سک جو صدق ۽ سچائب ۽ ٻئي پاسي گروءَ جو گيان ۽ گور ڪرپا گڏجي، وحدت جي وجد ۽ الوهيت جي اسرار ۾ آڻين ٿا.

جيون ۾ ٽي ڳالهيون املهه يا ڏرلڀ آهن: هڪ مانش جنم، ٻيو مڪش جي من ۾ روحاني رفتار ۽ ٽيون گروءَ سان گڏجاڻي. اهي ٽيئي ڄڻا جڏهين پاڻ ۾ جذب ٿين ٿا، تڏهين هڪ نئون ستپرش جنم وٺي ٿو. انهيءَ آسري ٿي سک لڳي ٿو. صدق ۽ سڪ، مروت ۽ ممتا جي موڙي پاڻ سان کڻي، سک ستگرو سان سودي ڪرڻ جون سٽون سٽي ٿو. ستگرو جي سامهون اچي، سک نهٺائيءَ، نماڻائيءَ ۽ نئڙت سان نياز ڪري ٿو. مٺي ڏٺل وچن مان معلوم ٿيندو ته سک، ادب سان هٿ ٻڌي، عرض ڪري ٿو ته هي سمرٿ ستگروءَ، مان مها مورک آهيان، مان اگياني، انڌو، اڻاڻو ۽ الٻيلو آهيان. هي مهربان مرشد، مون ۾ ڳڻ ڪوبه ڪونه آهي. مون ۾ اٽڪليا اوڳڻ آهن، جن مون کي در در دٻراڻن جيان ڀٽڪايو آهي، ڦلائيو آهي ۽ ڦندن ۾ ڦاسايو آهي. من مدانيءَ ۽ ممتا مان اکري ته ٿو، چمت چالبازيءَ ۽ چاپلوسيءَ مان ڇڙجي ته ٿو ۽ خيال ڀڃانيءَ ۽ ڀروسيءَ مان ٽٽي ته ٿو. قلب تي ڪٽ چڙهي وئي آهي، نيت بد ٿي پئي آهي ته منهنجا ڪرتوت آهن ڪڌا ۽ ڪرم ڪسا. ترشنا جي طوفان، منهنجي دل جو ديپڪ ئي وسائي ڇڏيو آهي. جن جن لاءِ پاپ اپراڌ ڪمايم، سي ته ڪم ڪونه آيم. سک ۾ ساٿ سڀ پيا ڏين ۽ ڏک ۾ هرڪو منهن موڙي ويٺو. ڏک ۽ ڏڪا کائيندي، اک کلي اٿم ته جنم وڃايم جنجال ۾. اڳ جو توشو نهيو ڪونه. هاڻي پيو ٿو هٿ هڻان ته هيڏو ڀار ٻڌڻ جو ۽ انبار عيبن جو، سو ڪيئن کڻي ۽ ڪٿان هلان؟ اکل ٽٽل آهيان ۽ ٽانءَ اڪائو ته اجا پاڻ ڪونه اٿم. منجهيل آهيان، مايوس آهيان، مجبور آهيان، ڇو ته اندر جا الجهن آزارين ٿا، ساڃين جا سور ستائين ٿا ۽ ڏٻڻ جا ڏوراپا ڏنگين ٿا. تن هيڻو آهي، من جهيڻو آهي، وقت ٿورو آهي ۽ سفر لمبو آهي. واٽ کلي نه ٿي، راهه لڀي نه ٿي. ڪا واهروءَ جي واهر ملي، ڪا رهبر جي رهنمائي ٿئي.

ستگُرو اڳيان آراڌنائُون .

ستگُور جي ڪرپا .

صاحب سمجهائي چڪا آهن تہ جگياسُوءَ کي ڇو ستگُرو جي ضرُورت آهي ؟ جيئن مريض کي حڪيم يا ڊاڪٽر جي ضرُورت آهي تيئن جگياسُوءَ کي بہ گُروءَ جي ضرُورت آهي . جيئن تن جا تاپ علاج بنا ڪين لهندا ، تيئن من جا روڳ بہ ساڌن بنا ڪونہ ڇٽندا . جيئن حڪيم يا ڊاڪٽر سرير ڏسي ، مرض جي رڳ پڪڙي ، علاج شروع ڪندو آهي ، تہ ڪهڙي دوا وٺبي ، ڪيئن ، ڪيتري ۽ ڪڏهن وٺبي ۽ ڪهڙي پرهيز ڪبي تان جو شفا حاصل ٿئي ، تيئن ئي گُروُ سِک جو من ڏسي ، روحاني رڳ پڪڙي ، علاج شروع ڪرائيندو آهي تہ ساڌن ڪهڙا ڪبا ، ڪيئن ، ڪيترا ۽ ڪڏهن ڪبا ۽ ڪهڙي پرهيزگي ڪرڻي پوندي ، تان جو من صفا آروڳي ٿئي . جيئن حڪيم يا ڊاڪٽر تن جي پيڙائن مان آزاد ڪرائڻ پر قابل آهي ، ڇو تہ هڪ طرف کيس حڪمت جي وديا ۽ آزمُودو پراپت آهي ۽ ٻئي طرف منجهس مريض جو ڀرُوسو وشواس بہ آهي ، تيئن ئي گُروُ ، من جي مونجهارن مان ڪڍڻ پر قابل آهي ، ڇو تہ هڪ طرف کيس رُوحانيت جو گيان ۽ تجربو حاصل آهي ۽ ٻيو پر پئي ٿي انڀي اڀتل آهي ، تہ ٻئي طرف منجهس سِک جو سچو صدق بہ آهي . صدق بہ آڌ شفا يا ڪاميابي آهي . صدق مان ئي ، سک ۽ اچا شڪتي اُڀرن لڳُون .

حڪيم يا ڊاڪٽر جو علاج ڪڏهن وقت ناڪامياب بہ ٿي پوي ڇو تہ تن سرير جا سواس ، سائينءَ جي هٿ وس آهن پر گُروُ هميشہ ۽ هر سِک متعلق ڪامياب رهندو ، ڇو تہ گُروءَ جو علاج ، پرماتما جي ئي حڪم هٿ ۽ ڀاڳ سان ٿئي رهيو آهي . جيستائين سِک جي من جون ڀاونائُون ، رُوحانيت جو رخ رکن لڳُون ۽ سندس صدق ۽ ڀروسو ، ڪو اوڏو يا ڏوڏو نہ آيل آهي ، تيستائين گُرُوءَ جو علاج اُثرائتو رهندو ۽ شفا ملڻ پر ڪنهن ٻئي مالڪ بہ شڪ نہ رهندو . آخران ، جي سِک جو تن ، من ، ڌن ، دل ، دماغ ، هردو ، ٻل ۽ اُمِدي ، سڀ گُروءَ کي ، سچي صدق ، سڪ ۽ شرڌا سان سنڀيل آهن ، تہ گُروُءَ جي بہ گيت ۽ گيان ، اُجهو ۽ آسيس ، الڪ سمُوري شڪتي ، سِک پر سمايل آهي ، ڪنهن سمرش سان ، ڪنهن نظر سان تہ ڪنهن وچارنا سان . سِک پيار ، پريت ۽ پرتيت جي پينا رکي ، پرهيزگيءَ ، پابنديءَ ۽ پاڪدامنيءَ جي پڪر پوري ٿو . گُرو شيرا ۽ گُرو ڀڳتيءَ جا ڦل بہ عجيب آهن جو عجائب جو اندازو لڳائي نٿا . گُروُ وڏي آهي ، سڙهو بہ آهي تہ مُڪان بہ آهي پر وڏي ڄرلدي فقط گُرو شيرا ۽ گُرو ڀڳتيءَ جي ان واهڻ سان . پوءِ اڙي اڙ مان لنگهي ، ڪُڏن کي ڪَٽي ، ڪناري تي پوڄائيندي . جڏهن سِک ڀاڳ آربي ، سمجهي

(٢٨) دِبِ دِرشٽ جاڳيءَ ڀرمُ چُڪائي - گُر پرساد پرم پد پائي
سو جوڳي اِهہ جُگت ڇڏائيءَ - گُر ڪيءَ شبد بِچاريءَ جيئُہ.
راڳُ مارُو، محلا ڀيجا، اشٽپدي (٢)١

(٢٩) گُر پرساد جِهہ بُوجهيا - آسا ائي ڀيا نراسُ
سڀ سچ اندري آيا - جُهہ آسر ڀيا اداسُ.
راڳُ مارُو، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٣٠) گُر دِيوا گُر الکہ اَبيوا - تريڀوڻ سوجهي گُر ڪي سيوا
آپي داتِ ڪري گُر دائيءَ - پايا الکہ اَبيوا.
راڳُ ڀيرو، محلا پهلا، شبد (٢)

(٣١) جُهہ گُر ديئُہ تہ ملي مُرار - جُهہ گُر ديئُہ تہ اُتري پارِ
جُهہ گُر ديئُہ تہ بيڪنٺ تريءَ - جُهہ گُر ديئُہ تہ جيوت مريءَ.
راڳُ ڀيرو، ڀڳت نامديوُ شبد (١١)

(٣٢) ساچا شاهہ گُرو سُکداتا - هر ميلي ڀُکہ گوائي
ڪر ڪرپا هر ڀڳت دِرڙائي - اَن دِن هر گُڻ گائي.
راڳُ بسنت، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٣٣) سَرب رنگہ اِڪ رنگہ ماهِہ - سرب سُکا هر ڪيءَ ناهہ
تسهہ پراپت اِهہ نِدان - نانڪ گُر جِس ڪري دان.
راڳُ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٣٤) پرڀ اَگم اَگوچر روپا سرب لائي - مِن لن الکہ اَپاري
گُر ڪرپال ڀئي تب پايا - هِرديءَ الکہ لکاري.
راڳُ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٣٥) پرهہ پرهہ ڪريءَ سيئي هيءَ جنتي - گُر پاويءَ پرهہ پائي
پرهہ ناٿي سدهي سچ سنگي - اندري ميل ملائي.
راڳُ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)١

(٣٦) اَنيڪ جنم وڇڙي ميري پريتم - ڪر ڪرپا گُرو ملاوُ لکو
ستگُر ملت مها سکہ پايا - مت ملين اِڪساوَ لکو.
راڳُ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (١)٤

(٣٧) پَسري ڪِرڻ رَس ڪمل بگاسي - سَس گهر سُوُر سمايا
ڪال بِڌس مِنسا مَن ماري - گُر پرساد پرڀ پايا.
راڳُ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)١٥

(٣٨) ڪبير سرگہ نرڪ لي مَيءَ رهيو - ستگُر ڪي پرساد
چرن ڪمل ڪي موج مهِہ - رهسُہ اَنت اَر آد.
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٢٠)

١. گيان. ٢. نظر پر. ٣. پرماتما. ٤. مهر ڪري تہ. ٥. لکايائين، ڏيکاريائين. ٦. وٽيندو. ٧. پاڇهہ، مهر. ٨. گمت ناس ڪري سمت اخشيندو. ٩. پکڙجن ٿا. ١٠. ٽڙوا. ١١. ٽرنٽ. ١٢. چنڊ. ١٣. سوُرج. ١٤. جمڻ مرڻ جو چڪر پُورو ٿئي ٿو. ١٥. عالي مان آر لي ٠٠ آهيان ۽ جنم ۽ مرڻ جي چڪر کان آزاد ٿي چڪو آهيان.

(١٩) ستگور لسام لذانُ دِرڙاليا - چدتا سگل بِناسي
ڪر ڪربا اَبنو ڪو لِبدو - من وسا اَبناسي[1]۔
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٥)

(٢٠) پٽي ڪربال گور گووندا - سگل مئورٿ[2] ٻالي
اُستو[3] پٽي لاڳِ ھر چرڻي - گووند ڪي گڻ گالي۔
(٣٦)

(٢١) گور ڪربال سي اَنس - آوَگڻ سب ھتي[4]
گور اَبٽي ڪربا ڌار - اَبٽي ڪر لَتي[5]۔
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٧)

(٢٢) گور ڪنچن[6] ڪربا ڪمي - سب لن من دبھ[1] ھر لنبي[7]
ڪبھ ڪبير رلسڳ رالسا - مِليو خسگ حوّن[1] دالسا۔
راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(٢٣) ڪبھ ھول مبل[8] ڪاڙ دِسنا - لسبھ انحد شبد اِحدتا
چولي چوبھ سمائي - مسيح گور پرسادي حاسي
ھبھ اَنحد سوُر[8] اَميتارا - تَبھ دبڪ[9] حلي چدچارا[10]
گور پرسادي حاليا - جَسن لسامسا سهج سمانا۔
راڳ سورٺ، پگمبر نامديو، شبد (١)

(٢٤) پنس[11] نانڪ پرم پَت کُوِلي - گور پرسادي جانا
ساچي لنو لاگي ھيج پتر - ستگرو سٹُ من مانيا۔
راڳ ڌناسري، محلا لبھا، شبد (٩)

(٢٥) ھوُ ميج پنڙ گئي سڪ پاپا - آروگٽُ[12] پٽي سربرا
گور پرسادي برھمُ بَچاليا - نانڪ گٹي گُھبرا۔
راڳ سوُھي، محلا چوٿان، چھنت (٢)١

(٢٦) اڪٹ[13] سيحيج ھر پرپوَ رام راجما[14] - گور ڏسي ھر ميلنيج
ميج من لِن پرير بنراگ ھيج رام راجما - گور ميلي ڪربا ڪر ٽيج۔
٦(۴)

(٢٧) گور پوُريج ڪربا ڪري - ڪانا دڪ روگُ
من لن سيتل سُکي پيا - پريب ڌياوَن[15] ھوگُ۔
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٣)

١۔ پرمانما. ٢۔ ڪامناوُن. ٣۔ اِڪاگر. ۴۔ ناس ٿي ويا. ٥۔ ٻاتي ڇڏيو آھي. ٦۔ ڪچن، لڙوي.
٧۔ لنو لڳائي ويو آھيان. ٨۔ ڪامل پرش ٻڌھي اَندر سُوُرج ؟ ڪاڻ ھي روشني ڏسي سگھندو آھي. ٩۔ پساھرين روشني. ١٠۔ جھڪي. ١١۔ پرمالس لسا. ١٢۔ نروير.
١٣۔ ھڪڙي، ساٿي. ١۴۔ ھي رام جا پيارا. ١٥۔ ڌيان ڪرڻ جو لائق يا حقدار آھي.

راڳ گوڙي، محلا پهريون، شبد (٢١)

(١٠) گر پرساد نام من لاڳا - جنم جنم[1] جا سوتا جاڳا
امرت گڻ اُچري پرڀ باڻي - پوري گر جي سُمت پراڻي.

(٥٨)

(١١) من ڪي چنت ڀئي من آسا - ڪري ديا ستگر گڻ[2] تاسا
دک ناٺي سک آءِ سمائي - پڙل نہ ڀڙي جا گر فرمائي[3]
لڇ ڀئي پوري گر ملي - نانڪ نسي جن سقل[5] ٿلي.

راڳ گوڙي، محلا پهريون، وار (١٢)

(١٢) پار برهم پرڀ درشٽي آيا[6] - پورن اگم بسماد
نانڪ رام نام ڌن ڪيتا[7] - پوري گر پرساد.

راڳ آسا، محلا پهريون، شبد (٤٨)

(١٣) ستگر ميرا سدا دئيالا - موهہ دين ڪي[8] راکہ ليتا
کاٽيا روگ مها سک پايا - هر امرت مکہ نام ديتا
اَنڪ پاپ ميري پرهرِيا - بندن ڪاٽي مڪت ڀئي
اَنڌ ڪوپ مها گهور تي - باهن پڪڙ گر ڪاڍ ليئي.

(١٣١)

(١٤) گر پرساد ميري من وسيا - جو مانگي سو پاوءِ ري
نام رنگ اهہ من ترپتانا - بهر نہ ڪتهون ڌاوءِ[8] ري.

راڳ آسا، محلا ليجا، پٽي (١١)

(١٥) پيئي پوجل ڏوبهہ موڙي - مايا وچ غلطان پيا
گر پرسادي ايڪو جاڻي - ايڪ گهڙي مهہ پار پيا.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١٦) همر پوت[9] پيرا تون باپ[10] ميرا - ايڪي ٺاهر[11] ڏها اسيرا
ڪهہ ڪبير جن ايڪو بوجهيا[12] - گر پرسادي مين سڀ ڪڇ سوجهيا.

راڳ گوجري، محلا ليجا، شبد (٤)

(١٧) رام رام سڀ ڪو کهي - ڪهيئي رام نہ هوءِ
گر پرسادي رام من وسي - تان ڦل پاوي ڪوءِ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٨) مرت پئيال[13] اڪاس[14] ڏکايو[15] - گر ستگر ڪرپا ڌاري جيءَ
سو برهم اجوني[16] هئي هوني - گڏت پيتر دبک مراري جيءَ.

---

١. غفلت جي ننڊ مان جاڳيس. ٢. گڻن جو ڀنڊار، خزانو. ٣. دير. ٤. فرمان، حڪم. ٥. قلدانڪ، سرپشت ٿين ٿا. ٦. اشچرج روپ. ٧. گڏ ڪيو آهي. ٨. ڀٽڪيا. ٩. پٽ. ١٠. پتا. ١١. هاڻي اسان ٻنهي جو هڪ هنڌ ساڳيو ٺڪاڻو ٿيو آهي. ١٢. سمجهيو. ١٣. ڌرتي. ١٤. پاتال. ١٥. پرماتما جو سروپ ڏسڻ ۾ آيو آهي. ١٦. پرماتما، جو جوڻين کان ٻاهر آهي.

(٣) گرو سالاڍي سدا سُکدانا ـ ہرٻَ نـاوالٺا سوني
گرو ہوسادي ہُرم ہِدَ ہاہا ـ وَڏي وَڏ ہاڳي هوني
اَن رِدن گڻ گاوِيءِ اِمه ساڄي ـ سچ سَماوِيءِ سوني
ستگور داتا رام نام کا ـ هورُ داتا کرڻي ناهي
جِنهَ داںُ [ديه] پرتاسي ـ سچي نـام سَماڻي
اَن دن هو رِوہا رِد اَنتر ـ سهج سماڌ لڳاهي.
[راڳ ملار، محلا ٽيجا، شبد (۴)]

(۴) گـرو پرسادي[١] من وَسـي ـ مَـل هؤميءِ جاءِ سَماءِ — سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٣١)
جِنهَ اَنَدرِيءِ دِهوڪ ہاليئيءِ[٢] ـ تنهُ گرو گيان اَگيان تهاءِ[٣].
(٥) دوســن پيکَت پئي ہُهيتا[۴] ـ سگل اَڌاري ہاني مِهِتا[٥] — راڳ ماڃهه، محلا ٽيجا، شبد (١٦)
اَگم اَگوچر سوامي اَپيا ـ گرو کرپا لي سچ ڏِہاني هي.
(٦) هؤميءِ مـار مِن وَساٰيا[٧] ـ گرو چرڻي سدا چِت لايـا — راڳ ماڃهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧)١
گرو کرپا لي من تن نرمل ـ نرمل نـام ڌياوَڻيا.
(٧) گرو پرسادي ايکو جاتا[٦] ـ دوُجـا مار مَنُ سچ سماتا — ١٧(٨)
نالِ ايکو نـام وَرتيءِ من اَنتر ـ گرو پرسادي پاوَڻيا.
(٨) گرو پرسادي سچا هر پائي ـ مِن لِن وِڃيءِ[٨] هؤميءِ مَل جائي — ٢۴(٥)
ہيسِ سـو ٺانُ سدا هرگڻ گـاوِيءِ[٩] ـ سچيءِ شبد سماوَڻيا.
(٩) رلنُ پدارٿ گهر[١٠] ي ہاہا ـ پوري ستگور شبد سُڻايـا — ٣١(٧)
گـرو پرسادي مِٽيا اَنڌيارا ـ گهٽ چانڻُ[١١] آپ پڇاڻيا[١٢].

١. کرپا سان. ٢. دوُر کري ٿو. ٣. ڏسندي. ۴. پرک، شڌ. ٥. متر. ٦. پرمالما. ٧. قائ
ڪ و آهــي. ٨. ڌسي لــر. ٩. وهي ٿو. ١٠. پيهجي اَندر، هردي پر. ١١. روشنائي.
١٢ سـاڃاڻ ٻيو.

(۸) ستگر جي ڪرپا.

(۱) ستگرُ هوءِ ديالُ - تہ سرڌا[1] پوريئي
ستگر هوءِ ديال - نہ ڪبهون جهوريئي[2]
ستگر هوءِ ديال - تان دک نہ جاڻيئي
ستگر هوءِ ديال - تان هر رنگُ ماڻيئي
ستگر هوءِ ديال - جم ڪا ڏر ڪيها
ستگر هوءِ ديال - سدهي[3] سک ديها
ستگر هوءِ ديال - نوَ نِڌ پائيئي
ستگر هوءِ ديال - تہ سچ سمائيئي.
[راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (۲۵)]

(۲) گر ڪي چرن هردئي وسائي - مَن چنتت[3] سگلي ڦل پائي
اگن بُجهي سڀ هوويءِ سانت - ڪر ڪرپا گر ڪيني داتِ
نِتاوي[5] ڪءُ گر دينو ٿانُ - نِماني ڪءُ گر ڪيدو مانُ
بندن ڪاٽ سيوڪ[6] ڪر راکي - امرت باڻي رسنا[7] چاکي
وڏي ڀاڳ پوُج گر چرنا - سگل تياگ پائي پرڀ سرنا[4]
گر نانڪ جاڪءُ ڀيا ديالا - سو جن[7] هوُنا سدا نِهالا[8].
[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۰۰)]

---

۱. ڪامنا، منشا. ۲. ڇٽنين بہ ڳرڻ. ۳. هميشہ، سدائين. ۴. گهر جا. ۵. بيگهر، گهر کان ڌڪيل.
۶. داس، شش. ۷. زبان. ۸. خوش، آنند ۾.

(٥) بلهاري گــرو آپڻـــي - سد سد قـــربانـــا
نال لمہ وسرۂ اِڪ کِن[1] ڇِنا[2] - اِهو ڪبجي دانا.

راڳ آســا، محلا پهرين، شبد (١٠،٤)

(٦) هــر ڪي جــن ستگور سنمک پُرکا - ہتھُ[3] ڪرڙُ گرو پاس
هر ڪِرڙی ڪِرم[4] ستگور سرڻائي - ڪر دیا نام پرگاس.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (١) [رهراس]

(٧) امری نيڪ ڀـؤري سوري ستگور - من سون تُمارئ ٻڙي
اَچِيس[5] اِياڻــي پارڪ نــانڪ هر - لر راکھُ ڏار ڪری

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(٨) هــر اَلدلي <u>گيان هين</u> آڪيالي - ڪٺُ ڇــالـــھ مــارگ پنتا
هر اَلدلي ڪٺُ گــرو اَنول[7] دڇجي - جَن نانڪ چَلھ مِلنتا.

راڳ ڌنــاسري، محلا چوٿان، شبد (١)

(٩) ستگور بِکيا[8] دیــھ مـــيءَ - لــؤن سمرت داتاڙ
هؤ ميءِ گرب[9] لِوارٺيءِ - ڪــام ڪرود اُعدڪاڙ.

راڳ ســؤهي، محلا پهريان، وار (١٥) سلــوڪ محلا پهلا،

(١٠) ستگور دیــا ڪــرهُ هر ميلھُ - ميري پريتم پراڻ هر رايا
هر چيري[11] هوء لکھ گور چرٽي - جن هر پرب مارگ پنت دکايا.

راڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١١) <u>مَد ســوُدن جگ جيؤن مادؤ[12] - ميری نــاڪر اَڪـــم اَپاری</u>
اِڪ پنٿُ بيني ڪرڙُ گور آڳيءِ - متن سادؤ[13] چرن پکاري.

راڳ لٽ نـارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (٢)١

(١٢) گور دانا داتارُ هـــيءِ - هٿُ مالڪُ دان گــور پاسِ
چري[14] وِڇنا[15] ميل پرب - ميءِ من لن وڏڙي آس.

راڳ مـــارؤ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٣) ڪرڙُ ہتھُ گور آپني پريتم - هـــو[16] <u>وَر</u> آڻ مِلاويءِ
سُڻ گهَن[17] گهوڙ[18] سيتل من مورا - لال رَتي گڻ گاويءِ.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٤) هــر پارڪ گــور اُگم گسائين - گــور ڪــر ڪرپا پرتپال[19]
بِک پِـؤَل ڏبدي ڪاڍ ليھُ پرب - گور نانڪ پال گپال[20].

راڳ پرياتي، محلا چوٿان، شبد (٢)

---

١. کِڻ. ٢. پَـل. ٣. وينتي. ٤. نند و ڪيئون. ٥. مؤرک. ٦. پاهه، مهر. ٧. بخشيش، آسرو. ٨. بِکيا، دان. ٩. مغرؤري. ١٠. راجا، مالڪ. ١١. داسي. ١٢. پرماتما جي اَستتيءَ جا جدا جدا نالا. ١٣. ڏيان. ١٤. ڪهي مددي ڪسان. ١٥. وچڙيل آهيان. ١٦. پتي پرماتما. ١٧. ميهن. ١٨. گهگهوڙون. ١٩. سنڀال. ٢٠. رکپال.

(٧) ستگورؤءَ اڳيان آرادنائون.

(١) ميري ستگور - اَپني بالڪ راکهہُ لسيلاٰ[1] ڌار
ڏبھ سُمت سدا گڻ گاوان - ميري ناگر اَگر اَپار
پَر ڌن پَر[2] دارا نندا - اِن سڱُ پرِيت لِوا[3]ر
چرن ڪمل شيوي رِد اَنتر-گور پوريءَ ڪي آڌار
گرھ مندر محلا[4] جو ڏِسھ - نا ڪوئي سَنگار[5]
جَب لگ جِيوھ ڪلي[6] ڪال مھِ-نانڪ نام سمار.
[راڱ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٧)]

(٢) ستگور - آيو سرڻ تهاري
مليءَ سؤکہ نام هر سوڀا[7] - چنتا لاهہ هماري. (١٠ر٠)
اَور نہ سؤجهيءَ ڏوجي ٺاهُر[8]-هار پڙيو تهُ ڏناري
ليکا ڇوڏ اَليکيءَ ڇونھ[9] - هم نِرگن ليھُ اَباري
سد بخشند سدا مِهروانا - سڀنا ڏيئُ اَڌاري
نانڪ داس سنت پاڇيءَ[10] پَڙيو-راکہ ليھ اِھ باري[11].
[راڱ توڏي، محلا پنجوان، شبد (٩)]

(٣) ستگور اَڳيءَ اَرداس ڪر - ساڄن[12] ڏيئہ مِلاءِ — سري راڱ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥) ٣
ساڄن مليئي سکہ پاپا - جم ڏؤت مُئي بِکہ کاءِ
ناويءَ اَندر هڱُ وسان - ناءَ وسيءَ مَن آءِ.

(٤) ميري بيدن هر گور پورا[13] جاڻي-هڱُ رھ نہ سَڪا بِن نام وِ ڪاڻي — راڱ ماجهہ، محلا چوٿان، شبد (٣)
ميءَ اَؤکد منتر ڏيجيءَ گور پوري-ميءَ هر هر نام اُڌر[14] بڻي جيئہ.

---

١. قدرت جا ڏِٺي. ٢. اِستري. ٣. ختبر ڪر. ٤. محل. ٥. سنگي ساٿي. ٦. ڪاڄڪہ.
٧. وڏائي. ٨. نِڪاٺو. ٩. بِنا حساب ڪتاب جي. ١٠. تنهنجي پُٺ ورتي اٿم.
١١. هيءَ دفع. ١٢. پرماتما. ١٣. اَچارڻ، جهڻ. ١٤. تَري پار پوان.

چمڪي ۽ سائين سمڪ لئي. آندر ۾ ني آهي، اهو اُور محل، مير محل، اگر ديس ٻـا
آدي آنيڻ ديس، جتي سڪور سهڙائي سکهي لو، طائوسي لخت ني وهاري سکهي لو ؛
رؤحالي راج قائر ڪرالي سکهي لو. جڏهين اهو مڙد ملاح ملندو لڏهين ٻيڙو ڪير لـــي
لڳيندو، سکن جو ساٿ لهندو، آصاي وطن اڳيان ايندو، وڇوڙي جو وهم ويندو ؛ وصـل
جو واجو وڄندو.

اهن لئي وڃي ٿو. اهڙي سڪ جو جڏهن سڦلو ٿئي ٿو، لوڪ پرلوڪ سڦلو ٿئي ٿو، ڏسوين دوار ۾ واسو ٿئي ٿو. هو گرهست ۾ اداس آهي، آس ۾ نراس آهي، حال ۾ نهال آهي، من مدد ۾ مگن آهي ۽ نج ٿاءِ ۾ رهواسي آهي. ڌنُ آهن اهڙا سڪ، جن ستگور جي سهاري سان، مانيٺي مهتا سان ۽ امرت ٻاڻيءَ سان، ڀوڄل پار ڪيو آهي، ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ داخلا ورتي آهي ۽ ڦيرڙال آتما کي ورتي وڃي پرم آتما سان ملايو آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) گور گيان انجن سچ نيتري پايا - انتر چانڻ اگيان انڌير گنوايا   راڳ ماجهه، محلا
جوتي جوت ملي من مانيا - هر در سوڀا پاوڻيا. پنا، اسٽپدي (٣) ٢٤

(٢) هؤمي گور ڪولي ٻرڪت هولي - چوڪي سوڪ سنتاپي   راڳ ٻڪاري، محلا
جوتي اندر جوت سماڻي - آپ پڇاڻا آپي. پنا، ڇنت (٤) ٣

اي پيارا، ستگور جي ضرورت ظاهر آهي، سندس ملاقات ممڪن آهي ۽ سندس سکيا سکڻائڪ آهي. اڄي رهيا تنهنجا انت ۽ لائق. جي انجي، سي اوڏو آهن ته به ڏور آهن. وشواس وک ته وشال ٿين، نيڻهن لباهه ته نزديڪ ٿين، خودي مٽاءِ ته خوشحال ٿين، مڃتا ۾ هل ته مرادوند ٿين، شيوا ڪر ته سڦل ٿين، نام جپ ته نهال ٿين ۽ پريت ڏي ته پار پهچين. ٽهليو لئي ٽهل ڪر ته ٽول لهين. شيوڪ جي شيوا شمار ٿئي ٿي ۽ ثابت پئي، اڻ ڳڻيا امر ڦل اٿي ٿي، جن ڪاڏي پڇاڻا، شيوڪ، ستگور ۽ ايشور جا الڳ ڌرقا ۽ ڦسرا سڀ ڦسرار ٿين ٿا. اهو اڙغي اسرار رڳو ستگور معرفت ڏسي سگهجي ٿو، بشرطيڪ شيوڪ صدق جي سرائيءَ سان، سڪ جو سرمون پائي ته اکيون عين عشق جي اُچ لئي اچي اڙجن، ته سهڻي سپرينءَ کي سدائين سامهون ساڪيائي ڏسن ۽ اُئيءَ کهون وهن.

پر اي پيارا، تون ته مٿو ٽيڪين ته مطلب جي پاونا سان، جي ڪا ٽڪ پيتا رکين ته مراد جي پاونا سان ۽ جي پلؤ پائين ته به پر ورتيءَ جي پاونا سان. اهي سڀ پاوناؤن اڄاڻون، اشڌ، اَسب ۽ اَسنمت آهن. اهي پاوناؤن پلائين ليون، پوائين ليؤن، پرلڪائين ليون، پرڳماؤن پرچائين ليؤن ۽ پاوانيون ڪائين ليؤن. سوچين سڪ ٿو پر بوکين اُڪ ٿو ته ٽلهين لڙڪ ٿو. جي چاهين ته سچو سک پائي پوي ته پاوناؤن بدلائي، سچاؤن، شڌ، سمي ۽ سنتوشي ڪر، جو لوڪن ڪؤن لاڙو ڪجي، ڦرٽن ڪان فارغ ٿجي، پکوان جو پؤ جاڳي، پالي ۾ پيل رهجي، ستگور جي سچائپ ٿئي ۽ ستگور لاءِ صدق ۽ سڪ وڌي ته ساڏا ناسڦل ٿئي، دليءَ اندر دلبر جو ديدار ملي ۽ اُڙِ نظر ۾ ٿي نهال رهجي. ٿوڻ ڪري، اي پيارا، جاڳي ڪر جڳ سان جيئندي جدائي، ته مڃجي مدائي، جاڳي مدائي ۽ قرب واذاني. ائين پاوناؤن بدلاءِ ته جيون بدلجي، قسمت ڦٽجي، اڙغي آڪاس مان لـــار وکــڙ

ڪوني آهِ ڪوني آهِ ملاويءِ - ميرا ستگرو ، ٻِيرا رامُ
هڪُ من لن هڪُ من لن ڏيرا - بس ڪاٽِ سرٻسرا رامُ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چئس (٣)١

صدق ۽ سک جي سوغات جو ماهه يا مورت آهي قل، منو قل، امرت قل. انهيءَ قل جو اظهار، ماحبن لاثاني لفظن ۾ ڪيو آهي. سک، ستگور جي شرڻ ڪري ۽ وچن ڪمائي اڏجي ٿو، آسون اميدون پورا حال ڪري ٿو، مهان مالڪو ملهه ماڻي ٿو ۽ سچو سک حاصل ڪري ٿو. گرو مت جي مالڌاڻيءَ سان، من مجهان مڪڙ ولوڙي ڪيڏي ٿو. رستي اڪو الس، جتي آهي ڪي ڪين. جگ سان ٽوڙي، جگديش سان جوڙي ٿو. سوءِ جگديش جڳت ۾ ۽ جڳت جگديش ۾ ڏسي ٿو. پرت جو پيالو پي، ليهن جو نشو چاڻاني ٿو. اٿئي پهر، آهو امڱ اکين ۾ آلس ۾ نه نه پرڪاريءَ ۾ پرهوش آهي. دم دم ۾ ماري، وشواس جي وشرام ۾ وِيٺو آهي. پهنجو ناڻ چڏي، ڏيهه وديهه ليو آهي. سدا سياءَ ۽ سيڌوم جي سماڌيءَ ۾ رهي ٿو. زبان هلائڻ ٻنا، اُجها جاپ جپي ٿو. هاڻي اهي ڪرم ڪماني ٿو جو ٻيو ڪي ڪري نه سگهيس. ڪرم اڪرم پنهنجي ناڻ ۾ ملائي، سن سماڌيءَ ۾ جيون گذاري ٿو. سنساري ڌنڌوان ۾ آهي پر ڌنڌوان ۾ لڳاءُ ڪونه اٿس.

سو سکيءَ جي واپار جي ڏي وٺ ۾ سک ڪاٺي سگهو لئي ٿو ۽ ڪاٺي ورسجي ٿو. دکن جي نه ٿيندي ٿو. ڇا ٿو ڦرائي؟ سڀ اوکيا: ڪام، ڪروڌ، ڪوڙ، ڪپٽ، ڪبڌيا، لوڀ، لالچ، موهه، ممتا، اهنڪار، ابهرتا، اگيان، اوڌيا، آسا، منسا، ڀياني، ڀرم، اگياني، ڀڳن، لئرچ، لندا، چنتا، چنچلتا، دک، درد، ڏکي، ڏوچت، ڀؤ، ڀرم، ڌاپ، پاپ، سنتاپ، سنسا، وار، ورود، لهر، جلن، وغيره. هاڻي ڦباني ڇا ٿو؟ سڀ ڪئي ۽ سڀ سک: اوجلتا، اپوجهائي، نرملتا، اماڻائي، شيرا، شانتي، شڪر، شرڌا، سولوتا، پورنتا، سمت، سرلي، سچائي، سنتوش، سردشتي، ستسنگ، سنت سنگ، گيان، ڌيان، نام ندان، الڌين، سدڀؤن، وڌ ڀؤن، نبڀاگي، اسرواهي، نمحتاجي، دان، پرمارٿ، ٻياڳ، ويراڳ، موکش، مکتي. اهو آهي سکيءَ جي سودي جو سماچار، جنهن ۾ ڪوڙ جا اثار لڌجن ٿا نه سچ جا ساٿ پرجن ٿا. پرورليءَ جا ٻؤر ٻري ٿي، اورليءَ جا لطارا لروار لين ٿا. هاڻي هُندي جي وڻجار ڌارا، ڪٺن جي گلشن ۾ آهي.

مطلب ته سچو سک، ستگور جي سنگ ۾، انين تو بدلجي جيئن اِن جو وڻ چندن جي وڻ جي سنگ ۾ يا لوهه پارس جي سنگ ۾. اهڙو سک نام جو خزانو پائي، ستگور جي شبد ۾ سُرتي رکي، ولگ ۾ رچي، الکهه جي ڏاڍي لڳائي، من مندر ۾ مالها جپي، پرماتما ۾

(٢) پنچ سنگ گُرو ٿي جڙيا – دوک اُر راگَ ... راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٢)
ودئي پرڪاس پرگٽ ڀيا – نِس ٻاسُر جاڳَ.

سِڪ، رُوحاني راهه جي پهرين پوڙي آهي. صدق مان ئي سِڪ پيدا ٿئي ٿي. سواءِ سِڪ جي، سڀ ساڌن سُڪَٽا آهن. پراڻن جي پڄ ۾، سِڪ وارا نه پير پاڻي سگهندا ۽ نه سر ڏئي شهيد ٿيندا. ڀلا صدق آهي ۽ سِڪ جاڳي ڪانهي، سِر جو سانگو ڪير ڪندا؟ محبتي مشتاق، مرشد جي سِڪ ۾ سِڪي ۽ سُڪي ٿو، وڇوڙي ۾ ورلاپ ڪري ٿو ۽ وصل لاءِ واجهائي ٿو. ملي مشڪي ٿو ۽ وري نه ملي، پيو هردم لُواري ۽ لُڇي ٿو، انتظاريءَ ۽ بيقراريءَ ۾، فڪر ۽ فراق ۾. هو درسن لاءِ ديوانو آهي، آڳيا لاءِ منتظر آهي، سيوا لاءِ شيدا آهي ۽ جند جان ارپڻ لاءِ آتو آهي. راز ڪان، ستگرو شيوڪ سان رُسي ٿو ۽ رمز سان ساڻس رَسي ٿو. اهڙي ستگرو، صدق ۽ سِڪ جون پريکشائون وٺي ٿو.

اِڪ گهڙي نه ملتي تان ڪلجگ هوتا – هُڻِ ڪد ملئيئي پريه تُڌ ڀڳونتا ... راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (١)
مُوهه رئڻ نه وهاوئي نيند نه آوئي – بن ديکئي گُرو درباري جيئُ.

عاجزاڻي، سِڪ آزيون نيزاريون ڪري ٿو ته هي دياڙو ڪرپالو، هي منهنجا سچا ستگرو، مان تنهنجي نالي تان ٻليهار وڃان، تنهنجي درسن تان قربان ٿيان، تنهنجي وچن تان صدقي وڃان. هي منهنجا مِٺا مرشد، شال مان پيو تنهنجو نيڻن سان درسن ڪريان، ڪنن سان مهما ٻُڌي ڪُڏان، مُک سان گڻ ڳائي جهلان ۽ پيرن جي خاڪ سان اشنان ڪري اُجل ٿيان. هي منهنجا پيارا پريتم، شال مان تنهنجي در جي داس ٿيان، تولسي وڇڻر گهمايان، جهلي چڪيان. شال مان تنهنجي حويليءَ ۾ صفائون ڪريان، پاڻي ڀريان، جند هلايان، ڪاوانئيون ڪٽان. شال پيو تنهنجي چاڪري چمان، ادب ڀرڇي نيڻن ۾ نمان، سڪي ساهه ڇڏيان. شال مان تنهنجي گوان جو گولو غلام ٿيان، آڳيا مڃان، قول ڪريان ۽ شبوا ڪمايان. شال منهنجو ڪنڌ، هميشه تنهنجي چرڻن ۾ ۽ پڻ تنهنجي قاصدن جي قدمن ۾ ڪرپل هجي. من کي ڏس ڏئي ۽ مدد ملائي ته ماڻس هولڊ سر جي سٽ ڏيان، عضوي عضوي جي آهُوتي ڏيان ۽ جيءَ جند جي جانبازي لڳايان. شال مان ٻرسات اوڙانگهي، طوفان لتاڙي، درياءَ ٽپي ۽ سمنڊ پار ڪري به، وڃي ملهه مهانگي مرشد سان ملان. پوءِ شال قدمن کي قابو ڪري، قريب رهان ۽ قبول پوان. شال منهنجي سِڪ ثابت ٿئي، شردا ثابت ٿئي ۽ سروپ جي سوجهي ملي ته آتما آزاد ڪرايان.

ستگُرو ۾ صدق ۽ ستگُرو لاءِ سِڪ.

ستگُرو جي سِکيا مڃڻ ۾ قُل.

اڳئين باب جي شروعات ۾، اُهو سمجهايو ويو هو ته جن جو سائينءَ ۾ صدق آهي ۽ جن جو اُن ۾ سان پريم آهي، ان لاءِ وقت جو وهم رهي ٿو. صدق ۽ سڪ لاءِ سدائين مهر جا مينهن وسن ٿا. ساڳيءَ طرح، هتي صاحب اهو سمجهايو آهي ته جن جو ستگرو ۾ صدق آهي ۽ جن کي ستگرو لاءِ سڪ آهي، ان کي ئي ستگرو جي سِکيا جو قُل پرايت ٿئي ٿو. ليمك ته ستگرو ته اُصلمع جو لسل آهي، برهم جو رُوپ آهي ۽ جگديش جي حوس آهي. تنهن ڪري جگياسوءَ کي جڳائي ته ستگرو کي سڃاڻي، سندس سڀاڙو ولي، منهس وشيش وشراس ۽ اُورن پرلسع رکي، جيئن پالڙا جي سفر جو سانماهو ڪري. رُوحاني راهه لاءِ، صدق پهرين پوڙي آهي. صدق شروع ٿئي ته عقل ۽ فهم، دماغ ۽ دليل لئي هينان لتاڙجي وڃن ٿا. شيوڪ جي دل ۾ اهو درڍ ويساهه هئڻ کهرجي ته ستگرو ئي آهي لحرسڪار، معروگيان جو ماهر، رُوحاني راهه جو رهبر، سمرٿ، سرو شڪتيوان، ڪلاون، نام جو خزانو، الله جو آبشار ۽ مهر جو مهراڻ. سڀني لذان، سِڌان ۽ رڌان جو مالڪ آهي. سندس مُول منتر، مقيد ۽ مقبُول آهي، شبد اَٽل آهي، باڻي اڻهل آهي، وچن اُملهه آهي ۽ آکيا مِلي آهي. ستگرو آد هي اَکنڊ ڏياڻي، ڏيهه کي ڏيکاري رهيو آهي. سچا شوڪ، اُها ڏياڻي ڏسي، رُوحاني راهه لي وک مٿان وک وڌائيندا وڃن ٿا.

تنهن ڪري پُوڄا ۽ ڌيان ڪرڻو آهي ته ستگرو جو، گيان وٺڻو آهي ته ستگرو وٽان ۽ کم ڀائڻي آهي ته به ستگرو معرفت. بيا سڀ پراوا پاسا ۽ پاڙ، پاڻيءَ جي ٻڙنڊون مثل آهن، جي پيا پُسائيندا پر پسائيندا مُور ڪونه. ستگرو بيمحتاج، اي اختيار، بيمظهر، بدبو، سڄ جو سيڪار، گناهن جو بخشيندڙ، پاپن کي ناريندڙ ۽ سُکن جو داتار آهي. سندس وڏائيءَ ۽ وصفن جي واکاڻ، ساري سنسار ۾ سمائي آهي. سندس دامن ڪرڻ ميٽي ڪونه سگهندو. پر جنهنجو پُورو ڀاڳ آهي ۽ جنهنجي مستڪ تي اهو ليک لِکيل آهي، تنهن کي ئي ستگرو جي سِکيا جو نصيب ٿئي. اهڙو شيوڪ، ستگرو جا وچن سِڌ ڪري، اکين تي رکي ٿو ۽ سندس پالڻ ڪري، وڃي پار پهچي ٿو. ستگرو مليو، سڀ ڪاج دليون دڪار نه ٿي رهي. من جا مڙيئي مونجهارا مٽجي ٿا وڃن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) بن گور ڪرم نه رلڪيئي - گور ملئي رلڪ چڙاءِ

گور کي بي ياؤ جو رلي - مٿي سڄ سماءِ.

واڳ آسا، محلا ٽيجا،

اشٽپدي (٣)٩

(٥٨) گور مليئي من رهسيئي - جئهُ وُنيءِ ڌرتي سيگارُ
سڀ ڏسيءِ هريئاوَلي - سَرُ ڀَري سُپر تال ۔
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١)

(٥٩) ڏس ناري ميءِ ڪري ڏهاڳن-گور ڪهيا الهه وسهه ٻکائن
لن سبدي وسائل جاءِ - هم گور راکي هر لسو لاءِ ۔
راڳ پريائي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ا

(٦٠) ڪبير ساچا ستگور ميءِ مليا - شبد جو باهيا ايڪُ
لاگت هي ڀُئِه مل گيا - پڙيا ڪليجي ڇيڪُ ۔
سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٥٧)

(٦١) سچا پرپر پيار - گور پوري تي پائيئي
ڪبهوُ نه هوويءِ ڀنگ - نانڪ هر گڻ ڳائيءِ ۔
سلوڪ، محلا چوٿان، (١١)

---

١. موج ۾ اچي ٿو. ٢. ارساٽ پيدا ڪري. ٣. زمين. ٤. سرسبز. ٥. تلاءُ. ٦. الدراون.
٧. وِسين جي باهه. ٨. دوزخ. ٩. باڻ، تير. ١٠. زمين، ڌرتي. ١١. ڇيڪ. ١٢. وِڇون.

(۴۹) لِس دامن جهُ چمڪ چندائڻ ڏيکيءِ -
اَهنس هوس لِسونتر پکيءِ — راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۲)۲۱
الندَ وڏپ اَدوپ سَروپا - گور پوري ڏيکاليا.

(۵۰) ترشنا اوهي اَلتر لِيا - گور اوري لڳي اَوتنا گَئيا[۴]
سُوس شبد وِد اَلتر جاڳي - اَمسڙ هول[۵] هول پيدا هي. — راڳ مارو، محلا پهران، سولهو (۱۳)۳

(۵۱) هڙهي گور ڪوئي پَرڪت هوئي - چوڪي سوڪ سَنتاپي[۶]
هوئي اَلدر هوس سماڻي - آپ اَڇاڻا[۷] آپي. — راڳ لڪاري، محلا پهلا، چدس (۴)۳

(۵۲) گور دِرسُ پاپا اَگيانُ گوايا - اَلتر هوس پرگاسي
جنم مرڻا ڏکه ڪِن مهه پيسي - هر پاپا پربُ اَپاسي[۸]. — راڳ لڪاري، محلا چوٿان، چدس (۱)۴، [پاپو پاو]

(۵۳) سَتگور سَنس ملي سالس پاليٺي -
ڪاڙڪ دک ڪاڻي سب دُور — راڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (۱)
اَلُر هوس پئي پَرتوُلس[۹] - پُرکه اِراهن[۱۰] ڏيکيا حضُور.

(۵۴) آئي آپ آپ هي آپي - سب آپن کيل دِکادا[۱۱]
پاپو نه جاڻي کهي پالنب[۱۲] رِي - پربُ ناڪ گور مِل لاذا. — راڳ سارنگ، محلا پهران، شبد (۶)

(۵۵) اَلدڪوپ مهه داوڪ پَلُو[۱۳] - گور وِدي ڪيئو پَرگاسا
کهه ناڪ دِرسُ اِيکه سک پاپا - سب اوُن هوئي آسا. — (۳۸)

(۵۶) پاهن پڪڙ کي ليبي - گرهه اَلد ڪوپ لسي ماپا
کهه ناڪ گور پدن ڪاڻي - اِڇرس آن مِلايا. — (۷۴)

(۵۷) پشر اِزلڪ[۱۵] ته اوُهي پوُزي[۱۴] - ستگور ديپا دِکاڻي
سهج مليا لب هي سک پاپا - ترشنا شبد اُجهاڻي. — راڳ مسلار، محلا پهلا، اشتپدي (۳)

---

۱. راس. ۲. هلي. ۳. راس ڏيهن. ۴. وچڙيل کي ملاپو آهي. ۵. اَلند روُپي اَمرس جا ڏڪ بري لو. ۶. ڏک درد. ۷. پيهجي سروُپ جي جاڻ پئي. ۸. اَمر. ۹. اَڙي پئي آهي. ۱۰. پرمالما. ۱۱. ڏيکاري لو، ڏسي او. ۱۲. طرپئو. ۱۳. حاصل ڪري سگهجي لو. ۱۴. پرپو. ۱۵ وڇيو، حاضران جڙو. ۱۶. منهجي ڪرڻي مَت.

(۴۱) ستگور مليو نه ترس ڪنهن جاڻيو - رهيءَ رضائي[۲] حڪم پڇاڻيو
حڪم پڇاڻ سچي در واسُ - ڪالُ ٻڪال[۳] شبد ٿئي ناسُ.

راڳ ملار، محلا پهريون، اشٽپدي ۲(۷)

(۴۲) ٽُن واڄي انهد گهورا - من مانيا هر رس سورا
گور پوري سچ سمايا - گور آد پُرک[۱] هر پايا
سڀ ناد بيد گور ٻاڻي - من راتا سارنگ پاڻي
تهه تيرٿ ورت تپ ساري - گور مليا هر نستاري[۴].

راڳ رامڪلي، محلا پهريون، شبد (۱۰)

(۴۳) سڀ لاهِ ٿئي آس پوري - مِلي ستگور پورا
ڀڻونت[۵] نانڪ پرڀ آپ ميلي - ڦِر ناهي دُک وسوڙيا[۶].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، ڇنت (۴)۳

(۴۴) هٿ[۷] مڇهاٺو ميءَ ماڻڪ لڌا - مُلهه نه گهڌا ميءَ ڪوُ ستگور ڏِنا
ڍونڍيد وڃائي[۸] ٿيئا ٿِتا - جنم پدارٿ نانڪ جِتا[۹].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۱۷)

(۴۵) هرگن اوچ نيچ[۱۰] هم گائي - گور ستگور سنگ سکي
جيئن چندن سنگ بسيءَ نم ارڪا[۱۱] - گن چندن کي بسکي[۱۲].

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، شبد (۳)

(۴٦) وڏ ڀاڳي گور درسن پايا - گور مليئي هر پرڀ جاتا[۱۳]
دُرمت مئل گئي سڀ نِڪر[۱۴] - هر امرت هر سر ناتا[۱۵].

راڳ ماليگوڙا، محلا چوٿان، شبد (۲)

(۴۷) گور پرکيءَ پُرک ملاء پرڀ - مل سرتي[۱۶] شرت سماڻي
وڏ ڀاڳي گور شبويا - هر پايا سگهڙ سجاڻي[۱۷].

راڳ مارو، محلا چوٿان، شبد (۵)

(۴۸) ڦوڙو آنڌا[۱۸] پرم ڪا - مهِ پيو پر گاسُ
ڪاٽي بيڙي[۱۹] پگهه لي - گور ڪيني بند خلاص[۲۰].

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱۴)

---

۱. پرماتما. ۲. رضا، ڀاڻو. ۳. موت ۽ جنم جو چڪر. ۴. تاري پار ڪيو. ۵. ڀڳتي ڪري چون ٿا. ۶. ڇڏائون. ۷. پنهنجي اندر. ۸. منهنجو ڀٽڪڻ پورو ٿيو ۽ من ايڪاڳر ٿيو. ۹. کٽيو، سڦل ڪيو. ۱۰. مٿون نيچ. ۱۱. ٻرڪش، وڻ. ۱۲. ٻرانت ڪيا اٿس. ۱۳. ڄاتو، ڄاڻيو. ۱۴. نڪري ويئي. ۱۵. اشنان ڪيو. ۱٦. ٻڌي. ۱۷. سياڻن جو سونهن. ۱۸. انڌو، بيصر. ۱۹. پيرن جون زنجيرون. ۲۰. بندخاني مان آزاد ڪرايو.

(٣٢) ستگرو بدن نرۊ ازاوى - بهۊ نہ گرب مهاري حبۃ
نانک کيان رن برکاہا - هو من وسيا نرلڪاري حبۃ — واڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٨)

(٣٣) گور ساکي التر حاکي - نان چنچل مبھ لبھاگي
گور ساکي کا امٿارا - ليان مٽيا سگل اندارا
گور چراى من لاگا - نان حم ڪا ماوک پاگا
بي وح لريۃ بابا - لسان سهجي کي گهر آيا. — (١٢)

(٣٤) بوب کي اکمت کهاٺي - من اولھ امرمھ ٻاٹي
نانک داس وکاٹي گور بپروي لپي حاٹي. — واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٣٥) گور دکلائي موري - جمھ مرک بۊمھ هي چوري
مولا ليڻي دوراهي - باحيلي آکند ساهي. — واڳ سوريٺ، کبير صاحب، شبد (١٠)

(٣٦) ۊڏ ساکي گهر کوحيا - سايا نام لبداڻ
گور ارۊي وبکاليا - سرب آلسر رام بهاڻ. — واڳ سوهي، محلا ليها، اشٽپدي (٣)٤

(٣٧) هو نام جمھ لائي گور ميل ملائي - مدۊ نا وتا هو نالي
سکدانا بابا موهن ڇکايا - اَن دن نام سمالي. — واڳ، سوهي، محلا ليها، چمھ (٣)٥

(٣٨) گور سدو موهن ٻاہ کري - هو ٻوبر باٹي من مارسا
ميري هودي سڌ بڌ ومو کئي - من آسا جمھ وسارنا. — واڳ سوهي، محلا چوٿان، چمھ (٤)٥

(٣٩) هڠ ڦرۃ اداسي مي اک رن دساسا - لرمولک هيرا مليع نہ ابابا
هو ڪا مندو لِس مهہ لعل - گور کوليا ٻوۃدا ديک بڻي لهال. — واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١)

(٤٠) لرش اکهي ممتا گئي - نالي بيع پوما
ليمہ بالي آلند بيا - گور کيبي ڏوما. — (٥٥)

---

١. آزاد کري ڇڏيو. ٢. جمھ مرڻ جي چکر کان ڇوٽڪارو مليو. ٣. پرماتما. ٤. ابد بش سکيا. ٥. ووشني، پرکاش. ٦. گيان. ٧. سمد، مهاپرش. ٨. نالي، سؤلکهو. ٩. هرڻ. ١ بند کيا. ١١. لوک لڄا، سساري وهنوار. ١٢. اميدون، آسرا. ١٣. ڪٽي ٤، ١٤. کر ٻڌائي ١٥. کوششون، آدرن. ١٦. ٻهيجي من ٥. ١٧. ناس لپي ويا. ١٨. نان٤، لڪائو. ١٩ ڏوم جو ماوک ڏيکاريو.

(٢٣) ڪيپ نباهي ٻهڻ لاءِ[2] - گهر آئي پتوَنت[3]
ڪرا[4] دلاسا گور ديا - آءِ مِلــــي يڳونت.

راڳ، گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري (٥٣)

(٢٤) جئي ڏنا ميرا سنگور ياؤ ڪر - تن ڪي سڀ پاپ گنوائي
هر دکـه ني مکه اوُجلــي - ٻـهُــ سوڀـــا پـــائـــي
جَن نانڪ منگي ڌوڙ تن - جو گور ڪي سِکه ميري ڀائي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٨)

(٢٥) لِس ڏِٺا پُوري سنگوُروُ - هر ڏن سچ اڪـتُ
سڀ اَنديشي[5] مِٽ گئي - جر ڪا پــؤ چُتُ.

(٢٩)

(٢٦) اَنڪ[6] پاپ ميري پَر هُريا[7] - بدن ڪاٽي مڪت پــئــي
اند ڪوُپ مها گهور تي - ٻانهن پڪڙ گـرر ڪاڍلــيئي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٤٨)

(٢٧) ستگور مليئي آپُ[8] گيا - ترِپَوُتا[9] سرجهي هونـي
نرمل جوت پسر[10] رهي - جوتي جــوت ملائـي.

راڳــ آسا، مــحلا تيجا، اشٽپدي ٤(٥)

(٢٨) هر نيچ مَتي اَت[11] اَيماني - دوُجــي پــاؤ وڪارَ
گور پارسَ مليئي ڪنچن[12] هوئي - نرمل جوت اَپـارَ.

٩(٢)

(٢٩) ستگور مليئي من سَنتوکيئي[13] - تان ڦر ترشنا پوُک نه هوءِ
نــام نــدانُ پــانــا - پَـر گُهــر[14] جــاءِ نــه کـــوءِ.

راڳ گوجري، محلا تيجا، شبد (٧)

(٣٠) پُر[15] پُر ڪرتي سڀ جَگ ڦري - ميري پياس نـه جـاءِ
نانڪ ستگور مليئي ميري پياس گئي - پِـــر[15] پايا گهر[16] آءِ.

راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار(٣)، سلوڪ محلا تيجا

(٣١) جِـن ڪئُ ستگور ڀيٽيا - سي هــر ڪِيرت سـدا ڪماءِ
اَچِيتُ هر نام تن ڪي مــن وسيا - سچــي شبد سمــاءِ
ڪُل[17] اُڌارهــ آپــڻا - مــوکــ[18] پدوي آپـــي پــاءِ
پار برهم تن ڪئُ سنتشتُ[19] ڀيا - جو گور چرني جَــن پاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا تيجا

١. مسافري ٢. نفعو. ٣. عزت سان. ٤. سکدانڪ اُپديش. ٥. پــرر، سدا. ٦. ڪئين. ٧. متائيا. ٨. اهم ياؤ. ٩. تيئي لوڪ. ١٠. جلي رهي آهي، پکڙجي رهي آهي. ١١. اَتي، تمام. ١٢. سون. ١٣. شانت ٿي اچي ٿو. ١٤. غلط جڳهه تي. ١٥. پرماتما. ١٦. پنهنجي اَندر. ١٧. ڪٽنب، آکهه. ١٨. موکش، مڪتي. ١٩. راضي ٿي پون.

(١٥) گرو ملیئي – مِل آنڪ سمايا
ڪر ڪرپا – گهر محل ڏکايا
ناناڪ – هؤ مِيُ مـار ملايا.
راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٦) گرو مليئي سب مِيه ٺِڏ هوه – من لـوبل وسيچ سبع سوه
ساچُ وسيئي ساچي سب ڪار – اُلر ڪرڻي شبد بيچار.
راڳ گوڙي، محلا ليحا، شبد (١)

(١٧) گرو ستگرو دائي ڀسٽ ٺاٺا – هر ملپا آه پسرب مـوري،
اُن دن اُلله پيا وڏ ڀاڳي – سب آس پڃي جـن ڪيري.
راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٣٠)

(١٨) چرڻ ريڻ گرو ڪي مک لاڳي – اُهبڌ بِن نگل تسياڳي.
گرو ڪا شبد لڳو من ميٺا – پاربرهم تاکي موهه ڏيسا.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣٨)

(١٩) اُلله پئي گرو ملپ ڪرپال – ڪو ڪرپا ڪاٽيِ جـم جال
ڪهه ناناڪ گـرو پـورا پايا – تائي اهڙ ڏ وياپـي مايا.
(٥٣)

(٢٠) ڪاٽ جيـوڙي ڪيـئو داسرو – سـتن ٽـهلاپـو
ايڪ نام ڪو ٿيئو ٺڙ جاري – مرڪٽ اُجرج گوره ڏکاپـو
پير پرگاس سرب اُجياارا – گـرو گيـان مهه پرگٽايو
اُمرت نام پيئو من تسرپتيا – اُنڀـي ٺـهراپـو.
(١٣٦)

(٢١) ڪر ڪرپا جڏ ستگرو مليو – مـن مدر مهه دليڪ جلـيو
جيت هار ڪي سرجهي ڪري – تڏ اس گهر ڪي قيمت پڙي.
راڳ گـوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧)

(٢٢) گرو ڪاپرٺا پسار – موهه ڪڙياڙيا
مِيُ جيتيو جنم اُپار – ٺهـڙ ڏ هاريسا
مـيُ پايو سرب ننڌان – اُڪٿ ڪٿاريا
هر درگهه سوڀاولب – باهن ڪـڍاريا.
(١٣)

١. پرمالما. ٢. ڪرپالؤ. ٣. سچي راهه. ٤. رائم. ٥. جيء. ٦. ڪمس، اُعتڪار. ٧. جاري.
٨. موهه جي ڏوري. ٩. شيرا پر لڳايو. ١٠. لويئ، ٻڌيو. ١١. ڏيئو، چراغ. ١٢. سوڀ، ڪٽ. ١٣. سمجهه. ١٤. قدر. ١٥. پاهن ڏيئي. ١٦ ڪؤهه مان. ١٧. سرپياوان. ١٨. پيڌيو ٿي وهندس.

گر نڌان[1] رِد پِيتر وَسيا - تان دُوکه پرم پَڻَ ڀاڳا
ٻئي برابر وست اَگوچر - رام نامِ رنگ لاڳا
چِنت اَچِنتا[2] سوچ اَسوچا[3] - سوگ لوڀ موهه ٿاڪا
هؤمي روگ مِٽي ڪرپا ٿي - جم تي پيا ٻباڪا[5]
گر ڪي ٽهل گرو ڪي سيوا - گر ڪي آگيا ڀائي[6]
ڪهه نانڪ جِن جم تي[7] ڪاڍي - تِس گر ڪيءُ قرباني.

[راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (۴)]

١٠) گُر مليئي نام پائيئي - چُوڪي موهه پياس[8]
هر سيتي من رو رهيا - گهر هي ماهِ اُداس[9].
(سري راڳ، محلا پهريان، شبد (١))

١١) مِل ستگر سڀ دک گيا - هر سک وَسيا من آءِ
اَنتر جوت پرگاسيا - اِڪس سُءِ لِوَ لاءِ.
(سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١١))

١٢) ستگور مليئي اُلٽي ڀئي[10] - نو نِڌ کرچئ کاءِ
اَٺارهه سِڌي پِڇيءِ لڳيا ڦرن - نِج گهر وَسيءِ نِج ٿاءِ
اَنهد ڌني[11] سد وَجدي - اُنمن[12] هر لِوَ لاءِ
نانڪ هر ڀڳت تنان ڪيءُ من وَسيءِ - جن مستڪ لکيا ڌُر ڀاءِ[13]
(سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢١))

١٣) جاڪئه کوجهه[14] سرب اُپائي - وَڏڀاڳي درسن ڪو ورلا پائي
اوچ اپار اَگوچر ٿانا[15] - اوهُ محل[15] گرو ديکائي جِيئُ.
(راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٦))

١٤) گور گيان اَنجن[16] سچ نيتري پايا - اَنتر چانڻ اگيان اَنڌار گنوايا.
جوتي جوت[17] ملي من مانيا[18] - هر دَر[15] سوڀيا پاوڻيا.
(راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣) ٢۴)

... پرماتما. ٢. چِنتائُون دُور ٿي وِيُون. ٣. ويچار ختم ٿي ويا. ۴. دک. ٥. ... وَٽي ٿي، قبول ڪئي. ٧. جنهن مرڻ کان ڇوٽڪارو ملِيو. ٨. اُڃ. ٩. ورڪت. ... من جي ورتي بدلجي وئي. ١١. شبد جو سُر. ١٢. تُريا اَوسٿا. ١٣. مدد ڪيائين. ... ڳولها ڪجي ٿي. ١٥. پرماتما جو آستان. ١٦. سرمو. ١٧. جيوَ جي جوت، پرماتما جي ... ۾ گڏجي وئي. ١٨. پتيجو پيدا ٿيو.

ڏاڙهه ٽمبيا ستگر ملپئي - ڏسوا ڏنار پساسا
تيي اُمرت پرس سهج ڌن ابڙي - جيمپشند ڌگت تم رهانا
تيه اَنيڪ واڻي سدا اَناحد هيچ - سچي رهيا سمائي
اِڪ کهي نانڪ ستگر ملپئي - ڏاڙهه ٽمبا نج گهر وسيا آئي.
[راڳ آسا، محلا تيجا، چت (۴)۲]

(٨) مِرتڪ ڪهه پاپو تسن سامّا - پڙهه آن مسلانيسا
پهڙن اِرنت مُکد پئي سرڙلي - هسر ناما مکر گاپا
پڙ وي کور کي ديک ڙڏالي - تاڪي ڀيمس ڪوڻا نه جالي. (١٠،١)
دڙڪ سوک کا ناهمو ڏيرا - اَسد مڪگل پِراما
مس پالچمّ ڦل مِلي اَهِتا - پڙن هولسي ڪاما
اِيهان سک آڪي مک اڙحل - مِت تئي آوڻ جاٽسي
اِرپهه پئي هردي ام وَسيا - آاهي ستگر ڪي من پاٽي
اڙلس بسيسِ هر ڪئا گاويي - دڙک درد پسرم ياگا
کهه نانڪ ناکي پڙُ ڪرما - جاڪا کرر چراي من لاگا.
[راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)]

(٩) حسب لي دوسن پيئي ساڌوُ - اَلي دِاس اوِه آلي
مَها اَلد سدا کر ڪيرتن - پُرک پِسڏاليا پالسي
اَپ موهِ - رام حسو من گاپو
پيو پرگاس سدا سک مِن مهه - ستگر پڙرا پساسو. (١٠،١)

---

١. گيان. ٢. مڙدا. ٣. ساهس. ۴. وجڙپل. ٥. بڌ پران. ٦. آستان. ٧. گهرپا. ٨. اوچسر.
٩. چين لوک پر. ١٠. پرلوک پر. ١١. پسدپيا. ١٢. پڙن. ١٣. سمس وڙپي گ-وروُ.
١۴. سنا، سپاپا. ١٥. پرمالما. ١٦. مهما، گڻ.

(٥) هيري هيرا[1] بيڌ[2] ٻون منُ - سهجي رهيا سمائي
سڪل جوت لن هيري بيڌي - ستگور اهڙي ميم پائي
هر ڪي ڪٿا اناهد[3] باڻي - هنس هُئي[4] هيرا ليھ پڇاڻي. (١٠،٠)
ڪهه ڪبير هيرا اس[5] ڏٺيو - جڳ مهه رها سمائي
گُپتا[6] هيرا پرگٽ[7] ڀيو - جب گور گُر[8] ديئا ڏکائي.

[راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣١)]

(٦) ڏڱهِ[9] نہ ڏولا[10] تڙو[11] لڳ[12] - جھ من ڪي ڀرما
پرم ڪالي گور آپڻي - ڀاڳي بسراما
اوء بڪادي[13] ڏوکيا[14] - تي گور لي هوٺي[15]
هم چوٺي اب اونا تي - اوء هم لي چوٺي. (١٠،٠)
ميرا تيرا جانتا - تبھي لسي بندا[16]
گور ڪالي اگيانتا - اب ڇُٽڪي قندا[17]
جب لگ حڪم نہ بُوجهتا - تبهي لڳ ڏکيئا
گور مل حڪم پڇاڻيا - تبهي لسي سکيئا
نا ڪو دشمن ڏوکيا - ناهي ڪو مندا
گور ڪي شيوا شيوڪو - نانڪ خصمي[18] بندا[19].

[راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٩)]

(٧) ستگور مليئي ڏاوڻ[20] لميا[2] - ابج گهر وَسيا[1] آلي
نام وِهاجي[21] نام لئي - نام رهي سمائي

---

١. جنڏهين انسان جي سُرتي پرماتما سان ٻڌجي ٿي. ٢. چنچل من. ٣. بي انت.
٤. جيڪي ٻڌڻ سمجهڻ ۾ نہ هُوندا. ٥. اهڙو. ٦. ڳجهو. ٧. روشن، ظاهر. ٨. سچي راهبر.
٩. ڏڱو، الٽو رستو. ١٠. هلان ٿو. ١١. ليستاء. ١٢. جيستاء. ١٣. وڪار. ١٤. دک ڏيندڙ.
١٥. جيتجي وڃا. ١٦. بڌن. ١٧. ڦاسيون. ١٨. پرماتما جو. ١٩. بندو، داس. ٢٠. ابڪارو
جو. ٢١. خريد ڪري ٿو، ولي ٿو.

لالي ڀڙڪ ٻرش سڀ لائي - چتا سگل ٻاري
ڪَرَ مستڪ گور ٻڙري ڏري - مَن جهتو جگ ساري
ٻريت اڳهاءُ رهي رد انتر - ڏولن لي آپ چوڪي
اڪت ڌرالسا سنگوُر ديئا - لوٽ لهي ري موڪي
اُچرج ايڪ سُعه ري پائي - گرر آنسي ٻوجه نهاني
لاهه ڏا ناڪر هنُ پيئو - لهٌ ٻسري لاس براني
ڪهير لر هاني اهُ اچيڙ - سر هابي جس چاکيا
که نانڪ سچ پئي ٻکاسا - گرر نڌاُن ردئ اپج راکها.
[راگ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٦١)]

(۴) اماوس آتم سکي پئي - سنتوک ديئا گرر ديو
مَن تَن سيتل سانت سهج - لاگا پريڀ ڪي سيو
ٽوٽي بندن بهُ وڪار - سڦل پوُرن تاڪي ڪامُ
ڏرمت مٽي هوُمي ڇٽي - سمرت هر ڪر نامُ
سرن گهي پار برهم ڪي - مٽيا آواگونُ
آپ تريا ڪٽمب سُ - گسچا گوبند پريڀ رؤن
هر ڪي ٽهل ڪماوڻي - جپيئي پريڀ کا نامُ
گرر پوري تي پيايا - نانڪ سک بسرامُ.
[راگ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (١٥)]

---

١. ڪامناڻون. ٢. ڀمڪ. ٣. پوري لي. ۴. پتڪي. ٥. ختم لي وڃي. ٦. عجب هي ڳالهه.
٧. اکيان هي اُڏ. ٨. ننڊا، ڪيلا. ٩. اچرج. ١٠. ٻهڪي. ١١. خزانو. ١٢. سنتوش، شانتي.
١٣. سوُلائيءَ سان. ١۴. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٥. حاب ڪري. ١٦. آنند.

ستگوُر جي مِلڻ مان ڦَل.

(۱) ستگوُر ڪِمُ ڀلي جاڻيئي - جِت مليئي پَرم[1] گُت پائيئي
سو نَر[2] مَن[3] جَڻ[4] لوچدي[5] - سو ستگور دِيتا ٻُجهاءِ جيئُ[6]
ستگور مليئي ڦَل پايا - جِن وچهُ اَهنڪُرڻ[7] چُڪايا
دُرمت[8] ڪا دڪ ڪَٽيا - ڀاڳ ٻِٺا مستڪِ آءِ جيئُ
ستگور مليا جاڻيئي - جِت مليئي نام وَکاڻيئي
ستگور ٻاجهُ[9] نہ پاٻو - سڀ ٿَڪي ڪرم ڪماءِ جيئُ
جِن ستگور سُئُ چِت لايا - تِني دوُجا[10] ڀاءُ چُڪايا
نِرمل جوت تِن پِراڻيئا - اوءِ چلي جنم سُوار[11] جيئُ.

[سري راڳ، محلا پهلا، گهر ٽيجا، اشٽپدي (۱)]

(۲) هر ڪي سنت سُٺهُ جَن ڀائي - هر ستگور ڪي اِڪ ساکي[12]
جِس دَر ڀاڳ هوويءِ مُک مستڪ - تِن جَن ليءِ هرديءِ راکي
هر اَمرت ڪَٿا سِرِيشٽ اُتم - گور ٻچني سهجي چاکي
تَهه ڀيا پرگاسُ مِٽيا اَنڌيارا - جِمُ سوُرج رَيڻ[13] کِراکي[14]
اَدِسٽ اَگوچر اَلک نِرنجن - سو ديکيا گُرومکِ[15] آکي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۱۲)]

(۳) پايا[16] لعل رتن - مَنِ پايا
تَن سيتل مَن سيتل ٿِيا - ستگور شبد سَمايا. (۱۰ ر۰)

---

۱. موکش، مُڪتي. ۲. ديوتائون. ۳. اِنسان. ۴. مُنِي رشي. ۵. شيوڪ. ۶. چاهين ٿا. ۷. اَهم ڀاوُ. ۸. کُمت. ۹. ٻنا، کانسواءِ. ۱۰. دُئيت، ٻيائپي. ۱۱. سڌل. ۱۲. ٻکيا، اُپديش. ۱۳. رات. ۱۴. ختم ڪري ٿو ڇڏي. ۱۵. گورو ءِ معرفت. ۱۶. لال رتن اَملهه هيرو.

(٢٠) اُليڪ جنم پاپ ڪرَ يوءِ - ڇُٽي نهُ سرنا ڪُٽ آلسي
دبا ڪرهُ رکہ ليوهُ هو جيڻُ - هر لاڳهہ ستگور پائي. — راڳ اسڪاري، محلا چوٿان، ڇنت (٣)١

(٢١) گور ڪي باڻي وَنهُ[1] وارِيا پائي - گور شبد وَنهُ اِل جائي[2]
گور سالاهي سد آپڻا پائي - گور چرڻي چِت لائي. — راڳ بسنت، محلا لبدا، شبد (١٨)

(٢٢) گور ڪي چرڻ وَنهُ اِل جاءِ[2] - گور ڪي ڪڻ اَنَ[3] دِن گاءِ
گور ڪي ڌُوڙ ڪرهُ اشنان - ساچي درگهہ پائيئي مانُ. — راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (١٩)

---

١. مٿان. ٢. قربان وڃان. ٣. رات ڏينهن.

(١٣) سڄڻ ملي سڄڻا[٢] – جن ستگور نال پيار
مِل پريتم تني ڌيايا – سچي پريم پيار
منهي تي من مانيا – گور ڪئي شبد اپار
اِهه سڄڻ[٣] ملي نه وڇڙهه – جو آپ ميلي ڪرتار.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٤) پاوَ ملووان[٤] مل مل ڌوان – اِهه من تنڪوُ ديسا[٥]
سُڻ[١] ميتا هئُ تيري سرڻائي آيا – پرڀ ملئُ ديهه اپديسا[٦].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(١٥) جَگهڙ جهاڳي مِيههن ورسيءِ – ڀي گور ديکڻ جائي
سمند ساگر هوويءِ بهُ کارا – گور سِکهه لنگهه گور پهه جائي
سب دِنس وڻ ديکئُ گور اپا – وچ اکي گور پير ڌاهي[٧]
انيڪ اپاءِ ڪري گور ڪارڻ – گور پاويءِ سو ناءِ[٨] پائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، اشٽپدي (١)

(١٦) اندر سچا نيههن – لايا پريتم[١] آتمي
تنُ من هوءِ نهال – جان گور ديکان سامهي[٩]
ميءِ ستگور سيتي پرهري[١٠] – ڪئُ گور بن جيوان ماءِ
ميءِ گور پاڻي آڌار[١١] هيءِ – گور پاڻي لاڳي رَهاءِ.

(٢)

(١٧) سُڻ سڄڻ پريتم ميريا – ميءِ ستگور ديهه دکال[١٢]
هئُ تِس ديوان من آپڻا – نت هرديءِ رکان سمال[١٣].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٢)

(١٨) سوءِ سُڻندڙي[١٤] ميرا من تن مؤليا[١٥] – نام جپندڙي لالي[١٦]
پند جُلندڙي[١٧] ميرا اندر ٺنڊا – گور درسن ديکهه نهالي[٥].

(١٧)

(١٩) ڪر ڪرپا جاچڪ[١٨] جن تيري – اِڪ مانگئُ دانُ پياري
ستگور ڪي نت سرڌا لاڳي – موڪئُ هر گور ميل سواري[١٩].

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي(١)٥

---

١. ستگورو. ٢. سک. ٣. ستگور ۽ سک. ٤. مهٽيان، پيرڙون ڌوئان. ٥. ارپن ڪريان.
٦. طوفان. ٧. رکان. ٨. نڪاڻو. ٩. آمهون سامهون. ١٠. پرات، پرڀر. ١١. ٽيڪ، حڪم.
١٢. ڏيکار. ١٣. ياد رکان. ١٤. مهما. ١٥. گد گد ٿيو. ١٦. پيار. ١٧. ستسنگ، ڏاڍهن پند
پندي. ١٨. منگتو. ١٩. سواري، ديه لڳائي.

(۴) هو اماڻي ڏهه ڀوان - ڀوري ستگور داس
نماڻيا گور ماڻ هي - گور ستگور کري شاباس
هڻ گور سالاهه نه رهڻون - هي ميلي هر پرڀ پاس. — سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (۴)

(۵) جس پياري سڻ نيهون - تس آگي مر چلئي
ڌرگ جيوڻ سنسار - تاکي پاڇي جيوڻا. — سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۳)، سلوڪ محلا دوڄا

(۶) اک گهڙي نه ملتي تان ڪلجگ هوتا -
هڻ کد ملئي پريه تد ڀگوتا
موهه رئڻ نه وهاوي نيند نه آوي - ٻن ديکي گور درباري جيءُ. — راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (۱)

(۷) هور سڀ ترپت - ماڻا موهه ڪاچا
ٻس هاء - ڪوڙا ڪچ پاچا
هن ناٺک ترپت - ترپت گور ساچا. — راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۴)

(۸) هو مانهه سچ ٿڪ - ميرا سر تن ونهه تل رولتا
هو سڪ گور ڪار ڪماوهه - هڻ گلر امان ڪا گوليا. — راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۱۹)

(۹) گور سالاهي آپنا - بهه پڙ رنگ سياء
ستگور سيتي من رتا - رکيا ٻڌ ٻتاء. — (۲۳)

(۱۰) لو او ٻساء لکهه گور آهي - آلس رام نهارا
کرم اپار هردي هر روپا - هردي ديک بيچاريا. — راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۱۶)

(۱۱) سچ سچ ميري پرتم پالي - هي ميلهه متر سکدالا
اوهه هيهه کي مري سڀ ٻدن جاڻي - تت ستاوي هر کيتاپانا. — راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۱۲) کوئي آڻ کرتي آڻ ملاوي - ميرا ستگور پورا رام
هڻ من تن هڻ من تن ديرا - تس کاٽ سرپرا رام. — راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، ڇنت (۳)۱

١. ٻون تي کري لي ٻران. ٢. هيلبان ماڻهو جي کي عام طور ماڻ، عرف کانسب ملندي آهي. ٣. ٻاٻچان. ۴. اگر، ٻهر ٻائين. ۵. آجابو، ٺهڪل. ٦. هاڻي. ٧. گدري. ٨. ڪوڙي، بيٺا. ٩. لوئي لي رکئي گهماڻ. ١٠. ٻاهوءَ، داس. ١١. آئيک لوڻن مر. ١٢. ايکاکر کري. ١٣. آلما هي وسياي. ١۴. ستگوروءَ. ١۵. ويڊن، ٻڙا. ١٦. ڳالهيون، ڪٿائون. ١٧. سرپر.

(١٣) سڄڻ[١] ملي سڄڻا[٢] - جن ستگور نال پيار
مِل پريتم تِني ڌيايا - سچي پريم پيار
مَنهي تي من مانيا - گور کي شبد اپار
اِهِ سڄڻ ملي نه وڇڙهه - جو آپِ ميلي ڪرتار.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٤) پاوَ ملوان[٣] مل مل ڌوان - اِهو من تنکو ڏيسا[٥]
سُڻ ميتا[١] هئُ تيري سرڻائي آيا - پربهُ ملئُ ڏيهه اُپديسا[٦].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(١٥) جگهڙ جهاگي مينهن ورسيءِ - ڀي گور ديکڻ جائي
سمند ساگر هوويءِ بهُ کارا - گور سِک لنگهه گور پهه جائي
سڀ ڌنس وئڻ ديکهُ گور اپنا - وچ اُکي گور پير ڌراهي[٧]
انيڪ اپاءِ ڪري گور ڪارڻ - گور پاوئي سو تاءُ[٨] پائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، اشٽپدي (١)

(١٦) اندر سچا نيهن - لايا پريتم[١] آپڻي
تنُ من هوءِ نهال - جان گور ديکان ساهمڻي[٩]
ميءِ ستگور سيتي پِرهڙي[١٠] - ڪئُ گور بن جيوان ماءِ
ميءِ گور باڻي آڌار هيءِ[١١] - گور باڻي لاگ رهاءِ.

(٢)

(١٧) سُڻ سڄڻ پريتم ميريا[١٢] - ميءِ ستگور ڏيهه دکال
هئُ تِس ديوان من آپڻا - نت هردي رکان سمال[١٣].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٢)

(١٨) سوءَ[١٤] سُٺنڊڙي ميرا من تن موليا[١٥] - نام جهنڊڙي لالي[١٦]
پتِ جُلنڊڙي[١٧] ميرا اندر ننديا - گور درسن ديکه نهالي[١٥].

(١٧)

(١٩) ڪر ڪرپا جاچڪ[١٨] جن تيري - اِڪ مانگئُ دانُ پياري
ستگور ڪي نت سرڌا لاگي - موڪئُ هر گور ميل سواري[١٩].

راڳ نٽ نارائڻ، محلا چوٿان، اشٽپدي (١) ٥

---

١. ستگورؤ. ٢. سک. ٣. ستگور ۽ سک. ٤. موهيان، پيڙؤن ڏسان. ٥. اربن ڪريان.
٦. اُپديش ڏوفان. ٧. رکان. ٨. نڪاٿو. ٩. آموؤن سامهؤن. ١٠. پرات، پريم. ١١. وچن، حڪم.
١٢. ڏيکار. ١٣. ياد رکسان. ١٤. مهما. ١٥. گد گد ٿيو. ١٦. پيار. ١٧. ستسنگ ڏانهن بيڏ
ي. ١٨. منگتو. ١٩. شڌاري، ڏيهه لنگهائي.

(۴) هڙءِ اماڻي ڏهه[1] پهران - پورِي ستگور پاس
اماڻيا گورُ ماڻُ هئي[2] - گور ستگور ڪري شاباس
هڻ گور سالاهِ نه رهڻون[3] - سڀ ملي هر بربه پاس.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (۴)

(۵) هس بياري سڻ نمهن - بس آگيءِ[4] مر چلئي
ڏرڳه[5] حڪوڻ سسار - نساڪي ساجي هوٿسا.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۳)، سلوڪ محلا دوڄا

(۶) اڪ گوڙي نه مِلي ٿان ڪاهگ هوتا -
هڙ[6] ڪه ملتي ٻِرِنه اُند ڳوتا
موهه رڳا نه وڃاوي[7] ليند نه آوي - ان دکي گور دواري هڻ.

راڳ ماڃهه، محلا پهوان، شبد (۱)

(۷) هورُ سب بربه - سايا موهه ڪاچا[8]
بس حاء - ڪوڙا ڪچ باچا
حن ناڪ بربه - بربه گور ساچا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۴)

(۸) هر مباهه سچا ڳرڪ - مرا سر لن ونهه ڪل رواڻا[9]
هر سڪه گور ڪار ڪماوهِ - هڻ گُمر[10] اهان ڪا گولبا

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۱۹)

(۹) گور سالاهي آپا - ٻهه[11] ٻد ونگ سياء
ستگور سيتي من رتا - رکيا بلٽ بٽاء[12].

(۲۳)

(۱۰) اوِ او ٻساء لڪڻ گور آهي - آسر[13] رام نهارسا
ڪرڪ ٻچار هردي هو روپا - هردي دبک ٻچاريا.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۱۶)

(۱۱) سڄ سچا ميري پريتم ٻاڀي - سڀ ميله متر[14] سڪداسا
اوهه حيڻ ڪي ميري سب ٻيڻن[15] هاٿي نت سٽاوي هر ڪتا[16]اٿا.

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۱۲) ڪرني آڻ ڪرني آڻ ملاوي - ميرا ستگور اوُرا رام
هڻ من لن هڻ من لن دارا - بس ڪابت سرا[17] رام.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چنت (۳)

---

۱. پرن لي ڪري لي ٻران. ۲. هيڊيان ماٺهڙ حن کي عام طور ماڻ، عرف ڪالــ ملندي آهي. ۳. ٻاپڻان. ۴. اڳر، پهرباڻين. ۵. اجاٻو، نهڻل. ٦. هاٺي. ۷. گدري. ۸. ڪوڙي، بمنا. ۹. لري لي رکـي کهاڻان. ۱۰. ٻاهوڙ، داس. ۱۱. آنيڪ لموُلن مر. ۱۲. ايڪاگر ڪري. ۱۳. آلما حي وسيلي. ۱۴. ستگورو. ۱۵. وِيڏن، ٻڙا. ۱٦. ڳالهيوُن، ڪتاسوُن. ۱۷. سوبر.

(٥) ستگور لاءِ سِڪ.

(١) گور ڪا درسن ديکه ديکه جيوان - گور ڪا چرڻ ڌوءِ ڌوءِ پيوان
گور ڪي ٻاڻِ[١] نت مجن[٢] ڪرڻ - جنم جنم ڪي هؤءِ مَل هرڻ[٣]
تِس گور ڪهُ جهولاوءِ پاکا[٤] - مها اگن تي هاٿ دي راکا
تِس گور ڪيءِ گرهِ[٥] ڀووءِ پاڻي - جس گور تي اکل گت جاڻي
تِس گور ڪيءِ گرهه پيسڻ[٦] نيت - جس پرساد[٧] وڙي سڀ ميت.

[راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٩)]

(٢) اَنتر[٨] گورو آراڌڻا - جهوا[٩] جپ گور ناءِ
نيتري[١٠] ستگور پيکڻا - سروڻي[١١] سنڻا گور ناءِ
ستگور سيتي رتيا - درگهه پائيءِ ٺاءِ
کهه نانڪ ڪرپا ڪري - جس نو ايهه وٿ[١٢] ديءِ
جگ مهه اُتم ڪاڍيئهه[١٣] - ورلي ڪيئي ڪيءِ.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)]

(٣) جِن جگ جيوَن[١٤] اپديسيا - تِس گور ڪهُ هئُ سدا گهماِيا[١٥]
تِس گور ڪهُ هئُ کنيئيءِ[١٥] - جِن مد سؤدن[١٤] هر نام سڻايا
تِس گور ڪهُ هئُ وارڻيءِ[١٥] - جِن هؤءِ رِکه[١٦] سڀ روگ گوايا
تِس ستگور ڪهُ وڏ پُن[١٧] هيءِ - جِن اؤگڻ ڪت گڻي سمجهايا[١٨]
سو ستگور تن ڪهُ ڀيٽيا[١٩] - جِن ڪيءِ مکه[٢٠] مستڪ ڀاڳ لِکه پايا.

[راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٧)]

---

١. ڌوڙ. ٢. اِشنان. ٣. لاهيان، ختا ڪريان. ٤. پکو، وجڻو. ٥. گهر ٻر، جاءِ تي. ٦. اَن پيهان. ٧. ٻاجهه. ٨. من ٻر. ٩. زبان. ١٠. اکيون. ١١. ڪن. ١٢. شيءِ، بخشش. ١٣. ڪوٺيا وڃن ٿا. ١٤. پرماتما. ١٥. ٻلهار وڃان، قربان ٿيان. ١٦. وِش، زهر. ١٧. ٻَچ. ١٨. اُرِجهڻ وڌي آهي. ١٩. مِلي ٿو. ٢٠. اُبر، مٿا.

(٤٢) ستگور آگـــي سِيس پيت ڏيڻُ - جي ستگور ساچي پاوي — واڳ ڏيکاري، محلا چوٿان، چمت (٤)١

آپي ديــا ڪرڻُ پرب دالـــي - نانـــڪ اَلکُ[1] سماوي.

(٤٣) منُ ڪن ڪِن ڀرم پرم ڀڻُ ڏاوي - ڀِل ڳُھر[2] لوي واسا پاليئي — واڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (٦)

گور اَلڪَسُ[3] شبد دارُوُ سِر ڏاريو - گهر مندو آڻ وساليئي.

(٤٤) ڪرمُ هوويُ تان ستگور پالئي - وِڻ ڪرمي پاپا نہ جاء — واڳ ملار، محلا لبحا، اِشتهدي (١)١

ستگور مِلئني ڪنچنُ هـرليئي - جان هرڪي هوء رضاء.

(٤٥) بِن ستگور ڪِنهي نہ پاير - مِن وِاکهُ ڪر پتيئاءُ[4] — ٢(٥)

هر ڪرپالي ستگور پاليئي - پيئي سهج سُباء.

(٤٦) هـر ڀڻُ پاپ ڪيئي آبرادي - گور ڪالي ڪٽمَ ڪٽيمں — واڳ ڪانـڙا، محلا چوٿان، شبد (٥)

هر هر لـــام ڏڀـٽر اُوڪڌُ[5] - جَـن لــالـــڪ پَتـَـ[6] پَـرمُـ[7].

(٤٧) گور ڪي چرڻ - من ماهِ وَسـاء

ڏکـــہ اَليرَا[8] - اَلـــدوهَـــہ جــاء — واڳ پرڀاتي، محـلا لبحا، شبد (٧)

آپـــي ســـاچـــا - اـٽي مـــلاء.

(٤٨) پُوري پـاڳہ گور پاليئي - اَپاء ڪِتي نہ پاپا حاء — واڳ پرڀاتي، محلا لبحا، اشتهدي (٧)٢

ستگور لي سُهج[9] اُبجي - هـــؤمـــي شبد جلاء.

(٤٩) پڻپي[10] پتنڪہ مِرُڳُ[11] پرنڱہ[12] ڪُنچر مين - — واڳ لت ناراڻي، محلا چوٿان، اشتهدي (٢)٦

اِڪ اِندري پڪڙ سنگهاري[13]

پنچ پــوُتــه سَبُلُ[14] هـي ڏوهي - گور ستگور پاپ نواري.

(٥٠) جُوڙُ[15] جهڪَڙُ[16] اوهـــڙَ[17] - وَهـــن لکيسري — سلوڪ، محلا پهلا، (٤)

ســـتــکور سڻ اُلاء - ايڙي ڏُبڻ ناهہ پؤ.

---

١. سروُپ پر. ٢. نج سروُپ، بن اکين حي وچ، ٻليان واري اَک. ٣. ڪُنيو. ٤. پتبرو.
٥. ملر، دوا. ٦. ناپي. ٧. پولر. ٨. اَڪيان. ٩. ڪيان. ١٠. ٻمبِ وڪار. ١١. هَرڻ. ١٢. پوانگرو.
١٣. ناس ڪري لي. ١٤. ٻلوان، پهلوان. ١٥. ڪڪر. ١٦. طوُفان. ١٧. مينهن. ١٨. پُڪاريندي.

(٣٢) پنج[1] سنگ گور تي ڇوٽي - دوکه آر راڳه[2]
ردئي پرگاس پرگٽ پيا - نس[3] ٻاسر[4] جاگهه.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(٣٣) پنگل[5] پربت پار پري - کل[6] چتر پڪيتا[7]
اندلي ترپوڻ[8] سوجهيا - گور ڀيٽ پنيتا.

(٣٧)

(٣٤) نيڌريا[9] ستگور ڌر تيري - ڪر ڪرپا راکهه جن ڪيري
کهه نانڪ تس گور بلهاري - جاڪي سمرن پئج سواري.

راڳ گونڊ محلا پنجوان، اشٽپدي (٨) ١

(٣٥) ڏنڊا ڏاوت[10] رهه گئي - من مهه شبد انند
ڏرجن[11] لي ساجن ڀئي - ڀيٽي گور گووند.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکٽي اونڪار (٣٦)

(٣٦) جسا ستگور سُڻيدا - تسو هي مئي ڏيٺ
وڇڙيا ميلي پربهو - هر درگهه ڪا بسيٺ[12].

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١)

(٣٧) اِڪ دو شيوهه درد و نجاني - اوءِ درگهه پئدي ستگور ڇڏائي
هوميءِ بندن ستگور توڙيءِ - چت چنچل چاڙ[13] نه ديا هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٦) ٨

(٣٨) گور کي دات نه ميٽئي ڪوئي - جس بخشي تس تاري سوئي
جنم مرڻ دکه نيڙ[14] نه آويءِ - من سو پربهه اپر اپارا[15] هي.

١ (١٢

(٣٩) گور تي بوجهيءِ تان در سوجهيءِ - نام وهونا[16] ڪت ڪت لوجهيءِ[17]
ستگور شيوي ڪي وڌيائي - ترشنا بُوک گوائي هي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٣) ١

(٤٠) جو آيا سو سيڪو جاسي - دوجيءِ ڀاءِ باڌا جم ڦاسي
ستگور راکي سي جن اُبري - ساچي ساچ سماني هي.

٤ (١)

(٤١) پرگٽيا سور[18] نس[19] مٽيا انڌيارا - اگيان مٽيا گور رتن اپارا
ستگور گيان رتن[20] اَت ڀاري - ڪرم ملي سک ڀاني هي.

راڳ مارو، محلا چوٿان، سولهو (١٠) ١

---

١. پنج وڪار. ٢. راڳ ۽ ڏيش، پريم ۽ نفرت. ٣. رات. ٤. ڏينهن. ٥. جلدو. ٦. جربت. ٧. گيان ڏني تو. ٨. ٽيئي لوڪ. ٩. نڌڪا. ١٠. پتڪڙ. ١١ دشمن. ١٢. بيٺا نيندڙ، وڪيل. ١٣. وڪارن پاسي وڃڻ. ١٤. ويجهو. ١٥. بيحد نڪئو. ١٦. بسا، ڪانسراء. ١٧. وڙهن پيا. ١٨. سورج. ١٩. رات. ٢٠. اَمولڪ.

(٢٢) پڙهه وچينان پي ماهه - هي ستگور لاگهه ساچي باڻي — راڳ وڏهنس، محلا
ستگور سدا دئيال هسي - اؤگڻ شبد جلائي. — ليکا، چئيس (۴)١

(٢٣) جن کهُ ستگور پيٺيا - سي هر کيرتن سدا کماء — راڳ وڏهنس، محلا،
اُچيس هر نام نه ڪسي من وسيا - سچي شبد سماء. — چوٿان، وار (١٦)،
[سلوڪ محلا ليکا]

(٢٤) چاري ڪُنڊا سوڌيا باڻي - وڻ ستگور ناهي جاء — راڳ سورٺ، محلا
وڏ ڀاڳي گور پايا پائي - هر هر نام ڌياء. — پنجوان، شبد (٢)

(٢٥) سمر سمر گور ستگور اپنا - سگلا دُوک مٽايا — (۴۳)
تاپ روگ گئي گور اچي - من اچي ڦل پايا.

(٢٦) هردئي نام وساهه - گور اپني گوروُ ڌيايهه — (۵٢)
گور پوري سچ کهيا - سر سک سچا لهيا.

(٢٧) گور اپني پاري - جن پُوري پتم سواري — (٦٩)
من چندپا ڦل پايا - پرڀ اپنا سدا ڌيايا.

(٢٨) سَرب سکا ڪا داتا - ستگور تاکي سرڻي پائيئي — (٨٩)
درسن پيکت هوت انندا - دُوک گيا هر گائيئي.

(٢٩) سڀ ڪو آکي اپنا پائي - گور ني پکهيو سو جان — راڳ سورٺ، محلا
جو پڙدي سي اُسري پائي - شبد سچا نشان. — پهلا اشتپديِ (۹)۴

(٣٠) ڪرم ڌرم کچ اپج نه آيو - نه ابچي نرمل ڪرڻي — راڳ ديو گنڌاري،
چاڙ سيانپ سڀم ناٿک - لاگو گور کي چرڻي. — محلا پنجوان، شبد (۹)

(٣١) گور سِک ميت - چلئو گور چالي — راڳ ڌناسري، محلا
جو گور کهي سوئي ڀل مانهُ - هر هر کٿا نرالي. — چوٿان، شبد (۴)

---

١. پتي پرمانما. ٢. وچڙيل. ٣. گولهي ڌلوَن آهن. ۴. تپ. ۵. مرض. ٦. سڪيا ولي لو. ٧. ولو پيو آهي. ٨. پار پئي لو. ٩. الدريس لي قصور. ١٠. ڪٿي پا چئي پتاندڙ. ١١. ناالدپمند. ١٢. خاص، ٿلدالڪ.

(١٢) سَتِّل جنم - هووي پروانُ (٧٠)
گورُ پار برهم - نِڪٽ[1] ڪر جاڻ[2].

(١٣) اَن دِن جپُ گورُ گور نام - تالي سِڌ[3] پئي سگاي ڪامَ (١١٢)
درسنُ ديک سيتلُ من پئي - جنم جنم کي ڪِلوِکه[4] گئي.

(١٤) جا کيمن - گور کي پرتيت[5] — راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)١٥
تِس جن آوي - هر پرڀ چيت.

(١٥) اَؤڌ اَنل لـن تَن ڪو مندر[6] - چهه دَس ناٿُ نهيو — راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٩)
ڪهه ڪبير پؤ ساگر تَن ڪئُ - ميي ستگور اوٽ لهيو.

(١٦) بِن گور ڪوءِ نـه رنگيئي - گور مليئي رنگ چڙاءِ — راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٣)٩
گور کي ڀيي[7] ڀاءِ[8] جو رلي - صفتي[9] سچ سَماءِ.

(١٧) پُورا ستگور پيٽيا - سڦل جنم همارا — ١٤(٣)
نام نوي نِڌ پايا - پري اَکٿ ڀنڊارا.

(١٨) گور سرڻالي جوچ[10] نه ساڪي - دؤس نه سڪي سنتاني — راڳ گوجري، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٣
اَوِکت ناٿَ نرنجن والي - نرڀئُ سئُ لِو لاني.

(١٩) نانڪ ستگور سو ڌنُ سنگهيا[11] - جو جيئن مهِ رهيا سَماءِ — راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (٥)
رنگ لِسي ڪا اگلا[12] - وَنسي[13] چـڙي[14] چـڙاءِ.

(٢٠) اَنسا ستگور سـرني پاني - جِس مستڪ هر لِک پايا — (١٢)
جَن نانڪ بلهاري گور آپڻي وِنهه - جِن پرم پِلا مارگ پايا.

(٢١) ستگور مليي - لـه سَهسا[15] جاني — راڳ گوجري، پنجمه نامديو، شبد (١)
کِس هئُ پوجئُ - دوجا نَدر[16] نه آني.

---

١. نزديڪ. ٢. راڻ. ٣. سِتّل نين تا. ٤. پاپ، گناهه. ٥. ڀروسو، شرڌا. ٦. هي سرير بيٺا ۽ فاني آهي جنهن کي ڪال روُپ چوڌاري وارڙهي وِٺو آهي. ٧. ڀؤ. ٨. پريم. ٩. موما. ١٠. نهارڻ، ڇُهڻ. ١١. عطا ڪيو آهي. ١٢. جسارَ، پيدا. ١٣. سچو سرن. ١٤. ڌُپهون ڌُيهن وڌندو ٿو وڃي. ١٥. ڀرم سنسا. ١٦. نظر پر.

ستگور ميرا سرب برلهائي - ستگور ميرا ميار هرالي
ستگور ميري کي ورڌ بالي - برگٽ پيو هي سڀئي ٽالئي
ستگور ميرا ٿاڪ ٿاڪ لستاڻ - ستگور ميرا گهر ديساڻ
ستگور کي هئ سد بل جايا - برگٽ مارگ جن ڪر دکلايا
جن گور شيرو پس پؤ نه پايو - جن گور شهرو لن دکه نه سنتايو
لساڪ سوڌي ٻموسع ايڪ - بار ارهم گور ناهسي ايهد.

[راڳ پيرڻ، محلا پنجوان، شبد (٢٤)]

(٦) جهان ستگور وس مليو - سي پوري پرک سڌاڻ
گور مل پوحل لنگهيو - دکه بهه بسرواڻ
ناڪ لي مڪ اوجلي - ڏن آيو شبد ايشاڻ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٣)

(٧) پولي لسهي او مليو - جن پورا گور و لسيا
ناڪ پڌا گهر لهان - جيو پرپس نه حم هرا.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٨) ستگور ميرا وڏ سمرٿا - جيئه سنمالي تان سڀ دکه لٿا
چنتا روگ گئي هئ پيڙا - آپ ڪري پرتپال حسئ.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٩) ستگور پچيو پو پوهيـ - امسها ڪرئي سار.
ستگور کولنهه کڙی ڪري - شبد سوار تهـار.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٣)

(١٠) گور کا اچن سدا اٻنامي - گور کي اچن ڪٽي جم ڦاسي
گور کا اچن جيئه کي سنگ - گور کي اچن رچيو رام ڪي رنگ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١١) ستگور درسن اڳن نوارڻ - ستگور ٻيٽس هؤ ميو مساري
ستگور سنگ ناهي من ڏوليو - آموسع باڻي گورمک براجي.

(٣٢)

---

١. سنپال لئي لو. ٢. ڍاهر. ٣. پل. ٤. لو پلن هر. ٥. درپار. ٦. واڙهي. ٧. ستائسي، کشت ڏني. ٨. ڳولهيا ڦراهيا آهن. ٩. ٻمرليؤن. ١٠. لٽاوسع، فرق. ١١. سياڻا. ١٢. ڦؤل ادن ٿا. ١٣. الحد شبد. ١٤. پيدا ٿئي اي. ١٥. جهنڊو. ١٦. الدر اچڻ جسي موڪل. ١٧. مرڻ. ١٨. الدر بر باد ڪرٻان لو. ١٩. ٻناهه وسه. ٢٠. سچو. ٢١. اهچل، قائم دائم. ٢٢. واسنان جي باهه. ٢٣. دؤر ڪئي آهي. ٢٤. چنچل، ڀٽڪندڙ.

گرُ میرا گیان گور ردے دھیانُ - گور گوپال پُرکھ بھگوان
گور کی سرنِ رہئے کر جوڑ[1] - گوروُ بِنا مےَ ناہی ہور
گور بوہتھ[2] تاری بھوَ پار - گور سیوا جم تے چھُٹکار
اَندھکار مہہ گور منترُ اُجارا[3] - گور کے سنگ سگل نستارا[4]
گور پوُرا پائیئے وَڈ بھاگی - گور کی سیوا دوُکھ نہ لاگی
گور کا شبد[5] نہ میٹے کوء - گور نانک نانک ہر سوء۔
[راگ گونڈ، محلا پنجوان، شبد (9)]

(4) ابھے دیکھیٔ گور درسنو - گور چرنی متھا
پچھوی مارگ گور چلدا - پکا قیدی ہتھا
اَکال مُورت ردے دھیاندا - دن رات[6] جپنتا
مَن چڈھیا سگل اَپاتھو[7] - بھرواسے گور سمرتا
گور بخشیا نام ندھانُ - سیو دکھ لتھا
پوگھُ پُنچھ[8] پالیھو - بلے نام اَگتھا[9]
نام دان اِشنان دِرڑ - سدا کرے گور کتھا
سہج[10] پیا پربھ پایا - جم کا بھوَ لتھا۔
[راگ مارُو، محلا پنجوان، وار (20)]

(5) ستگور میرا بیمحتاجُ[11] - ستگور میری سچا ساج
ستگور میرا سبھس کا داتا - ستگور میرا پُرکھ بِدھاتا[12]
گور جیسا نہی کو دیو[13] - جِس مستک بھاگ سو لاگا سیو۔ (ا۰ر۰)

۱. بیو کو۔ ۲. جہاز۔ ۳. روشنائی۔ ۴. تری ہار ہون تا۔ ۵. وچن، سِکیا، حکم۔ ۶. رات۔ ۷. اُہم پاؤ، مان مان۔ ۸. موج کریو۔ ۹. اِی اَنت۔ ۱۰. گیان۔ ۱۱. ناتھ، سیگار۔ ۱۲. قل بخشیندڑ۔ ۱۳. دیوتا۔

(٣) ستگورَ ہر مدتُ.

(١) ستگورُ جِسي ڏِنايا - سي ڪَڙن[1] سَواهَسي[2]
ستگور جسي ڏِنايا - سي لِسربت اَکهاٿي
ستگور جدي ڏِنايا - لِسن جم ڏر ناهي
جِن ڪڻُ هوُنا کرپال هر - سي ستگور پِيَرِي[3] پاهي
لن اَنتُي[4] اڻيُ[5] مُک اُجلي - هر دِرگهِ بِيَندي[6] جاهي.

[سري راڳُ، محلا چوٿان، وار (١۴)]

(٢) لِڏُ[7] سِڏ[8] وِڏ[9] هر هر ميري - جم پدارت گهر گبيري
لاڪ ڪوٽِ خوشيان رنگ راوي - جو گور لاڳا پائي جيئُ
دِرسن پيکتُ پتي هُيتا[10] - سگل اُڌاري پاسي ميتا
اَگم اَگوچر سَرامي اَپنا - گور ڪرپا لي سچ ڏِپائي جيئُ
جا ڪڻُ کوجهِ[11] سرب اپائي[12] - وَڏ ڀاڳي درسن ڪر ورلا پائي
اوُچ اَپار اَگوچر ٿانا - اوهُ محل گوروُ ديکائي جيئُ
گوُر گبير اَمرت نام ليرا - مُکت پيا جِس ردي وَسيرا
گور پرن ڪِن ڪي سگلي ڪاٽي - جَن نانڪ سهج سمائي جيئُ.

[راڳُ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٦)]

(٣) گورُ ميري پوُجا گور گوبند - گور ميرا پار برهم گور ڀگونتُ
گور ميرا ديوَ اَلکُ[13] اَبيوَ - سرب پوُج چرن گور سيو
گور بِن اَوُر ناهي ميُ ٿانُ - اَن دِن جپئُ گوروُ گور نانُ. (١٠ر٠)

---

١. ڪـاٽُو وکن ٿا. ٢. سب الدوارن. ٣. شرن اچن ٿا. ۴. هن لوک ۾. ٥. پرلوک ۾. ٦. عزت ۽ مانُ پائن ٿا. ٧. اڙ لِڏاوُن ٨. اُرڙهن بِدهاوُن. ٩. وِڏاوُن. ١٠. پرلو. ۽ پرلهن ٿا. ١٢. اُپاءُ، طريقا، تجويزوُن. ١٣. بي اَلـڪ، اَپار.

ٿيئي هڪ ٿا ڏسڻ ۾ اچن. اهو ازغيبي اسرار هو جو مالڪ ساڻ اچي ڌڻي ۾ ڌاڳو ڇڙايو هو ۽ من معرفت، مريديءَ ۽ مرشديءَ جا ملاڪڙا مچايا هئا. هيڪر ساڻ سان ساڻ ورائي ڏسان ٿو ته اهو هڪڙوئي هو، خياليءَ جا خيال ڏيکاري رهيو هو. ٻنا رنگ رچائي رهيو هو، ڊويت جي ڌار وجهي رهيو هو ۽ هاڻي اَدويت جو اظهار ڪري رهيو آهي. انهن وحدت جي وهڪ ۾ وهي ڪان پوءِ، مريد موت ڪيئن کائي ۽ مرشد، مرشدي مٿان ڪهڙي هلائي؟ ٿيئي هڪ هئا، هڪ ٿي ويا ۽ اکنڊ آنند ۾ آستت ٿي ويا.

اڪثر طور، سک چاهيندو آهي ته گورو يا ستگورو، ديهه ڌاري ۽ موجود هجي ته سندس چرنن ۾ ويهي، ٽهل ڪري، حال اوري، سکيا پرائي، آشيرواد وٺي ۽ پاس پئجي. جيئن ٻار، ماءُ پيءُ جي سڌيءَ سار سنڀال هيٺ رهي، قلعي قوّاجي ٿو يا شاگرد اُستاد اڳيان ويهي، ابياس ڪري ۽ مشق پچائي، ودّيا يا هنر پرائيندو آهي، تيئن ئي سک ستگوروءَ معرفت، پنهنجون شڪائون ۽ سنديهه دور ڪرائيندو آهي، نصيحتون وٺي عمل ۾ آڻيندو آهي، معيادي آزمائش ۽ ڪسوٽين مان لنگهندو آهي ۽ ٻار ٻار گوروءَ جو رمزون ۽ راز سڃاڻي، پريکشائن مان پاس پئجي، آتمڪ آزادي حاصل ڪندو آهي. ٻر ڪي الله لوڪ، مست فقير، ملنگ ۽ درويش، اهڙا به ٻڌا ويا آهن جي وچوارن وسيلن ڪسي وانجي، سڌو سائينءَ جي سُرتيءَ ۾ لڳا ويٺا آهن. اُنهن جو موليٰ، مالڪ به آهي ته مرشد به آهي. جهڙوڪ گورو نانڪ جن جي موجوده مرشد جي، ملڪ کي ڪا معلوميت آهي؟ وري ڪي سک قدرت مان، زماني مان، جيون مان يا ڌارمڪ شاسترن مان سکيائون وٺي، ايڪانت ۾ ايڪاگر ٿي، آتم گيان جو اُنيڪ پائي، نرت نگر جا نواسي ٿيا آهن. مثلا، ڏهين پاتشاهي، گورو گوبند سنگه مهراج جن، سکن کي گرو گرنٿ کي، ستگورو مڃڻ لاءِ هدايت ڏني هئي. مطلب ته جنهن سکيا ملي سگهي ۽ روحاني سفر سڦلو ٿي سگهي، سوئي ستگورو آهي. ڇنبو ته رنگيءَ جا رنگ نيارا آهن. سچي سک جي سامهون، ستگورو ٿي، ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾ اچي ته ڪڏهين ڪهڙي روپ ۾. اهو آهي اهڙي روپداري جو رنگ ٿو مچائي. رڳو من روءِ ڪِڙو اچو اوجل ٿئي ته ڳوڙهو رنگ لڳي.

سڪڻي ناموس لاءِ، ڪٽين پيا ڪُرڻ ۽ ڦُرڻ. نه آهي خود انهن جو نيتارو ۽ نه وري لهندو انهن جي سِڪن، شيرڪن جو. اهي ٻاڻ نه ٻڌي مرندا ير ٻاڻا سان ڪڏ چيلن چانئين ڪسي نه تورڙي ناس ڪندا. ڪبير صاحب فرمايو آهي ته وچ ڇڙ-ول لي، اهڙن گورن جي ماءِ هر نه مٿو ڪوڙاڻا گهرجي، جن اهڙن پاکنڊي بابين کي جيئر ڏٺو، ڏرليءَ لي ٻوجو ودايو، شاسترن جو کنڊن ڪرايو ۽ سنگت جسي ستياناس ڪرائي:

ڪبير ماءِ مُونڊءِ تِهه گورو ڪي - جا جي ڀرم نه جاءِ — سلوڪ، ڪبير
آپ ڏبي چهه بيد مِهه - چيلي دڀستي اسهاءِ. — صاحب، (١٠٤)

هرڪو سَڏ ڪندو آهي ته مان جمندي جام هجان، استاد لسي استادي ڏيکاريان، مرشد ٿي مُريدي ماڻيان يا گورو ٿي گرپائي ڪمايان. اها پرشنا اهم ڀاڳ جي بنياد تي ٻيٺل آهي. اهم ڀاڳ ٿي گرپائي اهڙي اڏي سکهي، جهڙو واريءَ مٿان ڪوٽ. صدقي شش ٿِڪَڙ ٿيا، ته اهم ڀاڳ جي جڙ ڪٽجي ۽ نه گرپائي حاصل ٿيندي. ڪر هڪ واريءَ هُولد سچو شيوڪ ٿجي، اهنڪار جي اوت ڇڏي، اهنانيءَ، لماڻائيءَ، امرتا ۽ لئوءَ جو آسرو ٿي، ٿي، من ۽ ڏن سان، ستگوروءَ جي، سنتن جي ۽ سماج جي اشڪام شيوا ڪري، ته روحاني راهه جون مڙيئي اوڇيون بدوارن، ڏيري ڏيري ير باڳمرادو آڇي ستدس ٿيءُ پون. مريديءَ جي ماڳ تي ٿي "مان" مرندي، مان مارڻ ٿي مرشد ملندو ۽ مرشد معرفت، مسالڪ سان ملاقات ماڻي. "مان" مُٺي ٿي محسوس ٿيندو ته مان مريد آهيان ۽ نه مرشد، مَن مرشد ملي نه مالڪ ۽ مان ڙجي مِلان. ڀوڙين ڏاڪي تي پير رکڻ کان اڳ ٿي پوڙين ڏاڪي تي پهچڻ جي آخرين اميد رکي سگهجي ٿي. پر جي ڪو هٺ ۽ هيس هڻا سب، سڌو پوڙين ڏاڪي تي ٿمڻ جي ڪوشش ڪندو ته پهچڻ هڏ گڏ پچندو ۽ اڳ پيرَ پيرَ ۾ ٻالي هلڻ کان نه لاچار ٿي پوندو. قدم قدم سنڀالي وک وڌائڻي آهي ۽ منزل تي پهچڻو آهي. اهو آهي صاحب جي سکيا جو سيهو، پاڪ پيغام.

لهن ڪري اي بندا، صدق، سڪ ۽ سچائيءَ سان، مچتا، مرم ۽ مريادا سان، مريديءَ جي مزوري ڪماءِ، ته من مرشد جي منظورِ نظر مٿان مرڪي، ته من مالڪ جي مهر جو مٿان مينهن وسي. مالڪ ته مڌ کان ٿي مريد لاءِ مشتاق آهي ۽ مرشد معرفت ملاقات لاءِ مالدو آهي. وڳو مريد "مان" ماري ته سڀ بسربان پڻ ڀالي، پيوي پيوي ٻاڻ ۾. ٻالي ٻجاڻا پسندو ٻاڻا ۾ ته مان مريد آهيان، مان مرشد آهيان ته مالڪ به ٻاڻ آهيان. لذت نيڏو هوس جو ٿي ٿي جدا ٿي ڏلر. هاڻي سڌو سرواڻو آهيان نه

ستگروءَ جي ضرورت محسوس ڪرڻ ۽ مهما ڄاڻڻ کانپوءِ، سندس سڃاڻپ ڪرڻ سوالي اٿڻ کپي. سچ ۽ ڪُوڙ جي پُوري پرکڻ پرکڻ گهرجي، ڇو ته اڄ هرڪو گهر ڇڏي ڪيل يا وارَ، گيڙُو رنگا ڪپڙا، اڇا اداسي يا نيلا وستر پهري، چار چيلا چانڀي گڏ ڪري، پاڻ کي گرو سڏائي، جهانجهه جهڻڪڻ وڄائي يا ڇُو منتر جا ڇالا ماري، پرماتما ڏانهن پاسورت ڏيڻ جي هام هڻي ٿو. جو پاڻ انڌو آهي سو ٻين کي ڪيئن واٽ ڏسيندو؟ جو پاڻ ٻوڙڪڻ جو محتاج آهي سو ٻين جي برداشت ڪيئن لهندو؟ جو پاڻ سکڻو آهي سو ٻين جي سِکڻ کي ڪيئن ڀريندو؟ جنهن پاڻ نه تاريو سو ٻين کي ڪيئن تار مان تاريندو؟ جو پاڻ مرض حواس جي هلاڪين ۾ هٿوراڙو ٿي هڻي ٿو سو اڳلن کي عشق اگم ۾ ڪيئن آڻيندو؟ جو پاڻ پاکنڊ ۽ ڪُوڙ ڪپٽ ۾ گسڻو پيو آهي سو ٻين کي سچ ڪيئن سلي سگهندو؟ ڪُوڙ ڪُوڙ سان گڏبو ته سچ اوڙوايو ڦٽجي پوندو! لهن ڪري گرو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

گرو جِنان ڪا انڌلا - سِکهه ڀي انڌي ڪرم ڪرينِ
اوءِ ڀاڻي چلن آپڻي - نت جهُوٺو جهُوٺ بولينِ.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٠)

ستگور اهو جو وڪارن جو نورت ڪري، ڀرم، ڀيدن ۽ پاپ ناس ڪري، اونده ۽ سوجهرو آڻي، اوديا دور ڪري، ڪمت کي سمت ۾ بدلائي، ڪوڙ مان ڪڍي سچ ۾ آڻي، ڀوڳ مان ڪڍي تياڳ ۾ آڻي، جيون ڀالرا جو پنڌ ٻڌائي، هردي جي ٻاس ٻُجهائي، اندر ۾ سک ۽ شانتي آڻي، نام جو گيان ڏئي، ڀڳتيءَ جو ڀنڊار بخشي، برهڙءَ جو ٻرام لڳائي، رنگ رتڙو ڪري، جنم مرڻ جي چڪر کان ڇڏائي، پرم پد اي پهچائي ۽ جگندات ۾ جوتي جوت ڪرائي. اهڙوئي ستگرو سڃاڻي، سِک کيس پوءِ پنهنجو پاڻ سونپي ٿو ۽ پيڇو ڪري ٿو. نه کيس پٺي ڏئي ٿو ۽ نه سندس هٿ ڇڏي ٿو. سندس پالاند پڪڙي، پنڌ پوي ٿو. پوءِ پنيان وري ڪونه نهاري ٿو. گرو رامداس صاحب فرمائين ٿا:

جِس مِليئي منُ هوءِ انند - سو ستگور ڪهيئي
مَن ڪي دُبڌا بِنس جاءِ - هرِ پرم پد لهيئي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٤)

اهڙو ستگور سچو آهي. اهڙو پارک پورن پارکو آهي. اهڙو وند شفا ڏيارِيندڙ، ڇو ته کيس مرض ۽ دوا، ٻنهي جي پوري پروڙ آهي. اهڙن ستگورن جي پيان سچو سنسار لڳندو ۽ سڀ اُمت فِدا ۽ فنا ٿيندي، جيئن ڀونئر گُلن مٿان، ماڪوڙا مِٺاڻ مٿان، پتنگ شمع مٿان ۽ عاشق معشوق مٿان، ڀلا ڪرت جي، ڀلا سوچ جي ۽ ڀلا ڏيک ڏاءَ جي، رکو توڪل جي لوهي لِي. ڀاڳي اهڙا جهوڙا ڀاوا ڀانئڻ ۽ سادُو شير نه ٻنهنجي ڀيٽ ڀُوڄا ۽

گرو وچن جو من ۾ سان پورن پالن ڪري ٿو، سو هرنام جو منتر وٺي ۽ شبد جو گيان گرهڻ ڪري، اندرين جا رس ترڪ ڪري ٿو، وڪارن کان ڪنارو ڪري ٿو، پرم ۽ ڀڪتي ٿو ڙي، ۽ آتما سان پريم جوڙي ٿو ۽ خلق کان خلاصو ٿئي، خلوتخاني ۾ خدائي خمار آڻي ٿو. من مان ڪامنا ۽ ڪالس ڪڍي ميار ۾ مستل رهي ٿو، دل جو ديپڪ جلائي سچي شيءِ سڃاڻي ٿو، اندر جو اندر ۾ ليٽر پائي ٻاڻ ٻڌائي ٿو، چيتنتا جي چوڏول ۾ چڙهي سروپ ۾ سرتي لڳائي ٿو، مڪتيءَ جو دروازو لنگهي پرم پد پائي ٿو ۽ آتما جي آغوش منجهان الک ۾ الوپ ٿي وڃي ٿو. اهڙي شوک جي پدوي دائم قائم آهي ۽ جمڻ مرڻ جي چڪر کان آجي آهي. اهڙيءَ استٿيءَ تائين شيوڪ، ستگرو جي سهاري سان، پهچي سگهي ٿو. ستگروءَ جي سرواري ۽ شيوڪ جي پهچ، پيمائش کان پري آهي. گرو رامداس صاحب فرمائن ٿا:

(۱) جو بولي پورا ستگرو - سو پرميسر سُڻيا — راڳ بلاول، محلا
سوئي ورتيا جڳ مهِ - گهٽِ گهٽ مُکِ ڀڻيا. — چوٿان، وار (۲.)

(۲) جن ستگرو جاتا تن ايڪ پڇاتا - سرائي رو رهيا سڪداتا — راڳ مارو، محلا
آتم چين پرم پد پايا - ستگرا شرڻ سمائي هي. — چوٿان، سولهو (۱۵)۱

هتي اهو سمجهڻ ضروري آهي ته ستگروءَ سائينءَ جي راهه لي رهبر آهي پر پاڻ منزل مقصود نه آهي. هو ڏاڪڻ آهي پر چڙهه نه آهي، لٺ آهي پر اک نه آهي، ملاح آهي پر پتڻ نه آهي. پار پهچائڻ لاءِ ستگرو، هڪ طريقو يا تڪو آهي، ترهو يا ٻيڙو آهي، سوڀارن جو سهارو آهي پر پار جي پهچ نه آهي. جتي رستو اجهو ۽ اونداهو هوندو، جتي پنهنجا عضوا ۽ اندريون، من ۽ بُڌي يا سمجهه ۽ سُرتي ڪم ڪري نه ٿا سگهن، جتي اوڊا ۽ اکيان جو آواز اڳيان هلڻ لي ٿا، جتي تن جي لمس ۽ من جي ممتا ملي ٿي نه ٿي، جتي خام خيال ۽ خيالي خطا ستائين ٿا يا جتي جيون پاڻرا ۾ ڏکا ۽ ڌڪا لڳائي ٿا وڃن، اتي ستگروءَ جو سهارو ۽ ساٿ هٿي ڏيندو، مرشد جي مهر ۽ مهر آسائي آڻيندي، گروءَ جو آزمودو ۽ آتم جوتي روحاني راهه روشن ڪندي. ستگرو شيوڪ جي ووڪ جو رکوال ٿي، ستمن سڙڪ تي هلائيندو، خامين ۽ خطائن کان بچائيندو، روڙا ۽ رنڊڪون دور ڪندو، مشڪل آسان ڪندو ۽ سلامتيءَ سان وقت سر پار پهچائيندو. سو جهد ۽ جتن، ادم ۽ اڀياس، شرڌا ۽ ساڌن، شيوڪ کي ڪرڻا آهن، باقي مدد مرشد مان ملندي. پار پهچڻ، شوک کي پي خود مرشد واري پدوي حاصل ڪرڻي آهي. گروءَ جي ڪرتيءَ سان مراد جي من جو تاڃ تنخي ۾ ڪري، آتما جو راج ڀاڳ تريا ڪري، اهتي هلائڻ آهي.

پتو پئجي سگهندو ۽ نه اُنت لهي سگهبو. ستگورو انترجامي ۽ جاڻي جاڻڻهار آهي. ڪيس ظاهري ڪوڙي ڳجهين ڳالهين جي معلوميت آهي. هو هميشه ڪريا اوستا ۾ رهي ٿو. جو ٻاڻ ٻولي سو پرميشور ٻڌي ۽ ڪرت اُنهن تي ٿي پوي. ستگورو آهي سونهون، پارکو، داتار، مهربان، آس پڄائيندڙ، منشا پوري ڪندڙ، پاپ ناس ڪندڙ، پاپيءَ کي پوتر ڪرڻ وارو ۽ انسان کي ديوتا بنائڻ وارو. پاڻ ڪرتا، پاڻ ڪرڻهار ۽ سڀ جو آڌار. ستگوروءَ جي ڀيٽ ۾ ٻيو ڪوبه اُهڙو سمرٿ، ڪلاوان ۽ شڪتيوان ڪونه آهي. سندس وس کان ٻاهر ڪجهه ڪونهي. جيئن وڻيس تيئن ڪري، جيئن چاهي تيئن لئي. سندس پروڻ ڪلا ۽ اُتل شبد سان سڄي سنسار جو آڌار ٿي سگهي ٿو. ستگورو سک کي انترمکيءَ ۾ آڻي، اُنهه جا اشارا ڏياري، اُڃهه ڳجهه سلي ٿو، اُکل ڪلا ڏيکاري ٿو، اُکٿ جي ڪٿا اُڏائي ٿو، اُلک لکائي ٿو ۽ اُگر جي گر جو گيان ڏئي ٿو. اهو گيان پرم گمس تي پهچائي ٿو.

ستگورو هڪ مها تيرٿ يا پوتر آستان مثل آهي، جنهن ۾ سندس گيان ديائن اشنان ڪري، من جي مئل مٽائي سگهبي. ستگورو هڪ موتين ۽ رتنن جو ساگر آهي، هيرن ۽ ماڻڪن جي کاڻ آهي ۽ لعلن ۽ جواهرن جو پرپور خزانو آهي. ستگورو گويا ڌرم جي ڌرتي آهي، جتي اُمرت پوکي اُمرت جو ڦل پائبو. گيان جي کيتي آهي جتي پرڀو ۽ پورنا جو ٻج ڇٽي، نام جو لاباري لڻبو. سچ جو سانڍو آهي جنهن ۾ سمت، سک، سُمت، صدق، سنتوش، سم پاونا ۽ سرد شٽيءَ جا ٻڪا جڙن ٿا. ستگوروءَ جي مهما جو ڀيد برهما، وشنو، مهيش يا اندر به پائي ڪونه سگهيا. ستگوروءَ جو آڪاڙو، هنن سڀني جي ماڄ کان پري آهي، جتي نه آهي پاڻي نه هوا، نه ڌرتي نه آسمان، نه ڏينهن نه رات، نه اُون نه مان، نه آڪاري نه نرآڪاري، نه سک نه دک، نه ست نه اُست، سڀني بندن کان خالي ۽ سڀني سنگن کان نيارو. ستگوروءَ جو نواس اُتي آهي جتي خود اُگر، اُگوچر ابهؤر آهي. ستگوروءَ جون وڏايون ڳاڻاڻي کان ٻاهر آهن. سندس وصفون بيان ڪرڻ کان مٿي آهن.

ستگوروءَ جو درسن ڪنهن وڏ ڀاڳيءَ کي ٿو نصيب ٿئي. ستگوروءَ جو سک ۽ سکيا فقط سچي شيوڪ کي ملي ٿي، جنهن ۾ انسانيت جا اُنگ موجود آهن ۽ اُسرڻ لاءِ آسا آهن، جنهجي سڀاءَ ۾ صدق ۽ سک، سچائي ۽ سنڀاڻپ، مچتا ۽ مريادا، لياقت ۽ ويراڳ جا سلا سمايل آهن. پوءِ سک ۽ ستگورو، ٻئي هڪ ٻئي ڏانهن چمق وانگر ڇڪجن ٿا، جو نه ذاتي سچائي ذات کي. سک جي اوچ ۽ لائقي لازمي ٿي نه آهي نه ستگوروءَ جو سامهون لبو نه آهي. پوءِ نه ٻئي هڪ ٻئي کان پلڪ به پري نه ٿيندا ۽ نيت پاڻ ۾ هڪ ٿي ويندا. جدا هئا ڪٿي جو وري جيڏي جدائي ڪن؟ اهڙي شيوڪ لاءِ ستگورو ماءُ، پيءُ ۽ ڀتو سمان آهي. جو شيوڪ گرو ڀڳتيءَ ۾ سچو نشچو رکي ٿو، گرو شيوا ۾ مشغول رهي ٿو ۽

ستگورُ سائين.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ گوروءَ کي ڪٿ ڪٿ ستگوروُ ڪري سڏيو ويو آهي. صاحبن صاف سمجهايو آهي ته گوروءَ کان سواءِ نه گيان ملي سگهندو ۽ نه مُڪتي ملي سگهندي. ويد، شاستر، پُراڻ ۽ پستڪ، سڀ اهڙا پڪارين پيا ته ستگوروءَ بنا، نه روحاني راز کولي سگهبو ۽ نه مڪتي پراپت ٿي سگهندي. هيءَ سمجهاڻي نيٺ واجب آهي ۽ مها گيان آهي، جنهن جي پرتاپ سان، روحاني سفر شروع ڪري سگهجي ٿو. انهيءَ سفر جي سڦلتا لاءِ، پرماتما، پهرين شڪتيءَ جي ڪلا ۽ وحدت جي واٽ، گوروءَ جي هٿ وس ڪئي آهي. سچي گوروءَ بنا، ماڻهو پڙهڻ يا ٻُڌڻ ۾ ڪچي، ڦِڪي يا اڌوري لکندي، پاٺ پوڄائون ۽ ڪرم ڪانڊ پرمن ۽ نيڪن ۾ ڀلائيندا، پاکنڊ ۽ ڪپٽ ختم نه ٿيندو، هردو اُجل ۽ نرمل نه ٿيندو، من جي چنچلتا دُور نه ٿيندي، سمجهه سُرتي نه کُلندي، نام، منتر ۽ شبد نه ملندو، اگيان جو اندڪار قائم رهندو، ترشنا جو ڪيڙو ٻي گذاريندو، چوراسي لک جُوٽن جو چڪر هلندو رهندو، جُگتي مُڪتي پراپت ڪانه ٿيندي، سائينءَ جي واٽ جهڙي سُڌ نه رهندي، ڏکيءَ جو دڙو ٻوڙهي نه سگهبو ۽ نه وري ڪو ڪڏهين پرم پد پائي سگهبو. سو ساڌڪ جي ترقيءَ ۽ ڪاميابيءَ ڪارڻ، ستگوروُ بلڪل ضرُوري آهي، جو سندس قدم قدم تي سار لهي، لوڏن ۽ جهاڪن کان بچائي، ڏکن ۽ ڏکن مان ڇڏائي ۽ آخر الکر کان واپي آلم لکر ۾ پهچائي. موکش جي ڪنجي گوروءَ وٽ آهي، جنهن سان من جو مندهل سُت سمجهائي سگهبو ۽ دل جي ڪڙڪي کولي سگهجي. گرمت ٿي هريءَ جهڙي دلدار تائين پهچائيندي. وچيل ميک، پوءِ پاڻهي اندر ڏُڪي ويندو. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ڀاڄهُ گروُ جڳت اڌارا - ڀوڙا چرنن ڪالي
مَن مر جنمهه سدا دک پائي - دَر ڪي خبر نه پائي.
راڳ ڀيروءَ، محلا ٽيجا، شبد (٨)

(٢) گُور ڪُنجي ڀاڳ اُول - من ڪر لنا تن ڇت
ناڪ گور من ڪا طاق نه اگهڙي - اوُر نه ڪنجي هٿ.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١)، سلوڪ محلا ٻيجا

ستگوروءَ جي مهما اپار آهي. گوروءَ ۽ گوبند ۾ ڪوبه ڀيد ڪونه آهي. هوُ ته پرم ءِ. تنهن ڪري پرماتما ۽ ستگوروءَ کي هڪ ڪري سمجهڻ کپي. ستگورو ته آهي اُچ، اگم، اپار، اٿاهه، الک، اڀيُو، اپرمپر، آد جڳادي، اٻناسي، جنهن جو نه اوُرو

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، شبد (٢٤)

بدن نُوڙ بولاوي رام - من مهِ لاڳي ساچ ڌيانُ
) بدن ٢ وڙ بولاوي رام - من مهِ لاڳي ساچ ڌيانُ
مِٽهه ڪُليش سکي هوءِ وهيئي - اَئِسا داتا ستگور ڪهيئي.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، سکمني
صاحب، اشٽپدي
(١٨)، سلوڪ

(١) ستِ پُرک جِن جانيا - ستگور تِس ڪا ناءُ
تِس ڪي سنگ سِک اُڌري - نانڪ هر گُن گاءُ.

راڳ وڏهنس، محلا
چوٿان، وار (٢)

(١٢) تِس مليئي ستگور سجڻي - جِس اَنتر[٢] هر گڻ ڪاري
تِس مليئي ستگور پريتمي - جن هؤمي وچهُ ماري.

راڳ ڌناسري، محلا
پهلا، اشٽپدي ٢(٢)

(١٣) سو گور ڪرُ جو ساچ ڍرڙاوي - اَڪٿ ڪٿاوي شبد مِلاوي
هر ڪي لوگ اَوُر نهي ڪارا[٣] - ساچُ ٺاڪر ساچ پيارا.

راڳ سوهي، محلا
پهلا، ڇنت ٥(٦)

(١٤) اَندا آکُو جي تيئنئي[٤] - ڪُهُ پاڌر[٥] جاڻي
آپُ مُسي مت هوڇيئي[٦] - ڪُهُ راهُ پڇاڻي.

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، وار (١٠)

(١٥) گورُو جنان ڪا اَندلا - سِک ڀي اَندي ڪرم ڪرنِ
اوءِ ڀاڻي[٧] چلن آپڻي - نِت جُوٺو جُوٺ بولينِ.

راڳ ملار، محلا
چوٿان، شبد (٤)

(١٦) بوهم بِندي[٩] سو ستگور ڪهيئي - هر هر ڪٿا سُڻاوي
تس گور ڪُهُ چاڌنُ[١٠] پوجن -
پاڌ سَت[١١] ڪر مُک سدڇهُ[١٢] -
پات پنڌبر ڀهُ
پِاٽ پٽمبر[١٣] نه آوي.

راڳ بولائي، محلا
پهلا، شبد (٦)

تِس پُن ڪي ڦُرلوت[١٥] نه آوي
(١٧) وَنا سچ نام تَل[١٤] هيئل[١٦] - سو گور پرسل ڪهيئي
جاڪي واس بنا سوت سَتري[١٧] - تاس چرڻ لدو رهئيي.

سلوڪ، ڪبير
صاحب، (١٠٤)

(١٨) ڪبير ماءِ موُنڊءِ[١٨] تِهِ گورُو ڪي - جالي ڀرم نه جاءِ
آپُ ڏبي[١٩] چهُ ٻيد مهِ - چيلي ڌئي[٢٠] بهاءِ.

١. ڏک درد. ٢. جنهن کي برماتما جي مهر ٿئي آهي. ٣. ڪم، ڌنڌا. ٤. سوهڻو ڪيو. ٥. سچي وات. ٦. ملين، ڪوڙي. ٧. مرضي. ٨. ڪوڙ. ٩. جاڻي ٿو. ١٠. ڪوڙا، وستر. ١١. شرڌا، پرابر. ١٢. ڏيو، ڪاربو. ١٣. ڪوٽ، ڪيتاني. ١٤. هردي اَندر. ١٥. سُڃاڻڻ. ١٦. وڏراهه. ١٧. سيڪاري ٿي. ١٨. مٿو ڪوڙايو. ١٩. ٻُڏي. ٢٠. چار.

واهه واهه ستگورو هي - جو سچ ڊرڙائي سوءِ
نانڪ ستگور واهه واهه - جس تي نام پراپت هوءِ.

[سلوڪ، محلا چوٿان، (٢)]

(٤) گيان انڌن[1] ڀسي[2] ٻڌنا[3] - ديکه نسرانڪ ٻاءِ — سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٠)٧
گُمع[4] پرگٽ سڀ جائيئي - جي من راکي[6] ناءِ
انسا ستگور جي مليع - تان مُهي[7] لئي ملاءِ.

(٥) گورو جيان ڪا انڌلا[8] - چيلي نادي لاءِ[9] — ٨(٣)
بن ستگور ناءِ نه پائيئي - بن ناوي ڪيا سُناءِ[10]
آءِ کيا پڇتاوليا - جئہ سُجي گهر ڪاءِ.

(٦) جسدي اندر سچ هي - سو سچا نام مُک سچ الائي — راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٥)، سلوڪ محلا چوٿان
اهه هر مارگ آپ چلدا - هورنا نو هر مارگ پائي.

(٧) نانڪ پروکي[11] آپ ڪئہ - تان پارکھ[12] جاڻ
روگ دارون دووي اٿي - تان وبد سجاڻ
وات نه ڪرني معاملا - جاڻي[13] مهماڻ[14]
مُول[15] جاڻ ڳالا[16] ڪري - جاڻ لائي[17] جاڻ. — (١٥) [سلوڪ محلا دوجا]

(٨) جم مري ترئي گڻ جنڪار[18] - چاري بيد ڪٿي آڪار — راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٢)
لين آوستا کهي وکيان - تُرينا[19] وستا ستگور لي هو جاڻ.

(٩) جس مليئي من هوءِ آنند - سو ستگور ڪهيئي — راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٤)
من کي دُبڌا بِنس جاءِ - هر پرم[20] پد لهيئي.

---

١. سُرمون. ٢. ٻڌو. ٣. دُور ٿئي ٿو. ٤. لڪل. ٥. ظاهر. ٦. ايڪاگر. ٧. جلدي، ٻيا لڪائڻ جي.
٨. اکياڻي، اٻوڙو ٩. لڪائو. ١٠. سواد ايندو، ڪارج سِڌ ٿيندو. ١١. سڃاڻي. ١٢. ڄاڻو.
١٣. جهڳڙو. ١٤. مزمان. ١٥. لنعہ سار. ١٦. اُبدبش. ١٧. وڪارن کي ناس ڪري ٿو.
١٨. پربعہ وکندڙ، موهہ لڳائيندڙ ١٩. چوٿين اوستا. ٢٠. اوچي پدويءَ جي پراپتي.

(٣) ستگرُو جي سُڃاڻپ.

(١) سو ستگرُو شيوهه ساڌ جَن - جِن هر هر نام ڌِرڙائيا
سو ستگور ٻُوجهُ ڏِنس رات - جِن جگساتِ جگدِيس[1] جپائيا
سو ستگور ڏيکهُ اِڪ نِمڪ نمڪ - جِن هرڪا هر پَدمُ[2] ٻتائيا
تِس ستگُور ڪي سڀ پگِي[3] پُوڄ - جِن موهه اَنڌ ڇُڪائيا
سو ستگور سڀ ڪهِهُ ڏنُ ڏن - جِن هر ڀگت ڀنڊار لهائيا.

[راڳُ وڏهنس، محلا ٽيجا، وار (٤)]

(٢) اي من اَئسا ستگور کوج لهُ - جت شيو ڪيئي جنم مرڻ دکه جاءِ
سَهسا[4] مُول نہ هووَئي - هؤمي شبد جلاءِ
ڪُوڙِي ڪي پال[5] وچهُ نِڪلي - سچ وَسي من آءِ
اَنتر سانت من سک هوءِ - سچ سنجم ڪار ڪماءِ
نانڪ ٻُوري ڪرم ستگور مِلي - هر جيئُ ڪرپا ڪري رَضاءِ.

[راڳُ وڏهنس، محلا ٽيجا، وار (١٤)]

(٣) واهُ[6] واهُ ستگور پُرکہ - جِن سچ جاڻا سوءِ
جِت مليئي لِکہ[7] اُتري - تَن من سيتل هوءِ
واهِ واهِ ستگور سَت پُرکہ هيءِ - جِسدو سَمتُ[8] سڀ ڪوءِ
واهِ واهِ ستگور نِروَير هيءِ - جِس نندا اُستت تُلُ[9] هوءِ
واهِ واهِ ستگور سُڃاڻ هيءِ - جِس اَنتر برهم وچار
واهِ واهِ ستگور نرنڪار هيءِ - جِس اَنتُ نہ پارا وار

١. سنسار جو سوامي، پرماتما. ٢. سچي راهہ. ٣. پير، چرن. ٤. ڀرم، سنسو. ٥. اَڏ. ٦. ڌَنُ ڌن، سُبحان الله. ٧. اُڃ. ٨. هڪ سمان. ٩. سمجهڻ سياڻو. ١٠. پرماتما جو رُوپ.

(٣١) گور کي مهما بيد نہ جاڻهہ - تنہ ماتڻ سڻ سڻ وکاڻهہ   ٧(١٠)
ٻار ٻرهم اپرمپرو ستگورُ - جس سمرت من سيتلاڻيا.

(٣٢) گور کيع شبد ترِي مُن کہتي - الدرادِڪ ٻرهماد ترِی   راڳ ڀيرو، محلا پهلا، شبد (٢)
سنڪ سندن لهسي جن کيتي - گـرر ٻرسادي ٻار اڙي.

(٣٣) ناتک سوڌي - سمرت ٻيد   راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٢٤)
ٻار ٻرهم گور - ناهي ٻيد.

(٣٤) ستگور جي وڏ اٺر نہ کوء - گورُ ٻار ٻرهم ٻرمسر سوء   راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٢٢)
جنم مرن دوک لي راکيع - مايا ٻکہ ٿر اهڙ نہ جاکيع.

(٣٥) گورَ سمان تيرت نهي کوء - سرُ سنتوک تاس گوُر هوء   راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٦)
گورُ درياء سدا جل نرمل - مليا دُرمت مَل هَري
ستگور پاتيع پوُرا اناتي - پسوُ پريتهہ ديو کري.

(٣٦) گور پوُرا پوُري تاکي کَلا - گور کا شبد سدا سدا اَٽلا   راڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، شبد (٨)
گور کي ٻاڻي جس من وسيع - دوک درد سڀ تاکا نَسيع.

---

١. ... ٢. ... تا ٣. مهر سان. ٤. ٻڙهي؛ کڙهي. ٥. وش، زهر. ٦. کمت. ٧. ... ٨. ... ٩. شکتي. ١٠. اَٽل. ١١. ...، راکاس، راکش.

واڳ سوهي، محلا
چوتان، اشٽپدي (۱۳) ۲

...) ستگور ميرا سدا سدا - نا آوي نا جاء
اوهه ابناسي پرکه هي - سڀ مهِ رهيا سماء.

واڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (۴)

(۲۲) سڦل مورت گور ديو سوامي - سرب ڪلا ڀرپوري
نانڪ گور پاربرهم پرميسر - سدا سدا حضوري[1].

واڳ گونڊ، محلا
پنجوان، شبد (۸)

(۲۳) گور پرميسر - ايڪو جاڻ
جو تس ڀاوي - سو پرواڻ[2].

واڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، شبد (۳)

(۲۴) نه شو شڪتي[3] جل نهي پوڻا[4] - نه اڪار[5] نه ميدني[6]
ستگور جوگ ڪا تهان نِواسا[7] - جهه اوگت ناٿ[8] اگم ڌني.

واڳ رامڪلي، محلا
ليجا، وار (۱)

(۲۵) ستگور سهجي ڪا کيت[9] هي - جس لائي ڀاوِ
ناءُ ٻيجي، ناءُ اڳوي[10] - نامي رهي سماءِ.

واڳ مارو، محلا
پهلا، اشٽپدي (۲) ۲

(۲۶) ستگور هي ٻوهتا - شبد لنگهاونهار
تِٿي پوڻ نه پاوڪو[11] - نا جل نا آڪار
تِٿي سچا سچ ناءُ - ڀوجل تارڻهار.

واڳ مارو، محلا
پهلا، سولهو (۲) ۸

(۲۷) گور سرور هم هنس پياري - ساگر مهِ رتن لال بهُ ساري[12]
(۴) ۱۱
موتي ماڻڪ هيرا هر جس گاوت - من تن ڀينا[13] هي.

(۲۸) گور کي ڀکت کرهه کيا پراڻي - برهمي اندر مهيش نه جاڻي
ستگور الکه ڪهيو ڪئُ لکيئي - جس بخشي تسهه پڇاڻا هي.

واڳ مارو، محلا
چوتان، سولهو (۱۵) ۱

(۲۹) جن ستگور جاتا[14] تن ايڪ پڇاتا - سرب دي رهيا سمائي هي
آتم چين[15] پرم پد پايا - شيوا سرت سماڻي[16] هي.

واڳ مارو، محلا
پنجوان، سولهو (۱) ۳

(۳۰) گور گوپال گور گوبندا - گور دئيال سدا بخشندا
گور ساستر[17] سمرت[18] کٽ ڪرما[19] - گور پوتر استانا[20] هي.

۱. نزديڪ. ۲. قبول پيل. ۳. ني گڻ. ۴. هوا. ۵. آسمان. ۶. ڌرتي. ۷. نواس. ۸. پرماتما. ۹. پوکي. ۱۰. ڦٽي. ۱۱. اگني. ۱۲. ٻيا ڪئين. ۱۳. ڀڃي پئي ٿو. ۱۴. جاڻو آهي. ۱۵. ...
۱۶. ڌيان. ۱۷. شاستر. ۱۸. سمرتيون. ۱۹. ڪم. ۲۰. ٺڪاڻو.

(١١) ستگرو پُرک دیال هي - جسو سُمت سب کوءِ[1]
ایک درشٽ[2] کر دیکدا - من پاوِلي لي سڌ[3] هوءِ
ستگرو وچ امرت هي - هر اَمر هر پسند[4] سوءِ.
واڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١)

(١٢) ستگرو ڏرا ڏرم هي - لپ وچ جیها کو پنڇي[5] ليها قل پائي
گرو سکي امرت بچا - نِن امرت قل هر پائسي.
(٧)

(١٣) سا ڌرتي پئي هريائولي[6] - جتي مرا ستگرو اٿا آءِ
سي جنت پئي هريائوَلي - جني مرا ستگرو ديکيا جاءِ.
(١٧)

(١٤) ستگرو پرک اگم هي - جس اندر هر اُرڌارِيا[7]
ستگرو او اُڙ[8] کوءِ نه سکئي - جس قُل[9] سرجهارِيا.
(٢١)

(١٥) گرو کي مهما کيا کهان - گرو ٻِيڪ[10] ست سُر
اوهِ آد جُگادي[11] جگهه جگ - پُوڙا پرميسر.
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٠۴)

(١٦) سمند وِرولِ[12] سرير هم ديکيا - اک وست اَنُوپ[13] دکائي
گرو گروائِد گووند گرو هي - نانک ٻيڌ[14] نه پائسي.
واڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت ١(۴)

(١٧) ٻلهاري گرو آپڻي - ڏيهاڙِي[15] سد[16] وار
جن ماڻس[17] لي ديوتي کِيئي - کرت نه لاگي وار[18].
واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١)

(١٨) گرو پُوري پُوري کيتي[19] - جس اَپِيو کر ديهي
لِپ اَلِد سِکهه پايا - نائُ[20] سگلي سُکي وسالبا.
واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٨٢)

(١٩) گرو ساگر رتني پرپُوري - امرت سنت چُگهه[21] نهي دُوري[22]
هر رس چوگ چُگهه پرڀِ پاوي - سرقر مه هنس پِران پت[24] پاوي[23].
واڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشتپدي (١)١

(٢٠) گرو پياري هر شيرپا - گرو ڌَن گرو ڌُر
گرو هر مارگ ڏسيا[25] - گرو پُن[26] وڏ پُنر.
واڳ تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

---

١. دک سمان. ٢. نظر. ٣. پار پائين ٿا. ۴. پدوي، درجو. ٥. پيم جيئي، پکي. ٦. سرسبز، سرسبز. ٧. وياپڪ آهي. ٨. بُوجهي، بُجهي. ٩. ساٿ ڏيندڙ. ١٠. وڏپڪ. ١١. اوائلي. ١٢. ولوڙي. ١٣. عجب. ١۴. ٿاڙيس. ١٥. ڏهاڙي. ١٦. سو ڀيرو دفعا. ١٧. انسان مان. ١٨. دير. ١٩. کمائي ناب کرائي. ٢٠. جگهن. ٢١. چگن ٿا. ٢٢. پري نٿا ٿين. ٢٣. سنت. ٢۴. پرماتما. ٢٥. ٻتايو آهي. ٢٦. پيم.

سو پرميسر سُٽيا[1]
(۴) جو بولي پُورا ستگُورُ - سو پرميسر سُٽيا
سوئي ورتيا[2] جگت مهِ - گهٽِ گهٽ پِٽيا[3]
ڀهڻ وڏ ڀاڳيا صاحبُ - نه جائي گٽيا
سچ سهج[4] آنند ستگور پاسِ - سڀي گور مٽيا[5]
نانڪ سدت سواري[6] پار برهم - سڀي[7] جمَ ڪٽيا[7].

[راڳُ بلاول، محلا چوٿان، وار (۱۲)]

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي(۵)

(۵) گورمکهه[8] نادن[9] گورمکهه ويدن[10] - گورمکهه رهيا سمائي
گور ايسر[11] گور گورکهه برما[11] - گور پاربتي[11] مائي
گور ايسر گور گورکهه برما - کهڻا ڪٿن نه جائي.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۹)

جو همُ جاڻان آکان ناهي - گور تُلها[13] هر ناءِ
[illegible] گورُ پوڙي بيڙي[12] گورُو - گور ليرٿ درياءِ
گور سرُ ساگر بوهِٿو[14] - گور ليرٿ درياءِ
گور سرُ ساگر بوهِٿو - ستِ سرِ ناوڻ جاءِ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۲۰)

جي لِس ڀاوي اوُجلي - گور سڀ مهه رهيا سماءِ
(۷) گور داتا سمرٿ گور - گور ڏيدا لئي کراءِ.
گور پرميسر پار برهم - گور ڏيندا لئي کراءِ.

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (۱)

گور پرميسر پار برهم - گور ڏُوبڪ لهه[16] لوءِ
(۸) گور داتا گور هوُئي[15] گهر - گور ڏيپڪ لهه لوءِ
اُمر پدارٿ نانڪا - من مانيئي[17] سکه هوءِ.

راڳ گوڙي، محلا [illegible] ليجا، شبد (۲)

(۹) گور تي گيان پائي جن کوءِ - گور لي بوُجهئي سيجهئي[6] سوءِ
گور لي سهج ساچ بيچارُ - گور لي پائي مُکت دُوارُ[18].
گور لي سهج ساچ بيچار - تهه ست سنگت بڻائي
(۱۰) جهه ستگور - تهه ست سنگت بڻائي
جهه ستگور - سهجي[20] هر گڻ گائي
جهه ستگور[19] - تهان هوُئي شبد جلائي.

---

۱. پڏي ٿو. ۲. ٿهاجي وجي ٿو. ۳. چڙهي ٿو. ۴. گيان. ۵. ڄيما. ۶. پروان ڪيو آه[illegible] ۷. برمالما. ۸. گورُوءَ جي مکه مان نڪرن ٿا. ۹. آنحد شبد. ۱۰. ويدن جو گ[illegible] ۱۱. [illegible] ۱۲. ٻيڙي. ۱۳. ٽرهو. ۱۴. جهاز. ۱۵. برف. ۱۶. [illegible] ۱۷. [illegible] ۱۸. دروازو. ۱۹. جتي. ۲۰. پاڻمرادو.

(٢) گُرُ دیوُ ماتا گُرُ دیوُ پِتا - گُرُ دیوُ سوامِي پَرميسرا
گُرُ دیوُ سکَا[1] اَگیان بهنجن[2] - گُرُ دیوُ بنڌپ[3] سهودرا[4]
گُرُ دیوُ داتا هر نام اُپديسي - گُرُ دیوُ منتُ[5] نروڌرا[6]
گُرُ دیوُ سانت سَت بُڌ[7] مورت - گُرُ دیوُ پارس[8] پرس پرا
گُرُ دیوُ تيرٿ امرت سروور[9] - گُرُ گيان مجن[10] اپرم پرا[11]
گُرُ دیوُ ڪرتا سڀ پاپ هرتا[12] - گُرُ دیوُ پتت[13] پوِت[14] ڪرا
گُرُ دیوُ آد جُگاد جُگ جُگ - گُرُ دیوُ منت هر جپ اُڌرا
گُرُ دیوُ سنگت پرڀ ميل ڪر ڪرپا -
هم موڙهه پاپي جت لگ ترا
گُرُ دیوُ ستگُرُ پاربرهم پرميسر - گُرُ دیوُ نانڪ هر نمسڪرا.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، پاوڻ اکري (١)]

(٣) سو ستگُرُ ڌن ڌن - جن ڀرم گڙ[16] توڙيا
سو ستگُرُ واهُ واهُ - جن هر سِئُ جوڙيا[17]
نام نڌان اکُٽ - گُرُ ديئي دارُو[18]
مها روگ بڪرال[19] - تِسي پنڌارُو[20]
پايا نام نڌان - بهُت خزانيا
جِتا[21] جنم اپار - آپ پڇانيا
مهما ڪهي نه جاءِ - گُرُ سمرٿ ديو
گُرُ پاربرهم پرميسر - اپرمپر الک اڀيو[22].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٦)]

١. متر. ٢. دُور ڪندڙ. ٣. مائٽ. ٤. ڀاءُ. ٥. وڃڻ، منتر. ٦. اُڌار ڪندڙ. ٧. بُڌي.
٨. لڳڻ، ڇُهڻ. ٩. ٺلاءُ. ١٠. اشنان. ١١. پرماتما. ١٢. ناس ڪندڙ. ١٣. پاپي گنهگار.
١٤. پوِتر. ١٥. وندنا. ١٦. قلعو. ١٧. سَرڌ لڳائي. ١٨. دارُون، دوا. ١٩. ڀيانڪ.
٢٠. شفا بخشي آهي. ٢١. کٽيو الڙ. ٢٢. لرڪ.

(٢) ستگُرو جي مهما.

(١) گُرو پرميسر پُوجيئي[1] - من تن لاءِ پيار
ستگُرو داتا جيءَ کا - سڀ سيءِ دي آڌار
ستگُرو بچن ڪماوڻي[2] - سچا ايهُ وچار
بن سادُ سنگت رَتيا - مايا موهه سڀ ڇار[3]
ميري ساجن - هر هر نام سمال
سادُ سنگت مَن وسيءِ - پُورن هووي گهال[4]. (١. ر.)
گُرو سمرٿُ اَپار گُرُو - وڏ ڀاڳي درسن هوءِ
گُرو اگوچر نِرملا[5] - گُرو جيڏُ اَوُر نه ڪوءِ
گُرو ڪرتا گُرو ڪرڻهار - گُرمکِ[6] سچي سوءِ
گُرو تي ٻاهر ڪڇ نهي - گُرو ڪيتا لوڙي[7] سو هوءِ
گُرو تيرٿ گُرو پارجاتُ[8] - گُرو منسا پُورن هار
گُرو داتا هر نام ديهُ - اُڌري سڀ سنسار
گُرو سمرٿ گُرو نرنڪار - گُرو اوُچا اَگم[5] اَپار
گُرو کي مهما اَگم هيءِ - ڪيا ڪٿي ڪٿن هار
جيتڙي ڦل مَن باڇيئي[9] - تيتڙي ستگُرو پاس
پُوُرب[10] لِکي پاوڻي - ساچ نام دي راسِ[11]
ستگُرو سرڻي آئيا - ٻاهڙ[12] نهي بناس
هر ناٺ ڪدي نه وسرئُه - ايهه جيءُ[13] پنڊ[14] تيرا ساس[15].

[سري راڳ محلا پنجوان، شبد (٣٩)]

١. پرمالما جو رُوپ سمجهي. ٢. اُپديش، آگيا. ٣. مٽي. ٤. ڪمائي. ٥. بي انت. ٦. وچن گُرو جا. ٧. ڪرڻ چاهي. ٨. اِڇا پورائيندڙ وڻ. ٩. چاهنا رکجي ٿي. ١٠. اڳيان ڪرم. ١١. پُونجي، ملڪيت. ١٢. پوءِ. ١٣. آتما. ١٤. سرير. ١٥. پران.

(٢٣) واڇهه بستڪ وبد ٻرالا - اڪ ٻهه سُهه سُاوهه ڪالا
اُهڪر ڪمتُ ڪهڻ ڪڻ ڪُلڻ - ٻن ستڪوُر لتُ نه پايا.

راڳ مـــارو، محلا ٻهلا، سولهو (١١)٢٢

(٢٤) ٻاهڻ گوروُ هيچ موهه عارا - ڦر ڦر ڏاچ وارو وارا
ستڪوُر ٻتي سچ ٻروڙالي[٢] - سچ نـــام مـــن ٻـــايا.

راڳ مارو، محلا لڌا، سولهو (٨)٢٤

(٢٥) ٻاهه گوروُ حڪمه اڙوُالا[٣] - ٻوُلا چـُـونا[٤] ڪـــالـــي
مر مرِ هموچ سدا دک ٻالي - ڏوڪي[٥] خُمر[٦] نه ٻاني.

راڳ پرڀ، محلا لڌا، شبد (١٨)

(٢٦) ٻـــس آمتش[٧] ڪڻوُ لوارَي[٨] - ڦنڌي[٩] ٻـــن ٻات[١٠] گهميري
ٻن ستڪوُر ٻات[١١] نه ٻـــالي - ڪهه ڪير سمجهالي.

راڳ بسنت، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٢٧) گور ڪُڌي ٻاهوُ[١٢] اُـــوّل[١٣] - مـــس ڪـــولـــا ڪـــن چـــب
نالڪ گور ٻن من ڪا طاقُ[١٤] نه اُگهڙي - اوُر نه ڪدي هڪ.

راڳ سـارنگ، محلا چوٿان، وار (١)، سـاروڪ محلا دوُجا

(٢٨) ٻري ڪا شبا[١٥] ڏانه[١٦] هيچ - ٻڙ ٻڙ ڪرهه واچار
مُڪمه ڪدي نه هروُلي - نهه ٻانن موڪهه ڏتار
ٻن ستڪور ٻهڌن نه ٽتيچ - نـــام نه لگيچ پيار.

راڳ ملار، محلا لڌا، اشٽهدي (٦)٢

(٢٩) اي ٻرم ٻوُلي مرهه[١٧] نه ڪرڻي - ستڪوُر شـو سدا سک هوُني
ٻن ستڪوُر مُڪمه ڪيچ نه ٻالي - آوهه جاهه مرهه مر جالي.

راڳ پربالي، محلا ٻهلا، اشٽهدي (٤)٣

(٣٠) جن آلم لمه اسه چيمبا[١٨] - سب ڦسوڪت ڏوم اُيمتا[١٩]
ڪهه ٻتي گورمڪ ڏاوي - ٻن ستڪوُر ٻات[١١] نه ٻاوي.

راڳ پربالي، پڪمه ٻٽي، شبد (١)

(٣١) گور ٻن گوروُ اُنڌار - گوروُ ٻـــن سمجهه لـــه آوُلي
گور ٻن سُرنه[٢٠] نه ٻڌ[٢١] - گوروُ ٻن مڪمه لـــه ٻاوُلي.

سرليچ محلي چوٿن ڪي، ٻت اليه (٨)

---

١. وڏي، ٻاڪ. ٢. ڏٻان يا ٻاد ڪرالي لو. ٣. ٻاڳل. ٤. چروُن، ڏڪ. ٥. هـردي هي رڙپ جي. ٦. ٻوُجهه. ٧. لَڳا، ٻا. ٨. ڪر ڏيندي. ٩. رستو. ١٠. لنگهه. ١١. سچي راهه. ١٢. ٽلت هي. ١٣. ماڙي، محل. ١٤. در. ١٥. سسار. ١٦. فاني بستا. ١٧. جمع مرڻ جو چڪر. ١٨. جالو يا ٻالو آهي. ١٩. اُنڌا، موُرک. ٢٠. ڏٻان. ٢١. سِڌ ٻوُن.

(١٥) پيار اوهيءَ پوجيس ستگور – سڀئي ڪيس اڌارا
ڪهه نانڪ گرو ان توءِ ترئي – انهه پٽرن لٿا اپارا.
(وائي، سورٺ، صفحو / بيجوان، شعر (١٠))

(١٦) انهه جڳ نانڪ سؤ لڪو بائي – ڪنهه ٻوس پاڻ ماه
پر گرو ڪانت نه پوئي بائي – نانڪ ڪور ڪماه.
(وائي، سورٺ، صفحو / ٻولي، اشتوڌي (٦)٢)

(١٧) پانڌا آئيا سوءِ – جو ٻس پاوسي
پانڌا اُس ملونا – ڌونا آيا نه هونسي
گرو ڌيارئي هوءِ – سوجهي پانسي
ايسا ڌيارئي ڌوءِ – هنيا هونسي.
(وائي، سوهڻي، صفحو / ٻولي، شبد (٦))

(١٨) گرو سوٽا نه آيئي تو هئن نه پائيئي – پور پلا ليئي جمر تو آهيئي
جمر ڌر پاڻ مري ڪار – نا ڌيئي نار نه شبد اپار.
(وائي، رامڪلي، صفحو / ٻولي، اشتوڌي (٦)٢)

(١٩) ستگور پنا – هور ڪيئي سي اسي
پائي نه ڪئي ستگور پاهه – هور ڪيئي اسا سي
ڪهڙي ڪئي سڌڙي ڪئي – هڙي آئه وناڻي.
(وائي، رامڪلي، صفحو / ٻولي، آنند صاحب (٢٤))

(٢٠) ان گرو پوري آوي جاه – اس گرو ڪهاڻ نه پوئي ناه
ان گرو ملونا اس ڌولاءِ – ان گرو توپسه توءِ پڇه ڪاه
ان گرو ايسڙ ڌسي مر والئه – نانڪ گرو ان ڪهاڻي ڪهاڻه.
(وائي، رامڪلي، صفحو / ٻولي، سڌ گوشٽ (٧٠))

(٢١) ان ستگور سيوي جوت نه هوئي – ان ستگور اپٽي ڪسه نه سوئي
ان ستگور اپٽي نار پايا نه جاه – ان ستگور اپٽي مها ڌنه پاه
ان ستگور اپٽي مها گرب غبار – نانڪ ان گرو مٺا جمر جار.

(٢٢) ان گرو اوار نه ليئي – ڪن واکهه من اسر جاس
هو گرو وڃ آپ رکيا – هو مهي گرو شاباس.
(وائي، مارو، صفحو / ٻولي، شبد (٣))

---

١. سوڻي ڏاڍو. ٢. ڏسائون، طرف. ٣. پنڌ. ٤. ٻوڙ، هيرڌو. ٥. ڌن. ٦. اٿارا آڌو.
٧. سڄو. ٨. ڪانسواه. ٩. آسڌ. ١٠. ڪرائي. ١١. پڪي بدو. ١٢. ونس. ١٣. مٿالي وڦڙ.
نانگ. ١٤. سرڀا وڃه. ١٥. نڪمان. ١٦. اهنڪار، آيمان. ١٧. آڳان جي اوڙيڌ. ١٨. وڏا
ڪري سڄو آهي. ١٩. اورا آهيا.

(٦) منهنڪ[1] ڪرم ڪري آهنڪاري - سڀ ڏکر ڏک ڪماءِ
نانڪ مَلا اوُحل نان ليٿڻي - حان ستگوُر ماهِ سَماءِ.

سوري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٧) ساهُه[2] گرو هيءَ الڌ ُعارا - اگانهی الڌا الڌ الڌارا
بِنّا ڪي ڪِهڙي بِنتا ڪماوَهه - ٿِر بنتا ماهِ پِچاوُٽيا.

راڳ مانجهه، محلا پهريان، اشٽپدي (٥) ١١

(٨) اس شبديءَ الٽر آنرا[3] - نه وسَٿ[5] لهيءَ اسي چوُڪيءَ ڦيرا
ستگور هيتِ ڪُڌي هر وسَٿ در ڪُليءِ ناهی - گور برريءِ پاڪِ ملاوُٽيا.

٢٤(٧)

(٩) آوُڻ جاڻا ڪَٿُ رهيءَ - ڪَٿُ ميلا[6] هوني
هُمر مرڻا ڪا دک گهڻو - لِت سَهسا دوني.
آوُڻ جاڻُ ڪُٿ رهيءَ - ساتِنيءَ گور پوُرا
رام نام ڏنُ راسِ ديِ - بِنسي پرم ڪوُڙا.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢٢)

(١٠) هي سو چِندا اگوڃِه[7] - سوُرج چڙهه هراُ
اتي چانَڻُ[8] هودِيان - گور بن گهور الڌارُ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١)، سلوڪ محلا دوُجا

(١١) ساسَٿ[9] بيد چمرتي[10] سڀ سوڌی[11] - سڀ ايڪا نام پڪاري
بِن ڏوُر مڪسه نه ڪرتوُ پاويءَ - من ويکهُ ڪر بيچاری.

راڳ گوجری، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٢) هُم[12] بِسَترُ ڪَاشتَ[13] مجهارِ - بِن سنهمر[13] لهي ڪارج سارِ
بِس گور اسي پاونگو - هر هي ڪر دتار.

راڳ دسوگنڌاری، محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(١٣) جِشه خرانا بحش هيءَ - جِس بخشيءَ سو خرچيءَ کاءِ
ستگوُر بِن هٿ نه آوني - سڀ ٿڪي ڪرمَ ڪماءِ.

راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار(١)، سلوڪ محلا ٽيجا

(١٤) اِعسه جگ الڌا سڀ الڌ[15] ڪماويءَ - بن گور مگُسه[16] نه پاني
نانڪ ستگور مليءَ نه اکي ويکيءَ - گوريءَ[17] اندر سچ پاني.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (١٠)

---

١. پنهنجي من جي مهمه لی هلڻ وارو. ٢. ڪالسراءِ، بنا. ٣. وشتا. ٤. اوُندهه الڌوُڪار.
٥. هر نام روُپی ڌن. ٦. ملاقات، ميلاپ ٧. ابرن. ٨. روشنائی، چمتڪار. ٩. چهه شاستر.
١٠. ستاره. سمرتيون. ١١. جاچي ڏليوُن آهن. ١٢. اکيي. ١٣. ڪاٺ. ١٤. طريقو. اُدم.
١٥. ڪَرم. ١٦. سچي راهه. ١٧. پنهنجي هردي اندر.

باب نئون.

ستگرو سرنهون.

(۱) ستگر جي ضرورت.

(۱) بن ستگر كڻي نه پايو - بن ستگر كڻي نه پايا
ستگر وچ آپ رکيون - كر پرگٽ آکي سڻايا
ستگر مليئي سدا مکت هئي - جن وچهُ موهه چکايا
اُتم ايهه ويچار هئي - جن سچي سُر چت لايا
جگ جيوڻ داتا پايا.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٦)]

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۲)

(۲) جي لک استريا ڀوگ كرهه - نو کنڊ راڄ کماءِ
بن ستگر سک نه پاوئي - ڦر ڦر جوني پاءِ.

(۱۴)

(۳) لک چوراسيهه ڦير پيا - کامڻ دوُجي پاءِ
بن گور نيند نه آوئي - دکي رئڻ وهاءِ
بن شبدي پِر نه پائيئي - بِرٿا جنم گواءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۳) ۴

(۴) هر نرمل اَت اُوجلا - بن گور پايا نه جاءِ
پاٺ پڙئي نه بوجهئي - ڀيکي ڀرم ڀلاءِ
گورمتي هر سدا پايا - رسنا هر رس سماءِ.

۵(۵)

(۵) کت درسن جوگي سنياسي - بن گور ڀرم ڀلاني
ستگر شيوهه تان گت پاوهه - هر جيئهه من وساني
سچي باڻي سُر چت لائي - آوڻ جاڻ رهاني.

---

۱. گمت پالي هئي. ۲. گمت پائيندو. ۳. برمالما. ۴. حقير کيو آهي. ۵. چوراسي لکن جوُنين ۾ ڀٽکي ٿي. ٦. جگياسوُ استري. ۷. ڏئيت پساءُ، بياني. ۸. راتيون. ۹. بتي پرماتما. ۱۰. اجايو. ۱۱. نمار. ۱۲. سانگ، ڀيکداري. ۱۳. ڇهه درسن يا فيلسوفيءَ جا مت. ۱۴. جنم مرڻ جي چکر کان ڇوٽڪارو ملين ٿو.

قدرتي قاعدن کان بيپرواهه
جو الدوان ٿو، ڇڏي ڇڙواڳ ڇڙوت کي من ٿو، لتاڙي حد جي ٻکران جي پڙتان غير واقف رهي ٿو،
باقي هو جيئو، خراب ۽ نه محسوس ڪري
رهي ٿو، ڪرم جي قانون جي ٿو، سو لوڙيه جو بد، ڪڏهن نه ڪنهن ٻچڙي
غلام ٻڌي، وشيه واسطن ۾ وهاڻو وجي ٿو، حاڪمڻي لوڙي ٿو ۽ اي سلامتي پيدا ڪري ٿو، جان
ڪري سگهندو، جاڪاڻ ته هوءَ هروقت، سلامتي چاهي ٿو ۽ بدلائي ٿو. ڪا ۽ طاقتور هستي،
جي زندگيءَ ۾ جڪڙيل رهي ٿو. ٻيءَ سلامتي جي نا اميديءَ ۾ بدلائي ٿو. ڪا ۽ طاقتور هستي، جي
ڪي ٻي وقت پيدا ٿيڻ ٿو ۽ اميد کي نه سگهندي. تنهن ڪري اي ٻهاني، جي
ٻپ هي سهاري سان، گهڻو وقت جتاءَ ڪري نه روحانيت لاءِ نه بلڪل ضروري آهي. سو اي ٻندا، ٻندي
سساري وهنوار لاءِ لازم آهي نه ٿيهندا هاڻوڪا سساري وهنوار ٽڙن ۽
جو ٻپ ڇولو ڪرڻ؟ ٻنده ٻرقر جي ٻڙ ۾ گذار نه ڪنهن ڪي ٻهچار ٻندين. ٻاڪ
۽ ٽڙي، لتين سر هڙن. ٻوءِ اڙن نه ڪنهن کان ٻچندين ۽ نه ڪنهن کي ظالمن جي ظلم هو
هيٺن ۽ هيسيلن ڪي همتائبندين، ڏاڍن جي ڏاڍائي جو ڏنگ ڪيلندين، ظالمن جي
مثالسو ڪندين، ٻي سهارن ڪي سهارو ڏيندين، سکڻن ڪي ڀريندين ۽ اميدوارن جي جڳون
ڏاوارن ٻچي ٻري ڪندين. ٻاڪ اڏول ۽ آڇيت رهندين نه ٻين ڪي خوشحال ۽ خيرخواه
ٻائيندين. ڏس نه سچ ڪنهن نه ٻي ٻهاليءَ سان، ڏاڍن جي ٻهراڻ سار لهي ۽ ڏاڍن
سان خاص وعابيت ڪاله ڪري. جهنگل جي جهوڙ ٻڙن ۾، برپاست جو پيغام ٻهرن ٻهچائي ۽
ٻره محلن ۾ منهن ڪيئي. ٻيهدي ڪرڻن جي جمع ٻدش نعمت، ٻڪيلن ڪسان اگهاڙن
ڪي وڏيڪ عطا ڪري. لڏو السان ۾ الين ڏالن ۽ گهرحالن جي نهل ڪمائندو آهي ۽ الهي
نهل اڪور ذريعي، لڙيهٔ منزل جي اڙداڪ ٻرلدو آهي.

گنهگارن لــي ڪميا
...ندي نهنو هاي، شان هوندي نماڻو رهي، هيڻن لي ديا ڪري، گنهگارن لــي ڪميا
...ري، مظلومن جي مدد ڪري، دکين سان همدرد ٿئي، نيڪيءَ ۽ نروار ٿئي، پاڪسب
...سان پري رهي، لوڪ لڄا ۽ ڊَر ٿئي ۽ پرهلاد وانگر اڏول ٿئجي. تمن جي اکين جــو
...ٻج، زهريلي نانگن کي به نمائي ڇڏي، خوفناڪ جانورن کي شرماڻي ڇــڏي، سوُرمن
...ڪي جهڪائي ڇڏي نه ظالم ۽ قاتل انسانن ۾ به انسانيت آڻي ڇڏي. اهڙن عاشقن کي ٿت
...گيان حاصل ٿيو آهي ۽ سچ پاءُ پيو آهي. اهي نريئه جي پد لي پهچي، سچ ۾ سمائجي
وڃا آهن ۽ جوت ۾ جوتي جوت ٿيا آهن. پاڻ نريئه ۽ پرماتما نريئه. ٿئي هڪ ٿي ويا آهن.

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان اشٽپدي (۲) ۱۷

تت گيان لس من پرگٽايا

(۱) جاڪي رديءِ وشواس پربي آيا - تت گيان لس من پرگٽايا
ڀيءِ لي نريئه هوء ٻسانا - جس لي اُجيا تس ماهه سمانا.

واڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (۸)

(۲) نانڪ جيوتليا مــر رهيئيءِ - اَئسا جوگ ڪمائيئــيءِ
واجيءِ باجهه سنگي واجيءِ - لئه نريئه پــد پائيئــيءِ
اَنجن ماهه نرلجن رهيئيءِ - جوگ جُگت تئه پائيئيءِ.

تو ۽ نه ڀگاڙي سگهي نــو.
سو اي بسندا، پيو ڪو نه تنهنجي تقدير بگاڙي سگهي ٿو ۽ نه ڀگاڙي سگهي نــو. پوءِ ٻين مان ڊپ
تنهنجي تقدير تنهنجي ڪرمن وهيٽي آهي ۽ مالڪ جي مٺ ۾ آهي. پوءِ ٻين مان ڊپ
ڪهڙي ضرورت؟ نوڙيءَ کي نانگ سمجهي،
هتط ڀا ٻين جي لبدي خوشامند ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت؟ نوڙيءَ کي نانگ سمجهي، ڏاهر ڀڄ
ڊپ ۾ مرڻ مورکتا آهي نه ڊپ جي ساهوُن اچڻ ڪان اڳ ئي ڏر ۾ ڏکڻ ا... ڏاهر ڀڄر
...ي. جڏهين ڊپ اکين اڳيان اچي يا اچڻ وارو هجي تڏهين ان جو مقابلو هوشياريءَ،
...بت، حشمت، بهادريءَ ۽ ڌيرج سان ڪجي ۽ نتيجو پرماتما لي ڇڏجي. جڏهن کي
...ڳوان جو پڳو آهي ۽ جو سنسار ڪان نه ڊجي، تنهنجي لاء نتيجو لاشڪ لاب وارو ٿئيندو
...ر جي نتيجو ڊڪدائڪ نڪتو ته ڪيس اڪائيندو ڪونه، ڇو نه هو پنهنجي سون شڪتيءَ جي
...بل سان، ڀڳوان جو پاڻو سٽ ڪري پوڻ لاء، هميشه تيار آهي. هو نه نه ڪنهن ڪان هيسجي
...ٿو ۽ نه ڪنهن کي هيسائي ٿو. هو نه ڪنهن ڪان ڊجي ٿو ۽ نه ڪنهن کي ڊيڄاري نــو.
هو نه فقط ڏاتر جي ڏر ۾ رهي ٿو، من لي پوُرن قبضو رکي ٿو، دل دلبر سان لڳائي ٿو.
ڪرم جي قانون جي مڃتا اسليم ڪري ٿو، نيڪيءَ ٻڌيءَ جو پيد سچائي ٿو، سب سيڏر
سچائيءَ سان پالن ڪري ٿو، خود مطلبيءَ ۽ ٻوهه ڪان محروم رهي ٿو، پيار ۽ پراسه جــو
وَهنوار وڌائي ٿو ۽ رب جي رضا ۾ راضي رهي ٿو. انهيءَ ڪري هو هميشه، هــر حالت
...هيت، نڏر، نريئه، نوسنسي ۽ نرچنتا ٿي، جيون گذاري ٿو. انهيءَ ڪري نريئه جي پدوي
...کي، روُحاني واڌاري ۾، خاص اهميت حاصل آهي، ڇو ته اها ئي ڊپائيءَ اها نه اندروني اليا
اپندو ۽ نه وري اندروني عشق جو پتو لڳندو. انهيءَ عشق اندر ئي اسرار آهن.

(۲) ولڪ رهيا ان ڪامڻي – جن من ۾ ڀاءُ هوءِ
اڪ ٻيءِ ڀاءِ ٻاهري – اُن لئن سک نه هوءِ.

واڳ ملار، محلا ۱-هلا، وار (۵)، سلوڪ محلا لهڻا

ٻالڪ جن کي ڀڳوان جو ڀؤ آهي، اُهن جو من آهي شانت، سرير ارمل، صحت سالم، مت الرء اندر پرڪاش، لوڪ پرلوڪ سُهيلو ۽ ماڻش جنم سڦل. آهي آهن وام نام ۾ ڀيل ۽ واڳ ۾ رَتل. جس ڪمت ۽ جهون لهون ۾ پرماتما کي ڏسن ۽ ڏوهڻ، هر وقت، هميشہ ڪيس ڏ ٻالين. هيون جو قدم، سوچي، سمجهي ۽ سياڻي ڪٽن. ٻئي جي ڀلي ۾ ٻيهڻو ڀار سمجهن. سنتوکي سُکايُ ۽ سدا سُچيت رهن. وٽن آهي شبد جي سُرتي، سنتوش جو سينگار، پريم جو پدارت ۽ ڀؤ جو ڀوجن. اهي سدا سهاڳڻيون وام راڄهالي، لَکمت لي اَڏول لي، راج جوڳ ڪمائين لڏون، اُصليت جي حقيقت سچائي لڀون. اهي اُوچ ڪوڻيءَ جا مهاتمائون نہ ڀاڻ پرماتما کان پري ٿين ۽ نہ پرماتما کائن پري ٿئي. لَن ۾ هڪ جي لي الن لاهن، اي ٻولي ناهي واهه ٻوءِ ڪوڙي ٺڪرابِ؟ اُنويءَ هڪڙي جي آسري جو اَٿر، ڪبر مِثالي سگهندو؟

(۱) ٻيو وح الستو ٻيءِ رهيو – ٻيءِ وچ ڪماويءِ ڪارِ
اُنٽيو سکر وڏ ٻالنٽان – درگهہ مرکہ دلسار
ٻيو لي لوڀُ ٻاليٽيو – مِل جورلي جسوبہ اَيسارِ.

واڳ گوجري، مد ليحا، وار (۱۹)

(۲) جُهہ اُيوکهہ ۾ لوي – جهہ ۾ لسهہ هر لساهہ
ڪوڙو ڪسر ٻيچار ڪيو – سمد سُنهہ من ماهہ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (۱۸۰)

هتي هڪڙي شڪا مِثالا ضروري آهي. حڏهين پرماتما سچ آهي، ٻريم آهي، وحر آهي ۽ ڪميا آهي نہ ٻوءِ اُلي ۾ جو هٺا ڪري؟ پرماتما ڏهار ڪول آهي جو ۾ ڏ ٻاريندو ۽ ڏ ٻهاريندو. تڏهن ڪري ڀڳوان جي ۾ جي معني آهي نہ ۾ هٺا ڪري مريادا جو، ڪرمن جي ڪانُن جي ڪلورنا جو، برائيءَ ۽ بديءَ جي لتيجي جو، ڪوڙ، ڪمت ۽ ڪبذيا جي سزا جو ۽ الاهي انصاف جي تارازيءَ جو. جنهن کي اهو ڊپ آهي لڏهنڪي ڪرڻ ٻيو ڊپ هيسائي نہ سگهندو. هُن جو مَن اُوس اُوٽين کان آجو ۽ ڪٽن سان ڀرڀُور رهندو.

صاحب وڏيڪ سمجهائين ٿا تہ ڀؤ کان مٿي ڀوي نرڀؤ، لِڏر جي پدوي آهي، جا ٻل آتر سچي ڀؤ جي اُستيءَ مان پراپت ٿئي ٿي. نرڀؤ اُنويءَ کي ڪمن ڪرلدو جو پدهتي هردي هڙن ڪرمل ۽ نرمل ڀاونائون مٿالي، ڪنهن ملاکوڙي، اٽاڙي يا ٻيڏ ۾ جاٺاريءَ ۽ اواديءَ جو جلوو ۽ کُرپت ڏيکاري، سرشرڪ ٻل جو نماءُ ڏيکاري يا کولي ۽ عياس جو قبل عام ڪرائي. نرڀؤ اهو آهي جو آس ۾ نراس رهي، گرهست ۾ اُداس رهي، ڀل

اوس ٿيندي. تڏهن جو
اڳي پاکنڊ جو واپار نه ٿيندو رهندو ۽ ڌرم جي هاڃي اَوس ٿيندي. تڏهن ٿيندي
موت ٿائين، وڌندو وڃهندو رهي ٿو. ماڻهن ڪين پار ڪي ڄڻ پاڻ هاٺوڻ جو ٻوپ ڏيارينڊي
آهي؟ سماج پوءِ اِنهيءَ ساڳي ڪي هر وقت پاٽي ۽ ڪاڄ ڏيندي رهي ٿي. سو گهڻو ڪري
سيڪو ٻوپ جو شڪار ٿيل آهي. ڪو ورلو نڊر هوندو. ٻوپ اِئين ڏاڪر ڇپائي ويٺو آهي.
صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، ٻوپ جي ڪهه پر وچ ته اجايو آهي يا سچايو؟ جي
اجايو، ته ڇو من ماندو ڪيو ائين؟ جي سچايو، ته ٻوپ ڪي ٻوپ سان دُور ڪري سگهندين؟
پيو ته جو بين گهڻن ڪي ٻيجاري ٿو سو پاڻ بين گهڻن جي ٻوپ پر رهي ٿو. سو جڏهن ڪان
ڏون ٻڃي رهيو آهين سو خُود ٻئي ڪنهن جي ٻاڃي پر آهي. پوءِ ڪانئر اڳيان ڪانئر ٿا
ٻيسوُد نه ڇٽبي؟ آڪاس، سڄ، چنڊ، ٿارا، هوا، پاڻي، باهه، پرٿوي، پاتال، رجسي،
ڪمي ۽ ستي جا ٿي گڻ، هڪ ساري پرڪرتي، پؤ پر رهي ٿي. ڏهه اَوتار، برهما، وشنوُ
مهيش، اَندر، پر راج، سڌ ساڌڪ، سنت مهاپرش، راجائون سوُرما ۽ چوراسي لک جوُنين
جا جيو جنتر ته سڀ پؤ پر رهن ٿا. پر سچو پؤ آهي ڀڳوان جو. سو اي ٻندا، ٿون ب ڀا
سڀ پؤ مٽائي، رکو ڀڳوان جي پؤ پر رهه. جن ڪي ڀڳوان جو پؤ آهي، تن ڪي ڀيو ڪوه پرو
ستائي نه سگهندو. اِنهيءَ پؤ مان پروسو جاڳندو، پروسي مان پاؤ، پاؤ مان وبراڳ، وبراڳ
مان ڀڳتيءَ مان ڀڳوان. مطلب ته ڀڳوان جو پؤ ٿي ڀڳوان جي پراپتي ڪرائي ٿو.
اِلاهي عشق لاءِ پؤ، پروسو ۽ پاؤ ٿيٽي باڪل ضروُري آهن. صاحب فرمائين ٿا:

راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٣)، سارڪ محلا دوُجا

(١) ڀئي کي چرڻ ڪ پاؤ ڪي - اوتڻ سُرت ڪرايئڻ
ناانڪ ڪهئي سياڻيئي - اِڙ ڪنت مِلاوا هوءِ.

راڳ مارُو، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢) تيءُ ديوانا جاڻيئي - جا ڀئي ديوانا هوءِ
اڪي صاحب باهرا - دوُجا اوُر نه جاڻيئي ڪوءِ.
صاحب چتايو آهي ته جو اِنسان سنساري ٻاڻن ۽ غلطان آهي، اهو ڪداچت سک نه
سُمهندو ڇو ته هنکي نيت سڀ وِڪار واڙهي ويندا، پرم پلاٿيندا ۽ دک دالر ستائيندو رهندو
هن جو من هردم اَشانت رهندو، تن کيڻ ٿيندو، مت ڪوٽي هوُندي ۽ زندگي ذايع ويند
هوُ جيئري ئي ماڻهن سمان آهي. موت ته هڪ وار اچڻو آهي پر هوُ ته ٻوپ وچان در
مري رهيو آهي ۽ ٻرڻ جا آسرا ميٽي، ٻڌڻ جي ٿرت تياري ڪري رهيو آهي. ته
دوا نه حڪيم لڪمان وٽ به ڪانه هُئي. سري گورو آمرداس جن فرمائين ٿا:

راڳ مارُو، محلا ٽيجا، وار (٣)

(١) جِن ڪئُه آندر گيانُ نهي - ڀئي ڪي ناهي ٻند
ناانڪ مُيا ڪا ڪيا مارڻا - جو آپ ماري گووند.

ڀڳوان جو ڀئو

نريئم جي ٻدوي.

ڊپ ۽ ٻيڏ ٻاڻيءَ لي سري گرؤ گرنٿ صاحب ۾ انيڪ امولڪ نصيحتون آيل آهن، جن مان چؤلڪ ترڇن مٿي ڏنل آهن. صاحب سمجهايو آهي ته سنسار ۾ جنهن کي ڊپ ڇا جو رهي ٿو ۽ ڇا جو رهڻ گهرجي. دنيا ۾ ڏسجي ٿو ته هر انسان ڪنهن نه ڪنهن ڊپ ۾ ڦاٿل آهي. جنهن کي سڀ ڪي آهي سو ڊڄي ٿو ته متان اهي ٻڌارت کسجي يا گهٽجي نه وڃن ۽ جنهن کي ڪي ڪين آهي سو ڊڄي ٿو ته ڪيئن گذر ڪري؟ ڏوهيءَ کي ڊپ رهي ٿو ته پڪڙجي نه پوان ته ڏوهيءَ کي ڊپ رهي ٿو ته ڦڙ نه پڌرو ٿي پوي. ڪمزور کي ڊپ آهي ته ساڻس ڏاڍائي، ظلم يا بي انصافي متان ٿئي. ڏاڍي کي وري ڊڄ آهي ته متان ڪو ڪانئس وڏيڪ طاقتور ۽ پهلوان نه پرکهت ٿئي، ساڻس کيل ڪندو ٿالي ۽ آياچارن جو حساب چڪائي. انهيءَ ڊپ ۾ جيس، پکي، پسون، جانور ۽ انسان سڀ رهن ٿا ۽ اهو ڊپ انسان مان ٽولن، ڏرين، مسڌمن، قومن ۽ ملڪن ۾ چوطرف پکڙجي ويو آهي. ڊپ گهٽي پاڳسي خالي خوف جاڳائي ٿو، بي وجود پڙته ڪڙا ڪري ٿو ۽ نا موجود دشمن ڏيکاري ٿو. ڊپ ساري سماج جو ٻنيادي ٻج ٿڃي چڪو آهي، جنهن مان لوڀ، لالچ، ڪيڏيا، ڪوڙ، ڪپٽ، نفرت، نا اميدي، نراشا، اُٿيائي، اُرڪا، انتقام ۽ ٻيا ڪئين اوگڻ ۽ وڪار پيدا ٿين ٿا ۽ جي وري انيڪ اپرادن، اتياچارن جي صورت وٺن ٿا ۽ سنسار ۾ اشانتي وڌائين ٿا. ڊپ گويا وڪارن جي جڙ آهي. اوگڻ اپاري ۽ گڻ ناس ڪري. جتي ڊپ هوندو اتي گڻ نه هوندو ۽ جتي گڻ نه هوندو اتي گوبند ڪٿان لهندو؟ گڻن وٽي، ساري جيون برباد ٿي وڃي ٿي.

ڊپ، ڊپ جو ورودي آهي پر ڊپ جي اُن ٻنهي ٻيت پرڻ ۽ ٻنهي پکڙڻ ڪارڻ، ڊپ جي اڏن ۽ آسٽان ٿي، ڀرم ۽ ڊپ جو جهنڊو بلند ڪيو آهي. هن ڪئين قسمن جا پاسه ٻڌاٿن، هوم يگيه، ٻلي لهسيائون ۽ ڪرم ڪانڊن جا پاکنڊ رچيا آهن ۽ منش ذات کي گمراهه ڪيو آهي، ته ائين وسلي ڏاڍ ديوتائن جو راڄ روڪي سگهو، سورج، چندرما ۽ تارن جي ڪهائي ڪرڻ جو زور گهٽائي سگهو، آڪاس مان برسات آڻي سگهجي، ٻوڏن، زلزلن ۽ وچڻڊڙ بيمارين جو ڪرپ مٽائي سگهو، ڀوتن پريتن کي ڪڍي سگهو، مثل اُن ڏاڏن کي ڪاڏو ۽ پوشاڪ پهچائي سگهجي يا من جون هي ڪه هڙ خيرخواهي يا لڙي الدعائي منتاڻون ۽ مرادون اوراب ڪرائي سگهيون، وغيره وغيره. جتي انڌڙو ۾ ٻسڙون وشواس نه آهي، اتي من جا ڀرم اڙڪي اڪا ۽ جتي من ڀرمن ۾ برباڙ هوندو،

واڳ سوهڻي، محلا
پهلا، شبد (٨)

) نانڪ جيوڙيا مر رهيئي - اَنسا جوڳ ڪمائيئي
واجي ٻاجهہ سنگي واجي - تہ نريڻ پد پائيئي
اَنجن ماهہ نرنجن رهيئي - جوڳ جُگت تہ پائيئي •

واڳ ٻلاول، محلا
پنجوان، شبد (٣٧)

(١٢) اَلسي پگت گوونڌ ڪي - ڪيت هستي جيتا
جو جو ڪيدو آپڻو - تِس آيي دان ڏيتا •

واڳ ٻلاول، محلا
ڦاوان، شبد (١)

(١٣) نارڌ ڪهت سنت ڌرون ٻارڪ - پچن ماهہ لپٽانو
اَچل اَمر نريي پد پايو - جَگت جاهہ حيرانو
نانڪ ڪهت پگت رچڪ هر - لِکت لاهہ تم مانو •

واڳ مارو، محلا
تيجا، وار (١٧)

(١٤) اَندر اَمرت پرڀور هي - چاکيا ساڌ جاپي
جِن چاکيا سي نريڻ پئي - سي هر رس ڌراپي
هر ڪرپا ڌارِ ٻيٽيا - ڦر ڪال نہ وِياپي •

واڳ مارو، پنجم
نامديو، شبد (١)

(١٥) سَنک چَڪر مالا تلڪ بِراجت - ڏيکہ پرتاپ جم ڏرپو
نريڻ پي رام بل گرجت - جنم مرن سنتاپ هَرپو •

واڳ ڪيدارا، ڪبير
صاحب، شبد (١)

(١٦) جِهہ مندر ڏيپڪ پرڪاسيا - اَنڌڪار تہہ ناسا
نريڻ پور رهي پرم پاگا - ڪهہ ڪبير جن داسا •

واڳ بسنت، محلا
پنجوان، شبد (٣)

(١٣)

(١٧) سو نِريڻ جِن پڙ ليا - سو سکيا جِس پرم گيا
سو اِڪانتي جِس رِدا ٿانءِ - سوئي نِهچل ساچ ٿاءِ •
سو اِڪانتي جِس رِدا ٿانءِ - ڪام ڪروڌ گور شبد ناس

(١٨) سي ڌنوانت جن هر پرپ راسِ - ڪام ڪروڌ گور شبد ناسِ
ٻي ٻسيءِ نريڻ پد پايا - گور مِل نانڪ خصم ڌِيايا •

١. جيڙري ٻاڻ ڪي ماري چڙ، اَهم ٻاو ڪيڏي ٻاڻ کي ٻڌي ڪري ... ٢. ڪاس...
٣. سمسار ۾ رهي ۽ اَن ڪان آاِپت ٿيڻ گهرجي. ٤. ڪٿاي. ٥. هاٿي. ٦. نريڻ. ٧. عج...
۾ پيهي ويٺي. ٨. رکيا ڪندڙ. ٩. خبر پوندي. ١٠. نريت ٿئي اَن. ١١. راجمان آهن...
١٢. گهجن ٿا. ١٣. ڏکہ. ١٤. گيان روپي ڏيئو. ١٥. اِبڻور جو ڏب. ١٦. اِڪاڪر. ١٧...
ويب ۾ رهن ٿا. ١٨. رام رام جو ڏن. ١٩. ناس ٿي ويا آهن.

(١١) توهان كيئن تبو؟

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٠٨)

(١) نربهُ هـرء پـدهُ يگوان - ساڌ سنگت مل ڪيدو دان. (١١٣)

(٢) اب مين ببيا ڪرلو هارا - پهو بسي الـرُ سڪـر ساراء.

(٣) هوُ پؤ لاهي لهان آس پاڌبو - سنگي آلدسـ بالى (١٣٠)

تس ٻهچار ڏلبا ڪر راڪبو - جگمع نام من پائـي.

(٤) هُمُ لَءُ بوتَ الالي چلتُهہ - لءُ لـمُ ڏانَ پاوي (١٥٩)

بوتَ ڏارِ گرر ٻرا مليا - لءُ لالڪ پسراسي.

(٥) بامُن باسري ايڪي سراهي - اد پسانّ دوشتاڳيو (١٦٠)

اربهُ ايو سدس پرم ڏارپو - ٻرون سراساڪسـو.

(٦) جاڪي ردي وشراس پرب آيا - لتُ گيان لس من پرگٽايا

پي لي اربهُ هوء بسانا - جس لي ابهيا لس ماهِ سمانا.

راڳ ڳوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي ١٧(٢)

(٧) اوتَ گـهي - اربهُ پسد پاليئي

ساس ساس - سر ڪر ٿُد ڳاليئي.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٩٩)

(٨) اربهُ پئي خصر سنگ رالي - جر ڪي پـراس اُڪهائي

نالڪ داس سدا سنگ شيؤڪ - لري يگمت ڪر لءُ لدؤ لالي.

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، چهنت (٣)١

(٩) الستر جامي ڪرٽي هـارا - سرٽي خصم همارا

اربهُ پئي گـور چرٽي لاڪي - اڪ رام اسار آڌارا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١٠) روڪ سوڪ ڏک خرا مرا - هر هـسه اڪتاسي

اربهُ هوء رهي لدؤ ابڪي - لالڪ هر من مالي.

راڳ اسرڏي، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. سداري ڏاسڏن ڪان پبدپو لي. ٢. منهجي آلما کي ٻرون سڪ لصيب ليو آهـي. ٣. لساهير آهي. ٤. اناحد شبد. ٥. مؤل منتر. ٦. ڪجتي. ٧. وٽي لسـي. ٨. جيستالن. ٩. وشمن جو بار. ١٠. ليستالن. ١١. ڏالد. ١٢. ٿئي ڪئي. ١٣. وسنهسـ. ١٤. جهنگلن. ١٥. ڏسڻ براجي لو. ١٦. سرو وبابڪ. ١٧. ابدؤر هي شرن بر ولسڻا سان. ١٨. خـزالر. ١٩. دمپ. ٢٠. هسماڻي پمار اڻن، من جؤن پئرالؤن ؛ جمڻ مرڻ جـا چڪر. ٢١. سنتن پالمالن. ٢٢. واڌهو اچي سڪهن ٿا. ٢٣. پئيدو ليو آهي.

) نانڪ جيوَليا مر رهيئي - اُنسا جوڳ ڪمائيئسي
واجي باجهه سنگي واجي - تهه نريئہ پد پائيئسي
اَنحَد ماهه نرنجن رهيئي - جوڳ جُگت تهه پائيئي.

واڳ سوڙهي، محلا پهريون، شبد (۸)

۱) آسي يگت گوونڊ ڪي - ڪيٽ هستي جيتا
جو جو ڪيو آپدو - تس اَپي دان ديتا.

واڳ بلاول، محلا پنجون، شبد (۳۷)

(۱۳) نارڊ ڪهت سنت ڏرو باوڪ - پڄن ماهه لپٽانو
اَچل اَمر نربي پد پايو - جگت جماهه حيرانو
نانڪ ڪهت يگت رچڪ هر - ڪت لاهه ڪر مانو.

واڳ بلاول، محلا ٽيون، شبد (۱)

(۱۴) اَندر اَمرت پرڀُور هي - چاکيا ساڌ جاڻي
جن چاکيا سي نريئہ پئي - سي هر رس ڌراپي
هر ڪرپا ڌار پٽايا - ڦر ڪال نه وِياپي.

واڳ مارو، محلا ٽيون، وار (۱۷)

(۱۵) سنڪ چڪر مالا تلڪ براجت - ديکه پرتاپ جم ڏرپو
نريئہ پي رام بل گرجت - جنم مرن سنتاپ هرپو.

واڳ مارو، ڀڳت نامديو، شبد (۱)

(۱۶) جهه مندر ديپڪ پرگاسيا - اَنڌڪار ته نِاسا
نريئہ ڀَوُر رهي پرم پاگا - ڪهه ڪبير جن داسا.

واڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (۱)

(۱۷) سو نريئہ جن پوُپيا - سو سکيا جس پرم گيا
سو اِڪانتي جس ريدا ٿاني - سوئي نهچل ساچ ٿاني.

واڳ بسنت، محلا پنجون، شبد (۳)

(۱۳)

(۱۸) سي ڏنوامت جن هر پرڀ راس - ڪام ڪروڌ گور شبد ناس
پي بسي نريئہ پد پايا - گور بل نانڪ خصم ڌيايا.

---

۱. جيڏري پاڻ ڪسي ماري ڇڏي، آهر پاڙ ڪيڏي پاڻ کي بنّي ڪري ڇڏي. ۲. ڪانسراه. ۳. سنسار بر رهي به آن ڪان آلپت نيڪ گور جي. ۴. ڪٽلي. ۵. دائي. ۶. نريئہ. ۷. عجب. ۸. پنجي ونئي. ۸. وکيا ڪندڙ. ۹. خبر پرندي. ۱۰. ٽرپت ٿئي تو. ۱۱. براجمان آهن. ۱۲. گجن ٿا. ۱۳. دکه. ۱۴. گيان روپي ڏيئو. ۱۵. اپڙور جو روپ. ۱۶. اڪاگر. ۱۷. سروپ بر رهن ٿا. ۱۸. رام رام جو ڌن. ۱۹. ناس ٿي ويا آهن.

(١١) نربهُ ڪيئن ٿيو؟

راڳ گوڙي، محلا پهريون، شبد (١٠٨)

(١) نربهُ[1] هـوءِ پـڌهُ پکوان - ساڌ سنگت مِل ڪيهو دان. (١١٣)

(٢) اَب مون بيا ڪرلج هارا - پيج ٻسي آسرُ[2] سڪه سارا.

(٣) هئُه ٻڌ ناهي ٿهان آس پاڌئيو - سنگي آڏمي[3][4] پالي (١٣٢)

تَس[5] ٻهار ڏاڍا ڪر راکيو - جُگت[6] نام من پالـي[7].

(٤) جنُ لَٿُ[8] ٻوتَ[9] الاڻي چليٿو - لهُ[10] لسهُ[11] ڏانَ ٻوري (١٥٩)

ٻوتَ ڏارُ[12] گرر ٻڙوا مليا - لهُ ناڪ اسرايـج.

(٥) باسَ[13] باسري ايڪڄ سرامي - اڌ ايسانَ[14] دوشتاگو[15] (١٦٠)

نرپئُ اڄ سنسع ٻرم ڏارئو - ٻؤون سَراساکـــو[16].

(٦) جاڪڄ ردڄ وشراس ٻرب آيا - لهُ گيان لس مِن ٻرگٽايا

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پهريون، اشتپدي (٣)١٧

پيج لي نربهُ هوءِ ٻسانا - جس لي اپجيا لس ماهِ سمانا.

(٧) اوٿَ[17] گـهي - نربهُ ٻـد پائيڄ

راڳ آسا، محلا پهريون، شبد (٩٩)

ساس ساس - سو گن لَڏ[18] گالهئـي.

(٨) نربهُ پئي حصر سنگ والي - جو ڪي ٻِـراس[19] اُڀهاڻـي

راڳ وڏهنس، محلا پهريون، چنت (٣)١

ناڪ داس سدا سنگ شيزڪ - لوي يکت ڪر لهُ لدو لانـي.

(٩) آلـتر جامي ڪرٽي هـارا - سولي حصـم هارا

راڳ سورٺ، محلا پهريون، شبد (٥)

نربهُ پئي گـڙو چرٽي لاڪي - اڪ رام نـام آڌارا.

(١٠) روگ سوگ ڏکه[20] جَرا مرا[21] - هر جنهِ[22] اِڪتالـي

راڳ سوڏي، محلا پهريون، شبد (١)

نربهُ هوءِ رهيج لدو ايڪيج - ناڪ هر من مالي[23].

---

١. سدماري ڏانـدن ڪان ٻيڊيو لي. ٢. مهندي آلما ڪي ٻؤون سک اصيب ليو آهـي. ٣. لـاهيو آهي. ٤. اناحد شبد. ٥. مؤل منتر. ٦. جُڳتي. ٧. ڦٽي لـي. ٨. جستائين. ٩. وشين جو بار. ١٠. ليستائين. ١١. ڏاند. ١٢. ڦٽي ڪٽي. ١٣. ترسهـ. ١٤. جهنگلن. ١٥. ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ١٦. سرڙ وهابڪ. ١٧. ايشور جي شرن ۾ وسڻ سان. ١٨. حـزالو. ١٩. ڏپ. ٢٠. حساڻي بماريون، من جؤن بيزارئون ۽ جمڻ مرڻ جا چڪر. ٢١. سنتن بيالماڻ. ٢٢. وڃهر اچي سگهن ٿا. ٢٣. بٽيو ليو آهي.

(۱۰) پڙ نہ ڪرڻ مان نقصان

ڪماءِ خوشي خوشيءَ ان
(۱) پيءَ وچ جيوڙي بهت بهت – مُنهه ڪاليءَ اُٿه جاءِ.
نانڪ پيءَ وِڻ جسي مرڻيءَ – اندا سچا اَندي سَت

واڳه ماجهه، محلا پهلا، وار (۲۵)، سلوڪ محلا ٻيجا

(۲) پيءَ بِن گهاٽ ڪڇ نِڪچ – سَهس سياڻپ پوريءَ نہ تاءُ[2]
ٻڌي بازي[1] اُجهيءَ چاءِ – اندا اڪر واءُ[3] ڏناءُ.
نانڪ ممڪہ بولڻ واءُ

واڳه گوڙيءَ، محلا پهلا، شبد (۱)

(۳) پيءَ بِن لاڳهِ نہ لڳئي – زا من نرمل هوءِ
بِن پيءَ ڪرم ڪماوٽي – جوُني تاءُ[6] نہ ڪوءِ.

واڳه آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (۴)۹

(۴) جِن ڪهُ اَندر گيان نهيءَ – پيءَ ڪي ناهيءَ بِند[7]
نانڪ مُيا ڪا ڪِيا مارٽا – جو آپ ماري گووند.

واڳه ماروءِ، محلا ٽيجا، وار (۲۴)

(۵) نِڪٽ بُجهيءَ[8] – سو ٻرا ڪهُ ڪريءَ
بِکہ سَڇيءَ – نِت ڏرلا[9] ترىءَ.

واڳه پرڀوءِ، محلا پنجوان، شبد (۱۶)

(۶) بِن پيءَ ڪٿي[10] – سرب بِڪار[11]
کهه نانڪ – ڏر ڪا بيچار[12].

(۱۹)

(۷) رنگہ[13] رهيا لِن ڪامٽي – جن مِن پڙ ياؤ هوءِ
نانڪ پيءَ پاءِ باهري – تِن کَن سکہ نہ هوءِ.

واڳه ملار، محلا ٻيجا، وار (۵)، سلوڪ محلا ٻيجا

(۸) ممڪہ پيءَ ڪي سار نہ جاڻدي – لِرشا جلتي ڪرهِ پُڪار
نانڪ ناويءَ لسي هي سکہ پاپا – گوُرمتي[14] ارڏار[15].

(۲۲)
[محلا ٽيجا]

---

۱. همن جي اهڙي نہ ملين ٻڌي آهي جو همن جو سنساري وهدوارن ۽ شوق لڳو اينو آهي. ۲. ٻوپ ٻرمالما جو. ۳. اي معمل. ۴. همن جي دعا يا ٻت اي آزادتي آهي. ۵. ٻراب ...
۶. نِڪاٽو. ۷. سمجهه، ٻوجهه. ۸. وڀجو. ۹. هيڪر وشين ۽ مجتاا آهي لمهڪي بدين ...
ڪرتوُن جو ٻوپ وڪوژال آهي. ۱۰. ٻڙهير ڪڙهير. ۱۱. اجائي. ۱۲. ايشور جي در ...
۱۳. موج جي مستي. ۱۴. ستگرروءَ جو اپديش. ۱۵. هردي ۾ سانڍي رکيو اٿو.

(١٦) پيءِ پتيئيءِ ٿيَن ڪنڌُ هوءِ - لوڀ رت وڇهُ جاءِ
جِهُ پتستر ڌاٿُ شد هوءِ - ٿهُ هرڪا پرڙ ڌُرمُهه مَٿل ڳراءِ
نانڪ ٿي حَن سوٽي - جو پلي هر رنگ لاءِ.

واڳ وامڪلي، محلا ٿيجا، وار (٨)

(١٧) ساڱر ديکهُ ڏر مرڌُ - پيءِ ٿري ڏرُ ناهِ
ڪور ڪيءِ شد ستوکِتا - نانڪ بِگسا لاءِ.

واڳ مارو، محلا ٿيجا، وار (٣)، سلوڪ محلا چوٿان،

(١٨) پيءِ لي ٻتراڳ اپجيءِ - هر ڪوجت ڦرٽا
ڪوجت ڪوجَت سَهج اپجا - ٿو حمر نه مرٽا.

واڳ مارو، محلا پنجران، وار (٢٢)

(١٩) هرڪڻ هوديءِ نِڪهه ٿسڪيءِ - جس اَنتر پوٿ پاوٿي هرلي
بِن پيءِ ڪنيءِ نه پرير پاپا - اِن پيءِ پار نه اُترپا ڪوئي.

واڳ ٽکاري، محلا چوٿان، چنت (٣)٣

(٢٠) پيءِ لي سَهج پانيئي - رِل جولي جوت اَپارُ
پيءِ ٿي پرجل ٿکهيئيءِ - ڳورمتي وِچارُ
پيءِ لي نِرپهُ پانيئيءِ - جس دا اَنت نه پارادارُ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٢)

(٢١) پي پاء جاڳي سي جن جاڳوٽُ ڪرهِ - هؤمي مَٿل اُتار
سدا جاڳهِ گهر اَپٽا راکهِ - پنج تَسڪر ڪاڍهِ مارِ.

واڳ پرڀاتي، محلا ٿيجا، اشٽپدي (١)٢

(٢٢) ڪسر پاي پٽي جو پوٿ پڙپا - دِسا گٽي سڀ ٻؤل
اُورا ڳُر پاني پيا - جاء مِليو ٻِل ڪوٽُل.

سلوڪ، ڪسر صاحب، (١٧٧)

(٢٣) هرگٽ ڳاوهِ ڪاٽي - سَچيءِ شبد سماء
پيءِ ڪا سَهج سينگار ڪرهُ - سچ رهُ لدو لاء
نانڪ نامو من وسيءِ - هر درگهه لئي ڇڏاء.

سلوڪ، محلا ٿيجا (٥٧)

١. سانتڪر، نماٽو. ٢. ڏاڙوَ. ٣. ڪُمت. ٤. سدر. ٥. سسار. ٦. ٿڙي پر آهيان. ٧. ٿؤن ڪيان. ٨. سک، شرڌا. ٩. اوجاڙر، پکتيءِ دتاران سجاڳي. ١٠. پجاٿي نا. ١١. چور، وڪار. ١٢. چگو لو. ١٣. سساري وهنوار. ١٤. ٻرف. ١٥. ڳري وجي. ١٦. وعڪرو ڪري. ١٧. سمدر. ١٨. سچ، مالڪ سائين.

(١٠) پيۇ نہ ڪرڻ مان نقصان.

(١) پيءُ وچ جيوڻ بهت - خوشيئان خوشي ڪماء
نانڪ پيءُ وڻ جـسي مريءُ - مُنهہ ڪاليءِ اٺ جاء.

واڳہ ماجهہ، محلا پهـلا، وار (٢٥)، سلوڪ محلا ٻيجا

(٢) پيءِ بِـسن گهاڙت ڪڇُ نِڪچ - اَندا سچا اَندي سَت
بُدِي بازي[١] اَبجيءُ چاءُ - سَهس سياڻپ پـوي نــہ تاءُ[٢]
نانـــڪ منمکہ بـولــڻ واءُ[٣] - اَندا اَڪـر واءُ دُنـاءُ.

واڳہ گـوڙي، محلا پهلا، شبد (١)

(٣) پيءِ بِن لاڳہِ نہ لڳئي - نا من نرمل هـوء
بِن پيءِ ڪرم ڪماوڻي - جوُني تاءُ[٦] نہ ڪوء.

واڳہ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)٩

(٤) جِن ڪئہُ اَندر گيان نهي - پـيءُ ڪي ناهي بِند[٧]
نانڪ مُيا ڪا ڪِيا مارڻا - جو آپ ماري گووند.

واڳہ مارؤ، محلا ٽيجا، وار (٢٢)

(٥) نِڪمت بُجهيءُ[٨] - سو برا ڪئہُ ڪريءُ
بِـکہ سَچيءُ - نِت ڏَرلـا[٩] ڦـريءُ.

واڳہ پـيرڻ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(٦) بِن پيءِ ڪَٿني[١٠] - سرب بِڪار[١١]
ڪهہ نانڪ - ڏر[١٢] ڪـا بيچارُ.

(١٩)

(٧) رنگہ[١٣] رهيا بِن ڪامڻي - جن مِن پئۇ پاؤ هوء
نانڪ پيءُ پاء باهري - تِـن ڪن سکہ نہ هوء.

واڳہ ملار، محلا پهلا، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا،

(٨) منمکہ پيءِ ڪي سارَ نہ جاڻني - ترِشنا جلتي ڪرهِ پُڪار
نانڪ نـاويءُ لـسي هـــي سکہ پايا - گـوُرمتي[١٤] ارڏار[١٥].

(٢٢)
[محلا پهلا]

---

١. هدن جي اهڙي نہ ملين بُدِي آهي جو هدن جو سمساري وهدوارن ۾ شؤق لڳو پيئو آهي.
٢. ڏپ پرماتما جو. ٣. بي معني. ٤. هدن جي دعا يا بت بي اثرائتي آهي. ٥. براس.
٦. نِڪاٽو. ٧. سمجهہ، وُجهہ. ٨. وِاڄيو. ٩. جيڪو وشين ۾ مبتلا آهي تنهنکي بيهجن نٿي
ڪرڻ لي جو ڏپ وڪوڙيل آهي. ١٠. ٻڙهيو ڪڙهيو. ١١. اجائي. ١٢. ايشور جي درڻاء.
١٣. مؤج جي مستي. ١٤. ستڪرڙؤء جو اپديش. ١٥. هردي ۾ سانڊي رکيو اٿر.

(١٦) ہيءِ ٻنهيءِ تَن کِنؤُ هوءِ - لوڀ وڏ وڇهُ جاءِ
جڏُ ٻستر ڏائيءَ شد هوءِ - تڏ هرکا پوڙ ڏُرمٽ مَتل گراءِ
نانڪ لي جَن سرڻي - جو ولي هر رنگ لاءِ.

واڳ وامڪلي، محلا ٽيجا، وار (٨)

(١٧) ساڱو ديکڻ ڏر مرڏ - ہيءِ ٽيري ڏُو ناهِ
کور ڪيءِ شد سترڪيا - نانڪ ٻکسا ناءِ.

واڳ ماروُ، محلا ٽيجا، وار (٢)، سلوڪ محلا چوٿان،

(١٨) ہيءِ لي ٻتراڱ اٻيءِ - هر کسوجَٽ ڦرٿا
کوجٽ کوجَٽ سُهج اٻجيا - ڦر جنم نہ مرٿا.

واڳ ماروُ، محلا پنجان، وار (٢٢)

(١٩) هرکٺ هرديءِ نِکهہ لسڪيءِ - جس اَنتر ہڙ ہاوٽي هوئي
ٻن ٻيءِ ڪنيءِ نہ ٻربر ٻابا - ٻن ہيءِ ہار نس اُتربا ڪرئي.

واڳ لڪاري، محلا چوٿان، چيت (٤)٣

(٢٠) ہيءِ لي سُهج ٻاليٽيءِ - مل جوليءِ جوت اَنارَ
ہيءِ لي ہڙجل لنگهيٽيءِ - کرومتي وڃارُ
ہيءِ لي لِرٿہ ٻاليٽيءِ - جِس دا اَلت نہ ٻاراوارُ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٢)

(٢١) ہيءِ ہاءِ جاڳي سي جَن جاڳرُٽ ڪرهِ - هؤمي مَتل اسار
سدا جاڳهِ گهر اَٻا راکهِ - ہيم تَسڪر ڪاڍهِ مارِ.

واڳ ٻرڀاٽي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١)٢

(٢٢) ڪبير ہايِ ٻنيِ جو ٻڙ اَڙہا - دِسا گئي سب ٻڙلِ
اُوراڱر ٻالي ٻيا - جاءِ مِليو ڏلِ ڪوُلِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (١٧٧)

(٢٣) هرکٺ کاوهہ کاٺي - سَچيءِ شد سماءِ
ہيءِ کا سُهج سيکار ڪرهُ - سَچ رهٽ لنؤ لاءِ
نانڪ نامو من وسيءِ - هر درگهہ لئي ڇڏاءِ.

سلوڪ، محلا ٽيجا (٥٧)

١. سانتبڪو، لمالو. ٢. ڏاڙو. ٣. ڪمبہ. ٤. سدو. ٥. سسار. ٦. ترڪي ٻير آحيان. ٧. ٻڙون ڏيان. ٨. سک، شرڌا. ٩. اوجاڳو، ٻگنيءِ دنارن ساڳي. ١٠. ٻجانٿن ٿا. ١١. چور، وکار. ١٢. ڇکو ٿيو. ١٣. سساري وعتراو. ١٤. لوت. ١٥. گسري وجي. ١٦. وعکرو ڪري. ١٧. سمدو. ١٨. سچي مالڪ سان.

(٧) ڏڏا ڏر اپڇي ڏر جاڻي - تا ڏر مهه ڏر رهيا سمائي
جَهُ ڏر ڏرپُ نه ڦر ڏر لاڳي - نِڏر هوُنا ڏر اُر هوء پاڳيءِ.

راڳ ڳوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري (١٩)

(٨) گور پرسادي پرُ پيا - وَڏ ڀاڳ وسيا من آء
پيءِ ڀٽيڪيءِ من وس هوُنا - هوُميءِ شبد جلاء.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٩) گورمتي پرُ اپڇي پاڻي - پرُ ڪرني سچ سارُ
برلم پدارت پاڻيءِ پاڻي - سچ نام آدارُ.

راڳ سورٺ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦) ٢

(١٠) نِرمل پرُ پايا هرگڻ گايا - هر ويکيءِ رام حدُوري
هر آتم رام پسارِيا سوامي - سرب رهيا ڀرپوُري.

راڳ سوُهي، محلا چوٿان، ڇنت (٢) ٢

(١١) شبد سچي رنگ لال ڪر - پيءِ پاء سينگار بڻاء
نانڪ سدا سوهاڳڻي - جو چاڻ ستڪور پاء.

راڳ سوُهي، محلا ٽيجا، وار (٣)

(١٢) سَدا سوهاڳڻ شبد مڻ - پيءِ پاء ڪري سينگار
نانڪ ڪرمي محل پايا - پِر راکيا اُرڌارِ.

(٥)

(١٣) ڪامڻ پِر من مانيا - تهُ ٺٽيا سينگار
ڪيٽا تهُ پرواڻ هيءِ - جا شهه ڌري پيار
پرُ سينگار تنبول رسُ - پوجن پاء ڪريهُ
لن من سئُپئي ڪَنت ڪهُ - تهُ نانڪ پوگ ڪريهُ.

(٩)

(١٤) پيءِ لي اپڇي يڪتِ پرب - اَنتر هوء سانتِ
نام جپتِ گووند ڪا - بِسي پرم پرانت.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٤)

(١٥) ڏرِ ڏر مريءِ نه بوُڏيءِ ڪوء - نِڏر بوُڏ مريءِ بَس ڪوء
ڏرَ مهه گهر، گهر مهه ڏر جاڻيءِ - لخت نِواس سچ من ڀاڻيءِ.

راڳ بلاول، محلا پهلا، ٿتي (١٧)

---

١. پرماتما جو ڊپ. ٢. ڪال يا دنيا جو ڀؤ. ٣. نه ڪري. ٤. پرماتما جو ڊپ دل ۾ رکي ٻاهي سنساري ڊپن جو ڀؤ نه ڪري. ٥. اُهو ڀاؤ. ٦. اُپديش. ٧. سرينشٽ. ٨. حاضران حضور. ٩. گوروءَ جو منتر. ١٠. آکيا پٽاندڙ. ١١. وڏن ڀاڳن سان. ١٢. پتي پرميشور. ١٣. هردي ۾ سنڀالي رکيو آهي. ١٤. جگياسوُ استري. ١٥. پان سوپاري. ١٦. ماڻيندو، ملائيندو. ١٧. پتڪ. ١٨. جنهن کي پرماتما جو ڀؤ نه آهي. ١٩. مالڪ ۾ت بسند بڻي، اُرچي بدوءِ ٻاني نه.

(٩) يؤ هٺڻ ڪري فائدا.

(١) ٻيو ٻٺيئي[1] مُل[2] ڪنيئي - نرمل هووي سريرُ
اَلتر برتاس منُّ[3] اونر هووي - هر جب مُکِي[4] گهر
ٻيو وچ ٻسي ٻئ رهئ - ٻيو وح ڪماوي ڪارِ
اَلتيو سڪه وڌ ٻانيٺان - دوکهه مکو دکارُ
ٻيو ٺي لرٻُه[4] ٻانٻئو - مِل جولي حوت اَبارُ
نانڪ ڪيمو[4] ٻاوي سا ٻلي - جسو آٻي احشي ڪرتارُ.

[راڳه گوجري، محلا ٽيجا، وار (١٩)]

(٢) ٻيو ٻاه[5] سنگار ٻٺائي - گرو برسادي محل[6] گهر ٻائي
اَن[7] ڏِن سدا راوي ڏن[7] والي - مُحجبلي[7] رنگ ٻٺاوڻيا.

(راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٣) ٣)

(٣) ٻيو ڪي جرنا ڪُر[9] ٻاڙ[8] ڪي - اونڻا[10] سُرت[11] ڪرٺه
نانڪ ڪهي سانٽيئو - اِو ڪنت[12] مِلاوا هوء.

(راڳ مانجهه، محلا ٻهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا)

(٤) سڀي ويلا وقت سڀ - جي اَٺي[13] ٻئو[1] هوء
نانڪ صاحب مِن وسي - سچا ناوڻا[14] هوء.

(١٧)
[محلا ٻهلا]

(٥) ٻيو وح جمع ٻيو مري - ٻيو[1] ٻڙ من مهِ هوء
نانڪ ٻيو وح جي مري - سُولا[15] آٻسا سوء.

(٢٥)
[محلا ٻيجا]

(٦) ٻيو ٻِسن ڪوڙ لکهس ٻار - ٻسي[1] ٻو واڪا ٻساء سُوار[16]
ٻيو تَن اَکو ٻکُئي[17] ٻيو نال - ٻيو ٻو گهڙٺي شمد سوار
ٻيو ٻسن ڪهاڙت ڪمُ[18] لڪم - اَلڏا سچا[19] آلڏي سَت[20].

(راڳ گوڙي، محلا ٻهلا، شبد (١))

١. ٻگران جو ٻڙ. ٢. من جي مَليتا. ٣. ٻُڏي. ٤. ٻگران، ٻرمانما. ٥. ٻرٻسر. ٦. ٻگران جو روُپ يا سروُپ اَلدو ٻالي ٺو. ٧. راس ڏٻدهن. ٨. ٻکر. ٩. همت. ١٠. اکهوُن. ١١. ڏٺي ۽ ڏيسان. ١٢. ٻتي ٻرميشرو. ١٣. اَٺي ٻهر. ١٤. لرت ٻالرا جو نوُر اِشنان. ١٥ سٺلو. ١٦. هردي ۾ سٺيالي رکو آهي. ١٧. ٻاهر والگر جهڪي ٺو. ١٨ اکاائي اِنسان آهن. ١٩. سربر. ٢٠. ڪراوُت.

سري راڳ، محلا پهلا،
شبد (11)

من ري - سچ مليءِ پڙ جاءِ
گورمکهِ شبد سماءِ.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٢)

پيءُ بن اِريهُ ڪٺم ليکٽي - سو ڏر ڪيهاٌ[٢] جت ڏر ڏر پاءِ
ڏر گهر گهر ڏر ڏر ڏر جاءِ[١]
لُڏ بن دوُجي ناهي جاءِ - جو ڪڇ ورتيءِ سڀ تيري رضاءِ

راڳ گوڙي، محلا پڇوان، شبد (٢٦)

ڏر ڏر مرٽا[٢] من ڪا شرو.
ڏر بنٽي جي ڏر هوويءِ هور[٣] - ڏر ڏر مرٽا من ڪا شرو.

راڳ سوُهي، محلا ڪيڇاڻ وار (٨)، سلوڪ محلا دوُجا

(٥) اِن هر - پڙ ڪاهي ڪا مانهِ
هر بسرت - ڪاهي سک جانهِ.
(٦) جِنان پڙ[٢] لن ناهه پڙ[٥] - مڇ[٦] پڙ[٥] اِپوپهاهَ[٧]
نانڪ ايهه پٽنترا[٨] - اِت دِيباڻ[٩] گٺياهَ.

(١٠)
[محلا ليجا]

راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٧)

(٧) پيءُ بن پگت نه هووٽي - نام نه لگيءِ پيار
پيءُ[٢] بن پگت نه هووٽي - پڙ[٢] پاءِ[١٠] رنگ سوار[١١].
ستگور مليٽيءِ پڙ[٢] اڀجيءِ - جا پيءُ[٢] ديوانا هوءِ

راڳ لکاري، محلا چوٿان، چيمت (٤)[٣]

(٨) تَهَ ديوانا جاڻيٽيءِ[١٢] - جا پيءُ[٢] ديوانا هوءِ
ايڪي صاحب باهرا - دوُجا اوُر نه جاڻيءِ ڪوءِ.
بن پيءُ[٢] پار نه اتريا ڪوئي

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٩) بن پيءُ[٢] ڪنيءِ نه برابر پاپا - جس آوُن آپڻي ڪرپا ڪرهه.
پڙ[٢] پاوَ[١٣] پريت[١٠] نانڪ تسهه لاگيءِ - هر رس پاويءِ پائي

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٨٠)

(١٠) پيءُ[٢] پاوُ[١٣] وچ پاءِ[١٠] ڪوئوُ بوُجهه - پاويءِ تسيءِ پڻائي.
جيتي گهٽ اَمرت سيٽي مهِ - جهه پڙ[٥] لهه هر ناهِ
(١١) جهه اَنيڙ[١٢] لهه پڙ[٥] نهي - سنت سُنهه من ماهه.
ڪهيو ڪبير بيچار ڪيءِ

---

١. جن جيوَن کي من ۾ ٺهڪڻ ڊپ آهي ۽ من ٺهڪڻ ڊپ ۾ آهي، ان کي ڪال جو ڊپ نه ٿو ڊپڄاري. ٢. ڪال جو ڊپ اَجابو آهي ۽ اهڙو ڊپ ڪرڻ، من جي ڪمزوري آهي. ٣. ڊڄي لڏهين جڏهين پرماتما جي ڊپ ڪانسواءِ ٻئي ڪنهن کان ڊڄڻ جي ضرورت هجي. ٤. پرماتما جو پڙ. ٥. ڪال جو پڙ. ٦. گهڻو. ٧. جن کي پرماتما جو پڙ نه آهي. ٨. پيدا ٿيا. ٩. دربار. ١٠. پريم. ١١. آنند پاءِ. ١٢. اَلمست. ١٣. گيان. ١٤. پوُرن گيان.

(٨) ڀڳوان جو ڀؤ

(١) ڀئه وچ پَوڻ وَهي سدا واءُ - ڀئه وچ چلهِ لکه درياءُ
ڀئه وچ اڳن ڪڍي[1] ويگار - ڀئه وچ ڌرتي دبي ڀار
ڀئه وچ اِندُ ڦرئي سر ڀار - ڀئه وچ راجا ڌرم دُئار
ڀئه وچ سُورج ڀئه وچ چندُ - ڪوهَ ڪروڙي چَلت نه انتُ
ڀئه وچ سِڌ ٻُڌ سُرناٿَ - ڀئه وچ آڏاڻي[2] آڪاس
ڀئه وچ جوڌ مها ٻَل سُور[3] - ڀئه وچ آوهه جاوهه پور[4]
سَگلِيا ڀؤ لِکيا سِر لیکُ - نانڪ نِرڀؤ نِرنڪار سچ ايڪ.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۴)]

(٢) ڌرت ڌوَل آڪاس پِکهترا[5] - سِر اوپر امر ڪرارا[6]
ڀؤ ڀاڻي ٻستر[7] ڌرتي - ڌرتي اندر ڀچارا
ايڪا نرڀئه ٻاسه سُني
سو سُکيتا سو سدا سُهيلا - جو گور مِل گاءِ گُني[8]. (١. ر٠)
دِيهڌارِ[9] اَر ديسرا ڌرتي - سِڌ ساڌڪ ڌرما
لکه چوراسيهه مر مر جنمي - ڦِر ڦر جُوني جونا[10]
راجسُ ساتڪُ تامسُ ڌرپهه - ڪيتي رُوپ اپايا
چِل[11] ٻڙئي[12] اه هڪؤلا[13] ڌرپهه - اُس ڌرپهه ڌرمرايا
سگل سمگري ڌرهه ڀائي - ٻِن ڌر ڪرڻي[14] هارا
ڪهه نانڪ ڀگتن ڪا سنگي - ڀگت سوهه درٻارا.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١)]

---

١. ٻيکر بر وهي ٿي. ٢. لهيا اپا آهن. ٣. سُوروير. ۴. جهڙي مرڻ جو سرشتي ۾ چرڙاري ڀڪر ٻير علي. ٥. تارا. ٦. اَلل. ٧. اکيي. ٨. پرماتما جي مهما جا گيت ڳائڻ. ٩. ساهه وارا جيو. ١٠. پوڳڻ پيا. ١١. چرلر. ١٢. وڇاري. ١٣. مايا روُپي اکشمي. ١۴. ڪرتار، پرماتما.

جي حڪم جي پوئواري ڪري ٿي. ليڪن ٿي مٺش به پنهنجي گهير چوڌاري ڦري، ڪرم ڦاهي ٿو ۽ پاڻ ئي چوڌاري ڦري، پرالبڌ ڀوڳي ٿو. آواڳون ۾ اچي، انهيءَ چڪر ۾ ڦرن ٿا.

اهو جيون جو چڪر مٺش ذات لاءِ دائما چالو آهي ۽ جيستائين هو مٺش اهو چڪر ڪاٽيندي، آزاد ٿي سگهي ٿو. پنهنجي گهير ۾ چوڌاري ڦرندي، تمنا ۽ ترشنا تياڳ ڪري، مرادن ۽ منشائن ماري، سڀ سان پيار پلائي ۽ نرليپ ٿي جيون گهاري ته، ڪرمن جي ساڃهه جو فيض ٿي آڏاهي ويندو ۽ ڪرمن جي ڇونڊڙي جا ڪاڳر ئي اچا رهجي ويندا. نه نوان ڪرم ٿيندا ۽ نه نئين پرالبڌ ٺهي. باقي پرالبڌ جا جيڪي اڳئين ڪاڳر لکيل آهن سي ته ڀوڳي ڀوڳي سميٽڻا آهن، ان جو ڪو باقي بقايا نه بچي. جي ڪرمن جو ليکو، انهن لاڳيتو لاهي، سماپت ٿئي ته ڪرمن جي قانون جي محوري گردش به ختم ٿئي. پوءِ مٺش انهن آزاد ٿي، اصلي وطن ورندو جيئن قيدي قيد مان رهائي وٺي، گهر ايندو آهي يا پکي پڃري يا کلندي، ڀانڊ تيل پکي پنهنجي آکيري طرف پرواز ڪندو آهي. قيد، قيد آهي چاهي دروازا سونا هجن. ٻاڻو، ٻاڻو آهي لوڙي ونڪيت وٺي هلي. جيون جو مقصد اهو نه آهي ته رڳو سٺا ڪرم ڪري سرڳ جا سک ماڻجن پر ڪرم ڪاٽي، پرم آتما اندر پرواز ڪري وڃجي ۽ پاڻ مڃي، مالڪ ۾ ملي وڃجي. مٺش لاءِ اها منزل مقصود آهي.

جهنگن ۽ ٻرپٽن ۾ ڏکي ۽ ڏکي حدون اوسر ڪئي ۽ فقيري اختيار ڪئي. هُن جڳت ٽارزن لاءِ پاڻسر ٻوڙيو ته اي ٻندا، تون ٻاڙ ٽارزن لاءِ ۽ پاڻي ٻوڙيو ۾ آنگل آرا ڪرڻ ٻيو. ٻيءَ منزل ڪيئن واضح ٿيندي؟ پاڻ، صدق ۽ سڪ جي سچائيءَ جي ٻرڪشيا ولي ٿو.

ٿي سگهي ٿو ته هن جسم جا ڪيل ڪرم وسري وڃا هجن پر اڳين جنمن جي ڪرمن جي، هن جسم ۾ ته ڪُرائي نه رهي آهي. تنهن هوندي به اهو ڇڪائي ته آيل مصيبت جي مُشڪي مرحلا ڪٽي ته وڃي لنگهي. ڏک به غنيمت آهي، نعمت آهي. ڏک ڏکين جي درد جو احساس ڪرائي ٿو. ڏک، دل ۾ همدردي ۽ جيوَ دَيا جاڳائي ٿو. ڏک، دلبر ياد ڏياري ٿو. ڏک، ٻراوا پلوَ ۽ سڪنا سهارا ڇڏائي ٿو. ڏک، پڇتاءُ ڪرائي ٿو. پڇتاءُ، اکين مان آب وهائي ٿو. اکين جو آب اسان جو اُستاد ٿي، پرارٿنا ڪرائي ٿو ۽ پرارٿنا پرماتما جي پراپتي ڪرائي ٿي. ڏک پاڻ اچڻ جي سمق سيکارين، سڄڻ راهه ڏيکارين. تنهڪري اي ٻندا، پرالبڌ اڳيان سِر جهڪاءِ، ڏک کي سائينءَ جي سوغات سمجهي، صدق ۽ سنتوش سان سواگت ڪر، ته مَن اڏول ۽ اچهت رهي ۽ ڏک به پيهندو سهو ۽ سختي ٿڌي ختم ٿئي. ٻيءَ وري اهڙي حطا ڪانه ليندي جا خلق ڀاري. الهيءَ عنيدي سان، ڏک جو مقابلو ڪر ۽ پاڻ جو سنڪار ڪر. جڏهن سارو سنسار حڪم جي ڏوريءَ ۾ ٻڌل آهي ته تون حڪم جي انحرافي ڪري، ڪيئن سک سمجهين؟ حڪم جي ادب ۽ منتا ۾ ئي سچو سک سمايل آهي. سچا سالڪ سڀ اَهلِ رضا آهن جو ته رب جي رضا ۾ راضي رهن ٿا، سمرٿيءَ هوندي به سَوَر سختيون، سڪ ۽ صدق سان سهارين ٿا، آپدائن آلي به ايشور جي آڳي اندر اَڏجن ٿا. هو هر واقعي ۾ ۽ هر حالت ۾، هوت جي همت چرالد معلوم ڪن ٿا ڇو ته هُن جي جمع جي چيتنا، هردم هوت ۾ ئي ڪُتل رهي ٿي. ٻيءَ ڏک يا سک، هُن جي جمع ۾، ڪيئن ترانگ ۽ ترانن جو تاثير آڻيندا؟ هو ته سمدرشتيءَ جو سروپ آهن.

هاڻي ڏسو ته ساري پرڪرتي پرماتما جي حڪم هيٺ آهي، قدرتي قانون جي قواعد ۾ آهي ۽ لتيه ليمن جي ترتيب ۾ آهي. منش به ڪرم جي قانون ۾ ٻَڌل آهي. پرڪرتيءَ جو پرزو ٿي، ترتيب جي ترتيب کان ڪيئن ڌار ٿي سگهندو؟ جي ڌار ٿيڻ جي ڪوشش به ڪندو ته اهايا ڏکا ۽ ڏوڏا سهندو ۽ پرالبڌ جو پلؤ ڇڏائي نه سگهندو. جي شڪر ۽ سنتوش سان، سيد ڪري سهندو ته رحم جو اڌڪاري ليندو ۽ جي پُڄاڻان هٿندو ته وڏيڪ ڪنروتا ٻوڪيندو، جيئن ليڊين جو حال ليندو آهي. قاعدي اندر، اشرافت سان ڪم ڪن ته سزا جو مدو گهٽ وجهي ۾ جي ڏنگائي ۽ ڏُڌير ڪن ته وڌيڪ سختي ۽ سنگدلي ٻسوسر ڪرڻي ٿيون. ٻرلوي ٻيهتي چوڪاري ڦرندي آهي ته سُوُرج جي محوري گردش ۾ به ڦرندي آهي ۽ ڦرندي ڦرندي، پرڪرتيءَ جي رچناڻيءَ جو پالن ڪري ٿي ۽ حاڪم

پنھنجي من جي ملين مت، جا آتما جي آواز کي ۽ ايشور جي آگيا کي ٻڌي ڏسي ويٺي آهي. من جي مت اصلي ۽ سچي سياڻ کي وساري ويٺي آهي ۽ نقلي نقاب پهري سڏ ٿي رهي آهي. ڪان ٻاڙي ويٺي آهي. هيءُ سٺو يا خراب آهي ۽ هو پسند يا نا پسند آهي، اهي سڀ من جون گهڙت، ۽ واهيات ويچار آهن، جي وشيه واسنائن مان اُڀرن ٿيون ٿا. من، ايشور جي آگيا جو اُلنگهڻ ڪري، پنھنجو شان بلند ڪرڻ ٿو چاهي. من ملزم آهي، مظلوم آهي، نه منصف به آهي. ملزم آهي ڇو ته ٻڌيءَ کي ڀُلائي ٿو ۽ آتما کي اوورانگهي ٿو. مظلوم آهي ڇو ته وشيه واسنائن ٿي سندس ستيا ناس ڪئي آهي. منصف آهي ڇو ته ساڃهه هلائي، نسڪ ڳولهي ۽ روڪي سگهي ٿو. من، عدل جي لائق آهي ۽ ويچار و فضل جو به طالب آهي.

تنهن ڪري اي بندا، تون من کي من سان جاچ، غور ۽ ڌيان سان، سانت ۽ نرليپ ٿي، بنا تهمت لڳائڻ يا سزا ڏيڻ جي، بنا نندا يا ساراهه ڪرڻ جي، ته سچ روشن ٿئي، مايا متي لڙ ٿي اچي ظاهر ٿئي، من جي مت مُنجهي، بند ٽٽن ۽ بند خلاص ٿين، اصلي سياڻ معلوم ٿئي، سيڌو رمز سڃاڻجي، "مان" "تون" به ٻڌاجي، سندس مان صدق ثابت ٿئي، صدق مان برابر پيدا ٿئي، ايشور جي آگيا آتما جي آواز به اچي، ڪرم جي قانون جي ڪنوڙتا پنيان مالڪ جي مدد مهر ڪري ۽ برهم گيان پراپت ٿئي. اها آهي پرمالما جي پراپتيءَ جي نشاني ۽ ڀڳوان جي ڀاڻي به پل رهڻ جي قدرشناسي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) پرڀ ملڻ جي ايهه نيشاني – من اڪو ساچا حڪم پڇاڻي
سهج سنتوک سدا ترپتاسي – آنند خصم ڪي ڀاڻئي جيئُ. راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢) اسي ديوانا جاڻيئي – جا ايڪا ڪار ڪماءِ
حڪم پڇاڻي خصم ڪا – دوجي اوُر سياڻپ ڪاءِ؟ راڳ مارو، محلا پهريون، شبد (٧)

ڀاڻو ڪنهن تان به ڪونه ٿو ٽري، چاهي هو امير هجي يا فقير، مهاتما يا مڪار، اوليا يا اپراڌي، مونث يا مذڪر، جيو يا جانور. پر سڀني مذهبن جي سمت پرشن جي آسر ڪٿائن مان معلوم ٿو ٿئي ته هُنن مڙني، ڀاڻو سَت ڪري مڃيو آهي، سماج جا سُوما سانت به سٺا آهن، سرٻر جا سُور ۽ ڪشت خوشيءَ سان ڀوڳيا آهن ۽ ظالمن جا ظلم صبر سان هموار ڪيا آهن. شهيديءَ جي سيج تي سمهندي به، هنن نه پڇتاءُ ڪيو، نه ٻئي ڏني ۽ نه پِت ڀارائو ڪيائو پر پاڻ ستمگرن کي معافي ڏني ته آسيس به بخشي. ويندي به واهگرو جي "واهه واهه" ڪئي ۽ "واهه واهه" چوندي چولو ڇڏيو. ظلم ۽ زوراوري بند ڪرائڻ ڪاڻ، گورو ارجن ديو ۽ گورو تيغ بهادر صاحب جن، اني سترن، سُور ۽ سختيون سهيون ۽ سر قربان ڪيو. ڌرم جي رکيا ڪاڻ، گورو گوبند سنگهه چارئي صاحبزادا شهيد ڪرايا ۽ ٻيائي

ٻڌي او. تدبير سان ايندڙ يا لنگهندڙ تقدير بدلائي يا بگاڙي سگهجي ٿي. انهيءَ لاءِ انسان کي ٻُڌي عقل ڏنل آهي. وٽس نه ڪمند ٿي چڙهي، ڪُمارڪ جو رستو وٺي ۽ وٽس نه ڀُمند ٿي سوار ٿي، سمارڪ جي واٽ وٺي. ڪوڙ سچ، نيڪيءَ بديءَ ۽ پاپ پنج جي پرکڻ لاءِ وٽس سمجهه ۽ ساڃهه موجود آهي، جنهن ذريعي پاڻ سڌاري سڌاري سگهي ٿو. مطلب ته ڪرمن ٿي سندس پورن اختيار آهي مگر ڪرمن جي ڦل ٿي مالڪ جو حڪم اختيار آهي. ڪرم ڪيا ۽ ڪيا ته ڦل ڦڪو ۽ ڪرم نيڪ ۽ نياءَ ڪاري ته ڦل مِٺو. انسان ڪرم جي قاعدي موجب چڱو يا برو ڦل حاصل ڪري. انهيءَ وقت پرماتما ۽ پرالبد ڪسي ڏوهه ڏيڻ نه لازم آهي ۽ نه فائديمند آهي. ڪرم ۽ ڦل جي گڏيل جوابداري پاڻ تي آهي.

صاحب سمجهائين ٿا ته جڏهن پاڻُ خود ٺُهڻي ڪيل ڪرمن جو جوکو ڀوڳيندو آهي ته پوءِ ٻاهين پوڄا ۾ جوڳ ڪُرڪس، ڪڏهن، ڪيهائين يا ڪرائي ڪراسن؟ قسمت ۾ جيڪي لکيل آهي سو اوس ايندو ۽ ٿيندو. موت نه ڪانيندو. ته پوءِ روڄڻ ۽ راڙو، چنتا ۽ چوراڪورا، ولوڙ ۽ وسامڻ جو ۽ ڇا لاءِ. انهيءَ مان ڇا وريندو، ڇا ونيو؟ اُلٽو انسان ته پاڻ ڪمزور ۽ سهڻ شڪتيءَ جي اڻا ڪمزور ٿيندي ۽ قسمت جا ڪشت ڪشالا ڪٽڻ ڏکيا ٿيندا. جو ٿيڻو آهي، ٿيندو سنتوش سان جو نه سٺيڪار ڪجي؟ شردا ۽ شانتيءَ سان جيڪو ڀاڳ ايشور جي آڳيا اڳيان ٿي رکجي؟ انهن ڪرڻ سان ڏکن جو ڏنگ ٽڪرلدو. سهڻ شڪتي پرٻل ٿيندي، اڻا شڪتي اڳرائيءَ ۾ ايندي، سائنءَ ۾ صدق جاڳندو، پاڻ جنهن پڇتاءَ ليندو ۽ آليندي جو ليتارو ٿيندو. جو به پاڻ جو پاڻُ سر ڪري پوڄي ٿو سو عجب ۽ غم کان آجو ٿئي ٿو، شانتي ۽ سک حاصل ڪري ٿو، سچو پدارٿ پراپت ڪري ٿو، ڪمند مان نڪري ڀُمند ۾ اچي ٿو، ولنگ ۾ رلي رهي ٿو ۽ نيت جنم مرڻ جي چڪر مان آزاد ٿئي ٿو. سچ پچ ته اهڙو انسان ٿي چتر آهي، سياڻو آهي، پريم سُهاڳڻ آهي، جو ته هنن جو من، ٽيم ۽ هردو، ٽيئي صاف ۽ شُد آهن ۽ مطلبي سياڻپ يا هتراڙُ هوشياريءَ کان ٻهه خالي آهن. حلدي جو نياڳ، واڳ ۽ سهج پد ٿي ٻهچڻ وارو آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) حُڪم مٿي هرويڻ پروانا - خصميءَ ڪا محل پسائي راڳ آسا محلا پهلا،
خصميءَ پساوي سو ڪري - منهه چڏيا سو ڦـل پائي. وار (٥٠)

(٢) جو ڪهي هڙُنا - سو ليرا پساٽا راڳ پرڀاتي، ڪبير
جو اڙ ٻڙهويءَ - سو سهج سماٽا. صاحب، شبد (١)

سو اي ايدا، حڪم کي خوش ٿي مڃڻ ۽ پاڻي کي سمت ڪري ٻوڙڻ ۽ جيڻ لاءِ ٻرو دتار جي ٻولر ٻڌجا آهي ۽ پراپتيءَ جو پروانو آهي. انهيءَ اياءَ جي آڌو آڃي ٿي،

توري ۾ سمجهائي. جيئن جسماني، طبعي يا سرڪاري نيمن، قاعدن ۽ قانونن جي ڀڃڪڙي يا ڀونواري ڪرڻ سان، سزا کان بچاءُ ماڻي سگهجي ٿو ۽ اڻڳهڻ يا پڪڙجي ڪرڻ سان، سزا سان سامهون ڪرڻو پوي ٿو، تيئن ئي "ڪرم جي قانون" جي بجاآوري، ڪرمن جو ليکو ئي اٽڪليل رکي ٿي ۽ پڪڙجي، ڪرمن جو ليکو جاري رکي ٿي. پوءِ اهي آڳمت ۽ ٻڌايا جا ليکا لهڻا، جوڳين ۾ پڪائين ٿا ۽ جنم جنم ۾ پيڇو ڪندي، انيڪ پوڳنائون پوڳائين ٿا. جيترو پوڳنا پوڳڻ ۾ رنج ۽ ناراضپو، اوترو پوڳنا جو سمو ۽ سختي وڌيڪ ٿيندي ويندي.

تڪليفون ۽ مشڪلاتون، آپدائون ۽ آفتائون ڇو ٿيون اچن يا هڪ جيوَ ٻئي جيوَ کان ڇو اترو عاجدو آهي يا هڪ جي حالت ٻئي جي حالت کان ڇو هر امڙي نياري آهي، تنهنجي سمجهاڻي وگيان جي ذريعي نه ماڻي سگهندي ڇو ته وگيان جي کوج جسڙ پدارٿن اندر محدود رهي ٿي، جن کي ڪونه ڪو روپ، رنگ، آواز يا نالو آهي ۽ جسي اکين اڳيان ظاهر آهن يا ظاهر ڪري سگهجن ٿا. سوڪيم سريرن ۽ آتما طرف نه وگيان، ڌيان ئي ڪونه ڏنو آهي. ته پوءِ "ڪرم جي قانون" جي ڪل ڪٿان پوندس؟ هن قاعدي جسي تعميل لاءِ رواجي عدالت خانن، قيدخانن يا ڪن ٻين حڪومتي هٿيارن جي ڪا ضرورت ڪانه آهي. اهو قاعدو پاڻمرادو تعميل ٿئي ٿو. هرهڪ ڪارڻ جو اثر و پرڀاءُ، وقت سر، پاڻهي پرگهٽ ٿيڻو آهي، جنهن کان نه ڪو بچي سگهي ٿو ۽ نه ڪو ٻچي سگهي ٿو. جهڙو ٻج تهڙي پيداوار ۽ جهڙا ڪرم تهڙا ڦل. ستڪرمن جو ڦل مٺو مندو نه نڪرندو ۽ ڪڪرمن جو ڦل مٺو مِٺو نه نڪرندو، چاهي ڪيترو به هيرا ڦيري ڪجي يا ڪرائجي. جيستائين اهو ذهن نشين نه ٿيو آهي تيستائين ماضيءَ ۾ مبتلا رهبو، حال ۾ حيران رهبو ۽ مستقبل ۾ اس مشڪلاتن ۾ رهبو. تنهن ڪري صاحبن، ور ور ڏئي ورجايو آهي ته اي ٻندا، اهو ڪي ڪر جو اڳلي جون آنسون اڳهي، جو اڳلي کي ساعت، راحت يا جيئدان بخشي، جو اڳلي کي مُرڪائي ۽ مشڪائي ۽ جو اڳلي جي روحانيت چمڪائي، ته اوهان به ڪهڙي کان ٻسري رهين، اهڙيءَ کان آجو رهين ۽ اڳيان کان آزاد رهين. ٻين سان ڀلائي ڪرڻ، پاڻ سان ڀلائي ڪرڻ آهي. جي ڪُل مخلوقات هڪ ئي جنس مان جڙيل آهي ته پوءِ "ٻيوءَ مونءَ" جو فرق ڇا جو؟

پاڻسي يا پرالبڌ بابت، ڀورنين پاڪي جي پنجين باب ۾ به ڪافي تفصيلوار سمجهاڻي ڏنل آهي. پڳوان جو پاڻو امر، اٽل ۽ اٿتر آهي. امر کي ڪير اڏو اچي سگهندو؟ اهو پاڻو ڪو نادرشاهي يا جرڀي اعلان ڪونه آهي پر نياءَ ڪاري ڀاڳيتا جي رحمل ڪرمن جي قانون ۽ نتيجه نيمن لي بدل آهي. اهو پاڻو اسان جي اڳين ڪرمن جو ڦل آهي ۽ تدبير ڪارڻ جو پرڀاءُ آهي. پر ته به آئيندي جا ڪرم اسان جي همت وس آهن، جن لاءِ اسان جي اڳون خود مختياري ۽ ساواڌ ڀيتا آهي. تنهن ڪري، اڄ جو پرشارٿ سڀان جي پرالبڌ

اڳين ۾ هن جنم جي ڪيل ڪرمن جو ليکو ٿي، ڀڳوان جي پاڻي جي صورت اختيار ڪري ٿو. جيئن سرڪاري عدالت ڳاهه ۾ شاهديءَ ۽ دليلبازيءَ کان پوءِ، فتوا ملندي آهي ۽ عمل ۾ ايندي آهي، ليڪن ٿي الاهي عدالت خالي ۾، ڪرمن جي قاعدي مطابق، انسان جي اعمالن جو پيو پورامل ولدي ۽ پوري معياد تي، نتيجو ظاهر ٿئي، تعميل ٿئي. من پسند نتيجو نڪري ته پوءِ ۾ اچي وڃون ته جا آهي انسان جي قابليت جي ڪماليت يا انسان جي حرڪتن جي حيرت انگيزي! خير ته ٻه ٻه چار ٽڪا ڪٽي ٽڪاڻي ۾ ذهن مٿان ڪا مالڪ جي مهر ٿي ڏئي يا مٿان منجهس ڪر پور ٻه ڪر قاسي. پر جي نا پسند نتيجو نڪري ته عجب لڳي ته ڏڦ ڦلاڻو نالائق ڪيئن وڃي لائقيءَ لڳو ۽ مون کان ٻه ڪوهه ڪٽي ويو؟ انهن ويچار ڏوڙائيندي، افسوس ٻه ٿئي ته نه ايشور وٽ انصاف آهي ۽ نه قسمت ۾ سڀاڳي لکيل آهي، نه نه نه منهنجي طرزن ۽ طرفن يا قابليت ۽ عقلمنديءَ ۾ ڪانه ڪسر رهيل ڪانه ڏئي. اهو پڻ لهو ان جو رڃ، نامناسب، بهاءِ ۽ دکدائڪ آهي، ڇو ته پنهنجي حالتن هيٺ، نتيجي کي نياءَ جي روپ ۾ ڏسي، پرچشم نه لو ڪيو وڃي. نتيجي کي صحيح صورت ۾ نه سڃاڻڻا ڪري، انهن بي ارادي ۽ بي خياليءَ سان، هڪ پيو اُنهن ڪرم ڪراڻون ٿا، جهنجو ٻه دکدائڪ نتيجو اچا آڻيندي پر پرٻڪو پوندو. انهن پسيا ڪرم نتيجن ۾ بدلجن ۽ نتيجا، اوان ڪرم جوڙين. پر جي انهن نياءَ مان نصيحت پرائون ۽ پاڻي کي ايشور جي آڳيا ۾ ڏيئي، سٺ ڪري نيڪار ڪراڻون، انهن پوءِ نه فقط من کي شانتي حاصل ٿيندي پر جيون، پرڪرتيءَ جي سياوڪ وهڪ ۾، موافق نموني سان، گڏيل مسيل هندي. انهن روحاني واڌارو ملندو ۽ اندرين اک کلي، گيان جو پرڪاش ڪرائيندي ۽ شخصيت کي لا شخصيت بڻائي، اهنتا ناس ڪندي. گيان بنا ڳٽ ڪيئن ٿيندي؟

اهو برابر آهي ته ڪي اهڙيون آپدائون ۽ آفتون اوچتو اچن ٿيون، جي شانت مزاج من ٻه ڏوڏي ٿيون ڇڏين ۽ سادهو جهڙا ڪسي ٿيون ڇڏين. پر اهائي ته شانت مزاج من جي پرک آهي، جنهن مان پاس پئي، پار پهچڻو آهي. اهو ياد رکڻ گهرجي ته ڪابه آئيل مشڪلات، مصيبت، پيڙا يا پريشاني، نه بي سبب آهي ۽ نه بي واجب آهي پر واجب سبب ڪري، واجب نتيجو ڏيکاري رهي آهي. ضرور ڪا اهڙي ترشنا جاڳي هوندي، جنهن ترشنا مان اهڙي اڇا اُٿي پي هوندي، جنهن اڇا اهڙو ڪرم ڪرايو هوندو، جنهن ڪرم سرشٽيءَ جي ڪائنات ۾، مطابقتيءَ يا هماريءَ برخلاف اهڙي حرڪت پيدا هوندي، جنهن حرڪت اهڙيون چوليون ڇيڪ ڇڏيون هونديون جي هاڻي انسان کي سڌو سنئون ڏسي ۽ پيهي ڪنيءَ جو ڪيترو پوئاني، سرشٽيءَ جي پڪڙايل مطابقتي يا هماري، وري واپس اچائي ۽ برپا ٿيون ڪن. حرڪت ڪرڻ جي حوالاري انسان جي هٿ ته ڪنيءَ جو ڦل ٻه انسان کي ملڻو آهي. اها آهي "ڪرم جي قانون" جي

ڀڳوان جو ڀاڻو ۽ حُڪم.

ميٺا ۽ مَٺيا.

اڳئين باب ۾ سرشٽيءَ جي رچنا ۽ قدرت جي ليلا بابت ڪافي ورنن اچي چڪو آهي. هن باب ۾ اهو سمجهائيو ويو آهي ته هيءَ ساري سرشٽي، پرماتما جي حڪم پٺاندڙ هلي ٿي. اهو حڪم جڳان جڳ هلندو آيو آهي ۽ هلندو رهندو. ٽڙئي لوڪ، مرت لوڪ، پرٿوي، پاتال، آڪاس، سوُرج، چندرما، تارا، نڪشتر، گرهه، ۽ ٻيون ڪئين سرشٽيوُن، جي اسان جي اکين اڳيان پرليت نه آهن، اهي سڀ پرماتما جي حڪم مطابق پنهنجي پنهنجي سنچيل ڪرت ۾ رڌل آهن. ڏهه اَوتار، برهما، وشنو، مهيش، سڀ ديو ديوتائون ۽ جيو جنتو، سندس حڪم موجب پيدا ٿيا آهن، جيئڻ پيا، ڪرت ڪن پيا ۽ آخر ختم ٿين پيا. چار مندوُن، ڏينهن راتيوُن، اوُندهه روشنائي، سوڪ سبزي، سک دک سڀ سندس حڪم جو راز آهن. اِنهيءَ گردش ۾، پرڪرتيءَ جو چرخو، هر وقت ۽ لڳاتار، مقرر ٿيل رفتار سان، پيو ڦري. شڪليوُن ۽ نالا پيا بدلجن سدلجن. ڪجھ قائم ڪونه رهي. قائم آهي فقط اهو حڪم، جنهن جي حڪمرانيءَ هيٺ سارو سنسار هلي پيو ۽ هلندو پيو. صاحب فرمائين ٿا:

(١) سڀ آئي حُڪم خصماءِ - حڪم سڀ ورتني
سچ صاحب ساچا کيلُ - سڀ هر ڌني.
راڳ تلنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢) حُڪمي جڳ مهه آئيا - چلڻا حڪم سَنجوڳ جيئُ
حڪمي پرلوچ پَسرا - حڪم ڪري رس ڀوڳ جيئُ.
راڳ سوُهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣) ٣

ساڳيءَ طرح، هر انسان به ڀڳوان جي ڀاڻي ۾ ٻڌل آهي. سندس جنم مرت، خوش نصيبي ڪم نصيبي، دک سک، خوشي غم، فقيري اميري، ننڍ وڏائي، صحت بيماري، ناموُس بدنامي، اولاد پٽو، بي اولاد پٽو، وغيره، سڀ انهيءَ ڀاڻي تي ٻڌل آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جَيهه جَيهه ڀاڻا - تيهَ تيهَ راکي
نانڪ سڀ ڪڇ - پرڀ کي هاٿي.
راڳ ڳوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ١٠

(٢) ڪيا ڪهيئي - سَربي رهيا سماءِ
جو ڪڇ ورتئي - سڀ تيري رضاءِ.
راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٥)

(٩٠)

(٥) رُوپِرلت سرو - چِتر سپاٽا
جن جن مانيا - سرب کا پاٽا.

(٦) جس کي بسنت پس آکي راکي - پرب کي آگيا مانع مالع
اس لي چوکن کرع ٽهال - لالڪ صاحب سدا ديال.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)٥

(٧) پاٽا مَني - سدا سک هوء
لالڪ سچ - سَماوي سوء.

راڳ آسا، محلا ٽجا، شبد (١٠)

(٨) حسو ٽند پاٽا حست - سو ٽند اُٺهي
جو ٽد پاٽا حست - سو دوکهه سهي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٧)

(٩) گور پرسادي اڪ لو لاکي - ڏبدا ٽسدي بهاڳي
هر پس پاٽا سو سُمت کر مانا - ڪالي هر کي ڦاسي.

راڳ ماروُ، محلا ٽجا، شبد (١)

(١٠) جن هر پاٽا منيا - پس سوکسہ نس سنتاپس
هر جبڻ اوَن سپنا کا مت هي - سب جاٽهِ آپي.

راڳ ماروُ، محلا پنجوان، وار (٨)

(١١) ساچ پسداوت - کوُ ومک لهڻ
پرب کا پاٽا - سُمت کر سهڻ.

راڳ ڀيرؤ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١٢) مستڪ للاٽ لکيا ڏُر لاکر - ميتٽا ٽ جاء
لالڪ سي جن پوُون هولي - جن هر پاٽا پاء.

راڳ ملار، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٨)١

(١٣) هر ڪي هوُٽا - سر لسيرا پاٽا
هر اُو پوُجهيع - سر سُهج سماٽا.

راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (١)

(١٤) ڪٿ رام راکي - ڪڻ وهيٽيع دي پالي
هر کي مهما - ڪي ڪڻ ٽ حالي.

راڳ ڀيرو، ڀڳت نامديو، شبد (٥)

---

١. سُندر، سوٺو. ٢. عقلمند، چالاڪ. ٣. شيء. ٤. چوڙ. ٥. جو انسان لڏهندو پاٽو منسو ڪري پوکي لو. ٦. سمجهي يا ڄاڻي لو. ٧. ٽوڙل پٽي او. ٨. ٻاڻي، ڏلسي پاؤ. ٩. دک. ١٠. آد يا مدد ٽان. ١١. الس. ١٢. ڪيان يا مَن جي ٻد لي ٻوجهي وجي لو.

(٧) ڀاڻي مڃڻ مان فائدا.

(١) جو تُد ڪرڻا سو ڪر پايا - ڀاڻي[1] وچ ڪو وِرلا آيا
ڀاڻا[1] مَني سو سڪ پائي - ڀاڻي وچ سڪ ڀانڊا
گُرمک تيرا ڀاڻا ڀاوي[1] - سهجي هي سڪ سچ ڪماوي
ڀاڻي نو لوچي ٻهتيري - آپڻا ڀاڻا آپ مَنائدا
تيرا ڀاڻا مني سو مليو تُد آئي - جِس ڀاڻا ڀاوي سو تُجهِ سمائي
ڀاڻي وچ وَڏي وڏيائي - ڀاڻا ڪسهِ ڪرائدا
جان تِس ڀاوي تان گُرو ملائي - گُرمک نام پدارت پائي
تُد آپڻي ڀاڻي سڀ سرشٽِ اُپائي - جِسنو ڀاڻا ديهِ تِس ڀاوَدا
منمک اَند ڪري چَترائي[2] - ڀاڻا نه مني ٻهت دک پائي
ڀرمي ڀُولا آوي جائي - گهر محل نه ڪبهوُ پائدا.

[راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (٢٠)]

(٢) ٻِد خلّاصي ڀاڻي هوءِ - هورُ آک نه سڪي ڪوءِ
جي ڪو کائڪ[3] آکڻ[5] پاءِ - اُهه جاڻي جيتيا مُهِ[4] کاءِ.

(٣) ٻرب مِلڻي ڪي ايهه نيشاني - مِن اڪو ساچا حڪم پڇاڻي
سَهج سنتوک سدا تِرپتاسي - اَنند خصم ڪي ڀاڻي جيئو.

(٤) جو ڪڇ ورتي - سڀ تيرا ڀاڻا
حڪم ٻُجهي - سو سچ[7] سماڻا.

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢٥)

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٣)

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، شبد (٦٦)

---

١. ايشور جي آگيا ني راضي رهڻ. ٢. چالاڪي. ٣. جي ڳڻ جي قيد مان ڇوٽڪارو. ٤. ايعتراض. ٥. چوندو. ٦. منهن تي موچڙا کائيندو. ٧. پرماتما ۾ لڪلين ٿي وڃي ٿو.

(١٦) سو ڪڏ ائڏا آکيئي - هـو حڪمه ائڏا هوء
لالڪ حڪم لـ اُڏهئي - ائڏا ڪهڙئي سوء.

واڳ وامڪلي، محلا لـحا، وار (١٦)، سلوڪ محلا دؤجا

(١٧) لڱ دراُنا جـاڻيئي - هـا اپـڪا ڪـار ڪماء
حڪم پڇاڻي خصم ڪا - دؤجي اؤر سياڻپ ڪاء؟

واڳـ مارؤ، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٨) سب ڪولي هي خصم ڪا - خصمهٔ سڀڪر هـوء
حڪم پڇاڻي خصم ڪـا - لـان سچ ناوي ڪوء.

واڳ سارنگ، محلا چوتان، وار (١٨)

(١٩) ها ٣ پيها نا رِلّاء نا ٿرساء اپهه من - خصم ڪا حڪم منّ
لالڪ حڪم منئي ڀڪ اروي - جڙي جؤگل وٺنّ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٩)، سلوڪ محلا لنجا

(٢٠) سب مهِ سچا اپڪر سولي - ڀسڪا ڪيئا سب ڪي هوئي
حڪم پڇاڻي سو اپڪر جـاڻي - پڏا ڪهڙئي سـولي.

واڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٣)

---

١. اڀڙو هي عشق ۾ مستانو. ٢. پرمانا. ٣. حڪيا-ؤ پوپها. ٤. ورلاپـؤن ڪرڻ ڪر. ٥. وڪاوي ۾ من لـ وهڻ. ٦. ڪاماتؤن، پرشانؤن. ٧. چوڻو. ٨. ولڪ. ٩. پهتل شخص.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، شبد (٦٦)

راڳ گوڙي، سکمني
صاحب، محلا پنجوان،
اشتپدي (١) ٥
١٢(٤)

جو ڪڇ ورتئي - سڀ تيرا ڀاڻا
) حڪم بُوجهئي - سو سچ سماڻا.

(٧) جس جن - اپنا حڪم منائيا
سرب تٿوڪ - نانڪ لين پائيا.

راڳ آسا، محلا تيجا،
ڇهنت (٢) ٢

(٨) شيوڪ ڪئي - شيوا بن آئي
حڪم بُوجهه - پرم پد پائي.

راڳ آسا، محلا
پهلا، وار (١٥)

(٩) جن حڪم ڀاڻا هري ڪيرا - سوئي سرب سک پاوني
اوڪڙي نانڪ سو بڙاڳي - اَن دن هر لِولاوني.

(١٠) حڪم منئي هووي پرواڻ - خصمي ڪا محل پائسي
خصمي ڀاوي سو ڪري - منهه چنديا سو ڦل پائسي

راڳ گوجري، محلا
تيجا، وار (٦)

تان درگهه پيڌا جائسي.

(١١) حڪم ڀي ڀِي تنا منائسي - جن ڪئي ندر ڪريم
حڪم من سک پائيا - پريم سهاڳڻ هوءِ.

راڳ گوجري، محلا
پنجوان، وار (١٨)

(١٢) جي ڀاڻا حڪم - لن ڪدي نه روونا
ناءَ نانڪ بخشيش - من ماهه پرووڻا.

راڳ بلاول، محلا
پنجوان، شبد (٢٠)

(١) چنت اَنديشا ڳڻت لج - جن حڪم ڀاڻا
نه بيسي نه ڇوڏ جاءِ - نانڪ رلئه راڻا.

راڳ بلاول، محلا
پهلا، اشتپدي (٠)

(١٤) ستگور ملي تِرِس ڪئي جائي - رهي رضائي حڪم ڀائي
حڪم ڀاڻا ڀيي درواس - ڪال اڪال شبد لئي ناس.

راڳ رامڪلي، ...
پنجوان، ...

(١٥) ڪهه نانڪ - جن حڪم ڀاڻا
پرڀ صاحب ڪا - لن ڀيد جاڻا.

---

١. جيئڙو، انسان. ٢. خوشيون، بدارت. ٣. ڪرڻ جڳائي. ٤. اوچي ... ٥. ... ٦. ...
وبراڳي. ٧. پاس ٿئي لو. ٨. ڪڏهن به. ٩. ٿئي جڏهن. ١٠. چنتا. ١١. ... ١٢. ... ١٣. ... ١٤. ... آهن. ١٥. نواس. ١٦. جمڻ مرڻ. ١٧. ...

(٦) حُڪم مڃڻ يا سمجهڻ جو ڦل.

(١) جني حُڪم پڇاڻيا سي مِلي - هـڙ مِيءِ شبد کلاء
سچي ڀڳت ڪرهه ٻن رائي - سچ رهــي لِنوَ لاء
سدا سچ هـر وِڪِڏي - ڪـور ڪــيءِ شبد سُماء
من ري - حڪم مُڃن سک هوء
پرب پاڻا آپڻا پاڙدا - جس اڪشي لس ڀڳون نہ ڪرء. (١٠ و)
[راڳ ملار محلا ٽيجا، شبد (٢)]

(٢) گؤرمک حڪم مڃي شُھ ڪيرا - حُڪمي هـي سک پائي
حڪم شيوي حــڪم آرادي - حڪمي سمي سـمائي
حڪمي وِرت امر سَچ سنجَم - مـن چِديِھا ڦل پـائي
سدا سهاڳڻِ جــو حڪمي اُدھيءِ - ستگوُر شيوي لِنو لائي
نانڪ ڪرپا ڪري جِن اُوپر - تِنان حڪمي لئي مِلائي.
[سلوڪ، محلا چوٿان، (١٨)]

(٣) پرب مِلڻي ڪــي - ايھ نِشاڻي
من اِڪو سـاچا - حڪم پڇاڻي.
(راڳـ ماجهه، محلا پندران، شبد (٣٥)

(٤) سولي ڪرٽا جو آپ ڪرالي - جتيءِ رکيءِ پلي جائي
سولي سماڻا ســو پڙلٽا - حڪم لکيءِ جس مِيا جيءَ.
(٤٢)

(٥) جِنڙا آڪس اراڻو ڪميءِ - پيتو وڳسيءِ ڪـالي
پرڻُمه نانڪ حڪم پڇاڻيءِ - سک هوويءِ ڏِن رائي.
راڳـ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٧)

---

١. ڏسن نا. ٢. سهاوڪ ٣. بسند ٻري ٿو. ٤. والدڪ. ٥. ٻتي، ٻرمانڻا. ٦. اژنرنالي.
٧. الدوبن کي روڪيو. ٨. ولندژ. ٩. حڳهه، هند. ١٠. عزت هـي لائق. ١١. جسيءَ.
١٢. ڄاڻي ٻيو ٿو. ١٣. آندر ٻر ٽرشنا ۽ واسنائن جي ڪنار لڳي پئي آهي. ١٤. نرمالي ٿو.

١١) تِس ياٽا سڙکي ڪاشَت ڪَريا - اِس ياٽا تان نل سِر ڪَريا
تِس ياٽا تان سڀ ڦل پائي - چِست ڪُئي لَڳہ ستگور پائي.

١٢) تيرا محل اَگَوچر ميري پياري - ٻُکَم تيرا هــــوءِ ياٽا
ڪهہ نانڪ ڍهہ پئيا دئاريءِ - رکہ ليوهہ مگدُ اَجاٽا.

١) دکہ سکہ ڪرلي حڪم رضاء - ياٽيءِ بخش ياٽيءِ ديئہِ سزاء
ڏُهان سِرِيا ڪا ڪُرٽا آپُ - قـربـان جانئي تيري پرٽاپ.

١٣) آپڻيءِ ياٽيءِ ڪهہ کِن سکہ پـاليا - اَندا اَندُ ڪمائي
ڪِيا ڪدي هي رجيءِ ناهي - مُورکہ ٻُکہ نہ جائي.

(١٤) اَگيان لاءِ سَواَليا - گـــور گيانيءِ لاءِ جگاوَنگو
نانڪ ياٽيءِ آپڻيءِ - جہُ ياوي تِويءِ چلاوَنگو.

(١٥) کِيا ڪهيئيءِ - ســـربي رهيا سَماء
جو ڪڇ وَرتيءِ - سڀ تيري رضاء.

راڳ پرڀاتي، محلا
پنجوان، شبد (٢٣)

راڳ بسنت، محلا
پنجوان، شبد (٢٠)

راڳ ملار، محلا
پنجوان، شبد (٢٠)

راڳ ملار، محلا
پهلا، وار (٢٠)

راڳ ڪانڙا، محلا
چوٿان، اشٽپدي(٨)١

راڳ پرڀاتي، محلا
پهلا، شبد (٥)

---

١. ڪاڻي. ٢. سرُوپ. ٣. دُور. ۴. ڪنن، پـاري. ٥. مُورکہ، اَڻجاڻ. ٦. ٻنهي لـــوڪن جو، لوڪ پرلوڪ جو. ٧. ڪرتار، ڪندڙ؛ ڪرائيندڙ. ٨. رچنا. ٩. مُورکہ انسان ڪئين ڪڪرم پيا ڪن. ١٠. وِشين، واسنائن مان من ڪڏهين بہ نہ ڍاپيو. ١١. لڳائي. ١٢. غفلت ۾ ننڊ ۾ سمهاريو آهي. ١٣. هـرهنڌ، هر جڳہ. ١۴. سمائجي رهيو آهين. ١٥. ورتي

ٻاڻي جوڙِ ٻرانبئي[1] - ٻاڻي اَکش ڪري.
ٻاڻي ڏک سک ٻرڳيئي - ٻاڻي ڪرم ڪري.
ٻاڻي متي[2] ساڄڪي - ٻاڻي جسُ[3] ڌري.
ٻاڻي ٻرڪ ٻرڳالدا - ٻاڻي مُنهه[4] ڪري.
ٻاڻي نرڪ سُرڳ اَوتاري - ٻاڻي ڌرڻ[5] ٻري.
ٻاڻي هي جس ٻڳتي لائي[6] - نانڪ ورلي هي.

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (١٢)]

(۴) ٻاڻي اڄوڙ[7] ٻاڻي راهِ[8] - ٻاڻي هرڳڻ ڳوڙمڪ ڳاواها
ٻاڻي ٻرم ٻوتي ٻه جوڙي - سڀ ڪهي لسي رضائي[9] جيمُ.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شمد (٧)

(٥) جيه جنم سڀ تُد اُپائي - جِت جِت ٻاڻا لِب لِب لائي
سڀ ڪهي ڪيتا ليرا هووي - لاهي ڪهي اَسانڙا[10] جيمُ.
(٢۴)

(٦) جُهه جُهه ٻاڻا - تَهه تَهه راکي
نانڪ سڀ ڪهي - پرب ڪي هالي.
راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ١٠

(٧) هر ڪي ٻاڻي ڪرر مليو - شرا ٻکيب[11] ٻيڄيو
هر ڪي ٻاڻي هر من وسي - ٽهڊي وس ٻيجيو
هر ڪي ٻاڻي سک ٻاليئي - هر لاها[12] نِس ليجو.
راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٦)

(٨) هر هر پرب ٻاوي سولي هووي - اَوڙ نہ ڪرڻا جائي
ايه سياڻپ ليا نہ جائي - ڪر ناکي سڀ چترائي.
راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چنس (۴) ٢

(٩) وڻ جاڻالي ڪرہ نہ جاڻي - جو ڪهي ڪري سو آپڻ ٻاڻي
لَک چوراسيه جيه اُپائي - ٻاڻي ساهب لڙانڊا[13].
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۴) ١۴

---

١. ٻتڪالي لو. ٢. ٻھ لڻ جا جيو لاهي لو. ٣. شڪتي. ۴. اپالي لو، وِروڪس ڪري لو. ٥. ورتي هس وتالي لو. ٦. بلڪل لورا آهن. ٧. ڪمارڳ. ٨. سمارڳ. ٩. حڪم يا آڳيا، وڄب. ١٠. آسان جو. ١١. قبول ٿي ٿي. ١٢. لاڀ، نفعو. ١٣. ڪٿالين ٿا.

(٥) ڀڳوان جو پاٺُو.

(١) جان تُه پاڙهه تان واڙهه[1] گاڙهه ـ تُه پاوي جَل ٺاڙهه[2]
جان تُه پاڙهه تان ڪرهِ پيوُتا ـ سڳي نسادُ وڃاڙهه
جان تُه پاوي تان پڙهِ ڪتيبا ـ مُلان شيخ ڪهاڙهه
جان تُه پاوي تان هوڙهه راڄي[3] ـ رَس ڪَس بهت ڪماڙهه
جان تُه پاوي تيغ[4] وڳاڙهه ـ سِر مُنڍي[5] ڪٽ جاڙهه
جان تُه پاوي جاهه دِسنتر ـ سُڻ گلا گهر آڙهه
جان تُه پاوي ناءِ رچاڙهه[6] ـ تُه پاٺي تُون پاڙهه
نانڪ ايڪ ڪهيئي بينتي ـ هورِ سگلي ڪُوڙ ڪماڙهه.
[راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٥)]

(٢) پاٺي تخت وڏائيا ـ پاٺي ڀيک[7] اداس[8] جيءُ
پاٺي ٿَل[9] سِر[10] سرُ وهي ـ ڪمل ڦُلي آڪاس جيءُ
پاٺي ڀوجل لنگهيئي ـ پاٺي مڌهه پرڳاس جيءُ
پاٺي سو شهُ[11] رنگلا[12] ـ صفت رتا گڻ تاس[13] جيءُ
پاٺي شهه پيهاوُلا[14] ـ هُءُ آوڻ[15] جاڻ مُئيتاس جيءُ.
[راڳ سوُهي، محلا پهلا، سُچجي، شبد (٢)]

(٣) نانڪ نام ڏيائيڪي ـ ڳُور ٻُورا مت ديهِ[16]
پاٺي جپُ تپُ سنجمو[17] ـ پاٺي هي ڪِه ليهِ

---

١. ساز وڄايان. ٢. ليرت پالراڙُن ڪريان. ٣. راڄا. ٤. ترار. ٥. ڪمي. ٦. جپ ڪرايا يا وڇا ڪريان. ٧. ڀکيا. ٨. غمگين ٿي. ٩. ٿاهون پَٽ. ١٠. دريا. ١١. ڀرِان ٽپي. ١٢. موج ڪندڙ يا ڏيکاربندڙ. ١٣. گڻن جو خزانو يا ساگر. ١٤. پيارڪ. ١٥. جنم مرڻ جي آواڳون بر دکي لئي رهي آهيان. ١٦. نصيحت، صلاح، سمجهاڻي. ١٧. اندرين کي روڪڻ جو ڀوڳ.

(٦) حُكمي كرم كماوُلي - اَنيئي[1] كرس قِراء[2]
حكمي درس دبكا - حَهو پنهه كَهِ هاء
حكمي هر هو من وسيءِ - حكمي سع سَماء.

سري راڳ، مدلا ليجا، اِشتهدي (٥)٣

(٧) لا هيءُ مري نہ ڏوڙيءِ لويءِ - من كهِ كِيتا سوكم كريءِ
حكمي آويءِ حكمي هاء - آكسيءِ باجيءِ حكم سماء.

واڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٢)

(٨) حكمي ڏارِ اَڏار[3] رهاويءِ - حكمي ابديءِ حكم سَماويءِ
حكمي اوُح نيچ ابوار[4] - حكمي اَنيك رنگ پرڪار[5].

واڳ گوڙي، سكمني صاحب، مدلا پنجوان، اِشتهدي (١)١١

(٩) حكمي پيدا هاء - دوكهه ساٿيئي
حكمي هي سر مار - بَند[6] رهائيئي.

واڳ آسا، محلا پهلا اِشتهدي (١٦(٥

(١٠) هئُ هئُ لمرا حكم - اِويءِ لئُ رهنا
هَهِ حَهِ وكهه آپ - تَهِ هاء كُڙوڙنا[7].

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٢)

(١١) كيتي وَڻهِ[8] سب حكم هيءِ - حكمي من وَڏبالي رام
كورمتي حكم اوُجهيئي - حكمي ميل مسلاثي رام.

واڳ وڏهنس، محلا ليجا، چهنت (٣)٢

(١٢) سب آلسي حكم خصاء[9] - حكم سب وَرتمي[10]
سع صاحب ساچا كيل - سب هرُ ڏَنسي[11].

واڳ للنگ، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٣) حكمي هَكہ مهہ آيسا - چَلڻا حكم سنجوكہ هيءُ
حكمي پر بسع سَرپا - حكم كري رَس پوكہ هيءُ.

واڳ سوڙهي، محلا پنجوان، اِشتهدي(٣)٣

(١٤) سب حكمو وَرتيءِ - حكم سماء
دوُكہ سوُكہ - سب لس رضاء[12].

واڳ بسنت، محلا پهلا، اِشتهدي (٧)٢

---

١. اكس. ٢. پتكن نا. ٣. آڌار اما. ٤. وهنوار. ٥. طاهر ہا پيدا لس لـا. ٦. هر دوُس، رب ها بندا. ٧. كرا لي اوُن تا. ٨. واپار. ٩. برمالما. ١٠. كار كمائين تا. ١١. مالك.
١٢. آكيا آرُسار.

(۳) حُڪم اُڇلي[1] حڪمي رهي - حڪمي ڏکہ سکہ سَم[2] کر سهي
حڪمي نـام جپي ڏِن رات - نانڪ جِسنو هووي داتِ
حڪم مري حڪمي هي جيوي - حڪمي نانا[3] ؤڏا ٿيوي
حڪمي سوگ هَرکہ آنند - حڪمي جپي نروڌر[4] گُورمنت[5]
حڪمي آوڻ[6] جاڻ رهائي - نانڪ جاڪئُ ڀڳتي لائي.

[راڳہ رامڪلي، محلا پنجوان، وار، (11)]

(۴) حُڪمي آنيا حڪم سمانيا - حڪمي ڍِسي جگت اپائيا
حڪمي سُرگ مڇ[7] پئيالا[8] - حڪمي ڪَلا رهائندا
حڪمي ڍرتي ڍُول[9] سِر ڀارِ - حڪمي پئوڻ پاڻي گئنارِ[10]
حڪمي شِو شڪتي گهر واسا - حڪمي کيل کيلائندا
حڪمي آڏاڻي آڪاسي - حڪمي جَل ٿَل ترڀوڻ واسي
حڪمي ساس گِراس سدا - ڦُن حڪمي ڍيکہ ڍيکائندا
حڪم اپائي ڏَس اَوتارا - ديو داڻو[11] اَگڻت اَپارا
مانـي حڪم سو درگهہ پئجوي - ساچِ مِلاء سمائندا
حڪمي جُگ ڇتيهہ گُداري[12] - حڪمي سِڌ ساڌڪ وِچاري
آپِ نـاٿ نٿي سڀ جاڪي[13] - بخشي مُڪت ڪرائندا.

[راڳہ مارو، محلا پهلا، سولهو (16)]

سري راڳہ، محلا
اشٽپدي ۴(۸)

(۵) حُڪمي سيٽي اُوپجہِ - حڪمي ڪارِ ڪماءِ
حڪمي ڪالي[14] وس هي - حڪمي ساچِ سماءِ.

۱. هٿ ۾ ٻانُو رو ليڪ. ۲. ايڪ سمان. ۳. ننڍو ۴. آڌار ڏيندڙ ٻـا آڌار ڪندڙ. ۵. ...
جو منتر. ۶. جڏهن مرڻ جو ڦيرو. ۷. مرت لـوڪ. ۸. پاتال. ۹. ٻڌُل، ڌاند. ۱۰. آ...
... ڏنيس. ۱۲. هڪ ڳئي پرنتان پيدا ڪيا آهن. ۱۳. سڀ سندس حڪم ...

(٣) حاڪم جي حُڪم هيٺ ساري سرشتي آهي.

(١) حُڪمي هوون آڪار - حڪم نہ ڪهيا جاني
حڪمي هوون جيئہ - حڪم مليءِ وڏياني
حڪمي اُتم نيچ - حڪم لک دک سک پائيئہ
اِڪنا حڪمي بخشيش - اِڪ حڪمي سدا ڀوائيئہ
حڪمي اندر سڀ ڪو - ٻاهر حڪم نہ ڪوءِ
نانڪ حڪميءِ جي بجهيءِ - تہ هؤميءِ ڪهي نہ ڪوءِ.
[جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٢)]

(٢) حڪميءِ اندر نميا پاري - حڪميءِ اُدر مڌهارِ
حڪميءِ اندر جميا پاري - اؤڌءِ سر ڪي ڀارِ
ڪؤرمڪ درگهہ حاليئي پاري - چليءِ ڪارج سارِ
حڪميءِ اندر آيا پاري - حڪميءِ جادؤ جاءِ
حڪميءِ ٻَس چلائيئي پاري - ممڪہ لهيءِ سزاءِ
حڪميءِ شبد بچائيئي پاري - درگهہ پئذا جاءِ
حڪميءِ گڻيءِ گڻائيئي پاري - حڪميءِ هؤميءِ دوءِ
حڪميءِ ڀويءِ ڀرائيئي پاري - اؤگڻ مٺي روءِ
حڪم سجائيءِ شاهہ ڪا پاري - سچ مليءِ وڏيائي هوءِ.
[راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٣)]

١. آڪرتي. ٢. ڀٽڪي ٿا. ٣. مان مان. ٤. ٻج روپ ۾ پيدا ٿيو. ٥. ماتا جي گرڀ اندر رهيو. ٦. اؤنڌو ٿي ماءُ جي پيٽ مان ٻاهر نڪتو. ٧. مرن ٿا. ٨. آدي والي وچڙ. ٩. عزت آبروءَ سان داخل ٿين ٿا. ١٠. صاحب ولجي ٿو. ١١. ڏکيہ پاڻ ڀالي. ١٢. سڃاڻي يا اچاڻي ٿو.

نه ڪرپا سِڌ تين ۽ مڪتيءَ ماڻين. نشڪام ڪرم ڪر نه دعا ڪئين ۽ آسيس وٺين. اُپاسنا ڪر، اَڀياس ڪر نه گيان جو پرڪاش ٿئي، ڌيان لڳي، ڌارنا مچي ۽ سماڌي سهج ۾ سمائجي. وشواس جي ڪنجيءَ سان، پريم جو ڪلف کول نه مهر جا ماڻڪ موتي ملني. اهي ماڻڪ موتي، جيوَن مڪتيءَ جا مٺيا آهن، سُن سماڌيءَ جو سمر آهن ۽ جوتي جوت جو جوهر آهن. جن جي هٿ لڳا، سي هِت هُت آزاد آهن، بلند آهن، برقرار آهن.

(٢) اُڪرُ اڪرجُ اوُن ڏٺي - ساڃا اَلڪ اَپارُ
اوُن داتا سڀ منگتي - لکو ڏاتارُ.

راڳ ملار، محلا پهلا
وار (١٩)

جو انوپم ۽ اَلک منهنجو آهي سو چمڪ ۾ وِهُو چپ جوُن چڪڙوُن ولي. جيتري ۾ نه ڪنهن چتڪا آهن ۽ چپ جي چتڪي جو چسڪو ئي پُهچندو آهي. پر اُهي ڪان، جن چوُسي ٿا چکي ڏٺو آهي. چپ آهي ڇپ نسمن جي. هڪ زبان جي نه ڪو اَنڌ وچن نه ٻولهي. ٻي ڪَن جي نه ڪو اَنڌ وچن نه ٻُڌجي. نس اکين جي نه ڪو ناپاڪ روُپ ٿا روُپڪار نه ڏسجي. چولين ٿاڪي اندرين جي، نه ٻندي جي ٻلا ۾ نه ٻرباد لين. پر اهي چاولسي ڇڏوُن، آهن چالاڪيءَ جوُن چالبازيوُن، جي من ۾ چپ آهيتي ڪان. جڏهين چمڪ اندر چپ جو چشمو چوطرف وهي، تڏهين نه واسنا ۽ ويچارنا، اندريوُن ۽ اَعمال، چپُ جو چسڪو وٺندا. جڏهن چمڪ اندر، چپ جو چمن ڪڙي ۽ تڏهن نه جيتري ۾ گلشن لڳندي. اهائي چپ، دلبر سان دلبگي آهي، نانءَ جي لذت آهي ۽ پرماتما جو پيار آهي. اهائي چپ، دائمي ٻڌلي جي رق آهي، جا ٿڙ ٿڙ ٻند ڪري ٿي چڙهي. جو اُهڙيءَ مستي ۾ آهي، سولي سچو اوهم گياڻي آهي. هوُ ڪيترو ئي ڳالهي ڪٿي، نه ته چپ نه خاموشيءَ ۾ آهي ۽ هوُ ڪيترا ٿا ڪوڙا ئي ڪرم ڪري ڪٿي، نه ته چپ نه اَڪرم ۾ آهي، چو نه هن جي چمڪ اندر چوطرف چپ آهي. پوءِ هُندو آواز اِلاهي اِلهام آهي ۽ هندو ڪرتب، خود خدا جو ڪرتو آهي. چو نه هُنجا وچن ۽ ڪرم، آهستا جي اڙ اڙ سان ٻگڙيل ڪرتا آهن. هوُ ٻرلويءَ لي نه گهمي ٿي ڪوله لو جيو نه چپ لا جسمي ٻڌي، هوُ آڪاس جي آڪاس سان، ٻير لو بيمالش وٺي. سو ٻرلويءَ جي ٻهچ ڪان نه ٻري آهي. شانتيءَ جو سروُپ آهي.

اي بندا، پرماتما سڀني جي هردي ۾ رهي ٿو. سندس ٻاجهه نه سڀني مٿان آهي. پر تو ٻانا ۽ پرماتما جي وچ، اهم ٻانءَ جي ديوار کڙي ڪئي آهي. اها اَنڪ هناءَ نه اوُن نه ٻولن ٻسين. داتار جي هٿ ۾ س جا ڇا آهي؟ ڏاتارُ ڏئي نه ولندڙ ٿڪجي پري. ڏاته کي ڏاتوڙ ٻدل ڪرتا آهي. ڏاته بيحد آهي، بي اَندار آهي. پرماتما ماءُ پيءُ جيان سار سنڀال لهي ٿو. دکين جا دک دوُر ڪري ٿو، روڳين جا روڳ مٽائي ٿو، اڻاڻڪن کي ٻاه ڏئي ٿو ۽ وشواس جي ٻرڪت لهي ٿو. سڀ سندس ٻندوُ آهن، منگتا آهن. توُن نه ٻسين اکيان نه ڀن، سائينءَ جو سمرڻ ڪر، وشواس جاڳاءِ، نامَ تڪرار ڪر، لبدهين لباهه. لبڳ مڻاءِ نه چتن ملي. بندگي ڪر نه آئر شُڏي ملي، ٻُڌي ڳلي، ويراڳ اچي. سادن ڪر

ڪڏهين ڳوڙها بند ٿي نه ٿين. ماڻهو محبت جو مطالعو ڪن. جي ڪيئن نه واحد ۾ وائي واحد جي، اکر اوانڪار جو ۽ حرف حقاني. لوڪ چون ته آوَل ٻاوَل، ديوانا آهن. عاشقن پاڻ پڇاڻيو آهي ۽ سائين سڃاتو آهي، سي ڪيئن نه سدوارا سڏجن؟ سندن نيت نيڪ، نظر نوراني، من شڌ، هردو نرمل، پر پاڻين لڳن ٿا ايڙوُن. گيان جي گُرٻ گُر آهن. واليءَ جي وڇوڙي ۾ وهلوُر آهن ته وصال ۾ به وسيل آهن. جدا به پاڻ آهن ته گڏجن به پاڻ ٿا.

قلم مساجي کيا سدائيءَ - هردي هي لک ليکهه
سدا صاحب کي رنگ رهيءَ - ڪڏهُن نه ٿوُس نيهه.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٽيجا.

جن عاشقن پنهنجي وجود جو ورق ورايو آهي، من جي مت مٽائي آهي، تما ترڪ ڪري ترڪل جو ترهو تيار ڪيو آهي، خوديءَ جو خمار لاٿو آهي، ٻين جي ڀلي ۾ پنهنجو ڀلو سمجهيو آهي، پاڻ، پرڪرتيءَ ۽ پرماتما کي هڪ ڪري ليکيو آهي، پيار جي پرت ۾ ڪُل داءُ لڳايو آهي، ڪُل ۽ ڪين ساڳي سمجهي ڪري سڃاتي آهي، تن کان پرماتما ڪيئن پري رهي سگهندو؟ پريميءَ ۾ پريم ۽ پريتم به پاڻ پريم. ٻنهي جي پريم ڌارا گڏجي هڪ ٿي وهي ٿي. پريتم اڪيلو ته ڪسڪندو ڪٿان؟ هاڻي پاڻ ڳولو ٿي ٿو ڳڌاري!

جن پرٿيا سچ نيهن - سي سچ مهي نال
انتر باهر هڪ ٿران - پي هرديءِ رکان سنڀال.

سلوڪ، محلا چوٿان (٢١)

عاشقن تي مالڪ جي مهر جا مينهن دائما پيا وسن. رب جي رحمت ساريءَ سرشٽيءَ تي آهي ۽ ڪُل مخلوقات لاءِ آهي، جيئن سوُرج ۽ چنڊ جي روشني، آسمان جي هوا، درياءَ جو پاڻي ۽ وڻ جي ڇانوَ. پر جيڪو قدرتي نعمتن جو فائدو نه وٺندو يا اڻ ڄاڻائي لهوني استعمال ڪندو، ته نعمتن جو ڪهڙو قصوُر؟ جيڪو سوُرداس ٿيڻي سان اکيون ٻنهي ڪاڻي، ته ڪو ٿيڻي تي ڏوهه مڙهي سگهبو؟ جن ۾ نه آهي سچو صدق، نه محبت جي مٺيان، نه برهه جي بيقراري ۽ نه الفت جي اڪير، سي ڪيئن رحم جا حقدار ٿيندا؟ ڏاتيءَ جو فضل انهن مان پنهنجي پار ويندو جيئن پٿر ۾ پاڻي يا ٽوڪ ۾ سڱو. جتي اهنڪار اڻ هٺي ايڻو آهي ۽ جتي عيب اڏو اچن ٿا، اتي ڪرتار جي ڪرپا ڪيئن پلئه پوندي؟ اهي نه ڪرم جي قانوُن جي ڪنور تا، جوڙي ڪاروائي ڪندي. باقي جن کي وشيش وشواس آهي ۽ پوُرن پريم آهي، اوسيڙو انتظار آهي، تن کي قلب جو قرار آهي. انهن جي مٿان رب جي رحمت جا ريلا وسن ٿا. لوپت آهن، آنند مئي آهن ۽ امر آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(١) دَتا داتا ايڪ هوءِ - سڀ ڪئن ديوڻهار
ديندي توٽ نه آوئي - اَگنت ڀري ڀنڊار.

راڳ توڙي، محلا پنجوان، باوَن اکري (٣٤)

ماڙوي ٿون نوڙهه - ٿهُ هر ڪوئي نوڙهه ـ راڳ سورٺ، ڀڳت
ڪُسُ سهُ نوڙ - ڪوڻ سهُ جهڙهُه. ـ روداس، شبد (٥)

ٿُهنجي محسن ۾ مان ته ايجال اچي پيو آهيان. ٿن کي ڪيا ڏيندي ۽ مان کي موچڙا هڻندي، مان پل هيٺ، لڙڪن ۽ آلات ٿي پيو آهيان. ماس ناچي چڪو آهي. سرار پرسڻ ڪراوي. لماڻا لنڊ ڪٽي پيو لو نهاريان ۽ اڏوي آس ۾ پيو لو ڪيان ته من دلبر جو درسن ٿئي. هي جيئري ته ملبو ته مٽي پڄاڻا، مهندي وڪهت مان ته دل ڪوله دابڻي. جهڙي جيئري ٿيو اڙهو هٿ اسي چڙهيو ته مٽي پڄاڻا، جهاز ڪهڻ جلد ۾ جانِ ڦوڪبدا. جهڙي جيئري پاڻيءَ هر ڦڙو اڙيءَ کي لصيب ته ٿيو ته مٽي پڄاڻا درياهه ۾ پياس پڄهائي اسي سگهندو. هاڻي مهندي برهه جي پٽ رڪ، مهندي وشواس هي لڳا رڪ. هاڻي اوري اُچ ته اُڏجان، مل ته مشڪان، گود ۾ وهار ته گد گد ٿيان ۽ لطو ملائي نهال ٿيان.

(١) ڪالڳا چؤنڊ اسي پنجرا - سي لسي اڏو جاءِ ـ سلوڪ، شيخ فريد
جهڙ پنجري مرا شهه وسي - ماس ته ڀڏوُن ڪاءِ. ـ (٩٢)

(٢) اڪ اوند جل ڪارسي - چالڪ دک پاوي ـ راڳ بلاول، ڀڳت
ڀران ڪٿي ساگر ملسي - ٿُن ڪام اسي آوي. ـ سڌنا، شبد (١)

هي برهان ڪٿي، مون کي وڏيڪ ته ستاءِ ۽ ترڦاءِ، اُچا وڏيڪ ته آزار ۽ آزماءِ. ڪهڻ حسن ڪان وجڙيل آهيان ۽ هن حسن ۾ وري ملڻ لاءِ مالدي آهيان. من محبوب سان ملڻ لاءِ مُشتاق آهي ته دل دلبر جي درشن لاءِ دلگير آهي. هي حيءَ جا جاڻي، موت ماڳن ڪي ته موڪان، اُگيا اُچ ته اُڏيامان، گلي گلڇ ته گولي ٿيان، سيج سمهه ته سرچان. واٽـل سان رامه وهي لڳي لڳان، اُنگ اُنگ ۾ اُنڪان، وِل ته وساريان، ساهه ساهه سان سڀاليان، ساري سماڌي وجان ۽ گڏجي هڪ ٿيان، جيئن پاڻي کير سان. مان مان ته رهي پر تو ۾ رهي رهي.

ڏءُ ڏهُ لوچن پيکان - ڏهُ هر بسن اُڏو ته ڏيکان ـ راڳ سورٺ، ڪبير
ٿن رهي رلڳ لالي - اُب پيکل ڪون ته جاڻي. ـ صاحب، شبد (٥)

اهو آهي الاهي عشق، مڌ ر محسن، سائينءَ سان سڪ، لالن لاءِ لڙش. اُهڙا عاشق درويش ۽ ڪامل ٿيو ڪهڻ تا جيئن گهاريون؟ راڙل هي رلڳ ۾ رال آهن. دنيا جي دور کان ڏور آهن. ڪڏهن مشڪن، ڪڏهن مرڪائين، ڪڏهن کِلن ڪڏهن اچن ته.

ڪي ٻُرو ڪندو آهي؟ تيئن ئي پوندو گل مٿان ۽ هرڻ واڳه پٺيان. سُورن جا سبق سڪ. سُوريءَ جوُن سکيائون ٻُڌ. شهيديءَ جا سڏڙا اناءِ. دل ۾ درد جاڳاءِ ته برهه ڀڙڪا ڏئي، ٻرٻر ٻلتا ڪاٺي ۽ نيڻهن نروار ٿئي. پرماتما سان پيار ائين ڪر جيئن مڇيءَ جو پاڻيءَ سان، چاترڪ جو مينهن سان، چڪوي جو سُورج سان، ڪنول جو اُنب سان، هنس جو مانسروور سان، اُٺ جو ڦوِل سان، ٻار جو کير سان ۽ استريءَ جو مڙس سان. پاڻ وڃاءِ. ڪين جو قاع قاؤ ڪر. خودي ۽ خدا ڪيئن ٻئي ماپندا هڪ مياڻ ۾؟ خوديءَ ۽ خود مطلبيءَ جي آهوُتي ڏي الاهي عشق جي آگ ۾. پيار ڪر پيار ڪالو. طلب ۽ ترشنا ترڪ ڪر. ٻين سان نيڪ داري ۽ خير خواهي ڏيکار. اها آهي پريت جي ريت جڏهن ۾ آهي جيئرن جي جيت.

جڏهن ته پريم کيڏڻ ڪا چاءِ – سِرُ ڌر تَلي گلي ميري آءِ
اَت مارگ پيرُ ڌريجي – سِر ديجي ڪاڻ نه ڪيجي.

سلوڪ، محلا پهلا
(٢٠)

هڪ ڏينهن مرڻو اوس آهي پوءِ ڇو نه جانيءَ مٿان جڏهن جان قربان ڪرڻ ته قبوُل پوين. ستي اها نه آهي جا مڙس سان چکيا تي چڙهي. سچي ستي اها آهي جا مالڪ مٿان پاڻ گهوري قربان ٿئي. آپو مٽائڻ يا خودي ختم ڪرڻ ئي آهي پاڻ قربان ڪرڻ. ائين مري جيئڻو آهي ۽ ائين جي امر ٿيو. ائين خود مرڻيءَ جي موت جو مانُ مڃي ٿو.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ سڪ ۽ سوز تي، برهه ۽ ترڦ تي، وڇوڙي ۽ وصال تي، بيشمار شبد آيل آهن جن مان اَنڪل سؤ کن ٽڪرن مٿي ڏنل آهن. صاحبن وڇوڙي ۾ ورلاپوُن ڪنديُ، برهه ۾ بيخوُد ٿيڻي. فڪر ۾ فنا ٿي. اکين ۾ آب آڻي، پيا ٿا پرانتر ڪي پڪارين. هي مهنجا مٺڙا محبوُب، جي توُن چنڊ آهين ته مان چڪور، توُن برسات ته مان مور، توُن ڏيئو ته مان ڦٽ، توُن ليوت ته مان ٻالري. مان تو ٻنا پريشان، بي آرام ماندو ۽ دربدر آهيان. ناهي ننڊ نيڻن ۾. گهاٽي ۾ پيو ٿو پيڙجان، رُئان، رڙان، پڪار ۽ ٿاٻا کان. پريءَ جي واٽ وينو نهاريان. ٻئي اکڙيون تو ۾ ائين کُتيوُن پيوُن آهن جيئن ٿالهيءَ جون ڪُٽي ۾ ۽ ماءُ جون ٻار ۾. اُٿي پاسي نهارين ته هوُند ڪڏهن قتر ڪيان. ٻانهن ٻڌيون ڪان پيو تو پڇاڻون ڪريان ته من ڪو پتو پئي، ڪو ڏس ڏئي، ڪو ڏِڻ لڳائي ته مٿانس جي جِند قربان ڪريان ۽ ساري ڄمار سندس پيو هردم سيوا ڪريان. تن، من، ڌن ارپڻ ڪريان. هي مهنجا پيارا پريتم، مون جڳ سان پريت ٽوڙي، توسان جوڙي آهي. ٽاٽي توسان ٽوڙي ڪنهن سان جوڙيندس؟ تنهنجو در ڪونه ڇڏيندس. موُر نه موٽندس. سڀ سنساري سهارا ڇڏي، مون تنهنجو پاڻ پڪڙيو آهي. منهنجو مقدر ڀلائين ته واهه واهه، جي ٻگاڙين ته به واهه واهه. مون پاڻ ۽ پنهنجو مقدر، ٻئي تولان گهوري گهمايا آهن.

هي مالڪ، اُن منهنجو اَهڙو، آسرو، اوٽ، ڀروسو، ٽڪ، ٽاڻ ۽ ٽڪاڻ آهيس. ٻيءَ ڏيهه ڪيهڙو ۽ ڇنا ڇاجي؟ منهنجون ڇنائون توکي ئي آهن. هي سڀاڳيا ساٿين، اُن منهنجو سڄڻ آهين، متر آهين، ڀاءُ آهين، ماءُ آهين ۽ پيءُ آهين. دلاسوي سنڌن مان شايد ڏوکو ۽ ڪانئي ٻر تنهن جي مهر جا مينهن مون تي هميشه پيا وسن ۽ تنهن جي مهر ڪرم جي ۽ گهٽائي نه ٿو سگهي. اُن تي سڀ ڏک روڳ، ڪل ڪلش ۽ تاپ سنتاپ لاهي سگهين ٿو. اُن سڀني جي سار سنڀال لهين ٿو. سڀ ڪارج سنوارين ٿو ۽ مُنهن منگا دان بخشين ٿو. توکان ڳجهي ڪهڙي ڳالهه آهي؟ جنهن لاءِ تنهنجو هٿ لهڻ کي ٻي ڪهڙي ڪمي وٽ؟ ٻار ماتا جي هنج ۾ ٻالڪ کي سلامت سمجهندو آهي ڇاهي هوءِ ٻسائڻ ڏيٿي هجي يا ٻهادر. ٻار پيءُ جي آڱر وٺي گهمندو نه ڪڏهن ڪرڻ ڏيندو، ڪڏهن ڪرڻ ڪرندو.

تنهن ڪري، هي جڳت پتا، مون کي ۾ فقط تُنهن جي آس آهي. ٻيون آسون ٽٽيون ڪري، ڪين هي ڦلعي تي چڙهي، تُنهن جي لڙهه لڳو آهيان، تُنهن جي پياري پير آهيان. مان ڇا ڄاڻان ته منهنجو ڀلو ڇا ۾ آهي؟ تون انترجامي، ڄاڻي ڄاڻڻهار آهين. جيڪي تون ڪندين تنهن ۾ منهنجو اوس ڀلو هوندو. اُن پڪ وچل، پنج وڪندڙ ۽ سڪن جو ساگر آهين. مون لوکي ٻاڻ آربي چڏيو آهي. تُنهنجو هر حڪم ارچشم، تنهنجي رضا ۾ منهنجو راضپو. اهو اُنئي منهنجو توسان خاص رشتو هر جنم جنم ۾ نباهيندس، جيستائين تو ۾ هرايي جوت لئي وڃان. اُڻ جو والدڪو لئي شال ساگر ۾ سمائجي وڃان. جي ساگر جو لوو نه ۽ لڏو نه ۽ ڪهڙي ٻرواهه جڏهن مان خود ساگر ٿئي پوندس. اهو آهي ٻيون وشراس جنهن سان سالڪ، سڪ ۽ سوز جون سُرڪيون پي، وشيش ٻرٻر جاڳائي ٿو. اي ٻندا، هاڻي تون سچ سل نه تنهنجو وشراس ڪهڙي قسم جو آهي؟ اند وشراس، اوشراس، شرطي وشراس يا ٻيون وشراس؟ جهڙو وشراس هوندو تهڙو نتيجو اروار نڪرندو.

صاحب چون ٿا نه من مان ۽ اَهڙي شُد شرڌا سان، ٻرٻم هي اَمر جوئي ٻاريسان، جنهن ۾ برهه جو ايل وجهي، دل کي وِتِ ڪري منجهس جلايان. عشق نه آهي والد، جو ٻاٽوي ٻري ٻالاند. ٻڪ سُتري نه آهي. سڪ آهي سوُريءَ سندي سيج. سوز ۾ سُرٽلو اُٿي، برهه جي ٻاهه ۾ جلڻ اُٿي، آتش جي اُلن ۾ الڪطو اُٿي ۽ سڪ ۾ سڙُ سنڌو اُٿي. جي اُٿي قتل قبول نه ٻوءِ ٻيو ٻاءِ ٻڙ ۾ ۽ سودو ڪو ٻير جو نه نه ٻيو پنج لڪائي ڪُهڙ.

اِهــا مـرڻ قـبـوُل – جـيـڙاڻ ڪي جـنـد آسَ
هوه سچي ڪا ريتڪا – لَڳُ آءَ همارے پـاسِ.

راڳ مارو، محلا
پنجران، وار (١٧)

سر جي سَنت ڏي نه محدوب ماٺين. ڏار ڪين اُٿي نه ٻروانو شمع متان ڪيئن ٻاڻ

رکائي نه بي ڪا وچ ۾. اهو آهي پورن وشواس، شڌ شرڌا، سچو صدق، ڏرڙ نشچو يا تحقيق ۽ تسليم. اهو آهي تت گيان. سچ جي ساڃاهه مليءَ کانپوءِ، دماغ نڪمو ٿيو پئي.

اهڙو ايمان ڪيئن اُڀرن ٿيندو؟ شڪ مان، سنديهه مان، پر نه شڪي سڀاءَ مان. شڪي سڀاءُ معنيٰ سڀ ۾ شڪ ۽ شڪ جي شنڪا مٿائڻ کان ناٻري وارڻ. جا ڳالهه ڏسي ٻڌل هجي، انهيءَ کي سچي مڃائڻ لاءِ پاڻي ڪٿين کوڙ ڳالهيون ٻڌن. اهو شڪ نه ٿيو پر وسوسو ۽ هٺيلائي هوڏ. شڪ يا شنڪا کي دور ڪرڻ معنيٰ ڪُليءَ من سان ڇنڊ ڇاڻ ڪري، سچ کي پروڙڻ. انهيءَ حد تائين عقل، دليل، سوچ ۽ سمجهه سڀ ڪارگر ٿيندا. سچ ڪوڙ، پاپ پن ۽ نيڪي بديءَ جي پرک پوندي. جيئن ياترا جو سفر سولو ۽ سهنجو ٿيندو. شڪ مٽجي يقين، عقيدو، اعتبار ۽ اعتقاد ٿيندو. پر اعتبار ٿيندو آهي ڏٺل، ٻڌل، چاکل ۽ سڃاتل ڳالهين ۾، جن ۾ من انڪڻ ۽ موهه ڦاسڻ جو امڪان آهي. موهه مان دوئي جو انديشو آهي ۽ دوئي مان اوشواس جو خطرو آهي. پرماتما نه ڏٺل، ٻڌل، چاکل ۽ سڃاتل ڳالهين کان پار آهي. اِتي اعتبار کي اڳتي وڌائي پورن وشواس ٿيڻو آهي.

پورن وشواس مان وشيش پريم پيدا ٿئي ٿو ۽ وشيش پريم مان پرماتما جي پراپتي حاصل ٿئي ٿي. جيئن ياترا جا اهي لڪڙا پر ڏکيا ڏاڪا آهن. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) چاري کُندا پيُو پيا - ڪو نيمي مٿڏا
جي لڌ پاوءِ صاحبا - تون مي هٿ لتڏا.
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۱) ۱۴

(۲) هَرِ اڪسي نال مي دوستي - هر اڪسيءِ نال مي رنگ
هر اڪو ميرا سجڻو - هر اڪسيءِ نال مي سنگ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۵)

مٿين ٻن ڏنل وچن مان ڏسبو ته گروءُ گرنٿ صاحب ۾ وشواس باٻت ڪافي سنيهون سمجهاڻيون آيل آهن. صاحب چون ٿا ته هي پرماتما، تون نماڻيا جو ماڻ آهين، نتاڻيا جو تاڻ، نٿاوان جو ٿاڻو، نِڌريا جي ڌر ۽ نگتيان جي گت آهين. تنهنجي سڃاڻتا اوچتو اُتي اچي ٿي پوي، جتي مشڪلاتون ۽ مصيبتون چوطرف وڪوڙي وڃن ٿيون، جتي وڪارن جي واسنائن بيوس ڪري ڇڏيو آهي، جتي ڪو سنگي ساٿي، ڪو ٻانهن ٻيلي ڪونه آهي، جتي ڪي به حيلا وسيلا نه ٿا هلن، جتي آسرا اميدون ختم ٿي چڪيون آهن، جتي چئني ۽ نراسائي گهيرو ڪري ويئون آهن ۽ جتي گهاٽي ۽ ڀيانڪ اونداهه ۾ روشنائيءَ جو ڪرڻو به نظر نه ٿو اچي. اتي نا ممڪن، ممڪن ٿي ٿو پوي. اهو آهي توڪل جو ڪمر ۽ ايمان جو اسرار. اهڙن اسرارن جا انيڪ احوال، سنتن جي ساکين ۾ سمايل آهن.

ساڀيان ۾ صدق،
ٻرڻ سان ٻريئي،
مالڪ جي مهر.

وشواس، صدق، انڌير يا شردا ساڳي معني رکن ٿا. وشواس جا ڪيئي قسم آهن، جهڙوڪ اَنڌ وشواس، شرطي وشواس ۽ پُورڻ وشواس. جڏهن ڪو انسان هام هڻي ته سندس پرماتما ۾ وشواس آهي ته کيس پاڻ کان پڇڻ گهرجي ته اهو وشواس ڪهڙي قسم جو آهي؟ اَنڌ وشواس آهي جاهلپڻو ۽ ڍونگيپڻو، جتي عقل ۽ دليل اڳيان ڪم ڪرڻ ڪن. مثلاً ڪو چئي ته پتر ڪارايو ته ڪانءُ وڃي پهچي وفات ٿيل وڏن کي، يا اوهان ڏانهن پٺي ڏيو ته سُورج جي لهڻ ۽ لهڻ گهٽجي، يا هيءَ ڪه هڙ هوم، يگيه، پاٺ، پوڄا ڪرايو ته هوُن يا هيٺين لئي، ۽ اُٺاو يا ڪنهن سوچ ويچار جي اهڙا ڪرم ڪانڊ ۽ پاکنڊ ڪري، ته اهو ليو اَنڌ وشواس ۽ ڪرائيندڙ جيئرو وشواس گهاتڪ. اهڙن ڪرم ڪانڊن ۽ پاکنڊن مان ٻُڌايل مطلب ڪڏاچت سِڌ ته ٿي سگهندو. باقي وچان ڪو ٻيو پار يا ٻُڏو انڪي ته اهو بي ٿاهه آهي. عام طور ته پرمي پُورڻ مان پلائي ملڻ مشڪل آهي.

شرطي وشواس ۽ اُوشواس ۾ ڪو خاص فرق ڪونه آهي. شرطي وشواس آهي مطلبي يا ٻروڙيگي، جنهن جو بنياد ڪنهن خاص مطلب يا شرط تي ٻڌل هجي. جي پُوري ٿي لسـ اِي شرط هٽي ۽ جي اڌوري يا اَڌوري رهجي وڃي ته ايمان ڏڏيو ۽ اعتقاد ٽٽو. اهڙن حالتن هيمٿ اعتقاد ٽٽڻ ٿي آهي جو ته ليمت گهڻا مطلب لڳاتار سِڌ ليمدا ۽ گهڻين شرطن هڪ ٻئي پٺيان ڪنسوُن؟ ٿما ٿوبپ ٿئي ڪاله ته انساني ناپُوڌ ٿئي ڪاله.

پُورڻ وشواس جي ڪسوٽي بلڪل ڪلي آهي. اُتي پنهنجا ادم اباءِ، آسون آسرا، اُلدارا اڇاڻ، دب داءَ، اميدون مرادون، حيلا وسيلا، سڀ "پنهنجائپ" مان ڪڍي، پرماتما جي حوالي ڪرڻا آهن. ڪرمن ۽ ڪرياتن کي "مان مان" کان خالي ڪري، ڪين جي سطح تي آڻي، جهولي جهلڻي آهي. جي ڀري ته ڀلو ڀلو ۽ جي خالي رهجي وڃي ته به واهه واهه. جيئن رب جي رضا. ڪرم لوڙي ڦل ڏي گورو يا سندس ٿالي مٿان. ته ڪالهه جي اُٿاٿي ۽ عمر ته وري شيان جي چنتا ۽ ڦڪر. جڪي حال ۾ ملير سو برحال. جيڪو ماضيءَ، حال ۽ مستقبل جي داتا هاڄل ۾، ايشور جي آسترا ڏسي ٿو، سوئي وشواس جي ڪسوٽيءَ مان پار پئي ٿو. ڪاما مان پاڻ کي ڪڍي، ايشور ۾ پاڻ اَنڪالي ٿو. پوءِ دکن جو داستان به ساٿس اوري ته سکن جي پنا به سندس اڳيان رکي. پاڻ ۽ پرماتما پاڻ ۾

(٢٣) تُمري دِيا نِي - هوءِ دَرد بِناس
تُمري ميا نِي - هوءِ کَمل[1] بِگاس.

واڳ بيرڳ، محلا
پنڄوان، شبد (٣١)

(٢٤) روڳي کا پريہ کنبڌهُ روڳُ - دکيئي کا مِتاوهہ پريہ سوڳُ
نتاويءِ ڪَءُ نمر تانِ بتاوهُ - داس اپني کَءُ بِگتي لاوهہ.

(٣٦)

(٢٥) سپنا صاحب ايک هيءِ - وهکيءِ ڌنڌيءِ لاءِ
کِسيءِ ٿورا کِسيءِ اَگلا[3] - خالي ڪوئي ناهِ.

واڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (٢)،
سلوک محلا دوجا

(٢٦) خصم[4] وَڏا داتار هيءِ - جو لچي سو قل پاءِ
بابيهَا[5] کِيا بپڙا[6] - جڳتيءِ ڪسي لِکُ[7] جاءِ.

واڳ ملار، محلا پهلا
وار (١٢)، سلوک
محلا ليجا

(٢٧) اَڳُر اَگوچرُ تُون ڌڻي - ساچا اَلک اَپارُ
تُون داتا سب مَنگتي - اِکو ديوڻهار.

(١٩)
[محلا پهلا]

(٢٨) ساچمو تُون ميت ميرا - گره تيريءِ سب کيهُ
مانُ مانگهُ[8] تانُ مانگهُ - ڌنُ لکمي[9] سُتُ[10] ديهہ.

واڳ ڪانڙا، محلا
پنڄوان، شبد (٤٩)

(٢٩) دالي صاحب سَمد ئان - کيا چاءِ[11] تس نال
اِک جاگندي نا لهن - اِکنا سُتيا ديءِ اُٿال.

سلوک شيخ فريد
(١١٣)، سلوک محلا پهلا

(٣٠) جُگت بِکاري قُدرت[12] هيءِ - سب کو داتا رام
کهہ نانک مَنَ سمر لهہ - تُون هووهہ کام.

سلوک، محلا ناوان
(٤٠)

(٣١) نَدر کره تُون تارهہ تريئيءِ - سچ ديوهہ دئن ديالا
پرتُونت[13] نانک داسن داسا - تُون سرب جيئا پرتپالا.

واڳ تکاري، محلا
پهلا، چمت (١)٥

(٣٢) جاچڪ[14] - نام جاچيءِ[15] جاچيءِ
سرب ڏار[16] سرب کي ناٺڪ[18] - سک سمُوھ[17] کي داتي[16]
کيتي کيتي مانگن مانگيءِ - پاونيئان[20] سو پائيئيءِ.

واڳ ڪاناڙ، محلا
پنڄوان، شبد (٢)

---

١. هردي پر پرکاش اچي وڃي ٿو. ٢. مِٽائين ٿو. ٣. جوجڙ، گهڻا. ٤. پرماتما. ٥. چمڙو. ٦. واچارو. ٧. اُچ. ٨. پل. ٩. اچمي. ١٠. پت. ١١. زور هلي سگهندو. ١٢. پتڪي بي ٿو. ١٣. چون ٿا، فرمائين ٿا. ١٤. منگتو. ١٥. گهري ٿو، چاهي ٿو. ١٦. ديني. ١٧. آڌار، آسرو. ١٨. مالک. ١٩. بخشيندڙ. ٢٠. چاهين ٿا.

(١٣) هرڪي چرن - سدا سڪدائي
هر لڃهه سرلي ٿل ٻاڙهه - ٻرلي آس اسه هائي.
راڳ سورٺ، محلا پهريان، شبد (٧٩)

(١٤) هر دانا سب جڳس پڪاريا - منڪس ڇن هتا
هر دبوهه دان دنيال هوء - وچ ٻالر ڪرم ڪتا.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٠)

(١٥) هر مالگهه لساڪر آپي لي - سرني سرلي دانوءِ
نانڪ داس مڪ لي جو بوليءِ - اهان اوهان سچ هوويءِ.
راڳ ڌناسري، محلا پهران، شبد (٤٥)

(١٦) دهال سدا ڪرپال سوامي - نيح لسابغ هاريا
هيئه ڪنس سب وس ليريءِ - سڪل ليري سارئا.
راڳ ڌناسري، محلا پهران، چمس ١(٣)

(١٧) جن ڪٺ ڪرپا ڪري جڳ جيون - هر ارڏاوبر من ماحها
ڌرمراء در ڪاڳد ڦاڙي - ڪن نانڪ ليکا سمجها.
راڳ هنستري، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٨) ساپي صاحا - ڪساتساهي گهر ليريءِ
گهر ڌ ليريءِ سب ڪڇ هيءِ - جس دهه سو ٻاڙلي.
راڳ رامڪلي، محلا پهران، آنند صاحب (٣)

(١٩) داناٰ لؤن هيٺا ٿهي - دانا ڪيءِ سر دان
داڻڌ پهن دڪ ڏلڻا - - ڳورمڪ گيان ڌيان.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٣٥)

(٢٠) ٻرب مانپ ٻتا ڪبت لاڻدا - لوڙي ٻسالڪ ٻال
دهال هوني سب جيئه جنتر - هر نانڪ ندر نهال.
راڳ رامڪلي، محلا پهران، وار (٣)

(٢١) سبح لر ڪرپال - سمالي ساهه ساهه
ٻرٽا ڪرء ڌ هاء - جو آويءِ ٿڌ آهي.
(٩)

(٢٢) ٿوري بوري مب هيءِ - سچي وڏيالي
دبدي لوٽ ڌ آولي - ليءِ ليءِ لڪ ٻالي.
راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٦

---

١. اهائي. ٢. بيهؤ لئو. ٣. ڪپان. ٤. ڏاون ڪير آهي. ٥. ڪرمن هر اڪر منجي وبندو. ٦. لري وار. ٧. سپاڻو، دانار. ٨. ڏسندڙ، انتر جامي. ٩. داناون هر دانار. ١٠. مٿلسي ٻتلبندڙ. ١١. دڪ اورڻ ڪندڙ. ١٢. لندو. ١٣. خالي. ١٤. ٻؤرن ٻرش.

(٣) ڏيندا[1] ڏي – لئدي[2] اَڪ پاءِ
جُڳا جُڳنتر – کاهي کاءِ.

جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٣)

(٤) ٻالڪ ٻرڌ[3] نہ جاڻيئي – نهچل[4] لس دوارُ
جو منگيئي سوئي پائيئي – نِدارا آڌارُ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٥) ڪيا هنسُ[5] ڪيا ٻڳلا[6] – جا ڪئُ ندرِ ڪريئِ
جو تس ڀاويءِ نانڪا – ڪاڳُهہ[7] هنسُ ڪريئِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(٦) سَيئا اُبرندر ڀريپ ليري-ڪسيءِ ڻوري ڪسيءِ هيءِ گهٽيري
تُجهہ ٻي ٻاهر ڪڇ نہ هوويءِ – گرُمک سوجهي[8] ٻاڙٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا ليجا، اشٽپدي (٣) ١٦

(٧) جيوُڻ صاحب ٻي وَڏ داتي – دي دي ڪري رضائي[9]
نانڪ ندر ڪري جس اُپر – سچ نام وڏيائي.

راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (١٩)

(٨) تُہُ[10] ڪر پالي مارگُ پائيئي – پرڀ ڪرپا ٻي نام ڌيائيئي
پرڀ ڪرپا ٻي بندُن ڇُٽيءِ – تئُ ڪرپا ٻي هئُومي تُٽيءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٩) ڏدا داتا ايڪ هيءِ – سڀ ڪئُ ديوڻهار
ديندي توٽ نہ آوئي[11] – اَگنت[12] ڀري ڀنڊارُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٻاون اکري، (٣٤)

(١٠) جا ڪئُ اَپني – ڪري بخشيش
تاڪا ليکا – نہ گنيءِ[13] جگديس[14].

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٤) ١١

(١١) اِڪو لوڪي[15] هورُ ڇمڇري[16] – براهمڻ وٽ پنڊ کاءِ
نانڪ پنڊ بخشيش کا – ڪبهوُن نکوُٽس[17] ناهہ.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٢)

(١٢) تئُون ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ هيءِ – اوُن ڪرهہ سو ٿيئا
تئُون اَڻ منگيئا[18] دانُ ديوڻا – سڀنا هنا جيئا.

راڳ وڌهنس، محلا چوٿان، وار (٢)

---

١. ڏيندو. ٢. وٺندو. ٣. ٻُڍو. ٤. سدائي قائم. ٥. هنس اُمر ٻکي آهي. ٦. ٻگهہ پکي. ٧. ڪانءُ ٨. ٻُوجهہ. ٩. پنهنجي مرضيءَ موجب. ١٠. تُنهنجي ١١. گهٽجي. ١٢. اَڻ ڳڻيا، بيشمار. ١٣. ويچار ۾ ڪونہ آڻيندو. ١٤. پرماتما. ١٥. پترو. ١٦. ڏيو ناڻون. ١٧. کٽي ٿو. ١٨. بنا گهرڻ جي.

(٣) مـالـک جـي ٥٥ر٠

(١) ميهن ٻٽيا بـرميسر ٻاليا - جيءَ جنت سب سکي وساليا
ٿيا ڪليش ٿيا سک سـاچا - هـر هـر نام سمالي جيءَ
ڪي سي لهي اپاري - پار برهم پرڀ ٿي وکاري
سکي بيتي ناڪر ميري - ٻوڙن هـرلي گهالي جيءَ
سـرب جيتا ڪئن ڌهـولهارا - گـوُر پرسادي ندر نهارا
جل ٿل مهيئل سب ٿرپتائي - سادهُ چرن ٻکائي جيءَ
مـن ڪـي اچ پجاوٽـهارا - سدا سدا جـانـي ٻاهارا
نانـڪ دان ڪيتا دک ٻهن - رکي رنگ وسالي جيءَ.
[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٢)]

(٢) لدري ستگرُ شهرٻئي - لدري شـيرا هوءِ
لدري اهـ من وس آويءِ - لدري من نرمل هوءِ
ميري من - چيت سچا سوءِ
ايڪو چيتهه تان سک پاوهه - ڦر دوُک نه مؤلي هوءِ. (١، ر٠)
لدري مرکي جيوٻئي - لدري شبد وسيءِ من آءِ
لدري حڪم ٻڄهيئي - حڪمي رهـيءِ سماءِ
سيا ندر ايڪ هـيءِ - آٻـي فـرق ڪرٻه
نانڪ ستگرُ مليئي قل ٻاليا - نام وڏائي ديئي.
[راڳ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (٣)]

---

١. دکـ، ٢. رکيا ڪئي، ٣. مٽسد، ٤. ٻاهـي ٻيا آهـن، ٥. ڏٺا ڪهن، ٦. آنند ميءِ.
٧. ڪڏهين ٨. نٿارس.

(١٠٠) اِڇهه سڄڻ ڪنبلي - الله ورسڻ ميهن — ساوڪ، شيخ فريد (٢٥)
جاءِ ملان تنان سجڻا - تُٽُو ناهي نيهن.

(٣٥)
(١٠١) فريدا چمت کتولا واڻ دکس - برهه وڇاوڻ ايفُ
ايهُ همارا جيوڻا - تون صاحب سچي ويکُ.

(١٢)
(١٠٢) جو سر سائين نا نويءِ - سو سر ڪپجي ڪانءِ
ڪُني هيٺ جلائيءِ - بالڻ سندي ٺانءِ.

(٩١)
(١٠٣) ڪاڳا ڪَرنگ ڍنڍوليا - سگلا کايا ماسُ
اي دُئي نئنا مت ڇهُهُ - پر ديکن ڪي آس.

(٩٢)
(١٠٤) ڪاڳا چونڊ نه پنجرا - بسي تہ اڏر جاءِ
جت پنجري ميرا شهُ وسي - ماس نه تدون کاهِ.

(١١٩)
(١٠٥) تنُ تپي تنور جيئن - بالڻ هڏ بلن
پيري ٿڪان سر جُلان - جي مون پرين ملن.

(١٠٦) جڳ ڻه پيام ڪيلڻ ڪا چاءُ - سر ڌر تلي گلي ميري آءُ — ساوڪ، محلا ٽيون (٣٠)
اِت مارگ پير ڌريجي - سر ديجي ڪاڻ نه ڪيجيءِ.

(١٠٧) هڪُ ڪڙي نهالي پئيڊ - مت مون سجڻ آولي — ساوڪ، محلا چوٿان، (٥)
ڪو آڻ ملاوي آج - مي پر ميل ملاويءِ.

(١٠)
(١٠٨) گورمک سچي عاشقي - جت پريتم سچا پائيءِ
اَن دن رهه انند - نانڪ سهج سمائيءِ.

(٢١)
(١٠٩) جن پريتان سڄڻ نيهن - سي سجڻ ميءِ نال
انتر باهر هڪُ ڦران - پي هرديءِ رکان سمال.

---

١. پلي رچي. ٢. پاپي گري وڃي. ٣. گرم چادر. ٤. وچڙزو. ٥. هيٺ. ٦. دبڙيءِ. ٧. ڪالن جي باڻ بدران. ٨. اي ظالم ڪانو. ٩. سراڻ جو پڃرو. ١٠. اڃي وراڻ آهي. ١١. اونڪا حقڻ. ١٢. پر جي الي اڃي وبنو آهين. ١٣. ڪانين وانگر. ١٤. جلن. ١٥. پيري جي ابرن هلان. ١٦. تري. ١٧. پرواهه. ١٨. وات. ١٩. گڏ.

(٩١) بابيها کن کن ڪِلاءِ - پِرِين پِرِ دَرکي ليهه نه ڀاءِ
اهڙا وڇڙا ٿِيا نه جاءِ - سَتِگُرُو مِلي تان ماڻي سُهاءِ.
راڳ ملار، محلا پهريون، شبد (١٣)

(٩٢) اڄڙَس سُرتِ هڙون هـر رِلي - ڪَس ڪَٺ دوس دالِي
نـام آڌار هڙون ڏِنُ نانڪ - پرب ميري ڪريا ڪيجي.
راڳ مـلار، محلا پهريون، شبد (٩)

(٩٣) جِس ڪي الي ڏِن وسي - تِن ڪا نانءُ تنير
مَن ڪي ڪردي اُڙُن وسهه - تي تر گُکي گهير.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(٩٤) هر اڪسَ سيتي پِرِهڙي - هـر اڪـر ميري چِت
مَن نانڪ اڪ آڌار هـر پرب - اڪس تي گتِ پت.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١)

(٩٥) اَکي بـربر ڪاڻِهِا - هـر هـر نـام اَکن
هڪر دُوا دايکدی - مَن نانڪ ڪپ رِڌِن.
(١٣)

(٩٦) ها کر بربر سَتاءِ هـسي - جون چتُوءِ مَن ماهِ
نانڪ برهي برهم ڪي - آن نـه ڪتهوُ جاءِ.
چـوڀـولي، محلا پهريان، سلوڪ (٨)

(٩٧) ڪمر مهِ مَرَلي ڪا چاءُ هيءِ - مرءِ نه هرڪيءِ ڏتار
مَتَ ڌمر پُوڄيءِ ڪڙن هـسي - ڀَڙا هماريءِ اسـار.
سلوڪ، ڪبير صاحب (٦١)

(٩٨) ڪمر لئن اِهارءِ تُدهه ڪَٺُ - سرڙن سڌُ لڻُ ناءُ
ڀئن اَچرءِ لئي نام هي - چسرن ڪَمل رِدُ ٿاءُ.
(١١٩)

(٩٩) ڪمر هڻُ لئُ سـاڌ پِرمِ ڪي - ميس ڪاٽ کر ڳوءِ
ڪباٽ ڪلس هـال ڪـر - هـر ڪـجهه هـوءِ نه هوءِ.
(٢٢٩)

١. هڪاڙو. ٢. ووالاڙن لر ڪري. ٣. سهڪيتي، سوالي عسان. ٤ ڪلوان انسان. ٥ پرامعه. ٦. ڪتي، سرڪش. ٧. ڪتهوُن ڀوُن آهن. ٨. ڏسن نڌُون. ٩. چڌهن. ١٠. سراد، مزو. ١١. ڏيان ڪن ٿا. ١٢. دولي. ١٣. متان. ١٤. زبان، وسا سان. ١٥. پدهمي هردی ۾ ڌيان. ١٦. سڪ، چاهنا. ١٧. برهه. ١٨. ٻال، ڪمهوُن. ١٩. موُج مستي ۾ اَچي وڃ. ٢٠. هڪي ليدو لدهن کي ڏار وبدو.

(١٠٠) ڀڄهه[1] سڄڻ[2] ڪنبلي[3] - الله ورسڻ ميهن — سلوڪ، شيخ فريد (٢٥)

جاءِ ملان تنان سڄڻا - ٽٽڻ ناهي نيهن.

(١٠١) فريدا ڇمت ڪتولا واڙ دک - برهه وچاوڙ[4] ايٿ[5] — (٣٥)

ايهه همارا جيوڙا - تون صاحب سچي ويک.

(١٠٢) جو سر سائينءَ نا نويءَ - سو سر ڪيجيءِ ڪانءِ — (١٢)

ڪني[6] هيٺ جلائيءِ - بالڻ سندي ٿانءِ.

(١٠٣) ڪاڳا[7] ڪرنگ[8] ڍنڍوليا[9] - سگلا کايا ماس[10] — (٩١)

اي دئي نئنا مت ڇهڻ - پر ديکن ڪي آس.

(١٠٤) ڪاڳا چونڊ[11] نه پنجرا - بسي[12] تہ اڏر جاءِ — (٩٢)

جت پنجري ميرا شهه وسي - ماس نه تدُون کاهه.

(١٠٥) تن تپي تنُور جڻ - بالڻ[13] هڏ ٻلن[14] — (١١٩)

پيري ٿڪان سر جلان[15] - جي مُون پرين ملن.

(١٠٦) جڻ تڻ پرپر ڪيلڻ ڪا چاءُ - سر ڌر تلي[16] گلي ميري آءُ — سلوڪ، محلا پهلا (٢٠)

ات مارگ پير ڌريجي - سر ديجي ڪاڻ[17] نه ڪيجي.

(١٠٧) هڻ ڪڙي نهالي پنڌ[18] - مت مُون سچڻ آوتي — سلوڪ، محلا چوٿان (٥)

ڪو آڻ ملاويءِ آج - مي سر ميل ملاويءِ.

(١٠٨) گورمک سچي عاشقي - جت پريتم سچا پائيءِ — (١٠)

اَن دن رهه انند - نانڪ سهج سمائيءِ.

(١٠٩) جن پريتان سڻ[19] نيهن - سي سچڻ ميءِ نال — (٢١)

انتر باهر هڻ ٿران - پيي هرديءَ رکان سمال.

---

١. پلي ڀڄي. ٢. ٻاپي گيري وڃي. ٣. گرم چادر. ٤. وچڙو. ٥. هتي. ٦. ڊگهڙي ٧. ڪانءَ جي ٻارڻ بدران. ٨. اي ظالم ڪانو. ٩. سريو جو پڃرو. ١٠. اهي ورايو آهي. ١١. لونگا ڇنڊڻ. ١٢. ٻر جي ٻاٽي اچي وٺنو آهين. ١٣. ڪاٺين وانگر. ١٤. ٻلن. ١٥. ٿڪي ٽي آيو ٿي هلان. ١٦. ٽري. ١٧. پرواهه. ١٨. وات. ١٩. گڏ.

(٩١) بابيها كن كن پلاء - پـــن پـــر ديکي ليعد نـــه باء
إهـ ويچـڙا ٺهيا نه جاء - ستگوُر مليع تان مليع سُباء.
راڳ ملار، محلا ٽيجا، شبد (١٣)

(٩٢) اچڙيه مـرنُ جيوَن هـــر ملتي - کَن ڪٿُ دوسن دياچي
لـسام آڌار جيوَن ڏنُ نانڪ - برب ميري کربا ڪيجي.
راڳ مـــلار، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٩٣) جس ڪي الي ڏن وسيع - تن ڪا ناء نمر
من ڪي عرديع اوُن ٿـهِ - تي ار گٺي گهير.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(٩٤) هر اڪسُ سيتي پـرهڙي - هـــر اڪـو ميريع چت
مَن نانڪ اڪ آڌار هـــر ارب - اڪس تي گتِ پت.
راڳ ڪانڙا، محلا چـوتان، وار (١)

(٩٥) اَکي بـــربر ڪـاڏنا - هـــر هـــر لـسام پکَن
هيڪر دوُها ديکدي - من نانڪ کب دچن.
(١٣)

(٩٦) ها کر برير سُتاء هـــيع - جرن چتوَء من ماهِ
نانڪ برهي برهم کي - آن نـــه کتهوُ جاء.
چـوپـــولي، محلا پنجوان، سلوک (٨)

(٩٧) کبر مهِ مَراي کا چاء هيع - مرء نه هرکيع دُنار
ممت هـر بوُجيع کوُن هـــيع - بَڙا هماريع اسار.
سلوک، کبـــر صاحب (٦١)

(٩٨) کبر لٿن اپارء لُديه کٿُ - سرون سعٿُ لٿُ ناء
اـٿن اَجرء لٿ لام جي - چـــرن کَمل ردُ ناء
(١١٩)

(٩٩) کبر هٿُ لٿُ سـاڌ پـرم کي - سيس کاٽ کر گوء
کلبه کلبه حـــال کـــر - هـــر کيع هـوء نه هوء.
(٢٣٩)

١. حکبا-وُ. ٢. ورلاابزن لو ڪري. ٣. سوهيتي، سوالنيء سان. ٤ گڏوان اِلسان. ٥ برامه. ٦. مکتي، موکش. ٧. کتيوَن ايوُن آهن. ٨. ڏسن لڏوَن. ٩. چڏهن. ١٠. سواد، مزو. ١١. ڏٺان کي تا. ١٢. در لي. ١٣. متان. ١٤. زبان، رسنا سان. ١٥. پڙهدي هردي ۾ ماءذٻان. ١٦. سک، چاهنا. ١٧. برهم. ١٨. بال، کيهوُن. ١٩. موَج مستيء ۾ آچي وچ. ٢٠. هيڪي ليعدو ليهن کي ڏلو ويدو.

(٨١) سچهُ مکہ اَنُوپ - اَنــيِ بــهــر نهــاَلسا
سُتڙي سو شهہ ڏِٺَ-ئيِ سُپِيءِ هٿَ ڪنيئيءِ. — واڳ مارو، محلا پنجوان، وار (١٧)

(٨٢) ڀهــلا مــرڻ قبُوُل - جــيوڻ ڪي ڇــڏ آس
هوهُ سين ڪي رينڪا - تئہ آءِ هماري پــاس. — (٢٣)

(٨٣) درسن ديکهہ دہا پت داني - ڳت پاوءِ مت ديهــو
نانڪ رنگ رويءِ رس رسيا - هر سڱہ پريت سَنيهو. — واڳ تکاري، محلا پهلا، چنت (١٤) ١

(٨٤) اوءِ ڏن ڀهر موُرت پل ڪتسي - اوءِ پل گهــڙي ڪهاري
ڪوُلي ڪهت ڏيت اُجهہ لرشدا - جيوءِ پيــکہ ڏرساري. — واڳ ڪيدارا، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٨٥) پيءِ وچ پاوَ پاءِ ڪوئوُ بوُجهہ - هر رس پاويءِ پاني
جيتي گهت اُمرت سيڃي مهہ - پاوهہ لِسهہ پيئاني. — واڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٨٦) ساني پريت جو آپي لاني - گور پرسادي ڏُبڌا جاني
ڪبهوُ نہ توُ نس رهيا سماءِ - نامي چِت لانيا سچ ناءِ. — واڳ پيرءِ، ڀڳت ڻامديو، شبد (٧)

(٨٧) جَب لگہ درس نہ پرسيءِ پرتم - تب لگہ توُکہ پياسي
درس ديکت هي من مانيا - جَل رس ڪمل بِگاسي. — واڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (٢)

(٨٨) گوبند پريت لڳي هر ميني - اوُر وسر سب جاءِ
اَن دن رهسُ ڀيا منُ مانيا - جوتي جوت ملاءِ. — واڳ سارنگ، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٨٩) جَب لُب سدهہ پئن سب هومئہ-لس اَرپئہ سب سڪ جاٿيءِ
اِڪ نمکہ پريہ درس دکاويءِ - لِس سنتن ڪي بل جاٿي. — واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٩٠) جَب توُکو تب پوجن مانگيءِ - اَنهاٿي سوُکــہ سکهــاريءِ
تب اَووگُہ جب لہ سنگہ بستو - چِنِڪت هــوءِ روَاريءِ. — (٥٢)

---

١. سندر. ٢. ڏسان. ٣. قربان ٿيان. ٤. اَمر پاوَ کي ناس کر. ٥. خاڪ، مٽي. ٦. سمجهہ.
٧. پريہ. ٨. اَلاني ڪيئن يا ڪڍهين. ٩. ڪهات، ڪوُڙ، بانڪد. ١٠. بڪدو. ١١. ڏب.
١٢. گيان. ١٣. پريہ. ١٤. دنيا پاوَ، پياني. ١٥. ٿڙي بٽي ٿو. ١٦. جلاٿي خاڪ ڪيوُن.
١٧. مڪان، ملڪيتوُن. ١٨. پوءِ ليڻ ڪان پوءِ. ١٩. ماٿي ٿو. ٢٠. جڏهين جدا ٿــو ٿيان.
٢١. ڪُچهہ، ناچيز، خاڪ.

(٧٣) اُهس هاڪم امند نہ سووي—سو هاڻي جس واڌن هووي راڳ ماروُ، محلا پهلا شبد (١٢)
تہ بہ ڪي ڪانَ لڳي اَن ٻيتر—ونڊُ ڪ هاڻي ڪاڙي حيڻُ.
(٧٤) لڱُ دوالا هالٽي — ها صاحب ڏري ٻيمارُ (٧)
مڏّا هالـــي آپ ڪڻُ — اَوَر ٻَـــلا سسارُ.
(٧٥) ٻاڙ لَڳا ڳوهند سڻُ — ڳهـــاَل ٻـــالي لـــاء راڳ مـــاروُ، محلا پنجوان، شبد (٤)
ڪبڻِ هماري هَميا — نِڪت نہ ڪهوُ هاء.
(٧٦) ڄسو تہ بہ مِ وَساني — ساڃي شبدِ سهج سُيالـــي راڳ ماروُ، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ١
اُها وادن سولي هاڻي—اَوَر ڪِ هاڻي ڪاري حمڻُ.
(٧٧) دل دڙوالي حر ڪري — دوواشي دل راسِ راڳ ماروُ، محلا پهلا، وار (١٢)، سلوڪ محلا پهلا
عشقُ مُحبت نارڪا — ليڪا ڪَرلـــي ٻـــاس.
(٧٨) لـوُن چڻُ سڄا مڏها — ڏٻـــشـــي سِس الـــار راڳ مـــاروُ، محلا محلا پنجوان، وار (١)
لتـــڪا مهدي لوسـدي — ڪـبِ ٻَـي ديـــدار
لِمهِن مهندا اٿوُ لـــال — ٻا لِمهن ڪوُڙا وي ڏيڪُ
ڪَهڙ ٻوڪـــ ڏَراوٽي — ڄچر ٻـــرين لـــ ڏيڪـــر.
(٧٩) سو مڪان دانُ ڳوساليٺا — جمع ٻُڪ لــهِـ هــاوي (٩)
ٻرب جمڻُ دوهر درس آهِٺا—جس ٻادي لِرٻتاوي
اَرداس سُٽي دانار ٻرب — ٻادي ڪڻُ محلُ ٻـلاوي
ٻربُ دٻڪدٻا دڪ ٻُڪ ڳئي—ٻادي ڪڻُ مڪڻا جمع نہ آوي.
(٨٠) نانڪ جِس رِن ڳوڙي نہ هوٽا — وِسري سَري نہ ٻـمڏ (١٠)
اِس سٺ ڪڻ من وِسِيٺي — هـهِ هماري جـــــدَ.

---

١. مرض، ٻماري. ٢. نڪي، دوا. ٣. خراب، اڄڙو. ٤. محسس. ٥ ثاب. ٦. وساهـ حو ٻم. ٧. ڄرداري، نگهباني. ٨. سچي، ناڪ. ٩. ٻسرمالما. ١٠. ڄوُلـد ڏٻـان. ١١. واحهالـــين ٻـــيا. ١٢. دٻاريهدڙ، نا ٻسد. ١٣. ٻهمدي سروُپ ٻ. ١٤. ڏسدي. ١٥ ڄڪ ڳوڙي ٤. ١٦. وُسچي. ١٧. ٻالنا جي اُلتاري.

(٦٥) نهل ڪرڻ تيري داس ڪي[1] - ٻڪ جهاڙ[2] ٻال
مستڪ اپنا پيمت ڌيئي - گن سنڏ رسال.
راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٦٦) ڪب ڏيکهڻ پرڀ اپنا - آتم[3] ڪئي رنگ
جاڳن تي سوپنا ڀلا - اسيئي پرڀ سنگ.
(٦١)

(٦٧) ڪوئي آڻ سنڌيسا ڏيئي پرڀ ڪيرا -
رد انتر من تن ميٺ لڳيئا
مستڪ ڪاٽ ڏيئي چرڻا[4] تل - جو هر پرڀ ميلي ميل ملئيا.
راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپديون (٣) ٥

(٦٨) ڪر پرڀ راوهه[5] لئي پاوهه - اڪ نمک پلڪ نه تياڳيئي
گهه[6] ڪنٺ لائيئي نهه لجائيئي[7] - چرن رڄ[8] من ٻاڳيئي[9].
راڳ بلاول، محلا پنجوان، چهنت (٢) ٢

(٦٩) مئي لڳڙي اپني مت کوٽي - ميري پرم ٻولي مت ڪوئي
سو ٺڳرا[10] جو ٺڳ[11] ٺڳائي - آپ ٺڳائي نه اڪئي جانسي.
راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٧٠) اڪ ٻوند جل ڪارني - چاترڪ ڏک پاوئي
پران گئي ساگر ملئي - ڦن ڪام نه آوئي
پران جو ٿاڪي ٿر نهي - ڪيسي ٻرماوهه[12]
ٻوڏ مئي نوڪا[13] ملئي - کهه ڪاهه چڙاوهه.
راڳ بلاول، ٻيڻي سڌن، شبد (١)

(٧١) جس ڌروسهه[14] ڪون ڏر ڪهيئي - ڏرا پيتر ڏر ڪون لهئي
جس ڏر ڪارڻ ٿران اداسي - سو ڏر ڪوئي آءِ ڪهئي.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٣)

(٧٢) محبت جس خداء دي - رتا رنگ چلول[15]
نانڪ ورلي پائيئي - تس جن قيم[16] نه مول[17].
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٢٢)

١. ڀڳت. ٢. ٻنهنجي وارن سان سندس پير اگهي صفا ڪريان. ٣. آتما. ٤. ٻيرن جي هيٺان. ٥. پانهنجي ڪر. ٦. ڪاٻو ڪري. ٧. شرم ڪرڻ. ٨. خاڪ، ڌوڙ. ٩. موهي لڳائجي. ١٠. ڪوهي ڇڏي ٺڳ. ١١. ٺگيءَ ڦٻير. ١٢. شانت رهان. ١٣. ٻيڙي. ١٤. ڏنار، آستان. ١٥. لال، ڳاڙهو. ١٦. قيمت، ملهه. ١٧. اصل، ڪڏهين.

(٥٥) ٻن ڪوهن اُوڙ سڳر ليهان - اوڻهه جاڳهه سدا ڏهيلا[1] — واءِ ڏ اسري، محلا پهران، شبد (٢)
ڪهه نانڪ ڏوڙ اهڙي ڀڃهالدو - ٻرهمه ٻرڀو سُد کبلا[2].

(٥٦) ٻهمه جمر اپڙي لي مــاڻءُ - اڳهــ جمر نماري ليکــي — واءِ ڏاسري، ٻکمه
ڪهه روداس آس لگ جيوءُ - چو[3] ٻهير درسن ديکــي. — روداس، شبد (١)

(٥٧) لس ڏس[4] بياري ٻر ڏري آناري - اک ٻوڀي[5] درسن ديجهي — واءِ جئسنتري، محلا
لئن هماري ٻرهه رنگ ونگاري - اک لِل اپي نا ڏبراجهي. — پهران، چمب(١)١

(٥٨) هو ٻن ڪچڙ ڏ لاڳي - ٻکٽن ڪڻ مبـدـا — واءِ جئسنتري، محلا
آنَ سُناد سب ڦيڪيا - کر اســرلڻ ڏيـلا. — پهران، وار (١١)

(٥٩) سا وُيلا[6] ڪهه ڪوڻ هوءِ - جمه پـرب ڪڻ بانــي — (١٥)
سر مؤرته[7] ٻلا سڀڙوڪ[8] هوءِ - جمه ملپيءَ گسانــي.

(٦٠) سر جپ سر لب سر ٻرته اوُجا - جمه هو سڻ ٻرته لکاءُ — واءِ ٻراڙي، محلا
ٻن هو ٻرته هوُ ٻرته سب جؤلي - اک ٻن مهه ٻسر سب جاءِ. — چوٿان، شبد (٦)

(٦١) جي اوُن گنا ڪريا لڏانَ - لـا دوُجـا ويکـالِ — واءِ سوُهي، محلا
ايبا بالي موُن[9] داڙپي - نيه هردوءِ وکان سمالِ. — پهران، اشٽپدي(٣)٣

(٦٢) سُتيا ابهه[10] ڏ آکيئن - جو مُڙبا لگ چـڙن — واءِ سوُهي، محلا
نانڪ ستيا جاڻيئن - جو برهي چوٽ مَرن. — تيجا، وار (٦)

(٦٣) لب لگ پراپي لبهه مرتوهـ - جب لگ گهٽ مهه ساسا — واءِ سوُهي، کبير
جي گهٽ[11] جاءِ تا ٻاوُ[12] ڏ جاسي - هــر کي چــرن نِواسا. — صاحب، شبد (٤)

(٦٤) کالي ڪرل اوُن کمه ڪن کالـي - — واءِ سوُهي، شيخ
ابهي ٻرتم کي هڻ اِرهيءَ جالي — فريد، شبد (١)
ٻرهه ٻوُن[13] ڪيه[14] سک بالي - جا هوءِ ڪرپال تان ٻرڀؤ مِلالـي.

١. دک ڏهيڙ. ٢. سکدالک. ٣. ڪهه مُدمه. ٤. وهي ٻڏاٻو. ٥. گوڙي، ٻـل. ٦. وامه.
٧. موُرته، وقمه. ٨. ميلَ. ٩. ڏوءِ دامه. ١٠. مَثل مؤُسن. ١١. ساهه، سواس. ١٢. ٻرٻهه.
١٣. نان جدا. ١٤. ڪتي.

(٤٦) نِرگُڻ نماڻي اَنانت ٻڻوءِ[1] - مِلهه ٻريپ ڪرپا نِدي
پرم پريت ڪونيئي[3] سهج سونيئي[2] - ٻريپ پلڪ پيکت نونِدي.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، ڇنت (٣) ٢

(٤٧) جپ تپ ٻرت ڪيتي - پيکن ڪڻ چرڻا رام
ٽوٽ نه ڪتهو اڇهيءِ - ٻن سوامي سرڻا رام.

٦(٢)

(٤٨) سيس وڍي ڪر ٻيٺڻ ڏيجئي - وڻ سر شيو ڪرجئي
ڪڻ نه مرجئي جيئڙا نه ڏيجئي - جا شهه پيا وڍاڻا[4].

راڳ وڍهنس، محلا پهلا، شبد (٣)

(٤٩) هر ويکڻ ڪڻ سب ڪوئي لوچئي[5] - سو ويکئي جس آپ وکائي
جسنو ندر ڪري ميرا پيارا - سو هر هر سدا سمائي[6].

راڳ وڍهنس، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٥٠) ٻانو مَلوان مَل مَل ڌووان - اِهي من لڳڪو ڏيا[7]
سُڻ مينا هڻ ٽيري سرڻاني آئيا - ٻريب مِلڻ ڏيهه اپڏيا[8].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٥١) جڻ تن ڪِوائو[9] پڙيئي - وَت نه پوري[10] ڏيهه[11]
جيئڻ ونجي چوڪڻيئي[12] - سچي سدڙي نيهن
ٽاڪ ميل نه چُڪئي - والي آئي ڏيهن.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٥)، سلوڪ محلا پهلا

(٥٢) هستي سر جڻ اَنڪس[13] هئي - اَهرڻ[14] جڻ سِر ڏيئي
من تن آگئي رکڪئي - اُوپر شبو ڪرائي.

(١٤)

(٥٣) ڏيهه ڏيهه لوچن[15] پيکان - هڻ هو ان اَور نه ڏيکان
نئن رهي رنگ لائي - اَب پيکل[16] کهن نه جائي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٥٤) بيٺي[17] ٻريت مزوري مانگئي - جڻ ڪونو[18] چانِ[19] چراوئي هو
لوگ ڪٽمب سيهه لي تروڙئي - تئه آئن بيٺي آوئي هو.

راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (٢)

---

١. وهني ٿي ڪرهان. ٢. ڏيوار. ٣. ناس ڪر. ٤. ٻراون جو. ٥. چاهنا رکي ٿو. ٦. سمرن ڪري ٿو. ٧. اَرپن ڪري ڏيان. ٨. سکيا، طريقو. ٩. گهاٽو. ١٠. قطرو، ڦڙو. ١١. وهي، نکري. ١٢. چار ٽڪرا ٿي پوان ٿو. ١٣. ڪُنڍو. ١٤. سندانُ. ١٥. ٻن اکين : ان اَندرين اکين سان ڏسان ٿو. ١٦. پيوُن اَجائون ڳالهيون. ١٧. وابو، ٻرماتما. ١٨. جهوُپڙي. ١٩. ٿاهي ڏني.

(٣٧) ترب کي ترپت اِهُ ٻوُڄل لسريۡ ـ
ترب کي ترپت هر لي لهي ڏريۡ
ترب کي ترپت سکل اڌاري ـ
ترب کي ترپت چلي سنگاري ۔ — راڳ آسا، محلا پڌران، شبد (٢٥)

(٣٨) جن اَندر اَندر ٻاهر گُڏڙُ ـ لي ٻلي سنسار
لن نيهن لگا رب سيتي ـ ديکتي واچار ۔ — راڳ آسا، محلا ٻهلا وار (٣٠)

(٣٩) ايهه ڪيدي عاشقي ـ دوُجهيۡ لگيۡ جاءِ
نانک عاشق ڪانڍيۡ ـ سدهي رهيۡ سماءِ ۔ — (٣١) [سلوڪ محلا دوُجا]

(٤٠) من آس اَڌيتي ميري پياري ـ ڏُءِ نئسن هٿسيۡ
گور نانک ديکه وکسي ميري پياري ـ هتُ ماسَ سُڪي ۔ — راڳ آسا، محلا چوٿان، چسب (٤) ١٤

(٤١) اِڪ دم ساچا وسريۡ ـ سا وېلا برٿا جاءِ
ساهِ ساهِ سدا سماليۡ ـ آپي بخشي ڪري رضاءِ ۔ — راڳ گوجري، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٩) ١

(٤٢) ساجن لري چرن ڪي ـ هوءِ رهان سد ڌوڙ
نانک سرڻ اَهارتسا ـ پيکتُ سدا حضوُر ۔ — راڳ گوجري، محلا پندران، وار (٤)

(٤٣) ڪَزجيانُ ڦرون ـ سُناءِ نه حالُ مُڇيا
سيتي مُکه دسن ـ نانک وَلي ترام رس ۔ — (١٢)

(٤٤) هتَ ٻراوَن دوالي آوَلُ ٻاوَل ـ لِس ڪارڻ هسر دوليۡ
ڪرلي ميليۡ ميرا ترِنتر ٻيارا ـ هر لس کي گل کولَيۡ ۔ — راڳ ديو گنڌاري، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٤٥) راج نه چاهتُ مکتي نه چاهتُ ـ من ترپت چرن ڪملاري
ترهم مهيش سِڌ مُن اندرا ـ مهه لساڪر هي دَرساري ۔ — راڳ ديو گنڌاري، محلا پندران، شبد (٢٩)

١۔ سنگ، ساٿ۔ ٢۔ گودڙي ۔ ٣۔ درسن ڪرڻ۔ ٤۔ اَبلاڪا۔ ٥۔ بن سنساري ونواون مر۔ ٦۔ جني بسا جي سکوهي لسو۔ ٧۔ ڪتا پيا آهن۔ ٨۔ پِت۔ ٩۔ ڪرُيا۔ ١٠۔ هيڏي هوڏي۔ ١١۔ ڊولو، ترپتر۔ ١٢۔ داس جي داسي۔ ١٣۔ ڪمل گل جيان۔ ١٤۔ انهن سيتي ديرتان ڪه، ۽ عواد جيڏي۔

(٢٨) پرکو[١] پڌاتا ايڪ سر[٢] يڌر - ڪڏ ماهه تجهيءِ اُڏ[٣] سٽيءا
ڪر ڪرهه شيوا سيس چڙهي - من آس ڏرس نماڻيءا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، چهت (١)

(٢٩) هڏ مـن اَرپي سب تَن اَرپي - اَرپي سب ديسا
هڏ سر اَرپي تس ميت پياري - جو پربه ديه[٤] سنديسا.

(٣)١

(٣٠) اَبعٔ[٥] سندر ڪلين[٦] چتره[٧] ڪه - گياني ڏنو نت
مرنڪ[٨] کهيئهه نانڪا - جهه برات نهي پڱوَنت.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٦)

(٣١) ڪانڪي[٩] ايڪيءِ - درس ٺهارو
نانڪ اُن سنگ - موهه اُڌارو.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان اشٽپدي (١)١

(٣٢) جهان اَندر اَمر[١٠] ٿل - سيئي جاڻن سؤ[١١] ليءا
هر جاڻهه سيئي برهه - هڏ ٿن وِنهه سد گهُم گهوليءا.[١٢]

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٩)

(٣٣) ياڻدي[١٣] در پربه منگٽا - دُر ڪدي نه چوڙي
نانڪ مِن ٿن چاهه ايهه - نت پربه ڪڏ لوڙي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٢١)

(٣٤) اِن ست ستي هوء ڪنسي نار - پنڊت ديکهه رديءِ بيچار
برات بنا ڪنسي بڌهه[١٤] سنيهه - جب لگ رس[١٥] تب لگ نهي نيهن.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٢٣)

(٣٥) کلا اَنسي لدو من لاويءِ - اَنت[١٦] نه جاءِ برم سچ پاويءِ
اَر جڏ تهان بربر لدو لاويءِ - تڏ الله لهيءِ لهه چرن سماويءِ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، باون اکري (٣٦)

(٣٦) ساڌ سهج سک رس کس تجيئلي[١٧] - ڪاڙ چوڏ[١٨] چمڙ ليئي
ڏکيئيءِ دردوند ليريءِ[١٩] - نام رتي درويش[٢٠] پئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٣)

---

١. ڪرمن جو ڦل ڏيندڙ. ٢. ڪملا پتي. ٣. وات وٺي لڪيان. ٤. نيابو، سنيهو. ٥. نهايت.
٦. چڱي ڪُل وارو. ٧. ڪالاهڻ جو چالاڪ ۽ مٺو. ٨. مڙدو. ٩. پياسي. ١٠. ڪدو ڦٽ.
١١. درد. ١٢. قربان ٿيي وڃان. ١٣. پينؤ. ١٤. سڪ. ١٥. واسنائن جو رس. ١٦. پڇي
طرف. ١٧. ڇڏي ڏنا آهن. ١٨. مرگ ڇالا. ١٩. هي پرمالما، اُهن دکي انسانن جو دک
جاڻندڙ آهين، لنهن ڪري دکي ۽ دردوند جيئو، لنهجي در تي سوال ڪن ٿا.
٢٠. الدست فقير.

(١٨) جس بیاوی بیٹھ لیدھن - بس آکھے مُو چلیئے
ڈوک ھیوٹا سسار - ناکے باجھے جھوٹا ۔

سری راگ، محلا چونان، وار (٣)، ساوک محلا دوُجا

(١٩) ئلٹھ مَساھبی کیا سدالیئے - ھردی ھی لِکھ لسیھُ
سدا صاحب کیے رنگ رھیے - کھوُون ا، اُژانس لسدھن ۔

(٥)
[ساوک محلا لسجا]

(٢٠) ھر سر سالیھ لسا پسُوئے - سو سر داسھے ڈار
نانک جس بدتر مٹھ، برھا لوی - سو بدتر لیے ھار ۔

(١٥)
[ساوک محلا دوُجا]

(٢١) ھر ھر سچا میرا پرتم رانیا - کونی آٹا ملاوے مری پراٹا ھیرالیا
ھٹ رھ لہ سکا اِن دیکی پرتما - میے نیر وھے وھ چلے ھٹ ۔

راگ ماندھ، محلا چوتان، شبد (١)

(٢٢) ڈن ڈن ھُو ھن جن ھر ارب حالا - ھاء پچَان ھن ھر کے بالا
باو ملوان مَل مل ڈووان - وِل ھر ھن ھر رس بیحے ھیۓ ۔

(٦)

(٢٣) پرمر یکس جس کے من لاگے - کٹا گاوے اُن دِن لسا جاگی
باڈن بکڑ پس سرامی میلسے - ھسکے مستک اُلِھٹا ۔

راگ ماندھ، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

(٢٤) ھمری من چِس ھر آس لسا - کٹھ دیکان ھر درس لمارا
جِن پریس لاگی سر حاٹا - ھمرے من چِس ھر اِھس سارا ۔

راگ گوڑی، محلا چوتان، شبد (١١)

(٢٥) میے ملھُ سسس مرا ھر ارب سچٹا - میے من لن یکہ لگائیا ھیۓ
ھٹ رھ لہ سکۓ اِن ولکھے مری پرائر -
میے اَنتر برھ ھر لاگا ھیۓ ۔

(٢٩)

(٢٦) رام رَسائیا ھو ھن کیڈی - جون کمل پرمر یکتی بسدی
اُن وسا دِیسھ سب جار - اسار بسا اھکل سسار ۔

راگ گوڑی، محلا پنجوان، شبد (٩٤)

(٢٧) من آرَانِہ ڈن راکٹہ آکھے - من کی مسا مرھ سگل لیاگی
ھو ارب کی ھر کتا سساوے - اُن دن لڑ بس پاجھے وراگی ۔

(١١٩)

١. آھاو. ٢. للر، حکاک. ٣. مس کرژی. ٤. لمی، جھکی. ٥. سربر. ٦. حلالی خاک
کو. ٧. راما. ٨. گرژھا، رودن. ٩. درویش، اللہ لوک. ١٠. رامد. ١١. لکر. ١٢. ڈسٹ.
١٣. اِلسان، برش. ١٤. بڈیجی وبا آھن. ١٥. ملیا پیا آھن. ١٦. سا. ١٧. رکس، متی.
١٨. بنتا لو کرہان. ١٩. وبراگ، مربرال.

مِين نواس آهجيءِ جل هيءَ ٿي - سکه دک پُرب[1] کمائـــي
کِن تِل رهڻ نه سگھيءَ تِل جل بِن - مرن جيوَن تس تائـــي
ڌَن واڌيءِ پِرَ[2] داس نواسي - سچي گُوَر پڇه شبد پڇائـــي
گُرٹ[3] سنگرهه پريہ رِديءَ نواسي - پڳمت راسي هرکائـــي
پِرلو پِرلو کريءَ سيءَ هيءَ جيتي - گُوَر پاويءَ پِرلو پائـــي
بِــرلو ناليءَ سدهي سچ سنگي - نـــدري ميلِ مــلائـي
سپ مهِ جيسُّ جيسُّ هيءَ سواني - گهٽ گهٽ رهيا سمائـــي
گُوَر پرسادِ گـــهر هـــي پرگاسيا[4] - سهجي سهج سمائـــي
اَپـــنا کاج سوارهـــه آپـــي - سکدائي گـــوسائين
گُوَر پرساد گهر هيءَ پـــر پائيا - تڻ نانڪ تُوشٽ[5] اُڇهالـــي.

[راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (١)]

(١٥) ميءَ من تن پرهه اَٽ اَگلا - کڻ پريتم مـــاسيءَ گـــهر آءِ
جـان ديکان پريہ آپڻا - پريہ ديکيءِ دکـــه جـــاءِ
جاءِ پُڇان تن سڄڻا - پريہ کِت بِـــد مليءَ ملاءِ.
سـري راڳ، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٦) هڻ پِنٽ[6] دسائي[7] نِت کڙي - کوئي پريہ دَسي تِس جاءِ
جِني ميرا پيـارا راويـــا[8] - تن پِڇي لاگـــه ڦـــراءِ
کر مِنٽ کر جودڙي[9] - مــيءَ پريہ ملڻيءَ کا چـــاءِ.
(۴)

(١٧) تيريا يگتا هکه سد تيريا - هر لوچا[10] پـــوُرن ميريئا
ديهڻ درس سکه داتيا - ميءَ گَل وِچ ليهڻ ملاءِ جيئه.
سـري راڳ، محلا پنجوان، اشٽپدي(١٥)٣

---

١. پُورب جنم جي کرمن مطابق. ٢. وڃڙيل. ٣. آنند ۽ اتي ٿي. ۴. سوچ جي بدوي.
٥. ترشنائن جي گرمائش. ٦. واٽون. ٧. بيٺي نهاريان. ٨. مانيو يا پالـــو آهي. ٩. وينتي.
١٠. خواهش، منشا.

(١٣) هر بن ڪنهن رتنيسي - دکي پيابي
جيرا ساد نه ليکي وس[1] ين - تن ابري ڪال سنتابي. (١٠،١)
جب لگ درس نه پرسي[2] پريتم - تب لگ بهوک پياسي
درسن ديکت هي من مانيا - جل وس ڪمل بگاسي
اونو[3] گهنهر[4] گسرجي برسي - ڪوڪل مور براڳي[5]
تسرور[6] برک بهنگ بهنگر[7] - گهر پسر دن سوهاڳي
ڪيل[9] ڪرپ[10] ڪنار[11] ڪلکي[12] - پرکا سهج نه جانيا
هر وس ولک رس اهي ابني - درمت[13] دوکي سماليا
آه نه جاوي نا دکه پاوي - اسا دکي درد سر پري
نانک لي پريه سهج سهيلي - پريه ديکت هي من ڌيري.

[راڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (٢)]

(١٤) دکري نن ليدي اهه جاهي - بن پر اميد نه باتي
سور چوري برہ دليکي لتبي - او نر لاگي باتي
پر ياوي - سراسر شکالي
لس اس ڪوڙي لوي جگ جيران - آلي بياس کسائي[13]. (١٠،١)
سرور ڪمل جرنا آڪاسي - بگسي[15] سهج سباني
پريتم پريم بهي اب السي - جرلي جورت ملاني
جالرک جل بن پرد پره نسيري[16] - پلب[17] ڪري بلاني
کهنگهر گهور دسو دس[18] برسي - بن جل[19] پياس نه جاني

---

١. رام نام جو سواد. ٢. نصيب ليا. ٣. هيمه لون تا. ٤. ڪڪر. ٥. بود بر اچس لنا.
٦. چلدن. ٧. بکيي. ٨. نالک. ٩. أبرار. ١٠. بد شڪل. ١١. گندي، ابرري. ١٢. ڪلجڳي.
١٣. ڪمت. ١٤. لکي نهي آهي. ١٥. نزي لو. ١٦. پڪاري لو. ١٧. ورلاپڻ لير ڪري.
١٨. جوڏاري، هر طرف، ڏهي ڏسائن ۾. ١٩. رام نام جو أمرت جل.

چيت چتوهه مت انداري[1] - جنهن آس پڪڙي ڏن چڙي[2]
نانڪ تنهن[3] انوپ پريتم سنگ ميلي - مڇلي نير نه وسري.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، چنت (۴) ۳]

(۱۱) ناد ڀرمي جيسي مرگاڻي[4] - پران تجي واکو[5] ڌيان نه جاڻي
ايسي راما ايسي هيرو[6] - رام چوڙ چت انت نه ڦيرو. (۱، و)
جيئن مينا هيرو[6] پسوڻارا[7] - سونا ڳڍتي هيري[6] سنسارا
جئن ٻڪي[8] هيري پر ناري - ڪوڊا[9] ڍارت هيري جوئاري
جهه جهه ڍيکان تهه تهه راما - هر کي چرن نت ڌياوي ناما.

[راڳ گونڊ، ڀڳت نامديو، شبد (۲)]

(۱۲) مڻ لوچي هر ملڻ ڪون - ڪيئن درسن پائيا
ميي لکه وڙاي[10] صاحبا - جي ٻڌ[11] پولائيا
ميي چاري ڪندا پاليا[12] - ڪد جيون نه سائيا
ميي ڍسهو مارگ سنتهو - ڪيئن هري ملائيا
من اربهه هئومي تجهه[13] - ات پنت[14] جلائيا[15]
نت شيوهه صاحب آپڻا - سڀ سنگ ملائيا
سڀي آسا پوريا - گور محل[16] بلائيا
تد جيون هور نه سجهي - ميري مت گوسائيا.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (۱۲)]

---

۱. واسنا ٿيڻ سان. ۲. سوُرج نڪرڻ سان. ۳. چون ٿا. ۴. هرڻ. ۵. سندس. ۶. هڪ ٽڪ ڌيان لڳائڻ. ۷. ٻگهه پکي. ۸. ڪامي پرش. ۹. جوئا جا پارا. ۱۰. حاصل ڪيا. ۱۱. هڪ گهڙي. ۱۲. گولهيون آهن. ۱۳. ڇڏي ڏنو آهي. ۱۴. مارگ، رستو. ۱۵. هلاو. ۱۶. سچ سروپ.

ماڏڪ بِد سڪل مَن چاهو - پِرانِي ڪاهُو ڏ اِسڻا[١]
سڪل پرڻا ليرو نام بالها - تهُ لامي مسڻ ٻِبڙڻا[٢].

[راڳ ڌناسري، ڀڳت نامديو، شبد (٣)]

(٨) جئڻ مڇاي بسن ناليئي - ڪڻ جرڻا پساوي
اوُلد وهڙتا چالرڪو - ڪڻ ڪر لرپستاوي
نساڌ ڪرلڪهه ٻِيدِيا - سمڪ اسٿ[٣] ڌاوي
بسٽرِو لوبي ڪسر ناس ڪا - مِل آپ ٻِنداوي
تهُ سمسه جنان هر پرپه هي - ديڪهه دوسُ اڪهاوي.

[راڳ جئستري، محلا پنجوان، وار (١٢)]

(٩) آوهُه سخا هڻ دِسڪان - دوس ليسرا رام
ڳو[٤] آنڙي ڪڙي لَڪان - مي من چاهه ڳهمرا رام
من چاهه ڳهيرا سُنا پرب مرا - مي تيرا پروانا
دوس ديکِ هي لوڪوَل[٥] - جنم مرڻ دک نانا
سڪاي جورب جانا تون سوئي - مِلسيا پساه سهالي[٦]
نانڪ ساچن ڪڻ بل جاليئي - ساچِ مِلي وڏبالي.

[راڳ سوهي، محلا پهلا، چهنت (١) ٣]

(١٠) موهِ مِجلي لسر لسيِر - آئهه بن ڪڻ مسري
موهِ چالرڪ لسر اوُلد - لرپتهُ مکهِ هڙي
مکهِ ھڙي هري[٧] بهاس ميري - جِهه هيا[٨] پران ايي
لاڏلي لاڏ لڏاهه سبهِ مهِ - مل هماري همره ڪئي[٩][١٠]

---

١. لوڪ. ٢. وڇل ٻِڪوان. ٣. شڪاري؛ هي اکيان دوڙي باڻا مارالي لو. ٤. لرسمسي. ٥. سچائب ۾ اجس لو. ٦. شب شرڌا سان. ٧. متر ڻئي لي. ٨. سڀني جيئن جي هردي جو مالڪ آهي. ٩. پيارا سمه، ٻِڪسه. ١٠. موڪش.

ڪهي روداس ڀگت اِڪ ٻاڍي[1] - اَٿ اِهه ڪاسهُ ڪهڻي
جا ڪارڻِ هر تو آراڌي - سو دکه اَڇهُو[2] سهڻي ۔

[راڳ سورٺ، ڀڳت روداس، شبد (٣)]

(٦) جهڙا تو گووڙ[3] تهڙا هم موا - جهڙا تو چند تهڙا هم ڀئي چڪوا
ماڌوي تُمن توڙهُ - تهڙا هم تمهي سوڙهُ
تو سهُ توڙ - ڪون سهُ جوڙهُ ؟ (١. ر.)
جهڙا تو ڏيوا[4] تهڙا هم باتي - جهڙا تو تيرٿ تهڙا هم جاتي
ساچي ٻوامه هم تو سهُ جوڙي - تو سهُ جوڙ اوُر سنگ توڙي
جهه جهه جاءِ تهان تيري سيوا - تو سو ٺاڪر اوُر نه ديوا
تُموي ڀڄن ڪٽه جم ڦاسا - ڀگت هيتَ[5] گاوي روداسا ۔

[راڳ سورٺ، ڀڳت روداس، شبد (٥)]

(٧) ماروا[6] جيسي نيرُ ٻالهُا[7] - ٻيل[8] نالها[9] ڪرهلا[10]
جيسُ ڪُرنڪ[11] نِس[12] ناڪ ٻالها - تهُ ميري مَنِ رامئيا[13]
تيرا نام رُوڙو[14] رُوپ رُوڙو - اَتهه رنگ رُوڙو ميرو رامئيا ۔ (١. ر.)
جيسي ڌرتي[15] کيهُ اِندر ٻالها - ڪُسم[16] ٻاس[17] جيسي ڀئورلا[18]
جيسُ ڪوڪل ڪهُ اَنٻ ٻالها - تهُ ميري مَنِ رامئيا
چڪوي ڪهُ جيسي سوُر[19] ٻالها - مانسروور هنسلا
جيسي ترُني[20] ڪهُ ڪنت[21] ٻالها - تهُ ميري مَنِ رامئيا
ٻارِڪ ڪهُ جيسي کير ٻالها - چاترِڪ مُکه جيسي جل[22] ڌارا
مڇلي ڪهُ جيسي نير ٻالها - ايسهُ ميري مَنِ رامئيا

---

١. ٻاڍي آهي. ٢. اَڇا لاٿين. ٣. ڪڪر، برسات. ٤. ڏيئو. ٥. وَٽ. ٦. ٻاوري. ٧. حاصل ڪرڻ ڪاڻ. ٨. مَلو تو لڳي. ٩. ڦل. ١٠. اَٺ. ١١. هرڻ. ١٢. رات جو. ١٣. راڳ ٻڌو لڳندو آهي. ١٤. ٻرماتما. ١٥. سڀ، سڀڪو. ١٦. ڌرتي، ٻرٿوي. ١٧. گلاب جي گل جي خوشبوءِ. ١٨. ڀونئرو. ١٩. ڪوئل پکي. ٢٠. سوُرج. ٢١. زال، ڌرمپتني. ٢٢. پڻي.

اکي[1] باڻا ڪوڙ هوروڻ - ڪاڻسا هسووڻ واءِ
سُوکيءَ ڏيٺان موهٺا استريان هردن - ناٿ سُهو جاءِ
ٻيسي لوڻ هيءُ ساڻاهيا - آکسا اهسيءُ نہ چاءِ.
[راڳ مالڪوس، محلا پهلا، وار (٩)]

(۴) ماڻي - مهو ٻروهم رامُ ٿاڙهُ ري مسالسي
هڪ هرين ڪن ٻل رهه نہ سڪتُ - جنسي ڪَرَ[3]هل ٻيلَ[2] راکهالي. (١٠ ر)
ءمرا من ٻيراڳ ارڪهڻ[5] ٻئيو - هر درسن ميهه ڪيءِ لسالي
جنسي آل[6] ڪملا ان رهه نہ سڪتي - لتسي موهه هرين رهنُ نہ جالي
راڳ سرن جگديسر پياري - موهه سرڌا ٻوُر هسر ڳسا[7]ئين
جن ناٿ ڪيءِ من اندر هوس هيءُ - هر درسن نمڪ[8] ڏکالي.
[راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١٥)]

(٥) جنه هم ٻالڊي موهُ ٿاس - هم برہر اُڌنَ ٿُم ٻالڊي
اُبهي چوُلن[9] ڪا جتنُ ڪرنُ - هم چوُلي لسر آرانڌي
ماڌوي جالم هڪ جاسي لتسي - اب ڪها ڪرهُگي اُلسي. (١٠ ر)
ميهه ٻکڙ ڻاڪيو[10] ار ڪاليو - رالي ڪيڙر ٻهہ ٻالسي[11]
ڪنڌ[12] ڪنڌ ڪر ٻرهن ڪيڊو - اتڙ لسہ اِسرنو ٻالسي
آئي ٻاٻيءَ[13] ناهي ڪسي ڪر - ٻاڙن[14] ڪر هسر راجا
موهہ[15] ٻتل سب حڪمس ٻاٻهُ - ٻکس لسهي سنتاٻا[16]

---

١. اکي. ٢. ٻاور، برف. ٣. آس. ۴. ڙل جا ٻن. ٥. جدارو، اُلڪ. ٦. ٻولئو. ٧. حڪمت جا مالڪ. ٨. هڪ ڳوڙي يا لحظو. ٩. منڙن ٻو لو ڪراڻ. ١٠. ٻرا ٻرا ڪري ڪوٺيو. ١١. طرحين طرحين لوُلن ٻر. ١٢. ڌري ڌري. ١٣. مٿي مالڪي. ١۴. ٻربر. ١٥. ٻيڙدا. ١٦. سعاليج ٿا.

(٢) تُون جَل نِدّ[١] هم مِين[٢] تماري - تيرا نام بُوند هم چاترڪ[٣] تکهاري
تُمري آس پياسا[٤] امري - تمهي سنگِ مَـن لِيـنا[٥] جيئُ
جِئُ بارڪُ پي کير اگهاوئِ[٦] - جِئُ نِردَنُ دَيکهِ سکهُ پـاوئِ
تِرکاونت[٣] جَل پيوت ٺنڍا - تئُ هر سنگِ اِهُ مَن ڀِينا[٥] جيئُ
جِئُ انڌياري ديپڪ پرگاسا - ڀَرتا چِتوَت[٧] پـِرُون[٨] آسا
مِل پريتم جِئُ هوتَ آنندا - تئُ هر رنگِ مَن رنگيا جيئُ
سنتن موڪئُ هر مارگ پائيا - ساڌ ڪرپال هر سنگِ گجهائيا[٩]
هر همرا هم هر ڪي داسي - نانڪ شبدُ گورُو سچ ديا جيئُ.

[راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (١٤)]

(٣) ٺدِيا[١٠] هـوءِ ڏيڍُوا - سُـمُر[١١] هووهِ دُدَ گهيئُ
سگلي ڏرتي شڪر هووئِ - خوشي ڪري نِت جيئُ
پـربتُ سونـا رُپا هـووئِ - هيري لعل جـڙاءِ
بـي تُون هيءِ سالاهڻا[١٢] - آکـڻ[١٣] لهيءِ نـه چـاءِ[١٤].
ڀـارُ[١٥] اٺارهِ ميوا هـووئِ - گـرڙا[١٦] هـوءِ سُـاءِ
چندُ سورج دُءِ ڦِردي رکيئهِ[١٨] - تهڇل هووئِ ٺانءِ
بـي تُون هيءِ سالاهڻا - آکڻ لهـيءِ نـه چـاءِ.
جي ديهي دک لائيئِ - پاپُ گـرهُ[١٩] دُءِ راهُـ.
رتُ[٢٠] پيٽي[٢١] راجي سِريءِ اُوپر رکيئهِ - ايوئِ جاپيءِ ڀاءِ
بـي تُون هيءِ سالاهڻا - آکڻ لهيءِ نـه چـاءِ.

---

١. ساگر. ٢. مڇليُ. ٣. اُچاٻل، پياسو. ٤. سڪ، ٻوٻر. ٥. لِيو ليِنُ، مگهن. ٦. ٻالڪ جي لو.
٧. پتارُ. ٨. خيال ڪرڻ سان. ٩. مِلائي ڇڏيو آهي. ١٠. ڪارءِ جو ڪير. ١١. چشما، تلاءِ.
١٢. لڌهين ٻه. ١٣. جس ڳائڻ. ١٤. شوق. ١٥. وڙاهه. ١٦. گـاهه. ١٧ عمدا چانـور.
١٨. هڪ نڪ ڪلي ٻهاري ڇڏجي. ١٩. گرهن ۽ راهن جي مدد سان. ٢٠. رت بيٺلڙ،
ظالم. ٢١. پرتاپ.

(٢) پريتمَ سان پريت.

(١) ري مَن اَلي هر سٽ پريت ڪر - جنهن جَل ڪمايو[1]
لهري لال ٻڄاڙني[2] - ٻي وکي اُمديو
جَل مهه جيئه اپالڪي - ٻِن جل مرڻ ليو
من وي - ڪٽ ڄڙائه ٻِن ٻيار
(١٠،١) ڳڙمکِ اَتر ورِ رعيا - ٻنهي ٻکمه ٻيدارَ.
ري من اَلي هر سٽ پريه ڪر - جنهن مهلي[3] لٽير
جنهن اَڏڪٽ لٽ مکه گهٽو - من لن سالت سراسر
ٻِن جل ڪهڙي ڄ جيوڙلي - ٻرب جالي اَب ٻيڙه.
ري من اَلي هر سٽ پريه ڪر - جنهن چالڪ ميهه
سُڪ ٻر لَل هريئا[6] ولي - اڪ اوڙند ڄ ٻوڙلي ڪيهَ
ڪرمِ ملي سر ٻالي - ڪرڻ[7] ٻنيا ٻِر[8] ديهه.
ري من اَلي هر سٽ پريه ڪر - جنهن جل ڏڏ هره[9]
ولنڊ[10] آپي ڪڙي[11] - ڏڏ ڪٽ ڪهڙ لب ديته
آپي ميلِ وڃنيا[12] - سج وڏ ٻاني ديته.
ري من اَلي هر سٽ پريه ڪر - جنهن چَڪري[13] سوُر
ڪن ٻل لمبد ڄ سوڙلي - جالي دوُر حضوُر[14]
ممڪ سوجهوي[15] نا ٻري - ڳڙمک سدا حضوُر[16].
[سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (١١)]

---

١. ڪنول جو گل. ٢. پريت. ٣. ماڇي. ٤. گهٽو. ٥. پرماتما ڪري للاٽ پرهي پون ٿا.
٦. زمرد سرسبز ليئو لوڙن. ٧. ڪرمن جي ليکي ڪري. ٨. سواس جڏهن پورا ٿيا.
٩. ڪير. ١٠. ڪونجليج وئي. ١١. برداشت ڪري لو. ١٢. وڃڙيل. ١٣. سورج. ١٤. پاسي.
١٥. ڀُڄي. سمجهي. ١٦. حاضران حضور.

(٥٣) اُوْر اوت مِيٖ كوء نہ سوُجھيٖ - اِك ھرکيٖ اوت مِيٖ آسَ (٤٣)
كِيا د٘يٖن[1] كريٖ ارداس - جئہُ سبِ گھتِ بريؤ نواسُ.

(٥٤) ھر اِكسُ سيتيِ پرٖھڙي[2] - ھر اِكو ميريٖ چتِ
جَن نانك اِك آدَار ھر پربِ - اِكس تيِ گت پت. واڳ كانڙا، محلا چوٿان، وار (٧)

(٥٥) كبير جو مِيٖ چتوءُ نا كريٖ - كِيا ميري چتويٖ ھوء
اَپنا چتونٛا[3] ھر كريٖ - جو ميري چت نہ ھوء. سلوك، كبير صاحب، (٢١٩)

(٥٦) سبِ سکہ داتا رامُ ھيٖ - دوُسر[4] ناھِن كوء
كھہ نانك سُن ري مِنا - تِھہ سِمرت گتِ ھوء. سلوك، محلا ناوان، (٩)

---

١. داس. ٢. پريم، سنبندہ. ٣. چِنتہ يہ سوچ ويچار. ٤. ٻيو كوبہ.

(٤٣) لئي اؤن سمرڻ - جئي ڪره لاهِ
اوليءَ ليري وڪ - اکين ادر ماٿِ.
(٩)

(٤٤) سڳاي ميءَ ديکي جولي - اڀتہ اؤر نہ ڪرئي
هيڻن اسراپال سماڻي - هسي هوڻي آهسي.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(٤٥) وَلدُو لہ وائي پنڻو اسے پالسي - اڪو سهائي رام هيءَ
ڪيتا جسو هرويءَ بابان مَلُو ڏوويءَ - سو سِمره برڏانُ هيءَ.
(٣٢)

(٤٦) اؤن ميرو پتا اؤن هيءَ ميرا ماتا - اؤن ميري جيئہ پران سکداتا
اؤن ميرا ناکر هہَ داس امرا- تُجهہ بِن اؤر اوي ڪر ميرا.
راڳ پنچرنگ، محلا پنجوان، شبد (٣١)

(٤٧) بِسدريسان ڏَر لِکتيان ڪبع - استاوبان لـيؤن لسارءُ
ڏعدس حان ايان اؤن سنگي - ميري ڪِبُرسه ڪَرم ڪماء.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١)

(٤٨) جَب اؤ ڪو ڪب پوهن مانگيءَ - اکهالسي سوڪسہ سکهاريءَ
تَب اروڪسہ جَب تُسم سِنگ بسو - جُنڪمہ هوء رواريءَ.
(٥٢)

(٤٩) جِس ڪا پتا اؤن هيءَ ميري سوامي -رِس بارڪ اؤڪ ڪتسي
اؤ لذ اسار لِدان گرهِہ ليري - سن بانچيءَ سو لهسي.
راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٥٠) هيءَ جگدس برہؤ رکواري - واکيءَ برکيءَ سوئي
هيئي هيءَ ليئي نَدوي لي - نُر سَر اؤر نہ ڪوئي.
راڳ ملار، محلا پهلا، اشتپدي (٢)٢

(٥١) هتسا بالکُ بساءُ سيالي - لک آهسراڏ ڪماويءَ
ڪر ابدس جوڙڪي بہ بالي - اُوُ پتا گل لاويءَ
اِجلي اؤکيا اتش لئي - برب آکيءَ ماڙکَہ باويءَ.
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٦٢)

(٥٢) تمري آس پَرواسا تمرا - تمرا سار ردي لسيءَ ڏرلنا
تمرو نَ ڪر سِنگ سهيلي - هرهو ڪيؤ سوئي سوئي ڪَرتا.
راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٩)

---

١. رکيا. ٢. حايي هؤجي ڏلو الر. ٣. بير ڪر. ٤. حڪير. ٥. ڏَڪي. ٦. پيڻ. ٧. مثل. ٨. ڪمرلن. ٩. اربع لئي لسو. ١٠. الکڄ لسو ليان. ١١. حتر لي وڄان لر. ١٢. جاڄي. ١٣. بالنا ڪري لسو. ١٤. تندنيا جي سياء موجب. ١٥. غلطيؤن، خطائؤن. ١٦. نرڪيمدو آهي. ١٧. اڳتي لاء. ١٨. سس راهہ. ١٩. برمالما. ٢٠. سمون ڪرڻ لر. ٢١. سجابو.

(٣٢) جنهڪي گهر ديا‌ڻا هر هووي-تنهڪي مني وچ جڳت سڀ آيا
تس ڪڙ ملڪي ڪيءِ دي ناهي-هر ديا‌ڻا سڀ آڻ پڙري پاپا.
راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٤)

(٣٣) آپي نتاڻيا تاڻا هيءِ پيارا - آپ نماڻيا ماڻ
آپ ديا ڪر رکدا پيارا - آپي سگهڙ سجاڻ.
راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٣٤) چرن ڪمل آڌار جن ڪا - راس پونجي ايڪ
ناڻا مان ديباڻ ساچا - نانڪ ڪي پرڀ ٽيڪ.
راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٣٥) اوکي گهڙي نه ديکڻ ديئي - اپنا برد سمالي
هاٿ ديڪ راکي اپني ڪڙ - ساس ساس پرتپالي.
(٤٦)

(٣٦) جس ڪي سر اوپر تون سوامي - سو دک ڪيسا پاوي
بول نه جاڻي مايا مد ماتا - مرڻا چيت نه آوي.
راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٥٧)

(٣٧) سڄڻ تون هي سيڻ تون هي - تجهه اپر بهه ماڻيا
جان تون اندر تان سکي - تون نماڻي ماڻيا.
راڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢) ٤

(٣٨) وڏڻا ڪوهي مدّ ايکلي - تا ڪو ساٿي نا ڪو ڀائي
ڪر ڪرپا پرڀ سات سنگ مهلي-جا ڦر ديکان تان ميرا الله ڀائي.
راڳ سوهي، شيخ فريد، شبد (١)

(٣٩) نماڻي ڪڙ جو ديئي ماڻ - سگل اوکي ڪڙ ڪرتا داڻ
ڪرپ گهور مهه راکنهار - تس ٺاڪر ڪڙ سدا نمسڪار.
راڳ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٤٠) جا ڪي انتر پرگٽيو آپ - تا ڪڙ لاهي دوک سنتاپ
لعل رتن تس پالي پڙيا - سگل ڪٽنب اهه جن ليءِ ترپا.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٤١) استر ڪرتا تون ڌڻي - تسهي ڪي ميءِ اوٽ
گڻا ڪي ماري هڙ مٿي - شبد رلي من چوٽ.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٤٣)

(٤٢) هر ايکسيءِ نال ميءِ دوستي - هر ايکسيءِ نال ميءِ رنگ
هر ايکو ميرا سڄڻو - هر ايکسيءِ نال ميءِ سنگ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)

---

١. محتاجي. ٢. وڏو عقلمند. ٣. نشو. ٤. مست. ٥. مالست. ٦. دکدائڪ. ٧. جگيا-ڙ استري. ٨. ساٿي، مددگار.

(٢١) هر ميري اوت ميچ هوڪا لائڻ - هر ميرا سڪا من ماهِ ديباڻ — راڳ آسا، محلا پنجوان شبد (١٦)
هر ميري اڙاڻي ميرا هر وساهُ - ڏڙ ميکِ ٽڻ ڪني هر ميرا شاهُ.

(٢٢) جا ڪڻ اُهڪ لماري سراهي - تا ڪڻ لاهي چنتا — (٤٠)
جا ڪڻ ديا لماري هوئي - سي شاهُ ڳاي پکولتا.

(٢٣) جان اڙن صاحب لان پڙ ڪيتا - هڻ لڏ بن ڪس سالاهي — (٤٦)
ايڪ اڙن لان سب ڪم هيچ - ميچ لڏ بن دوجا ناهي.

(٢٤) هڻ سيچ اُبا صاحب چيهه - لڻ پسڙ ميو ميری ميه — (٨٠)
هڻ ميچ اوت ڳوي[٢] پرب ليری - لان پڙون هوئي مدشا ميري.

(٢٥) ماڻ لمالي لسڙن ڏلي - ليرا پسرواسا — (١٠٣)
بن ساچي اُنَّ[٣] نيڪ هيچ - سو جالهِ ڪاچا.

(٢٦) جرڻ سرڻ ديال لسري - لسڙن لمالي مساڻ — (١٣٦)
جيڻ براڻ اُڏاڙ[٥] ليرا - لساڪ ڪا پرب لاڻ.

(٢٧) چساوي ڪُندا پوڙ پيا - ڪسو ليمي[٦] مڏا — راڳ آسا، محلا پهلا اشٽپدي (١ ١٤)
جي لڏ پساويچ صاحا - اڙن سيچ هڻ لڏا.

(٢٨) ساس ساس - ليرا لام سمارءِ - ڳوي ڪڻ پرب آدي[٧] — راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٩)
لالڪ نيڪ پڃي ڪسرلي ڪي - هرو آس پڏالي[٨] لادي.

(٢٩) مانه پتا سُت ميت ڀالي - لپس پتا ادي ڪوءِ — (٢٧)
ابتُ[٩] اُس جيئه لال سڪي - سرب رونا سوءِ.

(٣٠) لِس صاحب هسی نيڪ - نالسڪ ميچ ماهِ — راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)
جس سيمره سک هسوءِ - سڪلي دوکس جاءِ.

(٣١) لڏای پمرڻا[١٠] عبُ ڪم الم - پسکم[١١] لس ڏلسم ڪولي — (٢)
جس پم رکي سچا صاحب - لالڪ ميت لڌ سڪي ڪولي.

---

١. ماڪسمه، ٢. دولي، ٣. لاي ڪڏهن جسو، ۴. مڙرک، ٥. مرادڙن، ٦. ڪولس آهي،
٨. پم جي، ٩. لوڏ اولوڪ، ١٠. سب، ١١. لڪليف.

(١٢)

(١١) چرڻ ڪمل ڪا آسرا - دوُجا ناهي ٺاءِ[1]
مي ڏَر[2] تيري ٻار ٻرهم - تيري ٺاڻ رهاءِ
نِماڻيا پري ماڻ[3] ٺوُن - تيري سنگ سماءِ.

(٢٧)

(١٢) هــوُ مـاڻ[4] ٺاڻ ڪرڻ[4] تيرا - هوُ جاڻءُ آيا
سيڙي مُڏ[5] سيڙوُ ٿي ٻاهر - ٻي مُحتاج ٻاٻا.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا پهلا

(١٣) صدقُ ڪر سِجدا[6] - مَنُ ڪر مقصوُدُ[7]
جِهه ڏُر[8] ديکان - تهه ڏر موجوُد.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي(٦)٥

(١٤) هر تُدِ ٻاجهه[9] ٻيءِ ڪوئي ناهي - هر تُديءِ شيوي آيءِ اُدِ ساڃاهي
آپي ميل لئيهُ ٻريب ساچي - ٻوُري ڪرم ٺوُن ٻاوڻيا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٣٨)

(١٥) گرُپ[10] کُنڊ لرڪ لي راڪيءِ - ٻوجل ٻار اُتاري
چرن ڪمل اَرادت مَن مِهِ - جم ڪي تراس ٻداري[11].

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي(١)١٧

(١٦) جمُ ڳاني ڪمُ گوٽلي[12] - راکهه ڪرسـارا[13]
اَهه تِس[14] پـالهِ راکـ ليهِ - آلـم سک ڏارا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي(١)٦

(١٧) هر سمُ جڙيءِ ته سيڪو مِيتُ - هر سمُ جڙيءِ ته نهچل چيتُ[15]
هر سمُ جڙيءِ نه وِياپيءِ[16] ڪاڙا[17] - هر سمُ جڙيءِ ته هوءِ نِستارا[18].

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)١٧

(١٨) سِت سروُپ رديءِ جِن مانيا - ڪَرن ڪراوَن تِن موُل پڇانيا
جاڪيءِ رديءِ واشواس ٻريب آيا - تتُ گيان تِس مَنِ پرڪٽانيا.

(١)١٩

(١٩) ايڪ آسَ - راکهُ مَن ماهِ
سَرب روگ - ناٺڪ مِٽ جاءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (١٦)

(٢٠) جمڻ مرڻُ ٺـ تِن ڪئُ - جو هر لڙهِ[19] لاڳي
جيوت سي پرواڻ هوُئي - هر ڪيرتن جاڳي.

---

١. گهر، ٺڪاڻو. ٢. ٽيڪ. ٣. شانُ، فخر. ٤. مانُ. ٥. اندر. ٦. ٻڌائي. ٧. مراد. ٨. پاسي، طرف. ٩. ڪانسواءِ. ١٠. ماتا جي گرڀ ۾. ١١. ڀڄ نـاس ڪري ٿو. ١٢. ڳرال، ڳڙوار. ١٣. سنڀال. ١٤. راکي ڏيهون. ١٥. ٻرٻر رکجي. ١٦. ورڙهي وڃي. ١٧. ڪلهي. ١٨. ڇوٽڪارو. ١٩. اوٽ وٺڻ.

(١٠٥٠) دين ڈليا لبري ليڪ - سب مھ روپسا صاحب ايڪ.
لبري ليڪ ڪرژن الله - لبري ليڪ حوءُ گسؤر مُنَعَ
لبري ليڪ ڪَسرپتي پسؤ ساگر - راڪنهارُ اؤرا سڪ ساگسر
لبري ليڪ لساهي پؤ ڪره - اُلتر هسامسي ساچا سوء
لبري ليڪ لبرا مسن لساڳُ - اِپهانُ اؤهان لسؤن دياڳُ
لبري ليڪ ابرا پرواسا - سگل ڈياوڃ پرب ڪَـڻا تاسا
حب حب الله ڪره لبري داسا -

پمر ناالڪ ساچي گڻا تاسا.

[راڳ ڀيرو، محلا پلحوان، شبد (٣٩)]

(١) لبري حبِ حِبنا ڪسا لوڃ - ڪِنڪنُ صاحب آوڃ روڃ
هي اؤن صاحب آوڃسـ روڃ - اؤن اونا ڪا لبري اوڃ. سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٠)

(٢) اڪسو دِسسج سسڪر - اڪسو پسالسي ميمُ
اڪسج دي سامگري - اڪسج دي هسج رنمِ
اڪس منُ مسن مالا - لسان هـؤ ها اوچل چيمُ
سم ڪساٽا سج بڪنتا - ايڪ اساڪ سم ڪنمُ. سري راڳ، محلا پلحوان، شبد (٥)

(٩) سسولي ڈياليج حيازي - پيسر شساھان پالساھ،
لسهي ڪي ڪر آس مسِ - حسڪا سهس وپساڻ. (٧)

(١٠) اڪسو پسالسي پمر اڪ - اڪسو مساسه پتا
اڪس ڪي مسِ ليڪ هسج - جن حيءُ پنڌ دِنا
سو لرب مهد لا وسرج - جن سب ڪم دِس ڪِيا. (٩)

---

١. منتر، ابدلش. ٢. اوڪ ترلوڪ. ٣ آسرو، پروسو. ٤. ساگر. ٥. جاجي ڪري. ٦. عضو، ڈمو. ٧. پرڪرلي. ٨. وسر، مرياداه. ٩. ڪٿي آهي.

(۴) جِسُ تون آوهي چت - تِس نو سدا سک
جِس تون آوهي چت - تِس جم ناهه دک
جِس تون آوهي چت - تِس کِ کاڙِيا[1]
جِسدا ڪرنا مِترُ - سڀ ڪاجَ سواريا
جِس تون آوهي چت - سو پرواڻُ[2] جَنُ
جِس تون آوهي چت - بهتا تِس دَنُ
جِس تون آوهي چت - سو وڏ پَرواريا[3]
جِس تون آوهي چت - تِن ڪُل[4] اُڌاريا[5].
[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)]

(٥) هر[6] جي ماتا هر جي پِتا - هر[6] جيئہ پرتپالڪ
هر جي ميري سارَ ڪري - هم هر ڪي بالڪ
سَهجي سَهج کِلائندا - نهي ڪردا آلڪ[7]
اَؤگڻ ڪون چِتاردا[8] - گل سيتي لائڪ[9]
مُهه منگا سوئي ديودا - هر پتا سک دائڪ
گيانُ راسِ نام دَن سَنپِئُون[10] - اِس سودي لائق
ساجهي[11] گور نالِ بهاليا[12] - سرب سک پائڪ
مِتِ نالهُ ڪدي نہ وِڇڙيءُ - هر پِتا سبنا ڪلا لائقُ.
[راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٢١)]

(٦) تيري نيڪ رهان ڪَل[13] ماهِ - تيري نيڪ تيري ڳڻ گاء
تيري نيڪ نہ بوهيم ڪالُ - تيري نيڪ بِنسي جنجالُ

١. غم، بُکتي. ٢. درگاهہ ۾ قبول. ٣. ڪٽنب. ۴. سيتي. ٥. تاري ڇڏيا. ٦. پرپالنا. ٧. آلس، ديو. ٨. وچاري نہ. ٩. لڳائي ٿو. ١٠. بخشيو آهي. ١١. ڀائيواري، شرڪا. ١٢. جوڙي آهي. ١٣. ڪاجڳ.

(٢) اڙن ميرا سَڱا اڙن هيءِ ميرا ميت - اڙن ميرا بِرهم ٿر سنگهِ هيمَت[2]
اڙن ميري بِب لڙن هيءِ ميرا ڳهٽا - اُڇه بِن امڪَ نه حالي رهٽا
لڙن ميري لالَن اڙن ميري بِرانَ -
لـڙن ميري صاحب لون ميري خانَ[3]. (١.ر.٠)
هتَ ام راکه اڙهي رهيا - هر ٿر کوهُ سوني مرهِ ڪرلا
جهه بِيڪِهُ لهان ٿم اَسْنا[6] - اريهُ لسام جمهُ ليسرا وَسْنا[7]
لرن ميري اڙلد لرن پندار - رالڪ وَسا لـڙن مهِه آڌارُ
لرن ميري سُويا[9] ٿر سنگهِ رِهْيَا[10] -
لرن ميري اوت لون هيءِ ميرا لڪيا[11]
مِن لِن آلدر ٿوي ڏهاليا - مرم[12] ٿمارا گور لسي پسانسما
ستکور اي دروّليا[13] اڪ اڪي - نانڪ داسُ هر هر لوڪي.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٨)]

(٣) جسو لـون رکرالا - ساري لسي ڪـوٺُ
جسو لـرن رکـرالا - جِـتـا[14] لهان يُهـوٺُ[15]
هسر لـيرا انگـ[16] - پِس مُـکـه اجـلا
هسر لسيرا انگ - سو اِرملي هڙن لـرملا
جسر لري لـدر - لـ ليکا اَچِنَي
هسر لـمري خوشي - لِن لسوانـد پهِچـنـي[17]
جسو لون برب وَلْ[18] - لِس ڪِيا مُوچِندڪـي[19]
هسر لسري هر - سو لـري اَندڪـي.

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٨)]

---

١. دوسـت، متر. ٢. ارپيت. ٣. اپارو. ٤. سردار. ٥. لهارپان لو. ٦. وسـن لو. ٧. راپان.
٨. اڌ لڙن. هزالا. ٩. مهما، وڏهائي. ١٠. رکو، رسيو پيو آهيان. ١١. وهـالـو، آسرو.
١٢. عزمت ٽان دپ. ١٣. ڏپان ڪراپو آهي. ١٤. هيتي جلدپو. ١٥. سـڄر جکپو. ١٦. اُجهو.
١٧. حکمالي لو. ١٨. پرسان، ناسي ٽان. ١٩. پرواه، محتاجي.

ڀاڱو ٻيو.

پاڙو پهريون.

(١) سائين ۾ صدق.

(١) جا ڪڏهن مشڪل[1] اچي پوي — ٻوڙي[2] ڪوءِ نه ڏيئي
لاڳو هوني دشمنا — ساڪ[3] ڀي ڀڄي ڪلي
سڀو پڇي آسرا — ڇڪي سڀ آسراءِ[4]
چت آوي اس پار برهم — لڳي نه تتي واءِ.
صاحب — نستاڻيا[5] ڪا تاڻ
آءِ نه جائي ٽر سدا — گروشبدي سچ جاڻ. (١٠٠١)
جي ڪو هووي ڏٻلا[6] — ننگ ڀڪ[7] کي پيڙ
دمڙا[8] پلي نا پوي — نا ڪو ڏيوي ڌير[9]
سوارٿ سڌا[10] نه ڪو ڪري — نا ڪڇ هووي ڪاج
چت آوي اس پار برهم — تان نهچل هووي راج.
جاڪئن چنتا بهت بهت — ديهي وياپي روڳ
گرهست ڪٽنب لپٽيا[11] — ڪدي هرک ڪدي سوڳ
گئن[12] ڪري چهه ڪنٽ ڪا — گهڙي نه بيسڻ سوءِ
چت آوي اس پار برهم — تن من سيتل هوءِ.
ڪام ڪروڌ موهه وس ڪيا — ڪرپن[13] لوڀ پيار
چاري[14] ڪلوک[15] اگهه[16] ڪيئي — هؤ تا اسر[17] سگهار
پوٿي گيت ڪوت[18] ڪڇ — ڪدي نه ڪرن ڌريا[19]
چت آوي اس پار برهم — تان نمک سمرت ڪريا.
[سري راڳ، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)]

١. گهٽي، ڏاڍي. ٢. وڃهو اچڻ. ٣. رشتيدار. ٤. آسرو ڏيندڙ. ٥. ٽرٻل. ٦. ضعيف، اڳهو. ٧. اڳي ۽ پيٽ جو ٻؤرو ڪونه الس. ٨. پائي پئسو. ٩. ڌيرج. ١٠. ٻؤرتي ڪرڻ. ١١. ڦاٿو پيو هجي. ١٢. پنڪي پيو. ١٣. ڪنجوس. ١٤. اگر پاپ. ١٥. پساب هجائؤن ڪري. ١٦. ڏنيعه. ١٧. ناس ڪندڙ. ١٨. ڪيرتن. ١٩. ڪن سان ٻڌو هجيس.

لئي، اهي سڀ اشارا ذريعا نظر سمجهيا ويندا آهن. ليڪن اُن مالڪ ملڪ ڪاهوءِ سڀ سالڪ، هڪ ئي سطح تي پهچي ويندا آهن. پوءِ اڪيون ۾ ڇو اُڏڻ، واڳن ئي جو وڙهڻ، پرڪرتيءَ ۾ ڇو پاسخاطري ڏ ئي ڪارڻ ؛ پکران ۾ ڇو پند ڏسن؟ هيءَ دنيا مِٽي آهي هيستاءِ هڙءِ اسـ ڏئي آهي! ڏئي پڇاڻا، الين پيو پاسو ته ”رام“ دسرٿ جو نه شهزادو آهي، سڀ جي گهٽ گهٽ ۾ نه آهي، سچي پرماتما ۾ نه رمي رهيو آهي ۽ سڀ کان نيارو نه آهي!

سر اي پنڌ، اندر ۾ آهي امرت جو آبشار ۽ واهگوروءَ جو واسو. اُتي آهي اصل گهر، اصل ذات ۽ اصل وطن. اهو وطن نه وسار. اُتيءَ وطن جو واقفڪار ٿيءُ. واقفيت لئي، مؤر نه مونجهه. اهڙا جي پڙدي پليان پيو پرپتر تو لاءِ پڪاري. اهو پڙدو ڀـري ڪر ته پرپتر کي ڀالين. ڪلمي جو ڪپڙو ۽ ڪپڙي کي ڪٽڻ جو ڪاسو پئي اندر ۾ اٿئي. لئاءِ جي ڪڪب ٿان ڪهاڪهر پريو آهي ته ڏاري ڏاري ته متان ٿو واري متي نه متي اچي. وڪاري واپارنا نه من کي ڏوڏي ٿي ۽ مٿل مٿي آڻي، ڪرلس روُپي ڪهاڪهر ۾ وهوسي ٿي. سو مٿل ڪڍي، من صفا ڪر ته پرائيءَ ڪان ٻار آچين، فنا ۾ بقا لين ۽ الين آبروءَ جو پير ڪٽن. اهو آهي ناسه پرح، صاحب جي سمجهائيءَ جو، مالڪ جي مهما مجتا جسو، قدرت ٿان قربان ٿيا هو ۽ حيرت مثل بڻائيا هو.

ٻيان نه ٿو ڪري سگهي ته پرماتما جو بيان ڪيئن ڪري سگهبو؟ اهو ته لاڪلام ۽ لاحد آهي. سرشٽيءَ جي سرجڻهار ۽ سنڀاليندڙ جي سڪ ڪيئن پوندي؟ ته پوءِ ٿورن ٿورنڪار جو اندازو لڳائڻ ته اسمپو آهي! پر پنهنجي من پرچائڻ لاءِ، پريوءَ جا پيارا پڳت ٻه ٻيا مهرا لکن ۽ ڳائين پر لکي لکي ۽ ڳائي ڳائي، ٿاڪبن ٻه ٻيا ته ايشور بي انتُ آهي. بي انت، بي انت چئي، چپ ٿي اچي وڃن. چپ جو چوڳو چڱي، ٻيا چت ٿي چاشنيءَ جهڙي چاتي، چوُسين ۽ چئين. چوُسي چوُسي، چئي چئي وري چپ ٿي اچي وڃن، ڇو ته اڳر جي ڪسر ماڻڻ مشڪل آهي. جي ڪُهن سي جاڻن ڪونه ۽ جي جاڻن سي ڪُهن ڪونه.

پلا اکرن ۾ رکيو ڇا آهي؟ اکر ته ڪو اسر جو اندازو لڳائي سگهندا؟ مثلاً گلاب جي گل جهڙي نرملتا ۽ نزاڪت، ڪوملتا ۽ ڪماليت، خوشبوءِ ۽ خارستاني يا ٻين خاصيتن ۽ خصلتن جي معلوميت، رڳو اکرن مان ملي سگهندي؟ بلڪل نه. گل ڏانهن نهار، هڪ نڪ نهارڻو آهي ته صبوح جي شبنم سان مکڙي ڪيئن ٽڙي ٿي، پتا ڪيئن پکڙجن ٿا، پنئر ڪيئن مٿان جهومي ٿو، پوپٽ ڪيئن نچي ٿو، گلشن ڪيئن ٽهڪائي ٿو، بلبل ڪيئن ڳجي ٿي، عاشق ڪيئن اٽڪي ٿو، معشوق ڪيئن مُرڪي ٿو، شام جي شفق ڪيئن گل کي وري چاڙهي ٿي. ٿڌهين ڪا ڪچ گل جي گذارش ٿئي. ڀڳت ته خدا جا خادم ٿي، دلبر جا داس ٿي، انهن قدرت جي ڪائنات ڏي نظر ڊوڙائيندا آهن ۽ جانب ۾ جذب ٿي ويندا آهن. پرڪرتيءَ جو پرزو ٿي، ٻيا قدرت ۾ قادر تان قربان وڃن، جيون جهڙي چيڪاٽي اندر چڪر ڏين، جڳت ۾ جگديسر جا کيل تماشا ڏسن، گوبند جا گڻ ڳائين، اسي انت بي انت چون ۽ واهه واهه مڃائين. ڏسي ڳائين ۽ ڳائي، ماٺ ٿي اچن. ڳائڻ ۾ معنيٰ ته ماٺ ۾ ٻه معنيٰ ته ٻئي وري ايمعنيٰ، ڇو ته مالڪ جي ملاقات، من ۾ ۽ نه لفظن ۾ ٿي ٿئي. ملاقات ٿئي ٿي من ۾ پر پوءِ ڏسڻ ۾ اچي ٿو ڏهني ڏسائن ۾، ڇو ته هوُ هردم پيو جيوَن ۾ ٻڪي.

گنگا ندي هڪ پر گهاٽ گهڻا ته ياتري اڻ ڳڻيا. ڪو ڪنهن گهاٽ تان ٽپو ڏئي ته ڪو ڪنهن تان. ڪو ڪيڏي مهل گهڙي ته ڪو ڪيڏي مهل. ڪو ڪيئن وهنجي ته ڪو ڪيئن. پر مڙيئي ساڳيءَ نديءَ جي ساڳئي جل ۾ ٽا اشنان ڪن. ليئن ئي، هرڪو ڀڳوان جو ڀڳت، صدق ۽ سڪ جي سهاري سان علحدي علحدي وات وٺي، علحدو علحدو اندازو لڳائي ۽ علحدي علحدي روُپ ۾ يا ريت سان، پيو رام رجهائي. پر رام سڀني جو ساڳيو آهي، نالو کهڙو به ڏئي ٻيا پڪارينس. پوءِ ٽڪيو يا ٻدو ڪنهنجو ڪهڙو ڪنهنجو ڪهڙو. اهي مندرن مسجدن، مورتن مورتين، پوٿين پستڪن يا ٻيا ڪئين لڪيا يا ٻيا سڀ فقط ڪنهن حد تائين ڪارگر آهن، جيئن ٻيڙيءَ جاءِ جوڙائڻ لاءِ ڪاٺين جو چوڪٺو ٺاهيو آهي، مٽي پوچڻ لاءِ سيڙهي استعمال ڪبي آهي يا آلي ڦٽ مٿان پٽي ٻڌبي آهي پر ڪارج جند

ڪشش الهڪ لاثاني آهي ۽ انهيءَ ڪماليت جو ڪيميا گر ئي قادر آهي. قدرت نقط سندس عڪس آهي. عڪس مان اڪري اسرار ٿيءَ ۽ اعليٰ ۾ اچ. اعليٰ ۾ اعتبار رک ۽ اصليت جي اوت وٺڻ ئي بار ٻوجهن. اها اعلمت آهي ابتڙ جنهن اهو اسرار اڌ ۾ آهي. اسرار آهي ڪل ڪائنات جنهن ۾ ڪايا پلٽي، ڪاڪي ئي اتڪاءِ. هي انڪيا سڀ اوزار ۾ آهن. جنون جهڙي وهندار ورنيءَ ۾، هر هميشه ۽ هر وقت، قادر جي قدرت، لالن جي ليلا ۽ پکڙن جو پالو ڏس. پنهنجي فرض اداڻي پوري ڪر ۽ جوابداري ادا ڪر، موت جي مراد نه رک ۽ نتيجي جو انتظار نه ڪر. مالڪ جي مهما ڳاءِ ۽ قدرت جي واهه واهه ڪر. اڳين پوڪريءَ ۾ پاس پولڊن ۽ ڪاڪ ۾ ٿي برماما پائيندين.

ڪورو گوبند سنگهه، برماما جي مهما ڳائي، جاپ صاحب ۾ ١٤٠٠ جدا جدا ناالو ٿيا آهن. هڪ ئي ڪامل مالڪ ٻه، برماما جي هڪ هزار گڻن ۽ وصفن جو تصوار ايان، شبد همدي لئن ۾، هيٺن ڪيو آهي.

(١) ابتدائي خصوصيت. وشنو، ڪرشن، رشو، رام، پکران، پرمشور. (٢) سمت جيت الندَ. داتو، جولي، پرڪاشما، سورج، شرووڪر، پرٿو، سکوش، مسدو، آمرت، چندنادڪ، پشوپاس، شيادگ، مروهر. (٣) جمت جي پهاڙ. سروگي، ڪرلگ، مهاماس، مروهر، وير. (٤) الند جون خاصيتون. شانتي، آنند، اروائر، مندڪلپرم. (٥) انتهائي واڪاڻ. آبادلت، اورل، اوڪت، ڪرپر ۽ اڻ، اڌيت. (٦) ڪائناتي وصف. اج، سگيو، اراڙ، پيم مير، وشو اوڙي، وشوم پو، پوتو، ست، اپالدي، انل، انل، مهاڪاش، پسران جيو. (٧) خود مختاري. ايڪ آلما، پرم آلما، انتا آلما، وشد آلما، برسن آلما. (٨) قائدائي ۽ غير قائدائي خاصيت. ايڪ، اليڪ، سمت اسمت، ڪڻ پرت، ترڪڻ، وراو، اٿو، چل، اچل، شر، اڪشر، سلب، دولب، امش، الوش، ايش، انوش، پڪورت، پماش. (٩) شخصي سوچ. سرشتا، ڪرتا، گيانا، برتا، پوڪتا، ڪسوڪتا، نيتا، ساڪشي، ڪال، آسنڪ. (١٠) امڪون ۽ غيمڪون. سرالت ڪامد، وشد، استالد، مالد، سُددد، ورد، شالمد، لوڪ سدڙ، اوڪمات، پاپ شوڪ ناش، وسل، شماڻور، شرٿر، پراٿر.

اڏ ڪجهه ڪان، جو عاشق، شاعر، پنهنجي معشوق جي صورت ۽ سيرت لئي بيشمار سو لکيا آهن پر ڇا اڃا معشوق جي حسن يا خوبيءَ جي حد لڌي وئي آهي؟ جي ها ته پوءِ اڃا وڌيڪ شعر ڇو نا لکجن يا لکندا رهيا؟ جاڪاڻ ته عاشق جي، وصفن جي واڪاڻ ڪندي، دل ڌاپي ئي نه ٿي. پر لکي ۽ ڳائي ته به سمجهي ته اڃ لڪل آهي ۽ اهيا اڻ ڳائو آهي ۽ اوه نه عشق اڌوري رهجي ويندي. هي ئي آهي پنهنجي ارتر جو پورو

وقت مطابق ڏينهن رات، ماڳن تي مندن ۽ مندن موجب آب هوا. جبلن تان ٽوٽي ڳري نديون ٿين، ندين جو پاڻي چڙهي بادل بڻجن ۽ بادل برسات وسائين. اوجهڙ ۽ آبادي ٿئي. طرحين طرحين جا اناج ۽ انيڪ پرڪارن جا ڦل ۽ ڦول. جيتن جي رهڻي ۽ ڪاڄ عاهدو، جانورن جو عاهدو ۽ پکين جو عاهدو. پاڻيءَ ۾ جيو، پاتال ۾ جيو ۽ پرٿويءَ تي جيو. سڀ هڪ ٻئي کان نرالا ۽ نيارا. ليڪن ٿي منش ذات ۾ انيڪ روپ رنگ، ڌرم، پنٿ، ذاتيون پاتيون، رسمون رواج، ڌنڌا ڌنڌوار ۽ چال چلگت. وري انهن وچ ڏيهدن جو دور ڏورنگي، ڪيڏا نه نوَ رنگ رچائي: استري پرش، جم موت، نيڪي بدي، سک دک، سنجوڳ وجوڳ، پوڄ ٻياڄ، مان اپمان، نند وڏائي، اميري فقيري، ڪوملتا ڪٺورتا.

وري سيني جي ريت الڳ ۽ ڪرم الڳ. ڪي ٻئي پوتتان ته ڪي پرمالما پرتتان، ڪي پاپ ٻنيان ته ڪي پنج ٻنيان، ڪي رس ٻنيان ته ڪي جس ٻنيان، ڪي ڪوڙ پوتتان ته ڪي سچ پوتتان. ڪنهنجو مارگ ڪهڙو ته ڪنهنجو ڪهڙو، ڪنهن جي ڪاما ڪهڙي ته ڪنهن جي ڪهڙي. من جي جوڙجڪ ۽ ڪهڙي نه نرالي نرالي، جنهن جي ڪاڻ ڪيترن قسمن جون ڀاونائون ۽ ڪرشنائون، واسنائون ۽ وچار، سنسڪار ۽ سڀچنائون. ڪو من ڪمت تي ته ڪو سمت تي. وري ڪو من ڪڏهن ڪمت تي ته ڪڏهن سمت تي. ڪنهنجي ٻڌي ڪهڙي ته ڪنهنجي ڪهڙي. ڪنهن جي آتما سدائين روشن ته ڪنهن جي آتما تي ڪوشن جي دائما ڪارنهن. ڪنهن جون اندريون وشين جو واپار ڪن ته ڪنهن جون نرمل نير ايئن. ڪنهن جي اندر ۾ پنج وڪار واسو ڪن ته ڪنهن جي اندر ۾ پنج گڻ پرگهٽ ٿي پرڪاش ڪن. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) ڪُد جڳ مهه کيل رچائيا - وچ هؤ مي پائيا
ايڪ مندرُ پنچ چور ههِ - نت ڪره اُپرائيا
دَس ناريِ اِڪ پرک ڪر - دسي ساد لوپائيا
اِين مائيا موهڻي موهڻيا - نت ڦره پرمائيا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٦)

(۲) باجيگرُ ڏنک بجائي - سڀ خلق تماشي آئي
باجيگر سوانگ سڪيلا - اپني رنگِ رويَ اڪيلا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۴)

صاحبن سمجهايو آهي ته سنسار هڪ کيل تماشو ۽ ناٽڪ آهي، جنهنجو مدد ۾ مالڪ، وچ ۾ مالڪ ته پڇاڙي ۾ مالڪ. پاڻ اپائي ٿو پاڻ هلائي ٿو ۽ پاڻ پورو ڪري ٿو، پر پاڻ سڀ کان پار، نرليپ ۽ ورڪت. ڪٿين انهيءَ کيل ۾ پيا کيلين، اُچن ۽ ڦچن، ڦچن ۽ اُچن. ڪو ورلو اهڙا رمز سڃاڻي رام سان ربڏو ريئو آهي. سو اهي بندا، قدرت جي

ٻارا اکيس ۽ ٻوڪي ڪيترن نالن سان ٻيا پڪارين، جهڙوڪ: اڇيس، انترجامي، اڇل، اڏول، اڙڪس، اسر سڪهاري، ڏرٽي ڏر، ڏرٻوڙا ڏٽي، پرم ڏرالٻا، پتس پاوَن، لسراڻي، اراڪار، اراڌاري، ٻرواو، اوڪنڪ، اوڪڙول، هڪدرس، جوتي سروپ، هڪس پسنا، سرواپي، پرم هرس، چترڀج، ونڪمت واسي، ٽرالي، مهاسارلي، ٻساڙن روپ، اکيس وچل، انادن جا ناٿ، سد چد آنند، پرمانند، پرشوتر، ٽرلوڪي ناٿ، جڳت رکشڪ، ساڙل سندر ۽ داڄ دنال، وغيره وغيره. ٭ هيءَ لفظ واس جي لهڻي خوشامند ڪان آهي پر هڪ هڪ لفظ ٻرنان ڪنين ڪتائون وچيل آهن. هڪ هڪ اُڪ ٻرلستان ساڏڪ جي سڪ ۽ شرڌا سمايل آهي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) ڳيتا جا ڪا سُيتي چهه ڪُت-آسُ جا ڪا سدا ٻڏڪتَ
جا ڪا جولتُ سب اوُپر جيوُلي-ٽاڪا ڏوُپ سدا ٻر ٿُاءِ
ڳهَه ڳهت سمِتَ هيءِ ري جاڪا-اَپکَ سيا سبِکَ هيءِ ساڏا
آرلسي ڪرلن سدا انند-مهما سُندر سدا اسي السعُ.

راڳ آسا، محلا پنڊران، شبد (٩٠)

(٢) ليتس ڪِروڙي هيءِ کيل ٽالا-چوراسي لکَ ڀرم دِوانا
بابا آدم ڪڻُ ڪج لدر دِکائي-اُن ٻي ٻشس ڳهسري ٻائي.

راڳ ٻرڄ، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

هي اڪال پرک، لنهندي قدرت جا کيل اُپاو، رنگ اکيچار ۽ روپ الهڪ اپايل آهن، جنهن جي ڪب ڪول آهي، حد ڪول آهي، شمار ڪول آهي، تُنهن جي استت ڪين ڪري سگهجي؟ صاحب ساراهه ۽ صفت ڪن ٿا، مهما ۽ مٺيا ڳالهن ٿا پر ايت چون ٿا ته قادر هي قدرت به بي انت آهي، بساد، ابحد، بي اندار ۽ بيشمار آهي. ڪنين برهمانڊ، ڪنين سج، ڪنين چنڊ، ڪنين تارا ۽ ڪنين ڌرتيون، هي سڀ ٻنانِي ٿان ٻاهر آهن. ڪنين وشنو، مهيش، برهما، اندر، اوتار، ديو، ديوتائون، آڪاس پاتال، ونڪمت، لپي، لپسر، منيسر، ويد، سمرتيون، شاستر ۽ پراڻ، هن جڳ لکو ۾ سدار ٻينا ۽ ٿيا. انهي ۽ ازلي گڏوگڏ پيا ڪر ڪن. ڪج ڏهي پير ته ڪج لهي پير، ڏهه نندي پير ته ڪج کوڙهي پير. ٨٤ لک جونيُون، هڪ هڪ جوڻ ۾ ڪروڙين جيو ۽ پوءِ مان، ڪي برڪي مان، ڪي زمين مان ته ڪي هيري مان. پاڻي ۽ هوا سندن جهڙا جيو هدار سو سڀ ڪجهه موجود. سڀني کي رزق پاڻ اُپائي ۽ سڀني جي سار سنڀال پاڻ لهي.

٭ هيءَ سولهور (١٢) لمبر لي، "مالڪ جي مهما" ۾ آيل آهي. (١٣) ۽ (١٤) لمبر لي فرمانا جي ڏراڙ جو به دلڪش احوال آيل آهي.

مالڪ جي مهما

۽ قادر جي قدرت.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ "مالڪ جي مهما" ۽ "قادر جي قدرت" لاءِ سوين شبد آيل آهن جن مان ڪي مختصر وچن هيٺ ڏنل آهن. هن وشيه لاءِ ڪيترا لکندي لکندي، مهما ڪندي ڪندي ۽ گيت ڳائيندي ڳائيندي، صاحب ور ور ڏني چوَن ٿا ته اي سرشٽيءَ جا سرجڻهار، اي منهنجا مالڪ، تون اِي اَنت آهين ۽ تنهنجي مايا به اَنت آهي. تون ئي رڳو پنهنجو ۽ پنهنجي مايا جو پورو بيان ڪري سگهين ٿو. اسان ڪمت ڪرڻ لاءِ اَسمرٿ آهيون. جي ڪا توري گهڻي اوچي پڇي ٿا پئي، ته اها زبان ۽ لفظن جي صورت ۾ نه ٿي اچي سگهي. تنهنجي گڻن، خاصيتن، وصفن ۽ شڪتيءَ جي جيڪا به اسان پنهنجي ٻُڌيءَ آهر، صفت ۽ ثنا ڪئي آهي، سا تنهنجي ڪومل چرنن اڳيان، پنهنجي عقيدي ۽ عبادت جي ڀيٽا رکي آهي. اسين لکوکي وار وار نمسڪار ڪري، بي اختيار هنجون هاري، اُلڪ مچون ٿا ته بابا، تون اِي اَنت، بي اَنت آهين!

هي پرورد‌گار، تون آدي، اناديِ، اَبناسي، اَمر، اَٽل، اَجوني، اَڪال، اَڪر، اَگوچر، اَنوپ، اَپار، اَيل، اَڪٿ ۽ اَلک آهين. هي پرماتما، تون ديالو، ڪرپالو، نياءِڪاري، رازق، خالق، حاضران حضور، جاڻي جاڻڻهار ۽ سرو وياپڪ آهين. هي پرميشور، تون سرگڻ آهين ته نرگڻ به آهين، ستول ته استول به، گپت ته پرگهٽ به، وات ته واهڙو به، پتا ته پالڻي به، ٻيڙي ته ملاح به، هيرو ته پارکو به، وچار ته وچاروان به، ليپ ته نرليپ به، ڪارڻ ته ڪرتا به، پرير ته ٻولندڙ به آهين. اي قادر، تون راجائن ۾ مهاراجا آهين، شاهن ۾ شهنشاهه، زميندارن ۾ جاگيردار، واپارين ۾ وڏو واپاري ۽ سورمن ۾ مهاسورمو آهين. اي قلندر، ناڪرن ۾ تنهنجي نڪراڻي آهي، سُکين ۾ سک، دکين ۾ دک ۽ سِڌن ۾ تنهنجي سِڌي آهي. اي ڪيشو، دان ۾ تون داتار آهين، ليج ۾ ليجواسي، ڀوڳ ۾ ڀوڳي، جوڳ ۾ جوڳي، گرهست ۾ گرهستي، نياءَ ۾ نيائڪاري، گيان ۾ گياني ۽ اشنان ۾ لون اشناني آهين، وغيره وغيره. تون سرو شڪتيوان، سرو سرايشٽ، سرو سمرٿ ۽ سرو گيان آهين.*

هي پاربرهم، تنهنجا بيشمار نالا آهن، جهڙوڪ مڌسوڌن، مرلي منوهر، موهن مراري، مادو، مڪند، رام، ڪانُ، ڪرشن، ڪملا ڪنت، گوبند، گوپال، گوپيناٿ، نرسنگ، نرنڪار، نارائڻ، ايشور، برهم، ڀڳوان، واسديو ۽ جگديش. سڀ ۽ سڀ ۾ تنهنجا

---

* هي مها سندر شبد، "مالڪ جي مهما" ۾، ستين امر لاءِ آيل آهي ۽ سري مد ڀاڳوت گيتا جي ستين اڌياءَ سان بلڪل ملي ٿي اچي ٿو.

(١٣) ٻڙا ڏوروڙ ٻالي ٻنهه جانا - ادر سڌرکي ڏولي مسانا
رَلسا دِلس دَه دالي دايا - ڪَڪ ڪيلي ڪيلائي هي.

راڳ مارو، مٿالا
پهلا، سوالهو (١٠)١

(١٤) مري ٻرب ساجي اڪ ڪيلّ وچانا -
ڪره ا، ڪدي جها اُلالا
آبي مرق ڪري وڪر وِڪسّي - سب رَس دِهي ماعا هي.
واجي ٻڙا لي آبِ وجالي - شڙ شڪتي دِهي مهِ ٻالاءِ
ڪوڙ برسادي الٿي هروي - ڪيان رلن شِدَ ناعا هي.

راڳ مارو، مٿالا
لجا، سوالهو (١٣)

(١٥) ڳهرِ ڳهر لشڪر ٻسازڪ لهرا - ڏومُ ڪري سِڪداري
ڏولي دبگَ ملي اڪ وهرا - ٻساڪ لهرا پَڪداري
هي لسوُن مير مهوس صاحب - سدوح ڪوڙ هماري
چاري ڪُنت سالر ڪرهڪي - ڪورِ ڳهر صلع نُماري.

راڳ سمت، مٿالا
پهلا، اشتهدي (٨)

(١٦) ڏولي ٻالالي آڪاسي - اڪ ڏر وهن وچير
اڪسا وڏي آرجا - اڪ مر هره وچير
اڪ دي ڪاء لڪتي ناعي - اڪ سدا ڦرهه فقيرَ
هُڪمي ساجي حڪمي داهي - اڪ ڄمي مهِ لکه.

راڳ مسار، مٿالا
پهلا، ٻار (٢٤)

---

١. ٻسنا. ٢. واسه. ٣. برس نئي لو. ٤. ني ڪيا. ٥. آهي. ٦. هيز. ٧. ڏوم واجسا.
٨. جاڪرب. ٩. ڏولي هو مالڪ. ١٠. طرف ٻاسا. ١١. برمالما هي دروازي لي. ١٢. ڦزٻر.
١٣. عمر. ١٤. آئيڪ ٻماري بر متنا. ١٥. ادارعه ڪنجا حال آهي. ١٦. ڪڙ ٻال.

ڪريا نِدان نانڪ ديال - جن جپيا نانڪ تي ٿئي نهالَ.

[راڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي (۲)]

(۶) سونپي مولِا[1] جن جڳ مؤليا - هَريا[2] ڪيتا سنسارو

اَب خاڪ جن بَند رهائي - ڌن سِرجڻهارو.

(سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۲۸))

(۷) قُدرت ڪرڪي وَسيا سوءِ - وَڪتُ[3] وِيچاري سو بندا[4] هوءِ

قدرت هيءَ قيمت نهي پاءِ - جان قيمت پاءِ ت ڪهي نه جاءِ.

(سري راڳ، محلا چوٿان، وار (۴)، سلوڪ محلا پهلا)

(۸) لَک لشڪر لک واجي نيجي[5] - لک اٺ ڪرهِ سلامُ

لَکان اپر فُرمائش[6] تيري - لک اٺ راکهِ مانُ

جان پت ليکي نا پوءِ - تان سڀ نِرا[7] ڦل ڪامُ.

(راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۱))

(۹) تون آپي سِنشت ڪرتا، سرجن هارِيا -

تُد اَپي کيل رچاءِ، تد آپ سَواريا

داتا ڪرتا آپِ، آپ ڀوڳڻ هاريا -

سڀ تيرا شبد وَرتيءِ، اَپاوَڻ هارِيا.

(راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۱))

(۱۰) سڀي گلا آپ - ٿاتِ ٻهاليئونِ

آپي رچنُ رچاءِ - آپيهي گهاليونِ

آپي جَنت اُپاءِ - آپ پرتِ[9] پاليونِ.

(۲۸)

(۱۱) باجيگر ڏنک[10] بجائي - سڀ خلق تماشي آئي

باجيگر سُوانگ[11] سَڪيلا[12] - اَپني رنگِ روي اَڪيلا.

(راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۴))

(۱۲) ٻن ٻن گهڙيئي[14] گهڙ[13] گهڙ ڀجيءِ[13] - ڍاهِ اساريءِ[13] اُسريءِ[14] ڍاهيءِ[13]

سر ٻرِ سوکيءِ[15] ڀي[16] ڀر ٻوکيءِ[17] - سمرٿ وبپرواهيءِ.

(راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار، (۴۱))

---

۱. خدا. ۲. سرسبز، گلزار ڪيو آهي. ۳. مانش جنم ۾. ۴. سچ ۾ش. ۵. ناد، واجا.
۶. حڪم. ۷. اَجايو، نسٽل. ۸. ڪرم ۾ لڳائي ٿو. ۹. ڌڻ ٻارڻ پالن ڪري ٿو. ۱۰. نغارو.
۱۱. تماشو. ۱۲. سمايت ڪري. ۱۳. ڍاهڻ. ۱۴. ناهڻ. ۱۵. ٿلاءِ. ۱۶. ڪاٺي ٿو.
۱۷. ڀري ٿو.

أاِكَ برهمي جاكي بدذّن كره-أليك مهش نِس ذبان ذرج

ألك نَسرك ألنا اَوْلار - ألك اندر اوزني دربار

ألك بوْن باوّك أر لِر - أنك رلن ساكسر دَذ كِرِ

ألك سِزر سيّر اِكنّاس - ألك دورى دهرا ىهٌ ياليمِ

ألك بدْا ألك كامذّ اِن - ألك بار حاس ألك مكر بين

ألك أكاس ألك بالاَل - ألك مكي جوئي كربال

ألك شاستر بيمرس بُران - ألك حكس هروس بِكيان

ألك سرولي سّهه نبدان - سرب هئه بوْرن بكران

ألك ذرم ألك كمر - ألك بَرن ألك كنك سمر

ألك سيكَ لَسوْن نام ليه - بار برهم كا أنتَ اس لهِ

ألك بَربنا ألك له كند - ألك روْپ رنكه برهمنَد

ألك بنا ألك قل مؤل - آبه سوْكسر آبهِ استوْل

ألك جكاد دِلس أر راسه - ألك بِسرلي ألك الماسِ

ألك هيئه جاكي كِره ماته - رَمه رام بوْرن سرب لاء

ألك مابا ها كي لكي له هاء - ألك كَلا كلي هر راء

ألك ذلس ألك للنّ سنكّيت - ألك كُوه بركتي لَه جِيت

سب لي اوْج بكمه ها كي سيكه - آتپ ىهر كّن تاوي رنكِ

ألك ألناهد الد حُبنكار - أنا رَس كا كم ألمه له بارَ

سب بُركه سه أستان - اوْج لسي اوْج لسرمل بِردان

أبنا كبنا هماتَه آپه - آبي كوتَ ذوت رهر بِناپ

۱. نكي. بال. ۲. كزا هاهرهي م بنا آهي. ۳. أكبي. ۴. چندرما. ۵. تاراء. ۶. برلواوْن.
۷. كامذبن تاوْن. ۸. وّلراعه. ۹. واكبانا، بانى. ۱۰. بَدلاذو. ۱۱. سرنا. ۱۲. شش ناگه.
۱۳. منكه. ۱۴. هكره. ۱۵. بالسي تا. ۱۶. ماه. ۱۷. واكّه. ۱۸. چتركمه. ۱۹. مذر آوازه.

كوتِ ماڀا جاكيءِ شيوَ كماء - كوت جيئَ جاكي سهجاء
كوت اپار جنا تيريءِ انگ - كوت پگت پسي هر سنگ
كوت چترپت كرت نمسكار - كوت اندر ناڀِي هيءِ دنار
كوت بيكنت جاكي درشٽي ماهه - كوت نام جاكي قيمت ناهه
كوت پورنت هيءِ جاكيءِ ناد - كوت آكاڙي چلت پساد
كوت شكت شو آگيا كار - كوت جيئَ ڏيءِ آڌار
كوت تيرٿ جاكي چرن مجهار - كوت پوتر جپت نام چار
كوت پوجاري كرتي پوجا - كوت پستارن اور نه دوجا
كوت مهما جاكي نرمل هنس -
كوت استت جاكي كرت برهمنس
كوت پرليءِ اوپت نمک ماهه - كوت گنا تيري گڻي نه جاء
كوت گياني كٿهه گيانُ - كوت گياني ذرت ڌيانُ
كوت تپسر تپهي كرتي - كوت منيسر منِ مهه رهتي
اوگت ناٿُ اگوچر سوامي - پور رهيا گهٽ انتر جامي
جت كت ديكهُ تيرا واسا - نانك كؤ گرو كينا پرگاسا.

[راڳ پيرڳ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٢)]

(۵) اَڳم اگاڌ سُنهه جن كتا - پار برهم كي اَپرج سَپا. (١. ر.)
سدا سدا سنگور نمسكار - گرو كرپا تي گن گاء اپار
مَن ڀيتر هوويءِ پرگاسُ - گيان اَنجنُ اگيان بناسُ
مت ناهي جاكي پستار - سوڀا تاكي اپر اپار
انڪ رنگ جاكي گني نه جاء - سوگ هرک ڏهوو مهه ناهه

١. داسيوُن، اچميوُن. ٢. انسانن جا هردا. ٣. سيجانوُن. ۴. چكرورتي مهاراجانوُن. ۵. اگيان پينا آهن. ٦. وجائين ٿا. ٧. سنت مهاتمانوُن. ٨. سانت جوو رهه. ٩. بي انت. ١٠. دربار. ١١. سُرمو. ١٢. پرڪرتي. ١٣. مهما.

(٢) ٿَڏ ٻِـــرهي ميڏاءِ - ڏڪـ سڪـ ڏاڙٺارو
ٿاري ٿَـــرڪ ٻِرجيئن - ٻِڪ مايا موهه ٻيارو
ڪـــاٺـــي ٻاٺـــي ٿرپا - ڏٻهه جيپا آڏارو
ٿڏوس ٿڪُس[٢] رَجـــايا - سچ ٿسوڙا[٣] هـــارو
آرا ٿُڙا[٤] ٻِرجيا - ٿـــڙن ٻَـــر[٥] ڪرٿيءَ هارو
جيمئا ســـرٺا آه ٿَيا - ٻَڏڪ جيمُ ٻِـــچارو.
[راڳُ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٣)]

(٣) ٿَڏ جُـــڪ مهه ڪبل رچاليا - وِچ هئومي ٻاليا
اڪ مُنڏَر[٦] ٻسع چورو[٧]هه - ٻِس ڪرهِ ٻُراليا
ڏَس ٿاري اڪ ٻرڪ ڪرِ - ڏَسي ساد لوڀاليا
اٻِ مايا موهڻي موهيا - ٻِس ڪـــرهِ ٻَرماليا
هـــالا ڏوويءِ[٩] ڪيٿيٿو - ٿو شڪَتِ[١٠] وِڏاليا
ٿو اڪـــيءِ شڪتي هاريا - اٻرِيءِ هر ٻاليا
اڪ وڄهُ هيءِ[١١] ٿَڏ رکيا - جو ســـتــڪ ملاليا
جل وِڄهه ٻِنب[١٢] الـــاليو - هل ماهِ سَماليا.
[راڳُ مارو، محلا پنجوان، وار (٦)]

(٤) ڪوٽِ ٻِهن ڪِيي اوتار - ڪوٽِ برهمند جاڪي ڏرمسال
ڪوٽِ مهيش اپاءِ سَماڻي - ڪوٽِ برهمي جڳ ساجڻ لاڻي
اَلـــو ڏٺـــي ڳرٻندَ هـــارا - ٻَـــرن[١٣] ٿـــ ساڪتُ ڪيا ٻِسٿارا[١٤]. (١. و.)

١. ٻسولوي. ٢. ڏوم راج. ٣. سـير ليا؛ ڪندڙ آهين. ٣. جمڻ ۽ مرڻ جو ڦيرو. ٥. ٿالر.
٦. سوٻو. ٧. وڪارو. ٨. الدواڙن. ٩. ٻن لمڙن جا روپ. ١٠. طاقت. ١١. هـــي ٻرمالما
لڙن مايا جـــي جار ڪان ٻهالڻ هـــي شڪتي ۽ اشٿيٿ لر. ١٢. ٻَد ٻدا. ١٣. وستار ڪري.

(١٢) واهه تنهنجي قدرت!

(١) وسمادُ نادَ وسماد ويدَ - وسماد جيئہ وسماد ڀيدَ
وسماد روُپ وسماد رنگہ - وسماد نانگي ڦرهه جنت
وسماد پوَڻ وسماد پاڻي - وسماد اگني کيڏهه وڏاڻي
وسماد ڌرتي وسماد کاڻي - وسماد ساد لگهه پراڻي
وسماد سنجوگُ وسماد ونجوگ - وسماد ڀُک وسمادَ ڀوگ
وسماد صِفَتِ وسماد ساڻاهه - وسماد اُجهڙ وسماد راههِ
وسماد نيڙي وسماد دوُر - وسماد ديکي حاضران حضوُر
ويک وڏاڻ رهيا وسماد - نانک ٻجهڻ پوُري ڀاڳ
قدرت ڏِسي قدرت سُڻيئي - قدرت ڀؤُ سُک سارُ
قدرت پاتالي آڪاسي - قدرت سرب آڪارُ
قدرت ويد پُراڻ ڪتيبا - قدرت سرب وچار
قدرت کانا پيڻا پئنڻ - قدرت سرب پيارُ
قدرت جاتي جنسي رنگي - قدرت جيئہ جهانُ
قدرت نيڪيئا قدرت بديئان - قدرت مانُ اڀمانُ
قدرت پوَڻ پاڻي بئسنتر - قدرت ڌرتي خاڪُ
سڀ تيري قدرت توُن قادرُ ڪرتا - پاڪي نائي پاڪُ
نانک حُڪمي اندر ويکي - ورتي تاڪو تاڪُ.

[راڳہ آسا، محلا پهلا، وار (٣)]

١. عجيب، واهه ولهه. ٢. شبد. ٣. اُگهاڙا، ننگا. ٤. سواد، واسنائون. ٥. ميلاپ. ٦. وڇوڙو.
٧. مهما. ٨. ويران. ٩. ڊڄڻ تا. ١٠. سک پائون تا. ١١. روُپ. ١٢. چار ويد. ١٣. ١٨ پراڻ.
١٤. چار اسلامي مذهب جا ڪتاب. ١٥. پهرئون تا. ١٦. ذاتيون. ١٧. اگني. ١٨. مٽي.
١٩. قدرت جو مالڪ. ٢٠. پوِتر. ٢١. نوهين ٿون.

هر ہکنا کسر راکي آہی - دہي لسار وڈالي
ڄن ڄن کر اُوکيا ہُن کَي - لسي لسيءُ دہي وَڙائي
مَکس ہي ساڏ سنگس کر - لنکي اُوکن سب بَرهوہا
لِن کنَّ دہکہ ہِئي کرہالا - لِسن پسوُ ساگر کسرہا
هم لساِئي ليم لَمي ہڏ ماحب - قَدرس کسرڄ ہيارا
مَن لن سيتل کسوُر دوسُ دہکي - ناالسک لسار اُذارا.
[راگہ سارنگہ، مهلا پنجوان، اشٽپدي (۱)]

۱. ہی ترلي. ۲. ہکتي جي. ۳. بروڙاين يا ابروڙاين لو. ۴. دوُر کرين لو. ۵. لمار للدو ؟ ترليم. ٦. شالسه.

چمڙ پوش کا مندرُ تيرا - اهـ پڌ ٿـي گـوپالا
چمن[۳] کوت کا پيهنُ[۱] تيرا - سولهه سهسُ[۲] اڙارا
پـارَ آنـارهــ مُدگـر تيرا - سهنڪ[۴] سي سـسارا
ڌهي مَهجد[۵] مــن مــوُلانــا[۶] - سهج نِـواج گـجـاريُ
بيبي کـولا سَنُ[۷] کـانـنُ تيرا - نِـرنڪار آکـاريُ
ڀگت ڪرت ميري ٿالَ چِـاني - کهِ پهِ کروُن پُڪارا
نامي کـا سوامِي آنتر جامِي - ڦِري سگل ـسي[۸] ڏيسرا.
[راڳ پيرءِ، ڀڳت نامديو، شبد (۱۲)]

(۱۵) ڳُسائي - پرتاپُ لهارو ڏِينا
ڪَـرن کـراوَن اپـاء سماوَن - سـگلُ چَتر[۹] بـسـت بِينا. (۱،۱۰)
رائـا راءِ راج پَئي رنڪا[۱۰] - اَن جـوُنـي کهڙ کهائيو
هـمرا راجـنُ سَدا سلامت - تـاکو سگل گهتا جَس گـائيو
اپـما سُنـو راجـن کـي سنتهُ - کهتَ جيتَ بهوُ چـا
بيشمارُ وَڏ شاهه دالـارا - اوُچي هـي ـي اوُچـا
پوَن[۱۱] بـروئيو سگل آکـارا - پـاوڪ[۱۲] کـاشتَ[۱۳] سنگي
نير[۱۴] ڌرڻ[۱۵] کـر راکـي ايڪتَ - کرءِ نـه کـسهي سنگي[۱۶]
گهت گهتَ کتا راجـن کـي چاليِ - گهر گهر تُجهه اماها
جيءِ جنت سي پاڇِي کـرينا - پـرانمي رزق سَماها
جو کـچهه کرتا سو آپي کرتا - مَصلتُ[۱۷] کـاهـوُ دبيي
اَنـڪ جتن کـر کرهِ دِکائي - ساچـي ساکـي چيئي

---

۱. قميص. ۲. هزار. ۳. پتلوُن. ۴. ڏنڊو. ۵. مسجد. ۶. مُلو. ۷. نڪاح، وبڌي. ۸. ڏيس پرڏيس. ۹. چڪرورتي راجـا. ۱۰. فقير. ۱۱. سڄي آکار بر هوا ٻڌل آهي. ۱۲. اگني. ۱۳. ڪاٺ. ۱۴. جل. ۱۵. پرٿوي. ۱۶. دشمني. ۱۷. صلاح مصلحت.

جن ڪنهن ڪريا ڪري سڪداني - ان سادڙ جرنا ليئ ردي نراني
سڳل لسار اڏان لسن بسانا - الند شبد مسن واجنڪا
ڪرلر لسار ڪتي ليرى حهبا - سمد لنار ليرا برا ارُ و بلا
ڪهه ناالڪ بڪمه بني سرتالي - دئه دورس من رلڳ لڳا
ليري ڪيه سمه لزن هيئ جالهه - اڙن آبي ڪتهه ليئ آپ وڪانهه
نالڪ داس داس ڪر ڪربتهه - هر باويئ داسا راڪ سنڪا .

[راڳ مارو، محلا پنڪوان، سولهو (١١)]

(١٣) ستر ستي سالاو هيئ جا ڪيئ - سـسـرا لاڪ بيڪاِر لاڪي
شمع جر ڪهمبه ڪُرت آلاسي - جّهن ڪرتَ جاڪي ڪيل خامي
مـسـژن غرلب ڪي ڪر ڪتاراوي -

مجلس دوُر محل ڪسر باوي . (١٠،١٠)
ليعس ڪروژي هيئ ڪيل خالا - جراسي لڪ ترئ دوانا
بابا آدم ڪنهن ڪم لدر دِڪالي - ان بي اهشمه ڪهيري بالي
دل ڪابلِ جاڪي زرد روُبالي - جرڙ ڪتيب ڪري شيطاني
دليا دوس ورس هيئ لوتـسـي - ايبا ڪيا باويئ سولي
لسر دالـسي هر سدا پڪاري - ديئ خاب هـسـوء اڄڪاري
داس ڪمبر ليري ٻنهه سمالا - اهشمه نجيڪ راڳ رحمانا .

[راڳ پيرء، ڪبير صاحب، شبد (١٥)]

(١٣) اا قلندر ڪيترا - ڪـسـر عبدالـسـي پـسـرا . (١٠، ١٠)
جس آشاس ڪُله سر ڪيبي - ڪُرسي سيف بياڻ

---

١. اوانٽي، ملدهبي . ٢. لوبر . ٣. سمد هرار سبهه ساڻار . ٣. ابيمسر . ٥. ڪروژ . ٦. جاوانتاهه .
٧. اوسٽر . ٨. ٽڪارش يا ستاوش ڪسري . ٩. آڪاژا . ١٠. شڪ . ١١. شڪل . ١٢. ڪبهڪار .
١٣. بناهه، شون . ١٣. لشر جو وس . ١٥. لوبي . ١٦. ڪتي . ١٧. سمد ياٽال .

ڪيشو چاٽ ڪرهه[1] نرالي - ڪيتا لوڙهه سو هوڪا
لراهاري نرولر سمائيا - ڏار ڪيل چتر[1] ٻج کهائيا
سانوَل سُندر روُپ ٻڻاوهه - ٻيڻ[2] سُنت سپ موهڪا
ٻن مالا ٻيوُ ڪسن ڪَمل لئن - سُندر ڪُنڊل مڪت ٻئن
سنڪ چڪر گدا هئي ڏاري - مها سارنسي[3] ست سنڪا
پيت پيتنبر لريُوڻ[4] ڏلي - جگنات گوپالُ مُکه ٻڻي
سارنگه[5] ڏر ٻڳوان بينلا - مئي ڪٽتِ نه آوي سر[6] هَڪا
نهڪتنڪ[7] نهڪيول[8] کهيئي - ڏنجي جل ٿل هئي مهيئي
مرت لوڪ ٻئيال سميت - اُستو ٺانُ جِس هئي اَٻڪا[9]
پتِ پاوَن دکه ٻئي ٻجنُ - اُهڪار نوارڻ هئي ٻو ڪَنڊڻ
ٻگتي لوڪت دِان ڪرپالا - ڪُٽي[10] نه ڪتهي هئي ٻڪا[11]
اِرنڪار اَچل اَڏولو[12] - جوتِ سروُپي سپ جَگ مئو
سو رملي آپي آپ ملاني - آپهِ ڪوه نه پاوَنڪا
آپي گوپي آپي ڪانا - آپي گئوُ چراوي ٻانا
آپ اُپاوَهه آپ کپاوهِ[13] - ٽُڌ ليپُ نهي اڪ تِل رنڪا
ايڪ جيهه[14] گڻ ڪوَن ٻکاني - سَهس قَنِي[15] سيکه اَنت نه جاڻي
نوَلن نام جپي دِن رالي - اڪ گڻ ناهي پريپ ڪهه سنڪا
اوت گهي جگت پت سرڻائيا - ٻئي ٻياڪ جم دوُت دنڙهي ماٻا
هوهِ ڪرپال اچا ڪر راکهُه - ساڌ سنتن ڪئي سنگ سنڪا
دِرشٽمان[16] هئي سڪل مُتيا[17] - اڪ مانگُه دان گوبند سنت رٻدا[18]
مستڪ لاء پرم پڏ پاوَء - جِس پرابت سو پاوَنڪا

١. پرماتما جا جدا جدا نالا، جهڙو ڪيشو، وشنوُ. ٢. بسري. ٣. اُرجن جو رٿ هلائيندڙ. ٤. تيني لوڪ. ٥. ڌنش ڌاري. ٦. سيئي اَنگ. ٧. نردوک. ٨. شڌ سروُپ. ٩. ناس ڪرڻ کان بچيل. ١٠. چترائي. ١١. راضي ٿيڻ. ١٢. قائم. ١٣. ناس ڪرين ٿو. ١٤. زبان. ١٥. شيش نانگ. ١٦. جيڪي ڏسجي ٿو. ١٧. جوُٺ، سهمو. ١٨. ڌوڙ، خاڪ.

ولسُ امولڪ اٿر اٻـارا - ڏيمي ڪــونجا ڪري وڃارا
ڏُور ڏيهه شديءَ لــرل لــولاني - اُتر شد ٻَچالا ڏي
آئي ڪُونـجـا ڪري ڪرالي - ڪچي ٻالــي سڄُ ڊوڙالي
ٻالـڪ لــار ماءِ وڏياني - جُهڪ[1] هڪ اڪر ڊــاٽا ڏي.

[راڳ مارو، محلا ڏيکا، سوليو (٩)]

(١٣) اڄُ[٢] ٻار پوهر پرڀــر اُتر جاءِ - مڏـوڙڻ[٣] دامودر سوامي
وڪِڪيش ڪــوڙوڙڻ[٣] ڏاري - مُـراءِ[٣] منوهر هــر رنگا
مؤهن ماڌو ڪرشن مُراري - هڪدپسر هر جيءُ[٤] آسر شنگهارِي
هڪ جيون آٻاسي ناڪر - ڪيتَ ڪهت واســيءِ هيءِ سنگا
ڏُرلي ڏر ايش پرسڪ ٻارانا - داڙا اڪريءَ[٧] پـرلر ڏرانا
ٻاڙن روُپ ڪيتا لذ ڪرلي - سڀاءِ سيتي هــيءِ چنگا
سريءَ رامچند جس روپ ڌ رکيا-ٻوالي جڳر ٻالَ[٣] دوس اُلوُبيا
سَهُش[٨] ليتر مُورس هــيءِ سهـا - اڪ داٽا سب هيءِ منگا
پکس ويکل اٽانهه لـــالي - ڪوبـتّي[٣] ناتَ سڪل هيءِ سالي
ٻاسڏيوُ[٣] ٻِسرنچن دالــي - ٻـرن[٩] لــ سا ڪتءُ ڪــڻا آنگا
مُڪند[١٠] منوهر لکمِي[١١] لــارالنا - درُوپتي لجا ترار اڌارڻا
ڪملا[١١] ڪنس ڪــرهـ[١٢] ڪنتوُ هل - اَلڊ ٻيودي لِهِسنگا[١٣]
امرکِهُ[١٠] دوس اَجُرلِي سيهه-اڪال.مُورت جس ڪدي ناهي ڪڌ[١٢]
اٻاســي اَنکيه اڪــورپر - سب ڪم لَجهي هــيءِ لڪا
سريءَ[١٢] رنگ ننڪنت ڪي واسي-منُ ڪمُ ڪُڙر آکيا اُزتراســي

---

١. ڪپاڻ هڪ. ٢. سدا پوڙالر. ٣. سري ڪرشن جا جدا جدا نالا. ٤. جڳت جو پتا، اپنڙو. ٥. دئيتن کي ٽاس ڪندڙ. ٦. ترلوڪ جو مالڪ. ٧. وراهه روپ اوتار. ٨. سراڻ. ٩. ورلن. ١٠. ڪمس ڪندڙ. ١١. لڇمي. ١٢. سدا موج ۾. ١٣. ترليپ. ١٤. ناستي، برپادي.

ماڻ [1] مهتا تيج [2] - اپڻا آپ جر [3]
سرب ڪلا ڀرپور - ڏسي جتڪتا [4]
نانڪ داسن داس - ڪُد آگي ٻوشا [5]

[راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار، پؤڙي (١٨)]

(١١) آپي ڪرتا سڀ جس ڪرٽا - جيئہ جنت سڀ تيري سرٽا
آپي گپت ورتي سڀ انتر - گور ڪي شبد پڇاتا هي
هر ڪي ڀگت ڀري ڀنڊارا - آپي بخشي شبد وچارا
جو ڪد پاوي سوئي ڪرسهہ - سچي سڃ من راتا هي
آپي هيرا رتن امولو [6] - آپي ندري تولي [7] تولو
جيئہ جنت سڀ سرڻ تماري - ڪر ڪرپا آپ پڇاتا هي
جسنو ندر هووي ڌر تيري - مري نہ جمي چوڪي ڦيري
ساچي گڻ گاوي دن راتي - جگ جگ ايڪو جاتا هي
مايا موهہ سڀ جگت اپائيا - برهما بشن [8] ديو [9] سبائيا
جو ڪد پاڻي سي نام لاگي - گيان متي پڇاتا هي
هر ڪي پاڻي هر گڻ گاني - سڀ ڪلبک [10] ڪاني دوک سبائي [9]
هر نرمل نرمل هي باڻي - هر سيتي من راتا هي
جسنو ندر ڪري سو گڻ ند [11] باني - هؤمي ميرا ناڪ [12] رهائي
گڻ اؤگڻ ڪو ايڪو داتا - گورمکہ ورلي جاتا هي
ميرا پرڀ نرمل اَت اپارا - آپي ميلي گور شبد وچارا
آپي بخشي سچ درڙائي [13] - من تن ساچي راتا هي

١. مهما. ٢. تجلو. ٣. سهارن ڪرڻ لسو. ٤. جتي ڪٿي. ٥. وبنتي. ٦. امولڪ، املهہ. ٧. اندر جو حال جاڻين ٿو. ٨. وشنؤ. ٩. سيڪي. ١٠. پاپ. ١١. خزانو. ١٢. ڇائي ورتو آهي. ١٣. گهڙ ڪرائي ٿو.

(۸) سب کَرنا سب یُکتا. (۱۰ و۰)

سُتو کرنا، بیکھ کرنا - اَدوُشتر[۱] کرنا دِوشتر کرنا

اِبھ کرنا، پرلّی[۲] کرنا - پرابّھ کرنا، الپترّ[۳] کرنا

بَشکر کرنا، پرُجیھ[۴] کرنا - آوس کرنا، جابی پی کرنا

نِرگنا کرنا، سَرگنا کرنا - دُوُر پرساد، نانک سر[۷] دوشتا.

[راگُم گوند، محلا پنجوان، شبد (۱)]

(۹) مسےٖ اَندلی کی نیک - لیرا نسام خُد[۸] کُسارا

مسےٖ غریب مسےٖ مسکین - لیرا نسام هسےٖ اَدارا. (۱ و۰)

کریما رحیما - الله لوُن گنی[۹] -

حاضران حضوُر - دریش[۱۰] لوُن مَنی

دریاء لوُن دِهند[۱۱] لوُن - بِیار[۱۲] لوُن دَنی

دیبھ لیھِ ابیک لوُن - دِگر[۱۳] کو نهی

لوُن دانا لوُن بِینا[۱۳] - مسےٖ بیچار کِیا کری

نامی جی سوامی - بخشند لوُن هری.

[راگُم تلنگ، یکت نامدیو، شبد (۱)]

(۱۰) وَذی هوُ وذا - آبار لیرا مرتبه[۱۵]

رنگ برنگ[۱۶] اَنیک - نه جاپن کَرنا[۱۷]

جِیا اَندر جیئ - سب کی جانتا

سب کی لیری وسِ - لیرا کیر پنتا.

لیری کبھر آنند - وَذائی لُد کَشھرِ

---

۱. هیکي ذسِی بر نه اچي. ۲. تاس کرنا. ۳. سرب ویاپک. ۴. لرلیپ. ۵. پکالپانیدرٖ.
۶. سمجیدرٖ: ۷. هک نظر سان ذسوُن نا. ۸. آسرو. ۹. دولتمند. ۱۰. وچھو، پرسان.
۱۱. دالسا. ۱۲. وذو. ۱۳. بیر کسو. ۱۴. ذسندرٖ. ۱۵. مانُ شان، اوج. ۱۶. طرحین طرحین. ۱۷. کرلب، کرلیو.

ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي.

جيئن سرامد ڀاڳوانت گيتا ۾، تيئن ئي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ به ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جو ڪافي ذڪر ٿيل آهي. انهيءَ وشيه تي ٽيڪا ٽپڻي ڪندي، ڪيترن اهو رايو ڏنو آهي ته اهي ٽي الڳ ۽ علحدا مارگ آهن ۽ هرهڪ ساڌڪ کي اختيار آهي، ته هو پنهنجي پنهنجي سڀاءُ ۽ شوق موجب، پنهنجي جيون ڀلارا لاءِ، انهن مان ڪهڙو به خاص مارگ چونڊي، عمل ۾ آڻي. حقيقت ۾ اهو رايو غلط آهي. ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي الڳ ۽ علحدا مارگ نه آهن پر ٽيئي پاڻ ۾ ملي جهلي هڪ ساڳيو ۽ هڪو جيون ڀلارا جو مارگ ٺاهين ٿا. تنهن ڪري اهو چوڻ صحيح نه ٿيندو ته ڪرم جي بدلي گيان کان اتـ آهي يا گيان جي بدلي ڀڳتيءَ کان اتم آهي يا هڪ ٻئي کان سهنجو يا اهنجو آهي.

ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي، اهي ٽيئي انگ آهن، انهيءَ انسان جا، جنهن ڄاتو به آهي ته پاتو به آهي ۽ جنهن کي جيون ڀلارا ۾ پورن سڦلتا پراپت ٿي آهي. اهڙو انسان گهڻي نالن سان پرسڌ آهي، جيئن ته سنت، فقير، درويش، مهاتما، ڪامل شخص، لاهوتي، ڀڳوانتي ڀڳت، براهم گياني، سنياسي، سڌ، مها پرش، اڪتا، گورمک، سوهاڳڻ، سنگور سائين، جيون مڪت، وغيره، وغيره. نالن ۾ ته اهڙي سوڀيا ڪانه آهي. سوڀيا آهي انسان جي اندر ۾ ڀاڳ ٿي. ڀاڳ جي نشاني آهي ته هردي جي سنگر ۾ ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جون ٽيئي ڌارائون، گڏجي هڪ ٿي پوئون وهن. اهو آهي امرت جو آبشار.

مثلاً، موٽر جي مسافري ڪرڻي آهي پر ڊرائيور ۽ پيٽرول بنا، موٽر جي مسافري ڪا شروع ٿي سگهندي؟ ساڳيءَ طرح، ڊرائيور يا پيٽرول رکڻ باوجود پنهنجي مرضي مسافري ڪرائي سگهندا؟ جڏهين ٽيئي گڏ ٿي، هڪ ٻئي سان سهڪار ڪندا تڏهين مسافري شروع ۽ سڦل ٿيندي. تهڙيءَ طرح، جيون ڀلارا لاءِ ساڌڪ کي ڪرم، گيان ۽ ڀڳتيءَ جهڙي ٽنهي انگن جي ضرورت ٿيندي ۽ جيستائين ٽنهي جو پاڻ ۾ ملي جهلي، پورن معياد ۾ ميلاپ نه ٿيو آهي، تيستائين روحاني وڪاس اڌورو ۽ اڌورو رهبل سمجهڻ گهرجي ۽ جيون ڀلارا جي پورن سڦلتا ناممڪن رهندي. ڇو ته ٽيئي آتما جا غير منفڪ انگ آهن.

اي ڀلا، سوچ ته گيان جي جهلڪ کانسواءِ، ڪو به ساڌڪ نهڪرمي ٿي سگهندو يا ڪرم نشڪام نموني ڪري سگهندو؟ جيستائين جيءُ پاڻ کي اگيان وچان، ڪرمن جو ڪرتا سمجهي ٿو، تيستائين ڪرم بنيان ڪرڻ جو مطلب، ارادن ۽ اڇا اوس قائم رهندي. ڪرمن جا گيان کانسواءِ نروس موڙ نه ٿيندي. ساڳيءَ طرح، گيان جي پرڪاش کانسواءِ، ڪرا-

(٢٥) چؤڪا[1] پسارا[2] ڪرمَ ڪسا - هرلي اِهڪرما
ساگر اي ڪنديءَ[3] چڙى - گور ڪيهي ڏرما.
راڳ مارو، محلا پهران، شبد (١٤)

(٢٦) گاليا ڪسا اِهه مهنٌ[4] هيءَ - من ماهِ سمانا
هر جيئه[5] ڪسا محل پساليا - سچ لاءِ ڏِيانا.
راڳ مارو، محلا لبجا، وار (٨)

(٢٧) لبِـوت پرمه نيم سچ سدهر - سدا رهيءَ نِهڪاما
پرشا آر مسايا برم چؤڪسا - چتوس[6] آلم راما[7].
راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٨) قل ڪسارڻ قوَلي نَمراءِ - قل لاڳا تَب قوَل بِلاءِ[8]
گاني ڪارڻ ڪرم اَپياس - گيان پَهيا[9] لهه ڪرمهه ناس.
راڳ پيرڀ، پگس ورداس، شبد (١)

(٢٩) الله روُپسي پيڪڪيءَ[10] - همُ محل اساوَنسگي
ڪام ڪَري[11] سب لباڪڪيءَ - هم سرڻ پڙنگي.
راڳ سارنگ، محلا پهران، شبد (١٣٦)

(٣٠) ڪهِ ڪهه ڪوڻ ڪويءَ سب ڪره - ان من مُئي پگيت نه هوءِ
گيسان مٿي[12] ڪمل برگاس - بِمه گهتِ لساميءَ لام ناراسُ.
راڳ ملار، محلا لبجا، اشٽپدي (٥)٣

(٣١) اگيان لاءِ سوالبا[13] - گور گيانيءَ لاءِ جگاوَنگو
نانڪ پاطيءَ آبطيءَ - جمُ پاويءَ لريءَ چلاوَنگو.
راڳ ڪانڙا، محلا چولان، شبد (٨)١

(٣٢) ههج نسڪر[14] ڏاوس راڪي[15] - چؤڪا مِن اَيمان
دِشٽ[16] بِڪاري[13] ڏرمس[17] پاڳي - آنسا برهم گيانُ.
راڳ برهاني، محلا پهلا، شبد (٧)

(٣٣) ڪبير جهان[18] گيان لهه[19] ڏرم هيءَ - جهان جؤٺ لهه پاپُ
جَهان لسوب لهه ڪسال[20] هسيءَ - جهان ڪِما لهه آپُ
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٥٥)

(٣٤) بِرهميءَ[21] ڪمعِ ڪمٽ[22] - الععُ نه پائيا
رامُ پسڪسعِ - بٽلي گسهر[23] آليا.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٩)

---

١. ڪتر ليو. ٢. ارجو، پار. ٣. ڪنڌي، ڪنارو. ۴. وڏياتي، تمنائي. ٥. برماما. ٦. ڏيان ڏري لو. ٧. سرو وياپڪ. ٨. ڪر ليو ٿا. ٩ ليو ٿ. ١٠. ڏسي. ١١. ڪامنائون ۽ ڪلپنائون. ١٢. سکيا، اپديش. ١٣. سمپاري چڏيو آهسي. ١۴. وڪار ١٥. قبطي ۽ ڪري. ١٦. نظر، لسيس. ١٧. ڪمسه. ١٨. جتي. ١٩. لتي. ٢٠. مؤسه. ٢١. برهما. ٢٢. واد ۽ پران پڙهي.
٢٣. گور وٽلي آڃي مليو.

(۱۵) گیانیئا نـــو سب سَچ[1] هـــيءِ - سچ ســوجهي هــونـــي
اوء پلائـي کسيءِ دي نـــہ پلدي - سچ جـــاڻ سونـي ۰

(۱٦) یگتِ یـاؤ اِهہ مارگـــہ پکڑا[2] - گور دُئاري[3] کـــو پـــاوني
کهيءِ نانڪ جِس کري کرپا - سو هر یگتي چِتُ لاوِيءِ ۰

(۱۷) جو کيچ کيتو سـونـي پَل مانـــيءِ - اَنسي یگتِ کماني
مِتر شتر[4] سب اِڪ سمانـــيءِ[5] - جـــوگـــہ[6] جُگت نِشاني ۰

(۱۸) ايها یگت سچي سنہ[1] لِدو لاگـــيءِ - اِن شيوا یگتِ نـــہ هوني
جيوَت مرِيءِ[7] تان شبدُ بِچارِيءِ - تـــان سَچ[1] پاويءِ کوني ۰

(۱۹) نانڪ گياني جگہ جيتا - جـــگہ جيتا سب کـــوء
نامي کارج سِدّ[9] هـــيءِ - سَهجي هـــوء سو هـــوء ۰

(۲۰) سهج مليئيءِ مليءِ پروانُ - نـــا تِس مرڻ نہ آوڻ جاڻُ
ٹاکر[1] مهہ داس داسَ مهِ سوء - جهہ ديکا تهہ اَوُرنہ کوء ۰

(۲۱) اَنسي یـگتِ گـــوند[1] کـــي - کيت[10] هستي[11] جيتا
جـــو جـــو کيدو آپدو - تِـــس آپـــيءِ[12] دان دیتا ۰

(۲۲) پرلي[13] بـــرت رهـــي نِهکام - اَجپا جاپ[14] جپيءِ مکہ نـــام
لين پؤن[15] مهہ اِڪو جاڻيءِ[1] - ســـب سچ سدجم ساچ پچاڻيءِ ۰

(۲۳) پرک مهِ نـــارِ نار مهہ پرکا[16] - بـــوجههُ برهم گياني
دُن[17] مهہ دهان دهان مهہ جانيا - گُورمکہ اَکت کهاني ۰

(۲۴) کرمي سهجُ نـــہ اوپجيءِ - وِڻ سهجيءِ سَهسا[18] نہ جاء
نهَ جاء سهسا کِتيءِ سدجم[19] - رهـــيءِ کرمُ[20] کماء ۰

راڳ آسا، محلا ليجا
اشٽپدي (۷) ۵

راڳ آسا، محلا ليجا
چِنت (۱) ۲

راڳ گوجري، محلا
پنجوان، شبد (٦)

راڳ گوجري، محلا
ليجا، اشٽپدي (۷)

راڳ اهاڱڙا، محلا
چـــوٿان، وار (۲)
سلوڪ محلا ليجا

راڳ دناسري، محلا
پهلا، اشٽپدي (۱) ۲

راڳ بـلاول، محلا
پنجوان، شبد (۳۷)

راڳ بلاول، محلا
پهلا، ٿتي (۱٦)

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، شبد (۹)

راڳ رامڪلي، محلا
ليجا، آنند صاحب
(۱۸)

---

۱. پرماتما. ۲. اَٽانگو. ۳. معرفت دروازي. ۴. دشمن. ۵. هڪ جهڙو. ٦. پرماتما سان ميلاپ.
۷. اَهنڪار ماري. ۸. سدساري ماليا. ۹. پورن، سڦل. ۱۰. کٿاي. ۱۱. هاٿي. ۱۲. اپڻي بدوتي.
۱۳. ورتت. ۱۴. اَندر پر ڌيان کري جاپ کري ٿو. ۱۵. اوڪ. ۱٦. پرش. ۱۷. سُر، آواز.
۱۸. سدسا، پرم. ۱۹. جتن، اپاءُ. ۲۰. ڪرپائون.

(٥) چس ألتر برهمه لكي سو مُكتا[1]-الدري وس سم سحر مُكتا
گرو حكي شد سدا هـر[2] ذ بالي - ابيا هكيب هُر باژليا[3].

واڳ مانجوي محلا بجال، اشتهدي (٧)٢٠

(٦) سوابكرمي هرشد پرچاري[4] - ألتر لمهٔ گيان هومي ماري
لسار بداوبه اژالد[5] بالي - لسري[6] كـو ميت سمازليا.

٣١(٢)

(٧) سوچي[7] آسـخ اشر[8] اپاليا - سوچي ألدد شبد وجساليا
سوچي وُڻ خيكار[9] سپاليا - ناكي گور بار برهم[2] سماليا.

واڳ كـرژي، محلا پدوان، اشتهدي(٧)٣

(٨) جسنمه[10] پساري - اپك پرشتما
نالـك گيان ألدن[11] - جهه نسيترا[12].

واڳ گرژي، محلا پدوان، باون اكري، بژژي (٢٢)

(٩) حالكي ودي - وشراس[13] برب آليا
لسة گيان - لبس مس بركناليا[14].

واڳ گرژي، محلا پدوان، سكمدي صاحب، اشتهدي (٢)١٧

(١٠) شرا كسريه - هـرو لپكابي[2]
بس ككهٔ هسوس - براهمه سوابي[2].

١٧(٢)

(١١) دهكـو پسانـي - گيان كـي آلـي آلسّدي[15]
سپجي ألالي نور[16] كي نالي - وهي لسـ مابا بالدي.

واڳ گرژي، كمر صاحب، شد (٤٣)

(١٢) للا بي اژابد[18] لل عولي - تان لل لدك[19] لكي جهٔ كولي
دژك[20] د تيري لك پچاري - تان لل لدك سپي لي تازي[21].

واڳ گرژي، كمير صاحب، باون اكري (٢٨)

(١٣) جودس جودعه[22] لوك منجهار - ووم وومه مه سهو مرا[23]
سب سعوك كا د رهد دان - كتني[24] كتيني برهم گيان.

واڳ گرژي، كمير صاحب، لتي (١٥)

(١٤) واحا مـسـ[22] كاوچ[25] بساز - هسرو ألسد سدا من جاء
ابيا هكيب اهو لب ليا - اس رلگ ناچهٔ رگو وكر باءٔ[27].

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٦)

---

١. مُكتا. ٢. وساليا. ٣. ولي تي ٤. لشكار كرم بوتي. ٥. عزالو. ٦. نمني. ٧. گيان، سپاويك. ٨. اراس، كالو. ٩. مدو شمد. ١٠. پتيروژن. ١١. سرمون. ١٢. اكس مر. ١٣. پتهبو، لسنو. ١٤. بوتهت لمدو. ١٥. واجـ ژژو. ١٦. كـالمي جاوژي. ١٧. كرم روژبي كل. ١٨. گيان وژبي لل. ١٩. هك تار جيو. ٢٠. دلب. ٢١. جميا مرڻا جي چكر تان آهو. ٢٢. جوڈي. ٢٣. ستقوتي كر ٢٤. بدي. ٢٥. ڈكو. ٢٦. لهبا. ٢٧. لبو.

(٨) ڪرم، گيان ۽ ڀڳتي.

(١) برهم[1] گياني سڳل ڪي رينا[2] - آپ رس برهم گياني چينا[3,4]
برهم گياني ڪي سڀ اوپرميا[4] - برهم گياني تي ڪڇ برا نه پئيا
برهم گياني سدا سمدرسي[5] - برهم گياني ڪي درشٽ[6] امرت برسي
برهم گياني بندن تي مڪتا - برهم گياني ڪي نرمل جگتا
برهم گياني ڪا پوجن گيان - نانڪ برهم گياني ڪا برهم ڌيان.
برهم گياني ڪي ايڪي رنگ - برهم گياني ڪي بسي پربي سنگ
برهم گياني ڪي نام آڌار - برهم گياني ڪي نام پروار[7]
برهم گياني سدا سد جاگت - برهم گياني اهنبڌ[8] تياگت
برهم گياني ڪي من پرمانند - برهم گياني ڪي گهر سدا آنند
برهم گياني سک سهج نواس - نانڪ برهم گياني ڪا نهي بناس[9].

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٨)]

(٢) پرڀوت[10] نانڪ گياني ڪئسا هوءِ - آپ پڇاڻي ٻوجهي سوءِ
گرو پرساد ڪري بيچار[3] - سو گياني درگهه پروان[11].

سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٣٠)

(٣) سچي ڀڳتي من لال ٿيئا - رتا[12] سهج سڀاءِ
گور شبدي من موهيا - ڪهڻا ڪڇو نه جاءِ.

سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٢٥)

(٤) پريم ڀڳت جسڪي من لاڳي - گڻ گاوي ان[14] دن[13] نت جاڳي
بانهن پڪڙ تس سوامي[15] ميلي - جسڪي مستڪ لکهيا[16].

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

---

١. جنهن کي پرماتما يا برهم جو گيان پراپت ٿيل هجي. ٢. خاڪ، مٽي. ٣. ماڻي ٿو، سمجهي ٿو. ٤. مهر، ڪرپا. ٥. هڪ نظر سان ڏسڻ. ٦. نظر. ٧. ڪٽنب. ٨. ڪمت، آهم ڀاءُ. ٩. خاتمو. ١٠. فرمائين ٿا. ١١. قبول، پاس. ١٢. رنگجي وڃي ٿو. ١٣. رات ڏينهن. ١٤. هردم، هميشه. ١٥. پرماتما. ١٦. ليک لکيل.

جي معنيٰ ڏيندين ۽ ڪما ڪندين ته اُها پاڻ به موٽي اچي من شُد ۽ شانت ڪندءِ. اِهو نه ڀلج ته من جي شانتيءَ ۾ ئي سچو سک سمايل آهي. شانتيءَ سا سک سوڀي ۾ اُهو ساٿ ڪونه ڏيندو.

تنهن ڪري اي ٻندا، من جا ٻوجها جيترا هلڪا ۽ ٿورا اوترا سٺا ۽ سهڻا. جيترا ٻــڌن گهٽ تيترا جنجال ۽ جاڪوڙون گهٽ. اِها واندڪائي، ويچارنا ۾ وڌون وجهندي، من ماٺ ۾ آڻيندي، تياڳ جي وات وٺي ويراڳ جي ٻد لي ٻهچائيندي، آدي اُلهامن ۽ اقرارن جي اچاري ڪرائيندي، نفس جي ناٻوديءَ جا نغارا وڄائيندي، اِلاهي مستيءَ ۽ بيخوديءَ جي وجد ۾ آڻيندي ۽ ملهه مهانگي مجذوب سان ملائيندي. اِها آئي مذهبي منطق جا مطالع ڪري آهي ۽ اعليٰ علميت جا عمل ۾ آڻي آهي. علميت اُها يا اِنسانيت سيکاري، اِنسانيت اُها جا روحانيت جي رنگ ۾ رنگي ۽ روحانيت اُها جا آخر اُلوهيت ۾ آڻي، جتي ترشنا ۽ طلب ختم ٿي چڪيون هجن ته طالب ۽ مطلوب ٻئي پاڻ ۾ ملي ويا آهن. اُتي سچ ڪنهن جو اکنڊ آنند آهي. اُتين من، من ئي نه رهيو آهي. جڏهين من، من ئي نه ٿو رهي، تڏهين سچو سک حاصل ٿئي ٿو. باقي اِجا آدم ۽ آسرا، پاڻيءَ ۾ ٿاڦوڙا هڻائيندا، ڪج ڪونه وڻائيندا ۽ سڀ ڪج کهائيندا.

اشرطيڪ رکڻو قلب جي ڪُل قابوءَ ۾ اچي. اهو ياد ڪرڻ ضروري آهي ته اها ڪل آهي
شانتيءَ ۾. سک معنيٰ شانتي. جي من سانت ۾ آهي ته سدا ئو سکي آهي پر جـي آشانـ
آهي ته سدا ئو سک کان سکڻو آهي، ڇو ته هر وقت، يا خوشيءَ ۽ خواهش جـي خدڪيءَ
آهي يـا غم ۽ غصي جي غوطن ۾ آهي، يا ٻوڊ جـي ٻلنديءَ ۾ آهي يا ته بيچينـيءَ
اي آراميءَ ۾ بيقرار آهي. ٻنهي حالتن هيٺ، من سک کان محروم آهي ڇو ته ٻئي حالتون
عارضي ۽ اُست آهن. تنهن ڪري، هڪ جي پوئتان پوڻ ۽ ٻئي کان ٻري ڀڄڻ، آهي ر
۾ رانـد ڪرڻ. پوئتان پوڻو آهي ته من جي شانتيءَ جي ۽ ٻري ڀڄڻو آهي من جي آشانتي
کـان، ته سچو سک پاڻ پوي، جو دائمي آهي، جو هميشدگيءَ ۾ هوندو ۽ جو مُور ته ماڳن تار
موندو. سو ڪيئن آشانتي آلوپ ٿئي ۽ ڪيئن شانتي اُستاپن ٿئي، تنهن لاءِ ڪافي ڏس
ڏنل آهن ۽ ڪيترا اشارا اُنهيءَ بابت اڳئي اچي چڪا آهن، پر اي ٻندا، تنهنجي اندروني
ترقيءَ جي ٺهرڪ لاءِ، ڪي خاص چار نسخا، جي الله لوڪن جا اڳئي آزمايل آهن، سـي
وري دهرائجن ٿا ته اهي هنئين سان هنڊائي، عمل ۾ آڻين ته بيڙا ٿي پار پون:

(١) **سجاڳي:** روحاني طور، اي ٻندا، تون اصليت کان اُٺاڻ آهـين، تنـهن ڪري جاڳندي به ننڊ ۾ آلوپ ۾ آهين، اکين هوندي انڌو آهين ۽ ڪنن هوندي ٻـوڙو آهين. جڏهين ڏينهن جو، سچا سالڪ سنساري وهنوارن ۾ ورڪت ٿي سمهيل سمان رهن ٿا، تڏهين تون واسنائن جي ورونهه ۾ جاڳي رهيو آهين. جڏهين هو رات جو رب ريجهائڻ ۾ رٿل رهي جاڳن ٿا، تڏهين تون اگهور ننڊ ۾ غلطان رهين ٿو. جتي جاڳڻ گهرجي، اُتي تون سجاڳ آهين! اها اگيان جي ننڊ نهوڙ نه ته چور ڪاٽ هڻي، لالن لٽي ويندء. سک ۽ سنيهه وارا ڪيئن سنجهي ٿي سمهي پوندا؟ سجاڳيءَ، سرجوشيءَ ۽ سرويچيءَ کانسواءِ سچاٽپ ڪيئن ٿيندي؟ بيشناسيءَ، بيپرواهيءَ ۽ لاغرضائيءَ سان من ڪيئن موزون رهندو؟ سو سجاڳ رهه ته ويچار شڪتي به جاڳي ۽ جاڳي، ويچارنا جو تفصيلوار وچور وٺي ۽ ويچار ڌارا جي وڪڙن جي معلوميت ڪري. اُنين جاڻ پوندي ته ترشنا ڪٿان ٿي منهن ڪڍي، ڪٿان ڪُنجيس ۽ ڪيئن ڪنجيس. جي غفلت ڪري ڪروڪار ورسجي ويو ته پوءِ اُن جون پخيون پاڙون پٽڻ، ڏايو ڏکيو ٿي پوندو. سجاڳ هوندي ته ترت ئي تز تير ماربندين.

(٢) **لـڳاءَ جا ليڪا لاهڻ:** جـهڙو تنهنجي واٽ جو ڇڪو تهڙو تون طعام ٿو طلبين ۽ جـهڙي تنهنجي من جي مراد تهڙي ماحول مان واسنا ٿو وٺين. اُنين لڳڻ لڳي ٿي ۽ اُني لڳاءَ اُٺکجي، اُرجي ٿو. پوءِ جـهڙا جـهڙا لڳاءَ تهڙا تهڙا لڇڻ ۽ جـهڙا لڇڻ تهڙي هڻ ٻٽ، جنهن ۾ جنم ٿي کوهجي، کسجي ٿو وڃي. ڪڏهين سوچيو اٿئي ته جي سنسڪار توکي دلشاد ڪن ٿا سي ڪيترو نه خسيص ۽ معمولي آهن، جن بنا سُري به ويندي. پا جي سنسڪار

ڌيان ڪري، اي بندا، من جي ويچار ڌارا جي واڳ ولي، ورڪنيءَ واري طرف وراءِ. آسمان جو تصور ڪر ته سچي سک جيسين سرحد سامهون نظر اچي ۽ ڏک جو ڏيساءُ ٿي سگهي ساگر ۾ سفر ڪندي. اِن اَٿي سفر ثابت ٿيندو ۽ اِي آنند جي تلاش تسليم ٿيندي.

اهو آهي من جو ڌاڻي، آتما ۽ سچو سياءُ. هي حق آتما ۾ آتما جو پرتو آهي ته من ۾ حق آتما جو جوهر آهي. آتما ۽ سچي سياءُ ۾ سمائجڻ سان، من ۽ آتما ٻئي هڪ ٿي وڃن ٿا، اُهي ڏُئيءَ جي اڪيلو ۽ اڪت آنند ۾ موجون ماڻين ٿا. اُنهيءَ آنند آئي، من جون اُهي سڀ طلبون ۽ تمنائون، ناتا ۽ تڪرار فرار ٿي وڃن ٿيون. ٻيءَ من جو ٻڌڪي، اُڪي ۽ آزاري؟ ٻيءَ من جو نه اڪيلائي ۽ استر رهي، خالي سکن ۽ ڏکن کي دفع ڪري، سچي سک سان سدا سنتيل رهي؟ ڪرمن جي لکي لهڻي موجب، جڏهن جيون لاهون چاڙهون پئون اچن وڃن ٿا سوارڪ ڪشٽ ۽ ڪليش پيا چڙهن لهن، ته من، پريشانيءَ جو پيمانو پار ڪري چڪو آهي، ڇو ته من هاڻي پنهنجي آتما ۽ سچي سياءُ ۾ سمايل آهي. اهو ساڳيو سياءُ آتما جو ٿي آهي. اُنهيءَ سياءُ جا ٻه پاسا آهن: هڪ اُمرتا ۽ ٻيو آنند. جڏهن ڪو جيءُ مرندو آهي ته هميشه پڇيو ويندو آهي ته ڪيئن مئو ۽ ڇو مئو، پر جيئري جيءَ لاءِ اِئين ڪونه پڇيو ويندو آهي ته مري ڇو نه ٿو؟ ڇو ته آتما جي خاصيت آهي امرتا ته موت تعجب ٿو ڏياري. ساڳيءَ طرح، ڪو جيءُ ڪڏهن به سبب ڪري دکي هوندو آهي ته هميشه پڇيو ويندو آهي ته ڪيئن دکي آهي ۽ ڇو دکي آهي، پر سکي انسان لاءِ اِئين ڪونه پڇيو آهي ته هو ڏُکي ڇو نه ٿو ٿئي؟ ڇو ته آتما جي به ڏاتي خاصيت آهي سک. جڏهين من آتما جي ڏاتي سياءُ ۾ سمائجي، اُمرتا ۽ آنند جي اَستتيءَ ۾ اچي ٿو، تڏهن دک جو ڏيرو ڍهي ٿو، سک سدا سلامت رهي ٿو، ٻاڻ پڄائجي، آتما جو اَليو ٿئي ٿو، سنساري سک دک ٿا سمجهن، ڏيهه ٿا ٽن ڳڻن جا کيل تماشا، سڀ سري سان لاڳاپو رکندڙ سمجهن ٿا ڇو ته من سري سان ناتا ٽوڙي، آتما سان جُڙجي ويو آهي. هاڻي من، من ٿي نه رهيو آهي.

من، من ٿي نه رهي! اِها اِستتي اَکڻ آسان آهي پر اَنڊي اوکي آهي. اُنهيءَ اَنڊ لاءِ ڪٺن ڪشٽ ڪشالا ڪيڻا پوندا، هردم هوشيار رهڻو پوندو، سون سادن ڪرڻا پوندا، آپو مِٽائڻو پوندو، نفس تسمت ڪرڻو پوندو، جيلاين ۽ جلمائي اِختيار ڪرڻي پوندي، چت شڪتي چُست ڪرڻي پوندي ۽ من مٿان ۾ آنڪر پوندو. اي بندا، ياد رک ته من جون ڀاوناؤن مُستقل نه آهن پر بدلائي، بدلائي سگهجن ٿيون ۽ پاڪيزه ڪري سگهجن ٿيون، اِئين ڪرڻ ۾ جڳائي. جو من اڄ ڪامي آهي سو سڀاڻي نشڪامي ٿي سگهي ٿو، جو ڪروڌ ۾ آهي سو ڪروڌتاءِ ۾ ٿي سگهي ٿو، جو لوڀي آهي سو لاطمع ٿي سگهي ٿو، جو موهي آهي سو نرموهي ۽ ٿي سگهي ٿو، جو هنگلو آهي سو حليم ٿي سگهي ٿو، جو ڪٺور آهي سو ڪومل ٿي سگهي ٿو ۽ جو آزار ۾ آهي سو آرام ۾ به آڻي سگهجي ٿو،

ساري پرڪرتي ۽ سنسار جا سمورا سک ۽ دک، اُنهيءَ آتمڪ آنند متعلق ڀاڃا ۽ ٽڪرا آهن، جن کي پنهنجو الڳ وجود ڪونہ آهي. جنهن اِهو آنند پاتو، سو ساري سنسار جو سرڪردو آهي. اِهو آنند هر وقت، هر هنڌ ۽ هر ڪاتر سکدائڪ آهي. اِهو آنند دک جي ڀيٽ ۾ سک نہ آهي، پر دک سک جي ڀيد کان خالي آهي. اِهو آنند دک رهت آهي ۽ رڳو سک ئي سک آهي. اِهو آنند جيو آتما ۽ پرم آتما جي ميلاپ جو رس آهي. ٻاهريون نہ پر اَندريون سک ساگر آهي. چکڻ، چٽڻ ۽ چوسڻ ممڪن آهي پر لفظي بيان ڪرڻ ناممڪن آهي.

اي پيارا، اِهو آنند تُنهنجي جيون ياترا جي آخرين پوڙي آهي. اِنهيءَ لئي اُڪر رکُ. اِنهيءَ کي پائڻ لاءِ يتن ڪر. سڀ سک اِنهيءَ ۾ سمايل آهن. اِنهيءَ پائي پي ڪابہ درڪار نہ رهندي، ڪابہ مصيبت من نہ منجهائيندي، ڪابہ چنتا سنڌ نہ سُڪائيندي ۽ ڪابہ آس دل نہ دکائيندي. اِنهيءَ آنند جي پراپتيءَ لاءِ، گورو اوجن داوَ جن هيٺيون منتر ڏسيو آهي:

جِس سرب سکا ڦــل لوڙيئهِ – سو سچ ڪماوهہ
نيڙي ديکھُ پار برهم – اِڪ نام ڌياوهہ
هـوءِ سگل ڪي رينڪا – هر سنگ سماوهُ
دوُک نہ ديئي ڪسيءِ جيئہُ – پت سُہُ گهر جاوهُ.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، وار (١٧)

مطلب تہ جي توُن سچا سک ۽ مِٺا ڦل چاهين ٿو تہ توُن سچ جي راه لي هل ۽ سچي ڪِرت ڪماءِ. ايشوَر کي حاضران حضوُر ڄاڻي، اُنهيءَ جي نام جو جاپ ڪر، سمرن ڪر، ڌيان ڌار. ڪنهن جو مَنو نہ گهر ۽ ڪنهن کي دک نہ پهچاءِ. سڀ جي چرنن جي خاڪ ٿي غربت ۾ گذار تہ پرماتما جي سنگ ۾ سمايل رهين ۽ سندس دربار ۾ ڀانهن لوڏي شان شوڪت سان داخل ٿين. سنسار سپنو آهي نہ سچ ئي آهي. جي من ورڪمت آهي تہ سنساري سمپدا ۽ وهنوار سچا آهن، جن سان تعلق سچائيءَ ۽ صفائيءَ وارو رهندو. جي من الڪيل آهي تہ سنساري سمپدا ۽ وهنوار، اُلٽو روُپ اختيار ڪندا، اُنگل آوا، آنکہ مچولي ڪندا، جاڳندي جلائيندا ۽ خوابن ۾ ستائيندا. دک متبو ڪونہ تہ شانتي ڏسبي ڪونہ. جڏهين گهري اندر ڪٽي وڃي ٿي ۽ جتي من داخل ٿي ڪونہ ٿو سگهي، اُتي سنسار بہ ڪونہ ٿو ستائي. اُنهيءَ گهڙيءَ ۾ ئي سک سمايل آهي. نہ چئبو تہ اسان جا دک، ڦرڻا، ٻوپ ڏاءُ، آسوُن ۽ اَنديشا سڀ من گهڙت، خيالي خواب آهن.

جيستائين من آزاد، اَستر ۽ اڪاگر نہ آهي پر سنساري قيدخاني جو قيدي آهي، تيستائين اِندرين جي سنسڪارن ۽ وشيہ واسنائن جي ميلاپ مان، ننڍ ترشنا جي اُپٽي ٿيندي ۽ ترشنا جو روڳ، رڳو دکن جو درشن ڪرائيندو. ترشنا جي ڪارخاني ۾ ننڍ دک اُپجندا آهن.

ٻرل ٿي، اُنهيءَ ئي پرالبد جي ٻتر ۽ والد ۾ مدد ٻڌائيندا. سچائيءَ، ايمانداريءَ، اُور چالاڪيءَ انساني ۽ ديانتداريءَ سان، ٿورن پاپي پيهڻي ۽ ڪشٽ جي جهڙن سکي ڪري. صرفُ وي سهڻن ۽ سهڻ ليتن پر ڪا ٿراپي ڪاڻ آهي. ٿراپي آهي اُنهن منجهه من اُلڪائڻ ۾. من اُلڪيو ته ترشنا تنگ ڪندي، جي ترشنا تنگ ڪيو ته، لالچ لامارا ڏيندي، لالچ لامارا ڏنا ته سڀ وڪار واري ٿي وچڙندا، جي وڪار وچڙيا ته نڪي پنڌي جو پند ته رهندو ۽ نه ايڪيءَ پنڌيءَ جي شناخت ٿي ته دک دائما قائم رهندو. پوءِ سک ايندو ڪٿان؟

الهيءَ ڪري، اي پندا، سنساري سکن پٺيان من نه اُلڪاءِ ۽ پنڪاءِ، راڳ ۽ ديش جو واڳ نه رچاءِ، پاڻ سو سمت ڪري پوءِ، جهڙن ڏارا جي وهڪ سان هٿ چراند نه ڪر، سنسار جي بيشاليءَ ڪان نه پلج ۽ شڪر، سنتوش ۽ شانتيءَ ۾ رهه. جيستائين پرڪرتي آهي تيستائين سک دک جو چڪر چالو رهندو، اُن چاهين نه چاهين. تنهن ڪري انهي کي سيڪار ڪر، جيئن ساگر ندين جو پاڻي ۽ گٽر جو گند گڏ هضم ڪندو آهي. اُنهي ته روزي گئي ته ٻلا. نه پرورتي پڌائي ۽ نه ورتي نورتي لهوڙي. انهي پاسي سرب اڃاءِ سک ۽ دک، لسٽون ۽ لئاون، پيڙاون ۽ پروڳتاون ٻيون آڇن پر من نه للڪي نه ڏڏي. اِها آهي سم پاونا ۽ سم دوشٽيءَ جي ڪسوٽي، اِها آهي من جي ايڪاگرتا جي نشاني ۽ اِها آهي الهامي احساس گوروُ نانڪ ديو جن فرمائن ٿا:

سک ڪڌُ مانگي سيڪو - دک نه مانگي ڪوءِ
سکي ڪڌُ دک اُگلا - منمکُ ٻُوجهه نه هوءِ
سک دک سَم ڪر جاڻيئَهِ - شبدِ ڀيدِ سک هوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي ٧(٥)

اي پندا، هي من جي ورتي اٿي اڃي ته آتمڪ آنند جو انڀؤ نه ٿئيءِ. اهو آهي اَٽل سک، پرم سک، اَمر سک ۽ مها سک. سنساري سکن پٺيان ماڻهو جي مراد رهي ٿي ۽ ماڻهو جي مراد پٺيان مٿس جو خطرو رهي ٿو. اِها ٻُوجهه پئي ته ڪهڙن کي اسين سک سمجهون ٿا اهو عارضي ۽ بيٺا آهي باقي دک جو ڪارڻ آهي، ته سمجهڻ ڪري ته هاڻي اَوديا جي ٻرون پئي آهي ۽ گيان جي جهلڪ پرڪاش ڪري رهي آهي. مڪتيءَ جي منزل اُتان شروع ٿئي ٿي. آتمڪ آنند آهي اکنڊ پندارو جتي وند ۽ ڪمت جو لکو ٿي ڪراهي. وڳر جوڙ ۽ صرب، هميشه پرپڙر. پيو ڏهي ۽ ڏيندي دل نه سُسي پئي، ڪڏي. ڏٺي ۽ ڏاڙر ته ڏجي ۽ ڏاڙار پاران، ڏاڙهن ۽ ڏکين کي. ڏيندڙ، وراهيندڙ ۽ ولندڙ جا واڳا ٿي نه رهن. درد وند ۽ درد مند پئي هڪ ٿي وڃن. شيخ فريد صاحب فرمائين ٿا:

آپُ سنوارهِ مئي مِلهه - مئي مليا سک هوءِ
فريدا جي اُن ميرا هوءِ رههُ - سڀ جڳ تيرا هوءِ.

سلوڪ، شيخ فريد (٩٥)

سک ايندو ڪٿان؟ هڪ سک ماڻي ته ٻيو ڪهي هڪ طلب پوري ٿئي ته ٻي تڳ ٿي ڪري. هڪ وڌيڪ سکي ٿو ٿئي ته ٻيو جاءِ وڌيڪ ڏکي ٿو ٿئي. هڪ ياوُنا مان ٻي ياوُنا، هڪ وڪار مان ٻيو وڪار، اِئين وڃي من جي پٽڪ ۾ اَشانتي وڌندي. سک جي کوڄ وڃي ڏک ۾ بدلبي. تڏهن ڪري، اي بندا، ڪجھ سوچ، ڪجھ ساڃاھ. سنساري سکن ۽ سوارٿ پوڄا بلاس، نه ڪنهن کي سچو سک ڏنو آهي ۽ نه ڪنهن کي ڏيندا؟ ڇو؟ ڇو ته اهي وشيه واسنائون آهن ۽ ٻاهريون ۽ ڌاريون آهن. مول جي ڪاٺ جيان ڪاغذي ٻوٽا آهن ۽ ڀاڃا آهن. منجهن ڪجھ ڪونهي، نه ڏک ۽ نه سک. ڪنهن جو من اُنهن کي سک جي صورت ٿو ڏئي ته ڪنهن جو من ڏک جي. وري اهوئي من، اُنهن کي ڪنهن وقت سک جي صورت ٿو ڏئي ته ڪنهن وقت ڏک جي. من چنچل ته سندس درشٽي ۾ چنچل. گهڙيءَ ۾ تولو ته گهڙيءَ ۾ ماسو. سچو سک اَئين اندر ۾. اندر ۾ ڳولهيس ته لهئي. ڏک جو ڪارڻ متاءِ ته ڏک ۾ مٽجي وڃي نہ ته نه ڏک، مرڻ تائين جند ڪونه ڇڏيندو بلڪ جنم جنم ۾ پيڇو ڪندو ايندو. اهو ڏک ناسور جي ڦوڙهي مثل آهي، جو ڪڏهن اُڇلائڻو پوندو.

اي بندا، هاڻي پنهنجن خليل ۽ من گهڙت سکن ۽ ڏکن کي ڇڏي، اچ ته اُنهن سکن ۽ ڏکن جو ويچار ڪريون جي اکين اڳيان ظاهر ظهور آهن ۽ جنهن بابت (٧)٥ باب ۾، ڪرمن جي ليکي سان، ڪافي سمجهاڻي اچي چڪي آهي. سک ۽ ڏک ساري سنسار ۾ سمايل آهن. سک ۽ ڏک ۾ پرماتما جي پرڪرتيءَ جو هڪڙو ڏوند آهي. ڏوند، پرڪرتيءَ جا چٽڪ بنياد آهن، جهڙوڪ رات ڏينهن، اُوندهه روشني، بدي نيڪي، گهٽائي واڌائي، هيٺاهين مٿاهين، اجڙ آبادي، ڀوڳ سوڪ، وغيره وغيره. سک ڏک ۾ اِئين سمايل هڪ ٻئي جا ۾ پاسا آهن. ڏس ته ڪن جي نصيب ۾ پياس نه اُجهي ته ڪن اڳيان جام خالي نه ٿئي، ڪي اپريءَ ۾ نه ڪي پساڪر ۾، ڪي سکيا تہ ڪي اُگها، ڪي سچا تہ ڪي ڪوڙا، ڪي اُچ ته ڪي نيچ، ڪي سچا سُڪتا ته ڪي ميا متارا.

اي بندا، اهي قدرتي ۽ ڪرمن جا ڪارناما آهن. اُنهن جو فڪر نه ڪر ڇو ته اهي آهي پرالبڌ، ڪرمن جي قانون جي فتوا، جا اٽل آهي. مري به متائي نه سگهندين. ڀوڳنا بنا اها مٽبي ڪانه ۽ ڳڻتيءَ سان ڳرندي ڪانه. گورو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

سک ڏک پُرب جنم ڪي ڪيئي - سو جاڻئي جو داتئي ديئي   راڳ مارو، محلا پهلا،
ڪس ڪئُه دوش ديهه تون پراڻي-سهُ اپڻا ڪيئا ڪرارا هي.   سولهو (١٤)١٠

جا ڀوڳنا ڀوڳڻي آهي، سا رُئي ڌوئي ڇو ٿو ڀوڳين؟ سَت ڪري ڀوڳيندين ته ڏک جو تاثير ڪين معلوم ٿيندو. صبر جي شڪتي نبل نه ٿيندي، بلڪ اِجا شڪتي ۽ آتماءِ

هاڻي ڏسڻو آهي ته سچو سک ڇا ٿو آهي ۽ ڪٿان پيدا ٿيندو؟ ڇا سک دنيوي وستن ۾ آهي؟ جي ها، ته ڇا انسان پنهنجي اِڇا موجب، وڌندڙ وستن وارن يا اُٿلندڙ وستن کان وانجهي، پاڻ کي سدا سکي رکي سگهي ٿو؟ ڇا اسانجو شخصي تجربو اِن سان ثابت ڪري ٿو؟ انهن سوالن جي صحيح جواب ۾ ئي اسانجي مسئلي جو جواب جمع ٿيل آهي.

اي پيدا، من کي غور سان جاچ ته جڏهين ڪا من پسند وستو ملي ٿي ته ان راحت بخش حالت بڻجي ٿي ته من اندر خوشي محسوس ڪري ٿو پر ڪجهه ۾ نيون خواهشون پيدا ٿين ٿيون. هڪ ڀؤ ته مٿان ملندڙ وستو وڃائڻ جو ۽ ٻيو ته اڃان انيڪ ۾ انڪ ايندو رهي ته شال اوس ئي ملي. ساڳيءَ طرح، ڪا نا پسند وستو يا رُڪاوٽ دور ٿئي ٿي ته من حال ته لاشڪ شانت ٿئي ٿو پر ڪجهه ٿوري وقت لاءِ. يڪدم چاهنا پيدا ٿئي ٿي ته اها وستو يا رُڪاوٽ اچي نه وڌيڪ ڏکوئيندڙ ٿئي. دور ٿئي يا نه، ڪا اهڙي لاڳاپو رکندڙ وستو ۽ رُڪاوٽ دور ٿئي يا اصل دفع ٿئي!. من پسنديءَ ۾ ئي مصيبت موجود آهي.

اها آهي ترشنا، جا نوان نوان سنڪلپ ئي اٿاري ٿي. ترشنا ترپت ٿيڻ جي ڪانه آهي. ترشنا جي ترپتيءَ مان ئي اڇا ٿي پيدا ٿئي ٿي ۽ ئي اڇا جي اڻپورائي، ٿئي دک لئي پوئتي. هر انسان جي هر وقت هر اڇا پوري ٿيڻ ناممڪن آهي ۽ جي اها اڻپورائيءَ سان نهٺائي، دک ٿي رساني ته پوءِ ڪن جو دک دور ڪيئن ٿيندا؟ ڪن جا سڀ جتن، سک جي پراپتيءَ لاءِ، ونرت ويا ۽ مطلب سڌ نه ڪري سگهيا. گهڻئي ڀيرا، دک وڌندا ويا. ڇو؟ ڇو جو سک ۽ دک جو اڻپورائي اصل جو ۽ ان کي وٺڻ يا وڃائڻ خاطر اُپاءُ غلط هئا.

سچو سک ڇا آهي؟ سکدائڪ وستو اها آهي جا ڪنهن کي نه ملي، ۽ ڪهڙي به ملي ۽ ڪڏهين نه ملي ته من هردم ۽ هميشه لاءِ ترپت رهي. جي اهڙي وستو هٿ اچي ته سمجهو ته سچو سک پاتو ويو. اها وستو لاڳاپو رکي ٿي نه ڪنهن خاص انداز سان، نه ڪنهن خاص وقت سان، نه ڪنهن خاص آستان سان ۽ نه ڪنهن خاص منش سان. اها وستو هر وقت، هرهنڌ ۽ هر لاءِ سکدائڪ هئڻ گهرجي. جي ائين نه آهي ته نه سک پراپت ٿيندو ۽ نه وري دک دور ٿيندو. گويا سک ۽ دک جي سرڊوڊي سلامت رهجي ويندي.

اهي سنساري سک ڪهڙي ڪم جا، جي ترشنائون ۽ طلبون وڌائي، نوان دک پيدا ڪن؟ اهي سرير جا ڀوڳ ڪهڙي ڪم جا، جي رت سڪائي، نوان روڳ پيدا ڪن؟ اهي وستو ڪيئن سکدائڪ چئبيون جي ڪن کي سکي ڪن ۽ ڪن کي دکي ڪن يا ڪنهن وقت وڻن ته ڪنهن وقت نه وڻن. وگيان ذريعي روز روز نيون نئون وستو پيدا ٿيون جن مان سرير کي زياده ۾ زياده سهنج ۽ سهوليت ملي، پر ڇا منش دائم ڏينهن سکي يا دکي ٿيندي لئي وڃي؟ اهي سڀ سهنج ۽ سهوليتون اطر قربي آهن.

سُک ڪيئن ۽ ڪٿان پراپت ٿيندو؟

ٻالڪن کي ياد هوندو ته هن پستڪ جو آرنڀ ئي ”دک“ سان، پهرئين باب ۾ ڪيو ويو آهي. دک جا ڪئين ڪارڻ آهن جن جي وستار ٻئي کان ڇهن بابن ۾، ڪافي اڳتي اچي چڪي آهي. هاڻي ”سک“ بابت سمجهاڻي ڏجي ٿي. سک ۽ دک، منش جي جيون ۾ وڏي اهميت رکن ٿا ۽ جيستائين هُن کي هن مسئلي جي پوري پروڙ نه پئجي سگهي آهي تيستائين هُن جي جيون ياترا سڦل نه ٿيندي. تنهن ڪري، هيءَ سوال منش لاءِ بلڪل مکيه ۽ مهتوپُورن آهي. اهو سوال آهي دک ۽ سک جي سچي سڃاڻپ ۽ مفيد علاج جو.

ساڌارڻ طور، جا وستو اسان جي من کي وڻي ٿي سا جيڪر ملي، ته سمجهون ٿا ته سک ملندو ۽ جا وستو اسان جي من کي نه ٿي وڻي سا جيڪر دور يا دفع ٿي وڃي ته به سمجهون ٿا ته سک ملندو. ساڳيءَ طرح، جا وستو اسان جي من کي وڻي ٿي سا جيڪر نه ملي، ته سمجهون ٿا ته دک رسندو ۽ جا وستو اسان جي من کي نه ٿي وڻي، سا جيڪر نه هٽجي، ته به سمجهون ٿا ته دک رسندو. ٻيا دک ٿين ٿا خيال کان، انديشي وچان سا ڀپ ڏئاوان، ته شايد هيئن نه ٿئي يا هوئن نه ٿئي، ته متان هي نه ٿي پئي يا هو نه ٿي پئي. ڀپ ئي دک جي جڙ آهي جو مصيبت کي تصوري صورت ۾ آڻي ٿو.

مطلب ته سک يا دک جو احساس، من جي ويچار ڌارا سان آهي، گويا ٻئي سک ۽ دک من گهڙت آهن. پوءِ ڪنهن کي ڪنهن وستوءَ مان سک جو انڀو ملي ته ڪنهن کي اهيءَ وستوءَ مان. ائين به ٿي سگهي ٿو ته ساڳي وستو، هڪ لاءِ سکدائڪ ته ٻئي لاءِ دکدائڪ يا ساڳي وستو ساڳئي انسان لاءِ، هڪ وقت سکدائڪ آهي ته ٻئي وقت دکدائڪ. جهڙوڪ پيٽ ڀري کان پوءِ ذائقيدار يا طاقتور طعام به لذت وڃائي ڇڏيندو آهي. انهيءَ ڪانسواءِ ٻيا به سک ۽ دک آهن جي ظاهر آهن ۽ اکين اڳيان پرتيت آهن، جهڙوڪ هڪ طرف، شاهوڪاريءَ جا عيش، آرام، سک ۽ سهوليتون ته ٻئي طرف، غريبي ۽ بيڪسيءَ جا ڏک، ڏجها ۽ ڏاڪڙا، يا سرٻرڪ پيڙائون، بيماريون، روڳون ۽ ڪشٽن جا دک ۽ عذاب. اهڙن سکن دکن جو به من تي پرڀاءُ پئي ٿو ۽ من کي موڳو، منجهيل ۽ مايوس رکي ٿو.

سک ۽ دک جو ڪارڻ ڪهڙو به هجي، پر هرڪو چاهي ٿو ته مون کي سک پراپت ٿئي ۽ دک ٽورت ٽئي ۽ سک کي ميسر ڪرڻ لاءِ يا دک کي دور ڪرڻ لاءِ، مان پنهنجي سموري سمرٿي ۽ شڪتي لڳائڻ لاءِ تيار آهيان ڇو ته سک حاصل ڪرڻ آتما جو آواز آهي ۽ من جو ذاتي سڀاءُ آهي. پر حقيقتن، دک مان ئي سک جي قدرشناسي ٿئي ٿي ۽ سچي سک جي سڃاڻپ ملي سگهي ٿي. سو جيون ۾ دک به بلڪل ضروري ۽ نصيحت آميز آهي.

(٢٨) سي سُکيئي سدا سوهڻي[١] - جن وچهُ آپُ گـواء
لِن سوڳ[٢] وِجوڳُ[٣] کدي نهي - حر هرکي[۴] اَنڪ[٥] سماء.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢٩) دوکا ني سک اوپڄهِ[٦] - سوکي هروهِ دوکـ
جب مکر اوُن[۴] سالاهتهِ - لب مُکر کتسي اوکر.

راڳ پربڀاتي، محلا پهلا، شبد (٢)

(٣٠) آپُ سنوارهِ[٧] مـيَّ[۴] مِلهه - مـيَّ[۴] مِليا سک هـوء
فريدا جي اوُن ميرا[۴] هوء رهه - سب حَگ تيرا هوء.

سلوڪ، شيخ فريد (٩٥)

(٣١) جتن[٨] بهت سکُ[٩] کي کيئي - دُکه[١٠] کو کيئو نه کوء
کهُ نانڪ سُن ري منا - هَـرِ[۴] ڀاوي سو هـوء.

سلوڪ، محلا ناوان (٣٩)

---

١. سندر. ٢. دک. ٣. وڇوڙو، جدائي. ۴. پرماتما. ٥. ڏيان پر. ٦. پيدا ٿئي ٿو. ٧. سڌاران، ٺانس. ٨. اپاءِ، ڪوششون. ٩. دانوي سک ؛ سهنج. ١٠. جمڻ مرڻ هي دک حو علاج.

(١٨) جن[1] کي چرن وسهه ميري هيڙري[2] - سنگ پنيتا ڏيهي
جن[1] کي ڌوڙ ڏيهه ڪرپانڌ[3] - نانڪ کئي سک ايهي.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٣٥)

(١٩) ڏوک نڌي[4] جڌ[5] وسري - سک پرڀ[3] چت آئي
سنتن کئي آنند ايهه - نت هر[3] گڻ گائي.

راڳ ملاول، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

(٢٠) آپ[6] پڇاڻهه تان سچ[2] جاڻهه - ساچي سوجهي[7] هوئي
سچا شبد سچي هئي سويا[8] - ساچي هي سک هوئي.

راڳ سوهي، محلا تيجا، ڇنت (٤)٣

(٢١) پوهه چرڻا ڪل[9] اڌار آوهه - انسي شيو ڪماوهه
آپس تي اوپر[10] سڀ جاڻهه - تئ ڏرگهه سک پاوهه.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٢٢) سک ڏک پرڀ[11] جنم کي ڪيٽي - سو جاڻي جن داليئ ڏيٽي
ڪس ڪئ ڏوس[12] ڏيهه تون پراڻي - سهه اپڻا ڪيتا ڪراڙا[13] هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٤)١٠

(٢٣) سک ناهي بهتي[14] ڌن کائي - سک ناهي پيکي[15] نرت[16] نائي
سک ناهي بهه[14] ڏيس ڪمائي - سرب سکا هر هر گڻ گائي.

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٢٤) جنم جنم ڪا سنسا چوکا[17] - رتن نام جب پائيا
ترشنا سگل بناسي[17] من تي - نج سک ماهي سمائيا.

راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢٥) نئدهه[18] سنگ سنتن کي شيوا - چرن جهاري[19] ڪيسائيو[20]
آٺ پهر درسن[5] سنتن ڪا - سک نانڪ اهي پائيو.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٦)

(٢٦) هر ڪا نام ندان[21] هئي - شيو ڪيٽئ سک پائيئي
نام نرنجن[23] اڇران - پت سئ[22] گهر جائي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٤)

(٢٧) آسا وچ اٿ ڏک گهڻا - منمک چت لائيا
گورمک ڀئي نراس[23] - پرم سک پائيا.

(٣١)

---

١. سنت مهاتمائون. ٢. هردو. ٣. پرماتما. ٤. نڌهين. ٥. جڏهين. ٦. سڃاڻ. ٧. سمجهه، سڃاڻپ. ٨. موهه، وڏائي. ٩. هيٺان. ١٠. مٿان. ١١. اڳين. ١٢. ڏوهه، ڏورابو. ١٣. سخت. ١٤. گهڻو، بيحد. ١٥. ڏسڻ. ١٦. ناچ، گانا، ناٽڪ. ١٧. ختم ٿيو. ١٨. اکيون، نيڻ. ١٩. ڇنڊڻ. ٢٠. وار. ٢١. خزانو. ٢٢. عزت آبرو. ٢٣. آسا کان رهت.

(۸) واڑ سگل ابا من کرئ - اژهو کرم کماء
حکمیع اژهیٔ سدا سک - بانک لکما پاء۔
(واژ گوژی، مصلا پیدوان، باون اکری (۳۱))

(۹) دوکہ سوکہ برپ دیونهار - اور لنگ اون لسهہ چتار
هو کیم کری سونی سک مان - پولا کاهی قوهہ اجان۔
(واژگوژی، مصلا پیدوان، سکمدی صاحب، اشٹپدی ۱۵(۴))

(۱۰) حس سک کمٔ - نمع باچهٔ ممس
سو سک - ساذو سنگ پسرنت۔
(۱۹(۲))

(۱۱) چترالی مساٹها - کتیع کالر نسہ آنتیع
لٹا صاحب هو دیویع - سونی سک پاتیع۔
(واژ آسا، مصلا پیدوان، شبد (۱۰۴))

(۱۲) قرت قرت کموئ ڈنار آنبا - پیع پیدن هر وانبا
ساذ کی چرن ڈوژکن باچیع - سک نانک اهہ پانا۔
(واژ گوجری، مصلا پیدوان، شبد (۷))

(۱۳) آبٹی کربا کری گرر باتتیع - وچهہ آپ گوائی
نرشنا اُک وچهہ ارویع - سک ؛ من آنسی۔
(واژ گوجری، مصلا لجا، وار (۸))

(۱۴) دک سک دیا حیها کمٹا - سو نبهی حمٔ نالی
حیهی کرم کرائی کرتا - دوهی کار نہ پالی۔
(واژ وڈهنس، مصلا پهلا، الاهنیا (۲)۴)

(۱۵) پیوهہ اپٹہ پرم سک پانیتیع - نبع گهر واسا هونی حمٔ
حمر مرط پژ پیدن گانتیع - برپ جمر نہ هونی حمٔ۔
(واژ سورٹ، مصلا پهلا، شبد (۱۱))

(۱۶) گژرمک پرگاس پیا سانت آنسی - دُرمت هد پراوی
آمر برهمر چین سک پانا - ست سنگت برک تمارى۔
(واژ سورٹ، مصلا چوتان، شبد (۷))

(۱۷) کام کروڈ لوب موهہ آپمانا - نامہ سک نهسی پانتیع
هوهہ وانٔ اون سگل کی مری من - لڈ آنند منگل سک پانتیع۔
(واژ سورٹ، مصلا پیدوان، شبد (۲۰))

---

۱. کرمن حو لیک. ۲. پرمالما. ۳. یاد، سمرن کر. ۴. عافل. ۵. چاهن لو. ۶. کتهن . ۷. لوکی. ۸. حوڑبن مر یتکی یتکی. ۹. آهر پساؤ، آهنکار. ۱۰. اسورت کری. ۱۱. حیکی کرم کهن نا. ۱۲. هلندو. ۱۳. سامت، گڈ. ۱۴. ڈسنا. ۱۵. آمسرت. ۱۶. سرپشت. ۱۷. سچی سوُپ. ۱۸. نواس. ۱۹. بر، قوی. ۲۰. گرروع معرفت. ۲۱. روشنائی، سوجهرو. ۲۲. ڈر نی مت. ۲۳. حوشیون.

(۷) سکھ کینھن ۽ کتان ملندو؟

(۱) جس سرب[1] سکا قل لوڑیندھ[2] - سو سچ کماوۓ
نیڑی[3] دیکھہ پاربرھم[4] - اِک نام دِہاوۓ
ھوۓ سگل کی رینکا[5] - ھر سنگ[3] سماوۓ
دوکھ نہ دیئی کسی جیئہ - پت سیتی گھر جاوۓ[6]
پتت[7] پُنیت[8] کرتا پرکھ[3] - نانک سناوۓ[9].

[راگہ گوڑی، محلا پنجوان، وار (۱۷)]

(۲) سکھ کیا مانگی سیکو - دکھ نہ مانگی کوۓ | سري راگ، محلا پھلا، اشٹپدي (۸) ۷
سکھی کیا دکھ آگلا[10] - منمکھ[11] بُوجھ نہ ھوۓ
سکھ دکھ سم[12] کر جانیئیں - شبد بھید[13] سکھ ھوۓ.

(۳) نانک بولن جھکھنا[14] - دکھ چھڈ منگینھ سکھ | راگ مانجھ، محلا پھلا، وار (۲۴)
سکھ دکھ دو[15] در کپڑی - پھر جاۓ منکھ[6].

(۴) تند[3] پاوی تان گاوان بانی - تند پاوی تان سچ وکھانی[16] | راگ گوڑی، محلا پنجوان، شبد (۱۴)
تند پاوی تان ستگور ملیا[17] - سرب سکان پربھ لیری دیا[17].

(۵) بُرا بلا کوئی نہ کھینچی[19] - چرن[18] مان ھر چرن کھینچی | (۳)
کھہ نانک گور منتر[13] چِتار - سکھ پاوھہ ساچی[3] دربار[6].

(۶) آپ من[20] بسیا - کرنی[3] ھارا | (۰۱۳)
بھی[21] بسی - آتم سکھ سارا.

(۷) مان آکیا سرب[1] سکھ پالی - دوکھہ[22] لاۓ[23] گوالی[23] | (۱۳۱)
جہ سُھرسن[25] پی پربھ[3] لاکر - سب آنند روپ دِکانیو.

---

۱. سب. ۲. چاھین لو. ۳. نزدیک، وجھو. ۴. پرماتما. ۵. خاک، مٽي. ۶. درگاھہ.
۷. پاپي. ۸. پوتر کندڙ. ۹. جس بڌاء. ۱۰. وڌيڪ. ۱۱. مؤرک، بيمکہ. ۱۲. ھک جھڙو.
۱۳. سچائي، پچائي. ۱۴. اَجائي بکواس. ۱۵. ٻئي. ۱۶. چوان. ۱۷. کرپا، رحم.
۱۸. آھنکار. ۱۹. پکڙجي. ۲۰. اَچي وسيو آھي. ۲۱. پو. ۲۲. مهچ. ۲۳. انڌوڙ جو
ڌکو. ۲۴. ڏيرو. ۲۵. راضي، پرسن.

خودمطلبي، خود پرستي، خود پروري، خود تسليمي، خود حمايتي، خود رعايتي، خود نمائي ۽ خود شعوري. وري پيداداريءَ جون نشانيون آهن: خود شناسي، خود محاسبي، خود انحصاري، خود اعتمادي، خود آموزي، خود آفروزي، خود الزامي، خودگيري ۽ جان نثاري. اهي پيدادار پرڀرو پرش، پيار پيدا ڪن ٿا ۽ پيار پکيڙن ٿا. اهي آهن معصوميت جا مجسم، جڳياسوُ جادوگر جن جي دل جي حجري مان، دائما ديپڪ جي لاٽ نڪري، روحاني راهه روشن ڪري ٿي. پاڻ جو پڙدو هٽائي، اها جوت جي جهلڪ جهٽي آهي. پاڻُ نه پڏاءِ ۽ نه وڏاءِ، پر وڃاءِ. پاڻ وڃاءِ نه پائين.

اهي پيداداريءَ جون خاصيتون ۽ خصلتون برابر مقصد نه آهن پر نه به ذريعو آهن، هي ذرا ذرا، ڏيرو ڏيري، اخلاقن جو پايو مضبوط ڪنديون، جنهن مٿان ئي آلميتا جي اڏاوت ڏڍ ڏڍ اڏبي. جهڙي جيان، اخلاق آلميتا کي چڪيندا، جو نه آلميتا جي اسرار فقط اخلاقن جي پائهن ۾ ئي سگهي. تنهن ڪري، نا پيداداري، بد اخلاقيءَ ۽ بد اعمالي جا پڙدا پري ڪري، پيداداري، اخلاقن ۽ آدرشن جي اڳيان ۾ اچ نه اها آلميتا جي حوربري، پاڻهي اچي اهاڻ ۾ پوي ۽ آلمڪ آنند جو وشرام ولائي.

ٻَڌو اَٿئي. هاٿي ٻاڻ کي ڇوڙ. ائين ڇوڙڻ ٻنا ڇُٽڻ مشڪل آهي.

مون تي وڏي ويچار ڏيندي، ڪن سٺن سمجهايو آهي ته عام طور، سنسار ۾ جيئڻ ناپيدادار ٿي گذاري ٿو. چاهي ته ٻيو ورتان ۾ ڏيان کي ٻه ڪين. اُهڙن جيئڻ جو سياءُ ڇئن نمونن جو آهي. هڪڙا ڇوسيندڙ ٻيا ڦريندڙ، ٽيان ميڙيندڙ ته چوٿان وڪڻندڙ. منشا سيني جي ساڳي ته هوند هميشه ڀرپور رهون، ٻو ٽوٽيئون ۽ ٽوڪيئون سيني، جون پنهنجون پنهنجون. مثلاً ڇوسيندڙ چاهين ته رڳو ٻيا ڇوسيون ۽ ڏهون ۽ گهٽي ۾ گهڻو حاصل ڪرائون، ڪي چترائيءَ چستائيءَ سان، ڪي ڇٽ چالاڪيءَ سان ته ڪي دوکي دولاب سان. ڦريندڙ کي ٻه ڪهي رڳي لُٽ مار ۾ ڪي ڇڙ چاوڙ سان، ڪي چڙهت چڙهائيءَ سان ته ڪي زور زبردستيءَ سان. ميڙيندڙ ته فقط ميڙي ڄاڻي. ڪٺو ڪري ڇڏي ويندو ۽ هٿ جس ڪونه ڪندو. ٻڌارت ته ٻيري رهيا ۾ هنر، علم، عقل، ٻچراو يا آزمودو ٻه ٻيو. اندر ۾ سانڍيندو ۽ موُر نه ونڊيندو، واهپيندو نه متان ڪو ٻيو ورسي نه وڃي. باقي وڪڻندڙ جا ته طريقا سڀ طرحداڪي ۽ ٽوڪتائي، حرڪتي ۽ حرفتي، چو ته هن ڪسي پنهنجو وکر وڪڻڻو آهي ۽ نه ونڊو آهي. مرڪندو ته معنيٰ سان، مشڪندو ته ٻه مطلب سان ۽ جي ڪي هٿان ڇڏيندو ته ٻه موت جي مراد سان. دم دم دل دعويٰ وڪيس ئي لاءِ، جهولي ڀريندي ٻه ٻيو ميان مٺو سڏجان ٻوءِ ٻلي هٿ هميشه ٻين جي کيسن ۾ هجن.

مالداريءَ ۾ ملامت نه آهي. ملامت آهي مال پرستيءَ ۾. جيئن جي جستجو ڇڪڻ ۾ نه ٻه ڇڏڻ ۾ هئڻ گهرجي. ڇڏڻ ٻنا، ڇڙڻ ۽ ڇٽڻ ڪيئن ٿيندو؟ اَڪت ۽ اَڻ ڳڻيا اسباب کهڙي ڪم جا، جڏهين آورجا ٿي اَڪت ۽ اَڻکٽي نه آهي؟ علم جا اَنبار ۽ عالمن جا اَنبوهه کهڙو ڪارج سِڌ ڪندا، جي عمل جي اُنيوَتي آئل نه آهي؟ من جي رچي هڪ وقت، فقط هڪ هنڌ رهي سگهي ٿي، يا سنساري سنبندن ۾ يا روحاني راهه لئي. جهڙي واسنا اندر واسو ڪندي، تهڙي ٻاهر نڪرندي ۽ تهڙي ڦري اندر ويندي. ٻرابر ٻرابر ٿي ٻرگهٽ ٿيندو ۽ ٻرٻر جو ٻرڪاش اندر جاري رکندو. نفرت، نفرت ئي نروار ٿيندي ۽ نفرت کي ئي اندر ۾ برقرار رکندي. تنهن ڪري واچارنا ۾، اِڇا واسنا واڇٽي آهي، تورڙي جوڙٽي آهي، ٻدلائي ٻدانٽي آهي. ڇٻيءَ ٻڻي ڪو نانگ جو زهر غالب ٿي ويندو؟ ٻه سنڌس ڏندن ٻڃڻ ڪانءِ ئي زهري ٿلڪا اي اثرائتا ئي ٻرندا. ساڳيءَ طرح، رک جو تهه ڪو ٻرندڙ ڪوئلي جي لهس ٻجهائي سگهندو؟ ٻه ٻاڻي ٻوڙڻ سان ئي سنڌس گرماش ڪم ٿي ويندي. ليڪن ٿي من جون ناپيداداري خصلتون ختم ڪري، پيداداري خاصيتون جاڳائيون آهن. ناپيداداريءَ جون نشانيون آهن: خودغرضي،

جو نه آهي جيءَ جا ٻنڌن آهن. انهن ڪرمن جا بوجها وڏيڪ ڳورا ٿين ٿا ۽ مٿي اڏر ڪرائڻ بدران، هيٺ غرق ڪن ٿا، ڀوڳ ٻلاس، وشيه واسنا، موھ ۽ لوڀ جي لار ۾ ٻوڪرڻ جي ترغيب ۾ ڦاسائي، جيون جي سمنا ناس ڪن ٿا ۽ ٻيڪو اتما ٻوڏائين ٿا. انهن عادتن، سياءِ ۽ چرتر سان، سنڪت سوچ ۽ من جي سُرتي سنساري وهنوارن ۽ سنبنڌن مان اڪري نه ٿي سگهي. جي برهم ٻڌاول سان لڳل آهي ته اها ساڳئي وقت پرماتما سان ڪيئن جڙندي؟ زياده ۾ زياده گهرندي. پوءِ ڀڳوان ٻاهي ڪونه وڃبو؟

سو اي ٻندا، من جي واٽيءَ ۾ ور وڪڙ اٿئي اٿما. من جي مدهل سُت ڪسي سمجهاءِ، ور وڪڙ ورائنس، ڳنڍاڻون ڇوڙائس، واهس رهائنس، موڙائس مروڙس، مٽائيس مٽائنس ته من مُڙي، مڙي ۽ محبوب جو مشاهدو ماڻائي. الٰهي الاهي اسرار وسي ٿو ۽ اتان بسي، ٻار ٻهچڙو آهي. جن جن اهو عجايب اسرار ڏٺو ۽ جاتو آهي، تن سنسار جون لذاتون ۽ لوازما، عيش ۽ عشرت، آرام ۽ آسائشون، سڀ اوُ ڪنا ڪري، تياڳ ۽ ويراڳ جي واٽ ورتي آهي. اهي سچا سالڪ آهن. انهن جو سودو سدا سچو آهي ۽ انهن جا جپ تپ، اسانده ٻوحانون، نم ورت، تيرت اشنان، سڀ سندر ۽ سچا آهن. هنن جپ اندر چڱائي چڪي آهي. هنن جي هردي جون سڀ هچڪون، هچڪون ۽ هلاڪيون دور ٿي ويون آهن، ڇو ته هنن جو من، متيند جو مارگ ڇڏي، سهمت جي سطح تي بيٺو اٿو آهي، جنهن تان ٻيو ورڻ ڏڏندو ۽ نه ورڻ ڪرندو. اها تحسين جوڳي اسلاي صاحبن جي سِکيا مان ملي ٿي.

هاڻي ڏسو ته ٻيهڪي موڙ، پاپ ٻوحانن، تيرت ياترائن يا ڪنهن به ڪرم ڪانڊ ۾ ڪو تاٿير يا تدارڪ ڪونه آهي. تاثير ملي ٿو من معرفت. من جي سچائيءَ، سڪ ۽ صدق سان ٿي، اڳيان جون ڳنڍاڻون ڇڙن ٿيون، ترشنا جون امنگون ٽٽن ٿيون، مرادون ۽ ممتائون مٽن ٿيون، امنگون ۽ اُرواح اوحل ٿين ٿا. باقي اميد، ٻهڙ، نماڻو ۽ نرمل ٿئي ٿو، ڪرپا شڪتي جاڳي ٿي، مک مان ماڪي وهي ٿي ۽ ڪرتوتا ڪرتاميءَ ٿين ٿا. اهي الاهي اوزار آهن اندر ۾، جي روحاني روھيءَ لي لکا ڪري، استعمال ۾ آڻنا آهن. پستڪن جو پستڪ ته بيت اندر ئي آهي، جو من جي مڪتب ۾ واهي، مطالع ڪرڻو آهي. اي ٻندا، انهن من مان مٿي اڏر ڪر ۽ وري من ۾ هيمت نه هڻ. اُڏر ڪندين ته آتما جو اڳم اناهدي آواز اناٻندين، مرلي ۽ امرتا جو ٻيد سچاڻندين. ٻيسي هٺندين ته قلب مان ڪيرو ڪڍندين، ڪين ۾ ڪين ٿي، سڀ جو يار چاهيندين ۽ سڀ جي شوا ڪندين. هر فرض ادائيءَ ۾ رب جو روپ ۽ رحم پاسيندين ۽ انهن ڪرم ڪري ٻيو دم دم، ڏگهه ڏگهه، دلبر جو ديدار ڪندين. اها آهي من جي اوُناهي، گهرائي، اچيتا، درٻتا، سيلتا، نرملتا، جاڳرتا ۽ وشالتا. اتان ابتدا الرهيم جو اسرار، خدائي خمار ۽ اڪبر الله. اي ٻندا، باقي

۽ دل ٻار ۾ لڳي پيئي اٿن. نام جو اُمرت جل ورتائين ٿا ۽ نام جي نرمل جل ڌارا ۾ اشنان
ڪن پيا. سچ جو وهنوار ۽ سچن جي سنگت. لالن جي لنوَ ۾، ايشوَر جي اُڄهي ۾، مالڪ
جي مَت ۾ ۽ سائينءَ جي شرن ۾. من جو من ۾ ٿمّا پيا آهن، جيئري مئل آهن، مري جيئ
ٿيا آهن ۽ مرڻ مٿانئي اَمر ٿيا آهن. ٻاڻ ماري ٻاڻ ٿيا آهن. وسن ٿـا سُن سماڌ ۾، سهج
غفا ۾، سچ کنڊ ۾، نرنڪار جي ديس ۾. من محل ۾ اَمر جوتي جلائي ويٺا رام رانجهائين
ماٿا ڪن ته اَنگل آرا ۽ سهن. آرڙهن سِڌيوُن سندن هردي جي ڪنول گل لي چوڌر ڀيو
گهمائين. اهي ٻِرو آهن، پيغمبر آهن. مير اَمير وڏن سوالي آهن. خوُد خاوند آهن، خدا آهن
الله جو اسرار آهن، گگن منڊل جا والي آهن، نج ڌام جا نواسي آهن ۽ ارهم ۾ ارهم آهن.

واڻي سندن وات جي – آهي اَلک جـو اِقرار
تنهي لوڪن کي آهي – سندن حڪم جو اِنتظار.

اي ٻندا، اهي درويش ئي دلبر جو در ڏيکاريندا. باقي پاکنڊي پوڃا ڌاري، پنڊ
ڪان ٻاڻ ٻري ٻڌائيندا، رِڻ ۾ رُلائيندا ۽ ڪئي ڪمائي نه ڪٽ ڪندا. سائين سڪ جـو
ڀُڪيو آهي، نه ڀيک جو. ڀيکن سان هن پرِ جوُن پاوانتيوُن ڪانيوُن ۽ هُن پر ڪونـه. ٻڌي
سگهبو. پلا جي رڳو ننگي گهمڻ سان ننگ نڪري ته هوُند جهنگ جا مروُن ۽ ڙپٽي مڪتي
ماڻين. جي رڳو اَن ۾ ٻنواس ڪرڻ سان مرلي منوهر ملي ته هوُند اَن جا ٻاندر ۽ ڀمواري
ٻٽڙي ٻرن. جي رڳو لنگوٽا لالن جي لنوَ لڳائين ته هوُند ڪسي ڪدڙا سب سنتن جي شمار
۾ اَچن. جي رڳو تيرٿ آستانن جا اِشنان اَپراڌ مِٽائين ته هوُند ڏيڏر، مڇيوُن، پلاءِ پولرتائي
جا پتلا ٿي پون. جي رڳو مُنڊ منڊائي، موڪش ملي ته هوُند سب رڍوُن رام رانجهائين. جي
رڳو جٽائوُن جيءَ ۾ جادوُ لڳائين ته ولهارا رڇ جو هوُند رڇ ۾ رلن؟ جي رڳو ٿُهر، طريقت
جو ٽڪيو ڏئي ۽ جٽيو جگديش جو جوت جاڳائي ته مونث ذات ته مُڪتي وڃي ۽ سب ڪان
وانجهي وڃي. مطلب ته دمي يا پاکنڊ پرماتما وٽ پاس ڪونه پوندو.

صاحب اِنين ڪونه ٿا چوَن ته ڪرم ڪانڊ ڪان صفا ڪِنارو ڪريو يا ٻـاٽ ٻـوڃاڻن
جـي ٻڌاڻي آئيو ٻر اهو زور ڏين ٿا ته ٻهرين ڀهرين، من جي مستي مٽايـو، نيت نـيڪ
رکـو، مت، هردو، وويڪ ۽ ٻـڌي ٻلوان ڪريو. ٻولرتائي ۽ پاڪدامني ٻهران آنـجي
اَندر ۾ ته پوءِ ٻاهريان ڪرم ڪانڊ ۽ ٻاٽ پوڃاڻن پاڻهي پولر ٿي پاس پونـديوُن. جـي
اَندر اوُجل ڪونه آهي ته رڳو سرير جي صفائي ۽ سينگار ڪو ڪونه سُهندو. مطلب ته ٻاهريان
ٻاٽ پوڃاڻن کي اَندر جي پريم ۽ پولرتائيءَ سان، پاڪ ڪندا. ليڪن ۽ ٻروُن ۾ ٻاڻ نـه، پلاءِ،

خودي ۽ شي ڪئين پاڻ سرچند ٿئين؟ ڳهڻ پر نہ وڃ ۽ اندار اندر رهہ.

اي بندا، اهي اٺاهٺ سچا تيرٿ، تپ ۽ سنجم، اندران لڳي ڦٿو، ڇڪڻي، سرلي، ڌيان ۽ ڌارنا. اهو اٺاهٺ تيرٿن جو اشنان ۽ ٦٨ تيرٿن جو آسنان. اندر ۾ رهڻيءَ ڪهڻيءَ ۾ اٺاهٺ گنگا جمنا، ترويڻي سنگم، ڪاشي ڪيدارا، گنگا گوداوري، پُري ۽ دوارڪا جا درشن هي سڀ، بنا ٻاهر ڀٽڪڻ جي، من اندر ڪري سگهجن ٿا. صاحب فرمائين ٿا:

(١) لڳيرٿ اِسوڙھ ليہ سَچ سنڌمَ - سدا رهسيءِ نِهڪاما
تِرشنا اَر مايا ڀرم چُڪا - چِتوت آتمَ راما

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢) سچُ وِرت سنتوکُ تِيرٿ - گيان ڌيان اِشنانُ
ديا ديوتا کِما جپ مالي - تي مانس پرڌانَ
جُگت ڌوتي سُرت چؤڪا - تِلڪ ڪرڻي هوءِ
ڀاؤ ڀوڄنُ نانڪا - وِرلا ڪوئي ڪوءِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢١) سلوڪ محلا پهلا

سچو جگياسوءَ: صاحب وڏيڪ سمجهايو آهي تہ جن جي جيون، مٿي ڏيکاريل اصولن، آدرشن ۽ اخلاق تي ٻڌل آهي، سي ئي آهن سچا پنڊت ۽ براهمڻ، جوڳي سنياسي، ويراڳي اوڌوت، ڀڳت ڀاڳي، سنت سادو، ڀگت درويش، وِدوان سورما، گياني ڌياني، ويشنو اُپرس ۽ مُلان مرشد. اهي آهن سچن سادڪن ۽ سالڪن جا سلڇڻ. ٻيا سڀ آهن پاکنڊي پنڊا جي بنا ٿا ڀيکڌو پست ٿُجن. صاحب فرمائن ٿا:

(١) سَرا شريعت لسي ڪماوهہ - طريقت ترڪ کوجِ ٽولاوهہ
معرفت من مارهِ عبدالا - مِلهہ حقيقت جِت ڦير نہ مَرا
اَول صفت دوجي صابُوري - تيجي حلمي چوٿي خيري
پنجوي پنجي اِکت مقاميءِ - اِيهہ پنج وقت تيري اَپر پرا.

راڳ مارو، محلا پهريان، سولهو (١٢)

(٢) مِت هوندي هوءِ اِياڻا - تاڻ هوندي هوءِ نِتاڻا
اَڻ هوندي آپ ونڊائي - ڪوئي ايسا ڀگتُ سدائي.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢٨)

اهڙي سنتن مهاتمائن جي جيون جو ڪهڙو ورڻن ڪجي؟ رام نام ۾ رتا پيا آهن. اُنهن جي چاهہ سان ڌيائن ٿا نہ هرڊي جي ڀاو سان ڳائن ٿا. سِمرنا ذڪريءَ مان، سواس سواس ۾، نام جو مٺو آواز پيو نڪري. شرڌا جي سنگي، بنا وڃائي پاڻمرادو آهد ناد پئي وڄائي ۽ سندن من اهيءَ ڌنيءَ ۾ سدورو وقت رتو پيو آهي. جنت هاڄ ۾ هوندي

سڀ سنساري وهنوار نرالا ئي ٿيندا. نه انهن مان مٺل ٿڪرندي ۽ نه من کي اهـا ور
لڳندي. اهنتا، ممتا ۽ لڳاءُ جند ڇڏيندا ۽ جيءَ جا بندن ٽٽندا. تنهنجو لوڪ پرلوڪ سهـ
ٿيندو. جنم جنم جي مٺل مٽجي ويندي ۽ آواڳون ختم ٿيندو. گورو ارجن ديو جن فرمائين

(۱) خرچ خزانا نـام ڌن - ايـا ڀڳتـن کـي راس
ڪِما غريبي آنند سهج - جپت رهه گـڻ تـاس.

(۲) هٿ مڇهاڻو ميءُ مالڪ لڌا - مل نه ڪِهڌا ميءِ ڪؤ سنڪوڙ ڊِٺا
ٻوڙنا وڃائـي ٽيڪا لِـتا - جنم پـدارٿ نانڪ جِتـا.

راڳ گوڙي، مهـ
پنجوان، ٻـاو
اکري (۱۸)

راڳ رامڪلي، مهـ
پنجوان، وار (۱۷)

سچا جپ تپ: پاکنڊ ڀنيان اسين ڪيڏو نه تـا پنڪؤن ۽ سماج يا پرماتما سان
دوکيبازي ڪرڻ جي ڪوشس ڪريؤن؟ پر پرماتما ڪان نه اسان جي نيمس ۽ نه من جي ورتي
۽ سرتي ڳجهي آهي. سروويايڪ سوامي سڀ سمجهي ۽ سڃاڻي ٿو. من جي سچائيءَ بنا،
سڀ جپ تپ، سنت سنجم، هوم ڳيه، پاٺ پوڄاڻون، ورت نيم، مڪا مدينا يا تيرٿ
اشنان، سڀ اجايا ۽ وئرٿ آهن، نقل ۽ ڦوڪٽ آهن. ٻاهران ضرور سـ آهي من جـي
اُجلتا جي. گندي ٿانءَ ۾ ڪاڏو ڪيئن رڌبو؟ گندن لڱن تي پٽ ڪيئن پهربو؟

سو اي بندا، من مان گند ڪڍي خالي ڪريس ۽ ڌوئي اُجل ڪريس. لاهيءَ گند
وڏو وٿاهه ڪيو آهي. اوگڻ ڪيئي گڻا وڌهه. هوم ڳيه اهو جنهن ۾ آهوتي ٿئي اوگڻن ۽
وڪارن جي، نه جاي پسم ٿين. پاٺ پوڄاڻون ۽ تيرٿ ياترائون پاپي ڪر، مڙهيؤن مندر نه
پلي پيٽ نه ورت نيم نه پاپي پال، پر من مندر ۾ مالها ڦير رام نام جي. نام جي پاءَ آرتي
نه ڏيٺي مان نه نام جو پرڪاش ٿڪري. شردا جا گل چاڙهه ۽ صدق جو چوئنر گهماءُ. ڏنو
نه ڏاٿو آئي نه آرپ نه انڌيءَ کي. اؤن ڪين آهين ۽ ڪنهنجو ڪونه آهين نه نه ڪوئـي
تنهنجو ئي آهي. جنهن جو آهي تنهن کي ماڃ ٿو. تن، من، ڌن ايشور ارپت ارپ. اهـا
آهي پرماتما جي پوڄا ۽ ڪرتار جو ڪارائتو ڪيرتن جو پيڙا پار ڪرائيندو.

اي بندا، سچ جي ڪار ڪماءُ، حق حلال جو کاءُ، سڀ سان پريم جو ورتاءُ ڪر ۽
اوچ نيچ جو ڀيد ڀاءُ نه رک. سڀ ڀاوتا ۽ سردرشٽي ڌار، ته سڀ ۾ سائين پسين. صبر سڪ،
شڪر ڪر، سنتوش سان گذار، ڀڳوان جو ڀاڻو سـت ڪري مڃ. جيو ديا ڪر. نه ڏڪوءِ نـ،
پرو سوچ، مٺو ڳالهاءِ، مرڪي نهار ۽ مشڪي گذار. پرمارٿ ڪر، سڪرت ڪر ۽ دان ڏي
دل ۽ جان سان. ڪميا ڪر، ٻين جون خطائون نظرانداز ڪر ڇو ته تون خود خطائن جو گهر
آهين. لهنو، نماڻو ئي هل متان ڌڪ نه کائين. آپي ٻنا شيوا ڪر، مطلب بنا ڪرم ڪـر.

سچو وڻج واپار.

سچا جپ، تپ سنجم، نيم، ورت، تيرٿ ۽ اشنان.

سچو جگياسو.

باب اٺين ۾ ڏٺو سين ته سمجهايو ويو آهي ته سنسار ۾ ڪيئن نه ڪوڙ ڪپٽ جو ڪوڙو واپار هلي رهيو آهي، ڪيئن ڌرم جي نالي ۾، پاکنڊ ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ڪيا وڃن ٿا، ۽ ڪيئن پاکنڊي پاوا پنڊت، ماڻهن کي ڀرمن ۾ ڦاسائي، ڌرم جي اوڙاهه ۾ وجهي، پاڻ کي سچا سنت ۽ ساڌو سڏائي رهيا آهن. صاحب انهيءَ پاکنڊ جو پڙ پڌرو ڪيو آهي، انهيءَ ڌرم کي اگهاڙو ڪيو آهي، ۽ انهن پاکنڊين جي پڻ وائي ڪٽي آهي. صاحب جي سکيا جا چڱاڻ وچن مٿي ڏنل آهن، جهڙن ذريعي ساڌڪن کي هاڻي ڪوڙ ۽ سچ جي پرکڻ ۽ پرک ڪرائي وئي آهي، انترڪ ۽ باهرينگ ڀيدن کان واقف ڪرايو ويو آهي.

سچو واپار: سنسار جي سودن ۾ اسين ڪيڏي نه ڇڪائي، ڪپٽ، ڪروڌ ۽ خبرداري ڪندا آهيون ته من ڪا ڪاسو يا رعايت نه ٿئي. جيئن نه ٺڳيو وڃي ته نه اکئي ٺڳي، جيئن پاڻ کي ڪس نه لڳي ۽ ڪسر نه رهي. ٿي سگهي ته ٺڳجي ۽ ٺڳيجي اصل نه. پر جنهن جي سودي ۾ اسين ڪيڏو نه لاپرواهه ۽ لاغرض آهيون! هيري جهڙو امولڪ جنم، ڪوڏيءَ بدلي وڪڻندي، ڪو قياس يا کٽڪو نه ٿو ڪرڻ پوي. ڀلا سوچ ۽ سمجهاڻيءَ جي، هڪ ڪڻ ۾ داڻو لڳائي ڇڏيون. جي جوئا ۾ جنم، هت نه همت هارجي ويو ته جنهن پالڻ ڪيئن سڪل لڀندي؟ اڳتي لاءِ توشو ته ڀيڙي ڪرڻ جو جوکم مان جند آزاد ڪرائي.

کهڙي ڪري، صاحب چتائين ٿا ته سچو واپار آتم رام نام جو. اي بندا، ٻڌهڻي من مندر، ڪاڻيا مندر يا هر مندر جي هٽ ۾، وکر وکڻ رام نام جو ۽ واپار نه ڪر رام نام جو. رام جو وکر وڏو کري، نام جو وڻج ڪر. نام جو اندرانو ڏي ۽ وٺ. هن سائينءَ جي سوداگريءَ ۾ وکر وڪڻندڙ ۽ عاهدا نه وڃندڙ ۽ علحدا. سڀ الله لوڪ. واپاري سچائي وکر وٺ ۽ گراهڪ سچائي وکر وڪڻ. سچا ساڌو ۽ سنت آهي هن سوداگريءَ ۾. واپار ۾ نقصان آهي ئي ڪونه، رڳو نفعو ئي نفعو آهي. هن پونجيءَ ۾ آهي هر ڏن، هر وس، مها وس، جو نه گهٽجي ۽ نه کٽجي. ڀلو ڪماءِ، ڀلو وڌاءِ ته ۽ هميشه ٻراڙو، سگهندڙ ۽ سوادي. اهڙو اکٽ خزانو ملندءِ ڪرتار جي ڪرپا سان، مرشد جي منظور نظر سان. سنتن جي سنگ ۾ انهيءَ خزاني جي چاٻي ملندءِ. اوهان ۽ ڪاٿ نه جڳ کي نه ڪاراءِ، سڀ آنند مالهو، قلو قلو. ڪوڙمڪ لهو، ڪوڙمڪي وڏايو ۽ گورمتي ماڻهو. اهوئي واپار ۽ وهنوار، اڳهي ئو دلربا جي در تي.

اي بندا، اوهان ۽ من کي رنگ لاءِ ته رام نام جو. اهڙي رنگ ۽ رچيل من سان،

(٤١) سرا شريعت لــي ڪماوهِ - طريقت ترڪ کوج ٽوالوهِ
معرفت مـــن مارهِ عبدالا - ماهه حقيقت جمت ٿو نه مرا
اَوَل صِفت دوجي صاٻري - تيجي حليمي چوٿي خيري
پنجوي پنجي اڪت مقامي - ايهه پنج وقت ليري اپرپراه

(٤٢) سؤرا سو پهچانيئي - جو لڙي دين ڪي هيت
پرجا پرجا ڪٽ مري - ڪبهؤ نه ڇاڏي کيت.
راڳ مارؤ، ڪبير صاحب، سلوڪ (٢)

(٤٣) جاڻ ڪا ڪرب - نه ڪريهه ڪوئي
برهم بندي - سو برهمڻ هوئي.
راڳ ڀيرو، محلا پهرين، شبد (١)

(٤٤) اَچنت سوءِ جاڳن اٿ بَسن - اَچنت هسن بيراڳي
ڪهه نانڪ جن جڳت نکانا - سو مايا هرجن تاڳي.
راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٦٧)

(٤٥) اَوگڻ تياڳ پٺي بيراڳن - اَستر ور سوهاڳ هري
سوگ وجوگ تس ڪدي نه وِياپي - هر پرڀ اپڻي ڪرپا ڪري.
راڳ مالر، محلا پهرين، شبد (٢)

(٤٦) پر دارا پرڌن پر لوڀا - هؤمي بکي بڪار
دشٽ ڀاؤ تج نند پرائي - ڪام ڪروڌ چنڊار.
(٥)

(٤٧) ترنا آکي ههم پهه ٻڌ هيا - ترني پهت پڪارا
اِتي رس چوڙ هووي سنياسي - نانڪ کهي وِچارا.
راڳ مالر، محلا پهرين، وار (٢٥)

(٤٨) مت هوندي هوءِ اياڻا - تاڻ هوندي هوءِ نتاڻا
اَڻ هوندي آپ ونڊائي - ڪوئي اَئسا ڀڳت سدائي.
سلوڪ، شيخ فريد، (١٢٨)

(٤٩) سو برهمڻ جو بندي برهم
جپ تپ سنجم ڪماوي ڪرم - سيل سنتوک کا رکي ڌرم
بنڌن توڙي هووي مڪت - سوئي برهمڻ پؤجڻ جڳت.
سلوڪ، محلا پهرين، (١٦)

---

١. ڪامنائون، ترشنائون. ٢. صوفي مت جـون چار روحاني منزلون. ٣. ٻاٻر. ٤. مانو. ٥. خيرات. ٦. اندرين کي اَنتر مک ڪرڻ. ٧. سؤرمو، بهادر. ٨. رڻ ڀومي. ٩. ٻا چنتا جي. ١٠. دک. ١١. جدائي، وڇوڙو. ١٢. اِستري. ١٣. گندو سڀاءُ. ١٤. پاڻي، جل يا ڪرم ڪانڊي. ١٥. پـوتر، نرمل، اؤجل. ١٦. ٻڌي، سمجهه. ١٧. شڪتي. ١٨. ٻين کـي ورهائي ڏئي. ١٩. ٻاڻي، ٻچاڻي. ٢٠. اندرين تي ضبط. ٢١. لائق.

(٣١) اَلِمنَّ غمّا مِهِ رهِهِ لرازي - تَسڪر پيج شدِ سَنگهاري
ٻَر گهر جاء نہ مــن ڏولاني - سهج اُرنتر رهِهِ سمائي.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٣

(٣٢) سنگي سُرت آنــاحد واجع - گهٽ گهٽ جوت لماري
ٻر پنچ بنِ تهي مــن راکيا - ٻرهم اَگنِ ٻسو جُــاوي.

(٩)

(٣٣) وِڻ ڌجالي ڪِنگري واجع جرگي - ســا ڪنگري ڌجاء
نانــڪ مکت هرِوَهِ جوگي - ساچــي وهِهِ سمــاء.

واڳ رامڪلي، محلا لـها، اشٽپدي (١٢)١

(٣٤) پاڌا پڙهيا آکيئع - بِدنا ٻِجري سهج سُياء
بِديــا سوڌيع لمتَّ اهيِئ - رام نام لدو لاء.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار ٻوڙي، (٥٣)

(٣٥) سو لِپَا حراه، تب گهالِئ - سگرر نو مليع شبد سمالي
ستگور ڪي شـرا اهــ آپ ٻروانڻ.
نانڪ سو لپَا دو گهه پاويع ماڻُ.

واڳ رامڪلي، محلا لـها، وار (٥)

(٣٦) سو ٻراڳي جــو اَلٽيِ برهمُ - گگن منڊل مهِ روپيع ٿنمُ
اَهِنِس اَنر رهــيع ڌيان - تــي ٻراڳي ســت سمانُ.

(١٢)
[محلا پهلا]

(٣٧) جِس آنيا همت نِدانُ - سو رهٿا پالٿو
جِسنو لڪو ولگ - پگــه سو جاڻٿو.

واڳ رامڪلي، محلا پهدوان، وار (١٣)

(٣٨) سو سناسي جـــو سنگور شيويع - وچهُ آپُ گوائي
چاڏنُ ڀوجن ڪي آس نہ ڪرئي - اَچِنتُ مِليع سو پائي.

واڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٧

(٣٩) گرر پرسادي حڪم پڇاڻيع - ڌاوت راکيع اِڪت گهر آڻيع
نامــي رانــا ســدا ٻراڳي - تسام رتــن منِ ٿاها هي.

واڳــ مـارو، محلا لبها، سرلهر (١٣)١٠

(٤٠) سوئي پگت سوئي وڏ دانا - سوئي ٻوُرن ٻُرکہ پِڌانا
بالَ سهائي سوئــي لـرا - حــو ليوئ مــن پاوٿا.

واڳــ مارو، محلا پهدوان، سولهو (١٤)

١. اُرليپ. ٢. لرالا. ٣. پنچ وڪار. ٤. ناس ڪن ٿا. ٥. ٻنڌڪي. ٦. هڪ سُرو. ٧. ٻرمالما. ٨. وڪارن کي ناس ڪن ٿا. ٩. ساز جو نهوُنڊ. ١٠. پنڊت. ١١. ٿهسيا ڪندڙ. ١٢. ڪمائي ڪري. ١٣. سنساري وهنوارن کسان من موڙي. ١٤. ٻنهن جي سروُپ بر ڌيان ڪري ٿو. ١٥. واسو ڏينهن. ١٦. نام جو حزانو. ١٧. سنساري پدارٿن پسان نہ اُو دوڙي. ١٨. ڪرڙا، ڌستر. ١٩. سهاوڪ، رواجي نموُني پر. ٢٠. دياوان.

(٢١) نِواج سوٺي جو نياءُ ٻيچاريءِ - ڪلما عقلهِ جانـــيءِ
ٻاڇهه مس مُصلا ٻچاويءِ - تب تهُ دين ٻچانـــيءِ •

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

(٢٢) آپِ نچائي سو ڀڳت ڪهيئيءِ - آپڻا پيار آپ لائـــي
آپي گاويءِ آپِ سُڻاويءِ - اِس من انڌي ڪهُ مارڳُ پائي •

راڳ گوجري، محلا ... ليچا، اشٽپديءَ (٢)

(٢٣) هـــر ڀڳت نِج نِهڪيوَلا - رِدَ ڪَرمڻـــا اَسِپسا
جوگين ڪِن جڳين ڪِن - دانـــيـَـن ڪِن ڪِپسا •

راڳ گوجري، ڀڳت جئديو، شبد (١)

(٢٤) ڀڳت جنان ڪهُ آپ تُٺا ميرا پيارا - آپي لـئين جـَــن لاءِ
پاتشاهي ڀڳت جنان ڪهُ دِليئن - سِر ڇٽُ سچا هـر بڻاءِ •

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١١)، سلوڪ محلا ليچا

(٢٥) ڀڳتان ڪا ڪارجُ اَنند هيءُ - اَن دِن هر گڻ گائـي
شبدِ رَتي سدا اِڪ رنگي - هر سڱهُ رهيءِ سمانـي •

راڳ سورٺ، محلا ليچا، شبد (٣)

(٢٦) ســرهم ٻِندي نسدا برهمپت رهيءِ - ايــڪ شبـــد لِوَ لاءِ
نوَ نِڌي اَٺارهه سِڌي پچيءِ لڳيا ڦِرهه - جو هر هرديءِ سدا وساءِ •

راڳ ســورٺ، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محـــلا ليچا

(٢٧) پَر نِندا اُستت نهه جاڪيءِ - ڪنچن لوهه سمانـــو
هرڪ سوڳ لي رهيءِ اَتيتا - جوڳي تاهِ بکانـــو •

راڳ ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢٨) هر ڀڳتان ڪي ذات پت هيءِ - ڀڳت هر ڪيءِ نام سمانٽي رام
هر ڀڳت ڪرهِ وچهه آپ گواوهه - جن گڻ اَوگڻ پچاڻي رام •

راڳ سوهي، محلا ليچا، ڇنت (٢) ٢

(٢٩) نانڪ جيوَتيا مـــر رهيئيءِ - اَئسا جـــوڳ ڪمائيئيءِ
واجيءِ ٻاجهه سِنڱي واجيءِ - تهُ نـــربهُ پـــد پائيئيءِ
اَنجن ماهِ نرنجن رهيئيءِ - جوڳ جڳت تهُ پائيئـــيءِ •

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٨)

(٣٠) سو پندت گور شبد ڪماءِ - ترِيءِ گڻ ڪي اس اُلريءِ
چتر بيد پورن هر ناءِ - نانڪ تسڪي سرڻي پـــاءِ •

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٧)

---

١. پنج تي وڪار. ٢. وڃاني. ٣. پنهنجي من کي. ۴. پرماتما. ۵. نشڪام. ٦. هردو. ٧. ڪرم. ٨. وچن. ٩. يگيه. ١٠. پرسن آهي. ١١. سڃاڻي ٿو. ١٢. برهمنڊ. ١٣. سون. ١۴. هڪ جهڙو. ١۵. سک. ١٦. دک. ١٧. نـــرالو، نرليپ. ١٨. سمجهو. ١٩. عزت. ٢٠. وڄائڻ. ٢١. ڪانسواءِ. ٢٢. سنساري پرپنچ. ٢٣. مايا. ٢۴. چارئي.

(١١) رب کي رضا مڃي، سر اوپر - ڪرتا مڃ[1] آپ[2] ڪرائي
تو نانڪ سڀ جيئا مهرمت[3] هوءِ - تان مسلمان ڪهاوي.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (٨)

(١٢) سي پگت هر[1] ڀاوندي - جو گُرمک[2] پاءِ چلن
آپُ چھوڏ سيوا ڪرن - جيوت مُئي رهن.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، اشٽپدي (٢)۹

(١٣) عرج جرانا نام ڏن - ايسا پگتن ڪي راس[5]
ڪما عربهي انند سهج[6] - حمت رهه گڻ تاس[1].

راڳ گوڙي، محلا پنڌران، ساون اکري (١٨)

(١٤) سُرت سمرت[7] ڏه ڪي مُدا - برمت[8] باهر ڪنتا
سس[9] غتا مهِ آسڻ بسنا - ڪلپ[10] برهمت پسنا.

راڳ گوڙي، ڪمر صاحب، شبد (٥٣)

(١٥) آس نراسي - تنگر سناسي
[11]اپ
جان جت هوگي - تان ڪيا پوگي؟

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٥)

(١٦) پرلمي ليائي هوميءِ[12] لرات - ڏُڪيا ناگي لوگا[13] رات
لوءَ گڻ لاڳ ڏرمي مت سمائي - ترِيا گڻ مِل ساڌ پچائي.

راڳ آسا، محلا پنڌران، شبد (٢)

(١٧) پگت نرالي الله دي - جاپ[14] گور وچار
نانڪ نام هردي وسي - ڀي پگتي نام سوار.

راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي ١٤(٩)

(١٨) هر ڪي پگت رٽي اراگي - چوڪي موهه پياسا
نانڪ هئو مي مار پتيڻي[15] - ورلي داسهُ داسا.

راڳ آسا، محلا پهلا، چت ٣(٤)

(١٩) گُگي گيانُ اوهوي جي ڪوني - پڙهيا پندت سوني
سرب جيئان[16] مهِ ايڪو[1] جاڻي - تان هومي ڪهي نه ڪوني.

راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٤)

(٢٠) نانڪ پگتان اُڪر ساله[7] - سچ[1] نام آڌارُ
سدا انند رهي دن راتي - گُڻونتا پاچارُ[17].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٦)

---

١. پرمالما. ٢. سسار جو اپاليندڙ. ٣. ديا. ٤. گروءَ معرفت. ٥. ٿوڻهي. ٦. گيان. ٧. پرمالما جي نام جو جوڻ ۽ ڌيان ڪرڻ. ٨. عڪيتي. ٩. شانتي. ١٠. ڪامنائن کي روڪڻ. ١١. اندرين تي قصو. ١٢. پهرباتين. ١٣. طريقا. ١٤. دشمن. ١٥. اوروٽ، ناس ٿيڻ. ١٦. مخلوقات. ١٧. پيرن جي ڌوڙ.

بِٽ[1] وِچار گيان مهِ ڏنـدا - ڌرنمان[2] پيؤلـن

هَر ڪيرت رهراس[4] هماري - گُورمکه[5] پدت اُتين[6]

سڳلي جوت هماري سمّيا[7] - نـانـا[8] ورن اَنيڪن

ڪهه نانڪ سُڻ پرتر جوگي - پاربرهم[3] لوَ ايڪن.

[راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٧)]

(٤) مُندا سنتوک شرم پتِ جهولي - ڌيان کي ڪرهه بڀوُت | جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢٨)

ڪِنتا ڪالُ[9] ڪُنٿاري[10] ڪائيا - جگت ڏنـدا پرتيت.

(٥) نا[11] اُهه مرهِ نه ٺاڪي جاءِ - جن ڪيءِ رام[3] وسيءِ مَن ماهِه | (٣٧)

لِتيءِ يگت وَسهه کي اوءِ[12] - ڪرهه اَنند سچا[3] مَن سوءِ.

(٦) سو ساڌو بيراگي[13] سوئي - هردئي نام وسائي | سري راڳ، محلا ٽيجا، شبد (٨)

اَنتر لاڳ نه تامس[14] مُولي[15] - وچهُ آپُ گوائي.

(٧) مَن تن رتا رنگ سڱ - هؤمي تـج[16] وڪار | (١٦)

اَهنس هردئي رو رهيءِ - نِسريهٔ نام نرنڪار.

(٨) سچي پگتي مَن لال ٿيئا - رتا سهج سُڀاءِ | (٢٥)

گُور شبدي مَن موهيا - ڪهڻا ڪڇوُ نه جائي.

(٩) سو پگوُنتي جو پگوُنتيءِ[3] جاڻيءِ - گُور پرسادي[12] آپُ پڇاڻيءِ | سري راڳ، محلا ٽيجا، چرتـان وار (١٤)، سلوک محلا ٽيجا

ڌاوت[17] راکيءِ اِکت[18] گهر آڻيءِ - جيوَت مريءِ هَر[3] نام وکاڻيءِ.

(١٠) نِرڳُڻ[19] سرڳُڻ آپي[3] سوئي - تتُ[20] پڇاڻيءِ سو پنڊت هوئي | راڳ مانجهه، محلا ٽيجا، اشٽپدي (١) ٣١

آپ ترءِ سڳلي ڪُل تاري - هر نام مَن وساڻيا.

---

١. ينگ جو پيالو. ٢. پرڪرتي. ٣. پرماتما. ٤. سچي وات. ٥. گوروءِ معرفت. ٦. نرليپ.
٧. وياپڪ آهي. ٨. ڪيئين، انيڪ. ٩. سرير موت کان پوءِ ناسونت آهي. ١٠. شرڌا،
سڪ. ١١. سچا جگياسوُ. ١٢. لوڪ. ١٣. ويراڳوان. ١٤. تي گڻ. ١٥. ڪڏهين به.
١٦. تياڳ ڪري. ١٧. ڀٽڪندڙ مَن. ١٨. ايڪاگر، اَستر. ١٩. پرماتما پرڪرتيءَ جو پيدا
ڪندڙ آهي پر اُن کان نرليپ به آهي. ٢٠. مُول منتر.

کاهڙ تل کی اجا نهی راچي[1] - کول یکت کیرن سنگ راچي

مـن لن أنتر سمرن گرپال[2] - سب اوپر هوت کرپال ۰

آپ د رڙي اُور هِہ نام هپاوئي - نانک اوهُہ پرمُ ہرم گت[3] پاوئي

یکڙلي ہکونت یکت کا رنگ - سگل لاگي دشت[2] کا سنگ

مَن لي بسي سگلا ہرمُ - کر ہوحسي سگل پاراوهر[2][5]

ساڌ سنگ پاپان مل کووي - تس ہکونتي کی مِہساٿر هووی

یکونت[2] کي نهل کري نت نمت[3] - من لن اوپي[5] بِسٽن پرايت[7]

هر[2] کی چرن هردي ساوي -

نانک اَئسا ہکونتي یکونت[2] کة پاوي

سو پنڊت جو من پربوڌي[6] - رام نام آتم مهِ سوڌي[7]

رام نام سار[8] رس پيوي - اس پنڊت کي اپديس جگ جيوي

هر کی کٿا هردي ساوي - سو پنڊت ڦر جون نہ آوي

بيد پران سمرت[9] بوجهي موُل - سوکم[10] مهِ جاني استوُل[11]

چهُ ورنا[12] کهُ ديهِ اپديش - نانک اس پنڊت کهُ سدا آديس ۰

[راگ گوري، محلا پنجوان، سکمنی صاحب،اشٽپدی(۹)]

(۳) گـور کا شبد مٽي مـہِ مُندرا - کِهِنتا[13] کِما[14] هنڊاوهُ[15]

جو کڇ کري سو ڀلا کر مانهُ - سهجي جوگ نڌ[16] پاوهُ

بابا جُگتا جيئُہ جُگهہ جُگہ جوگي - پرم تت[2] مهِ جوگن[18]

امرت نام نرنجن[2] پائيا - گيان کائيا رس ڀوگن ۰ (۱۰ ر۰)

شِو[19] نگري مهِ آسڻ بيسهِ - کلپ[20] تياگي باڌن[21]

سنگی شبد سدا ڌن هووي - آهِ نِس[22] پوري ناڌن[23]

۱۰ چاهنا رکي نو۰ ۲۰ پرماتما ۰ ۳ موکش، مڪتي ۰ ۴۰ همیشه نیم مطابق ۰ ۵ پیتا رکی نو۰
۶۰ سِکيا ڏني او۰ ۷۰ ويچاری نو۰ ۸۰ تت ۰ ۹۰ سمرتيون ۰ ۱۰۰ سوکيم پرماتما ۰ ۱۱۰ پرکرتي
۱۲۰ ورن ۰ ۱۳۰ کوڙا، کفني ۰ ۱۴۰ دیا، کمبا ۰ ۱۵۰ پهرنو ۰ ۱۶۰ خزانو ۰ ۱۷۰ جڳتي، مرپادا
۱۸۰ ميلاپ ۰ ۱۹۰ سمع سنگت ۰ ۲۰۰ کامنائون ۰ ۲۱۰ اهت ماچنو ۰ ۲۲۰ ڏينهن رات ۰
۲۳۰ ناد، صَدک ۰

(٦) سچو جگياسو.

(١) مهر[1] مسيت صدق مصلا[2] - حق حلال قران
شرم سنت سيل[3] روزا - هوهه مسلمان
ڪرڻي[5] ڪعبا سچ پير - ڪلما[6] ڪرم[5] نواج[7]
تسبيح[8] تا[9] پس ڀاوسي - نانڪ رکي لاج
پنج نواجا[7] وکت پنج - پنجا پنجي ناءُ
پهلا سچ حلال دُءِ - تيجا خير خداءِ[9]
چوٿي نيت راس من - پنجوي صفت ثناءِ[10]
ڪرڻي[5] ڪلما آکي - تان مسلمان سداءِ
نانڪ جيتي ڪوڙيار - ڪوڙي ڪوڙي پاءِ.

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٧)]

(٢) اردٰاري[11] جو انتر نام - سرب مي پيکي ڀڳوان[9]
نمک نمک ناڪر[9] نمسڪاري - نانڪ اوهه اپرس[12] سگل نستاري. } سلوڪ
متيا[13] ناهي رسنا: پرس[14] - من مهه پريت نرنجن دوس
پرتري[15] روپ نه پيکي نيتر - ساڌ کي نهل سنت سنگ هيت[16]
ڪرن نه سُني ڪاهوُ کي نندا[17] - سڀ تي جاڻي آپس ڪهُ مندا[18]
گور پرساد بکيا پرهري[19] - من کي باسنا[20] من تي ٽري[19]
اندري جت پنچ دوکه تي رهت - نانڪ ڪوٽ مدي[21] ڪهُ انسا اپرس[12]
بشنو[23] سو جس اوپر سپرسن[24] - بشن[25] کي مانيا تي هوء پن[26]
ڪرم ڪرت هووي نهڪرم - تس بشنو ڪا نرمل ڌرم

١. ديا. ٢. آسڻ. ٣. تهو. ۴. جت ست. ۵. سُڪرم. ٦. بانگ. ٧. نماز. ٨. مالها. ٩. پرماتما.
١٠. پرماتما جو جس ڳائڻ. ١١. گرهڻ ڪري ٿو. ١٢. اهو پرش جو ڪنهن به ڌاتوءَ نه ڇهندو
هجي. ١٣. جوُٺ، ڪوڙ. ١۴. ڇهڻ. ١۵. پرائي استري. ١٦. پريم. ١٧. ڪن. ١٨. ٺيٺ،
اڇڙو. ١٩. نورت ڪري ٿو. ٢٠. واسنائون. ٢١. وڪار. ٢٢. ڪروڙن پر. ٢٣. ويشنو. ٢۴. راضي
٢۵. وشنو. ٢٦. پري، جدا.

(٣٢) جپ تپ سنجم هور ڪوئي ناهي - جب لگ گُرو ڪا شبد نه ڪماهي
گُرو ڪي شبد ملا سچ پائيا - سچي سچ سماائدا[1]۔
راڳ مارُو، محلا ٣، سولهو (١٢) ١٦

(٣٣) ليرت پرم نمر سچ سنجم - سدا رهي نهڪاما[2]
پرشا اُر مانيا پرم جوڪا - جتومه[3] آتمر راما۔
راڳ ڪدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٣٤) هوم[4] هُگ جپ لپ سب سنجم - لَٽ ايرت توي پانا
منا آت[5] پڃي سرڻاپي - گورمکِ[6] نانڪ هُگت ترانا۔
راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (١٤)

(٣٥) سالگرام[7] بپ اُوح[8] ماوهَ - سُڪرت لُلسي مالا
رام نام جپ نڙا پاندهُ - د يا ڪرهُ د تمالا
راڳ اسنت، محلا پهلا، شبد (٩)

(٣٦) گنگا گنا[9] گوداوري - سنسار ڪسي ڪاما
نساراڻُ[1] سُورسن[10] هسوء - اسي شيوڪ نساءا[11]۔
راڳ اسنت، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(٣٧) سچ[12] ورت سنتوڪ ليرت - گيان ڌيان اشنانُ
د يا دُيوتا کِما جپ مالي - تي مانُس پرڌان[13]
هُگت[14] ڌوتي سُرت چوڪا - تلڪ ڪرڻي[15] هوء
ڀاؤ[16] ڀوجن نانڪا - وِرلا اسي ڪوئي ڪوء۔
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا پهلا

(٣٨) گورُ ڀيو سڌائي منگو جاء - ناڪي موُل نه لگيئي پاء
ٿهال[17] ڪماء ڪي هتهُ دي - نانڪ راهه پڇاڻهِ سيءِ۔
(٢٢)

(٣٩) جتني سُوشت لُمري مري سواهي -
سب لتني لوڇي[18] ڌوڙ ساڌو ڪي تاپي
نانڪ للات هووي جس لکيا -
ساڌو ڌوڙ دي هر پار لنگهائي۔
راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٤٠) لٽ[19] لال نام ڪبا ناتي[20] - دنيڪ[21] دنهي[22] اُسارا[23]
هوت لاء جگدیس جگائيا - ڀُوهو[1] ڀوهدهارا۔
راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٥)

---

١. پرماتما. ٢. نشڪام. ٣. ان م پرماتما جو ڌيان ڪري ٿو. ٤. يگ. ٥. آهڪار. ٦. گوروءَ معرفت. ٧. پٿر جي مورتي. ٨. ارهمڻ. ٩. پد ڌرم جو ليرت آستان. ١٠. راجي. ١١. ڦوُل لوڻو. ١٢. سچ پالڻ. ١٣. اسر. ١٤. پرماتما سان ميلاپ. ١٥. سڪرم. ١٦. پرماتما سان پريم. ١٧. هڏ جي ڪمائي. ١٨. چاهين ٿا. ١٩. سچ وُلي ليل. ٢٠. وت. ٢١. ڏينهن. ٢٢. ان سو. ٢٣. روشنائي، سرهوُرو.

(٢٢) ٻن ڏانَ پوڄا پرميسر - هر ڪِيرت نت اُچاري
ڳُن گاوت اَنتل سک پائيا - ناڪر اَڳم اَپاري.

راڳ اوڏي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٢٣) سو جپُ سو تپُ سو ورت پوڄا - جِت هر سِئن پريت لڳاءِ
بن هر پريت هور پريت سڀ جهُوٺي - اِڪ کن مهِ بسر سڀ جاءِ.

راڳ گُوڙي، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٢٤) جپَ تپ ڪا بَند پيڙلا - جِت لنگهه وَهيلا
نا سَروَر نا اوڇلي - اَئسا پنٿ سُهيلا.

راڳ سوُهي، محلا پهلا، شبد (٤)

(٢٥) منُ مندر تنُ ويس ڪلندرُ - گهٽَ هي تيرٿ ناوان
اِڪُ شبدُ ميري پران بست هي - باهڙ جنم نہ آوان.

راڳ ملاول، محلا پهلا شبد (٢)

(٢٦) هندوُ اَنّا ترڪوُ ڪاڻا - ڏهان تي گياني سياڻا
هندوُ پوڄي ديهرا مسلمان مسيت -
نامي سوئي سيويا جهه ديهرا نہ مسيت.

راڳ گونڊ، ڀڳت نامديو، شبد (٧)

(٢٧) سو گرهي جو نگره ڪري - جپ تپ سنجم ڀيکيا ڪري
پُن دان ڪا ڪري سرير - سو گرهي گنگا ڪا نير.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، وار (١٤)
[سلوڪ محلا پهلا]

(٢٨) اِڙا پنگلا اَئر سُکمنا - تين وسهه اِڪ ٺائي
ٻيڻي سنگم تهه پراگ - من مجن ڪري تِتائي.

راڳ رامڪلي، ڀڳت ٻيڻي، شبد (١)

(٢٩) پرٿم ڪُنڌا اَنڪي سُنڊ پرڀي ٽڪي - تُنه پاوان سر ناوان
گنگ جمن تهه ٻيڻي سنگم - سات سمند سماوان.

راڳ تکاري، محلا پهلا، ٻارهه ماههَ (١٥) ١

(٣٠) اَنڪ پراچت مِٽهِ کِن مهِ - ردي جپ پڪران
پاونا تي مها پاوَن - ڪوٽ ڏان اِشنان.

راڳ مارو، محلا پنجوان اشٽپدي (٧) ٢

(٣١) گنگا جمنا ڪيل ڪيدارا - ڪاشي ڪانتي پُري دوارا
گنگا ساگر ٻيڻي سنگم - اَٺسٺ اَنڪ سمائي هسي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٩) ٣

---

١. پرماتما. ٢. سڀ اَنت. ٣. پيڙي. ٤. جلدي، اڪدم. ٥. سمساري ساگر. ٦. اهروُن. ٧. سولو. ٨. سچا فقير. ٩. اَنڌا. ١٠. مسلمان. ١١. ٻنهي. ١٢. مندر. ١٣. گرهستي. ١٤. اِندريان کي روڪڻ. ١٥. ڀکيا، دان. پن. ١٦. تن من سان. ١٧. ساڄي ۽ کاٻي ناس. ١٨. ۽ ١٩. ڳُجهت ناڙي. ٢٠. هنڌ. ٢١. ترويڻي. ٢٢. پرياگ. ٢٣. ڪٿين. ٢٤. لاٽ. ٢٥. جمنا ندي. ٢٦. پاپ، گناهه. ٢٧. پوتر. ٢٨. ڪرشن مهراج جا کيل ۽ ناچ. ٢٩. پرماتما ۾ سمايل آهن.

(١٢) نرملُ حل نانڱي هان نربُ ناتي - پنچُ ملي ونجاري — واڳ آسا، محلا پهلا، چست (٢)٢
ڪام ڪرودُ ڪمتِ پسڪا ٿي - سچ نسام اُرڌاري.

(١٣) نتِ نتِ هسهِ چاهه سي روء - اڱ نه حاهي سڌ نه هوء — واڳ آسا، محلا پهلا، وار (٥)
ٿيرا ڪُدڙ من ڪا جاءِ - نانڪ جن مِن بؤرنان مِن ياڱ.

(١٤) سؤچي ابهه نه آڪشهه - اِهن حر پيدا ڏوء — (١٧)
سؤچي سڇي نانڪا - جن من وسيا سؤء.

(١٥) جمر جمر ڪي ڪِاؤڪم ناسهه - ڪُوبِ مَڪَن اِشانا — واڳ ڏيوگنڌاري محلا پنجوان، شبد (١٩)
نام نِدان گاوَتَ گُڻ گوبند - لاڳو سهج ڌِيانا.

(١٦) اِهه سِدِّيا پروانّا هوءِ - جِت هُر مسرا پرڀ چت آوءِ — واڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٣)، [سلوڪ محلا ٽيا]
هسر سگُ پريت اُزهيءِ - ساتسا مسوهُ جلاوءِ.

(١٧) آپي آت سبِ نرمت ڪرتسا - آپ ڪسري اِشان — (١٤) [محلا چوٿان]
آپسي سڌمُ ورتيءِ سرامسي - آپُ هماپهُ نسام.

(١٨) جِل مُل ڪانبا ماحيڱيءِ پاتي - پِي ملا اُنُ هوء — واڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)١
گمان مها رسِ نالتيءِ پاتي - من تن نرمل هوء.

(١٩) پاوي ان ِيڌ مارڳ نه حاتي مسي ڪِٿِي ڪرم اُنهڪا — واڳ سورٺ محلا پنجوان، اشٽپدي (٣)
هسار ڙِار سرامي هڪسي ڏناريءِ - دسي پُڌ بِڪا.

(٢٠) حاپَ ناپَ بِگيمه سا پؤري - هسر پرڀ ڪيءِ مِن ياتي — واڳ ڌناسري محلا پنجوان، شبد (١٠)
نام حسيمه نِرشنا سب اُهي هيءِ - نانڪ نِوبت اُگهاتي.

(٢١) ڪهتم پڙهمُ سٽهمُ ايڪ - ڌيسرح ڌرم ڌرمي ڌ ر ڌڪ — واڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي(٧)١
جمُ سمُ سنجمُ ردي سماتي - چوٿيءِ پد ڪمُ حي من نسِالي.

---

١. رام نام، سات سنگت. ٢. اِشان. ٣. گيان اندر اُون. ٤. شؤتق. ٥. پرلم. ٦. ونڌي، شڌ. ٧. پرماتما. ٨. پاپ، گناهه. ٩. نام جو پات. ١٠. مهتجا. ١١. ورتڪي. ١٢. وٽي، سند پوي. ١٣. داپيجي پوي. ١٤. ترلوءِ جو آڌار. ١٥. ڳويا اُؤستا. ١٦. ١٠١. ٤١

ڌَس[1] آنا اَنسَي[2] چاري ڪاٽي - اِهيءَ ورتڻ هيءَ سگل سنساري
ڪهيءَ روداس نام تيرو آرتي - ستنام هيءَ هر ڀوڳ تهاري ۔

[راڳ ڌناسري، ڀڳت روداس، شبد (٣)]

(٣) تيرت تپ[3] ديا دت دان - جي ڪو پاوي تِل[4] ڪا مان
سُڻيا منيا من ڪيتا ڀاءُ - انتر گت تيرت مل ناءُ[5] ۔
سري جپ صاحب، محلا پهلا پؤڙي (٢١)

(٤) اِڪيءَ اِڪار دُشت ڪرڪا ڪري[6] - ان تج آميءَ هوءِ ڌياني
جپ تپ سنجم هوهه جب راکي - ڪمل اِڪسيءَ مڌ آسر[7] ماني ۔
سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٦)

(٥) سچ سنجم ڪرڻي[8] ڪارا[9] - ناوڻ[5] ناءُ جپيهي
نانڪ آگيءَ[10] اُتم سيئي - جو پاپان[11] پندن ديهي ۔
سري راڳ، محلا پهلا، وار (٢٠)

(٦) جس انتر پريت لگي سو مڪتا - اندري وس سچ سنجم جُگتا
گرو ڪي شبد سدا هر ڌياني - ايها ڀگت هر ڀاوڻيا ۔
راڳ ماجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٧) ٢٠

(٧) سيي ويلا وقت سي - جي اُتي[12] ڀؤ هوءِ
نانڪ صاحب من وسي - سچا ناوڻ[5] هوءِ ۔
راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٧)

(٨) من سنتوکُ - سرب جيءَ ديا
ان بِڌ - برت سنپورن[13] ڀيا ۔
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (١١)

(٩) گنگ[14] بنارس[15] صفت تماري - ناوي[16] آتم راءُ
سچا ناوڻ[5] تان ٿيئي - جان اهه نِس[17] لاگي ڀاءُ[18] ۔
راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٢)

(١٠) جاپ تاپ ديوءِ سڀ نيما - ڪرم ڌرم اَرپنَ سڀ هوما
گرب[19] موهه تج هووءِ رانَ[20] - ان ڪي سنگ ديکهه برپ نِرانَ[21] ۔
راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٨٤)

(١١) اَنتر گيان مها رس سارا - تيرت مجن[5] گور وچارا
انتر پوجا ٿانَ مرارا[22] - جوتي جوت ملاوڻهارا ۔
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي ١(٥)

---

١. ارڙهن پران. ٢. اَنهت تيرت. ٣. تپسيا. ٤. رتيءَ ماتر. ٥. اِشنان ڪرڻ. ٦. ڀاري مات ڪيو. ٧. سر ٻار. ٨. سڪرم. ٩. ليکو. ١٠. پرلوڪ پر. ١١. اُپديش، صلاح. ١٢. اُنجي ڀؤ: ١٣. اچال ٿيو. ١٤. گنگا ندي. ١٥. ڪاشي. ١٦. آتما وارو راجا. ١٧. ڏينهن، رات. ١٨. پريم. ١٩. اهنڪار. ٢٠. خاڪ. ٢١. نيڻن سان. ٢٢. پرماتما جو نواس.

(٥) سچا جپ تپ ؛ پوجاؤں ۔

(۱) مانگھ[۱] مجن سنگ سادھوآ ـ دھوڑي[۲] کـر اشنان
ھر کا نام دھیاء سـنُ ـ سبھنا نُو کـر دانُ
جنم کرمَ مَلُ اتریئ ـ من تے جـاء گمانُ[۳]
کام کرودھ نہ موھئیے ـ بنسے لوبھ سُئانُ[۴]
سچے مارگ چلدیا ـ اُستت کـری جھانُ
اٹھ[۵] سٹھ تیرتھ سگل پُن ـ جیئہ دیا پروانُ[۶]
جس نو دیوے دیا کـر ـ سوئی پُرکھ سجانُ
جنان ملیا پـربھ[۷] آپنا ـ نانک تـن قربانُ ۔
[راگھ مانجھہ، محلا پنجوان، بارھ ماھَ (۱/۲)]

(۲) نام لیو[۷] آرتـي ـ مجن مرارِي
ھـر کـي نـام بِـن ـ جـوٹي سـگل پسارِي[۸] ۔ (۱ ۔ ر ۔)
نام لیرو آسنو نام لیرو اُرسا[۱۰] ـ نام لیرا کیسرولي چھڑکاري
نام لیرو اَنْبلا[۱۱] نام لیرو چندنو[۱۲] ـ گھس جپي نام لے تجھہ کو چاڑي
نام لیرا دیوا[۱۳] نام لیرو باتي[۱۴] ـ نام لیرو تیل لي ماھ پساري
نام لیری کي جوت لگائي ـ بھیو اُجیارو[۱۵] بـھون سگلاري[۱۶]
نام لیرو تاگا[۱۷] نام پُھول مالا ـ بار اٹھارھـ[۱۸] سـگل جوٹھاري[۱۹]
لیرو کیا[۲۰] تجھہ کیا اَرپئو[۲۱] ـ نام لیرا تُہی چَور ڈولاري[۲۲]

۱۔ مالگھہ ھر مہینو۔ ۲۔ اشنان ۔ ۳۔ اھنکار، سمسو۔ ۴۔ کُتو۔ ۵۔ اٹھہت۔ ۶۔ درگاھہ ہر قبوُل
ٹئي اَي۔ ۷۔ پرماتما۔ ۸۔ پر پنچ۔ ۹۔ آسن۔ ۱۰۔ روھی ۔ ۱۱۔ جل ۔ ۱۲۔ چندن ۔ ۱۳۔ ڈیئو۔
۱۴۔ وٹ۔ ۱۵۔ روشنائي ۔ ۱۶۔ سرسٹي ۔ ۱۷۔ ڈاگر۔ ۱۸۔ سبھی قسمن جا گُل ڦوُل ۔ ۱۹۔ اَپروتر۔
۲۰۔ پیدا کیل۔ ۲۱۔ پیش رکان ۔ ۲۲۔ گھماآن ۔

(۳۳) ڪانيا هرِ[1] مندر هر آپ سواري - تِس وچ هر جيئُ[2] وسيءُ مراري[1]
گرو ڪــيءُ شبد وڄنِ واڄــاري - ندري آپِ مِــلاندا. — راڳ ماروُ، محلا پهريون، سولهو (۴)۱۶

(۳۴) چوده[3] ڀَوَڻ تيري هٿَ نالي - ستگور ڏِکاني انترِ نالي
ناوءِ ڪو واپــاري هووءِ - گــور شبدي ڪــو پاندا. — ۱۹(۳)

(۳۵) اِهُ ڏَن ميري - هر ڪو ناءُ
گانٺِ[4] نه ٻاڌءُ - ٻيچِ[5] نه کاءُ. — راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (۱)

(۳۶) ٻيچ چور[6] مِل لاڳي نگرِيا[7] - رام نام ڏَن هَرِيا[8]
گورمتِ کوج پَڙي تب پڪڙي - ڏَن ثابت راس اُبريا.[9] — راڳ بسنت، محلا چوٿان، شبد (۳)

(۳۷) شرم ڌرم ڏُءِ[10] نــانڪا - جِــي ڏَن پلــيءِ پاءِ
سو ڏَن مِتر نه ڪانڍيئيءِ[11] - جِت سِر چوٽان[12] کــاءِ. — راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۲۱)

(۳۸) هر مندر هرڪا هاٽُ هــيءِ - رکيا شبدِ سوارِ
تِس وچِ سودا اِڪُ نــام - گورمکه لين سوار. — راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (۹)۱

(۳۹) مارڳ[13] مــوتــي ٻيڙري - انڌا[14] نڪسيو آءِ
جوتِ بنا جگديس[1] کي - جگت اُلنگهي[14] جاءِ. — سلوڪ، ڪبير صاحب، (۱۱۴)

(۴۰) ڪبير رام رتن مُکه ڪوٿري[15] - پارکه[16] آڳيءِ کولِ
ڪوئي آءِ مِلئگو گاهڪي[17] - ليگو مهگي[18][19] مولِ.[20] — (۲۲۵)

---

۱. پرماتما. ۲. ڪرپا، مهر. ۳. چوڏهن لوڪ. ۴. ڳنڍ. ۵. وڪڻي. ۶. وڪار. ۷. تن من کي.
۸. ڪٽي ويا ٿا. ۹. سلامت رهي ٿي. ۱۰. ٻئي. ۱۱. ڪونهي. ۱۲. سزا، ڏک. ۱۳. پڪڙيا آهن. ۱۴. اولانگهي وڃن ٿا. ۱۵. ڳوٿري، ٿيلهي. ۱۶. پارکو. ۱۷. گراهڪ. ۱۸. وٺندو.
۱۹. مهانگي. ۲۰. مُلهه، دام سان.

(٢٣) لوڀ نه آوي مول - سڌيا[2] نام ڏن[1]
سڀ ڄاڻان سڄڻ سنگ - پاڻيئي وڌي ٿن.

واڳ جنسترى، محلا پنڌران، وار (١٧)

(٢٤) هيرا رلن جواهر ماڻڪ - ٿهه ساگر ڀراڙ ڪيتا
جس ڏن ڀاڳ هووي وڏ مستڪ - تن گورمک ڪڍ ڪاڍ ليتا.

واڳ رامڪلي، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢٥) ڪيرتن نرمولڪ هيرا - آنند گڻي گهرا[3]
آنند باڻي ڀوڻي - سحن هت واڪي ڪوڻي[4].

واڳ رامڪلي، محلا پنڌران، شبد (٣٥)

(٢٦) گور ڪا شبد رتن هي - هيرى جس جڙاءِ[5]
شبد رتن جس من لاگا - ايهه هوءِ نا سماءِ[6].

واڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب (٢٥)

(٢٧) هر راس ميرى من وڻجارا - ستگور اي راس جاڻي
هر هر نت جپهه جيئهه[7] - لاها ڪٿهه ڏهاڙي.

(٣١)

(٢٨) سڀي سڀ هڪ سڄ اپايا - تن ڀڄون[8] اڪ جوڙي
ڪڙ[9] مک وسڻ برابر هووي - جُڙ ليي ماڻڪ موتي.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار (٢)

(٢٩) تن هنڙي - منُ وڻجارا
ماڻڪ سوجهي[11] - سچ واپارا.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، سد گوشت، پوڙي (٢٩)

(٣٠) هٽ[12] مجهاڙ مي ماڻڪ لڌا - مل نه گهڌا[13] مي ڪو ستگور ڏتا
ڍونڍيو[14] وڃائي ٿيا تتا[15] - جم پداريه نانڪ جتا.

واڳ رامڪلي، محلا پنڌران، وار (١٧)

(٣١) امرت ڪي سار[16] - سوني جاڻي
جو امرت ڪا - واپاري جيءُ.

واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٣٢) ڪڙ مهه هاٽ پٽڻ[17] واپارا - پوري تول تولي وڻجارا
آپي رتن وساهي ليوي - آپي[18] قيمت پاندا.

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٤)١٢-

---

١. نقصان. ٢. ڪڏ ڪرڻ. ٣. ساگر. ٤. چاهي. ٥. جڙاوت ٿيل. ٦. سمائجي وڃڻ. ٧. هي جيءَ. ٨. لوڪ. ٩. گروه معرفت. ١٠. چڙ ٿيڻ. ١١. گيان. ١٢. هردو. ١٣. خريد ڪيو. ١٤. پتڪڻ ختم ٿيو. ١٥. اڪاگر. ١٦. تت. ١٧. ڳوٺ. ١٨. پرماتما.

(١٢) هردَمُ سچي راسِ هيءُ - ڪنهن ورلي جاتا[1]
لِسيءَ پراپت پائرهُ - جِس دِيَھِ پِداتا[2].
(واڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٦))

(١٣) لاها جَگ مهِ سي کَٽهه - جِن هر[3] دَمُ راسِ
دُنِيا[4] پاؤ نہ جاڻهي - سچي دي آس.
(١٥)

(١٤) هَمُ بنجارو[5] رامَ[3] کو - سهجُ ڪرؤن بيوپار
هَمُ رام نام دَن لاديا[6] - بِکھ[7] لادي سنسار.
(واڳ گوڙي، پُوربي روِداس، شبد (٣))

(١٥) بُتِ غريبي خرچُ ليهُ - هؤمي بِک جارهُ[8]
ساچا هٽُ پوُرا سودا - وِکر نام واپارهُ.
(واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١١٤))

(١٦) دَرم[9] پُوَرِ سٽُ بيج کر - اَيسي کِرس[10] کماوهُ
تان واپاري جاڻيئهُ - لاها لَيءِ جاوهُ.
(واڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٨) ١٣)

(١٧) رتنا[11] رتن پدارت - بهُ ساگر ڀرِيا رامَ
باڻي گور باڻي لاگي - تِن هٿِ چڙِيا رام.
(واڳ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٤) ١)

(١٨) هر[3] جيئُ کرپا ڪري لدو لاوِيءِ[12] - لاها هر هر نامُ لِيو
گور پرسادي[13] هر دَن پائيو - اَنتي چلديا نام چليو.
(واڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٥))

(١٩) کهه ڪبير هيرا اَس[14] ديکيو - جَگ مهِ رهيا سمائي
گُپتا[15] هيرا پرگٽ ٿيو - جب گوُر گمِ[16] ديا دکائي.
(٣١)

(٢٠) سچ کيتي سچ بيجنا - ساچا واپارا
اَن دِن[17] لاها سچ نام - دَن ڀڳتِ ڀري ڀنڊارا.
(واڳ، وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (٣) ١)

(٢١) آپي ڪنڊا[18] آپِ ترازي - پربھ آپي تول تولائيا
آپي شاهُ آپي ونجارا - آپي ونج ڪرائيا.
(واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٤))

(٢٢) سنتن سي ميري ليوا[19] ديوي - سنتن سنگُ بِيُهارا[20]
سنتن سنگُ هم لاها کاٽيا - هر ڀڳتِ ڀري ڀنڊارا.
(واڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١٩))

---

١. سمجهيو هوُندو. ٢. پرالبڌ. ٣. پرماتما. ٤. دُنيت پاؤ، بيائي. ٥. واپاري. ٦. ڪَڏ ڪريا. ٧. وشين جا وکار. ٨. جلايو. ٩. پارت ديس. ١٠. پوک، کيتي. ١١. ماڻڪ موتي. ١٢. پريم، رنگ لڳائي. ١٣. ڪرپا، ٻاجھ. ١٤. اَسان، مؤن ١٥. لُڪل. ١٦. واٽ، سچي راهه. ١٧. رات ڏينهن. ١٨. ساهمي، ڪانٽو. ١٩. ڏي وٺ، سودو. ٢٠. وهنوار، واپار.

نِرنڪار ڪي ديس جاءِ - تان سک لهه محلُ.

[راڳُ سورٺ، محلا پهلا، شبد (٢)]

(٣) وَڻجُ ڪرهُ وڻجارو - وکر ليهُ سمالِ
تيسي وَستُ وِساهيئي - جيسي نِبهي نالِ
آڳي شاهُ سجاڻُ هيءُ - ليسي وستُ سمالِ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٢٣)

(٤) سبع جنهُ مِل پائيهو - سچا نام سمالِ
لوشا بندهُ جيہڪا - اُنتيءُ اوٽيءُ نالِ.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٥) واپاري وڻجاريا - آئي وجهه لکاءِ
ڪار ڪماوهُ سچ ڪي - لاها ملئ رضاءِ.

سري راڳ، محلا پهلا اشٽپدي (٦)؟

(٦) چرڻ ڪمل - جن ڪا آدارو
آٺ پهر - رام نامُ واپارو.

راڳ ماجهه، محلا پنجوان، شبد (٣٦)

(٧) شاهُ همارا ٺاڪر ڀارا - هم تِسڪي وڻجاري
جيہ پنڊ سڀ راس تِسيءِ ڪي - مار آپي جيرالي.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٤)

(٨) رام نامُ واپارا اَگم اَپارا - گُرمتي ڏنُ پائيئي
شيرا سُرت پگمت لاءِ ساچي - وچهُ آپُ ڏوائيئي.

راڳ گوڙي، محلا ڇنت ٤(٣)

(٩) خرچُ خزانا نام ڌن - اِيا پگتن ڪي راس
کِما غريبي آنند سهج - جپت رههِ گُڻ تاسَ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (١٨)

(١٠) اڙن سچا صاحب آپ هيءِ - سچُ شاهُ هماري
سچُ پُونجي نامُ دِرڙاءِ - پربُ وڻجاري ٿاري.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٤)

(١١) ڪائنا ڪوٽُ اَپارُ هسيءِ - آندر هٽُ ٺالي
ڏُورمکهُ سودا جو ڪري - هر وسبع سماِلي.

(١٥)

١: برمالما. ٢. سنڀالي. ٣. ڏکي لوڪي. ٤. گڏ، پاڻ سان. ٥. سمرن ڪريو. ٦. پُونجي، سَمو. ٧. لوڪ، پرلوڪ. ٨ مرضي، منظوري. ٩. شيوڪ، سيبڪ. ١٠. وَڏو، پهڙو. ١١. اي اَنسد. ١٢. کميا. ١٣. گيانُ. ١٤. گرهڻ ڪراءِ. ١٥. کُنهجا. ١٦. هردو.

(٤) سچو واپار، وکرؤ راس.

(١) شاهُ[١] همارا اؤن ڈاٹي[٢] - جنسي اؤن راسِ[٣] ديهہ، تنسي هم ليهہ
هُر[٢] نام وڻجهہ[٤] رنگ سءُ - جي آپ[٢] دئيال هوء ديهہ
هم وڻجاري[٥] رام کي - هر وکهُ[٤] کراويءِ دي راسِ[٣] ري . (١٠،١)
لاها[٦] هر پگتِ ڏنُ کتيا - هر سچي شاهہ منِ پائيا[٧]
هر جپ هر وکرُ[٨] لديا - جمُ جاگاتي نيڙ نہ آئيا
هورُ وڻجُ[٤] کرهہ واپاريئي - اَنتِ ترنگي دک مائيا
اوهہ جيهي وڻج هر لائيا - قلُ تيها پن پائيا
هر هر وڻجُ سو جن کري - جس کرپال هوء پربهہ ديئي
جن نانڪ شاهُ هر سيويا - ڦر ليکا مؤل نہ ليئي .

[راڳہ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٧)]

(٢) منَ هالي[٩] کرساڻي[١٠] کرڻي[١١] - شرمُ پاڻي تن کيتُ
نامُ بيجُ سنتوک سُهاگا[١٢] - رکُ[١٣] غريبي ويسُ
پاؤ[١٤] کرم کر جنمسي - سي گهر پاگُتَ[١٦] ديکُ
هانڙ[١٧] هتُ کر آرجا[١٨] - سچ نام کر وَتُ
سُرتِ سوچَ کر پانڊ سالَ[١٩] - تس وچِ تسدو رکُ
وڻجارِيا[٥] سءُ وڻج[٤] کر - ليءِ لاها[٦] منِ هسُ[٢٠]
سُڻ شاستَ[٢١] سوداگري - ست گهوڙي ليءِ چلُ
خرچ بنُ چڱيائيئان - مت من جاڻهُ[٢٢] کلُ

---

١. وڏو سيٺ. ٢. پرماتما. ٣. پونجي، موڙي. ٤. واپار کرڻ. ٥. واپاري. ٦. نفعو، فائدو. ٧. پسند پيو. ٨. وکري لاءِ مال. ٩. کڙمي، هر ڏيندڙ. ١٠. پوک، کيتي. ١١. سڪرم ١٢. جُمي. ١٣. لوڙهو. ١٤. پرپسر. ١٥. ڦتندا، اپرندا. ١٦. دولتمند. ١٧. ڪهٽجندڙ. ١٨. عمر. ١٩. پرتڻ، پاسڻ. ٢٠. ڪِل، خوش ٿيءُ. ٢١. شاستر. ٢٢. سڀاڻي.

ضروري آهي ته مَنُ نه انهيءَ کڙيءَ لي آڻدي، جتي اُوڳڻ اولي جڏي ۽ گسڻ جهڙي ڀلي، جهڙي جيون اِخلاقي ڳڻن جي بنياد لي اهي، برابر، برابر ۽ پيار پٽي وٺندي واهي، شمرا کندي سڦل ٿئي، هر جيو ۾ رام جو روپ ڏسي ۽ اُنهن پٽي هر وقت دلر جو درسن کري، اِنساني ايڪتا جو آواز اٿاري، ناڻُ ٿاري، ڪُل ٿاري ۽ جڳ ٿاري. اِنهيءَ کڙيءَ لي اڄ ٻعد، من کي ڏٺي، ڏيند يا ٿئي ڳُڻا، ڪيٽن پنهنجي ڏور ۾ ٻڌي سگهندا؟ سو، من مان آزاد ليڪو نه آهي پر من ۾ آزادي پراپت ڪرڻي آهي. اِهـا آهـي صاحن جي سِکيا، اُسان سڀني مُورکن لاءِ مقرر، اُسان اُڏن لاءِ اُپديش ۽ اِنسان ذات لاءِ سچي سک حاصل ڪرڻ جي حاصي هوراڪ جا من جي اَح ۽ ـُـک مِٽائيندي.

وڳيان ڪيڏو نه واڌارو ڪري رهيو آهي ۽ ڪيترا نه قدرت جا ڀيج کولبندو لـو وڃي؟ اِنهيءَ سلسلي ۾ ڪئين کوجنائُون ۽ ايجادُون ٿيل آهن ۽ ڪئين ٿينديُون رهنديُون، جهڙن ذريعي نئُون دوائـُون، عجيب عجيب اوزار، حيرت انگيز هٿيار ۽ مختلـف اوزان جُون مشينيُون، ميدان ۾ آيُون آهن ۽ ايندُيون رهنديُون. پر عام معلوُمات جي من ۾ ڪو موڙو آيو آهي؟ ڇا سربرڪ سهڻيون ۽ سهُولتون هوندي به اِنسان پاڪي سکي سمجهي ٿو؟ ڇا اِهي ئي سهولت هش ساز سمر، اِنسان ذات کي اُڏاٿڻ ۾ استعمال لي انـ ـو سگهي؟ ڇو وڳيان، اِنسان ذات جي دک دُور ڪرڻ ۾ اَسمرٿ رهيو آهي ۽ سک پرـپا ڪرڻ ۾ ناڪامياب ٿيو آهي؟ ڇو نه وڳيان ۽ مئوڳيان ووسٽا، ڳهڻي پاڳي مڻش جي سراپ سان ٿي اِي سنمند رکي. پوءِ من جي مسيءَ ۽ مُونجهاري جو مفيد علاج ڪٿان لبندو ۽ آتما جي اُنتي ۽ اُڌار ڪٿان لبندو، جي اِخلاقي ۽ روُحاني راهه جي وات ٿي نه ولسي؟

ڇا تن جي سرير جي صحت ٺيڪ آهي پر من اُشانت هجي؟ وري ڇا تن جي سرير جي صحت سالم آهي ۽ من نه موج ۾ آهي پر آتما اُداس هجي؟ من جي طلب ۽ تلاش سچي سک لاءِ آهي، ۽ اِنهيءَ ملڻ بنا سنڌس اُشانتي اُوس دائـم رهندي. دوُر لڏهن لنندي جڏهن جسماني، اِخلاقي ۽ روُحاني وڪسٽ واڌارو، گڏوگڏ ۽ پوُري مقدار ۾ ٿيندو، جڏهن وڳيان، مئوڳيان ۽ آتمڪ اُپيتا پاڻ ۾ پُورن سهڪ ڪندا. اِنهيءَ اِنقلاب جي چاٻي چٽ ۾ آهي ۽ جنهن کي هٿ ڪرڻ جو هٿيار "دسي ڳُڻ مالها" آهي. اِها مالها، ڏوُنهن لـنـو شعلو آهي ۽ اِنهيءَ جهڙي، من مان لنگهي سگهو ۽ لنگهي اوراڻگهي سگهو. اُنهن هر ڪو موٽي وٺ مڻش اُستم اوراڻگهي سته جي سطح لي سوڙندو، آمرتا جي اُڏي لي اُڏول ۽ اَچل رهندو، ۽ ڪُل هستيءَ جو مجسم ٿيندي، خدا جي خدائيءَ جو جهنڊو بلند ڪندو.

جيستائين صحيح رستي تي قدم نه هوندو ۽ اڳتي نه وڌندو رهندو، تيستائين سفر ڪامياب نه ٿيندو. صاحبن اهو سُخن ڏنو آهي ته مٿي ڏنل ڳڻن ۽ اخلاقي اصولن جي "دسي ڳُڻ مالها"، هن ڏس ۾ ڏاڍي مددگار ٿيندي، من کي ضابطي ۽ تابع ۾ آڻيندي، من جي رُڃي سنساري ٻڌڻن مان ڪڍي روحاني راهه تي آڻيندي، ٻُڌيءَ جو ٻل ڀڙڪائيندي، جيو آتما جي سُرتي جاڳائيندي، نوراني نرت نروار ڪندي، چت روپي چراغ جي چمتڪار سان اَوڌيا ۽ اَگيان جي اونڌهه دائما دور ڪندي، پرڪرتي، پرش ۽ پرشوتم ٽيئي ٻاڻ ۾ ٻُڌي ڇڏيندي. صحيح راهه تي اچڻ تنهنجي هٿ وس آهي باقي سفر جي سلامتيءَ ۽ سڦلتا جي جوابداري صاحبن جي سخن تي آهي. جيترا ۽ جهڙا جتن ڪيترا ۽ تهڙا نتيجا، ڇو ته هيءَ سنسار "ڪرما سنڌڙا ڪيمڻ" آهي، جتي جيڪي پوکبو سو لڻبو. هيءَ ڪرم ڀومي نياءَ جي نگري آهي، جتي پاپ پڄ يا نيڪيءَ بديءَ جا ٻيا جيو ٻج ڇٽين ۽ ٻج پٽاندڙ ڀيا دک سک ڀوڳين. پاپ پڄ يا نيڪي بدي، جُڳان جُڳ قائم آهي ۽ قائم رهندي ۽ تنهنڪري دک سک ۾. هاڻي اهو هر جيو تي منحصر آهي ته هو هِن آتمڪ علم تي عمل ڪري ايا تلسمي ۽ طريقاڪي تعليم جي تابعداريءَ ۾ رهي. سو اي ٻندا، جهڙي تنهنجي اُند ٻير هوندي تهڙي تنهنجي تقدير ٺهندي. قسمت قهار نه آهي پر پنهنجا ڪرم ئي تا قسمت سان ڏهر ڪن ۽ ڪاوڙ وهائين. سواڌِين آهين ته ساوڌانُ رهندين.

هرڪو ٻيو اها دعا گهري ۽ وني ته شال عمر وڏي ٿئي، ٻيو جِيان ته مٿان موت سان مُنهان منهن نه ٿيان. پر لعنت آهي انهيءَ لنبي عمر تي، جا جسماني دکن ۽ روڳن ۾ مبتلا هجي، خوشحاليءَ ۽ خوش مزاجيءَ کان خالي هجي، اَوڳڻ ۾ اَٽڪيل هجي يا اَڌرم جي بنياد تي اڏيل هجي. ڪيترين انين جي ۾ مري ويا، جي اَڄ ڪنهن کي ياد ۾ نه آهن. تنهن کان ته ڇوٽي عمر هزار دفعا وڌيڪ ڀلي، جنهن جيونِ ۾ سر ٻر سکهو هجي، من موزُون هجي، هردو ڪومل هجي، دل ۽ دماغ روشن هجي، ٻُڌي ٻلوان هجي ۽ آتما جو چمتڪار چوطرف ڦهليل هجي، رهڻي ڪهڻي شد هجي، ڳڻ هر پهلوءَ ۾ ۽ هر نوع ۾ نروار هجن. اهڙي جيونِ، ڪيتري نه ٿوري عرصي ملئي، ٿئي هردم ٻريو ۽ پيار جي سُڳنڌ ٻکيڙيندي جا پوءِ هميشه ٿئي ٿنيان ماڻبي ۽ ڳائبي. اهڙن ڪامل پرشن کي ڪير وساريندو؟

اي ٻندا، مانش جنم جو مقصد اهو نه آهي ته رڳو سنساري سهوليتون ۽ سهنجائون، آرام ۽ آسائشون ميسر ڪجن، يا رڳو ٻارن ۽ پنهنجي پرِوار جي بهبوديءَ لاءِ ٻيو ٻاڻ پتوڙجي، يا رڳو سرٻوڪ ۽ مانسڪ اُنتيءَ جو اونو رکجي ۽ روحاني واڌاري جو ويچار ئي نه ڪجي. اِئين ته جيونِ جو وڪاس اَڻپورو ۽ اَڌورو رهجي ويندو. تنهن ڪري، اهو پنڌ ڪال

اهڙا سيبَ، دک جو دريائُ ٽپائي، سچي سک جو سير ڪرائي ٿي، آنند جو وشرام وٺائي ٿي، وڇڙيل کي وصال ڪرائي ٿي ۽ محبوب جو مشاهدو ماڻائي ٿي. سنساري سيبُ مرڻ سمي پڇاڙيءَ سک ۽ سواد آهي پر ڪِن جو ڪمال آهي ۽ ختم ٿيڻ ڪارڻ دک ۽ روڳ جا ريلا وهائي ٿو. ٻئي طرف، سورنءَ جي سيبُ ۾ سدائين سک آهي، اڪٿ ۽ اکنڊ آنند آهي. هيءَ وش آهي ته هوءَ امرت آهي. هيءَ مرڻ آهي ته هوءَ جيون آهي. ٻاڪرو ٻچاڻيندا ۽ ٻچاڻي ٻار پوندا ٻاهر ڪراهي ڪم ڪوڙن جو.

هاڻي اهو سوال اُٿندو ته اهو ممڪن آهي ته اهڙا "دنيءَ کُڻ ڏالها" هٿ ڪري، جوي سگهجي ٿي؟ ڇا ڏرمڪ سڪاڻون، سڌن جون ساکيون ۽ الوڪڪ انسانن جون آتم ڪهاڻيون، اهو ثابت نه ٿيون ڪن ته مڪتي ملڻ نه فقط ممڪن آهي پر جيون جو مقصد آهي، جنهن تي هر منش جو موروثي حق آهي. ڀڳتي، پراشچت، پيار ۽ اُپڪار ڪيا جي پدارٿن سان، ڇا پڻ نه ڏري وڃي ٻار ٻُها آهن. انهيءَ ۾ شڪ شوڀ جي گنجائش ڪٿي ڪانه آهي. رڳو ڪوي اعتقاد ۽ ادم. ڇا دنيوي پدارٿ پراپت ڪرڻ آسان آهن؟ انهن پدارٿن پوئتان لوري پُڪر ٻچاڙ ڪرڻ ٿي پئي يا جانبازي لڳائڻي ٿي پئي. پر اوهان اهي پدارٿ پيٽ ڪري نٿا پرين. موروڳو هڪ ٻچاز پر سڌڪ ساڻا نٿا ڪن، هتي مان ڪسڪندي ساهه نٿا ڇڪائين، ۽ اُنهن وڃي دم نٿا گهٽن. سمجهون ٿا ته اهڙا سمورو سک ڏيندي، من کي شانتي ڏيندي ۽ تن کي آرام ۽ آسائش پهچائيندي پر، اي بندا، ڏهڪندڙ ڏهر او ڇا تو ڏٺو ڪڏهن؟ ته ترشنائن ۽ لمانن کي ترپت ڪرڻ لاءِ منصب ۾ ئي لڪل ڪرڻ آهي ته پوءِ سک پراپت ٿيندو ڪٿان؟ ته پوءِ سڀ حيلا وسيلا بيڪار آهن. اُهي هٿ جو هٿن؟ جو ته اهڙا لڇا شڪتي ۽ اوچائي، ادم ۽ اوتڻ، سرهوشي ۽ سرواڻي، طاقت ۽ طاعت، اي آرامي ۽ سکراري، جا هاڻي اندر جي پوڄا پلاس ۾ برباد ٿئي ٿي، وشم وڪارن ۾ ولوڙت وڃي ٿي يا برباد ۽ پدارٿن پوئتان ضايع ٿئي ٿي، سا جيون ٻاڪرا جي سڦلتا لاءِ ڇو نه اوسعمال ڪجي؟ انهن ڪمو ته پوءِ ڪم پنهنجي ڪوشش، ڪجهه من جي مٿا، ڪجهه سگورو جي سڪيا، ڪجهه سنتن جو سنگ، ڪجهه نام جو نشو ۽ ڪجهه مالڪ جي مهر، اهو سڀ سمر، سفر سهڻو ۽ سٺو ڪندو ۽ هڪ اُتي پهچائيندو جتي سک ڌام، نج ڌام يا ڌُر ڌام آهي ۽ جتي دک جي داخلا لي ممنوع نڪتل آهي ۽ جو ڪڏهن به حالت هيٺ منسوخ ٿي نه ٿو سگهجي. انهيءَ اکنڊ آنند جو پد، من ۾ ملي سگهي ٿو. سو پوڳس اپائن ۽ ابياسن سان انهيءَ پد تي پهچڻ ممڪن آهي، ۽ انهيءَ ڏس ۾ ادم ڪرڻ، هر انسان جي وڏائي ضروري آهي.

ڌيان ڪري، اي بندا، توهان به ڇاڪاڻ ته ڌهڪي من جو مرڪز نڪ نمس ٿي يا بندي جي بنياد تي ايٽل آهي، من جي ظلم جو طرف اندرين ۽ آتما پاسي آهي، من جو محراب انترمکي يا ٻاهرمکي آهي؟ من جي ماڳ ڏانهن ...

هيءَ آهي ڏکڻ، ساڃاڻ ۽ رُوحاني رمزن جي ياترا جي يادداشت، "دسي ڳڻ مالها."
اي ٻندا، انهيءَ مالها سان سدا جاپ ڄاپ، ياد پُوڄا، سار سمرڻ ۽ ڌيان ڌارنا ڪر اســ
مَنَ، مَنَ جي اُڃ ۽ اُکه مٽجي، ترشنا اُڃ ٻُجهي، سنسار ساگر ۾ منڌن متي ڪري ترڻ ۽ جيون
ياترا ۾ سهنجائيءَ ۽ سولائيءَ سان اڳتي وڪون وڌائين. ٻاهرين تسبيح تڏهين تائين لڳهائيندي
جڏهين اندر جي تال سان مليل هجي نه ته اهو بـ هڪ پاکنڊ جو پيشو ٿيندو، جنهن
ذريعي جيون جا ٻڌڻ وڌندا ويندا پر نه گهٽبا ۽ نه ٽٽندا. سو اي ٻندا، هيءَ ڳڻ ڳرهڻ
ڪر ۽ روزانو جاچ ته ڪيتري قدر عمل ۾ اچن ٿا. اهڙي اُدم سان، ڳڻن جـي هٻڪار،
جيون جي هر پهلوءَ ۾ پرواز ٿي ويندي. ڳڻن جو سمر ئي جيون ياترا جو سمر ثاب وجهندو ۽
منزل جي آخرين ٻوڙيءَ تي پهچائيندو. ڳڻن ۾ ئي گووند ڳاجي ٿو.

اوڳڻن جو اُجهو ڇڏي، ڳڻن جي اوٽ ۾ اچڻ، لاشڪ جيون ياترا ۾ وڏو واڌارو آهي
پر اي ٻندا، اهو نه ڀلج آخرين منزل اڃـا دور آهي. ساڃاڻ ۽ سڪرم، سـرل ۽ ستا
لڳن ٿا ڪاڇڻن ۽ ڪرمن جي پيٺ ۾. جيستائين اهو ڀيد قائم آهي تيستائين اهم ڀاو جو ڄياپو
۾ قائم آهي، حالانڪ سوکيم صورت ۾. اڃا ته اهو ڀيد ئي مٽائي، ڏڻن ۾ خود بخود سمائجي
وڃڻو آهي. جڏهين ڳڻوان خود ڳڻن ۾ سمائجي وڃي ٿو، تڏهين ڪيس ڳڻن جي اَصل ۽ اَثر
جي ٻُوجهه ئي ڪانه ئي رهي. اها پهچ آهي وحدت ۾ وجوديءَ جي، جيون مڪتيءَ
جي ۽ جوتي جوت جي. انهيءَ استٿيءَ اندر سڀ ڀيد ڀاو مٽجي وڃن ٿا، چاهي ڳڻ اوڳڻ
۾، نيڪي بديءَ ۾، پڃ پاپ ۾، آشا نراشا ۾، سچ ڪوڙ ۾، جيو آتما ۽ پرم آتما ۾ لـ
چاهي پرش ۽ پرشوتم ۾. سڀ برهم آهي جنهن اندر ڪُل جيون ڌارا ۽ ڀيد جـو برهم
پسارو آهي. اهو آهي جيون ياترا جي آخرين منزل جو آخرين ڏاڪو، لاحد جو لنگهه، جي
ٽپيا سي ڏٺا، جي پارِ پهتا سي پُر ٿيا، جي لنگهي ويا سي لاهوتي ٿيا.

اي ٻندا، لاهوتي آهي آهوتي من جي، من جي مطلبن، منشائن ۽ مـرادن جـي.
انهيءَ آهوتيءَ ۾ من رڱڙجي ٿو، رنگجي ٿو ۽ رچي ٿو. آهوتي چاڙهه نه چـوٽ چـڙهين.
آهوتـي آهي اپاسنا ۽ آرادنا. آرادنا جي آڳ ۾ اپاسنا جو هوڻ لڳاءِ نه گيان جـي لاٽ
لڪري، اونڌه اَلوپ ڪري ۽ پرڪاش پکيڙي. اهو آهي مها يگيه جنهن لاءِ سڪ، شردا
۽ صدق جو سمر کپي. هِتان نوڙي هُمت جرڙ. وک وڌاءِ ته سفر شروع ٿئي. هِتان جـي
هڻ پڇاڙ پُوري ڪري، هُتان جو ٻه نه آواز اُٿاءِ. اهو آدي ۽ اَنادي آواز اُڪر مان اُڇي ٿو،
جتان ٻـرين پانڌيڙن لاءِ پيو پڪاري. جي من جي مچانگ تي چڙهي، ٻُڌيءَ جي ٻـل
سان ۽ آتما جي اشارن تي، اهو آواز اُٿائين ٿا، تن کي ستگور جو سهارو آهي ۽ هتان مالڪ
جي مهر آهي. هو سهنجائيءَ ۽ سلامتيءَ سان، ستت ئي سمرڻ‌ءَ سان سيج تي شمهن ٿا.

آندي، سوالي‌ءَ سان سُري پُري سگهين ۽ ايشور جي اوڏو اچن. [اهنڪار جي مِٽائڻ لاءِ وڌيڪ ويچار اڳيان پڻ اچڻا آهن.]

(۹) نشڪام ڪرم: نشڪام ڪرمن جو وستارُ اڳي ئي اچي چڪو آهي ۽ اڳتي اچا پڻ اچڻو آهي. مختصر نموني، هتي ايترو چوڻ ڪافي آهي ته جيستائين جيءَ ۾ جان آهي تيستائين منش ڪرمن کان آجو ۽ واندو ٿي نٿو سگهي. پر ڪرم، نشڪام ٿي ڪيا وڃن جڏهين سِيدُ رم مطابق، ذاتي سياءَ سان، پرمارٿ، سُڪرت ۽ فرض ادائيءَ جي لحاظ کان، اباهيا ويندا، ۽ نه ڪنهن مطلب جي ۽ نه ڪنهن مرت جي مراد ڪان. سڀ سرارت ۽ سڪرم سائينءَ سانگي، ايشور ارپت. جڏهين ڪرم فرضي ڪارڻ سمجهي ڪجن ٿا ۽ ٻين جي ڀلي ڪاڻ ڪجن ٿا، جتي نه چِت اٽڪيل آهي ۽ نه مطلب رکيل آهي، تڏهن اهي ڪرم اڪرم آهن جو نه ڪارڻ، ڪرم ۽ ڪرتا جو ٻيڻ مٽيل آهي. اهڙن ڪرمن سان ڪرم جو قانون لاڳو ڪرڻ آهي. ڪرمن جو ليکو لکڻ ئي بند ٿي چڪو آهي. جڏهين اهو ليکو مِٽجي چڪو ٿئي ٿو تڏهين مُڪتي ماڻهي ٿي. سواءِ ڪرم بند ٿا ۽ نشڪام ڪرم آواگون مان آزادي ڏيارين ٿا. سوارٿ ڪرمن کي جنم بخشي ٿو.

(۱۰) حد اندر رهڻ: حد ڇا آهي؟ شرم، حياءُ، مرم ۽ مريادا جي. گهڻ ۾ نه وڃ، ڇاهي هن ۾ ڇاهي ڪُن ۾. اي ايندا، ماڻهو سطح آهي پُوري انداز ۽ معياد ۾ رهڻ، نه ته وري ڏيهڻ جي ايڪڙ ۾ وسائس پيو ۽ ٽن ڳڻن جا ڪر ڪاٽيندا پيو. نه چڱو آلس گهڻو نه چُستي گهڻي، نه ننڊ نه اوجاڳو، نه بُک نه ڍءُ، نه اُس نه ڇانوَ، نه سردي نه گرمي ۽ نه ٿڌڪ نه اوڳوڙ. نه مِير متارو ٿيءُ ۽ نه سرير سُڪاءِ. انهيءَ نقط نگاهه کان، صاحبن خصوصاً، "الپ آهار" ۽ "الپ نِدرا" جي زوردار هدايت ڏني آهي. اڄڪلهه ڪيترن سببن ڪري حد جي ليڪ لنگهي ٿي؟ اهو ليکو لتاڙڻ معنيٰ مصيبت جي ماني موڪلائڻ. حد اورانگهڻ نقصانڪار آهي، صحت لاءِ، عزت آبروءِ لاءِ، مانُ مرجاتا لاءِ، ناڻي لاءِ، ڪٽنب لاءِ، سماج لاءِ ۽ آخرين پنهنجي جيون ناترا لاءِ. هيءَ ڊيهه ۾ نازڪتي آهي. اها سالم ۽ سگهي هوندي ته اندريان اوزار به آسانيءَ سان عمل ۾ اچي سگهندا. انهيءَ ڪري، حد اندر رهڻ ڪانساءِ، اهو به ضروري آهي ته سرير جي سنڀال سان گڏوگڏ، اندر جي انتيءَ ۽ آڌار جو به اونو رکجي ته مختلف شڪلين جو وڪاس اڀري يا اڏوُ رو ته رهجي وڃي ۽ پوري معياد ۾ هجي. آتمڪ اُنتي آسان آهي بشرطيڪ سرير سگهو رهي، دل ۽ دماغ حد اندر پوري لڳاتي ٿي هجن، من مُڙي ماڳ ئي اچي، ٻُڌي بلوان ٿئي، هردو ڪوُمل ۽ نرمل رهي، وويڪ جا واڪ ۽ واچنائون سٺيءَ راهه تي هلائين. مطلب ته ماڻهو سطح ئي ئي سرير ڪ، مانسڪ، اڌيامڪ ۽ آتمڪ اُنتي ممڪن آهي. گهڻ جو گهڻو چڪناچُور ڪندو.

هيءَ آهي ڳڻن، ساڌڻن ۽ روحاني رمزن جي ياتري يادداشت، "دسي ڳڻ مالها."
اي بندا، انهيءَ مالها سان سدا جاپ تاپ، پاٺ پوڄا، سار سمرڻ ۽ ڌيان ڌارنا ڪر ـــ
من، من جي اڇ ۽ اُڪير مٽجي، ترشنا اُڀجيئي، سنسار ساگر ۾ منجهين مٿي ڪري ترڻ ۽ جيون
ياترا ۾ سهڻجائيءَ ۽ سولائيءَ سان اڳتي وڪون وڌائين. پاڻ ان تسبيح ڪڍهين تار لڳائيندي
جڏهين اندر جي تال سان ملپل هجي ته ته اهو بس هڪ پاڪيزه جو پيشو ٿيندو، جنهن
ذريعي جيون جا بندڻ وڌندا ويندا پر نه گهٽبا ۽ نه ٽٽندا. سو اي بندا، هيءَ ڳڻ گرهڻ
ڪر ۽ روزانو جاچ ته ڪيتري قدر عمل ۾ اچن ٿا. اهڙي آدم سان، ڳڻن جي هٻڪار،
جيون جي هر پهلوءَ ۾ پروار ٿي ويندي. ڳڻن جو سمر ئي جيون ياترا جو سمر ٿاب وجهندو ۽
منزل جي آخرين پوڙيءَ تي پهچائيندو. ڳڻن ۾ ئي گووند گاجي ٿو.

اوڳڻن جو اُجهو ڇڏي، ڳڻن جي اوٽ ۾ اچڻ، لاشڪ جيون ياترا ۾ وڏو واڌارو آهي
پر اي بندا، اهو نه پلج آخرين منزل اڃا دور آهي. ساڇڻ ۽ سڪرم، سول ۽ سنا
لڳن ٿا ڪاڇڻن ۽ ڪرمن جي پيمت ۾. جيستائين اهو پيد قائم آهي تيستائين اهم ڀاءَ جو جيابو
۾ قائم آهي، حالانڪ سوکيم صورت ۾. اجا نه اهو پيد ۽ مٽائي، ڳڻن ۾ خود بخود سمائجي
وڃڻو آهي. جڏهين ڳڻوان خود ڳڻن ۾ سمائجي وڃي ٿو، تڏهين ڪيس ڳڻن جي اصل ۽ اثر
جي بوجهه ئي ڪانه ٿي رهي. اها پهچ آهي وحدت ۾ وجوديءَ جي، جيون مڪتيءَ
جي ۽ جوتي جوت جي. انهيءَ استٿيءَ اندر سڀ پيد ڀاءَ مٽجي وڃن ٿا، چاهي ڳڻ اوڳڻ
۾، نيڪي بديءَ ۾، پنج پاپ ۾، آشا نراشا ۾، سچ ڪوڙ ۾، جيو آتما ۽ پرم آتما ۾ ـــ
چاهي پرش ۽ پرشوتم ۾. سڀ برهم ۾ آهي جنهن اندر ڪُل جيون ڌارا ۽ ايڪ جو ۾
پسارو آهي. اهو آهي جيون ياترا جي آخرين منزل جو آخرين ڏاڪو، لاحد جو لنگهه جو
ٽپيا سي ٽڏيا، جي پار پهتا سي ٻر تيا، جي لنگهي ويا سي لاهوتي ٿيا.

اي بندا، لاهوتي آهي آهوتي من جي، من جي مطلبن، منشائن ۽ مرادن جي.
انهيءَ آهوتيءَ ۾ من وڳڙجي ٿو، رنگجي ٿو ۽ رچي ٿو. آهوتي چاڙهه نه چرت چڙهين.
آهوتي آهي اپاسنا ۽ آراڌنا. آراڌنا جي آڳ ۾ اپاسنا جو هون لڳاءُ ته گيان جي لاٽ
نڪري، اوندهه الوپ ڪري ۽ پرڪاش پکيڙي. اهو آهي مها يگيه جنهن لاءِ سڪ، شرڌا
۽ صدق جو سمر کپي. هتان ئي ڏوڙي هٿ جوڙ. وڪ وڌاءِ ته سفر شروع ٿئي. هتان جي
هڻ پچاڙ پوري ڪري، هتان جو ۽ نه آواز اناءِ. اهو آدي ۽ انادي آواز اڪر مان اچي ٿو،
جتان ڀرين پانڌيڙن لاءِ پيو پڪاري. جي من جي مچانڪ تي چڙهي، ٻڌيءَ جي اسل
سان ۽ آتما جي اشارن تي، اهو آواز اناڻين ٿا، تن کي ستگور جو سهارو آهي ۽ هتان مالڪ
جي مهر آهي. هو سهڻجائيءَ ۽ سلامتيءَ سان، ستت ئي سرڻ سان سيج تي شمهن ٿا.

اندر، سولائيءَ سان سُري ٻُري سگهن ۽ ايشور جي اوڏو اچن. [اهنڪار جي مِٽائڻ لاءِ
وڌيڪ ويچار اڳيا ٻئي ڀاڱي ۾ به اچڻا آهن.]

(٩) **نشڪام ڪرم:** نشڪام ڪرمن جو وستارُ اڳي ئي اچي چڪو آهي ۽ اڳتي
اڃا ٻئي ڀاڱي ۾ به اچڻو آهي. مختصر نموني، هت اهو چوڻ ڪافي آهي ته جيستائين جيءَ
۾ جان آهي ايستائين مَنش ڪرمن کان آجو ۽ واندو ٿي نه ٿو سگهي. پر ڪرم، نشڪام ٿيڻ
لئه جڏهين سيڌ ۾ مطابق، ذاتي سياءَ سان، پرمارٿ، شُڪرم ۽ فرض اَدائيءَ جي
لحاظ کان، اڀاهيا ويندا، ته ڪنهن مطلب جي ۽ ته ڪنهن موٽ جي مراد ڪان. سڀ
سوارٿ ۽ سڪرم سانءَ سانگي، ايشور ارپ. جڏهن ڪرم فرضي ڪارڻ سمجهي ڪجن
ٿا ۽ ٻئن جي ڀلي ڪاڻ ڪجن ٿا، جي نه چت اَڪيل آهي ۽ نه مطلب رکيل آهي، تـه
ٻوءِ اهي ڪرم اُڪرم آهن جو نه ڪارڻ، ڪرم ۽ ڪرتا جو ٻند مِٽيل آهي. اهڙن ڪرمن
سان ڪرم جو قانون لاڳو ڪرڻ آهي. ڪرمن جو ليکو لِکجڻ ٿي بند ٿي چڪو آهي.
جڏهين اهــو لکو مِٽجي چڪو ٿئي ٿو تڏهن مکتي ماڻهي ٿي. سوارٿي ڪرم ٻڌڻ ٿن
۾ ٻڌن ٿا ۽ نشڪام ڪرم آواڳون مان آزادي ڏيارين ٿا. سوارٿ ڪرمن کي جهون ٻڌي آهو

(١٠) **حد اندر رهڻ:** حد ڇا جي؟ شرم، حياءَ، مرم ۽ مرياداجي. گهڻ ۾ نه وڃ،
چاهي هن پر چاهي هُن پر. اي ٻندا، مادي سطح آهي پُوري انداز ۽ معتاد ۾ رهڻ، نه
ته وري ڏيهين جي ايڪڙ ۾ نُوساڻمن پوءِ ۽ ان ڳٽن جا نُڪر ڪانيدين پيو. نــه ڇڱو آس
گهٽو نه چُستي گهٽي، نه ننڊ نه اوجاڳو، نه ٻُک نه ڍءَ، نه اُس نه ڇانو، نه سردي نه گرمي
۽ نه ڏک نه اوکهڙ. نه مَيو متارو لپيءَ ۽ نه سرير سُڪاڻ. انهيءَ نقطه نگاهه کان، صاحبن
خصوصاً، "الپ آهار" ۽ "الپ نِدرا" جي زوردار هدايت ڏني آهي. اڄڪلهه ڪين سيتان لاءِ
حد جي ليڪ لڳائي هئي؟ اهو ليکو لتاڙڻ معنيٰ مصيبت جي ماڻي موڪلائڻ. حد اورانگهڻ
نقصانڪار آهي، صحت لاءِ، عزت آبروءَ لاءِ، مانَ مرجاتا لاءِ، پاڻ لاءِ، ڪٽنب لاءِ، سماج لاءِ
۽ آخرين پنهنجي جيون ياترا لاءِ. هيءَ ڏيهه ۾ نارانڻي آهي. اها سالم ۽ سگهي هوندي تـه
اَندريان اوزار به آسانيءَ سان عمل ۾ اچي سگهندا. انهيءَ ڪري، حد اندر رهڻ ڪانسواءِ،
اهو به ضروري آهي ته سرير جي سنڀال سان گڏوگڏ، اَندر جي اُنتيءَ ۽ اُڌار جو به اونـــو
رکجي ته مختلف شڪتين جو وڪاس اڳڀرو يا اڌُورو نه رهجي وڃي پر پُوري معتاد ۾
هجي. آتمڪ اُنتي آسان آهي بشرطيڪ سرير سگهو رهي، دل ۽ دماغ حد اندر پـوُري
نڪاٽي ۾ هجن، من مُڙي ماڻن ٿي اچي، ٻُڌي پلوان ٿئي، هردو ڪوُمل ۽ نرمل رهي،
وويڪ جا واڪ ۽ واچناوُن سٺنءَ راهه ٿي هلائين. مطلب ته مادي سطح ٿي ئي سرير ڪ،
مانسڪ، اڌيالمڪ ۽ آتمڪ انتي ممڪن آهي. گهڻ جو گهٽو چڪاچوُر ڪندو.

(٨) حليمائي. هيٺين ڪي سٽن ۾ اوسي ۽ ايڪسي حليم ڪري ڇڏي ٿي ۽ سر
اوچتي مجبوري يا مصيبت، حاڪمن کي ۾ حال ته حليم بڻائي ڇڏي. پر اها حليمائي، مطلبي
ڍونگي آهي، نيچپائي ۽ نانگ آهي. حالتون بدليون يا مطلب سڌ ٿيو ته اُهنڪار جو هيلتائين
دٻيل ۽ ڇُپيل هو، سو وري اُڀري ڪاڻي ۽ ٻرٻل ٿيندو. اها حليمائي ڏاڏائي ۾ ڪونه ايندي.
ڏاڏائي ۾ حليمائي اها ايندي جا سچاءَ ۾ سمايل هجي. سچي حليمائي نه سکي سگهجي آهي ۽ نه
بڻائي سگهجي آهي پر پاڻهي پاڻمرادو پيدا ٿيندي آهي. آپي جي جيابي ۾، حليمائي حاصل نه
ٿيندي. آپي جي اَنت ۾ ئي آهي سچا ۽ ٻڪ حليمائيءَ جي شروعات، چاهي هو هيٺ هجي يا حاڪم
هجي. اهڙي حليمائي، نيچپائيءَ يا ڪانئرتا جو نماءُ نه آهي پر بيحد بهادريءَ جي برقراري
آهي. ٻل جو ڏيکاءُ نه پسون ۾ ڪندا آهن پر انسان اهو جو ٻل هوندي ۾ ٻل جو ناجائز
فائدو نه وٺي. ٻل هوندي ۾ نبل وارو ورتاءُ ڪري، نماڻائيءَ سان، نوڙت سان ۽ نهٺائيءَ
سان. صاحب انهيءَ حليمائيءَ بابت سکيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، آپو مٽاءِ ۽ غريبي ويس
ڪر. نه توُن خاص چڱو آهين ۽ نه وري ڪو ٻيا خاص برا آهن. سو داسن جو داس ٿيءُ،
مڙني جي پيرن جي خاڪ ٿيءُ. جيڪو مڙني سو جُڙي. پاڻ کي ڪنهن ڪان ۾ مٿي نه
سمجهه. اهائي زبان ڪٽ ٿي وهاري ته اهائي پَت ٿي. سو سدا شيرين وچن ٻول، مٺو ڳالهاءِ
۽ نه ڪنهن کي ڏمراءِ نه ڏکوءِ، ته اڏجي پوندءِ ۽ سڀ ڪجهه پائي پوندءِ. سڀ ۾ پاڻ ۾هم
نظر ايندءِ، ٻهرين پاڻ ۾ ۽ پوءِ ٻين ۾ به. پوءِ ڪير مندو ڪير موچارو؟

اي ٻندا، ڏس ته جڏهين ڦل لڪري لڏهين وڻ جي ٽاري پاڻمرادو هيٺ جهڪي
پئي. پاڻيءَ جي وهڪ ۾ وهي هميشه هيٺائينءَ ڏانهن. ساهميءَ جو ٻُڙ جيئن گورو ليئن
هيٺ وڏيڪ نمي. سڪٽي ڪُني گهٽو اُيامي پر پريل ٿانءُ رهي ماٿ ۾. نه ڏُڏي نه ڏوڏي.
ڏسهن ڪري، ٿون ۾ لوڪڪ نانا نباهه نوڙت سان، نهٺائيءَ سان، نماڻائيءَ سان ۽ امرتا سان،
ذاتي سُچاءَ سان ۽ نه ديکا ديکيءَ جي دولاب سان. اها اَٿئي جيون پالڻا جي اوُچي پدوي.
خاڪ ۾ پيرن جي ٿري هيٺان اُبي لتاڙجي پر انهيءَ ئي اُبڃ خاڪ مان جُڙن ٿا مندر مڙهيون،
مسجدون مقام، محراب مقبرا، محل ماڙيون. اهائي پيرن جي خاڪ، مُئي ٻاڻا متان پئي
لسي دفنائي، چاهي تُربت لي چاهي سماڌيءَ لي. لوهار لڪڙي جلائي ٿو پر انت ۾
لڪڙي ڪيس جلائي ڀسم ڪري ٿي. ڪنيار ۾ مٽيءَ کي مهٽي ۽ مروڙي ٿو پر آخر اهائي
ڪيس هيٺ ليٽائي ٿي. اهنڪار جيڏو اوچو ليڏي سندس ڪراوت. جڏهين جڙ پسارت،
مت مانت، متر ملاقاتي نه پهنچا آهن ۽ نه پاڻ سان سات هلندا ته پوءِ بانور جا لي ڪجي
۽ غروُر جا جو ڪجي؟ مغروري مُسائي متان ڪيرائيندي ته حليمائي هاڪر ڪري مٿي
چاڙهيندي. اُهنتا ۽ آڪڙ آڏو ايندي ته نئڙت ۽ نمرتا اوري آئيندي. دلبر جو در سنهي
سئيءَ جي سوراخ جيڏو آهي. ڏسهن ڪري سڀ سان نه سٽجُ. سنهو ۽ سوڪير ٿيءُ ته سوراخ

ٻسوءِ چاهي اُڃاءِ جي تڪليف يا مصيبت سِهي يا نه سهي. پاڻ هوندس نه پر ليندس ۽
جي نه لسي به ڏيندي لاءِ سرت اچا. دان ڪرڻ، من ۽ تن جو. سخاوت ۽ سرلجر اُپٽ
ايشور ارپڻ نه دان درگاهه ۾ قبول پئي. هوند مان نه هرڪو دان ڏئي سگهي ٿو. دان
اهو جو اڻ هوند ۾ به ٻڌلدي وراهي کائجي. جو ڏئي ٿو سو سڀ ڏاتر جو ڏنل اٿئي.
جنهن کي ڏئي ٿو، تنهن ۾ به ڏاتر آهي نه تو ۾ به ڏاتر. ڏيڻ ڪري، جيڪي ڏئي ٿو
سو پاڻ کي ٿو ڏئي. ڪنهن تي ٿڌو ٿورو نه آهي. دان ڪر دل کولي. گهرجائوءَ جي
گهرج يا طلب جي اٽاما ڪر تصور سان ۽ جڏهن پهچي ٿي گهرج واريءَ لاڙيءَ ۾. جا ڏيڻ
جي لاءِ ضرورت آهي سا اُڃاءِ جي ٻه هوندي. پهچي ۽ اڳي جي اهميت يا آرام جو
اندازو سائيءَ ماپ سان ڪر. دان فرض طور ڏيڻ نه سٺو پر آهي سرڊو. دان اهو جنهن ۾
موٽ جي مرادي يا طلب جي مُرڙي نه هجي. دان اهو جو ڏيندي ڪُومل هردي جي
پيٽ پٺي نڪري. دان اهو جو ڏيندي محنت، مزوريءَ ۽ ٻگهر جي پورهيي مان اُپدا
ليل هجي، حق حلال جو هجي. ڪُوڙ جي ڪمائيءَ مان ڏنل ڪمپشن ثاب نه ٻولدي. دان
اهو جنهن جو ٻيو ٻاهر نه ٿئي موهيا پر ٿل ڏئي. دان ڪر اُدارتا ۽ فراخدليءَ سان، جنهن ۾
اُڃاءِ جو شان رهجي اُچي ۽ گلا به نه نڪري جو ڪنڌ هيٺ ڪرڻو پوس. اهڙو دان جهڙو
ڏنو نه ڏٺو. دان ڏئي گڏجي ۽ ڏئي نه ٻچار. ڏڏنڪو نه ڇاءِ پر جي ڇاڻيو نه اُتي
نه واليءَ جو ڇاءِ جنهن جو ڏنل اٿئي ۽ جو ڏيندڙ ۽ وٺندڙ ٻنهي ۾ رمي رهيو آهي. پاڻ
وڪڻ نه پلائي ڪجي نه اوس پلو ٻيدو چاهي چاهين نه چاهس. ڏنو پرو آهي.

(٧) ڪمپا: ڪما به هڪ نموني جو دان آهي. ٻئي جي ڏوهه ڏوري ڪرڻ آهي
دان نه ٻئي جي خطا معاف ڪرڻ آهي ڪميا. انتقام آهو نه ڪما وٺي. وير وٺو نه ڪميا آڻي.
ڪميا آڻي نه غصو ڪر. وير، وندوڪ وڌائيندو ۽ ڪميا، ڪير ڪند ڪندي. دان وانگر، ڪميا به
پاڻ تي پلائي آهي ۽ ٻئي تي احسان ڪرڻ آهي. ڪما من مان ڪروڌ ۽ نفرت کي نيڪالي
ڏئي ٿي. من شانت، اڏول ۽ اُچمت رهي ٿو. خطا ڪان فقط خاوند خالي آهي. انسان ته
ٿِپ ٿِپ تي ۽ پل پل ۾ پيو خطائون ڪري. اي ٻندا، اوڻ ٻين جي خطائن ۽ خامين جو
ڪيئن اوُرو پتو لڳائي سگهندين، جڏهن توکي خود خطائن ۽ خامين جي پنهنجي سمورن
مڪمل حقيقتن ۽ حالتن جي اوُري اهتشام ڪرڻ آهي؟ پر پهچي خطائن ۽ خامين جي
؛ توکي اوري جاڻ آهي ته جي پيو ٻچار ڪر ۽ ٻچاءِ ڪر نه آنندو اوُهل ٿئي. توکي
خود ڪميا جي وڏي درڪار آهي. ڪما ڪندين، ڪميا پائيندين. گڏرتي کي وسار ته
سنتوش ۽ سهمشڪتيءَ جا سلا اُسرن جن مان ڪميا جو ڦل نڪري. ڪما ڪر نه اوُن ۾ ڪٿس
نه خطا ڪندڙ جي جون ۾ به ٿلدانڪ ٿيرو اُچي. ڪميا آهي سڪ جي سرغاس جا ڏيندي
يا وٺندي هردو پچالي اُپي ۽ ليڻ ناري ٿي. ڪما ڏکيءَ دل لاءِ دلداري آهي.

(٥) جيوَ ديا: پيار ۽ ديا جهڙيڪ ٻه جاڙيون ۽ گڏيل سڳيون ڀينر آهن. جا دل پيار سان ڀرپور هوندي، سا ديا کان خالي نه هوندي. جنهن دل ۾ درد جو ڏونهون ئي نه ڌکندو هوندو سا ٻئي جو درد ڪيئن سڃاڻندي ۽ ديا ڪيئن ڪندي؟ اهڙو نردئي ۽ بيقياسي انسان پسوءَ کان به پري آهي، دشت ۽ راڪش مثل آهي. ڀڳت روداس صاحب فرمائين ٿا:

سو ڪت جاني - پير پرائي
جا ڪي اندر - درد نه پائي؟

واڻي سوڌي، ڀڳت روداس، شبد (١)

صاحب سڪيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، هر ساهواري جيوَ کي ديا جي ضرورت آهي، چاهي جيت، چاهي پسون، چاهي پکي، چاهي منش. جيترو جيوُ ننڍو اوترو ديا جو وڌيڪ حقدار. جي بيزبان ته وڌيڪ ڪهل ۽ قياس جو قابل. جيئن منش کي آزار ڏيڻ سان ايذاءُ رسي ٿو تيئن جانور کي به. جيئن منش کي ساهه پيارو آهي تيئن پسوءَ کي به. جيئن منش ديا ۽ دعا ملندي، مشڪرائيندو آهي تيئن بيزبان جيوَ به. اي ٻندا، جي خود توکي ديا جي درڪار آهي ته توکي جيوَ هتيا ڪرڻ جڳائي، چاهي شڪار جي لحاظ کان، چاهي واس جي چشڪي کان يا چاهي من جي وندر کان؟ جيوَ هتيا توُن پاڻ ڪرين يا ٻين کان ڪرائين، تنهنجي جوابداري ٻنهي حالتن ۾ ساڳي آهي. جي توُن پاڻ جيوَ هتيا نٿو ڪرين يا ڪرائين، ته توکي پاڻ رحم ڪيئن ملي سگهندو؟ سڀ جان وارا جيوَ توڙي جيت، پکي ۽ پسون، سڀ ڌڻيءَ جا اپايل آهن، انهن کي پاڻ ۾ هڪ ذات جا ڀائر ۽ ڀيڻر آهن. سڀني ۾ ساڳي جيون ڌارا ٿي وهي. اسين سڀ ساڳئي مالڪ جون ٻوليون آهيون، چاهي انسان توڙي گگدام. اي ٻندا، گگدامن تي ڪهل ڪر ۽ ترس کاءُ ته گهرج وقت توُن به رحم ۽ ديا جو اڌڪاري ٿيندين. جي ڀوڪيندين ٿي ڪونه ته لڻندين ورڇي ڇا؟ ڪنهن کي به نه رنج رساءِ ۽ نه ڪنهن کي ڏک پهچاءِ. ڪنهن سان به اڻائي نه ڪر ۽ ڪنهن جو به برو نه سوچ. سڀ سان مٺو ڳالهاءِ. سڀ جو ڀلو ڪر، ٻئي جو به ڀلو ڪر. سڀ جو خير ته تنهن ۾ تنهنجو به خير. ديا سڀني ڌرمن جو موُل منتر آهي ۽ هر هردي جو سچو ۽ سول سينگار آهي. ديا ڪر ته دعا ڪٽين ۽ دلبر جو در دل اندر لهين.

(٦) دان: محتاج جي محتاجي پوري ڪرڻ آهي دان. دان ڪجهي دلي همدرديءَ سان، دل کولي، سک ۽ سوڀيا سان ۽ مخفي طرح. اي ٻندا، جتي ڏک درد ڏسين، غم ڏسين، اتي همدردي ڏيکار، نه فقط واس جي پر دل ۽ جان جي، بنا ڪنهن ڀيد، ڀاؤ ۽ مطلب جي. ٻين جي خوشيءَ ۽ سک ۾ پنهنجي خوشي ۽ سک پاءِ. سڪرت ڪماءِ، سخاوت ڪر، سداورت هلاءِ، پنهنجي ذاتي سڀاءَ کان، جيئن گل خوشبوءِ ڏئي ٿو، وڻ ڇانو ڏئي ٿو ۽ سوُرج روشني ڏئي ٿو، سڀني کي ساڳي، بنا ڪنهن جي عيب ۽ اعمال ويچارڻ جي

رهي ٿو. ڏنيءَ ۽ ڏيهدن جو ڏور ٿئي ٿو ۽ انهن ڏٺن جو زور ٽٽي ٿو ته سمر درشٽيءَ جو پرگهٽ
ٿئي. سمر درشٽي آتما جي حوس جي جهلڪ آهي جا ٻڌيءَ کي کولي، من روشن ڪري
ٿي. نه رهي ڀاونا ۽ نه رهي ڀيد ڀاءُ، پنهنجي پرائي جو اوچ نيچ جو، ڏک سک جو، اسري
پاپ جو، دوست دشمن جو، ساراهه نندا جو يا سون مٽيءَ جو. انهن ناهي نه من اُهڙو واٽڙو،
وسوڙل ۽ وڪاٽو ٿي پيو آهي جو صاف ظاهري لقاون جي سمجهڻ جي به ساڃهه ڪانه رهي
اٿس. ڀيد ڀڄاڻي سڀ ٿو ٻه انهن ۾ اڪڻي ڪري ٿو. اهو اڪڻ ٿي ڪامنا جو ڪارڻ
۽ من جو ٻنڌڻ آهي. [سمر درشٽيءَ جي وشيه لاءِ وڌيڪ وستار اڳيان ٻئي ڀاڱي ۾ ڏبو.]

(۴) شڪر ۽ سنتوش: جتي تمنا ۽ ترشنا هونديون، اتي شڪر ۽ سنتوش رهي
ڪونه سگهندا. ڀاڻي جتي سمر ڀاونا جي زمين هجي، سمر درشٽيءَ جو ٻج ڇٽيل هجي، سچ
جي آس ۽ ڀرپور جو پاڻي هجي، ته باغ ۾ ميوو پيدا ٿيندو شڪر، سنتوش، سک، صبر ۽
صدق جو. اهي آهن امر ڦل. جا رب جي رضا لاءِ لڀن ۾ راهبر. جو پڪران جو پاڻ سونپي
ٿو. جا ايشور جي اڇا ۽ آگيا سا سڀ سمجهي ۽ اکين تي. اها رضا، پاڻ، اڇا ۽ آگيا، لاچاريءَ
لاغرضائيءَ يا لااعتباريءَ سان نه قبول ڪرڻي آهي پر آچاريءَ ۽ ايمانداريءَ ۽ اعتقاد سان
سنيڪار ڪرڻي آهي. اهل رضا بڻجڻو آهي. صاحب مڪا ڏين تا ته اي ٻندا، جتي رام
رکي اتي رهه، جتي موڪلي اتي وڃ ۽ جيڪي ڏئي سو وٺ، جيڪي وٺي سو
واپس ڏي، خوشيءَ سان ۽ ٻنا ڪنهن ڪاٻر جي. آهي به انهيءَ جو، ڏني به اهو ٿو ۽ موٽائي
وٺي به اهو ٿو. انهيءَ پاڻ سان زندگي گهاري ۽ وهنوار ڪر ته لهندي لاءِ مسار جي
صورت ٿي پداهي ويندي. جي دنيا جو راڄ ملي ته به مالڪ جي مهما ۽ جي قرجي
وڃي ته به قادر جي قدرت. نه اميريءَ ۾ اڪڙ ته نه فقيريءَ ۾ فڪر. هر حالت هوت جي ۽
هرهنڌ هاديءَ جو. ٻئي جي ماڙي ڏسي پنهنجي جهوپڙي نه ڊاهه. پرائو پلاءُ ڏسي،
پنهنجي مسڪيني مانيءَ ۽ رکيءَ روٽيءَ کان آر نه ڪر. من نه پڇڪاءِ. ڪنهنجي ڪاڻ نه
ڪڍ. روزي رازق تي آهي. پوءِ ٻين جي عرض جو ڪهڙو ۽ لنڊي خوشامد جو ڪهڙي؟
شانتيءَ ۽ سنتوش جي رهڻي درگاهه ۾ قبول پئي ٿي. پلو مڃيندين ته پلو لهندءِ، اڃ نه
سيان. ڏانو ڪٽي ٿئي به پر آنڌ ڪونه ٿيندو. پاڻي ست ڪري پوڳڻا سان، ڪرمن جو
ليکو چڪتو ٿئي ٿو. صدق ۽ صبر سچن درويشن ۽ فرشتن جا آڇڻ لهندا آهن. هو آهن
سائنءَ ۾ سوالي پر سانت وچان اهو راز سلس ڪون. داور جي در تي دعا گهرن ته قناعت
ڏ ڪن. پڪران جي ڀاڱي جو وڌيڪ وستار ٻئي ڀاڱي ۾ ڏبو آهي. حال في الحال، گرو
ارجن ديو جن جو هن وشيه سان لاڳاپو رکندڙ وچن، هيٺ پيش ڪجي ٿو:

آگيا تمري ميٺي لاگئي ـ ڪيئو تمهارو ڀاوءِ
واهه لوڏي، مهلا

جي اُون ديهه ٿي اهه ترپتيءَ ـ آن نه ڪهو ڏاوءِ.
پنهوان، شبد (۵)

(٥) **جيوَ دَيا:** ٻرابر ۽ دَيا جهڙيڪ ٻه جاڙا ڀائر ۽ گڏيل سياهي پيمر آهن. جا دل ٻرابر سان ڀرپُور هُوندي، سا دَيا کان خالي نه هُوندي. جڏهن دل ۾ درد جو ڏُونهون ئي نه ٿُڪندو هُوندو سا ٻئي جو درد ڪٿان سڃاڻندي ۽ دَيا ڪيئن ڪندي؟ اهڙو نردئي ۽ بيقياسي اِنسان پسُوءَ کان به ٻري آهي، دشت ۽ راڪش مثل آهي. ڀڳت رِوداس صاحب فرمائين ٿا:

سو ڪت جاڻيءِ - پيڙ پرائي | واڳه سوُهي، ڀڳت
جا ڪيءِ اَندر - درد نه پائي؟ | رِوداس، شبد (١)

صاحب سِکيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، هر ساهواري جيوَ کي دَيا جي ضرُورت آهي، چاهي جيت، چاهي پسُون، چاهي پکي، چاهي مڇ. جيترو جيوُ ننڍو تيترو دَيا جو وڌيڪ حقدار. جي بيزبان ته وڌيڪ ڪهل ۽ قياس جو ڪاڻُ. جيئن مڇ کي آزار جڻ مان ايذاءُ رسي ٿو تيئن جانور کي به. جيئن مڇ کي ساهه پيارو آهي تيئن پسُوءَ کي اسم. جيئن مڇ دَيا ۽ دعا ملندي، مشڪرائيندو آهي تيئن بيزبان جيوَ به. اي ٻندا، جي خُود توکي دَيا جي درڪار آهي ته توکي جيوَ هتيا ڪرڻ جڳائي، چاهي شڪار جي لحاظ کان، چاهي وات جي چشڪي کان يا چاهي مَن جي وندر کان؟ جيوَ هتيا توُن پاڻ ڪرين اسا ٻين کان ڪرائين، تُنهنجي جوابداري ٻنهي حالتن ۾ ساڳي آهي. جي توُن پاڻ جيوَ هتيا ٿو ڪرين يا ڪرائين، ته توکي پاڻ رحم ڪيئن ملڻ گهُرجي؟ سڀ جانِ وارا جيوَ توڙي جيمس، پکي ۽ پسُون، سڀ ڌڻيءَ جا اُپايل آهن، انهن ڪري پاڻ ۾ هڪ ذات جا ڀائر ۽ ڀيڻر آهن. سڀني ۾ ساڳي جيون ڌارا ٿي وهي. اَسين سڀ ساڳئي مالڪ جوُن مُورتوُن آهيُون، چاهي اِنسان توڙي گگدام. اي ٻندا، گگدامن تي ڪهل ڪر ۽ ترس کاءُ ته گهرج وقت تُون به رحم ۽ دَيا جو اَڌڪاري ٿِجين. جي ٻوڪيندڙن تي ڪونه ته لڙڪندڙن ورڙي ڇا ڪنهن کي به نه رنج رساءِ ۽ نه ڪنهن کي ڏک پهچاءِ. ڪنهن سان به ائين نه ڪر ۽ ڪنهن جو به برو نه سوچ. سڀ سان مِٺو ڳالهاءِ. سڀ جو ڀلو ڪر، ٻري جو به ڀلو ڪر. سڀ جي خير ۾ تنهن ۾ تُنهنجو به خير. دَيا سڀني ڌرمن جو مُول منتر آهي ۽ هر هردي جي سچو ۽ سرل سياءُ آهي. دَيا ڪر ته دعا ڪٽين ۽ دلبر جو دَرُ دل اَندر لهين.

(٦) **دان:** محتاج جي محتاجي پُوري ڪرڻ آهي دانُ. دان ڪجي دلي همدرديءَ سان، دل کولي، سک ۽ سرپيا سان ۽ مخفي طرح. اي ٻندا، جتي ڏک، درد ڏسين، غم ڏسين، اُتي همدردي ڏيکار، نه فقط وات جي ٻر دل ۽ جان جي، ٻيا ڪنهن پيڙ، ٻاڙ ۽ مطلب جي. ٻين جي خوُشيءَ ۽ سک ۾ پنهنجي خوشي ۽ سک پاءِ. سڪرت ڪماءِ، سخاوت ڪر، سداورت هلاءِ، پنهنجي ذاتي سياءُ کان، جيئن گل خوشبوءِ ڏئي ٿو، وڻ ڇانوَ ڏئي ٿو ۽ سوُرج روشني ڏئي ٿو، سڀني کي ساڳي، ٻيا ڪنهن جي عيب ۽ اعمال ويچارڻ جي

وهي ٿو. ڏٺيءَ ۽ ڏيهدن جو دوُر لنگهي ۽ ٿن ڏٺن جو زور ٽٽي ته سمُ دوشنيءَ جو پرڳهٽ ٿيڻ. سم دوشنيءَ آلما جي جوت جي حالت آهي جا ٻڌيءَ کي کولي، من روشن ڪري ٿي. نه رهي ياونا ۽ نه رهي پيد ڀاءُ، پنهنجي پرائي جو اوُچ نيچ جو، ڏک سک جو، اڀري پاپ جو، دوست دشمن جو، ساراهه نندا جو يا سون مٽيءَ جو. انهن ناهي ته من آهڙو واڙو، وسوُڙل ۽ وڪاٽو ٿي پيو آهي جو صاف ظاهري لڦاولن جي سمجهڻ جي نه ساجهه ڪانه رهي اٿس. پيد ساٽي سڀ لو پر انهن پر آڪڙي ڪرلا ٿو. اهو آنڪهڻ ٿي ڪاما جو ڪارڻ ۽ من جو پيدن هو. [سمر دوشنيءَ جي وشيه تي وڌيڪ وستار اڄا هڻي ڀاڱي پر ته ايندو.]

(٤) شڪر ۽ سنتوش: جتي لمحا ۽ ترشنا هوندي، اتي شڪر ۽ سنتوش رهي ڪونه سگهندا. باقي جتي سم ياونا جي زمين هجي، سم دوشنيءَ جو سج چمڪندو هجي، سچ جي آس ۽ برابر جو پاڻي هجي، ته باغ پر مرور پيدا ٿيندو شڪر، سنتوش، سک، صبر ۽ صدق جو. اهي آهن امر قل. جا رب جي رضا تهڻ پر راضي رهو. جو پڳوان جو پاڻر سرڻ ۾ پلو. جا ايشور جي اڇا ۽ آگيا سا سڀ سڀ ۽ اڪين تي. اڇا رضا، پاڻو، اڇا ۽ آگيا، لاچاريءَ لاعرضائيءَ يا لااعتماريءَ سان نه قبوُل ڪرڻي آهي پر آچاريءَ ۽ ايمانداريءَ ۽ اعتقاد سان سڻيڪار ڪرڻي آهي. اهل رضا ٻڌطو آهي. صاحب سکما ڏين تا ته اي ڀلا، جتي وام رکي اتي رهه، جتي موڪلئي اتي وڃ ۽ جيڪي ڏئي سو وٺ، جيڪي وٺئي سو واپس ڏي، خوشيءَ سان ۽ ڀلا همڪ يا دبر جي. آهي ته انهيءَ جو، ڏني ته اهو لو ۽ مرآئي ولـي ته اهو لو. انهيءَ پاڻ سان زندگي گهار ۽ وهموار ڪر ته تهنجي لاءِ سنسار جيسي صوُرت ٿي بدلجي ويندي. جي دنيا جو راج ملي ته به مالڪ جي مهما ۽ جيسي قوُرجي وڃي ته به قادر جي قدرت. نه امريءَ پر آڪڙ نه ته نغريءَ پر ڀڪر. هر حالت هوت جي ۽ هرهنڌ هاديءَ جو. هتي جي ماڙي ڏسي پنهنجي جهوُپڙي نه ڊاهه. پـرائو پـلاءُ ڏسي، پنهنجي مسڪيني مانيءَ ۽ وڪيءَ روٽيءَ ڪان آو نه ڪر. من نه پڪڪاءِ. ڪنهنجي ڪاڻ نه ڪيو. روٽي رازق تي آهي. پوءِ ٻين جي غرض جو ڪهڙي ۽ لبني خوشامد جو ڪهڙي؟ شانتيءَ ۽ سنتوش جي رهڻي درگاهه پر قبوُل پئي ٿي. پلو ميمندين ته پلو تيندءِ، اچ نـه سڀان. دبر ڪٽي تئي ته پر آندبر ڪولد لسدو. پاڻي سڀ ڪري پرڳڻا سان، ڪرمن جـو لنگر چڪڙ تئي ٿو. صدق ۽ صبر سچن درويشن ۽ مرشدن جا ساهڻ ٿيندا آهن. هوُ آهـن سائنءَ پر سماپل پر سانت وچان اهو راز سلس ڪوند. داوُر جي در تي دعا گهُرن ته قناعت ته ڪن. پڳوان جي پاڻي جو وڌيڪ وستار هڻي ڀاڱي پر ته اچطو آهي. حال ڦي الحال، گرو ارجن ديوجن جو هن وشيه سان لاڳاپو رکندڙ وچن، همت پيش ڪجي ٿو:

آڳيا ٿمري مٺي لاڳــڻ ـ ڪيـو ٿــهارو ڀــاوءِ — واڳ توڏي، محلا
جي ڏون ديهه، ٿوي اهه ترپتـيءَ ـ آنَ نــه ڪتهوُ ڏاوءِ. — پڀراڻ، شبد (٥)

لڳي ۽ مٿو مٿاڙ محبوب ماڻي.

سري گروُ گرنٿ صاحب جي سکيا مطابق، گڻن، اخلاقن ۽ روحاني سُوَرن جي وچور هيٺ ڏجي ٿي. هي وچور گرنٿ صاحب ۾ ڪا هڪ هنڌ يا نمبروار نه ڏنل آهي پر سڄي مهراڄ مان ڪي خاص اهم موتي ميڙي، هن ياداشت ۾ جُڙيا ويا آهن. ٿي سگهي ٿو ته ٻيو ليکڪ، هن ياداشت جي رچنا ۽ رٿا، بلڪل علحدي ۽ وڌيڪ عمدي ۽ ڪارائتي نموني ۾ ٺاهي ها پر پنهنجي ناقص سمجهه ۽ تجربي مطابق اها ٺاهي اٿم جا اميد ته پاٺڪن کي پسند پوندي ۽ هن علم کي ذرا علمي جامو به نصيب ٿيندو.

(١) سچ سچائي ۽ سچ ۾ سمائجي وڃ: سچ آهي پرماتما. جو سچ تي هلندو سو ئي پرماتما کي پائيندو. سچ تي هلڻ معنيٰ سچ جي ڪامنا، سچ جو وياپار، سچي نيت سچي ڪٿي ۽ سچي رهڻي، جنهن ۾ ڪوڙ ڪپٽ، يا سڪٽي سياڻپ جي رتيءَ ماتر به ملاوٽ نه هجي. سچ نه اينو نچ، تلوار جي ڌار تي پر نوراني نظر ۾. سچ تي هلڻ سچ ڪاڻ، نه سر بر هوار لڳي، من شُڌ لڳي ۽ سچ ۾ سمائجي وڃجي. سچ جي سگهه سمائجي ساري سنسار ۾، نه ته ساراهه تڪري پر سچ اڪو تي ترپا لڳي. سچ ترپا ٿيو نه آهي نه ڪوڙ ڪپٽ جو قلعو ڪِريو نه آهي. سچ تي وڌيڪ وسٿار اچا به اڳتي ايندو پر هتي گروُ نانڪ ديو جن جو هڪ اَمولڪ وچن ڏجي ٿو جو ڪنهن مسلمان مولويءَ يا مُلاَّ کي چيل آهي، جنهن ۾ به سچ کي ٻهراڻ ٻوڙي نهرائي وئي آهي:

پهلا سچُ حلال دُه - ليجا خيرُ خداء | راڳ ماجهه، محلا
چوٿي نيت راس مَنُ - پنجوي صفت ثناء | پهلا، وار (٧)

(٢) پريم: پريم به پرماتما آهي. سچ ۽ پريم هڪ ٻئي جي وروڌ ۾ نه آهن بلڪ ساڳئي سڪي جا ٻه پاسا آهن. سچيار اوس پريمي هوندو ۽ پريمي اوس سچيار هوندو. سچو پريم ڪوڙي بنياد تي نه بيٺل هجي، پلي مٽو پاڙ تي بيٺل هجي يا عاشق معشوق جي مظاهرو هجي، پر هوندو ٻڪ شُڌ، پوِتر، پرتو ۽ وشيش. ترشنا ۽ خود مطلبيءَ کي اسا پنهنجي ۽ پرائي جي ڀيد کي، هن پريم ۾ ڪا به جڳهه ڪانه آهي. پريمي پرماتما کي پرڪرتيءَ جي هر وستوءَ ۾ ڏسي ٿو، تنهن ڪري هو هر وستوءَ کي، پرماتما جي پيدائش سمجهي، پيار ڪري ٿو ۽ پائي ٿو، ٻيا ڪنهن به ڀيد ۽ ڀاونا جي يا چِتَ آڪالڙ جي. اهڙي وشيش پريم سان ئي ڪرم ڪتبا ۽ ڪرم جي ڏانون جي بهج کان پار پئبو. اهڙو پريم ئي مڪتي ماڻائي سگهي ٿو. [پريم تي وڌيڪ وياچار اڳتي اچي ٿي پاڳي ۾ به ايندو.]

(٣) سمَ درشٽي: سچيار پريمي ئي سم درشٽيءَ جي اوستا ۾ اچي ٿو ۽ مڪمل

دوشنيءَ مان ڪڍي، اندرئين دوشنيءَ ۾ آڻي ٿو. من اندر ۾ ايڪاگر لئي ۽ اشانتي مٽجي، اشانتي مٽي سڀ من جا دک ۽ ان جا روڳ پاڻمرادو سولائيءَ سان سهاري سگهبا. من جو دبڪ پربو ٿو اندر، ٻاهر ۽ چوطرف پرڪاش پرگهٽ ٿيندو. من کي من سان ساڃ سڀ سڌ لين. من ۾ لي مالڪ ملندءَ. ٻاڻ ٻچاڻ. ٻاڻ ٻچاڻ ته آتما کي اوم آتما جي پرڪاش ۽ پراپتي لئي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) آتما ديو پوڄيئي - گرو کي سهج سُڀاءِ | سري راڳ، محلا
آتمي تو آتمي دي پرتيت هوءِ - تان گهر هي پرچا پاءِ. | چوٿان، وار (١٢)

(٢) مَما مَن سُڌ ڪاڄ هيءِ - مَنُ ساڌي سِڌ هوءِ | راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاون
مَنهي من سُڌ ڪهيءِ ڪبيرا - من سا مِليا نه ڪوءِ. | اکري (٣٣)

اکان، اوڌيا ۽ اوگڻن جي بوجهه هيٺ ته اهڙي گمان جي پرڪاش جي ٻهران جهلڪ آهي. اي ٻندا، توکي اِجا اِها بوجهه ئي ڪانه آئي آهي ته تون من ڪيئن اُجل ۽ آتم ليندو؟ جي من اُجا ميرو ۽ مُدهل آهي ته گڻن کي ڪيئن گرهڻ ڪندو؟ اهي اَمولڪ گڻ ٻاپي ڪونه سگهبا جيستائين من اوگڻن مان آزاد ٿئي، سچي شبد ۾ نه سمائجي ويو آهي ۽ گڻن جي سمر ڪانسواءِ روحاني راهه جو سفر شروع ٿيڻ ناممڪن آهي. گڻن جي بنياد تي ئي سچي ڀڳتيءَ جي شروعات ٿي سگهي ٿي. گرو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

گُڻ اَمولڪ پاپي نه جاهِه - مَنُ نرمل ساچيءِ شبدِ سماهِ | راڳ آسا، محلا ٽيون،
سي وڏ ڀاڳي جن نام ڌياڻيا - سدا گُڻ داتا منِ وساڻيا. | شبد (٢)

تهن ڪري، اي ٻندا، پهريون ڳالهه اها آهي ته تون پهنجا اوگڻ محسوس ڪرين، انهن جو اظهار ڪرين ۽ پڇتاءُ ۽ پراشچت ڪرين، ٻيا ۽ پراولنا ڪرين ته تنهنجو نيتارو ٿئي. اوگڻن کي اجهو ته ڏي ٻر اگهاڙو ڪرين ته من لوڪ لڄا جي لڪي ۾، شرم جو مسو ۽ حياءُ ٻرنِ. اهو شرم ئي پڇتاءُ ۽ پراشچت جو بنياد آهي. سو اوگڻن جي اگهاڙپ ۾ ئي انهن نظر نروار ليندي. گرو تيغ بهادر صاحب فرمائين ٿا:

ڪَها ڪهون ميءِ اَپني ڪرني - جِهه بِد جنم گنوايو | راڳ سارنگ، محلا
ڪهه نانڪ سڀ اوگن مون ميءِ - راکِ ليهو سرنايو. | ناوان، شبد (٤)

اوگڻ گلي جا زنجير آهن. اهي ٽوڙ ته هلڪو ٿي وک وڌائي سگهين. گُڻ گڏ ڪر، گُڻ ئي گُڻ ۾ سمائجي وڃ ته هردي ۾ هري وسندي. گڻن جي گراهڪ کي ئي گڻن جو قدر ٿيندو. سڪرم ڪر، سڪرم ڪر، نيڪي ڪر ته ليهن جاڳي، ڀرهه ٿالي، ڏوري ڏور،

ڏنو آهي. هو سمجهائين ٿا ته حقيقت ۾ ساريءَ سرشٽيءَ جو سرجڻهار هڪ ئي آهي ۽ اهو ئي انسان ذات جو اُپائيندڙ آهي. هر جيو جي اندر ۾ ، اهو ئي ايشور وسي رهيو آهي ۽ سڀ جيو هڪ ئي برادريءَ مدبل جا، پاڻ ۾ ڀائر ڀيڻر يا ڀائي شريڪ آهن.

تنهن ڪري ڌرم بدلائڻ جي ضرورت نه آهي پر ڌرمي سِکيا ۽ سنديش جي پوريءَ طرح پيروي ڪرڻ ضروري آهي. انسان جي پنهنجي ئي مذهب يا پنٿ جي اخلاقي اصولن تي مضبوط رهي، پوري پيروي ڪري، ته هوند ڪُل انسان ذات ۾ ايشور ڏسي ۽ ايشور ۾ انسان ذات. پوءِ هوند مذهبي مخالفتون ۽ مقابلا مور نه ٿين. پر منش جو من قادر جي قدرت جي هڪ عجيب رچنا آهي. قدرت جي قالب مان اهڙو ته قلب ڪيڏو اٿائين جو ڪنهن جي وٽ جو نه آهي. انسان جي اکين جي نظر ۽ دماغ جي سمجهه کي الٽي ڪري ڇڏي اٿائين. پر انهيءَ الٽي کي سلٽو ڪرڻ ئي جيون ياترا جي پهرين پوڙي آهي. هن ڪتاب ۾ اچا انهيءَ پهرينءَ پوڙيءَ جي ئي پٽاڙ هلي رهي آهي. سري گرو گرنٿ صاحب جو اخلاق نامو جنهنجا چوند وچن مٿي، معنيٰ سميت ڏنل آهن، سو يقيناً اعليٰ درجي جو آهي ۽ ٻين مڙني مذهبن ۽ پنٿن جي اخلاقي اصولن سان هوبهو ملي اچي ٿو. اهي اصول جيتوڻيڪ آهن آدي پر ته به نت نوان آهن. شل انسان اهي گرهڻ ڪري، ايمانداريءَ ۽ اساهت سان عمل ۾ آڻي ته سارو سنسار ئي سرڳ سمان ٿي پئي. انهيءَ سرڳ جي ڪنجي هر جيو جي من مندر ۾ موجود آهي. جي جيوُ ڪُڙڪائي نه کُلي پوندو، چاهي هٿ ڇڙهندي، جهڙن ذريعي دسمي ڏنار ايندو جتي ئي جيون ياترا جو منزل مقصود ملندو، ڀوساگر پار ڪبو ۽ جنم مرڻ جو چڪر ختم ٿيندو. وڏو افسوس اهو آهي ته مُشڪ مَن ۾ پر مرگ جيان اسين ڀٽڪون پيا ٻاهر، ساري سنسار ۾.

صاحب سِکيا ڏين ٿا ته اي ٻندا، پهرين من صفا ۽ خالي ڪر. من جي مئل ڌوءِ. اوگڻ ۽ اوڻايون ڪيئن ته گڻن کي اندر ۾ جاءِ ملي. انهن اوگڻن جي اپٽار، اٿي ۽ ٿئين ٻاڻي ۾ ؛ ڪافي اچي ئي اچي چڪي آهي، جهڙوڪ ڪوڙاڻن ۽ ڪِڇي ڪامنائون، ترشنائون، ڪام، ڪروڌ، وير، وروڌ، لوڀ، لالچ، موهه، اهنڪار، دُئي، ڏنڊ، بيائي، ٻي اڪيائي، ڪُبڌيا، ڪوتا وهوار ۽ سنبنڌ، پاپ، اپراڌ، ڀرم، ڪوڙا ڪرم ڪانڊ، ذات پات جا ڀيد، نسلي وڏائيءَ جا ويچار، اندرين جا رس، ڪُسنگ، پرائي پچار، وغيره، وغيره.

ميرو ڪپڙو پهرين ڌوئبو آهي ته پوءِ رنگبو آهي. اوُن ئي پهرين اوگڻن کان آزاد ٿي، جڏهن چڱاءِ ته سچو واڳائي ۽ نيائي اُٿجين. ڪيل گناهن جو سچو پڇتاءُ ڪر ته سمارڪ ٿي پوڄين. آسا منشا جلاءِ ته آس ۾ نراس ۽ گرهست ۾ اداسيءَ جي ٻڌي ٿي پوڄين ۽ انيڪ ۾ ايڪ ڏسين. پنهنجي من مان ڏئي ڪڍ ته سڀ کي سچڻ سمجهندين. من کي ٻاهر ٿين

گُڻ ۽ اوگڻ، سُڀ لِکڻ ۽ سُڀ ڪرڻي.

سماجڪ ريتون ۽ رسمون هرڪنهن ملڪ، قوم يا جاتيءَ جون نراليون آهن، ملڪ ساڳئي ملڪ، قوم يا جاتيءَ جون ريتون ۽ رسمون به سمي ۽ حالتن آهر پيون بدلجن ۽ بدلجنديون رهنديون. ساڳيءَ طرح، هرهڪ مذهب، قوم يا پنٿ کي پرارٿنا ۽ پالڻا جا سڳورا مڪان يا پاڪ پوڄا جا پرپنڊ پنهنجا پنهنجا آهن، جن جا نمر ۽ نمر به پيا سمي، هنڌ ۽ حالتن پٽاندڙ بدلجن. پر بنيادي اخلاق ۽ روحاني راز، انسان ذات لاءِ، آد جڳاد کان ساڳيا آهن ۽ ساڳيا رهندا، جنهن لحاظ کان سڀ ڌرمڪ شاستر به شروعات کان سچا ۽ ساڳيا آهن ۽ لوڙ تائين سچا ۽ ساڳيا رهندا. ڪوڙ آهي پاڻڪن ۽ پوللڳن ۾.

ڌرمڪ شاسترن جا واڪ ۽ وچن، ڌُر جي واڻي آهي. آئي آهي الله وٽان، پر اوتارن ۽ اوليائن جي آتما ۾ يا سڀ برهمڻ جي مُک مان. اهو اخلاق نامو ۽ روحاني راز ئي آهي جنهن ساڳيءَ سُٽيءَ سڀني سان، مڙني اڳين پوين مذهبن، ڌرمن ۽ پنٿن کي ٻڌي، هڪ رنگ ۾ رنڱي هيرن جو هار ٺاهيو آهي. اگر ڪٿي نوان نوان يا جدا جدا هجن پر هدايت نامي جو سار ساڳيو ئي آهي. جهڙو ملڪ، جهڙو وقت، ۽ جهڙيون وقت جون حالتون، تهڙي لطفن جي لاءِ پر لفظ يا معنيٰ ۾ فرق ڪرڻو آهي. فرق فقط آهي اسان جي من جو، جو اُلٽو اثر لئي، پنهنجو اسان کي اوجهڙ ۽ اوڙاهه ڏانهن گهلي، مختلف مذهبن ۾ ويڇا وجهائي، انسان انسان سان اڙائي ۽ پرماتما کي پٺي ڏياري. شال اهي ويڇا ۽ ويراڳون ويران ٿين!

مذهب، مڙش ذات جي مقصد ۽ مطلب لاءِ آهن پر اسان سڀ ڇڏي، انهي ٻاهرين پردن پيا آهيون، جنهن ڪري هڪ مذهب کي ٻئي مذهب کان نه فقط نرالو پر هڪ ٻئي جي ورود ۾ سمجهون ٿا. اهو پيڊ پاڻ ٻاهر وانگر وچڙجي ويو آهي ۽ هاڻي نسب اسانکي ساڳئي مذهب يا پنٿ جي پوللڳن ۾ به، ڪيترا فرقا ۽ ٽولا ڏسڻ ۾ اچن ٿا. ڌرم وچان ڪوڙو ڪرم ڪانڊ اچيو آهي. اخلاق نامي کان اصلي اک ئي ويو آهي. پاڪ ڌرم جي نالي ۾، جدا جدا مذهبن يا ڌرمن ۾ جهڳڙا، تڪرار، هل هنگاما ۽ دنگا فساد به ٿين پيا. هرڪو چئي ته منهنجو ئي مذهب سچو آهي، منهنجو پيغمبر ئي پرماتما جو سچو پاڪ پيغام کڻي آيو هو، منهنجي مندر ۾ ئي مالڪ جو مڪان آهي، منهنجو ڌرمي پستڪ ئي پرماتما جي پراپتي ڪرائيندو يا منهنجو ئي پاڪ پوڄا پرڪار آهي. باقي ٻيو مڙئي پوليو ملعون آهي. ملعون آهي سڀ. جي ائين ٿئي ۽ پرائي آهي ته اهو انسان نه ٿئي ۽ پرو آهي، ڇاهي هُو ڪڏهن نه مذهب جو پوللڳ هجي، ڪڏهن نه پيغمبر جو پوڄاري هجي، ڪڏهن نه اهڙو جو اپاس ڪندو هجي يا ڪهڙي نموني جي پاڪ پوڄا ڪندو هجي. صاحب، سري ڪرشن گرانٿ صاحب جي سکيا جي ڌرتي، ڌرمي مطلب ۽ ڌرمي ايڪتا لئي، نهايت زور

(١٤١) نِوڻ[1] سو اکر کَوَڻ[2] گُڻ - جِهبا[3] مِٺيا مَنٽ[4]
اي ٽِري[5] ڀيڻي[6] ويس ڪر - تان وس آوي ڪنٽ[7].

(١٢٧)
[شيخ فريد]

(١٤٢) هر[7] گڻ گاوهه ڪامٺي[8] - سچي شبد سماءِ
پِي[9] ڪا سهج سينگار ڪرهه - سچ[7] رهه لِو لاءِ
نانڪ نامو من وسي - هر[7] درگهه لئي ڇڏاءِ.

سلوڪ، محلا ٻيجا، (٥٧)

(١٤٣) گُر ڪسي شبد آرادهئي - نامَ رنگ ٻيراڳُ
جيتي ٻيچ ڀوائيا[10] - نانڪ سڦل مارو لهه راڳُ.

سلوڪ، محلا پهريان، (٣)

(١٤٤) جِهبا[3] گڻ گوٻند[7] ڀجهُ - ڪَرن[11] سُنهه هر نام
کهه نانڪ سُن ري مدا - پڙء[12] نه جم ڪي ڌام[13].

سلوڪ، محلا ناوان (٢١)

---

١. نوڙت، هينائين. ٢. کمياء. ٣. زبان. ٤. مٺڙ، وچن. ٥. ٽيئي. ٦. هي ڀيڻ. ٧. پرماتما.
٨. استري. ٩. ٻيگوان جو ڀئو. ١٠. دشمن، وڪار. ١١. ڪن. ١٢. ڀونديون. ١٣. گهر، پري.

(١٣١) حبَ لگ مري مري ڪري-تب لگ ڪاڄ ايڪُ اهي سَرئ — واڳ پرڀ، ڪبير صاحب، شبد (١۴)
جَب ميري ميري مِٽ جاء - تب پرڀ ڪارج سوارهِ آء.

(١٣٢) جن ڪئ پليئ ڌن وسئ - تن ڪا ناءُ فقيرُ — واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)
جن ڪئ هردئ اوُن وسهہ- تي نَرڪُني گهيرُ.

(١٣٣) تُون ڌاراتا حاڪمِ - ها صاحب ڌري اپارُ — واڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٧)
مَنْدا هاڪم آپ ڪرُ - اوُر پَسَلا سنسار.

(١٣۴) آوُن انرجامي هر آپ - — واڳ لنڪاري، محلا چوٿان، چهنت ٢(۴)
حصُ اوُن چلاوهہ پياري هئُ ِوئ چلان
هموري هاٿ ڪڇ ناهِ - اوُن ميلِهہ لما هـئُ آء مـلان.

(١٣٥) ڪبير تن اهارءُ تُڏهہ ڪرُ - سرُون سِنگُ تُنِ تاءُ — سلوڪ، ڪبير (١١٩)
بَنُ اچرءُ تُنُ نسار جي - چرن ڪمل وِد ٿاءُ.

(١٣٦) ڪبير جَهان گيان تهہ ڌرم هئ - جهان جُوُٺ تهہ پاپُ — (١٥٥)
جهان لسوبُ تهہ ڪـال هـئ - جهان ڪِما تهہ آپُ.

(١٣٧) ڪبر آلسا بهمُ اُوء - پاره مـاس قُلس — (٢٢٩)
سيتلُ چاليا گهوُ قل - پڪي ڪيل ڪرلسِ.

(١٣٨) ڪبير جِئُ گرِهہ ڪر تہ ڌرم ڪر - ناهي تہ ڪر براڳ — (٢٠١)
براڳي بنڌن ڪري - تسانڪو بڏو اپاڳ.

(١٣٩) فريدا ڏري دا پلا ڪر - غُصا منِ نہ هنداء — سلوڪ، شيخ فريد (٧٨)
داهي روڳُ نہ لڳئي - پلي سب ڪجهہ پاء.

(١۴٠) فريدا دکہ سکہ اڪ ڪر - دِل تي لاهہ وِڪارُ — (١٠٩) [محلا پنجوان]
الله ڀاوي سو ڀَلا - تان لڀي دربارِ.

١. اُوُرو لئي. ٢. پرماما. ٣. سمند. ۴. درويش، مستانو فقير. ٥. گهٽ، حراب. ٦. ملائين.
٧. زوان. ٨. لڪاٺو حساء. ٩. ڪوُڙ. ١٠. ڪما، دَيا. ١١. چيت. ١٢. قل پرو ڏئي.
١٣. گهڙو. ١۴. گرهست. ١٥. ڀڙو انسان. ١٦. ڪاوڙ، ڏمر. ١٧. ڏٺيءَ ِ مر دِر.

(١٢٧)
[شيخ فريد]

(١٤١) ٻُوڙ[1] سو اکر ڪوڙ[2] گڻ - جِهبا[3] مٺيئا مس[4]
اي ڀوڻي[5] پيٺي[6] وس ڪر - تان وس آوي ڪنت[7].

سلوڪ، محلا ٻيجا، (٥٧)

(١٤٢) هُر[7] گڻ گاوهه ڪامٺي[8] - سچي[7] شبد سماء
ٻيءِ[9] ڪا سهج سينگار ڪرهه - سچ رهه لِوو لاء
نانڪ نامو من وسي - هُر[7] درگهه لئي ڇڏاء.

سلوڪ، محلا پنجوان، (٣)

(١٤٣) گور ڪسي شبد اَرادهئي - نامَ رنگِ ٻيراڳُ
جيتي پنچ بتواليئا[10] - نانڪ سقل مارؤ اهه راڳُ.

سلوڪ، محلا ناوان (٢١)

(١٤٤) جِهبا[3] گُن گوبند ڀجهُه[7] - ڪَنُ[11] سُنهه هر نام
ڪهه نانڪ سُن ري مدا - ڀرُ[12] نه جم ڪي ڌام[13].

---

١. نوڙت، هيڻائين. ٢. ڪميا. ٣. زبان. ٤. مٺو، وچن. ٥. ڀٽي. ٦. هي ٻيڙا. ٧. پرماتما.
٨. استري. ٩. ٻگوان جو ٻؤ. ١٠. دشمن، وڪار. ١١. ڪن. ١٢. ٻونديون. ١٣. گهر، ٻري.

(١١٤) نا ڪر مرا دشمن رهيا - اسا هر ڪنهن کي ٺڳائي
ٻوهر ٻسارُ ٻسار ٻيتر - ڪنگور لي سوجهي ٻسائي.
راڳ ڌناسري محلا پهريان، شبد (٣)

(١١٥) ديس چڙاءِ ڏٿي حرلاڻي -
ڏهي سرائي ڪماسي ڪهاڻي
سچا ڏوم ٻڻ ٻلا ڪرائي - دن ڪي لوشٹ ڏني نہ جائي.
راڳ سوهي، محلا پهريان، شبد (٢٥)

(١١٦) ڏنا دشي دنا دان ڪر جاڻي - ٻاهر جانو ٻيتر آٺي
ٻوڻي ٻرت رهي لڪام - اُتها حساب هوي مکہ نام
لسن ٻڙن مهہ ايڪو جاڻي - سب شج سڀهر ساح پڇاڻي.
راڳ ٻلاول، محلا پهلا، لٿي (١٦)

(١١٧) آتم رام سرب مهِ ٻيکہ - ٻڙون اڙر رهيا سرب ايکہ
رلن اُرل ردي مهہ جان - اُهي وشٽ اڙن آپ پڇاڻ.
راڳ رامڪلي، محلا پهريان، شبد (٣٠)

(١١٨) سانڀ ليري چاڻ ناهي - لس نال ڪدُ چمد لاسيئي
آلسا ڪر مڙلي نہ ڪچهي - حمد اُلٽ پيولسائسيئي.
راڳ رامڪلي، محلا لنحاالمدصاحب(١١)

(١١٩) ٻڙ ٻسٽ ٻرمد ٻاٹي - سٹ سٽوڪسہ الميد
حل حليمي جاڻي چمٽ - ڇيتا ڙلر وکٽ سڪوٽ.
راڳ رامڪلي، محلا لسحا، وار (١٧)، سلوڪ محلا ٻهلا

(١٢٠) ٻڙ ڪر گيان ڏيان ڪر مهڙتا - ٻڻُ ٻاني من ڏاوا
شُکمن ناڙي سهج سماني - ٻسيوي ٻسو ٻهارا.
راڳ رامڪلي، ڪسر صاحب، شبد (٢)

(١٢١) جهڙ اڙن راکهہ ٻتو رهاں - حسر دبو سر کساءِ
جڳ لڙن چلاوهہ لٿ چلان - مکر امرسد نساءِ.
راڳ مارو، محلا ٻهلا، اشٽدي (٢)٦

(١٢٢) دل دوواني حسر کري - دروبشي دل راس
عشق مُحسد نسائڪا - ايڪا ڪرسي اساس.
راڳ مارو، محلا لسحا، وار (١٢)، سلوڪ محلا ٻهلا

---

١ شعرو، وبري. ٢. ٻرمالما ٣. سمجهي سمس. ٤. ڏرمڪ جرون. ٥. سمساري سيمد. ٦. لرڪ ٻراوڪ ٻر گنهگار يا ٻاپي لکيا وبندا. ٧. ٻع. ٨. ٻارس. ٩. من مر. ١٠. وردس. ١١. ليٹي لرڪ. ١٢. ٻسولولا. ١٣. سساري سرشٽيءِ اُندر ڏس. ١٤. آملهہ. ١٥. سروپ. ١٦. مڙر نہ. ١٧. زمين. ١٨. ڏالدن جي جوڙي. ١٩. هر. ٢٠ هاري. ٢١. ساد ڪرڻ. ٢٢. مند. ٢٣. شراب ناهغ جا گل. ٢٤. شراب جي ٻٺي. ٢٥. آٺن گهٽ نساس. ٢٦. چوڪيداري. ر ن جو ايڪو.

(١٢٣) نانڪ ڪچڙيا[1] سين توڙ - ڍونڍ سجڻ سنت پڪيا[2]
اوءِ[1] جيوندي وڇڙهه - اوءِ[2] مئيا نه جاهي ڇوڙ

راڳ مارو، محلا ... پنجوان، وار (٢٢)

ڪارڻ ڪرتي[3] جو ڪيا - سوئي هي ڪرتا
جي سين[4] ڏاوهه پراڻيا[5] - باوهه ڏر لهڻا[6].

(١٢٤) ڪرڻي ڪيرت گور مت سار - سنت سڀا گڻ گيان ٻيچار
من ماري جيوت مر جاڻ - نانڪ ندري[3] ندر پڇاڻ.

راڳ ترپاڻي، محلا ... پهلا، اشٽپدي (٨

(١٢٥) استت[7] نندا دوئو پرجت[8] - تجهه مان اپمانا
لوها ڪنچن[9] سم[10] ڪر جاڻهُ - تي مورت ڀڳوانا[3].

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(١٢٦) جهه راکي سوئي سک[11] ٿانا - سهجي[12] هوءِ سوئي ڀل مانا
بسيو[13] بترُ ناهي ڪو ٻيري[14] - سڀ ايڪو هي پاڻا[15].

راڳ مارو، محلا ... پنجوان، سولهو (١٣)

(١٢٧) نيتر[16] سنتوکي درسن پيکه - رسنا[17] گائي گڻ انيڪ
ترشنا بوجهي گور پرساد - من اگهانا[18] هر رسهه سئاد.

راڳ بسنت، محلا ... پنجوان، شبد (٦)

(١٢٨) نيٽي[19] سرهه ديکان پرڀ سوامي - رسنا نام وکاني
سروٽي ڪيرتن سن[19] دن راتي - هردي هر هر ڀاني[20].

راڳ سارنگ، محلا ... چوٿان، شبد (٥)

(١٢٩) بسر گئي سڀ تات پرائي - جب تي ساڌ سنگت موهه پائي
نا ڪو بئري نهي بگانا[21] - سگل سنگ هم ڪئو بن[22] آئي.

راڳ ڪانڙا، محلا ... پنجوان، شبد (٨)

(١٣٠) پيو[23] پاءِ جاگهه سي جن جاگرڻ ڪره - هوئي مئل اتار
سدا جاگهه گهر اپڻا راکهه - پنچ تسڪر[24] ڪاڍهه مار.

راڳ پرڀاتي، محلا ... تيجا، اشٽپدي (٢)

---

١. ڪسنگ. ٢. سچا سنت پرش. ٣. پرماتما. ٤. پرڪين، ڪوشش ڪرڻ. ٥. اي پراڻي. ٦. مستڪ جي ليک مطابق. ٧. ساراهه. ٨. الڳ. ٩. سون. ١٠. هڪ جهڙو. ١١. ٿان تي، ٺڪاڻو. ١٢. جيڪي قدرت چاهي يا پاڻمرادو ٿئي. ١٣. ويري. ١٤. وهري. ١٥. ڌڻي هر اچي ٿو. ١٦. اکيون. ١٧. زبان. ١٨. ترپت ٿيو. ١٩. ڪن. ٢٠. ڀاڻي وڻي پئي. ٢١. پرائو ڌاريو، آدنيل. ٢٢. پريت لڳي وئي. ٢٣. برابر لڳو. ٢٤. چور، وڪار.

(٩٤) الله مسا جهڙي ڪيا سدائي - هسردي هي يڪ لهه
سدا صاحب ڪيچ رنگ رهي - ڪبهون نه ٿوٰس ليهنن.

سري راڳ، محلا چوتان، وار (٥)، سلوڪ محلا ٻيها

(٩٥) من ڪي مسه لياگهه هرهن - حڪم رُجهه سڪ پائيي ري
جو پريه ڪري سرلي پَل مالهه - سڪ دڪه اوهي ڏ پائيئي ري.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٣٧)

(٩٦) سڪ دڪ دواو سَرُ ڪر جاڻيءِ - أوُر مانَ أبهانا
هرکَ سوڳ لي رهي أُلِتا - اِن جِڳ تمتُ پڇانا.

راڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (١)

(٩٧) واهُ دووي حضرُ اڪو جاڻ - گور ڪيءِ شبد حڪم پڇاڻ
سگل رُوپ ورن مـن ماهي - ڪهہ نانڪ اڪو سالاهي.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)

(٩٨) پيا بوُنيس ڪهه ڪُرهِہ - بوُنين ايا من ماهِہ
سنگِہ اماري اربُ اسيءِ - ڀَنُ ڀـن ڪها ڦراهِہ.

راڳ گوڙي، پاڻين اکري، محلا پنجوان، پؤڙي (٣٠)

(٩٩) تَوا وبرُ لـه ڪرهيءِ ڪاهوُ - گهتَ گهتَ أنتر اوهُر سماهوُ
وبر وروڌ مِٽيءِ اِهہ من لي - هر ڪيرتن گورمکِہ جو سُنتي.

(٤٦)

(١٠٠) شيرا ڪرمه هوه ڀهڪامي - لس ڪٿُ هرمه پراپت سوامي
أبهي ڪرپا جس آپُ ڪريِہ - نانڪ سو شيوڪ گورڪي مت لئِہ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب،اشٽپدي(٣)١٨

(١٠١) کهرُمدرِ خوشيا نهي - جنهن تُون آوهہ چِته
دُنيا ڪيتا وڌ پاليمان - نانـڪ سب ڪُمته.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٦)

(١٠٢) جنمُ مرڻ لـه اِن ڪٿُ - جو هرُ لڙهِہ لاڳي
جنمه سي پرواڻ هوويءِ - هر ڪيرتن جاڳي.

(١٦)

(١٠٣) جبَ هُم هولي تب تُم ناهي - أب ام هيءِ هم ناهي
أب هم تم ايڪ ڀئي هيءِ - ايڪيءِ ديکيِہ من پتيئاهي.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٧٣)

---

١. مس قلم. ٢. گهرائين. ٣. وبنو ليک. ٤. پرماتما. ٥. ڦٽي ڪـر. ٦. سمرن ڪر. ٧. هڪ جهڙو. ٨. نرليپ، ورڪمه. ٩. هندن ۽ مسلمانن جـي مذهب جـا طريقا جدا آهن پر ١٠. ٻولها ڪرين. ١١. جهنگل. ١٢. وياپڪ آهي. ١٣. گرووء معرفت. ١٤ نشڪام. ١٥. من مندو ر. ١٦. جڙليء مه وارڙن، ڦرڪت. ١٧. اوتت ير. ١٨. قبوُل، مڪمه. ١٩. آهنڪار. ٢٠. آنند ۾ اچي وڃو آهي.

(۱۰۴) آپ بيچار مار منُ ڏيکيا - تم سا ميت نہ اَوَر ڪوئي
جڻ اُون واکھہ لوئي رهڻا - ڏک سک ڏيوَهہ ڪرهہ سوئي۔

واڳہ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۲)

(۱۰۵) جيڪو ناءُ ڏرائي وڏا - سادُ ڪري من پاڻي
خصمي نڌر ڪيڙا آوي - جيتي چُڳي داڻي
مر مر جيوي تان ڪڇ پائي - نانڪ نام وکاڻي۔

(۴۹)

(۱۰۶) جهان پناوهہ تهہ تهہ جائي - جو تُر ڏيهہ سوئي سک پائي
تمرا ڏيـٺا پڻهہ ڪائي - لڻ پرساد پـريه سکي ولائي۔

واڳہ آسا، محلا پدچوان، شبد (٦۰)

(۱۰۷) ٻڌ غريبي خرچ ليڻهہ - هؤمي ٻک جارهہ
ساچا هٽ پوُرا سؤدا - وکر نام واپارهہ۔

(۱۱۴)

(۱۰۸) کـوُڙا لالچ ڇوڏيئي - تڻ ساچ پڇاڻي
گور ڪي شبد سمائيئي - پرمارٿ جاڻي۔

واڳہ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۲)۱۵

(۱۰۹) ديا ڪپاهہ سنتوک سوُت - جت گنڍي ست وٽ
ايهہ جنيئو جيئہ کـا - هئي تہ پانڊي گهت۔

واڳہ آسا، محلا پهلا، وار (۱۵)

(۱۱۰) منَ مئلي سب ڪڇ مئِلا - تـن ڌوتي من هڇا نہ هوءِ
اِهہ جگت ڀـرم ڀُلائيا - وِرلا ٻـوُجهـي ڪـوءِ۔

واڳہ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (۱)

(۱۱۱) سچي ڪار ڪماوڻي - سچ پنڌ سچ نـام آڌار
سچي ســنگت سچ ملي - سچي نـاء پيار۔

واڳہ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (۳)، سلوڪ محلا تيجا

(۱۱۲) جڻ لڻ پاءُ اَپاءُ اِهہ مانيي - تڻ لڻ ملڻ دوُرانـي
آن اَپدا کـرت ٻيچارا - تڻ لڻ ٻِچ ٻکـاني۔

واڳہ سورٺ، محلا پدچوان، شبد (۳)

(۱۱۳) نَهہ نِندِيا نهہ اُستت جـا ڪڻ - لوڀ موهہ اَبمانا
هوکَ سوگ لي رهي نڻارڻ - ناهہ مـان اَبمانـا۔

واڳہ سورٺ، محلا ناوان، شبد (۱۱)

---

۱. ڀِهہجو پاڻ. ۲. پرماتما. ۳. سڄڻ. ۴. پاڻ کي وڏو سمجهي ٿسو. ۵. اِندران جا چشڪا.
٦. نظر ۾. ۷. ڏ پائي، سمرن ڪري. ۸. موڪلين. ۹. پهرڻ. ۱۰. گڏران ڪيان ٿو. ۱۱. ٻڌي
۱۲. سمر. ۱۳. سڪرت. ۱۴. ڌاڳو، سڳو. ۱۵. جٽيو. ۱٦. ڳچي ۾ پائيبر. ۱۷. اُوجل، پوتر.
۱۸. ڏنيمت جو پيد پاءُ. ۱۹. ڏکيو، تمام بري. ۲۰. ٽيري ميري. ۲۱. وچ وکارن جو انڪاءُ
رهندو. ۲۲. نندا، پرائي پچار. ۲۳. واکاڻ. ۲۴. نرليپ، ورڪس.

(٧٥) سُرلي[1] سُرتَ[2] رُلانيٽي[3] ابعـلنُ ڪرتَها[4] لڳهه جهتُ
الٽر ياڻهِ[5] ٻسيءِ اوَن رڪَ[6] - آهيس دهو ٻلـيءِ الڪ[7].

(٧)

(٧٦) ٻوهه چرٽا ٿِل اوُبر آوَهُـ[8] - اَلسي شيو ڪماوهُ
آپسِ لي اوُبر سب جاڻهُ - لُهُ درگهه سڪ پاوهُ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٧٧) ترشنا ٻوُڪ سب ناسي - سنت پـرسادِ[9] جوِيا اَبناسي[1]
رَتَن[10] دلس ٻرٻ[1] شيو ڪماني - هَر[1] ملٽيءِ ڪي ابهه نيشاني.

(٤٦)

(٧٨) جِهر[11] اندر ساسُ لِهر[12] شما ڪيچيءِ - جاءِ ملٽيءِ رام مـُراري[2]
اَن[10] دِن جاگت رهيءِ دِن راتي[10] - آپهي ٻِرا[1] ٻرات ٻهاري.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٤)

(٧٩) اَلتر سُنن[1] ٻاهر سُنن[1] - تـر[13] ٻهوڻ سُنن[1] مسُنن[1]
چواٿيءِ سُننيءِ[1] جو ٿرُ جاڻيءِ - تاڪـُو ٻاپُ نـه ٻـن.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشت، ٻوڙي (٥١)

(٨٠) ٻنچ تتَ لي هرديءِ راکهُ - رهـيءِ نرالم تـاڙي[14]
ڪهت ڪبير سُنهو رِي سنتهو - ڌرم دِيا ڪر ٻاڙي[15].

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٧)

(٨١) نِت چرن شيوهه ساڌ ڪي - تـِيم لوڀ موهه بڪار
سب تـجـهه دوُجي آسڙي[16] - رک آس اڪ نرنڪار[1].

راڳ مالڪوڙا، محلا پنجوان، شبد (١)

(٨٢) ٻيچاي[17] گـُمهه انشاء جيتُ - آپ اوَن مـارڳُ ٻـاء
هَر[1] ڪي چرٽي لاڳ رهـان - وچـهُ آپُ گـواه.

راڳ مارو، محلا ليجا، شبد (٣)

(٨٣) آگيا مهِ اوُڪ سرڻي ڪر ـوُڪا - سوڪَ هرڪَ نهي جاڻيو
جو جو حُڪم[18] ٻٿيو صاحبُ[1] ڪا - سو مانيءِ لـيءِ ماليو.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٨٤) نا هَمِ چنگي آکيٿهُ[19] - ٻُرا نـه دِسيءِ[20] ڪوءِ
نانڪ هومئ مارِيٿيءِ - سچي[1] جيهڙا سوءِ.

راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي ١٠(٨)

---

١. ٻرماتما. ٢. ورلي. ٣. ڳاجي. ٤. ٻيڙي. ٥. وڪارن جي اگـي. ٦. روڪ. ٧. داتما.
٨. هيلان. ٩. ڪرپا. ١٠. رات. ١١. جيسناء. ١٢. لبسناء. ١٣. ٽين اوَستا. ١٤. ٽُريا اوَستا.
١٥. ٿلواڙي. ١٦. آس، ڪامنا. ١٧. آڪيان. ١٨. ٻرماتما جو حڪم، پاٽو. ١٩. چوڻ، ڪرڻ.
٢٠. ڏسڻ.

(٨٥) مؤُنا جيوَندا پيکھُ - جيوَندي مر جانَ
جِنان محبت اِڪُ سڃُ - تي مانُس پرڌانَ.
راڳ مارو، محـ... پڇوان، وار (٢٣)

(٨٦) سُڪِرت ڪرڻي - سارُ جپ مالـِي
هردئِ ڦير - چلـيءِ تُـڌ نالـي.
راڳ پسيرغ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٨٧) سڳل ڌرم مهِ اُتم ڌرم - ڪرم ڪرتُوت ڪيءِ اوُپر ڪرم
جس ڪو چاههُ - سُرنر ديو - سنت سڀا ڪي لڳهِ سيوَ.
راڳ بسنت، محلا پڇوان، شبد (٩)

(٨٨) سُٻ وچن بول گُن اَمول - ڪِنڪري بِڪار ديکھ ري بيچار
گور شبدِ ڌياءِ مهلُ پاءِ - هر سنگِ رنگ ڪرتي مها ڪيلَ.
راڳ سارنگ، محلا پڇوان، شبد (١٣٠)

(٨٩) سچ ورت سنتوکھ تيرت - گيان ڌيان اِشنانُ
ديا ديوَتا کِما جپ مالي - تي مانُس پرڌانَ
جُگت ڌوتي سُرت چوڪا - تلڪ ڪرڻي هوءِ
ڀاءُ ڀوجنُ نانڪا - وِرلا ت ڪوئي ڪيسُ.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا پهلا

(٩٠) سيما مهِ ايڪو ايڪ وکاڻيءِ -
جان ايڪو وکيءِ تان ايڪو جاڻيءِ
جاڪهُ بخشي ميلي سوءِ - اَٿي اوٿيءِ سدا سک هوءِ.
راڳ ملار، محلا پهلا شبد (١٠)

(٩١) سڳل بِڌي جرُ آهرُ ڪريا - تجيو سڳلَ اَنـدِيشا
ڪارج سڳلو اَرنيؤ گهر ڪا - ناڪرَ ڪا ڀـرواسا.
راڳ ملار، محلا پڇوان، شبد (٣)

(٩٢) رام نـام نِڌان هر - گوُر مـت رکُ اُرڌار
داسن داسا هوءِ رهُ - هؤميءِ بِکيا مـارِ.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١)

(٩٣) جتُ سنُ چاوَل ديا ڪڻڪ - ڪر پراپت پاتي ڌانُ
دوُڌ ڪرم سنتوکھ گيهُ ڪر - اَئسا مانگهِ دانُ.
راڳ پربهاتي، محلا پهلا، شبد (٧)

١. اَهنڪار رهت. ٢. ڌس، سچاڻ. ٣ مانيا ۾ قابل. ٤. مڪل سمجهه. ٥ برماتما. ٦. اُتم. ٧. سڪرم. ٨. مالها. ٩. ساڌ، گڏ. ١٠. شڌ، مٺا. ١١. اَمولڪ. ١٢. ٻن هٺ. ١٣. آنند ١٤. لوڪ پرلوڪ ۾. ١٥. شڪ ۽ سنسا. ١٦. آرنپ ليو. ١٧. خـزانو. ١٨. وڪار، وش. ١٩. اندرين تي قبضو. ٢٠. پاتل. ٢١. ڌيان.

(٧٥) سرلي سرمڻ ڳالهيون ايس-لڻ ڪرڻاها لنگهه جيسڻ
اُتر ڀاڃ لِسيُءِ اُون رڪ - اُهيس دا ٻيلي اُلڪ.
(٧)

(٧٦) ٻوهه چرڻا ٿل اوبر آوهُـــ - اُلسي شيو ڪماوهُـــ
آيسِ لي اوبر سب جاڻهه - لڏ دڪـهه سڪ پاوهه.
واڳه وامڪلي، مڪلا امڊران، شمد (٢)

(٧٧) لوشا ٻوڪ سب ٿاسي - سمس ٻـرسار جوسا اُهسـاسي
ڙڻ دلس برٻ شيو ڪماٽي - هر ملٽيو ڪي اِيهه ابشائي.
(٤٦)

(٧٨) حِجر الدر ساس لِجر شمرا ڪيڃيو-حاء ملٽيو وام مسـراوي
اُن دِن حاڪمه وهيو دِن راٽي - آبهي ٻرا برءت بهـاري.
واڳه وامڪلي، مڪلا ليڪا، اشتمدي (٤)

(٧٩) اُتر سُلڻ بـاهر سڻ - لـسرٻـوڻ سڻ مسڻ
چڙلي سُنڊيو حو ٽرحانيو - ٽاڪڻ ٻاپ لَه اُهـن.
واڳه وامڪلي، مڪلا ٻـهلا، سڏ گوشت، ٻوڙي (٥١)

(٨٠) ٻيچ لسَ ليو هرديو راڪهه - رهـيو ٽرام لـاڙي
ڪهس ڪمر سَنهه ري سنهه - ڏوم دٻا ڪر ٻاڙي.
واڳه وامڪلي، ڪمير صاحب، شمد (٧)

(٨١) نِمس چرن شيوهه ساڏ ڪي - لـيم لوب مرهه اڪار
سب لـدهه دوحي آسڙي - رڪ آس اِڪ ٽرنڪار.
واڳه مالبڪوڙا، مڪلا ٻيعوان، شمد (١)

(٨٢) ٻجلي ڪُـمهه اشاء جيڻ - اَب اوُن مـارڱ ٻـاء
هر ڪي چرٽي لاڱ رهـان - وچهه آپ ڱـراه.
واڳه مارو، مڪلا ليڪا، شمد (٣)

(٨٣) آڱيا مهه اوُڪ سرلي ڪر سوڪا - سوڱ هرڪ لهي جاٻير
هر هر حڪم ٻيئير صاحب ڪا - سو مانيو لـسيو ماٻيو.
واڳه مـارو، مـڪلا ٻيدوان، شمد (٥)

(٨٤) ٽا هم چنگي آڪيٽهه - ٻرا اُسِ دِسيو ڪوء
ٽالڪ هڙميو مارٽيو - سڃي هيهڙا سوء.
واڳه مارو، مڪلا ٻهلا، اشتمدي (٨)١٠

---

١. ٻرماتما. ٢. ورلي. ٣. ڱڏجي. ٤. ٻيڙي. ٥. وڪارن جي اڱدي. ٦. روڪ. ٧. داتما.
٨. هيٽان. ٩. ڪرٻا. ١٠. رانس. ١١. حبستاء. ١٢. لبستاء ١٣. نين اوستا. ١٤. ٽرٻا اوستا.
١٥. ٿلواڙي. ١٦. آس، ڪامنا. ١٧. اُڱيان. ١٨. ٻرماتما جو حڪم، ٻاڻو. ١٩ چوڻ، ڪرلالڻ
٢٠. ڏسڻ.

(٨٥) هؤنا[1] جيوندا پيکهُ[2] - جيوندي مر[3] جانُ[4]
جنان محبت اِڪُ سنُ - تي مانُس پرڌانَ[5].

راڳ مارو، محلا پهجوان، وار (٢٣)

(٨٦) سُڪرت[7] ڪرڻي - سارُ جپ مالَي[8]
هردئ ڦير - چلئي تُد نالي.

راڳ پيرئي، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٨٧) سگل ڌرم مهِ اُتم ڌرم - ڪرم ڪرتوت ڪئي اوپر ڪرم
جس ڪو چاههُ - سُرنر دئو[9] - سنت سيا ڪي لڳهِ ٿيئو.

راڳ بسنت، محلا پهجوان، شبد (٩)

(٨٨) شُبِ[10] وچن بول گُن اَمول[11] - ڪِنڪري[12] بڪار ديکهي ريِ بيچار
گور شبدِ ڌياءِ محلُ پاءِ - هر سدِ رنگ ڪرني مها ڪيلَ[1].

راڳ سارنگ، محلا پهجوان، شبد(١٣٠)

(٨٩) سچ ورت سنتوک تيرٿ - گيان ڌيان اشنانُ
ديا ديوتا ڪما جپ مالي - تي مانُس پرڌانَ
جُگت ڌوتي سُرت چؤڪا - تلڪ ڪرڻي هوءِ
ڀاءِ ڀوجنُ نانڪا - وِرلا ته ڪوئي ڪيءِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢١)، سلوڪ محلا پهلا

(٩٠) سيئا مهِ ايڪُو وڪاڻيءِ -
جان ايڪُو وکيءِ تان ايڪُو جاڻيءِ
جاڪهُ بخشي ميلي سوءِ - اَنتي[13] اوئي سدا سک هوءِ.

راڳ ملار، محلا ٿيجا شبد (١٠)

(٩١) سگل بِڌي جرُ آهرُ ڪريا - تجيو سگلَ اَنديشا[15]
ڪارج سگلو اَرنيؤ[16] گهر ڪا - ناڪرَ ڪا ڀروسا.

راڳ ملار، محلا پهجوان، شبد (٣)

(٩٢) رام نام نِڌان[17] هر - گُور مت رکُ اُرڌار
داسن داسا هوءِ رهُ - هؤمي بکيا[18] مار.

راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، وار (١)

(٩٣) جت[19] ستُ چاول ديا ڪڻڪ - ڪر پراپت پاتي[20] ڌانُ[21]
دؤڌ ڪرم سنتوک گهيءُ ڪر - اَئسا مانگهِ دانُ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٧)

---

١. آهنڪار رهت. ٢. ڏس، سڃاڻ. ٣ مانيا ۾ ڦاٿل. ٤. مڪل سمجهه. ٥ پرماتما. ٦. اُتم. ٧. سڪرم. ٨. مالها. ٩. سات، گڏ. ١٠. شڌ، منا. ١١. اَمولڪ. ١٢. ٻن هڄ. ١٣. آنند ١٤. لوڪ پرلوڪ ۾. ١٥. شڪ ۽ سنسا. ١٦. آرنپ ٿيو. ١٧. خـزانو. ١٨. وڪار، وِش. ١٩. اندرين تي قبضو. ٢٠. پاتل. ٢١. ڌيان.

(٧٥) سُرلي سُرمُ رلانيئي ايت لنُ كرتّها لگهه حمسُ — (٧)
اَلتر پاهِه لِسيءَ اوُن رکّ - اَهدِس داز بلـيءِ اَلکّ.

(٧٦) پوهه چرٽا ٽِل اوُبر آوُهـــ - اَلسي شيوَ کماوَهُـــ — واڳ وامڪلي، محلا
آپسِ لي اوُبر سب جاٿهُ - لٿُ دڪـهه سک پاوَهُ. — پهدران، شمد (٢)

(٧٧) ترشنا پوُکر سب ناسي - سمس پسرسادِ جهپا اَهسـاسي — (٣٦)
وَٿنُ دِنس برپ شيوَ کماڻي - هُر ملٽيءِ کي ابهه امِشانيِ.

(٧٨) حِمر اندر ساسُ لِمرُ شيرا کيچيءِ - جاءِ ملٽيءِ رام مُـــراري — واڳ وامڪلي، محلا
اَن دِن حاکس رهيءِ دِن راڻيِ - اَبهي پِراَ پراس پهاري. — لمها، اشتهدي (٤)

(٧٩) اَلترُ سنن پـاهر سدن - لسوپـــوَڻ سُنِ مسنِ — واڳ وامڪلي، محلا
چوانيءِ سُمنيءِ حو ترُ حانيءِ - ٽاکمُ پاپُ ٽ پُسن. — پهلا، سد گوشت، پوڙي (٥١)

(٨٠) پيچ لمَ ليءِ هردئ راکهُ - رهــيءِ ترالر لـــاڙي — واڳ وامڪلي، کمير
کهمس کمير سُنهه رى سنتهه - ڏرم دها کر پاڙي. — صاحب، شمد (٧)

(٨١) نِمس چرن شيوَهه ساڌ کي - لـيءِ لوب مرهه اِکار — واڳ مالڪوڙا، محلا
سب لحـهه دوُجي آسڙي - رکه آس اِک نرنکار. — پهدران، شمد (١)

(٨٢) پِچاِي گـمهه اهشاهه چيمُ - اَب اوُن مـــارگُ پـــاءِ — واڳ ماروُ، محلا لبها،
هُرکي چرٽي لاڳِ رهـان - وچـهُ آپُ گـــواهِ. — شمد (٣)

(٨٣) آگيا مهه اوُکر سواُي کر ساوُکا - سوگَ هرکَ اهي جاڻير — واڳ مـــاروُ، مـحلا
حر جو حکم پئيو صاحبُ کا - سو مانيءِ لـــيءِ ماليو. — پهدران، شمد (٥)

(٨٤) نا هِمِ چنگي آکيئهه - پُرا نـه دِسيءِ کوءِ — واڳ ماروُ، محلا پهلا،
ناٽک هوميءِ مارِيئيءِ - سچي حَهڙا سوءِ. — اشتهدى (٨) ١٠

---

١. پرمالما. ٢. وِرلي. ٣. گڏجي. ٤. نيڙي. ٥. وکارن جي اگهي. ٦. روک. ٧. دائما.
٨. هيڻان. ٩. کرپا. ١٠. راتب. ١١. حمستاءِ. ١٢. لبستاءِ ١٣. نِين آوَستا. ١٤. ترپا اَوستا؛
١٥. للوارِي. ١٦. آس، کاما. ١٧. آگيان. ١٨. پرماتما جو حکم، پاٺو. ١٩. چرڻ، کرالاٿ

۶۵) ابِ مانُ موہُ وکار دُوجا ـ ایکُ سبُھ لوُ لائیٖئے
اَرپ منُ تن بریوُ آگےٖ ـ آپُ سگل مِٹائیٖئے ۔
(واڈ جیتسری، محلا پنجواں، چھت (۲)۲)

۶۶) اِیہ سنسار تی تبھی چھوُٹہہ ـ جبُ مایا نہہ لپٹاوَہُ
مایا نام گریپ جوُن کا ـ اِیہ ابِ درسن پاوَہُ ۔
(واڈ ڈناسری، پکھت نامدیو، شبد (۲))

۶۷) جیہہِ تہ ایکو ناما
اَوُر نراقلُ کاما ۔
(واڈ سوُہی، محلا پہلا، شبد (۱))

۶۸) ساڈ سنگِ جنم مرن نِواری ـ اَمرت کتھا سُن کرن اَدھاری
کام کرودھ لوبھ موہ تجاری ـ درِڑ نام دانُ اِشنانی ۔
(واڈ سوُہی، محلا پنجواں، شبد (۱۸))

۶۹) اِس مارگ چای پائیٖڑی ـ گور کھئے سوکارِ کماءِ جیئُ
لیاگی من کی بِسرڑی ـ وِساری دُوجا بھاوُ جیئُ
اِہ پاوءِ ھر درساوڑا ـ نہہ لگےٖ تتی واءُ جیئُ ۔
(واڈ سوُہی، محلا پہلا، کچھوٹی، شبد (۳))

۷۰) جتھےٖ جاءِ بہیٖئے بھلا کہیٖئے ـ جھولِ اَمرت پیجیٖئے
گُنان کا ھووےٖ واسلا ـ کڈ واسُ لیٖجیٖئے ۔
(واڈ سوُہی، محلا پہلا، چھت (۳)۴)

۷۱) شبد سچی رنگُ لالُ کر ـ پوُ پاءِ سینگار بناء
نانک سدا سوہاگنی ـ جی چلنِ ستگوُر بھاء ۔
(واڈ سوہی، محلا تیجا، وار (۳))

۷۲) نیچَ تی نیچُ اَت نیچ ہوءِ ـ کر بنئُ اُلاوءِ
پاوَ ملووا آپُ تیاگِ ـ سنت سنگِ سماوءِ ۔
(واڈ بلاول، محلا پنجواں، شبد (۴۵))

۷۳) کتا کیرتن راگَ نادُ دُن ـ اِیہ بنیو سُبھاءِ
نانک پربھ سُپرسن بھئی ـ بانچھت پھل پاءِ ۔
(۷۰)

۷۴) جِت آسا اَندیشا ـ تبھی ـ کئُ کر ایکُ کہےٖ
آسا بیتر رہےٖ نِراسا ـ تُو نانک ایکُ مِلاسےٖ ۔
(واڈ رامکلی، محلا پہلا، شبد (۳))

---

۱. اَہنکار، اَہم پاوَ۔ ۲. پرماتما۔ ۳. قائل۔ ۴. جنم مرن جو چکر۔ ۵. نوٖتل، اَجابو۔ ۶. کن۔ ۷. گرہن کرن۔ ۸. کوٹی مت۔ ۹. درسن۔ ۱۰. وِیہجی۔ ۱۱. کھوٹی۔ ۱۲. دیلی۔ ۱۳. پوُ ۱۴. پرپر۔ ۱۵. آگیا مطابق۔ ۱۶. اَلپی، بیحد۔ ۱۷. وِینتی۔ ۱۸. سہاءِ، کرپا۔ ۱۹. من

(٥٥) جو ڪم ڪيئو سوئي ڀَل مانيءَ - اُنسي ڀڳتِ ڪمائي
مِتر شتر[1] سڀ ايڪ سماني[2] - جوڳ[3] جُڳت نيشاني.

راڳ گوجري، محلا پهريون، شبد (٦)

(٥٦) ڪام ڪروڌ لوڀ ڇوڏيئي - ڌڪيءَ اُڳن جلاء
جيوڏيسا[4] نسب جاڳيئي - نانڪ ساچا ناءِ.

راڳ گوجري، محلا پهريون، وار (٥)

(٥٧) جو راڄ ڏيهه نه ڪون ڀدائي - جو ڀڪ منگاوهه نه ڪِيا گهٽ جائي
اوُن هو[5] ڀڄ من مري ڀد اُوپاڻ[6] - ٻوڙ نه هوءِ تيرا آون جانُ.

راڳ گوجري، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(٥٨) ساڌوُ ڌوڙ لائي مُکه مستڪ - ڪام ڪروڌ ڪِيا جارءِ[7]
سڀ ڪي نيچ آمُ[8] ڪر مانءُ - من مهه اهه سک سک ڌارءِ.

راڳ ڏيوگنڌاري، محلا پنجون، شبد (١٩)

(٥٩) ستگورو فرمائيا - ڪاري[9] ابهَ ڪريهُ
گوروُ[10] ڏناري هونڪيءِ - صاحب سماليهه[11].

راڳ ٻهاڳڙا، محلا ٽيون، وار (١٥)، [سلوڪ محلا تيجا]

(٦٠) آکي ستوُکِتا[12] ايڪ لو لاء - من ستوُکِتا ايڪ لو لاء
ڏيهه سرير سک هوويءِ شبد هو[5] ناء - نام نرملُ[14] هردي رهيا سماء[13].

راڳ وڏهنس، محلا ٽيون، شبد (٧)

(٦١) سنت سنگ جَس گائيا - اِهه پوُرن هر ڌنُ پائيا
ڪهه نانڪ آپ مِٽائيا - سڀ پار پرهم[5] نَدري[15] آئيا.

راڳ سورٺ، محلا پنجون، شبد (٨٠)

(٦٢) آسا منسا جَلاء لئون - هوءِ رهي مهمانُ[16]
ستگوُروَ ڪيءِ ڀاڻيءِ ڀي چلهُ - نان ڏوکه پاوهه مانُ[17].

راڳ سورٺ، محلا ٽيون، وار (١١)، [سلوڪ محلا تيجا]

(٦٣) چرن ٺمارا[5] هرديءِ واسهِ - سنتن ڪا سنگ پاوءِ
سوکَ[18] اُڳن مهه من نه وِيائيءِ - آپه پهر گُن گاوءِ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجون، شبد (٤٩)

(٦٤) جن هو[5] اوُنٽ[19] سرپر لگائيا - گور ساڌوُ پهُه شرڌا لاء مُکه ڌوڙا
هَلمه[20] پلت هر سوُيا[21] پاوهه - هر رنگ لگا من ڌوڙا[22].

راڳ جئيتسري، محلا چوٿون، شبد (٦)

---

١. دشمن. ٢. هڪ جهڙو. ٣. پرماتما سان ميلاپ. ٤. جيئري هوندي. ٥. پرماتما. ٦. مڪتي. ٧. جلائي ڇڏ. ٨. ٻاڄ ڪي. ٩. ڪرم. ١٠. ساڌ سنگت. ١١. ياد ڪر، ڌيان ڌر. ١٢. لوڀ ليڪ. ١٣. ان من. ١٤. سڳنڌي. ١٥. نظر ۾. ١٦. مهمان. ١٧. عزت. ١٨. پنج وڪار. ١٩. واسطي، لاءِ. ٢٠. ارڪ پرلوڪ ۾. ٢١. مانُ شان. ٢٢. ڊوڙي، ڪهاڻو.

(۴۴) ٺاڪُر تر ڪر واڪيءِ سوءِ - جوت دي ويي گهٽ مهِ جوءِ
باهر ڀيتر ڀئيا پرڳاس - تب هوُئا سگل پرم ڪا ناسُ.

(۴۵) ست سنتوک وڇهه ڪئه تال - ڀڙي واجا سدا نهال
راڳ ناد نهي دوُجا ڀاؤ - اِت رنگ ناچهِ رکِ رکه پاءِ.

(۴۶) من موئي جي گهٽا هوويءِ - ٻوُٺا هوويءِ سوُت ڏاري
ڪما سينگار ڪامڻ تن پهريءِ - راويءِ لال پياري.

(۴۷) پرڏن پر ڏارا نندا - اِن سڱ پريت نِوار
چرن ڪمل شيوءِ رِد انتر - گور پوُريءِ ڪيءِ آڌار.

(۴۸) اُدم ڪرت هوويءِ من نرمل - ناچيءِ آپ نِواري
پنچ جنان لي وس ڪت راکيءِ - مَن مهِ ايڪنڪاري.

(۴۹) پر ڪا ٻرا - نه راکهُه چيت
تُم ڪئه دک - نهي ڀائي ميت.

(۵۰) ڪائيا نگر مهه ڪرم هر ٻوُهه - هر جا ميءِ هَريا کيتُ
مدوُئا استر ايلَ من جوُهه - هر سنچهُه گورمت جيتُ.

(۵۱) گهگهيءِ گهالَ شيوڪ جي گهاليءِ - شبد گوروُ ڪيءِ لاڳِ رهي
ٻرا ڀلا جي سمِ ڪر جانيءِ - اِن بِد صاحب رَمت رهيءِ.

(۵۲) سنسار ساگر تني ترِيا - جني ايڪ ڌيائيا
تج ڪام ڪروڌ اِنند نندا - پرڀ سرني آئيا.

(۵۳) هرجَن اُتم ڀگت سداويءِ - آکيا مَن سکهه پائي
جو تُس ڀاويءِ ست ڪر مانيءِ - ڀاڻا من وسائي.

(۵۴) خصم پڇاڻ ترس ڪر جيءِ مهه - مار مڻي ڪر ٽيڪي
آپ جناءِ اؤر ڪهُ جانيءِ - تِب هوءِ ڀشت شرڪي.

---

۱. چيچڙ. ۲. ايڪاگر. ۳. گيان. ۴. جوڙي اُو. ۵. پرماتما جو درسن. ٦. سواس. ۷. ڌاڳو. ۸. جگياسو استري. ۹. ماڻي. ۱۰. پرماتما. ۱۱. استري. ۱۲. وڪار. ۱۳. بين جوءِ ۱۴. سڪرم، اشڪام ڪرم. ۱۵. آنند. ۱٦. ڪمائي ۱۷. هڪ جهڙو. ۱۸. سدت مهاتمائون. ۱۹. پرماتما جو حڪم. ۲۰. ديا، قياس، دپ. ۲۱. دل. ۲۲. اهنڪار. ۲۳. جاڻو، سڃاڻو.

راڳ گوڙي، ...
صاحب، وار (۷...
راڳ آسا، محلا ...
شبد (٦)
راڳ آسا، ...
ڀڳوان، شبد (...
راڳ آسا، ...
چوٿان، شبد (۹...
راڳ آسا، محلا پهـ...
پٽي لکي (۸)
راڳ آسا، مـ...
ڀڳوان، چيت (۳)
راڳ آسا، ڪبـ...
صاحب، شبد (۱٦...
(۱۷)

(٣٤) جاڪا من هوءِ سگل ڪي رهيا - هر هر نام لنِ گهتِ گهتِ چيتا[١]
سڀ اُنڊي لسي ٿيا متانا - پيگي[٢] سگل سرشتِ ساحنا[٣].
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٦) ٣

(٣٥) سڀ سروپ وڏي[٢] جن مانيا - ڪرن[٣] ڪراون لن مؤل پڇانيا
حاڪيِ وڏي[٥] وشواس پرڀ[٢] آنيا - تسُ گيان تس من پرگٽانيا[٦].
١٧(٣)

(٣٦) آپ ٻهر ھُر ڪا نام لبهُ - سچ اپديش شيوڪ ڪهُ ديهُ
موهه ماليا ڪي سنگ نہ ليپُ[٧] - من مهِ واکي ھر ھُر[٣] ايڪ
انڌ ڪار ديپڪ پرگاسي[٨] - نانڪ پرم موهه دک اُهه لي ناسي.
١٨(٦)

(٣٧) چرن ڪمل راکهُ من - ماهِ جمر ڪسي ڪلوکُ[٩] جاهِ
آپ جپهُ اورن نام جپاوهه - شنتُ[١٠] ڪهت وهت کتِ[١١] ٻاوهه.
١٩ (٦)

(٣٨) مرتا متيءِ جدون ملي - ٻنسهه[١٢] سگل ڪلبش
آپ لهه گوبند ٻڌهه - پاؤ ٻکتِ پرو[١٣] ٻش.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، تتي، ٻڙڙي (٢)

(٣٩) جيوت مريءِ مريءِ ڦن جيريءِ - آنسي سُن[١٥] سمانيا
اُنڌن ماهِ تراُنجن[١٤] وهيٿي - بهڙ نہ ٻوهل[١٥] پانيا.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٣٩)

(٤٠) سُهيءِ[١٦] ديکر نہ هرکيٿي[١٧] - ٻوپ[١٨] دسک نہ روءِ
جهُ سُوپيو تهُ ٻوس هيءِ - ندلي[١٩] رچيا سو هوءِ.
(٦٣)

(٤١) ٻندي - ٻندگسي اختيار
صاحب روس[٢٠] ڌرهه - کڻ[٢] پيار.
(٦٩)

(٤٢) مما مؤل گهيا[٢١] من مانيءِ - مرمي[٢٢] هوءِ سو من ڪهُ جانيءِ
مس ڪرلي من متا ٻلماويءِ[٢٣] - مکُن[٢٤] ٿيا تسر سچ ٻاويءِ.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، ٻاون اکري، ٻڙڙي (٣١)

(٤٣) مما من سهُ ڪاج هسيءِ - من ساڌي سڌ هوءِ
مني من سهُ ڪهيءِ ڪبيرا - من سا[٢٦] مليا نہ ڪوءِ.
(٣٢)

---

١. سچائي لو. ٢. ڏسڻ ۾ ايندو. ٣. متر. ٤. پرمالما. ٥. هسردو. ٦. پرگهٽ، ظاهر ٿيو.
٧. ڦاٿل. ٨. روشنائي، سوجهرو. ٩. پاپ، ڏک. ١٠. ٻڌل. ١١. مڪتي. ١٢. ناس ٿين ٿا.
١٣. ڏيان ڌارڻ. ١٤. نرليپ. ١٥. سنسار ساگر. ١٦. ڏن دولت. ١٧. حوش ٿيڻ. ١٨. مصيبت،
آپدا. ١٩. مستڪ جو ليک. ٢٠. غصو، ڏمر. ٢١. پراپت ڪن ٿا. ٢٢. سچائيندڙ. ٢٣. ڏيو
ڪ... ٢٤. مکر، مست. ٢٥. شڌ، ڦاٿو ڪ... ٢٦. هميشه.

(٢٥) آپُ وڃائي تان سڀ ڪڇ پائي - گُر شبدي سچي لِوَ لائي[2]
سچُ وڻجهِ سچ سنگرهُ - سچ واپار ڪراوڻيسا ۔

راڳ ماجهه، محلا پهريان، اشٽپديون (١)۔

(٢٦) پيءُ[2] کي چرڻ ڪر پاوَ[1] کي - لوَڻ[4] سُرت ڪريهُ[3]
نانڪ کهي سياڻيءَ - اڙ ڪُنتُ[5] مِلاوا هوءِ ۔

راڳ ماجهه، محلا پهريان، وار (٣)، [سلوڪ محلا ٻيجا]

(٢٧) پهلا سچُ حلال دُءِ[6] - ٻيجا خيرُ[5] خُداءِ
چوٿي نيت راسِ مَن - پنجوِي صِفت[7] ثناءِ[7] ۔

(٧)
[محلا پهلا]

(٢٨) پرَهُرِ[8] ڪام ڪرودهِ جوُت نندا - لبُ[8] ماٽيا اهنڪار چُڪاوي[8]
لبِ ڪام ڪامڻي موهه تجيءَ[8] - تان اَنجنُ[10] ماهه نرنجنُ[5] پاويءِ ۔

(٨)
[محلا چوٿان]

(٢٩) سدا نڪتُ[5] ڪر لِشُو جاڻ - پرڀ[5] کي آڳيا سَتِ ڪر مانُ
گُر ڪيءِ اِڇن[11] مِٽاوهه آپُ - هر هر نام نانڪ جپ جاپُ ۔

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٣٠) جو تُڌُ[12] پاويءِ سو نرمل ڪرما - جو تُڌُ پاويءِ سو سچ ڌرما
سرب نِدانُ ڳڻ تُمهِي پاسِ - تون صاحب شيوڪ اَرداس ۔

(١٤)

(٣١) هَرکَ[13] سوڳَ[14] دُهوُن[15] لي مُکتي - سدا اَلِپت[16] جوڳ اَرجُکتي[7]
دِسهه سڀ مهه سڀ تي رهتي[16] - پار اوڌهر[5] ڪا اوءِ ڏيان ڌرتي ۔

(١٧)

(٣٢) ڏنڱ[18] سگل اپا مَنُ ڪريءِ - اپُوَ ڪرم ڪماءِ
حڪميءِ اوُ جهيءِ سدا سک - نانڪ لِکيا پاءِ ۔

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري پوڙي (٣١)

(٣٣) پِيرا[20] آپن اُرا[21] مِٽاويءِ - تاهوُ ابرا لکت نهي آويءِ
پاڻ او آپن هَمُ هَمُ[22] بِدا - دوسُ دِيت آڳهه ڪَمُ[23] اُندا ۔

(٣٩)

١۔ پرمر۔ ٢۔ پڙ۔ ٣۔ همت۔ ۴۔ اکيون۔ ۵۔ پرماتما۔ ٦۔ پيو۔ ٧۔ مهما، جس۔ ٨۔ ترورت، دُور، تياڳ ڪرڻ۔ ٩۔ اِستري۔ ١٠۔ گرهست پر۔ ١١۔ وڇن، اُپديش۔ ١٢۔ وڻي۔ ١٣۔ سک۔ ١۴۔ دک۔ ١۵۔ ٻنهي۔ ١٦۔ نرليپ۔ ١٧۔ دنيوي پندن ۾ وهندڙ۔ ١٨۔ خاڪ، مٽي۔ ١٩۔ ڪرمن جو ليکو۔ ٢٠۔ سورما، بهادر۔ ٢١۔ براڻي، ڪاڇڙ۔ ٢٢۔ اُهم پڻو۔ ٢٣۔ اين کي۔

(١٦) سهڄي ڪيتي راهڙيءِ - سڄ نسار ابح ٻاء (٢٢)
ڪيتي همي آئاي - مدڙنا وَجا سهڄ سُيِاءِ.

(١٧) سهڄ سالاهي سڄ لڳا - سهڄ ناه اسربت هسوء (٢٧)
ڪنا والچاري گڻ سنگرها - اڙڪنا ڪيان ڏوء.

(١٨) سولي ڏهانيتيءِ جيڙي - سر شاهان پاتشاهُ سری راڳ، محلا پنجوان، شبد (٧)
لسڙي ڪي ڪر آس من - هسڪا سيس وساهُ
سب سياڻيا ڇڏڪيءِ - گور ڪي چرڻي پساهُ.

(١٩) سمع ستعوڪ ديا ڪماوءِ - ابهَ ڪرڻي سارَ (٢٥)
آپُ چرڏ سب هوء رينا - جس ديءُ ٻرب اُرنڪارُ.

(٢٠) سهڄي گاويا تانءِ بوي - ان سهڄي ڪتي بادُ سری راڳ، محلا ليدا، اشتپدي(٢)٦
سهڄي هي پڪه اڙهيءِ - سهڄ پيار سيراڳُ
سهڄي هي ني سکر سانت هوء - ان سهڄي جيڙنا بادُ

(٢١) آنما دنو پڙجيڙيءِ - گور ڪي سهڄ سُپاء سری راڳ، محلا چوٿان، وار (١٢)
آلمي نو آلمي دي پرليمت هوء - تان گهر هي اُرچا پساء
آنما اَڏولُ نه ڏولئي - گور ڪي پاء سُپاء.

(٢٢) اُڏم ڪربِ من لرمل هوَنا - هُر مارڪ چلس پرمُ سگلا ڪرٽيا راڳ ماڃهہ، محلا پنجوان، شبد (١٠)
نام لڌانُ ستڪور سٽانيا - مت ڪئي سڪلي روڳا هيئُ.

(٢٣) ٻرب ماڻيءِ ڪي ابه ليدالي - من اڪو ساچا حڪم پڇاڻي (٣٥)
سهڄ ستعوڪ ڙپتاڻي - اَلد خصم ڪيءِ پاڻيءِ جيئُ.

(٢٤) نام اڙڪڏ جن حَن ليريءِ پاليا - جنم جنم ڪا روڳ گراليا (٣٩)
هُر ڪيرلن گاوهہ دن رالي - سڻل ابها هوءِ ڪاري جيئُ.

١. گيان. ٢. ڪرڙنا. ٣. حام، پلو. ۴. ڍاپهڻ. ۵. برماتما. ٦. گڻ ڪريان. ٧. سڄ. ٨. شانتي.
٩. اُهر پار. ١٠. ناس. ١١. اَحابو. ١٢. ايا. ١٣. آلما. ١۴. ابڙسو، وشراس. ١۵. هردی.
١٦. ينڪڻ. ١٧. ڪوشش. ١٨. ناس ٿيو. ١٩. مسرض، وڪار. ٢٠. مسار، دوا.
٢١. رهڻي ڪهڻي.

لياگما لياگنُ نيڪا - ڪار ڪروڌ لوڀ لياگما
مانگما[٢] ماگنُ نيڪا - هر جس گر ل سي مانگما
جاگما جاگنُ نيڪا - هر ڪيرتن مهِ جاگما
لاگما لاگنُ نيڪا - گر چرني منُ لاگما
اهه ٻڌ تسهه پراپتي - جا ڪي مستڪ ڀاگما[٣]
ڪهُ نانڪ تس سڀ ڪڇ نيڪا - جو پرڀ ڪي سرناگما[٤].

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپديون (٤)]

(١١) مُندا[٥] سنتوک شرم پت جهولي[٦] - ڌيان ڪي ڪرهه ڀڀوت | سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٣٨)
ڪنٿا[٧] ڪالُ ڪنواري[٨] ڪايا - جُگت[٩] ڏنڊا پرتيت[١٠].

(١٢) جتُ[١١] پاهرا ڌيرج سنارُ - اهرڻ مت ويدُ هٿيارُ[١٢] | سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٦)
ڀاؤ کلا اگن تپ تاؤ - ڀانڊا ڀاؤ امرت تت ڍال
گهڙيئي شبد سچي ٽڪسال - نانڪ ندر ڪرم تن ڪار.

(١٣) عملُ[١٣] ڪر ڌرتي بيجُ شبدو ڪر - | (٢٧)

سچ ڪي آب[١٤] نت ديهه پاڻي
هوءِ ڪرسان ايمانُ جمائي - ڀهشت دوزڪُ مُوڙ جاڻي.

(١٤) پوڻي ڀُراڻ ڪمائيئي[١٥] - ٻؤ وٺي لت لن پائيئي | (٣٣)
سچ پُوجهڻ - آڻ جلائيئي
اهه تيل ديوا[١٦] ائين جليئي - ڪر چانڻُ[١٧] صاحب تئُ مليئي[١٨].

(١٥) جان پر[١٩] جاڻيو آپڻا - تن من آگي ڌرڻا[٢٠] | سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٤)
سوهاڳڻي ڪرم ڪماوڻيا - سيئي ڪرم ڪرڻا
سهجي ساچ ملاوڙا - ساچ وڏائي ديڻا.

---

١. تياڳ ڪرڻ. ٢. پنڻ، گهرڻ. ٣. ڀاڳ. ٤. سرڻ آيو آهي. ٥. منڊرا. ٦. ارڙي، ککر ٧. گودڙي. ٨. منگل. ٩. مالڪ سان ميلاپ. ١٠. شرڌا، سک. ١١. جلاءُ. ١٢. سمجهه، ٻڌي. ١٣. سُکرم. ١٤. پاڻي. ١٥. عمل ڪر. ١٦. ڏيئو. ١٧. روشنائي. ١٨. پرماتما. ١٩. پتي پرماتما. ٢٠. آرپڻ ڪر، پيش رکُ.

(٨) دسمي نام دان اشدانُ - اَن دُن مچن سچا گسڻ گيمانُ ‏ باروي
سچ مڻ نہ لاڳي ڀرم پٿُ پاڳي - الُر نہ تؤاس ڪاڇي لاڳي ‏ (١٢)
جهُ ناٿ جگ اپري جاڻي - اُنچو چمڪ ساچ رنگ مساڻي.
اپڪادسي لڪ ودي وساوي - هٿسا مدتا موه چڪاوي
ڪل باوي پرٽ آمر چيني - پاڪند راج تمڻ اوي اپيسي ‏ (١٣)
سرمل اراهار نهڪنول - سؤچي ساچي نا لاڳي مل.
دنا دکي دُنيا دانُ ڪر جاڻي - باهر حالو بيٽر آٽسي
برلي پرٽ وهي نهڪام - آجها جاپ جپي مُک نام ‏ (١٦)
لين اون مهِ ايڪر جاڻي - سپ ٿي سنهر ساچ بچالي.

[راڳ ٻاول، محلا پهلا، رِٿتي]

(٩) داسُ ٿماري ڪي ٻاوِءُ ڏوڙا - مسڪ لسي لسي لاوءِ
مها پتُم لسي هوس پٽيتا - هرُ ڪيرلسن گن گاوءِ
آگيا ٿمري ميلسي لاگُر - ڪيڻو نٿهارو پاوءِ
جو تون ديهُ ٿهي اهر پريتي - آنُ لسه ڪتسهوُ ڏاوءِ
سد هي ڪٿمي جاڻهُ برُپ سرامي - سگل رنُ هوء رهيئي
ساڌو سنگت هوءِ پرايت - تان پسرپ اُنسسا لهيئي.

[راڳ ڌوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)]

(١٠) چانڊنا چانڊنُ آنگڻ - پرُپ جيءُ اُنستر چانڊنا
آرادنا اَرادنُ نيڪا - هسر هسر نام اراڌنا

١. ڏسرءِ. ٢. راس ڏ٥٥٨٤. ٣. اشنان. ٤. ديو. ٥. ڏاڳو. ٦. ايڪاگر. ٧. پرمانما. ٨. جيوتِ گيانس. ٩. ورس. ١٠. بچاڻي، سچاڻي. ١١. ڏسچ. ١٠. بارس. ١٣. آنسدر، سروپ بر. ١٤. نشڪام. ١٥. لوڪ. ١٦. اندرين ني تبضو. ٧. پرلي شڌ. ١٨. پاڳو. ١٩. راضي رهان ٢٠. دايجي. ٢١. ٻئي هنڌ. ٢٢. پتڪي. ٢٣. ڏوڙ، خاڪ. ٢٤. روشنائي. ٢٥. اُم سرِ پشت. ٢٦. ڏيائي، موها ڪالا.

لياگما لياگنُ نيڪا - ڪام ڪروڌ لوڀ لياگما
مانگما ماگنُ[٢] نيڪا - هر جس گر تي مانگما
جاگما جاگنُ نيڪا - هر ڪيرتن ۾ جاگما
لاگما لاگنُ نيڪا - گُرو چرني من لاگما
اِهه بِڌ تِسهه پراپتي - جا ڪي مستڪ ڀاگا[٣]
ڪهه نانڪ تِس سڀ ڪڇ نيڪا - جو پربهه ڪي سرناگما.[٤]

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (٤)]

(١١) مُندا[٥] سنتوک شرم پت جهولي[٦] - ڌيان کي ڪرهه ڀڀوت
ڪنٿا[٧] ڪالُ ڪُئاري[٨] ڪايا - جُگت[٩] ڏنڊا پرتيت.[١٠]
سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٣٨)

(١٢) ڄال[١١] موهه گهسِ مس ڪر - مت[١٢] ڪاگدُ ڪر سارُ
ڀاؤ قلم ڪر چت ليکاري - گُرو پڇ لک بيچارُ
لک نام سالاهه لک - لک انت نه پاراوارُ.
سري راڳ، محلا پهلا شبد (٦)

(١٣) عملُ[١٣] ڪر ڌرتي بيجُ شبدو ڪر - (٢٧)
سچ ڪي آب[١٤] نت ديهه پاڻي
هوءِ ڪرسان ايمانُ جمائيءِ - بهشت دوزخ اُو جاڻي.

(١٤) پوني پُراڻ ڪمائيئي[١٥] - پو وني اِت تن پائيئي (٣٣)
سچُ پُرجهه - آڻ جلائيئي
اِهه تيل ديوا[١٦] اِئُ جليئي - ڪر چانڻ[١٧] صاحب[١٨] تئُ مليئي.

(١٥) جان پرُ[١٩] جاڻي آپڻا - تن من آکي ڌرينئه[٢٠]
سوهاڳڻي ڪرم ڪماوڻيا - سيئي ڪرم ڪرينئه
سهجي ساچ ملاوڙا - ساچ وڏائي ڏينئه.
سري راڳ، محلا ليجا، شبد (١٤)

---

١. تياڳ ڪرڻ. ٢. پنڻ، گهرڻ. ٣. ڀاڳ. ٤. سرن اچي ٿو. ٥. مندرا. ٦. ڀراڳي، ڪشڪول. ٧. گودڙي. ٨. ڪنگول. ٩. مالڪ سان ميلاپ. ١٠. شرڌا، سڪ. ١١. جلاءِ. ١٢. سمجهه، بُڌي. ١٣. ڪرم. ١٤. پاڻي. ١٥. عمل ڪر. ١٦. ڏيئو. ١٧. روشنائي. ١٨. پرماتما. ١٩. پتي پرماتما. ٢٠. آڏو ڪر، پيش رک.

ٻوڙي

(٨) دسونءِ[1] لام دان لشدانُ - اَن ڏِن[2] مڃڻ[3] سچا گسڻ گيسانُ
سڄ مَٽُ نہ لاڳيءِ ٻرم ہِڻ ٻاڳيءِ - اِلُر[4] نہ نؤنُس ڪاڇيءِ ٽاڳيءِ[5]
جُڻ ٽاڳا جُڳ ابريءِ ھاٿھ - اَسُتُو[6] چيمُڪ ساڄُ[7] رنگ وساٿھُ. (١٢)

ايڪادسي لڳ[7] رديءِ وساويءِ - ھنسا[8] مدتا موھہ چڪاويءِ
لَل ٻاويءِ ٻرڻ[9] آم چيٺيءِ[10] - ٻاڪند راڄِ لمڻ نهي[11] ابنسيءِ
لورملُ[7] لراھار نهڪيوَل - سُوُچيءِ[10] ساڇيءِ[7] ٻا لاڳيءِ ملُ. (١٣)

دنا دسيءِ دَنٻا دانُ ڪر جاٽسيءِ - ٻاھر ھالو ٻِتر[12] آٽسيءِ[13]
ٻِرلي ٻِرٽ[9] رھيءِ نهڪام[14] - اَحما ھاپ جوءِيءِ[6] مُک نسام
لِين ٻؤن[15] موھ ايڪر[7] ھاٽيءِ - سب ڌمع سدھر[16] ساڄُ[7] ٻجاليءِ. (١٦)

[راڳ ٻاول، محلا پهلا، ٽِتي]

(٩) داسُ ٽُماريءِ[7] ڪي ٻاوء ڏوڙا - مستڪ لسي اسي لاوءِ
مها ٻتمُ لسي ھوت ٻمتا[17] - ھوُ[7] ڪرلن گُن گاوءِ
آڳيا ٽُمرى[7] ميلسي لاڳُ[18] - ڪِنُو ڌُھارو[7] ٻاوءِ[19]
ھو ٽؤن[7] دبھہ ٽُهي اھ ٻرتيءِ[20] - آنُ[21] لا ڪتھوُ ڏاوءِ[22]
سد ھيءِ نڪتِ جاٽُ ٻرڀ[7] سوامي[7] - سگل وٽِ[23] ھوء رھيءِ
ساڏ ۏ سنگت ھوء ٻراھِم - ٽان ٻِرڀ[7] اَڏُسا لهيءِ.

[راڳ ڳوڙی، محلا پنجوان، شبد (٥)]

(١٠) چالدَنا چالدنُ[23] آنگَنِ[24] - ٻرڀ[7] حيڻ اَنتر چالدَنا
آراڏنا[26] اَراڏنُ[26] نيڪا[25] - ھر[7] ھر[7] نام اَراڏنا

---

١. ڏسرء. ٢. راسہ ڏٻهن. ٣. لشان. ٤. دبر. ٥. ڏاڳو. ٦. ايڪاڳر. ٧. ٻرماتما. ٨. جيو گهاسہ. ٩. ورت. ١٠. ٻجاٽي، سجاٽي. ١١. ڏسڻ ١٢. ٻارس. ١٣. اَندر، سروُپ ٻر. ١٤. لشڪام. ١٥. لوڪ. ١٦. لاندر ٻن ئي ڏمضر. ٧. ٻرلر، شڌ. ١٨. ٻاٽر. ١٩. راضي رهان ٢٠. ڌارڃي. ٢١. اِئي ھند. ٢٢. ٻتڪي. ٢٣. ڏوُڙ، خاڪ. ٢٤. روشنائي. ٢٥. اُم ٻريشت. ٢٦. ڌياڻي، موما ڳاڻي.

(٦) سرب جيا سر ليکهُه ڏراهو[١] - بِن ليکي نهي ڪوئي جيئُه
آپِ[٢] اليکهُه قدرتِ ڪر ديکي - حڪم چلائي سوئي جيئُه
من ري - رام[٢] جپهُ سکهه هوئي
اهِنس[٣] گور کي چرن سريوُهُه - هر[٢] داتا ڀُگتا[٣] سوئي. (١٥ ر٠)
جو انتر[٢] سو باهر[٤] ديکهه - اؤر نه دوُجا ڪوئي جيئُه
گورمکهِ[٥] ايڪ درشٽ ڪر ديکهه[٦] - گهٽِ گهٽِ جوت سموئي جيئُه
چلتو[٧] ٺاڪِ[٨] رکهه گهر اپني - گور مليئي اِهه مت هوئي جيئُه
ديکهِ اَدشٽ[٢] رهه بِسمادي[٩] - دکهه بِسري سکهه هوئي جيئُه
پيوُهه اَپِهُ پرم سکهه پائيئي - نج گهر واسا هوئي جيئُه
جنم مرن ڀؤ ڀڃن[١٠] گائيئي - هُرپ[٢] جنم نه هوئي جيئُه
امتُ نرڃن جوت سبائي - سوهن[١١] پيڌ[١٢] نه ڪوئي جيئُه
اپرنپر پاربرهم[٢] پرميسو - نانڪ گور مليا سوئي جيئُه.

[راڳه سورٺ، محلا پهلا، شبد (١١)]

(٧) اَيسي ڪرپا موهه ڪرهُه
سنتهه چرن همارو ماٿا - نينَ[١٣] درس تنِ ڌوڙ پرهُه. (١٠ ر٠)
گور ڪو شبد ميري هِرديئي[١٤] باسي - هر ناما من سنگِ ڌرهُه
تسڪر[١٥] پنچ نِوارهُه[١٦] ٺاڪر - سڪلو ڀرما هوم جرهُه[١٧]
جو تم ڪرهُه سوئي ڀل مانيئي - ڀاون[١٨] ڌُبِدا[١٩] دوُر ٽرهُه
نانڪ ڪي پرڀ[٢] تُمهي داتي - سنتسنگ ليئي موهه اُڌرهُه.

[راڳه بلاول، محلا پنجوان، شبد (١١٩)]

---

١. مدد کان. ٢. پرماتما. ٣. رات ڏينهن. ٤. پرگيدڙ. ٥. گوروءَ معرفت. ٦. نظر.
٧. پڪڪندڙ. ٨. اِڪاگر. ٩. عجب، تعجب پر. ١٠. ڀيو جنم. ١١ اَجرمان آهيان. ١٢. فرق.
١٣. اکيون. ١٤. سمايل آهي. ١٥. چور، وڪار. ١٦. دوُر ڪر. ١٧. جلايان. ١٨. ڀرامتا.
١٩. دليس ڀاؤ، ڀيائي.

(٤) جس سرب سُکان قل لوڙيهه - سو سچ کماوهه
لوڙي ديکهه بسار بوهر - اک نسام ڌياوهه
هسوه سُکل کسي وڙکا - هُر سيگ سماوهه
دوُکه نه دائي کسيع جيمُ - اِسه ستُ گهر جاوهه
پتس اِنيس کرلسا ارکه - نانسک سُکاوهه۔

[راگُ گوڙی، محلا پنجوان، وار (١٧)]

(٥) منُ هائي کرساڻي کرڻي - شرم باڻی تن کسه
نسام اپج ستتوکُ سهاگا - رکسه غريبي وسس
بساءُ کرم کسر جنمسي - سي گهر ڀاگٺ ديکهه
ان مسايا جگ مسرهيا - ورلا بسوُجهي کوءِ۔ (١٠ ر ٠١)
هسانا هٹ کسر آرجسا - سچ نسام کر وتهُ
سُرت سسوچ کر ڀاند سال - تس وچ تسدو رکهه
وڻجارا ستُ وڻج کسر - لي لاها مسن هس
سُن ساسٹ سوداگري - سٹ گهوڙي لئ چسلُ
خسرچ بسن چنگيائيان - مت مسن جانهه کلُ
نرنکار کسيٴ ديس جساء - تان سک لههِ محلُ
لاه چت کر چاکسري - مسن نسام کر کمُ
بسن بديا کسر ڌاوڻي - تا کسو آکسيع ڌنُ
نانسک واکيع ندر کسر - چوڙي چوڙ گڻ تنُ۔

[راگُ سورٹ، محلا پهلا، شبد (٢)]

---

١. سيڻي. ٢. اچسا آهسي. ٣. واڌهو، نزديک. ٤. پرماتما. ٥. خاک، مٽي. ٦. پاپي، گنهگار. ٧. پوتر کندڙ. ٨. اپن کي بڌايو. ٩. هاري، کڙمي. ١٠. کيتي. ١١. کيت ١٢. ڏڍي. ١٣. لوڙهو. ١٤. بربر، برابر. ١٥. ڦٽندو. ١٦. آسوُدا، سکيا. ١٧. کهٽجندڙ. ١٨. عمر، زندگي. ١٩. باسڻ. ٢٠. واپاري. ٢١. واپسار. ٢٢. فائدو، نفعو. ٢٣. کسلو. ٢٤. شاستر. ٢٥. پڙهو، ڪريو. ٢٦. سپاهي. ٢٧. موچڻ. ٢٨. پتکڻ. ٢٩. کرپا. ٣٠. چوڻو. ٣١. رنگ.

(٣) شبد كرتي.

(١) نارائڻ هر[١] رنگ[٢] رنگو - جب جهوا[٣] هر[١] ايڪ منگو. (١٠، ١٠)

تج[٤] هؤمي گور گيان[٥] بجو - مل سنگت تڙ كرم لكيو

هر[١] سنتن كر نمو نمو - نؤ نڌ[٦] پاوهه اتل سکو

تڪن اگروڻ[٧] ساڌ[٨] جنو - هردي گاوهه نام نڌو[٩]

كام كرود لوڀ موهه تجو[٢] - جنم مرن[١٠] دُکهه لي رهيو

دؤكه انڌيرا[١١] گهر لي مٽيو - گور گيان درڙايو ديپ[١٢] ٻليو

جن سيويا سو پار پڙاو - جن نانك گؤرمكه[١٣] جگت تراو.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (١٣)]

(٢) استت[١٤] من مهه كر نرنكار - كر من ميري ست بيوهار[١٥] — ڀڙي

نرمل رسنا[٣] امرت پيئه - سدا سُهيلا كر ليهه جيئه

نئنهه پيكهه[١٦] ٺاكر[١] كا رنگ - ساڌ سنگ بنسي[١٧] سڀ سنگ — ١٤ (٢)

چرن چلئه مارگ گوبند[١] - مٽهه[١٨] پاپ جپيئي هر بند[١٩]

كر[١] هر كرم سرون[٢٠] هر كتا - هر درگهه نانك اوجل متا.

ٻولهه جس[١٦] جهبا[٣] دن راتِ - پرڀ[١] اپني جن[٢١] كيني داتِ

كرهه پگت آتم كي چاءِ[٢٢] - پرڀ[١] اپني سنڳ رهه سماءِ — ١٧ (٧)

جو هؤنا هووت سو جاني - پرڀ[١] اپني كا حكم پڇاني[٢٣]

اس كي مهما[١٤] كؤن بکا نئه[٢٤] - اس كا گن كهه ايڪ نه جانئه

آٺ پهر پرڀ بسهه حضوري[٢٥] - كهه نانك سيئي جن پوري.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سكمني صاحب]

---

١. پرماتما. ٢. ٻاڻ كي پريم ۾ رنڱيو. ٣. زبان. ٤. نورت، دؤر كريو. ٥. اهنڪار. ٦. نؤ نڌاؤن. ٧. درسن كيو. ٨. سنت مهاتماؤن. ٩. خزانو. ١٠. ڇٽي. ١١. هردو. ١٢ ڏيئو. ١٣. گوروءَ معرفت. ١٤. مهما، جس. ١٥. وهنوار. ١٦. ڏس. ١٧. ناس ٿئي ٿو. ١٨. واٽ، راهه، پنٿ. ١٩. ڪڙ، گهڙي، پل. ٢٠. ڪن. ٢١. داس. ٢٢. شؤق، اساهه. ٢٣. سڃاڻي. سمجهي ٿو. ٢٤. بيان ڪيان. ٢٥. حاضريءَ ۾.

(٣١) ڳور اُبرُ سدائي مينگهه ڄاءِ - تاڪي مُوُل نه لڳي ٻاهه
ڳهالِ ڪاءِ ڪيج هٿهِ ڏيئُه - نانڪ راهُ اپانهِ سيئُه. (٢٢)

(٣٢) هر هُر سوامِي لُمر ڏيهه - سواِي هم ٻاوهگي
موڙ، ڏوُجي ناهي اُوُر - جِس پهِ هم ڄاوهگي. راڳ ڪلياڻ، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٣٣) حسُ ستُ چاوَل ڏيا ڪٽڪ - ڪر پراپتِ پالي ڏاَنُ
دوُدُ ڪرم سنتوڪ گهيئُه ڪر - اَلسا مانگئُه دانُ. راڳ پرڀالي، محلا پهلا، شبد (٧)

(٣٤) رُکي سُڪي کائڪي - لنڍا پاڻي پيئُه
فريدا ڏيکِ پراِي چوڙي - نه ترسائي جيئُه. سلوڪ، شيخ فريد، (٢٩)

(٣٥) صبر اَندر صابري - تن اُيوي جالن
هونِ نزديڪ خُداءِ دي - ڀيُٿ نه ڪسي ڏانِ. (١١٦)

(٣٦) سدا سُکِي کي کڻ ڳاوان - سدا سُکِي ڪي سنگِ رهاءِ
پِنئُه ڪا چنگيائيا پالي - آپڻي پُٿ ڪي ساڌ آپي ڪاءِ. سلوڪ، محلا ليها (٥١)

---

١. ڪنڌهين ٻه. ٢. بگهر هي پورهيي هي ڪمائي. ٣. دان ڪر. ٤. سچو مارگ. ٥. پرمالما.
٦. لتڪائو. ٧. ڏيان. ٨. سڪرم. ٩. سڻپي مائي. ١٠. شانتي ميں. ١١. ويجهو. ١٢. ڳُجهه.
١٣. ڏانِ، سلين. ١٤. پوشاڪ پهري. ١٥. ڪمائي، چڱائي.

(٢١) وٽسن ڄيهو ليکو لسار ـ پيهيه سڀنيکي ٿيهيهان
سوکس سهڄ ڏيا هيا ٻوڙا ـ هيو پڳهان ڄوالي هوندا.

راڳ وانڊهڙي، هندا
ڄاڳوان، ملهه (٣٥)

(٢٢) سو ترهيس جهالي ـ ٻوڙ ٻسرالي
جا هيڪي آئڊو ـ ڏرڪ ڏ ٻالي.

راڳ سوڳهي، ٻڳهس
وڏاس، ملهه (١)

(٢٣) هيهڙ اٿساڙي ڪهي ٻهيسا سوالي ـ ڄيهي ٻهيهي ڪهي ڄاوان
سپ ڪگهي هڻهي ڏيڪو واٻسا ـ سهي ٻوهس هڻهي الوان.

راڳ مارو، هندا ٻهڄار
ملهه (١)

(٢٤) هيهه اڳن راڪهي ٻهه وهان ـ ڄيو ڏٻهي سو ڪاٽ
هيهه اڳن ڄالوهه ٻهه ڄلان ـ ٿيڪ آموهيه الٽ.

راڳ مارو، هندا ڄوٽال
اسٽولڏي (٢) ٦

(٢٥) سپ سيوڪ وهي ڄيس ٻالي ـ ڪها ٿيهي سيڪو ڏيوالي
آٿس ڄهن ٻوالر ڄهنهي ـ ٿيو سيڪس ٻه اسٽارا هيهي.

راڳ مارو، هندا ٻهڄار
سوالو (٨) ١٠

(٢٦) سڀ سيڄر سيڪوڏ ڏکالي ـ هڙهيسي ڄيوڏ ملهه ڄوارهي
سيڪو ڏهو سدا سيڪ ٻالهيي ـ سهل سيوڪ سپ ٽاها هي.

راڳ مارو، هندا ٻهڄاه
سوالو (٥) ١٢

(٢٧) آڪهان ٻوهدا اس ڪهي ٻالي ـ ٻسڏي اڳهي ڄو ٿو ملهه ڄماٽي
لس مس سهل ڄيوڏ ٻواري ـ هڙهيسي سار سمالها.

٢٣ (١٥)

(٢٨) هيهه وٽر راکيي ـ ٻهه وهيو وي ٻالي
هو ڪي هوا ـ ڄهي ڄيلن اس جالي.

راڳس ٻهوا، ٻڳهس
الهاڏي، ملهه (٥)

(٢٩) ڄهي ڄيسڪي ڄالا ـ هو ملڪ سالار
هو ڪس ٻاوهي الڪا ـ سالي الي ڄار.

راڳ، سارنگ، هندا
ڄسوالن، وار (٥)،
اسلوڪ هندا ٽوهلا

(٣٠) سهي وهس سيوڪ ٽوهيه ـ ڪهاڻ ڏيان اٿهان
ڏيا ڏيولا ڪها ڄهب مالي ـ لي مالس ٻوڪان.

(٢١)
هندا ٻهلا

١. ڪهان، ٢. ڄوالو، ٣. ڏيڪايف، ڏڪس سوڙ، ٣. اين ڄيهي، ٥. وهماراڏڏي، ٦. ٻرمالهاه
٧. موڏيڪلمدان، ٨. ڄوهيڻ ڄيواو، ٩. ٻهون ڄيسي آلهاه ١٠. ڄوالهوه ١١. اين ڄيسي آلهاه
١٢. ڄولڪاو، ١٣. الدوان، لسي ٽوهو، ١٣. اٿهاٽا ڄيي آٿس وساهڏي، ١٥. هيڪر،
١٦. شهوادله ١٧. مالهاه ١٨. سوٻهت.

(١١) سچَ سَتگُرُ کر پاؤ - گوشا هر نام سيئُ
مَنهِ چِرڙ وِکار - سچا سچ ڌيئُ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي ٢١(٥)

(١٢) شيو ڪِتي سَتگرِئي - جِني سچو سچ ڌياڻيا
اونِي مَنڍي ٻُرُ نه وِکر - گر سَبدي ڏوم ڪمائيا
اونِي ڏُکِهنا ڀوڙي ٻڌڻا - اَنُ ٻساجهي لووا ڪائيا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٧)

(١٣) سچ تان پرُ جاڻيئي - جان رِديي سچا هوءِ
ڪوڙ ڪي مَل اُتري - تَن ڪري هڇا ڌوءِ.

(١٠)

(١۴) جِنُ جَنُ ليرا حکم - تِوِي اتُ هروڻا
هِهِ هِهِ وکهِ آپ - تهِ جاءِ ڪڙووڻا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٨)

(١٥) من ڪندرو شبد ٻندِ ڌوُن - شانس وسيو من آه
شانتي وِج ڪار ڪماوڻي - سا خصمِ پائي ٿاء.

راڳ بهاگڙا، محلا چوٿان، وار (٩)
[سلوڪ محلا تها]

(١٦) ڪِرِڪ ڪامني هٺوُر گنوُر - پهُ بِند دان دانارا
اَن اسٽر پوُم اِهِ آرٿي - بِهِ مليئي هَسر ڏڪارا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٣(۴)

(١٧) آگيا ڪُمري ميٺي لاڳئي - ڪِيتو لهارو پساوءِ
هو ڏوُن ڌاهِ ڪوي اِهِ ڀِرٻيئي - آن نه ڪتهوُ ڏاوءِ.

راڳ سوڏي، محلا پنجوان، شبد (٥)

(١٨) پي سرو سَتينا جاڻرُن - سيل سَتگرک وعن
شيوُن سائِس آپڻا - نس اُت سُمالِن.

راڳ سوهي، محلا تها، وار (٦)

(١٩) سچُ ستگرک ڌيا ڏوم - سينگار بَناوءِ
سڦل سُهاگڻِ نانڪا - اَپني پرڀ پاوءِ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴٥)

(٢٠) لُڌُ لوڀ لوڀ مدُ لبرا داءِ - ساح پيٺِ ٻسڻ ڪِهُ تاءِ
سچ ستگرک هروئي آرداس - تان سُٽ سد بِهالي پاس.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (٨)

---

١. پرپر. ٢. مس مال. ٣. رام نام. ۴. پرمانما ٥ ڪڪرم. ٦. سڪرم. ٧. اوُجل، شڌ.
٨. پرکهت ليوُن ٿا. ٩. سچل کر پيح. ١٠. اڪاٿو. ١١. سوُن. ١٢. استري. ١٣. گهوڙا.
١۴. هاٿي. ١٥. ڪپڙا. ١٦. زمين، جاگير. ١٧. پڪان. ١٨. سَتيوُن. ١٩. ياد ڪن. ٢٠. پتا.
٢١. سدُ ڪري پاڻ وٽ وهاري ٿو.

چرن پکار[1] کر شيوا - جي ناڪر[2] پساوي[3]
هوءِ ڪرپال دئيال پرڀ[2] - نانڪ گڻ گاوي.

[راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٥)]

(٣) جو ڪڌ[2] پاوي - سالي پاسي ڪار.
ٿؤن - سدا سلامت نرنڪار.
(سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (١٦))

(٤) جاءِ پڇهُ سوهاڳڻي - ڪسي راوپا[4] ڪيي ڳڻي
سهج[5] سنتوک سيڱارپا - مٺا بولڻي.
پر[2] ريساوُ[6] تان ملي - جان گور ڪا شبد سڻي.
(سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٠))

(٥) صدق صبوري صادقا - صبر توشا[7] ملائڪا[8][9]
ديدار پوري پائسا - ٿان ناهي ڪائڪا[10].
(سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢)، [سلوڪ محلا پهلا])

(٦) جڻ تم[2] راکهه توهي رهنا - جو تم[2] کهڻ سولي موهه ڪرنا
جهه هيڪڻ[11] لهان تم[2] بسنا - نريڻ نام جپڻ تيرا رسنا[12].
(راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، شبد (١٨))

(٧) سنت منڊل[13] هر جس ڪٿهه - بولهه ست[14] سڀاءِ
نانڪ مَن سنتوکيئي - ايڪس سڻ[2] لوَ لاءِ.
(راڳ گؤڙي، محلا پنجوان، ٿتي (٧))

(٨) گور ڪا شبد ميٽي مهه منڊرا - کنٿا[15] ڪما هڊاوءِ
جو ڪڇ ڪري پلا ڪر مانڻ - سهج جوگ نڌ[16] پاوءِ.
(راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٧))

(٩) ڪام ڪرود ماتيا منڌ[18] متسر[17] - اي کيلڻ سڀ جوُئي هاري
سٽ سنتوک دپا ڌرم سچ - اهه اپني گهر ڀيتر[19] واري.
(راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٦))

(١٠) جهان پناوءِ[20] لهه لهه جاني - جو تم[2] ديهه سوئي سک پاني
سدا چيري[21] گووند گوساني - تمري[2] - ڪرپا تي تريت[2] آگهاني[22].
(٦٠)

---

١. ڏنڊ. ٢. پرماتما. ٣. وٺي. ٤. ريجهايو. ٥. گيان. ٦. سندر، سهڻو. ٧. صدق ۽ ڪندڙ، سست. ٨. پوُنجي، سمر. ٩. فرشتا. ١٠. پاپي، ٻي ايمان. ١١. ڏسان. ١٢. زبان. ١٣. منڊلي، سنگت. ١٤. سچ. ١٥. چولو. ١٦. خزانو. ١٧. نشو. ١٨. حسد. ١٩. هردي اندر ڏاوڻ ڪين. ٢٠ موڪليو. ٢١. داسي. ٢٢. تمام ڍاهجي پئي آهيان.

(٢) شُبِ لچن.

(١) مانگهِ مهنُ سنگِ ساڏِرتا - ڏوڙي ڪر اِشنانُ
هرِ ڪا نام ڌياءِ سُڌا - سيتا نوُ ڪر دانُ
جبر ڪرم مَل اُلري - مَن لي جاءِ گمانُ
ڪام ڪرود نه موهيئي - بِنسيءِ لوب سُئانُ
سچي مارگِ چلديا - اُستت ڪري جهانُ
اٺ سٺ تيرت سگل پُنُ - جيئہ ديا پروانُ
جسو ديوي ديا ڪر - سوئي پرکُه سڄانُ
جِنان مليا پربُ آپڻا - نانڪ تِن قربانُ
مانگهِ سچي سي ڪانڍِيئه - جِن پوُرا گرو مهروانُ
[راڳُ مانڌُ، محلا پهرين، بارهه ماهہ (١٢)]

(٢) دوشُ نه ڪاهوُ ديجيئي - پربُ اَپنا ڌيائيئي
جِتُ شيوئيئي هوءِ سک گهڻا - مَن سوئي گائيئي
ڪهيئي ڪاءِ پياري تُڌ بِنا -
لڙ ديال سُوامي سڀ اَوگُن ڍَڪا.

(٠ر٠١)

جئُ ام واڪُ لڳُ رهان - اَوَر نهي چارا
بِندريا ڏر نيرنتا - اِڪ نام اَڌارا
جو لڙ ڪرهه سوئي ڀلا - مَن ليتا مُڪتا
سگل سمگري تيرنا - سڀ تيري جُگتا.

---

١. هندن جي سنت جو مانگهُ مهنو. ٢. اِشنان. ٣. پرماتما. ٤. ڪڪرم. ٥. ڪُتو.
١٢. وستو، وسيلو. ٦. وات، واهه. ٧. قبوُل. ٨. شڪ پوڻ. ٩. سڌجن ٿا. ١٠. ڏوهه، ڏوراپو.
١١. ڍڪين ٿو. ١٣. آسرو. ١٤. سرشٽي. ١٥. شڪتي.

(۳۴) ڪها ڪهه ميءِ آپڻي ڪرڻي - جهه پت جنم گوائيو[1]
ڪهه نانڪ سڀ اوگن موميءِ[2] - راک ليهو سرنائيو.

راڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (۴)

(۳۵) اوگڻ تياڳ پتي بيراگڻ[3] - استر[4] ٿر سوهاڳ هري[5]
سوگ[6] وجوگ[7] تس ڪدي نه وياپيءِ -
هر[5] پربهه اپڻي ڪرپا ڪري.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۲)

(۳۶) تون[5] گڻ داتا نڌان[8] هيءِ - اسين اوگڻيار
جس بخشي سو پائسي - گور شبدي وچار.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۱۳)

(۳۷) جيڪو ايڪ[9] ڪري چنگيائي - من چت بهت ڦلاوي[10]
اتني گڻ ايتي چنگيائيا - ديئي نه پڇوتاوي.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (۳)

(۳۸) ڪبير رس ڪو گانڈو[11] چوسيئي - گڻ ڪئي مرئي روءِ[12]
اوگنياري مانسيءِ[13] - پاو[14] نه ڪهيئي ڪوءِ.

سلوڪ ڪبير صاحب (۷۴)

(۳۹) فريدا جني ڪمي[15] ناهه گڻ - تي ڪمڙي[15] وسار
مت شرمندا ٿيوهي - سائين[5] دي دربار.

سلوڪ، شيخ فريد، (۵۹)

(۴۰) نرگڻ[16] سو اکر[17] ڪون گڻ - جهبا[18] مٺيٺا[19] منت[20]
اي تري[21] پيٺي[22] وس ڪر - تان وس آويءِ ڪنت[5].

(۱۲۷)

---

۱. بد اعمال. ۲. موڙن پر. ۳. ويراڳوان استري. ۴. پتار. ۵. پرماتما. ۶. دک. ۷. جدائي.
۸. خزانو. ۹. هڪڙي. ۱۰. ڦاڙ هٺي ٿو. ۱۱. ڪمند. ۱۲. اولٽو ڪشالو ڪئي جي.
۱۳. ماڻهو. ۱۴. چڱو. ۱۵. ڪم، ڪارج، ڪرتوت. ۱۶. نمرتا، هيڻائين. ۱۷. ڪميا.
۱۸. زبان. ۱۹. مٺائي ماٺڪ. ۲۰. منتر. ۲۱. ٽيئي. ۲۲. هي ٽنهن جي پيرن، سکي.

(۲۵) جِنڪي هردي هِر وسي - هو مي روڳُ گـــواءِ
ڳُٺا رڙهه ڳٺا سنگرهه - هولي حسوت مـــلاءِ.

واڳ- بلاول، محلا چوٿان، وار (۳)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۲٦) ڪرپا ڪرهُ دِين ڪي[1] داتي - مرا ڳٺا اُڙڳٺا نه بيچارهُ ڪراي
مالي[2] ڪا ڪِيا ڏوهي سرامي - مالِس ڪي ڪِتِ[3] ابهـــي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۱)

(۲۷) ڳٺا وِيچاري گياني هوءِ - ڳٺا مهِ گيان پراپت هوءِ
ڳٺا داتا[4] ورلا سمسار - ساچي ڪرڻي ڪـــور ويچار.

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پؤڙي (۱۷)

(۴۲)

(۲۸) مــن حؤنا جــوڙهيا[5] - اوڳـــڻ چاهي نـــال[6]
مُن مهِ، مُن آلتو[7] مري - جي ڳٺا هورڙهه نـــال[6]
مري مري ڪر مُٺي - وِڻا ناوي دکه پال[8].

(۲۹) چم چمتس - ڪي لهي باوريـــا[9]
هر پِروت - ليوي ڳٺا ڳـــنيا[10].

واڳـــ مارو، محلا پهلا، شبد (۳)

(۳۰) اوڳنياري ڪتُ نه پاوي - من ڪي حؤلي جوت ڪماوي
پِرڪا ساءِ[11] نه جاڻي مؤرک - اِن گؤر بؤجهه نه پائي هـــي.

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٦)۴

(۳۱) وِڻا ڳاهڪ ڳٺا واڪِنئي[12] - ڳٺُ[13] گـــڻا سَهگو حـــاءِ
گـــڻا ڪا ڳاهڪ جي ملي - ڳٺُ[14] گـــڻا لادُ وِڪاءِ[12]
ڳٺا لي ڳٺا مِل پالٿي - حي سنگؤر ماهِ سمـــاءِ.

واڳ مارو، محلا پهلا، وار (۱)

(۳۲) ڳٺا ڳُٺهه سماڻي - مستڪ نام نِبِشانُ[15]
سچ ساچِ سمالبا - چؤڪا آوڻ[16] جاڻو.

واڳ لکاري، محلا پهلا، چِهت (۳)۵

(۳۳) جن ڪڻُ[17] جن مِل سِريا پاوي - گـــڻا مهِ گـــڻا پَـــرڪاسا[18]
ميري ٺاڪر ڪي جن[17] پرِتم پياري - حو هروهِ داسن داسا.

واڳـــ بسنت، محلا چوٿان، اشٽپدي (۷)۱

---

۱. پرماتما. ۲. متيءِ حو پتلو. ۳. اعمال. ۴. ستگؤرو. ۵. پليت ڪير آهي. ٦. ٻاڻ سان.
۷. آلتو. ۸. پرگهين تا. ۹. پاگل انسان. ۱۰. گري وڃن ٿا. ۱۱. سواد، آنند. ۱۲. وڪڻي.
۱۳. سستو. ۱۴. لک روپين پر. ۱۵. پاؤنا. ۱٦. جمڻ مرڻ جــو چڪر. ۱۷. شبوڪ، سنت.
۱۸. پرڪاش، سوجهرو ليو آهي.

(١٥) لاها ھر[1] رس ليجيءِ ھر راوڃيئيءِ - اَن ڊِن نام وَڪاڻيءِ
گرُ سنگرهه اؤگڻ وڪٺهه[2] - آڀيءِ آپ ڀڃاڻيءِ.

واڳه وڏھنس، محلا ٻيجا، چنت (١)٢

(١٦) سڀ گڻ تيري ٺاڪر[1] ميري - ڪِت مُکه تڌ سالاهي
گڻ اؤگڻ ميرا ڪڇ نه بيچاريا - بخش لِيئا کِن ماهي

واڳه وڏھنس، محلا ٽيجوان، چنت(٤)١

(١٧) پُوڏڙي[3] نام وساريا - پُوڏڙيءِ[3] ڪِيا تس چارو
گڻ چوڏ بِکه[4] لَديا - اؤگڻ ڪا وَڻجارو[5]

واڳه وڏھنس، محلا ٽِهلا، الاهڻيا (٣)٣

(١٨) مر جنمءِ واروارا[6] وڌهه بڪارا[7] - گيان وهُوڻي[8] موُني
بِن شبديءِ بِر[1] نه پائيو جنم گوائيو - رووءِ اؤگڻياري جھوُني.

واڳه وڏھنس، محلا ٻيجا، چنت (٢)٢ [ڇيو دڦع]

(١٩) نانڪ اَؤگڻ جيتري - تيتي گلي[9] زنجير
جي گڻ هوِن ته ڪٽيئن[10] - سي ڀائي سي ويِر[11]
اَگي[12] گئي نه مَنيئن - مار ڪڍهه وي پير[13].

واڳه سورٺ، محلا ٽِهلا، شبد (١)

(٢٠) لاان لئيءِ پائيا آپ[14] گوائيا - جيءِ ڏن[15] ياڳ مٺاڻي
پائهن پڪڙ ٺاڪر[1] هم گھڏي[16] - گڻ اَؤگڻ نه ڀڃاڻي.

واڳه جئسنتري، محلا ٽيجوان، چنت(٣)١

(٢١) ساجن[1] چاي بِياريا - ڪئم ميلا[17] هوني
جي گڻ هوويءِ گنٺڙيئيءِ[18] - ميليگا سوني.

واڳه سوهي، محلا ٽِهلا، شبد (٤)

(٢٢) گڻ اؤگڻ ڀڃاڻيءِ هر نام وَڪاڻيءِ - ڀيءِ[19] ڀگتِ ميٺي لاڳي
اَن ڊِن ڀگت ڪرهه ڊِن راتي - گھر هي مهه ٻيراڳي[20].

واڳه سوهي، محلا ٻيجا، چنت (٢)٢

(٢٣) سهج سُياء ڀئيءِ ڪرپالا - گڻ اؤگڻ نه بيچاريا
ڪنٺ[21] لگاء لِيئي جَن[22] اَپني - رام نام اُرڌاريا[23].

واڳه سوهي، محلا ٽيجوان، چنت(٣)٨

(٢٤) لئيءِ شهه[1] من مهه - ڪِيئا روس[24]
مُجھه اَؤگڻ - شهه[1] ناهي دوس.

واڳه سوهي، شيخ فريد، شبد (١)

---

١. پرماتما. ٢. چڏي ڏيو. ٣. ڀڏندڙ جيؤ. ٤. وش، وڪارن جو توشو ٺاهيو آهي. ٥. واپاري. ٦. وري وري. ٧. وڪار. ٨. بنا، خالي. ٩. ڳچيءَ ۾. ١٠. ڪٽجن. ١١. سوُرما.
١٢. پرلوڪ ۾. ١٣. ننگرا. ١٤. اهم ڀاؤ. ١٥. جگياسوُ استري. ١٦. ڀاڳ ڏانهن ڇڪيو. ١٧. سنجوڳ. ١٨. پلاند يا هردي ۾. ١٩. ڀڳوان جو ڀؤ. ٢٠. ويراڳي، تياڳي. ٢١. گلي. ٢٢. شيوڪ، داس. ٢٣. هردي ۾ ڌارڻ ڪيو آهي. ٢٤. ڪاوڙ، رنج.

(٢٧)

(٥) سچُ سالاهي سچِ[١] لڳا - سچي[١] ناءِ ترپت هوءِ
ڳڻ ويچاري ڳڻ سنگرها - اوگڻ ڪڍان ڌوءِ.

(٦) بن[٢] گر ڳڻ نه جاپني - بن ڳڻ ڀڳت نه هوءِ
ڀڳت وڇل[١] هر من وسيا - سهج مليا پرڀ سوءِ
نانڪ شبدي هر[١] سالاهيئي - ڪرم[٣] پراپت هوءِ.

سري راڳ، محلا، ايڪا، اشٽپدي (٨)٤

(٧) ڳڻ سنگرِ[٤] جاوي چوٽ[٥] نه کاوي - نا تس جمڻ مرڻا
ڪال جال جم جوهه نه ساڪي[٦] - ڀاءِ ڀڳت ڀي[٧] ترڻا.

سري راڳ، محلا پهلا، پهري، شبد (٥)٢

(٨) ڀکيا ڀُک نه اُتري - ڳلين[٨] ڀُک نه جاءِ
نانڪ ڀُکان تان لهي - جان ڳڻ ڪهه ڪُلي[١] سماءِ.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٩)، [سلوڪ محلا دوجا]

(٩) جيتا سمند ساگر نير[٩] ڀريا - تيتي اوڳڻ هماري
دئيا ڪرهُ ڪڇ مهر اپاوَهُ[١٠] - ڏُبدي پٿر تاري.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٧)

(١٠) اُتي اوڳڻ - ڪوڙ[١١]ي ڪرلي
جان تس پاوي - تاهي سو[١]لي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٨)

(١١) اَمر سنگت امر هووي - ڳڻ ڪهه[١٢] ڌاوي اوڳڻ ڌووي
بن گر شبدي - سهج[١٣] نه هووي

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)٥

(١٢) پرڀ[١] پرم والي جو سنتي - نام هر ڪيءَ سڪ وسي
تُڌ ڳڻ پڇاڻهِ تان پرڀ[١] جاڻهِ - ڳڻهه وس اوڳڻ نسي[١٤].

راڳ آسا، محلا پهلا، ڇنت (٢)١

(١٣) ڳڻونتي شهُ[١٥] راوِيا - نرڳڻ ڪوڙ[١١]ي ڪاءِ
جي ڳڻونتي ٿي رهي - تا ڀي شهه راوڻ[١٥] جاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٤) ڳڻونتي نت ڳڻ روي[١٦] - هردي نام وساءِ
اوڳڻونتي ڪامڻي[١٧] - دک لاڳي بلاءِ[١١].

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، شبد (٤)

---

١. ترپتا. ٢. بنا، ڪان سواءِ. ٣. ڪرم، ڀاڳن سان. ٤. سان ڪڏ. ٥. ضرب، ڌڪا. ٦. نقصان پهچائي سگهندو. ٧. ڀؤجل سنسار. ٨. ڳالهيون ڳالهيون. ٩. جل، پاڻي. ١٠. ڪرپا، همت رکيو. ١١. ٿي. ١٢. ڀرائي لو. ١٣. گيان. ١٤. ناس ٿي ٿي لو. ١٥. آنند ماڻڻ. ١٦ ڳائين ٿيون.

سچ جي پرک.

(ا) گڻ ۽ اؤگڻ.

(۱) گڻ سنگرهہ وچهہ اؤگڻ جاهہ - پوري گور کيۓ شبد سماهہ. (ا،ر،)
گڻان کا گاهڪ هووۓ سو گڻ جاڻيۓ - امرت شبد نام وکاڻيۓ
ساچي باڻي سوچا هوء - گرت تي نام پراپت هوء
گڻ اموڪ پائي نہ جاهہ - من نرمل ساچيۓ شبد سماهہ
سي وڏ ڀاڳي جن نام ڌيائيا - سدا گڻ داتا من وسائيا
جي گڻ سنگرهيۓ تن بلهاري جاءُ - در ساچي ساچي گڻ گاءُ
آپي ديويۓ سهج سڀاءِ - نانڪ قيمت ڪهڻ نہ جاءِ.

[راڳ آسا، محلا ٽيجا، شبد (۲)]

(۲) گڻڪاري گڻ سنگهريۓ - اؤران اپديسن
سي وڏ ڀاڳي جو اونا مل رهي - انڌن نام لئين
سي باڻي سچ سچا - سو سچا شيون
اؤگڻ وکڻ پلون - گڻ کي سانجهہ ڪرن
گڻ کي سانجهہ سک اوپجيۓ - سچي ڀگت ڪرن
سچ وڻجهہ گور شبد سئَ - لاهَا نام لئين.

[راڳ سوهي محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳)]

(۳) نانڪ نرگڻ گڻ ڪري - گڻونتيا گڻ دي
تيها ڪوء نہ سجهئي - جي تس گڻ ڪوء ڪري. (جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (۷))

(۴) گڻونتي سچ پائيا - ترشنا تج وڪار
گور شبدي من رنگيا - رسنا پريم پيار. (سري راڳ، محلا تيجا، شبد (۲۶))

---

۱. ميڙاو، گڏ ڪيو. ۲. گراهڪ. ۳. شد. ۴. بي ملهہ. ۵. برماتما. ۶. گڻوان. ۷. بين کي. ۸. وانعہ ڏيهن. ۹. چڏين. ۱۰. تج وشتؤ. ۱۱. ڀرات، دوستي. ۱۲. واپار. ۱۳. نفعو. ۱۴. ڪرپا. ۱۵. تو جهڙو. ۱۶. تياڳ ڪن ٿا.

ڪئي، رام نامَ ۾ لڳاتار آهي، داروي پدارٿن مان ڪئي، پرماتما ۾ پُختو آهي. ڏسرج،
اٺول ۽ لڳاتار ڪرشش سان، من جو اڳاڙ لالن ۾ لڳي ويندو. اوهه ته اهڙا رهندي لسـ
”مان“ ماڻهن لي موٽان ۽ مٽا رهندي ته مان مالڪ سان مِلان، تان جو اوهم جيون ۾ جـذب
ٿئي ۽ جيون اوهم ۾ جذب ٿئي. پوءِ من جي شُياءِ جو اڏاڙو سڄڙو، ٻڌڻ مان ڇُـڙجي،
ٻاٽـوي اچي ٻُت پرلدو. وري اِ، والجبدو هو ته هاٿـي ته هرُ ڪارائتو آهي ۽ نه ضرورُي
آهي، جيئن ماڙيءَ پهچي، ڏاڪڻ لي معنيٰ ۽ بسوُد لڳندي آهي. هاٿي من لههدي اُصلي
سياه ۾ سمايل آهي، هردي جي هنج ۾ آهي، ٻُڌيءَ حي اِل لي آهي، وواڪ جي واٽ
لي آهي، آلما جي آڌار لي آهي ۽ پرماتما جي پناهه هيٺ آهي. لاتوءِ الوڪڪ اِستتيءَ ۾،
لوڪڪ ڪِرياٽن مان اوان ڪرم اهڙا ڪرڻ ۽ اڳيان ڪرم ته ڪتبا ويندا هو ته لن ڳڻن جو
الر، من لي هاٿوڪي شُياءِ هيٺ، پري اَپي ڪرڻ لو.

ٿي ڪانه سگهي آهي. انهيءَ سٿيل سامان سان، من نهايت دکي ۽ اشانت ٿو رهي. انهيءَ دک ۽ اشانتيءَ مٽائڻ لاءِ، تون ٻيون خواهشون ۽ خوشيون ملائين، مندر ۽ مڙهيون پوڄين، باوا ۽ ٻانڀڻ پڄائين، ڦاڙهون ۽ ڦيٿا لڳائين، ڳنگي ڏارو ڪرين ۽ پٿون پارانا ڪرين. انهيءَ ذريعي دک وڌندو وڃي، نراسائي ۽ نااميدي وڌندي وڃي، اڇا شڪتي ۽ الساهت اڻامندي وڃي. پوءِ قصور ڪنهن قسمت مان يا ڪرتار مان! اُتي علاج جو آڌار اوس اندر لڪو آهي. من جي خوشي نه خريد ڪري سگهجي ٿي، نه سوغات طور عطا ٿي سگهي ٿي، پر خود بخود من ۾ اُٿي آهي ۽ ماڻي آهي. جنهن لاءِ اهو نهايت ضروري آهي ته من جي سڀاءَ جي سڃاڻپ هجي ۽ ان جي استعمال ڪرڻ جو علم هجي. نه ته ٻيو ڀاڱا پٽرڙا، پاڻيءَ ۾ ٽاڪوڙا هڻبا ۽ وچ سير ۾ غوطا کائي غرق ٿيو. پنهنجا ڀوڳ ڀوڳ، پيٽ ڀاڳو ۽ ٻيئن ٻوجها، اهڙو ته ڀاري آهن جو سڌو سري ڏرائڻ، جتي مدد ملي ڪانه پر جي ملي ته به پڄائي ڪانه.

انهن ڪري، اي ٻندا، من جي سچي سڀاءَ کي سڃاڻ ۽ سڃاڻي، صحيح سطح تي آڻيس، دشمن مان دوست بڻائيس ته دل اندر ئي دلبر جو ديدار ٿئي. من جي سڀاءَ جو سگهڙو، وٽيل آهي ٽن ڌاڳن مان، هڪڙو آهنتا، ٻيو ممتا ۽ ٽيون لڳاوُ. وري انهن کي ٽي ڳنڍيون ڏنيون آهن، اندرين جي رس جون، وشيه وڪارن جون ۽ جڙ پدارٿن جون. انهن ڳنڍين ڪري، سگهڙي جي سمرٿي سمايت ٿي وئي آهي. اهي ڳنڍيون ڇوڙ نه ڇوٽڪارو ٿئي. من مستانو آهي لاءِ، لست ۽ لذت لاءِ، سو هڪ شيءِ جو سواد وٺي ٻي ٽي طلبي. انهن طلبن جي تات پڻ، تون آڇيندس ڇا ٿو؟ رڳو اهي روپ ۽ نالا، اهي پدارٿ ۽ پرپنچ جي سڀ عارضي، بيبقا ۽ ناسونت آهن، جن پر لڳاوُ لڳي وري ٿئي ٿو. سو من کي اهو آڇ جنهن جي لاءِ، لست ۽ لذت لاثاني هجي، اڪٿ ۽ امر هجي ۽ جا وقت جي ٻوڇ کان پري هجي. اهو آهي رام نام، جنهن منتر ملڻ، من لوڀت ٿيندو، ۽ اکنڊ آنند پر ايندو، ترشنا ۽ طلب جو تهرڪ هميشه لاءِ ختم ٿي ويندو. پوءِ ٻيءَ ڪنهن سان پيار رکندو نه پرواز ڪنان ڪندو؟ ماکيءَ جي مکه به لاڙ پر پڙ ڪانه اٽڪائيندي آهي. جي تون سرڪ سوادن ۽ سنساري وهنوارن پر، پنهنجا پَر ٿي پتائي ڇڏيندين ۽ انهن حيلا وسيلا وڃائي وهندين، ته ڪا به دنيا جي طاقت يا هستي، توکي ڪن مان ڪڍي ڪانه سگهندي. من جي مستي من سان مٺاڻي آهي. جي مرض جو مناسب علاج اندر پر عمل پر آڻبو ته پوءِ ٻاهريان سهارا به، سهائڪ ٿي سگهندا. دوا ٿئي ته دعا به لڳي.

ڊاڪٽر تان هڪڙو ٻيو ڪٽي پوءِ ٿي ٻئي ٿي رکبو تان جو ڪڏهن ٿي ٻيهڄي. ڊاڪٽر جي پوءِ ضرورت رهندي ڪانه. ليڪن من جو لڳاوُ سرڪ سوادن ۽ سنساري سمبندن سان

تون ئي حيرت جي ڏڙهي ۽ وچ سير ۾ ڪُن جي وچ آهي. مسافر ۽ مقام مسان سڌڙا ٿيا آهن، جتي تون جو گهر آهي. مالڪ جي درگاهه ۾ لکو واڇو، انصاف جي تارازيءَ ۾، اُتي نقط سچ ۽ صفائي قبول پوندا آهن. ڇل ول ۽ ڏاٽا ستا ڪم ڪونه ايندا.

حياتي گڏوندي ئي وڃي. دم ئي، دم جو ڀروسو ڪونهي. تنهن جو وارو ۽ اڄهو ڪ اڄهو آيو. جو سڀاڻ ڪرڻ سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻ سو هاڻي ڪر. اڃا ۾ وقت ڪانه ولي آهي. چاهين ته هيٺيو ۽ چڙهڻي ٿين. انهن رکئو اٿئي ته پرماتما سان رک. اهو اٿئي سچو ۽ سکدائڪ سمند. سائينءَ جي شرن وٺ ۽ ستگور جو اپديش گرهڻ ڪر. گرومنت ڪماءِ ۽ شبد ۾ سُرتي رک. سادن جي سنگ ۾، من سان، چت سان، رام نام جو سمرن ڪر. رام نام اُمرت اٿئي ۽ جتي ڪٿي سنگ سهائي ٿيندءِ، سنساري پلڪ اُڙيندءِ ۽ ڀؤساگر پار ڪرائي ڇڏيندءِ ۽ اڇيت جي پد تي پهچائيندءِ. انهيءَ جهاز ۾ جيڪو چڙهيو سو وڃي پار پيو. اهو پتڻ آهي جو صاحب ور ور ڏئي ڏيکارين ٿا ۽ نسلي بخشين ٿا.

اي بندا، اڄ اپار ڦڏي ڪر. ٻي جي برائي نه سوچ. ڪاما ڪيڏ ۽ ترشنا تياڳ. اندرين جي وس ۾ اليڪ روڳ اڪل آهن. ڪي ڀڄ ڪر، ڪي دان ڪر ۽ ڪي جيو دايا ڪر. سُڪرت جا ڪرم ڪماءِ. پاڻ ور چڏي، حلماليءَ سک. نرموهي، نرلڀ ٿيءُ ۽ اماڻو ٿي گذار. جو مُڙار سو جڙيو. شيوا قبول ڪر ۽ شڪر ۽ سنتوش ۾ رهه. حرڪت ٻاري ۽ حرامت ٻاري جڏ ته من خالي ۽ صفا ٿئي، سچيت ۽ روشن ٿئي. انهن وڪار دڙ ٿيندا، ڏُکي ڏُبند ناس ٿيندا، ٿيڻي گڻا آڻ جڏيندا، سردرشٽي پراپت ٿيندي ۽ ڏک ۽ اشانتيءَ جو مدو ڦيل معاملو حل ٿيندو. من مار ته امر ٿين، پاڻ پڇاڻين، آس ۽ نراس رهين ۽ گرهست ۾ اداس گذارين. پرماتما سروياپڪ آهي. سڀ ۾ وسي ٿو ۽ هر هنڌ ساکي آهي. سڀ جيو پنهنجا ۽ آهن ته پراوا نه آهن. پنهنجا آهن جو ته هڪ هڪڙي ئي جي جوت آهن، پراوا آهن ته متان موهه ۾ لڳي. باقي اها اڪيانتا آهي ته ڪن کي پنهنجو سمجهي ۽ ڪن کي پرائو. اهوئي ڀيد آهي جو جيو آتما ۽ پرم آتما ۾ وڇوٽو وجهي. اهو ڀيد ڀڃ ۽ مٽاءِ ته پنهنجو پاڻ ۾ پائين، مالڪ من ۾ لهين ۽ سچو سهاڳ ماڻين.

جت لڳ پاءُ اپاءُ اهه مانيءُ - تُت لڳ مسلِ دوڙائيسي — راڳ سوروٺ، محلا
آن اپا ڪرت بچارا - تبَ لَگ اسيج بڪاسي. — پرڀاتي، شبد (٣)

اي بندا، من هڪڙو سو ملو مالڪ جي ملاقات لاءِ، تون ۾ ۽ اجي گهڻو اڪو آهي ترشنا جو. ترشنا جي ڪيئين، لالچ سان لڳ ڪري، ٻڻنهاءِ سنسڪار ۽ سنڪلپ، ڪمنائون ۽ ترنگ، اميدون ۽ آرواح، ارمان ۽ الجهن اڀن ڪيا آهن، جن جي ماڻڻ جي من ۾ چاهه

ٻيا ٻيو سوچين، اُڪين ۽ ڪُڙهن. ڪاٿي ساڃهه ۽ شناخت نه رهي آهي. ٻاراڻي پيار ۾ رس لو اُپجي، ٻاراڻي عُمري ۾ خوشي ٿي ملي ۽ ٻاراڻي مال ۾ مزو لو اُپجي. نيڪيءَ جي راهه کان ڪنارو ڪري، برائيءَ جي ميدان ۾ موجُون ٿو ماڻين ۽ ڪڏهن ٿو هٽين. گُرو ارجن ديو فرمائين ٿا:

بُري ڪام ڪئُه اُوٺ کلوئيا - نام ڪي ويلا پئي پئي سوئيا
اوسر اپنا بُوجهي نه اياڻا - مايا موهه رنگ لپٽاڻا.
— راڳ سُوهي، محلا پنجوان، شبد (٨)

اي مُگڌ اياڻا، تون ٻين جي اُڌر پُورڻا لاءِ ڪيڏا نه ڦل ڦٽيو ٿو ڪرين، واڌ جا چڪا ۽ سواد ٿو وٺين، جنهن ڪري ٿڪي سرير جا روڳ ۽ پوڳڻا ٿا پون. من جي مدائيءَ ۽ ڪمزوريءَ جي شناخت ئي ڪانه، باقي سرير کي سينگاري پيو چٽيو ڏکيو گهمين. مايا ميڙڻ ۾ مگهن آهين. پاپ پُن جي پرک ڪانه اٿئي. ڪڏهين سرير ئي ٻين جو نه لو اٿئي نه پدارٿ ڪيئن ٻين جا ٿيندا؟ نه ڪجهه ٻار ساڻ ڪٺي آئين ۽ نه ڪجهه ڪٺي ويندين؟ ننگو آئين ننگو ويندين. آهين خاڪ، ٿيندين به خاڪ. ٻر اکين هوندين انڌو آهين ۽ ڪنن هوندي ٻوڙو آهين. دنيا ڪارڻ دين وڃايو اٿئي.

دنيا اٿئي مسافرخانو جتي ڪيترا ٻيا اچن ۽ ٻيا ٻيا لڏين، ڪوهه جو لساؤ جنهن ۾ ڪيتريون ڪنگريون پيون ڀرجن ته ٻيون ٻيون خالي ٿين، باغات جتي ڪيترا ڦل ٻيا ڪِرن ته ٻيا پيدا ٿين ۽ وڻ جي ڇانو جا ٿيئڻ آهي ته پوءِ ايئي ڪونه. دنيا اٿئي کُهنبي رنگ وانگر، چِٽن ڏينهن جو چِٽڪو. ڪجهه ٻيهڄو نه آهي ۽ ڪجهه اسٿر نه آهي. اک ٻُوٽيندي سڀ يڪدم برابر ٿيو پئي. جيڪي ڪرم ڪيا اٿئي، ڀلا سوڙي ڏيجها، ڪامنائن يا وڪار جي صورت ۾، رهٽيءَ يا ڪهٽيءَ ۾، تنهن جو سربستو ليکو لکجي پيو. لکي ڪجهه ڪونه ٿو، مٿئي نه ڪجهه ڪونه. گرو صاحب فرمائين ٿا:

(١) جيسي رنگ پراهڻي - اُٿ چلسهه پرڀات
ڪِيا تُون رتا گرهست سيئُه - سڀ ڦُلا کي باغات.
— سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٢)

(٢) جِئُه آئيا تِئُه جاوهه بئُري - جِئُه جنميو تِئُه مُرڻ ٿيا
جِئُه رس ڀوگ ڪيئي تيتا دک لاڳي - لان اهه سوجهي ٻاءِ.
— راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپديءَ (٧) ١

اي مَنمُک، ساڪت، تو موت کي وساري ڇڏيو آهي پر موت توکي ڪونه وساريو آهي. موت مُڪي وڃڻو، لکي وڃڻو ۽ ڀڄي وڃڻو. ٻار ٻچا، ننڍا وڏا، ڪُونڌر ڪُراڙا سڀ آهن موت جي مُنهن ۾، ڪي اڄ ته ڪي سڀاڻ. ڀڄڻو ڪري نه، رهڻو ڪري نه...

مَن کي موچڙو.

سُوچ ۽ سمجهه.

متي ڏنل وچن ۾ صاحب اُپديش ڏئي رهيا آهن ته اي بندا، من کي من سان ڏس، پنهنجي اکين سان ۽ نه ٻين جي اکين سان. اندر ۾ جهاتي پائي، من سان ڳالهيون ڪر، سوال جوابي ڪر ۽ اوروُن اور. وچار ڌارا تي چڙهي ڏس ته ڪيئن ٿي وهندو وڃي. اي مورکه، تون اهين ڪوڙيءَ ڪرت لاءِ ۽ ٻئي ڪوڙي ڪرم ۾ پيو آهين؟ اي غافل، تو کي ڪنهن سان پريم لڳاڻي ٿئي ۽ ڇا ۾ لڳو پيو آهين؟ پوءِ تنهن جي جڳن پاليا ڪٿان سڪل لهندي؟ ڪجهه عمر وئي ٻالڪ جي راند روند ۾، ڪجهه وئي جوانيءَ جي انڌ ۾ ۽ باقي وئي ٻڍاپي جي سورن ۾. ڏينهن وارو ڪوڙي وهنوار ۾ ۽ رات وئي وس، پوڄي ۽ ننڊ ۾. انس اَمولڪ ماڻش جنم وري وڃي ويو هلي. اڃا نه پتي جو آئيندي جو اوار ڪري، ڪجهه ڪدائڪ سمر ناهي. رتن جواهر هيرن ڪلر ۽ ڪوڙ کي اچي لڳو آهين. اصلي گهر کي وساري ٻاهري گهر کي چنبڙيو پيو آهين. گرو ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(١) جو گهر ڇڏي گوانوڻا — سو لڳا من ماهه جتي جاءِ لند ڙٽا — تسڪي چنتا ناهه.	سوي راڳ، محلا پنجوان، شبد (٣)
(٢) گرالي اُرالي لڳاڻي بن رتن- نهچل ڪرمَ ڪماوي ڪٽ ناهي تهه ڳاهڻ لاڳي — ڌاءِ ڌاءِ دک پاهي.	راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (١٦)

اي نادان، تون جن پنهنجي ڪٽنب ۾ رتو پيو آهين ۽ انهن لاءِ ڪوڙ، ڪپٽ، ڪپڙا، اپاسي اڪيائي، ٺڳي ۽ ٺڳي ڪري رهيو آهين. ٻين سان انياءَ ۽ اتياچار پيو ڪرين ۽ انهن جي بد دعا پاڻ تي کڻين. پر تنهن جو اولاد، استري، مت مائٽ، متر ۽ سنبندي ترسان انت وقت ساٿ ڪونه هلندا. ممڪن آهي ته تنهن جي جيئري ئي، ڪنهن مشڪلات يا مصيبت ايندي، تنهن جو ساٿ ڇڏائي وڃن. توکي، لتاڙي ۽ اپمان جو سهارو ايندو ڪانسواءِ ڪير ايندو؟ ڪام جي وس اچي، تون ڪيڏو پلائي ٿو وهين. ڪروڌ ڪان ڪهڙا نه تو اهڙا ڪڪرم ڪرائي ۽ ڪيترن سان وير وروڌ ۾ اڪائي؟ ارپ ۽ لالچ ڪري تنهن جون ڪامنائون وڃن وڌنديون پر ترشنا پوري ٿئي ڪانه.

اهو سڀ تون ڪرين ٿو موهه وچان، موهه پاڻ سان ۽ ٻين سان. موهه هي جهار ۾ ڦاسي تون اهڙن جيان ڪيڏا نه تو ناٽڪ رچين؟ وشيا جي ڪوڙي وانگر، گندگيءَ ۾ اترو ته اٽڪيو پيو آهين، جو هند ڇڏائڻ مشڪل آهي. اهنڪار جي نشي ۾ پاڳلن جيان الائي ڇا

ڇا پيو سوچين، ڪين ۽ ڪرين. ڪاڻ ساڃهه ۽ شناخت نه رهي آهي. پرائي ڀتار ۾ رس ٿو اچي، پرائي ٻـوي ۾ خوشي ٿي ملي ٿي ۽ پرائي مال ۾ مزو ٿو اچي ٿي. نيڪيءَ جي راهه ڪان ڪنارو ڪري، برائيءَ جي ميدان ۾ موجون ٿو ماڻين ۽ ڪڳيون ٿو هڻين. گـورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

ٻُري ڪام ڪئُه اُوٺ ڪلوئيا - نام ڪي ويلا پيءِ پيءِ سوئيا
اؤسر اپنا ٻُوجهي نه اِيانا - مايا موهه رنگ لپٽانا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۸)

اي مگد اياڻا، تون پنهن جي اُڌارُن لاءِ ڪيڏا نه ڦل ڦلچ ٿو ڪرين، وابعد جا چشڪا ۽ سواد ٿو وٺين، جنهن ڪري ٽوڪي سر ۾ جا روڳ، نه پوڳٽا ٿا پون. من جي مدائيءَ ۽ ميراڻ جي شناخت اڃي ڪانه، باقي سر ۾ ڪي سينگاري پيو چٽيو ڏکيو گهمين. مايا ميڙڻ ۾ مگهن آهين. پاپ پنج جي پرک ڪانه آهي. ۾ جڏهين سر ۾ اُي پنهن جو نه تـو ٿئي ته پدارت ڪيئن پنهنجا ٿيندا؟ نه ڪي پاڻ سان ڪٺي آئين ۽ نه ڪي ڪٺي ويندين؟ ننگو آئين ننگو ويندين. آهين خاڪ، ٿيندي به خاڪ. ۾ اکين هوندي انڌو آهين ۽ ڪنن هوندي ٻوڙو آهين. دنيا ڪارڻ دانُ وڃايو اٿئي.

دنيا اٿئي مسافرخانو جتي هڪڙا پيا اچن ته پيا پيا الڏين، ڪوهه جو ٽـارُ جنهن ۾ هڪڙيون ڪنگريون ڀـريون پـرجن ٿـ، پيون پيون خالي ٿين، باغـات جتـي هڪڙا ڦـل پيا پڪن ٿـ، پيا پيـا ڇڻن ۽ وڻ جي ڇانو جا هيڏهر آهي ته هوءِ اپٽي ڪوڏ. دنيا اٿئي ڪُهبي رنگ وانگر، چئن ڏينهن جو چٽڪو. ڪي پهرجو نه آهي ۽ ڪي آسرو نه آهي. آڪه پوليندي سڀ هڪدم پرانو ٿيو پئي. جيڪي ڪرم ڪيا اٿئي، پڌرا ٿـوڙي ڏيئا، ڪاماڻن يا وچار جي صورت ۾، رهٽيءَ يا ڪهٽيءَ ۾، تنهن جـو سرستو ليڪو لکجي پيو. لڪي ڪي ڪرڻ ٿو، مٿجي به ڪي ڪرڻ ٿو. صاحب فرمائين ٿا:

(۱) جيسي رئڻ پراهڻي - اٺ چلسهه پرڀات
ڪيا تون رتا گرهست سئُ - سڀ ڦُلا ڪي باغات.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۲۲)

(۲) جهُ آئيا تهُ جاوهه ٻُري - جهُ جمهيءَ تهُ مرڻ ٿيا
جهُ رس پرڳ ڪيٺي ٿيتا دکه لاڳيهـتان اهه سوجهي ياءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۱

اي ممڪه، ساڪت، ٿو موت کي وساري ڇڏيو آهي ۾ موت ٽوڪي ڪونه وساريو آهي. موت مرڪي ويٺو، لڪي ويٺو ۽ تاڙي ويٺو. ٻار ٻچا، ننڍا وڏا، ڪونـڌر ڪَراڙا سڀ آهن موت جي مُنهن ۾، ڪي اڄ ته ڪي سڀاڻ. ٻيڙدو ڪرڻ نه، رهندو ڪرڻ نه.

مَنَ کي موچڙو.

سوچ ۽ سمجهه.

مٿي ڏال وٺي ۽ صاحب اُپديش ڏني رهيا آهن تہ اي بندا، من کي من سان ڏس، ڀاڻهون ئي آکين سان ۽ نہ ٻين جي آکين سان. اندر ۾ جهاتي پائي، من سان ڳالهيون ڪر، سوال جواب ڪر ۽ اوروُن اور. وِچار ڏارا لي چوڪسي رک تہ ڪيئن لي وهاوُر وڃي. اي مُورک، توُن انين ڪوڙيءَ ڪرڻ لاءِ ۽ لکو ڪوڙي ڪرڻ ۾ ٻيو آهين؟ اي غافل، لوکي ڪنهن سان پرڻ نماڻٽي ڪُٽي ۽ ٿا ۾ لڳو ٻيو آهين؟ پوءِ تنهن جي جيوَن ڀالرا ڪيئن سڦل لڀندي؟ ڪڄ عمر وڃي ٻالڪ جي راند رُولند ۾، ڪڄ وڃي جوانيءَ جي الل ۾ ۽ باقي وڃي ٻڍاپي جي سڙون ۾. ڏڀهون واو ڪُوڙي وهنوار ۾ نہ رانه وڃي وس، ٻوڳهہ ۽ لبد ۾. انين امولڪ مانس جنم ورت ويو هاي. آدَ تہ پٽي جو آئيندي جو اوار ڪري، ڪڄ سڪدانڪ سمر ناهي. ولي جواهر ٻڏي ڪلر ۽ ڪُوڙ ڪي آڄ لڳو آهين. اصلي گهر کي وساري ڇڏي گهر کي ڇوڙار ٻيو آهن. گرو ارجن ديو جن فرمائين ٿا:

(۱) جو گهر ڇڏ گوانڍا — سو لڳا مَن ماهه —
جهي جا اند تو رانا — لڳي ڇنا نا هه.

سري راڳ، محلا
پهران، شبد (۳)

ڄيڪ جماءَ تند ڌورانا — سڪي ڇنا ساهه.
جتي جماءِ تند نوراانا — نِهقل ڪرمَ ڪماوي

(۲) ڪراني انّاني لڳالي لِڻي رلي — ڌاءِ ڌاءِ دک پاهي.
ڪڄ ناهي تهه ڳاهل لاڳي

راڳ سارنگ، محلا
پهران، شبد (۱٦)

اي نادان، توُن رکو ڀڻهون ئي ڪِٽب ۾ رلو ٻيو آهين ۽ انهن لاءِ ڪوڙا، ڪپٽ، ڪنڊا، ايائي پر اکيائي، نکي ۽ فرهي ڪري رهيو آهين. اِين سان آنياءَ ۽ اتياچار ٻيو ڪرين ۽ انهن جي بد دعا پاڻ لي ڪٺين. اِر ڌنهن جو اولاد، اِستري، مٽ مالڪ، ٻ ۽ سنبندي ترسان انهہ وٺي سڱ ڪرڻ هلندا. ممڪن آهي تہ تنهن جي جيئري اِسي ڪنهن مشڪلات يا مصيبت اُنهن جو ساٿ ڇڏائي وڃن. نوڪن، نِٺاڻي ۽ اِهو سڀ ڇڏ ڪر ٿلا ڪالساءِ ڪير اٽيڪو؟ ڪام جي ڦس اچي، اوُن ٿڌ ڪر ڇڏائي لو وهه ڪرو ڏوڪان ڪهڙا نہ لو ايهڙا ڪڪرم ڪرائي ۽ ڪيترن سان ويو وروڌ ۾ آڪائي؟ جو سهارو اينڏور ڪالساءِ ڪير اٽيڪو، تون توا لو شيدا پوُري ٿئي ڪانہ. ۽ لالچ ڪري تنهن جون ڪاماڻون وڃن وڌنديون ۽ ڏرشنا پوُري ٿئي ڪانہ.

اِهو سڀ توُن ڪرين ٿو موهه وچان، موهه پاڻ سان ۽ پنهنجن سان. موهه مسي ۾ ڦاسي اوُن نئين جيان ڪيڏا نہ لو ناتڪ رچين؟ وشنا جي ڪوڙي واڳر، گندگيءَ ۾ انڪو ٻيو آهين، جو حد ڇڏائڻ مشڪل آهي. آهنڪار جي لٽي ۾ پاڳل جيان

(٩٣)

ساوڪ، مڪالا لاوان،
(٥٣)

(٣٣) ڦريدا ڏورَ اماڻي سڌ ڪري - ڀڪوڙيا ڪوڙ آهه
سـر ڀـر مٿي آونا - مـرڻهه نـا ڏوڙياهم.
(٣٤) الٿ ٽڪر ڀڄن ڀڙيي - ڪڪڙ نه هوس اباهه
ڪهن ڏالڪ اپ اوس هر - ڪيپ ڀڪ هوهي سهام.

١. ڏور، ٢. نهمان، پڪ. ٣. موڙن ومعه ٤. ٿچ، ڏوڙ، ٥. ڏڪڻي. ٦. هالي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۲)، [سلوڪ محلا دوجا]

(۲۴) آوڻ لڳي جاڻ لڳي - وچي ڪرڻ وڻار
نانڪ حڪم نہ جاڻئي - آڳي ڪالي ڪار.

(۱۷)
[محلا پهلا]

(۲۵) نانڪ ٻانري ٻڌي ڀائي - مٺي سدا ڪوٽ
ٻتر چور اٺاليا - کوٽ وي جيئا ڪوٽ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۲۶)، سلوڪ محلا دوجا

(۲۶) نانڪ دُنيا ڪيئا وڏياٿيا - اڳي سيتي ڀال
اهي جلڻ نام وساريا - اڪ نہ چليا نال.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۲۱)

(۲۷) ڪبير لهڻ ڪن جانڳا - ڪوڻي مارگ لاءِ
ڪئي شڪت ڪر ساڌ ڪي - ڪئي هر ڪي ڳن ڳاءِ.

(۱۰۵)

(۲۸) ڪبير حتي ساپ ڪئي - راڪي آلي ڏواءِ
ٻرگٽ ٻئي لسدان سب - حسب ٻوجي ڏ رماءِ.

(۱۳۸)

(۲۹) ڪبير ڪال ڪرنتا اٻهِ ڪر - اب ڪرتا سڻ تال
باجي ڪڇو نہ هولڳا - جڻ سر پر آوي ڪال.

سلوڪ، شيخ فريد، (۶)

(۳۰) فريدا جي تون عقل لطيف - ڪالي لک نہ لکہ
آپڻي گرِيوان مهِ - سر نيوان ڪر ديکہ.

(۱۲)

(۳۱) فريدا ڪالي جني نہ راويا - ڌولي راوي ڪوءِ
ڪر سالين سڻ ٻرڙي - رنگ نَويلا هوءِ.

(۸۵)

(۳۲) فريدا ڏکان سيتي ٻڌ ڳئيا - سولان سيتي رات
کڙا پُڪاري پاتڻي - ٻيڙا ڪپڙ وات.

۱. ڪتراڳ. ۲. ڪهڙي. ۳. سرٻو. ۴. مسن. ۵. وٺل آهي. ۶. ڪڪرم. ۷. ٻاهر. ۸. حلاء.
۹. ڪنهن، ڪهڙي. ۱۰. ڪي، لسرو ڪهڙو. ۱۱. هيٺان. ۱۲. لڪائي ڇڏيءَ. ۱۳. پاپ.
۱۴. سياٽي. ۱۵. هيٺر. ۱۶. ٻڪدم. ۱۷. ٻوءِ. ۱۸. آڪاٻر. ۱۹. ڪرڙ، ٻرائي ڇار. ۲۰. آندر مر.
۲۱. جرائي. ۲۲. ٻهاٻو. ۲۳. ٻرٻر. ۲۴ دک. ۲۵. ڏيهن. ۲۶. ملاح، سڳررو. ۲۷. ڪن.

(١٥) هر جيئه ڪريا ڪري[١] اُو لاوي - لاها[٣] هر هر نام لئيو
گور پرسادي هـر ڌن پائيو[٤] - اُنتي چلديا نال چليو.
(١٦) جيتي سمگري ديکهه رب اُو - تيتيهي چڙ جاني
رام نام سنگ کر پتهارا[٦] - پاوهه پد نربانِي.
(١٧) اِن لاوي ڪو پاڇي ناهي - پت[٧] ڪلٽ سُت[٨] پاتي
نانڪ مائيا موهه پسارا - آگي سات نه جاتي.
(١٨) جو سنساري ڪي ڪلٽ، مِتر پاتي ديسهه من ميري -
تي سب اُپني سُئاءِ[٨] مِلاسا
جب دِن اُن ڪاسيائي هوءِ نه آوي - تب دن ليري ڪوئه نه ڪاسا[٩]
من ميري اُپنا هر شيو دِن راتي - جو تُد اپڪري[١٠] دوکهه سُکاسا.
(١٩) جهُه آئيا لکه جاوهه اسٹوي[١١] - جهه جمي لکه مرن پتيا
جهه وس پرگه ڪيتي ليتا دکهه لاڳي - نام وسار پوجال[١٢] پتيا.
(٢٠) اندري[١٣] آودا سب ڪچ پسي[١] - هـر سيتي[١٣] چت لام
ستگور نال ليري پاوئي لاڳي[٢] - تسان اهه سوجهي[١٥] پاه.
(٢١) وات تونائو[١٦] آوي جـاءِ - ڪيا لي آئيا ڪيا پلي پاءِ
وِڇ ناوي تونا[١٧] سب ناءِ - لاها مليو جان دپتِ اُجهاءِ.
(٢٢) حڪم رضائي ساختي - درگهه سچ قبول
صاحب[١] ليکا منگسي - دُنيا ديکهه نه پُول.
(٢٣) نانڪ ڪوڙيا سڻ نوڙ - پوڙيا[١٨] سچ[١٩] سمت پڪيا[٢٠]
اوءِ جيولدي وڇڙهه - اوءِ[٢٠] مُئيا نه جاهي چوڙ[٢١].

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٥)

راڳ سورٺ، محلا پهريان، شبد (٢٠)

راڳ سوُهي، محلا چوٿان، چهنت (٢)٤

راڳ گـونڊ، محلا چوٿان، شبد (٢)

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (١)٧

راڳ رامڪلي، محلا ليجا، اشٽپدي (٧)١

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (١٦)

راڳ مارو، محلا ليجا، وار (١٣)، سلوڪ محلا پهلا

راڳ مارو، محلا پهـريان، وار (٢٢)

---

١. پرماتما. ٢. پـريـم. ٣. نفعو، فائدو. ٤. ڪـريا. ٥. برڪرلي. ٦. وهنوار. ٧. اولاد. ٨. مطلب جا متر. ٩. ويجهو ڪونه ايندو. ١٠. مددگار ٿيندو. ١١. پاڳل. ١٢. سنسار ساگر. ١٣. ڏسڻ پر. ١٤. اساس ٿيندو. ١٥. پُوجهه. ١٦. مسافر. ١٧. نقصان. ١٨. سنساري بندن، يا سنبندي. ١٩. ڳوڙهه. ٢٠. پڪا سچا. ٢١. سادي ڪونه ڇڏيندا.

رسُ چوگهه ممک ڳوارَ - ڦالسي ڇونه ڪُٺ ڪيان پيار
سڪور شيرِ ڙولهِ جسر ڪال - هردي سساچا شدُ سمالِ
ڪُرمبِ ساچي شد هسي سارُ - هسُرڪا نامر رکي اُڌار
سي دکہ آکي جو پورکہ پِلاسي - ناڪ مُکمسنهي بِن ناوي ساچي.

[راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (۵)]

(۹) جو گهرُ چِڏ ڳراوٽسا - مسو لڳا مسن ماهِ
جِتي جاء ٿُڌ ترلسٽا - لسڪي چيتا لساهِ
ڦالي سيٽي لِکالي - هر گور ڪي پٽري ٻاهہ.

سري راڳ، محلا پهجران، شد ۸)

(۱۰) جٽسي رلسٽ ٻراهٽي - اٻ چلهِ پسوپساس
ڪِيا اوُن ڙنا ڪرهسس سٽہ - سب ڦُلا ڪي ٻاشاس.

(۲۲)

(۱۱) ڪيا لي آليا لي جاء ڪيا - ڦاسهِ جسرَ جالا
ڏولَ ٻَڏا ڪِسس جيوڙي - آڪساس ٻِتالا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)۱۷

(۱۲) لهِ ٻارکَ نهہ جوپي - نهہ برڌي ڪهي ٻنڌ
اهہ نِيرا لهِ ٻوجهيٽي - جنُہ آء ٻڙي جم ڦندَ.

راڳ گوڙي، محلا پهجران، ٻاون اکري (۱۹)

(۱۳) ناهو سنگہ نہ ڏنُ چلي - گرهِ جوبن لهِ راڄُ
سس سنگ سمرس رهسہ - لاهي تهارو ڪاڄُ.

(۲۲)

(۱۴) جسي لوڙهِ چنگا آپٽا - کر ٻنهہ نيج سدائيٽي
جي جُر واٽا پُرهري - جسر وِلس ڪندي آنٽي
ڪر رهي نہ پرنٽي پاليٽي.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۵)

---

۱. لسَ. ۲. برمالماء. ۳. راس. ۴. بيبٽا. ۵. سسوگهيوُن ٻڌل ڪنگر اوُن. ٦. ٻوڙي. ۷. جران. ۸. ٻوڙهو، ٻنو. ۹. ووڪ. ۱۰. ڦلس. ۱۱. چاهين. ۱۲. پيم. ۱۳. هيٺ درجي وارو، نماڻو. ۱۴. ٻلاهو. ۱۵. برشاڪ. ۱٦. ڪسيندو. ۱۷. وقس برپي سبڪر لڏيندو.

جا ڪئي ڪيئي سوم ڪري - لي ٰ ٻير[1] اُروڏي[2]
اَنت ڪال[3] پڇ جانگي - ڪاهي جلهه ڪروڏي
داس رٻڻ[4] سرني هوُتا - جس مستڪ ڪرما
ڪهه نانڪ ٻڌن ڇُٽي - ستگور ڪي سرنا.

[راڱ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣٦)]

(٧) رام سمر - پڇتاهگا من
پاپي جيئڙا لوڀ ڪرت هي - آج ڪال[5] اٺ[6] جساهگا. (١٠١٠)
لالچ لاڳي جنم گوانيا - مائيا ڀرم ڀُلاهگا
ڌن جوبن ڪا گربُ نه ڪيجئي - ڪاڳد جئن گل[7] جاهگا
جئُ جم آءِ ڪيس گهه[8] پٽڪي - تان ڏن ڪڇ نه بساهگا[9]
سمرن ڀجن دئيا نهي ڪيني - تئُ مُکهُ[10] چوٽان کاهگا
ڌرمراءِ جب ليکا مانگئي - ڪيا مک لئڪي جاهگا
ڪهت ڪبير سُنهه ري سنتهه - ساڌ سنگت تر جاهگا.

[راڱ مارو، ڀير صاحب، شبد (١)، ٽيون دفع]

(٨) مرڻ مُڪت گت سار نه جاني - ڪنلي ٻٽي گور شبد ڇاني
اوُن ڪئسي آڙ[11] ڦاپي[12] جال - اَلُڪُ[13] نه جاچهه رديءِ سمال. (١.
ايڪ جيئُ[14] ڪئي جيئا[15] کاهي - جل ترتي اُوُڏي جل ماهي
سرب جيئ ڪيئي ٻرلهاني - جب پڪڙي تب هي پڇتاني[16]
جب گل ڦاس پڙي اَت يا[17]ري - اوُڏ نه سڪئي پنکر پساري

١. وير. ٢. برخلاف. ٣. آنت سمي. ٤. خاڪ. ٥. سياڻي. ٦. هٺ. ٧. ڳري وڃڻ.
٨. وارن کان پڪڙي ستيندو. ٩. ڌس نه هلندو. ١٠. ڏک، سزائون. ١١. آڙ پکي.
١٢. ڦاري. ١٣. ڀرمالما. ١٤. پنهن جي لما لاءِ. ١٥. ٻين جيوَن ڪي. ١٦. هضر.
١٧. لمار ڳوري، پيالڪ.

(۴) صاحب سمرٿ ميري پالڻهار - سيئا اڀيہ پديا تا
انهيءَ ڏنڊا ڪوڙا چار ڏٺا - آڳيءَ سر بر جاتا
آڳيءَ سر بر جاتا جنہ مهاتا - ڪاهي ڪارڻ ڪيجيءَ
جنہ شيرڻيءَ دڪهہ ٽڪ پائيجيءَ - نام لسيءَ ڪا ليجيءَ
آڳيءَ حڪم نہ چليءَ مولي - سر سر ڪيا وڻا
صاحب سمرٿ ميري پالڻهار - سيئا اڀيہ پديا تا.

[راڳ وڏهنس، محلا پهلا، آلاهڻيئا (۲)]

(۵) جيتڻا هيءَ لڻ جيس لپءِ - نس دن ميءَ پرائي (۱۰،۰)
چن چن اوڌ پهاڻ هيءَ - ڦوڻيءَ گهٽ جنہ پالي.
هر ڪُو ڪاهہ نہ ڪاڙهي - مورک اڳيالسا
جوڙلي لالچ لاڳڪيءَ - لهہ مرن اڃالسا
اڄهوڻ ڪي بگڙيو نهي - هو پرپہ ڪا گاويءَ
ڪهہ نانڪ لهہ پحن تي - نربيءَ پہ ساويءَ.

[راڳ تلنگ، محلا ناوان، شبد (۱)]

(۶) مرنہ هنسيءَ سر اوٻري - پسونا اسهي اوجهيءَ
باد ساد اهنڪار مهہ - مرنا لسهي سوجهيءَ
ستگور شبڙهہ آئسا - ڪاهي ڦرهہ اپاڪسي
ديک ڪنپا رنگلا - ڪاهي پڙل لاڳسي. (۱۰،۰)
ڪرِ ڪر پاپ درب ڪيا - ڦرلا ڪيءَ لالي
ماني ستہ ماني رلي - نانگا اٿہ جالسي.

---

۱. پرمالما. ۲. هي لوڪ. ۳. لڏگو آهي. ۴. ڏٺهن. ۵. پرلوڪ پر. ۶. صرور. ۷. مزمان. ۸. هت. ۹. ڪلڏهن پر. ۱۰. حساب ڏيئو پولدو. ۱۱. سمرن ڪرڻ. ۱۲. رات ڏينهن. ۱۳. ڪيڙي ل. ۱۴. عمر. ۱۵. ڪدولدي پئي وڃي. ۱۶. پڪل دلو. ۱۷. اڄا ب... ۱۸. وپر ڪراهي. ۱۹. مرده. ۲۰. ڪلي لو. ۲۱. بڪراس. ۲۲. سواد. ۲۳. ڪير، ڪهسو. ۲۴. ڏن ڪلو ڪير. ۲۵. سساري وهراو.

(٣) اُٺ وڃ وڻاڄوڙيا[1] - لسيءِ ڪيا چِڪُ[2] لائيا
مُهلت[3] پُڄِ پُڳِيئا[4] - ڪِٿ ڪوڙ لوڀائيا
ڪوڙي ليائيا ڏوهُه[5] مائيا - ڪرهِ پاپ اَميئا[6]
ڪن ڀسم ڀري جمهِ هيري[7][8] - ڪالُ اپوڙيءِ[9] جِتيا
مالُ جوٻن ڇوڙ وَنسي - رهيو ڀنڊڪُ[10] کائيا
نانڪ ڪماڻا سنگ چليا[11] - نهه جاءِ ڪِرت[12] مِٽائيا
ڦاسوهُه مِرگ[13] جِنوءِ - پيکِ رئڻ چند رائڻ[14]
سوکهِ دوک ڀئي - اُٺ پاپ ڪمائڻ
ٻاٻا ڪماڻي ڇڏهِ ناهي - لئِ چلي گهتِ گلاوِيا[15]
هرِ چِندڙي ڏيک مُونسا - ڪوڙ سيڄا راويا[16]
لبِ لوڀِ اَهنڪار ماتا[17] - گَرب ڀئيا سامائڻ[18]
نانڪ مِرگ اگيانُ ٻسي - نهه مِٽيءِ آوڻ[19] جاوڻ
مِٽيءِ مَک مُٺا - ڪِٿ لِٽيءِ اڏاري[20]
هستي گِرت ڀئيا - ڪِٿ اُسِٽيءِ[21] لاري[22]
ترڻ دُهيلا[23] ڀئيا کِن مهه - خصم چيت نه آئيو
دُوکا سزائي گَمٿ ناهي - ڪيِٽا اَپِٽا پائيو
گُجها ڪماڻا پرگٽ[24] هوُنسا - ايٿ اُتهِ[25] خُواري
نانڪ سَتگُر ٻاجهه[26] - مُونسا مَمکو اَهنڪاري.

[راڳ آسا، محلا پنجوان، ڇنت (١١)]

---

١. مسافر، مهمان. ٢. ڏيرو. ٣. وقت. ٤. پُرجي آئيو آهي. ٥. ڏوهه. ٦. پيدا. ٧. خاڪ.
ا. نهاري ويٺو. ٩. قطع ٿالي آهي. ١٠. رهجي ويندو. ١١. هلندو. ١٢. ڪڪرمن جو
حساب. ١٣. هرڻ وانگر. ١٤. چانڊوڪي رات. ١٥. ڦاسي. ١٦ رڃ، بيابان. ١٧. هٺ.
ا. پُسر. ١٩. جمڻ مرڻ جو چڪر. ٢٠. اڏامڻ. ٢١. هاٿي. ٢٢. درٻنڌڻ. ٢٣. ڏکيو.
٢. ظاهر. ٢٥. لوڪ پرلوڪ ۾. ٢٦. ٻنا کانسواءِ.

(۱۱) ڪچ سمجهه ۽ سوچ

(۱) هڻ تُدُ آئان ميري ڪاليا - لوُن مُنا پِڪ هماري
لِدا چِندا ڪرهه اسرالي - جوُلي لاعتباري
وهل براي جوهڻ هيڙي - ڪرهِ جوري اُبلاري
هنس چليا لوُن پڇي رهي - ابهه جڻر هونڻهه ناري
لوُن ڪاليا رهيئهه سُهنتر - نُد ڪِبا ڪرم ڪمانيا
ڪر جوري مي جا ڪهِ لَئيا - لان مِن يَلا ياليا
هلب نـ سوبا پلبِ نـ بوُلي - اَهلا جنم گوانيا
هَڻ ڪُري دُهَاي هوني - بابا نانڪ ميري بابِ لڀُوڇي ڪرني.

[راڳ گوڙي، محلا پهلا، شهد (١٣)]

(۲) لَتا لِبر ڪرلوُ لهي - ڪاه پهارهِ باڙ
اَلڪ بسَ بَلچل ڪرهه - ماتيا ايڪ اپاء
تتلي سڇهه سرم ڪرهه - ناڪِ بڙهُ گوارَ
مَن ڪي ڪام نـ آولي - اَلتي اُوسر بارَ
لِب باوهه گوبند پهه - سته ڪي پڪ لهه
برپب ڪرهه سدا انڪ سڻ - ابا ساچا اُسبهَ
ڪارڃ ڪرن ڪرازنر - سب ہِدُ ابڪي هانفِ
جهه جهه ناڙهه لب لکهه - نانڪ جيب آناٿَ،

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون آکري (٣٢)]

---

۱. داتي، شرابو. ۲. اَبدبش. ۳. چهاي. ۴. اَوشراس. ۵. استري ۶. لڪين لـو. ۷. آلما.
۸ ڪارال. ۹. بسي بتا. ۱۰. ذايو حوش لسدي هُئيئن. ۱۱ هسي لوڪ. ۱۲. برلوڪ.
داعلال ۱۴. اجابو. ۱۵. اَلي دُڪي ۱۶. لهچل، قالر. ۱۷. پڪڙين. ۱۸. اڪيون. ۱۹. مانبا.
۲۰. لا محو. ۲۱. مجنس. ۲۲. وقت. ۲۳. برماتما. ۲۴. اَپاء.

(٤٩) ڪن مَن ڏيکي سڄڻا[1] - اُنسا هسڻ[2] سار
لِس سُڌ ٿِيعهن نہ ڪيهڻي - جو ڏسي چلڻهار.[3] — سلوڪ، محلا پهلا (٢)

(٥٠) ري من ڏيکہ نہ ڏوليئي[4] - سيڌي مارگہ ڏاءِ
ٻاڇي ٻاگهہ[5] ڏراوڻو - اَگي[6] اَگن تلاءِ. — (٧)

(٥١) ٻِکين[7] سُڌ ڪاهي رچيو - ٽِمڪہ نہ هوء اُداس
ڪهہ نانڪ پرڀُ هر[8] منا - ٻڙي نہ جم ڪي ڦاس. — سلوڪ، محلا ٽاوان (٢)

(٥٢) جهہ ماٿيا ممتا تجي[9] - سب تي پئيو اُداس
ڪهہ نانڪ سُن ري منا - تِهہ گهٽ[10] برهم[8] نواس. — (١٨)

(٥٣) جِهبا[11] گُن گوبند[8] ڀجهہ - ڪرن[12] سُنهہ هر نام
ڪهہ نانڪ سُن ري منا - پڙهہ نہ جم ڪي ڌام. — (٢١)

(٥٤) ڄڳ[13] ڪر ڏيکيو جگت مهہ - ڪو ڪاهو[14] ڪو ناهہ
نانڪ[15] ٿِسر هر[8] ڀگت هي - تِهہ راکو من ماهہ. — (٤٨)

---

١. سنمت مهاتمائن. ٢. ڪِل، سُک. ٣. فاني، بي بقا. ٤. اُلٽي راهہ تي نہ وڃ. ٥. شيدهن، جم ڪال. ٦. پرلوڪ پر، ٧. وڪارن جي وش، ٨. پرماتما. ٩. ٽياڳ ڪئي. ١٠. هردي پر.
١١. زبان. ١٢. ڪن. ١٣. چگيءَ طرح. ١٤. ساٿي، سچو. ١٥. ڌاترء

(٣٩) ڏاڏا ڪريو سگهي هيو ڪوڙين - پوءِ نه متس گوارا — واڳ پيرڀ، محلا پهلا، شبد (٧)
اِن گور شبد مڪمل، اهي[٤] ڪبهي - الله ڏاڏ هسارا[٢].

(٤٠) جاڙهِ[٣] الهي پريم ڪٽنب سنبندي - ماليا موهه پساري — واڳ ساورنگ، محلا پهلا، شبد (٣)
جس انتر پريم رام وس ناهي - ڏوڏا ڪرم بڪاري.

(٤١) ڪوهه اُرالي لڳالي دن ولن - لهڪل ڪرم ڪماهي — واڳ ساورنگ، محلا پنجوان، شبد (١٦)
ڪُڇ[٤] ناهي تُهه ڳاهڻ لاڳي - ڏاهه[٥] ڏاءِ ڏک پاهي.

(٤٢) ڪاليا مٿل وڏاليا - پوڏي[٦] گهر ڪي هٽاڻِ[٧] — واڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١٣)
اِڪ ٻڪ وارُ چلاليا - بن ناوين ڪِٿ جاڻ.

(٤٣) ڪبير ڏ[٨]ن گواليا ڏُ[٢]لي سڻ - ڏاي نه چالي ساٿ — سلوڪ، ڪبير صاحب (١٣)
پساه ڪهاڙا مارِيا - غافل[١] آهي ساٿِ.

(٤٤) ڪبير سڪ[٩]ساڪا پهتي ڪيٽي - ڪيٽو ڪيٽو نه ميٽ — (٩٦)
جالي لي هو[١٠] ملن ڪٽو - اسهي الڪر چيٽ.

(٤٥) ڪبير هو[١٠] ڪا سمرن چاڙ ڪيو - پاليو اهه ڪٽنب — (١٠٦)
ڏاڏا ڪرتا رهه گيا - پالي رهيا نه هند[٩].

(٤٦) ڪبير رام[١٠] نه چيٽيو - ڦريا[١١] لالچ ماهه — (٢٢١) [محلا پنجوان]
پاپ ڪرنتا مر گيا - اوڏ پُني ڪِن ماهه.

(٤٧) فريدا حا تُو ڪتڻ ويل - تان تون رتا ڏاي سڻ — سلوڪ، شيخ فريد (٨)
مرڪ[١٢] سوالي نيهن - جان پرتيا[١١] تان لديسا[١٣].

(٤٨) فريدا چار[١٣] گواليا هنڊ ڪي[١٢] - چار گواليا سر[١٣] — (٣٨)
ليڪا ر[١٠]ب منگيسيا[١٥] - تون آهيو ڪهڙي[١٦] ڪم.

١. غافل. ٢. دليري وهنوار. ٣. هلاءِ. ٤. آتُ. ٥. پنڪي پنڪي. ٦. ڪوڙا پهري. ٧. ڪهاٽو ٨. مذهب. ٩. سالي؟ متر. ١٠. پرماتما. ١١. عمر ختم لي چڪي. ١٢. سنساري ع سان پريم لڳايو اٿي. ١٣. چار پهر. ١٤. لنڊ. ١٥. گهرلدو، وٺندو. ١٥. ڪهڙي ڪم اءِ مالڪ جنم ورتو؟

(٢٩) اُري ڪامَ ڪئي اوَٽ ڪلوليا[1] - نام کي ٻيلا ٻيع ٺاءِ سوتيا
اوسر[2] آيا ٻُجهيءِ نه اپانا - مائيا موهه رنگ اپنانا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٣٠) ٻيڪمَ[3] چاڪمَ کهيٽ اَندا - سُنيمَت سديٽيءِ ناهي
نڪت وَسمت[4] ڪئي جاٽيءِ دُوريءِ - ٻاڀي ٻاپ ڪماهي.

(٣٠)

(٣١) ٻڪيءِ ٻن قيڪا نياڳ ري سَکيٽيءِ - نام مها رس پيئہ
ٻن رس چاکي ٻُڏ گئي سگلي - سُکي نه هروَت جيئہ.

راڳ اسلاول، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٣٢) اوُنِي[5] ڪاج نه هووَت ٻُوري - ڪام ڪرود مدِ سدهي جهوري[6]
ڪريءِ ٻڪار جيٿري کيءِ تانِي - غافل سنگ نه تسوُتا جاتِي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٥٢)

(٣٣) ڪِن مهه وِس ڪرهه تزوُتا[7] جهه - موهه ٻاپ مِهه گَلت[8] گئيا
اِت[9] اُت مائيا ديک پساري - موهه مائيا کيءِ مگن[10] پئيا.

راڳ رامڪلي، محلا ٻهلا، اشٽپدي (٥)٧

(٣٤) ندري آوَدا[11] سب ڪڇ ٻسيءِ - هر[4] سيتي چت لاءِ
ستگوُر نال نيري ياوني[12] لاگيءِ - تان اِهه سوجهي[13] ٻاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا ليجا، اشٽپدي (٧)١

(٣٥) ماٽڪ[4] منَ مهه منُ مارسي - سچ نه لاگيءِ ڪت[14]
راجا[4] تخت نڪيءِ گُٽي - ڀيءِ ٻڇانڻ[15] رت[12].

راڳ مارو، محلا ٻهلا، شبد (١٠)

(٣٦) اي من هر[4] جيئہ چيت تون - مَهه تج وِڪار
گور کيءِ شبد ڌياءِ تون - سچ لگيءِ پيار.

راڳ مارو، محلا ليجا، شبد (٢)

(٣٧) جو سمرت سَرب[4] گُڻ نانڪ - تس ڪئي ڪبهُ نه گاوس ري
چوڏ جاءِ ڪن پيتر[16] - اَنان ڪئي قُر قر داوس ري.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٣٨) اَيدا[4] چوڏ پرانيءِ[17] راتا[12] - مائيا مد من تن سنگ جاتا
ترشن[18] نه ٻُجهي ڪرت ڪلولا[19] - اوُٽي[5] آس مِٽيا[20] سب ٻولا.

---

١. اُلي ڪڙو ٽئي تو. ٢. وقت. ٣. ڏسڻ. ۴. پرماتما. ٥. ڪوٽا، اوُندا. ٦. دکي رهن ٿا.
٧. نانڪي. ٨. غلطان رهي تو. ٩. هِتي هُتي. ١٠. مست. ١١. جيڪي سب ڏسڻ ۾ اچي
ٿو. ١٢. ٻولر. ١٣. ٻُجهه. ١۴. ذري، اسر. ١٥. ساڌ سنگت. ١٦. ڪرٻا ڪر. ١٧. سنساري
وهنوار. ١٨. پياس. ١٩. دنيوي عيش، آرام. ٢٠. اَجايو جهڳڙو.

(١٩) پرڪا پِرا نه راکهه، چيمِ–لم ڪڻ دکم نهي پاسي مستَ
هر در ٹمش مممع گرر پِرِيا–اهه سکهه النڪ اَن دن چِمنا.
واڳه آسا، محلا پنجوان، شبد (٦٢)

(٢٠) اي منَ مدوي ٻاٿلي – هر وس چاکِ سانُ ساء
اَنَ وسَ لاڳا ٿون ڦرهه – پِرلا جمر گساء.
واڳه آسا، محلا پنجوان، اشٽپدي (١٥)

(٢١) منَ ٿون جوتِ سروپ هيءِ – اَپنا مول پڇاڻ
من هرجي تيري نال هيءِ – گرمتي رنگ ماڻ.
واڳه آسا، محلا تيجا، چنت (٥)٢

(٢٢) پراپي ڪاهي ڪڻ لوب لاڳي – ولن جمرُ کوٺا
ٿوب جمر ڪرم پوُم – بيچ لساهي اسوٿيا.
واڳه آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢٣)

(٢٣) اَپنا گهرُ موُسَت راکِ نه ساڪهه – ڪي پر گهر جوهن لاڳا
گهر درُ راکهه حي رس چاکهه – جو ڪُرمک شوڪ لاڳا.
واڳه سورٺ، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٤) جڻُ لڻُ پاڻُ اَپاڻ اِهه مانيءِ – تڻ لڻُ ملڻ دوراني
آنَ اَپنا ڪرس بيچارا – تڻ لڻُ بيچ اِڪاڻي.
واڳه سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٥) ري جَس اٿاري دبرهِ – سُتيا ڪئي وِهاء
ستگوُر ڪا شبد سُڻ نه جاگيو – اَنتر نه اُپجيو چاهُ.
واڳه سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٣)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٦) مايِ پتا پاڻي سُت ٻتا – تاڪيءِ رسَ لسپاٿا
جوبن ڌنُ پرپتا ڪي مدُ مِيءِ – اَهه نِس رهيءِ دِوانا.
واڳه ڌناسري، محلا ناوان، شبد (٢)

(٢٧) جبَ لڳِ جوُبن ڪاٿيا مهه – تَرليءِ–آپا پسوُ نه، ٿوُجهيءِ
لالچ ڪريءِ جيوُن پد ڪارنِ – لوچنَ ڪڇوُ نه سوُجهيءِ.
واڳه ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٢)

(٢٨) لوب موهه اَيمان ٿوُڌيءِ – مرگُ جيبِ نه آويءِ
بُستر متر پُنهار نستا – ايهه ڪَرت ڀساويءِ.
واڳه جئتسري، محلا پنجوان، چنت (١)٣

---

١. بين جي مدائي. ٢. سچالو آهي. ٣. ٻيا وڪاري. ٤. ڌ رلي، ڪيتي. ٥. اِچ. ٦. چٽين. ٧. وڪارن کان ٿرٻل. ٨. وڪارن کان دس ۾ رکو. ٩. گرروءَ معرفت. ١٠. پريم ۽ ويرا. ١١. پرالو ٻنهدو. ١٢. سمجي ۾ خراب خراب. ١٣. پٽ. ١٤. زال. ١٥. وڏائي، خوشامد. ١٦. نشو. ١٧. ڏينهن رات. ١٨. آلما. ١٩. ڏسوي. ٢٠. گيان روُپي نيتر. ٢١. ڦهسار. ٢٢. عمر گذرلدي ڦجي ٿي.

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۴)

(١١) پهلا پهر[١] ڏنڏيءَ ڳئيا - ڌوجهي پير سوتيا[٢]
تيجهي جاڪ جڳائيا[٣] - چوٿيءَ پونهر[۴] ٻيا
ڪدهي چت نه آنيو - جن جيءُ[٥] پنڊ[٦] ديا.

راڳ ڳوڙي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(١٢) نسدا چندا ڪرهه براني - جوني لاعتباري[٨][٧]
وڃل براني جوهه[٩] جيتڙي[١٠]-ڪرهه چوري برباري.

راڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٩)

(١٣) ميري من شيوهه سو پريءَ[٥] سرب سڪدانا -
جت شيوليءَ نج ڳهر[١١] وسيئيءَ
ڳورمک[١٢] جاء لهيءَ ڳهر[١١] اپنا - ڳهس چندن[٥] هر جس ڳسيئيءَ[١٣].

راڳ ڳوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ١٧

(١۴) ڪيا ليءَ آنيا ليءَ جاء ڪيئا - قاسهه جم جالا
ڏول[١۴] بدا ڪس جيوڙي[١٥] - آڪاس پاتالا.

راڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، ڪرهاي (٩) ١

(١٥) من ڪرهلا[١٦] ميري ساجنا - هر خرچ[١٧] ليئا پت پاء
هر درگهه پتنائيا[١٨] - هر آپ لسيئا ڳل آء.

٢(٨)

(١٦) انترنداڻ من ڪرهلي[١٦] - پرم پوهه باهر پال[١٩]
ڳور برڪ پورا پيئيا - هر سجڻ[٥] لسدا نال.

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، سڪمني صاحب، اشٽپدي (٣)

(١٧) برڪ ڪي[٢٠] چائيا[٢١] سڱ رنگ لاويءَ-اوهه بنسيءَ اوهه من پڇتاويءَ
جو ديسيءَ سو چالن[٢٢] هار - لپت رهيو تهه انڌ انڌار.

١٥(۴)

(١٨) من موڪ ڪاهي بلالئيءَ[٢٣] - پرب[٥] لکي[٢۴] ڪا لکيا پائيئيءَ
دوک سوک پريءَ[٥] دبونهار - اور تياڳ تون ٽسهه[٢٥] چتار.
جو ڪڇ ڪريءَ -وئي سک مان - ڀولا ڪاهي ڦرهه اجان
ڪون بست[٢٦] آئي تيريءَ سنگ-لپت رهيو رس لوڀي پتنگ[٢٧].

---

١. زندگيءَ جو پهرين حصو. ٢. اگياني ننڊ. ٣. اجائي بڪواس. ۴. پيري، ٻڍاپو. ٥. پرماتما. ٦. سرير ۽ آتما. ٧. ساراهه. ٨. اوشواس. ٩. استري. ١٠. ڏڪين لو. ١١. سچي سروپ پر. ١٢. ڳوروءَ معرفت. ١٣. جپ، ڏيان ڌر. ١۴. ڪوهه جي ڪڏگري. ١٥. نوڙي. ١٦. اٺ. ١٧. هرنام جو سمر. ١٨. عزت ملندي. ١٩. ڪوجنا. ٢٠. ڪوڙ. ٢١. چاتو. ٢٢ ناسوانءَ، اي بتا. ٢٣. چلائين. ٢۴. ڪرمن جو ليکو. ٢٥. ياد ڪر. ٢٦. شيءِ، چيز. ٢٧. پروانو.

(۹) لـئي[1] نـر - کـا پُـران[2] سُـن کيـنـا
اَن ٻاڙني[3] ٻکيه لوي اُهي - اوُکي داڻ نہ ديا (۱. ر)
ڪار نہ ٻسرا ڪروڌ نہ ٻسرا - لوڀ نہ ڇوڌيا[4]
ٻـر ننـدا مُکہ لي لوي جُولي - نقلُ ٿئي سڀ شيرا
ٻاٿ[5] ٻار گهر مؤس[6] پرانو - پيٿ ٻـري اُبـراڌي
جهہ پرلوک جاء اپکيرڀ[7] - سوئي اُبدُيـا[8] ساڌي[9]
هسا نٿ مَن لي لهي جُولي - جيٺ دنيا لهي پالـي
پرمانند ساڌ سنگت مِل - ڪتا پُنبُہ[10] نـہ چالي.
[راڳ سارنگ، ٻاڻت پرمانند، شبد (۱)]

(۱۰) مُرڪ[11] مکہ ڪيه سارَ نہ جانيءِ - ڪتلي ٻتي گور شبد ٻچاني
ڙُن ڪتي آڙ[12] ٿالي حال - اَلکُ[13] نہ جاڇهہ رديءِ سمال. (۱. ر)
ابک جيٺ ڪي جيتا ڪاهي - جل لرلي اوڏي جل ماهي
سرب جيہ ڪي برلياٿي[14] - حب ٻکڙي لب هي ٻچاتي
جب گل ٿاس ٻڙي اُبہ ٻاري[15] - اوڌ نہ ساکي ٻکہ پساري[16]
وَس ڇوُکه مهکہ گاوار - ٿالي[17] ڇوُلهہ گُـرٺ گيان ٻيچار
ستگوُر شبو ٿولي هر ڪال[18] - هرديءِ ساچـا شبـدُ سمال
گوُر مبہ ساچي شبد هيءِ سارُ - هر ڪا الر رکـي ارڌار[19]
سي دکہ آکي[20] جر پرلوک ٻلاسي -
ٿاٿک مکيه لهي رِن ٿاويءِ ساچي.
[راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدی (۵)]

۱. هي هيڙ. ۲. ڌرمي شاستر. ۳. هڪ مِهو. ۴. مسافرن کي مارڻ. ۵. پراوا گهر ڦرڻ.
۶. ٻاٻي. ۷. ننداء ٺلا. ۸. اگياني ڪرم. ۹. ڪرين پيو. ۱۰. پرلو. ۱۱. من مـارڻ.
۱۲. ٻاٽيءِ جو ٻکي. ۱۳. برماٿما. ۱۴. ٻين هيئن جو ماس کائن لو با ٻين سان انياء ۽ اٻچار
ڪـر ڪرين. ۱۵. گوري. ۱۶. ڪـتيب ڪرلي. ۱۷. ٿالل. ۱۸. جهڙ مرڻ جو چڪر. ۱۹. ڌارڻ
ڪر. ۲۰. پرلوک ۾.

آتل آکنب پراڻ سُکدائي - اک نمکهٔ[2] نهي تُند گائيو
جَهان جاڻا سو ٽانَ وِساريو[3] - اک نمکه نهي مَن لائيو
ٽِتو کلتر گِرهه[3] ديکه سمگري[4] - اس هي مهِ اُرجهائيو[5]
جت کو لائيو لتً هي لاگا - لتسي کرمَ کمائيو
جُنهه پئيو کرپال تان ساڌ سنگه پائيا - جَن نانک پرهم[1] ڌيائيو.

[راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (١)]

(٧) چوڌهه پراڻي کوڙ کَباڙا[6] - کوڙ ماري کالُ اچاهارا[7]
ساکٽ[8] کوڙ پچهه مَن هوَمي[9] - ڌهه[10] مارگ هئي ٻجائي هي
چوڌهه نندا تامه پرائي - ٻڙ ٻڙ دجههِ[11] سانت نه آئي
مِل ست سنگت نام سلاههَ - آتم رام سُکالي هي
چوڌهه کام کروڌ بُرائي - هوَمي ڌنڌ چوڌهه لپٽائي[12]
سنکور سرن پڙهه ٽان اُپرهه[13] - اڳ تريٽي پوَجَل[14] پائي هي.

[راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٦)]

(٨) مَن[15] کر - کبهوُ نه هر گُن گائيو
بِکيا سکت رهيو نسَ[16] باسُر - کيو اَپنو[15] پائيو[17]. (٥٠١)
گور اُپديش سُنيو نهه کانن - پَر دارا[18] لپٽائيو
پَر نندا کارڻ بهه ڌاوَت[19] - سمجهيو نهي سمجهائيو
کهان کههٔ ميَ اَپني[15] کرني - جهه بِڌ[20] جنم گوائيو
کهه نانک سب اوگن مون مي - راکِ ليهه سرنائيو.

[راڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٤)]

---

١. پرماتما. ٢. کن پل. ٣. لڪاٽو، گهر. ٤. پدارٿ. ٥. رُلـسـل، ڦاٿل. ٦. ٻاڙ. ٧. جـمر اُبر ۽ دکه سهدڌين. ٨. نڙرکه. ٩. اُهنڪار. ١٠. دنيت پاڻ، ٻاڻي. ١١. جلن ٿا. ١٢. ڪکرم. ١٣. اچهه، پـرندا. ١٤. سنسار ساگر. ١٥. پنهن جي مـن جي ڪرتُوتن ڪري. ١٦. ڏينهن رات. ١٧. پسند پيو. ١٨. استري. ١٩. پنڪي لو. ٢٠. طرح، راهه.

هر[1] سنگ سالـي سدا ليرئ - دِلس رلـښ[2] ناهليئي[3]
هر[4] ارکِ ين کم اوَر ناهي - پـاء دُلـينا[2] جـاليئي[5]
ميه جوپن[6] مال سراس - برب[7] اکُ کر مَن ماهـي
بِدولت ناک وڎ پاکِ پاليئي - سۆکه سهسم سمائيئي۔

[راگم آسا، محلا پندوان، جنت (۱/۲)]

(۵) هر جس ري مما ناه ليئ - جـر سبکي هـئ ليرو
اوَسر[8] بتير جانه[9] هئ - کهير مانِ لـيئ ميرو۔ (۱۰ و۰)
سامِيه[10] رت ذن راح سۀ - آمه نيِهـهن لکانـبـر
کالُ ناسِ جب گَل بـڙي - سب پئـيو بـراليـر
جانِ اوَجهکم باوري[11] - لـي کاځ اِکـاڙبـر
باپ کرِه شکچو[12] نهـي - نه گـرب[13] لِـرار بـر
جِه اِد گـور اپديسا - سر سُن ري پـالـي
ناک کهه بُکار کئ - کـهه[14] بـرب سرلانـي۔

[راگم ڈلدگم، محلا ذاوان، شبد (۳)]

(۶) لَک چوراسيه بَرمتي برمتي - دُلُب[15] جمر آب پـانسو
ري مـوڙي - لـوَن هرجـيئ[16] رسَ لـمتانسو
اَمرِس سنک بسِه هئ لري - بکيا[17] سۀ ارحهانيـو۔ (۱۰ و۰)
رلـن جواهر بتحن[18] آنير - کالر[17] لاد جـلانيـو[19]
جِه گۆر[20] مِه کَد رهنا بسا - سر گـهر چيبه نه آنيـر۔

۱. برمانما. ۲. رامه. ۳. ياد کر. ۴. دنيمه پاژ بياني. ۵. جلاء. ۶. هراني. ۷. سب کم. ۸. ولسه، زلدگي. ۹. گدولدو بيو وجي. ۱۰. ذن دولته. ۱۱. پاگل. ۱۲. کولسه کنارو کيئ. ۱۳. آمنکار. ۱۴. بکڑ، سهارو وت. ۱۵. امولک، دولب. ۱۶. هۆلي. ۱۷. وکارن هي وش. ۱۸. واپار. ۱۹. پاژ سان کني ولين. ۲۰. سروُپ، آهاي وطن.

سنگ ڏيکيءَ کرٺهارا[1] - کاء پاپ ڪمائيئيءَ
سُکرت[2] ڪيچيءَ نام ليجيءَ - نرکِ مُول نہ جائيئيءَ
آٺ پهر هر نام سمرهُ - چليءِ آيري سائي
پڃ ساڌ سنگت سدا نانڪ - مِٽيه دُک ڪمائي[3]
ڌَل[4] ونج ڪر اُڌر[5] پرهه - مُورکه گاوارا
سپ ڪڇ دي رهيا - هرِ[1] ڏوٺهارا
دانار سدا دئيال سُوامي[1] - ڪاء مڌهِ وسارئيءِ
مِل ساڌ سنگي پڃُ نسنگي[6] - ڪُل سمُوها[7] تارئيءِ
سِڌ ساڌڪ[8] ديو مُن جن - پڳت نام اَڌارا
بِنونت[9] نانڪ سدا پڃيئيءِ - پرڀ ايڪُ ڪرٺيءِ هارا
کوٽ نہ ڪيچيءِ - پرڀ پرکهٺهارا[10]
کُوڙ ڪپتُ ڪماوڙي - جنمهِ[11] سنسارا
سنسار ساگر تِيي تَريا - جيي ايڪ[1] ڌياٿيا
تج[12] ڪام ڪرود اَنند نِندا[13] - پرڀ سرڻائي آئيا
جل ٿل مهيئل[15] رويا سوامي[1] - اُوچ اَگم[14] اَپارا
بِنونت نانڪ ٽيڪ جن ڪي - چرڻ[1] ڪمل اَڌارا
پيکه[16] هر چند نرڙي[17] - اَستر[18] ڪڇ نا هي
مانيا رنگ جيتي - سنگ نہ جا هي.

---

۱. پرماتما. ۲. چڱا ڪرم، پنج. ۳. ڪمايل، ڳڌ ڪيل. ۴. چل ڌل، ڌوکه ۽ ٺڳيون. ۵. پيت.
۶. هڪ منو. ۷. سيئيئي. ۸. جڳياسو. ۹. وينتي ڪري چون ٿا. ۱۰. سپ ڪڇ ڇاڻندڙ.
۱۱. وري وري جنم مرن ٿا. ۱۲. ڇڏي. ۱۳. سنت مهاتمائون. ۱۴. ڏکي، جبل.
۱۵. آڪاس ۽ [illegible] وچم ۱۶. ڏسي. ۱۷. بيابان، رڃ. ۱۸. ڏاٿر.

بِراڳي - ٻڌُن آئيا لاهُ[١] لِڪ
(١. ر٠) لڳا ڪِس ڪُنڌڙي[٢] - سڀ مڪَدّي[٣] ڇاڻي راڪِ[٤]
ڪُڌم[٥] ڪري هُن ٻهڪِيا - ڍِسيو ناهي ڪالُ
اوليح[٦] سابِ مڪر هيو - ڦاٿا ماٽيا جالِ[٧]
مُڪتي سيٺي پاليٺهه[٨] - جو سچا نام سمالِ
جو ڳهُر[٩] ڇڏ ڳواڻا - سو لڳا مَنُ مساهِ
هتيح جاءِ ٽُڌ ڙرنُا[١٠] - لسڪي ڇتا لاهِ
[١١]قالي سٺي لڪلي - جو گور ڪي پٺري پساهِ
ڪرلي رڪِ نہ سڪيج - دوُجا[١٢] ڪرڻ دڪاءِ
چاري ڪُٺا پالڪيج[١٣] - آءِ پٺيا سرڻاءِ
لالڪ سچي پاتشاه - ڏِيدا ابِنا ڪيداءِ.

[سري راڳُ، محلا پنجوان، شبد (٣)]

(٣) پهلي پيار لڳا ٿڻ ڏڌ[١٤] - دوُجي ماءِ باپ ڪي سُڌِ[١٥]
تيجي ڀيا ڀابي بيب[١٦] - چوٿي پيار آپجي ڪيڌ[١٧]
پنجوي ڪاڻ ڀيڻا ڪي ڏاڻ[١٨] - ڇوي ڪام نہ پڇي ذات
ستوي سنج ڪيا گهر واسُ[١٩] - آٺوي ڪرُوڌ هوُٺا تن ناس
ناوي ڌوُلي[٢٠] اوڀي ساهُ - دسوي دڌا هوُٺا سُاهُ[٢١].

[راڳُ مانجهه، محلا پهلا، وار (١)]

(٤) ڍِن راس ڪماٽِڙو[٢٢] - سو آلو ماليج
جس پاس اُڪاٽڙو[٢٣] - سو واڪيج ساٽيج[٢٤].

١. ٻالدو، مڪتي. ٢. ڪڪرم، پاپ. ٣. گذرلدي وڃي ٿي، ٤. راس، زندگي. ٥. ڪوڻا اپاو. ٦. اوڙهي طرح. ٧. ڄاري. ٨. سمجهڻ ڪون. ٩. هي سنسار. ١٠. رهڻو، ڙڇڻو آهي .لڻ ١١. ڦالل. ١٢. ستڪرووڻ ڪان سواءِ ڪر پيو. ١٣. پٺڪي. ١٤. زندگيءَ جي ڏهن حصن مان پهرين حصو. ١٥. سڄاڻپ. ١٦. ڀيڻ. ١٧. زالد. ١٨. ٻوڙڻ، پٺيان ٻوڙڻ. ١٩. گل، ڪلو. ٢٠. ٻري. ٢١. رکُ، خاڪ ٢٢. ڪرم ڪرڻ لو. ٢٣. لڪائڻ او. ٢٤. گڏ، ساٿ.

(١٠) مَن کي موچڙو.

(١٠,١)

(١) ڪِيا تُون رَنا ڏيکي - ٻُتر[1] ڪلتر سينگارُ
رَسَ ڀوڳهِ خوشيان ڪرهہ - ماڻهِ رنگ اَپارَ
بهت ڪرهہ ڦُرمانشي - ڦرته هوءِ اَپار[2]
ڪرتا[3] چِت نہ آوني - ممڪہ اَنتَ گوار
ميري مَن - سکدائا هرُ[3] سوءِ
گور پرسادي[4] پائيئي - ڪرم پِرابت هوءِ.
ڪهڙَ ڀوڳ[5] ڪپتائيا - سُتما رها خاڪِ[6]
هنڌور[7] ڏنڌُور[8] ٻهُ[2] رنگي - ڪيئي رَت اَلاڪ
ڪسوي چِت نہ پاوني - اِسرپا سي ساڪ[9]
سرجهار[3] پُلائيا - وِڻ ناوي ناپاڪ
لئدا بَد ڏُنَاءِ[10] ڏوُن - مائيا ڪرهہ اڪته[11]
جسنو تُون پتيائيدا[12] - سو سُڻ اجهي اَنت[6]
اَهنڪار ڪرهہ اَهنڪاريا - وِياپيا[13] من کي مَت
لن پرڀ[3] آپ پُلائيا - نا تِس ذات نہ پت.[14]

[سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١)]

(٢) پَاڪي[15] اَتِ ڀپوليئي[16] - وِڻ[17] ٻجهي[18] مگد اَجاڻ[19]
سو پرڀ[3] چت نہ آئيو - چُٿيگي ييباڻ[20]
ستگور سيتي[21] چت لاءِ - سدا سدا رنگ[22] ماڻ.

---

١. اِستري. ٢. گهڻا. ٣. پرماتما. ٤. ڪرپا. ٥. وشين جا ڀوڳ. ٦. مٽي، ٻي ٻنا. ٧. گهوڙا. ٨. هاٿي. ٩. مت مائت. ١٠. ٻت پاراتا. ١١. ڪني، گڏ. ١٢. وشواس ڪين نو. ١٣. ڦاٿل، ڦٽڪ ڙيل. ١٤. مانُ شان. ١٥. اَسر وبلي. ١٦. صفائي ۽ سينگار ڪرڻ. ١٧. ٻنا. ١٨. سمجهڻ. ١٩. مُورک، ٻي سمجهہ. ٢٠. مساڻ، قبرستان. ٢١. ساٿ. ٢٢. پرماتما جي رنگ ۾ رچڻ ... جي موج.

ڪاٽي ٿو، سادي سؤدي جيوَن گهاري ٿو، ريس هوس کان پري آهي، گهرجون ضرورتون پٽاندڙ گهري ٿو، ڪنهن جي ڪاڻ ڪونه ڪڍي ٿو؛ رڳو پروردگار جو ٿورو مڃي، شڪر ڪري، زندگي بسر ڪري ٿو. اهڙي حبر کي چنتا ڇو ٿيندي؟ هو هردم اچنت رهي ٿو.

هو هميشه لاطمع، بي اوڀر؛ بي فڪر رهي ٿو. هو هر حالت ۾ اڪيلو آنند ماڻي ٿو جو نه هو پري ٻؤرن گياني لکچي پيو آهي.

سنسار ۾ ڏکيو ڇڳائي ڏسڻ ۾ ايندي. ايشور جي اوٽ اڌي ڇڏيندي، صاحبن فرمايو آهي:

(١) تجهه بن اؤر ناهي مئي دوُجا - تؤن ميري مَن ماهي
تؤن ساجن سنگي پربُ ميرا - ڪاهي جيئه ڏراهي.
(واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٠))

(٢) ڪبير جو مئي چتوءُ نا ڪري - ڪيا ميري چتوئي هوءِ
اپنا چتويا هر ڪري - جو ميري چت نه هوءِ.
(سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢١٩))

من جا انيڪ رنگ، روُپ ۽ نالا آهن. چنتا ۽ انهن مان هڪڙو رنگ آهي. چنتائون نه پيدا ٿين ۽ جي آهن نه دوُر ٿين، يعني اچنت جي اوستا پراپت ٿئي، تنهن لاءِ ساڌن ضروري آهن ۽ صاحبن اهي ساڳيا ساڌن سليا آهن جي من کي موڙڻ لاءِ اڳئي ٻڌايا ويا آهن. من سان ڳالهه ٻولهه، من کي من سان جاچڻ ۽ سنوارڻ، سرڌرشٽي، دک سک ايڪ سمان، ايشور ۾ وشواس، پاٺو ست ڪري پوڄڻ، ستگورو جي شبد ۾ سُرتي، ساڌ سنگت، نام چنتن. اهو آهي من جي اڪين لاءِ گيان جو سرمو، جنهن پائي، جيءُ نرڀول آسڻ لئي، نج گهر ۾ واسو پائي ٿو. گورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

(١) جس پربُ راکي تس ناهي دوُک - نام جپت من هووت سوُک
چنتا جاءِ مٽئي اهنڪار - تس جن ڪئه ڪوءِ نه پهچنهار.
(راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٢٢)

(٢) ڏرڪي پاٺي آئي - ٿن سگلي چنت مٽائي
دئيال پرک مهروانا - هر نانڪ ساچ وکانا.
(راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٧٧))

سو اي بندا، روزي رازق جي هٿ ۾ آهي جو رحيم ۽ آهي ۽ ڪريم به آهي. هوُ ئي ساري مخلوقات جي، رات ڏينهن ۽ هر هميشه پرداخت لهي ٿو. جو ڏني ٿو سو ۽ انهيءَ جو روُپ آهي ۽ جو گهري ٿو سو به انهيءَ جو روُپ آهي. جي هيج ۽ لالچ کان آجو ٿئي، ايشور جي اوٽ وٺين، ته توکي ڪا تمنا نه رهندي، سڀ لازمي ضروُرتون پوريون ٿينديون ۽ من شانت مئي ۽ ترپت رهندو. اها هيج ۽ لالچ ئي آهي جا من اشانت ٿي ڪري، هڻ هڻ ئي ڪرائي، رُڃ پٺيان ڊوڙائي، ٻين جي ڪاڻ ڪڍائي، چنتائن ۾ چوُر ڪري، سر بر سُڪائي ۽ ٻڪ وڪڻائي. پر ڪَل ڪانه ٿي پئي ته ڪوڙي ڪچ ڪاڻ ڪيڏي نه قرباني ڪرڻي ٿي پئي ۽ ڪيتري نه قيمت چڪائڻي ٿي پئي. اها ڪَل آهي گيان، جنهن پائي ۽ جاڳي ڪانپوءِ، جيءُ لالچ جا قندا قتا ڪري، سنتوش پر اچي ٿو، پاٺي اڳيان سر جهڪائي ٿو، رب جي رضا ۾ رهي ٿو، آئي جو ايمان نه ٿو ڪري، وئي جو ارمان نه ٿو ڪري، حق حلال جي ڪمائي ڪري ٿو، ڪمائي ونڊي وراهي

چڙڪار آهي. دليا سڪي ۽ وڳڙ مان دکي آهيان. صبر، شڪر ۽ سنتوش سان ئي چنتا کي
چڪنا چور ڪري سگهجي ٿو. ڏمر ۾ ڏک آهي ۽ صبر ۾ سک آهي.

اي ٻندا، ڪجهه سوچ ويچار، اندر ۾ جهاتي پائي، من جي ويچار ڌارا جي وهندڙ
ٻڌ ۽ ٻاڻ سان اوروٽ ڪر ته هن حالت لاءِ تون پاڻ ڪيتري قدر ذميوار آهين؟ ڇا تو
پنهنجي ڪارج کي ڪامنائن جي ونگ ۾ ته نه وڪيو آهي؟ ڇا تو پنهنجي ڀلي سان گڏ
ٻئي جو به ڪجهه ڀلو سوچيو آهي؟ ڇا لالچ ۾ اچي تو ڪامنائن جي حدن کان ٻاهر ته نه پير
ڇڏيا آهن؟ ڇا تو ڪالهه ۽ سڀاڻ کي ملائي، اڄ جي سنتا ناس ته نه ڪئي آهي؟ ڇا تنهن
جو دک، روڳ ۽ پيڙا، تنهن جي من گهڙيل ڪامنائن ۽ ڪامنائن جي چنتائن جي پيداوار ته نه
آهن؟ ڇا تو پاڻ کي اڻ ڄاڻ، تراس ۽ اڪيلو پائيندي ته نه پاتو آهي؟ جي ها، ته پوءِ اس
کي ڇو تو دوش ڏين ۽ ٻين کي پاپي ڪرين؟ ڪامنا آهي قرض ته چنتا آهي وياج جنهن ۾ تن
جي شڪتي ۽ من جي شانتي ٻئي گروي رکيون پيون آهن. قرض ۽ وياج چڪتو نه
ڪرڻ جهڙو ڪري گروي ڇڏائڻي ٿي. ڪرڻ جو ته هاڻي ڏکي سائين ڪونه آهي.
وڃي ڪٿي لاءِ ته ڪن ۾ ڪٿائي آئي. چنتائن جي چنتائن جو ڪهڙو علاج ڪجي؟

سو اي ٻندا، ڪارج ۽ ڪرڻ کي پنهنجي فرض ادائيءَ اندر محدود رک.
خودمطلبيءَ جو ونگ نه رچاءِ. پنهنجو ڀلو چاهيندي، ٻين جو به خير منگ. پير ڌرتيءَ تي
رک ۽ آسمان ۾ اڏار نه هلاءِ. جو آڻي تنهن کي راضي رهه. جو ڏئي تنهن جا ٿورا مڃ ۽
لاهه. جي مشڪلاتون اڄ آيون ته آهن ۽ شايد اچن ٿيون، ته ان جي ويچار سان اڄ جي خوشي
ڇو ٿو برباد ڪرين؟ پنهنجي جي اڇا شڪتيءَ ۽ وسيع آهر، جيون جي مسئلن کي سچائيءَ،
ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان منهن ڏي. باقي پرماتما تي ڇڏ. جيئن پنهنجو وس پڄائي ٿي
تو اتان وسواس شروع ٿئي ٿو. وسواس اندر، چنتا چوراڪورا، شڪ شبها، سوال جوابيءَ
۽ ٻار ڪي ڪاهه جڳهه ڪانه آهي. جيئن ليو تيئن سڀ. جا تڪليف يا آپدا اچي
اٽل آهي، سا پوءِ ٿي پئي. چنتا يا رنج مان ڪجهه نه ورندو. سڀ ڪري اوڳڻ
سان ئي دک جو ڏنگ نڪري ٿو وڃي. ۽ مصيبت سڙائيءَ سان سهاري سگهجي ٿي.

من شڪتيءَ ۾ وڏي ڪلا آهي. وڏو ڪان مرڪ پلس. نااميدي ۽ نراساني، اڇا
شڪتيءَ ۽ آتم وشواس لاءِ گهاتڪ آهن. من جي علاميءَ ۽ قصي ۾ اهو زمين آسمان وارو وڏو
فرق آهي. چنتا ڪرڻ ڪارج سڌ ته ئي ڪري ٻلڪ ونڊڪ پئجي ٿي. من اليست جو جو
ٿئي ٿو. ان ئي بل جيئڻ ۽ ترڻ ٿي ٿو. آس ۽ ستيءَ ڪري ويچار ڌارا، آشد ۽ آٿو ٿئي
ٿي. ڪرڻ جي قانون ۾ ته اڄ آهي ۽ ته اپاءَ آهي. ٻڌي آدمي مثل آهي. جي من
جي پاڻ ٻڌي ته سارو سنسار ٻڌو ڏسجي ۽ اندر ۽ جي پنهنجي، پاڻ جڳ آهي ۽ ا ـ

اي ٻندا، جي جس ڳائڻو اُٿي تہ جڳديش جو ڳاءِ، جو سڀ جو داتا ۽ ڪرتا آهي ۽ نہ مٺش جو، جو خود ڪارڻ يا ماڌيم آهي. پرماتما جي شرڻ وٺ تہ تنهنجون تمنائون ۽ مجبوريون مِٽجن ۽ ضروري گهرجون عزت ۽ آبروءَ سان پوريون ٿين. صاحب هدايت ڪن ٿا:

(١) تون ڪرتا ڪِيتا سڀ ٿيا - ڪيا ڪو ڪري پراڻي
جا ڪِتُو ندر ڪرهه تون اَپڻي - سائي سچ سماڻي.

راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٤)١

(٢) ڪيتا ڪِيا سالاهيئي - ڪري سوءِ سالاهِ
نانڪ ايڪي ٻاهرا - دوجا داتا ناهِ.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٤)، سلوڪ محلا پهلا

جڏهين رزق بہ موجود آهي ۽ پنهن جي اُدم سان ميسر بہ ٿي سگهي ٿو تہ پوءِ چنتا ڇو ٿي ٿئي ۽ چنتا دور ڪيئن ٿيندي؟ انهيءَ لاءِ پهرين اهو سمجهڻ مناسب آهي تہ چنتا خود ڪهڙي بلا آهي؟ ڪامنا گويا آهي ماتا ۽ لالچ پتا ۽ ٻنهي جو سنتانُ آهي چنتا. جي ڪامنا ۽ لالچ نہ هجي تہ چنتا پيدا ٿي ڪانہ سگهندي. جڏهن جيو ۾ ڪامنا ۽ لالچ اُڀن نہ ٿي ٿئي اُهوئي آهي اُچنتُ. سنساري ورتنوار ۾ هر انسان کي ڪي ڪارج، فرض اَدائون ۽ جوابداريون اَدا ڪرڻيون پون ٿيون. جڏهين هو اُنهن کي اِڇا، آشا، خود مطلبيءَ ۽ موٽ جي مراد جا رنگ ڏئي ٿو تہ اُهي بدلجي، ڪامنائون بڻجن ٿيون. ڪامنائن جي خارش لهي لالچ مان پر لالچ جي خارش لهڻ جي نہ آهي. پوءِ تہ من جي وبچار ڌارا جي حد اُتي ڪانہ آهي. بيحد ۾ بيحد ڪجي. هيئين ڏالهن نہ نهاريو ۽ نہ وري ڀئي جي گهرج پوري ڪرڻ جو اونو رهندو. باقي مٿين کي ڏسي پيو سڙو ۽ جلبو، تہ مان هيءَ ٿيان، هو بہ ٿيان ۽ منهنجن کي هيءَ بہ ملي تہ هو بہ ملي. وري جو اڄ ملي تنهن کان وڌيڪ سيان ملي ۽ تنهن کان وڌيڪ ٻئي سال ملي. منهنجن پٽن کي ملي تہ منهنجي ڌيئن کي بہ ملي تہ وري اُنهن جي اولاد کي بہ ملي. اِئين پيا پيڙهين جون پيڙهيون پوکيون.

پوءِ سڀ کي سڀ ڪجهہ ڪيئن ۽ ڪيستائين ملندو رهندو؟ نتيجو: نا اُميدي، چنتا، ڇورا ڪورا، گهٻراهٽ، ڦقر، ڳڻتي ڳارو، صحت بگڙيل، اشانتي، سريو جو روڳ ۽ من جي پيڙا. مطلب تہ چنتا مان پيڙا ۽ هاڻي پيڙا جي چنتا. ڪارج، فرض اَدائون ۽ جوابداريون اَلسيئي اُٺهو راهون ۽ اَڌوراڻون رهجي وڃن ۽ وچان ئي پيون ٿيون ڪنائون شروع ٿيون آهن جن جي جهوري لڳي پئي آهي، ٻاڻ کي ۽ تنهن سان گڏ پنهنجن کي. سريو نستو، من مدجهيل، هوش گم ۽ اِڇا شڪتي غائب. خوشيءَ جهڙي خوراڪ ڪانہ آهي تہ ڳڻتي جهڙو مرض ڪونہ آهي. هاڻي اَوائلي مسئلي کي منهن ڏيڻ جي شڪتي نہ رهي تہ پوءِ جي پيدا ٿيل چنتائن جو مقابلو ڪيئن ڪري سگهبو؟ رڳو هاءِ هاءِ تہ ايشور وٽ اَنڌير آهي. منڊو مسالي

هيڏ ڀلهن جا چڱا يا برا ڪرم ڪري پرالبد ٺاهي ٿو. قسمت ڪرم جي اُپت آهي.

هاڻي سوال آهي ته رزق رازق سڀني لاءِ ميسر ڪيو آهي ته پوءِ جتن ڪرڻ جي ڪهڙي ضرورت ٿيندي؟ جتن ڪرڻ ۽ پرڪرتيءَ جو ڪڙو نيم آهي ۽ نه ڪرڻ، نيم جي ڀڃڪڙي يا انحرافي آهي. ايشور انسان کي هٿ، پير، دل ۽ دماغ ۽ ٻيا سڀ ضروري عضوا عطا ڪيا آهن جن ذريعي انسان کي سياءُ موجب، سڌو سمجهي، پرڪم اُپاءُ ۽ ڪرم ڪرڻ گهرجن. جي نه ڪنداسين ته سزا جي لائق ٿينداسين. پڻهن جي ۽ ڪٽنب جي پالنا لاءِ ۽ وصيعت آهر پرمارٿ ڪرڻ لاءِ، حق حلال جي ڪمائي ڪرڻ، انسان جو انساني فرض يا گويا ڌرم آهي. ايمانداريءَ جي محنت جي مزوري ٿي انسان جو نصب آهي. مثلاً ٻانڊرياڻي ٻچن جي ٻچي کي پيٽ سان چنبڙائي هڪ وڻ کان ٻئي وڻ تي ٽپا ڏئي، ۽ جيسين آهستڪا پوري ڪري ٿي، پر پيٽ سان سوگهو چنبڙي جهلڻ ته ٻچي جو فرض آهي. نه ٽپائيندو نه ٻچي جو ميچالو ٿيالي موت آڻيندو، جنهن جي جوابداري ٻانڊرياڻيءَ مٿان نه مڙهي سگهبي. پرشارٿ پسون ۽ ڪن پيا ته پوءِ ٻڌو ڪنهن مٿهن مڙهبو؟

ٻيهڪي اپا شڪتيءَ ۽ توفيق ٻتاندڙ، ٻيهڪي فرض شناسيءَ ۾ ڪاهه ڪوتاهي ڪرڻ نه گهرجي ۽ نه ٻئي تي ٻيهڪون جوابداريون مڙهڻ گهرجن. صاحب ته انس اُپديش ڏنو آهي ته اي بندا، ٻاڻ ۾ وشواس رک، ٻاڻ تي ٻاڙ ۽ رُکي سُکي کائي، شڪر ڪري وقت گذار نه سٽائي لنبدي. ان جي مدد لاءِ ٻيڪر نه منگ، پر جي ٻئي سهاري جي ضرورت محسوس ۽ ڪرين، ته سائنءَ جو سهارو وٺ جنهن جي ساري مخلوقات محتاج آهي. هر ڪو منش ٻاڻ حود ڪنهن نه ڪنهن ڏک يا مونجهاريءَ ۾ آهي سو ٻين جا ڏک ۽ مونجهارا ڪيئن مٽائي سگهندو؟ جي منهنجي اهڙا شڪي پيا ڪلا هجي جن سان هو هزارين سچ سنسار ٻيهڪي هٿ وس ڪري، ساري منش ذات کي ڏکي ۽ محتاج ڪري ٿو. ٿورهن ڪري ان جي محتاجي ڪرڻ، ٻيهڪي لاج وڃائڻي آهي ۽ ضمير وڪڻڻ آهي. ڌڪار آهي اهڙي جيئڻ تي جنهن کان موت هر طرح بهتر آهي. ٻئي جي اوٽ وٺڻ آهي ڪاغذ جي ٻيڙيءَ تي سفر ڪرڻ يا وڻ جو ڏڙ ڪٽي ٽاريءَ تي لٽڪڻ.

ٻاڻيءَ مان اهو مطلب نه ڪڍڻ گهرجي ته ان انسان يا ان ڏرين جو ساٿ پر سهڪ ۽ سهڪار نه ڪرڻ گهرجي يا دلي همدردي، جيڪو دنيا ۽ پرايڪار جو سرشتو ئي ٽٽي پوي. پر تات ٻرج ڏيءَ آهي ته مالڪ مان ايمان وڃائي، منش جي ٽڪ وٺي، جن جي لنبدي خوشامد ڪري، منهن ڇپائي هلجي يا گوڙاڙ ٻڌي سر جهڪائي هلجي، اهڙا لعنت جوڳي جيون آهي. زندگيءَ جو اُصول وڳو اُدرپورنا نه آهي.

سڀني جيون جو، اُهڙن سڀني هندن ۾ ڪير ٿو رکيا ڪري؟ ايشور يا انسانُ.

اوهين ماني ويٺا کائو ۽ اوچتو ڪو مهمان ٿو اچي سهڙي. جنهن جو ٻه مانيءَ ۾ ر
هو تنهن جي ٿوهان کي ڪَل ئي ڪانه هئي. ماني اوهان جي اڳيان رکي آهي ۽ جـ
اوهان جو رليو نه هوندو ته ڪونه ڪر ڪارڻ اهڙو اچي. اهو جو ڇپن تي آبل گرهه ۾ مُک
جي اندر نه وڃي سگهندو. اهي مالڪ جا مخفي اشارا ڪافي آهن، اسان کي پر ليـ
ڏيارڻ لاءِ، ته جنهن پروردگار، چوراسي لک جوٽين جا جيو اُپايا آهن، تن سڀني جيون لا
جوڳو ڪاڄ، پرڪرتيءَ جي نيمن ۽ ڪرم جي قانون اَنوسار، پيدا ٿئي پيو ۽ ٿيندي پيو.

انهيءَ مان پڌرو آهي ته هر ساهواريءَ جيو لاءِ، رليءَ مطابق روزي ميسر آهـي
پر ڪن لاءِ ٿوري ته ڪن لاءِ گهڻي ۽ ڪن لاءِ سٺي ته ڪن لاءِ اٺي. جيئن سنسار جا
سک، سهوليتون ۽ پدارٿ سڀني جيون ۾ هڪ سمان ورهايل نه آهن، تيئن روزي بـ هڪ
جيتري ورهايل نه آهي ۽ ساريءَ سرشٽيءَ جي سار سنڀال جو ذمو ۽ چنتا پرماتما تي آهي
تنهن ڪري، صاحب فرمائين ٿا:

(١) اَپني جيئه جنت پرتپاري - جِهُه بارڪُ ماتا سماري — راڳ ماجهه، محلا
دک ڀنجن سک ساگر سوامي - ديت سگلا آهاري جيئهُ. — پنجوان، شبد (٢٩)
(٢) نانڪ جنت اپانڪي - سمالي سپاهِ — راڳ آسا، محلا پهلا،
جِن ڪرتي ڪرتا ڪيتا - چنتا ڀي ڪرڻي تاهِ. — وار (٨)

سو جنهن جيو جي معرفت ڪنهن ٻئي کي مدد ملي ٿي، تنهن کي ٻه اهو سمجهڻ گهرجي ته سندس سمپتي ايشور جي ڏنل امانت آهي، جنهن ۾ ٻين جو ٻه رليو لکيل آهـي. ٻين جي پالنا ڪري هو پُورب جنم جا قرض ٿو چڪائي ۽ نه ڪنهن تي ڪو ٿورو ٿـو ڪري. بلڪ جتي ڪو پرمارٿ جو ڪم، ڪميا، دان يا پُن جي لحاظ کان ڪجي، ته اُـ ڪنهن تي نوازش نه سمجهڻ گهرجي. مطلب ۽ لِچا، سڪرم جو ڦل ناس ڪري ڇڏيندا. نشڪام ڪرم ئي روحاني راهه ۾ ڦلدائڪ ٿيندا. ڏاتار جي ڏني مان ڏيئي، نه ڏاڙهيو ۽ نه ڏکويو. اها آهي سچي ڀلمانسائي ۽ دَيا درشٽي.

لالچ ۽ ڪبدّيا ڪري ڪي انسان ٻين جي روزيءَ تي لت ڏيندا آهن، حق پـرائي نه وجهندا آهن، پاڻ پيٽ ڀري ٻين کي بکيو رکندا آهن، ۽ ڪيترن قسمن جا اَلياچار ڪندا آهن. اها پرڪرتيءَ جي نيمن سان هٿ چراند ۽ دست اندازي آهي ۽ جي اِئين ڪن ٿا، سي ڪرمن سان پنهن جي آئيندي جو دکدائڪ سمر ٺاهين ٿا. اهو نيڪيءَ بديءَ جـو سلسلو نه فقط روزيءَ جي کيتر ۾ پر سموري سنساري وهنوار ۾ جاري آهي، جنهن ۾ هرڪو

رزقُ رازقُ ڏئي ٿو ۽
ماڻش جي ٽيڪ اجائي آهي.
چنتائون ڪيئن دور ٿينديون؟

سنسار ۾ ڪي جيڪي آهن جي هميشه اهڙا ٻيا ڪم ڪندا آهن ته اسين ڇڏن کي ٿا پاليون ۽ ڪن کي ٿا روزي رساڻيون. جي اُنهن کي اسين روزي نه پهچايون هان يا اُنهن جي اسين سار سنڀال نه لهون هان، ته اڄ هو اُلائي ڪٿي هجن هان يا شايد هجن ئي نه هان. ڪي وري جيڪي آهن جن کي هردم پنهنجي ۽ پنهنجن جي اَدر پورتا جو ويچار رهي ٿو ته هالوڪين حالتن پٽاندڙ، سڀاڻ جو ڪيئن گذر ٿيندو، نه اڳلو مهينو ڪيئن نباهينداسين، نه ايندڙ سال ڪهڙو حال ٿيندو، نه ڪنهن کان مدد گهرون، نه ڪنهن جي اڳ ولون پر ڪير گهرجائوءَ جي گهرج پوري ڪندو؟ هڪڙا گهرٽ گاهه ۾ ته ٻيا خدشن ۾.

اهي ٻئي قسمن وارا جيڪو غلط راهه تي آهن جو نه سندن ويچار پروردگار کان الڳ خالي آهن. لئاوس فقط ايترو آهي ته پهرين قسم وارا جيڪو پرماتما ۽ پرڪرتيءَ جيئن واڪرن پرون جي همت ۾ سمجهي، ايمان وڃائي، لاڙون هٿي رهيا آهن ته ايئا اسان جيئي سمجهي آهي جنهن جي وسيلي اسان جو ڪٽنب ۽ ملڪ ايا پروار پلجي رهيا آهن. ٻئي قسم وارا هيٺ ايشور مان وشواس وڃائي، نراشا ۾ اچي، پنهن جي اچا شڪتي ناس ڪري، اسن ۾ اکيون وجهي ويٺا آهن، ڪنهن اميد سان ته متان ملي ۽ ڪجهه نه ٿي وڃان ته شايد انڪار ڪندا. ويچار ٻنهي جا غلط غلط ۽ ٻئي دلبر کان دور.

سري گروُ گرنٿ صاحب مان مٿي چوُنڊ وچن ڏنا ويا، صاحب ايترو سمجهائي رهيا آهن ته رزق ڏئي ٿو رازق، پاڻ ڪرهه نه ڪنهن کي ڪاراڻي ٿو ۽ ڪرهه نه ڪنهن جو ڪاڻي ٿو. جا، ايترو آهي ته ڏيندو مٿان پر ڪنهن جي هٿان. پرڪرتيءَ جي نيم مطابق، هر جيئن جيز لاءِ پرڪهه رزق موجود آهي، آنا جڙ جي جيئن ليڪ کان اڳ ئي رزق ميسر ٿئي ٿو. ٻلا ڏسو ته ٻنون هڏي يا ٻراني، ماءُ جي گرڀ ۾ ڇا ماس جي صورت ۾ هئي يا آنڊي جي صورت ۾، اُتي اُنهيءَ ٻار جي ڪير ٿو پرورش ڪري؟ جن ٻچن جو جسم ڪاٺوءِ تڙون ڪري ٿي هوندو آهي ان جي مالڪن ڪي ڪير، وٽس کان اڳ ئي نه پرندو آهي؟ ڪڇي رهي پاڻيءَ ۾ ۽ سندس ٻچا پاهر سُڪيءَ تي. ڪُرانجهڙن ۽ ٻئي انيڪ پکي روز ڪيترا ڪوهه پري اڏامي وڃن ۽ سندن ٻچڙا رهن اڪيلا اکيرن ۾. ڪيترين ڪروڙن جي تعداد ۾ رهن جيتن ۾ ۽ پٿرن هيٺ وچم جتي انسان جو هٿ پهچي ڪو نه سگهي. جنن جي چونيءَ لئي هٿي ڪاڏو ٿيئي ڪرنه، وڃي پرف ٿي پرف، اتي به ڪنهن جيون جو واس آهي. اهن

سڀني جيون جو، اهڙن سڀني هندن لي کير ۽ رکيا ڪري؟ ايشور يا انسانُ.

اوهين مائي ويٺا کائو نه اوچتو ڪو مهمان ٿو اچي سهڙي. جنهن جو نه مائيءَ ۾ رليو هو تنهن جي ٿوهان کي ڪل ٿي ڪانه هئي. مائي اوهان جي اڳيان رکي آهي ۽ جيسي اوهان جو رليو نه هوندو نه ڪونه ڪو ڪارڻ اهڙو اچي. ٻئو جو ڇهن لي آيل گره ۾ مُک جي اندر نه وڃي سگهندو. اهي مالڪ جا مخفي اشارا ڪافي آهن، اسان کي پرليت ڏيارڻ لاءِ، ته جنهن پروردگار، چوراسي لک جوُنين جا جيوَ اپايا آهن، تن سڀني جيون لاءِ جوڳو ڪاج، پرڪرتيءَ جي نيمن ۽ ڪرم جي قانون انوسار، پيدا ٿئي پيو ۽ ٿيندي پيو.

انهيءَ مسان پرسّد آهي ته هر ساهواريءَ جيوَ لاءِ، رليي مطابق روزي مقرر آهي ۽ پوءِ ڪن لاءِ ٿوري ته ڪن لاءِ گهڻي ۽ ڪن لاءِ سٺي ته ڪن لاءِ اٺي. جيئن سنسار جا پيا سک، سهوليتون ۽ پدارت سڀني جيون ۾ هڪ سمان ورهايل نه آهن، ليئن روزي به هڪ جيتري ورهايل نه آهي پر ساريءَ سرشٽيءَ جي سار سنڀال جو ذمو ۽ چنتا پرمالما لي آهي. تنهن ڪري، صاحب فرمائين ٿا:

(١) اَپني جيئه جنت پرتپاري - جئه پسارڪُ مالا سماري — راڳ ماجهه، محلا

دک پدجن سک ساگر سوامي - ديت سگلا آهاري جيئهُ. — پدجوان، شبد (٢٩)

(٢) نانڪ جنت اپائکيءَ - سمالي سڀاهِ — راڳ آسا، محلا پهلا،

جن ڪرتي ڪرتا ڪئيا - چنتا پي ڪرڻي تاهِ. — وار (٨)

سو جنهن جيو جي معرفت ڪنهن ٻئي کي مدد ملي ٿي، تنهن کي نه اهو سمجهڻ کپي ته سندس سمپتي ايشور جي ڏنل امانت آهي، جنهن ۾ اين جو ا، رليو لکيل آهي. اين جي پالنا ڪري هو پورب جنم جا قرض ٿو چڪائي ۽ نه ڪنهن تي ڪو لدو نورو ٿو ڪري. هڪ جتي ڪو پرمارت جو ڪم، ڪميا، دان يا پنج جي لحاظ کان ڪجي، ته ان ڪنهن تي نوازش نه سمجهڻ گهرجي. مطلب ۽ لچا، سڪرم جو ڦل ناس ڪري ڇڏيندا. نشڪام ڪرم ئي روحاني راهه ۾ ڦلدائڪ ٿيندا. ڏاتار جي ڏني مان ڏيئي، نه ڏاڙهو ۽ نه ڏکويو. اها آهي سچي پلمانسائي ۽ دَيا درشٽي.

لالچ ۽ ڪپٽيا ڪري ڪي انسان پين جي روزيءَ تي اک ڏيندا آهن، حق ٻاڻي نه وجهندا آهن، پاڻ پيٽ پري پين کي اکير رکندا آهن، ۽ ڪيترن قسمن جا اَلياچار ڪندا آهن. اها پرڪرتيءَ جي نيمن سان هٿ چراند ۽ دست اندازي آهي ۽ جي اين ڪن ٿا، سي ڪرمن سان پنهن جي آئيندي جو دکدائڪ سمر ٿاهين ٿا. اهو انڪيءَ پديءَ جو سلسلو نه فقط روزيءَ جي ڪيتر ۾ پر سموري سنساري ورتاو ۾ جاري آهي، جنهن ۾ هرڪو

رِزقُ رازقُ دئــي تــو ؛
مانش جي ٽيڪ اَجائي آهــي .
چنتائون ڪيئن دُور ٿينديون؟

سنسار ۾ ڪي جيو آهن جي هميشه اهڙا ٻيا هام هڻندا آهن ته اسين جهن کي نه پاليون ۽ ڍڪيون ته روزي رسايون. جي انهن کي اسين روزي نه پهچايون ها يا انهن جي اسين سار سنڀال نه لهون ها، ته اَڄ هو اَلائي ڪٿي هجن ها يا شايد هجن ئي نه ها. ڪي وري جيو آهن جن کي هردم پنهنجي ۽ پنهنجن جي اُدر پورنا جو ويچار رهي ٿو ته هاڻوڪين حالتن پٽاندڙ، سڀان جو ڪيئن گذر ٿيندو، ته اڳلو مهينو ڪيئن نباهينداسين، ته ايندڙ سال ڪهڙو حال ٿيندو، ته ڪنهن کان مدد گهرون، ته ڪنهن جي اڳيان وڃون ۽ ڪير گهرجائوءَ جي گهرج پوري ڪندو؟ هڪڙا گرب گاهه ۾ ته ٻيا خفقان ۾.

انهن ٻنهي قسمن وارا جيو غلط راهه تي آهن ڇو ته سندن ويچار پروردگار کان ٻاهر خالي آهن. اناوت فقط اهو آهي ته پهرئين قسم وارا جيو پرماتما ۽ پرڪرتيءَ جون واڳون پنهنجي هٿ ۾ سمجهي، ايمان وڃائي، لاڙون هڻي رهيا آهن ته اهڙا اسان جي سمجهي آهي جنهن جي وسيلي اسانجو ڪٽنب ۽ ٻالڪ ٻيا پروار پلجي رهيا آهن. ٻئي قسم وارا جيو ايشور مان وشواس وڃائي، نراشا ۾ اچي، پنهنجي اِڇا شڪتي ناس ڪري، اُن ۾ اَکيون وجهي ويٺا آهن، ڪجهه اميد سان ته متان ملي ۽ ڪجهه ڀپ وچان ته شايد انڪار ڪندا. ويچار ٻنهي جا علحدا علحدا پر ٻئي دليءَ کان دُور.

سري گرو گرنٿ صاحب مان مٿي چونڊ وچن ڏنا ويا، صاحب اهو سمجهائي رهيا آهن ته رزق ڏئي ٿو رازق، باقي ڪير ڪنهن کي کارائي ٿو؟ ڪير نه ڪنهن جو کائي ٿو. ها، اهو آهي ته ڏيندو متان ٻئي ڪنهن جي هٿان. پرڪرتيءَ جي نيم مطابق، هر جيئن جيءَ لاءِ پوڪ رزق موجود آهي، اُوا جڙ جي جيتن ليڪ کان اڳ ئي رزق ميسر ٿئي ٿو. ڀلا ڏسو ته ٻن هجي يا ٻرائي، ماتا جي گرڀ ۾ اڃا ماس جي صورت ۾ هجي يا آنڊي جي صورت ۾، اتي اُهيءَ ٻچي جي ڪير ٿو پرورش ڪري؟ جن ٻچن جو جسم ڪانچ جهڙو ڪمزور ئي هوندو آهي ان جي ماتائن کي ڪير، ويم کان اڳ ئي ته پرندو آهي؟ ڪوئي رهي پاڻيءَ ۾ ۽ سندس ٻچا ٻاهر ڇڪيءَ تي. ڪوڙون ۽ ٻيا انيڪ پکي روز ڪيترا ڪوهه ٻري اڏامي وڃن ۽ سندن ٻچڙا رهن اڪيلا آکيرن ۾. ڪيترن ڪروڙن جي تعداد ۾ رهن ... ۾ ۽ پٿرن جي وچ جتي انسان جو هٿ پهچي ڪون سگهي. جتان جي چوٽيءَ تي ... ڪاڏو ليهي ڪونه، وڏو برف تي برف، اتي ٻه ڪيئن جيون جو واسو آهــي. انهن

(١٠) اُمرت هر کا ناءُ - سدا ڏِيائِيا
سنت جِنان ڪي سنگِ - دکھ مِٽائيا
نانڪ پئي اَچِنت - هر ڌنُ نهچلائيا.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (٢٠)

(١١) ڪوٽِ بَراڌ مِٽي تيري شيوا - درسن دُوکھ اُتارِ هو
نام جپت مها سکھ پائيا - چنتا روگُ بِدارِ هو.

راڳ ديو گنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٢) ساڌوُ سنگِ پئيا مِن اُدمُ - نام رتن جَس گائي
مِٽ ڳئي چنتا سمر اَننتا - ساگرُ تَريا پائي.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(١٣) ڏُر ڪي پاپ[1] آئي - لِن سگاي چنت مِٽائي
دئيال پُرکھ مهروانا - هر نانڪ ساچُ وکانا[2].

(٧٧)

(١٤) بندي کرجِ[3] دل هر روز - نا ڦِر پريشاني[4] ماهِ
اِهِ جو دنيئيا سحر[5] ميلا[6] - دستگيري[7] ناهِ.

راڳ تلنگ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(١٥) نهچول[7] آسڻ مِٽي چنت - ناهي ڏُواسيت
پرم پُلاوا مِٽ ڳئيا - پرپ پيکِ نسيت[8].

راڳ ملاول، محلا پنجوان، شبد (٣٩)

(١٦) واکا[9] ايڪُ همارا سوامي - سگل گهٽا کا اَنترجامي
سوءِ اَچنتا جاڳِ اَچنتا - جهان ڪهان پرپ لئوُن ورلتا.

راڳ بيرغ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٧) چنتا پِ آپ ڪرائسي - اَچنت[10] پِ آپي ڏِئي
نانڪ سو ساراهيئي - جو سڀنا سارَ ڪري.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢٢٠) [محلا تيجا]

---

١. ست سروپ اڪال پرکھ کسان. ٢. بيان ڪيو آهي. ٣. ڳولهه ڦولهه. ٤. فڪر يا چنتي.
٥. جادوءَ جو کيل، سپنو. ٦. ڪابو پر اچڻ وارو. ٧. پرمالما پر پڪو ڌيان ڪرڻ سان.
٨. اکيون سان. ٩. ورکيا ڪندڙ. ١٠. چنتا کان رهت.

(٩) چنتا دؤر: آچنتُ.

(١) جالکي دکسک - سُنر کر جالي
لـاکڙ کاڙا - کهان وِسـالي. — راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٣٤)

(٢) چست بِساري - اِڪ دُرِشتيا
ناتک گيان آنجنُ - جِهه نيترا. — راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ڀاون اکري (٢٢)

(٣) هوء اَچنتُ - وَسي سک نالِ
سأس گِراسُ هر - نال سمال. — راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي ١٩(٧)

(٤) جِس پرڀ راکي لسُ ناهي دؤکر- نام جوپهِ مِنِ هروِس سؤکر
چنتا جاء مِتي اَهنکار - لس جَن ڪئُ کوء نه پهچنهار. — ٢٢(٧)

(٥) تُمَ گهر وسيا - کڙ گاء اَلنتا
پرڀ مليو - ناتک پئي اَچنتاء. — راڳ آسا، محلا پنجوان شبد (٤)

(٦) پُرکه پتي ڀگوان - تاکي سرڻ گهي
نربهُ ڀئي پِـران - چنتا سکل لهي. — راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت ٩(١)

(٧) ستگور شيوئي سدا سک - جنمَ مرڻ دک جاء
چنتا مؤل نـه هروَلي - اَچنتُ وَسي من آء. — راڳ وڏهنس، محلا چـوٿان، وار (٤)، سلوڪ مـحلا تيجا

(٨) چنتا مؤل نـه هروَلي - هر نام وَجا آگهاء
ناتک نام ٻِنا نهي چوُٽيئي - هؤمي پچهِ پچاء. — (٦)

(٩) اَمرت پيوهُ سدا چِر جيوهُ - هر سمرت اَلند اَلنتا
رنـگ تماشا پؤرنُ آسـا - کبهُ نـه بِياپي چنتا. — راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٤)

---

١. هڪ سان. ٢. هڪ پرماتما کي ڏسي تو. ٣. سرمون. ٤. اکين ۾. ٥. ٻئي کان آجو. ٦. ساهه کٽندي. ٧. ماني کائيندي. ٨. پهچي سگهندو، برابري ڪري سگهندو. ٩. سچي سرؤپ ۾ سمايل رهي ٿو. ١٠. ٻي آلس پرماتما. ١١. گهڻو.

(٨) چنتا ڇا جي؟

(١) ڪاڙا انديشا ڪڙ ڪيجي - جا ناهي اُدم ماردا
سڀسا صاحب سچ نياءُ - ڀاڀي نرُ هاردا.

سري راڳ، محلا، چوٿان، وار (١٨)

(٢) ڪاهي سوچ ڪرهه - تون پراڻي
جپ نانڪ - هري الک وڏاڻي.

واڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان اشٽپدي (٥)١٧

(٣) تجهه بن اور ناهي ميءَ دوجا - تون ميري من ماهي
تون ساجن سنگي پربه ميرا - ڪاهي جيءَ ڏراهي.

واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٤) تون ڪاهي ڏولهه پراڻيا - تڌ راکيگا سرجنهار
جن پيداش تون ڪيتا - سوئي ديءِ آڌار.

راڳ تلنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٥) نانڪ چنتا مت ڪرهُ - چنتا تسهي هيءِ
جل مهه جنت اپائين - تنان ڀي روزي ديءِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (١٨)، سلوڪ محلا دوجا

(٦) ڪاهي من تون ڏولتا - هر مدشا پورنهار
ستگور پرکهُ ڌياءِ تون - سڀ دک وسارڻهار.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)

(٧) نا ڪر چنت چنتا هيءِ ڪراي - هر ديوي جل ٿل جنتا سڀ لوءِ
اچنت دان ديءِ پربه ميرا - وچ پاٿر ڪيٽ پکاڻي هي.

راڳ مارو، محلا چوٿان، سولهو (٦)٢

(٨) ڪبير جو ديءِ چتوءِ نا ڪريءِ - ڪيا ميري چتويءِ هوءِ
اپنا چتويا هر ڪريءِ - جو ميري چت نه هوءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٢١٩)

(٩) چنتا ڀي آپ ڪراسي - اچنت ڀي آپي ديءِ
نانڪ سو سالاهيئي - جو سڀنا سار ڪريءِ.

(٢٢٠)
[سلوڪ محلا ٻيجا]

(١٠) ڪيا تون سوچهه ڪيا تون چتوهه - ڪيا تون ڪرهه اپاٽي
تاڪهُ کهه پرواهه ڪاهو ڪي - جهه گوپال سهائي.

راڳ مالي، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. ڪاوڙ. ٢. ڳڻتي. ٣. فڪر. ٤. اندر وسين ٿو. ٥. ڏڄين ٿو. ٦. ڏڪين پيو. ٧. اوچتو. ٨. ڪيڙا، ڪئليون. ٩. پٿرن جي وچ رهندڙ. ١٠. سوچيندس. ١١. اُن پٺاندڙ پرماتما ڪونه هلندو. ١٢. چنتا ڪان رهت. ١٣. سوچين پيو. ١٤. چتاڙين پيو ڪرين. ١٥. اُپاءَ ڳولهين. ١٦. پرماتما.

(۲۰) ڪبير ڪارڻ ڀڄڻا ڪيا ڪري - جڻ رام نه ڪري سهاءِ
جهه جهه ڏالي پڳ ڌري - سوئي مُڙ مُڙ جاءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (۹۲)

(۲۱) فريدا والي وڏڀاڳيان - ڏک ڏک اُلن ٻاس
ڏوڪهه تيان دا جيوڙا - جيدان وڏائي آس.

سلوڪ، شيخ فريد (۲۱)

(۲۲) فريدا ٿار ٻراليئي پتڪا - سائين مهيئي نه ڏيهه
جي تون اٻڙي رکسي - جيءُ سرا-ره ليهه.

(۴۲)

---

۱. پيدا ڪيل حڙ. ۲. ٽاري. ۳. پير. ۴. ٻُڙي يا پڇي پرندي. ۵. ٻاسريون. ۶. اُڀارو،
ونڊڻ. ۷. ٻن جي. ۸. اِن جي در جي غرض ڪيائين آهي ته. ۹. اُنس. ۱۰. گڏران
ڪراڙو آهي.

(۱۰) جو مانک مانک کي شيوا ـ اوهه تس کي لئي لئي[1] ٿن جائيءَ
نانڪ سرن سرن سُک ساگر ـ موهه نيڪ نيرو اِڪ نائيءَ[2]۔

راڳ اسلاول، محلا پنجوان، شبد (۹۲)

(۱۱) برنا پرواسا لوڪ ـ ناڪر پرب ليري اسيڪ
اَوَر ڇوٽي سب آس ـ اَچِنتُ[3] ناڪر پيئي ڳُڻ[4] تاس۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۴۴)

(۱۲) وڻ تُند هور جو منگٽا ـ سر دُڪان ڪيءَ دڪ
ديهه نام سنتوکيئا ـ اُترئي من ڪي بُک۔

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۳)

(۱۳) برب چوڻ هور جو منگٽا ـ سب بِکيا[5] وس ڇارُ[6]
سي سُکيئي سچ شاهه سي ـ جن سچا بِهارُ[7]۔

(۱۰)

(۱۴) ناڪر آس ـ مسيت سُت پياسي
نا ڪر آس ڪيئي ـ شاهه بِهار ڪي پراپي۔

راڳ مارو، محلا چوٿان، سولهو (۷) ۲

(۱۵) ڪيا لکهه پيا پاس ـ ڪر هيڙي هڪ آذارُ
ٿيءَ سنتن ڪي رِبڻ[8] ـ جت ليي[9] سک دالار۔

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (۱۱)

(۱۶) سوڪ منگلَ ڪلياڻ[10] جسهه گهر ـ تسهي سرني پائيءَ
تسهه تياڳ مانک جي شيوهه ـ تهُ لاج لوُن[11] هوء جائيءَ۔

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۴۹)

(۱۷) ڪيٽا[13] ڪيا سالاهيءَ ـ ڪري سوء سالاهه
نانڪ اِڪي باهرا ـ دوُجا دالا ناهه۔

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۴)، سلوڪ محلا پهلا

(۱۸) تياگ سواهي آنَ ڪهُ چتوَت[14] ـ موُڙ[15] مُگد[16] ڪُل کرتي
ڪاگر[17] ناو لنگهه[18] ڪت ساگر ـ برنا ڪتت هم ترسي۔

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (۴)

(۱۹) ڪيا اُٺ اُٺ دِيکهُ بِيڙي ـ اِس ميگهيءَ[19] هتِ ڪيءَ ناهه
جن اِهه ميگهُ پٺائيا[20] ـ تس راکهُ[21] من ماهه۔

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۶)، سلوڪ محلا ٻيجا

---

۱. اجوُرو موٽاني ذِکو پوندو. ۲. نالي جي، نام جي. ۳. پاڻئي سياوڪ نموني ۾.
۴. ڳڻن جو سمبد. ۵. وڪار. ۶. اجايا، جوُٺا. ۷. وِهنوار، رهڻي ڪهڻي. ۸. خاڪ.
۹. ملئي. ۱۰. آنند. ۱۱. پرايتيءَ جي خوشي. ۱۲. ڳري ويندي، ختم ٿي ويندي.
۱۳. مليل ذات، پيدا ٿيل شيءَ. ۱۴. چت ۾ ڌاٽين ٿا. ۱۵. مُورک. ۱۶. گڏهه. ۱۷. بيڙي.
۱۸. ٽوُن پيا. ۱۹. ڪڪر. ۲۰. موڪليا آهن. ۲۱. سمرن ڪر.

(٧) مالڪ جي ٽيڪ اُجائي آهي.

(١) مالڪ کي ٽيڪ ٻرائي سڀ جاڻ - ڏاڙن ڪڻ ايڪي پگران
جس ڪي ڏيڻي رهي اُڳاهه - تهڙ نه ترشنا لاڳي آءِ
ماري راکي ايڪو آپ - مالڪ ڪي ڪڇ ناهي هاٿ.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (١)١٤

(٢) ڪهه مالڪ لي ڪِبا هٺ آوي - جو تُس ڀاوي سوئي ڪراوي
اس ڪي هاٿ هوءِ نه سڀ ڪڇ ليهِ -
جو تُس ڀاوي سوئي ڪريهِ.

(٣)١١

(٣) مانش جتن ڪرت اهُ ٻالت - تس ڪي ڪرٽ ٻرلي جات
ماري نه راکي اوَر نه ڪوءِ - سرب جيئا ڪا راکا سوءِ.

(٥)١٧

(٤) لوَن ڪرتا ڪيٿا سڀ ٿيرا - ڪِيا ڪو ڪري پرانِي
جا ڪڻ اندر ڪرهه تون آپي - سائي سچ سمائي.

راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٤)١

(٥) اهه ڪبهي داتِ - آپس لي جو ڀائيي
نانڪ سا ڪرماتِ - صاحب تُٺي جو مليي.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٤)، سلوڪ محلا دوجا

(٦) جس مالڪ اهه ڪرُنِ بيتي - سو اپني ڏکِ ٻرها
پاربرهم جن ردي آراڌيا - تن پهڙ ساگر تريا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٧) هر اِڪو داتا منگيي - من چندِيا ڀائيي
جي دوَجي پاسهِ منگيي - تان لاجَ مرائيي.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٠)

(٨) وڏا ڪر ساالاهنا - هئيي هوسي هوءِ
سڀنا داتا ايڪ تون - مانَس داتِ نه هوءِ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١)

(٩) هر جيئُ - ٿيري دائي راجنا
مانسِ اهڙا ڪِيا ساالاهي - ڪِيا تسڪا متاجا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١)

---

١. لڳيتي ٿي لي. ٢. حيلا، ڪوششون. ٣. ٻڌهن جي پروسي. ٤. ڪرپا، بخشيش. ٥. تو وٽان. ٦. شرمانجي مري وڃبو. ٧. انسان وٽان. ٨. ٻاهجي ٻه آهيان. ٩. ڪاڻ، موتاجي.

(٣) من ٻکا ٻکا مت کرھ - مت تون کرھ پڪار
لک چوراسيھ جني سِرِي[1] - سڀ سي ڏيہ آڌار
نرڀؤ سدا دئيال ھي[2] - سڀنا ڪردا سار.

سري راڳ، محلا ٻيجا، شبد (٣)

(۴) اپي جيءَ جنت پرتپاري[3] - جئن بارڪ ماتا سماري[3]
دکہ ڀنجن سکہ ساگر سوامي - ڏيت سگل آهاري[4] جيءُ.

راڳ ماجهہ، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٥) ڀهلو ڏيتي رزق سماها - ڀهؤ ڏيتي جنت اپاها
تُد جيوڏ دانا اَؤر نہ سوامي - لوي[5] نہ ڪوئي لاوَٽيا.

راڳ ماجهہ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦) ١

(٦) نانڪ جنت اپانکي - سمالي سڀناھ
جن ڪرتي ڪرتا ڪيتا[6] - چنتا ڀہ ڪرتي تاھ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٨)

(٧) تون کاهي ڏولهہ پراٽيتا[7] - تُد راکيگا سرجنهار
جن پيدائش تون ڪيتا - سوئي ڏيہ آڌار
جن اپائي ميدني - سوئي ڪردا سار
گهٽ گهٽ مالڪ دلان ڪا - سچا پرورڌگار[8].

راڳ تلنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٨) پرتپال ماتا اُدر راکي - لڳن ڏيت نہ سيڪ[9]
سوئي سوامي ايهان راکي - ٻوجهہ ٻد ٻبيڪ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٩) نا ڪر چنت چنتا هي ڪرتي - ھر ڏيوي جل ٿل جنتا سڀ لي
اچنت[10] دان ڏيہ پرڀ ميرا - وچ پاٿر ڪيت[11] پکاٽي ھي.

راڳ مارو، محلا چوٿان، سولهو (٦) ٢

(١٠) وتي[12] ميگهہ[13] سهاوٽي - حڪم ڪيتا ڪرتار
رزق اپايون اگلا - ٺانڊ[14] پئي سنسار.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٦)، سلوڪ محلا پنجوان

(١١) آپي پانت[15] ڀٽائي بهُ رنگي - سشٽ اپاء پرڀ کيل ڪيئا
ڪر ڪر ويکي ڪري ڪرائي - سرب جيئا نو رزق ڏيئا.

راڳ پربائي، محلا ليجا، شبد (٦)

---

١. پيدا ڪئي. ٢. سنڀال. ٣. پالنا يا سنڀال ڪري ٿو. ۴. روزي، قوت. ٥. برابري مشابهت. ٦. سرشٽي پيدا ڪئي آهي. ٧. ٻٽڪين. ٨. جاڻي جاڻهار. ٩. ٽيس، لڳ. ١٠. اوچتو. ١١ ڪٺليون. ١٢. وسيا. ١٣. ميهن. ١۴. ٺنڊڪار، خوشي. ١٥. طرح طرح قسمن جي.

(٦) رزق رازقُ ڏئي ٿو.

(١) رئي چمع چتس ڪرن ڏنهال ڏمودر - ڀهه نه جالس ڪرلي (١٠، ١٠)
جي ڏاوَهه برهمبد ڪبد ڪئُ - ڪرنا ڪري سر هرلي.
جنني ڪيري اُدّر ادڪا مهه - پيد ڪيا دس ڏنارا
ديڀ آهار آڪن مهه راکئي - اُنسا خصمُ همارا
ڪُمي جل ماهه تن ڀس ٻاهر - پنکه کير لن ناهي
ٻوُرن برمانند منوهر - سمجهه ديک من ماهي
ٻاکڙ ڪيٽ گُمس هيرء رهتا - لساچر مارڳ ناهي
ڪهي ڏنا ٻوُرن ٻاهوُن ڪر - من ري جمهُ ڏراهي.

[راڳ آسا، پڇت ذنو، شبد (٣)]

(٢) ڪاهي ري من چتوهِ ادم - جا آهر هر جبهُ ٻڙيا
سئل ٻتر مهه جنس اپاني - تاڪا رزق آگي ڪر ڏريا
جنن پتا لوڪ سُسس بنتا - ڪرء نه ڪسڪي ڏريا
ٻِر سر رزق سماهي لساڪر - ڪاهي من ڀؤ ڪريا
اوُڏي اوُڏِ آوي سئُ ڪوسا - تس پاڇي ٻڇڙي ڇڙيا
اِن ڪڙڻ ڪلاوي ڪڙڻ چُگاوي - من مهه سِمرن ڪريا.

[راڳ گوجري، محلا پنڪوان، شبد (١)، رهراس]

١. ڏيسس، سچاي. ٢. گهمن، ڀتڪن. ٣. پيٽ. ٤. پاڻي. ٥. پچا. ٦. پٿر. ٧. ٻاهر لڪڙي جو سنو. ٨. چنتائون ڪرين. ٩. آڇرڪا جو بندوبست. ١٠. ٻهاڙ، جبل. ١١. ٻهر ٻالين. ١٢. ماتا. ١٣. استري. ١٤. آسرو. ١٥. ميل. ١٦. ڪوهه. ١٧. ٻڇڙي آيا آهن. ١٨. ڌيان.

(٣) مـن مُکا مکا مَت کرهہ - مت نـوُن کرهہ پُکار
لَـکہ چوراسيھ جنّي سِرِي[1] - سڀ سـيءِ ڏيڻ آڌار
نرپؤ سـدا ڏئيال هـيءِ - سڀنا کـردا سـار[2].

سـري راڳ، محلا پهريان، شبد (٣)

(٤) اَهڙي جيءَ جنت پرتپاري[3] - جڻ ٻارک ماتا سماري[3]
دکہ ڀنجن سکہ ساگر سوامي - ڏيت سگل آهاري[4] جيءُ.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٥) ٻِهلو ڏيتيءِ رزق سماها - ٻيچؤ ڏيتيءِ جنت اپاها
تُد جيوڏ داتا اؤر نہ سوامي - لوءِ[5] نہ کوئي لاوٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٦) ١

(٦) نـانک جنتَ اُپانکيءِ - سَمالي سڀناهہ
جن کرتيءِ کرتا[6] کيتا - چنتا ڀہ کرڻي تاهہ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٨)

(٧) لـوُن کاهي ڏولهہ پراٽيتا - تُد راکينگا سرجٹهار[7]
جِن پيدائش لـوُن کيتا - سـوئـي ڏيڻ آڌارُ
جِـن اپائـي ميدني - سـوئي کـردا سارَ
گهٽ گهٽ مالک دِلان کا - سچا پروَدگـار[8].

راڳ تلنگ، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٨) پرتپال مانـا اُدر راکيءِ - لگن ڏيت نہ سيڪ[9]
سوئي سـوامي اِيهان راکيءِ - ٻوُجهہ ٻُد ٻيبيک.

راڳ مارؤ، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٩) نا کر چنت چنتا هيءِ کرتيءِ - هر ڏيوءِ جل ٿل جنتا سڀ ليءِ
اَچنت[10] دان ڏيڻ پرڀ ميرا - وچ پاٿر کيٽ[11] پکاٽي هي.

راڳ مارؤ، محلا چوٿان، سولهو (٦) ٢

(١٠) وتـي[12] ميگهہ[13] سُهاوڻي - حکم کيتا کرتار
رزق اپائيون اُگـلا - ٺـانڍِ[14] پئي سنسار.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٦)، ساوک محلا پنجوان

(١١) آپي پانتِ[15] ٻٽائي بهُ رنگي - سشٽ اپاءِ پرڀ کيلُ کيتا
کر کر ويکيءِ کري کرائي - سرب جيئا نو رزق ڏيتا.

راڳ پرڀاتي، محلا ليجا، شبد (٦)

---

١. پيدا کئي. ٢. سنڀال. ٣. پالنا يا سنڀال کري ٿو. ٤. روزي، قوت. ٥. برابري مشابهت. ٦. سرشٽي پيدا کئي آهي. ٧. پٽڪين. ٨. جاڻي چاڻهار. ٩. ٽوھ، انڌ. ١٠. اوچتو. ١١ ڪٺليؤن. ١٢. وسيا. ١٣. مينهن. ١٤. ٺڌڪار، خوشي. ١٥. طرح طرح قسمن جي.

(٦) رزق رازقُ ڏئي ٿو.

(۱) ري چت چيتس ڪين دئيال دمودر - جهه[1] ن جانس ڪوئي
جي ڌاوهه[2] برهمنڊ کنڊ ڪئُ - ڪرتا ڪري سو هوئي. (۱، ۰۱)
جنمي ڪيري اڌر[3] ادڪا[4] مهه - پنه ڪيتا دس ڌئارا
دي آهار آگن مهه راکيو - ايسا خصمُ همارا
ڪمي جل ماهه اسٿن[5] جس باهر - پنڪ ڪيرل ناهي
پوُرن پرمانند منوهر - سمجهه ديک من ماهي
پاکٽا[6] کيت گپت هوء رها - تاچو مارڳ[7] ناهي
ڪهي ڏنا پوُرن ناهوُن ڪو - ميت ري جنم ڏراهي.

[راڳ آسا، پڳت ذو، شبد (۳)]

(۲) ڪاهي ري من چتوهه[8] ادم - جا آهر[9] هر جنءُ پڙيا
سئِل[10] پتر مهه جنس اپائي - تاڪا رزق آگي[11] ڪر ڌريا
جن[12] پتا لوڪ سُت بنتا[13] - ڪوء ن ڪسڪي ڌريا[14]
سر سر رزق سباهي اساڪر - ڪاهي من پڙ ڪريا
اوڏي اوڏ آوءِ سنءُ[15] ڪوسا[16] - تس پاڇي پڙوي ڇڙيا[17]
لِن ڪوڙا ڪلاوي ڪوڙا چگاوي - من مهه سمرن[18] ڪريا.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۱)، رهراس]

---

۱. ڏ دِسس، سچا. ۲. گهمن، پنڊڪن. ۳. پيٽ. ۴. پاڻي. ۵ جاءِ. ٦. پٿر. ۷. پاهر نڪرڻ جو رستو. ۸. چمانڻ ڪرين. ۹. آجيوڪا جو بندوبست. ۱۰. پهاڙ، جبل. ۱۱. پهرياڻس. ۱۲. ماءُ. ۱۳. استري ۱۴. آسرو ۱۵. اڏامي. ۱٦. ڪوهه. ۱۷. ڇڏي آيا آهي. ۱۸. ڌيان.

سربرڪ سوادن ۽ سنساري سنبنڌن مان سميٽي، رام نام ۾ لڳاتار آهي، جنهن مان ئي سچو سک، سنتوش ۽ شانتي پلئه پوندا. رام نام، ڪامنا جي قيامت آڻي ٿو، اي اونسو ۽ اي ذڪر بٽائي ٿو، ڪسنگ ڇڏائي سنتن جو سهارو وٺائي ٿو، ستگور جو سامهو ڪرائي ٿو ۽ پرماتما جي پناهه ۽ پياري هيٺ پهچائي ٿو. رام نام جي ڪنجيءَ هٿ آئي، مَن جو طاق کُلي ٿو، گيان جي آنڌي اچي ٿي، جنهن ۾ ڏُئيءَ، ڏبدن ۽ ٽن گڻن جا اثر اڏامي وڃن ٿا ۽ دک سک، پنهنجي پرائي، سون مٽيءَ، پريت ۽ پريت، سنمان اپمان، جس اپجس جا سڀ ڀيد ڀاو مٽجي وڃن ٿا. جڏهين سالڪ انڌيءَ سر سڌيءَ ۽ سر درشٽيءَ جي سطح تي اچي سهڙي ٿو، تڏهين هو جيون مڪت آهي. آهي اسان جيان انساني جسم جي جامي ۾ ٻي ٻرهم جي ڀيد آهي، رب جو روپ آهي.

آسا ڪرتا جڳ مُئا - آسا مرئي نه ڄاءِ   راڳ گوڙي، محلا
نانڪ آسا پُوريا - سچي سنگ چت لاءِ.   لها، وار (٢٢)

صاحب سمجهائو آهي ته اي بندا، هي جاهل ته لڌهن هي ڏرمت ناس لئي، من هي حل ٻڌهي ۽ آشائي اروبه لئي، اگيانتا ۽ اوديا هي اوَلڌهه ۾ پرڪاش آچي، سڀ معورت پوُرا لس ۽ حمڙمُرتا هو چڪر چڪنا چوُر ٿئي ته ٻڌهن هي حمون سدار. سڀ اڄاڻون آسرا ٿنا ڪري، ايشور هي اوت ۾ آچ. سائنءِ هي شرن وٺ ۽ هريءَ جا چرن هردي ۾ وساءِ. تُري هو پار ڪر. عضي ڪي من ۾ جاءِ ن ڏي. ماتما هو سنگ چل. آهنڪار کان آهر ليءِ. ڪوڙا وهنوار ڇوڙ. سچو سودو ڪر. سچو سودو آنئي رام نامُ هو. رام نام جو وس آهي اُمرت، جنهن مان من هي آچ ۽ سُک لهندي ۽ ترپتي لهندي. رام نام هي پدوي سيني ڪرپاتن کان، حب، لب، پيح، ۽ دان کان متي لکي وئي آهي. رام نام وڳو چهن سان چوڙو ڪونه آهي. رام نام من ۾ ترسي. من رام نام سان رنو ۽ رگو پيو هجي. اها آهي سچي پرارٿنا ۽ ڀڳتي، ڏيان ۽ ڌارنا. ستن هو سنگ ڪر. ست سنگت جو اُپديش گرهڻ ڪر. ستگرو هي انشڪام شموا ڪر. ستگرو جو شبد هڻن سان هنداءِ.

اها لڳن جون لي نوڪي آچ ته سيان لبت نه سُک هي پد لي پهچانندي ۽ وچڙ ال حمو آتما هو برم آتما سان ملاپ هو آچوچ ڏيکاريندي. اها اوستا آنئي ٿن سماڌيءَ هي ۽ سهج سمائيءَ هي. اُنهيءَ اسٿتيءَ ۾ ترشنا هي وڻ هون پاڙون پٽجي وڃن ٿيون. ترشنا وئي، ڦٽ وئي. ٽڪ وئي ته من سڌاڳ، سرسنت ۽ شانت ٿي وئي، سچ ۾ سمائجي ويندو. جي من لي سچ ۾ سمائل آهي ته پاونائون، ويچار ڌارا، وچن ۽ ڪرتب سڀ سچ ۾ سمايل رهندا. اهڙي لاهوتي فقير کي ڪهڙي لهر ڪهڙو لوڏو، ڪهڙو فڪر ڪهڙو فراق جاهي گوڙ ۾، جاهي عقا ۾، جاهي محل ۾ جاهي مقام ۾. هر هند، هڙ اَڏول، ايڪاگر، اَستر، اَچنت، ترپت، ترسنسي، ترلبپ ۽ نهال رهي ٿو. اي بندا، اهڙي الله لوڪ اڳيان ڌهڪ ته من کي حهڙپ لڳي.

مطلب ته ڪامنا جهڙي گهڙ، حِرُ پدارٿن، سرپرڪ سوادن يا سنساري سنبندن ۾ سمايل آهي، سا پوُري ٿيڻ جي نه آهي. پاڻ وڌي وڌاهه ڪندي، ترشنا هي ڳالهه ڪسي لس ۽ تکو ڪندي، هڻ پهاڙ پيدا ڪندي، حوُد غرضي، چڙهت، چتاپنتي، ماٺسوڙسي، محسوُري، رنج، روساهو ۽ اي آرامي وڌائي، رڻ ۾ رُلائيندي، اهو سون ٿي گهورڻو جس ڪن جهي. اها ڪامنا لي ڪڏ پئي ها من هي شاسي وڃائي ۽ پوءِ به پوُري نه ٿئي. من هي شانتيءَ بنا، چت پئي پاسي ڪٿان لڳندو؟ اُنهيءَ ڪري من هي دشا، حِرُ پدارٿن،

سکٿو آهي، ڪو سڪتي مان پريو، ڪو آڪاس مان پٽ تي ته ڪو پٽ مان آڪاس تي، ڪو اُنڌ مان اُچ ته ڪو اُچ مان نيچ، ڪو مُورک مان سياڻو ته ڪو سياڻي مان مُورک ۽ ڪي کِلي رُنن ته ڪي روئي کلن. مطلب ته ڪماليت کي زواليت ۽ زواليت کي ڪماليت ۾ اچڻ ۾ سلسلو برپا رهي ٿو ۽ روپ، قرن گهڙن ۾ جمڻ مرڻ، نهڻ ڊهڻ، ٽٽڻ ڳنڍجڻ، سنجوڳ وِجوڳ جو سلسلو هر دم چالو آهي. اهو آهي پرڪرتيءَ جو وهنوار ۽ قدرت جي ليلا، جا پرڀوءَ جا کيل کياڻي رهي آهي ۽ جنهن بابت گورو نانڪ ديو جن فرمائين ٿا:

ڪتنوئي سانگ بڻائيا - بازي سنسارا   راڳ آسا، محلا پهلا،

ڪن پل بازي ديکيئي - اُجهڙت نهي بارا.   اشٽپدي (۴)۲۲

سنسار اڳين اڳيان پرليت آهي پر آهي سپني مثل. هر چيز پئي ٿهي، ٿهي ڦِري ۽ ڦري ڊهي. ڇا اها دانا هاڇل ۽ فقير گڏير ڪو اَنڌ ڌُنڌ جو آکاڙو آهي، ڪو بادشاهه ڳڙديءَ جو پسارو آهي يا ڪو چرپٽ راجا جو نظارو آهي؟ بلڪل نه، ڪداچت نه. اهو سڀ پُورن نياءَ ۽ نئيم نيم تي ٻڌل آهي ۽ ڪرم جي قانون تي ٻڌل آهي. جهڙو ڪارڻ تهڙو پرڀاءُ، جهڙي ڪِريا تهڙي پرتي ۽ جهڙو ڪرم تهڙو ڦل. انهيءَ نياءَ ڪاري قانون ڪري، سڪي وانگر پاسا آهن پر هڪ ظاهر جنهن جي اسان کي ڄاڻ هوندي ۽ اهو آهي هن جنم جا ڪرم جي اسان ڪري چڪا آهيون، يا ڪريون پيا يا ڪنداسين. ٻيو آهي مُبهم يعني پراڻي پرالبڌ جنهن جي اسان کي ڄاڻ نه آهي ۽ اهو آهي اسان جا اڳين جنمن جا ڪرم جن جون واسنائون جيو آتما سان لڳل آهن ۽ جنهن جا سنسڪار من ۾ سمايل آهن.

اڳين پرالبڌ ۽ هاڻوڪن ڪرمن جي جمابندي گڏوگڏ پئي ٿي ڪُلي ۽ ٻڙهجي. ڪوءِ ڪي سُکي ته ڪي ڏکي، ۽ ڪو اَڄ پريءَ پر ته سڀان پاڪر پر. ڪو ٻوڪي ته ڪو لٽاسي ۽ ڪو لٽي ته ڪو ڪاٽي. انهيءَ راز پوئتان به رمز آهي. جو لهي سو ٿوي. الاهي اشارو آهي، جو پسي سو رسي. سکي انسان کي جڳائي ته سک وندي ورهي ڪاٽي ۽ اوڏ پر له اچي متان دک جو ڏور پيهر نه موٽي اچي. ڏکي انسان کي جڳائي ته سنتوش ڪري ۽ نراس ٿي همت نه هاري ته من سک جو ڏور پيهر چالو ٿئي.

پر اهي سک ڏک به سڀ من گهڙت آهن جن جي جَڙ آهي ترشنا پر. من جون مرادون، ڪامنائون ۽ ترشنائون سڀ آهن سرير جي رس پر ۽ سنساري پدارٿن پر. نه ترشنائون پُوريون ٿيڻ جوُن آهن ۽ نه اِهي جڙ پدارٿ جٽاندار آهن. انهن جي بنيان ڊوڙڻ پر سرڌردي وڌي ٿي پر سچو سک ۽ شانتي پراپت ڪونه ٿا ٿين. اهي تڏهين حاصل ٿيندا جڏهين من جي ڪامنائن جو گدام صفا ۽ خالي ٿئي. گورو اَمرداس صاحب فرمائين ٿا:

ڪڏهن پريءَ ۾ ته ڪڏهن پاڪر ۾
ڪامنائون ڪيئن ڪاڏهن ٿينديون ؟

اڳي اَسين ڏسي آيا آهيون ته سنسار سپنو آهي ۽ پرڪرتيءَ جي هر وستو ناسونت آهي. مٽي ڌاتو وچين دنيا ران صاحب وڏيڪ سمجهائي ڏني آهي ته شروعات ڪي نه فقط بگاڙي آهي پر شروعات کان حالي ٿانس ڪٿين نسديلون ظاهر نه ٿيون. ڪا به وستو، حالت يا رُوپڪار سڄو وقت ساڳي ڪونه ٿي رهي پر ٿي بدلجي ۽ اُلٽ پُلٽ ٿئي. جا حالت هيٺ آهي سا پوءِ مٿا ٿي يا مٿا اُهي نيچي ٿي سگهي ٿي. واهِ وقت واهِ!

ڏسو قدرت جا رنگ. ڪڏهن ڪي ڏيهه ته آباد شهر اُجڙي ٿي وڃن، لهلهاندڙ ڪاٺيون جهڙيون، جهنگل هير موري وڃن، سچا جهڙا ٿي پون، اَمير فقير ٿي پون، سهاڳڻيون ودوائون ٿي پون ۽ صاحبزادا اَنات ٿي پون. اُجڙ پوڙ ته آباديءَ مان برباديءَ، سُڪيءَ ٿي جل مڇ ۽ مٿاهان پست ياڪيءَ ۾. قدرت مددون ته گرميءَ مان سردي يا سرديءَ مان گرمي، سڪن مان ساوا ۽ سا ساون مان سُڪا، اوڙ مان ڦل ۽ ڦل ڇوٽ مان پٽ ٿي. پٽي مِٺين ته سڪيءَ مان سرسبز ۽ ٻوٽي مان ويچس. ڀت جا ڪپڙا ۽ ڪڏهي ڀيا آڏامن. ندين ۽ درياءَ پاسو ورائين ته جتي سمنڊ اُتي ريگستان ٿي پوي ۽ جتي سنڌ اُتي رڃ. جتي سمنڊ هئا اُتي هاڻي سڪ آهي ۽ جتي اڳي ٽڪرا هئا اُتي هاڻي ماڙيون آهن. واهِ قدرت واهِ!

ڏسو ماڻهن ذات جي حالت. ڪي تونگر ته ڪي فقير، ڪي سواريءَ ۾ ته ڪي پيرين پنڌ، ڪي ڪٽ ٿي ته ڪي پٽ ٿي، ڪي عيش ۽ آرام ۾ ته ڪي فرقن ۽ فاقن ۾، ڪي پهرين پٽ ته ڪي گوڏڙيءَ لاءِ محتاج، ڪي ڏاول ۽ رحيل ته ڪي اڪيلا ۽ ننگا، ڪي تُسواوُن ۽ اوڙ پلاهه ڪانس ته ڪن کي اُٺي لاءِ اوڙ ڇپڻي ڪونه آهي، ڪي آزاد ته ڪي غلام، ڪي سگها ته ڪي اڳها ۽ ڪي حسين ته ڪي بدزيب، ڪي محلن ۾ ته ڪي رسن ٿي، ڪي ودوان ته ڪي اڻ پڙهيل، ڪا راڻي ته ڪا ٻانهي ۽ ڪي اوچ ته ڪي نيچ. ڏسو جيڪي پڪي ۽ پسون. انهن ۾ به وڏا رنگ لڳا پيا آهن. ڪو ڪنهن جو کاڄ ته ڪو ڪنهن جو. هاٿيءَ جي پير هيٺان هزارين جيت پيا مرن ته هڪ ڪيلي ڪَن ۾ وڃي هاٿيءَ کي به اماڻي ڇڏي. ماس کائيندڙ جانور گاهه تي پيا گذران ڪن ته گاهه کائيندڙ جانور پيا ماس کائن. ڪي جانور شهزادن وانگر پيا پلجن ته ڪن کي هردم ڄها پيا لڳن. واهه پرڀو واهه!

ورق اسرار اُهو آهي ته جيڪو امير مان فقير ٿي پئي ته ڪو فقير مان امير، ڪو پنهنجي ماڻ

(٣٩) اهہ مـن هؤتا ساڌ ڌؤڙ - نت ڏسڪيءِ سوامي حضور
ڪام ڪرود ترشنا گئي - نانڪ پرڀ ڪرپا پئي.

واڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٤٠) جنم جنم ڪـا سنسا چؤڪا - رام نـام جـپ پائيا
ترشنا سڪل بناسي من تي - نج سُک ماهِ سمائيا.

واڳ بسنت، محلا قاوان، شبد (٣)

(٤١) اَنڌ ڪؤپ مهہ ديپک بلئيو - گـور ودي ڪيئو پرڳاسا
ڪهہ نانڪ درسُ پيکہ سکہ پائيا - سڀ پؤرن هوئي آسا.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٣٨)

(٤٢) چنچل مت تياگہ پنچ پنجن پائيا - ايڪ شبد لؤ لاڳي
هر رس چاکہ ترکا نواري - هؤ ميل لئي بَڌ ياڳي.

واڳ سارنگ، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)٢

(٤٣) ناغ سُٽئي سڀ سِڌ هـوءِ - وِڌ بچي آوءِ
نـاغ سٽئي نؤ نِڌ مليءِ - منِ چنديا پاويءِ.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٧)

(٤٤) سچا صاحب منِ وَسيءِ - تان من چنديا ڦل پاءِ
نانڪ تن کا آکيا آپ سٽيءِ - جو لئيمن پئي پاءِ.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٨)

(٤٥) اَمرت هرکا نام هيءِ - جس پيئيءِ تکہ جاءِ
نانڪ گؤرمکہ جن پيئا - تن بهڙ نہ لاڳي آءِ.

(١١)
[سلوڪ محلا پهلا]

(٤٦) جو جو ڪٿيءِ سُنيءِ هر ڪيرتن - تاڪي درمت ناس
سـڪل منورت پـاويءِ نانڪ - پؤرن هـوويءِ آس.

واڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٤٧) فريدا بُري دا يلا ڪر - غصا منِ نہ هنڍاءِ
ديهي روگ نہ لڳئي - پليءِ سڀ ڪڇ پاءِ.

سلوڪ، شيخ فريد، (٧٨)

(٤٨) پـيءِ نـاسن ڊُرمت هرن - ڪَلُ مڇ هرکو نامُ
نس ڊِن جو نانڪ پڄيءِ - سڦل هوهہ تهہ ڪامُ.

سلوڪ، محلا ڦاوان (٢٠)

---

١. پرمالما. ٢. پڙمر. ٣. کؤهہ. ٤. ڏيئو. ٥. پربو. ٦. روشنائي. ٧. ڏسي. ٨. ترشنا. ٩. دؤر ڪئي. ١٠. سِڌيون. ١١. رِڌيون. ١٢. کاڄـر، پٽو. ١٣. اڄ، پياس. ١٤. گؤروءَ معرفت. ١٥. ڪمت. ١٦. کاوڙ، ڪـرود. ١٧. پڙ. ١٨. نـاس ٿي وڃي ٿو. ١٩. دؤر ٿئي او. ٢٠. کاڄگ. ٢١. رات ڏينهن. ٢٢. جپي، سمرن ڪري.

(٢٩) موُهن روُپ ڊکاوڻ - اَب موهہ نِيند سُهاوڻ
سب ميري اِکا اُٺهاڻي - اَب مي سهج سماڻي. (١٢٨)

(٣٠) ٻوُرن لري هرووڻ آسَ - جم کي ڪٽيڻ امري ڦاسَ
گور کا اُپديش سُنيڻي - نانڪ سکہ سهج سُميٺي. واڳ رامڪلي، محلا پنڊوان، شبد (٤١)

(٣١) لرشنا ٻوُکہ سب لاسي - سنت پرساد جريا اَبناسي
رتن ڊنس پرڀ شيو ڪماني - هُر ملٺي کي ابهہ نشاني. (٤٦)

(٣٢) اَنند سُٺهہ وَڏ ڀاگيهو - سگل منورٿ پوُري
پار برهم پرڀ پانيا - اُتري سگل وِسوُري. واڳ رامڪلي، محلا ليحا، اَنند صاحب پؤڙي (٤٠)

(٣٣) گور نام ديتا ڪُشل لِيتا - سرب اِچا پُنيتا
جلبي ٻهاڻي سانت آني - ملي ڇڙي وڇنِيتا. واڳ رامڪلي، محلا پنڊوان، چنت (٤)٢

(٣٤) سب کيج گوُر هـي ماهہ هي - وڏ ڀاڳي لتا
اَنتر لِرشنا مرڳئي - هُر گڻ گاوتا
آنـي ميل مِلاپس - آپي ديهہ اُٺهاڻي. واڳ رامڪلي، محلا لهنا، وار (١٨)

(٣٥) ڪوُڙ ڇوڙ ساچي ڪمُ ڏاوهُ - جو اِچهہ سوئي ڦل پاوهِ
ساح وُکر کي واپاري ورلي - لي لاها سوُدا ڪيا هي. واڳ ماروُ، محلا پهلا، سولهو (١٢)٨

(٣٦) هُر رس جني چاکيا - اَنُ رس ٺاکِ رهانا
هر رس بنی سدا لرپت پئي - ڦر لرشنا بُکہ گوائيا. واڳ ماروُ، محلا لهنا، وار (٥)

(٣٧) هِءُ موُنا مي ماريا - ٻوُٺا وهي درياءُ
لرشنا نکي ٺانڪا - جان مَنُ رتا ناءُ. (١٥) [سلوک محلا پهلا]

(٣٨) من لن راتا رام رنگہ چرٺي - سرب منورٿ پوُرن کرٺي
ٽوٺي بندن پوُرن آسا - هُرکي چرڻ رِدُ ماهہ نواسا. واڳ ٻهرڻ، محلا پنڊوان، شبد (٤٨)

---

١. ٻرمانما. ٢. گهوري، سُئِي. ٣. لرشنا. ٤. گمان. ٥. سمائجي وڃن. ٦. ناس ٿي وئي. ٧. واس ڏيندن. ٨. آنند صاحب. ٩. خوُشيون، سک. ١٠. گُجھ مددسهڪ ڪان. ١١. وڇڙيل. ١٢. هردي م. ١٣. چاهيو، پيان پئو. ١٤. سودو، شوُن. ١٥. لئعو، فائدو. ١٦. ٻيا سب. ١٧. ڦتا ڪري ڇڏيا. ١٨. آهنڪار. ١٩. مان مان جو مرض. ٢٠. هوا.

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، ڇنت (٣)٥

(١٨) من لڇ پائيجي پرڀ ڏائيئي[١] - مُنهه جم کي ترِاسا
گوبند گائيا ساڌ سنگائيا[٢] - پنجي پُورن آسا.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢١)

(١٩) اُونت ڀڳت هر گُڻ گاويئي[١] - دُوکه درد ڀرم ڀاڳا
کهه نانڪ تاکي پُور کرما - جا کا گور چرني من لاڳا.

(٨٢)

(٢٠) گور پُورا آراڌي - ڪارج سگلي[٣] ساڌي[٤]
سگل[٣] منورٿ پُوري - باجي انهد[٥] تُوري.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢١) سرب[٣] منورٿ جيڪو چاهيئي - شيويئي ايڪ نِدانا
پار برهم[١] اپرنپر سوامي - سِمرت پار پرانا[٦].

(٥١)

(٢٢) سرب منورٿ راج سُوک رس سد خوشيا - کيرتن جپ نام
جسڪي ڪرم لکيا ڌر[٧] کريئي[١] - نانڪ جن کي پُورن ڪام.

(٥٥)

(٢٣) ترشنا اگن[٨] - پرڀ[١] آپ بجهائي
نانڪ اڌري - پرڀ سرڻائي.

راڳ جئتسري، محلا پنجوان، ڇنت (٤)١

(٢٤) آسا منشا سگل پُوري - پرڀ[١] انڪ[٩] انڪ مِلائي
بِنونت[١٠] نانڪ سک سُکيدي[١١] - سا ميري گور مِل پائي.

راڳ سوهي، محلا ليجا، اشٽپدي (٨)١

(٢٥) نام ڌِيائي تان سِتگُور پائي - جو اچيئي سو ڦل پائي
نانڪ تِس دا سڀ ڪجهه هوويئي - جو وچهه آپ ڳرائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇنت (٢)٦

(٢٦) گور پائيا وڏ سنت جنو - من آس پُوري هر[١] چوُڏيا[١٢]
جن نانڪ پرڀ[١] ديهه متي[١٣] - چڏ آسا نت سک سوُڏيا[١٤].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٢٧) سکي سهائي رام[١] رنگ رالي - من تن لڇ بجائي
نانڪ اچرج اچرج[١] سُڻ مِليا[١٥] - ڪهڻا ڪڇوُ نه جائي.

(٥١)

(٢٨) امرت گُڻ سنت بولتي - سُڻ مدهه[١٦] پِيلاوهِ[١٧]
اُنان وس مهه سانت ترپت هوهه - بِکيئي[١٨] جلت[١٩] اُجهاوهِ[٢٠].

---

١. پرماتما. ٢. سنگ ۾. ٣. سڀيئي. ٤. سڌ، پُورا ٿيا. ٥. انهد ڌني. ٦. پار لڙي وڃڻ ٿا. ٧. اوائل کان. ٨. باهه. ٩. جاتي، هيئون. ١٠. فرمائين ٿا. ١١. سکائون. ١٢. چوندي، جهيندي. ١٣. مت، اپديش. ١٤. سمهي ٿو، ننڊ ڪري ٿو. ١٥. تعجب، آتما. ١٦. من کي، هردي کي. ١٧. پيارين. ١٨. وشين، وڪارن جي. ١٩. باهه، اگني. ٢٠. ٺاريان، وساين.

(۸) من بيچيءِ[1] ستگوُر کيءِ پاسِ - لس شيوک کيءِ کارج راسِ
شيرا کَرت هوء نِهڪامي[2] - لس کتُ هوتِ پرايت سرامي[3].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۲) ۱۸

(۹) هر[3] کي پکتِ - کرھ منُ لاء
من بَنڇت[4] - نانک قلَ پاء.

۱۹ (۴)

(۱۰) شيوک کي منشا پوُري پئي - ستگور لي نرمل مت لئي
جَن کتُ پرپ[3] هونيو دنيال - شيوک کيو سدا نهال.

۲۰ (۳)

(۱۱) سکمني سھج[5] گوبند[3] گُن نام - جس من وسيءِ سو هوت ندان
سرب اچا ناکي پوُرن هوء - پردان پُرک پرگٽ[6] سب لوء.

۲۴ (۵)

(۱۲) آپِ[7] نجهرِ گوبندُ[3] پجهرِ - سرن پرُءُ هر[3] راء
دوُکھ هريءِ[8] پوُجل[2] نريءِ - من چِنڊيا قل پاء.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، تٿي (۷)

(۱۳) جتُ سيءِ اوت گڏي - پرپ ليري
لسان پوُرن هوئي - منسا ميري.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۸۰)

(۱۴) بُن دان جپ لپَ جيتي - سب اوُپر نامُ
هر[3] هر رسنا[9] جو جپيءِ - لس پوُرن کامُ.

(۱۲۰)

(۱۵) مانيا کي سبند سنُ[10] ساکَ - کتهي کامِ نه آئيا
هرکا داس نيچ کُل اوُچا - لس سنگ من بانچت قل پائيا.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۷)

(۱۶) نِرت[11] کري اھ من نچاني - گور پرسادي آپُ گڙائي
چتُ نِرِ واکيءِ[12] سو مُکت هوويءِ - جو اچيءِ سوئي قل پائي.

راڳ گوجري، محلا تيجا، اشٽپدي (۱) ۱

(۱۷) آسا کريا جَگُ[13] مُئا - آسا مريءِ نه جاء
نانک آسا پوُرِيا - سچي[3] سنُ چِت لاء.

راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (۲۲)

---

۱. وکٽي چڏي، اربڻ کري. ۲. نشڪام. ۳. پرماتما. ۴. گُورپا. ۵. گيان. ۶. چمتڪار، مشهوُر. ۷. آھر ياؤ. ۸. دوُر ٿين ٿا. ۹. زبان. ۱۰. مت مانت. ۱۱. ناچ. ۱۲. ايڪاگر. ۱۳. سارو سنسار.

(۵) ڪيئن ڪامنائون ڪافور ٿي ويندي يون؟

(۱) سيتڙا[1] من مڌهاء – پلڪ[2] نہ ٿيوي پاسرا
نانڪ آسڙي نباهہ – سدا پيکندو سچ ڏٺي.

سلوڪ

آساونتي آس – گسائين[3] پوريئي
مل گوپال گووند[3] – نہ ڪبهو جهوريئي[4]
ديهہ درس من چاءُ – لهہ جاء وسوريئي[5]
هوء پوتر سرير – چرنا ڌوڙ ايئي
پاربرهم[3] گور ديو – سدا حضوريئي.

[راڳ جئسنتري، محلا پنجوان، وار (۱۳)]

(۲) مَن ڪيئا اچا پوريئا – پائيا نام نِڌانُ[6]
انترجامي سدا سنگِ – ڪرٹي[3] هار ٻچانُ.

سوري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۱۱)

(۳) اِڪ[3] رنگِ رالي جو کُد آپ اولائي – ياء پگت ليريءَ من پائي
ستگور شيوَن سدا سُکدائا – سب اچا آپ[3] ٻُجاوٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا ليجا اشتپدي (۵) ۳

(۴) سب جگ نگيو نگ[7] – آئيئي جائيئي
ڪن مهہ نرشنا اڳ[8] – شبد ٻجهائيئي.

راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (۱۹)

(۵) ڪر ڪرپا هر[3] ميليا – ميرا ستگور پورا
اچ ٻُئي جن[9] ڪيريئا – لئي ستگور ڌوڙا.

راڳ ڳوڙي، محلا چوٿان، شبد (۱۴)

(٦) هر رسُ جن جن چاکيا – تانکي ترشنا لائيا
هر اسرار[6] ند پائيا – سو ٻهڙ[10] نہ ڪتهي ڏانيا[11].

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، شبد (۱۴٦)

(۷) ڏر جيتڙي[12] اِڪ ليک ٿون – لاهہ پڌاني[13] آسَ
نانڪ نامُ ڌِيائيئي – ڪارجَ آوئي راسِ.

راڳ ڳوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (۳۵)

---

۱. سبجي، ٻُئي چڙيو آهي. ۲. کن، گهڙي. ۳. پرماتما. ۴. ٿٽئي، برٻرٽا. ۵. دک درد. ٦. خزانو. ۷. مائيا. ۸. باهہ. ۹. داس، شيوڪ. ۱۰. وري. ۱۱. ٻٽکندو، جُڙنين برابندو، ريبدو. ۱۲. اي جيئڙ. ۱۳. ٻين جي، پرائي.

(١٧) آپي دِيک دکاوڻ آپي - آپي ٿاپِ اُٿاپي آپي
آپي جرڙ وچرڙي ڪرتا - آپــي مار جيراندا.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٥) ١٣

(١٨) سلطان خان ڪرى ڪن ڪيڙي[1] -
غريب نواځ ڪري پريب ميري
گريپ نِوارڻ سرب سَڌارڻ[2] -
ڪج قيمت ڪهي نــ جاڻي هي.
راڳــ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٤) ١

(١٩) پنڻ گهڙڻ سمرٿ هــيو - اوُپــمت سپ ابرلــيو
ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ هيو - گهٽ گهٽ سپ بـرليو.
راڳــ مارو، محلا پنجوان، وار (٢٣)

(٢٠) ڪِــن مهه اوُٽي سِيَر[3] پرنا[4] - ڪِن مهه سوُڪي ڪيني هــرنا
ڪِن مهه ڀتاوڻ ڪگُ ديسو ٿانءُ - ڪن مهه نماڻي ڪر ديسو مانُ.
راڳــ بسنو، محلا پنجوان، شبد (٢٦)

(٢١) جِنس[5] ٿاپ جيتا ڪگُ پيجيو - جنس ٿاپ لئِ جاوڻ
آپــي لــاپ اُٿاپيو آپــي - اپني وسَ ڪراوڻ.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا پهلا

(٢٢) اِڪ دي ڪاهِ نڪُتڻ ناهي - اِڪ سَدا قــره ڪير
حُڪمي ساهي حڪمي ناهي - ايڪ چُيِّي[6] مهه لَڪ.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٤)

(٢٣) فريدا اِڪنا آنا اُکَلا[7] - اِڪنا نــاهي لــوُڻ
اَڳيُ گئي سِڃا[8] پَسن - چوُٽان[9] کاسي ڪوڻ.
سلوڪ، شيخ فريد (٢٤)

١. ڪيِٽان، نيج، ڪبگال. ٢. سُڌاری لو. ٣. خالي. ٤. ٻاسڻ. ٥. جنسون، طرحن طرحن نوُنن جا جيو. ٦. لحظي، ڪن پل ۾. ٧. جام. ٨. معلوم ٿيندو. ٩. موچڙا.

(٨) نٽوئي سانگ بڻايا - بازي[١] سنسارا
کِن پل بازي ڏيکيئي - اجهڙت[٣] نهي بارا[٤].

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٢٢

(٩) آپ ڪرائي ساختي[٥] - ڦر آپ ڪرائي مار[٦]
اِڪنا گلي زنجيريا - اِڪ تُري چڙهه بسيار[٧].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٣)

(١٠) ڪاهُو ڏيني پاٽ پٽنبر[٨] - ڪاهُو پلگهه نِوارا
ڪاهُو گري گودڙي[٩] ناهي - ڪاهُو خان[١٠] پَرارا[١١].

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٦)

(١١) کِن مهه ٿاپِ اٿاپن هارا - قيمت جاءِ نہ ڪري
راجا رنڪ[١٢] ڪري کِن ڀيتر - نيچهه جوت ڌري.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (١٨)

(١٢) ڇِن مهه راءِ رنڪ ڪهُ ڪرئي - راءِ رنڪ ڪر ڏاري
رِيتي[١٣] ڀَري ڀري سَکناوئي - يهه تاڪو ٻِهواري[١٤].

راڳ ڀاڳڙا، محلا ناوان، شبد (١)

(١٣) اوُچي تي نيچا ڪري - نيچ کِن مهه ٿاپي
قيمت ڪهي نہ جائيئي - ٺاڪر پرتاپئي[١٥].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

(١٤) ري ٻرائي اسن[١٦] سيت[١٧] ڪرتا ڪرئي - گهامَ[١٨] لي ڪابئي
کيڙي لي هستي[١٩] ڪرئي - نُوُنا لي ٻانڌئي[٢٠].

(٦٠)

(١٥) ڪوئي واهي ڪو لُڻئي - ڪو پائي کلهانُ[٢١]
نانڪ ايو نہ جاپئي - ڪوئي کاءِ نِدانُ[٢٢].

راڳ اسلاول، محلا چوٿان، وار (١١)، سلوڪ محلا پهلا

(١٦) ڀِن ڀِن گهوڙ ٻئي گهر گهر ڀڄئي - ٻاهه اساري اسري ٻاهه ئي
سَر پر سوکئي[٢٣] پئي پر پوکئي[٢٤] - سمرت ويهرواهئي.

راڳ رامڪلي، دکڻي اونڪار، پوڙي (٤١)

---

١. بازيگر. ٢. کيل، تماشو، نانڪ. ٣. ناس ٿيڻ. ٤. دير. ٥. اُهتي. ٦. برليءِ. ٧. ڪٽين، گهٽا. ٨. ريشمي ڪپڙا. ٩. پُراڻي، ڦاٽل. ١٠. گهر. ١١. گاهه. ١٢. فقير، ڪنگال. ١٣. سکڻو. ١٤. دستور، وهنوار. ١٥. مهما، وڏائي. ١٦. اُس، ڏک. ١٧. ٺڏڪار، سک. ١٨. وڪارن جي گرماش. ١٩. ڪٽلي. ٢٠. هاڻي. ٢١. فصل. ٢٢. پڇاڙي، ٥ ٨. ٢٣. سُڪائي ٿو. ٢٤. پري ٿو.

ڪهڙن ٽُري[1] ترنگ[2] نچاوي - ڪهڙن پاءِ[3] پهرِيو[4] نہ ڀاوي
ڪهڙن ڪاٿ سيجڊي[5] سُهاوي - ڪهڙن پڙم ڀنڊار[6] نہ ڀاوي
ڀڻي[7] نامديو اِڪ نام نِساري - جهُه گرو مليو تهه ڀار اُتاري.

[راڳ ڀيرؤ، ڀگت نامديو، شبد (٥)]

(٤) راجا سُرم[8] مِتي اهي هاٿي لِري - (۰.۱)
لري سِڪي ڪي هڻُ چوري.
هستر چاءِ سو روَت آوي - روَت جاءِ سو هستي
ٻَٽو[9] هوءِ هوءِ سو اوُجڙ[10] - اوُجڙ هوءِ سو ٻستي
جل لي ٿَل[11] ڪر ٿل لي ڪوُتا[12] - ڪوُپ لي ميرُ[13] ڪراوي
ڌرتي لي آڪاس چڙهاوي - چڙهي[14] آڪاس گِراوي
ڀيکاري لي راج ڪراوي - راجا لي ڀيکاري
کَل مُورکه[15] لي پنڊت ڪر ڊو - پنڊت لي مُگڌاري[15]
ناري لي جو پُرکه ڪراوي - پُرکن لي جو ناري
ڪهه ڪبير سادهُو ڪو پريم - تِس مُورت ٻلهاري.

[راڳ سارنگ، ڪبير صاحب، شبد (٢)]

(٥) ڪيتي مڱهه جوُڌ[16] اپار - ڪيتا گڻُت[17] اهي ويچار
ڪيتي ڪپ تُٽِهه[18] وِڪار - ڪيتي لي لي مُڪر پاهِ[19]
ڪيتي مورکه ڪاهي کاهِ - ڪيتي دُوکه پُوکه سِد مار.

جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٢٥)

(٦) آپي جڳت اپاندا ميري گووندا - هر آپ کيلي بهه رنگي جيئُ
اِڪنا ڀوڳ ڀوڳائدا ميري گووندا - اِڪ نگن ڦرهه نِنگ نِنگي جيءُ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٢٠)

(٧) نيڪي[20] ڪِهڙي[21] مهه ڪل راکي - پسر ڪري[22] لشڪر ڪرت لاکي
جس ڪا ساس نہ ڪاڍت آپ - ناڪُهہ راکت دي ڪرهاٿ.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ١٧

---

١. ترکساني. ٢. گهوڙا. ٣. پسون پر. ٤. ڇتي. ٥. صاف. ٦. گاهه. ٧ چئي ٿو. ٨. شهنشاهي. ٩. آباد. ١٠. برباد. ١١. سڪي. ١٢. کوهه. ١٣. متاهين زمين، ٽڪر. ١٤. چڙهيل. ١٥. وڏو يا چيو بيوقوف. ١٦. بهادر. ١٧. ڳاڻاٽي کان ٻاهر. ١٨. برباد ٿي وڃن ٿا. ١٩. انڪاري آهن. ٢٠. جوڻي. ٢١. ڪتلي. ٢٢. ناس.

(٤) اِنسانُ ڪڏهين پريءَ ۾ ته ڪڏهين پاڪر ۾.

(١) شيهان ٻازان[1] چرغان[2] ڪُهيڻان - ايسا ڪرالسي گاهُ
گاهه ڪسانِ لنان ماسُ کِرالي - ايهه چلائي راهه
نديئان وچ ٽِبي[3] ڍِڪالي - ٿَاي[4] ڪري اُسگاهه[5]
ڪيڙا ٿاپ ديئہ پاتشاهي - لشڪر ڪري سُئاهه[6]
جيتي جيئہ جيوهه ليءِ ساها - جيوالي تاڪِ آساهه[7]
نانڪ جئہ جئہ سچي ڀاوي - تِئہ تِئہ ديئہ گراهه[8].

[راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (١٤)]

(٢) اَئسي لال - تُجهه بِن ڪوَن ڪريءِ
غريب نواج گُسئيئا[9] ميرا - ماٿيءِ ڇتر[10] ڌريءِ. (١، ٠)
جاڪي ڇوتِ جڳت ڪئہ لاڳيءِ - تا پر تُهي ڍرَيءِ[11]
نيچهه اوُچ ڪريءِ ميرا گوبند - ڪاهو تي نه ڏريءِ
نامديو ڪبير تلوچن - سڌنا سئنُ ترئِ
ڪهه رِوداس سُنهه ري سنتهُ - هرجيئہ تي سڀيءِ سريءِ[12].

[راڳ مارُو، ڀڳت رِوداس، شبد (١)]

(٣) ڪبهوُن کير کانڊ - گهيئہ نه ڀاويءِ[13]
ڪبهوُن گهر گهر - ٽوُڪ[14] منگاويءِ[15]
ڪبهوُن ڪوُرن[16] - چني ٻِناويءِ[17]
جئہ رام راکيءِ - تئہ رهيئيءِ[18] ري ڀائي
هرڪي مهما - ڪڇ ڪٿنُ نه جائي. (١، ٠)

---

١. ٻازن جا قسم. ٢. چراغ. ٣. ٻيٽ، ٽڪر. ٤. ماٿين زمين. ٥. جل ميءِ. ٦. ناسُ.
٧. ساس ٻنا. ٨. آجيوڪا، روزي. ٩. سوامي. ١٠. تاج. ١١. ٻاجهه. ١٢. ڪارج سڌ ٿيندا.
١٣. اک نه ٿي ٻڌي. ١٤. روٽيءَ ٽڪرو. ١٥. پناني ٿو. ١٦. ڪپا، سخت. ١٧. ڇبازاني
ٿو. ١٨. راضي رهڻ کپي.

ڌيان ڪري، اي ٻندا، اها ڳالھ ڪانه وڻي آهي. ڪجھ سوچ، ڪجھ سمجھ. ٻالپڻي جا ٻوڪ ۽ ٻڌاسين تہ جوانيءَ جو جلوو بہ ڏٺوسين. هاڻي ٻڍاپي جو ٻانڌال آيو آهي. لڱ وسامي پيا، سڀ سڪ جلدي ايندو آهي، چالي چڙهي ٿي، زبان خشڪ رهڻ لڳي، ڪن ٻوڙا آهن، اکيون نرت اوانس پيون ۽ ڏندان ڏڪي آهي. پر من اڃا آسيلو. پيو سوس سنڪاڻن ڪري، ڦارون وجهائي ۽ اڪا آرڻيون پائي. مرادوالد من هميشه تازو، توانو ۽ تکڙو، ترشنا ۾ پيو ٽڙڪي. اها آهي ڪرمن جي ڪرتاهي ۽ قصور ڪنهن قسمت مان. اي ٻندا، تون مون نہ آهين. من کي مؤت اچي مات ڪري تنهن کان تون جو نہ مات ۾ آٽسيدس؟ تمثيل طور، تون درياءَ ۾ ڪنَ، لهرون ۽ ڇوليون ڏٺيون هونديون. آهن درياءَ جا ٻوٽا پسا پاڇا ۽ الڳ ڏسڻ ۾ اچن ٿا. تون نہ ٻرهم جو ڀاڱو آهين ۽ ڀرهن ديهيءَ ڏانوان ڏٺيءَ کان ڌار ليو آهين. ماحول جي تحريڪ ڪري، ڪنَ، لهرون ۽ ڇوليون الڳ هستي ڏسڻ ۾ اچن ٿيون ۽ ماحول ۾ مانائيءَ سان، سڀ درياءَ ۾ جذب ٿي وڃن ٿيون. ساڳيءَ طرح، من جي ماحول ۾ مانائيءَ اچڻ سان، جيو آتما ۽ پرم آتما هڪ ٿي وڃن ٿيون. اها ڪا من ۾ مانائي آڻ لاءِ ممتا موڪ، مؤت جو ڊپ نڪري، روحاني راھ مان رنڊڪون ۽ رڪاوٽون دور ٿين ۽ پرماتما جي پراپتي ٿئي. تون ديھ، اندريہ، پران يا انتهڪرڻ آڌياس نہ آهين. تون خود حوت سروپ آهين. اها جي سچ ۽ شرڌي جي سڃاڻپ ٿئي، مَن، مؤت ۽ مڪتيءَ جي ڳوري ڳالھ پئي تہ معرفت مان حقيقت جي ڀيد لي پهچجي ۽ اوُر نظر جي نظارو نروار ٿئي.

پيارو سونهرو پوشاڪ آڻي، جتان نيٺ هلڻو آڻي. جاڳ، جاڳ غفلت جي ننڊ مان، سڄاڳ ٿيءُ
اڳيانتا جي آنند مان. اُڀرڻ ڪاري ڪو ايءُ ۽ تون ٻر لاءِ پيو ڀڪارين! دنيا فاني آهي. ٻوءِ
دنيا لاءِ ڏين ڇو تو وڃائين؟ سمپتي ۽ سنٻنڌي سڀ امانت آهن جن جي نه ايندي ڪسي
روڪي سگهبو ۽ نه ويندي کي روڪي سگهبو. اها امانت نه آهي ٻنهن جي، ۽ نه آهي
دائما نه قائم. انهن ڪري نه ملڻ تي ٻود ۾ اچجي ۽ نه وڃڻ تي غم ڪجي. امانت امانت
سمجهي هلائڻ گهرجي. آئي نه روزي، گئي نه بلا. سڀ ناسونت آهي، ٻيمقا آهي. مستقل
آهي رڳو رام ۽ رام نام. اي ٻندا، انهن هٿين سان هنڊائي، تون سنسار جي سمپتيءَ ۽
سنٻنڌين سان، نرموهي ٿي وهنوار ڪر، ته ٻوءِ تون موهه جي مصيبتن کان آجو رهندين،
وڪارن جي وڪڙ مان آزاد ٿيندين، آسا ۾ نراس ۽ گرهست ۾ اداسي ٻڻبين، انت سڪي
ڪندين ۽ ڌڻيءَ جي درگاهه ۾ ٻانهن لوڏڻ جي لائق ليکبين. اي ٻندا، تون پرماتما جي
پيداش آهين. تون پرڪرتيءَ ۾ پاڻ کي پرماتما جيان ڀانءِ. حيلو هلاءِ ته ٻڻجي ٻڻجي، آخر
ٻڻجي وڃين.

صاحب سمجهائين ٿا ته اي ٻندا، اجل اٽر آهي. تنهنجي غفلت ڪري، ڪرنـ
غايب ٿي ويندو. وقت سرِ پاڻهي اچي سهڙندو. موٽي مُڙِ نه ويندو. ڪٿي آهن تنهنجا
ماءُ، پيءُ، ماميون ماما، ماسيون ماسڙ يا ڀڄيون ڀڄڙ؟ ڪيڏانهن ويا تنهنجا اباڻا ابا؟ وقت
يا ڪال سڀ مال ملڪيت يا مت مائٽ ميساري ڇڏيا. نه تنهنجو ڪجهه هلندو ۽ نه ڪجهه ٿي
سگهيو. تنهنجي اکين اڳيان ڪيئن ڪين ڪيا ۽ ڪنهن ڏينهن تون به انهن کڄندين. ٻوڃي
بيدارت پونتي پيا هوندا، رفيقن جي رخصت ۽ شايد نصيب نه ٿئي، استري ۽ نياڻيون
نيڻن مان نير وهائينديون، پٽ ۽ پيا مِتر ۽ مائٽ مساڻن تائين سات ڏيندا. وقت پٺي سڀ
ٻلجي ويندءُ. جي ڪنهن سمي ياد به پئين ته ڪي افسوس جو اظهار ڪندا ته ڪي پيا پڙهيون
ٿيندءُ. پر تنهنجي آتما اڪيلي آئي، اڪيلي وئي، اڪيلي ليکاريءَ اڳيان ليکو لاهيندي
اڪيلي اچي نئين پوشاڪ پهريندي. جنم جنم ۾ نئون نانءُ رچي ۽ سانگ ٻڻجي ۽
نئين پٺي سنسار ۾ سفر جو سلسلو جاري رکي. تون انهيءَ رنگ محل جي مدح کي، مستقل
سمجهي ويٺو آهين. موت هڪڙي جنم جي پڇاڙي آهي ته ٻئي جنم جي شروعات آهي.
تيئن ۽ جيون ٻئي هڪ ٻئي ۾ جڙيل آهن ۽ ساٿي سڪي جا به پاسا آهن. جن موت کي
ءِ صحيح صورت ۾ سڃاتو آهي، سي موت لاءِ هر وقت تيار آهن. هو سمجهن ٿا ته جيا
ن مرڻو آهي ۽ جا ۾ جيئڻو آهي. هو دم دم مرن ٿا ته هر دم امر ٻڻجن ٿا. هو موت کان
جن ڪرن. پيا موت مٿان مشڪن. موت جو ڊر ٿي جيون جو جس وڃائي ٿو ۽ ممتا جي
۾ لتڪائي ٿو. جو اٽر آهي تنهن مان ڏکي ڇا ڏسبو؟ موت ٿي جو نه مظاهر ڪجي؟

انسان کي اهنڪار ڪڏهن نه لهندو ”مان مان“ ۽ ”منهنجو منهنجو“ ڪرائيندو؟ اهنڪار جي اچڻ ڪري نه ٻي ٻاپ ۽ ايراڊ ڪرائي؟ مسافرخاني جي جهوني منزل لئي ڪيڏا نه لڙ بڙ اچائي؟ هي آهي منهنجو ڪٽنب قبيلو منهنجي پاليا ۽ وڌايا، لاءِ مان ئي جوابدار آهيان، هي آهن منهنجا مٽ ۽ سنبنڌي جي منهنجي جيءُ ۾ اڏل آهن، هي آهن منهنجا دنياوي پدارٿ جن جا رکو ”مان“ ۽ ”منهنجا“ حقدار آهن، هيءَ آهي سماج جنهن کي مان پنهنجي سمجهان ٿو، سماج ۽ سمجهيو مان پنهنجي طرف ڪري سگهان ٿو ۽ هي آهن منهنجون اڇائون ۽ ترشنائون جن جي پوري ڪرڻ ڪاڻ مان ڪهڙو نه قدم کڻڻ کان ڪونه هٻڪندس. پر انهيءَ اهنڪار جو انسان کي ڪڏهن لسو لڳي ۽ انهن ترشنائن جا ڪرا لڏهن ٿا نڪرن، جڏهن مصيبت يا موت اچي ٿو. پوءِ سڀئي چڙهائيءَ جا چتر چٽيل جوڙجڪ ٿي ويندا.

مصيبت ۽ آپدا اچي ته سڀ ساٿي ساٿ ڇڏائي ٿا وڃن. ڪل نه توسان دنيا ۾ ڪلي روءِ ته ويندو اڪيلو روءِ. موت اچو ته پنهنجا ٿي پرائٿ پريم ڪري، ترت ئي هلي مسان ۾ جلائيندا يا مقام ۾ دفن ڪندا. سنبنڌي ۽ سمجهي نه ڪڏ آيا هئا ۽ نه ڪڏ هلندا. باقي ساٿ ساٿ ڏيندي رڳو پنهنجي ڪرمن جي ڪئي ڪمائي. انت متي سا ڪئي. جهڙي جون جي رهڻي ڪهڻي، تهڙي نئيندي انت ويلي مت ۽ جهڙي آهي مت تهڙي اڳتي گت. جي ساري جيون جنجال ۾ گذري آهي ته انت ويلي به اهي جنجال پيا اکيان ترندا. انهن ترڻ ۾ ڪيئن پرماتما ياد ايندو ۽ ڪيئن انت سُهلي ٿيندي؟

سرير ئي ساٿ نه ٿو ڏئي ته سرير جا سنبنڌي ۽ سنسار جي سمجهي ڪيئن ساٿ ڏيندا؟ ماٽي مان جڙائي، جڙائيءَ مان پيدا ۽ پيدائش کانپوءِ وفات. ماٽي ڪئي آهي اها اکين اڳهڪ، ڪنن، جڙائي، مضمون جي آس، حسن جي ٺهڪار، وارن جا ونگ، نيڻن جي ترڪ، چپن جي چرچا، واڻ جي لباز، دماغ جي دوڙ ڌڪ، دل جي اڪيلائي، من جي ترنگ، سرير جو هار سينگار، ٻانهن جي لوڏ، متي جي آڪڙ ۽ نئي جي نڪري؟ سڀ راز آداتون ۽ اڇائون اڏوائون رهجي وڃن. آتما غائب ته سڀ سنڌس سرير ڪ ڪوش لهه ۽ پڙدا ۾ غائب. استول سرير، سوڪيم سرير، ڪارڻ سرير، لنگ سرير سڀ سمايت ٿي ويا. انڊريون، پران، من ۽ ٻڌي سڀ اهڙي ويا. ڪنهن تن مان گڏجي ويا. سرير پسم ٿي مٽيءَ جو مٽيءَ ۾ ملي ويو، جو ليٽڙ هو سو ئي چڪو. انهيءَ مٽيءَ جي پتلي جسو ناز آهي منش، جو هيڏري من مستيءَ منجهان، ڪيڏا نه ٿو ڪل ڪڏي ۽ رنگ رچائي؟ ڪيڏا نه ٿو سنسار ناهي ۽ ڊاهي، اميون ناهي ۽ ٽوڙي؟ سڀ اجايا ۽ نڪما، سڀ ڀڃڻ ۽ ڀڄائون.

اي بندا، مٽر مٽائي مطلبي آهن، سنبنڌ سڀئي ٿورڙي جنم جا سنجوڳي آهن، ڌن دولت سڀ ڏوڙ آهي، ڌنڌار هڙ ئي واجهڻ آهن، سنسار سارو سپنو آهي، سڪل

گرهستي، سنت، سادُ ڪ، پير، پيغمبر، سڀ پنهنجو پنهنجو سمو پورو ڪري، هن فاني دنيا مان لڏي ويا. موت کان ڪير ڪونه بچو. ڪال اڳيان ڪنهنجو زور ڪونه هليو. ڪال نه ڏسي ذات، نه پات، نه مذهب، نه عمر، نه جنس، نه ملڪ، نه وارُ، نه شاهوڪاري ۽ نه غريبي. جنهن کي جانِ آهي سو نيٺ پران ڇڏيندو. رام نام ئي نهچل آهي.

اها آد جڳاد جي رچنا ڏسندي به ڪو ورلو ساڃاهو آ، سڄاڻي ٿو. مرڻ ڪنهن کي به قبول ڪونه آهي. سڀ کي مرڻ جو ڊر ۽ جيئڻ جي آس آهي. پر موت سڀني کي لڪي ۽ لاڙي رهيو آهي ۽ انهن اڄاڻ آسان تي مشڪي رهيو آهي. هاڻوڪي هند کي سيڪو پڌهن جو دائما گهر سمجهي ويٺو آهي پر مسافر ۽ مقام پيا پڪارون ڪن ۽ آئيندي جا اشارا ڏين ته ڪيئن هت هليا آئيا ۽ باقي ب اچا هت اچڻا آهن. گورو نانڪ ديو صاحب فرمائين ٿا:

(١) مامي ٿي ماماٽيئا - پائر باپُ نه ماءُ — راڳ مارو، محلا پهلا،
ساٿ لڏي تن نائيئا - ميڙ گهٽي دريائي. — اشٽپدي (٣) ١٠

(٢) جڙ جڙ وڇڙي وڇڙ جڙي - جيو جيو مُئي مُئي جيوي — راڳ سارنگ، محلا
ڪيتيا کي باپ ڪيتيا کي بيٽي - گور چيلي هوئي. — چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا پهلا

صاحب اهو هڪ جيون مرڻ جو روحاني راز ٿا سلين ته جيو آتما امر آهي جا هڪ سرير سان جُڙي وڇڙي ٿي، وڇڙي به جيئي ٿي ۽ وري ٻئي سرير سان جُڙي ٿي ۽ اهو سلسلو اَلائي ڪيترو وقت جاري رهي ٿو. جيستائين جيو آتما جو پرم آتما سان ميلاپ ٿئي ۽ ديهين سان سنگ ٽٽي. انهيءَ سلسلي جي روانيءَ ۾ ڪيئن اڳئين جنم جا پٽ ٻئي جنم جا پيئر ٿين ٿا ۽ اڳئين جنم جا چيلا ٻئي جنم جا گورو ٿين ٿا. پوءِ هن جنم جي سنبندن سان سنيهه ڇا جو؟ اڳين سڀني جنمن جي هوند ڪل پئي ته انسان پڪ پاڳل ٿي پئي. اهو وسرڻ آهي مائيا، مالڪ جي ليلا جا ساريءَ پرڪرتيءَ کي سانڀي ڏاڍي سان، هڪ هار ۾ ٽاڻي بيٺي آهي. جنهن اهو جنم ۽ مرڻ جو راز جاتو آهي، نه دماغ ۾ پر دل ۾، نه مسائلي گيان مان پر ٻُڌيءَ جي پرڪاش سان، تنهن جيون پالڻا جو پيدا جاتو آهي ۽ پرماتما کي پاتو آهي. اهڙن درويشن روانگيءَ جي رمز سمجهي، من ماريو آهي، ۽ انهن مري امر ٿيا آهن.

گورو نانڪ ديو صاحب فرمائين ٿا:

جمڻ مرڻ آکيئي - تسِ ڪرلئي ڪيئا — راڳ آسا، محلا پهلا،
آپُ گرائيا مر رهئي - ٿير مرڻ نه ليئا. — اشٽپدي (٦) ١٧

سنسار سپنو آهي ۽
سنساري سنبنڌ ناسونت آهن.

مٿي ڏنل وچن مان ڏسبو تہ صاحب سنسار کي انيڪ نالا رکيا آهن، جهڙوڪ ننڊ جو سپنو، بازيگر جي بازي، ڪيڏاريءَ جو کيل، وڻ جي ڇانوَ، ڪکن جي ڪاڙهين، واريءَ جو گهر، پرڀاتہ جا تارا، وڻ تي آکيرو، مرت منڊل، سهڙ ميلو، مسافرخانو، سراءِ، ساهخانو، وغيره وغيره. اهي سڀ نالا انهن وستن سان لاڳاپيدار آهن جي سڀ اسٿر ۽ ناسونت آهن ۽ چئن ڏينهن جو چٽڪو آهن. دنيا بہ آهي چئن ڏينهن جو چٽڪو، جتي ڪابہ وستو قائم دائم نہ ٿي رهي. سڀ وستون سميءَ جي چڪر ۾ آهن ۽ وقت جي آڌين آهن. وقت تي هرڪا وستو پيدا ٿئي، وقت انڊر روپ بدلائي ۽ وقت اچڻ تي سماپت ٿئي. سڀ وستون وقت جون محتاج آهن، وقت لاءِ ترسن ٿيون ۽ وقت مطابق درشيہ کي آخر ادرشيہ ٿي وڃن ٿيون. پر وقت پرٻل آهي. ڪنهن لاءِ ڪون ترسي، وانجهائي نا وري موٽي.

وقت کي ڪالُ بہ ڪوٺبو آهي ۽ ڪال پر راج کي بہ چئبو آهي. پرماتما ۽ پرماتما جو نالو ئي ڪالَ کان ۽ ڪال جي سرحدءَ کان پري آهي. جيوَ آتما جا پڻ پرم آتما جو جزو آهي، ساڳئي روح جو ڪڙو آهي ۽ ساڳيءَ روشنيءَ جي جهلڪ آهي، سا بہ پرماتما جيان سچ ۽ نهچل آهي. باقي جيڪي بہ اکين سان ڏسجي ٿو يا دماغ سان اندازو ۽ انديشو لڳائجي ٿو، سو سڀ آهي پرڪرتي، سرشٽي ۽ مائا، جا ڪال وس آهي، جا پيدا ٿئي، بدلجي ۽ ناس ٿئي. جو اڄ آهي ۽ سڀاڻ شايد نہ هجي يا ساڳيءَ صورت ۾ نہ هجي، سو سڀ مٿيا آهي. صاحب هن روپ ۾ تہ جي سنسار کي سُپنو سمجهن ٿا.

لک چوراسيهہ ميدني — سڀ آوڻ جاسي	راڳ ماروُ، محلا
نهچل سچُ خداءِ ايڪ — خداءِ بندا ابناسي.	پنجوان، وار (١٧)،

هن مرت منڊل ۾ سيڪڙو مڻ لڪائي آيو آهي. جو آيو آهي سو اوس هلندو. اڄ نہ سڀاڻ، سيڪڙو پيغمبر واري تي، هڏهن جهڙو ڪاڻ پٺي اچي، پورو آستان اڳيان اچي ۽ نيڪ سبو لهڪي اچي. جمڻ پرڻان مرڻ لائين آهي جيئن ڏينهن پٺيان رات. اسانجا ابا ڏاڏا بہ پنهنجو وارو وڄائي ويا، ٿيندا اسين بہ ڪنهن ڏينهن هليا هلنداسين. هرهڪ شهر ۾ ۽ هرهڪ آستان تي، ڪيترا آيا ۽ ڪيترا ويا. سڀئي "منهنجو منهنجو" ڪندا رهيا پر ننگا آيا ننگا ويا. پاڻ سان ڪجهہ بہ نہ کڻي ويا، نہ کوٽ، نہ مڪان، نہ ڌن دولت، نہ پدارٿ نہ پونجي، نہ مٽ مائٽ ۽ نہ متر سنبنڌي. موت کان ڪوبہ بچي نہ سگهي، بادشاهہ، سلطان، خان، راڻا، امير، فقير، قاضي، ملان، شيخ، مشائخ، جوڳي، سنياسي،

(٢٤) ڪاهي مسالُ دوبُ[1] ڏيکه - ڳرب[2] جاهه
چلتي بار - ٿيرو ڪڇؤ ناهه.
راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٥

(٢٥) ڪا نڪو[3] ٿن ڌن سمپت[1] ڪا نڪي - ڪا سنگ نيهن لڳائي
جو ديسي سو سڪل بناسي - جئن بادر[4] ڪي ڇاهي.
راڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٣)

(٢٦) نا ڪو ليي آئيو اِهه ڌنُ - نا ڪوئو لي جاهِ
راوَن[5] هوُن ٿي اَڌڪ[6] ڇترپت - کِن مه ڳئي بلاءِ[7].
راڳ سارنگ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٧) ڪبير ڪوڏي ڪوڏي جوڙڪي - جوڙي لاکه ڪروڙ
چالتي بار نه ڪڇ مليو - لئي لنگوٽي توڙ[8].
سلوڪ، ڪبير صاحب (١٤٤)

(٢٨) ڪبير پرائي ٿاري ڪِسُهه[7] - لئه اِهه ڪِسُهه[7] سرير
اي دي[9] آکر نا ڪِسُهه[7] - سو ڳهه رهيو ڪبير.
(١٧١)

(٢٩) ڪبير رام نام جانيو نهي - پاليو ڪٽڪ[10] ڪٽنبُ
ڌنڌي هي مهِ مر ڳئيو - باهر پئي نه بنبُ[11].
(٢٢٦)

(٣٠) فريدا جن لوئڻ[12] جڳ موهيا - سي لوئڻ[12] مي ڏٺ
ڪجل ريک[13] نه سهديا[14] - سي پکي سوءِ ٻهٺ[15].
سلوڪ، شيخ فريد (١٤)

(٣١) اُيدا هوُتا شيخ فريدُ - ڪبڙ لڳي ڏاهه
جي سؤ وَرِيها[16] جيوَٽا[17] - ڀي تنُ هوسي کيهه.
(٤١)

(٣٢) نانڪ دُنيا ڪيسي هوئي - سالڪ[18] مِتُ[19] نه رهير ڪوئي
ڀائي بنڌي[19] هيتُ چڪايا - دنيا ڪارڻ دينُ ڳوائيا.
سلوڪ، محلا پهلا (٥)

(٣٣) نج ڪر ڏيکيو جڳت مهه - ڪو ڪاهوُ ڪو ناهه
نانڪ ٿر[21] هر ڀڳت هي - ٿهه راکو من ماهه.
سلوڪ، محلا ناوان، (٤١)

---

١. ڌن دولت. ٢. مغرورِيءَ ۾ پرجي وڃڻ. ٣. ڇاڄو. ٤. ڪڪرن جي ڇانو. ٥. راوڻ.
٦. ڪيئين مهاراجائون. ٧. ختم ٿي ويا. ٨. لالي ڌاڳي. ٩. رام نام ١٠. ڌڙو. ١١. آواز.
١٢. اکيون. ١٣. سرمو. ١٤. ڪکرو. ١٥. وڃي ڇهبوُر هڻن ٿا. ١٦. ورهيه، سال. ١٧. خاڪ.
١٨. صلاحڪار. ١٩. دوست، مِتر. ٢٠. ڌرم. ٢١. نهچل، قائم.

(۱۴) مامه پيا ہيتا شمه ہدہپ - اِشت مِيمه اَر پالي
پوُرب ھمرڪي مِلي سھوگي - آنيھ ڪرنہ سھائي.

واڳ ھمسنتری، مد پھروان، شمد (۱)

(۱۵) مامه پيا سمه ہد حَسُن[1] - ھمُ ھا سڱُ ڪيا
ھمڱ چوُنمو جسب دھه لي - ڏار آگن مي[2] ديا.

اگسہ للگ، مــحا ناوان، شمد (۲)

(۱۶) ھمی چلڻ[3] ھاٿا - سي ڪڱُ ڪرھ وِٿار[4]
چلڻ سـاَرنـسـ حاٿيي - ڪاح سوار[5]ٿھار.

واڳ سوُھي، محل ليحا، وار (۵)، سلوڊ محلا دوُجا

(۱۷) ولن[6] ڪِئي مِمه دن[7] پِي ھاء - توُر[8] ڪئي اِگُ[9] بسـي آء
ڪاچِي ڪَروُو[10] وھِي نہ پاي - ھمسُ چليا ڪانا ڪُملائي[11].

واڳ سوُھي، ڪمبر صاحب، شبد (۲)

(۱۸) اِھ تنُ اَنسا - جڻسي گاس[12] ڪي ٽالي[13]
ھـلِ گئيو گاسُ - ولِ گئيو مـاٽـي.

واڳ سوُھي، پکبھ رو داس، شبد (۳)

(۱۹) ڪھان سو پالي مِمه ھيءِ - دنکہ نش پسار[14]
اِڪ چالـي اِڪ چالسھ - سب آپني وار[15].

راڳ بلاول، محلا پھروان، شمد (۳۱)

(۲۰) ابھ ڪتبُ تڙن ھـو ديکدا - چليءِ ناھی ليريءِ ٽالي
سانت ليريءِ چليءِ ٽاھي - لِس نـال ڪڱُ چِمه لاليءِ.

راڳ رامڪلي، محلا ليحا آلله صاحب (۱۰)

(۲۱) مامِي تـي ماماٽيا - پاٿر بسـاپُ اسـ ماء
سانت للڌي لن ناٽيا[16] - پيڙ گھٽي درلياء.

واڳ ماروُ، محلا پھلا، اشٹپدي (۳)۱۰

(۲۲) ديھوری[17] ھلي مھوری[18] روويءِ - ڏٽاريءِ[19] لڳ سنگ ماءِ
ترھٽ[20] لڳ سب لوگ ڪتب مِل - ھمسُ اِڪلا جاءِ.

واڳ ڪبداوا، ڪبر صاحب، شمد (۶)

(۲۳) نئي[21] ديشت نھِي لن ھيا[22] - ھوُ ھِتما[23] سوُ ڪالو[24]
روُپ رانگ ھس نھِي ساچا - ڪڱُ چوڙي ھم حالو.

واڳ پرڀ، مــحلا پھلا، شمد (۳)

---

۱. اما مب مانت. ۲. آتما. ۳. مرڻ. ۴. ڏيکر واکر. ۵ سساري وھدراون بر قالل. ۶. جواني. ۷. پدايو. ۸. ڪارا واو. ۹. آجا واو. ۱۰. دلو. ۱۱. ڪوُماتحي وئي. ۱۲. گاھ. ۱۳. جھوُپڙي، چپر. ۱۴. چرڪاري لظر ڦيرالي ڏس. ۱۵. واري لي. ۱۶. مرمان. ۱۷. اُڱڻ. ۱۸. اسٺري. ۱۹. دروازو. ۲۰. مساڻ. ۲۱. اکيوُن. ۲۲. نظر. ۲۳. هيٺڙو، ضعيف.

(٤) هٿو هٿ نچائيڻ پرائي - ماٺ[1] ڪهڙو ٺٺ[2] ميرا
چيت اچيت مؤڙ[3] من ميري - انت نهي ڪڇ تيرا.

سوي راڳ، محلا پهلا، شبد (٢)١

(٥) ڪامڻ لوڙي سنما رُبا - متر لوڙي نُس[6] ڪاڏاڻا
نانڪ پاپ ڪري تن ڪارڻ - جاسي جم پُر باڏاڻا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٥)

(٦) برکُ[7] ڪي چانيا[8] سڀُ رنگ لاويءِ - اوهه بسيءِ[9] اوهه من پڇتاويءِ
جو ڏسيءِ سو چالڻ هار - لپٽ رهيو لهه اند انڌار
بنائو سڀُ جو لاويءِ نيهڻ - تاڪڻ هات نه آويءِ ڪيهه.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٣)٥

(٧) ڪهان سو گهر در منڊپ محلا - ڪهان سو بنڪ[11] سرائي
ڪهان سو سيج سکالي ڪامڻ - جس ويکر نيند نه پائي
ڪهان سو پان تنبولي حرما - هوئيا ڇائيءِ[12] مائي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٢)١٢

(٨) مرنڪ پڇي ڏسيءِ بند[13] چوُني - متر پاني سڀ ڇوڙي
ڪهت ڪبيرا جو هر ڌياويءِ - جيوت بندن توڙي.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٨)

(٩) ڪن تي پران هوت جب نيارِي[14] - ٽيرت پرت[15] پڪار
آڌ گهڙي ڪرئو نه راکيءِ - گهر تي ڏيت نڪار[16].

راڳ ديوگنڌاري، محلا ناوان، شبد (٢)

(١٠) پتر ڪلتر[17] لوڪ گرهه بنتا - مائيا سنبڌ پهي
انت ڪي بار ڪو ڪرا[18] نه هوسي - سڀ متيا[19] اسنيهي[20].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١١) داڙا ميت پوت[2] سنبڌي - سگري[21] ڌن سڀُ لاگي
جب هي نرڌن ديکيو نر ڪڻ - سنگ ڇاڏ سڀ ڀاگي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٩)

(١٢) ڌنُ سنپيءِ[22] مائيا سنچيءِ[23] - انتي ڏک داني
گهر مندر محل سوارينهه - ڪڇ سات نه جائي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٥)

(١٣) نندهه[26] نير[27] اهيءِ تن[28] ڪينا - پڇي[29] ڪيس ڏڏواني[30]
روڏا[31] ڪنت شبدُ[32] نهي اچريءِ - اب ڪيا ڪرهه پراني.

راڳ سورٺ، پگت ايکن، شبد (١)

---

١. ماڻهو. ٢. پٽ. ٣. غافل. ٤. مؤرک. ٥. زال. ٦. هميشه. ٧. وڻ. ٨. ڇانو. ٩. گم ٿئي.
١٠. مسافر، پرديسي. ١١. وڏيون ڏرمشالائون. ١٢. خاڪ. ١٣. ڏهه انڊريون ١٤. الڳ.
١٥. پڪارين ٿا. ١٦. ڪڍي ڇڏڻ. ١٧. ٿهن. ١٨. سائي. ١٩. جوڙنا. ٢٠. نيڻن، سنبڌ.
٢١. سڀيئي. ٢٢. غريب، مفلس. ٢٣. پدارٿ. ٢٤. گڏ ڪجي ٿي. ٢٥. ٺوراڻا. ٢٦. اکيون.

(٣) سنساري سنبنڌ ناسونت آهن.

(١) ترى[١] بلائي[٢] هوڻ[٣] وبگ - هر[٤] رنگي حرم[٥] سوارِيا
کولي معدب ماڙيا - لاء بٺلي کر باسارِيا[٦]
چسع[٧] کرن من پاوڏى[٨] - هر[٩] تحهن ناهي هاريا
کر تُرمالش[١٠] کانبا - وبکه مُحلس[١١] مرڻ وساريا
جر آئى[١٢] حرين[١٣] هاريا.

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٧)]

(٢) برتم - جسانِ لهُ من ماهي
اَپني سک سٺ هي حگ قالڏ[١٤]نر - کر ڪاهُوَ[١٥] کو ناهي. (١. ر.)
سک مهه آنُ بهت مِل بٺنس - رهت چهوُدسِ[١٦] گهري
اِبت[١٧] ناڙي سب هي سنگ چاڏبِ - کرتوُ نه آوت نري[١٨]
گهر کي نار[١٩] بهت هِت[٢٠] ها سٺ - سدا رهت سنگ لاگى
جب هي هنس[٢١] لهي اِهه کانِبا[٢٢] - پرت[٢٣] پريت کر باگي
اِهه بِڏ[٢٤] کو بٺهارُ بنو هي - جسا سٺ لسهن لگانو
آنت بارِ نانک بن هرِ جي - کرتوُ کام نه آنو.

[راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٣)]

(٣) ٻا[٢٥] ديکهِ وِکسٺي[٢٦] - اساري[١٩] سبع پسار[٢٧]
چوَنا چندن[٢٨] لائٺي - کاپڙ روُپ سنگار
کهوُ کيهه وَلائٺي[٢٩] - چهوُڏ چاهي گهر بار.

سري راڳ، محلا پهلا
اشٽپدى (٥)١٦

١. گهوڙا. ٢. سنحل. ٣. هوا. ٤. سب. ٥. حرم حانا. ٦. ڏيکاء. ٧. شؤنق. ٨. پسند. ٩. برمالما. ١٠. حڪر. ١١. ڌن دولت. ١٢. بيابو. ١٣. حوائي. ١٤. قائل. ١٥. بلي، مددگار. ١٦. چوڌاري. ١٧. مصبت. ١٨. ويجهو. ١٩. اسري. ٢٠. پرير. ٢١. آتما. ٢٢. ديهي. ٢٣. پؤت. ٢٤. ريت. ٢٥. پت. ٢٦. گد گد ٿئي ٿو. ٢٧. مڙس. ٢٨. سگند پؤن. ٢٩. خاک ۾ ملندا.

(٣٢) آوت ڪيئي نه راکيا[1] - جاوت ڪئُ راکيا[1] جاءِ
جس تي هؤتا سوئي پر[2] جاڻيءِ - جان اُسهي[2] ماهِ سماءِ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (٨)

(٣٣) ڪبير ماڻي ڪي هم ٻؤتري[3] - مانس راکيو نساءِ
چار ڏوس[4] ڪسي پاهُني - بڏ بڏ روُڏهه[1] ناءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٦٤)

(٣٤) فريدا ڪتي ليڏي ما[7] پيا - جيي تؤن جٺيوهه
ليءِ پاسهه[8] اوءِ لڏ گئي - اؤن اُجيءِ[9] نه پنيٺوهه[10].

سلوڪ، شيخ فريد (٧٣)

(٣٥) فريدا گور[11] نماڻي سد ڪري - نِگهرا گهر آءِ
سرپر[12] مڻيءِ[13] آوڻا - مرڻهه نا ڏرنياءِ[14].

(٩٣)

(٣٦) جڻ سپنا اَر پيکنا[15] - اَنسي جگ ڪئُ جانُ
ان مهه ڪڇ ساچو نهي - نانڪ بن ڀگوان.

سلوڪ، محلا ناوان، (٢٣)

(٣٧) جگ رچنا سب جُوٺ هيءِ - جان ليهُه ري ميس
ڪهه نانڪ ٿر نا رهيءِ - جڻ بالؤ[16] ڪي ڀيس[17].

(٤٩)

(٣٨) چنتا تاڪي ڪيجيئي - جو اَن هوني[18] هوءِ
اِهه مارگ[19] سنسار ڪو - نانڪ ٿر[20] نهي ڪوءِ.

(٥١)

---

١. روڪيا، جهليا. ٢. پرماتما. ٣. پتلو. ۴. ڏيهون. ٥. مهمان. ٦. مڪان. ٧. مساءِ بيءِ. ٨. تسو وٽان. ٩. اَچا. ١٠. ويساهه اَچئي تو. ١١. قبر. ١٢. پڪ لي پڪ. ١٣. قبر ۾. ١۴. ٻچ. ١٥. کيل، ناٽڪ. ١٦. واري. ١٧. ڏيکاءُ. ١٨. اَڻ ٿيندڙ. ١٩. رستو. ٢٠. نِهچل، قائم.

(٢٢) اس مرلي کڻ - کرڻ رووي
جو رووي - سولي ٻيو کووي.
راڳ گونڊ، کمر صاحب، شد (٦)

(٢٣) مرڻ لکاء منڊل مهه آئي - جيڙ ساڻهه[2] مائي
ايڪ چلي هر ديکهه سرامی - باهه پلتي آئی.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شد (١)

(٢٤) واٽا[4] واٽ[5] نه کو رهي - راڪ[6] ا، ڏنڳ[7] ڪهو
واري آپو آئي - ڪوء نه بڌيو[8] ڏير.
راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار (٤٤)

(٢٥) ٻوڻي[9] مهه ٻوڻ سماڻا - جولي مهه جوت رل جاتا
مالي ماڻي هوئي ايڪ - روڻ هاری ڪي کرن[10] ٽيڪ.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شد (١٠)

(٢٦) اهه جڳ هي سموپ[11] سوئي ڪي - ديک ڪها اُنڌانو[12]
سنگ تهاري ڪڇو نه چالي - لساڄ ڪها امڀانو.
راڳ بسنت، محلا ناوان، شد (١)

(٢٧) اهه سنسار سگل[13] هي سپنو - ديک ڪهان لوڀاوي
جو اپجي سو سگل[13] بناسي - رهن نه ڪرڻو باوي.
راڳ سارنگ، محلا ناوان، شد (٣)

(٢٨) جنس[14] ٿاپ[15] جيا ڪڻ[16] پيهي - جنس ٿاپ لي[14] جاوي
آهي ٿاپ[15] اٿاپي[17] آپي - اپي واس ڪراني.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢)، سارڪ محلا پهلا

(٢٩) جڙ جڙ وڇڙی وڇڙ جڙی - جيو مسو مڙي مڙي جيوی
ڪيتيا ڪي باپ ڪيتيا ڪي بيٽي - ڪتي گرو چيلي هوئي.
(٣)

(٣٠) مرڻ نه موٽ[18] پڇا - ٻڇي لئه[19] ا وار
اکني لڌيا اڪ لڌ[20] چلي - اکني کڌی ڀار.
(١٧)

(٣١) سهنتر[21] سنسار سب بازي - سب باري کيل کلاونکو[22]
لاهڻا[23] نام گورمت لي چالهي[24] - هر درگهه پتڌا حاونکو.
راڳ کانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدی (٥):

---

١. سنسار. ٢. مانيا ڪني کرڻ. ٣. برندي. ٤. راهه. ٥. شهزادو. ٦. عرب. ٧. شاهوڪار.
٨. ناڪاري ڪرڻ. ٩. سراس. ١٠. سب. ١١. ٻوٽي ١٢. باقرجي آ-و. ١٣. سمورو.
١٤. حسدون. ١٥. ٺاهڻ. ١٦. مرڪلڻ. ١٧. ناهڻ. ١٨. موڙحه. ١٩. ڏيهون. ٢٠. الڏي، مرڻ.
٢١. سرسو. ٢٢. ختم ليندو. ٢٣. نفعو، فائدو. ٢٤. عرس سان.

(۱۱) جيوَڻيءَ ڪسي آس ڪرهه - جُم نهاريءَ ساسا
بازيگريءِ سنسار: ڪبيرا - چيت ڏالِ پاسا.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (۲۳)

(۱۲) شيخ حيائي جڳ - نه ڪوئي ٿر رهيا
جِس آسڻ هم بيٺي - ڪيتي بيس گئيا.

راڳ آسا، شيخ فريد، شبد (۲)

(۱۳) آواڳوڻ سرجيا - ٿون ٿر ڪرتيءَ هارو
جنمڻ مرڻا آءِ گئيا - بڏڪ جيئه ڀڪارو.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، آلاهڻيا (۳)۳

(۱۴) آپي سوُت آپي ٻهه مڻيا - ڪر شڪتي جڳت پروءِ
آپهي سوُتدار هيءَ پيارا - سوُت کڇيءَ ڍهه ڍيري هوءِ.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (۲)

(۱۵) اِهه سنسار - سڀ آوڻ جاڻا
مَن مُورک - چيت اياڻا.

(۹)

(۱۶) پراڻي ڪيا - ميرا ڪيا تيرا
جيسي تروور - پنک بسيرا.

راڳ سورٺ، ڀڳت روداس، شبد (٦)

(۱۷) ڏِن تي پهر پهر تي گهڙيان - آو گهٽيءَ تن ڇيجيءَ
ڪال اهيري ڦريءَ ڀڏڪ جيئه - کهه ڪوُن ڀڏ ڪيجيءَ.

راڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(۱۸) دنيا نا ساِلاهه - جو مر وڃسي
لوڪا نا ساِلاهه - جو مر خاڪ ٿيئيءَ.

راڳ سوُهي، محلا ٽيجا، اشٽپدي(۱)۳

(۱۹) جم سِراڻو پنٿ نه سوارا - سانجهه پري ڏهه ڏِس اَنڌيارا
کهه روداس نِڌان ڏواني - چيتس ناهي دنيا ڦن خاني.

راڳ سوُهي، ڀڳت روداس، شبد (۲)

(۲۰) مرت هسيءَ سر اوُپري - پسوُنا نهي بوُجهيءَ
اڀاڏ ساڏ اهنڪار مهه - مرنا نهي سوُجهيءَ.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

(۲۱) پيکت ليلا رنگ روُپ - چليءَ ڏِن آنيا
سپنيءَ ڪا سپنا ڀيا - سنگ چليا ڪمانيا.

(۵۰)

---

۱. جيئڻ. ۲. هڻ. ۳. يارو. ۴. جڳهه. ۵. وِهڻ. ٦. جمڻ مرڻ جو چڪر خاتمو آهي. ۷. بدن.
۸. وڪار. ۹. سٽ، ڌاڳو. ۱۰. ٻڌڻ. ۱۱. ڇڪڻ. ۱۲. وڻ. ۱۳. اڪاڻو. ۱۴. عمر. ۱۵. سرپر.
۱٦. هيٺو ٿئي ٿو. ۱۷. شڪاري. ۱۸. ڪاساني. ۱۹. خوشامد ڪر. ۲۰. ماڻهن جي. ۲۱. ختم
ٿيسي چڪو. ۲۲. وراڻي. ۲۳. پيري. ۲۴. ڏساڻون. ۲۵. نادان. ۲٦. پساڳل. ۲۷. ناسونت.
۲۸. ڪلي ٿو. ۲۹. ٻڪواس. ۳۰. سوادن پر. ۳۱. ڏسندي.

لکھ چوراسیھ میدانی - سب آوئ جاسي
اهڑل سچ خداء ابک - خداء بدا أبناسي۔

[راگ مارو، محلا پنجوان، وار (۱۷)]

(۳) ناءَ جبا سلطان خان - هــردي ڈلــي کبھ
لانک أني چليا - سب کوڑی لٹي ابھ۔ — سری راگ، محلا پهلا، شبد (۹)

(۴) اِچــر وسھ شهيلڑي - جِچر سانــي نـال
جان سانی اٹ چليا - تان ڈٹن خاکر رال۔ — سري راگ، محلا پنجوان، شبد (۲۳)

(۵) جو دیسئ سو چلسي - کوڑا موھ نہ ویکھ
وات وٹاڑو آليا - اٹ چلدا سات دیکھ۔ — سری راگ، محلا پهلا، اشٹپدی (۲) ۱۳

(۶) اَپني اَمانت کچ اهڑ شاه لهٔ - اَگياني من روس کریٔ
اَپني پرليت اَپ هي کروئ - اهڑ اسکا بِسراس نہ هووئ
جس کي بستُ لس آگئ راکي - پرتَہ کي آگيا مانئ ماني۔ — راگ گوڑي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٹپدي (۲) ۵

(۷) اَیھــي اوھــي - اِیھ سمانــي
لئبھ دیکھ - اِھ جگ جــاني۔ — راگ گوڑی، کبیر صاحب، شبد (۱)

(۸) اَڑو مٹي کِيا رونيئ - جھ آپا نــر نہ رھاء
جو اَیھي سو بنسُ هئ - دکھ کر رووئ بلاء۔ — (۹۴)

(۹) اوهي اوهي کيا کرھ - هئ هتسي سـونی
اَم روڑھکي اوسدو - لــم کئ کڑي رونــي۔ — راگ آسا، محلا پهلا، اشٹپدي (۳) ۱۳

(۱۰) جمنا مــرنا آکئي - لــن کَرلــئ کيتا
آئِپ گراليا مر رھئ - ڦــر مرنا نــہ ليتا۔ — ۱۷ (۹)

---

۱. سرشٹي، ۲. قائم، دائم. ۳. بالا. ۴. ڈوڑ، خاک. ۵. آلما. ۶. دیهی. ۷. ڈسنا. ۸. مسافر.
۹. کافلو. ۱۰. پرماتما. ۱۱. آمانت. ۱۲. وشواس، ايمان. ۱۳. پيدا تیا. ۱۴. وڈيا، وڈو
نيا. ۱۵. ياد اسين. ۱۶. هــاء هاء، گهوڑا گهوڑا. ۱۷. حمٔن لٹر هوندو لئن لمدو.
۱۸. آهم ياڑ آهنکار.

(٢) سنسار سُپنو آهي.

(١) مِرتُ منڊلُ جڳ ساجيا - جئن بالوءَ گهر بار
بنست بارَ نه لاڳئي - جئن ڪاڳد بوُندار
سُن ميري منسا منئي ماهي - سَت ڏيک بيچار
سِڌ ساڌڪ گِرهي جوڳي - تج گئي گهر بار.
جيئسا سپنا رئن ڪا - تيئسا سنسار
درشٽمان سڀ بنسيئي - ڪيا لڳهي گاوار
ڪهان سو پائي ميت هئي - ڏيک نئن پسار
اڪ چالي اڪ چالسهي - سڀ اپني وار
جن اوُرا سنگوُر سيويا - سي استر هوُر ڏُلار
جن نانڪ هرُ ڪا داس هئي - راک پڄ مُرار.

(١٠،٠)

[راڳُ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٣١)]

(٢) ڌرتِ آڪاس پاتال هئي - چند سوُر بِناسي
بادشاهه شاهه اُمراوُخان - ڍاهه ڏيري جاسي
رنگ تُرنگ غريب مَست - سڀ لوڪ سِڌاسي
قاضي شيخ مشائڪا - سڀي اُٺ جاسي
پير پئڪابر اؤليئي - ڪو ٿِر نه رهاسي
روزا بانگ نُواج ڪتيب - وڻ اجهي سڀ جاسي

---

١. موت. ٢. واري. ٣. ناس ٿيڻ. ٤. دير ٥. ڦڙو. ٦. سچ. ٧. ڇڏي ويا. ٨. رات. ٩. جيڪي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ١٠. غافل. ١١. اکيون. ١٢. پردار تيري ڏس. ١٣. وارو، واري مطابق. ١٤. نهچل. ١٥. پرماتما. ١٦. ڌرتي. ١٧. سج. ١٨. امير. ١٩. ڏيرو. ٢٠. گهوڙا. ٢١. سست فقير. ٢٢. پيغمبر. ٢٣. اولياء. ٢٤. نماز. ٢٥. اسلام جا مذهبي ڪتاب. ٢٦. سمجهو.

پر ٻاڻ نهوڙجي. ائين عمر اجائي ويندي، عهد اقرار اڌورا رهجي ويندا ۽ جانب جي
جدائيءَ جو داغ دائما قائم رهندو. اها قسمت جي قضا نه آهي پر پنهنجي ڪين ۽ ڪين
ڪرتوتن جو صحيح نتيجو آهي.

هيڪڙهين هيون روُپي خزان ۽ بهار آڻڻي آئي ۽ سُڃ ۽ وسنءَ ڦرائڻي آئي ته اي
بندا، تون پاڻي دنيوي غرض ۽ جوابداريون، فرض ادائيءَ ۽ مريادا جي لحاظ سان نباهه پر
چت نه اٽڪاءِ ۽ پنهنجي جيون جي مقصد کان منهن نه موڙ، پنهنجي ڳالهه ٻالهه نه ڪاٽ ۽
اباڻو وطن نه وسار. ائين واجهائون ويندين ۽ پوءِ کان پيو پري پوندين. ڪير سوچ، ڪير
ساڃاهه. جيئن هتڙون نه وڃاءِ نه ته پيو هٿ هڻندي. ڀاڳ ڀڄائ. آتما جي آزاديءَ ۽ پرماتما
جي پراپتي ڪاڻ ليڪ. لاهيءَ جو اپاءَ ڪر. جياليءَ لي پروسو ڪون آهي. الائي ڪوڙي
پل، پراڻي پکيڙو پر پکڙي پرواز ڪري ويندو. وڃايل وقت ورِي نه موٽندو. صاحب جا
سلوڪ سڻاءِ ۽ تصديق ڪا ڏين، دل کي دم دم دلاسا ڏين ته، اي بندا، جيئن اُون
روحاني راهه لي پختو قدم رکندين ۽ هي واٽ نه ولندين ته ڪير لنهنجي ڪرمن جا ڪٽا
۽ ڪير دلاور هي دنيا جا داٽا، ڪڏهن خاص حراڪ ٿي، آتمڪ آهار ڏيندو. آتما جي
اڌر پوُرنا سرڀر جي آجوڪا ۽ اڌرپُورنا کان بلڪل وڌيڪ ضروري آهي ۽ هن دولت ۽
امرلڪ مانش جنم جو نيتارو آهي.

اڳين ڪرمن انوسار، آتما لي هن ديهيءَ ۾، ڪئين ڪرمڪ ڪرش چڙهيل آهن
جي، من معرفت، ڪڏهن سکهن ٿا ته ڪڏهن ڏکهن ٿا. جيسين من جو لاهي هيٺ،
واسنائن ۽ ترشنائن ۾ آهي ته اهي ڪرش وڌندا ويندا ۽ جوُنين جو چڪر چالو رهندو. پر
جي اُڌر متي آهي ته ڪرش گهٽبا ويندا ۽ اهي ڪام آڏ ڪا ڪرگر نه ٿيندي ٿيندي،
آتما جو پرڪاش پکڙبو ويندو. انت آتما آخرين آزاد ٿيندي. ڏهن ڪري اي بندا، هيءَ
سونهري موقعو هٿان نه وڃاءِ. ٻڌيءَ جي ٻل سان، من جي مُهڙ مٽي ڪر ته هيٺين واسنائن
۽ ترشنائن جو ناش ٿي الرائتر بنجي.

پراپت، پيار ۽ پرارٿنا سان سڀ سولي ليندي، من جي مستي مٽبي ۽ سمت جي سُرلي جاڳندي. سائينءَ جي شرڻ ۾ اچ ۽ ڪرپا جو ڪڻو ملندءِ. اهو ڪڻو ئي ڪيچ ڪندو، رڱي لال ڪندو ۽ سڀ سان ملائيندو. منگتو ٿي، مالڪ کان اها مانگ ڪر، اهو پڪو پاءِ ته وري جهولي خالي نه رهندءِ.

ڪها ڪهڻ ميءِ اَپني ڪرني - جهه بڌ جنم گوائيو — راڳ سارنگ، محلا
ڪهه نانڪ سڀ اَوگڻ موميءَ - راکِ ليهو سرائيو. — ناوان، شبد (۴)

جيئن ته پرماتما جيون جيءَ سرشٽي استاپن ڪئي، تئُ وستن جو اُٿمانڊ اُتپن ۽ پرڪرتيءَ جو پرپنچ کڙو ڪيو، تنهن کان پوءِ پرماتما کي پرسنتا پراپت تڏهين ٿي، جڏهين جڙ مان جيوَ جاڳيو، جو نه وڪاس جي رچناوِلي، اها رچنا خاص خاصيتن ۽ خوبين جي عمل ۽ آڌار تي منحصر ٿي رکي. مثلاً جڏهين پٿر پوري پاڻ ٿيو، سوُرج جي ڪرڻن، جل جي ڌارا ۽ واءُ جي سواسن هيٺانينءَ جي وهڪ ورتي، تڏهين ئي پرٿوي سر سبز ٿي. انهيءَ سر سبزيءَ مان جيوَ جنتو، پکي پسون ۽ پراڻي ماتر لاءِ آهار آيو. پسن جي سرِ ۾ مان اوس رُوپ سي ڪيو ٺاهي انسان جي پيٽ ۾ پيو. مطلب ته مالڪ جي ماندڻ ۾، هر وستوءَ جي وڪاس جو مقصد آهي پاڻ اَرپڻ ڪرڻ ته انهيءَ موُل شڪتيءَ مان، جيون ورتڪ پهڪي ۽ ڦلي ڦلي. اهو ئي آهي انسان جي جيون جو مقصد. جيستائين پهڻجي مقصد جي ٻوجهه نه آهي يا سمجهه هوندي به سمجهائي ۽ بيپرواهي آهي، تيستائين انسان جي جيون پسوُنءَ سمان آهي. هو ايشور جي اَمر جو الکڻ ڪري رهيو آهي جو نه هردي، بُڌيءَ ۽ وويڪ هوندي به، هو پاڻ کي ڪُن ۾ ڪيرائڻ لي ڪمر ڪشي بيٺو آهي. جو جيون روُني وڻ جي ڏار لي هئي، اها خُود ڏار ڏاري رهيو آهي، تنهن کي ڪير بچائي سگهندو؟ جيون جو مقصد آهي جيون کي صحيح طرح سمجهڻ، بُڌيءَ جي ٻل کي استعمال ڪرڻ، وويڪ جي وات وٺڻ، هردي جي ڪوملتا، نرملتا ۽ ادارتا ڦهلائڻ ته منُ سنساري بندن ٽوڙي، آتما جا ڪرمڪ ڪوش ڪٽجن ۽ جيوَ آتما ۽ پرم آتما وري هڪ ٻئي ۾ هڪ ٿي وڃن. انهي برهم گيان جي عمل سان ئي منزل مقصود تي پهچي سگهبو.

زندگيءَ جو اصول يا اخلاق اهو نه آهي ته رڳو اَدرشن کجي، پهڻجي اسرار جي پالنا ڪجي، ميريءَ ليريءَ جي لاٽ ۾ نيڪيءَ بديءَ جي ٻڌ کان ٻاهر وڃجي، اجايون اميدُون ۽ آسرا اٿن ڪجن، خُود مطلبيءَ، خُود غرضيءَ ۽ سوارٿپڻي جو ساٿ ونجي، اَپڄار ۽ اَنياءَ ڪجن، جذبات جي جوش ۾ جاڳجي، غصي يا غم ۾ گذارجي، واسنا وروڌ وڌائجي، سارو وقت سرگردانيءَ ۾ رهجي، جهيڙا جهيڙيءَ ۽ ڦٽيءَ ٻاري ۾ انسان حرام ڪجي، ڪشٽ ڪليش ۽ بيماريُن پريشانين اُٿر ڪجن ۽ آخر نراسائيءَ ۽ نااميديءَ

سرسري نظر گهماءِ، ڏسو ته ڪهڙن ارادن ۽ اڇائن جو آگوچر واڄ، ڏهن جن ويچارن جي وچڙ
وڌ ۽ ڏهن جي واڳ ۽ ڪرڻيءَ جو ٻوٽامل لڳاءِ نه ڪرڻو جا هو ۽ ڪرڻ جا ٻيو؟ اگهاڻا
هي انڌ ۽ ترشنا جي تلوار ۾، تون ٻڌهندو اُملڪ جنم ونڃي ويٺو وڃائين ۽ ٻڌهندن هٿن
سان وڃو ٻڌهندن پاڙون پٽين. پوءِ لهندو تدارڪ ڪم ڪندو؟

اي ٻندا، تون سرير جي سوادن ۾ لڳو پيو آهين. اهي سڀ رس جوڙا، وش وانگي آهن ۽ جيون ٻالرا ۾ ڪنهن به ڪم جا نه آهن. مٽن، ماڻهن ۽ مترن جي موهه ۾ ڦاسي، تون ڪيترا نه پاپ اپراڌ ڪري رهين؟ اُنهن جو ڦل توکي اڪيلي سر ڀوڳڻو پوندو. اُهي ساٿي ساٿ ڪونه ڏيندا. پوءِ ڪنهن جي لاءِ تون ڪمائين ٿو، ڪپٽ، ڪمت، ڪوٽ، لوڀ، لالچ، ڪروڌ، وير، ورود، لڳيءَ، دولاب، دوکيبازيءَ يا وساهه گهاتيءَ جا بار ٻڌهي سر مٿان چاڙهين؟ ڪبير صاحب فرمائن ٿا:

ٻراڻي ڪاهي لوڀ لاڳي - راسن جنم گنوايا
پورب جنم ڪرم پوم - پيچ اساهي ٻيونيا.

واڳ آسا، ڪبير
صاحب، شبد (٢٢)

هري هردي ۾ ۽ تون ٻڏڪين پيو ٻاهر، نه ستگرو جي شبدا ۽ نه شبد ۾ سُرتي. سنسع هي سنگ ٻدران ساڌڪ جو سنگ. رام نام جو رس ڪوڙو ۽ اندرين جا رس مٺا لڳني. من ميرو ۽ ديهي اوجل. ڏيهن ويو ڪاٽ ۾ ته راتو سمهڻ ۾. اُئين زندگي گذري عيش عشرت ۾ ۽ حرص حواس ۾. ويدن، پراڻن ۽ ٻين شاسترن جون سکيائون سڀ وسري ويون. هائي مرڻ به ياد ڪونه آهي ته ڪنهن ڏينهن هلڻو آهي ۽ اُن لاءِ توشو گڏ ڪرڻو آهي. اصلي گهر ڀلجي ويس ۽ هن ڀسقا گهر سان ايڏهن لڳاڻي ويٺو آهين. سون جي ڪاڻ ڪان ڪسڪي وڃين ڪلر ۾ ڪريو آهين. هيري جهڙو جنم تو ڪوڙا جي داو ۾ ڪوڏيءَ جي مٺه ۾ وڪڻي ڇڏيو. ڏهن جي ٻاڙ ٻتي ڇڏيءِ. ڪوڙ کي سچ سمجهي ويٺين. هي پاڳ هٿي، بدبخت ٻندا، تو باولي من جي قيد ۾ ڦاسي، ڏهن جي جيون جي ستيا ناس ڪري ڇڏي آهي. ڏهن جي ڪئي جو نه واج نه طمع. ڏهن جي ڪرمن جا ڏک توکي تسي سهڻا پوندا. وشيا جي ڪيڙي مان، پوءِ توکي مانش جنم جي ٻدويءَ لئي ٻهچاڻيو آهي ۽ تون هٿ وڃي هاسڪار وري پاڻ کي ساڳيءَ ڪڙيءَ لئي ڪيرائڻ لاءِ تيار ٿيو آهين. جي هن ڀيري به مانش جنم هٿان ويو ته پوءِ وري ڪڏهن هٿ چڙهندو؟

اي ٻندا، اڃا به وقت ويو ڪونه آهي. سدرڻ جو سمو هروقت موجود آهي. جيڪو صبح جو ڀلجي شام جو گهر موٽي ته اُهو، نه هو ڀليل نه ليکيو. گذريءَ گذريءَ کي ياد نه ڪر، جيڪي اُهو هرگز بدلجي نه ٿو سگهي پر ايندڙ اوس سڌري سگهي ٿو. اميد نه لاهه، همٿ نه هار. جو سڀاڻ ڪرڻو آهي سو اڄ ڪر ۽ جو اڄ ڪرڻو آهي سو هينئر ڪر. ٻچاءِ،

مانش جنم دُرلڀ.

مانش جنم بابت جڳڪي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ وچن آيل آهن تن مان چونڊ وچن هيٺ ڏنل آهن. چوراسي لک جوڻين ۾، صاحبن مانش جنم کي دُرلڀ ۽ اَمولڪ ٺهرائيو آهي. دُرلڀ ڇو آهي؟ هڪ ته اَلائي ڪيترن جنمن جي ڀڄ ۽ سڪرم ڪانپوءِ تنهن نصيب ٿئي. ٻيو ته مانش جنم هر هر، وري وري ڪونه ٿو ملي. جي وڃائڻ وارو ته وري ٻيهر اَنيڪ جوڻين ۾ چڪر ڪاٽڻا پوندا. اهي جوڻيون بيشمار لکن جون آهن جهڙوڪ جيمت، پکي ۽ پسون. ڪي اَنيڄ يعني زمين مان پيدا ٿين، ڪي سيتيج يعني پگهر مان، ڪي اَنڊج يعني بيضي مان، ته ڪي جيرج يعني جيري مان.

مانش جنم اَمولڪ ڇو آهي؟ مانش جنم ۾ ئي جيو آتما ۽ پرم آتما جي گڏجاڻي ٿي سگهي ٿي ۽ جنم مرڻ جو چڪر هميشه لاءِ ختم ٿي سگهي ٿو. ديو ديوتائون به مانش جنم جي رس ۽ سَڌ ڪندا آهن ڇو ته ڪين به سڪرمن جو ڦل ماڻي، وري ٻيهر جنم وٺي، جيون ياترا جو سفر اَڳيان چالو رکڻو آهي، جيستائڪ آخرين منزل تي پهچي مڪتي پراپت ڪن. سو منش ديو ديوتائن کان به هڪ ڏاڪو اوچي پد تي پهتل آهي. ديو ديوتائن کي اَڳيان جنم يا جنمَ وٺي پوسا گرهار ڪرڻو آهي ۽ آواگون جو چڪر پورو ڪرڻو آهي. باقي منش کي اِنهن لکن لنائڻ جو وجهه هن جنم ۾ ئي هٿ وس آهي، جيئن هو هميشه لاءِ، پاڪ کي وري جوڻين جي پوئدائن ۽ عذابن کان آزاد ڪرائي سگهي ٿو.

تنهن ڪري مانش جنم کي سچن هيرن، رتن، لعل ۽ جواهرن سان ڀيٽيو ويو آهي. جيو لاءِ مانش جنم سڀ کان سهڻي، اُتم ۽ پداوت آهي، جنهن ذريعي هو جيون ياترا جي سڦلتا پائي سگهي ٿو. اِنهيءَ ڪري ئي ڪيس اشرف المخلوقات جو خطاب عطا ٿيل آهي. منش، جي اِنهيءَ ڏاڪي تان ڪريو ته وري تانءِ نه پائي سگهندو. وري جدا جدا جوڻين جا ڪشٽ پيو ڀوڳيندو جيستائڪ اِهو ننڍون چڪر آخر ختم ٿئي. پر جي جيوُ جيون ياترا جي صحيح رستي تي قدم رکي، اَڳتي وڌندو هلي ته پوءِ ڪيس ڪو به خطرو ڪونه آهي، چاهي هو وات تي ڏڪا ٻه کائي، ٿڪجي پئي ٻه رهي، يا آخرين منزل التين ته ٻه پهچي. وري اڳلي مانش جنم ۾ هن سان اڳيان سُڪرم ساٿ ڏيندا ۽ جيون ياترا ۾ اڳتي وڪڙون وڌائيندا، تان جو منزل مقصود ملي. چڱا ڪرم منزل تي نيٺ پهچائين ٿا ۽ برا ڪرم منزل تان موٽائين ٿا. اهو آهي ڪرم جو قانون جو اڳيئي سمجهايو ويو آهي. سو روحاني منزل تي قدم رکي، اڳتي وک وڌائڻ هر منش جو ڌرمي ذمو آهي.

اِنهيءَ مد نظر سان، صاحبن جيو کان سوان سوال ڪيا آهن، ڪئين تنڪارون ۽ لعنتون هنيون آهن ۽ انيڪ هدايتون ڏنيون آهن ته اي بندا، توُن بدين جي زندگيءَ تي

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (١)

(٣٥) ڪاڻا بِڇا هسٽا[١] سوُٽا[٢] - وسر ڳئيا هي مرٽا
حصرُ وسار خواري ڪيتي - ڌرڳُ جيوڻ نوي رهڻا.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٣٠)

(٣٦) ڪبير مانش جنم دُلڀ هي - هوء نه باري[٣] بار.
جيُ بَن[٥] ڦل پاڪي[٦] بهُ[٧] گرهه - بهڙ[٨] نه لاڳي ڏار[٩].

سلوڪ، محلا ناوان (٣٠)

(٣٧) من مانيا مي ڦڌ[١٠] رهيو - ڀڄيو گوبند نام
ڪهه نانڪ ڀن هر ڀڄن - جيون ڪوني ڪام.

---

١. ڪلڻ. ٢. سمهڻ. ٣. ٻرماما. ۴. وري وري. ٥. وڻ. ٦. ڀڪر، ڀڪل. ٧. زمين تي.
٨. وري، ٻهور. ٩. ڏاريءَ تي. ١٠. ڦاٿو پيو آهي.

(٢٥) ايهہ پُران سِمرِت کي مَت سُن - نمکہ نہ هِيئي اَساوي
تو ڏن[2] بسر دارا سمُّ وچيو - ڀِرتا جمر سراوي.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)

(٢٦) رتن رام گهٽَ[3] هي کي پِنڊر[4] - تاکو گيان نہ پائيو
جَنَ نانڪ ڀگونت ڀجن بِن - ڀرما جنم گنوائيو.

راڳ جئتسري، محلا ناوان شبد (١)

(٢٧) مائي لسي جِن ساجيا[5] - کر ڏُرلڀ ديهہ
اَنڪ چندر[6] من مهہ ٻکي - نرمل دِرشٽيهہ[7].

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٧)

(٢٨) جُرا[8] جيوَن جوبن گئيا - ڪڇ ڪِيئا نہ نيڪا[9]
اِهہ جِيئڙا نرمولکو - ڪوڏي لگہ ميڪا[10].

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٢٩) مِٿيا[11] وَست سَت کر مانيو - هِتُ[12] لائيو سٺ مَوُڙ[13] اَگياني
ڪام ڪروڌ لوڀ مَدُ[14] ماٿا - ڪوڏي بدلي جنم گنوانا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٩)

(٣٠) لکہ چوراسيهہ جوُنِ سٻائي[15] - مانس کئُ پربهہ ديئي وَڏيائي
اِس پوڙي[16] لي جو نرُ چوُڪي[17] - سو آءِ جاءِ دک پاندا.

راڳ مارو، محلا پنجوان، سولهو (٢)٥

(٣١) ويهہ سَت[18] ويئي پت[19] ويهہ پُر پاٽن[20] - ٻهڙ نہ ديکي آءِ
کهت ڪبير رام کي نہ سمرهہ - جنم اَڪارَت[21] جاءِ.

راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٣٢) جَگت اپاءِ ڪُد ڏنڌي لائيا - پوُنڊي[22] ڪار ڪمائي
جنم پدارت جُوئي هاريا - شبدي سُرت نہ پائي.

راڳ پربهاتي، محلا پهرين، اشٽپدي (٥)٢

(٣٣) ڪاهي ڪلرا سِنچهہ[23] - جنم گنواوءِ
ڪاچي ڍَهگہ[24] ڊِوال[25] - ڪاهي گچ لاوءِ.

راڳ بسنت، محلا پهرين، شبد (٩)

(٣٤) کها کهھ ميهہ اَپني ڪرني - چهہ بِڌ[26] جنم گنوائيو
کهہ نانڪ سڀ اوگن موُن ميءِ - راکِ ليهہ سرنائيو.

راڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٤)

---

١. سمرتيون. ٢. پرائي اِستري. ٣. هردي. ٤. اندر. ٥. جوڙيو. ٦. وڪار، پاپ. ٧. نوراني نظر. ٨. پيرايو. ٩. نيڪ ڪم، سڪرم. ١٠. وانگر. ١١. ناسرنت، اي بقا. ١٢. پريم، لڳ. ١٣. موُرک. ١٤. نشو، شراب. ١٥. ڪُل، مڙيوئي ١٦. ڏاڪو، پد. ١٧. ڀاڄي، ڏکو کائي. ١٨. پت. ١٩. مال ملڪيت. ٢٠. ڳوٺ ۽ شهر. ٢١. اَجايو. ٢٢. اِجڙي، اجرڪ. ٢٣. سنچيو. ٢٤. ڊهڻي آهي. ٢٥. سربر. ٢٦. طرح سان، نموني سان.

(١٥) نئين ننہن کرھ کيا ڀراٹي - گھڙي ڪ مھس ڪ آپ چلٹا
جوڙي جمر لسہ ھارگ آھٹا - ڀاڄ ٻڙ ٽسر ھر سرٹا.

راڳ آسا، محلا پهلا، پني لکي (١٤)

(١٦) ڪاڙب[1] لاڳا جاھ مگد مسن - آئيه ڳئيا ڀڇتاوھي
آھنڪار[2] ڀرشا روڳ لڳا - ڀرتا جمر ڳواڙھي.

راڳ آسا، محلا نيجا، چمس (٦)٢

(١٧) جيي آئسا ھر نام نہ چنتيو[3] - سي ڪاھي جڳ آئي رام راجي
اھہ مانس جمر دليب ھيچ - نام بنا ڀرتا سپ جاتي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چمس (٣)١١

(١٨) ڀراٹي ڪاھي ڪٿ لسرپ لاڳي - رلن جمر ڪوتبا
اوُرب[4] جمر ڪرم ڀوُم - بيج لساھي بوٿيا[5].

راڳ، آسا، ڪمر صاحب شبد (٢٣)

(١٩) کھس ڪير پنيج[6] ڪو جھڳڙا - جھڳڙت جمر ڳرالٽا
جوُلي ماليا سپ جڳ ٻاڌيا - ميچ رام رمت سڪ پالٽا.

(٢٥)

(٢٠) جن ھر ھر ھر وس نام نہ پائيا - تي ڀاڳ ھيٺا جمر پاس
جو ستگور سرڻ سنگت نھي آئي - ڏُکہ[7] ھيوي ڏکہ ھيراس.

راڳ، گوجري، محلا چوٿان، شبد (١)

(٢١) مانس جمر بُن[8] ڪو پائيا - بن ناوي ڌڪہ ڌرتا جاني
نام ٻنا رس ڪس دکہ کاوي - مکہ ڦيڪا لُکہ ٿڙڪ مکہ پاني.

(٤)

(٢٢) دکہ سکہ ڪرت مھا ڀرم ٻوڏو - آنڪ جمر ڀرميئي
ولن جمر ڪوليو ڀرب ڀروبو - اھ اوسر ڪت پھيئي[10].

راڳ گوجري، ڪمر صاحب، شبد (١)

(٢٣) ڪرت[11] ڪماٹي دکہ سھہ ڀراٹي - آنيڪ جوُن ڀرمانيا
مھا مرھي سنگ راتا - ولن جمر ڳرالٽا.

راڳ ڀهاڳڙا، محلا پنجوان، چمس (٢)٧

(٢٤) ھر رسُ نہ پائيا ڀرتا جمر ڳرائيا - جنمہ واروُ[12] وارا
بشٽا[13] کي ڪيڙي بشٽا ماھہ سماٹي - منمکہ مگد غبارا[14].

راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (٤)

---

١. چل ول، لکي. ٢. آھنڪار، ھست. ٣. ڌيائيو. ٤. آڳين. ٥. پوکرو. ٦. پنج وڪار. ٧. آجار، وئرت. ٨. آجا نہ جيئڻ جي آس. ٩. بج. ١٠. ملندو، پائيندي. ١١. ڪيل ڪکرم. ١٢. ڦري ڦري. ١٣. وشٽا. ١٤. آڳيان جي اوندھ.

(٥) سنتان سيتي رنگ نہ لائي - ساڪت[١] سنگ وِڪرم[٢] ڪمائي
دُلڀ ديھ کوڙي اَگياني - جَڙ اُبٽي آپ اُباڙي[٣] جيئُ.

راڳ ماجھ، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(٦) تِشنا اگن جليءُ سنسارا - لوڀ اَيمان ٻهتُ اَنڌڪارا
مِر مر جنميءُ ٻستِ گوائي - اُبٽي ٻِرٿا جنم گواوٽيا.

راڳ ماجھ، محلا ٻيجا، اشٽپدي (٣)١٨

(٧) دوجيءِ[٤] ڪاريءِ لڳ - جنم گوائيءِ
وِڻ ناويءِ - سڀ وِش ٻجھيءِ[٥] ڪائيءِ.

راڳ ماجھ، محلا پهلا، واو (١۴)

(٨) تُون ڪانيا رهيئھ سنتر[٦] - اُڌ ڪيا ڪرم ڪمانيا
ڪر چوري ميءِ جا ڪيچ ليئا - تان مِن پلا پائيا[٧]
هَلت[٨] نسي سويا پلت[٩] نہ يوني - اَهلا[١٠] جنم گوانيا.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٩) رَتن[١١] گوائي سونڪيءِ - دِوس[١٢] گوانيا کاءِ
هيري جئسا جنم هيءِ - ڪوڏي ٻدليءِ جاءِ.

(١٨)

(١٠) دُلڀ ديھ پاءِ مانش ڪي - اِرٿا[١٠] جنم سراويءِ[١٣]
مانيا موھ مها سنڪٽ[١۴] ٻن - تاسمُ رچ اُهجاويءِ.

راڳ گوڙي، محلا ناوان، شبد (٦)

(١١) رتن جنم اَپنو ايءِ هاريو - گوبند گت نهي جاني
نمک نسي لِين[١٥] يئيو[١٦] چرن سمُ - ٻرٿا[١٠] اُوڌ[١٣] سِراني.

(١٠)

(١٢) ڦٽا ڦرت لوُن آئيا - دراپ ديھ ڪلجگ مهہ پائيا
ڦر ايا اوسر[١٧] چڙهيءِ نہ هاٿا - نام جپهُ نہ ڪٽيئھ ڦاسا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري، پوڙي (٣٨)

(١٣) ساس گراس[١٨] ڪو دالو ناڪر - سو ڪنئُ مهہ ٻسارٻو ري
هيرا لال اَمول جنم هيءِ - ڪوڏي ٻدليءِ هارٻو ري.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٦)

(١۴) اي من ميري ٻاولي - هر رسُ چاکِ ساڌ ٻاءِ
اَن[١٩] رسَ لاڳا تون ڦرهہ[٢٠] - ٻرٿا جنم گواءِ.

راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (١٥)

---

١. ممڪ، موُرک. ٢. ڪڪرم. ٣. ٽتي نو. ۴. دنيت ٻاؤ، ٻاني. ٥. ٻهرڻ. ٦. سمجھي رِزني سنسار. ٧. وٽيدو هو. ٨. هي لوڪ. ٩. ٻرلوڪ. ١٠. اَجايو، وِنرت. ١١. رات. ١٢. ڏينهن. ١٣. گذاري ٿو. ١۴. دکہ ڏيندڙ جهنگل. ١٥. ٻرسن. ١٦. عمر، زندگي. ١٧. وقت، ويل. ١٨. روانُي. ١٩. ٻيا سيئي. ٢٠. ٻٽڪين ٿو.

باب چوون

من سان ريجهه رهاڻ

(ا) مانش جنم درليپ

(١) لک چوراسيه، يومتي - ڏليپ جم اپ پائيو
ري مؤڙي - لسون هوڙيم وس لپٽانئو (١٠، ر٠)
امرت سنگ بسٿ هي امريٿ - ہکيا سڱ اوجهانيو
رلن حسوهير بتڻي آئيو - ڪالڙ لاڍ چلائيو
جهه گهر مهه لڏ رهنا بسنا - سو گهر چيت نه آئيو
الل اکند پراڻ سڪداني - اڪ نمک لوهي الڌ آئيو
جهان جاتا سو تان وساريو - اڪ نمک اهي من لائيو
پتر ڪلتر گره ديکه سمگري - اس هي مهه اوجهائيو
جمه کو لانيا ليه هي لاڌا - لتسي کرم ڪمائيو
هڻ پتيو کرپال تان ساڌ سنگ پانيا - ڪن نانڪ برهم ڌيائيو.

[راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي (ا)]

(٢) لک چوراسيه ڀرمتيا - ڏاپ جنم پائيوه (سوي راڳ، محلا پنجوان، شبد (٢٢))
نانڪ نام سمال تون - سو دن نڙا آئيوه.

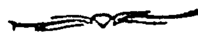
(٣) پاپي وي - پسگس هبڙ ڪ اهي هڪ آئيا (سوي راڳ، محلا پهريان، اشٽپدي (١))
اؤري گور ڪي شتر نه ڪسي - اڙنا جنم گوائيا.

(۴) ٽڪ سيمن ديکه اهي من گوٽيا - رام وڌي لي ڪوڏا (سوي راڳ پڪس اهڻي، شبد (١))
اڙ مورٿ ماتيا ممس ٽولي - لڙ پکر مکه جنم وڃواما.

---

١. امراڪ. ٢. اشق، وڪاري. ٣. وش. ۴. حريد ڪرڻ لاءِ. ٥. ڪاڻ. ٦. پرمالما. ٧. ڪڻ، اَل. ٨. استري. ٩. دنوي بدارٿ. ١٠. گتو پيو آهي. ١١. وڃهڻ، نزديڪ. ١٢. خالي، وهمي. ١٣. آهي، وترت. ١۴. ٻٽ. ١٥. اهڪار پرپوهي وار. ١٦. وجاني، وساري ڇڏيو. ١٧. مورڪ ڪانهوءِ. ١٨. اڪيلو، ڊٺو. ١٩. پاڪ. ٢٠. آلو. ٢١. وترت وڃايو.

ٻوءِ سرب ۾ سائينءَ جو سروُپ ڏسندين، ايشور جو اَنس ٿي، انساني ايڪتا جو اوتار ٿيندين، هردي جي گهاگهر ۾ سمورو ساگر سمائيندين، پرم پُورڪ ۽ آنند سروُپ جي استتيءَ ۾ ايندين. اها استتي آهي فنا مان بقا جي يا قبض مان بسط جي. انهيءَ امرت سان اندرين روحي رس جي پيت ڪرڻ ني ٻيعفوفي آهي.

اي ٻندا، اهو آهي ”ٻاڻ ٻڇاڻ“ يا گيان جو پرڪاش، آتما جو پرڪاش ۽ پرماتما جي پراپتي. جيئن سورج جي روشني رات جي اونداهي کي غايب ڪري ڇڏي ٿي تيئن گيان جو پرڪاش اگيانتا جي اونداهه آلوپ ڪري ٿو ۽ من جو ڪرمل ڪنول گل ٽڙي پوي ٿو. جو من وسوسن ۽ ڪامنائن جي وس ۾ ڏولائجي ڪري، پنهنجي ۽ پرائي ٻڌل هئو، سو هاڻي حسدارين جا حق ڇڏي، الڳ ۽ اليپ رهي، نرليپ ٿي پيو آهي. شانتي سڀ اها ٿي آهي جاچي سچائي ٿو ۽ سچائي سچ ۾ سمائجي ٿو. اهڙو من هر جيو ۾، هر وستو ۾ ۽ هر حالت ۾ نوراني نور پسي ٿو ۽ الاهي آواز ٻڌي ٿو. انهيءَ اسرار جهڙو انيو الله لوڪ کان ٿا ۽ ٻاڻ ۾ حوت جڳائي، حڪمت کي روشنيءَ جي راهه ٻڌائين ٿا. پر ڪو ڏسي، سڄاڻي ۽ ساڃاهي! ٻاقي لوڪ ته پيو رڳو ٻين کي ناڙي، چوطرف نڙي ۽ نڪتچيني ڪري ۽ پنهنجي ڪرتوتي، ڪرتاهي ۽ ڪمزوري نظرانداز ڪري. اهڙا انسان پنهنجي اگيان ۽ اوڏيا ڪارڻ اڻڄاڻ رهن ٿا ۽ ٻين جي ڪميءَ پيشيءَ ٻڌائڻ ڪن ڪڙا ۽ زبان تيز رکن ٿا. اهي ڪيئن ۽ ڪڏهين ٻاڻ پڇاڻيندا؟

اي ٻندا، تون به انهيءَ ٻاهرمکيءَ جي ٻيڪڙ ۾ اچي، پيو ٿو اندر جا اهنج ۽ عذاب سهين ۽ ڏکن ڏولاون جا ڏنڀڙا کائين. وصل جا وسيلا وڃائي، وصال کان وانجهيو وينو آهين. جسم هوندي بيجسم ۽ حاڪ هوندي اڄاڻ رهين ٿو. سمرٿ هوندي، اسمرٿ ٿيو پيو آهين. ڇو؟ ڇو جو ڪڏهين ايڪانت ۾ اوت ۾، انهيءَ سوال جوابيءَ جهڙو سهارو ڪونه ورتو اٿيئي ته مان ڪير آهيان، ڪٿان جو آهيان ۽ ڪيڏانهن پيو وڃان؟ ڇا ڪرڻ گهرجي ۽ ڇا ڪريان پيو؟ مٿيا تان مختون آهيان ۽ مستقل جو مخالفتي آهيان! ستيه ۽ استيه جو فرق پلجي ويو آهيان!! سربرڪ سراد ۽ سنساري سنبند سڀ جڙ پداوت آهن ۽ تنهن ڪري استيه آهن. آتما ئي ستيه آهي، جيون جي جيوت آهي، جان جي جان آهي. تون ٻاڻ ٻڇاڻن پيو ته ٻڇاڻندي ڪيئن؟ ٻچاڙ پوري ڪر ته ٻچاڻ جو پتو پئي. آتما رڳو شبدي رچنا، ڪيول ڪلمنا يا مڪ نام نه آهي. آتما جي احساس آئي ٿيا، نه اونداهه مٽي ۽ نه پرڪاش ٿيو. من جي حاجت ۽ مرڻ کان پوءِ ئي سياهيءَ ۾ سماڻي اچندي. جڏهين من وشامند ۽ وشوق ٿيو ته ترت ئي آتما رقيب ۽ رهنما ٿيندي. آتما جو اجالو هردم دڪيو لڪيو حاضر رهي ٿو ۽ من معرفت حاصل ڪري سگهجي ٿو. اها حسين جي هدايت آهي ها جانيءَ جاني، جسم سان جوڙ، جيئن سان هنداءِ نه چيتنا چمڪي، دشت پڌي دور ٿئي، دنيا پڌي ٿڪي، لکن نعمت نروار ٿئي، الاهي عرفت جهڙو انتر ذيان ٿئي. انهيءَ سچي سادن جهڙي لڳاتار لڳن لڳندي لاءِ لاپا سڄاپا ٿيندا. ڪارو ڪرتلو ۽ اڪيءَ جي حراپي ۾ جلي لال ٿي ٿو تيئن تون به انهيءَ انتر اپديش سان، آتما آزاد ڪري سگهين ٿو، پيد ۽ پرم پڇاڻي سگهين ٿو ۽ ڪرمن جو ليکو لٽائي سگهين ٿو.

اِنهيءَ دوران ۾ کھڙا اُمنگ، اُتساھ، اُلهڻ ۽ اَفسانا ٿا پيدا ٿين ۽ وِچار ڌارا ۾ کھڙي
تبديلي اچي ٿي. مطلب تہ ويچار ڇا ڇا ڇڏي ٿو ۽ ڇا ڇا تسليم ڪري ٿو، ڇا سان پرچي
سرچي ٿو ڇا ۾ ڪُرڪي ڪڍهي ٿو، ڇا ۾ سنتوش ماڻي ٿو ڇا ۾ اَسنتوش ڀوڳي ٿو، ڇا سان
چڙھت چٺاڻيءَ ڪري ٿو، ڇا سان وندر وروُنهہ ڪري ٿو ۽ ڇا ۾ غم يا غنيمت ڏسي ٿو
وِچارنا جي وچٽر ۽ تربعت تبديلين جي تلاش ۾ رھ. حقيقت شناس اُي ۽ اِئين چاچيندي ۾
نہ ڪنهن وِچار جي ساک ڪر، نہ نندا ڪر ۽ نہ پنهن جو ڪر. رڳو پيو ڄاچ ۽ ڄاچ
ٿي رياءَ ساکشاتڪار سمانِ.

ائين ڪو ڏئي ڏسي اَندر ۾ ٿبي تہ ڳم ۾ ڳُم ٿي وڃي يا غيب ۾ غائب ٿي وڃي.
اِهو آهي سچو ڌيان ۽ ڌارنا. ڌيان ۽ ڌارنا جو لڳاتار اڀياس آهي سچي سُن سمادي. اھڙيءَ
طرح من جي وِچارن جي وِچارڻ جو پيو اَڀياس ڪر. جهڙيءَ طرح چوڪيدار جي اک ڀروڻ
سان چور جي چرپر بدلجي يا بند ٿي ويندي آھي، تهڙيءَ طرح من کي من سان ڄاچڻ
سان، من جي وِچارن جي هلچل بدلجي يا بند ٿي ويندي آھي. ٻوءِ ٿي من جي اُڌاري
ٿيون. من جي چيتن طبقي ۾ شانت اَچڻ سان، اَچيتن طبقي جي شڪتي شروع ٿيندي،
من جي اَصلي سياءَ جي اروُڙ ٿيندي ۽ سچي سُيدوم جي سڃاڻپ ٿيندي. من جي رچي
۽ وِرتي سرٻرڪ، ٻڌڪ، مانسڪ ۽ پاونائمڪ سطح تان هٽي، پرمارٿڪ، اَڌياتمڪ، آتمڪ
۽ ايشورڪ سطح تي پهچندي. پُڌيءَ جي سمت وارو پاسو ڦري من طرف ٿيندو ۽ آتما،
من جي گديءَ تي براجمان ٿيندي. ائين نظر گاھ ڦيرائڻ بعد، اوُندھ جو اَبر اُڏامي ٿو،
آتما جي آهيات اَندران اَلست ڌارا وهي ٿي، قلب مان ڪاٽ نڪري ٿي، من جي مرجهايل
مُکڙي وري ٽڙي ٿي، وصال جو ورق وري ٿو ۽ ستيہ جو ٽيوُس پليءَ پوي ٿو.

اِهو آهي گيان جو پرڪاش جنهن جي پرگهٽ ٿيڻ سان، پرڪرتيءَ جي پرپنچ ۾،
قدرت جي ليلا اَندر، سڀ ڪرياٿون ٿينديون پيون، پر ڪنهن موھ، اَٽڪ، پاڪيداريءَ
۽ حصيداريءَ جي، پرماتما جي پاران ۽ پرماتما جي نالي ۾. من جو اصلوُن سياءَ مٽجي وڃي،
اَصلي سياءَ ۽ سچو سُيدوم اڀري نيا آهن. من جا پراڻا پَرَ جن تي اَکي پرواز ڪندو هو،
سي پاٽمرادو، پر ڪنهن ڪوشش، ڪشالي يا کهڪاءَ جي، کجي وڃن، جيئن وڻ جا پراڻا
پن پاڻهي پوري وقت تي اَچي پٽ تي پوندا آهن. من جي مستي پکڙن جي پاڻي ۾ اچي
پوي. ساري سنسار ۾ هڪ ٿي جيون ڌارا ڏسڻ ۾ اَچي ٿي. اِنهيءَ اوستا بابت گرو
اَرجن ديوُ فرمائين ٿا:

آتم رام سرب مهہ پيکَ – پوُرن پوُر رهيا پرب ايکَ
رَتن اَمول رديءَ مهہ جانَ – اَپني وستُ توُن آپ پچانَ.

راڳ رامڪلي، محلا
پنڊران، شبد (٣٠)

اسانگ هو پتو پئي ٿو ۽ هو ٻالڪ اي پشيمان ٿئي ٿو ۽ هلندڙ تن ۾ گهڙيءَ ٿو ته ڪيئن اسان جو مٿو روپ ڏيکاري رهيا هئا ۽ ڪيئن روشنائيءَ ۾ هميشه سندن نالو ۽ نشان پئي مسارهي ويا آهن. گويا گيان جي آنديءَ ۾، سڀ پرمي پوڙهه اچانڪ غائب ٿي ويا آهن.

اي ٻندا، اهو اوڊيا جو اسرار ٿوڪي اندر جي اوندهه ۾ آڻي رهيو آهي، جتي سوجهري جي سخت ضرورت آهي ۽ اُن سوجهري جي پوکيا ڪري رهيو آهن سرير، اندرين، پراڻ، من ۽ ٻڌيءَ ۾. سچ ٿئي ٿو ته ٻلپ پرندو ڪٿان؟ گمان جي ڏيائيءَ جو مٿون ٻاهر ڪي ته پر اندر ڪي ڪيئي. اِن ڪي جاچڻ پڊران ٻالڪ ڪي جاچڻ شروع ڪر. انهيءَ ڪري ڪبير صاحب فرمائن ٿا:

لاڙو ٽوُ ڪو راکيءَ سوءِ ــ جوهه دي وُٽي گهٽ مهِ هوءِ
ٻاهر ڀيتر پيما پرڪاسُ ــ لب هوُ تا سگل پرم ڪا اساسُ.

واڻ گوڙي، ڪبير صاحب، وار (٧)

اي ٻندا، هي اوُن خود سرير آهن ته پوءِ ٿوڪي سرير جي شوُنق ۽ روڳ جي ڪيئن هوُند پڃاڻ پئي؟ ۽ جي اوُن سرير نه آهن ته سرير جي سکن لاءِ ڇو ٿو پڇڪن؟ جي اوُن خوُد اندرياوُن آهن ته پوءِ ٿوڪي اندرين جي رس جو چشڪو هوُند ڪٿان اچي؟ جي اوُن خوُد پراڻ آهين ته پوءِ ٿوڪي موت جو خوف هوُلد ڪيئن محسوس ٿئي؟ جي خوُد اوُن من آهين، ته من جي مستيءَ جو هولد ڪيئن مطاهرو ماٺي سگهن؟ جي لوُن خوُد ٻُڌي آهين ته سڀن جا چولر هوند ڪيئن ڏسي سگهن؟ اها ڪا ٻي وَسوُ ٿو پر آهي جا جاڳندي، لٺد پما سڀني پر، سرير، اندرين، پراڻ، من ۽ ٻڌيءَ جي حرڪت، هلچل ۽ ڪاروائيءَ جو احساس ڪري رهي آهي ۽ جنهن جي حسر مان عدم پيدا ٿيڻ تي سرير، اندرين، پراڻ، من ۽ ٻڌيءَ سڀني جي هلچل بند ٿي وڃي ٿي. اهائي وستوُ اوُن پاڻ آهين. لون خود آتما آهين ۽ برهم روُپ آهين. آتما ديهه ڌاري آهي، پر ساڳئي وقت آتما ستل، ستي، نرليپ، نرڏهن، آنند، اکنڊ، امر، اناديِ، اڀاسي، سُمر پرڪاش، خود روشن، ساکشي روپ، سک روُپ، برهم روُپ ۽ جوهه سروُپ آهي. انهيءَ ڪري چئي، اي ٻندا، اوُن ديهادڪ، درشيه ۽ ادرشنه پدارٿن پوٽان پيو ٿو پڇڪين جي سڀ ٻمنا، ٻدن روُپ ۽ ناسونت آهن. پاڻ پڃاڻ، پاڻ پڃاڻ! آتما کي حالته ۽ پرماتما کي حالته ڇو نه پئي هڪ آهن، هڪ هئا ۽ وري هڪ ٿي سگهن ٿا. آتما سڀاڳ ۽ سيمت ٿئي ڪان پوءِ، درشتا ٿئي ٿي ۽ من درشتا مان بدلجي خود درشيه ٿئي ٿو.

اي ٻندا، اوُن ڪيئن پاڻُ سڃاڻندي؟ من کي من سان جاچ، ڏسُ ۽ ٻُڌ. من جي مڃانگ اي واهي، وڃار ڌارا کي جاچ ته وچار ڪهڙي قسم جا آهن، ڪٿان ٿا اڀرن، ڪٿي ٿا پهڪن، ڪنهن سان ٿا هڻن، ڪنهن سان ٿا ٽڪرن، ڪٿي ٿا لهن، ڪٿي ٿا دهن ۽

پاٺ پنجون.

اونڌهه ۾ سوجهرو.

مٿي ڏنل وچن مان ڏسبو ته صاحبن ور ور ڏني ٿي ورجائيو آهي ته پنهنجي جو پاڻ پنهنجي جو ساڻ هيءَ آهي ته جنهن جنهن، پنهنجي جو پاڻ پڇاڻيو آهي سو آهي سچو گياني، ٻـڌون پارکو ۽ تيز نظر طبيب. هن پنهنجي جو درد نه سڃاتو ۽ شتاب دوا ٻـ گولهي ڪئي. وڪارن، اوگڻن ۽ اهنڪار مان ٿي نه ٿو ۽ من جو دک ۽ روڳ پيدا ٿيل هو. اندرين جي رس نيو آهي، ستگوروءَ جي اپديش ۽ اپار ڪرپا سان، من لي رام نام جي امرت ڌارا جهم جهم ڪري وسي پئي، چت ۽ هردو رام ۾ رمي رهيو آهي، آتما جو اجالو اندر، ٻاهر ۽ چوطرف متجي ويو، جيون ٻاترا ستل ٿي، ديپڪ ديپڪ سان جليو ۽ نيج ليج ۾ سمائجي ويو. مان نه خود اهو جوت سروپ آهيان ۽ پرم آتما آهيان. صاحب انهيءَ پاڳوان اوستا ۽ سندر دشا لاءِ هيئن فرمائين ٿا:

(۱) گور ڪا شبد رد اندر ڌاريءَ - پنچ جنان سڱ سنگ نواريءَ
دس اندريءَ ڪر راکيءَ واس - تانڪيءَ آتمءَ هوءِ پرڳاس.
(۲) جـنـي آتـم چينيا - پـرمـاتـم سـونـي
ايڪو امرت برک هيءَ - ڦـل امرت هـونـي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپديءَ ۳(۱)
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۲)۲۰

پاڻ پڇاڻ، پاڻ پڇاڻ! "پاڻ" آهي آتما، جيو آتما، پرم آتما جو جزو، جنهن جزي ۾ پرم آتما جون سڀ خاصيتون، خوبيون ۽ گڻ موجود آهن جيئن ساگر جون لهرون ۽ بدبدن ۾ ۽ بوندن ۾ ٻڌ انسان پاڻ کي سري، اندريون، پران، من ۽ بـڌي سمجهي ويٺو آهي ۽ آتما جي ڪا ڪل ئي ڪانه رهي اٿس. اهو آهي من جي ڪمت جو پرڀاءُ، تن گڻن جو اثر ۽ دئي ۽ ڀيد جو ڏنڊ، جنهن ڪري وشيه واسنائن بابت وچار ڌارا اونڌي ۽ الٽي ٿي پئي آهي. انهيءَ اگيانتا جي پيانڪ اونڌهه کي هٽائڻو آهي جو نه اونڌهه ۾ ئي خيالي پوتعه پوڻ، وهم، ڀرم ۽ ڊپ زندهه رهي سگهن ٿا ۽ من کي منجهائي سگهن ٿا. هڪ واريءَ گيان جو پرڪاش ملي ته اونڌهه يڪدم ۽ دائما دور ٿي وڃي، ڇاهي اونڌهه. ڪيتري ئي ڪاري ۽ گهڻي هجي. ٻواجي ڏيئو ٻريل ڪٽڻ، وٽ ٻري وڃڻ يا ڏيئي ڇڻ سان وسامي نه وڃي، پر گيان پرڪاش آتمي ڪان پوءِ، دائما قائم رهندو. انهيءَ آتم روشنيءَ سان منش کي نـروڙيءَ ۽

(۲۵) اَلَکهه کوُپ مهه دیک اُلیو - گرو ودي کیتو پرکاسا
کهه نانک دوس پیکهه مکهه پائیا - سب اُوُن هوني آسا.

راڳ سارنگ، محلا پنهوان، شبد (۳۸)

(۲٦) بوَ یِدوُوهه کرس بِکار نندا - پاپ رتي کُر هار
پیا ستکوُر بوُجهه ناهي - لسر وهه مها اَنڌار.

(۱۲۹)

(۲۷) موُل پچانن ِ لن نج گهر واسا - سوڌي هي سک هوني
گرو کي شبد کمل پرکاسیا - هوَمي دُرمت کوني.

راڳ پرڀاتي، محلا تيها، شبد (۵)

(۲۸) مَرن جيون کي شنکا ناسي - آپن رنگ سهج پرکاسي
پرکٽي جوت متيا اَنڌيارا - رام رتن پائیا کرت بیچارا.

راڳ پرڀاتي، کبیر صاحب، شبد (۱)

---

۱. کوُهه. ۲. دوهه، لکي. ۳. بيچ وکار. ۴. پرپره پرپتہ. ۵. ھمعہ. ٦. مهتي لو. ۷. اکيان
هي اوُندهه. ۸. لمعہ. ۹. سچر سروُپ. ۱۰. نراس. ۱۱. کممت. ۱۲. سنسو، ڇلتي. ۱۳. گيان.
بان.

(١٥) سِت سنگت مليئي هر ساڌوُ - مِل سنگت هر گڻ گاءِ
گيان رتن بَليا گهٽ چانڻ - اَگيان اَنڌيرا جاءِ.

راڳ آسا، محلا چوٿان، شبد (١١)

(١٦) چوڻ ڪمل رد انتر ڌاري - پرگٽي جوت ملي رام پياري
پنچ سکي مِل منگل گائيا - انحد باڻي ناد وڄائيا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١٧) گوُ رمک ڪمل پرگاسيئي پائي - وِدئي هووئي پرگاس
پرگٽ پئيا پرتاپ پرڀ پائي - موليا ڌرت آڪاس.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥) ١

(١٨) سڀ مهِ جوت جوت هئي سوءِ - تسڪئي چانڻ سڀ مهِ چانڻ هوءِ
گور ساکي جوت پرگٽ هوءِ - جو تس ڀاوئي سو آرتي هوءِ.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٩) پرگٽيا سوُر جوت اُجيارا - سيج وچائي سٽرت اپارا
نئو رنگ لال سيجا راون آئيا - جن نانڪ پر ڌن مِل سک پائيا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٤)

(٢٠) هر نام پياري شبد نِستاري - اَگيان اَنڌير گوائيا
گيان پر چنڊ بَليا گهٽ چانڻ - گهر مندر سوهائيا.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇنت (٣) ٣

(٢١) هر رس چاکت ڌرايا - من رس لئي هسنا
بڌ پرگاس پرگٽ ڀئي - الٽ ڪمل بگساتا.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٤٣)

(٢٢) ديپڪ لي ديپڪ پرگاسيا - ترڀوڻ جوت دکائي
سچئي تخت سچ محلي بئٺي - نربڻ تاڙي لائي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٩)

(٢٣) اَنڌيرا چانڻُ آپي ڪيئا - ايڪو ورتئي اوُر نه بيئا
گور پرسادي آپ پڇاڻئي - ڪمل وگسئي بڌ تاها جيئهُ.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٣) ١٣

(٢٤) اِس جگ مهِ موهه هئي پاسارا - منمک اگياني اَنڌ اَنڌارا
ڌنڌئي ڌاوت جنم گوائيا - بن ناوئي دک پائيا.

٢٣ (٦)

---

١. پرماتما. ٢. گيان اندريون، سمت ڀاوناتون. ٣. گورو کي معرفت. ٤. نسرت بنو آهي.
٥. سوُرج. ٦. روشن ٿيو. ٧. شرڌا، سک. ٨. بيحد. ٩. مالڪ. ١٠. جڳياسوُ استري.
١١. تاري پار ڪيو. ١٢. شوڀن آهي. ١٣. ڌاپجو. ١٤. کلڻ. ١٥. ٽي پاسي. ١٦. هردو.
١٧. ٽيئي لوڪ. ١٨. ڌيان. ١٩. پکڙيل. ٢٠. پٽڪڻ.

(۵) هر اُمرت کتا سربشٹ اُم - گور اچنی سهجي چاکي
ٿهه پتا برکاس ِمنا اُندهارا - حمّ سوُرج رَنا کراکي.

سوی واڳ، محلا چوٿان، وار (۱۲)

(۶) باجهه گورو هيو الد غبارا - اکهانی انـدا انـدهارا
بهتا کي کيڙي بهتا کماوهه - ٿر بهتا ماهه بچاوٹبا.

واڳـ ماڌهه، محلا ٽها، اشٹپدی (۵) ۱۱

(۷) اُنتر هومے پرگٹ پاسارا - گور ساکی مٹیا اندهارا
کمل بگاس سدا سکه پاتا - جوتی جوت ملاوٹیا.

۲۷(۶)

(۸) هُمّ پال وکهي هوني - آڌ برج راهسے نـه کوئي
وچ هؤمي دکه روئي - کهه نانک کن بد کٽ هوئي.

واڳ ماڌهه، محلا پهلا، وار (۱۶)

(۹) کر کرپا جمُ سٹگور ملیو - من مندر مهه دیپک جلیو
جیت هار کي سوجهي کري - اُڏ اس گهر کي قيمت پڙي.

واڳ گوڙی، محلا پنجوان، اشٹپدی (۷) ۱

(۱۰) گور کا شبد رِدے اُنتر ڌاري - پنچ جنان سنگ سنگ نواري
دس اِندري کر راکي واس - تاکي آتمی هوء پرگاس.

۳ (۱)

(۱۱) موهه مانیا کي سنگ نه لب - من مهه راکهی هر هر ایک
اندکار دیپک پرگاسي - نانک برم موهه دکه تهه لي ناسی.

واڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمنی صاحب، اشٹپدی (۹) ۱۸

(۱۲) آتم پور پـرپ ایکهه نبرا - متیو اگیان پنسیو انڌیرا
من اپدیش هردیو بساوهه - من اِچي نانک فل پاوهه.

۲۲(۵)

(۱۳) تاور لر کر راکيو سوء - جوت دي ولي گهٹ مهه جوء
باهر پیٹو پتیا برگاس - لب هوٹا سگل پسرم کا ناس.

واڳ گوڙی، سکمنی صاحب، وار (۷)

(۱۴) دیوا میرا ایک نام - دکه وچ پاتیا تیل
اُن چانن اوهه سوکیا - چوکا جم سهه میل.

واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۲)

---

۱. وائے. ۲. دوُر کئي. ۳. بنا. ۴. اوندهه. ۵. ظاهر. ۶. پسارو، سرشٹي. ۷. سکيا. ۸. ٹوُٹي نو. ۹. پُرلهي. ۱۰. لکُل، وياکل. ۱۱. هردو. ۱۲. اوُتهه. ۱۳. وکار ۱۴. وس پر. ۱۵. قائل. ۱۶. پرمالما. ۱۷. ڈسو. ۱۸. وسهو، نزدیک. ۱۹. ناس ٹئی نو. ۲۰. پسند. ۲۱. ایکاگر. ۲۲. لاهي، جوڙي. ۲۳. اندر. ۲۴. سکائي چڏیو، دکه دوُر کیو. ۲۵. ختم ٿیو.

(۱۲) اُونده ۽ سوجهرو.

(۱۰، ۱۰)

) سُرائي[1] سوڻ[2] ولائتيءِ ايت[3] - تن ڪرنِهان لنگهه جيئن
اُنتر ساهه[5] لسيءِ لوڻ رڪ[6] - اُهڙس[7] ڏيو[8] ٻليءِ[9] اُٽڪ[10].
اُنسا ڏيوا[8] نيرُ[11] تراء - جت ڏيوءِ[8] سڀ سوجهي ٻاء
هيءِ[12] متي سوجهي هوء - تاڪا ڪيتا مانيءِ سوء
ڪرٽي[13] تي ڪر چڪهه[14] ڏال[15] - اُنتيءِ اُوٽيءِ[16] نبهي نال
آپي ندر ڪري جا سوء - گوُرمکهُ ورلا بوُجهيءِ ڪوء
تتُ گهتَ ڏيوا[8] نهچل[10] هوء
پاٽي مريءِ نه بجهانيا جاء - اُنسا ڏيوا[8] نيرُ تراء
ڏوليءِ[18] واءُ نه وڏا[17] هوء - جاپيءِ جيهُ[19] سنگهاسڻ[20] لوء
کتري براهمڻ سوُد ۽ ويش - نرتي نه پائيا گڻي[21] سهنس
اُنسا ڏيوا[8] پالي[9] ڪوء - نانڪ سو پارنگت[22] هوء.

[راڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (۷)]

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (۳٦)

) گيان کنڊ مهه - گيان پر چنڊ[23]
لتيءِ ناد بنود - ڪوڊ اُنند[24].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (۴)

) شبد ولي سي نرملي - هئُ[12] سد پهاري جاس
هرديءِ جن ڪي هر وسيءِ[1] - تت گهتَ هيءِ پرڳاس[20].

سري راڳ، محلا پهلا، پهراون، شبد (۱)

) جو هرجن[25] پاويءِ سو ڪري - ڏر[16] فير نه پاويءِ ڪوء
نانڪ رتا رنگ هر[1] - سڀ جڳ مهه چانڻ[20] هوء.

پرماتما. ۲. وراٽي. ۳. ملائڻي. ۴. پيڙي. ۵. وڪارن جي اگهي ٦. روڪ. ۷. ڏيهن راتيءَ.
ڏيئو. ۹. ٻري، جلائي. ۱۰. دائما قائم. ۱۱. پاڻي، جل. ۱۲. پوتر، شد. ۱۳. سڪرم،
چڪ. ۱۵. ڪاٺ. ۱٦. لوڪ پرلوڪ. ۱۷. وسامڻ، اجهڻ. ۱۸. ڏوڏي. ۱۹. هردي،
ٻ. ۲۰. روشنائي. ۲۱. هزارين جيڪي اُن ڏيئي جو اُنت نه پائي سگهيا. ۲۲. پار پهچڻ.
روشن ڪندڙ. ۲۴. خوشيون، آنند. ۲۵. سنت. ۲٦. پرماتما جي درگاهه ۾.

(٧) آپ پڇاڻهِ شبد مرهه - مَنهه لبج وڪار
گرو سرتاڻي لبج لئي - ههي هشٽهار.

راڳ آسا، محلا لئا، اشٽپدي (٣) ١٥

(٨) مـن تون هوس سـروپ هيج - اپنا مُول پڇاڻُ
من هرحِي لسرج نال هيج - گورمتي رلگ ماڻ.

راڳ آسا، محلا لئا، چنت (٥)٢

(٩) لاڳا هر رس لبجي هر راوائي - اَن دِن نام وکائي
گرو سنگرهه اَوگڻ وڪٽهِي - آپي آپ پڇائيِ.

راڳ وڏهنس، محلا لئا، چنت (١)٢

(١٠) آپ پڇاڻهِ نـاں سـح حاٽهِ - ساجي سوجهي هوئي
سچا شبد سچي هيج سوڀا - ساچي هي سک هوئي.

راڳ سوهي محلا لئا، چنت(٤)٣

(١١) آپ آپ لـي حانا - لبج لبج سمانا
که ڪبر اَپ جانا - گوبند من مالبا.

راڳ بلاول، ڪبر صاحب، شبد (١١)

(١٢) آلر رام سُرب مهه بنکَ - بؤرن ٻرُر رهما پرَب ايڪ
دلن اَمول رديج مَهه حانُ - اَپني وسب لوُن آپ پڇاڻُ

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٠)

(١٣) آپٽا آپ پـڇانـيا - نـام نَڌان پانا
ڪرپا ڪرڪي آپي - گور شبد ملانا.

راڳ ماوڙ، محـلا لئا، وار (٥)

(١٤) هؤمي گور کوني برگت هوئی - چؤڪي سوکه سُتنابج
حـولـی اَندر حـوس سماٽی - آپ پڇاڻا آپـيج.

راڳ لکاوی، محلا پهلا، چنت (٤)٣

(١٥) هرکه سوکه لـي رهه، نراسا - اَمرت چاکه هو نام نواسا
آپ پڇان رهيج لو لاڳا - حبر حبت گورمت دکه ڀاڳا.

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدی(٦)٤

(١٦) آپ پڇاڻه بسرٻتر ملي - وڻـا چـهـڙ لاء
حوم حوم اَمرت وَرسدا - لُسنا بکه سب حاء.

سلوک، محلا لئا، (٥٦)

---

١. برمالما. ٢ آلند وَند. ٣. فاندو، للعو. ٤. سچاڻپ، سمجهه. ٥. حوس. ٦. سيني حبون ٻ. ٧. ڏس. ٨. حرالو. ٩. اَهنڪار. ١٠. لورس ڪئي. ١١. برکهت. ١٢. دکه درد، ٻڙاڻون. ١٣. سکه. ١٤. واسو. ١٥. سقل ڪري. ١٦. وسي لو. ١٧. دالما ١٨. اؤلدن حي وَرکا. ١٩. لرشاڻون.

(١١) پنهن جو پاڻ پڇاڻ.

(١) نانڪ پرکيءَ آپَ کئُ - تسان پارکُ جاڻ
روڳ[٢] دارُون[٣] دوويءَ اُجهيءَ - تسان وَيد سُڃاڻ
واٽَ[٤] نہ ڪرئي ماملا[٥] - جاڻيءَ مهماڻ
مُول[١] جاڻي ڳالا ڪري - هاڻ[٦] لائي[٧] هاڻ
لبُ[٨] نہ چليءَ سچ رهيءَ - سو وِشٽ[٩] پرواڻ
سرُ[١٠] سندي آڪاس[١١] کئُ - کئُ اُجهيءَ ٻاڻ
اَڳيءَ اُوهہ اَڳمُ هيءَ - واهيدڙ[١٢] جاڻ.

[راڳ ماجهہ، محلا پهلا، وار (٢٢)، سلو محلا دُوجا]

(٢) پرٿوٽ[١٣] نانڪ ڳياني ڪيسا هوءِ - آپُ پڇاڻيءَ اُجهيءَ سوءِ
ڳُورَ پرساد ڪري بچارُ[١٤] - سو ڳياني دَرڳهہ پرواڻُ.

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٣٠)

(٣) جني آپُ پڇاڻيا - ڳهرُ[١٥] مهہ محل[١٦] سو ٿاءِ
سچي سيتي رَليا[١٦] - سچُو پليءَ پاءِ
ترڀوَڻ[١٦] سو پرڀ جاڻيءَ[١٦] - ساچو ساچيءَ ناءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٦

(٤) رَتن پدارٿ[١٨] ڳهرُ[١٥] ٽي پائيا - پوري ستگُور شبدُ سُڻائيا
ڳُور پرسادي مٽيا اَنڌيارا[١٩] - ڳهٽ چاننڻ آپُ پڇاڻيا.

راڳ ماجهہ، محلا تيجا، اشٽپدي(٧)٣١

(٥) تس مهہ هولي ڪوٽ[٢٠] اپاڌ[٢١] - الٽ[٢٢] پئي سک سهج سماڌ[٢١]
آپُ پڇاڻيءَ آپي آپ - روڳ نہ وياپيءَ تيدو تاپَ.

راڳ ڳوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٧)

(٦) جني آتمُ[١] چينيا - پرماتمُ سوئي
ايڪو اَمرت برکُ[٢٣] هيءَ - ڦَلُ اَمرت هوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٢٠

---

١. پنهن جي آتما سروپ کي. ٢. بيماري. ٣. شفا جي دوا. ٤. هن حياتيءَ ۾. ٥. جهڳڙو. ٦. وڪار. ٧. ناس ڪري ٿو. ٨. لالچ. ٩. ستگُورو. ١٠. ٽيرُ. ١١. آسمان. ١٢. ٽير جوڙيندڙ. ١٣. پرماتما. ١٤. ڪرپا. ١٥. هردو. ١٦. پرماتما. ١٧. ٽيئي لوڪ. ١٨. نام رُوپي ڌن. ١٩. روشنائي، سوجهرو. ٢٠. هزارين، ڪئين. ٢١. دُک، پيڙائُون. ٢٢. اوندو. ٢٣. وڻ.

حيرت ۾ رهن ۽ حيرت ۾ رهي جون مڪمل ٿين. من شهيد ڪري اَمر ٿئي ٿو. هي حقيقي من
ته ۽ مري جيئڻ ٿا سي آهي آهن جي اندر جي سرهائي ٿي هلن ٿا، ٻاهرين اکين کان
سواءِ ڏسن ٿا، ڪن ۾ ٻُڌن ٿا، پيرن ۾ هلن ٿا، هٿن ۾ هاڃ ڪن ٿا ۽ زبان کانسواءِ
ڳالهائين ٿا. اهو آهي ڪرم ۽ اڪرم جو عجيب اسرار. گرو انگد ديو جن فرمانءُ آهي:

اکي ٻاجهُ وکنا وڻ کنا سُڻنا- پيرا ٻاجهُ چلنا وڻ هٿان ڪرڻا راڳ ماجهه، وار (٣)
جيڀي ٻاجهه ٻولڻا جيوت مرڻا- نانڪ حڪم پڇاڻڪي تو خصمي ملڻا.

اي بندا، ترشنا ئي من کي ٽوڪائي ٿي، سرڪ سوادن ۾ ڦاسائي ٿي، سنساري
سمبندن ۾ ڦاسائي ٿي، دلبر کان دور ڪئي ٿي ۽ جوٺين ۾ ڀٽڪائي ٿي. اهي ترشنا روپي
بک، ڪڏهن به پوري ٿي نٿي ٿئي ۽ پورين ٻار ٻهڪندي، هتي سک ڏام آهي، آنند ڏام آهي ۽ نج
ڏام آهي. من کي مارڻ آهي ترشنا کي مارڻ. ترشنا مٽي ته من، اندرين جي وشيه واسنائن
۽ سنساري بندڻن لاءِ مري چڪو. من، بدولت من جي، اٿين مرندو. من شروع آهي ته
سچو به آهي. من حالمحرم ۽ همدم به آهي. اها من جي خاص خوبي ۽ خاصيت آهي جنهن
جو ٻورن فائدو وٺڻ گهرجي. من کي نگهوسار نه ٻر ٻرچاٽو ۽ ٻرياٽو آهي. پيچيدو پسرو
پسرو ڪرٽو آهي. ڪڏهن چت ته ڪڏهن چماٽ سان، ڪڏهن طعنا ٽڪا ته ڪڏهين
تاڪيد تنبيهه، ڪڏهين مهالتي مٿارو ته ڪڏهن جوٽ چڙواڳ، ڪڏهن نِسارو ته ڪڏهن
لِزاري، ڪڏهين زوري ته ڪڏهن زاري، ٻر صفا پيلغام مُور نه چڙپس ۽ هردم اڪ اوربان
وڪيس ٻره ڏس ته آهستي آهستي من ڪمٽن ته پنهنجي سطح تي قيراني، ملمتا ميٺائي،
نفسانيت لهرڙي، دراچاريءَ مان آجاري ٿيندي، اشب واد مان شپ واد ٿيندي، دکدرسيءَ
بدوان سکدرسي ٿيندي، لوڪڪ مهما جڏي الوڪڪ اُمتا آٽي، تهسوارلسي ۽ نشڪام
ٿيندي. من ڏوڻ جي وات واري نه آهي ته مالڪ جي مدد جي مهل آئي نه آهي. پرمانما
جي پناهه هيٺ، آتم امتر کاندا، روحاني نعمت حاگندي، درگهه درسني ۽ دتوه درشتي
پيدا ليندي، انادي پرڪاش پکڙار ۽ جيوت جو جوت چمڪندي. دلگيري ڦتي ڪري
دلبر لڀي. من بهند جو بحر اٿي. دوست جو دڳ دل اندر آئي. ڏي نسي ته نرل
لهي. اها اُٿي مرڻ ۾ جيڻ. مر اٿين اَچ اُديسي، سيان ته سڪرني مرندو.

شانت مئي ۽ آنند مئي آهي. زبان جي شانتيءَ ۾ نه پر من جي ماٺ ۾ اُن مالڪ جي مهانتا ڇپاتبي آهي ۽ مالڪ جي مهر ماٺبي آهي. خالي ۽ صفا من نـــي ڪلبل، سچيت ۽ روشن رهندو. سرير ۽ سنسار جوُن ڪريائون هاڻي پلي پنهنجو سلسلو جاري رکن، پرڪرتيءَ جي ٽن گڻن جي ترڪني پاڻ قائم رهي ۽ اندريُون پلي سنسڪارن ۽ واسنائن جو واپار ڪن، پر اُنهن جي مٿل هاڻي من کي لڳي ڪانه سگهندي ڇو ته من هاڻي اَڪيل ۽ قائل نـ آهي پر سچيت ۽ سنتتر آهي، شڌ ۽ سريشٺ آهي ۽ ڪنول گل وانگر نرليپ آهي. جڏهن مـن خوُد پنهن جي پدارٿن کي ٻاڙوُن ڀٽي، قتو ڪري ڇڏيو، سو هاڻي ڪيئن وري وشيه واسنائن ۾ اَٽڪبو؟ وري جن واسنائن جي هاڻي من کي ڪاٻه درڪار ڪانه آهي تـن جـو سودو اندريُون ڪيترو وقت ۽ ڪنهنجي لاءِ ڪندينُون رهنديون؟ خريدار کان سواءِ وکرو ٿيندو ڪٿان؟ من سنسار جي ڏنل، پدل ۽ سچائل سطح کان هٽي، پرماتما جي اَڻ ڏٺل، اَڻ پدل ۽ اَڻسچائل پد ڏي پهچي چڪو آهي. اِنهيءَ پد ڏي جيوُ ٻاڻ کي پرماتما ۾ ۽ پرماتما کـي ساري پرڪرتيءَ ۾ ڀاڻي ٿو. نه رهيو ڀيد نه نه رهي ڀيٽ. ٻاقي رهي ڀيتا. من آزاد آهي نه ٻاڻ ٻي ۾ قابض آهي ۽ پنهن جو ٻاڻ پرماتما کي اَرپڻ ڪري، سرناگتيءَ جو سهارو ٿو وٺي.

تنهن ڪري اي ٻندا، من جي چنچلتا، وياڪلتا، وهلورپڻو، حرڪت ۽ هلچل بـــ خوش نصيبي آهي. اِها چنچلتا جي وصف نه ڪيس جوُت مان سچ ڏي نيت آڻي نـــي سگهي. حقيقت ۾ نه من جي چنچلتا جي مراد ٿي اِها آهي ته سچ جي سطح ڏي اَچان، اُتي پهان ۽ مؤر نه موٽان. اِها آهي قلب جي ڪوُڪ ۽ من جي موروثي مراد. من تحقيق جو طالب آهـــي. جڏهين دنـــي ۽ ديندو، مـــن کي ڪنهن ۾ وشيه جي واسنا ڏين ٿا، تـــه من اُنهيءَ واسنا مان ترپت ڪونه ٿو ٿئي پر ٻيءَ واسنا جي طلب رکي ٿو. من جوُن طلبوُن ڪيتريون ۾ ٻوُڙائون ٿين پر هوُ پيائجي ڇو ٿو؟ گهٽي ۾ گهٽو گهرندو. درشٽيه پدارٿ من جي ڀڪ ۽ اُڃ لاهي ڪونه سگهندا. من جي ترشنا ۽ چنچلتا چالوُ رهندي ايندي جيستاءِ ڪ هـن جو وهمرار اُنهن پدارٿن سان چالوُ رهندو. اِهو وهمرار بند ٿيو نه آهي، ته من شانت ۽ اَچل ٿيو نه آهي. پوءِ ترشنائوُن ۽ تمنائوُن، ڪامنائوُن ۽ ڪلپنائون وري ڪرُ، نه ڪيدنديوُن.

سو اي ٻندا، من جي حرڪت ۽ هلچل ڏسـي حراس ۾ نه اَچ. اِها حرڪت ئي حيلو ۽ حل آهي. سڀ کي شانتي کپي ۽ من کي سڀ کان وڌيڪ. پرڪرتيءَ جـــي پربنچ ۾ ڦيري جو پکي ڦٽجي، من وشيه واسنائن ۾ پيو ٿو ڦٽڪي. هڪ واسنا مان ڀٽي ۾ پيو ٿو اُڀارا ماري ۽ آخرين آزاديءَ لاءِ ٽڙپي. اي ٻندا، اُون وڃاري من جي آزاديءَ جو اُپاءُ ڪر ته پوءِ ڏس ته ساڳيونئي من شانت سروپ ٿي، ڪيئن نه جيون ٻالڪا ۾ تو تنهن جي مدد ڪري ۽ جيو آتما جي، پرم آتما سان گڏجاڻي ڪرائي. من جو طاق ڪول ته ترنڪار ڪـــي نـــروار ڏسين. ٻاقي ميري ۽ ملين من معرفت موڪش ۽ مڪتي مؤر نه ملندي. من مار لـــ، مـري

درشٽ ڏاري مَنُ ٻاري - مهاُ درمت نسائي   واڳ ٻلاول، مدلا
ٻڙونت ناٺڪ پئي تومل - سرپُ وِٺي آڀاسي.   ٻڌوان، چدت (٣)

درشٽيءَ جا ٽي جزا آهن: هڪ درشٽا جو ڏسي، ٻي درشٽي جا ڏسڻ جو سلسلو جاري رکي، ٽيون درشيہ جو ڏسجي. ساڳيءَ طرح سمجهڻ يا سڃاڻڻ کي به ٽي انگ آهن: هڪ گياتا جو سڃاڻي، ٻيو گيہ جو سڃاڻڻ جو سلسلو جاري رکي ۽ ٽيون گيان يعني سمجهڻ يا سڃاڻپ جي وستو جا وس ڪجي. من جي درشٽي ٻاهرئين ڪان ٻرءِ درشيہ جو روپ ٽي ٻدلجي وڃي ٿو. اڳي من درشٽا ٿئي، ڪمت جي اکين سان، ڏٺي ۽ ڏٺه جي دوواميءَ مان ۽ ٽن ڳڻن جي رنگين شيشن سان، سڀ درشيہ الٽا ڏسندو هو. جي خود درشٽي صاف ۽ سڌي نہ آهي تہ درشيہ ڪيئن سڌا ۽ صاف نظر ايندا؟ هاڻي سمت جي درشٽيءَ، ڏٺي ۽ ڏيٺه ۽ ٽن ڳڻن جا وڇان اکيان پڙدا، جي درشٽن کي الٽو ۽ جاهدو رنگ ڏيندا هئا، سي سڀ هٽائي ڇڏيا آهن، جنهن ڪري درشٽا سڀ درشيہ صحيح ۽ اصلي روپ ۾ ڏسي سگهي ٿو. ٻر وڌو اسرار تہ هيءَ ٿي وٺو آهي تہ من ٻاهر کي ٻاهر ۾ ڏسي، درشٽا مان خود درشيہ ٿي پيو آهي ۽ آتما ساکشي روپ درشٽا ٿئي پئي آهي. درشٽا ۽ درشيہ جي ٻڌهارڻ اڻن سلهي ٿي. انهيءَ سلڪ سان ٿي جيءَ چند اندر جانب جو جمال ۽ جلوو ماڻيو، لطف جي لاٽ لڳندي ۽ انهد ڏٺي ٻڌي.

لنهن ڪري صاحب اها سکيا ڏني ٿا تہ من ڪامنائن کان خالي ڪر ڇو تہ ڪامنائن مان ٽي سڀ وڪار پيدا ٿين ٿا. سيني منشائن جي مستڪ ٿي تہ ممتا جو مڪ چڙهيل آهي. آهي ڪا اهڙي من جي ڪامنا يا سنڪلپ جنهن ۾ ”مان مان“، ”منهنجو منهنجو“ يا ”مونکي مونکي“ نہ سمايل هجي؟ انهن ڪامنائن ڪري ئي، من جي ٻلي آهي آتما ڏانهن ۽ مهڙ آهي پرڪرتيءَ جي پرپنچ ڏانهن ۽ سرٻرڪ سوادن ڏانهن. آمر وسو چنڌي، من ناسوتي ۽ نقصانڪار وستن ۾ اٽڪيو پيو آهي، جنهن ڪري اندر ۾ دک ۽ درد جي ديوار، هئہ هئہ ۽ اشانتيءَ جي ٻنياد تي، کڙي ٿي ٿي آهي. انهيءَ ديوار جي ٽٽڻ ڪانسواءِ، گيان جو پرڪاش اچڻ ناشدني آهي. ڪامنائن جا ٻچ ٻچن تہ من جا مڙيئي اهڃاڻ، اوساڻا، ترنگ، لرا، وسوسا، وهم، ڀرم، ڀرانتي، ڀرتون ۽ وچار ڌارا سڀ ناس ٿي وڃن. دپ ڏاءُ، آسا انديشو، دک سک، موهہ، لوڀ لالچ، ڪروڌ وير وروڌ، دئي، ٻيائي، ڪوڙ ڪپت، پرائي پچار، نفرت، ابرکا ۽ اهنڪار سڀ مٽجي وڃن. من شفاف، ڏيانشد، روشن ماهہ، شڪتي شال، نرموهي، نروکهن، نرسنسي ۽ نرئہ ٿئي پوي.

اها آهي من جي ڪانا ڪلپ، من جو مرڻ ۽ مري جيئڻ. انهيءَ اوستا ۾ من ٻڙون

اُشڌ وچارن جي ڪارڻ اندر ڪشمڪش، پاڻ اشانتي وڌيڪ وڌائيندي، ۽ جي شُڌ وچارن جي شڪتي زور وٺي پڪڙي ته به اُشڌ وچار انهڪرڻ ۾ ڇُپجي ويندا، جتان ڪڏهين نه ڪڏهين ڪو موقعو وٺي ورِي پرگهٽ ٿيندا ۽ ڪئي ڪماڻي ڪُٽ ڪندا. اَڄ جي مَن جي رچي يوڳه ۾ آهي ۽ سيان اُها رچي تياڳ تي به ڪٿي اَچي، ته به اَهنڪار جي ورائي لـــ ساڳي رهندي. اَڄ يوڳه ۾ ته مان يوڳي آهيان ۽ سيان تياڳ ۾ ته مان تياڳي آهيان. مَن جي ورلي اَهنڪار مان نڪتي ڪانه، ته پوءِ تياڳ جو ڳڻ يوڳه جي اوڳڻ کان ڪيئن بهتر ٿيو؟ پاڻ وڌيڪ بدتر ٿيو ڇو ته اوڳڻ پڇتاءَ جي اوٽ وٺي به ڪٿي پر ڳڻ اَهنڪار جـــي اوٽ سولو ڪونه ڇڏيندو آهي. قلب مان ڪيئي ڪيڻ بدا، مَن جي مَلُ ڪيئن ڌوپجي؟ اِنهيءَ ڪيئي ته ڪِنُ ڪيو آهي ۽ ڪُوڙو ڪچ ڪٺو ڪيو آهي!

تنهن ڪري شُڌ وچار مَن ۾ تڏهين سولو سمائبا ۽ وڌندا ويندا جڏهين مَن اهڙان ڪمٿ ڪيئي اُشڌ وچارن کان صفا خالي ٿيندو. مَن جو اِئين خالي ٿيڻ ۽ مَــن جي دشا بدلجڻ، اُزخود، سياويڪ ۽ ترت ٿي شُڌ وچار خالي ٿيل جاءِ ۾ ڀاڄيجي ويندا. پوءِ ڪنهن به خاص اُپاءَ يا حيلي جي ضرورت نه رهندي. گيان آدڪ رَتن پوءِ پاڻهي پرگهٽ ٿيندا. اِهو آهي رُوحاني راند جو رمل. صاحبن سچ فرمائيو آهي:

(١) جبَ تُو هوتي تب ول ڪتا - اَب تُو بــل نه ڪتائي
ڪهه ڪبير تو هر لئي ميري - تو بدلــي مِت پــاتــي.
راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٧٢)

(٢) سچ تان پــر جــاڻيئي - جــان رِدئي سچــا هــوءِ
ڪوڙ ڪــي مــل اُتــرئي - تــنُ ڪري هڇــا ڌوءِ.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٠)

مَن خالي ٿئي نه پُڌي ناڪامرادو ٿيو ڪانيندي. ڪمٿ وارو پاسو ڦري، سمٿ وارو پاسو مَن جي سامهون ايندو. ڌنڌي ۽ ڌيند ڏور ٿي ويندا. مَن جا ترنگ ۽ ترانا، جي تن ڳڻن جي رنگ ۾ رڱيا هئا، سي هاڻي صاف اُماڻڪي رنگ ۾ ظاهر ٿين ٿا. مَن جــي وچار ڌارا جو سلسلو صفا بدلجي ويو آهي. مَن جي اَڳين چربر، چاوٽ، چاولائي، چاهنا، چنتا، چوراڪرا، حرڪت ۽ حرڪت بند ٿي، مَن ۾ خود نئين هلچل پيدا ٿي آهي. سمٿ جي سهاري سان گيان جو پرڪاش ٿيو آهي. مَن هاڻي ڏک ۽ سک جو ڀوڳيندڙ نه آهي. پر ساکيات درشٽا آهي. جيو آتما جي چٽ شڪتي، آتمڪ شڪتي ۽ وِشو شڪتي پرال ٿي آهي. پرماتما جي اُلٽيٽي ٿي آهي. اِنهيءَ دشا بابت گرو اَرجن ديو فرمائين ٿا:

سُمت ۽ منجهل مٿائڻ.

مَن مارڻ ۽ جيئرت مرڻ.

اُسين ڄاڻون آيا آهيون ته آتما ۽ ديهيءَ ۾ گهڻو ڀيد آهي، مَن ڏُنيءَ ۽ ڏيهه ڏاتاران ٿو گهڻن جي كيترو ۾ كيئن ٿيو ٿو ڀٽكي، پرشارت كيئن پرالبڌ ٺاهي سگهي ٿو، كرم جو قانون كيئن كم كري رهيو آهي ۽ پرالبڌ ۽ كرم كيئن مِٽجي سگهن ٿا. هن كان پوءِ اهو سولو سمجهڻ سگهبو ته من جي مستي كيئن مِٽائجي. انهيءَ ڀاري ۾ جيكي سري گرو گرنٿ صاحب ۾ جهڙن سولو آيل آهن، تن مان چونڊ ٽڪن مٿي ڏنل آهن، جن جو تاتپرج هيءُ آهي ته وكارن كان ونءُ وڃ، ڏُئي دُور كر، آپو مِٽائي سڀني جي ڀرن جي خاك ٿيءُ، سرب دنيا سيك، ايشور جو اُڄهر ڏس، ڀڳوان جو ڀاڻو سمجهي كري پوڄ، سنتن جو سنگ كر، ستگوروءَ جو شبد گرهڻ كر، رام نام جو ڌيان كر ۽ سائينءَ جي شرن وڃ، ته دُرمت دُور ٿئي، كُسنگ ڇُٽي، سمت ملي، دك، روڳ ۽ اشانتي دور ٿئي، كامنائن جو كوٽ كِري ۽ پارٻرهم جو چمن ۾ واسو ٿئي. جتي ڪي جانب جي جاءِ آهي.

وڏيك من لاءِ هيءُ سكياداءِك صلاح ڏني وئي آهي ته من ۾ من سان لڙ، من كي من ۾ ماري ماڻ كراءِ ۽ پنهنجو پاڻ سڃاڻ. جي انسان جيئري مرندي ته هميشه جيئندي، پرماتما كي پاڻ ۾ ۽ پاڻ پرماتما ۾ ڀيو پسندي، آخر اَمر ٿي، آواگون جي چكر كان آزاد ٿيندين ۽ نروڻ جي پد تي پهچي، پرم آتما سان ملي هك ٿي ويندين: اهو آهي جيئرن پد يا ٿُريا اوستا جنهن جو كافي ذكر اڳي ٿي ڏنل آهي. اها من جي ماڻ آهي سُن سمادي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جو جَنُ اُوجهه، مِيو مَنُ - سي سُوري پردانا
هر سيتي سدا مِل رهي - جني آپُ پڇاڻا.
راڳ مارُو، محلا پهرا، وار (٨)

(٢) جيوَت مري مري ڦُن جيوي - ايسي سُن سمانيا
انجنُ ماهه نرنجنُ رهيئي - ٻهڙ نه جونِ پاتيا.
راڳ گوڙي، كبير صاحب، شبد (٤٦)

صاحبن صاف سمجهايو آهي ته جيئن آتما، من كري بانڌ ٿي آهي ۽ من جي معرفت ئي آزاد ٿي سگهندي. پر من كي كيئن مارجي ۽ مري كيئن جيئجي؟ من جو گدام اكيئي اشد وچارن سان ڀريو پيو آهي تن سان شد وچار ۾ ملي اشد ٿي پوندا. شد ۽

(١٨) جيوت مري تان سڀ ڪڇ سوجهي[1] - انتر جاڻي سرب[2] د ئيا
نانڪ تاڪئُہ ماي وڏائي - آپ پڇاڻي[1] سرب[2] جيئا.
— راڳ رامڪلي، محلا پهلا، سڌ گوشٽ (٢٤)

(١٩) جيوت مرهہ مرهہ ڦن جيوهہ - پُنرپ[3] جنم نہ هوئي
ڪهہ ڪبير جو نام سماني - سُنن[٤] رهيا لو[٥] سوئي.
— راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٠) اَڪلُ[٤] نرنجن سڱہُ من مانيا - مَنهي ني من موُنا
انتر باهر ايڪو جانيا - نانڪ اوُر نہ دوُتا[٦].
— راڳ پيرڳ، محلا پهلا، شبد (٧)

(٢١) گور ڪي شبد مرهہ ڦر جيوهہ - لن ڪئہُ مڪت دُئار
انتر سانت سدا سکہ هووي - هرِ[٤] راکيا اُرڌار[٧].
— راڳ پيرڳ، محلا ليجا، شبد (١٨)

(٢٢) گور پرسادي جيوت مري - مرِ جيوي شبد ڪماءِ
مڪت د ئارا سوئي پائي - جي وچهہ[٧] آپ گواءِ.
— راڳ ملار، محلا ليجا، اشٽپدي (٣)١

(٢٣) ڪبير اَنسا ايڪ آڌُ - جو جيوت مرتڪ[٨] هوءِ
نرڀي هونڪي گن روي[٩] - جت پيکئہُ[١٠] ليت سوءِ[٣].
— سلوڪ، ڪبير صاحب، (٥)

(٢٤) ڪبير سوئي[١١] مارئي - جهہ[١١] موئي سکہ هوءِ
پلو پلو سڀڪو ڪهي - پرو نہ مانئي ڪوءِ.
— (٩)

(٢٥) ڪبير مرتا مرتا جڳ موُئا - مر ڀي نہ جاڻيا ڪوءِ
اَيسي موئي جو مري - بهڙ[٣] نہ مرنا هوءِ.
— (٢٩)

(٢٦) باڳهہ[١٢] مري من مارئي - جس ستگور ديکيا هوءِ
آپ[١٣] پڇاڻي هرِ مِلي - بهڙ[٣] نہ مرنا هوءِ.
— سلوڪ، محلا پهلا (١)

---

١. سڃاڻي. ٢. سڀ جيو جنتر. ٣. وري. ٤. پرماتما. ٥. برابر. ٦. ٻيو ڪو. ٧. من بر ڦ ٿان ڌارڻ. ٨. مڙدي سمان. ٩. اڃاري، ڪٿي. ١٠. ڏسي. ١١ من، اُهر يساؤ. ١٢. شيعن، جنڙ مرڻ جو چڪر. ١٣. پاڻ کي.

(۸) مٹي مِٺاء حيوَت مرئ - گــور اڏري ابديش
مؤنـا حيتيءِ هـسو مليءِ - ڀهه سڙ ولنا وِاسُ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکری، پوڙي (۳۱)

(۹) مرٺو مرن - ڪهيءِ سب ڪرني
سهٽيءِ مرئ - اَمر هوء سوني.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۲۰)

(۱۰) حيوَت مرئ مرئ ٿِي جيوئ - آنسي سُن سمانيا
اَنڍَن ماهه نرنجن رهنٽي - ڀهڙ نـه پوحل پائيا.

(۴۶)

(۱۱) آئپ ٻچار مار من ديکيا - تم سا ميٺ نه اوڙ ڪوئي
جا اؤن راکهه لوڪي رهنا - دکہ سک داڏوه ڪرڃ سوئي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۲۲)

(۱۲) هر امرت وس پائيا مُکتا جيوانا - تو ٻوڙ مرڻ نه هوئي
هر هر نام امر پد پائيا - هسر دسام سماويءِ سوئي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چهنت (۴)۶

(۱۳) هر جيونَ مرتا جانيءِ - ســو پنچ سنُل سک مانيءِ
ڪسريءِ ســو ذنُ پائيا - هسر پيتم آپُ مٽانيا.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد(۶)

(۱۴) آسه بهو برٽب اَپنا ڏ ڀانيءِ - گور پرساد پؤ لوٽيءِ
آپٹ لياڳ هرنيٽيءِ ســب وِنٽا - جيوَليا اِءُ مرٽيءِ.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۵۸)

(۱۵) گور سبدو مؤهن بساه ڪرى - هر برلر نانگي مَنُ مارِيا
ميريءِ هرديءِ سُڌُ بڌ پسر گئي - من آسا چنتَ وساريا.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، چهنت (۴)۵

(۱۶) وس آٺهه وى حنَ اس من ڪنُ - من ناسي جگُ نسه پوڍيا
دک رنـڌا وي وِعائيا - نسه آسا آس ڪسرديا.

۶(۲)

(۱۷) بيءِ اؤحل مارگ وِڪڙا - آس نراسا لوٽيءِ
گور پرسادى آپو چيٽيءِ - جيوَليا اِءُ مرٽيءِ.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار، پوڙى (۴۱)

---

۱. آهنڪار. ۲. بهادري. ۳. گيان. ۴. پرماتما. ۵. گرهست، مائيا. ۶. اليپ. ۷. سنسار ساگر. ۸. آندر رهالي پاني ڏلر. ۹. بيحد، اَلي. ۱۰. خاڪ، مٽي. ۱۱. دليوي عقل. ۱۲. چنتائون. ۱۳. هي پائي. ۱۴. ماس آڌاري جانور. ۱۵. پنڪي تو. ۱۶. واس، زندگي. ۱۷. گذرى وئي. ۱۸. ڏکيو، ڪٺ.

(۱۰) من مارڻ ۽ جيوت مرڻ.

(۱) جو جن لوجھه[1] منيع[2] سم - سي سوري[3] پرڌانا[4]
هر[5] سيتي سدا مِل رهي - جني آپ[6] پڇانا
گيانيئا کا اِهو مهت[7] هي - من ماهِ سمانا
هر[5] جيئم کا محل پائيا - سچ لاءِ ڌيانا
جن گور پرسادي[8] مَن جيتيا - جگ تنهه جِتانا[9].

[راڳ مارو، محلا تيجا، وار (۸)]

(۲) من مهه[2] مدوئا جي مري - تان پر[5] راوي[10] ناں[11]
اِکمه ناگي[12] رل مليع - گل موتيئن کا هار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۴)

(۳) گورمک آپڻا مَن مارِيا - شبد کسوٽي لاءِ
مَن هي نال جهگڙا من هي نال سٿ[1] - من هي مڌجهه سماء.

سري راڳ، محلا تيجا، چوٿان، وار (۱۲)، سلوڪ

(۴) گور کا شبد کورلا پوجهي - آپ ماري تان ترپوڻ[13] سوجهي[14]
قِر اوهه مري نه مرڻا هووي - سهجي سچ[5] سماوٽيا.

راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (۴)

(۵) مر مر جيوي تان کڇ پائي - گور پرسادي هر[5] من وسائي
سدا مکت هر من وسائي - سهجي سهج[15] سماوٽيا.

(۲۳)

(۶) اَکي باجهه[16] ويکڻا[17] وِڻ[18] کنا سُڻڻا - پيرا باجهه چلڻا وِڻ هٿان ڪرڻا[18]
جيڀي باجهه بولڻا جيوت مرڻا[19] -
نانک حکم پڇاڻکي اِڙ خصمي ملڻا.

راڳ مانجهه، محلا دوجا، وار (۳)، سلوڪ

(۷) سي يکمت هر[5] پاولدي - جو گورمک[20] پاءِ[21] چلن
آپ[22] چوڙ سيوا کرن - جيوت مئي رهن.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، اشٽپدي (۲)؟

---

۱. لڙي ٿو. ۲. من. ۳. سورمو، بهادر. ۴. اُتم. ۵. پرماتما. ٦. پنهنجو پاڻ کي. ۷. خاصيت. ۸. ڪرپا. ۹. فتح پائڻ. ۱۰. ماڻي. ۱۱. جگياسو استري. ۱۲. ڌاڳو. ۱۳. ٽيئي لوڪ. ۱۴. پڇاڻي. ۱۵. گيان، سچو سروپ. ۱٦. بنا، کسان سواءِ. ۱۷. ڏسڻ. ۱۸. ڪرم ڪرڻ. ۱۹. جيئ. ۲۰. ڏوروءِ معرفت. ۲۱. سکيا. ۲۲. اهم ڀاؤ.

(٢٧) سدجُرکي ڏڻ پُر ميلا هووي - گورمت وچهه ڏرمت کووي
واسگ سڻ لعه رليٽا مساڻي - اُٺي کُنس پياري جهنُ.
راڳ مارو، محلا لهما اشٽپدي (٣)١

(٢٨) سدت ڪرپا لسي هردي واسي - دوُجا ڀاؤ متاوُنا
ڀگت دنيا لي ڀسد پرڪاسي - ڏرمت دوُکهه لهاوُنا.
راڳ مارو، محلا پنجوان، اشٽپدي(٥)

(٢٩) ڪالها ڪُسد هؤمي مُل لاٿي - جي سڻ ڏوڙه نان مٽل نه حالی
شمد ڏوبي نان هڇی هووي - ڦر مٽلي مؤل نه هوئي هي.
راڳ مارو، محلا لهما، سولهو (١٠)٢

(٣٠) اُهامل پدکلا لُپمٺ ڪنچر - ڪئي هُر ڪي ياس
اُلسی ڏرمت اِستری - اوُن ڪڻ نه لرهه روداس.
راڳ ڪيدارا، ڀگت روداس، شمد(١)

(٣١) هو پوڀ ڪيهو سو پال مانيو - ااهه شمت ساڌوُ لی ياڻي
سب مهه ورِ رهيا پوڀ اڪي - پيکِ پيکِ نانڪ پگساڻي.
راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شمد(٨)

(٣٢) جو جو ڪٿي شني هر ڪيرلن - تاڪي درمت ناس
سگل منورٿ پاوي نانڪ - پوُرن هووي آس.
(١٢)

(٣٣) اُنڪ جتن ورِڙي ميري پوُتر - ڪر ڪرپا گورو ملاونگو
ستگوُر ملت مها سکهه پاليا - مُت ملين پڳساونگو.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي(٧)٤

(٣٤) پنچ تسڪر ڌاوت راکي - چوُڪا من اُيمان
ڏشٽ پڪاري درمت ياکي - اُلسا پوُهر گيان.
راڳ پربهاتی، محلا پهلا، شمد(٧)

(٣٥) گوُرمک هچی نرملي - گور ڪي شمد سُپاءِ
اونا مٽل پتنگ نه لکئي - حو چلن ستگوُر ياءِ.
سلوڪ، محلا ليها، (٤٥)

١. سڪرمن هی ستجوڳ ڪري. ٢. حکياسو استري. ٣. پرمالما. ٤. آنند. ٥. ختم ڪئي لو. ٦. اُبوڻو. ٧. شڪاري. ٨. عالي. ٩. لري پار پياه ١٠. تڙي لو. ١١. اِچائون، ڪامنائون. ١٢. ڪولهي. ١٣. چور، وڪار. ١٤. سچو بوڌ. ١٥. لرماڻو. ١٦. آڪيا، سکيا.

(١٧) جل مل ڪائيا ماجيئي[٢] پائــي - پي مئلا تڻُ[١] هــوء
گيان مها رس نائيئي[٣] پائي - من تڻُ نرمل هــوء.

راڳ سورٺ، مح... پهلا، اشٽپدي (٥)

(١٨) پياري اِن بِڌ ملڻ نه جائي - مئي ڪيئي ڪرم اَنيڪا[٤]
هارِ پڙيو سوامي[٥] ڪي دئاري - دِيجئي بُــڌ بِبيڪا[٦].[٧]

راڳ سورٺ، مح... پنجوان، اشٽپدي(...)

(١٩) چيري تيئي سمت ڪهان تي پائي - جاتي پرم ڪي ليڪ مٽائي
سُــرس[٨] ڪبيري جانيا - ميرو گـــور پرساد[٩] مــن مانـــيا.

راڳ سورٺ، ڪبير... صاحب، شبد (٥)

(٢٠) هـم بارڪ ڪڇوُ نه جانهه گت مِت تيري - مُورک مُگڌ[١٠] اِيانا
هر ڪرپا ڌارِ ديجئي مت اُتــم - ڪر ليجئي مگڌ سِيانسا.

راڳ ڄئسنتري، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢١) گور دئاري هــوء - سوجهي پائسي
ايت دئـــاري ڌوء - هڇا هـــونسي.

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (٦)

(٢٢) نرمل جلِ نائي مئل گوائي - پئي پُــوِتُ[١١] سرِيـــرا
درمت مئل گئي پرم پاگا - هؤ ميئي بِنئي[١٢] بيڙا.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، ڇنت (٢)٣

(٢٣) مت ُ تيري[١٤] وس سوامي[٥]-هم جنت[١٣] تؤن پُرک جنتئي
جن نانڪ ڪي پرڀ[٥] ڪرتي سوامي-جئُ پاوي تئُ بُلئي[١٥].

راڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٥)

(٢٤) درشٽ[٩] ڌاري مــن پياري - مها درمت نـــاسي
بهوُنت[١٦] نانڪ پئي نرمل - پُــرني[٥] ملي اُبناسي.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، ڇنت (٣)٢

(٢٥) چوڏ سيانپ چاتُــري[١٧] - درمت بُــڌ تياگـــو رام
نانڪ پئُ سرڻائي رام[٥] راءِ - ٿِر[١٨] هوء سوهاگــو رام.

٤(١)

(٢٦) جئُ بسنتر ڌات[٢٠] شڌ هوء - تئُ[١٩] هُرڪا[٥] پؤ درمت مئل گواء
نانڪ تي جنُ[٢١] سوهٽي - جــي رتــي هُــر[٥] رنگ لاء.

راڳ رامڪلي، محلا لهڻا، وار (٨)

---

١. سربر. ٢. ڌونبو. ٣. اشنان ڪبو. ٤. ڪئين. ٥. پرماتما. ٦. وويڪي. ٧. اي سکي. ٨. رام نام جو رس. ٩. ڪرپا. ١٠. چريت. ١١. پوتر. ١٢. ناس ٿي وئي. ١٣. ساز. ١٤. وڄائيندڙ. ١٥. ڳالهيون ٿا. ١٦. ويٺي ڪن ٿا. ١٧. چتراڻي. ١٨. قسائم. ١٩. اگني، باهه. ٢٠. ڌاتو. ٢١. اِنسان.

(۷۲)

(۷) جب بُڌ هوئی تب بل کیسا ـ اب بڌ بل نہ کتائی
کهہ کبیر بُڌ هر لئی مری ـ بڌ بدلی سِڌ پائي.

راڳ آسا، محلا پهريان، شبد (۱۱۷)

(۸) سکی سهری سدا کی ـ سَچ ددڙاوُ
سوجهہ سادُوُ پاوُ کر ـ تہ ڏِٺُ هر پاوءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱۰)

(۹) سچ تان پر ڄاڻيئي ـ جان رِديءِ سچا هوءِ
کوڙ کي مل اُتريءِ ـ تن کري تَچا دوءِ.

راڳ گوجري، محلا تيجا، شبد (۶)

(۱۰) نا کاشي مت اوُپجي ـ نا کاشي مت جاءِ
ستگوُر مليئي مت اوُپجي ـ تان اِهہ سوجهي پاءِ.

راڳ گوجري، محلا پهريان، شبد (۳)

(۱۱) ڏاوُت ڏاوُت سڀ جڳ ڏائو ـ اب آئي هر ڏُاري
ڏُرمت مِٽِ بڌ پرگاسي ـ جن نانڪ گوُرمک تاري.

راڳ گوجري، محلا پهريان، وار (۹)

(۱۲) آوءِ صاحب چت ـ تيريا پنٿا ڏِئنا
من کي کيئي مَل ـ ساڌ سنگ وُتنا.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پهريان، چهت (۱)۴

(۱۳) ٻگ دوُڙ بانچہ سدا جاچہ ـ سام رس بترائگی
ٻرٹہ رانگہ رالی سهج مانِي ـ مها دُرمت نساگي.

راڳ سورٺ، محلا پهلا شبد (۱۲)

(۱۴) گور ساکي اَنتر جاگي ـ تان چنچل مت تياگي
گور ساکي کا اجيارا ـ تان مٽيا سگل اندهارا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (۷)

(۱۵) گوُرمک پرگاس پئيا سانت آئي ـ دُرمت بُڌ نِواري
آتم برهم چينِ سک پائيا ـ ست سنگت پُرک تماري.

راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (۷)

(۱۶) جب هي سرن ساڌ کي آئيو ـ ڏُرمت سگل بناسي
تب نانڪ چيتيو چنتا من ـ کاٽي جم کي ڦاسي.

۱. سنساري عقل. ۲. روُحاني طاقت. ۳. روُحاني سمجهہ. ۴. ملي تو ۵ پرماتما. ۶ گرهڻ کري. ۷. پريم. ۸. خزانو. ۹. صفا ۱۰. اُپن ٿئي ٿي. ۱۱. ٿڪي ۱۲. گذارڻ سان. ۱۳. چرن. ۱۴. جاهيان ٿي. ۱۵. گيان. ۱۶. مگن، مست. ۱۷. سکيا. ۱۸. روشنائي. ۱۹. گروءِ معرفت. ۲۰. سچائي سگهڙي. ۲۱. ڌياڻو.

(٩) سُمت ۽ مَتُل مِتّائِط.

(١) دُنِيا[1] دُرمت دوُر کر - گُور شيوا کر نِيت
رام[2] رَتن مَن تن بَسيئ - تَج[3] کام کرود لوڀ ميت
مرنا مِتّيءِ[3] جيوَن مليءِ - تِسهه[3] سگل[4] کليش[5]
آپ[6] تجهه[3] گوبند[2] ڀجهه - ڀاؤ[7] ڀگت پروِيش[8]
لاڀ[9] مليءِ تُوٽا[10] هَري[3] - هَر[2] درگهه پتوانت
رام[2] نام دَن سنڃوي[11] - ساچ شاهه ڀگونت
اوُلت ٻتنع هَر[2] ڀجهه - سادوُ سنگ پرايت
نانڪ دُرمت ڇُٽ[3] گئي - پار برهم[2] ٻسي چيت.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٽٿي (٧)]

(٢) دکھ سک پيارِي[2] تُڌ[2] ڀائي - ابهه سمت گورو تي پائي
نانڪ کي ٺَر[12] تون هيئ ناکر[2] - هر رنگ پار ٻرپوان جيئُ.

(٣) سا ٻُڌ[13] ديجيءِ جِت وسر ناهي - سا مت[13] ديجيءِ جت تُڌ ڌيائي
ساس ساس تيري[2] گُن گاوان - اوٽ[12] نانڪ گور چرنا جيئُ.

(٤) هؤميءِ ممتا دُرمت دکھ ناسُ - جب هرديءِ رام[2] نام گڻ تاسُ
گوُرمکِ ٻُڌ[15] پرگٽي[14] پربِ[2] جاس - جب هرديءِ رِدِيا چرنا نواسُ.

(٥) پرڀِ[2] کي سمرن - من کي مَلُ جاءِ
اَمرت نام - رِدُ ماهه سماءِ.

(٦) انمن[16] مدوُتا سُن[2] سمانا - دُبدا دُرمت ڀاڳي
کهه کبير اَنڀوُ اِڪ[17] ديکيا - رام نام لو لاڳي.

راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٩)

(١٢)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٧) ٧

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (۴) ١

راڳ گوڙي، کبير صاحب، شبد (۴٦)

---

١. دنيت ڀاؤ، ڀيائي. ٢. پرماتما. ٣. ڇڏي ڏي، ناس کر. ۴. سيئي. ٥. ڏکھ سوُر. ٦. آهم ڀاؤ. ٧. پريم. ٨. چوڌاري ڦرڻابو. ٩. فائدو. ١٠. نقصان. ١١. کٺو کريو. ١٢. آسرو. ١٣. سمجهه. ١۴. گورو ۽ معرفت. ١٥. ظاهر ٿي. ١٦. دنيا کان اُتي. ١٧. پرماتما جو ساکيات درشن.

جي پرالبڌ ڪٽي ڪا ناڪامايون يا بداعصمي ۽ ڏيکاري ته رب جي رضا ائي واقعي وهم. غلط ۽ خفقان، مونجهاري ۽ مايوسي، بي آرامي ۽ بدگماني، ڪو مصيبت مسئلي سگهندا ٿون؟ ڏک ۽ ڏاڍار جي ڏانس آهن. پر رب هم حون ٻڪشائون آهن. مصيبتن کي مهن ڏي، سک ۽ صدق سان، سنتوش ۽ شڪر سان، ڏيرج ۽ دلبريءَ سان. گذرڻي جو پراشچت ڪر ۽ آنندي لاءِ پرتاءُ ڪر. سڀن مان سچ سک، لمبا نمڪ رکـ، واڇارنا جي واڳ جهل، من کي مرڙ ته ڪامادڪ ڪڪر هٽجي وڃن، دنهه دور ٿي وڃن، تـي گڻ ناليہ چلدي وڃن، خوشحالي، اچا شڪتي ۽ شڪتيشالي برقرار نسٽي، ڪرم نندڪام لين، سرارڪ سمينڌي وڃي، اُمدون، ارواح ۽ آسرا آڏامي وڃن، ڪرم اڪرم هڪ ٿـي وڃن، پيار پلٽو ڪائي چوطرف تارا ڪري وهي ۽ وسائي، سائينءَ جي شرن وٺجي، پرماتما جي پناهه ملي، ڪرم ڪٽجن، پرالبڌ پوري ٿئي. دک جو داستان مٽجي ۽ جوڙين جو خاتمو ٿئي. اهو آهي پرماتما جي ملين جو ناچ جي پيچ ۾ پچن ٿيون جو نه لهر ۽ نياءُ جئون ســ پابند ٿي رهن ٿيون.

سان ريس ۽ ابرڪا چڙهو ڪرڻ ۽ پرماتما جي نياءَ ۽ مهر مان ڇوٽو واڪڻ ڪيئي وشوا
گهائي ٿين؟ پنهنجي سواد پيتا سمجهي. پاڻ سانگاهڻا ۽ سنوارڻ ۾ ٿي رب جي رحمت جـ
روز رڪيل آهي.

جيون پاڻوا جو مارڳ صاف ۽ سڌو آهي ۽ سڀني لاءِ کليل آهي. اُن ڪا پاسپورٽ
پاس يا پرمٽ ڪونه آهي. "همٿي مردا مددي خدا." پنهنجي همٿ ڏيکار، پنهنجي
امنگ ۽ اِڇا شڪتي، اُتساهه، ايمانداريءَ ۽ اُوچائيءَ سان استعمال ڪر، مالڪ جي مهر
جي پورن نشانين جي پوري قدرشناسي ۽ اچاري ڪر، ته ڏس ته پوءِ ڪيئن نه مالڪ
جي مهر جو مينهن ۽ اُمرت ڌارا جو جهرڻو توتي ورڪا ٿو ڪري ۽ اُهيءَ وهڪ ۾ تنهن جي
ڪرم ۽ پرالبڌ پئي وهائي ٿو ڇڏي. اِها آهي جيون مڪتيءَ جي ڌارا جنهن جـو اُڪري
اظهار نه پر وڏو اُنڀؤ ئي ٿو سگهجي. جي سودي جو سامان ساڻ آهي ۽ سودي ڪرڻ جي
ساڃهه ۽ صحبت آهي نه پوءِ پڇي پارهن پڪ ٿيندا.

جنهن پرالبڌ جي اُهڃاڻن ۽ اشارن جو احساس ڪيو آهي ۽ پنهنجي اندر سان آڻيندي
جي پرالبڌ سنواري آهي، اُهيءَ جو لوڪ پرلوڪ سهڻو ٿئي ٿو. هو اُهيءَ پرالبڌ جو اُنـو
ست ڪري، شانتيءَ سان پوڻي ٿو ۽ اڳتي پرالبڌ جي لڪير لکي ٿو، پوساگر پار ڪري ٿو.
مالڪ جي مهر وسي ته ڪرم ۽ جڙيون پئي سڀ دريا ٿي وڃن. سو نه ڪرم جي قانون
۾ ڪا ڪانڻ آهي ۽ نه ايشور جي انصاف ۾ اوڻائي آهي. ڪاڻ آهي پنهنجن ڪرمن ۾.
جي ڪرم آهن ڪچا ۽ ڪڙا ته دک ۽ جنم مرڻ جو چڪر چالو رهندو. پر جي ڪرم آهن
سچا ۽ سرسٿ ته اُنيمٿ آنند پراپت ٿيندو ۽ آتم مڪتيءَ جي مراد پوري ٿيندي. پراڻي
وت پهچي، پنڌ ان جا پورا ڪيا ڪري، پاڻ هلڪو ڪري، سڪرم جي وات وٺي ڏس ته
اڳتي ڪيئن نه سفر سهنجو ۽ سٺو ٿي ٿو پئي.

اي پيدا، اِها اُٿي ڪرمن جي قانون ۽ ايشور جي انصاف جـي سچي ۽ صحيح
سمجهاڻي. باقاعدي يا بي قاعدي هاڻ، آلس ۽ اُڏيتا ۾ اُنهاري يا سنتوک ۽ سواد پيتا ۾
اُسرڻ، هاڻي همٿ وس تنهنجي آهي. جا وٽي سا وات وٺ. وات وٺڻ جي آزادي اُٿي
پر وات جي واڳ ورائي ڪونه سگهندا. جهڙي وات اُهڙي لاٽ. پوءِ ڪٿو ڪڏهـاءِ
ڪرمن مان ۽ نه قسمت مان. ڪرم آهن پنڌ. جهڙي ته جند ڪونه ڇڏين پر جنم جنم جو
ساٿي ٿين. جيئن هوا ماحول جي اثـر هيٺ اچي ٿي ليئن آتما جيون جي اثـر هيٺ
اچي ٿي. جيون جا ڪرم، سنڪارن ۽ سنسڪارن جي صورت وٺي، آتما کي جدا جدا
جوڻين ۾ ڀٽڪائين ٿا. اون ۽ ڪيل ڪرمن جي پرالبڌ پاڻ سان کڻي آيو آهين. جي اُهـو
ڪرمن جو ليکو ڪٽڻو آهي ۽ نه وڌائڻو آهي ته قدم قدم تي پاڻ سنڀال. پنڌيءَ جي ال سان
وواڪ جو وڪاس ڪر ته آتما جو پرڪاش نکري، راهه روشن ٿئي ۽ جيون سڦل ٿئي.

[illegible] صاحب [illegible] سڀ صاحب ۽ [illegible] جو [illegible] ساڻ [illegible] ته اڪيلي [illegible] سچي ساڻ [illegible] ٻيهر [illegible] آهي ٻيو [illegible] ٻيهر ۽ الڪت ٻيهر [illegible] [illegible] جي [illegible] آهي [illegible].

[illegible] جي [illegible] آهي [illegible] جي [illegible] ياد ڪري روز [illegible] [illegible] جي [illegible] جي روزاني يادداشت موڪلجي ته [illegible] جو اڄا [illegible] [illegible] جي [illegible] ٿي ۽ [illegible] [illegible] [illegible] هوندو هرڪو انسان، ساري سنسار جي [illegible] [illegible] ڪري [illegible] هوند دک جي [illegible] حاصل [illegible] ڪري ڪونه [illegible] ۽ [illegible] [illegible] آهي. [illegible] حالت ۾ [illegible] پرماتما ۽ [illegible] [illegible] آهي سرناڪجي. [illegible] پرماتما [illegible] آهي [illegible] جي شرن [illegible] ڪني آهي، [illegible] شرن [illegible] جو [illegible] متاني. [illegible] [illegible] سنسار جا سڀ سهارا [illegible] ڪري، پرماتما جو ۽ پرماتما ۾ [illegible] [illegible] شرن [illegible] جو [illegible] ۽ [illegible] سڀ ڪرتار آهي. [illegible] [illegible] [illegible] ساڻن جي [illegible] پرسماتهي وڃن ٿا.

[illegible] مالڪ جي [illegible] جا سوڙج جي روشنائي ۽ گرمي والڪر، [illegible] ساڳي آهي، [illegible] گنهگار [illegible] يا [illegible]. اگرچ گرمي يا روشنائي سڀ لاءِ ساڳي آهي [illegible] جي [illegible] استعمال ڪري [illegible] آلي [illegible] ڪي [illegible] ڪري [illegible] ڪري. مالڪ جي [illegible] نشانيون، [illegible] [illegible] آهن ۽ [illegible] سڀ لاءِ ساڳيون آهن. [illegible] [illegible] ڪري، ۽ [illegible] [illegible] [illegible] ڪرمن ۽ [illegible] ياد [illegible] اي [illegible] هوند [illegible] حالت [illegible] قائل [illegible]. آهي سڀ ياد [illegible] [illegible] آهي [illegible] جي [illegible] [illegible] اڄ [illegible] ڪاڏهن [illegible] ڪاڏهن [illegible] جو [illegible] [illegible] جو [illegible] ڪاڏهن [illegible] ڪاڏهن [illegible] [illegible] آهي [illegible] ۽ [illegible] جي [illegible] آڻيندي [illegible] اي [illegible] جي [illegible] ڪي [illegible] [illegible] ڪي [illegible] [illegible]

ڪرم پرالبڌ بڻائين ٿا ۽ ڪرم پرالبڌ سنوارين ٿا پر آواڳون جو چڪر نه پوءِ بـ جاري رهي ٿو ۽ جيون ياترا جي آخرين منزل نه اچي پوڻي پهچي ٿي وڃي. انهيءَ لاءِ اهو لازم ضروري آهي ته خود ڪرمن جو سلسلو ختم ٿئي.

تون ڳن ڪها جڳت گورا - جنهن ڪرم نـ ناسي
سنگهه سرن ڪت جاتيئي - جسُ جبڪ گراسي.

واڻي بلاول، ڀڳت سڌنو، شبد (١)

سڌنو صاحب پرماتما کي للڪاري ٿو چئي ته هي جڳت جا مالڪ جيڪڏهين ڪرم ناس ٿي نه سگهندا ۽ ڪرم روُپي گدڙ ٿي موتکي ڳرڪائي ڇڏيندو ته پوءِ تنهن جو گرڻ ڪهڙو ليکبو ۽ پوءِ شينهن جي شرن ڇا لاءِ وٺان؟ اها آهي سنتن جي پدوي جو پرماتما سان سينو سهائي سوال جواب ڪن ٿا! پر سڌني ڀڳت جي سوال ۾ ئي جواب جُڙيل آهي ۽ اهو جواب آهي اميد پريو ۽ خاطر خواهه ته ڪرمن جو سلسلو يا آواڳون جو چڪر ناس ٿي سگهي ٿو پنهن جي اچا شڪتيءَ ۽ مالڪ جي مهر سان.

پرشارت جا جزا آهن پراشچت، پڇتاءُ، پيارُ ۽ پرارٿنا. پراشچت آهي پرالبڌ کي ست ڪري مڃڻ، نه رنج سان پر خوشيءَ سان. اهو آهي شڌ شڪر. آخر نه پرالبڌ پنهن جي ئي ڪيل ڪرمن جو نتيجو آهي. جاڪاڻ نه اهو نتيجو ڌرم ۽ نياءَ جي تارازيءَ ۾ تُريل آهي تنهن ڪري مستڪ جو ليکه ۽ ڀڳوان جو پاڻو آهي. پاڻي اڳيان سر جهڪائبو ۽ وردان ڪري مڃبو. اي بندا، تون پنهن جي جيون انهيءَ اديش تي آڻ ته ڏس ته دک ۽ اشانتي جو اثر جي مٽجي نه ٿو نه گهٽجي ڪيڏو نه ٿو. اهڙيءَ طرح جيڪڏهين پرالبڌ جو ڏنگ ڪيي ڇڏين نه چڪ تنهن جي لاءِ پرالبڌ ٿي مٽجي نه نه گهٽ ۾ گهٽ بدلجي، سهائيندڙ ٿي وڃي. پشچاتاپُ من کي ماندو ٿو ڪري ۽ سريرَ ۾ سياڻ ٿو وجهي. اهاڻي پرالبڌ جي سزا آهي، جنهن ڪاٽڻي پچاتا، پڇتاءَ پرگهٽ ٿئي ٿو.

پڇتاءُ اهو نه چئبو جو ڪيل ڪرمن تي پڇتاءُ ڪري، معافي وٺي ۽ وري ساڳيو ڏوڙ جاري رکجي. پڇتاءُ آهي پرالبڌ مان سبق پرائي، سچائيءَ، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان ادم ڪري، پنهنجو آئيندو سڌارڻ. اي بندا، جي تو آزءَ ڏن ۽ لجرين مان نه پرايو تہ پوءِ تو ۾ ۽ پسوُنءَ ۾ ڪهڙو فرق؟ پراشچت ۽ پڇتاءُ جي پوُنجي آهي تنهن جي سچي سچائي تنهن کي نه سچائيءَ ۽ سهيتائيءَ سان سهيڙ نه ڪاٽيا پلجي، جيون بدلجي ۽ آنر ڌارا مان پيار جي نهر جري.

جو مدش پُرُون پراشچت ۽ سچو پڇتاءُ ڪري ٿو تنهن جو من، پوترتا ۽ پريم سان ڀرو ٿي، وشال ۽ وشيش بنجي ٿو. هو ايڪتا مان انيڪتا ۽ انيڪتا ۾ ايڪتا ڏسي ٿو. هـو

سنڪلپ، خصلتون ۽ عادتون بدلائڻ لاءِ اُن پٺاندڙ ٿيندڙ ڪرم، اوس سٺا ۽ سچا ٿيندا.

ڪنهن ماڻهوءَ ڪيل جي اُثر هيٺ، آلس ۽ نراسائيءَ ۾ اچي، چوندا آهن ته الاهت جو ليکو اٽل آهي. پرالبڌ پربل آهي ۽ تقدير ۾ لکيائي اٽل ناممڪن آهي. سک سائينءَ جي ڏات آهي ۽ دک سائينءَ جو سراپ آهي. انهيءَ مقدر جو مقابلو يا مخالفت ڪير ٿي سگهندي؟ هيءَ دليلبازي سراسر غلط ۽ بي بنياد آهي. هڪ پاسي اِها حقيقت آهي ته ڪيل ڪرمن جا نتيجا ظاهر ٿيڻا آهن ۽ بدلجي نه سگهندا ته ٻئي پاسي اِها به حقيقت آهي ته اُها ٿيندڙ ڪرمن تي ماڻهوءَ جو پورن اڌڪار آهي. انهيءَ لحاظ کان پرالبڌ ۽ پرشارٿ گڏوگڏ ڪم ڪري سگهن ٿا جو ته اڃا ٿيندڙ ڪرم پنهنجي پرشارٿ هٿ وس آهن. پرشارٿ مان ئي پرالبڌ ٺهي ٿي. پرالبڌ جي پرڻام هوندي به، آئينده جي آزادي انسان سان آهي.

مثلاً تيرانداز ڇڏيل تيرن جي روانگي بدلائي نه ٿو سگهي پر جو تير اڃا تيرڪمان تي آهي ۽ اهي تير جي اڃا ونس ميان ۾ اڻچل آهن، تن جي اڇلڪ ۽ طرف تي ڪس پورن اڌڪار آهي. جيئن وڻيس تيئن هلائي سگهي ٿو ۽ جڏهن وڻيس تڏهن هلائي سگهي ٿو. زمين جي ماپ ۽ جنس يا پاڻيءَ، هوا ۽ اُس جو اندازو، ڪڙمي نه ٿو بدلائي سگهي، پر ٻج، پاڻ ۽ پنهنجي هنر ۽ محنت تي ته هن جو پورو اڌڪار آهي، جنهن جي مدد سان هو کيتيءَ جو مڪمل فائدو وٺي سگهي ٿو. انهيءَ ڪري ماڻهوءَ کي جڳائي ته همت نه هاري ۽ نراشاواديءَ ٿئي، اِها شڪتيءَ جي پربل هٿيار کي هٿان نه ڇڏي، ته اوس سندو نتيجو لووار ٿيندو.

هاڻي اهو پرسڻ ٿيو ته نه سک ڏات آهي ۽ نه دک سراپ آهي. ٻئي پنهنجي ڪيل ڪرمن جو ڦل آهن جنهن لاءِ ڪو ٻيو ٽيڪيدار جوابدار نه آهي. پر روحاني راهه ۾ دک وڌيڪ مددگار ٿي سگهي ٿو ۽ سک وڏي رنڊڪ ٿي سگهي ٿو. سکي ماڻهو شايد سک جي نشي ۾ پرالبڌ جي ملول ٿئي، پوءِ ڀلي ۾ وڃائي وهي ۽ اڻهوند ۽ اڃا لهندڙ پرالبڌ کي دکي ٿئي. پر دکي ماڻهو شايد پرالبڌ جو اڳو نتيجو سمجهي ڪري پوئين ۽ نئون ڪرم اڳتي نه ڪري، جو آئينده وارو پرالبڌ سڌاري سگهي. قدرت جو به اهو قانون آهي ته سکن پٺيان ڏک ۽ ڏکن پٺيان سک ايندا آهن. ڏاهن چوندا آهن ته ڏک سک جي سوٽ آهن. پرشارٿ پرالبڌ کان وڌيڪ پربل آهي. مطلب ته پرالبڌ پرشارٿ سان مقابلو ڪري، ڇڪي ماڻهوءَ ۾ هاڻي حال ۾ پرشارٿ پرالبڌ سان ڪُل ڪيلي سگهي ٿو. سو اُس ٻڪ پنهنجي پرالبڌ ٺاهڻ يا اڳاڙڻ تا جو ته جهڙو پرشارٿ تهڙي پرالبڌ ٺاهي ته پرالبڌ پاڻهي نه ٺهي پوي.

ڪرڻ يا ابرڪا ذارڻ اَجائي آهي جو ته جنم جي حالت بدلائڻ اِنسان جي وَس ڪان ٻاهر آهي ۽ اِن ڏس ۾ هر ڪا ڪوشش يا چنتا، فقط من کي اَشانت ڪندي ۽ دک وڌائيندي. باقي ڪاميابيءَ جي ڪنجي آهي آئيندي جي اوني ۽ اوسيڙي ۾. گرو نانڪ ديو جن فرمايو آهي.

ددي دوش نه ديئو ڪسيءِ - دوش ڪرما آپڻا — راڳ آسا، محلا پهلا،
جو ميءِ ڪيئا سو ميءِ پائيا - دوش نه ديجيءِ اور جنا. — پٽي ليکي (٢١)

اِنسان جيڪڏهين اِهو سڌانت سچيءَ دل سان گرهڻ ڪري ته سنساري سنٻنڌ سڀ سنجوڳي ميلا آهن، پورب جنمن جا ليڻي ديڻي جا حساب آهن، ۽ ڪيل ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَٽل آهي، ته جو هو ڪونه سنساري سنٻنڌين سان وهنوار، فرض اَدائيءَ جي خيال کان ۽ نه موهه جي ممتا سان رکي، ۽ ڪيل ڪرمن جو ڦل ست ڪري سئيڪار ڪري؟ پوءِ نه هو اَند رهي تمنا جنهن مان ڪيڏا نه مانر نا مچن، ۽ نه رهي ريس جا خام خواهه وهاءُ ر تي وڃائي. جڏهين اِنسان پاڻ ڪجهه ڪين آهي ۽ ناسونت آهي، ته سنسار ۾ ٻيو ڪجهه سندس ڪيئن ٿي سگهندو؟ اِنهيءَ لحاظ کان سنسار ٿي سپنو آهي. جنهن سان اَجايو نيهن لڳائي، اِنسان پنهن جا پيو ئو ڪرم ٿاهي ۽ ڪرمن دتارن جمڻ مرڻ جو چڪر وڌو ۽ ويڪرو ڪري. اِهو اِسرار ٻه ڪي سمجهؤ سمجهن. عام طور ته هر ڪو پنهنجن کي پرائو ۽ پرائن کي پنهنجو سمجهي وينو آهي. حقيقت ۾ رڳو پرماتما ٿي پنهنجو آهي ۽ جنهن کي پائڻو آهي. باقي ٻيو ڪو ٻه ڪنهنجو ڪونه آهي ۽ ڪونه ٿي رهندو.

ڪرمَ ٽِنِ حصن ۾ وراهي سگهجن ٿا. پهريون پورب جنم يا جنمن جا ڪرم، ٻيو هن جنم جا ڪيل ڪرم، ٽيون آهي ڪرم جي چاڻ هن وقت ٿيڻ وارا آهن ۽ چوٿون اهي ڪرم جي هن وقت کان پوءِ اَچا ۾ ڪرڻا آهن.

پورب جنم جا ڪرم ۽ هن جنم جا ڪيل ڪرم، ٽن ٿان منش جو قبضو نڪري چڪو. اهي ڪرم گويا ڇوڙيل تير وانگر آهن جو واپس نه ورندو ۽ هٽي هند ڪندو. انهن ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَوس نڪرڻو آهي جنهن جي پرڀاءَ کان، منش ڪنهن به حالت ۾ پاڻ کي بچائي ڪونه سگهندو. اِهو ضروري نه آهي ته ڪرم جو نتيجو اُنهيءَ دم ئي ظاهر ٿئي. ڪجهه وقت لاءِ ڪرم اَنتهڪرڻ ۾ گڏ ٿيندا ويندا آهن جن تڏيل ڪرمن کي سنچت ڪرم چئبو آهي. جڏهين پوري وقت تي اُنهن ڪرمن جو نتيجو ظاهر ٿو ٿئي تنهن کي پرالبد ٿو چئجي. پرالبد جو اَثر ٻن قسمن جو آهي. هڪ اَٽل ٻيو مَٽجندڙ. ڪيل ڪرمن جو جوڳو نتيجو اَٽل آهي. باقي جيڪو ڪيل ڪرمن جو عادتن جي صورت ۾ پرڀاءَ ٿو پئي سو بدلائي يا مِٽائي سگهجي ٿو، پنهن جي اَساهه، اِڇا شڪتيءَ ۽ اَدم سان. اِسرا

ڪداچت ھٿ نہ ايندي، چاھي انسان ھزارين حيلا ھلائي. سو آتما جي ڀَڃَڻَ ۽ گھَٽَ يا ڳُوڙ، اسان جي ڪرمن مُطابق ٿين ٿا جنھن جي ميار، مالڪ مٿان نہ، پر اسان مٿان آھي.

اھو ڪرم جو قانون پوري انصاف تي ٻڌل آھي. اَٽلُ اَٽر ۽ اُڻمٽجندڙ آھي. ڪا دنيا جي ھستي يا طاقت نہ انھيءَ قانون جي ڀڃڪڙي ڪري سگھي ٿي ۽ نہ اُن جي ڪارروائيءَ کان بچي سگھي ٿي. اھو قانون ساريءَ پرڪرتيءَ سان لاڳو آھي ۽ تنھن ڪري ھر منش سان بہ لاڳو آھي. ھن قانون کان اڻڄاڻائي يا عدم واقفيت جو بھانو ڏئي، پاڻ کي بچائي نہ سگھنداسين. جو پوکيو سو لڻبو. اَڪ مان انب ڪونہ پيدا ٿيندا چاھي پوکيندڙ راجا ڇو نہ ھجي. اسانجا پاپ ۽ پن ئي دوزخ ۽ بهشت بڻائين ٿا. ڪيل ڪرم اسانجي قسمت جوڙين ٿا ۽ انھيءَ جُڙيل قسمت جي قيد ۾ اچي اسين قابو ٿيون ٿا. صاحب فرمايو آھي:

(۱) پاپي ويکھُ نياءِ - سچ ڪرسي کا
جيھا ڪوئي ڪري - تيھا ڪوئي پائي.

راڳ گوڙي، محلا پنجون، وار (۱۵)

(۲) بيد پڪارئي پُن پاپ - سرگ نرڪ کا بيڄُ
جو بيجي سو اُگوئي - کاندا جاڻي جيءُ.

راڳ سارنگ، محلا پنجون، وار (۱۶)، سلوڪ محلا پھلا

منش جي ڪرمن جا سنسڪار ۽ واسنائون وري جيو آتما تي پون ٿيون. اھا سوکيم ڳنڍڙي پاڻ سان کڻي، سرير ڇڏي ٿي ۽ انھيءَ مطابق نئي سرير ۾ پرگھٽ ٿئي ٿي، جتي انھيءَ ٻالڪپڻ يا شروعات سان نئون ليکو لکجي ٿو. وري نئين ليکي جو پورائيءَ سرير ڇڏڻ وقت ٿيندو آھي. آتما سان گڏجي ھلي ٿو ۽ آتما جي اڳئين سرير ۾ نئين ليکي جي شروعات ٿئي ٿي. اھڙيءَ طرح سان جيئن آتما سرير پٺي بدلائي پر ڪرمن جو ليکو دائما ساٿ سان گڏ ڪري ٿي. ڪيترو دائما تنھن ھو ڄاڻائو ڪرائي جيئن پرڪرتيءَ جي عمر ھر اَنت آھي؟ تھڙيءَ طرح آتما جي سرير بدلائڻ جو ۽ اُن جي ڪرمن جي سلسلي جو اَنت ٿي ڪرائي. اڪالي ڪالُ آھي. پر اھا گردش آھڙان تڏھن ختم ٿيندي جڏھن آتما ڀوساگر پار ڪري. پرم آتما ۾ ورڻ جذب ٿي ويندي. تڏھن ڄمڻ مرڻ جو آواگون بہ پورو ٿيندو.

ڏسو تہ منش کي ماءُ پيءُ جي سنجوڳ مان وڃو سرير جو وجود ملي ٿو باقي ڪھڙي آھي ٻروپ جنم جي سنسڪارن ۽ واسنائن جي سوکيم ڳنڍڙي. انھيءَ وڄن مطابق، منش ٻچو يا سچو ئي جنم وٺي ٿو ۽ دکي يا سکي حالتن ۾ پيدا ٿئي ٿو ۽ پاڻ کي پرماتما جي ٻجھو يا ٻري سمجھي ٿو. اھو سبب آھي جو ڪي جنم کان سکي يا دکي آھن. ڀس

ڪرمن جو ليکو ۽ قانون.

نياءڪاري نـــارائـــڻ.

ڪرم جي قانون کي سمجهڻ کان اڳ، ڪرم جي معنيٰ سمجهڻ ضروري آهي. سماج جي لحاظ کان چڱيون ڪامنا، وچن ۽ ڪرتب ٻر ظاهر ٿي ٿيو، تڏهين اُن کي ڪرم ڪو ڪوٺجي. سنساري ورتاءُ ٻر يا قاعدي جي نظر ۾ ڪامنا، ويچار، نيت يا مطلب ڪـي ڪا خـاص اهميت ڪونه آهي. پر آتمڪ لحاظ کان، ڪامنا، ڀاونا، اڇا، نيت، ويچار، وچن ۽ ڪرتب اهي سڀ ڪرم آهن. اُشڌ ڪامنا، ڀاونا، اڇا، نيت، ويچار اهي سڀ ڪرم جي قانون موجب پاپ آهن ۽ اُشڌ وچن ۽ ڪرتب سڀ اپراڌ آهن. ساڳيءَ طرح شـڌ ڪامنا، ڀاونا، اڇا، ويچار، نيت، وچن ۽ ڪرتب اهي سڀ ٻج آهن. منش جي ڪرمن جـو ليکو ۽ ٻو ناميل انهيءَ موجب ٿهي ٿو ۽ انهيءَ موجب ئي حساب ملي ٿو. اهو آهي ڪرم جـي قانون جو نيتڪ نيم ۽ نسؤرو نياءُ.

مطلب ته سماج نيت کي نظرانداز ڪري به وڃندي مگر ڪرم جو قانون پا وڏي، نيت کي به ڪرتب جيترو وزن ٿي ڏئي. جيئن ٻج مان وڻ ٿو ٿئي ۽ وڻ مان ٻج ۽ ٻئي هڪ ٻئي ۾ وياپڪ آهن، تيئن ڪارڻ ۽ ڪرتب هڪ ٻئي ۾ جُڙيل آهن. ٻوءِ ڪرم جـو قانون هڪ کي ڇڏي ٻئي کي ڪيئن ڇڏي ڏيندو؟ اندرين نيت، اندرئين ليکاريءَ کان ڪيئن لڪل رهندي؟ اهو ته سچو وقت سات وڃو آهي. وڃو سڀ ڪجهه جاچي، ڏسي ۽ وچُور ونـي انهيءَ ڪري جو منش گندي نيت کي اوجل ڪرمن جا ڪپڙا ٿو پهرائي، سو شايد سماج کي ٺڳي به وڃي پر ساکيات شُير جي سامهون، هن جو پڙ پڌرو ٿي پئي ٿو. بدنيت شُڪرمن جا به سلا سازي ڇڏيندي. نيڪ نيت بنا ڪرمن جي ڪاڻ ڪُٽبي ڪانه. هن حال جي حقيقت سُڃاڻڻ ئي شمت آهي. گورو ارجن ديو فرمائين ٿا:

دِن رات ڪمائـيـڙو ســو آئـيــو مـاٿـيءِ
جِس پـاس لِڪائندڙو ســو ويــکـيءِ ساٿـيءِ.

راڳ آسا، محلا ڀڄران، ڇند (١)١٣

ڪرم جي قانون جي سولي سمجهاڻي آهي ”جـهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي.“ اعليٰ جـهڙو ڪرم تهڙو ڦل. جي ڪرم چڱو ته ڦل به چڱو ۽ جي ڪرم برو ته ڦل به برو. اهـو ڦل نه رڪجي سگهندو ۽ نه ٽرجي سگهندو. جـهڙيءَ طرح ڇُٽل تير هٽي هدف ڪندو بـر واپس نه وريندو يا جيئن ڏڌو کير ٿڻين نه پئجي سگهندو، تيئن ڪيل ڪرم جـو ڦلُ نتيجو بدلجي يا ميسارجي نه سگهندو. ڪيل ڪمائي ضرور ثابت ٿيندي ۽ نه ڪمايل ڪمائـي

(۴) چڱائيا برائيا - واچــيع ڌرم حــدوُر
ڪرمي آپو آپڻي - ڪي نيڙي ڪي دوُر.

سري جپ صاحب، محلا دوُجا، سلوڪ

(۵) سر ڌرئ حو پاپ ڪماودا - ڌرمي وگيت
تون سچا آپ نباءِ سچ - تان ڌريئي ڪست.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار، پوڙي (۵)

(٦) ڪوڻي ترَي للهُ آپ اُپائي - لد آپي بَرڪي اوڪ سباتي
ڪــري پُرک خزاني پانبڻهه - ڪوڻي ڀـــرم ڀـــلاوٽيا.

راڳ مانجهه، محــلا لما، اشٽپدي (٦)١٥

(٧) پاڻي ويکهُ نباءِ - سچ ڪرڻي ڪا
جيها ڪرڻي ڪري - ليها ڪرڻي پاڻي.

راڳــ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٥)

(٨) ڪُوڙ نہ ڪيچيءِ - پريب پَرکڻا هــارا
ڪوُڙ ڪمت ڪماوڙي - جــنمهُ سنسارا.

راڳ آسا، محلا پهران، چپيه (٣) ١٣

(٩) تهہ ساچ نباءِ نبرا - اوُها سُر ناڪر سر چــــرا
اُنترجامي جالــيءِ - بِــنُ ارلت آپ پڇانــيءِ.

راڳــ سوريٺ، محلا پهدوان، شبد (٥١)

(١٠) ٺانڪ بــدرا مـــال ڪـــا - پــيتر ڌرپــا آڻِ
ڪوڻي ڪـــوي پرکيئن - صاحب ڪيءِ ديبـــاڻ.

راڳــ سوهي، محلا لـــبجا، وار (١٢)، ســلوڪ محلا پهلا

(١١) ســب ســچـــا حڪم ورتــــدا - گورمک سچ سماءِ
سچا آپ انصف سچا - پهہ سچا ڪري نـــبـــاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا ليجا، وار (٦)

(١٢) آپي سِد ساڌڪ ويچاري - آپــي راجــن پنچا ڪاري
انصف بهيءِ عدلي پريب آپي - پرم پيد پڙ جانئي هـــي
آپــي قاضي آپي مُـــلا - آپ اَپــل نہ ڪبهوُ پـــلا
آپي مهر دنيا پتِ داتا - نہ ڪــيءِ ڪو ٻرانپي هــي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٢)

١. ڌرم راجا جي حضوريءِ پر. ٢. ڪرم ؛ ڪراوُت. ٣. ڌرمي پرش مرح پر رهن ٿـــا.
۴. سيني. ۵. ڪرڻهار ڪرتار. ٦. ڊوهه ؛ پاپ. ٧. سنسار پر جمن ؛ مرن ٿا. ٨. هڪ جهڙو
يا برابر. ٩. راجا يا مالڪ. ١٠. نوڪر. ١١. پُرنرون. ١٢. اندر گهر پر. ١٣. دربار پر.
١۴. ساڌناڻون ڪرڻ وارو. ١۵. ويچاروان. ١٦. انصاف ڪندڙ. ١٧. دشمن، ويري.

(۸) نیاز کاری ذرائع۔

(١) [illegible]

[سری راگ، محلا چوتھا، وار، پوڑی (١٦)]

(٢) [illegible]

[راگ آسا، محلا پہلا، وار پوڑی (٢)]

(٣) [illegible]

[راگ مارو، محلا تیجا، وار، پوڑی (١٨)]

١۔ [illegible] ٢۔ [illegible] آسمان۔ ٣۔ [illegible] ۴۔ [illegible] ۵۔ [illegible] ٦۔ [illegible] ٧۔ [illegible] ٨۔ [illegible] ٩۔ [illegible] ١٠۔ [illegible] ١١۔ [illegible]

(٣٧) ڪبير رويداس - پڇيو[1] جڳ لڳيڪو
هرني جرني ڪيو - سرني ديکيو[2].

واڳ ملار، پڳمه رويداس، شبد (٣)

(٣٨) آس پياسي سيع - سو ڪئي[3] وچائيئي
هرهان مستڪ هوري پاڳ - ته ساڄن[3] پائيئي.

ڦيهي، محلا پنجران، سلوڪ (٢)

(٣٩) ڪبير ڇهنگ نه[4] ڇهنگيئي - گمرو ڪهيو نه هوءِ
ڪرم ڪرتا هو ڪر رهي - ميت نه ساڪي ڪوءِ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٣٢)

(٤٠) مائي[5] جسو ڏر لکيا - ميٽ نه سڪي ڪوءِ
ناڪ جو لکيا سو وُرتدا[6] - سو اوُجهي جسو نڌر[7] هوءِ.

سلوڪ، محلا ليجا، (٥)

---

١. واچيو. ٢. ڏسيو پيا پوڳيو. ٣. پرماتما. ۴. جڪر نه مار، پڪواس نه ڪر. ٥. مستڪ.
٦. ليعدو. ٧. ڪرپا، مهر.

واہِگرو سوہی، محلا پہلا، وار (۸)، سلوک محلا دوجا

(۲۷) نُردی کئہ نُردا ملیۓ - اُڈنی کئہ اُڈنا
جیونی کئہ جیونا ملیۓ - مونی کئہ مونا۔

واہِگرو بلاول، پگھ سدنو، شبد (۱)

(۲۸) نَو گنُ کہا جگت گُورا - جنہ کرم نہ ناسیۓ
سنگۂ سرن کت جائیۓ - جنہ جنبک گراسیۓ۔

واہِگرو رامکلی، محلا پنجوان، شبد (۱)

(۲۹) کاچی پانڈی ساج نواجی - انتر جوت سمائی
جنسا لکت لکیا دُر کرتیۓ - ہم لئسی کِرت کمائی۔

واہِگرو رامکلی، محلا پہلا، دکنی اوانکا (۵۲)

(۳۰) لیکہ نہ مٹئی ہی سکی - جو لکیا کرتار
آپی کارن جن کیتا - کر کرپا پگ دار۔

واہِگرو مارو، محلا پہلا سولہو (۱۴) ۱۰

(۳۱) سکہ دکہ پُرب جنم کی کیئی - سو جانیۓ جن داتی دیئی
کس کئہ دوش دیہہ توں پراٹی - سہہ اَپنا کیتا کرارا ہی۔

۱۷(۱۴)

(۳۲) پنچ تت سننبھ پرگاسا - دیہہ سنجوگی کرم اَیاسا
برا بھلا دُء مستک لیکی - پاپ پُن بیجاندا۔

واہِگرو مارو، محلا پنجوان وار (۲۲)

(۳۳) کارن کرتیۓ جو کیتا - سونی ہیۓ کرتا
جی سو داوہ پراٹیتا - پاوہ دُر لہتا
بِن کرما کچھو نہ لیئی - جی قرہ سب دُرتا۔

واہِگرو ملار، محلا پہلا اشٹپدی (۷) ۴

(۳۴) جو کچھ کیتو سو پربو رضاء - جو دُر لِکیا سو میٹتا نہ جاء
حکمیۓ باندا کار کماء - ایک شبد راچیۓ سچ سماء۔

واہِگرو ملار، محلا پہلا وار (۴)

(۳۵) سیتا خصم ایک ہیۓ - گُورمکہ جاٹیئیۓ
حکمی لِکیۓ سر لیکہ - وِن قلم مسواٹیئیۓ۔

(۲۶)

(۳۶) نانک مانیا کرم بہرکہ - قل اَمرت قل وِش
سب کارن کرتا کری - جس کوانی تس۔

۱۔ پیادو۔ ۲۔ اُڈامعدز۔ ۳۔ برماتما۔ ۴۔ قل ناس نئی۔ ۵۔ شیھن۔ ۶۔ گدز۔ ۷۔ گرکانی جذی۔
۸۔ ہاسکئ، سریر۔ ۹۔ آتما۔ ۱۰۔ کرم۔ ۱۱۔ سرسٹی۔ ۱۲۔ درسن دیندو۔ ۱۳۔ سخت، ذاتو۔
۱۴۔ روشن، پیدا تیا۔ ۱۵۔ سبب۔ ۱۶۔ پتکین۔ ۱۷۔ دَرتی، برتوی۔ ۱۸۔ حکم۔ ۱۹۔ بنا۔
۲۰۔ مس کہڑی۔ ۲۱۔ زہر۔ ۲۲۔ کارانی۔

(١٧) ڏِنُ رات ڪمائيڙو - سو آئيو مانـــيءِ
جِسُ پاس لِڪائيڙو - سو وکِيءِ سانئيءِ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (١)١٣

(١٨) ڪوڙ روُپ سُهاوڻا - جيڏ ڏُنيا اندر جاوڻا
سدا چنگا آپڻا - آپي هـي ڪيِتا پاوڻا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١۴)

(١٩) جو جِيُءُ هوءِ سو اُگوي - مُهه ڪــا ڪهيا واءِ
بيجي بِکه منگيءِ اَمــرت - وِســکهه ابهه نياءِ.

(٢٢)
[سلوڪ محلا دوُجا]

(٢٠) ٻاسا نانگڙا آئيا جَگ مهه - دکـــ سک ليکُ لکائيا
لِکيــڙا ڏاهڻا نا ٽليءِ - جيهڙا پُـرب ڪمائيا.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، اَلاهڻيا (٣)٥

(٢١) سربَ جيءَ سِرُ ليک ڌُراهوُ - بِنُ ليکيءِ نهي ڪوئي جيءُ
آپ اَليکُ قدرت ڪر ديکيءِ - حڪم چلائيءِ سوئي جيءُ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٢٢) نِڪ نَٿ خصم هـٿ - ڪِرت ڌِڪـي دي
جهان داڻي تهان کاڻي - نانڪ سچ هـــي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٨)، سلوڪ محلا دوُجا

(٢٣) جيسا ڪري سو تيسا پاويءِ - آپ بيج آپي هي کاويءِ
هي وَڏ ڀائيا آپي کاءِ - جيهي سرت تيهي راهه جاءِ.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٦)

(٢۴) مات پِتا بِنتا سُت بندَپ - اِشٽ مــيت اَرُ ڀائي
پوُرب جنم ڪي ملي سنجوگي - انتهه ڪوءِ سهائي.

راڳ جئتسري، محلا پنجوان، شبد (١)

(٢٥) دِن رئــنُ - اَپنا ڪِيــتا پــانـــي
ڪِس دوش نه ديجيءِ - ڪِرت ڀوائي.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۴٠)

(٢٦) آپ جاڻاويءِ مــارگ پاويءِ - آپي منوُنا ليويءِ
ڪرم سُڪرم ڪرائي آپي - قيمت ڪوڻ اَپيويءِ.

راڳ سوهي، محلا پهلا، چنت (۴)٥

---

١. ڏينهن. ٢. ڪـــرم ڪيل. ٣. برمالما. ۴. لڪائين ٿـــو. ٥. ڏسي ويلو. ٦. اَنگ سنگ. ٧. سندر. ٨. اَجابو، بـــي معني. ٩. وش. ١٠. ڏسو. ١١. ڪرمن جو ليکو يـــا مقدر. ١٢. راجاڻوم. ١٣. ٽرندو، مٽو. ١۴. پوُرب جنم. ١٥. سڀيئي. ١٦. مدُ کان. ١٧. ناڪيلي، نوڙي. ١٨. سولي، ٻُڌي. ١٩. استري. ٢٠. پــٽ. ٢١. مٽر. ٢٢. پيارا. ٢٣. مــلاپي. ٢۴. اَنت ٻر. ٢٥. رات. ٢٦. پِڇڪي ٿو. ٢٧. لنو لکائي ٿو. ٢٨. ٻيان، ڪاٿو قدر.

(٧) ڪرم ملئي لسان پائيئي - وڻ ڪرمئي پائيا نہ جاء — سري راڳ، محلا ليجا، شبد(٦)
لکہ چوراسيھ ترسدي[1] - جس ميلي سو ملئي هرِ[2] آء.

(٨) جس آپ[2] ڀلاني سو ڪتئي همت پاني - — راڳ مانجھ، محلا ليجا، اشٽپدي (٣)٢
پورب[3] لکيا سو بيٺا نہ جاني
جن ستگور مليا سي وڏ ڀاڳي - پوري ڪرم ملاوڻيا.

(٩) ڪرت[3] پئيا نھ ميٽئي ڪوء - ڪيا جاڻا ڪيا آگئي[4] هوء — راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٠)
جو تس ڀاڻا سوئي هوُنا - اوُر نہ ڪرڻئي والا دوُنا[5].

(١٠) آپڻ ليئا[6] جسي ملئي - تسان سيڪو ڀاڳُ[7] هوء — (١٨)
ڪرما اپر نبڙئي[8] - جسي اوچئي[9] سب ڪوء.

(١١) ڪاهو جُگت[10] - ڪتئي نہ پائيئي ڌرم — راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (٥)٩
نانڪ تس ملئي - جس لکيا ڌُرِ[11] ڪرم

(١٢) ڪرمُ ڌرتي سريرُ - ڪاجگ وچ — راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (١٥)
جيها ڪر بيجي - تيها ڪو کائي.

(١٣) هرِ[2] ويکئي سڻئي نت سب ڪچ - تدوُن[12] ڪچ گجها نہ هونيا — (١٦)
جتسا بيجئي سو لُٽئي - جيها پُرب ڪئي پرونيا[13].

(١٤) ڪرت[3] ڪي باندي[14] سب ترئي - ديکھ بيچارئي — راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٥٠)
اِسينو[15] ڪيا آکيئي - ڪيا ڪري وچارئي.

(١٥) ڪرت[3] پئيا پرواڻا[16] لکيا - باهُڙ[17] حڪم نہ هوئي — راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٦)
جتسا لکيا تتسا پڙهيا - ميٽ نہ سڪئي ڪوئي.

(١٦) ددئي دوش[18] نہ ديئو ڪسئي - دوش ڪرما آپڻا[19] — راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (٢١)
جو ميں ڪيئا سو ميں پائيا - دوش نہ ديجئي اوُر جنا[20].

---

١. پھڪندي. ٢. پرماتما. ٣. ڪرم. ٤. آئيندي. ٥. بيو ڪو. ٦. پنهنجي جي مرضي، مطابق. ٧. دولتمند. ٨. موجب نيصلو نيندو. ٩. چاهڻ. ١٠. جُڳتي. ١١. منڍ کان. ١٢. تانٽس. ١٣. ٻج ٻوکيو هوُندو. ١٤. بدن. ١٥. هن کي. ١٦. حڪم. ١٧. ٻيهر ڦري ٻيو ڪو. ١٨. ڏوهه. ١٩. ڏوراٻو. ١٩. پنهنجو جو. ٢٠. ٻين کي.

(٧) ڪرمن جو لیکو ۽ لاٿ جو لیکو.

(١) پد پکاري پُن پاپ - سرگ نرڪ کسا پَمُ
ھر پڙھي سر اگري - کاندا حائي ھمُ
گیان سلاھي وڏا کر - ھيو سچا لاءِ
سچ ایدي سچ اگري - درگھ پائيي لانءِ
پدُ وپاري گیانُ راس - کرمي پلي ھوءِ
نانڪ راسي باقرا - لدِ نہ چلیا کوءِ.

[راگ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا پھلا]

(٢) جن ابھ لکي - تس سر ناھ | سري حپ صاحب، محلا پھلا، ڦڙي(١٦)
ھر فرمائي - لؤ لؤ پاھ.
(٣) پني پاپي آکڻ ناھ - کر کر ڪرڻا لکہ ليءِ حاھ | (٢٠)
آپي بيج آپيوي کاھ - نانڪ حکمي آوہ جاھ.
(٤) چنگائيا پُرائيا - واچيءِ ڌرم حدُور | [سلوڪ محلا دوُجا]
ڪرمي آپو آپڻي - کي نيڙي کي دوُر.
(٥) لکيءِ اولڻ ارلٹا - لیکيءِ کاٿا کاءِ | سري راڳ، محلا پھلا، شبد (٣)
لکيءِ واٹ چلائيا - لیکڻ سُڻڻ وکاءِ
لیکيءِ ساھ لوالیتھ - اڙي کہ پُڇڻ جاءِ.
(٦) حیکي رکُ رکُ آراءُ - حيوي ڌاتُ لیھا لن ناءِ | (٣٢)
ٿل پاڙ ٿل لکيا پاءِ - آپ بيج آپيوي کاءِ.

---

١. پچ. ٢. پڙکھي نو. ٣. لئي نو. ٤. سھندي، نوکسدي. ٥. ألم. ٦. پڙنھي. ٧. کڏ کري. ٨. پرمانما. ٩. مستڪ لي لکہ لکيو آھي. ١٠. پرماتما جي مستڪ لي کيو، لکہ لکيل کونہ آھي. ١١. پچ کندڙ. ١٢. پيشماو. ١٣. پڙھيؤن وچن نون. ١٤. ڌرمراج جي درگاھ م. ١٥. ويھور. ١٦. ڪرمن جو ليکو. ١٧. وسو. ١٨. ڏڻ. ١٩. ڻڻ. ٢٠. ساٿا. ٢١. ڍھنگلي وڻ. ٢٢. ميوي، گلن ھا وڻ. ٢٣. آھو، آسرو. ٢٤. ڪرم.

مطلب ته ليکو توُن پاڻ ئي آهين جنهنجو حساب ڪرم جو قانون چڪتو ڪري. هن ڌرم جي ڪانتي ۾ انڌير يا پاسخاطري ڪانه آهي ۽ سورهن آنا سچو ۽ پورو انصاف آهي. انهيءَ لحاظ کان دک يا سک جو خلقيندڙ ۽ توڙي ڀوڳيندڙ توُن پاڻ آهين. ڪرم ڪرڻ لاءِ سوادين آهين پر ڦل لاءِ ڪرم جي قاعدي جو آڌين آهين. سوادينتا جو سهيوگ ڪندين ته اڌينتا جا عذاب ڪونه ڀوڳيندين. تنهنجا ڪُڪرم ئي تنهنجي ڪشٽن، ڪشالن ۽ ڪليشن جا ڪارڻ آهن ۽ سُڪرم ئي تنهنجي سکن سهولتن جو سعيو ڪندا. پاڻ تاڻ، پاڻ ماڻ. هن ”ڪرم“ جي سدانت تي وڌيڪ روشني اڳيان اچي ڏنل آهي.

ها ٻاهي جن سنڌن ۽ مهالمائن ڏني ۽ ڏينهن هي حد لتاڙي، ٿوهي گڏ ڪان ٻار اچي، ترپا اوستا ۾ داخل ٿيا آهن، تن کي ته ٻاڻا ۽ پرماتما ۾ ڪو ڀيد ڏسڻ ۾ ئي ڪونه ٿو اچي. هن جي وچي، ورتي ۽ سُرتي ڪرتار ۾ آهي ته هو ڪيئن سمجهندا ته سندن وچن ۽ ڪرتن لاءِ هو ٻاڻا جوابدار آهن؟ هن لاءِ ڪارڻ، ڪرت ۽ ڪرتا سڀ ڪرتار آهي ته ڪرت جي ڦل جو حقدار به ڪرتار آهي. هن ته فقط ڪرم جي ڦل جي اِڇا جو تياڳ ڪيو آهي پر ٻاڻا به پرماتما کي ارپڻ ڪري، پرماتما کي ڪرم جو ڪرتا ڀانيو آهي، يا ٻاڻا کي پرماتما جي نمت ٺهرائيو آهي. اهي آهن سچا تياڳي، ويراڳي ۽ سنياسي جن جي سموري چِت شڪتي آتما سان ايڪتا ٿي ٿي ۽ هن جي رهڻيءَ ڪهڻيءَ جو آڌار ئي انهيءَ شڪتي شاليءَ تي آهي. انهيءَ اوستا ۾ گرو ارجن ديو فرمائين ٿا:

تا هُتي ٻُلي تا هُتي ڇُڪي - تا ميرو تاهي دوشا
جت هُتي لائي لِوَ هُتي لگي - توُن سڀ سُڻ سنديشا.

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (٦)

انهيءَ استٿيءَ ۾ ڪبير صاحب به فرمائين ٿا ته جڏهين مان آگيان جي نند مان سجاڳ ٿيس ته ڏٺم ته مان ته مالڪ تنهن جي داسي آهي، ٻئي ٻنهي جي هيون گهاريان:

ڀرب ڪرن ڪراون هاري - ڪيا چيري هاٿ ٻچاري
سوتي سوتي جاڳي، جت لائي لسعُ لاڳي.

راڳ سورٺ، ڪبير
صاحب، شبد (٥)

اي ٻندا، صاحب جي سکيا جو تاترج هيءُ آهي ته پرماتما پرڪرتي پيدا ڪئي آهي. ليڪن گڻ ۽ ڏينهن به پرڪرتيءَ جا انگ آهن. پر پرڪرتيءَ جي پرورش لاءِ ڪرم جو قانون ته ٻڌايا ڪيو الس جنهن ٻتاندڙ ساري سنسار جو سلسلو هلي رهيو آهي. توُن به انهيءَ قانون جي ڪاروائيءَ سان ٻڌل آهن. توکي مَنُ ۽ ٻُڌي ٻئي عطا ٿيل آهن. ڪرم ڪرڻ جي پوُرن آزادي آتئي. هاڻي ڏِٺيءِ ته ڪمت موجب ڪرم ڪري من کي سوُچ رناءِ ۽ وڏڻي ته سمت موجب ڪرم ڪري ٻُڌيءَ جو پرڪاش ڪر. جيئن جيئن توُن ٻُڌيءَ جو ڪمت يا سمت جو سهارو وٺي، ڪرم ڪندي، تيئن تيئن اهي ليءَ هي تارازيءَ ۾ توريا ٻندا، سچ ۽ ڪوڙ جي پرک ڪئي ويندي، انهيءَ پرک انوُسار توکي ڪرم جي قاعدي جي ڪاروائي ڪئي ويندي ۽ قاعدي جي ڦرن مطابق دک يا سک ڏسڻو پوندو. چاهي ج چاهي سياڻي. مالڪ کي پيار ۽ ميٺاڻ، ڏوهه ۽ ڏورانا نه ڏي. ٻانهي سيال ۽ سوار لـ ڳالهي چلين.

ايشور جي راڄ ۾ به اهڙو اَنڌير آهي ته پوءِ انسان جي راڄ ۾ ڇو انصاف جي اميد رکڻ کپي ؟

انهن دليلن جي پُٺڀرائي ۾، صاحبن جا ٻه هيٺيان وچن خاص طور پيش ڪيا ويندا آهن:

(١) ڪرم شُڪرم - ڪرائي آپي
اس جنتي وس - ڪڇ ناهي.

سري راڳ، محلا پهريون، پهري، شبد (١)١

(٢) آسا منسا سڀ تيري - ميري سوامي
جيسي تون آس ڪراوهي - تيسي ڪر آس ڪرائي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)

پاٺڪ کي سمجهڻ کپي ته اهي سڀ مثال وچن اُنهيءَ اَگيانيءَ ۽ اَهنڪاري انسان جي اُپديش لاءِ رچيل آهن جو ڪرم جي سٺي ڦل لاءِ پاڻ کي حقدار ٿو سمجهي ۽ بري ڦل لاءِ قسمت کي يا ٻين کي. جو ٻئي ڪنهن دکي انسان کي مدد ۽ همدردي ڏيڻ بدران هن جا عيب اُگهاڙا ڪري، ڇتربازي ڪري ٿو. اِها حقيقت آهي ته پرماتما پرڪرتيءَ جو اُپائيندڙ آهي ۽ تمو، رجو ۽ ستو تيئي گڻ ۽ ديند پرڪرتيءَ جا اَنگ آهن، جن جو انسان جي من سان بلڪل گهاٽو ۽ گهرو لاڳاپو آهي، پر هردي، وويڪ، ٻُڌيءَ ۽ چت شڪتيءَ جو اُپائيندڙ به ته ساڳيو پرماتما آهي. اُنهيءَ ڪري صاحبن پرشارٿ ۽ شُڀ ڪرتيءَ جي حق ۾ ڪافي هدايتون ڏنيون آهن. پرڪرتيءَ جو آڌار ڪرم جي قانون تي آهي جو پوري نياءَ ۽ نيمن تي ٻڌل آهي. اَڄ جا ڪرم ئي سڀاڻ جي قسمت ٺاهين ٿا. قسمت کي پنهنجي ڪرمن کان الڳ ڪري، واهي ڪرم ڪنهي ۽ لالن کي اونڇي، اهو پنهنجي پير تي پاڻ ڪهاڙو هڻڻو آهي. ڪاڻ ڪرمن جي ته قسمت ڪيئن نه ٺهر ڪندي؟

پرماتما جي جوابداري پرڪرتيءَ جي پيدائش ۽ پالنا جي حد تائين محدود آهي جنهن اندر انسان کي پنهنجي ڪرمن ڪرڻ جي پوري آزادي آهي پر ڪرمن جا نتيجا نياءَ جي قانون موجب نڪرندا، جن تي انسان جو ڪوبه وس يا حيلو هلي نه ٿو سگهي. ايشور ۽ انسان جُون جدا جدا جوابداريون، اِنهيءَ نقطه نگاهه کان سمجهڻ گهرجن. ڪيل ڪرمن ڪري جيو ڪرم جي قانون جو قيدي آهي پر آئيندي جي ڪرمن لاءِ هو بلڪل خود مختيار ۽ پوري آزاد آهي. هاڻي اهو انسان جي همت وس آهي ته هو ڪرم جي قانون جو سهيوڳ ۽ سهڪار ڪري يا قانون جي آڏو اُبتو هلي، ٻُڌيءَ جو اُن جاڳائي وويڪ جو وڪاس ڪري يا ڪُمت ۽ ڪسنگ ڪري وويڪ جو وناش ڪري. جهڙا جهڙا ڪرم ڪندو تهڙي تهڙي قسمت ٺهندي. ٻئي مان ابع خطا ڪڍڻ فضول آهي.

ڪَرڻَ ڪراوڻهارُ ڪرتار آهي.

اِنسانُ ايشور جي پُتلي آهي.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه تي وچن آيل آهن تن مان چوُنڊ وچن هيٺ ڏنل آهن. انهن وچنن ۾ صاحبن حڪم ڏنو آهي ته ايشور ڏنو آهي ته هر ڪم جو ڪرتا ۽ هر ڪم جو ڪارڻ خود ڪرتار آهي. انسان جي هٿ وس ڪجهه نه آهي. هن جي آشا منشا سمت ڪمس، شڀ آشيرواد، شڌ آشڌ ڀاونائون، مٺا منديا وچن، سڪرم ڪڪرم، انهن سڀني لاءِ ميار ۽ جوابداري پرماتما تي آهي جو نه هوُئي سڀ جو ڪارڻ ۽ ڪرتا آهي. انسان ته فقط ايشور جي پُتلي آهي. جيڪي ڪرائيس سو ڪري، جيڪي چرائيس سو چري، جيڪي کارائيس سو کائي، جتي رکيس اتي رهي، جڏهن موڪليس اتي وڃي. پنهنجي خود مختاري انسان کي بلڪل ڪونه آهي. هي ايشور ڏنگ لڳائيس ته دنيا جي ڪا به طاقت اُن کي ٻلائي يا هٽائي نه سگهندي ۽ هي ڪمارگ تي لڳائيس ته دنيا جي ڪا به طاقت کيس سنئين واٽ تي آڻي ڪانه سگهندي. مطلب ته انسان کي ڪا به پنهنجي آرزو ۽ آزادي يا خودمختياري ۽ خود ڪمائي جيئر ڪا آهي. هن جي نڪ جي ناڪيلي پرماتما جي هٿ ۾ آهي ۽ انهيءَ اشاري تي هوُ پنهنجي جيون جا چار ڏهاڙا گذاري، آهر واٽ وٺائي ويو. ۾ اهو اَرٿ اَڏوُرو، مٿاڇرو، حرفتي ۽ حرڪتي آهي. اهو اَرٿ اِجا شڪتيءَ جي آڏو اڃي ٿو.

ڪترا اُپديشڪ مذهبي تعصب جي تنگدليءَ ڪان ۽ ٻرڪتاليءَ وچان هن سکيا تي چترنازي ڪندا آهن ۽ چوندا آهن ته جيڪڏهن انسان جي ڪمائن، ڀاونائن، ويچارن، وچنن ۽ ڪرڻن لاءِ سموري جوابداري پرماتما تي آهي ته پوءِ انسان پاپ پنج، ڏوهه اَڏوهه، نيڪيءَ بديءَ جو اَڏڪاري ڇو ٿو ٿئي؟ جڏهن ايشور خود انسان کي ڪمارگ يا سمارگ تي، ٻُڌليءَ وانگر نچائي رهيو آهي، جتان دنيا جي ڪا به طاقت هن کي بچي هٽائي ڪانه سگهندي، ته پوءِ انسان پنهنجي ورو پلو جو سرچي ۽ پنهنجي جي حالت بدلائڻ لاءِ جو ڪو حملو هلائي؟ اهڙيءَ حالت ۾ آدم ۽ اپاءَ ته صفا بيمعني آهن. جيڪڏهن ايشور پنهنجي مرضيءَ مطابق، ڪنهن کي دکي ته ڪنهن کي سکي، ڪنهن کي پرڳي ته ڪنهن کي روڳي، ڪنهن کي ٻڌو ته ڪنهن کي ٻاهو، ڪنهن کي دُسٽ ته ڪنهن کي ديوتا، ڪنهن کي اُوچ ته ڪنهن کي نيچ، ڪنهن کي آباڻو ته ڪنهن کي سباڻو، بنائي ٿو ته اهو نياءَ جو ٿو يا ڪنهاءَ جو؟ ايشور کي ڪي اصول آهن يا هوُ چرپٽ چريو آهي؟ پوءِ جيڪڏهن

(٢٨) آپي[1] دانا سُکيُ دا - آپي[1] ديئہِ سزاء
نانڪ ايوءِ جاڻيئي[2] - سڀ ڪڇ تسيءِ رضاء.
راڳ مارو، محلا ليجا، وار (١٦)

(٢٩) تُون[1] انترجامي هر آپ -
جئُ تُون[1] چلاوهہ پياري هئُ تيوءِ چلان
همري هاٿِ ڪڇ ناهہ - تُون ميلهہ تان هئُ آءِ مِلان.
[راڳ تکاري، محلا چوٿان، چهنت (۴)۲]

(٣٠) ڪيا تُون سوچهہ[3] ڪيا تُون چتوهہ[4] - ڪيا تُون ڪرهہ اپائي[5]
تاکئُ کههُ پرواهہ کاهوُ ڪي - جِهہ گوپال[1] سُهائي.
راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (١)

(٣١) نانڪ مانيا ڪرم ہوگ[6] - ٿل امرت ٿل وِش[7]
سڀ ڪارڻ ڪرتا[1] ڪري - جِس کوالي[8] تِس.
راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢٦)

(٣٢) ڪوئي جاڻا[9] - نہ پُوليءِ پائي
سو پُوليءِ جس آپ[1] پلائي - بُوجهيءِ[10] جسيءِ بجهائي[11].
راڳ برپاني، محلا پهلا، اشتپدي (۴)

(٣٣) ڪبير ڪارنُ[12] سو ڀئيو - جو ڪيو ڪرتار[1]
تس بِنُ دُوسر[13] کو نهي - ايڪيءِ سرجنهار[1].
سلوڪ، ڪبير صاحب(١٣٣)

(٣٤) ڪبير جو مي چتوءُ[12] نا ڪريءِ - ڪيا ميريءِ چتوي[14] هوءِ
اپنا چتوُيا[14] هر[1] ڪريءِ - جو ميري چت[15] نہ هوءِ.
(٢١٩)

---

١. پرماتما. ٢. حڪم، رضامندي. ٣. خيال ڪرين. ٤. چنتا ڪرين. ٥. اپاءُ، جتنُ. ٦. ڦڙ.
٧. زهر. ٨. ڪرائي. ٩. جاڻي وارئي. ١٠. سمجهي ٿو. ١١. سمجهائي. ١٢. پيالو، تمهيد ۽
واردات. ١٣. ٻيو ڪو. ١٤. ويچار ڪرڻ. ١٥. من ۾.

(۱۸) اڪ لت خصر هت - ڪرتا[3] ڏڪي دي
جهان ڏاٺي لهان ڪاٺي - نانڪ سڄ هي ۔
واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۲۸)، سلوڪ محلا دوڄا

(۱۹) جو ڪڇ ڪري سو آپي سوامي - هر آپي ڪار ڪماوي
هر آپي هي ميل دپوي سوامي - هر آپي ٻول ٻلاوي ۔
واڳ ٻراڙي، محلا چوٿان، شبد (۳)

(۲۰) آپ ڄاڻاوي مارگ پاوي - آپي منوا لسوي
ڪرم سڪرم ڪرائي آپي - قيمت ڪوڻ اڀوي ۔
واڳ سوهي، محلا پهلا، چهنت (۴) ۵

(۲۱) آسا منشا سڀ تيري - مسري سوامي
جيسي تون آس ڪراوهي - تيسي ڪر آس ڪراتي ۔
واڳ ڏوڏي، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۲۲) اڪ ڏاڻي اڪ منگي ڪيتي - آپي پڪت ڪراتي
اڪنا ناوه آپ ٻلاتي - اڪنا ڪوڙ مڪ دهه ڍهاتي ۔
واڳ رامڪلي، محلا تيجا، اشتپدي (۵)

(۲۳) نانڪ سچا آپ هي - ڏوهه وح هي سنسار
چنگي مندي آپ لاٺين - سو ڪرن جو آپ ڪراتي ڪرتار ۔
واڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (۸)

(۲۴) سڀ گهٽ ميري هئه سڀنا اندر - جسهه ڪتائي لس ڪوڻ ڪهي
جسهه دڪالا واڙي تسهه ٻلاوي ڪوڻ -
جسهه ڀلاتي پند سر تسهه دکاوي ڪوڻ ۔
(۱۲)

(۲۵) نا هئه ڀلي نا هئه چڪي - نا مسي ناهي ڏوشا
جس هئه لاٺي لس هئه لڳي - تون سڄ شڻ سند بشا ۔
واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (۶)

(۲۶) سو مليا جو هر من ڀاٺيا - سو ٻولا جو پرڀو پسلانيا
نه آپهه مؤرک گهاني - جو ڪراوي سو نام وڪاني ۔
واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۱۷)

(۲۷) اڪ سوگي اڪ روگ وياپي - جو ڪڇ ڪري سو آپي آپي
پڪت ڀاءِ گور ڪي ميڻ پوري - انهد شبد لڪاٽي هي ۔
واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۲)۵

---

۱. ناڪباي. ۲. اوماڻا. ۳ ڪل ڪرم. ۴. ڪاذو. ۵. چئي لو. ۶. ڳالهاري لو. ۷. ڏڏائي لو. ۸. سچي راهه. ۹. ٻاڻ سان گڏي لو. ۱۰. بي انت. ۱۱. دکيائو. ۱۲. فقير، پسندؤ. ۱۳. ڄاڻائي لو. ۱۴. دنمي پاؤ، ٻهاني. ۱۵. شروعات ڪان. ۱۶. گمراهه ڪل. ۱۷. حطا ڪندڙ. ۱۸. ڏوهه. ۱۹. پيغام. ۲۰. وڻي لو. ۲۱. مهما ڪرڻ. ۲۲. دکي. ۲۳. مرض. ۲۴. ٻرٻر.

(١٦٥)

(٨) ڪيا ڪڇ ڪري ڪي ڪرڻيءَ هارا - ڪيا اِس هاٿ بِچاري
جِتُ تُم لاوهُ تِتهي لاڳا - پُورن خصم هماري.

(٩) نا ڪو چتُر ناهي ڪو مُوڙا - نا ڪو هيڻا ناهي ڪو سُورا
جِتُ ڪو لائيا تت هي لاڳا - سو شيوڪ نانڪ جِس ڀاڳا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (٨)

(١٠) جيسا تُون ڪرهِ تيسا ڪو هوءِ - تجهه بِنُ دُوجا ناهي ڪوءِ
جيهي تُون مت ديهِ تيهي ڪو پاوي - تُد آپي پاوي تويءِ چلاوي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٩)

(١١) نا ڪو پڙهيا پنڊت بِينا - نا ڪو مُورک مندا
بندي اندر صِفت ڪرائي - تاڪُہ ڪهيئي بندا.

(٣٧)

(١٢) تُون ڪرتا ڪيتا سڀ تيرا - ڪيا ڪو ڪري پراڻي
جا ڪُہ نَدر ڪرهِ تون اَپڻي - سائي سچ سماڻي.

راڳ آسا، محلا تيجا، اشٽپدي (٤)١

(١٣) جِتُ ڪارِيءِ ڪم - هم هَر لائي
سو هم ڪرهِ - جه آپِ ڪرائي.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (٧)

(١٤) جو تُد ڀاوهِ سيئي ناچهِ - جن گُورمک شبد لو لائي
سي ڀڳت سي تت گياني - جن ڪُہ حڪم مڃائي.

راڳ گوجري، محلا تيجا، اشٽپدي (٦)١

(١٥) ايڪو پرڀُ سڪيئان سڀ پرڀ ڪي - جو ڀاوي پرسا ٻلي
نانڪ غريب ڪيا ڪري بِچارا - هر ڀاوي تت راهه چلي.

راڳ ديوگنداري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(١٦) آپي ساڄُ دبابا هي پيارا - آپي ڪاري لائيا
جِتُ آپ چلائي تُہ چليئي پياري - جِتُ هر پرڀ ميري ڀائيا
آپي جنتي جنت هي پيارا - جن نانڪ وجهي وڄائيا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٥)

(١٧) اِڪ پرم ڀلائي اِڪ ڀڳتي رالي - تيرا ڪيل اپارا
جِتُ تُد لائي تيها ڦل پائيا - تُون حڪم چلا وَڻهارا.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٧)١

١. پرماتما. ٢. سياڻو. ٣. مُورک. ٤. بهادر. ٥. خوش نصيبي. ٦. وِدياوان. ٧. اِنسان.
٨. چڱا ڀلا، مهما. ٩. ڪرپا، ٻاجهه. ١٠. ڪم، ڌندا. ١١. گُورو ءِ معرفت. ١٢. واٽ.
١٣. شڪتي. ١٤. آسرو. ١٥. ساز وڄائيندڙ. ١٦. ساز. ١٧. وڄائيندڙ. ١٨. رچيل، رلل.
١٩. بيحد عجيب، حيرت انگيز. ٢٠. اَگيا اَنُوسار هلائيندڙ.

(٦) اِنسان ايشوَر جي بڻلي آهي.

(١) هــر آپ وَرتِي آپ - هــر آپ اُســلاندا
هــر آپي سرشت سَوار - سر ڌ ندي لاندا
اِڪسا پــکَني لاء - اِڪ آپ ڪَـعاندا
اِڪسا مارگــہ پاء - اِڪ اَهوڙ پـاندا
حن نانڪ نام ڌياني - ڏُورمکِ ڪِا ڪاندا.
[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٥)]

(٢) ڪرم سڪرم - ڪرائي آپي
اس جنتي وس - ڪڇ ناهہ. — سري راڳ، محلا پنجوان، پهري، شبد (١)١

(٣) هــر آپي آپ اپاندا - هر آپي ديوي لبڻ
هر آپي پرم پُلاندا - هــر آپيهي مبع ديڻ. — سري راڳ، محلا چوٿان، وڻجارا، شبد (٣)١

(٤) ڪوئي ڪرَي ڪَد اپ اپاني-ند آپي ترکي لوڪ سائي
ڪري پُــرکـہ خزاني پاڻهہ - ڪوئي ڀــرم پُلاوٽيا. — راڳ مانجهہ، محلا تعا، اشٽپدي (٦)١٥

(٥) ڇڄر ليري جوسه - اڄر حــولي وچ لــوٺ ترلهِ
وڻ جراي ڪرلي ڪڇ - ڪره ڊڪا سڄاڻيئي. — راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (٣)، سلوڪ محلا دوجا

(٦) آپ پُلاني - لوُر ا، ناءَ
لــوُن سمجهاوَء - ميل ملاءِ. — راڳــ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٥)

(٧) ڪاسَ ڪي پتري ڪهان ڪري اوڙي - ڪلاون هارو جاني
جنسا پيکہ ڪـراوي باجيگر - اوهـــ لتسو هي ساح آني. — راڳــ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٢٦)

---

١. پرماتما. ٢. چواراڻي ٿو. ٣. مُهائين لسا. ٤. سچي وات. ٥. ڪمارڪ. ٦. گوروء معرفت. ٧. اِنسان جي. ٨. مرتّاڻي وَلي ٿو. ٩. آڏرمي. ١٠. ڌرمي ١١. سيئي. ١٢. جيستاء. ١٣. ليستاء. ١٤. لڪاٽو، ٿان٤. ١٥. پُتلي، ڪيڏوُٽو. ١٦. وبجاري. ١٧. ليڻ نچي لِي.

(١٤) نانڪ سچا ايڪ هـــيءِ - ڏُهــ[1] وچ هـــيءِ سنسار
چڱيءِ مندي آپ لائينُ - سو ڪرن جو آپ ڪرائي ڪرتار.

راڳ رامڪلي، محلا ٻيجا، وار (٨)

(١٥) دانا ڪيءِ سر دانُ ويچارا - ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ اَپارا
ڪر ڪر ويکيءِ ڪيتا آپڻا - ڪرٽي ڪار ڪرانـــدا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٥) ١٤

(١٦) نرنڪار اَڪار[2] هيءِ آپي - آپـــي ڀرم ڀُـــلانـــي
ڪر ڪر ڪرتا آپي ويکيءِ - جتُ لاويءِ تت لاڳي
شيوڪ ڪوُ ايهه وڏائي - جا ڪوُ حڪم مناڻي.

راڳ ملار، محلا ٻيجا، شبد (١)

(١٧) آپ ڪراني ڪري آپ - هڪ ڪِسِمُ ڪري پڪار
آپـــي لـــيکا منگسي - آپ ڪرانـــي ڪار[3].

راڳـــ ملار، محلا پهلا، وار (١٠)

(١٨) ڪوني جـــاڻِ نـــ ٻوُلـــيءِ ڀـــانـــي
سو ٻوُليءِ جس آپ ڀُلائي - ٻوُجهيءِ[4] جسيءِ ٻجهائي[5].

راڳـــ ٻرڀالي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)

(١٩) ڪبيـــر ڪارڻُ سو[6] ڀئيو - جو ڪينو ڪرتار
تس بِنُ دوُسر[7] ڪو نهي - ايڪيءِ سرجڻهار.

سلوڪ، ڪبيـــر صاحب، (١٣٣)

---

١. ٻيائيءِ ڀر. ٢. اَڪار روُپ ٻعدِ صوُرت وارو. ٣. ڪرم. ٤. سمجهي. ٥. سمجهائي.
٦. تڏهن اهو ٿيو. ٧. ٻيو ڪوبه.

(۴) ڪرتا ڪارڻ سمرٿ هيءِ - ڪهہ نانڪ بيچارِ
ڪارڻ ڪرتي وَس هيءِ - جن ڪَل رکي ڌارِ.

راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (۲۳)، سلوڪ محلا دوجا

(۵) ڪارن ڪرن ڪراوڻو - سڀ ڪِڇُ ايڪي هاٿ
جت جت لاوهہ تت تت لگهہ- نانڪ جنت اناٿ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري پوڙي (۳۳)

(۶) سڀ ڪڇ ورليو تس ڪا ڪيتا- جيسا ڪري تيسا ڪر ليتا
اپنا کيل آپ ڪرني هار - دوسر ڪؤن ڪهيءِ بيچارِ.

راڳ گوڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۸) ۱۳

(۷) ڪيتا هووءِ ڪري ڪرانيا - تس ڪيا ڪهئي پاني
جو ڪڇ ڪرتا سو ڪر رهيا - ڪيتي ڪيا چترانـي.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۶)

(۸) تيري جن - وسڪ وسڪ گاوهہ
مُلحس متا سياڻپ جن ڪي - ڪر لون ڪرهہ ڪراوهہ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۴۰)

(۹) آپي ڪري ڪرائي ڪرتا - ڪس نو آک سُڻائيءِ
دک سک تيري پاڻي هوويءِ - ڪس ٿي جاءِ رُونائيءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۷) ۱۲

(۱۰) جت ڪاريءِ ڪم - هرهر لائي
سو هم ڪرهہ - جو آپ ڪرائي.

راڳ گوجري، محلا چوٿان، شبد (۷)

(۱۱) پرڀ ڪرن ڪراون هاري - ڪيا چيري هاٿ بچاري
سوئي سوئي جاگي - جِت لائي تت لاگي.

راڳ سورٺ، ڪبير صاحب، شبد (۵)

(۱۲) هر ايڪ نرنجن گائيءِ - سڀ انتر سوئي
ڪرڻ ڪارڻ سمرٿ پرڀ - جو ڪري سو هوئي.

راڳ جئتسري، محلا پنجوان، وار (۱)

(۱۳) جو ڪڇ ڪري سو آپي سوامي - جو آپي ڪار ڪماوءِ
جو آپي هي سڀ ديوءِ سوامي - جو آپ اول اُسلاوءِ.

راڳ بڙاڙي، محلا چوٿان، شبد (۳)

---

۱. سرشٽي. ۲. چانپي. ۳. سڀني ڪمن جو ڪارڻ ۽ ڪرائيندڙ. ۴. شڪتسون. ۵. وِيچارا ۽ بي وسيلا. ۶. مرضيءَ موجب بدن کان ڪرم ڪرائي ٿو. ۷. ڪرم ڪندڙ انسان. ۸. پرڀو جي وس ۾. ۹. صلاح. ۱۰. ڪنهن وٽ. ۱۱. داسي. ۱۲. ستل يا سمهيل. ۱۳. چورائي ٿو.

(۵) ڪرڻ ڪراوڻهار ڪرتار.

سلوڪ

(۱) ڪرڻ ڪماوڻ سڀ اَسڀ - ڪيمي لن ٻربِ آپِ
پس آپن هئُ ڪريُ - اِنُ هر کها ڪماپِ.
ايڪهِ آپ ڪروان هارا - آپهِ پاپ پُن پسٽارا
اِيا جُگهِ جت جت آپهِ لائيو - سو سو پائيو جو آپ ڊوائيو
اوُنا ڪا اَنت نه جاڻيُ ڪوئُ - جو جو ڪريُ سو اُوقن هوئُ
ايڪهِ تي سگلا پسٽارا - نانڪ آپ سوارڻهارا.

[راڳه گوُڙي، باون اکري، محلا پنجوان، پوُڙي (۸)]

(۲) ٻربُ ڀاويُ مانُکه گت پاويُ - ٻربِ ڀاويُ تان پاٿر تراويُ
ٻربِ ڀاويُ اِن ساس ٻي راکيُ - ٻربِ ڀاويُ تا هرگڻ ڀاکيُ
ٻربِ ڀاويُ تا پتت اُڌاريُ - آپ ڪريُ آپن ٻيچاريُ
ڊُها سِرِپا ڪا آپ سوامي - کيليُ بِگسيُ انتر جاميُ
جو ڀاوي سو ڪار ڪراويُ - نانڪ درشٽي اوُر نه آويُ.

[راڳه گوُڙي، سکمني صاحب، محلا پنجوان، اشٽپدي (۲) ۱۱]

(۳) نانڪ اَنت نه جاپئي - هر تاکي پاراوار
آپ ڪرائي ساختي - ڦر آپ ڪرائي مار
اِڪنا گلي زنجيريا - اِڪ ترِي چڙهه بسيار
آپ ڪرائي ڪري آپ - هئُ ڪِس ڪري پڪار
نانڪ ڪرنا جِن ڪيئا - ڦر تسهي ڪرڻي سار.

[راڳه آسا، محلا پهلا، وار (۲۳)]

---

۱. چڱا. ۲. مدا. ۳. پسن سمان انسان. ۴. مان مان. ۵. وستار ڪندڙ. ۶. پسارو. ۷. ڀالي ڀا جوي. ۸. ڀاپي جيو. ۹. لوڪ. ۱۰. نظر ۾. ۱۱. اُلهتي. ۱۲. اڙليُ. ۱۳. گهوڙا. ۱۴. گهڻا.
۱۵. ڪرتا. ۱۶. سنڀال، پرتپال.

لسي ۽ اڙکي سفر ۾، نراشاواديءَ کان، لاشڪ گهڻو ڪٺي ويندو. جوڳين پڻ يا گرو يا اوستا برابر ٿي سگهي ٿي، مڪش جي لڳاتار ڪوشش سان ۽ ڪرتار جي ڪرپا سان. اها ڪمالن ۽ ڪشش جي ڪسوٽي ڪٺن آهي پر ضروري آهي. پاڻ سان پاڻ نه ڪٺو آهي. پر پاڻ ۾ پيهي پاڻ پسڻو آهي. وڳو من جي مستي مِٽائڻي آهي ۽ من جو موروچو مٽائڻو آهي. پوءِ تن ڳالهين جي ڳڻ ڳڻ ۽ ڏکيءَ ۽ ڏنڊ. جا داستان، پاڻمرادو خارج ٿي، ختم ٿيندا. انهيءَ حالتي پهچاڻان، جوڳين پڻ جو جوڙيارو آهي، گرو اوستا جو اسرار آهي، دسوي دڳار جو ديدار آهي، سکمن ناڙيءَ جو نظارو آهي، موڪش مڪتيءَ جو مظاهرو آهي ۽ پرماتما جي پراپتي آهي.

پنڌ ڏاڍو جو آهي ۽ پيچرو پيچيدو آهي پر پاڻ پهچڻو پرماتما جي پڪش کان پري نه ٿو رهي. پاڻ پهچائي، پاڻ سان ملائي ٿو. سو همت نه هار، نراڪٽي نهار نه هوس اڳتي هلڻ ۾. گلاب جو گل ۽ جڏهين ڪنڊن جي چڀڪ برداشت ٿو ڪري، تڏهين خوشبوءِ جي خمار ۾ ٿو اچي. سڀ ڪرپا لاءِ ڪوشش ضروري آهي. ادم ٻنا اڳڙو ملڻ مشڪل آهي. دنيوي پدارٿن پوئتان ۽ پاڻ پترڙو ۽ پچاڙڙو ٿو پئي. پوءِ روحاني سفر ۾ ڪيئن سگهه تا پورهيي ٻنا پلئه پوندي؟ هر ۾ هوندي نه ڪسين جي حويليءَ ۾ عام هٺي ويندي. پرشارٿ پهچائو ۽ مهر مالڪ جي گڏهي، ٿيڻي پڻ پار ڪرائي، جوڳين پڻ پهچائين ٿا. اهو دعليءَ جو لڏون نه آهي ۽ نه ورپ واعد جي ترڳابت آهي پر صاحب جو تجرو ۽ تجُّد آهي.

پيار نفرت، سونُ متي سڀ ھن لاءِ بيمعني آھن. جا ڪريا آئي سا سويڪار. تن من تن ڪري ٻنڌڻن قربان ٿي ڀاڳ ڪري ٿو ڪان نه نرليپ نه ڪرمَ جي ڦل ڪان نه ڊڄُو. ڪرمَ نه، ڪرتار جي نه ڦل نه انھيءَ جا. سندس سيدو م آهي سنگيل ڪرم جي پوريءَ طرح پالن ڪرڻ. مطلب ته ڪرم سان گڏ خود ڀاڳ نه پرماتما ڪي اربن ٿيل آهي. ڪامنائن جو سلسلو ئي ختم ٿي چڪو آهي ۽ من جي وچار واٽي بند ٿي وئي آهي. اندر روشن ۽ ٻاهر بہ پرڪاش. ڀاڳ پرماتما ۾، پرماتما پرڪرتيءَ ۾ ۽ ٽيئي ڀاڳ ۾ هڪ. نه ڪو پيد نه ڪو ڀاءُ. ڪرمَ، ڪرتا ۽ ڪرتار جو ميلاپ ٿي هڪ لاثاني ليلا آهي. من ۾ پورن شانتي ۽ وشيش آنند، نه من جو ٻٽايل ٿو من ۾ آيل. من خالي، صفا، ڪليل، سچيت ۽ روشن. پڌيءَ جو پرڪاش ۽ آتم ڌارا جو اشنان. اهڙو انسان ايشوديءَ ۾ بيهال آهي ۽ الاهي مستيءَ جي ايڪانت ۾ آهي. هن ۾ روحاني رتن جي ڪاڻ آهي. سندس سنساري بندن ٽُٽي پيا ۽ موهہ جون زنجيرون ٽٽي پيئون. من من ٿي نه رهيو ۽ پڌهن جي اُجاوڪي سياءَ ۽ سيدو م ۾ سمائجي ويو. ڪسيل راڄ اُصالي حقدارن حوالي ٿيو. اهو آهي سچو سنياس، انتر درشٽي، سمدرشٽي، جيون مڪتي، ٽُريا پد، ديه درشٽي، انتري انيوُ، اَنهد ڏني، سچ ڪيد ۽ برهم گيان.

اي بندا، توڪي جيون ٻاترا سڦل ڪرڻ لاءِ تمي گڻ مان رجي ۾، رجي مان ستي ۾ ۽ آخرين ستي مان چوٿين پد ٽُريا اوستا ۾ اُپڙو آهي. ۽ من جي چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ کان خبردار رهج. ستي گڻ ڪي، تمو ۽ رجو گڻ سولو اپڙڻ ڪونہ ڏيندا آهن. هوُءَ هڪ ٻئي کان نرالا ٿو ستي گڻ کي نشت يا نربل ڪرڻ لاءِ، ٻئي تمو ۽ رجو گڻ گڏجي ايڪو مقابلو ڪندا آهن. تمي جي ڪنورتا ۽ نجساڻي ۽ رجي جي چالاڪي ۽ چترائي، سڀ ملي ستي جو ساهمنو ڪنديون آهن. انهيءَ هوندي بہ جي ستو زور ٻرندو تہ من آخرين هٿيار استعمال ڪندو. اهو آهي پرالبد جو.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ڪيترا اهڙا وچن آهن ۽ جن مان ڪي مٿڙ ۾ ڏنل بہ آهن، ان جي اُلٽي ۽ غلط معني ڪڍي، من چوندو، تہ اي بندا، هڻ ٻڄاڙ ڇا لاءِ ٿو ڪرين؟ ٿيندو اهو جو پرالبد ۽ تقدير ۾ هوندو، تنهن کي تدبير ڪيئن مٽائي يا بدلائي سگهندي؟ ڪرمن جي ليکي جي اها بلڪل اُلٽي سمجهاڻي آهي. ياد رک تہ اُڄ جو پرشارٿ سڀاڻ جي پرالبد بڻائي ٿو. اُڄ جي تدبير سڀاڻ جي تقدير بڻائي ٿي. پرالبد ۽ تقدير جو ڀانو نراشا مان اُڀري ٿو ۽ ٿو ڀاڳي پرشارٿ ۽ تدبير ۾ وشواس آشا مان پرگهٽ ٿئي ٿو. جيون ٻاترا جي سڦلتا آشا مان ۽ نہ نراشا مان پراپت ٿي سگهندي.

اها پراپتي ۽ اپليڌي تنهي گڻن کي لتاڙي چوٿين پد ۾ پير پائڻ سان نصيب ٿي سگهي ٿي ۽ سگهندي. جو وچار ۾، سياءَ ۾ ۽ ڪرمن ۾ آشاوادي آهي سو جيون ٻاترا جي

نقط انهن هي مطلب مطابق. هون هي ترورهن اهڙا ڪنهن به فرض جي پالنا هي شناخت ڪانه هوندس. من جي اکين اڳيان واڳه ۽ ڏنمش جا رنگين شمشا. سارو سنسار به انهن رنگن ۾ رنگيل ڏسڻ ۾ اچي ٿو. اُن سان وهنوار به اهڙو رنگين. ديد ۽ سمجهه جي صفائيءَ بنا ڪرتب ڪنهن صفا وهندا؟ ڪامنائن هي اُلل پتل يا وڪارن هي وڌهه، ڪنهن من کي شانت رکندي ۽ دک اورت ڪندي؟ وش ۽ امرت هي پڇاڻ هوندي به، وڪارن جي چشڪن جو رس وٺي ٿو. وڪارن هي وش مان ڪنهن امرت ولوڙيو؟ ساري جيون هڻ هڻ ۽ هاءِ هاءِ ۾ گذري ويو. نه اڳئين جنم جي ڪرمن مان آزادي ملي ۽ نه وري ايندڙ جنم جو اڌار ٿيو. مانش جنم ونرت ويو جو نه پاڻ ۽ پرماتما هي وچ، وڇوڙي ۽ وڇوٽي ونئي واڪري نندي.

ستي گڻ هي اٿر هيٺ من کي سانتيڪو، صحت بخش ۽ بل بخشي ڪاڏو کهي. لوري قوت ۾ قرار، من هي شرڌا ستڪور ۾ اچي وسي. ڪرت ۾ رڌل ٿو بنا بنهن جي سوارٿ جي. آدرش پرمارٿ ۽ پراپڪار جا. عرس ۽ غمگينن جو غمگسار، هٽڻ ۽ هيسلن جو حمائتي، سدو سدرالو، سَرل سُڀاءَ وارو، سار سُلوڪمت وارو، قرب جو ڪُٺل، نسوڙت، نبار، لماڻائيءَ ۽ نهٺائيءَ جو پتلو. پيو اندر هي احساس جو اپياس ڪري. نه دجي نه دپڃاري. عمر پيو عادت ۽ آجريءَ ۾ گهاري. نه ڏيکاءَ جي اڇا ۽ نه ناموس جي پرواهه. ڪو ڪامنا ۾ بٽي جي پلي جو انتظار. پورڻ سڀ جو جم لوءِ بنهن جو خير. رهڻي ۽ ڪهڻي ساڳي. دکين دردواندن جو دوست، مسڪينن معذورن جو مددگار. انساني ايڪتا جو آواز آهي، سچ جو سالڪ آهي، پريم جو پوڄاري آهي، ساچڻ هي صورت آهي. هر ڪم ۽ هر ڳالهه ۾ فرض شناسي. نه موهه نه نفرت ۽ نه بيپرواهي نه دست اندازي. نه لوڀ نه لالچ ۽ نه لمنا نه ترشنا. ڪم ۾ چت ۽ ڌيان ٿو ڪرم جو چت ۽ ڌيان ۾ ڪوبه وگهن نه. نه ڪالهه جا غم ۽ نه سڀان جون چنتائون. نه مڻڪ جو ٽپ ۽ نه ٻڻڪ هي اڇا. ورلي جرڙڻ جي ۽ نه لوڙڻ جي، لاڳڻ هي ۽ نه داڳڻ جي. اهڙي لماءِ ۽ وراڳ جو آنند ماڻي ٿو ۽ من کي شانت رکي ٿو. پرورليءَ، ٽوراليءَ، ڪارج اڪارج، ٻڌو اڀؤ، بندن موڪش هي پوري پڇاڻ پئيس ٿي. پراڻ، اندريون ۽ ڪرياڻون وس ۾. من استر ۽ ايڪاگر. نشڪام ڪرم يوگي، پڪڻ ۽ گناني. پو ستو گڻ به من هي ڪيترو ئي گهمي لنهن ڪري پاڻ ۽ پرماتما، ڪرتا ۽ ڪرتار کي الڳ ٿو سمجهي. سوڪهم اهم ڀاو هي درشتي، درشت ۽ درشٽا هي وچ ديوار آهي جا اڃا دور نه ٿي آهي. انهيءَ سوڪهم اهم ڀاو هي مٿڪ ڪاڻورءِ ٿي مڪتي پراپت ٿي سگهي ٿي.

چوٿين پد يا ترِيا اوستا ۾ من کي اهو ڪاڏو کهي جنهن ٿي سواد جو نه ڀو جون جو آڌار آهي. من هي شرڌا جو برهم ۾ واسو آهي. ٽيئي گڻ پنهنجي سڀاءَ مطابق پيا ڪم ڪن پر هو انهن هي اثر کان الپ آهي. ڏٺي ۽ ڏٺل کان دور آهي. سک دک، دوست دشمن،

ترٻيا اوستا ۾ ٽيون آهين. ترٻيا اوستا ۾ من جا اڳيان مرڪز، ڪيترا ۽ حدون گم ٿي ويون آهن، من جي اڳين حرڪتي هلچل بند ٿي وئي آهي ۽ من ۾ نئين هلچل پيدا ٿي آهي. انقلاب اندر، پڊيءَ جو سمت وارو پاسو سبتي طرف ٿئي ٿو، هردو ڪنول گل جيان ٽڙي ٿو، ۽ جيو آتما جي گنڍجاٽي پرم آتما سان ٿئي ٿي. ڏئي دور ٿي ”مان مان“ ناس، هاٽي آهي ”توهين تون.“ اهائي لات، اِي ڪا پراپي ناهي وات.

تمي گڻ جي اثر هيٺ من کي پاروُلو، جوُتو ۽ ايشوادي ڪاڏو ڪهي. من جي شرڌا پوُلن ۽ پراتن ۾ ٿي وسي. ڪرياتن ڪان آلس ۽ سياءُ نراشا وادي. سڀ ڳالهه جي الٽي معنيٰ ۽ سڀ ۾ شڪ. ڪنهن ۽ مسئلي جا ٻئي پاسا نه جاچيندو پر فقط اونداهو ۽ ڏکيو طرف. ڪام جو قليل ۽ ڪسنگ جو ڪانڪي. هر ڪامنا ۾ ٻئي کي نقصان پهچائڻ جي امنا ۽ ڪوشش. حرص، حواس ۽ حسد جو هيراڪ. بي ادب، بي حيائي، بي غيرت، بي رحم ۽ بد تميز پٺهن جي پوُجا ۽ پٺهن جي سري جي شيوا. وات جي ٽڙ ٽڙ ۽ پرائي ٻهار. نه پورو ڏيان. هميشه وياڪل ۽ ويڳاڻو. نه ڪميا نه دان ۽ نه قياس نه همدردي. مت ملين، چت ڪنور. وچن کهرا ۽ ڪوڙا، سياءُ اٽسهائيندڙ ۽ اٽوٽيندڙ. اريوُن عادتون ۽ اگرا آچار. هنساوادي ۽ هاچيڪار. سچ ۽ ڪوڙ جي پيد کان اڻواقف. من گندي پاڻيءَ جو ڏٻو جنهن ۾ ماٺ مساڻ واري. توريءَ ٿي ويچارواٽيءَ جي حرڪت هاي ته ترو وارو گند مٿاڇري تي ظاهر ٿي پهندو. وش ۽ امرت جي پرک ڪونه پئيس. وش کي امرت سمجهي وشين جو رس چوُسي ٿو پر من ترپت نه ٿو ٿئي ۽ هميشه دکي ۽ اشانت رهي ٿو. سماج جي لوڪ لڄا جي پرواهه ڪانهي، سرشٽيءَ جي نيمن جي سڃاڻپ ڪانهي، قاندي قانون جو قدر ڪونهي ۽ پرماتما جي پڇاڻ ڪانهي. مطلب ته من مائيا منڊل ۾ مست آهي ۽ غليظائيءَ ۾ غلطان آهي.

اِهي آهن عيب ۽ اعمالَ تمي گڻ واري جا. هُن کي پدهجن ڏوهن نـي ڏڪاڳ جـو ڏنءَ ڏئي ڇڏيو آهي، جنهن ڪري هو جيئري ئي جانب کان جدا ٿي ويو آهي.

رجي گڻ جي اثر هيٺ، من کي ڪٽو، گرم ۽ مصاليدار کاڌو کپي. من جي شرڌا پاکنڊ ۾ ٿي وسي. ڪرياتن لاءِ چاهه، آشا وادي ۽ هر مسئلي جا پلا ۽ برا ٻئي پاسا ڏسندو پر سڀ پٺهن جي ڪم ڪڍڻ ڪاڻ. هر چال، هر ڍنگ پنيان پٺهن جو سوارٿ ۽ پٺهن جي فائدي جي لڄا. هر ڪامنا ۾ خود مطلبي. اندر ڪارو پر ٻاهرئين وهنوار ۾ صفائي چالاڪي ۽ چتراڻي. ت هڪ ته پاڻ اِي. واٽيءَ ۾ ور وراڪا ۽ قند قير. حرفتي، حرڪتي، ترپاڪ. ترڪٽ باز، اسر باز، چالباز، تعصبي، تڪراري، عيب جوئي، لاپي، ڪروڌي ۽ ايماني. خود مطلبيءَ ي خدڪيءَ جو خمار انس. پاڻ پوُڄائون، دان پپ، ليرت اشنان ۽ سڀ ڪوڙي دڪا کي، رڳو پٺهن جي ناموس ۽ آڊنمبر لاءِ. هر ڪم ۾ چاهه يا بيپرواهي، سهبوگ يا دست اندازي

مَن کي وچ ۾ ڪٿي ۽ ڪيترو وقت بيهاري سگهندو؟ سو اُها ٽن گڻن جي ڇتاڀيٽي ۽ ڪشمڪش، مَن ۾ هردم جاري رهي ٿي ۽ دک جي دريا ۾ ڇولِيُون پيدا ڪري ٿي.

اِنهن ٽن ئي گڻن کان رجو گڻ سٺو ۽ رجو گڻ کان ستو گڻ سٺو ۾ جيستائين مَن جو مرڪز دنيا ۾ ديهه ئي بڻيل آهي جيستائين مَن خالي، صفا، ڪنول، سچيت ۽ روشن ڪين ٿيندو؟ جيستائين مَن جا "آسا ۽ ڪام"، "ڪروڌ" جا وروڌي آهن تيستائين "موکش" جو پداريت ڪيئن پائبو؟ جيستائين اِهو اگيان جو پڙدو يا پڙديءَ جي ڪمت وارو پاسو هٽيو نه آهي، تيستائين جيو آتما ۽ پرم آتما جو پاڻ ۾ ڪيئن ميلاپ ٿيندو؟ جيو آتما جون پاڙون متي پرم آتما ۾؛ مَن جا سنبنڌ هيٺ سنسار سان نه پوندا اهي واسنائون جيو آتما جون پاڙون پٽي يا سلا سڪائي نه ڇڏينديون؟ اِنهيءَ ڪري صاحب فرمائن ٿا:

(۱) ليرُو گڻ سڀ ڇوڙيو ورائي - ايها ڀڳت نرواري، گُرمک جوت شبد آتم چيني - هرديو ايڪ مُراري. — راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۹)

(۲) ترگڻ ايڪو ٽُڙ دو واحي - ڏاوس ڀرج رهائي ترڪُٽي ڇوٽي دسوا در کوليو - تان مَنُ کيوا پائي. — راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (۳)

مطلب نه ٽنهي گڻن جو اثر مڪمل مقصود اگيان آڏ آهي جاهي اهو اثر ستي گڻ جو نه ڪٽي هجي. جو نه مَن جو مرڪز ديهه ۽ ديهه ٿي آهي ته گڻن جو اثر نه مَن جي ڪنٽرول ۾ محدود آهي. اِنهيءَ ڪري صاحب چيائون آهي ته جيستائين مَن، ٽن گڻن جي ترڪٽيءَ مان آزاد ٿئي، چوٿين پد ۾ داخل نه ٿيو آهي، تيستائين پرماتما جي پراپتي اسنڀو آهي. اِهو چوٿون پد آهي تُريا اوستا، دسوين دوار ۽ سُکمنا ناڙي جنهن ڏانهن اڳ ۾ ئي اشارو آيل آهي. اِنهيءَ پرم پد پائڻ ڪانپوءِ ٿي جنم پائڻ جو سفر پورو ٿيندو ۽ آواڳون جو چڪر ختم ٿيندو.

مَن کي مرا نه چيو آهي. "م" معنيٰ اگيانتا ۽ اٻاڻائي، "نه" معنيٰ نا، ڪانسواءِ ۽ "را" معنيٰ جيون. ٽنهن ڪري "مرا" معنيٰ اگيان بنا جيون يا گيان واري جيون. مَن کي جڏهن اِنهيءَ اصلي معنيٰ ۽ مقصد جو احساس اچي ٿو تڏهن گيان جو پرڪاش ٿئي ٿو. گويا اگيانتا جو اهڃاڻ ٿي گيان جي پرڪاش جي اڀرڻ جهلڪ آهي ۽ چوٿين پد جو پهريون ڏاڪو آهي. پر مَن کي سولو ڪيئن جي اگيانتا، غلطي يا شڪست قبول ڪندو؟ آخر نه جيڪو جي اندر جي حڪومت، ڪُوڙ ۽ چالبازيءَ سان هٿ وس ڪيو اٿائين سو انهن هٿيارن جو آخرين دم تائين، بنا ڪنهن شڪست ملڻ کان سواءِ، مَن ڪيئن پڪڙ ڇڏيندو؟

اي سدا، اِنهيءَ پد جي تياريءَ لاءِ، لوڪي پهريان اهو سمجهڻ گهرجي ته مَن تي ٽن گڻن جي خاصيتن جو ڪهڙو جدا جدا پرڀاءُ ٿو پئي ۽ چوٿين پد جون خاصيتون مَن کي ڪيئن

ٽي ڳڻ ۽ چوٿون پد.

ٽي ڳڻ، تمو، رجو ۽ ستو، پرڪرتيءَ جي رڳ رڳ ۾ سمايل آهن. ڪابه وستو انهن ڳڻن جي اثر کان آزاد ڪونهي، چاهي بيجان يا ساهواري، ديهه سروپ يا سوڪيم. صاحب سمجهائين ٿا ته ويد، پراڻ، شاستر، سمرتيون، ديو ديوتائون به ٽن ڳڻن جي اثر کان آجا ڪونهن. هر انسان اندر اهي ٽيئي ڳڻ واسو ڪن ٿا پر ڪهڙو ڳڻ ڪڏهن ۽ ڪيترو وقت بلوان رهي ٿو انهيءَ جو مدار هر انسان جي سڀاءَ تي آهي. اهڙيءَ حالت هيٺ، من به ساڳئي اثر هيٺ قابو آهي. انهن ڪري من جون ڪامنائون، ترشنائون، ويچار ڌارا، ارادا، وچن ۽ ڪرم سڀ انهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. مٿي اچي چاڪايل آهي ته من جون حدون ڏيهه تي ٻڌل آهن ۽ گهڙيال جي لٽڪڻي وانگر، من ڏيهه جي هڪ حد جي آخرين ڪنڌ کان ٻيءَ حد جي آخرين ڪنڌ تائين، پيو ٿو هردم لڏڪي. اها من جي لڏڪ ۽ خود خيالي، دک ۽ اشانتيءَ جو ڪارڻ آهي. انهيءَ سلسلي جي ٽٽڻ يا بند ٿيڻ کان پوءِ ئي سک ۽ شانتي پراپت ٿيندي آهي.

ڏيهه معنيٰ ڪي ٻه ٻه هڪ ٻئي جي اُبتڙ حالتون، جهڙوڪ پريت ۽ نفرت، دک ۽ سک، خوشي ۽ غم، تڪليف ۽ فرحت، ڀوڳ ۽ تياڳ، ڏينهن ۽ رات، روشنائي ۽ اونداهه، وغيره وغيره. ڏئي معنيٰ ٻيائي يا ٻه اڪيائي. هڪ پنهنجي چوڌاري دنيا ۽ ٻي ٻاهري دنيا. ٻنهي سان وهنوار علحدو ۽ نرالو. جيئن جيئن من، ڏيهه جي هڪ حد کان ٻيءَ حد تائين پيو ٿو لڏڪي، تيئن تيئن ڳڻن جي رنگ سان پيو ٿو رڱجي.

تمو ڳڻ آلس ۽ نراسائي ٿو ڄائي ته رجو ڳڻ جوش ۽ مشغولي ٿو پيدا ڪري. ستو، جو چڱائيءَ جو سروپ آهي، سو من کي مدبر وارو رستو ٿو ڏيکاري ۽ من کي ٻنهي حدن جي وچ ۾ ٺهرائڻ جي ڪوشش ٿو ڪري. پر من وچ تي ٽڪاءُ ڪري ٿي ڪونه ٿو جنهن جا به سبب آهن. هڪ ته ستو ڳڻ تمو ۽ رجو ڳڻن جي ڀيٽ ۾ گهٽ من پسند آهي ۽ مس مس ٿو پنهنجي پرڀلتا ڏيکاري سگهي ۽ ٻيو ته من جو سڀاءُ ئي آهي اليئي هڪ حد تي لڏڪڻ ته اليئي ٻيءَ تي. ڏيهن تي ٽڪڻ ۾ ئي من کي موج اچي ٿي سو وچ تي ڪيئن ٺهڪندو؟ پر جي ستي ڳڻ جي نماڻي ۽ نفيس اثر هيٺ، وچ تي ڪٽي بيٺو به ته پڪڙم ڪڻ ۾، هن يا هُن حد جي ڇڪ ٻنيان گهليو ويندو. ڀلا ستي ڳڻ جي شڪتي اثرائتي ٿيندي ڪيئن؟ ستو ڳڻ تمو ۽ رجو ڳڻن جي وچ ۾ ٺاهه يا صلح ٿو ڪرائي. صلح هميشه ٻنهي وٽ تي ٻيٺل هوندو آهي جنهن ڪري ٻن ڌرين جو دلي ميلاپ نه ٿي سگهندو آهي ۽ صلحڪار کي اوس سهما سهڻا پوندا آهن. تمو ۽ رجو ڳڻن پنهنجا الڳ اثر ملائيا ڪونهن ۽ من پنهنجو سڀاءُ ٻن حدن جي وچ ۾ لڏڪڻ جو ٻدلائيو ڪونه آهي، ته ستو ڳڻ،

(٢٢) رح ٹر[1] سے ڪَل ٹري چانيا - ھر مرڻ ھڙ مي دک پانيا
ھسو ڪرپا ڪري ھر گوُرمک - گڻ چرني مڪت ڪراندا.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١١) ١٧

(٢٣) ٹري ڙرناه چرني گھر واسا - ڪال اڪال ڪيٽي[2] اڪ گراسا
ٹرمل ھرسه سرب ھگ[3] ھيڙن - گور آنند شبد دکانيا.
١٨ (٤)

(٢٤) رح گڻ ٹر گڻ سے گڻ ڪهيٽي - اھه ٹري سب مسالٹا
چرني پد ڪٿ ھر ٹرُ[4] چيني[5] - ٹهي پرم[6] پد پانيا.
راڳ ڪيدارا، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٥) اگري[7] ابڪي ٹڙ دروامي[8] - ڈاوت ب‍رح[9] رھاني
ٹرڪتي چرني دسوا در ڪولي - تان من کيوا[10] پالي.
(٣)

(٢٦) ڈگري[11] چال نتر ڦن آندلي - شبد سرت ٹهي پاني
شاستر بيد ٹري گڻ ھي مانيا - آنند[12] ٹه[13] ڈنڈ ڪماني.
راڳ پرڀ، محلا پهلا، شبد (٥)

(٢٧) چرني پدوي گوُرمک ورلهه - ان ٹح گھر واسا پانيا
اوري ستگور ڪرپا ڪيمي - وچهه آپُ گرانيا،
راڳ پيرڀ، محلا ٹيجا، شبد (١١)

(٢٨) موُرک آندي ٹري گڻ شيڙهه - مانيا ڪي بتهاري[14]
الدر ڪمت اڈَر[15] پرڻ ڪي ٹاني - پاس پڙهه گاواري.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢٤)، سلوک محلا ٹيجا

(٢٩) ٹري گڻ سيا ڈاتھ[16] ھي - ٹا ھرپگت نه پاء[17]
گت مڪت ڪدي نه ھروني - ھڙ مي ڪرم ڪماء.
راڳ ملار، محلا ٹيجا، شبد (٢)

(٣٠) ٹري گڻ مالي موهه آلي - ڪهنه بيڈن[18] ڪاهه
آن ابساء سگُر[19] ڪيٽي - نهه دوُک ساکهه لاهه
پح سرن ساڈوُ ٹانڪا - مل ڪن گوبندهه گاهه.
راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٢٤)

(٣١) الدري دسي دس[20] ڦن ڈاوتھ[16] - ٹري گٽيا ڪدي[21] نه اڪاوتگو
ستگور پرچي[17] وسگت[22] آوي - مرک مڪت سو پاوتگو.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (٣) ٤

---

١. ٹي گڻ. ٢. ٹلِّ. ٣. گرروءِ معرفت. ٤. جمڻ مرڻ کان رهت آهي. ٥. پرماٹما. ٦. سمجهي. ٧. موکش. ٨. سرير. ٩. الدريون. ١٠. چنچل من کي اڪاگر ڪري ٹو. ١١. پريم مکهن. ١٢. ٹاڙهڻ، الٽي هلت. ١٣. اى آندا انسان. ١٤. سنساري وهنوار. ١٥. پيٽ. ١٦. پتڪڻ. ١٨. ٹريه پريت. ١٨. پتڙا آزار. ١٩. هڙني. ٢٠. ڈسائون، طرف. ٢١. ڪڏ ٻل. ٢٢. قبضي ۾.

ٽي گڻ ۽ چوٿون پد.

ٽي گڻ، تمو، رجو ۽ ستو، پرڪرتيءَ جي رڳ رڳ ۾ سمايل آهن. ڪا به وستو انهن
گڻن جي اثر کان آزاد ڪونهي، چاهي بيجان يا ساهواري، ديهه سروپ يا سوڪيم. صاحب
سمجهائين ٿا ته ويد، پراڻ، شاستر، سمرتيون، ديو ديوتائون به انهن گڻن جي اثر کان آجا
ڪونهن. هر انسان اندر ــ اهي ٽيئي گڻ واسو ڪن ٿا پر ڪهڙو گڻ وڌيڪ بلوان
آهي ۽ ڪيترو وقت بلوان رهي ٿو تنهنجو مدار هر انسان جي سڀاءَ تي آهي. اهڙيءَ حالت
هيٺ، من به ساڳئي اثر هيٺ ڦاٿو آهي. تنهن ڪري من جون ڪامنائون، ترشنائون،
ويچار ڌارا، ارادا، وچن ۽ ڪرم سڀ انهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. مٿي اڳئين ڄاڻايل آهي
ته من جون حدون دُوند تي ٻڌل آهن ۽ گهڙيال جي لٽڪڻ وانگر، من دُوند جي هڪ حد
جي آخرين ڪنڊ کان ٻيءَ حد جي آخرين ڪنڊ تائين، پيو ٿو هردم لڙڪي. ٽڙ تانءَ نه تو
هائي. اها من جي لڙڪ ۽ خود خيالي، دک ۽ اشانتيءَ جو ڪارڻ آهي. انهيءَ سلسلي
جي ٽٽڻ يا بند ٿيڻ کان پوءِ ئي سک ۽ شانتي پراپت ٿينديون.

دُوند معنيٰ ڪي نه ٻه هڪ ٻئي جي اُبتڙ حالتون، جهڙوڪ پريت ۽ نفرت، دک ۽
سک، خوشي ۽ غم، تڪليف ۽ فرحت، پوڄ ۽ تياڳ، ڏينهن ۽ رات، روشنائي ۽ اونداهه،
وغيره وغيره. دُئي معنيٰ ٻيائي يا ٻه اَڪيائي. هڪ پنهنجي چوٽي دنيا ۽ ٻي ٻاهري دنيا.
ٻنهي سان وهنوار علحدو ۽ نرالو. جيئن جيئن من، دوند جي هڪ حد کان ٻيءَ حد تائين پيو
ٿو لڙڪي، ليئن ليئن گڻن جي رنگ سان پيو ٿو رڱجي.

تمو گڻ آلس ۽ نراسائي ٿو ڄائي ته رجو گڻ جوش ۽ مشغولي ٿو پيدا ڪري. ستو گڻ
جو چڱائيءَ جو سروپ آهي، سو من کي مدبر وارو رستو ٿو ڏيکاري ۽ من کي ٻن حدن
جي وچ ۾ ٻهارڻ جي ڪوشش ٿو ڪري. پر من وچ تي ٽڪاءُ ڪري ئي ڪونه ٿو جنهن جا
ٻه سبب آهن. هڪ ته ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي ڀيٽ ۾ گهٽ من پسند آهي ۽ مس
مس ٿو پنهنجي پرٻلتا ڏيکاري سگهي ۽ ٻيو ته من جو سڀاءُ ئي آهي ايئين هڪ حد تي
ڀٽڪڻ ته ايئين ٻيءَ تي. ڏيندن لي ئي نڪڙ ۾ ٿي من کي موج اچي ٿي سو وچ تي ڪيئن
ٺهڪندو؟ پر جي ستي گڻ جي نماڻي ۽ نفيس اثر هيٺ، وچ تي ٽڪي بيٺو ته يڪدم
ـڪڻ ۾، هن يا هُن حد جي ڇڪ ڀنيان گهلجي ويندو. ڀلا ستي گڻ جي شڪتي اثرائتي
ٿيندي ڪٿان؟ ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي وچ ۾ ثالث يا صلح ٺاهيندڙ ٿو ڪرائي. صلح هميشه
ـي وٿ تي بيٺل هوندو آهي جنهن ڪري ٻن ڌرين جو دلي ميلاپ نه ٿي سگهندو
ـي ۽ صاحڪار کي اوس سهما سهٽا پوندا آهن. تمي ۽ رجي گڻن پنهنجا الڳ اثر مٽايا
ـونهن ۽ من پنهنجو سڀاءُ ٻن حدن جي وچ ۾ ڀٽڪڻ جو ادائو ڪرڻ آهي، نه ستو گڻ،

(۲۲) رح لُم[1] سمع کُل[2] لسري چانا-هبر مرڱ هؤ ميع دک ڀانبا
جسدو کربا کری هر گوُرمک[3]-گڻ چرڻيع مکس کراندا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۱)۱۷

(۲۳) لريع ؤرناء چرڻيع گهر واسا-کال هکال کمٽي[4] اک گراسا
نرمل هرب سرب هگ[5] هيۆن-گور آندد شبد دکاليا.

(۴) ۱۸

(۲۴) رح گڻ لم گڻا سمع گڻا کهمٽي - اهه لسري سب مالنا
چرڻيع پد کئہ هر نرُ[6] چميع - لنهي پرُم[7] پد پانا.

راڳ کيدارا، کبير صاحب، شبد (۱)

(۲۵) اگرِي[8] ابکيع اؤ درواجي[9] - ڈاؤس ابرح[10] وهائي
لرکُتي چؤنيع دسرا در کؤليع - تان من کيوا[11] ڀالسي.

(۳)

(۲٦) ڈگری[12] چال نتر ڦن آندلي - شبد سرهه لهي پاني
شاستر بيد لريع گڻا هيع مانا - آنڌ[13] لع ڈالند کماني.

راڳ ڀمرع، محلا پهلا، شبد (۵)

(۲۷) چونِي پدوي گوُرمکہ ورلهہ - ان لع گهر واسا ڀانيا
ڀؤري ستگور کربا کيپي - وچهہ آپُ گرانبا.

راڳ ڀمرع، محلا ليجا، شبد (۱۱)

(۲۸) مؤرک آندی لريع گڻا شيؤهہ - مانبا کيع ڀنهاري[14]
آندر کمت اڈر[15] پرڻ کيع ٺاني - پاب ڀڙهہ گاواري.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۲۴)، سلوک محلا ٽيجا

(۲۹) لريع گڻا سيا ڈاب[16] هيع - تا هر ڀگمت لسمہ ڀاء[17]
گت مکمب کدي نہ هووني-هؤ ميع کرم کماء.

راڳ ملار، محلا ليجا، شبد (۲)

(۳۰) لريع گڻا مانی موهہ آني - کهنئہ پيڈن[18] کاهہ
آن ابساء سکُر[19] کيئي - نهہ دؤک ساکهہ لاهہ
پع سرن ساڌؤ نانکا - مل کن گوبندهہ گاهہ.

راڳ ملار، محلا پهلا، اشٽپدي (۲۴)

(۳۱) اندري دسي دس[20] ڦن ڈاوني[16]-لريع گٽيتا کديع[21] نہ ٽکاونگو
ستگور برچيع[17] وسگت[22] آويع - موک مکت سو پاونگو.

راڳ کانڑا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۳)۴

۱. لي گڻا. ۲. بلُ. ۳. گوروءَ معرفت. ۴. جمڻ مرڻ کان رهت آهي. ۵. برمالما. ٦. سمجهي. ۷. موکش. ۸. سرير. ۹. اندرين. ۱۰. چنچل من کي ابکاگر کری لو. ۱۱. پرير پر مکهن. ۱۲. ناڙجڻ، التي هلت. ۱۳. اي آندا انسان. ۱۴. سنساري وهنوار. ۱۵. بست. ۱٦. ٻتڪڻ. ۱۸. برير، برهت. ۱۸. ٻڙا، آزار. ۱۹. هڙني. ۲۰. ڏسائون، طرف. ۲۱. کڻا بل. ۲۲. قبضي ۾.

ٽي گڻ ۽ چوٿون پد.

ٽي گڻ، تمو، رجو ۽ ستو، پرڪرتيءَ جي رڳ رڳ ۾ سمايل آهن. ڪابه وستو انهن گڻن جي اثر کان آزاد ڪونهي، چاهي بيجان يا ساهواري، ديهه سروپ يا سوڪيم. صاحب سمجهائين ٿا ته ويد، پراڻ، شاستر، سمرتيون، ديو ديوتائون به ٽن گڻن جي اثر کان آجا ڪونهن. هر انسان اندر اهي ٽيئي گڻ واسو ڪن ٿا پر ڪهڙو گڻ وڌيڪ ٻلوان آهي ۽ ڪيترو وقت ٻلوان رهي ٿو انهيءَ مدار هر انسان جي سڀاءَ تي آهي. اهڙيءَ حالت هيٺ، من به ساڳئي اثر هيٺ قابو آهي. انهن ڪري من جون ڪامنائون، ترشنائون، ويچار ڌارا، ارادا، وچن ۽ ڪرم سڀ انهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. مٿي اچي چڪايل آهي ته من جون حدون ڏيهه تي ٻڌل آهن ۽ گهڙيال جي لٽڪڻي وانگر، من ڏيهه جي هڪ حد جي آخرين ڪنڊ کان ٻيءَ حد جي آخرين ڪنڊ تائين، پيو ٿو هردم ڦٽڪي. ٽڪ ٽانءُ نه ٿو ٿئي. اها من جي ڦٽڪ ۽ خود خيالي، دک ۽ اشانتيءَ جو ڪارڻ آهي. انهيءَ سلسلي جي ٽٽڻ يا بند ٿيڻ کان پوءِ ئي سک ۽ شانتي پراپت ٿينديون.

ڏيهه معنيٰ ڪي به ٻه هڪ ٻئي جي اُبتڙ حالتون، جهڙوڪ پريت ۽ نفرت، دک ۽ سک، خوشي ۽ غم، تڪليف ۽ فرحت، يوڳ ۽ وياڳ، ڏينهن ۽ رات، روشنائي ۽ اونداهه، وغيره وغيره. ڏئي معنيٰ ٻيائي يا ٻه اکيائي. هڪ پنهنجي چوڌاري دنيا ۽ ٻي ٻاهري دنيا. ٻنهي سان وهنوار علحده ۽ نرالو. جيئن جيئن من، ڏيهه جي هڪ حد کان ٻيءَ حد تائين پيو ٿو ڦٽڪي، تيئن تيئن گڻن جي رنگ سان پيو ٿو رڱجي.

تمو گڻ آلس ۽ نراسائي ٿو چائنڻي ته رجو گڻ جوش ۽ مشغولائي ٿو پيدا ڪري. ستو گڻ جو چڱائيءَ جو سروپ آهي، سو من کي مدبر وارو رستو ٿو ڏيکاري ۽ من کي ٻنهي حدن جي وچ ۾ ٺهارڻ جي ڪوشش ٿو ڪري. پر من وچ تي ٽڪاءُ ڪري نٿي ڪري، ٿو جنهن جا ٻه سبب آهن. هڪ ته ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي ڀيٽ ۾ گهٽ من پسند آهي ۽ مس مس ٽسو پنهن جي پرٻلتا ڏيکاري سگهي ۽ ٻيو ته من جو سڀاءُ ئي آهي اليٽي هڪ حد تي ڦٽڪڻ ته اليٽي ٻيءَ تي. ڏيهن تي ٽڪڻ ۾ ئي من کي موج اچي ٿي سو وچ تي ڪيئن ٽڪندو؟ پر جي ستي گڻ جي نماڻي ۽ نفيس اثر هيٺ، وچ تي ڪٽي پينو به ته يڪدم ڪڻ ۾، هن يا هُن حد جي ڇڪ ٻنيان گهلجي ويندو. پلا ستي گڻ جي شڪتي اثرائتي ٿيندي ڪٿان؟ ستو گڻ تمي ۽ رجي گڻن جي وچ ۾ ناهه يا صلح ٿو ڪرائي. صلح هميشه ڏي وٺ تي ٻڌل هوندو آهي جنهن ڪري ٻن ڌرين جو دلي ميلاپ نه ٿي سگهندو آهي ۽ صلحڪار کي اوس سهما سهڻا پوندا آهن. تمي ۽ رجي گڻن ٻنهي جا الڳ اثر مٽائيا ڪونهن ۽ من ٻنهي جو سڀاءُ ٻن حدن جي وچ ۾ ڦٽڪڻ جو اڏائيو ڪري آهي، ته ستو گڻ،

(۲۲) وح تُر[1] سس کّل لري ڇانيا - هر مرڻ هڙ ميع دک ڀانيا
جسو ڪريا ڪري هر گوَرمکھ[3] - گڻ ڇرڻي مکت ڪراندا.
راڳ ماروء محلا پهلا، سولهو (۱۱)۱۷

(۲۳) لري ڙرناء ڇرڻي گهر واسا - ڪال اکال ڪٽي[2] اڪ گراسا
لرمل هرس سرب هگ[5] حيرن - گرر آندد شمد دکسانيا.
۱۸ (۴)

(۲۴) وح گڻ لر گڻ سس گڻ کهيٽي - اٻھ لري سب مسانيا
ڇرلي پد کٺ هر لرٌ[6] چميُ - لنهي پرم[7] پد پاليا.
راڳ ڪيدارا، ڪمر صاحب، شمد (۱)

(۲۵) لگري[8] اهکيع اڙ درواجي[9] - ڏاوس اسرح[10] رهاسي
لرڪتي ڇوَلي دسوا در ڪوَلئ - تان من کيوا[11] پاسي.
(۳)

(۲۶) ڏگري[12] ڇال لسر ڦن آندلي - شمد سرس اسهي پاسي
شاستر بيد لري گڻ هيع مانيا - آنڏ[13] لا ڏاسد ڪماسي.
راڳ پرڀ، محلا پهلا، شمد (۵)

(۲۷) ڇرلي پدوي گوَرمکھ ورلھ - ان لبع گهر واسا پاليا
ٻوَري ستگرو ڪريا ڪيمي - وچھ آپُ گرائيا.
راڳ پرڀ، محلا ليجا، شمد (۱۱)

(۲۸) موَرک آندی لريع گڻ شيرھ - مانا ڪيع ٻشهاري[14]
آلدر کمت آڏر[15] برڻ ڪيع تاني - پاس ڀڙھ گاواري.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۲۴)، سلوک محلا ليجا

(۲۹) لريع گڻ سپا ڏاس[16] هيع - تا هر يگس ئسـ يساء[17]
گت مکس ڪدي نہ هرونی - هڙ ميع ڪرم ڪماء.
راڳ ملار، محلا ليجا، شمد (۲)

(۳۰) لريع گڻ مالی موھ آني - ڪهنہ ٻيڏن[18] ڪاهـ
آن اپساء سگرُ[19] ڪيٽي - نهہ دوَک ساکھ لاهـ
ئج سرن ساڏوَ نانکا - مل کن گوبندھ گاهـ.
راڳ ملار، محلا پهران، شمد (۲۴)

(۳۱) اندري دسي دسُ[20] ڦن ڏاوس[16] - لريع گٽيٺا کديع[21] نہ اکاونگو
ستکور برچيع[17] وسگّس[22] آويع - موک مکت سو پاونگو.
راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۳)۴

۱. ني گڻ. ۲. بلُ. ۳. گرووع معرفت. ۴. جمڻ مرڻ کان رهت آهي. ۵. برمانما. ۶. سمجهي. ۷. موکش. ۸. سرير. ۹. اندريون. ۱۰. ڇنچل من کي ايکاگر ڪري نو. ۱۱. برير بر مکهن. ۱۲. تاڙ هڻ، التي هلت. ۱۳. ای آنڏا انسان. ۱۴. سسارڻي وهنوار. ۱۵. پت. ۱۶. پتکڻ. ۱۷. برير، برپت. ۱۸. پيڙا، آزار. ۱۹. هڙني. ۲۰. ڏسانون، طرف. ۲۱. کڻ پل. ۲۲. قمضي ۾.

(١٣) تد آپي[1] جگت اپائڪي[2] - آپ کيل رچائيا
ترئي گڻ آپ سرجيا[2] - مائيا موهه وڌائيا.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٣)

(١٤) ترئي گڻ مائيا موهه وياپي - ترئيا گڻ هي گورمک لهيئا
ايڪ درشٽ[3] سڀ سم[4] ڪر جاڻي - ندري[3] آوئي سڀ برهم[1] پسريا.

راڳ بلاول، محلا چوٿو
اشٽپدي (٧) ١

(١٥) برهما بشن[5] مهاديو ترئي گڻ ڀلي - هؤمئي موهه وڌائيا
پنڊت پڙ پڙ موني ڀلي - دوجي ڀاوُ چت لائيا.
جوگي جنگم سنياسي[6] ڀلي - وڻ گور تت نه پائيا

راڳ بلاول، محلا
چوٿان، وار (٨)، سلو
محلا پهريا

(١٦) تين گڻا - اِڪ[7] شڪت اپائيا
مها مائيا - تاڪي هي ڇائيا.[8]

راڳ گونڊ، محلا
پنجوان، شبد (٢١

(١٧) ترڳد[9] لوگا ترڳد جوگا[10] - شبد ويچاري[11] چؤکس سوگا[12]
اوُجل ساچ سو شبد هوء - جوگي جگت ويچاري سوء.

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، اشٽپدي (٧) ١

(١٨) ترئي گڻ ميٽي چوٿي ورتئي - ايها ڀگت نراري[13]
گورمک[1] جوگ شبد آتم چيني[15] - هردي ايڪ مراري[14].

(٩)

(١٩) ترئي گڻ ميٽي شبد وسائي - تان من چوڪي[16] اهنڪارو
انتر باهر ايڪو[1] جاڻي - تان هر نام لڳي پيارو.

راڳ رامڪلي، محلا
پهلا، سڌ گوشٽ (٦٠

(٢٠) ڀئيو پرساد[17] ڪرپا نِد ٺاڪر[1] - سنت سنگ پت پائي
ڪهه نانڪ ترئي گڻ ڀرم ڇوٽا - جيه پرڀ ڀئي سهائي.

راڳ مارو، محلا
پنجوان، شبد (٧)

(٢١) موهني[18] موهه ليئا ترئي گنيئا - لوڀ وياپي جوٽي دنيئا
ميري ميري ڪر ڪئي سنچي[19] - انت ڪي بار سگل لي چليئا[20].

(١٨)

١. پرماتما. ٢. پيدا ڪيو آهي. ٣. نظر. ٤. هڪ جهڙو. ٥. وشنو ڀڳوان. ٦. فقير. ٧. شڪتي.
٨. ڇانيو. ٩. اٿر، وچولا ۽ نيچ. ١٠. ٽي گڻ. ١١. بدل آهن. ١٢. دک. ١٣. نرالي، الڳ.
١٤. گورو ۽ معرفت. ١٥. سڃاتي ٿو. ١٦. ناس ٿي وڃي ٿو. ١٧. پرسن، راضي. ١٨. مائيا.
١٩. ڪٺي ڪئي، ميڙي. ٢٠. هل ڪري ٿي، سنگ نه ٿي هلي.

(۴) ايڪ ايڪي آپ اهاليا - ڏٻڌا ڏوٿا لوٻڌ مانيا
چولي ٻوڙي گورمک اوچي - سچ سچ ڪماوٽيا.

راڳ ماجهه، محلا ٻيا، اشٽپدي (۶)

(۵) ويد پڪاري ٽريد مانا - مکمک نه ٻوجهي ڏوجي پاٿيا
ٽري گڻ ٻوڙه هر ايڪ نه جاتهه - ٻن ٻوجهي دک پاوٽيا.

۳۰ (۷)

(۶) سو ٻهرڪي هو شبد ٻيچاري - اَنتر ٽت گيان هؤمي ماري
نام پدارٿ لسو ندو پاني - ٽري گڻ مت سماوٽيا.

۳۱ (۲)

(۷) جٿون مڪت گورمک ڪو هوئي - پرم پدارٿ پاوي سوئي
ٽري گڻ ميٽي نرمل هوئي - سهجي ساچ ملي پرڀ سوئي.

راڳ گوڙي، محلا ٽيا، اشٽپدي ۷(۳)

(۸) تين گڻا مهه وياپيا - پورن هوت نه ڪام
پتت اڌارڻ مسن ٿسي - نانڪ چوڻي نام.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، ٿتي (۱۳)

(۹) ڪاچي منڪي - بس ٻاسا
جس چوڻي ٽرڪٽي - لس نج گهر واسا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۳)

(۱۰) ٽري گڻ مانيا برهم ڪي ڪيني - ڪهه ڪتڻ بد ٽوٻئي ري
گهؤمن گهر آگاهه ڪاٽي - گر شبدي پار اٽرائي ري.

(۱۳۰)

(۱۱) ٽهي گڻي لسرٻوڻ ويا ٻيا پاني - گورمک بوجهه ٻجهاء
رام نام لسگ جسو ليئي پاني - بوجهه گيانا جساء.

راڳ سورٺ، محلا ٽيا، شبد (۹)

(۱۲) ٽوهه گڻ ڏاٿف بهه ڪرم ڪماوهه - هر وس ساد نه آتا
سڌپا لوٻسڻ ڪرهه گاٿري - ٻن ٻوجهي دکسه پاتا.

(۱۰)

---

۱. برمالما. ۲. سرشٽي پيدا ڪئي. ۳. دنيمت پاؤ، ساني. ۴. ٻي وري. ۵. ٽسي گڻ.
۶. ٽوبا اوستا. ۷. پدوي، ڏاکر. ۸. لوپابو پير آهي. ۹. لشڪام ڪرم ٻوڳي. ۱۰. مڪش
۱۱. پاپي، گنهگار. ۱۲. ديهي، سرير. ۱۳. مڻهي سروپ ۾ نواس. ۱۴. اونهو ۽ دکدائڪ
ڪن. ۱۵. ٽيئي لوڪ. ۱۶. پنڪي نا. ۱۷. پاٺ پوڄائن جا نمونا.

(۴) ٽي، گرنٿ ۽ چوٽون پد.

(١) ٽـرييءِ[1] گـرنٿ ٻکيا[2] اَنڌ[3] هــيءِ - مائيا موهه غبار
اوپي اَنَ[4] ڪنہ شيوديِ - پــڙ ورڌا ڪرهه پڪار
ٻکيا اَنــدر ٻچ مٿي - نــا اَر وار[5] نــہ پــار
مائيا مــوهــہ وسارِيا - جــگـمــہ پتا[6] پــرتپال
ٻاجهه[7] گوروُ اَچيت[8] هــيءِ - سـي ٻڌي جمر ڪال
نانڪ گـوُر مت اُبــري[9] - سچا نــام سمال.

[سري راگ، محلا ٽيجا، شبد (١٠)]

(٢) ٽريءِ گنا مائيا ڀـرم ٻلائيا - هؤميءِ[10] ٻڌن ڪمائي
جنمڻ مرڻ سر اوپر اوِيهه[11] - گرڀ[10] جوُن دک پائي
ٽريءِ گنا ورتهه سگل سنسارا - هؤميءِ وچ پت کوئي
گوُرمکہ هوويءِ چوٿا[12] پد چينيءِ[13] - رام نام سک هوئي.
ٽريءِ گنا سڀ تيري ٽوُن[6] آپي ڪرتا[14] - جو ٽوُن ڪرهه سو هوئي
نانڪ رام نــام نستارا[9] - شبدي هـؤ مــيءِ کوئي.

[راگ سورٺ، محلا ٽيجا، شبد (١٢)]

سري راگ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦)

(٣) ٽرِهُ[1] گنا وچ سهج[15] نہ پائيءِ - ٽريءِ گن ڀـرم ڀُلاءِ
پڙِهئيءِ گڻيئيءِ[16] ڪيا ڪٿيئيءِ[17] - جان منڍهه[6] گنا[18] جاءِ
چوٿيءِ پـد[12] مهه سهج هــيءِ - گوُرمکہ پليءِ[19] پاءِ.

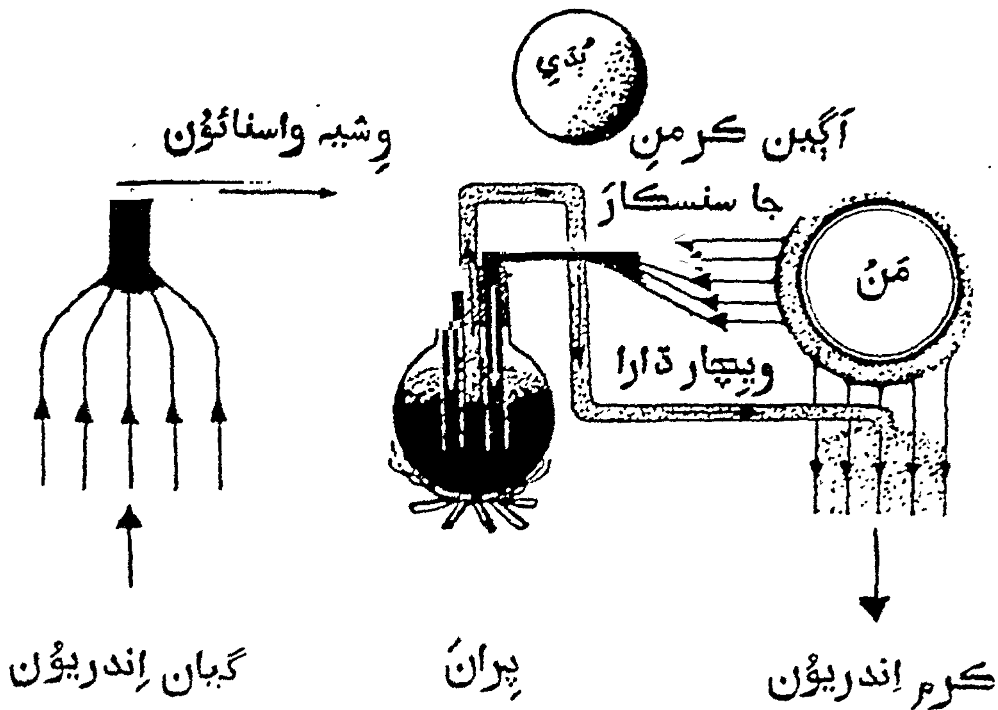
١. ٽي، ٽيئي ۽ ٽمو. ٢. وش. ٣. اَنڌڪار، اوُنڌهه. ۴. پيا. ۵. لوڪ پرلوڪ. ٦. پرماتما. ٧. بنا. ٨. اَگياني. ٩. پار پوڻ. ١٠. اَهنڪار، اَيمان. ١١. پيٽ آهــي. ١٢. ٽريا اَوستا. ١٣. سڃاڻي ٿو. ١۴. پيدا ڪندڙ. ١۵. گيان. ١٦. وچار ڪرڻ. ١٧. ڪٿا ڪرڻ. ١٨. اَلجاڻ ھـ. ١٩. داس ٿئي ٿو.

اَسٿوُل سريرِ (پنج تتَ)

اگني	پاڻي	پرٿوي

آڪاشُ	وايوُ

آتما

پيرَ	هٿَ	واتُ	هاضمو	رَتُ	ساهُ	نڪُ	ڪَنَ	اکيوُن

لنگُ	گُدا	گندُ	بِگهڙ	چمڙي ڇُهڻُ	زبانَ

پرڪاش ۾ چمڪي، نه ڏئي ۽ ڏيند جي ڏاهي ۾ غوطا کائي ٿا ٻڏيءَ ۽ هردي جي ساگر ۾ سٿر ڪري، نه شيطان جي سامهون سجدو ڪري ٿا پرماتما کي پائي، نه مري ٿا امر رهي. غافل هوندو نه ڪوڙ ۽ ڪمس جي ڪُراٽ ولندو. جي سڄاڳ هوندو نه سچ ۽ سمت جي راهه ٿي هلندو. جهڙي جهڙي وات ولندو تهڙي تهڙي پالنا ٿيندي تن جي. پاونا ٿيندي من جي، ڪرپا ٿيندي اندرين جي، حالت ٿيندي هردي ۽ ٻڌيءَ جي، پراپتي ٿيندي آتما جي. اي ٻندا، تون خود سمرت آهين. سياهي سماپت ڪري سهائي آڻي سگهين ٿو.

من جون ڪامنائون ڪڙيون، وڪار الٽا ۽ ڪرتب ڪوڙا. سنسار ۾ ھن جي ۽ آتما ٻڌائي ڪري ويٺو آھي. ڪمت يا درمت، ٻنهي جي الٽي طرف مان اچي ٿي. ڪمت يا درمت ۾ ڀلا ٻيو ڇا سيکاريندي؟ من تي مَل ٿي نه لڳائيندي. اھو آھي ڏئي ۽ ڏيھ جو مَل جنھن جي متاثر لاءِ مدش ورى پاڪيءَ جو صابڻ نو استعمال ڪري. مَل ڪي، مَل سان نو صفا ڪري. ميرو آھي من نه گنگا ماتا جي نرمل جل سان ڌوپجي سگھي. گندو آھي من نه چند ڦوڪ ٿئي سگھي جي. من ۾ وڪارن جي ورڪا نه مڪ ٿي ويدن جي وارتا. غلط طريقا ڪيئن صحيح نتيجو ڏيکاريندا؟ اشد وچارن ۽ اشڀ ڪرمن جو ڦل ڪيئن سٺو ملندو؟ تڏھين صاحبن فرمايو آھي:

(١) پسندت مَلُ نه چُڪئي - جي ويد پڙهي جُڳ چار
ٽريءَ گڻ مائيا مُول ھئي - وچ ھؤ مي نام وسار.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢) جِتي جُن جي ڪوڙي - مَلي، جت ڪنور جيئُ
تن مک نام نه اوپجي - دوجي واڳ چور جيئُ.

واڳ سوھي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٢

سو اي ڀندا، من شترو آھي نه سڄڻ ۽ ٿي سگھي ٿو. چنچلتا اشانتي وڌائي ٿي نه آنند ۽ آٿي سگھي ٿي. من چنچل نه ھجي نه ھوند ھڪ ٿي اڌ اي انڪي ٿھي. جي اھو من ھڪ گندي دٻي ڪان، ٿيءِ ٻئي گندي دٻي ۾ وڃي وھي ٿو نه امرت جي نھر ٽي ۽ آٿي سگھجي ٿو. انهيءَ لحاظ کان، من جي چنچلتا ۾ ٿي مڪتيءَ جي چاٻي رکيل آھي. ھڪ واريءَ من سڌيئنءَ راھ تي اچي سھين نه پوءِ وڀچار ڌارا، وڪاري ھد لتاڙي ٻولرائيءَ جي ٻڙ ۾ ايندي. پوءِ ھڪ وڀچار ۽ ٻئي وڀچار ۾ وٿي ۽ ٻوندي. اھا وٿي آھي من جي استرتا ۽ ايڪاگرتا. اھا وٿي جيئن آھستي وڌندي ويندي تيئن جيون ٻالڪا جو سفر سولو ٿيندو ويندو ۽ دلبر جو در اوري ۽ اڳيان ايندو تان جو "سن سماڌيءَ" ۾ سمائي وڃجي.

اھو آھي سريرَ اندر الاھي اسرار، جتي من جا ملاڪڙا لڳن ٿا ۽ مظاھرا ٿيئن ٿا. ڪيستاءِ؟ جيستاءِ دٻهيءَ ۾ دم آھي ليستاءِ جيؤ ٻيو دم ھٽي نه مان ھيئن ۽ ھؤ ھؤان، نه مان ھي ڪري ڏيکاريو آھي ۽ ھؤ اھا ڪري ڏيکاريندس، نه مون ھي ھمت ڪيو آھي ۽ ھؤ اھا ھمت وس ڪندس. پران پرواز ڪيو نه آھي نه دٻهي ٻٻري ٿي نه آھي. دٻهي ٻٻري نه ڪيڏانھن وئي "ميري تيري"؟ خاڪ، خاڪ ٿي وئي. انهيءَ خاڪ جي پتلي، مٽيءَ جي مورتيءَ ۾، جيؤ ۽ واڻي ٻئي تي ٻيٺو آھي. ٻئي واڻون من معرفت ملن اندرون. ھاڻي سندس اختيار آھي نه جيؤ وڪارن جي واسنا وٽي يا ووڪي ڪي ويڪتي ڪري، نه اندرين جا رس ماڻي يا انھد جا آواز ٻڌي، نه اندر جي اونڌھ ۾ رھي يا آتما جي

(١) اِس ڪائيا اَندر وَستُ اَسنڪا - ڳُرمُک ساچ ملي تان وکا
لتھ دروازي دسوي مُڪتا - اَنحد شبد وڄاوُٽيا.

راڳ ماجھ، محلا ليجا، اشتپدي (٣)١

(٢) ڪائيا اَندر سڀ ڪڇ وَسيءِ - کنڊ منڊل پاتالا
ڪائيا اَندر جڳ جيونُ داتا وسيءِ - سڀنا ڪري پرتپالا.

راڳ سوهي، محلا ليجا، اشتپدي (٢)

هن تن جي مُڙيل ڪائيا، خاڪ مثل ناسونت آهي پر انهيءَ اَندر سڀ روحاني راز سمايل آهن، جو ته اِن جيوُ آتما جو ۽ واسو آهي جنهن ۾ پرماتما ۽ پرڪرتيءَ جهڙي جوُن خاصيتوُن موجوُد آهن. آتما ۽ پرماتما جو هڪ جزو يا جهلڪ آهي ۽ پرڪرتيءَ پڻ سمايل آهي. اهڙيءَ طرح پرماتما جي واسي هئڻ ڪري، سرير کي هري مندر به ڪري سڏبو ويو آهي جتي اَنحد شبد جي هميشه ڌُني پئي وڄي. پر مٿس پهچڻ ڪاما ۽ ترشنا سان، اَندريان ٻاهريان مندر ۽ مسجدوُن، حج ۽ تيرٿ ياترائون سڀ پليت ڪري ڇڏيوُن آهن.

اهو آهي من جي مستيءَ ۽ مزاڪن جو ملاکڙو جنهن ۾ اَنحد شبد جو آواز گم ٿي ويو آهي ۽ ڏهون گپت دروازو ليپ نه ٿو سگهي. من ٻاهرين وُڻن ۽ ڏالن ۾ اٽڪو لڳو مشغوُل آهي ۽ اَنيڪ وڪارن ۾ اٽڪو نه وڪوڙيل آهي. جو پنهن جي اَصليت پلڪي، ستگور کان منهن موڙي، پرآيڪار ۽ پرمارٿ کي ڇڏي، آتما کي پئي ڏُئي، سرير جي رس، سواد ۽ چسڪي کي چنبڙيو پيو آهي. ڏهن ئي ڏسان ۾ پيو ٿو ڀٽڪي پر ٽڙ تانءَ ڪٿي به نه ٿو پائي. ڀٽڪي ٿو نه سنساري سنبڌن مان سک ۽ شانتي حاصل ڪريان پر اها ڀٽڪ لاهڪاري دک ۽ اَشانتي وڌائيندي ۽ گهٽائيندي اَصل نه. سک ۽ شانتي آهي هري مندر ۾ پر ڀٽڪ آهي سنسار ۾! پهريون نامديوُ صاحب فرمائن آهي:

ڪتني من ترهگا ري سنسار ساگرُ - پکي ڪو نندا
جوُلتي مائيا ديک ڪي - پوُلا ري منا.

راڳ آسا، پهريون نامديوُ، شبد (٥)

جهڙي منا تهڙي دشا، جهڙي سنگت تهڙو ٿل. هڪ ته من لي لمي، رجي ۽ ستي جي تنهي ڳڻن جي ڪشمڪشا ۽ پير نه اَکين لي ڏُنيءَ ۽ ڏُپد جا ڪوپا. پوءِ من ڪيئن سنئين راهه ولي ۽ ڪيئن وڪارن جي مثل لاهي، آتم ڏارا ۾ اشنان ڪري؟ من جي مستيءَ مٿاڻ پنهن مرڪش مڪتيءَ جو مارڳ ڪٿان نظر چڙهندو؟ گوروُ اَمرداس صاحب فرمائين ٿا:

اِهُ من چنچل وَس نه آوي - ڏُبڌا لاڳي دهه دِس ڌاوي
بِک ڪا ڪيڙا بِک مهِ راتا - بِکه هي ماهه پچاوُٽيا.

راڳ ماجھ، محلا ليجا، اشتپدي (۴)٢٩

اُهڙي من کي نه ڪنهن جي سنڱت ڪرڻ جي اڇا، نه لوڏڻ جي امنا ۽ نه ڇُونڊ ڪرڻ جي ضرورت. جيڪي آيو تنهن جو سنيڪار، جيڪي ويو سو ويو؛ جيڪي ٻڌيو سو ڀڳوان جو ڀاڻو. نه خوشيءَ ۾ مدهوش ۽ نه مصيبت ۾ ملول. سدا خوشحال، نرسنسي، نرڀئه ۽ اَچنت. پرڪرتيءَ ۾ رهندي به پرڪرتيءَ جي اَثرن، اُمنگن ۽ اُلجهڻن کان پار، جيئن ڪنول ڏل پاڻيءَ ۾. سڀ ڪجهه ڏسي، سمجهي ۽ سڃاڻي پر سڀ سچي ۽ اَصلوڪي روُپ ۾، قادر جي قدرت ۾ ۽ نه پنهن جي ويچار شڪتيءَ ۾. نه آسائون نه آسرا. سيني ڪرپائن ۽ ڪرتبن وچ ۾ اَڏول ۽ اَسترو. من دريائي، نه ڍٻو. درياءَ جي وهڪ ۾ ٻوڙتائي هجي لسـ وهڪ ۾ شامل ٿيل وسنو نه اوڙهيون ني ٻوڙ اُپي ٻون. اهو آهي ڪرم ۾ اَڪرم ۽ اَڪرم ۾ ڪرمُ، جتي ڪرم وڪار ۽ وڪرم کان وانجا ٿيل آهن.

جو مَن خالي ۽ صفا ني ڪليل ۽ سڃيت ٿيو آهي سو هردم روشن رهندو ڇو ته ٻڌيءَ جي روشنائيءَ هيٺ آيل آهي. ڪمت وارو پاسو غايب ٿي ويو ۽ سمت وارو پاسو من جي سامهوُن آيو آهي. جيئن ني من جي هلچل بند ٿي، من ۾ هلچل پيدا ٿيڻ لڳي، ليڪن ني ٻڌيءَ جي چڪر جي هلچل شروع ٿي. مطلب ته من جي خالي، صفا، ڪليل ۽ سڃيت ٿيڻ جو سلسلو ۽ ٻڌيءَ جي چڪر ڦرڻ جو سلسلو، ٻئي گڏوگڏ ۽ هڪ ٻئي جي اَثر هيٺ ٿي ڪم ڪيو. هيٺين جا سمت جي روشنائي، من کي روشن ڪري رهي آهي سا ٻـ ته آتما جي روشنائي آهي جا هيلتائين ڪمت جي ڪڪر اُڳيان اُڇڻ ڪري، لڪل ۽ ڍڪيل هئي. جڏهين من ٻنهن جو مورچو مٽائي آتما جي سمت روُپي روشنائيءَ کي پرنام نـو ڪري ۽ ٻڌي ٻنهن جي اَصلوڪي روپ ۾ نروار ٿي، من کي اوجل ۽ نرمل ڪري رهـي آهي، ته پوءِ هردو ڪيئن نه ڪنول ڏل وانگر ٽڙندو ۽ ٻرندو جي ورکا ڪندو؟

اِها آهي آخرين اِستتي جتي جيو آتما ۽ پرم آتما جو ميلاپ ٿئي ٿو، منمک گورمک ٿئي ٿو، ڏهاڳڻ سهاڳڻ ٿئي ٿي، منش جيون مڪت ٿئي ٿو، ڀوُساڳر پار ڪري، جمڻ ۽ مرڻ جي چڪرن جي زنجيرن کي ٽوڙي، جوتي جوت ٿئي ٿو. اِنهيءَ اِستتيءَ جي آنند جـو اَنڀو ڪري سگهجي ٿو باقي اکرن ۾ بيان ڪرڻ ڪٺن آهي. اِها اِستتي پيدا ڪري ڪانه سگهجي پر پوري ميدان لي پاڻمرادو پرگرت ٿيندي. اِنهيءَ اوچتي اَچرج کي صاحب اَچنيو چون ٿا. سالڪ لاءِ ساڌن ضروري آهي جنهن لي ڪڏهين نه ڪڏهين مالڪ جي مهر وسٽي آهي جنهن وسيلي اِهو اَچنيو ايندو. ساڌن ڪرڻ به اِنهيءَ مهر جي شروعات آهي.

سري گورو گرنت صاحب ۾ جيڪي آتما، ديهيءَ ۽ من جي مستيءَ ۽ ڪمت لـي وچن آيل آهن، لن مان چونڊ وچن هن باب جي مڏ ۾ آيل آهن. اِنهن جي پوريءَ طـرح سمجهڻ لاءِ مٿين سمجهاڻي ڏيڻ ضروري هئي. گورو امرداس صاحب جا هيٺيان به وچن اِنهيءَ سمجهاڻيءَ لي وڌيڪ روشني وجهن ٿا:

وجھي رهيون آهن. ڪالهه جا غم ۽ سڀان جون چنتائون، اُهڙيءَ زندگي برباد ڪري رهيون آهن. اُهڙي من ۾ جيڪڏهن شڪ ۽ شڪ ڪامنائون پيدا ٿينديون ته اُهي ٻه ملي اُٿڻ ۽ اُٿي ٿي پونديون. پلا زهريلي ڪم ۾ ٻيڻو ڪم ملي، ڪير سڀ وس ٿي پوندو آهي؟

انهن ڪري اهڙي من کي سچو خالي ۽ صفا ڪرڻو پوندو. سنسڪارن ۽ ڪامنائن کي ملائي، ڀاونائن ۽ وچارن جي پيدا ڪرڻ جو هلندڙ سلسلو، سچو سمجهه ڪرڻو پوندو. تنهن وانگر قاطر اُران وڪر ۽ وقت ڪيندا. من جون حدون جن جي اندر ٽيڙي گهڻ ۽ الڳ ڌيڌ کيل کيلي رهيا آهن، سي مٽائيون پونديون. پوءِ اڳئنتا جو آنند، جو ڪامنائن من جي آئيني اڳيان آندو آهي ۽ جنهن ڪري من ڪنهن ٻه روپ يا روڪاو کي، اَصلي صاف ۽ سچي رنگ ۾ ڏسي نه ٿو سگهي ۽ هردم غلط طريقن وٺڻ لاءِ منتظر رهي ٿو، سو اُڏري دور ٿي ويندو. پوءِ من هر چيز ۽ هر روڪاو صاف، جيئن ۽ اصلوڪي رنگ ۾ ڏسي سگهندو. من پوءِ ۽ پوش مان نڪري، ورلن ۾ وهندو جتي ئي ايڪانت آهي ۽ ايڪانت ۾ ئي اڪم يا پرهم جو واسو آهي.

من جي اشانتي وياڪلتا ورن ٿي وينديءَ چاڪاڻ ته اشانتيءَ جا سڀ ڪارڻ، من جي صفا خالي ٿيڻ ڪانپوءِ ختم ٿي ويندا. من دبد جي چڪر کان آزاد آهي، پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ کان پري آهي، ٻاهرين ڪوڙن سنسڪارن ۽ ناسونت سهارن جي اثر کان دور آهي، وچار شڪتي خود مطلب ۽ پرپوڄن جي پڙدن کان پار ٿي چڪي آهي، تنهن ڪري وڪار ۽ وڪارن جا اُلجهن اُلون ڪوئي ٿا ٿين. جڏهن سوڪ پٽڙ جي آس ئي نه رهي ته پوءِ ڪامنائون، اڇائون ۽ ترشنائون ڪٿان پيدا ٿينديون؟ مطلب ته خالي ۽ صفا من ئي شانتي حاصل ڪري سگهندو ۽ شانت ٿيءُ من ئي ڪلل ۽ سچيت رهي سگهندو. شانتيءَ جو جهرڻو من جي اندر آهي ۽ پليل ۽ پيڪل من، اُن جي تلاش ٻاهر ڪري رهيو آهي. ٻاهر شانتي هجي ته ٻاهر ٿئي! ٻاهر جو پاتال اندر ۾ آنند اُٿس ڪونه آڻيندو.

من کي ڪلل رکڻ جي اها معني نه آهي ته وري اهو ٿئين ستر سانڍيءَ طرح پرچي. پوءِ اهو من سچيت ڪيئن ٿيندو؟ ڪلل ۽ سچيت من صاف آئيني مثل آهي جو هر چيز جي مرحا ڪري ٿو، سندس هوبهو سچو روپ ڏسي ۽ ڏيکاري ٿو پر اُن جو پڇو ڪونه ڪري ٿو. مطلب ته جي اُن دوستيءَ کان ٻاهرو ٿين ته دوستي لهڻي پنيان پونديو؟ تنهن ڪري اُن ۾ سڀ جو سنگم ڪر، سڀ جو خير مناءِ پر اُت ۽ پيچرو ڪنهن جو به نه وٺ، موهه ۽ ممتا ڪنهن سان به نه ڪر. اهي ئي ته اُهڙيءَ جي ڏارا کي گندگيءَ جو ڏير ٿيڻ بڻائين ۽ اُيوهمانيءَ کي چترائيءَ ۽ چالاڪيءَ جو جامو پهرائي، وچار شڪتيءَ ۾ وکهن وجهن. ڪلل ۽ سچيت من جو آڌار، وچار شڪتيءَ کان وڌيڪ، شرڌا ۽ اڀيڙ لـ آهي.

اِها آهي اُندر جي آنند جي چاهت، جا همت ڪري سِيان لڳائڻي آهي. پرانن جي پياس، هردي جي پڪار ۽ آتما جي تلاش، اِنهيءَ چاهت لاءِ آهي. پر ماڻهوءَ اِستتيءَ ۾ من جي مشين جو آواز ايڏو نه تکو ۽ تيز آهي جو اُندرئين ورلاپ جي ڌيمي آواز کي دٻائي ويٺو آهي. مشين جو دونهون اهڙو نه گهاٽو ۽ ڪارو آهي جو درسٽيءَ لاءِ اُنڌ جو پڙدو اچي ويو آهي ۽ روحاني راهه، نظر کان بلڪل غائب ٿي وئي آهي. ٻاڪ هرڪو اوراون درشٽ ۾ دونهين جي رنگ ۾ رڱيل ٿي، ڏسڻ ۾ اچي ٿو. موٽر هلائيندڙ کي جيڪڏهن موٽر جي بناوت جي ڄاڻ آهي ۽ مشين ۾ خرابي دور ڪرڻ جي به ڪاريگري آهي ته اهڙي هلائيندڙ سان، موٽر اٽانگي سفر ۾ به اٽڪل ڪونه ڪندي. ساڳيءَ طرح جيڪڏهن جيوَ کي رڳو جيون هلائڻ جو ئي هنر آهي پر جيون بنائڻ ۽ بدلائڻ جو ڏانءُ ڪونه آهي، ته هن جي ياترا ڪيئن سولي ۽ سڦل ٿي سگهندي؟ سوال آهي فقط سڀين دڳ لڳڻ جو پوءِ پنڌ ڪيئن پري يا ويجهو ڪان ٻاهر ٿيندو؟

مٿي ڏيکاريل آهي ته جهڙيون ڪامنائون تهڙيون ڀاونائون، جهڙيون ڀاونائون تهڙا وچار، جهڙو اوچار تهڙا ارادا ۽ جهڙا ارادا تهڙا ڪرم، جهڙا ڪرم تهڙي چال ۽ جهڙي چال تهڙي جيون. مطلب ته جهڙي ڪامنا تهڙي جيون ۽ جهڙي ڪامنا جي ڪائنات تهڙو جيون جو اظهار. جيون جو مرڪز يا ڪيندر ڪامنا ۾ آهي ته مڪتيءَ جو راز به ڪامنا ۾ آهي. شڌ ڪامنا، محبوب سان ملائي، پوءِ ٿي ڀاڳ ٻوڙو ڪندي ڇو نه پوءِ جي ڇا ڪري؟ باقي ٻيا مڙوئي وڪار، جي ڪيندر جي ڪيتر ۾ نهندا نظر اچن ٿا ۽ ڪيئن روپ اختيار ڪن ٿا، سي سڀئي اشڌ ڪامنا جا ٻچا آهن. ٻچن سان همت چراند ڪرڻ فضول آهي ۽ مورکتا آهي. دنيا سان دوکو، پاڻ سان دوکو ۽ پرماتما سان دوکو آهي. اگرچ جي اشڌ ڪامنا ئي ڪاڏور ٿي وڃي ته پوءِ ٻچا نهندا نظر ايندا؟ تنهن ڪري جيوَ مورکتا ۽ دوکيبازيءَ جي گُرن ۽ ڀُونيل پرن سان جيون ياترا ۾ مٿي اُڏر ڪري ڪونه سگهندو ۽ نه ڪو جيو پرماتما کي دوکي ڏيڻ ۾ فتح ياب ٿي سگهندو. اشڌ ڪامنائن نورت ڪرڻ ڪانءِ لي وڪارن جو وجود پاڻمرادو ناس ٿي ويندو.

اي بندا، جي تو اهو سمجهي ڇڏيو هجين سان هيدايو آهي ته همت نه هار. ڪلف جي ڪجهي نووت ئي آهي. اشڌ ڪامنائون ئي جيو آتما لاءِ بندن آهن. ڪامنائن جي سماپتيءَ سان جيو آتما مڪتي پراپت ڪندي. من جي ورتي ۽ دشا بدلائڻي آهي. اِنهيءَ لاءِ من کي خالي، صفا، ڪليل، سچيت ۽ روشن ڪرڻو پوندو. هن وقت من جو ڪارخانو ۽ گدام ئي اشڌ ۽ اَشپ ڪامنائن، ڀاونائن ۽ وچارن سان ڀرُ ليا پيا آهن. جيڪي ڪرمن ۾ بدلجن ٿا ته اُنهن جي نتيجن يسا اَثر مطابق، ورئي نيون ڪامنائون، ڀاونائون ۽ وچار ٿيا آهن. ڪالهه جون سڌائون، آسڪتائون، لهرائون ۽ ترشنائون، سڀان جي جيون ۾ ٻڌن جو باعث

ڪرمن جو عملي جامو نه پهريون سگهون پيو آهي ذريعي واپار سان پاڻ وارن، جيستائين من ۾ وڏيڪ دکه ۽ اشانتي پيدا ڪن ٿيون ۽ اوچتو يا جيتن من ۾ نه وجهي واسو ٿيون ڪن جتان ڪنهن نه ڪنهن وقت، جاڳرت يا سپني جي اوستا ۾، اهڙي تروار نموني لڳن. وڳو مرتعي جي دڪار آهي. مرتعي ملندي ئي سڀ اڻپوريون آسائون ۽ مبهم مرادون، پاڻمرادو پڌري پٽ ظاهر ٿيو پون.

من گويا هڪ مشين آهي جنهن ۾ اهاي ۽ جي ڌارا ندي ۽ مان اچي ٿي، ئي گڏ مشين جي موٽر جا پرزا آهن، ۽ واڳ ۽ ديش مشين جا ساٿيا آهن. اها مشين ڪامنائن ۽ درشٽن جي واسنائن ڪسي ملائي، طرحين طرحين جا وڪاري وڃار بنائي ٿي، جي ڪرم اندرين جي معرفت، جيو جي ڪرمن ۾ پرگهٽ ٿين ٿا. جي وڃار ڪرمن جي صورت ۾ پرگهٽ نه ٿا ٿين سي اندر ۾ وڏيڪ ڪشمڪش ۽ گهوٽالو پيدا ڪن ٿا. جي ملِ جي پيدائش باهر نه اڳهامي نه مل اندر ئي وڏو گمسان مچائيندي. اهو آهي آسان جي من جو سنسار سان واپاري وهنوار، جنهن ۾ ڪوڙ ۽ ڪوڙو سودو پيو هلي ۽ ڪرمن جي ڪاٽ ڪٽي ٿي.

جيستائين جيو آتما ۽ هردي جي، وچائل طاقت ۽ شڪتي واپس نه وري آهي ۽ من جي ورتي ٿوهي نٿي ۽ واڳ ۽ ديش جي پاوڻن کان آزاد ڪري پار نه پهچائي ونسي آهي، تيستائين سچو سودو ڪيئن برپا ٿيندو؟ هڪواري ۽ اندر جي سنگهاسن تي جيو آتما براجمان ٿي سڀني نه هردي جو ڪنول گل ٽڙي پوندو، پڙي، من ۽ اندريون، اشد ۽ اشڀ ڪرمن کي ترڪ ڪري، شدّ ۽ شڀ ڪرمن ۾ رڌل رهنديون. انهيءَ طريقي سان ئي دکه ۽ اشانتي دور ٿيندا ۽ آنند ۽ شانتي پراپت ٿيندا. آتما آنند مئي، اسان من ۾ سگهي ۽ تن ۾ آروڳي. اها آهي موکش ۽ مڪتي ۽ جي پڌهارت.

جيئن ته اسان جي اندر ۾ گندي پاڻيءَ جو ڏٻو نه آهي ته امرت جي نهر به جي اندر ۾ من جي حڪومت اسٿاپن ٿيل آهي ته جو گندي پاڻيءَ جي ڌاري ۾ پيو ترڪندو ۽ تانگهي پاڻيءَ جي ار واري مٺي پڻ مٺن متاڇري ٿي ميسر ڪندو ۽ آس پاس گندگيءَ جي بدبوءِ ڦهلائيندو. پر جي اندر ۾ آتما جي حڪومت برپا ڪئي وئي آهي ته جيئن امرت جي آبشار جو آنند وٺندو ۽ چوطرف امرتي آنند اوليندو، مهراڻ مان مولي چوڌاري پاڻ ورسائيندو ۽ من ۾ نه وراهيندو. ساڳي مشين ۽ ساڳيا ساٿيا سچي سودي جي پيدائش ڏيندا جو ته هاڻي منجهن مال ڪوڙ جي بدران سچ جو لو لڳي. مطلب ته جي من اسانجو دشمن آهي ته من اسانجو دوست به بڻجي سگهي ٿو. من کي خود مڪتي نه ٿي ملي پر من منجهان جيو آتما کي مڪتي پراپت ٿي سگهي ٿي، بشرطيڪ من جي هلچل بند ڪري من ۾ هلچل پيدا ڪجي.

رواجي طرح نہ جيوَ جي حڪمت جون واڳون جيوَ آتما جي هٿ ۾ هونديون آهن. پر جڏهن ڀاڳ کٽي ٿو يا آتما تي ڪو اثر پوي ٿو ته آتما خود پاڻ سان اڳئين جنم يا اڳين جنمن جي واسنائن ۽ سنسڪارن سميت، اڳي موجود هئا، سڀني ۾ واسو ڪيو آهي، تنهن ڪري آتما ۽ ٻڌي ٻئي لاچار، بيوس ۽ نربل ٿي پيون آهن. جيتري آتما ۽ ٻڌيءَ جي ڪمزوري اوتري من جي پربلتا، جنهن جي آڌار تي جيوَ جو حاڪم، من بڻجي ٿو. اِنهيءَ حاڪم اڳيان ٻڌي ۽ سر جهڪائي، آتما کان منهن موڙي، پٺي ڏئي، ڪمت واري پاسي سان، من جو اڪثر سهيوگ ڪري ٿي. چنچلتا من جو سڀاءُ آهي ۽ شانتيءَ جو ورودي آهي. من ڏهن ئي ڏسائن ۾ ڀٽڪي ۽ مکڻ وانگر هڪ گهڙيءَ تان اُٿي ٻئي تي وهي. اِها ئي حرڪتي هلچل آهي جا ايڪاگرتا جي آڏو اچي ٿي ۽ من جي اَشانتي وڌائي ٿي. طرحين طرحين ترشنائن جي پٺيان طلب ڪجي. نہ ترشنائون ترپت ٿين ۽ نہ طلب جي تلوار ختم ٿئي. نہ دک دفع ٿئي ۽ نہ جوڻين جو چڪر پورو ٿئي.

من جي سموري هلچل لهرين، رجي ۽ ستي جي ٽنهي گڻن جي اثر اندر آهي، تنهن ڪري من جون ڪامنائون ۽ جيوَ جا ڪرم بہ اِنهيءَ اثر هيٺ اچن ٿا. من ڪڏهين تمي گڻ ۾ قابو، ڪڏهن وقت رجي گڻ ۾ قابو تہ ڪڏهن وقت ستي گڻ ۾ قابو پر عام طرح گهڻو وقت، تمي گڻ جي پرڀاءَ هيٺ رهي ٿو. من جي هلچل ڏُبند جي بنياد تي ٻيڻل آهي جا گهڙيال جي لٽڪڻي وانگر، هڪ سري يا هڪ پاسي ۽ ٻئي سري يا ٻئي پاسي جي وچ ۾ پئي لڳاتار جهومر هڻي ۽ وچ تي بيهي نہ ٿي ڪري. پر جي من جي مدرا وچ تي آندي بہ وينديءَ تہ هڪدم چڪ ڪري، هن ڪنڊ يا هن ڪنڊ طرف ڪِسڪي ويندي. راڳ (پسنديءَ يا پريت) ۽ ڏيش (ناپسنديءَ يا نفرت) ٻہ ڏُبند آهن. هڪ گهڙيءَ من جي سڄي راڳ تي تہ ٻيءَ گهڙيءَ ڏيش تي. پوءِ من ماڳ تي ڪيئن موٽندو؟ تنهن ڪري اِئين چوڻ بہ غلط نہ ٿيندو تہ من جي عينڪ جا ٻئي شيشا علحدي علحدي رنگ جا آهن، جنهن ڪري من جي آئيني اڳيان پسنديءَ ۽ ناپسنديءَ يا پريت ۽ نفرت جا جدا جدا روپ ۽ نالا، ٻئي گڏو گڏ موجود رهن ٿا. مطلب تہ من جو راڳ بہ سنسار جي روپن ۽ نالن سان آهي تہ ڏيش بہ روپن ۽ نالن سان آهي. اِنهن روپن ۽ نالن جي جهميلي ۾، پيو من جهمريون هڻي، ڏک ڏسي، ڪشالا ڪڍي، ڪشٽ ڪٽي، ڪرم ڪنا ڪري، آئيندو بگاڙي ۽ جوڻين جو چڪر چالو رکي.

من جي راڳ ۽ ڏيش مطابق، ڏهئي اِندريون غلامن وانگر حڪم جي پيروي ڪن ٿيون. گيان اِندريون سنساري درشتن جا سنسڪار پيش ڪن ٿيون، جن مان من ۾ ڪامنائون اُڀرن ٿيون، جنهن جي وسيلي ٻڌيءَ جي سهاري سان وچارنا وڪاس ڪري ٿي ۽ وچارن مطابق ڪرم اِندريون ڪرتب ڪن ٿيون. ڪرمن مان عادتون جڙن ٿيون ۽ عادتن موجب جيوَن ٺهجي ٿي. ٿي سگهي ٿو تہ ڪن سببن يا مجبورين ڪري، ڪي وچار

ڇڏي، حرص جي دامن کان ڇڏائي. سچ ۽ ڪوڙ جي ڀيٽ سان ئي جڳن جو مسئلو حل ٿي سگهندو. صاحب سمجهائيو آهي ته ٻُڌي ۽ هردو ته جڳ ته من جا پاڙ آهن. جي من ڪمي مان نڪري سمت ۾ اچي ته ٿي پئي اُڏي ۽ جي من ڪلور تا ڪڍي ڪوُملتا پرالي ته پٺي پئي هردو. من کي سمجهڻ ۽ سڌارڻ ڪو سترو ڪرڻ آهي.

سريِر کي اَٺ[1] دروازا آهن پر ڏهون گپت دروازو آهي، جنهن کي "دسوين دئار" ڪوٺيو ويو آهي ۽ جنهن دئاران جيو آتما ستنتر ٿئي، اَرم آتما ۾ سمائجي سگهي ٿي. مٿي من جي ان اوستائن جو ذڪر ڪيو ويو آهي، جاڳرت، سپنو ۽ ششوپتي، جن کان اُوچي ۽ آخرين پدوي، چوٿين اوستا يعني تُريا جي آهي، جا سماڌيءَ جي اوستا آهي. من جئي هاچل جو مدار سندس ٽن خاصيتن تي آهي جنهن کي ٽي گڻ جيو وجي ٿا. پهريون تمو (آلس ۽ موڙهائپ)، ٻيو رجو (آتش ۽ مشغولي) ۽ ٽيون ستو (سوبشت ۽ ملائمي). انهن ٽنهي گڻن جي پارُواري اوستا کي "چوٿون پد" چيو ويو آهي، جنهن ۾ جيو ڪسي جيون مڪتي حاصل ٿئي ٿي. نڪ جي ٻن ناسن کي "اڙا" ۽ "پنگلا" جي نالن سان سڏيو ويو آهي پر ٽين ناڙي گهوي آهي جنهن کي "سُکمن" جي نالي سان سڏيو ويو آهي ۽ جنهن جي وسيلي من کي ايڪاگر، آستر ۽ شانت ڪري سگهجي ٿو.

دسوين دئار، ٽرِيا اوستا، چوٿين پد ۽ سکمن ناڙيءَ جو ذڪر لڳ ڀڳ، سائيءَ "سُن سماڌيءَ" جي استثيءَ سان تعلق رکي ٿو پر انهيءَ بابت وڌيڪ سمجهاڻي اُڳتي هلي، هن ۽ ٽئي پاڱي ۾ ٻڌون ٻڌون هنڌن تي ڏني ويندي. هن باب ۾ فقط اهو سمجهايو ويو آهي ته من جي ٻناوت ۽ مزحڪ ڪهڙي آهي، من جي هاچل جو سريِر، اندرين، ٻران، ٻڌيءَ ۽ هردي ۽ جيو آتما سان لاڳاپو ڪهڙو آهي ۽ انهن سڀني جو هڪ ٻئي تي اثر ڪهڙو آهي ۽ ڪيئن پئي ٿو. انهيءَ اثر کي دکدائڪ يا سکدائڪ بڻائڻ ٻندي جي وس ۾ آهي، بشرطيڪ ڪنهي ڪلف ۾ لڳائڻ اچي.

مطلب ته ترڙ کي ٻران ملبا ۽ ٻراليءَ کي من ملمو آهي. هاڻي مڪش من معرفت، ٻڌيءَ جي ال سان، مڪتيءَ جو مشاهدو ماڻي سگهي ٿو، جنهن ڪالهوءَ جيو آتما، جا جنڌ مراچي جڙ سان جڙي آهي. سا واپس وري وڃي پرم آتما ۾ پرواز ڪندي. مطلبي مشائون، جيو کي جنمن ۾ ڀٽڪائي ڀٽڪائي، دکي ڪن ٿيون. مڪتيءَ جي مشنا، پُڙهل مان پار ڦهچائي پرم پد پراپت ڪرائي سگهي ٿي. مڪتيءَ ملي، مڙلي مشائون مٽجي وڃن ٿيون. مسن ڪا من کي اهڙي سوچ ۽ لوچ جي موچ ملي ته دلبر جو در لهي، داخلا ملي ۽ دُنيا دانما دور ٿئي. ٻالڪن جي سهولت لاءِ هن وچتر ووستا کي هڪ خاڪي جي صورت ۾ آندو ويو آهي جو ١٧٠ صفحي جي سامهون ڏنل آهي.

---

[1] ١. ٻ اکيون، ٻ ڪن، ٻ نڪ جون ناسون، هڪ وات، هڪ گدا ۽ هڪ لنگ.

اُنهن جو به ڪڏهين نه ڪڏهين ڪو موڪش ٿئي. چاڪاڻ ته پرم آتما جو در هر جيو آتما لاءِ هميشه ۽ هروقت کليل آهي، انهيءَ آس ۽ اُتساهه ۾، هر ڪو جگياسو ۽ سادڪ، سادنائن جو سهارو وٺي جيون ياترا جي منزل ڏانهن پيو وک وڌائي. جيتري سادنَ ۾ سڪ، سچائي، صدق، ڀاءُ، ترڪ، ايمانداري ۽ اورچائي، اوتري مالڪ جي مهر ۽ مدد ملندي ۽ ايتري منزل پهچڻ ۾ سهوليت، سولائي ۽ سمي جي ڪفايت ٿيندي. جي جي پانڌ پڙا، پورڻ جي پار جا پياسي آهن، سي پرماتما جي پناهه جي پانڌ ۾ پلبا آهن.

ديهيءَ اندر جيو آتما ڪيترن ڪوشن يا پڙدن پنيان لڪل آهي ۽ جن جي اثر هيٺ رهي ٿي، جهڙوڪ:

(١) اسٿول سرير جو اسين ڏسي سگهون ٿا ۽ جو ستن ڌاتن ۽ پنجن تتن جو جڙيل آهي،

(٢) سُوڪشم سرير جهڙو پنجن گيان اندرين سان لاڳاپو آهي،

(٣) پنج ڪرم يا ڪِريا اندريون،

(٤) پران يا ساهه جهڙو پنجن ڪرمن يا ڪرتبن سان تعلقات آهي،

(٥) مَنُ جهڙي کي ٽي جدا اوسٿائون يا اسٿتيون آهن، جيئن ته چيتن، اوچيتن ۽ اچيتن يا جاڳرت، سپنو ۽ ششوپتي،

(٦) بُڌي يا وويڪ جهڙي کي من جي اثر هيٺ، سڪي وانگر ٻه پاسا آهن، هڪ ڪمت جو ۽ ٻيو جو، ۽

(٧) هردو جهڙن ۾ شد برابر، ياوتا، اهنگ ۽ ترنگ جو اَنگُ آهي.

جيستائين جسم اندر جگديسر جي جوت، آتما جي روپ ۾ واسو ڪري ٿي تيستائين پران چالو رهن ٿا ۽ ديهيءَ جي ڪرت به قائم آهي. جيئن ئي آتما ديهيءَ جو نواس ڇڏي ٿي ته پران ٻند ۽ ديهي بيڪري. آتما امر آهي ۽ ديهي ناسونت آهي. آتما سچ آهي ۽ ديهي ڪُوڙ آهي. آتما ٻاجهه جي ڏاتا آهي ۽ ديهي طلب آهي. سَڀڪجهه آهي سائينءَ هٿ وس. ٻر ڏسو ايشور جو اسرار ته جيوَ کي آتما جي الجهڻ جو اونو ڪونهي ٻر سر دردي آهي سرير جي سينگار ۽ سنڀال جي. هو ملين من جي اشاري ٿي، ڪيئن نه سچ جي اوٽ

١. پرٿوي، جل يا پاڻي، باهه يا تيج، وايو يا هوا ۽ آڪاس. ٢. اکيون (ڏسڻ)، ڪن (ٻڌڻ)، نڪ (سنگهڻ)، چمڙي (ڇهڻ) ۽ زبان (چکڻ). ٣. وات، هٿ، پير، گُسد يا ۽ لُنگ. ٤. ساهه کڻڻ، هاضمو ڪرڻ، رت جو دورو، چالو رکڻ، بکوڙ ڪڍڻ ۽ پيشاب ۽ وشٽا جو نيڪال ڪرڻ. پرانن جو آپان، سمان، ويان ۽ اُدان سان ٻڌ لاڳاپو آهي.

آتما ۽ ديهي.

من جي مستي ۽ مَنزل.

آتما جو شبد ٽن اسٿتين سان استعمال ٿيل آهي. پرم آتما، جيو آتما ۽ ديهـ آتما. پرم آتما خود پرماتما يا برهم آهي. جيو آتما پرم آتما جي جوت جي جهلڪ آهي ۽ ديهـ آتما ديهي يا سرير آهي جنهن ۾ جيو آتما جو واسو ٿيل آهي. جيئن سُورج جي ڪرڻ ۾ سُورج جون خاصيتون سمايل آهن يا جيئن ساگر جي بُوند ۾ ساگر جون خصلتون موجُود آهن، اهڙيءَ طرح جيو آتما ۾ به پرم آتما جون خاصيتون ۽ خصلتون سمايل آهن. آتما شُـدّ چيتن جو سرُوپ آهي تنهن ڪري امر، اجر، اٽل، آزادي ۽ ابناسي آهي پر سرير اندر بند آهي. بالڪل بند پنجري لاءِ منتظر آهي ۽ وصال لاءِ پيو واجهائي.

پرم آتما گويا ڪنيار آهي، جيون آتما مٽي ۽ ديهي گهڙو. مٽيءَ جا ٿانءَ هڪڙا پيا ٿين ڏ ٿيا پيا ڀڄن پر ڪنيار جو مٽيءَ مان ٿانوَن ناهڻ جو سرشتو هردم جاري آهي. اهڙيءَ طرح ديهي، سرير يا جسم ناسوَنت آهي پر جيو آتما پنهنجي سنسڪارن ۽ واسنائن مطابق هڪ ديهي ڇڏي ٻيڪدم يا ڪجھ وقت ڪانپوءِ، ٻي ديهيءَ ۾ ٿي واسو ڪري. اهڙيءَ طرح پرماتما سرشٽيءَ جو سرشتو پيو هلائي، پرڪرتيءَ جي پالنا پيو ڪري ۽ پنهنجي قدرت جي ليلا پيو ڏيکاري. سنسار ۾ هر هڪ وستوءَ جي پيدائش يا شروعات ۽ خاتمو يا انت انهيءَ ليلا جو انگ آهي. انهيءَ ڪري سنسار کي ناسونت يا متيا ڪوٺيو ٿو وڃي. جو نه هروقت پيو ٿئي، ٿيو بدلجي، بدلجي ڦهي ۽ ڦهي وري ٿئي. اها آهي پرڪرتي. اهڙيءَ طرح پرماتما يا پرشوتم، پرش ۽ پرڪرتي، پاڻ ۾ رليا مليا پيا آهن پر اها پرولي، ڪر ناڪو پرکي، وڃي ٿو اهو پرم پد پائي.

جيو آتما سرير جي بندکاني ۾ باند هڻ سبب، پرم آتما کان الگ ٿي وئي آهي ۽ وري ملاپ ڪرڻ لاءِ ورلاپون ڪري رهي آهي ۽ اُتي رهي آهي پر ملاپ ۾ ڪئين ڪٺنائون آهن. جيو آتما کي نه فقط ديهيءَ مان آزاد ٿيڻو آهي پر ٻاهرين ديهـيءَ اندر جيڪي اٿس سنسڪارن ۽ واسنائن جا تهه يا جلد چڙهيل آهن، تن کي به صفا مٽائڻو آهي. جيستائين جيو آتما اها ٻٽي غلامي زنجير ٽوڙي، آزادي نه پرابت ڪئي آهـي، تيستائين آواگون يا جمڻ مرڻ جي چڪر ۾ هوءَ قائمُ رهندي ۽ پرم آتما جي ملاپ کـان محـرُوم رهندي. مڪتي جيون ناترا جو مقصد آهي، جنهن کان پوءِ ٻئي جدائيءَ جـو سمو سمايت ٿي ٿئي ۽ جيو آتما ۽ پرم آتما ٻئي هڪ ٻئي ۾ ملي، گڏجي ٻئُون وڃن.

اها پرم گتي هر جيو آتما اڪيان ڪليل آهي پر ورلي ڪن کي نصيب ٿي ٿئي سو به نيڪ جوُتين ۾ جنمن کان پوءِ. نه ته جيو آتمائون پنون جنمن ۾ ڦرڻ گهورن جيستائين ڪ

(١٦) ٻمرا چت ليُت ٻدوهہ ٻڪيا - ٻهُ دُرمت مَلُ ڀرا
تمري شيوا ڪر نہ سڪهہ ٻريب - هر ڪَرُ ڪر مگڌ ترا.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٣)

(١٧) ساڪت مُني درمتي - هر رس نہ جاڻن
جني اَمرت ڀرم لُٽائيا - ٻڪ سڱُ رچهہ رچن.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (١٢) سلوڪ محلا ٽيجا

(١٨) اوُٽي ناهي جهوُٽي ناهي - ناهي ڪسيءِ وهوُٽي
ٻر چڱُ چيلا چڍ گوانيو - دُرمت ڪرم وهوُٽي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، وار (٦)

(١٩) خالي هوُ ڦن ڏٺلي آئي - وڻ ناويءِ گمتُ لئيا گوائي
درمت اَندلا ٻس ٻهاسيءِ - مؤني روء پڪارا هي.

راڳ، مارو، محلا پهلا، سولهو (٩)٧

(٢٠) درمت جؤني ٻري ٻريار - اَؤگڻياري اَؤگڻيار
ڪچي مت ڦيڪا مُکہ ٻوليءِ - درمت نام نہ پائي هي.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (٥) ۴

(٢١) اَگياني اَندا ٻهُ ڪرم درڙائي - من هٺ ڪرم ڦر جؤني پائي
ٻکيا ڪارڻ لبُ لوڀ ڪماوهہ - دُرمت ڪا دوُرا هاهي

١٢(٩)

(٢٢) مٿلي شوَ شنڪرا مهيش - مٿلي سڌ ساڌڪ اَر ڀيک
مٿلي جوڳي جنگم جٽا سهيت - مٿلي ڪانيا هنس سميت
ڪهہ ڪبير تي جن ٻروان - نرمل تي جو راُمهہ جان.

راڳ ڀيرءُ، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٢٣) ڪچُل ڪروپ ڪُنار ڪلڪني - ڀرُ ڪا سهج نہ جانيا
هر رس رنگہ رسن نهي ترپتي - درمت دوک سمانيا.

راڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (٢)

(٢۴) فريدا ميءِ ڀرُلا وارگہ دا - مت مٿلي هوء جاء
گهلا روح نہ جاڻيءِ - سر ڀي مٽي کاء.

سلوڪ، شيخ فريد (٢٦)

(٢٥) ڪار ڪيري چِڙي - ڪڙُوتا مِلُ مِلِ نساء
من تن مٿلا اَؤگڻي - چنيج ڀري گندِ ڀتاء.

سلوڪ، محلا پهلا (١٠)

١. لالچي. ٢. مؤرکہ. ٣. ڦرايو آهي. ۴. گهٽتاني. ٥. چنتا. ٦. خالي. ٧. برمالما. ٨. اَچا وار، ڀيري. ٩. پدارت، ٻؤنجي. ١٠. ڪوڙي. ١١. جؤت. ١٢. ڪنن وارؤن. ١٣. ساڌنائون ڪندڙ. ١۴. وڏن وارن وارا. ١٥. قبول، پاس. ١٦. ابوتر ١٧. بد شڪل. ١٨. ٻڙڙي. ١٩. ڪلتا ٢٠. ٽوبي، پٽڪو. ٢١. گهيلو. ٢٢. مٽو. ٢٣. دبو. ٢۴. مهٽي. ٢٥. چهب. ٢٦. گند.

(٦) هؤنت باس سا سچ کر عاليي - سنۡت هروں من لگيءِ نہ رائي[1][2] (٢٩)
پاوئِ مارگ نِڍا چلنا - سيڌا چوڌ ابڙ نا اُسنا[3][4][5][6].

(٧) اَلکَ[7] ملا - هي ڏووئِ ڏنهي (١٠٠)
مَنُ نہ اُرئِ - شڌ نہ لنهي.

(٨) گهر مندر[8] خوشيئاں نوي - هنون تڙن[9] آزهہ چت
دنيا ڪيئاں وڏائيئاں - نانڪ سب ڪُمت.
واڳ گوڙي، محلا پنهران، وار (٦)

(٩) هسا اڙن ڪرهہ لسا ڪرهوہ - ڪُهہ بنا دؤ ها ناهي ڪوہ[9]
هيهي اڙن مت دنهہ ليهي ڪرباوئِ - لڌ آپي پاوئِ لوئِ چلاوئِ.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٩)

(١٠) مَنيا[10] سنگ سنگ لمناوئِ - موهہ مانا ڪر باندی
هہ[11] جانو[12] سو چيت نہ آوئِ - آهمنڌ[13] پئي آندی.
واڳ آسا، محلا پنهران، شبد (١٢٦)

(١١) دُرمت[13] پاڳُ[14] هين مت فيڪي - نام سُنت آوئِ من وڏهـئِ[15]
ڪنڙ[16] تا ڪاڪہ ڪڌ اُمرت رس پالئي - لُرپتئي[17] وشنا ڪاءِ مڪہ گوهئِ[18].
واڳ گوهري، محلا چوتان، شبد (٢)

(١٢) پندت مَنُ نہ چُڪئي - هي وبد اڙئِ هڪ چار
اُرئِ[19] ڪئا مانيا مؤل هئِ - وح هؤمئِ نام وسار.
واڳ سورت، محلا چوتان، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٿيها

(١٣) همر همر ڪي اس من ڪہ مَل لاڳي - ڪالا هؤنا سناهہ[20] (٢٢)
ڪُنلي[21] ڏولي اُجلي[22] نہ هوئي - هي سئۡ ڏوڙ پاهہ.

(١٤) چئي[22] من ڪي ڪوڙي - منلي چت ڪلور هئۡ
لن مڪہ نام نہ اوڃئي - دؤهي وياپئِ چور جيئۡ.
مؤل[23] نہ اؤهھہ آپنا - سي پسؤنا سي ڍور جيئۡ.
واڳ سوهي، محلا پهلا اشتهدی (٣)٢

(١٥) سوهوڻئِ[24] سؤ[24] سب سنسار هئِ - من درمت دؤ ها پاڙ
کن مهہ هوئت سب بسُ[25] جاء - هئۡ لڪي[26] نہ پرڪڪی جانوڙ[27].
واڳ سوهي، محلا لنجا، وار (٣)

---

١. سچ. ٢. لڳي. ٣. کس، ڏنکو. ٤. ٽيڙو. ٥. اُبتو، التو. ٦. هاون تا. ٧. ڪٿس لسرائن جا اشنان. ٨. هرڊی پر. ٩. پرماما. ١٠. هونا. ١١. حبهن پرلوڪ پر. ١٢. وچڙو آهي. ١٣. ڪمعت ١٤. ڪر نصت. ١٥. ڪاوڙ مر. ١٦. ڪانءِ. ١٧. ڊاپنا. ١٨. وشنا. ١٩. ٽي. ٢٠. ڪارو اؤندهہ. ٢١. ڪارو برچڙ. ٢٢. صنا. ٢٣. ٽت. ٢٤. کهمن، ڪچو، جؤلو. ٢٥. ناس ٿـي وندو. ٢٦. وڃ. ٢٧. چانو يا چاپا.

[٣] ڪمت ۽ مَن جي مَتِ.

(١) جڳ هؤمي[١] مَلِ[٢] دک پائيا - مَلُ[٢] لاڳي دوُجي[٣] ڀاو
مَلُ هؤمي ڌوتي ڪوي نه اُتري[٤] - جي سؤ تيرٿ ناءِ[٥]
بهُ بِدِ ڪرم ڪماوَدي - دوُڻي[٦] مَل لاڳي آءِ
پڙهيئي مَلُ نه اُتري - پوُڇهو گيانيئا جاءِ
مَن ميري - گور سرڻ آوي تان نرمل سوءِ
منمک هرهر[٧] ڪر ٿڪي - مَلُ نه سڪي ڌوءِ. (١، ١٠)
مَن مَئلي ڀڳت نه هووَئي - نام نه پائيا جاءِ
منمک مَئلي مَئلي مئي - جاسن[٨] پَت گَواءِ
گور پرسادي[٩] مَن وسي - مَل هؤمي جاءِ سماءِ[٢]
جِمُ اَنڌيري ديپک[١٠] بالِيئي[١١] - تِمُ گور گيان اَگيان تجاءِ[٣].

[سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣١)]

(٢) ايهُ مدو مؤرکه لوڀيئا - لوڀي لگا لوڀان
شبد نه ڀيجي[١٢] ساڪتا[١٣] - دُرمت آوَن جان. سري راڳ، محلا تهلا، شبد(١٩)
(٣) پَر ننڌا ڪري - اَنتر مَل لاتي
باهر مَل ڌووي - مَن ڪي جوُٺ نه جاتي. سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سارڪ، محلا تيجا
(٤) مَن مَئلا هي دوُجي ڀاو - مَئلا چؤنڪا مَئلي ٿاءِ[١٥][١٦]
مَئلا کاءِ ڦر مَلُ وڌاني - منمک مَلُ دک پاوَٽيا. راڳ مانجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (٧) ١٩
(٥) جو ڀلاتي[١٧] سو ڀرا جاڻي - ساچ کهي سو[١٨] ڀکي[١٩] سماڻي
جاڻي ناهي جيت[٢٠] اَرهار - اِه وليوا[٢١] ساڪت سنسار. راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (١٣)

---

١. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ. ٢. وڪارن جي پليتائي. ٣. دنيت ڀاؤ، بياني. ٤. لهي، نور ٿئي. ٥. اشنان ڪري. ٦. پيٽي. ٧. پرماما. ٨. جنهن ڪري، جنهن سان. ٩. ڪرپا. ١٠. ڏيئو. ١١. ٻار بو آهي. ١٢. ڀڄي. ١٣. ايمکه. ١٤. ڪمت. ١٥. رسوئي خانو. ١٦. ڪيو. ١٧. ڇڏائي. ١٨. وش. ١٩. سمجهي ٿو. ٢٠. سوڀ. ٢١. پٺک.

(٢٠) اس من مندر مهه مدوّنا ذاويءِ - سک پلو[1] لناگ مها دک پاويءِ
راڻ ستگور پيتي لڙ[2] لـــ پاوي - آپــــي[3] کـــيل کـراندا.
واڳ ماوو، محلا اسجا، سرلهو (٧) ١٦

(٢١) کام کراُرى[4] دک سک دروانِي - پاپ پُنن[5] دروانجا
کروڌ براُڌان[6] مها ٻڌ ڏندر[7] - تهه من ماواسي[8] راجا.
واڳ پرعُ، کبير صاحب، شبد (١٧)

(٢٢) اس من کنُ بسنت[3] کي لگيءِ نه سوء[9]-اهه من جليا دوجيءِ[10] دوء
اهه مـن ڏنڌيءِ باڌا کرم کماء - مانيا مـــوُبا سدا بلاء[11].
واڳ بسنت، محلا لبجا، شبد (١٦)

(٢٣) من حوکي من يوگيتا[12] - من موُرکه گاوار[13]
من دانا من منگتا - من سر[14] گور کرتار.
پنج[15] مـار سک پائيا - اُنسا برهم[3] اچار.
واڳ بـريانِي، محلا پهلا، شبد (١٠)

(٢٤) جتُ من د اکتہ برمن[1] لتسا - جتسي منسا لتسي ڏشا[17]
جتسا کرم لتسي لو[18] لاوي - ستگور بوُح[19] سهج گهر پاويءِ.
واڳ پريانِي، محلا پهلا، اشتپدی (٣)١

(٢٥) کبير من پنکي ڀئيو - اڏ اڏ ڏهه دِس جاء
جو جتسي سنگت ملي - ســــو لتسو ڦل کاء.
سلـــوک، کـــبير صاحب (٨٦)

(٢٦) کبير من موُلدا[20] نهي - کُس[21] مُنڌالي کاء
حوکهه کِتا سو من کِيتا - موُلدا موُلد اُجاء[22].
(١٠١)

(٢٧) فريدا اهه تن پڙلکتا - نت نت ڏکيءِ کوڻ
کَنی اُتي[23] دي رهان - کتی وگـــيءِ پوڻ[24].
سلوک، شيخ فريد (٨٨)

---

١. مستو گاهه. ٢. تانءِ، لکاڻو. ٣. پرماتما. ٤. پڙدو. ٥. پيچ. ٦. مهندار. ٧. پيادک. ٨. مسمع. ٩. سڌ ٻڌ، هوش. ١٠. دنيت ڀاؤ، ساني. ١١. ورلاپ کرى ثو. ١٢. يوگي. ١٣. آگياني، موُرک. ١٤. منهن جي مستک جو رکوالو. ١٥. پنج وکار. ١٦. ٻڌي جو اندر. ١٧. درشتي. ١٨. پريت. ١٩. سروپ، گيان. ٢٠. کوڙابو. ٢١. واو. ٢٢. اجابو، وترت. ٢٣. کـــن اهد کرى وبلو آهيان. ٢٤. پلي کترا ۽ ترشنائن ۽ واشنائن جا جهولا لگن.

(١٠) ڪٿي من ترڪڻا[1] ري سنسار ساگر - ڪيئي ڪو ٻما
جــوُنــي مـانيا ڏي ڪہ ڪــيئي - ٻوُلا ري منا.

واڳ آســا، پڳت نامديوُ، شبد (٥)

(١١) ڪهہ ڦوُلهہ آنند ڪيئي سوڳ - ڪب هسو ڪب روئيئي
ڪبهون مَيُل پري آيماني - ڪــب ساڌوُ سنگہ ڌوئيئي.

واڳ ڊيوگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٢)

(١٢) ڪَسم[2] رنــگہ سنگہ رس وچيا - ٻسڪيا ايــڪ اپائيو[3]
لوڀ سُنيئي مــن سڪہ ڪر مانيئي - بيگہ[4] تهان اُٺ ڌائيو.

(١٥)

(١٣) مد مانيا ڪــيئي پيو ٻاورو - هر جس نهي اُچريئي[5]
ڪر پر پنچ[6] جگت ڪٿُ ڌهڪيئي[7] - اُبهو اُڌ[8]ر پريئي.

واڳ ڊيوگنڌاري، محلا ناوان، شبد (١)

(١٤) مدوُنا دهہ دِس ڌاودا - اوهہ ڪٿي هر گــڻ گــاويئي
اِندري وياپ رهي اَدَڪاني[9] - ڪام ڪرود نت سَتاويئي.

واڳ وڏهنس، محلا تيجا، اشٽپدي (١)٢

(١٥) رام ڀڄن ڪي گت نهي جاني - مانيا هاٿ ٻڪانا[10]
اُرجهہ[11] رهيو ٻـڪين سـنگہ ٻُرا - نام رتن ٻسرانا.

واڳ سورٺه، محلا ناوان، شبد (١٠)

(١٦) ٻاهــر پيکہ ٻهت چتراني - مدوُنا دهہ دِس ڌاويئي
هوُمي[12] ٻيا پيا شبد نہ چيني - ڦر ڦر جوُني آويئي.

واڳ سوهي، محلا چوٿان، شبد (٤)

(١٧) نت نت خوشيئان من ڪري - نت نــت منگيئي سکہ جيئڻ
ڪرتا چــت نــہ آويئي - ڦــر ڦــر لـگــهہ دکہ جيئڻ.

واڳ سوهي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤)٢

(١٨) من پرديسي جي ٿيئي[13] - سڀ ديس پرائيا
ڪس پهہ کولهہ گنڙي[14] - دوُکي ڀــر آليا.

واڳ سوهي، محلا پهلا، ڇنت (٧) ٥

(١٩) ڪبهو جيئڙا اوُپ[15] چڙت[16] هيئي - ڪبهو جاءِ پتيالي[17]
لوڀي جيئڙا ٿرُ[18] نہ رهت هيئي - چاري ڪُنڊا ڀالي[19].

واڳ رامڪلي، محلا پهلا، شبد (١)

---

١. ترندي، پار پوندي. ٢. کهبڙو. ٣. سوچ ويچار ڪري نو. ٤. ٻڪدم. ٥. اُچاري. ٦. ڇل
ل. ٧. ٺڳي. ٨. ٻمت. ٩. ٻيحد. ١٠. وڪاڻو. ١١. گنڍل، ڦاٿــل. ١٢. اَهنڪار، اَهم ڀاؤ.
١. سنسار ۾ ترليپ. ١٤. گنڙي. ١٥. اِنسان. ١٦. آڪاس. ١٧. پاتال. ١٨. اَسٿر، اڪاگر.
١. ڊُرلهي، ڀٽڪي.

براپکار نہ کبھوٗ کیتی - نوي ستگوٗر شیو ڈہالیو
پنج دوٗس رچ سنگت کرشت - متراو مـــدّ مـــائیو
کروٗ بیتي ساڈ-سنگت -هر پکت وچل سٔچا آلیو
نانک پاپ بڑبو هر بـــاجـــيۡ - راک لاح اپنائیو۔

[راگ ٹوڈي، محلا پنجوان، شبد (۳)]

(۳) مـــن وپکاري واڑیا - وپکارا کرم کماۓ
دوٗجيۡ پاوِ اگیاني پوٗجدي - درگــهہ ملیۡ ـزاۓ۔

سـ-ري راگ، محلا چوٿان، وار (۱۳)، سلوک محلا لـــیجا

(۴) اۓ من چنچل وس نہ آویۡ - دبڈا لاگيۡ دٔھہ دِس ڈاویۡ
پکُ کا کیڑا پکہ مهہ راتا - پکہ هي مـــاهہ بپاوٹیا۔

راگ مانجھ، محلا لیجا، اشٹپدي (۴)۲۹

(۵) کبھوٗن اوٗچ نیچ مهہ بسيۡ - کبھوٗن سوٗک هرکہ رنگ هسيۡ
کبھوٗن نِند چند بِچہار - کبھوٗن اوٗپ آکاس پتـــیال۔

راگ گوڑی، محلا پنجوان، سکمنـــي صاحب، اشٹپدي (۵)۱۱

(۶) قرندی قرندي دهہ دِسا - جل پربت بــنّ راۓ
جتيۡ ڈِنـــا مرلکوٗ - آلْ بهـــدـــي آۓ۔

راگ گوڑي، محلا پنجوان، وار (۱۷)

(۷) کوٗپ پرپو جتسي دادرا - کچ دیس بدیس نہ اوٗجهه
السي میرا من پکیا بهوهیا - کچ آراپار نہ سوٗجهه۔

راگ گوڑي، پکت روداس، شبد (۴)

(۸) من میرو دٔیال - سیتي نـــرّ نـــ رهـــيۡ
لوبي کمتي پاپي پاکندي - مائیا اڈک لکيۡ۔

راگ آسا، محلا پهلا، شبد (۳۴)

(۹) سک کيۡ هیت بهت دک پاوت - شیو کرت جن جن کي
ڈُنارهہ دنارسٔتان جتہ ڈوٗلت هيۡ - نهہ سٔد رام پجن کـــي۔

راگ آسا، محلا ناوان، شبد (۱)

۱۔ کڈھین۔ ۲۔ وکار۔ ۳۔ گشتکوٗ۔ ۴۔ پاپل۔ ۵۔ رکیا کندڑ۔ ۶۔ پاسي، شرن۔ ۷۔ پتهندو سمجهي۔ ۸۔ وکوڑپل۔ ۹۔ دنیت پاڻ، بیالي۔ ۱۰۔ وکارن جي وش۔ ۱۱۔ دک۔ ۱۲۔ سک ۱۳۔ نندا۔ ۱۴۔ ساک، ساراهہ۔ ۱۵۔ وهیوار۔ ۱۶۔ متي۔ ۱۷۔ پاتال ۱۸۔ وٹراهہ۔ ۱۹۔ ماس، مڑدو۔ ۲۰۔ ڈِجهہ۔ ۲۱۔ کوهہ۔ ۲۲۔ ڈیڈر۔ ۲۳۔ پردیس۔ ۲۴۔ لوک پرلوک۔ ۲۵۔ پرماتما۔ ۲۶۔ استر، ابکاگر۔ ۲۷۔ بیحد۔ ۲۸۔ پیار۔ ۲۹۔ انسان۔ ۳۰۔ گهر گهر۔ ۳۱۔ کتو۔ ۳۲۔ پنکي لو۔

(٢) من جي مستي.

(١) مائي - من ميرو بس ناهه.
نس ڀاسُو ايڪين ڪنهن ڌاوت - ڪهه پڙ روڪنهن ناهه. (١٠،١)
سيد پران سمرت ڪي مت سُن - نمک نه هيئي بساوي
پر ڌن پر داراسنهن رچيو - اپرنا جنم سراوي
مد مائيا ڪئي ڀئيو باورو - سوجهت نهه ڪڇ گيانا
گهٽ هي ڀيتر بست نرنجن - تاڪو مرم نه جانا
جب هي سرن ساڌ ڪي آئيو - دُرمت سگل بناسي
تب نانڪ چيتيو چنتامن - ڪاٽي جم ڪي ڦاسي.

[راڳ سورٺ، محلا ناوان، شبد (٧)]

(٢) ڌائيو ري - من دهه دِس ڌائيو
مائيا مگن سئاد لوڀ موهيو - تن پربهُ آپ ڀلائيو. (١٠،١)
هر ڪٿا هر جس ساڌ سنگت سنهن -
اِڪ مهت نه اِهه من لائيو
ٻگسيو پيکه رنگ ڪسنڀ ڪو - پر گرهه جوهن جائيو
چرن ڪمل سنهن ڀاؤ نه ڪيئو - نهه ست پرک ملائيو
ڌاوت ڪنهن ڌاوهه بهه پائي - جنهن نيلي ٻلدُ پرمائيو
نام دان اِشنان نه ڪيئو - اِڪ نمک نه ڪيرت گائيو
نانا جوت لاءِ من توکيو - نهه بوجهيو اپنائيو.

---

١. اڙي آما. ٢. وس، قبضي ۾. ٣. رات ڏينهن. ۴. وڪارن جي وش. ۵. پٽڪي پيو. ٦. طرح. ٧. سمرليون. ٨. گهڙي، پل. ٩. هردو. ١٠. استري. ١١. گذاري. ١٢. نشو. ١٣. پاڳل. ١۴. پرماتما. ١۵. کمت. ١٦. ڏسائون، طرف. ١٧. اڙي ٺر. ١٨. ڏسي. ١٩. ڪهمبو. ٢٠. ٽڪڻ، تاڙڻ. ٢١. پريم. ٢٢. ستگرو. ٢٣. ٺوڙنا. ٢۴. ڪباٽو. ٢۵. ٻڌو. ٢٦. ڪئين پرڪار. ٢٧. آتما.

(۲۴) پسچ لت مل کانیا کمدی - لس مهه وامر ولی لیی چہدی
آلسر وامر وامر هي آلسر - هر نانتيي شمد وحارا هسي ·
۱۰(۷)

(۲۵) ماني ایک سکل سمسارا - پهه نه سانذی گهڙيي کمارا
پسچ لت مل دیهی کا آکارا - کهت وذ کر کری بچارا.
واڳ پرڀ، محلا تها، شبد (۱)

(۲۶) هڻ ین رلس لئو لئه اهو - مورس گهڙی بلو
اڄاڙون هارو اوب بیدارنو - لب قر باخ نا پيمو.
واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۳)

(۲۷) اوُن دانا هيٺا - سيدی کا
هٻا اندر - هڻ لوسی.
واڳ ملار، محلا پهلا، شبد (۱)

(۲۸) کانيا محل مندر گهر هڙ کا - لس مهه راکی جوت اپار
ناتک گورمکه محل بلائيي - هسر ملي ميلڻهار.
(۵)

(۲۹) هو منڌو مهه هسر وسيي - سرب ارنتر سوء
نانک گورمکه وٺيئيي - سچا سودا هوء.
واڳ پرڀاتي، محلا تها، اشتپدی (۱۱)

(۳۰) کسر جوهر هنس بجاڙی - اوت گئي سب تار
جنڪ بچارا کسا کريي - چليي بجاڙنهار.
سلوک، کبير صاحب (۱۰۳)

۱. دلاوی. ۲. برمالما. ۳. آلما ۴. اليک برکارن ها. ۵. راس. ۶. لستاء. ۷. تراس هر آواز.
۸. سروپ. ۹. ڏوروء معرفت. ۱۰. سچو واپار کر، سکرم کر. ۱۱. واهر، سرابر. ۱۲. تران.

(۱۴) ڪانيا[1] اندر سڀ ڪڇ وسئ - ٻاهر ڀندل پيالا
ڪانيا اندر جڳ جيون دانا[2] وسئ - سيما ڪري پرتپالا[3].

واڳ سوهي، محلا ليجا، اشٽپدي (۲)۲

(۱۵) مايئيئ ملّيا[4] نه ملئ - مائيئ ملّيا[5] جي هوء
انتر آلمئ جي ملئ - ملّيا ڪهيئئ سوء.

واڳ سوهي، محلا ليجا، وار (۱۹)، سلوڪ محلا دوجا

(۱۶) آلم رام سرب مهه پيکہ - پُورن پور رهيا پرڀ[2] ايڪ
رتن امول ردئ مهه جانُ - اپني وست[6] تون آپ پچانُ.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (۳۰)

(۱۷) اي سرِيرا[1] ميريا هر[2] رم مهه جوت[6] رکي- تان تون جڳ مهه آئيا
هر[2] جوت[6] رکي تد وچ - تان تون جڳ مهه آئيا.

واڳ رامڪلي، محلا ليجا، آنند صاحب (۳۳)

(۱۸) ڪانيا[1] هنس ڏر ميل - ڪرتئ[2] ليک پائيا
سڀ مهه گپت[7] ورتدا .. گورمکہِ پرگٽائيا.

واڳ رامڪلي، محلا ليجا، وار (۱۴)

(۱۹) ڪانيا[1] اندر ڪرُ ڪوٽ هيئ - سڀ دسنتر[8] ديسا
آپي اسارِي[9] لائين - سب مهه پرويسا
آپي سرشت ساجين - آپي گپت[7] رکيسا.

(۱۶)

(۲۰) ڪرتِڙي[10] مهه ڪرتِڙي - پرم ڪولئِي[6] بيچار
گورديپي بست ڪبير ڪهُ - ليوهه بست سمار[11].

واڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (۴)

(۲۱) سنجوڳ ونجوڳ[12] ڌرهه[13] هي هوئنا - پنچ دات ڪر پتلا ڪيئا
ساهئ[15] ڪو فرمائيڙئ جي - ديهي وچ جيئہ[2] آء پئيا.

واڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (۳۱)

(۲۲) ماءُ[17] ڪي رڪت پتا بد[18] دارا - مورت صورت ڪر آپارا[19]
جوت دات جيتي سڀ تيري - تون ڪرتا سڀ ٺاني[20] هي.

واڳ مارو محلا پهلا، سولهو (۴)۳

(۲۳) ديهي اندر نام نواسي - آپي ڪرتا هيئ آپناسي
ناجهئُ مرئِ نا ماريا جائي - ڪر ديکئ شبد رضائي[21] هي.

(۱۳)۶

---

[1] ديهي . ۲. پرماتما . ۳. سنڀال، رکيا . ۴. ٻاهر يون ملمعو . ۵. سچو ميلاپ . ۶. آتما . ۷. ڳجهو
ديس پرديس . ۹. سماڌي . ۱۰. ٻڌي . ۱۱. سنڀالي . ۱۲. ميلاپ . ۱۳. جدائي . ۱۴. آد
ن . ۱۵. ساهه، پران . ۱۶. حڪم مطابق . ۱۷. ماءُ جي . ۱۸. ويري . ۱۹. ڪٽين . ۲۰. هند،
ء . ۲۱. ماڻا جي آڪيا، پر

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار، (٢) سلوڪ محلا پهلا

(٥) جيڏ پاء تن ساجيا - رکيا ٿٽ اسٿاء
آکي ڏيکي جوڙا ٻوليءِ - ڪنين سُرت سماءِ.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (١٣)

(٦) ڪت نير ڪر ڪوڙي پالدي - بسنت آتوپ ليح باني
ڪندي ڪلٿ پران ڪر راکيءِ - ڪرلي ٻار نہ لائي.

راڳ آسا، محلا ليها، ڇنت (٥) ٢

(٧) من توُن جوت سروُپ هيءِ - اپنا موُل پڇاڻ
من هر جي تيريءِ نال هيءِ - گرمتي رنگ ماڻ
موُل پڇاڻهہ تان شہ جاڻهہ - مرڻ جيوڻ ڪي سوجهي هوئي
گر پرسادي ايڪو جاڻهہ - تان دوُجا ڀاءُ نہ هوئي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، ڇنت (٣) ١٠

(٨) سڀ پالدي تُنڍي ساجيا - وچ وسٿ هر تارا
جو پاڙهہ پالدي وچ وسٿ سا لڪليءِ - ڪيا ڪرئي ڪري وچارا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢)، سلوڪ محلا دوُجا

(٩) ايڪ ڪرشن سرب ديوا ديو - ديوا آتما
آتما ٻاسديو سو - جيڪو جاڻسي ڀيُ
نانڪ تاڪا داس هيءِ - سوئي نرنجن ديُ.

راڳ وڏهنس، محلا ليها، ڇنت (٢) ٤

(١٠) ڪانيا ڪنچن تان ٿيئي - جان ستگوُر لئي ملائي
ڀرم مانيا وچهہ ڪٽيئي - سچڙيءِ نام سمائي.

راڳ سورٺ، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(١١) رَل ڪمل ڪوڙي - چمڪار بيجل ٿهي
نيري، ناهي دوُر - اچ آلمي رهيا پربوُر.

راڳ سورٺ، ڀڳت رويداس، شبد (٦)

(١٢) جل ڪي ڀيت پَوَن ڪا ٿنيا - رڪت بوُند ڪا گارا
هاڏ ماس ناڙي ڪو پنجر - پنکي بسيءِ بچارا.

راڳ ڊاوُگنڌاري، محلا پنجوان، شبد (٤)

(١٣) جهہ لي اجيو لهي سمانيو - اهہ پد جاني ڪهوُن
جهان جهان اهہ ديهي ڌاري - رهڻ نہ پاتيو ڪبهوُن.

١. ديهي. ٢. اپائيندڙ ٣. ساهہ وڌو آهي. ٤. زبان. ٥. سرلي، شڪتي. ٦. چهہ چڪر. ٧. آتما. ٨. روُحاني گيان. ٩. اُگيالتا. ١٠. ديہ، وقت. ١١. سروُپ. ١٢. پرماتما. ١٣. ڪرپا. ١٤. ديئي ڀاءُ، ٻيائي. ١٥. ديوتائون. ١٦. ديئي. ١٧. پيغمبر. ١٨. ڀيد. ١٩. سون، ٻرلو. ٢٠. وڇوڙو، ازديڪ. ٢١. پڻ. ٢٢. ساهہ. ٢٣. ماتا جو رت. ٢٤. ٻي جي ولهري. ٢٥. نبڙوُن. ٢٦. دائما نڪاڻو. ٢٧. ڪڏهين بہ.

باب پنجون.

مَنُ دشمن نہ دوست بہ آهي.

(۱) ديهي ۽ آتما.

(۱) ڏنُ اَنڌي[1] پرُ[2] چپل[3] سياڻا - پنج لت کا رچن رچائيا
جس وَکُو کہ اَہ آئي هم - سو پائيا ستگور پاسا هي
ڏنَ کهيءِ لون وس ميءِ نالي - پريہ[2] سک واسي هال گهالي
نهيءِ پنا هم کتهي نہ ليکيءِ - وچن ديہ جوڏ نہ جاسا هي
پرُ[2] کهيا هم حکمي پندا - اوهہ پاُرو[5] ناکو جس کاڻ نہ چندا[6]
جپر[7] راکيءِ تپر[8] لُم سکہ رهتا - جا سدي تان اوُت سداُنا[9] هي
جم پرُ[2]ا اڇن کهي ڏنَ ساچي - ڏنَ کپوُ نہ سمجهيءِ چپل کاچي
پهرُ پرُ[2]هي سکہ مانگيءِ - اوهہ پاص جانيءِ کرهاسا[10] هي
آئي آگيا پرُهہ[2] سلائيا - نا ڏنَ ڇپي نہ متا پکائيا[11]
اوُت سداُئيو[12] چوُنر[9] ماڻي - ديکہ نانک متن موساُها[13] هي.

[راڳہ مارو، محلا پنجوان سولهو (۲)]

(۲) هر کا[14] مندر سوهنا - کيتا کرتيءِ هار[15]
روِ سسَ[16] ديپ[17] اَنوُپ[18] جوت - تريوُڻ[19] جوت اپار
هاٽ[20] پٽڻ[21] گڙ[22] کوٺڙي - سچ سودا[23] واپار.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۷

(۳) اِس کائيا اندر وَست اسنکا[25] - گُوُرمکہ ساچ ملي تان وپکا
نہ دوراجي دسوي مکتا - اَنحد شبد وَجاوٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳) ۱

(۴) رِن کوئيءِ[5] اِک کيل رچائيا - کائيا سربرءِ[1] وچ سب کجهہ پائيا
شبد پيد[29] کوئي محل[30] پائي - محلي محل بلاوٽيا.

(۳) ۱۳

---

۱. ڏيهي. ۲. آتما. ۳. چتر. ۴. سودو. ۵. وڏو، مهانُ. ۶. محتاجي. ۷. جيستاءِ. ۸. لبستاءِ.
۹. راهہ و باٽي وٺندو. ۱۰. چرچو ٺٺي سمجهي. ۱۱. صلاح صداقت کئي. ۱۲. وڏوا.
۱۳. موهہ. ۱۴. برکرلي، برهماند. ۱۵. برمالما. ۱۶. سوُرج. ۱۷. چنڊ. ۱۸. ڏيا.
۱۹. ٽيئي لوڪ. ۲۰. اندر اون. ۲۱. ڏيهي. ۲۲. آتما. ۲۳. انتهڪرڻ. ۲۴. رام نام.
۲۵. ڪٿين. ۲۶. گُوروءَ معرفت. ۲۷. ڏهون. ۲۸. کلي اَو. ۲۹. رنگجي. ۳۰. سروُپ.

جانِ جهان نهي ٻڌجي - سچ گهر ليهه اسناءِ   راڳ ڀريالي، جهلا
سا جاني سا پيا هيڪ - جيڪي ڪرم ڪماءِ،   ڀهلاءِ شمد (١٠)

مطلب ته پنهنجا مليل فرض، ايمانداريءَ ۽ قابليت سان پورا ڪرڻ ضروري آهي ۽ پنهنجي فرض جي ذات کي اوچ جو لقب سمجهڻ آدرش آهي. هڪ خيال ڪان ته هر ڪو انسان پنهنجي جيءَ ۾ جيڪي ورڻن جا آشرم جا نم پورا ڪري ٿو. ڀاڳ ۽ پنهنجي ڪسب جي زندگيءَ لاءِ پورهيو ڪندي، اهو شودر آهي، پالنا ڪندي ونش آهي، رکيا ڪندي ڪتري آهي، سکيا ڏيندي براهمڻ آهي. جنهن انسان پنهنجي ڪمن ۾ اهڙي سڀني ليکن فرض پنهنجي مطلب جا موهه جي پالن ڪيا آهن، اهڙتي انسان سرشٽ آهي. هو سماج جي ورڻن ۾ به ڪو اوچائي ۽ نيچائيءَ جو ڀيد نه ڏسندو ۽ نه هو ڀيد جي حد لاڳي ڀيد ۾ داخل ٿي چڪو آهي.

هي ٻڌائي ٿو اهڙي ۽ سمجهي. ليهه جي من ۾ به اها آنڌاڪا آهي ته سان ته هڪ مان پدائي کوڙمڪ ليڪ جي ڪوشش ڪريان ۽ ڏاهپ مان ڦري سهائڻ جو سچو سک ماڻيان ته نهنجي مراد به حاصل ٿي سگهي ٿي. سنتن ۽ مهاتمائن جي آتم ڪٿا اميد جاڳائي ٿي، تسلي ڏيئي ٿي ۽ اهو ثابت ڪري ٿي ته کهڙو ۽ ڪيترو به ڪرال انسان، وات ۾ ڀلائي ڏي لڳي سگهي ٿو. رستو ٻڌايل آهي. هاڻي رکو پنڌ جي پيروي ڪرڻي آهي ۽ عطا لئي عار ۾ عمل ڪرڻو آهي. گذريل کي ياد ڪري دل شڪسته نه ٿيءُ پر ڏکڙيل آزمودي کي ياد ڪري، ايندي لاءِ سڀ پراءِ ته متان وري نه وائي پلٽجي. جنهن اوڳڻ ۽ عادتن اڳي اوجهڙ ۾ آندو هوءِ سي نه وري برقرار ٿين ۽ آتم شڪتي ناس ڪن. سچ جي سڀاڳ ۾ ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان وک وڌائيندو هل ته مالڪ به مددگار ٿي، منزل مقصود تي پهچائيندو. دنيا ڪاڻ دين نه وڃاءِ پر دين ڪاڻ دنيا وڃاءِ.

سنتن جون ساکيون ۽ سڀ ٻولون جا سڏن، دکي دل کي دلداري ڏيئن ٿيا ۽ آسائيندي ۾ آڪر ڀلا ڪن ٿا ته سائنءَ وٽ سڀڪي آهي. هن وٽان هر وقت نور جا ميهن ٻيا وسن ۽ رحمت جا ريلا وهن. هن جو لاڀ ۽ لطف هر انسان وٺي سگهي ٿو. ڀوڙي هو ڪهڙو به عيبدار هجي. عيب، اوڳڻ، اوڳڻ، برايون ۽ بدڪاريون، سڀ معاف ڪندو، بشرطيڪ اهو عيبدار، اندر جا آڏا، آٽا ۽ اهاڃا اشارا ٻلجي، جنهن سان چاوت ڪندي، من جي مدي مٽائي ۽ سرل سڀاءُ ڪري، سچ جو سڌو سڌو رستو وٺي. متڪبر جي سمجهه جو سمر ڪٽي، توڪل، توبهه ۽ نهٺائيءَ جو ٿرهو ٻڌندو. جنهن سالڪ جي هڙ ۾ اهي هيرا آهن، اهو اوس الاهي الهام ٻڌندو، الهڪ انيچ پائيندو ۽ مالڪ سان ملندو.

ستگور جي سچي شيوا، سنتن جو سنگ، نام جو رنگ، شبد اڀياس، شڌ ڀاونائون، وچار ۽ ڪريائون، نشڪام ڪرم، سڀ جو خير، هر حال ۾ شڪر، وڪارن کان آجو، اندريس اڏول، من ايڪاگر، دماغ روشن، هردو ڪومل، نماڻو، نهٺو، مرم، مريادا ۽ مسڪيني جي مورت، سڀ جو سڄڻ ۽ نه ڪنهن جي هٿيڻ ۾ نه ڪنهن جي ڪٿيڻ ۾. اهي اهڃاڻ ۽ اعمال آهن انمٽيي ۽ اوچ ذات جا ۽ نه آکهه، عهدو، اقبال يا اڀمان.

اهو آهي انسان جنهن پنهن جو پاڻ پڇاڻي، خود پرماتما جو سروپ ٿي پيو آهي. اهو آهي آدمي جنهن برهم جو گيان پراپت ڪري، خود برهم بڻجي چڪو آهي. برهم سندس جيون ۾ آهي ۽ سندس جيون وري برهم ۾ آهي. اهڙي انسان جو کهڙو ڪم ڪل سان ۽ کهڙو لاڳاپو ذات پات سان؟ هو گهٽ ذات وارو هوندي به انهيءَ اُتم پدويءَ تي پهتل آهي جتي هو پاڻ کي پرماتما ۾ ۽ پرماتما کي پرڪرتيءَ ۾ ڏسي ٿو. اوچ ذات وارا به هن جي اڳيان سر نمائين ٿا. سري گورو امرداس صاحب فرمايو آهي:

سو جن نرمل جن آپ پڇاتا - آپي آءِ مليا سکداتا — راڳ مارو، محلا
رسنا شبد رتي گڻ گاويءَ - در ساچي پت پائي هي. — ليجا، سولهو (۲)۳

هي بندا، نيچ تون آهين جو وڪارن جيون گهاري، ممڪن ۽ ڌماڪين جي قطار ۾ ڪنو ٿيو آهين. اوچي ذات هوندي به تون نيچ آهين ڇو ته تنهن جون ڪامنائون، وچار ۽ ڪريائون سڀ نيچ آهن. انهيءَ ڪري تنهن جي گت وشٽا جي ڪيڙن جيان آهي. تون پنهن جي اوچائيءَ جي ماپ ڪُل، ذات ۽ دنيوي پدارٿن سان ٿو ڪرين. جڏهين ماپ جون وستون ئي مٿيا ۽ ناسونت آهن ته تنهن جي اوچائي ڪٿان قائم رهندي؟ جيڏو وڻ وڏو تيڏي اُن جي پاڙ وڏي. جيڏو مڪان وڏو تيڏو اُن جو بنياد هيٺ. آهي تو ۾ اها هيٺائين ۽ گهرائي ايڏي وڏي؟ جي نه ته تنهن جي جڙ ئُو اوچائيءَ جو جتاءُ ڇالي آهي؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا.

ڪبير جهان گيان تهان ڌرم هي - جهان جهوٺ تهه پاپ — سلوڪ ڪبير
جهان لوڀ تهان ڪال هي - جهان ڪِما تهان آپ. — صاحب، (۵۵)

پرماتما جو نام چت سان سمرن ڪرڻ آهي سريشٽ ڌرم. شب ڪامنائون، وچار ۽ ڪريائون آهن اُتم ڪُل ۽ ذاتيون. نيچ يا اُوچ انسان جا ڪرم آهن. سڪرم نيچ ذات کي به اُتم ٿا ڪن ۽ دڪرم اوچ ذات کي به نيچ ٿا ڪن. سري گورو نانڪ ديو فرمائين ٿا:

ٻئي طرف، وڪاري جمون ڏک ۽ اشانتيءَ مان اڀرن ٿيون ٿي، جوڏاري ڏک ۽ اشانتيءَ ڦهلائي ٿي ۽ پوءِ به ڏک ۽ اشانتيءَ ۾ سمائجي وڃي ٿي. مطلب ته ڏک ۽ اشانتيءَ جو چڪر من جي مورچي هٽائڻ کان سواءِ ۽ ڪمارگ مان سمارگ ۾ اچڻ کان سواءِ، ختم ٿيڻ جو ناهي. ٻيا سڀ وسيلا ڦٽوڪ وڃڻا. چتراڻي، چنڪر ۽ سياڻپ ڪارگر ڪونه ٿينديون. اهي هٿرادو هنر هاڃيڪار آهن.

سري گروگرنٿ صاحب ۾ هن ٻاري ۾ هڪ وڏيڪ امولڪ سکيا ڏني آهي ته هندو ڌرم ۾ جيڪي برهمڻ، کتري، ويش ۽ شودر جا چار ورن ۽ آشرم آهن، سي جو ذاتي يا ڪرم سان لاڳاپو آهي ۽ نه ذات پات جي پيدائش سان. ڪوبه انسان نيچ يا اُچ، ذات پات يا خاندان جي آڌار تي نه ليکيو ويندو پر فقط پنهنجن ڪرمن انوسار. جي ڪرم ڪُڌا ته براهمڻ به شودر سمان آهي ۽ جي ڪرم اُتم آهن ته شودر به براهمڻ برابر آهي.
صاحب فرمائين ٿا:

(١) براهمڻ کتري سود ويش، چار ورن چار آشرم هڻ	راڳ گونڊ، محلا
جو هر ڌياوي سو پرڌان.	چوڻان، شبد (٤)
(٢) کتري براهمڻ سود ويش - سڀ ايڪي نام ترانِ	راڳ مارو، محلا
گور نانڪ اُپديش ڪهت هي - جو سُني سو پار پرانِ.	پنجوان، شبد (١٠)

هر انسان جو جيو گرڀ ڪُنڊ مان ساڳئي طريقي سان ۽ ساڳئي مُدي اندر ٿئي ٿو. هر جيو ۾ ساڳئي پرماتما جي جوت وياپڪ آهي. گرڀ ۾ ڪابه ذات پات ڪانه آهي ۽ نه پرلوڪ ۾ ئي ڪا ذات پات جي ڪا پڇا آهي. هڪ مالڪ جي سڀ مخلوقات. پر هي ذات پات جا واڙا يا نيچ اُچ جا جهڳڙا ۽ جهونا پيد، سڀ خود مطلبي، من گهڙت ۽ مورکتا جا مورچا آهن، جن ڌرم ۽ سماج کي وڏي هاڃي رسائي آهي. اهي آهن اڌرم جا اڏا جيڪي ڌرم جي نالي تي، پاکنڊ، ڀرم ۽ پاپ جي اوڙاهه ۾ انسان ذات کي ڪيرائي رهيا آهن. اوگڻ هر منش کي نشٽ ڪندا چاهي اوچ ذات جو هجي ۽ گڻ هر منش جو اُڌار ڪندا چاهي نيچ ذات جو هجي. سري گرو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا:

سڀڪو اوچا آکيئي - نيچ نه ديسي ڪوءِ	سري راڳ، محلا
اِڪني ڀانڊي ساجيئي - اِڪ چانڻ تِهه لوءِ.	پهلا اشٽپدي (٦) ١٤

اوچ، اُتم يا نرمل انسان اهو آهي جو ڪوڙي ۽ ڪُل جو ونس هجي، پر هجي رهڻي ڪهڻي سريشٽ هجي. پرماتما سان پريم، پرماتما جي پيدا ڪيل پرڪرتيءَ سان پريم،

ستگور جي سچي شيوا، سنتن جو سنگ، نام جو رنگ، شڀ اڇڻ، شڌ ڀاونائون ۽ وچار ۽ ڪريائون، نشڪام ڪرم، سڀ جو خير، هر حال ۾ شڪر، وڪارن کان آجو، اندرين ۾ اڏول، من ايڪاگر، دماغ روشن، هردو ڪومل، نماڻو، نهٺو، مٺو، مريادا ۽ مسڪينيءَ جي مورت، سڀ جو سڄڻ پر نه ڪنهن جي هٿيئن ۾ نه ڪنهن جي ڪٿيئن ۾. اهي اهڃاڻ ۽ اثال آهن اُتمپڻي ۽ اوچ ذات جا ۽ نه آڪهه، عهدو، اقبال يا آڏنمبر.

اهو آهي انسان جنهن پنهنجو پاڻ پڇاڻي، خود پرماتما جو سروپ ٿي پيو آهي. اهو آهي آدمي جنهن برهم جو گيان پراپت ڪري، خود برهم ٿي چڪو آهي. برهم سنڌس جيون ۾ آهي ۽ سنڌس جيون وري برهم ۾ آهي. اهڙي انسان جو ڪهڙو ڪم ڪل سان ۽ ڪهڙو لاڳاپو ذات پات سان؟ هو گهٽ ذات وارو هوندي به انهيءَ اُتم پدويءَ تي پهتل آهي جتي هو پاڻ کي پرماتما ۾ ۽ پرماتما کي پرڪرتيءَ ۾ ڏسي ٿو. اوچ ذات وارا به هن جي اڳيان سر نمائين ٿا. سري گورو امرداس صاحب فرمايو آهي:

سو جن نرمل جن آپ پڇاتا - آپي آءِ مليا سُکداتا — راڳ مارو، محلا
رسنا شبد رتي گڻ گاوي - در ساچي پت پائي هي. — تيجا، سولهو (٢)٣

هي بندا، نيچ اُهي آهن جو وڪاري جيون گذاري، مدمڪن ۽ ڏاڍائين جي قطار ۾ کڙو ٿيو آهن. اوچي ذات هوندي به اُهي نيچ آهن جو نه انهن جون ڪامنائون، وچار ۽ ڪريائون سڀ نيچ آهن. انهيءَ ڪري انهن جي گت وشٽا جي ڪيڙن جهڙي آهي. اُهي پنهنجي اوچائيءَ جي ماپ ڪُل، ذات ۽ دنيوي پدارٿن سان ٿا ڪرين. جڏهن سڀ جيون وستون ئي متيا ۽ ناسونت آهن، ته انهن جي اوچائي ڪيتري قائم رهندي؟ جيڏو وڻ وڏو تيڏي اُن جي پاڙ وڏي. جيڏو مڪان وڏو تيڏو اُن جو بنياد هيٺ. آهي ڪو ۾ اها هيٺائين ۽ گهرائي اڏي وڏي؟ جي نه ته انهن جي جڙتو اوچائيءَ جو جتاءُ ڇالي آهي؟ ڪبير صاحب فرمائين ٿا.

ڪبير جهان گيان تهان ڌرم هي - جهان جهوٽ تهه پاپ — سلوڪ ڪبير
جهان لوڀ تهان ڪال هي - جهان ڇما تهان آپ. — صاحب، (٥٥)

پرماتما جو نام چت سان سمرن ڪرڻ آهي سريشٽ ڌرم. شڀ ڪامنائون، وچار ۽ ڪريائون آهن اُتم ڪل ۽ ذاتيون. نيچ يا اوچ انسان جا ڪرم آهن. سڪرم نيچ ذات کي به اُتم ٿا ڪن ۽ ڪڪرم اوچ ذات کي به نيچ ٿا ڪن. سري گورو نانڪ ديو فرمائين ٿا:

ڀرتيءَ طرف، وڪاري ھيون ڏک ۽ اشانتيءَ مان انهن لئي ٿي، جوڏاري ڏک ۽ اشانتي ڦهلائي ٿي ۽ ٻوه ۾ ڏک ۽ اشانتيءَ ۾ سمايل لئي ٿي. مطلب ته ڏک ۽ اشانتيءَ جو چڪر من هي مورچي ٻڌائڻ ڪان سواءِ ۽ ڪمارڪ مان سمارڪ ۾ اچڻ ڪان سواءِ، ختم ٿيڻ جو ٿي ڪونهي. ايا سڀ وسيلا ڦرت ويندا. چترائي، چٽڪو ۽ سياڻپ ڪارگر ڪرڻ ٿيندئون. اهي هٿرادو هر هاڃيڪار آهن.

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ هن ٻاري ۾ هڪ وڏ ڪ امولڪ سکيا هيءَ آهي ته هندو حاليءَ ۾ جيڪي برهمڻ، کتري، ولش ۽ شودر جا چار ورن يا آشرم آهن ان جو ڏنڍي يا ڪرم سان لاڳاپو آهي ۽ نه ذات پات جي پيد سان. ڪوبه انسان نيچ يا اُم، ذات پات يا خاندان جي آڌار ٿي نه ليکيو ويندو پر فقط پنهن جي ڪرمن اُوسار. جي ڪرم ڪُڌا ته براهمڻ ۽ شودر سمان آهي ۽ جي ڪرم اُم آهن ته سودر ۽ براهمڻ برابر آهي. صاحب فرمائن ٿا:

(۱) براهمڻ کتري سود ولش، چار ورن چار آشرم هه — راڳ گونڊ، محلا
هر هر ڌياوي سو پردان. — چوٿان، شبد (۴)

(۲) کتري براهمڻ سود ولش - سڀ ايڪي نام اسرانت — راڳ مارو، محلا
گرو نانڪ اپديش ڪهت هي - هر سبي سر پار پرانت. — پنجوان، شبد (۱۰)

هر انسان جو هر گرڀ ڪنڌ مان ساڳئي طرح سان ۽ ساڳئي مُدي اندر ٿئي ٿو. هر هڪ ۾ ساڳئي پرماتما جي جوت وياپڪ آهي. گرڀ ۾ ڪا ذات پات ڪانہ آهي ۽ نہ ٻرلوڪ ۾ ئي ڪا ذات پات جي ڪا پڇا آهي. هڪ مالڪ جي سڀ مخلوقات. ٻر هي ذات پات جا واڇا يا نيچ اوچ جا جهڳڙا ۽ جوڻا پيد، سڀ خود مطلبي، من گهڙت ۽ مُورکتا جا مورچا آهن، جن ڌرم ۽ سماج کي وڏي هاڃي رسائي آهي. اهي آهن اڌرم جا اڏا جيسي ڌرم جي نالي ٿي، پاکنڊ، ڀرم ۽ پاپ جي اوڙاهہ ۾ انسان ذات کي گهلي رهيا آهن. اوگڻ هر منش کي نشٽ ڪندا چاهي اوچ ذات جو هجي ۽ گڻ هر منش جو آڌار ڪندا چاهي ڏهت ذات جو هجي. سري گرو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا:

سڀڪو اوچا آکيئي - نيچ نہ ديسي ڪوءِ — سري راڳ، محلا
اڪني ڀانڊي ساجئي - اڪ چانڻ تهہ لوءِ. — پهلو اشٽپدي (۶)۱۴

اوچ، اُم يا اُرمل انسان اهو آهي جو ڪوڙ يہ ڪُل جو ونس هجي، پر هنجي وهٽي ڪهڙي سرپشٽ هجي. پرماتما سان پريم، پرماتما جي پندا ڪيل پرڪرتيءَ سان پريم،

روحانيت جو ٻـ نبيتارو

نسب اوچ ۽ ذات پات.

وڪار مٽائي سگهجن ٿا؟ وڪاري جيون بدلجي سگهي ٿي؟ منمک، ڏاهڻا يا نيچ انسان ڦري گُرمک، سهاڳڻ ۽ اُتم انسان بڻجي سگهي ٿو جو هن جي ب انت سڦلي ٿئي؟ مٿي آيل اپديش ٻڌڻ کان پوءِ اهي سوال سياڻپ اندر ۾ اُٿن ٿا. انهن جو جواب صاحبن بلڪل، تڙ، خاطرخواهه ۽ اميد پيدا ڪندڙ آهي ته جي مڻش جي من ۾ سڌرڻ جي اُڇا، جي هو آلس ۽ نراسائيءَ جي اوجهڙ مان نڪري، آسا ۽ اِڇا شڪتيءَ جو اُجهو وٺي ۽ جي هو ڪمارڳ ڇڏي سمارڳ تي اچي، ته اڳين جنم جي اُشڌ سنسڪارن ۽ هن جنم جي آشپ ڪيل ڪرمن جي باوجود به، هو پرماتما جي پراپتي پائي سگهي ٿو.

جيئن ڇپي شيءِ وري سڌي ٿي سگهي ٿي يا ڦاٽل ڪپڙو وري سبجي سگهي ٿو، تيئن ئي بگڙيل جيون وري سڌارجي سگهجي ٿي، بشرطيڪ طريقا اختياري، بڻائڻ وارا هوندا ۽ نه بگاڙڻ وارا، جوڙڻ وارا هوندا ۽ نه ٽوڙڻ وارا. جي ساڌنائون سڌيون ۽ سچيون آهن ته سڦلتا ملڻ ۾ ڪو شڪ ئي ڪونه آهي. باقي پراپتي هڪ ئي ڄمر ۾ ٿئي يا وڌيڪ ڄمن ۾، انهيءَ جو مدار ڪيترن ڳالهين تي آهي. پر جيون ياترا جو لمبو سفر اسان جهڙن سان تعلق نه ٿو رکي. جنم ته ياترا جي هڪ منزل آهي. پيو ته اڌوري سڦلتا، اسڦلتا کان هر حالت ۾ بهتر آهي. ڇو ته اها ايندڙ جنم ۾ ڦلدائڪ ۽ مددگار ٿيندي ۽ اڳتي وک وڌائڻ آسان ڪندي. ڪابه ڪيل ڪمائي، وڃڻ جي نه آهي.

انهيءَ سڌانت جي پٺڀرائيءَ ۾ انيڪ سنتن ۽ مهاتمائن جا حوالا ڏنا ويا آهن. والميڪ، اجامل، گنڪا ۽ ٻين، جي پاپ جو پڇتاءُ ڪري، پڇ جو پکش ورتو، وچين ٻين جا نيچ پيشا ٿيا. ڪبير ڪوري، روداس چمار، سين نائي، نامديو رنگريز، ڌنو جاٽ، ڪيمت ذات هوندي ۽ نيچ ڏندي ڪندي به، انهن جي ڪرپائن سان، تري پار پيا. سدامي، ڌرو، پرهلاد، ڪبجا، ودر، ترلوچن، بيڻي، جنڌيو ۽ انيڪ ٻين ڀڳتن، سائينءَ جي شرن ورتي، اتم پدوي پراپت ڪئي آهي. مطلب ته جڏهن روحاني راهه ۾ پڪو ۽ پختو قدم رکيو آهي ۽ اُوچائي ۽ ايمانداريءَ سان هڪ هڪ وک اڳتي وڌائي آهي، تڏهن ڪنهن به پرماتما ساهائتا ڪري، پار پهچايو آهي. وات لاءِ ڪا اڙچڻ آهي پر اجورو امرت ۽ آنند جو ملي ٿو. سنساري سُکن لاءِ ڪيڏا نه ڪشالا ڪڍڻا پون ٿا ته پوءِ روحاني رمزن ملڻ لاءِ به ڪجهين حيلا هلائڻا پوندا.

(١٥) براهمڻ کتري سوُد ونش - چار ورڻ چار آشرم[1] هه
هر هر ڏ باوي[2] - سو پرڌان.

واڳ گوڙ، محلا چوٿون، شبد (٤)

(١٦) هر هر ڪرِ - مٽي سڀ پرمل
هرڪو نام لئي - اُسر ڏوما.

واڳ گوڙ، پڪس نامديو، شبد (٥)

(١٧) ٻنئي دئيال ڪرپال سنس جن - سڀ اهر بانس[3] ٻڌائي
سوب ڏرز مانو ڪيئي - هه پرب[2] ڪيرس ڳائي.

واڳ رامڪلي، محلا ٽيون، شبد (٣)

(١٨) کتري براهمڻ سوُد ونش - سڀ ايڪي[2] نام ترانث
گورنالڪ اُپديش ڪهسه هي - جو سُني سو پاو پرانت.

واڳ ماروءُ محلا پهريون، شبد (١٠)

(١٩) جاسه ڪاڱرب[3] ڏ ڪرٿه ڪوئي - برهم[2] بندي[5] سو براهمڻ هوئي
جاسه ڪاڱرب ڏ ڪرو مورک ڳاوارا - اِن گرب تي چلهه بهس وڪارا.

واڳ پيرءِ، محلا ٽيون، شبد (١)-

(٢٠) ڪيهه ورداش - جسر جيهه نام.
لس جاسه ڏ جنر - ڏ جون ڪام.

واڳ بسنت، پڪس روداس، شبد (١)

(٢١) جاسه جنر نه ٻُجهئي - سچ[2] ڪهر ليهه ٻتاء
سا جانس سا پس هي - جيهي ڪرم ڪماء.

واڳ پرڀاتي، محلا پهريون، شبد (١٠)

(٢٢) جتي ليڪا منگيئي - تني[7] ديهه جاسه نه جاء
ساچ دلي سي اُبري - دکيئي ڏوهي[8] پاءه.

واڳ پرڀاتي، محلا پهريون، اشٽپديون (٦)

(٢٣) ڪبير سيتي ڪُل[1] ٻلي - جا ڪُل[2] هرڪو داش
جهه ڪُل داس ڏ اپجي[16] - سو ڪُل ڏاڪ[10] پلاش.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١١١)

(٢٤) ڪبير جهان[11] گيان تهان[1] ڏرم هي - جهان جوت تهه پاپ
جهان لوب تهان ڪال[13] هي - جهان ڪما[12] تهه آپ[12].

(١٥٥)

ترهم جرو، ڳُرهست، بن پرسه ۽ سنياس طاچار آشرم آهن. ٢. پرماڻا. ٣. ڳالهه. ٤. آيمان.
ٻڌائي ٦. اُهو لين ٿا. ٧. ديهي. ٨. دکيئي پاڙ ٻيالي؛ ٩. ڪنسب ؛ ١٠. اڪڙو، تهڙل:
هتي. ١٢. لتي. ١٣. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٤. ڪميا، دبا.

(٦) لالچ اَڳِي جاتِ گوائي - تُن مَن اَرپي ستگوُر سرڻائي[٢]
هردئي نام وڏي وڏائي - سدا پريتم پريُ[٣] هوت سکائي.
— راڳ آسا، محلا ليجا، شبد (٧)

(٧) اَڳيُ جات روُپ نه جاء - ليها هووئ جيها ڪسرم ڪماء
شبدي اوُچا اوُچو هوء - نانڪ سانچ[٣] سماوئ سوء.
— (٨)

(٨) نا مئ ڪُل نه سو پاونت - ڪيا جانا ڪئُ پانـي[٦] ڪنت[٣]
موهه آلات غريب نماني - ڪدمت[٣] پڪڙ هم ڪيني راني.
— راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٩٥)

(٩) پکت رانسي سي اوُلما - جت پت شبدي هوء
بن ناوئ سب نيچ جات هئ - اشٽا ڪا ڪيڙا هوء.
— راڳ آسا، محلا ليجا، اشٽپدي (٧) ٨

(١٠) اَڳيُ جات نه زور هئ - اَڳيُ جيئُ نـوي[٧]
جنڪيُ ليکي پت پوي - چنگي سيئي ڪيُ.
— راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١١)

(١١) جوگ شبدُن[٨] گيان شبدن - بيد شبدن براهمڻه
کتري شبدن سوُر[٩] شبدن - سوُدر شبدن پراڪرته[١٠]
سرب شبدن اِڪ[٣] شبدن - جيڪو جاڻئ بـيئُ[١١]
نانڪ تاڪا دس هئ - سوئي نرنجن ديئُ.
— (١٢) [سلوڪ محلا دوُجا]

(١٢) ڪها ڪرئ جاتي - ڪهان ڪرئ پاتي
رام ڪو نام جپئُ - ڏن راسي.
— راڳ آسا، پڪت نامدوُ، شبد (٣)

(١٣) آتريا نه ڏرم چونڊيا - مليچ پاکيا گهي[١٢]
سرشت سب ايک ورن هوئي - ڌرم کي گت رهي.
— راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٨)

(١٤) اَنڊج جيرج سيتج اُتِبج[١٣] - سب ورن روُپ جيئُ جنت اپئيا
سادوُ سرن اڙيُ[١٤] سو اُبريُ -
کتي[١٥] براهمڻ[١٦] سوُد[١٧] ويش[١٨] چنڊال چنڊئيا[١٩].
— راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (٦) ٤

١. پرماتما جو داس. ٢. پڻهن جي. ٣. پرماتما. ٤. مددگار. ٥. پرلوڪ ۾. ٦. پسند پئي آهيان. ٧. نمي. ٨. ڌرم، ڪرت. ٩. سوورمو، ڀڄ سگهيا. ١٠. بين جي شيرا ڪرڻ. ١١. ڀيد، ڳجهه. ١٢. ودِيا پرائي آهي. ١٣. آنڊي، جيري، پگهر ۽ زمين مان پيدا ٿيل جيو. ١٤. پار پوي. ١٥. کتري. ١٦. براهمڻ. ١٧. شودر. ١٨. ونش يا واپاري. ١٩. نيچ

(۱۰۱)

(۷) ڏرمُ ؛ ذات پات.

(۱) گوبند گوبند گوبند سڀڪو – نامديو من ليِنا
آءِ ڏام ڪسو ڇپرو – هرليو لاڪيِنا.
ٿِنا ٿِنا لياڪي – هرسمع ڇرن ڪبيرا
نيچ ڪُلا جولاهرا – ڀئيو گُنيئه گهيرا
روداس ڏوونتا ڍور نيمع – تن لياڪي مائيا
برگت هوئنا ساڌ سنگ – هر درسن پائيا
سئن نائي بُت ڪاريا – اوهه گهر گهر سنيا
هردي وسيا پار برهم – ڀڳتان مهه گنيا
اِهه بسد سيڪي جاٽرو – ابه ڀڳتي لاڳا
ملي پرڀ گُسائيا – ڌنا وڏ ڀاڳا.

[(راڳ آسا، ڀڳت ڌنو، شبد (۲)]

(۲) نيچ سب پرم – پڇيو پار برهم
کهه نانڪ – اُٿل ابه ڏرم. — راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۸۰)

(۳) ٻڪيا لوب لباني پرم ٻلائي – اوهه ڪنُ ڪر سڪ پائي
جا ڪري وڏائي ڪري دڪالي – آپ وڃ ڏرم گنوائي. — راڳ گوڙي، محلا ٻيجا، چتس (۳)۵

(۴) سرب ڏرم مهه – سرشٽ ڏرم
هرڪو نام جپ – نرمل ڪرم. — راڳ، گوڙي محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(۸)

(۵) گرب واس مهه – ڪُل نهي جاتي
برهم بند لسي – سب اُتپاتي. — راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۷)

---

۱. برمائما. ۲. رڌل. ۳. ڪوڏي. ۴. ڏوبسي، نامديو. ۵. لڪاپتي. ۶. ڪور ڪر ڌاڌو.
۷. ڪُل، ذاتي. ۸. ڪوري. ۹. ڪُل جو خزانو. ۱۰. مُئل جانور. ۱۱. حجم. ۱۲. وار ڪوڙيندڙ.
۱۳. ذاتي جو جاٽ، ڌنو. ۱۴. ساڪياتي. ۱۵. نورت ڪري. ۱۶. وشين جا وڪار. ۱۷. لوڪ
جي خوشامد بلڪل دڪ دانڪ لاپت ليدي. ۱۸. وڪٽي. ۱۹. سيني. ۲۰. شد، پوتر.
۲۱. ماءُ جي پيٽ ۾. ۲۲. ويري، شڪتي. ۲۳. پيدا ٿين ٿا.

(٣٠) حڪمي هوون[١] جيءَ - حڪم ملي وڏيائي
حڪمي اُتم نيچ - حڪم لکِ[٢] دک سک پائيئهه.

جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٢)

(٣١) جِس[٣] هٿ جوڙ - ڪر وکيءِ سوءِ
نانڪ اُتم نيچ - نه ڪوءِ.

(٣٣)

(٣٢) اوُچ نيچ سڀ اِڪ سمان - ڪِيت[۴] هستي[٥] بڻيا[٦]
سيت سکا سُع بندپو - سڀ نسدي جٺيا[٧].

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٧)

(٣٣) اوُچ نيچ مهه - جوت سمائي
گهٽ گهٽ - مادهو[٨] جيئا[٣].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٩)

(٣۴) اوُچي لي نيچا ڪري - نيچ کِن[٣] مهه ٿاپيءِ[٩]
قيمت ڪهي نه جائيءِ - تاڪر پرتاپيءِ.

راڳ بسلاول، محلا پنجوان، شبد (٥٠)

---

١. جيو پيدا ٿين ٿا. ٢. لکت موجب. ٣. پرماتما. ۴. ڪٿلي. ٥. هاٿي. ٦. ابترر جهڙي جرمه سمايل آهي. ٧. پيدا ڪيل آهن. ٨. جيو. ٩. استاپن ڪري ٿو.

(٢٤) مٿي جوڳي هنگر جٿا سهيمد[1] - مٿي ڪانيا هنس سميت[3]
ڪهه ڪسر لــي جَنِ پروان - نرمل لــي جو راهه ماڻ.

واڳ- پيرهه، ڪسر صاحب، شبد (٣)

(٢٥) جن جڳ لڌمي[2] ملي وڏائي - ڳورمکہ سي پرڌان ڪيٿي
پارس پيت پٿي سي پارس - نانڪ جِمر گرو سنگ لِبٿي.

واڳ- بسنت، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٦) هرڪي حَنَ الر جڳہ ڪهيٿهه - جن ملبا پالر سهن[5]
هَنَ هڪي مهما بون[6] نہ ساڪٿُ - اوه الر هر هر ڪهن[7].

واڳ- ڪانڑا، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٢٧) ابشڏا[8] للهي[9] للهي[10] سب اوٽهر[11] - مل ساڌو چرن رُليجي[12]
انت الر انت الر هووهر - سب سيشت چرن تل ديجي[13].

واڳ- ڪليان، محلا چوٿان، اشٽپدي ٣(٣)

(٢٨) مي مٽلو اوحل سچ[14] سوء - الر آکہ لــ اوڇا هرء
معمکہ ڳوٽل[15] مها پکُ پام - ڳورمکہ هوء يسو راڇي لاء.

واڳ- پربائي، محلا پهلا، شبد (١٢)

(٢٩) سي حَنَ نــرمل اوڇلي - جو ڳورمکہ[16] نام سباء
نانک هور پتشاهيئا[17] ڳوڙيتا - نام رلي پالشاهه.

سلوڪ، محلا تيجا (١١)

هن وشيہ تي صاحبن جا ٽرالي اوع بر لکيل،
بيا ڏوهن صفحہ ١٤١ تي ڏنل آهن.

١. هنالون، وڏا وار وکندڙ. ٢. سرلر، داهي. ٣. لبهن سسان گڏ. ٤. ساڌ سنگت بر واسر، اوڇي ڪولي واري ابهي. ٥. ڳڙي وهي لنو. ٦. ورلن ڪرڪ. ٧. ڪيو آهي. ٨. ڏرتي. ٩. هبت لــري بر. ١٠. اهڙي هيناين ولــڪ ڪري. ١١. السان جي معان پٿي ٿي. ١٢. هبنالس ٿالي لر. ١٣. هيلان پٿي لــي. ١٤. برماٿما. ١٥. طاهران طهور. ١٦. ڳورو جي معرفت. ١٧. بادشاهيرن، شهنشاهن.

(١٤) جن هر ميٺ لڳانا تي جن پرڏانا- تي اَمرُ هر لوڪ جيئُ
هر نام وڏائي هر نام سڪائي-گور شبدي هر رس پوڪ جيئُ.
راڳ آسا، محلا ڇوٿان، ڇنت (٤) ٣

(١٥) پيئي پيئي مَلُ ڪٽيئي-نرمل هووئي سريرُ
اَنتر پرڪاس متِ اَمر هووئي - هر جپ ڳُڻي گهير.
راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٩)

(١٦) اَمرت نام پرميسر تيرا - جو سمري سو جيوئي
جسدو ڪرم پراپت هووئي - سو جن نرمل ٿيوئي.
راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (٢٧)

(١٧) اوهه سڀ تي اوچا سڀ تي سوچا - جاڪي هردئي وسيا ڀڳوان
جن نانڪ تن ڪي چرن پکالئي - جو هرجن نيچ ذات سيوڪان.
راڳ گونڊ، محلا ڇوٿان، شبد (٤)

(١٨) هر ڪي لوڪ رام جن اَمر - مِلِ اَمر پدوي پاوئي
هر هووت چيري داس ڪي-ميرا ناٿر خوشي ڪراوئي.
راڳ رامڪلي، محلا ڇوٿان، شبد (٣)

(١٩) سڀ تي اَمر ا هڪرمُ- سڪل ڌرم مهه سريشٽ ڌرم
هر سمرن تيرا هوءِ اَڌار - جنم جنم ڪا اُتري پار.
راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٤١)

(٢٠) اَمرت رس پاني ترشنا ڀؤ جاني - اَنڀؤ پد پاوئي آپُ گوائي
اوُچي پدوي اوُچو اوُچا - نرمل شبد ڪمائيا.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٤) ٢١

(٢١) سو جَن نرمل جن آپ پڇاتا - آپي آءِ مليا سڪڏاتا
وسنا شبد رتي گڻ گاوئي - در ساچئي پت پاني هي.
راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (٢) ٣

(٢٢) نام رتي تن نرمل ديها - نرمل هنسا سدا سک نيها
نام سلاهه سک پائيا - نج گهر واسا پاندا.
(١٠) ٢٠

(٢٣) تن مت اَمر تن پت اَمر - جن هردئي وسيا بنواري
ننڪي شيوا لاءِ هر سوامي - تن سمرت گت هوءِ هماري.
راڳ پيرو، محلا ڇوٿان، شبد (٤)

---

١. منو. ٢. اوُچو، مکيه. ٣. پرڪاش، روشنائي. ٤. پرمالما. ٥. پونر. ٦. نيچ ذات وارو هرجن جي پرلوڪ شيوا پر مکهن رهي. ٧. راضي ٿئي. ٨. پار پائين جو. ٩. نرڀئه. ١٠. زبان. ١١. هنس. ١٢. پريت. ١٣. پتيج.

(۴) سچ ساڳر کرڻي[3] ڪارا - اسان لباءِ جهڙهي
تاڪ اکي اهر سيئي - جو پاپان ٻڌ نہ ڏيهي.
سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

(۵) پٽ ڪلف ڪتب هي - اڪ الوس رهي جو تدڏ پاتيا
اوهہ الدوهہ پاهوهہ نرمل هيءَ - سچي ناءِ سمانيا.
راڳ ماڌهه، محلا پهلا، وار (٣)

(٦) سا مي نرمل ڪهيئيس ڏنر - وام وساڻي ٻيو سهير
سو لي نرمل جس اڄي نہ پاپ ـ رام رنگ نرمل پرتاپ.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شد (٩٢)

(٧) هر سنگ رالي - من الـر هوءِ
هو سنگ والي - نرمل سوءِ.
(١٠٩)

(٨) ستگور شيرن سو سوڪي[11] - هؤ مي مثل ڪـواءِ
شد رلي سي نرملي - چـلهہ ستگور پـاءِ.
راڳ گوڙي، محلا ليها، اشتپدي (٧) ٩

(٩) سگل برڪ[12] مهہ - برک ٻـرڏان
ساڌ سنگ - ها ڪا متي ايمان.
راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشتپدي (٦) ٣

(١٠) برهم گيالي نرمل لي نرملا - جيسي مثل نہ لاگي جلا[13]
برهم گيالي اوچ تي اوچا - من اپني[14] هي سب تي نيچا.
(٢) ،

(١١) پرب ڪي شيوڪ[15] ڪئہ - ڪوئہ پهوچي
پرب ڪي شيوڪ - اوچ لـي اوچـي.
(۴) ١٨

(١٢) ستگور شيري سو لالا[16] هوءِ - اُم حالي الـر سوءِ
گور اوڙي سبدؤ اوچا هوءِ - تاڪ نام وڏالي هوءِ.
راڳ آسا، محلا ليها، شد (٧)

(١٣) بکس رلسي سي اؤلما - جس[17] پس شدي هـوءِ
پن تاري سب نيم حاس هي - بشنا[18] ڪا ڪيڙا هوءِ.
راڳ آسا، محلا ليها، اشتپدي (٧) ٨

---

١. سچ چوڻ. ٢. الدرين کي روڪڻ. ٣. سڪرم ڪرڻ. ۴. اشنان ڪرڻ. ۵. ڪڪمرن ڪرڻ هي صلاح. ٦. اسعري. ٧. وڙڪس، نرليپ. ٨. شانتي. ٩. اهادر. ١٠. اوچ رهڻي ڪهڻي. ١١. سهڻا. ١٢. انسان. ١٣. پاڻي. ١۴. بر هؤ ناڻ کي سمجهي لـرو. ١۵. ڀڳتي سگهندو. ١٦. سچو شيوڪ. ١٧. ڌاس پاس. ١٨. وشنا.

(٦) اُوچ، اُتم، نرمل

(١) جو نرمل شيوي سو نرمل هووي - هووي مل کو شبدي ڏوئي
نرمل واجي انهد ڌُن باڻي - در سچي سوڀا پاوڻيا
نرمل تي سڀ نرمل هووي - نرمل منوڻا هر شبد پروئي
نرمل نام لڳي بڏ ڀاڳي - نرمل نام سهاوڻيا
سو نرمل جو شبدي سوهي - نرمل نام منن تن موهي
سچ نام مل ڪڏي نه لاڳي - مک اوجل سچ ڪراوڻيا
مڻلي نومل سڀ حڪم سبائي - سي نرمل جو هر ساچي ڀائي
نانڪ نام وسي من انتر - گرمک مل چڪاوڻيا.

[راڳ ماجهه، محلا تيجا، اشٽپدي (١٩)]

(٢) انتر گورو آراڌنا - جهوا جپ گور ناءُ
نيتري ستگور پيکڻا - سروڻي سُنڻا گور ناءُ
ستگور سيتي رتيا - درگهه پائيئي ٺاءُ
کهه نانڪ ڪرپا ڪري - جس نو ايهه وٿ ديئه
جگ مهه اتم ڪاڍيئهه - ورلي ڪيئي ڪيئه.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١)]

(٣) سيڪو اُوچا کهيئي - نيچ نه ڏيسي ڪوءِ
اِڪني ڀانڊي ساجيئي - اِڪ چانڻ تهه لوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا
اشٽپدي (٦) ١٤

---

١. پرمالما. ٢. پرماتما جو نام. ٣. اُنهي جڏي نر. ٤. سوينيڪ. ٥. ڪڏهين. ٦. هردي پر.
٧. جيڀ. ٨. ڌيان. ٩. اکيون. ١٠. ڏسجي. ١١. ڪنن سان ٻڌجي. ١٢. رنگ آهن.
١٣. ڌڻي جي درٻار. ١٤. شيءِ، خزانو. ١٥. سڏيا وڃن ٿا. ١٦. ڪرن ٿا ڪهڙيجي.
١٧. ڏسڻ گهرجي. ١٨. سربر، ڏيهون. ١٩. ٽنهي لوڪن ۾ چمتڪار لڳي ٿو.

ســـری راڳ، محلا
پهلا، شبد (۳)

(٦) ليپا أنــدر نيح ذاب - ليچي هـــؤ أسه لنح
نانک نبکيع سدگ سات - وڏيا سٹ کيا راس
حتيع نيع سماليش - لثيع لـدر لبري لحشيش.

راڳ آســا، محلا
پنحران، شبد (٦٣)

(۷) حس ليح کٹ کرنی نہ جانيع - نام حبت أهہ چهڪت مانيع
جاکيع لکمت نہ آويع کرنی - سگل سوشت أناکي چرن مَلُ ذوني.

راڳ گوڙی، محلا پنحران
سکمنی صــاحب،
اشٹپدی (۴) ۱۱

(۸) کـــں مہ نيح کبت کٹ راح - پـار بـــرهم عرب نواح
حاکا درشت کچؤ نہ آويع - لس لکال دهہ دس پرکتاويع
حا کٹ أبهي کری اُحشش - نانکا ليکا نہ گنيع حگديش.

راڳ وڏهنس، محلا
لحا اشٹپدی (۴)۳

(۹) هر ليح ســـي أمر پئي - هـٹر کيع سرٹانی
بالـــر ذہدا کـــاب لپنا - ساچـــي وڏيائی.

راڳ سورٹ محلا
پنحران، شبد (۷)

(۱۰) ترکن ليح أناتھ أبراذي - اوت سنتی کـــي آهي
بوذٮ موهہ گرهہ ألذ کوُپ مہ - نانک ليهہ نماهي.

راڳ رامکلي، محلا
چولان، شبد (۴)

(۱۱) بکُلا کاٺ ليح کي سکت جاء - کرنگہ بکؤ مُکہ لاتئيع
نانک ميل ميل برپ سکٮ - مل سکٮ هدس کرائيٹيع.

راڳ سارنگ، محلا
پنحران، شبد (۱۸)

(۱۲) پـــلو کسر داس داس کـــو - أنـــر سٹُ حـــسُ لـــائي
اوّچ لي اوّچ نادہؤ سر دوسی - روداس ناکر پڻ آئي.

راڳ ملار، پکیپ
روداس، شبد (۲)

(۱۳) جا کي کتب کي بڍا سب بوور بووڙلت ڦرهہ -
أحهہ بنارسيع آس پاسا
آچار سهمہ لهر کرهہ ڏنڏوٮ -
ن ليع زوداس داسان داسا.

۱. نماٹو، لهلو. ۲. چتني ذسن ہ. ۳. لطو. ۴. پکدم ذهن ني ذسائي ہ روشن لثي لو. ۵. برمالما. ٦. کؤهہ. ۷. اجالي ورلو آهي. ۸. پکهہ پکي؛ ۹. کانٴ. ۱۰. يؤند. ۱۱. سب ؛ مان شان. ۱۲. برلـم لکي وبو. ۱۳. چمار. ۱۴. آجا نالس. ۱۵. عزبه ۱٦. لمسکار.

(٥) نيچ ۽ ڪِريلُ.

(۱) نيچ ذات هُو جوتيا - اُتمر پدوي پاء
پُوڇهه بسدر داسي سُتيءِ - ڪشن اُڙيا گهر جس جاء
هرڪي اُڪٽ ڪٿا سعهه جن پائي - (۱. ر.)
جس سهسا دُوک پُوڪسہ سب لهه جاء.
روداس چمار اُستت ڪريءِ - هر ڪيرت نمک اِڪ گاء
پتت ذات اُتم پيا - چار ورن پکي پگ آء
نامديو پريت لڳي هر سيتي - لسوڪ ڇيپا ڪهيءِ بلاء
ڪٿري براهمڻ پٺ دي ڇوڙي - هر نامديو ليتا مُکہ لاء
جتني پگت هر سيوڪا - مُکہ اُٺ سٺ تيرت تن تلڪ ڪياهہ
جن نانڪ تن ڪئُ اَن دِنُ پرسي - جي ڪرپا ڪري هر راء.

[راڳ سوهي محلا چوٿان، شبد (۸)]

(۲) اِنَ سمرن - هيءِ آتمر گهاتي
ساڪت نيچ - تس ڪُل نهي جاتي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، اشٽپدي (۷)۷

(۳) هسر ناني نيچ لمي پدُ صاحب - قدرت ڪوڻ بيچارا
من تن سيتل گسور درس ديکي - نانڪ نام اُڌارا.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، اشٽپدي (۸)۱

(۴) هم نيچ هولي هيڻ مت جُوٺي - تُون شبد سوارڻهارا
آتم چين لهان تسُون تارڻ - سچ تساري تارڻهارا.

راڳ ملار، محلا پهلو، شبد (۳)

(۵) اُوچا لي ڦن نيچ ڪرت هيءِ - نيچ ڪريءِ سلطان
جني جاڻ سُجاڻيا - جگہ لي پُوري پرواڻ.

راڳ پرڀاتي، محلا، پهلو، شبد (۹)

---

۱. پرمالما. ۲. پت. ۳. پل، گهوڙي. ۴. نيچ، گهت. ۵. گهت ذات. ٦. پني. ۷. نمسڪار ڪريون ٿا. ۸. بيمکہ. ۹. تمام، پاڪل. ۱۰. ڪوچ، ڇولها. ۱۱. وري. ۱۲. بادشاهہ. ۱۳. سڃاتو. ۱۴. قبول پون ٿا.

(٧) أب هر راڪهار چارپا
تنهن ٿيو ڪمي ڪن بيتر - سگلا روڳ بدارپا.

واڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (١٦)

(١) أجامل ڪم گنڪا - تنهن ڪرم ڪيئي
سيڪڙ السر پار پڙي - رام نام ليئي.

واڳ ڌناسري، ڪبير صاحب، شبد (٥)

(٩) روداس چمار استت ڪري - هر ڪيرت نمک اڪ گاء
پتت داس السر ٿيا - چار ورن پئي پڳ آء
نامديو ريت لڳي هر سيتي - لوڪ ڇيپا ڪهي اُلاء
ڪتري براهمڻ پٺ ڏي ڇوڏي - هر نامديو لئا مک لاء.

واڳ سوهي، محلا چوٿان، شبد (٨)

(١٠) سؤن پرپت مکد ڪئه تاري - ناهن پار السارئ
نانڪ داس لهري سرڻاڻي - سدا سدا بلهارئ.

واڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴)

(١١) ليم الاتف أهانُ ميو - لڳا ڪنڻ هينُ
نانڪ ڪئه ڪرپا ٿئي - داس أپنا ڪينُ.

(٥٥)

(١٢) جس ناٿي ڪئه - ملي نه پروني
سرڻ آوي - تان نرمل هوني.

واڳ بسنت، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

(١٣) همري أوڳن بکنا بکي ڪي - پهه بار بار لمڪي
أوڳلياري بالر ناري - هر ناري سنگ جن ڪسي.

واڳ نٽ ناراين، محلا چوٿان، شبد (۴)

(١۴) ڪام ڪروڌ لوڀ بيائيو - هنر هسي ڪي ڪان
تنهن ناؤن سرن آلسيو - أڌر نانڪ هان.

واڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٣١)

---

١. ياد يا سمرن ڪيو آهي. ٢. دور ڪري ڇڏيو. ٣. اهي ليئي. ۴. مرچي. ٥. آشرمن جا مالڪ. ٦. پرن لي. ٧. پٺي ڏيئي ڇڏي. ٨. هن، پؤمد. ٩. ڪٽڻ ڪسان خالي. ١٠. انر-ٿارو، أجهو. ١١. وشس ۽ واسنائن مر ڦاسي. ١٢. بار بار، هميشه. ١٣. هؤمين ۾ آهيان. ١۴. پاهن کي تارڻهار پرميشور.

پرهلاد رکي هر پنهنج آپ - بستر[1] چيندت دروپتي رکي لاج
جن جن سيويا انت بار - ري من سيو تون پار اُتار
ڏنهي سيويا بال بڌ[2] - ترلوچن گور مل پنهن[3] سڌ
بيٺي ڪنهن ڏور ڪينو پرگاس - ري من تون ڀي هوءِ داس
جئديو تياگيو اهنمبو[4] - نائي[5] اڌريو سين سيو
من ڏيگ[6] نه ڏوايو ڪهون جاءِ - من تون ڀي ترسهه[7] سرڻ پاءِ
جهه انگره[8] ناڪر ڪينو آپ - سي تين ليني بگت راک
تنڪا گڻ اوگڻ نه بيچاريو ڪوءِ - ايه بڌ[9] ديک من لگا سيو
ڪبير ڌيايو ايڪ رنگ - نامديو هر جيئه بسهه سنگ
روداس ڌياني پرڀ انوپ[10] - گور نانڪ ديو گوبند روپ.

[راڳ بسنت، محلا پنجوان، اشٽپدي (۱)]

(۳) هم پاپي نرگڻ ڪنهه - گڻ ڪرينهه
پرڀ هوءِ دئيال - نانڪ جن[11] ترينهه.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، اشٽپدي (۸) ۲

(۴) پتت[12] اسنک[13] ڀنبت[14] ڪر - نمهه بمهه بلهار[15]
نانڪ رام نام جپ پاوکو[16] - تن ڪلبک[17] داهن هار.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، چلت (۳)، سلوڪ

(۵) لڌ پاوهو تان بخش ليهه - ڪوئي سنگ ڪري
نانڪ پاوهو بار اوهر - پاهن نيرو تري.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان باون اکري (۵۲)

(۶) ڪوڙ ڪوڙ اپراڌي[18] بخشين پياري - ساچو شبد وچار
پوڄل پار اتارين پاپي - ستگور بيڙي چاڙ.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (۲) ۲

---

۱. وستر لاهڻ مهل. ۲. پراڻي سياءِ سان. ۳. پتي کلي، معلوم ٿيو. ۴. لوڀ، موهه، اهنڪار. ۵. حجم. ۶. ينک نه. ۷. ترهي پار پئو. ۸. مهر. ۹. حالتون، چرتر. ۱۰. مهما کان مٿي اولو چرن ڪمل. ۱۱. داس، پانهو. ۱۲. پاپي، نيچ جيو. ۱۳. بيشمار. ۱۴ اولو. ۱۵. وري وري، بار بار. ۱۶. اگهي. ۱۷. جلائي ختم ڪندو. ۱۸ پاپي جيو.

(٣) ٻاجھ ڪنهگارن جو ۽ ڇوٽڪارو

(١) ڪت ڪرم ڪل سڃڻ[١] هي - هر ٻڪي هرڊي ٻاهر
چرٻار ٻند[٣] نه ڪنا پاوي - ٻڌي[٢] لال سماڻ
وي چت - چس چمڪ[٥] اڇس
ڪاهي ۽ ٻاليڪ[٦] ڏيڪ - (٠،٠١)
ڪس داس اي ڪهه ٻڌهه اُمرتو - رام پڪت[٣] ٻسيڪ.
شان[٧] شتر آداس سڀ لي - ڪرش لاوي[٨] هيمت[٩]
لوڪ ٻڙا ڪيا سرا هي - لن لوڪ پرواسش
اُهاڻ ٻسگالا ٻيس ڪنچر[١٠] - ڪٽي هر ڪي پاس
آسي ڏرمس[١١] ستري - لڙن ڪٽ نه ترهه روداس.

[راڳ ڪيدارا، ڀڳت روداس، شبد (١)]

(٢) سڀ ساڪي[١٢] من سب ٻيار - اُهاڻ اڌرپا ڪهه اڪ ٻار[١٣]
ٻاليڪي هوتا ساڌ سنگ - ڏرو ڪٽ[١٤] مليا هر سنگ
ٽرپا سمان هاچڻ[١٥] - چرن ڏن
لي مستڪ لاڙ - ڪرڪرپا ڏان[١٦].
گنڪا اڌري هر ڪهيتي ٽوٽس[١٧] - گنج[١٨] الله وڏ[١١] ٻانير هرڪيترموڪ[١٩]
ٻڙ[٢] ڏامي دالسڌ ٻيم - وي من لرن يي ٻم[٢] گوبند
ٻڌڪ[٢] اڌارپو ڪسر ٻرڪار[٢١] - ڪتا[٢٣] اڌري اُنگشت دار[٢٢]
ٻڌر[٢٥] اڌرپو داست[٢٠] پساء - وي من لڙن يي هر ڏاء.

---

١. برهمڻ جون ڪرٻاڻن. ٢. اُمر -. چرن ڪمل. ٣. چنڊال، چوڙو. ٥. موڪامن ٦. والميڪ ٧. ڪتا. ٨. ٻرٻر. ٩. ميهما، پرڪاش ١٠. هاٿي. ١١. ڪمس وارا جتو. ١٢. ڪتا. ١٣. ڏنغو ١٤. ٻا سمي جي ١٥. ڪاڪ، مٽي. ١٦. ڏي، بخشش ڪر. ١٧. طوطو. ١٨. واڪا. ١٩. مڪتي ٢٠. جس. ٢١. ٻور. ٢٢. اُڀلاڻي، هٿي مارٻو. ٢٣. ڪٻجي عورت. ٢٤ ٻسر جسو آنکرو ٢٥. دو. ٢٦. داس جي شوا سان.

هر ڪو جيو پنهن جي ڪرمن، دوشن، پاپن ۽ پنن ۽ ٻڌن جو بوجو کڻي، پرلوڪ ۾ حساب ڪتاب جي ليکي ڏيڻ لاءِ روانو ٿئي ٿو ۽ اُتان جي فيصلي مطابق جنم جنم ۾ ڀٽڪي ٿو. اهڙي اوجهڙ سان، هن کي پنهن جي مهڙ اڪيلو منهن ڏيڻو پوي ٿو. انهيءَ کي صاحب چون ٿا. ”اُنت ڪٺيا پڇتاءِ.“ مطلب ته پنهن جا ئي ڪرم ايندڙ قسمت ٺاهين ٿا. سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه تي نصيحتون آيل آهن تن مان چونڊ وچن هيٺ ڏنل آهن ۾ گورو امرداس جا ۽ خاص وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) مـن ويڪاري ويـڙيا - ويڪارا ڪـرم ڪماءِ
دوجيءَ پاءِ اگياني پوُجدي - درگهه ملي سـزاءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢) ميري ميري ڪر گـئي - پليءِ ڪڇ نـه پـاءِ
محـل نا هـي ڍوهاگٺي - اُنت گـئـي پڇتـاءِ.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٧) ١١

پر جو جيو جيترڻي ساچاهي ٿو ۽ پڇتائي پاڻ سنواري ٿو، سو ته دکي لکي سگهي ٿو. پنهنجي اوڳڻن ۽ ڪمزورين جي سڃاڻپ ۽ ڪيل پاپن ۽ اپراڌن جو پڇتاءُ ئي آئيندي جي سڌرجڻ جي شروعات آهي. جو جيوُ پين جا عيب اُگهاڙا ڪري ٿو يا پنهنجي پاپن تـي پـڙدو وجهي ٿو، تنهنجو نيتارو ٻور نه ٿيڻو آهي. اي پندا، وقت اچا ويو ڪونه آهـي. ممڪن گورمک بڻجي سگهي ٿو، پتت پاپي پوتر ٿي سگهي ٿو ۽ ڏهاڳڻ وري سهاڳڻ واپس وٺـي سگهي ٿي، بشرطيڪ گٺي گڏري ڪري، اڳتي لاءِ نئون ورق ورائجي ۽ قدم قدم سنڀالي کڻجي. مضبوط ارادي اڳيان مشڪل آسان ٿيندو، سچائيءَ ۽ ايمانداريءَ اڳيان اگيانتا ۽ اوديا اُلوپ ٿيندا ٿيندا، اُنساهه ۽ اچا شڪتيءَ اڳيان سڱلتا جـي پيت چڙهندي ۽ شردا ۽ وشواس اڳيان پرماتما جي پراپتي ٿيندي. جو جگياسوُ انين ساچاهي، پاڻ سنواري ٿـو، جيون سُڌاري ٿو، وڪار ميساري ٿو، گڻ پرائي ٿو، ڪُڪرمن کـان ڪنارو ڪري سڪرم ڪمائي ٿو، نام جو سمرڻ ڪري ٿو، گوروءَ جي گيان جو پالن ڪري ٿو، تنهنجي رکيا، هر قدم تي، منزل بمنزل تي، پاڻ پرماتما ڪري ٿو. هوُ نه ڀهر واٽ ڀلبو ۽ نـه وري اوجهڙ ۾ پوندو. هر وقت، هن جو رستو، رحيم جي رحمت سان روشن رهندو. اهو سوُلو صاحبن سليو آهي. جن سمجهيو ۽ اپنائيو آهي، سي ڌڻيءَ جي دربار ۾ پاڻهن لوڏي گهمندا.

—

وات ڪمارڪ هي، طريقا ڇوڙ ڪوٽ ها، ڏاڍو ڏوڙ هو، واپار وڪاري، وٽ ڪونا ۽ وهنوار وروڌي پر اُنهن سڀني مٿان پڙدو آهي پاکنڊ جو. ٻاڻ سان دوکو، پنهنجي سان دوکو، ٻين سان دوکو، پرماتما سان دوکو. حقيقت ۾ نه آهي پنهنجو پرماتما سان، نه ايمانداري آتما سان، ۽ نه سچائي سنسار سان پر ٺڳائي آهي وڪاري جيئن سان. وڪار وڌندا وڃن، من جي ترشنا وڌندي ڪانه، دک دور ٿئي ڪونه ۽ اشانتي گهٽجي ڪانه، باقي هڪ بچاءُ هلندي اچي. انسان اهڙو دک جو ٻجهي، دک جو لاڙو لٿي، دک ۾ مري ۽ وري وار وار دک ۾ جنم وٺي. گرو امرداس صاحب فرمائين ٿا:

منمکهه دک ڪا کيتهه هي - دک بيجهي دک کاهه؟ — راڳ رامڪلي،
دک وچ جنمي دک مري - هئو ميي ڪروت وهاءِ؟ — محلا تيجا، وار (1)

ساري عمر اِنهن گذري وڃي. جنهن سر پر ڪي ٽڪ ڏيڻ لاءِ هيترا پتن ڪيا وڃا سر همه هلائڻ لو بري، هن مٺي، ماتا ۽ مترن لاءِ هيترا پاپ ۽ ڪڪرم ڪيا ٿا وڃن سي ساٿ ڪونه ٿا ڏين، جن دلوي پدارٿن گڏ ڪرڻ لاءِ هيترا ڌوهه ۽ دولاب ٿا ڪجن، سي سڀ هت رهجي ٿا وڃن. اها سمجهه نه رهي ته جن کي دنيا پاءُ ڪان پرائو سمجهي، بيائي ۽ پر اڪيائي سان ڏاڙ پٽي واهو، سي سڀ ته سڀ ساڳي آتم روپ هي جوت آهن. پر هالي وال هٿان وڃي هلي. ٻاڻ سان پنهنجي ڪرمن جو ليکو ڪٽي وڃڻو ٿو پوي، جنهن انوسار پرلوڪ ۾ سزا ڀوڳڻي ٿي پئي ۽ پوءِ جنم وٺڻو ٿو پوي. ڀڳت ترلوچن جن فرمائين ٿا. ته انت وقت جو جيو دلوي پدارٿن کي ٿو ياد ڪري سو پريت جو راکشس ٿجي پيو ٿو ڀٽڪي، جو ڌن کي ٿو ياد ڪري سو ناڻگ جي جوني ٿو پائي، استريءَ وارو ويشيا جي ۽ اولاد وارو سوئر جي.

جنهن ساري زندگي وڪارن ۾ وڃائي، اندرينءَ وسترءَ کي وساري ڇڏيو، باهرين وسعت ۾ ٻاڻ اٽڪايو، پرماتما جو هردي سان سمرن نه ڪيو، ستگرو جي سمت سيوڪار نه ڪئي، سنتن جو سنگ نه ڪيو، نام جو رس نه پيتو، ڀڳتي ڀاو کان محروم رهيو، اندرين کي بڙوائڻ ڇڏيو، لوڪيءَ جي راهه کان بري رهيو، وش سان وهنوار رچائيو، تنهن کي انت وقت ۾ اهڙي سنسڪار اچن ٿا. انهيءَ وقت ڪيئن پرماتما سان چت لڳندو؟ جسو انت ڌهلي ٿئي؟ جنهن ٻاڻ کي سچو وقت اڪيان جي اڳ ۾ رکيو ۽ پاکنڊ جي پڙدي پلپام اٽڪايو، تنهن جي اندر ۾ انت وقت اوچتو ڪيئن پرڪاش پيدا ٿيندو؟ جنهن جنم ۾ ڪا ساڌنا، اڀياسا ۽ ابياس نه ڪيو، سو سماپتيءَ جي سمي ڪيئن سچيت ۽ سجاڳ رهندو؟ ڪا ڪمائي ڪيل هجي ته ڪال جي سامهون، ڪيميا ٿجي، ڪرامت ڏيکاري.

منمک ۽ ڏاڍائڻ: اَنت ڳنڍيا پڇتاءَ.

اڳين پن باين ۾ جدا جدا وڪارن جي سمجهاڻي ڏنل آهي ۽ هن باب ۾ وري وڪاري جيون تي ويچار ڪيل آهي. جو انسان وڪاري جيون گهاري ٿو تنهن کي صاحبن ڪيترا نالا ڏنا، نندڻيو آهي، جهڙوڪ: منمک، مليڇ، ڏاڍائڻ، نيچ، چنڊال، پسوُن، ڪتو، سوُئر، وشنا جو ڪيڙو، وغيره وغيره. منمک اُنهيءَ منش کي چيو وڃي ٿو جو من تي ڪچي ۾ قبضو نه رکي سگهيو آهي ۽ جو جڏهن ٿو رکو پنهنجي منورٿن لاءِ. هو من جو غلام بڻجي چڪو آهي ۽ من مٿس حرفت سان حڪمراني ڪري رهيو آهي.

مٿ ريلا جي لحاظ کان سڀ منش جڏهن ته استريوُن آهن ۽ رڳو پرماتما ئي پرش يا پتي آهي. تنهن ڪري منمک کي ڏاڍائڻ ڪري ڪوٺيل ٿا چئو ته وڪاري جيون ۾ غلطان رهي هوءَ پتي پرماتما کي وساري ويٺي آهي. سدس ڪٿن ڪرمن ۽ ڪراوُن ڪري، سهاڳڻ لڳي ويٺو آهي جنهن کا ڪاڻيٺي ۽ ڪميڻي ڪنار پتيءَ جي پيار کان وانجهي ويٺي هوندي آهي ۽ مٿس جيڏي ٿي گويا ڏاڍائڻ ٿي پوندي آهي. منمک ۾ پنهنجي افعالن ڏاڍاڻ ٿيل آهي جو ته هن جو سڄ سينگار ۽ رهڻي ڪهڻي ڏاڍائڻ مثل آهي. هن جو من لڳو پيئو آهي وڪار روپي سينگارن ۾، پاپ روپي کهٽن وسترن ۾ ۽ سواد روپي ڪسب رنگن ۾. پوءِ پتي ڪيئن پرچندو؟ دوري ته اوس وڌندي ويندي. هيڪي اهسا ڳڻم ۾ ڪانه ٿي رهي ته وڇڙو ٿيو آهي ۽ ڏاڍاڻ لڳو آهي. تنهن ڪري نه آهي وڇڙي جو ورلاپ ۽ نه آهي ميلاپ لاءِ وياڪلتا. آهه جو آواز اُٿي نه اٿاڻجي.

اهڙو منمک منش، اَشٽ ڪامنائن، ڪلپنائن، ترشنائن ۽ منشائن جو شڪار بڻجي، پنهنجي من جي چيچ تي پيو لو نچي ۽ نوان نوان ناٽڪ رچي. اَشٽ آساوُن ترڳاب ٿين ته ۾ پيٽ ڪونه پراوُ. لالچ جي لوڙهي ته اُچا ۾ نت نوان ندرانا طلبيندي. وري جي آسائون اڻپوريون يا اڌوريوُن رهجي وڃن ته چڙهي چنڊال وارو ڪروڌ، ويــر، ورو ڌ، حسد ۽ ايرکا. جيڪي همت چڙهي تنهن سان هڪ لـــ موهه لڳي، پيو دانما ڊپ ۽ چنتا رهي ته متان ڪسڪي يا ڪسجي وڃي ۽ ٿيون ٿيکر ۽ اهڪار آيائي ته هيترو همـه چڙهي چڪو آهي. باقي جيڪي لمنا اچا رهيل آهي تنهنجي پوري ڪرڻ لاءِ سڀ جوڳ ۽ اجوڳ رستا عمل ۾ ٿا اچن. ڪوڙ، ڪپٽ، پاپ، نگي، دولاب، دوکيبازي، وساه گهاتي، ڪسنگ، نندا ۽ پرائي ٻچار. راڳ ۽ دنيش جي دنيت پاوَ ڪري پنهنجي ۽ پرائي ۾ اٿل و ته ويچو وڌل آهي جو انساني اخلاق ۾ ٻن روپن ۾ ڏسجن ٿا: هڪ پنهنجن لاءِ ۽ ٻيو پراون لاءِ. وري رس اچي ٿو اندر ٻن جي پوڄ ۽ واسنا جي چسڪي ۾. اُنين من پيو سدا پٽڪي، واسنائون وٺي، سر پرڪ سک طلبي ۽ مانسڪ روڄ وڌائي. پلا جو جيوُ باندر بڻجي ۽ من جي ڏوڙيءَ تي پيو نچندو، تنهنجو پيو ڪهڙو حال ٿيندو؟

(۱۳) نام خضر کا چس نہ کیتا - کمتی کمت کماتا
جس دنام جان بکڑ چلاتا - تسان چلدا پچتاتا۔

راڳ ڏ ناسري، محلا پهلا، شبد (۲)

(۱۴) پن سمرن جو جیون بلتا - سرپ جئسي آرجاري
نؤ کندن کر راج کماوي - انت چلئگو هاري۔

راڳ لوڏی، محلا پنجوان، شبد (۲)

(۱۵) نانک ساکت نرک مهہ - جم بڌی دکہ سهن
پیئیي کرم کماودي - جو راکي تون رهن۔

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (۱۲) شلوک محلا تیجا،

(۱۶) اهہ من لالچ کردا ڦري - لالچ لاڳا جاء
ڏالدي کوڙ وياپيا - جم پر چوٿان کاء۔

راڳ مارو، محلا تیجا، شبد (۳)

(۱۷) برڌ بیا لن جیتی دیهی - رام نہ جپئي انت سنتهي
نام وسار چلي مهہ کالي - درگهہ جوٹد خوارا هي۔

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱۱) ۷

(۱۸) هؤمي کرديا جنم گواتیا - آگي موهہ نہ چوکي مائیا
آگي جم کال لیکا لیوي - جہ لسل گهاٹي پتڙالدا۔

راڳ مارو، محلا تیجا، سولهو (۹) ۱۹

(۱۹) پتر کلتر موهہ هیت هي - سب دک سباليا
جم در بڌي مارئیہ - پرمهہ پرمانیا۔

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳)

(۲۰) کتا چوڙ اوگتا کماودی - درگهہ هوء خوار
جؤني جنم لئي هارپا - کمت آلسي سسار۔

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (۱۳)

(۲۱) کبير اوجهل ابوهڑ کا ڄڙي - بان سماري تاهہ
ايکس هر کي نسام بن - بڌي جم پر جاهہ۔

سلوک، کبير صاحب (۲۴)

(۲۲) پاپي کرم کماودي - کردي هاء هاء
نانک جہ متهن ماڌاٹيا - تہ متي ڏ ومراء۔

سلوک، محلا پنجوان (۹)

---

۱. پرمانما. ۲. زندگی. ۳. گذري لي. ۴. مورک، بيمک. ۵. کرمن جو ليکو. ۶. پداپو. ۷. هيٹرنئي لو. ۸. پربر سان. ۹. اهنکار. ۱۰. پرلوک ۾. ۱۱. استري. ۱۲. پريت. ۱۳. کوڙا بالين لو. ۱۴. ٻنا، کانسراء. ۱۵. ڏڏ.

(۳) مــن وڪاري وڙيا - وڪارا ڪــر ڪــماء
دوُجيءِ ڀــاو اَگياني پوُجدي - درگهہ ملي سزاء.

سري راڳ، محلا چوٿون، وار (۱۳)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۴) ستگوُر نہ شيوهہ موُرک اَنڌ گوارا - ڦيراوءِ ڪِتهہ ڀانن موک[۱] د ٽارا
مــر مــر جنمهہ ڦــر ڦــر آوهہ - جم در چــوٽان[۲] کاوٽيا.

راڳ مانجهہ، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۴) ۱۰

(۵) ڀيءِ[۳] وچ جميءِ ڀيءِ[۳] مريءِ - ڀي ڀــؤ[۳] من مهہ هوءِ
نانڪ ڀيءِ[۵] وچ جــي مــريءِ - سهلا[۶] آئيا ســوءِ.

راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (۲۵)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۶) اَنتر بِکہ[۷] - مُکہ اَمرت سٽاويءِ
جم پُــر باڌا - چوٽان کاويءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۷۱)

(۷) ٻجهٽا[۸] اَبجهٽا[۹] نــد[۱۰] ڪيتا - اِهــہ تيري[۱۰] ســرڪارِ
اِڪنا بخشهہ ميل لئهہ - اِڪ درگهہ مار ڪڍي ڪوُڙيارِ.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، اشٽپدي (۳) ۱۰

(۸) ميري ميري ڪر گئي - پليءِ ڪڇ نہ پاء
محل[۱۱] ناهي دوهاڻي - اَنت گئي پڇتاء.

۱۱. (۷)

(۹) ڦڪا[۱۲] درگهہ سٽيئيءِ - مهہ ڦڪا ڦڪي[۱۲] پاء
ڦــڪا[۱۲] موُرکہ آکيئيءِ - پاٽــا[۱۳] مــليءِ سزاء.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۲۰)

(۱۰) منمکہ جــسر مکہ پائيئن[۱۴] - جن دوُجا[۱] ڀاؤ پيارا
جم پُر بڌي مارئين - ڪو سٽيءِ نہ پوُڪارا.

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (۱۲)

(۱۱) ٻڪڙي چلائيا اَپٽا ڪمائيا[۱۵] - مها[۱۶] موهني رالسيا
ڪن گوونڌ گوُرمکہ[۱۷] نــہ جهپيا - لوٽ[۱۸] لميہ ڏل لائيا.

راڳ بهاگڙا، محلا پنجوان، چهنت (۲)۷

(۱۲) بــکہ[۷] کاٽا بکہ[۷] پٽنٽا[۱۹] - بکہ ڪــي مکہ گــراس[۲۰]
اَنتيءِ[۲۱] دکو دکہ ڪماوٽيا - مُکيتان[۲۲] نرڪ نراس.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (۳)، سلوڪ محلا ٽيجا

---

۱. دنيس ڀاؤ، پيانيي. ۲. مڪتي. ۳. ڏڪ، سزائون. ۴. سنساري دپ. ۵ پرماتما جو ڀپ.
۶. سڦل. ۷. وڪارن جي وش. ۸. گيان. ۹. اَگيانتا. ۱۰. پرماتما. ۱۱. مڪتي. ۱۲. ڪوُڙا.
۱۳. موچڙن جي. ۱۴. پُر. ۱۵. ڪرم. ۱۶. ماليا. ۱۷. گرروءِ معرفت. ۱۸. نتل لنيا. ۱۹. پوري.
۲۰. گرهہ، ٻڳي. ۲۱. هتي، هن دنيا ۾. ۲۲. مرتا ڪانپوءِ.

(٣) انت گتيا پڇتاء.

(١٠،١)

(١) اَنت[1] ڪال جو لڇمي سمري- اَئسي چنتا مها جي مري
سرپ[3] جوني ول ول[4] اَؤتري[5]
اَزي بالي - گوبند نام مت اسمري.
اَنت ڪال جو استري سمري- اَئسي چنتا مه جي مري
بيسوا[6] جوني ول ول اَؤتري
اَنت ڪال جو لڙڪي[7] سمري- اَئسي چنتا مه جي مري
سؤڪر[8] جوني ول ول اَؤتري
اَنت ڪال جو مندر[9] سمري- اَئسي چنتا مه جي مري
پريت[10] جوني ول ول اَؤتري
اَنت ڪال ناراڻ[11] سمري- اَئسي چنتا مه جي مري
بدت[12] ترلوچن تي نر مڪتا- پيتمبر واکي ردي[13] بسي.

[راڳ گوجري، ڀڳت ترلوچن، شبد (٢)]

(٢) ڀاڳ ڪرينده سر ٻر مٽي - عزرائيل[14] تڙي[15] تڙ ڪٽي
دوزخ ٻالي سرچڙهاري- ليکا مسڱي اسائيا[13]
سنگ نه ڪرلي ٻئيا ٻيا[16] - مال حرين ڏن چوڙ وچيا
ڪرنا ڪرتبر[11] نه، جانو ڪرنا[11] - ٽل پوڙي جڻ کهائيتا[17]
جر جر مري[18] تو جنمي - ڀهت سزاء ٻئيا ديس لنمي[19]
جن ڪيتا تسي نه جاڻي آئندا - تان دک سهي براڻيا[20].

[راڳ مارو، محلا پهلوان، اشٽپدی (٨)]

---

١. مرڻ وقت. ٢. ماليا. ٣. نانگ. ٤. ورى ورى. ٥. جنم وٺندو. ٦. واشوا. ٧. اولاد
٨. سؤر. ٩. جاتيون جڳهيون. ١٠. جن، پوت. ١١. پرماتما. ١٢. فرمائين ٿا. ١٣. هردي
م. ١٤. ڏومراه. ١٥. ٽڪري. ١٦. ٻيٽ. ١٧. لِڙ. ١٨. جمي جمي. ١٩. جم پسر.
٢٠. اي ٻندا.

(٢٢) مدشا[1] مائيا موهڻي - مدمڪ ٻـول خـوار
مڄن[2] جوُنا چنڊال[3] ڪا - ڦوڪت[4] چار[5] سيڪار.

واڳه پرياڻي ڇهلا پهلا، اشٽپدي (٢) ٣

(٢٣) سکي ڪاجل[6] هـار انبول - سيئي ڪڇ ساجيا
سـوُلهه ڪيئي سيڪـار - ڪِ انجن[6] پـاجيا
جـي گهر آوي ڪنت[7] - تہ سڀ ڪڇ پائيئي
هرهان[13] ڪنتي باجهه[8] سيڪار - سڀ برٿا[2] جائيئي.

ڦنهي، ڇهلا پدجران (٣)

(٢٤) ساهري[9] ڍوڻي[10] نا لهي - پيئيئي[11] ناهي ٺاءُ[12]
پرُ[7] واٽڙي نـہ پڇئي - ڌن سهاڳڻ ناءُ.

سلوڪ، شيخ فريد، (٣٠)

---

١. ڪاماڻون. ٢. اِشنان. ٣. مدمڪ، ٻيمڪ. ٤. اَجائو، وڌيڪ. ٥. آچار، ڪر. ٦. سرمو. ٧. پتي پرماتما. ٨. بنا، کان سواءِ. ٩. پرلوڪ ۾. ١٠. داخلا. ١١. هن لوڪ ۾. ١٢. اڪائو، مان شان.
١٣. هرهان گرو ارجن ديو جي سالي هئي، جنهن کي وڏوا ٽيڙ ڪانو، گرو جن هيءُ
گيان ڏنو هو.

(۱۲) نڌ ڳڻا مڻ سب اُڙنڻا - اِڪ نانڪ ڪي اَرداس هيٺ
سب رالي سرهاڳڻي - مڻ دوهاڳڻ ڪاڻي راس هيٺ. — راڳ سوهي، محلا پهلا، ڪڇهي شبد (۱)

(۱۳) سوُدي وس دوهاڳڻي - ٻر ٻڙ راوڻا حساء
بسر چوڻا ڪهر آيڻي - موهي دوُهي پساوِ. — راڳ سوهي، محلا ليحا، وار (۱)

(۱۴) سوُهڻي واس ڪامڻ ڪلاڻي - هر ٻرب چوڻ ٻر ٻر ڪر ڏري پيار
اس سيل نه سڌم سدا هوُس برلي - معمڪ ڪرم خرار. — (۴)

(۱۵) سهڻي ڪنڻي رليا - مڻ دوهاڳڻا ڪمڻ
مڻ لن اُڙڳا اهڙي - خصم نه ڦيري چمڻ. — (۱۵) [محلا پهلا]

(۱۶) متر پيارا نانڪ هي مڻ چڏ ڳرانيا - رنگ ڪُسنبڻ ٻلي
تُو سڄڻ ڪي مڻ قيمِ نه ٻردي - هئُ تڌ بن اَڌ نه لهندي. — راڳ رامڪلي، محلا پنجران، وار (۱۳)

(۱۷) السي جهالنُو ڪنڙي - هئُ ٻني لسٽ ڏيدار
ڪاجل هار، تمول رس - بن پسي هڀ وس چار. — راڳ مارو، محلا پنجران، وار (۱)

(۱۸) جان ڄڻي تان خاڪ لوُن - ڄڻي ڪنس نه جاڻهي
ڏوجن سيتي ليهن - لوُن ڪي ڳڻ هر رالڪ ماڻهي. — (۱۰)

(۱۹) موهه دهاڳن آپ سينگاري - روپ رنگ دي نام سراوي
متيم دڪ اَر سڳل سنتاپ - ڪور هولي ميري مالي باپ. — راڳ پيرڀ، محلا پنجران، شبد (۲۷)

(۲۰) ڪُيل ڪروُپ ڪنار ڪلسڪڻي - ٻوُ ڪا سهم نه جاليا
هُر رس رنگ رس لهي لرئڻي - دومنه دوک سماليا. — راڳ سارنگ، محلا پهلا، شبد (۳)

(۲۱) ڪنڪ ڪنڪ ٻري پسه ڪنڪنا - ڪاڙ پانس ٻاوُنڪو
لسام ٻا سب ٽيڪ نڪالي - جام مري ٿر آوُنڪو. — راڳ ڪانڙا، محلا چوٿان، اشٽپدي (۵)

---

۱. ٻجي برماڻا. ۲. کهبا ڪوڙا، وڪار. ۳. ٻرالومڙس، وڪار. ۴. ماڻي. ۵. بدچلن عورت. ۶. شانتي. ۷. الدوبح لي لشو. ۸. قيمت، ڪدو. ۹. ڪوڏي، دمڙي. ۱۰. ٻرياس والي. ۱۱. ڏسڻ. ۱۲. سرمو. ۱۳. پسان. ۱۴. سپيتي. ۱۵. خاڪ. ۱۶. موت ابدع ۱۷. ڪسڪ. ۱۸. دڪ، اڪيلڻون. ۱۹. ابوڪر. ۲۰. بد شڪل. ۲۱. ٻوڙي. ۲۲. سياڻ. ۲۳. داپهي. ۲۴. ڪمت. ۲۵. سوڻ. ۲۶. ڪنڪڻ. ۲۷. عمدا ڪوڙا لورالتن. ۲۸. آجايا، وڙت.

(٣) دوهاڳڻي ڪيا نيشاڻيا - خصمه گهڻيڻا ڦره اماڻيا
ڏڙي ويس لنا ڪاڻي - دکي رنڻ وهاءِ جيئه.

(۴) پيئڙي ڏن اَن ڏن سُتي - ڪنت وساري اَوگڻ مُتي
اَن ڏن سدا ڦري ٻلادي - اِنُ ٻر نيد نه پاوڻيا.

(٥) جڏها بيجيءَ سو ڻيءَ - مٽيءَ جو لکياس
رنڻ وهاڻي پڇتاڻي - اَٿ چاپي گئي نراس.

(٦) دوهاڳڻي محل نه پائي - نه جاڻن ٻر ڪا سنڌاءِ
ڦڪا ٻولهه نا نوئه - دوجا ڀاو سنڌاءِ.

(٧) مين وچ دوس - هئه ڪئه ڪر ٻر ڀاوان
ليري اَنيڪ پياري - هئه ٻر چت نه آوان.

(٨) مين سب سيڻگار ٻڻيا اَنماڻي - ان ٻر ڪام نه آوني
جا شهه باهه نه پڇيا اَنماڻي - تان ٻرتا جوبن سب جاوني.

(٩) لسي روه روڻ آنيهو - جوت مڌي سساري
هئه مُٺڙي ڏنڌيءَ ڏاوڻيا - ٻر جو ڏنڙي وڏڪاري.

(١٠) اباڻي باپي ڪيا ڪري - جان ڏن ڪنت نه پاويءَ
ڪرڻ ٻلاهه ڪري ٻهه ٻيري - سا ڏن محل نه پاويءَ.

(١١) جن رنگ ڪنت نه راويا - سا پڇوڙي تاڻي
هاٿ پڇوڙيءَ سر ڏڻيءَ - جب رنڻ وهاڻي.

سري راڳ، محلا پهلا، گهر ٻيجا اشٽپدي (٧) ١

راڳ مانجهه، محلا ٻيجا، اشٽپدي (۴)

راڳ، مانجهه، محلا پنجوان، ٻارهه ماهه (٥) ١

راڳ آسا، محلا ٻيجا، اشٽپدي (١) ٨

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، شبد (٢)

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (٩)

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٧) ٢

راڳ تلنگ، محلا پهلا، شبد (۴)

راڳ تلنگ، محلا پهلا، گهر دوجا، شبد (١)

---

١. ٻتي، ٻرمالما. ٢. پليل. ٣. افعال. ۴. اِستريوُن. ٥. پيڪي، هن لوڪ ۾. ٦. راهه ڏيهن. ٧. ڏڪيل. ٨. ورلاپوُن ڪري لسي. ٩. پوڪي. ١٠. سواد. ١١. هي سکي ١٢. اَجابر. ١٣. جوالي. ١۴. اوهان کي. ١٥. رنڊو ڏسي. ١٦. سساري وهوارن ۾ ٽتل. ١٧. ڏکي. ١٨. بالي پولي. (١٩) وڻي. ٢٠. ٻر ٻر سان. ٢١. ماڻيو آهي. ٢٢. پڇتانيندي. ٢٣. مروڙيندي. ٢۴. ڏوڏيندي.

(٢) ڏھاڳيڇ.

(١) سُرا سرا کار ڳوٺايئي - کيا جاھ ڀانون للاء
اسنا اسُر لـ ڀاڳهي - کيا مهون ڊاھ ھاء
جني سڪي ڪنس ڀاڳيا - ھڙ ڏڪي لاڳُ ڀاء
ڏٺي جني لي رھان - سي سنگس مل ملاء
مُسندي - ڪوڙ مُسلي ڪوڙ اڍار
ٻرُ اُرب سانپا سوھٽا - ڀاليئي گور واڄار
منمڪ ڪنس لـ ڀاڳئي - لس ڪڻ ولـط وھاء
ڪرب اُليا ترشنا جاھ - ڏڪ ڀاوھ ڏوُجي ڀاو
ڪيهان وھُوُلي ھرُ مٿيڪا - ھرم لـ ڀاليا جاء
اُکيان مُتي الڏر ھيو - اِنَّ ٻرُ ڏيکي ٻکَ اِ جاء.

[سري راڳ، محلا ڏهحا، شبد (٢٨)]

(٢) اڪ ٻرُ حذُور لـ حالئي - ڏوُجي پرم ڀلاء
ڪڻ ڀالن ڏوھاڳڻي - ڏکي رلـط وھاء
ڏوھاڳڻي اوم ڀلاليا - ڪوڙ اول ڀسڪ کاء
اَرُ لـ جالن آليا - سچي سيم ڏک ڀاء
ميري ميري ڪر ڪئي - ڀلي ڪج اِ پاء
ٿل لاعي ڏوھاڳڻي - اُلس ڪتي بيجاء.

[راڳ آسا، محلا ڏيحا، اشٽپدي (١١)]

---

١. اُڪيل. ٢. ٻجي ٻرماما. ٣. حڪپاسي استرٻون. ٤. زلدگي. ٥. اعتڪار. ٦. ڊليمت پاؤ، ٻالي. ٧. ٻاء ڪان سراء. ٨. ڏڪارپل. ٩. لشي ۽ ٻَرِ. ١٠. حاضران حضور. ١١. وڪارن جي وش. ١٢. سروپ مکتي.

(٥٣) هؤمڃ وڃ جاڳرڻ نہ هروَنِي - هُو[1] يَڪِت نہ ٻوَنِي ٿاءِ
مئمڪہ دو يوٺڀي[2] نا لهھ - ياوِ دؤجيءِ ڪرم ڪماءِ.
راڳ، ٻريالي، محلا ليجا، اشٽهدي (۴)۲

(٥۴) ڪبير سمت مُٽي ڪيا رونيئيءِ - جو اَپني[3] گرھ جاءِ
رووھ ساڪت ٻـاڙي - جـہ هاٽيءِ هـات[4] ٻڪاءِ.
سـلوڪ، ڪبـير صاحب (١٦)

(٥٥) ڪبير ساڪت تـي سوُڪر ڀلا - راکيءِ آڇا[5] گاءِ
اُھ ساڪت ٻپڙا مر گئيا - ڪوءِ نہ لئيءِ هيءِ ناءِ.
(١۴٠)

(٥٦) ڪبير ساڃا سنگوُر ڪيا ڪري - جمٌ سِکا مَهہ چوُڪ
اَندي ايـڪ نـہ لاڳئي - جمٌ ٻانس[6] ٻجائيئيءِ ڦوُڪ.
(١٥٨)

(٥٧) مئمڪہ ٻالڪ[7] ٻرڌ[8] سمانِ - جُهان اَندر هـر سرٻت[9] ناهي
وڃ هؤمڃ ڪرم ڪماوُدي - سب ڌرمراءِ ڪيءِ جانهي.
سلـوڪ، مـحلا ليجا (۴٥)

(٥٨) مئمڪہ چنچل مـستِ هيءِ - اَنتر ٻهت چترانـي
ڪيتا ڪرتيا ٻرٿا[10] گئيا - اِڪ لل ٿانءِ نہ ٻاٽي.
(١٩)

(٥٩) مئمڪہ شيرا ڪـري - دؤجيءِ ٻـاوِ چـست لاءِ
پُت ڪُلت[11] ڪتنب هـيءِ - مائيا مـوھ وڌاءِ
دوگهہ ليکا منگيئيءِ - ڪرني اَنت نہ سنڪي ڇڏاءِ
سـلوڪ، مـحـلا چوٿان (١٧)

(٦٠) مئمڪہ مائيا مـوھ هـيءِ - نـام نـہ لڳيءِ ٻيار
ڪوُڙ ڪماويءِ ڪوُڙ سنگهرِيءِ[12] - ڪوُڙ ڪري آهار[13]
ٻِکہ[14] مائيا ڌن سنڇ مرھ - اَنت هوءِ سب ڇار.
(۲۴)

---

١. ٻرمالما. ۲. داخلا. ۳. نج سروپ ٻر. ۴. ٻڪان دڪان ني وکاءي تو، جدا جدا جوُٽين ٻر ٻتڪي تو. ٥. صفا. اوُجل ٦. نڙ. ٧. ٻار، اُٽجاڻ. ٨. ٻيرسن، ڪم نوم. ٩. ڌيان، سمرن. ١٠. نهڦل ١١. اِستري. ١۲. ڪٺو، ڪٺ ڪن ٿا. ١۳. کاڌو. ١۴. رک، خاک.

(۴۲) گورلي ڏؤلي آؤهه حاوهه، - هنر مرهه ڦن ٻاپ ڪماوهه،
ساڪمه ءؤر اُچيمه نه چيتهه - دڪر لاڳي تا رام ٻڪاراهي. — راڳ مارو، ءحلا ٻهلا، سرلهو (١)٨

(۴۳) مڻمڪ هؤ ميع ماليا سؤاي - اُٻٽا ڳهر نه سمالهه الت وڳؤ'ي
ٻسر لندا ڪره ٻهه چيتا حالي - دڪي دڪه اداسي هي. — راڳ مارو، ءحلا لحا، سرلهو (١٥)٥

(۴۴) ستگور لي وڄڙي لني ڊڪ ٻاليا- اَن ڊِنُ مارٻتهه دڪ ساٺا
متي ڪالي محل لسه ٻاوهه - دڪه هسي وچ دڪ ٻاٺدا. — (٥) ١٩

(۴۵) ملمڪ اَلسدر لسه ٻالنيٚ - مُتي اَهدمتي
چاري ڪُندا ڀ ڙ لڪي - اَندر ٻِڪ لني. — راڳ مارو، ءحلا ٻحا، وار (١٩)

(۴۶) مڻمڪ ءؤل ڳراوهه لاڦ مالڳهه - لاٿا لاپ ڪدوهرلي
هر ڪسال سدا هيع سسر اؤٻر - دؤهي ٻاوِ ٻت ڪرني. — راڳ ٻيرڳ، محلا لحا، شڪ (١۴)

(۴۷) لاڪر چوڻ داسي ڪڻُ سمره - مڻمڪ اَسڌ اَڪياٺا
هر ڪي ٻڪٻ ڪره لن لندهه - اَڳري ٻسؤن سماٺا. — راڳ ٻيرڳ، محلا ٻسراں، شمد (١۴)

(۴۸) ڪالر نيحس درمه اَلسي - نسڳري ڪي نيساٽي
ستڳؤر ٻاڄهه ڳهور اَلدارا - ڏؤب مُئي ان ٻساٽي. — راڳ ملار، ءحلا ٻهلا، اشٽهدي (٦)۴

(۴۹) مڻمڪ وِڻ ناوي ڪسؤڙٻار - ڦرهه ٻساليا
ٻسؤن ءساٽس چمر ٻليٽي - اَلدرهه ڪاليا. — راڳ ملار، ءحلا اٻهلا، وار (١۴)

(٥٠) آؤڻ حاڳ ٻٽيا دڪسه ٻڪيا - دٻهه مڻمڪ سُڇي ڊُمع
وام نام ٻِن ڪن نل آوي چتيا - جر ٽڪڙي ڪال ڎاُلمع. — راڳ بسنت، ءحلا چ ورٺاں، شمد (٧)

(٥١) ساڪمه سُٽان ڪهنٽهه اهُ لوڀي - ٻهه درمه مُل ٻراڪي
آٻن ستاءِ ڪرهه اهه ٻاٺا - لتان ڪا وساهه ڪا ڪيٽي. — راڳ ڪلاں، ءحلا چوٺاں، اشٽهدي (٦)٥

(٥٢) ساڪمه ڪٽ ڊِنُ رلسن اَنداوي - ءوهه ٿاني مالا حال
ڪن ٻسل عسر ٻر هردي نه وسو - وِن ٻادي اهه ٻڌ ٽال. — راڳ ٻرٻالي، محلا چوٺاں، شمد (٢)

١. ارمالما. ٢. ٻاس لس لا. ٣. هردي ر. ۴. ڪوحبا ڪن. ٥ ڪمم. ٦. وڪارن هيَ ٻاهه.
٧. ءؤن، سڪوم. ٨. وٻاح، شعو. ٩. مالما. ١٠. ڪلر. ١١. ٻا، ڪان سراء. ١٢. ٻاڙل. ١٣. چمڙي.
١۴. هڙمل آهن. ١٥. وارن ڪسان. ١٦. وشراس، ٻروسر، اَعتبار. ١٧. حاري. ١٨. قسرض،
ڪڪرم. ١٩. ٻار.

(٣٣) ساڪت مؤڙ مانيا ڪي پِدڪ - وچ مانيا ڦـرهه ڦرندي
ترشنا جاٽ ڪِرص ڪي ٻاڌي - جَمُ ليلي[٢] ٻلد پونـدي[٣].

راڳُ بلاول، محلا چوٿان، شبد (٦)

(٣٤) سؤڪر[٤] سڻان[٥] گـرڌپ مجهارا - پسؤن ملـيچ ايچ چنڊالا
گور تي منهن ڦيري تن جؤن پرائيڄ -
پڌن ٻاڌا آئيڄ جائيڄ.

راڳُ بلاول، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (٥)

(٣٥) ساڪت مُني دومتـي - هـر رس نـ جـاڻـن
جـنـي اُمـرت پوم لٽانيا - ٻڪ سڄ رچهه رچـن.

راڳُ بلاول، محلا چوٿان، وار (١٢)، سلوڪ محلا ايڪا

(٣٦) اُمرت ڪؤڙا ٻڪيا ميني - ساڪت ڪي ٻِڌ[٧] نٺهه ڏيٺـي
ڪوڙ ڪپٽ اهنڪار ريجهانا - نام سُنت جن ٻيوءِ ڏسانا[٨].

راڳُ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٢)

(٣٧) سڪ سمپٽ[٩] ڪڄ آوت ديکيءِ - ساڪت من اِيمان پـيـا
جس ڪا لِهه تن ڌن سو ڦِر ليويءِ - اُنتر سهسا دؤک پئيا.

راڳُ رامڪلي، محلا پنجوان، اشٽپدي ٧ (٧)

(٣٨) چاڪر[١٠] کهيڄ خصم[١١] ڪا - سڻهي اُلـر ديڄ
وُجـهه[١٢] گواٿي آپڻا - تخت نہ بئسهه سيڄـ.

راڳُ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اوانڪار، پؤڙي (٤٥)

(٣٩) ڌندا[١٤] ڌاوت دِنُ گـئيا - رنـڻ[١٣] گواٿي سوءِ
ڪؤڙ بول بِکُ کـانيا - منمک چليا روءِ.

راڳُ رامڪلي، محلا ليجا، وار (٣)

(٤٠) مؤرک هـوويءِ سو سڻيءِ - مؤرک ڪا کهڻا
مؤرک ڪي ڪيا لڪڻ[١٥] هيءِ - ڪيا مؤرک ڪا ڪرڻا[١٦]
مؤرک اوهہ جـو مڳد[١٧] هيءِ - اهنڪاري مـرڻـا
اِيـت ڪماٿي سدا دک - دک هي مـهہ رهڻا.

(١٣)

(٤١) منمک ڪڄـ آلس گهڻو - ڦـالـيءِ اوجهـاڙي[١٨]
ڦاٿا چُڪيءِ نٿ چوڙي[١٩] - لڳ پـنڌ وڪـاڙي[٢٠].

راڳُ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (٦) ٤

١. ٻاپـي، هچارا. ٢. گهاڻي پيٽ وارو ڏاند. ٣. چڪر ڦرندو آهي. ٤. سؤر. ٥. ڪتا.
٦. گڏهه. ٧. حالت، رهت. ٨. ڏنگيو آهي. ٩. ڌن دولت. ١٠. داس، شيوڪ. ١١. مالڪ
١٢. مزؤري. ١٣. رات. ١٤. غفلت جي ننڊ ۾. ١٥. اهڃاڻ. ١٦. ڪرتوت. ١٧. ٻي عقل.
١٨. بيابان، وڻ ٻٽ. ١٩. چوپو وشين جو. ٢٠. ونرت وڃائي.

(٢٤) جيڙا سڊيا ڌ. چيتيو - مٺا وُلُنڊڙو خساڪ
ناڪ دنيا سنگ گدار يا - ساڪت مڙ ڙ لہ پاڪ.

واڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٩)

(٢٥) ڀکي اڳن لسہ بڌوي - چيتا هسي مسن ماءِ
ورمي ماري ساپ ڌ. مري - لڳُ لکَري کرم کماءِ.

واڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (٦)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٦) منمکہ ٻوکي دهہ دَس ڏولهہ - ٻنَ ناوي دکہ پائي
جمر مري لسر جڙاي آوي - دوکهہ ملي سزائي.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، شبد (٨)

(٢٧) سچر سوس سياڻا بياري - اک نسہ چلي نال
جر ڀمکہ گوبند لي بياري - لسن ڪل لاڳي گالِ.

واڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (٦)

(٢٨) دوَجي ڀاو لڳي سچ نہ آکيئهہ - جر اَيمان کرهہ وڪار
منمکہ آپ سُنارلسي - ڪسارج لسہ سڪهہ سرار
ناڪ ڀُوَرب لسکيا کماوڻا - ڪرهہ نسہ ميٺهار.

واڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٣)، سلوڪ محلا تيجا

(٢٩) جر سڪور لي منهن ڦيري - لنان نگر نسہ لاءِ
جنہ جُتر کهر کهر ڦري - ڏهچارڻ بسد ناءِ.

(٧)

(٣٠) منمکہ مسانيا موهہ ريايي - دوَجي ڀاو منوٺا لر ناهِ
آن دِنَ جلسہ رهيہ دن رالسي - هومي کوهہ کماهِ.

(٣٦)
[محلا چوٿان]

(٣١) منمکہ هکولي آکيان آنڌرا - ٻن کور رلن نہ لاٿا
لي آؤجهز ٻورمني ڳاواري - مانيا پڻنگہ ٻکَ چاڪا.

واڳ ڌنسري، محلا چوٿان، شبد (٢)

(٣٢) ساڪت ٻڌُ ٻني هي مانيا - ٻکَ سنچهہ لاءِ جکيڙا
هوکي آونہ خرج لہ ساکهہ - هر ڪال سهه سر ٻيڙا.

(٦)

---

١. ملي ولو، تڏهي ولو. ٢. ٻيکہ، پاکند. ٣. ناڪ جو ٻر. ٤. ڏهہ ڏسائون. ٥. اَدمَ الدرآخ ي لشو. ٦. سواڻ، هراوين. ٧. داغ، ٻد. ٨. متر. ٩. وڪار. ١٠. بدچلن عورت. ١١. اڪاگر. ١٢. هردو. ١٣. رڳ ٻت. ١٤. مورک، اَگياني. ١٥. ناڪ. ١٦. ٻڌن، ٻار. ١٧. ڳڏ ڪن نا. ١٨. ابالي، اعڪاري. ١٩. نمع. ٢٠. مصيبت.

(١٤) جن ڪَهُ ٻريت رِديءِ هُرناهي[١] - تِن ڪُوڙي ڳانديِن[٢] ڳانديِ
جَهُ پاڻي ڪا گد ہَنس جاست هيءِ - تهُ مدمکه گرب گلاڏي.

(٢١)

(١٥) ستگور تي جو منهن ڦيري - اوءِ ڀرمدي نا ٽِڪن[٣]
ڏرتع[٥] اسمان نه جهاڻِي - وچ وشٽا پسيءِ پسن.

واڳه گوڙي، محلا
ليجا، اشٽپدي (٥) ٩

(١٦) مدمکان دي سر جوران[٦] اَمر[٧] هيءِ - نت ديوه پلا
جوران دا آکيا[٧] پرُک[٨] ڪماودي - سي اُپوت اميدُ[٩] کلا[١٠].

واڳه گوڙي، محلا
چوٿان، وار (٩)

(١٧) مدمکه اَهنڪاري محل نه جاڻيءِ - ڪن آگيءِ کن ليچيءِ
سدا بلانيئيءِ محل نه آويءِ - ڪهُ کر درگهه سيجهويءِ[١١].

(٢٥)
[سلوڪ محلا ليجا]

(١٨) مدمکه اَگيان درمت اَهنڪاري - اَنتر ڪروڌ جوئيءِ مت هاري
ڪُوڙ ڪُست[١٢] اوهه پاپ ڪماويءِ - ڪيا اوهه سڻيءِ ڪياآکه سناويءِ.

(٢٦)

(١٩) نگري ڪهُ گت ڪاني ناهي
اُوگڻ مُٺي چوٿان ڪاهي.

واڳه آسا محلا ليجا،
شبد (١)

(٢٠) اَنتر وَست اَنيڪ - منمکه نهي پانيئيءِ
هؤميءِ گرابيءِ گرب - آپ کُٽانيئيءِ[١٣].

واڳه آسا، محلا چوٿان،
شبد (١٣)

(٢) گهر در ڇوڏي آپڻا - ٻيءِ گهر جوڙا جاني
چوريءِ وانگوُ پڪڙيئيءِ - بِنُ ناويءِ چوٿان کاني.

واڳه آسا، محلا ليجا،
اشٽپدي (٦) ٦

(٢) منمکه سدا دُوهاڳڻي[١٤] - در کڙيٽا ٻللاء
جِنان پِرڪا[١] سٽاد[١٥] نه آئيو - جو ڏُر[١٦] لکيا سو ڪماء.

١٢(٢)

) يکتي سار[١٧] نه جاڻي - منمک اَهنڪاري
ڏُره آپ ڪٽائين - جوُني ٻازي هاري[١٨].

١٢(٥)

مالما. ٢. بدن بدا آهن، وهنوار ڪيا آهن. ٣. ڳري وڃن ٿا. ٤. ٿاڻ، ٽڪاڻو پاڻي.
لي، زمين. ٦. زالون. ٧. حڪم. ٨. مڙس. ٩. ليع ٻڌيءِ واراه ١٠. ڪڍهن محل. ١١. قبول
١٢. لڳي. ١٣. ختم ڪري ٿو. ١٤. رن زال. ١٥. سواد، مزو. ١٦. اوائل ٿان، قسمت ٨.
ير، قدر. ١٨. مانکه جنم اجاڻو وڃائين ٿاه

لس ميڊ نہ اُڏ پئي مين مُڏم - اوپ لهر دک پائي
گسو اهوُن مها دک پاليا - حسم بکڙي ٻلائي.

[راڳ ملار، محلا چوٿان، شبد (٧)]

سري راڳ، محلا ليها شبد (٣٠)

(٦) هني ٻُرکي ستگور نہ شيرار - سي دکيئي ڪُگ چار
گهر هوڏا ٻُرک لسہ پچاڻيا - اُپمان مُني اُهسرڪار.

(٣٨)

(٧) منمک ڪلس لسہ پچاڻئي - لسن ڪڻ رُڻ وِهاء
گسُرب اُنئا ترشنا جاهہ - دک پاوهہ دوُجي ڀاوِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (٣)

(٨) جنان ستگور پرکر نہ پتير - سي ياگ هيڻ وس ڪال
اوء ڦسر ڦر جوُن پرالشُهہ - وچ وشٽا ڪِر وِڪرال.

راڳ مانجهہ، محلا تجا اشٽپدي (٣) ٣

(٩) رلن بداوس ٻلُر لباڳي - منمک اُنڌا دوُجي ڀاوَ لاڳي
جسو پچي سوئي ڦل پائي - سپي سک نہ پاوڻيا.

١٣(١)

(١٠) اُنتر وسُس موُڙا ماهر ڀسالي - منمکِ اُلڌي ڦرهِ بيئالي
جئي وِنڌ هروي لنهہ ڪوہ نہ پاوئي - منمک ڀرم ڀُلاوڻيا.

١٩(٧)

(١١) مسن مئِلا هي دوُجي ڀاو - مئِلا چوُڪا مئِلي ٿاء
مئِلا ڪماء ڦسر مئِل وڏائي - منمک مئِل دک پاوڻيا.

٣٠(٧)

(١٢) وِند ٻڪاروي ٽِرُند ماليا - منمک نہ ٻوُجهي دوُجي پاگا
ٻِرِيُ ڪٽا ٻڙهہ هرُابڪ ا، حالهہ - ٻنُ ٻوُجهي دک پاوڻيا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٨)

(١٣) جن ڪٽ گور ستگور اوي ٻيئيا - لسي ساکسہ موُڙ دِوائي
لن کي ڪرم هين ڏُر پائي - دبک دپهُڪ موهہ ٻچائي.

١. سڌي. ٢. ٻڌي. ٣. ليچ. ٤. ٻنا، ڪان سواء. ٥. ورلاپہ ڪن ٿا. ٦. ٻرمالما. ٧. واسي، رلڏي. ٨. ايمان. ٩. ٻتڪن ٿا. ١٠. راڪش روُپي. ١١. لہ شيءِ. ١٢. آلما. ١٣. اڳياني. ١٤. ناپاڪ. ١٥. والڏتره. ١٦. ڪهر. ١٧. ٻژهن ٿا. ١٨. ني ڪٽا. ١٩. ٻاژل. ٢٠. ڏيئره. ٢١. ٻٽبکہ والکر حلن ٿا.

گـــور كـــا شبد وســـاريا - دوُجي[1] ۾ پـاء رچـــن
تشنا ڀـكھ نـــه اُلـــري - ان دنُ جلـت ڦـــرن
دشـتان نـــال دوســـتـــي - سنتان ويـــر كـــرن
آپ ڏبـــي[2] كٽنب سڀـــ - سگلي كُـــل ڏوبـــن
منمكھ مـــن نـــه پڇـي - اُنه مٿلي[3] چـــت كنور
سبهي دڏُ[4] پـــيئـانيئـي - انـــدر وش نگور[5].

[راڳ سوهي، محلا ڏيجا اشٽپدي (٣)]

(٤) منمكھ دک كا كيت[6] هي - دک بيجي[7] دک كاء
دک وچ جمي دک مري - هـــؤ مي كرت وهاء[8]
آوڻ[9] جـاڻ نـــه سُجهـي - انـدا انـد كماء
جـــو ڏيوي تسي[10] نـــه جاڻي - دتـــي[11] كـٽ لوبهاء
نانك پوُرب لكيا كماوڻا - اوُر[12] نـــه كرڻا جـاء.

[راڳ راه لي، محلا ڏيجا، وار (١)]

(٥) گور پرسادي اُمرت نهي پيٽا - ترشنا ڀُوک نه جائي
منمكھ موڙ[13] جلت[14] اُهنكاري - هؤ مي وچ دک پائي
آوت جـات[9] بُرتا[15] جنم گوائيا - دک لاگي پڇتائي
جس تي اُپجي[16] تسهه نه چيتهه - ڌرگ جيوڻ ڌرگ كائي
منمكھ جنم پتيا هي ابرتا - آوت جـات لجانـــي
كام كرود ڏوبي اُماني - هؤمي وچ جل جائي.

---

١. ٻيائي، دنيت ڀاؤ. ٢. ٻوڙن. ٣. الي، لمار. ٤. نالگ. ٥. نكرندي. ٦. كيتي. ٧. ٻوكي. ٨. گذاري ٿو. ٩. جمڻ مرڻ. ١٠. بخشي ٿو. ١١. ڏنل بخشيش. ١٢. ٻيو كجھ. ١٣. موركھ، مگد. ١٤. جلڻ، پچڻ. ١٥. اجايو، نهڦل. ١٦. پيدا ٿيل آهي.

باب چوتون.

(۱) منمکھ، ساکت، مورکھ، نگُرا، بیمُکھ.

(۱) منمکھ مؤلھ ہُلیا - وچ لب لوبھ اھنکار
جھگڑا کرندا ان[1] ڈن[2] گُذریٔ - شبد نہ کرھ وبچار
سُتگُر[3] سبھ ھرلئی - اولن سبھ ہکار
دلئی کئی نہ ستگر[6] کیٹھ - انتر لوشنا بھُھ اُگیان اندار
نانک منمکان نالو[7] تُٹئی بلي - جنِ مالیا موھ پیار.

[راگ گوڑی، محلا چوتان، وار (۳۱)، سلوک محلا تیجا]

(۲) ھُک سُبُ جؤت برہمہ من ایُذیا[9] - جُنِ سُبُ واد[10][11] وچالي
مالیا مکن اھ نُس مکه جُوھیو[12] - اسام نرلیونئی موئی پکُ کائي
گُنُدُ[13] ولا ولیا ھنکاري[14] - شبدئی سُرتہ نہ آئی
ولگ لہ ولیا وس لھي ایڈیا - ممکہ بُست گوائي
ساڈ سبا مھ سوھم[15] نہ چاکیا - جھہا[16] وس لھي رانسي[17]!
من لن ڈن آیبا کر جانیا - دوکي[18] ھر لہ پائي
اُکي میت چلیا آندا را - گُھرُ ڈر[18] دسئی نہ پائي
جر ڈر ہاڈا لُڈور[19] نہ بساري - آپنا کیتا[20] کمائي.

[راگ سورٹ، محلا پھلا، شبد (۳)]

(۳) دلیتا کپری[21] دوستي - ممکہ دُجھ[22] مرن
جم پور بدي مارہتن[23] - وبلا نا لھن[24]

---

۱. اوائل کان. ۲. راتہ ڈیہن. ۳. برمالما. ۴. قري ورلي آھي. ۵. ملندي. ۶. شانت یا ٹرپت لیٹا. ۷. سان. ۸. برہمہ ختم لیٹا. ۹. پیدا، لکو بیو آھي. ۱۰. مھاپرش ۱۱. جھیڑو جھٹو. ۱۲. وات ایاري رھیا آھن. ۱۳. برا وچن. ۱۴. لیھن. ۱۵. گیان. ۱۶. زبان. ۱۷. او مائر. ۱۸. برمالما جي درگاھ. ۱۹. لکائو. ۲۰. کیل کرم. ۲۱. سندي، جي. ۲۲. جلي خاک لیٹا. ۲۳. سکرم کرڻ جو وقت. ۲۴. پراپت کن.

پنھنجيءَ ڪم کان بہ غيرواقف آھن. ساڳيءَ طرح مَنُ انھن جي گھٽتائين ۽ ڪمزورين کي وڌائي وڌا ڪرڻ چاھي ٿو ۽ پنھنجي وڪاري ويچار ڌارا تي پڙدو وجھڻ ٿو گھري. ڪڏھن پنھنجي ڪارھن ڪوڙ ڏسي ٻروڪي ڪٽليءَ جي ميراث جي وادوواد ڪندو. انھيءَ ڪري صاحب اپديش ڏين ٿا تہ اي ٻندا، تون ٻھرين ٻاڻ سنوار تہ تنھنجي مثال جو ٻرپاءُ اڳلي لاءِ ٻوي. ھڪي گلا سڌار ٻندي ڪانہ ٻر ھيڪاري وڌيڪ بگاڙيندي. تون خود وڪاس جو ورق ورائي، جيون سڌار تہ اڳلي جي سڌرڻ جو بہ ڏڳ ڪلي. ٻاقي گلا ۽ ٻرائي ٻچار اڳلي کان وڌيڪ توکي اوڙاھہ ۾ آڻيندي ۽ تھوڙي ناس ڪندي. گلا ڇڏي پيار ڪر لہ ٻيار ٻي ۽ ٻيار ۽ ٻريم سان اُٿي پئي ٿي. نندا ھٿيا ڪري ٿي ٻر ٻيار جيا ٻو اشٽي ٿو. ھڪي گلا غيبت ڪري اُونچي وڃي ٻھچن ۽ اڳلي کي بہ ٻار ٻھچائين. ھردي جي شرم اُوڻي

وڪار اسان کان ڏاڍا ڪوڙ آھن. اسان ٻاڻ ھُٺن کي ڏاڍائي سڌُوڙي آھي. ڪوڙ کي سچ سمجھي، فنا کي دائما سمجھي، پنھنجي کي ٻرائو سمجھي، ٻرائن کي پنھنجو سمجھي، ڪيئون ۽ ڪوڙاڻون ڪاميائون ڪندي، موھہ ۽ لوڀ جي جار ۾ ڦاسي، ڪروڌ ۽ اھنڪار جو شڪار ٿجي، پاڪنب جا روپ ڌاري، چتراڻيءَ ۽ سياڻپ جو سھارو وٺي، پيا اسين ڪوڙ، ڪپٽ جي ٽن سان وھنوار ورتائون، ڪونو وٺج واٻار ڪرائون ۽ ٻساپ اٻراڌ ڪمائون. دل ۾ ڏئي ۽ مک مان ٻرائي ٻچار. اندرين جا وس من کي مرو ٿا ڏين ۽ ٻاڻ جھڙن سان صحبت جو ڪسنگ، دل کي راحت نہ ڏئي. انھن ڪاچٽن جي قيد ۾ ٿساڙ ٿي، ھيءَ امولڪ مانک ديھي اسان ٻرباد ڪري ڇڏي آھي ۽ ڪرمن جو ڪتاب ڪارو ڪري ڇڏيو آھي. انھيءَ ڪري ھوندي بہ اسين عادتن ۽ اٽمالن جا غلام ٿجي چڪا آھيون ۽ ھمت ھاري، پيا نراساڻيءَ ۾ ھمت مروڙيون. اي ٻندا، ڇوٽڪارو تنھنجي ھمت وس آھي. آئيندو ايا بہ سڌرجي سگھي ٿو، ٻشرطيڪ گذريل سمو سمجھي، ڪمت ڪار ڪارو ڪري، سمت جو سھارو وٺين. ھڪرازيءَ سنگتيءَ راھہ تي اچ سوڻن تہ ٻوءِ منزل تي پھچڻ ٿاءِ، خود تنھنجي آتم شڪتي ۽ ٻرم آتما جي جوت، اٿي گڏجي تنھنجو ٻسر روشن ۽ سفر سڦار ڪنديون.

───

مڙئي وڪار.

اي ٻڌا، هي جن وڪارن جو سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ورڻن ڪيو ويو آهي انهن کان لوڪي جدا جدا واقف ڪرايو ويو آهي. ٻر هاڻي تون ٻڌ ۽ ٻيو هڪڙين نه هترا پهريان وڪار ۽ ٻهرڪ ها ٻنهي ها ڪارڻ ۽ ڪارناما، سو مان نه مختصر بيو آهيان! مون ۾ اهترن شترن سان، ڪڏهن يا جدا جدا جنگ جوڙڻ جي سمرلي ڪاله رهي آهي. بيوقوفي بهادري ڏيکارڻ کان، انڪري: ڪاترتا ڏيکارڻ بهتر آهي. ٻنهي جو سر نه بچائي سگهيو ۽ شڪست جي زالس کان نه بچي سگهيو. اهڙين حالتن هميشه اها عقلمندي ۽ دوراندیشي ليندي نه هي دشمن ٻاڻ کان ڏاڍا هجن ان سان صلح جو ورتاءُ ڪري، ولي ملي دڳڙ ڪڍي، نه ٻره من شالس رهندو ۽ دل ۾ دکي نه ليندي. خودمطلبيءَ جو ساٿي، دماغ ۾ ڪهڙا نه دوکيباز دليل ٿو گهڙي!

ٻر اي ٻڌا، جيون ٻالرا ۾، سچ جي راهه سڌي ٻر اوکي آهي جنهن ڪرڻ جي وروڪڙن کان خبردار رهڻ آهي. دشمن جي وچ ۾ رهڻ هيائو نه آهي. هروقت موت جي ڏپ ۾ مرڻو ٿو پوي. هردم مرڻ کان، هڪ وقت مرڻ بهتر آهي. جو هردم مرڻ جي ڏپ ۾ جيئي ٿو سو مڙدي مثل آهي ۽ جو سچ جي راهه ۾ مري ٿو سو مري نه امر رهي ٿو.

ٿهن ڪري، من جي ڪيڏ، چالاڪيءَ ۽ دوکباز دليلن ۾ ٻاڻ کي نه ڦاساءِ. زندگيءَ موت کي اڙوي پيمائي ۾ ماپ. تون جيون کي موت ۽ موت کي جيون سمجهي ويٺو آهين. وڪارن ٿهن جي جيون کي موت جي مهن ۾ وجهي ڇڏيو آهي ۽ مساڻ واري شانتيءَ ۾ سهاري ڇڏيو آهي.

اهي وڪار وڳو ڏسڻ ۾ اليڪ، ڀيانڪ ۽ خطرناڪ اچن ٿا، ٻر حقيقت ۾ اهي سڀ ڪاغذي لڙ آهن جن سڀني جون ڏوريون هڪ من جي هٿ وس آهن. وڳو من کي موڙيو آهي، نه دشمنيءَ وچان، نه جوش ۾، نه زور زبردستيءَ سان، ٻر ٻڌيءَ جي ٻل سان. من مڙيو نه لڙن جون ڏوريون سڀ ٻالمراد ڪترهي ويندڙون ۽ جو من هيلتائين هاليدوس بچائي رهيو هو سو شالس ۽ سيتل ٿي پوندو ۽ جيون ٻالرا ۾ گهرٻل سهائتا ڏيندو. ٿڌهن تون ٻاڻ ٿان ڪليدي ان ڪرڙ ڪٽڙو نه خوفناڪ ۽ خطرناڪ روپ ڌاري سگهي ٿو ٻر ٿوري سچ جي سوجهري ۾ ڪيئن نه اڪدم ۽ ٻاعمر غائب ٿي وڃي ٿو؟

ٿهن ڪري اي ٻڌا، جيون ٻالرا ۾ لوڪي پيهڻدي من جي مڙئي ظاهري ۽ ٻالسي روپن کي سڃاڻو ٻوندو، ابرڪا ۽ آلسائيءَ جي اُک ڀڃائڻي ٻوندي ۽ سڀ جو خير مدائڻو ندو، اکون ٻاڻ ٻنا تن سڀني کي ٻيون ٿاڙن. ٻين آکين ۾ ڪڪ هجي نه ۾ ڪل ٻرٻن ٻر

آهي جو ننڊا يا ساراهه، اُن ۾ ڪا به حرڪت يا هلچل پيدا نه ٿي ڪري. هو ننڊا يا ساراهه ٻنهي سٺيڪار ڪونه ٿا ڪن. تنهن ڪري ٻنهي موقعن تي وقت موٽي ايندو وڃي. سو ننڊڪ جي اڪثر ننڪ ٿوري اُچي سدس منهن ۾ ٻوڙي ۾ هنن لاءِ سرو آنند. هو ٿري ٻار ٻون ۽ ننڊڪ پيا نرڪ جا غوطا کائين. ننڊا جو سٺيڪار يا مٿاڇي ڪرڻ سان ننڊڪ جو شان اُجايو وڌائجي ٿو. ڪما انسان ته ننڊا ڪندا ۽ ٻڌندا آهن. پوءِ جو هنن جو خامخواهه ماهه وڌائجي ؟

اي ٻندا، تو ننڊا جي عادت ته ٻرائي آهي؛ ٻين کي بدنام ڪرڻ ٿي ڪم ڪئي آهي، پر ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهجي ته جا ڳالهه تون ٻڌين، ٻڌائين يا ڦهلائڻ لڳ چاهين، سا باڪل بي بنياد ڪانهي مرچ مصالح سان ملايل هجي؟ پر جي اها ڳالهه سچي نه هجي، ته ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهجي ته اُنهيءَ جي پرتان ڪي اڳاڙون يا مجبوريون هجن جن کي تو نظرانداز ڪيو آهي؟ پر جي اها ڳالهه سچي نه هجي ۽ لازم نه هجي، ته ڇا اهو ٿي نه ٿو سگهجي ته اُنهيءَ ڳالهه ڪرڻ سان تون اڳي کي خامخواهه نقصان پهچائي رهيو آهين؟ پر جي تنهن جو پنهنجو نقصانڪار نه به هجي ته ڇا سچ جي ليکيداري رکڻ توکي سونهيل آهي؟ يا جي اُنهيءَ ڳالهه ڪرڻ لاءِ توکي ووٽ جا ڏينڌ ٿا پون، اُسي توکي ووٽ اها خاطري ڏني سگهندو ته تون خود اُهڙين اوڻاين، کهڻتاين ۽ ڪمزورين کان خالي آهين؟ پر جي تون پاڻ پڙرو پاڪدامن آهين به، ته ڇا پرلن پڌرن ڪرڻ جو ۽ پاپين کي اُگهاڙي ڪرڻ جو ساساو پرماتما پاڻ کان الهي؛ توکي سپرد ڪيو آهي؟ يا جي پرماتما جو تون هن سنسار ۾ نمائندو به آهين، ته ڇا توکي پاپيءَ ۾ به پرماتما جو روپ ڏسڻ ۾ نه ٿو اچي سگهي؟ ڇا سري گورو اُمرداس جو وچن ڀلجي ويو آهين؟

اُستت نندا - ڪري ڪيا ڪرني   راڳ پرڀاتي، محلا
جا آپي ورلسيءَ - ايڪو سرني.   ليکا، شبد (۴)

اي ٻندا، توکي هنن سوالن جو ڪو به جواب ڪرڻ آهي. حقيقت ۾ توکي ٻرائي ۽ بدنيتي، ننڊا لاءِ مجبور ڪري رهي آهي. سماج ۾ جيڪي توکان مٿي آهن يا جيڪي توکي ٻرائيءَ ۾ سات نه ٿا ڏين يا ها ۾ ها نه ٿا ملائين تن کي ناحق بدنام ڪرڻ جو پيشو تو اختيار ڪيو آهي. مگر واڳر تنهن جي اک رڳو گند تي ٿي پوي ۽ ڪڏهن جي ڪڻ يا چڱائيءَ ڏانهن تنهن جو ڌيان نه ٿو وڃي. اهڙي سارڻي سياه کي سچ جو جامو پهرائي، تون ٻين کان وڌيڪ پاڻ کي دوکو ڏئي رهيو آهين. ڇا پرماتما کي به اُنهيءَ دوکي جو شڪار بڻائڻ ٿو چاهين؟ ياد رک ته ننڊا ڪرڻ تنهن جي ٿي گلي جي ڦاسي آهي. پاڻ سنڀالي پاڻ بچاءِ. جي گلا ڪرڻي اٿئي ته پهرين اوڻين جي ڪر ته تنهنجي من جو شيشو صاف ٿئي ۽ ٻين کي به صفائيءَ سان ڏسي سگهين.

نندا ۽ نتيجو

سري گرو گرنٿ صاحب ۾ جيڪي به نندا بابت وچن آيل آهن، تن مان چونڊ وچن مٿي آڇي چڪا آهن جنهن مان ڏسبو ته خاص ڪري صاحبن ستگرو ۽ سنتن جي برخلاف نندا ڪرڻ جي عادت کي بلڪل سخت لفظن ۾ ننديو آهي. گڏوگڏ پرائيءَ ٻچار جو ذڪر به ڪٿي ڪٿي ڪيل آهي. رواجي طرح ته، پرائي ٻچار هڪ ڪني ۽ ڪڌي عادت ڪري ليکي ويندي آهي پر ڪنهن سنت، ستگرو، مهاتما يا مهاپرش جي نندا ڪرڻ ته نندڪ لاءِ اوس گهاتڪ ثابت ٿيندي؛ لوڪ پرلوڪ جو لوڙهو ناس ڪندي ۽ جوڻين جي چڪر ۾ ڦيرائيندي. سڪرمن جي کيتي، سڀ سوڙهي ساڙي ڇڏيندي.

جس اندر تات پرائي هووئي - تس دا ڪدي نه هووئي ڀلا   راڳ گوڙي، محلا
اوسدي آکيئي ڪرم نه لڳي - لعنت اوهاڙي پڙڪاري ڪلا.   چوٿون، وار (١٥)

انسان ڇو ٿو نندا، گلا، پرائي ٻچار، لائي لُتي ۽ چغلخوري ڪري؟ انهيءَ جا ٻه مکيه سبب آهن. هڪڙو آهي اڻسهائي ۽ ايرکا جنهن ڪري هو ٻئي جي وڏائي، واڌارو، عهدو اقبال، سوڀ يا سڦلتا سهي نه ٿو سگهي. ٻيو آهي ته پرائي ٻچار ڪرڻ يا ٻڌڻ مان اُن کي ۽ من وس ٿو اچي هڪڙو ميٺاج ۽ چسڪو رڳ رڳ ٻاري ٿو ڇڏي. انهن سڀني ڪري هو بيهودو ٻار ۽ ٻئي جو برو چاهي ٿو. اٿندي، وهندي، ڳالهائيندي ٻولهائيندي، سوچ ويچار ڪندي، هو پرائيءَ ٻچار ڪرڻ ۽ ٻڌڻ ۾ دلچسپي وٺي ٿو.

انسان ٻن جي: انسانيت وڃائي ويٺو آهي ۽ پسوءَ جي پيو آهي. من پونيل ۽ مُک کليل. پونيل من ۾ سمت ڪيئن سمائي ۽ کليل مُک جي اُڏ ڌارا وهڻ ڪيئن بند ٿيندي؟ نندا ڪرڻ يا ٻڌڻ مهاپاپ آهي جنهن جو اوجر جتن کي ڪوٽائي پٽ ڪري اُسو ڇڏي. نندا، ايرکا ۽ اڻسهائيءَ مان اُپري ٿي. پرائيءَ ۽ بدنيتيءَ جي ٻاهه ڀڙڪي ٿي، جنهن ۾ نندا ڪندڙ ۽ ٻڌندڙ ٻئي ٻهراڻ پسر ٿين ٿا. هن جو نيتارو مور نه ٿيندو. هن جو آتمبل ختم ٿي چڪو. ياترائن شڌي، پوڄا، پاٺ، نيم، ورت ۽ تيرٿ ياترائون، هن جو نه من شڌ ڪري سگهندا ۽ نه پاپ مٽائي سگهندا. جن جو من ۽ مُک گلا جي گند سان ڀريل آهي اُني پوترتائي ۽ پريم ڪٿان ايندا ۽ انهن کان سواءِ پرماتما جي اپلبڌي ڪٿان ٿيندي؟ پيار ئي ته پرماتما آهي. ٻاهري ياترائون يا ڪنهن نه من ۾ شڌي آڻي سگهندا ۽ نه وري من جون مدائون ڇڏائي سگهندا.

سنت مهاتما جي نندا جو اثرو پرڻو پرڻو آهي جيترو بڌڪ جي پاپيءَ جو. نه بڌڪ جي پاپي اهڙي ۽ نه سنت جي نندا. هن جو من اثرو نه اسٿر، ايڪاگر، شانتي ۾ هوندو

(٢٥) نروير پرکہ ستگور پريپ داتي - هر اپراڌي لسم اخشالي
جس پاپي کي ماڃ نہ ڍوئي - سرڻ آوئ تان نرمل هوئي.

واڳ پيرڀ، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

(٢٦) نندڪ ڪا ڪهيا ڪوء نہ مالئ - نندڪ جوُت[1] بول پڇتائي
هاٿ پڇوڙهہ[2] سرُ ڌرڻِ[3] لڳاء - نندڪ ڪُہ ڏني[4] چو ڏي ناهہ.

(٥٤)

(٢٧) گور اپديش سنيو نهہ ڪنانِ[5] - پُردارا[6] لپٽائيو
نندا ڪارڻ ٻهُ ڌاوت[7] - سمجهيو نهي سمجهائيو.

واڳ سارنگ، محلا ناوان، شبد (٤)

(٢٨) جن آندر نندا دشت هئ - نڪ وڍي[8] نڪ وڍائيا
مها ڪروُپ[9] دکيئي سدا - ڪالي مُهہ مائيا.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٧)

(٢٩) بسر گئي سب - تات پرائي
جب تي سادُ سنگت - موهہِ[10] پائي.

واڳ ڪانڙا، محلا، پنجوان، شبد (٨)

(٣٠) ڪبير ڌرتي[11] ساڌ ڪي - تسڪر[12] بئسهہ گاهہ
ڌرتي[11] يار نہ ٻنايئي - اُن ڪہ لاهو[13] لاهہ.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٢١٠)، سلوڪ محلا پنجوان

(٣١) ڪيا هنس ڪيا بگلا[15] - جا ڪہ ندر ڪري
جي تس ڀاوئ نانڪا - ڪاگهہِ[16] هنس ڪري.

سلوڪ، شيخ فريد (١٢٤)، سلوڪ محلا پهلا

(٣٢) چغل نندڪ پُکي رُل مُئي - ايها هت نہ ڪتائون پاء
پاهر پاکنڊ سب ڪرم ڪرهہ - من هردئ ڪپٽ[1] ڪماء
کيت سربر سو بيجيئي - سو تت[17] کلوٽا[18][19][20] آء.

سلوڪ، محلا ٽيجا (٤١)

١. ڪوڙ. ٢. مهني، مروڙي ٿو. ٣. ڌرتي، زمين. ٤. پرماتما. ٥. ڪن. ٦. پرائي استري. ٧. پٽڪي ٿو. ٨. اي شرما، اي عزتا آهن. ٩. بد شڪل. ١٠. مؤن. ١١. ساڌ سنگت بر. ١٢. وهن. ١٣. جيڪڏهين. ١٤. پلو ٿي پلو. ١٥. بگهہ پکي. ١٦. ڪانءُ. ١٧. کيتي، پوکي. ١٨. پوکين ٿا. ١٩. مرڻ وقت. ٢٠. لڻين ٿا.

(۱۷) جهہ ڪرڻي هڙوهہ شرمندا - اِها ڪماڻي راست
سنڌ ڏي لندا ساڪمَ ڪي ٻَڙجا - اُلسي دوڙي امرَ بند.

واڳہ ڏناسري، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۱۸) لندا ٻلي ڪيءِ ڪي لاهي - منمڪ مڳد ڪرن
منهن ڪالي لن لندڪان - نرڪي گھور ٻرون.

واڳہ سوهي، محلا ليجا، اَشٽپدي ۳(٦)

(۱۹) جنُ دبڪيءِ چڌو ٿہ لندڪ اماهيءِ - ٻاو دبڪہ دڪ پرٽيءِ
آٿ ٻهر چترٔوءِ لوي بهچيءِ - ٿرا چترس چترس مرٽيءِ.

واڳہ ٻلاول، محلا پنجوان، شبد (۹۵)

(۲۰) لندڪ دشت وڏٻالي ويڪہ ا سڪن - اَنا پرانيا ٻلا نہ سڪالي
ڪيا هرويءِ ڪسهي ڪي جڪہ ماري - جا سچيءِ سٽُ ٻڻآليءِ.

واڳہ ٻلاول، محلا چرٿان، وار (۴)

(۲۱) سنڌ ڪي لندا ڪرهہ نہ ڪرءِ - جو لنديءِ لس ڪا پٽن هرءِ
جس ڪٿُ راڪيءِ سرجنهار - جڪ مارنہ سڪل سنسار.

واڳہ گونڊ، محلا پنجوان، شبد (۱۸)

(۲۲) لندا ڪر ڪر لرڪ لراسي - اَلٽرُ آلم جاٻيءِ
اَٿ سٽ لمرڪ ٻرم وڳو چهہ - ڪٿُ مَلُ ڏوبي ٻابيءِ؟

واڳہ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (۳) ۷

(۲۳) چرڏهہ لندا ٽاس براڻي - ٻڙ ٻڙ دجهہ سالس لسہ آلسي
مل سنہ سڪس ٽام سلاهہ - آلم رام سڪاڻي هي.

واڳہ مارو، محلا پهلا، سولهو (۷) ٦

(۲۴) اَستس لندا - ڪري ڪيا ڪرلي
جا آٻي ورلي - اُٻڪر سرلي.

واڳہ پيرڀ، محلا ليجا شبد (۴)

---

۱. منمک، مڑوک. ۲. ہچڑا ڪرلوب. ۳. اوٹائي، کھتاتني. ۴. ہود ہر اچي، وجي نہ.
۵. براڑن، مداہن سوچي بيو. ٦. مانُ، مرلبو، سٹاني. ۷. سکدائک. ۸. برمالما. ۹. لسق
لکي بني آهي. ۱۰. ظالمو. ۱۱. پيد، لٺاڙس. ۱۲. آلهت (٦٨). ۱۳. قاسي لو. ۱۴. جلن تا.
۱۵. سالي، مددگار. ۱٦. ساراهہ، مهما، جس.

(٩) جو نندا ڪري ستگور پوري ڪي - سو اُوڪا جڳ مهه هونيا
نرڪ گهور ڏک کوهه ۾ - اوٿئي پڪڙ اوهه ڀونيا[٢]
ڪوڪ پڪار ڪوني سڻئي - اوهه اوُڪا[١] هوءِ هوءِ رونيا
اون هلت پلت[٣] سڀ گدوائيا - لاهيا[٤] مول[٥] سڀ کونيا[٦] .

(١٠) جو مندا چتوئي پوري ستگورو ڪا - سو آپ اپاوڻا هاري مارِيا
ايهه گل هووئي هر درگهه سچي ڪي - جن نانڪ اڳم[٧] وچاريا .

(١١) نندا ڪردا پچ مُئا - وچ ڏيهي پڪي[٨]
سچئي صاحب ماريا - ڪوڻ تس نو رکئي[٩] ؟

(١٢) اوُکڌ سڀي ڪيتن - نندڪ ڪا دارُون[١٠] ناهه
آپ[٧] ڀُلائي نانڪا - پچ پچ جُوني پاهه .

(١٣) جنم جنم ڪي مَل ڌوويئي پرائي - آپڻا ڪيتا پاوئي
ايهان سک نهي درگهه ڍوئي[١١] - جم پُور جاءِ پچاوئي
نندڪ ڪي کت ڪتهوُن ناهي - خصمي[٧] ايوئي ڀاڻا
جو جو نند ڪري سنتن ڪي - تُهُه سنتن سک مانا .

(١٤) ستگور اسان تماري - نرڪڻ نستاري
مها بکاري[١٢] دشت اپراڌي[١٣] - تي پنيت[١٤] سڪاري[١٥] .

(١٥) لوڪن ڪي چتُرائي اُپما - تي بيسنتر[١٦] جار[١٧]
ڪوئي ڀلا[١٨] ڪهه پاوئي ڀرا ڪهه - هر لُن[١٩] ڍيتو هي ڀار[٢٠] .

(١٦) جل ساڌو ڍرمت کوئي[٢١] - پنيت[١٣] سڀ[٢٠] هوئي
رامداس سروور[٢٢] نائي[٢٣] - سڀ لاٿي پاپ ڪمائي[٢٥] .

راڳ آسا، مح...
پڇوان، شبد (٤١)

(١٤١)

راڳ ڌيو گنڌاري،
محلا چوٿان، شبد (٤)

راڳ سورٺ، محلا
پنجوان، شبد (٦٠)

---

١. ڏکي. ٢. وڌو وڃيتو. ٣. لوڪ پرلوڪ. ٤. نڪعو. ٥. موڙي. ٦. وڃائي وينا. ٧. پرماتما.
٨. جاءِ خاڪ ٿي، وڃو. ٩. بچائي سگهندو. ١٠. علم، دوا. ١١. داخلا. ١٢. وڪارن ۽ وشين
۾ قائل. ١٣. نندڪ، ڇيارا. ١٤. پوتر. ١٥. سڌڪ پر. ١٦. ساراهه، خوشامد. ١٧. اڳهي،
باهه. ١٨. جلائي ڇڏي. ١٩. من جو آهر پاؤ. ٢٠. ختم ڪري ڇڏيو آهي. ٢١. ڪمس،
ڪوئي مسع. ٢٢. امرتسر دربار صاحب. ٢٣. تلاءُ. ٢٤. اشنان ڪيو. ٢٥. ڪيل.

لـدا همری بـراہ بیار – لدا همرا کـری اڏار
هن کمر کڻ لدا ساڙ[1] – لدڪ ڏوڙها هر اکری بار.

[راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۷۱)]

(۴) سڃاڻ ٽال وبر کماڙدی – دشتان لـال موهه ڀيارُ
اَکــی ٻچڻ[۳] سڪ ٿهي – مـر حهه وار و وار
ڙشنا کدی نه ٻُڌهي[۴] – ڏهڏا[۵] هــره هـوار
مهٌ کالي ٽان لدکا – لـه سڄي[۶] دربـار
ٽاڪ لـام وهُوٺيا[۷] – نا ار واڙ[۳] نـه بـار.

[راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (۸)، سلوڪ محلا ٽيڄا]

(۵) ابڪس[۶] سڻـه – حـاٽڪا مـن رالـا
بــري لسي – بـرالـي لـاٿـا[۸].

(۶) ڪراـڙمه ٻڙن ڪي – مـانس[۱۰] ذاته
لـوڪ ٻـڇـارا[۸] – ڪري دن راته.

(۷) ڙبر ڪرهه ٽرڙبر[۱۱] ٽال – ڏرم نيـاء ٻڇيدی
هر هر سڃ سراٻيا[۱۲] – سي ڦرهه ٻڙلـدی[۱۳]
ٻيد[۱۴] مڌاءڙن[۱۵] ڪنيا – لـس ڏال[۱۶] مڪـدي.

(۸) حس آندر ٽاٺ[۸] برالي هروي – لس دا ڪدي نه هروي ٻلا[۱۷]
اوسدي آڻي[۱۸] ڪره نه لڳي – نه اوحاڙي[۱۹] ٻڙڪاري ڪـلا[۲۰]
حس اندر چٺلي[۸] چلو ڙجي – ڪتان[۲۱] ڪرلا اوسدا سپ ڪنيا.

راڳ گوڙی، محلا پهران، شبد (۴۸)
راڳ گوڙی، محلا پهران، سکمني، صاحب، اشٽپدي (۵) ۴
راڳ گوڙی، محلا چوٿان، وار (۱۲)
(۱۵)

۱. لمه. ۲. ٻڏي مٿو. ۳. لوڪ برلوڪ بر. ۴. ٻڙوي لئي. ۵. ايائي، دنس ياڙ. ۶. برمالما. ۷. ٻيا، کان سراء. ۸. ٽامه، لدا. ۹. جالور. ۱۰. درلپ مانکر دهي ڏاري. ۱۱. سٽگرورڙ. ۱۲. ٻتيو آهي. ۱۳. جڙٽين ٻر ٻتڪن ٽا. ۱۴. ڙٺ. ۱۵. ٻاڙ. ۱۶. ڏارون، شاحـڙن. ۱۷. چڳالي، سٽالي. ۱۸. چڙٺ لي. ۱۹. ٻيابان. ۲۰. مڙرڪ. ۲۱. ڪئي ڪمائي.

(٨) نندا ۽ نتيجو.

(١) سنت کا نندڪ مها اَتتائي[١] -

سنت کا نندڪ کِنُ لکُنُ[٢] نہ پائي
سنت کا نندڪ مها هتيارا[١] - سنت کا نندڪ پرميشر[٣] مارا
سنت کا نندڪ راج تي هينُ[٤] - سنت کا نندڪ دکيا اَر[٥] دينُ[٦]
سنت کي نندڪ کئہ سرب روگ -
سنت کي نندڪ کئہ سدا بجوگ[٧]
سنت کي نندا دوک مهہ دوکہ -
نانڪ سنت پاوئ تان اسکا بہي هوء موک.

[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي(٣)١٣]

(٢) جو نندا کري ستگور پوري کي - تس کرتا[٣] مار[٨] دوا وئ
ڦير اوهہ ويلا اُس هٿ نہ آوئ - اوهہ آپڻا بيجيا[٩] آپي کاوئ
نرڪ گھور مهن کالي کڙيا[١٠] - جئہ تسکر[١١] پاء گلاوئ[١٢]
ڦر ستگور کي سرڻي پوئ تان اُبرئ[١٣] - جا هر هر نام ڌياوئ
هر[٣] بانان آک سڻائي نانڪ - هر[٣] کرتي اوئ پساوئ[١٤].

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٨)]

(٣) نندءُ[١٥] نندءُ - موکئہ لوڪ نندءُ. (١-ر-٠)

نندا جنُ[١٦] کئہ کوڙي[١٧] پياري - نندا باپ[١٨] نندا مهتاري[١٩]
نندا هوء تہ بيکنٺ جائيئي - نام پدارٿ مهه ٻسائيئي
ردئ شد جئہ نندا هوء - همري کپڙي نندڪ ڌوء
نندا کرئ سہ همارا ميت[٢٠] - نندڪ ماهہ همارا چيت
نندڪ سو جو نندا هوري[٢١] - همرا جيون نندڪ لوڙئ[٢٢].

---

١. هتيارو، پاپي. ٢. سک، آرام. ٣. پرماتما. ٤. ليچ. ٥. خالي. ٦. مرتاج، پرآڌين. ٧. وڇوڙو. ٨. سزا، جٿ. ٩. ڪرمن جو ڦل. ١٠. ڪڙو ڪري پچائيندا. ١١. چور. ١٢. ڳچي ۾ نوڙي. ١٣. پار پهچي وڃي. ١٤. پسند پوي ٿو. ١٥. نندءُ، گلا ڪريو. ١٦. مهاپرش. ١٧. چڱي. ١٨. پتا. ١٩. ماتا. ٢٠. هردو. ٢١. مترو. ٢٢. ڪري. ٢٣. سدارڀ ٿو.

پر ڪرم جو پڻ اهڙو آهي جو نه ٽُٽي نه سڙي. ڪرم جو سلو نه همشه پر اکين اڳيان تري، خيال ۽ خمار آڻي ۽ من کي منجهائي. ڪسنگ دک ۽ اشانتيءَ جو مُول ڪارڻ آهي. ستسنگ سک ۽ شانتيءَ جو بي پايان خزانو آهي. آنند جو اسرار آهي.

سو اي ڀيدا، ڪوبه سنگ ڪندي هي سوچ نه جهون پاڻ ۾ مدد ڪندو يا رنڊڪ وجهندو، سمجهه اڀندي يا ڪمي ملندي، من اُسٽر رهندو يا چنچل ليندو، وچار شڌ ٿيندا يا اشڌ، اندريون لي قصر رهندو يا وس کان باهر ويندبون، ڪرم شڀ رهندا يا اشڀ، ڪتب جو اپٽارو ليندو يا ستيا ناس، سماج جو ڪلياڻ ليندو يا برٻادي؟ سنگ ڪندي اهي اهڙ سوال من سان اور، ڇاڻ سان هنڌاءِ جو نه لنهجي آڻندي هو، سنگ تي گهڻو منحصر آهي. ڪسنگ ڪُن ۾ ڪيرائيندو. ستسنگ سنسار مان تاري پار پهچائيندو. جهڙي واٽ وٺندين اهڙو ڦل پائيندين. جي سمجهه ۽ سچائي جي شڪتي سمرت آڻي نه سنگن راهه سواليءَ سان ڳولهي سگهندين، اڳتي وک ڪرت وڌائيندين ۽ جلدي پنڌ پار ڪندين. جي نه نه دک دائما قائم رهندو ۽ جمڻ مرڻ جو چڪر نه چالو رهندو.

ڪُسنگ.

ٿيندا آهن ته جهڙو سنگ تهڙو رنگ. اون پڻ ته ٻيهڄو سنگ ڪهڙو آهي سا مان لوڪي لهي ٿي. پڻ انهان ته ٻيهڄي مورتي ڪهڙي آهي، ڇو ته جهڙو سنگ تهڙو من لاءِ رنگ چڙهندو ۽ جيئن جو رنگ لڳندو. من ٻيو ڏهن ايي ڏسائن ۾ ڀٽڪي ۽ ٻيهڄي پسندي پڻالڌڙ واسنائون ولي. جيئن واسنا وڌيڪ وڌندڙ تيئن من جو اُلي واسو وڌيڪ.

ڪٻير من پنکي ٿيو - اُڏ اُڏ دهه دس جاءِ
جو جيسي سنگت ملئي - سو تيسو ڦل کاءِ.

سلوڪ، ڪٻير صاحب (٨٦)

ڪسنگ معنيٰ بري سنگت. سنگت ۾ رکو انسان نه ٿو اُٺي ويهي ٻو ويسو ۽ روڪارون سان، جنهن جي ڏسڻ، ٻڌڻ، پڙهڻ، پڻاڻ، سنگهڻ، چکڻ سا ٿيهڻ سان ٻرا پئي، من ۾ ٻاوناڻن جي اُٿل پٿل ٿئي ۽ ٿرانا ۽ ترنگ ٿيڻي ولن. انهيءَ خيال کان ڪسنگ جو اشارو نه فقط بداعمالي ٻرشن ۽ ٻرين استرين ڏانهن آهي ٻر گندن ڪتابن، ڇولن، ڇنن، ڇالهن، ڪاڏن، ٻيٽن ۽ ٻين اُهڙين حالتن ڏانهن پڻ آهي. جهڙي من جي رچي، وراسي ۽ سرلسي تهڙوئي سنگ وٺندو. هر ڪيالي هڪ ٻئي کي پاڻ ڏانهن ڇڪي ٿي. ڇنڊو ڇنڊي کي سڱ ڪوهن کان ڳولهي لهندو آهي. پکي پا پسون ۽ هر جنس جا ٿي ڏل ڏل ڪندا آهن.

لدي ڪڻ لودا ملئي - اڏئي ڪڻ اڏ لسا
چولي ڪڻ چولا ملئي - مولي ڪڻ مولا.

واڻي سوهي، محلا لسيڇا، وار (٨)، سلوڪ محلا دوجا

بري سنگت ۾ سچائيءَ ۽ وفائيءَ جو ڪو اُلڪ ڪرنه آهي. اُنهيءَ ۾ ڌاوا آهي خودمطلبيءَ جي. مطلب سڌ ٿيڻ کان ٻوءِ اها سنگت ٽٽي پئي. جيستائين قائم آهي تيستائين ٻ اُن جي بري اثر جو دک ٻوڳڻو ٻوي ۽ جي ٽٽي ته ٻوءِ ٻ اُن جي نترلي ڪشمڪشا جي دک جو انديشو رهي. انهن ۽ ٺڳن جي دوستي ٻ دکدائڪ ته دشمني بہ خطرناڪ. مطلب تہ سنگت سي ٻڌا آهي ٻر اُن جو اثر جالدار آهي. ڪسنگ هڪ وار لهي وڃي تہ ٻوءِ اُن جي اثر مان جلد ڇڏائڻ ڏاڍي ڏکي آهي. سري گورو امرداس صاحب فرمائن ٿا:

دوُجيءِ ٻاءِ دشٽان ڪا واسا - ٻَوَ دي ڦرهه ٻهہ موهه پياسا
ڪسنگت ٻهه سدا دک پاوهه - دکو دک ڪمائيا.

واڻي مارو، محلا ٽيجا، سولهو (١١)١٣

ڪسنگ آهي بري سنگت، ڪمارگ، اُشڌ ٻاوناڻون، ملين مت، ڪوڙا ويچار، گندي زبان ۽ اواڪرم. ٻوءِ ٻلا انهن سڀني جي سڱن کان ڪيئن ۽ ڪيترو وقت ٻچي سگهبو؟ جهڙا ڪرم تهڙا ڦل. ڪرم ڪيو نه آهي ته ڦل پيدا ٿيو نه آهي جي اڄ نه ته سڀاڻ، هتي نه ته هتي، ڇولي ۾ جهلڻو ٿي آهي. ٻرڪرليءَ ۾ ڪي اڄ سڙي وڃن ٿا ڪي سان ساڙ ڪندا ،

(٧) لرڌي ڪڻ لرڌا ملي - اڌلي.ڪڻ اڌلا
جوڙي ڪڻ جيوڙا ملي - مؤلي ڪڻ مؤلا
للڪ سو سالا هيٺي - جسن. ڪارڻ ڪيا.

راڳ سوهي، محلا ليجا، وار (٨)،سلوڪ محلا دوجا

(٨) سمن مليٺي ڪي سيٺي - ملي أسنت مشت ڪرهيٺي
سنتن سڱ براي اڪاري - مؤرڪ سڱ برلي جهڪ ماري.

راڳ گولي، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٩) دؤجي پاه دشنان ڪا واسا - پؤڌي ڦره پهه موهه پياسا
ڪسگس پهه سدا دڪ پاوهه - دڪو دڪه ڪسمالنا.

راڳ مارو، محلا ليجا، سرلهو (١١) ٢٤

(١٠) للڪ ڪوڙيا سڱ ٿوڙ - پؤلي سڄڻ سمن پڻڪيا
أوه جيرلدي وڇڙهه - أوه مٺيا لسه جاهي چوڙ.

راڳ مارو، محلا پنجوان، وار (٢٢)

(١١) ڪبير من پنکي پئو - اڏ اڏ دهه دس جاء
جو جيسي سنگ ملي - سو تسو ڦل ڪاء.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٨٦)

(١٢) ڪبير ماري مرڻ ڪسنگ ڪي - ڪلي انڪٽ جهر
أهه جهؤلي آهه چيريٺي - ساڪت سنگ لسه هير.

(٨٨)

(١٣) ڪبير ساڪت سنگ نه ڪيجئي - دؤرهه جاليٺي پاء
أسن ڪارو پرسيٺي - ته ڪڇ لاڳي داڳ.

(١٣١)

(١٤) لسال ڪڙاڙا دوستي - ڪوڙي ڪوڙي پاء
مرڻ لسه جاپي مؤلسيا - آوي ڪتي لاء.

سلوڪ، محلا پهلي (٣١)

(١٥) ممڪ سيتي سنگ ڪري - مهه ڪالڪ داڳ لڳاء
مهه ڪالي ڻن لو بيسان - جاسن جسر ڪراء.

سلوڪ، محلا لبجا، (٤٠)

١. پيادو. ٢. جيئرو. ٣. برمالها. ٤. سعسار أپايو آهي. ٥. ممڪه. ٦. سانسه. ٧. بباني، دليس پاڙ. ٨. پتڪيا. ٩. سعساري سمدي. ١٠. پڪا، سچا. ١١. ڏسائون. ١٢. ڪبلي مرونا. ١٣. سرجو وڻ. ١٤. ڪر. ١٥. برلئا، ڏانو. ١٦. ڇهجو. ١٧. دڪالدار. ١٨. مؤرڪ. ١٩. ڪارنهن. ٢٠. ولوڻ ويهاڻين لا.

(٧) ڪسنگھ.

(١) منمڪا ڪيلري دوستي - ماتيا ڪا سبند
ويڪد يا هي پج جان[2][3] - ڪدي نہ پانن بند
جهر پنن ڪاونہي[5][4] - نہر رڪن ڳنڌ
جسع دِن[7] ڪيچ نہ هووني - تت دن بولن گند
جيڪ ڪي سار نہ جاني - منمڪ اڳيانئي آند
ڪوڙا ڳنڌ نہ چاهي - چڪڙ[8] پتر بند
آندي آپ نہ جاتي - ڦڪڙ[9] پتن[10] ڦ ند
جونئي موھ لپٽانيا - هڪ هڪ ڪرت بهند.

[راڳھ راهڪلي، محلا پنجوان، وار (٥)]

(٢) نبال اِياڻي[12] دوستي - ڪدي نہ آوي راس
جيها جاڻي ليهو ورائي - ويکھ ڪر نِر جاس[13].

راڳھ آسا، محلا پهلا، وار (٢٢)، سلوڪ محلا دُوجا

(٣) جنان دسندڙا درمت[14] وڃي - متر اسانڙا سيئي
هڪ ڍُونڍيندي جگ سباٽيا[15] - جن نانڪ ورلي ڪيئي.

راڳھ گوجري، محلا پنجوان، وار (٩)

(٤) مڃي جانيا وڏهنس[16] هي - تامي ڪيا سنگ
جي جاڻا بگ بپڙا[17] - نہ جمر نہ ديدي انگ.

راڳھ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١)، سلوڪ محلا تيجا.

(٥) جنان اندر سچي ڪا ٻؤ ناهي[18] - نام نا ڪره پيار
نانڪ تن سڪ ڪيا ڪيجي دوستي - ج[18] آپ ڀلائي ڪرتار.

(٥)

(٦) آندا آڪُو[19] جي ٿيئي - ڪڪ پاڌر[20] جاڻي
آپ مسئي مت هو چيشئي[21] - ڪڪ راهي[20] پڇاڻي
ڪڪ راھ جاوي محل[22] پاوي - آند ڪي مت انڌلي.

راڳھ سوهي، محلا پهلا، چنت (٦).

---

١. سندي نجي. ٢. ڏسندي. ٣. پچي ويندا. ٤. پريم. ٥. چيستاء. ٦. ليستاء. ٧. اد فضيلتا اکر. ٨. مٽي، گارو. ٩. ڪڪرم. ١٠ ڪن. ١١. جمر اڪيارڻ ڪن ٿا. ١٢. اڪيالئي، مورک. ١٣. ويچار ڪري ڏس. ١٤. ڪمت. ١٥. سچو، سمورو. ١٦. مہا برش. ١٧. بگهہ بڪي. ١٨. ڏاليا. ١٩. اڳوان. ٢٠. سچي وات. ٢١. ملين. ٢٢. سروپ.

لاءِ قانون مقرر ڪيو آهي. انسان جيڪڏهن ڏوهه ڪان پاسو ڪري ته ڏوهه جي سزا ڪانئس بالمراد پاسو ڪندي. تنهن ڪري اي ٻيلي، سچائي ۽ سچيت رهه ته من جون ڀاونائون ٻڌيءَ ڪان اچن ۽ ليکيءَ ڏاڍيون لاڙو وڪن. پوءِ ڏس ته ساڳيون اندروني ڪيئن نه نيون پيهن جون اڳين ڪرمن بدلائين ۽ بدليل من جون نئون گهرجون ميسر ڪن. اهي نيون گهرجون ليندئون ستسنگ جو سنگ، رام نام جو سمرن، سادو ۽ سالتڪ پوڄن، سچائي، دنيا، پيار ۽ پرماتما. اهڙين رسن ۽ سوادن ۾ سچي خوراڪ، قوت، شڪتي ۽ مباح اتئي. باقي اندرين حا رس ۽ سواد آهن اُهيءَ زهر جي گهاتڪ گوريءَ مثل، جنهن جي مٿان مٺاڄ جو رنگ سهڻو لڳو پيل آهي ۽ جنهن جي چوسڻ سان ووڙڪ ولوڇي ويندو، مسڻ ملين ليندو ۽ لن روڳي رهندو. اهڙيءَ حالت هيٺ جهڙا ڪرم ڪيا تهڙي قسمت ڪئي. پوءِ ڏوهه ڪنهنجو يا پرماتما جو؟

(٧) ڪسنگم.

(١) مئمڪا ڪيڙي[1] دوستي - مائيا ڪا سنبند
ويکديا[2] هي ڀڄ جان[3] - ڪدي نه پائن بند[4]
جيچر پئين ڪاوني[5] - تيچر وکن گند[6]
جس دِن ڪڇ نه هووني - تت دن بولن گند[7]
جيئه ڪي سار نه جاڻئي - مئمک اگياني آنڌ
ڪوڙا گند نه چاڙئي[8] - چڪڙ پتر بند
آنڌي آپ نه جاڻي - ڦڪڙ[9] پٽين[10] ڌنڌ
جوتي موهه لپٽانيا - هئه هئه ڪرت بهند.[11]

[راڳ راه لي، محلا پنجوان، وار (٥)]

(٢) نال اياڻي[12] دوستي - ڪدي نه آوئي راس | راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٢٢)، سلوڪ محلا دوجا
جيها جاڻئي تيهو ورتئي - ويکه ڪر ڪو[13] جاس.

(٣) جنان دسندڙا[2] درمت[14] وڃئي - متر اساڏڙا سيئي | راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (٩)
هئه ڍونڍيندي جگ سباڻيا[15] - جن نانڪ ورلي ڪيئي.

(٤) مئي جانيا وڏهنس[16] هئي - تامئي ڪيتا سنگ | راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١)، سلوڪ محلا تيجا.
جي جاڻا بگ ٻپڙا[17] - ته جنم نه ديدي انگ.

(٥) جنان اندر سچي[18] ڪا ڀؤ ناهي - نام نا ڪره پيار | (٥)
نانڪ تن سئه ڪيا ڪيجي دوستي - ج آپ ڀلائي ڪرتار.[18]

(٦) آنڌا آکؤ[19] جي ٽيئي - ڪئه پاڌر[20] جاڻئي | راڳ سورٺي، محلا پهلا، چنت (٦) ٠
آپ مسئي مت هو چيتئي[21] - ڪئه راهه[20] پڇاڻئي
ڪئه راهه جاوئي محل پاوئي[22] - آنڌ ڪي مت انڌلي.[21]

---

١. سندي، جي. ٢. ڏسندي. ٣ پڇي ويندا. ٤. پريت. ٥. جيستائين. ٦. تيستائين. ٧. بدڦضيلتا اڪر. ٨. مئي، گارو. ٩. ڪڪرم. ١٠ ڪن. ١١. جنم اڪيار ڪن ٿا. ١٢. اڪيالي، مورک. ١٣. ويچار ڪري ڏس. ١٤. ڪمت. ١٥. سچو، سمورو. ١٦. مها پرش. ١٧. بگهه بکي. ١٧. پرماتما. ١٩. اڳوان. ٢٠. سچي وات. ٢١. ملين. ٢٢. سروپ.

لاءِ قانون مقرر ڪيو آهي. انسان جيڪڏهن ڏوهه ڪان پاسو ڪري ته ڏوهه جي سزا
کانس بالمراد پاسو ڪندي. سو اي بندا، سڄاڻ ۽ سمجهه وهه ته من جون پاوناڻون بديءَ
کان اچن ۽ ليڪيءَ ڏانهن لاڙو ڪن. پوءِ ڏس ته ساڳيون اندريون ڪيئن نه نيون پنهن
جون اکيون ڪرڻ بدلائين ۽ بدليل من جون نيون گهرجون ميسر ڪن. اهي نيون گهرجون
ليندڙيون سترشن جو سنگ، رام نام جو سمرن، سادو ۽ سانتيڪو پوڄن، سچائي، دئيا، پيار
۽ پرمارٿ. انهن رسن ۽ سوادن پر سچي خوراڪ، قوت، شڪتي ۽ سناح آئي. باقي
اندرين جا رس ۽ سواد آهن انهيءَ زهر جي گهاتڪ گوريءَ مثل، جنهن جي مٿان مٺاج
جو وڪر سڃون ته چڙهيل آهي ۽ جنهن جي چڙهڻ سان وراڪ وڌجي ويندو، مسن مليس
ليندو ۽ لن روڳي رهندو. اهڙيءَ حالت هيئت جهڙا ڪرم ڪيا تهڙي قسمت ڪجي. پوءِ
ڏو ته پهنجو پا پرماتما جو؟

(۱) جيڪو ناءُ ڌرائي وڏا - ساد ڪري مــن ڀاڻـــي — راڳ آسا، محلا پهلا،
خصمےِ اندري ڪيڙا آوي - جيتي چُــڳي داڻـــي. — شبد (۳۹)

(۲) ڪڪي ڪڪي ڪــي ڀاسنا - لڇيٽيءِ نهي جانــي — راڳ بلاول، ڪبير
اَنڪ جتن ڪــر راکيئيءِ - ڦــر ڦــر لپٽائي. — صاحب، شبد (۳)

اي بندا، لون رس، سوادن ۽ چسڪي جي لچا وڪين تو ڀر اها لچا ڪنهن کي ٿــي لڳي؟ انهن جي من کي يا تنهن جي اندرين کي؟ اندريون ويچاريون تہ مــن جون پتليون آهن، غلام آهن، گوليون آهن ۽ حڪم جي پيروي ڪرڻ لاءِ پريشان آهن. اها سڀ من جي مستي آهي جو خود سنسڪارن، واسنائن، ڪامنائن ۽ ترشنائن جو شڪار بڻجي، رس ۽ ڀوڳ جي طلب ٿو ڪري. من آهي راجا ۽ اندريون سندس آواز يا هٿيار. اندرين کي من جــي گهرجن جي پوري ۽ صحيح ڄاڻ آهي ۽ هو پنهن جي وس آهر وڌيڪ وفاداريءَ سان حڪم جي ترت بجاآوري ڪن ٿيون.

اي بندا، تو ڏٺو يا پڙهيو تہ آهي تہ جنهن سچي ۽ سرشٽ سنت جو من سڄاڳ آهي تنهن جي اندرين جي ڪريا صفا نرالي آهي. اندريون اهو وڻج واپرائينديون جو واپاري من جو پيشو آهي. من پيشو بدلائي تہ اندرين جــي ڪرت پاڻ مرادو بدلجي ويندي. انهيءَ وشيہ تي وڌيڪ سمجهاڻي پنجين باب ۾ ڏني جتي من جي بناوت ۽ ”ڪرمن جي قانون“ تي اڇيو. تيستاءِ اي بندا، توکي آگاهہ ٿو ڪجي تہ آلس ۽ اگيانتا جي اوٽ ۾ اچي، مثال طور نمبر (۱۳)، (۳۲)، (۳۵) ۽ (۳۸) وچنن جي اُلٽي معنيٰ ڪيئن ۽ پنهن جــي ڪمزورين لاءِ پرماتما کي جوابدار ٺهرائي، پاڻ کي بي ڏوهي سمجهي، پرشارٿ تان هٿ ڪڍي، قسمت مان قصور ڪيئن. ياد رکُ تہ جيئن پاڻــوا ۾ اها انهن جي ياري پـل ٿيندي. قصور آهي تنهن جي ڪرمن جو ۽ نہ قسمت جو. ڪرم لـــي قسمت ناهين ٿا. تنهن ڪري، روحاني واهہ ۾، پهرين ساڌنا آهي تہ من مندر مان وڪارن جــي مورتي لاهي مالڪ جــي مورتي استاپن ڪجي. جنهن هردي ۾ وڪارن جي واسنا آهي اُتي پرماتما جو نواس ڪيئن ٿيندو؟ گورو نانڪ ديو جن پڻ فرمائين ٿا:

نانڪ مانيا ڪرم ٻـــرک - ڦـــل اَمـــرت ڦـــل وسُّ — راڳ ملار، محلا پهلا،
سڀ ڪارڻ ڪرتــا ڪري - جس کوالــي تسُ. — وار (۲۶)

جيون ۾ اسين پنهن جي ڪرمن جو ڦل ماڻيون يا ڀوڳيون ٿا ۽ انهيءَ ۾ پرماتما جـــي جوابداري فقط اها آهي جو سرشٽيءَ جو اُپائيندڙ ۽ ڪرمن جي قانون جو رچيندڙ هـــو پاڻ آهي. باقي ڏوهہ جي جوابداري ڏوهيءَ تي آهي ۽ نہ سرڪار تي جنهن ڏوهہ جـــي سزا

اِندرين جا رس.

سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ اِندرين جي رس تي ڪيئين وچن آهن جن مان ٿورا نوٽ مٿي ڏنل آهن. انهن ڏنل وچنن جو لب هت ٻيهر سمجهائجي ٿو. اسان جا عضوا ۽ گيان ۽ ڪرم اِندريون ڪهڙيون ڪرڻيون ڪن؟ اکيون ڪي ڏسن ته ايرکا ۽ ڪام دِرشٽي جي رس ڏئي. پرائي سندرتا ڏيئي، وستر ڏسي اُن کي هٿ ڪرڻ جي ترشنا پيدا ٿي ٿي. ڪن ٽڙڪن پيا ته هوند رڳو پڻ جي گلا ۽ پهرين سارا هُئي پڙجي جنهن ۾ وقت جو پتو ئي نه ٿو لڳي. پر جي پنهن جي نندا يا ٻئي جي مهما ٻڌي ته جهٽ پٽ اُٿي کڙو ٿئو. زبان ته پتو ڪم ڪري ٿي. هڪ طرف سوادي ۽ سلوڻو ڀوڄن ۽ چٽڪيدار مال مٺايون ورتائي يا ورتائڻ جي سڌ ڪري. ٻئي طرف اوڳاري ڇالي؟ ڪوڙ، گمت، پرائي پچار ۽ پنهنجي وڏائي.

اهو چوڻ غلط ٿيندو ته وات جا رس رڳو ماس، مڇي ۽ نشيدار شين سان ئي لاڳاپو رکن. وات جي چٽڪي ۽ چسڪي لاءِ جيڪو ته ڪاڌو پيتو تيار ڪجي ٿو ۽ ورتائجي ٿو سو سڀ زبان واريءَ اندريءَ جو رس آهي، لوڙي اهڙو طعام ڪٿي وسنو هجي. هٿ ۽ پير بدنيءَ جي ڪرم ۾ وڏل رهن ٿا جن ۾ طرحين طرحين وڪارن جون واسنائون واسو ڪري رهيون آهن، جنهن ۾ رڳو پنهن جو ڀاڻ ۽ واڌارو هجي ۽ جي ٿي سگهي ته ٻئي جي برائي ۽ نقصان ۾. سر کي سڳنڌي، سيند، سرمون ۽ سندر سجاوٽ جي سونهن کپي. تن کي آرام، سهنج، سهوليت ۽ ڀوڳ ولاس ٿي راحت ٿو بخشي. مطلب ته من، اندرين معرفت رس ۽ سواد وٺڻ لاءِ هر وقت مشتاق ۽ منتظر رهي ٿو.

اندرين جي رس جو چسڪو ذائقي کي وڏائي ٿو. ترشنا ته ترپت ٿيڻ جي نه آهي. عادت پڪي ۽ پختي ٿيندي ٿي وڃي ۽ علت کي پوري ڪرڻ لاءِ چئجي ته هوند اهي ساڳيا ئي تران رس ور ور ڏيئي پيا وٺن. عادت ۾ آهي هڪ قسم جو آنير، اگيانتا جو اوٿت ۽ ورهڪ جي اڳهور ٿئي. ڪمزور دلي سچيت ۽ سيانو سڃاڻپ رهي ٿو ته ته ته هرڪو هميشه يا ته ڪڏهين ڪڏهين، پير اهڙيءَ غفلت ۾ غوطا کائي. مرح ياد آهي ته مرڻ وسري وار آهي. اهي سڀ سواد پهرين ڏاڍا سوادي لڳن ٿا پر انهن جو اثر ۽ نتيجو بلڪل ڏکدائڪ آهي. ڪئين سربڪ سور سهڻا ٿا پون. روڳ ڀوڳڻا ٿا پون ۽ ڏکيا ڏينهن ڏسڻا ٿا پون. تندرستيءَ جي ستيا ناس ٿي ٿي. رس جي مدهوشي انسان کي ٻسون ٻٽائي ٿي، ننگ ناموس ناس ڪري ٿي، سماج جي نظر ۾ ڪيرائي ٿي ۽ آباد گهر اجڙ ڪري ٿي. پرمارٿ ۽ پر اپڪار کان پري ۽ اديءَ ۽ پاڪڻ، جنهن ۾ ناڻو نه راضي، نه ٻارا ٻاڀڻ نه راضي. اهڙا آهي "ڏرميڪ جيون" جنهن ۾ اڻاڻ ۽ اصولن جي آڏولي چڙهي ٿي. لعنت آهي اهڙي جيون تي. صاحب فرمائين ٿا:

(١) جيڪو نانڪ ڌرائي وڏا - ساد ڪري مَن پاڻي — راڳ آسا، محلا پهلا،
خصمئِ اندري ڪيڙا آوئِ - جيتي چُڱي داڻي. — شبد (٣٩)

(٢) بڪئِ بڪئِ ڪي ٻاسنا - تجيئِ نهي جاني — راڳ ٻلاول، ڪبير
اَنڪ جتن ڪر راکيئِ - ڦر ڦر لپٽاني. — صاحب، شبد (٣)

اي ٻندا، لون رس، سوادن ۽ چشڪي جي اڃا رکين ٿو پر اها اڃا ڪنهن ڪي ٿي ٿي؟ تنهن جي من کي يا تنهن جي اندرين کي؟ اندريون وچاريون ته من جون پتليون آهن، غلام آهن، گوليون آهن ۽ حڪم جي پيروي ڪرڻ لاءِ پريشان آهن. اها سڀ من جي مستي آهي جو خود سنسڪارن، واسنائن، ڪامنائن ۽ ترشنائن جو شڪار بڻجي، رس ۽ ڀوڳ جي طلب ٿو ڪري. من آهي راجا ۽ اندريون سندس آواز يا هٿيار. اندرين کي من جي گهرجن جي پوري ۽ صحيح جاڻ آهي ۽ هو پنهن جي وس آهر وشيش وفاداريءَ سان حڪم جي تعميل اچاوري ڪن ٿيون.

اي ٻندا، تو ڏٺو يا ٻڌو نه آهي ته جنهن سڀي ۽ سريشٽ سنت جو من سجاڳ آهي تنهن جي اندرين جي ڪريا صفا نرالي آهي. اندريون اهو وٽيچ واپرائينديون جو واپاري من جو پيشو آهي. من پيشو بدلائي ته اندرين جي ڪرت پاڻ مرادو بدلجي ويندي. انهيءَ وشيه تي وڌيڪ سمجهاڻي پنجين باب ۾ ڏني جتي من جي ٻلاوت ۽ ”ڪرمن جي قانون“ تي اچيو. ليسناءِ اي ٻندا، توکي آگاهه ٿو ڪجي ته آلس ۽ اگيانتا جي اوٽ ۾ اچي، متان تون نمبر (١٣)، (٣٢)، (٣٥) ۽ (٣٨) وچن جي اُتي معنيٰ ڪيدن ۽ پنهن جي ڪمزورين لاءِ پرماتما کي جوابدار ٺهرائي، پاڻ کي بي ڏوهي سمجهي، پرشارٿ تان هٿ کڻي، قسمت مان قصور ڪيدن. ياد رک ته جيون ياترا ۾ اها تنهن جي پاري پل ٿيندي. قصور آهي تنهن جي ڪرمن جو ۽ نه قسمت جو. ڪرم نسي قسمت ناهين تا. تنهن ڪري، رُوحاني واهه ۾ ڀڻين ساڌنا آهي ته من مندر مان وڪارن جي مُورتي لاهي مالڪ جي مورتي استاپن ڪجي. جنهن هردي ۾ وڪارن جي واسنا آهي اُتي پرماتما جو نواس ڪيئن ٿيندو؟ گورو نانڪ ديو جن پڻ فرمائين ٿا:

نانڪ مانيا ڪرم ٻرک - ڦل اَمرت ڦل وسُ — راڳ ملار، محلا پهلا،
سڀ ڪارڻ ڪرتا ڪري - جس کوالي تسُ. — وار (٢٦)

جيون ۾ اسين پنهن جي ڪرمن جو ڦل ماڻيون يا ڀوڳيون ٿا ۽ انهيءَ ۾ پرماتما جي جوابداري فقط اها آهي جو سرشٽيءَ جو اُپائيندڙ ۽ ڪرمن جي قانون جو رچيندڙ هو پاڻ آهي. باقي ڏوهه جي جوابداري ڏوهيءَ تي آهي ۽ نه سرڪار تي جنهن ڏوهه جي سزا

اِندرين جا رس.

سري گرؤ گرلت صاحب ۾ اندرين جي وس لي ڪئين وچن آهن، جن مان چولبه وچن مٿي ڏنل آهن. انهن ڏنل وچنن جو لب هت آهرين سمجھائجي ٿو. انسان جا عضوا يا گيان ۽ ڪرم اندرين ڪهڙين ڪرالون ليون ڪن؟ اکين کي ڏسن ۽ ابرڪا ۽ ڪام د وشٽي ۾ جي وس ڏني. براڻي سندر يا قيمتي، وستو ڏسي ان کي هٿ ڪرڻ جي ترشنا پيدا ٿي ٿي. ڪن لڙڪن پيا ۽ هولد رڳو ٻين جي گلا ۽ ٻيهڻي ساواهه ٻڌي ٻڌجي جنهن ۾ وقت جو پتو لي ۽ لو لڳي. ۽ جي ٻنهن جي لندا يا ٻڌي جي مها لکتي ۽ جهٽ پٽ آئي ڪڙو لبو. زبان ۽ پتو ڪر ڪري لي. هڪ طرف سوادي ۽ سلوڻو ڀوڄن ۽ چڪيدار مال مٺاين ورتالي يا ورتائڻ جي سڌ ڪري. ٻئي طرف اوڳاري چالي؟ ڪوڙ، ڪمت، ٻراڻي پچار ۽ ٻنهن جي وڌالي.

اهو چوڻ غلط ليندو ۽ واسه جا وس وڳو ماس، مڇي ۽ نشيدار شين سان نا لاڳاپو وڪن. واسه جي چٽو ۽ چسڪي لاءِ جيڪو به ڪاڌو پيتو ليار ڪجي ٿو ۽ ورتائجي ٿو سو سڀ زبان واريءَ اندريءَ جو وس آهي، لوڙي اهڙو طعام ڪٽي ويشو هجي. هٿ ۽ پير اندرءِ جي ڪر ۾ وڌل رهن ٿا جن ۾ طرحين طرحين وڪارن جون واسنائون واسو ڪري رهيون آهن، جنهن ۾ وڳو ٻنهن جو ٻلو ۽ واڌارو هجي ۽ جي لي سگهي ته ٻئي جي ٻراڻي ۽ نقصان ۾. سر ۾ کي سگندي، سيند، سرمون ۽ سندر سجاوٽ جي سوڀيا کپي. تن کي آرام، سهنج، سهولتون ۽ ٻوڳ ٻلاس لي راحت او بخشي. مطلب ته من، اندرين معرفت وس ۽ سواد وٺڻ لاءِ هر وقت مشتاق ۽ منتظر رهي ٿو.

اندرين جي وس جو چڪر ڏاڍي کي وڌالي ٿو. ترشنا ۽ ترپت ليڻ جي ۽ آهي. عادت پڪي ۽ ٻڌي ليندي لي وڃي ۽ علت کي ٻوري ڪرڻ لاءِ چئجي ته هولد اهي ساڳيا يا نوان وس ور ور ڏٻي پيا ولهن. عادت ۾ آهي هڪ قسم جو آفير، اڳياتا جو آلوٽ ۽ ووڪ جي اڳهور لند. ڪو ورلي سڃيت ۽ سياڻو سجاڳ رهي ٿو ته ته هرڪو هميشه يا ته ڪڌهين ڪڏهين، پيو اهڙيءَ غفلت ۾ غوطا کائي. موج ياد آهي ۽ مرڻ وسري واو آهي. اهي سڀ سواد ٻهرين ڏاڍا سوادي لڳن ٿا ۾ انهن جو اثر ۽ نتيجو بلڪل دکدائڪ آهي. ڪئين سرسڪ سور سهڻا ٿا پون، روڳ ٻوڳڻا ٿا پون ۽ ڏکيا ڏينهن ڏسڻا ٿا پون. تندرستيءَ جي ستيا ناس لي لئي. وس جي مدهوشي انسان کي پسون ٺاڻي لي، ننگ ناموس ناس ڪري لي، سماج جي نظر ۾ ڪيرالي لي ۽ آباد گهر اُجڙ ڪري لي. پرماوٽ ۽ پر اُپڪار کان پري ۽ ٻديءَ ۽ براڻيءَ کي اوري. اندرين لي ڪاہ روڪ ۽ رلنڪ ڪانه ٻاهي رڳو ٻاهريان نيم، سنجم، پوڄائون ۽ پاکند، جنهن ۾ ٻاڻ ۽ واصي، ۽ ٻارا ٻاليڻ ۾ واصي. اهڙا آهي "ڏوميڪ جيون" جنهن ۾ اخلاق ۽ اصولن جي آهرلي چڙهي لي. لعنت آهي اهڙي جيون تي. صاحب فرمائين ٿا:

(۳۹) ہِک کـاٹـا ہِک ہولٹا - ہِک کي ڪار ڪماء
جمدر ہـاڌي مارينهه - ڇوُنس ساچـي نـاء.

(۴۰) ڪبير ہشنوُ[1] هوُنا نہ ڪيا ہٿيا[2] - مالا[3] ميلي چـار
باهــر ڪنهن[4] باهــرا - ہـيتر ہـري ہسنگار[5].

(۴۱) ڪبير خوُب کانا کيهڙي - جامهہ اَمرت[6] لـوُن
هيرا روني کارنـي - گـلا[8] ڪٽاوي ڪوُن.

(۴۲) فـريـدا اي وش گـندلا[9] - ڌريٽا کنب لـواڙ[10]
اِڪ راهيدي[11] رهہ گئي[12] - اِڪ راڌي[13] گئي اُجاڙ[12].

(۴۳) ڌمي[14] وهوُٹا[15] پات پنبر - پاهـي[16] سيتي جـالـي[17]
ڌوُڙي وچ لڌنڌڙي[18] سوُهان - نانڪ لي شهہ[14] نالي.

واڳ پريالي، مـ...
پهلا، شبد (۱۳)

سلـوڪ، ڪبـ...
صاحب (۱۴۵)

(۱۸۸)

سلوڪ، شيخ فريـ...
(۳۷)

سلـوڪ، مـحـلا...
پنجوان، (۲)

---

۱. ويشنوُ. ۲. چا ٽي پيو. ۳. مالاءُن پائين. ۴. سون. ۵. ميٺ، الڪ، ٽاڻو، مٺي.
۶. گيهوُ. ۷. ماس مڇي. ۸. سر. ۹. گندا. ۱۰. چاش. ۱۱. مدي بر. ۱۲. چٽ، ناس لي
ويا. ۱۳. پوء، دير سان. ۱۴. پرماتما. ۱۵. ٻنا. ۱۶. ٻاهر. ۱۷. جلائي ڇڏيان. ۱۸. برباد.

(۳۱) ساد کیتي دک ترژی - اژرب[2] لکي ماء
سک لرژي دکه اکلي[3] - دژکی دوکه وهاء.

راگ مارو، محلا پهلا، شبد (۱)

(۳۲) الدری داتا[4] شل[5] کوشت هي - الدری کس لي هوني
آبي کل کری سب کرتا[6] - اَلسا ژوهوج کرني.

راگ مارو، محلا لپها، شبد (۱)

(۳۳) دستر[7] یروم[8] پاس بژ لاکا - ترشنا هوء قدسري
کاچي بندي[9] شبد نه چیجي - اَدْر[10] یرج حتسي دوري
اَمرت جوڈ مها رِبک یرج - مائیا کا دسوانا
کرس نه متي حکم نه ژوجوح - پسژنا[11] ماهر سمانا.

راگ مارو، محلا پهلا، اشتپدی (۷)

(۳۴) هیرا[12] رلنک نهي[6] هر رالی - هب بولی لب تیکی
سب جان کی لندا وپاس -
پسژن[11] یتي کدي هوء نه نیکی[13].

راگ پرج، محلا پهلا، شبد (۴)

(۳۵) یک اَمرت کرتار[9] اپالي - سسار ترکُ[13] کتر دُء تل لائتي
آبي کرتا[6] کري کرالي - هر لس پاوي لسچ کرالي[15]
لانک هسو ندر کرپا - اَمرت نام آبي دیسم
پکیا کي پاسا منهُ[16] کرپا - آپتا پاتا آپ کریسر.

راگ بسنت، محلا لپها، شبد (۱)

(۳۶) هوما هژلی بولس هژلسا - کُرتي[17] ایتر سب هژلي
الدري کي هژت الرس ناهي - ترهر اکن کي[17] لژسي.

راگ بسنت، کبیر صاحب، شبد (۷)

(۳۷) کاتا بتا هتا[19] سژتا[20] - سر کیا هجي مرتا
خصر وساو خراري کسي - ترک هرتا اهي وهتا.

راگ مارو، محلا پهلا، شبد (۱)

(۳۸) بانک مائیا کرم سرکے[13] - تل اَمرت تل وش[22]
سب کارج کرتا کری - هس کرالي[15] لس.

راگ ملار، محلا پهلا، وار (۲۶)

---

۱. ندا لس ٿ. ۲. کرمي هر لکو. ۳. کیٹ. ۴ بلیان برڈ. ۵. الوان. ۶. برماتما. ۷. کتس ملک. ۸ بنکو. ۹. سمچه، پڌی. ۱۰. پدت. ۱۱. پسژن، حانور. ۱۲. کژژ، کند. ۱۳. سکور. ۱۴. ونج. ۱۵. اکشي اوہ ۱۶. متالي جلڌی لر. ۱۷. کن. ۱۸. اَهنکار؛ کورڈ، حاندژ. ۱۹. تلخ. ۲۰. سمعط. ۲۱. عتان لذلو آهي. ۲۲. زهر، وشیرو، وکار.

(۲۱) جت مک نام نہ اُچرھ - ٻن ناوي رس کاھــ
نانڪ ايوي جاڻيئي - لت مک ٹُکا پاھہ.

(۲۲) کاندیا کاندیا منھن گھٹا - پٽندیا[۱] سب اَنگ
نانڪ ڏرُگ[۲] تنان دا جیوڻا[۳] - جن سچ نہ لگو رنگہ.

(۲۳) جن جھوا ھر رس نہ چکیو - سا جھوا جل جاء
اَن رسُ[۴] سادي لگہ رھي - دکہ پائیا دوُجيءِ پاوَ[۵].

(۲۴) منا کرڪيءِ کائیا پیاري - تن کن کیتا روگ
کوڑا ھوء پتیشتیا[۶] پیاري - تس تي اُپجیا سوگ[۷].

(۲۵) منمک[۸] سد ھي کوڑو بوليءِ[۹] - اِکہ بیجيءِ اِکہ کاني
جم کال پاڌا ترشنا ڏاڌا[۱۰] - ٻنُ گوُر کوڑ چڏاني.

(۲۶) منا کرڪيءِ کائیا - بھ سادھ وَڏیا روگ
شڌ پتار[۱۱] ھر چوڏیا - ڦر لگا جاء وجوگ[۱۲].

(۲۷) ڦت[۲] اوھیا جیوڻا[۳] - جنت کاء وَڌائیا پیت
نانڪ سچي نام وڻ - سبو دشمن ھيبت[۱۳].

(۲۸) نؤ دائي[۱۴] دسَ[۱۶] منصف ڈاوَھ[۱۷] - رعیت اسن نہ ديھي
ڏوري پوري مابھ ناھي - بھ[۱۸] بشالا ليھي.

(۲۹) بکيءِ بکيءِ کي باسنا[۱۹] - لجيئيءِ[۲۰] نھ جاني
اَنڪ جتن کر راکيئيءِ - ڦر ڦر لپٽاني.

(۳۰) اَنڌي ايھ نہ آکيئن - جن مک لوڻ[۲۱] ناھہ
انڌي سيئي نانڪا - خصمھ[۱۱] کتي[۲۲] جاء.

۹۰

راڳ گوجري، م...
پڀجوان، وار (۱۸)

راڳ وڏھنس، م...
ليجا، شبد (۲)

راڳ سورٺ، م...
پڀجوان، اشٽپدي (۳)

راڳ سوھي، محلا
ليجا، اشٽپدي (۴)

راڳ سوھي، محلا
ليجا، وار (۱)

(۱۶)
[سلوڪ محلا پھلا]

راڳ سوھي، ڪبير
صاحب، شبد (۵)

راڳ بلاول، ڪبير
صاحب، شبد (۳)

راڳ رامڪلي، محلا
ليجا، وار (۱۶)،
سلوڪ محلا دوُجا

۱. ڪوڙا ڀريندي. ۲. ڏڪار جوڳي. ۳. زندگي. ۴. بیا وکاري سواد. ۵. دنيت ڀاؤ.
۶. ني پيا. ۷. دک. ۸. ساڪت، مؤرک. ۹. ٻوکي. ۱۰. جليل. ۱۱. پتي پرماتما.
۱۲. وڇوڙو، جدائي. ۱۳. پريت، ممتا. ۱۴. دروازا. ۱۵. اندريون. ۱۶. پتڪن تيرون.
۱۷. شپ کڻ. ۱۸. گھٽا دک ڏين ٿا. ۱۹. تمنا، شوق. ۲۰. روڪڻ. ۲۱. اکيون.
۲۲. غافل آھن.

(١١) أنڪ رسا ڪالي جنسي پور-ءوھ ڪي جيوڙي پاڻ ير چرر
مرڪ دنهه ساذ سنگ پهولا-آڙيعه جاسه چوني دڪ ڪينا.
واڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٢) بسڪيءِ لگڙي - جن جن ڪالي
لالڪي لرشنا - ڪيهو نه جالي.
(٩٧)

(١٣) لارالسن ليٿا لالوڻگرا - پتر ڪتيءِ وڪيءِ
ڪرلدا پاپ امستبا - لعه وشو چڪيءِ.
واڳ گوڙي، محلا چرٿان، وار (٣٨)، ڳوڙي محلا پنجوان

(١٤) لنهه سولڪ ٻنهه سولڪ - سولڪ سروني هولي
اؤلسه ٻنسه سولڪ لاڳيءِ - سولڪ ٻڙي وسوني.
واڳ گوڙي، ڪسر صاحب، شبد (٤١)

(١٥) سناد لپسه اندري وس ٻرينڙو - مد وس ليمه ٻڪاريو ري
ڪرم پاڪ سنتن سنگاني - ڪاشت لوھه اڌاريو ري.
(٥٦)

(١٦) وڙب سندويٿا انڪ استريئان - هر وس ين سب سناد ڦڪريتا
ماليا جليٿا ٻڪار ٻڪليٿا - سرڻ نانڪ پرڀ پرڪ دٺيليٿا.
واڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (٥٥)

(١٧) دوسه مد جو پرلي - پڪ لبهه ڪملي
رام رسالڻ جر ولي - نانڪ سچ املي.
(١١٤)

(١٨) هيڪر لاءِ ذرالي وڌا - ساد ڪري من پاٿي
خصميءِ لدري ڪيڙا آويءِ - جيتي چڳيءِ داٿي
مر مر جيريءِ نان ڪج پالي - نانڪ نام وڪاٿي.
واڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٣٩)

(١٩) لگ نه اندري لگ نه ناوي-پلڪي اُڪ اوري لبه داڙهي
لگ نه ٻري لگ نه هٿي - لگ نه جهرا لگ نه اکي.
واڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٥)

(٢٠) من ڪا سولڪ لوڀ هيءِ - جهرا سولڪ ڪوڙ
اکي سولڪ وپڪا - پرلسوا لسر ڏن روپ.
(١٨)

١. ڪتين. ٢. اوڙي. ٣. موڙدو. ٤. ٻنا. ٥. ناس. ٦. وشين هي اوني. ٧. پرمالما.
٨. ڏڪو. ٩. ٻيجد. ٩. جوپ، اپولرناني. ١٠. زبان. ١١. سنگ پر. ١٢. ڪاس. ١٣. پرمالمي.
١٤. ٻڳڙهي نو. ١٥. دپائو. ١٦. ڪمعه. ١٧. وڪار. ١٨. لشتي. ١٩. پسندي. ٢٠. نظر پر
٢١. موجون ماڻي. ٢٢. جٿيو، قبضو. ٢٣. الر وڀلي. ٢٤. ڏاڙهي. ٢٥. پراڻي استري.

اسان کي ننڊري سچ نند پالهئي - ستگور ملي جس آءِ
سدا صاحب کي رنگ رتي - مٺي ناوءِ ٿسا.

[راڳ بهاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٦)، سلوڪ محلا ٽيجا]

(٤) وس سڄڻا وس رنا - ڪامڻ وس هومل کي واس
وس گهوڙي وس سيجا منڊو - وس مٺا وس ماس
اسين وس سوار کي - ڪي گهمڪ الر نواس.
سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٤)

(٥) مندا کر ڪنهن کاٿيا - ڪوڙا آڃها ساد
پاڻيئي مهس سڙد ڪيئي - رسکيا وجها پاد
ڄاڻندي اسار اسر هووئي - ونا اساوي اساد.
سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٢١)

(٦) من جوئي لس جوڻ هئي - جهوا جوئي هوء
مڪ جوئي جوڻ اولٽا - ڪم ڪر سوڻها هوء
ان اڪ شبد لہ مانهئي - ساهي لي سچ هوء.
سري راڳ، محلا پهريون، اشٽپدي (١) ٥

(٧) وار نار گهمڪ آنٿ ناهي - هو جائي وس ڪس مهلي
گهان ڏيان گنا سڄر الهي - جهر موهگي جوئي.
سري راڳ، محلا پهريون، شبد (٢) ٢

(٨) کهس ڪمر جوڙ انها وس - اهه سنگس نهچڻ مرانا
ومنها جهوم براڻي آنس جهوٽا پاڻي - ان اڌ ٻوساڻر لسونا.
سري راڳ، محلا صاحب، شبد (١)

(٩) سنساري آهه ڪاڻين - جني ڪوڙ اول اول اڪ ڪاليا
چولٽا سار نسر جاڻي - ڪار ڪروڏ وش وڏائيا.
واڳ ماجهه، محلا پهريون، وار (١٦)

(١٠) آڪسيا آڪ نسر وجها - سڻيا اسر رهسي ڪسن
آڪي ڊاڪ اسر وجها - ڪسيا ڪاهڪ اجه ون.
(١٩)
[سلوڪ محلا ڏوڃا]

١. اهڙو جي ڪريا. ٢. پوماليا. ٣. لڪاڻو. ٤. سون. ٥. چانڊي. ٦. وڻجارو. ٧. چندن، عطر. ٨. جڳري. ٩. وش، وشيون. ١٠. آڃارو. ١١. ڏاڍو، وڏس. ١٢. آجاڻا ڪهل. ١٣. ڏيان. ١٤. ٻولو. ١٥. هردي ۾ واجارنا. ١٦. اوجل لهنا. ١٧. هردو. ١٨. اندران کي گهٽو. ١٩. هڪ کي هڪ. ٢٠. سنساري جيو. ٢١. مسالين نا. ٢٢. ڏاڍاڻا. ٢٣. دانائيا. ٢٤. الدراڻ. ٢٥. چشڪو.

(٦) إندرين جا رس ۽ سواد.

(١) لنڌهہ ايد بر دوشت اکار- سرتي سولي سٺ لند وڇار
وسنا سولي لوب مڃي ساد - مسن سولسيا مانيا سماد.
اس گرھ مہ کوني حاکم رهيو. تاہم زسع اوھ آهي لويو. (١٠،٠)
سکل - مهلي آهيو رس مالي - گرھ آهي کي کر نہ حالي
مسن هار بيم اترازی - سولسي نکر اسڙی لکهاری.

[راگ گوڙی، محلا پنجوان، شبد (٢٠)]

(٢) متيا سرڙن برنشا شيهہ - متيا هسڻ بر ڏرب ڪه هرچہ
متيا نمتر بيکهہ برلرہ وڙباد - متيا وسنا يسوهن آن سواد
متيا جرن براکار ڪه ڏاوھ - متيا من بسر لوب ليا وڙھ
متيا لسن نهي برابکارا - متيا بساس لسيمہ بکسارا
ان اوهيو متيا سب پاي - سڦل ديہ نانک هر هر نام لئي.
[راگ گوڙی، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدی (٥)٥]

(٣) ماٹس پسرانا آلسيا - مسائس پسر پسنا آء
هسہ ليتيو معہ دور عسرہ - بسرل پسريو وح آء
آبسٺا بسرانيا نسہ پياٹيو - خسمهہ ڏکي کساء
هسہ بسيستيو خسم وسسريو - درگهہ مسليو سزاء
هوتا مد مول نسہ پيجيو - جسي کا بسار وساء.

---

١. اکون. ٢. برالپء استريء ۾. ٣. بري نار. ٤. کن. ٥. برائي نندا. ٦. زبان. ٧. سواد.
٨. ٹلتان. ٩. سريرء عردو، آعتڪرڻ. ١٠. آلر گيان. ١١. اندريون. ١٢. وکار.
١٣. سيو، خالي. ١٤. بي بنا، ناسولعہ. ١٥. عسعہ. ١٦. ڏن. ١٧. قنائين ٿا. ١٨. ڏسن ٿا.
١٩. حسن. ٢٠. دوڙن ٿا. ٢١. نڪ، بالس. ٢٢. مائهون. ٢٣. شراب جا پيل گلاس.
٢٤. مارعي وڃي نسي. ٢٥. زهسر، وکاري داپار. ٢٦. يسرعانا. ٢٧. شسراب.
٢٨. پيہتي وسوم.

ٻڌي وھندو ۽ اُونڌي کي سڌي ڪرڻ ڪاڻ ڪوني بہ ڪوشش ڪونہ ڪندو؟ اھا آھي اَڪرمَ جي اوٽ ۽ نراسائيءَ جي نِھوڙ. اي ٻڌا، تون پنھنجي ٻڌلجڻ لاءِ ڇو ٿو ترسين ۽ پاڻ سڌارڻ لاءِ ڇو نہ ٿو جتن ڪرين؟ جي پنھنجي چڱائي نہ ٿو ڏسي سگھين تہ بہ ڇو نہ ٿو تون خود پنھنجي لاءِ مثال پيش ڪرين؟ ٿي سگھي ٿو تہ ھڪ چڱي مثال جو اثر آھستي پنھنجي بہ لڳي ۽ ڪجھ مدت کان پوءِ ڏور ڏور تہ پکڙجي وڃي. صفائيءَ پيدا ڪرڻ کان سواءِ گندگي ڪيئن ڪڍي سگھبي؟ مثال وعظ کان وڏو آھي.

آهي. ٻاهر پنڪار نه آهي پر اندر اوڙڪو آهي. جهڙيءَ ريت جهالي ٻالي، خزالي جـــي ڪوچ ڪري ڪبي.

فريدا جـــي لــــون عقل لطيف ـ ڪالي لکّ نـــه ليکُ   سلوڪ، شيخ فريد (٦)

آپڻڙي گريـــوان مهه ـ ســـر نيوان ڪـــر ديـــکُ.

صاحب سمجهائين ٿا تـــه اي فريد، آهڪ انتيءَ لاءِ ڪهي آهـــر واري اڀوجهالي، معصوميت، صدق ۽ سچائي. ٻالڪ جا جاڳي ڪوڙ ڪپٽ مان، اڪل شتڪل مان ٻا پيد ٻاڙ مان؟ پر وڏن جي سنگ ۽ سکيا ٻا چرپتر ۾ ۽ سنساري وهنوارن ۾، ٻالپڻ جا گڻ منتهي وڃن ٿا ۽ اوگڻا اچي واسو ڪن ٿا. ٿڏهين ته انسان کي سمجهو، سياڻو، عقلمند ۽ چتر سمجهيو وڃي ٿو جو ته اُهن حرٻين ۽ خصلتن دناوان، هو بين جـــي اکين ۾ سرمو وجهي سگهي ٿو ۽ ٻهن جا ڪارج سڌ ڪري سگهي ٿو. پـــر آخر نه اهي ڪارج ڪــر ابدا ۽ نه وري اهي ٻهن جا ڪر ابدا، جن لاءِ اهي ڪارج ڪئين ٿا. اُلي اعتبي ڪارج شاهد ٻڻجي برخلاف شاهدي ڏيندا ۽ حوڪي سزا ڏيارڻيدا. ڪلو مان ۾ ڪڏهين ڪيج ليا آهن؟ جتي آسا منسا جـــي مراد آهي ۽ جتي لوڀ لالچ جي لاڳيت آهي، اُلي سڀ دنيوي ڏنڌا، مت مـــائت، مترو ۽ سنبندي، پندن آهن. ڪئين پندن جا پيڙا ڪيڙ واسو وجهي چڪا آهن ۽ ڪئين وڃن پيا. اُهيءَ تهوري ڪن مان، وڪرم جي وٿڻ سان، ڪري سلامت نه موٽيو آهي ۽ نه موٽندو. گروُ نانڪ ديـــو جن فرمائين ٿا:

آســـا منسا ٻنڌني ٻالـــي ـ ڪرم ڌرم ٻنڌڪاري   واڳ سوروٺ، اشٽپدي

ٻاپ پـــن جگ جاليا ٻالـــي ـ ٻسيءِ لسار وساري (١) ٢

اي ابدا، ولمت وڃي پيو. ڪيڄ سڄاڻي ڪر. جي اُهيءَ ڪسوٽيءَ مان لنگهڻو اٿئي ۽ ڪن ڪان ڇٽڻو اٿئي ته ڇيتان جا ميرا ڪوڙا ڇڻ پر ٿي ڌوئي ڇڏ. ڪوڙي راس ڦٽي ڪري، سچ جو سمر ساڻ کڻ ته سڃالي ٿئي. سچي سياڻپ ۽ لندي چترائيءَ جو پورو متاءَ تـــه پرهر جو پيد کلي. موٽي اُءَ منڙا اصلي اصولن ٿي ته محبوب جو ماڻ ملي. هڪ جي ڪار ڪماءِ ته هڪ لي وڃين ۽ سڀ ۾ هڪ ڏسين. اُهو هڪ اٿئي "اڪر اونڪار":

اوپدا ڇيي ڪمي ناهه گــڻ ـ ســي ڪمڙي وسار   سلوڪ، شيخ فريد

متيه شرمندا ٿـــيوهـــي ـ سائينءَ دي درپـــار. (٥٩)

سهڪو پيو شڪايت ڪري ته ڪلجڳ ڀاري آيو آهي ۽ زمانو صفا بدلجي ويو آهي. جهڙو ۾ لڄ لٿجي ويا آهن ۽ ڪلجڳ پريل ٿي پيا آهن. ڪا اُڙليءَ اچي ته واهه، نه ته لــه الپدي جو جبر ڪري آهي. ٻيا جستائين اڙليءَ اچي ۽ ڪڻي ته ليستائين سهڪو ٻاهـــڙن

ٻڌي وهندو ۽ اُونڌي ڪي سِڌي ڪرڻ ڪاڻ ڪوئي بہ ڪوشش ڪونہ ڪندو؟ اِها آهي
اَڪرم جي اوت ۽ نراسائيءَ جي نِهوڙ. اي ٻندا، تون پنهن جي ٻدلجڻ لاءِ ڇو نہ ترسين ۽
پاڻ سڌارڻ لاءِ ڇو نہ ٿو جتن ڪرين؟ جي پنهن ۾ چڱائي نہ ٿو ڏسي سگهين تہ بہ ڇو نہ ٿو
تون خود پنهن لاءِ مثال پيش ڪرين؟ ٿي سگهي ٿو تہ هڪ چڱي مثال جو اثر آهستي
پنهن تي بہ ٿئي ۽ ڪجهہ مدت کان پوءِ دُور دُور ئي ٻکڙجي وڃي. صفائيءَ پيدا ڪرڻ کان
سواءِ گندگي ڪيئن ڪڍي سگهبي؟ مثال وَعظ کان وڌو آهي.

آهي. ٻاهر ڦٽڪار نه آهي پر اندر اورڻو آهي. جُهڳيءَ ۾ جهالي ٻالي، خزالي جــي ڳرج ڪرڻ ڪئي.

فريدا جـي لــون عقل لطيف - ڪالي لڳُ نــہ ليکُ   سلوڪ، شيخ فريد (٦)
آپڻڙي ڳريــوان مهه - ســر نيوان ڪــر ديــکُ.

صاحب سمجهائين ٿا تـــہ اي ٻندا، آهڪ اُنتيءَ لاءِ ڪهي اُپهـــر واري اُپرجهالي، محڏوميس، صدق ۽ سچائي. ٻالڪ جا جاٺي ڪوڙ ڪپت مان، اُنڪل شڪل مان يا پيد ٻاڙ مان؟ پر وڏن جي سنگ ۽ سکيا يا چرتر ۾ ۽ سنساري وهنوارن ۾، ٻالڪ جا ڳڻ مبتهي وڃن ٿا ۽ اوڳڻ اچي واسو ڪن ٿا. ڏڍهين نه انسان کي سمجهوُ، سياڻو، عقلمند ۽ چتر سمجهيو وڃي ٿو جو نه اُهن ڪڙين ۽ خصلتن ڏٺاران، هو بين جــي اکين ۾ سرمو وجهيِ سگهي ٿــو ۽ ٻهن جا ڪارج سِڌ ڪري سگهي ٿو. پــر آخر نه اهي ڪارج ڪم ايندا ۽ نه وري اُهي ٻهن جا ڪم ايندا، جن لاءِ اُهي ڪارج ڪجن ٿا. اُلي اِهئي ڪارج شاهد ٻڻجي برخلاف شاهدي ڏيندا ۽ جوڳي سزا ڏيارينداز ڪار مان ۾ ڪڏهين ڪيح ٿيا آهن؟ جتي آسا منسا جـي مراد آهي ۽ جتي لوڀ لالچ جي لاڳيت آهي، اُلي سڀ دنيوي ڏنڌا، مت مانت، متر ۽ سنبندي، ٻنڌن آهن. ڪئين ٻنڌن جا پيڙا ڪرڙ واپ وڃي چڪا آهن ۽ ڪئين وڃن پيا. اِلهيءَ ٿهري ڪن مان، وڪرم جي وٽج سان، ڪرڻ سلامت نه مرلبو آهي ۽ نه مرلندو. ڪرڙ لالڪ ديـر جن فرمائين ٿـا:

آســا منسا ٻنڌني ٻالـــي - ڪرم ڏوم ٻنڌڪاري   راڳ سورٺ، اشٽپدي
ٻاٽ ٻـــن جڳ حاليا ٻالـــي - ٻسيءَ نـــام وساري   (١) ٢

اي ٻندا، وقت وڃي پيو، ڪجھ سچائي ڪر. جي اِلهيءَ ڪسونيءَ مان لنگهڻو اُنتي ۽ ڪن ڪان اڇڻو اُٿي نه هِتان جا ميرا ڪوڙا جن پر لي ڏوني چڏ. ڪرني راس ٿئي ڪري، سچ جو سمر ساڻ ڪڻ نه سڪالي لٿي. سُچي سياڻپ ۽ لنڌي چترائيءَ جو پرم متاءَ لـــہ پرهم جو پيد ڪلي. مولي آءِ منڙا اُملي اُصولن لي نه محبوب جو ماڳ ملي. هڪ جي ڪار ڪماءِ نه هڪ لي وڃين ۽ سڀ ۾ هڪ ڏسين. اِهو هڪ اُنتي "اِڪو اوُنڪار":

فريدا جيي ڪمي ٿاه ڳـڻ - سـي ڪمڙي وسار   سلوڪ، شيخ فريد
مت شرمندا ٿيرهـــي - سائيءَ دي دربـــار.   (٥٩)

سڪر ٻيو شڪايت ڪري نه ڪلجڳ ڀاري آيو آهي ۽ زمانو صفا بدلجي ويو آهي، ڳچ ڳتجي رهيا آهن ۽ ڪلجڳ ٻرٻل لي پيا آهن. ڪا اِزليءَ اچي نه واهه، نه نه لــہ جو جبر ڪوڏ آهي. ها جيستائين ازليءَ اچي ۽ ڪئي نه ليستائين سڪر ٻاهـــڙن

آهي، سو ڪيترو وقت ڪڙو رهي سگهندو. انهيءَ بابت گُرو نانڪ صاحب فرمايو آهي:

(١) جيان راس نه سچ هوئي - ڪئن تنان سک هوءِ — سري راڳ، محلا پهلا،
ڪوڙي وڻج وڻجيئي - من تن کوٽا هوءِ. — شبد (٢٣)

(٢) من جوٺي تن جوٺ هوئي - جهرا جوٺي هوءِ — سري راڳ، محلا پهلا،
مک جوٺي جوٺ بولنا - ڪئن ڪر سوچا هوءِ. — اشٽپدي (١) ٥

اي بندا، تنهن جا کوٽا ڪرم ڇل ول سان نه ڍڪجي سگهندا ۽ نه ڇپجي سگهندا. اهي ڪرم سڀ بندن ۽ جنجال آهن جن ۾ جڪڙجي، تو پنهنجو امولڪ هيرو مثل ويڪ، هڪ ڪوڙي ڪوڏيءَ بدلي وڪڻي ڇڏيو آهي ۽ رتن جنم کوهي ناس ڪيو آهي. پنهنجي جي ويڪ جي واڙي اجڙ، ويران ۽ ڪلر ڪري ڇڏي اٿئي. اُٺت ۽ ويهت، آسان پنڌان، تنهنجا سڀ ويچار ۽ ڪرتوتون برائيءَ ۽ بدانيءَ جي واٽ وٺن ٿيون. برائيءَ ۽ بدانيءَ جي پوڄنا توکي ٿي پوڄڻي پوندي ۽ جيڪي ڪوڙ ڪپٽ ڪري تون ٻين لاءِ کڏون کوٽين ٿو انهن ۾ توکي ٿي ڪنهن ڏينهن ڪرڻو پوندو، پنهنجي ڪئي تي پشيمان ٿيڻو پوندو، پڇتاءُ ڪرڻو پوندو ۽ سزا جو سامهون ڪرڻو پوندو. برائي ۽ بدانيءَ مٺي لڳي ٿي پر ان جي پوڄنا ڪوڙي زهر آهي. ڀلا اڪ پوکي انب ڪيئن کائبو؟

ڪوٽو واپار ڪرڻ پاڻ سان دوکو ڪرڻو آهي. تو سمجهيو ٿي ته آءٌ مان ڏن ڪٺو ڪري هي لوڪ ۾ سُهيلو ڪندس ۽ انهيءَ ڏن سان ڌرم خريد ڪري ۽ دان پن جو پاکنڊ رچي، پرلوڪ ۾ سهيلو ڪندس. پر آزمودو توکي ڏيکاريندو ته آخرين ريت، اهو کوٽو ڏن ۽ ڪوڙي راس نه هن لوڪ ۾ دک ۽ اشانتيءَ کان آجو ڪري ٿي ۽ نه وري پرلوڪ ۾ پار پهچائي ٿي. ڌڻيءَ جي درٻار ۾ ڌرم جو ڪانٽو يا نياءُ جنهن تي ناراضي، سچ ۽ ڪوڙ جي، نيڪيءَ ۽ بديءَ جي ۽ پاپ ۽ پن جي، پوري پرک ڪري ٿي. تور يا ماپ ۾ گهٽ وڌائيءَ جي ڪا به گنجائش ڪانه ٿي رهي. جتي رڳو سچ جو سڪو چالو آهي اتي ڪوڙي ۽ جڙتو سڪي جو ڪيئن قدر ٿيندو؟ دنيوي وهنوار سڀ جوٺا وهنوار آهن ۽ دنيوي پدارٿ آهن ڪوٽي راس. رام نام ٿي سچي پونجي آهي، جا لوڪ پرلوڪ سُهيلو ڪندي.

انهيءَ ڪري صاحب ڦر ڦر ڏئي ورجائين ٿا ته اي بندا، اهو ڪو واپار جو وکر ڪٺ ڪر، اهو سودي جو سمر ساڻ کڻ ۽ اها رستي لاءِ راس ميسر ڪر، جو هيءُ جيون به عزت آبروءَ سان گذري ۽ پرلوڪ ۾ به لڄ پت رهجي اچي. ڪوڙا سڪا، کوٽا وٽ، پاپ اپراڌ ۽ ڪڌا ڪرم ڪچيءَ جا گهٽ آهن جي غوطا کارائي غرق ڪندا ۽ تهوڙي ناس ڪندا. سنسار سڀ سمنڊ آهي ۽ مايا مڙيوٽي متيا آهي. انهيءَ پونتان پوڻ سان ٿي ڪوٽ ڪٺجي ٿو، کوٽ ميڙجي ۽ متانجي ٿو. سچي سمر لاءِ من جي جاڳرتا ۽ ديه، درشتيءَ جي درڪار

۽ خامس کي ٻاهرين جيون ۽ نه ڄڙون ٿا. اندرين ٻاوتارن ٻاهرين ڇولن ۽ ضرور پرگهٽ ٿيندا رهن، جاهي گهر سان چاهي ٻاهر سان.

سرڪار ۾ انصاف نه، نه پرجا ۾ وفاداري ڪانهي. مائٽن ۾ سڄڻ شيلتا نه، نه اولاد ۾ مريادا ڪانهي. ماستر ۾ مٺيا نه، نه شاگرد ۾ عزت ڪانهي. دوستيءَ ۾ وفائي نه، نه پاڙي سرن ۾ هم شراڪي ڪانهي. پرش ۾ پر نه، نه استرين ۾ ستيا ڪانهي. آڦيسن ۾ ايمانداري نه، نه ڪارخانن ۾ محنت ڪانهي. ڏنڌي ۾ سچائي نه، نه واپار ۾ صفائي ڪانهي. پيدائش ۾ اورتتا نه، نه ورامست ۾ پاليمدي ڪانهي. سستانن ۾ سچائي نه، نه آستانن لئي اخلاق ڪانهي. گوروءَ ۾ لڇا نه، نه چيلي ۾ وشواس ڪانهي. مندرن ۾ پوترتا نه، نه ليڊرن لئي جڳتي ڪانهي. چوطرف ٻونگ جا کيل پيا کيليا وڃن، پاڻ سان ۽ پرماتما سان. پر افسوس وڏو اهو آهي ته ٻنهي جي ٻونگ جي چنتا نه آهي ۽ هلون ٿا پين جي ٻونگ جي شڪايت ڪرڻ، ميهن ٻنهجي ڪارڻهن ڪاڻ ڏسي!

هن چئني وڪارن لئي سري گرو گرنٿ صاحب جا چوڻ ڍچن مٿي ڏنل آهن. ڪوئي واپار بسبب گورو صاحب فرمائين ٿا ته ڏن جي آسا ۽ لالچ انسان کي کهڙا نه ڪڏا ڪم لئي ڪرائي. هو ٻنهن جو وويڪ وڪڙي، پرماتما کي وساري، لوڀ لالچ ۽ موهه جي ڦندي ۾ ڦاسي، ڪوڙ جو سدرو ٻڌي، ڪئين پاپ ۽ اپراڌ ڪري ٿو. البت وٽي نه هو پاڻ سان ڏن ڪٺي سگهي ٿو ۽ نه ڪنهن جو ساٿ ملي ٿو، جنهن لاءِ ڏن ڪٺو ڪيو هيائين. پاڻ سان فقط ٻنهن جي ڪرمن جي ڳٺڙي ٻڌي هلي ٿو جا ڪيس هڪ جمر مان ٻئي جمر ۾ ڀٽڪائي ٿي. اتي سچ ۽ ڪوڙ جي پرک ٿئي ٿي، پاپ ۽ پن جي ڇاڻ ٿئي ٿي. چترائي ۽ سياڻپ ڪارگر نه آهن، سفارش ۽ خوشامد ڪانه ٿي هلي ۽ ڪرمن جو قانون اٽل ۽ اٽڙ آهي.

صاحب فرمائين ٿا:

(١) پاپ پن کي سار نه جاڻي - دوجي لاڳي ڀرم ڀلاڻي ﴿ راڳ مانجهه، محلا ۱
اگيائي انڌا مگ نه جاڻي - ڦر ڦر آوڻ جاوڻيا. ﴿ ليجا، اشٽپدي (٥)﴾

(٢) ڪوڙ لٻ جيا تاءِ لس پاسي - اگي لهي نه تاس ﴿ راڳ وڏهنس، محلا پهريون
انتر آءِ نه ٻنهه کهيمسي - جي سچي گهر ڪاس. ﴿ وڏ الاهڻيا (١)﴾

ڪهن ڪري، اي ٻندا، ٻنهن جيءَ ڪرم ۽ ڪارنامن لئي ڪيڪ ڪرڙي نظر رک ۽ غور سان جاچ ته ڪوڙ جي بنياد لئي ته نه بيٺل آهن؟ ڪوڙ ڪمت جي اڏاوت، واريءَ جي بنياد لئي بيٺل آهي، جنهن جي ڍهڻ ۾ ويرم لئي ڪانه لڳندي. هڪڙي ڪوڙ ڪسي ادرتا لاءِ پيا ڪئين ڪوڙ ڳالهائڻا پون ٿا ۽ جو ڪوڙ جو اولو ڪمي جي انگن لئي بيٺل

ڪوڙو واپار، چترائي، ڪوڙ ۽ پاپ.

مٿين ڇهين وڪارن جو وستار، هڪ ٻي هنڌ ڪرڻ ضروري آهي ڇاڪاڻ تہ ڇهين جي پاڻ ۾ ڇڙهاري آهي. پاڻ ۾ ٻڪ مٽ ڀاءُ آهن. ڀلا سچي سودي لاءِ سياڻپ جي ڪهڙي ضرورت آهي؟ ٢ ۽ ٢ برابر ٤ جو سڌو سنئون حساب آهي، سڀ لاءِ ساڳيو، ڪٿي ڪنهن سان ڪو سودو ٿئي. پر جتي ٢ ۽ ٢ برابر ٣ يا ٥ جي ڪري ڏيکارڻا آهن، اُتي ڪوڙي ڪيڏي، سياڻپ چترائي، ٺڳي، دولاب، دوکيبازي. انهيءَ ڇوٽڙ راند ۾ جتي ٻئي جي اکين ۾ ڌوڙ وجهڻي آهي، اُتي ڇونڪو ڪهي ڪوڙ ۽ ڪپٽ جو ۽ ٻارو ڪهي پاپ ۽ اڌرم جو. اها ڇوٽڙ جي راند هئي جا دريوڌن جي ڇونڪي ني، سڪونيءَ جي ٻاري سان کيڏي ونيءَ هئي جنهن ۾ پانڊوَ پنهن جي سڀ پونجي هارائي ويٺا. اي ڀلا، توهان ڪي نہ پنهن جي جيون ۾ ساڳي جوئا کيڏي، پنهن جي سموريءَ سمپتيءَ جو داءُ لڳائي رهيو آهين؟

ڪوڙو واپار ڇا آهي؟ جتي جوکي ملهہ کان گهٽ مال ڏجي يا جوکي ملهہ کان مٿي مال وٺجي ۽ ساڳئي وقت اڳلي کي ڦرجڻ جي خبر نہ رهي. جڏهن حق، حلال، سچائيءَ ۽ ايمانداريءَ جي ڏي وٺ ختم ٿي وڃي ٿي ۽ ناحق، حرام، ڪوڙ ۽ بي ايمانيءَ جو سِڪو سچو ۽ چالو ليکيو ٿو وڃي، اُتي ڪهڙو اتحاد ڪٿان قائم رهندو، سماجڪ ساوڪ ڪيئن وڌندو، مذهبي ميلاپ ڪيئن ٿيندو ۽ قومن ۾ قرار ڪيئن ايندو؟ جتان سچ سميٽجي وڃي ٿو اُتي پيار ڪيئن پير پائيندو؟ جتان انساني اخلاق ۽ اصول عدم پيدا ٿي وڃي، اُتي انسانيت جي اُنگہ جو اظهار ڪٿان ٿيندو؟ جتي انسان پنهن جي اصليت کان ڀڄي ڪوڙي واپار ۾ پنهن جو تن من ڌن لڳائي ويٺو آهي، تنهن جي جيون ۾ سچ جي جيون کان ڪيئن ناقص يا بهتر هوندي؟ اهڙن حيرت ناڪ حالتن هيٺ ڪهڙو يا ٻاهرين جيون ۾ سک ۽ شانتيءَ جي گنجائش ڪيئن رهندي؟ پر اسان جي ناراضيءَ جي ڪاڻ ۽ ڪوڙا وٺ مالڪ کان پڇجها ڪونهن. اسان جي ڪوڙي واپار جو پاڻهو ڀيٽو ٿي آهي. جهڙي ڪرڻي تهڙي ڀرڻي. نہ همت سک ماڻيو ۽ نہ وري همت سک ملندو.

جيڪڏهين من صبر هوندو، مت ملين هوندي، ۽ نيت بد هوندي تہ ڪرم لاءِ ڪ ڪسا ۽ ڪچا هوندا. نتيجو اهو آهي تہ هڪ انسان جو ٻئي انسان سان يا هڪ طبقي جو ٻئي طبقي سان ورتاءُ سچ ۽ خيرخواهيءَ وارو نہ آهي پر ڪوڙ ۽ ڪپٽ جو. مثلاً مالڪ ملازم جو پيٽ ماريندو يا ڪيس حق پلئي نہ وجهندو تہ ملازم ڪم ۾ چت ڇو لڳائيندو؟ اهو ديش جو دڙپاڳ آهي جو خود مطلبي، بدنيتي، ڪوڙو واپار ۽ ڪوڙو وهنوار اڄڪلہ وڌي ويا آهن، جو هرڪو پيو ٺڳي يا ٺڳجي. ڪهڙو جيون ۾ پريم، ايڪتا، همدردي ۽ هڏ ڏوکائي نہ رهيون آهن ۽ گهر کان ٻاهر ۾ ساڳيو ٿي پسارو آهي، جو تہ اسين پاڻ ٿي گهر وارن خلاف

(۳۱) اک آوھ جاوھ گھر واسُ نہ پاوھ - کرمہ کي باڈی باپ کماوھ
اَئڈلي سوھي اوھھ نہ کالی - لوپ بُرا اَھنکارا ھي۔ ۹ (۴)

(۳۲) اَنک کرم کمئی بھري - ھر کمھيُ سو بنڈن[۲]-بئری
کُرُتا[۳] سبع سڈٹ اھي ھدمي - سب لاھا مؤل گوانـــدا۔ راگ مارو، محلا پنجوان، سولھر (۵) ۵

(۳۳) اَب کَاز آئیر ري - اک نـــام بـــروھ[۵] بـــروھ
اَن روُدس[٦] لاھـــي ناھي - مـــسـ بـــوم بؤلھ بؤلھ۔ راگ بسنت، محلا پنجوان، شبد (۱۸)

(۳۴) کرھ براني لکالي دنُ رنُس[۷] - نھڈل کرم کماھي
کُڈ[۸] ناھي نھُ گاھـــڑ لاگي - ڈاءِ[۹] ڈاءِ دک پائـــي۔ راگ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (۱٦)

(۳۵) اَلتر لالچ بـــرم ھيُ - برمي کاوارِي[۱۰]
نانک نام نہ چسئي - ھزنئي بازی ھاري۔ راگ سارنگ، محلا چوتان، وار (۱۴)

کُھڑي[۱۱] - کھاں لگُ ڈووءِ
اولکي نیئند[۱۲] - کھاں[۱۳] لک سووءِ؟ راگ ملار، پکمت روداس، شبد (۳)

(۳۷) کسر بابي بکسُ نہ باوئي[۱۴] - ھر بؤحا نہ سھاء
ماکي[۱۵] چندن برھوءِ[۱٦] - جـھ بکندُ[۱۷] لھر جـــاء۔ سلوک، کسر صاحب (٦۸)

(۳۸) کسر ھمَ کرهُ[۱۸] کرھ نہ ڈوم کر-ناھي نہ کر براکُ
براکـــي بسڈن کـــروءِ[۱۹] - ناکـــر بسڈو اَیاکُــ۔ (۲۴۳)

(۳۹) فریدا ھبي کمي ناھ کُڈ[۱۱] - لـــي کھڑی[۱۱] وسار
مَعِبِ شرمندا تیرھـــي - ساٸیں دي دربار۔ سلوک، شیخ فرید (۵۹)

(۴۰) بابي کرم کماودي - کردي[۲۰] ھاء ھاء
نانک جمٌ متُن[۲۱] ماڈائیا - نہ مٿي[۲۰] ڈرمراء۔ سلوک محلا پنجوان، (۵)

۱۔ سرؤپ۔ ۲۔ بیرن بر۔ ۳۔ اَڈ مداتر۔ ۴۔ کالجکہ۔ ۵۔ برکسو۔ ٦۔ مدہ۔ ۷۔ واسہ۔ ۸۔ آناج۔
۹۔ بنکی بنکي۔ ۱۰۔ مورکہ ھتو۔ ۱۱۔ باپ، ککورہ۔ ۱۲۔ اکباتا جي لئد۔ ۱۳۔ کیستاںین۔
۱۴۔ وئندی آھی۔ ۱۵۔ مکہ۔ ۱٦۔ چڈي ڈبدي آھي۔ ۱۷۔ بدبوءِ۔ ۱۸۔ گرھست۔ ۱۹۔ موھ۔
؛ ممتا بہ قاسي نہ۔ ۲۰۔ ولرزڑ۔

(٢٢) لون وِلَ ونچ[1] لوُٺ[2] ڪرهہ ـ سڀ جاڻيءَ جاڻي[3] رام
لکيا ڌرم ﭘﻳﮍﻳﺎ ـ اسان پيڙي گهاڻي رام
ڪرت ڪماڻي دکہ سهہ ﭘﺮاڻي ـ انڪ جوُن ﭘﺮماڻيا
مها موهني[4] سنگہ راتا ـ رتن جنم گوائيا.

راڳ ڀاڳڙا، محلا پنجوان، چنت (٢) ٧

(٢٣) ڪرم ڌرم سڀ بندنا ـ پاپ پُن سنبند[5]
ممتا موهہ سُ بندنا ـ پُتر ڪلتر[6] سُ دند[7].

راڳ ڀاڳڙا، محلا چوٿان، وار (٧)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٤) آسا منشا بندني ﭘﺎﻧﻲ ـ ڪرم ڌرم بند ڪاري
پاپ پُن جَگ جائيا[8] پاني ـ بنسيءَ[9] نام وساري
اِهہ مانيا جَگ موهڻي پاني ـ ڪرم سڀي ويڪاري.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ٢

(٢٥) ٻري ڪام ڪمُ اوُت ڪلونٿا[10] ـ نام ڪي ويلا پيءَ پيءَ سوئيا
اوُسر[11] اَپنا بوُجهيءَ نہ اِيانا ـ مائيا موهہ رنگہ لپٽانا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٨)

(٢٦) ميري ميري ـ ڪر ڪر موُٺہ[12]
پاپ ڪرت ـ نهہ پڙي دنيا.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (١١٠)

(٢٧) جنم ڀهانو[13] اَهڪار اَرواد[14] ـ ترپت نہ آويءَ بِکيا ساد[15]
ﭘﺮمت ﭘﺮمت مها دک پائيا ـ تري نہ جائي دُلر مائيا.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٤٨)

(٢٨) ساڌ سنگت بِن ﭘﺮم مُڪي ـ ڪرلي ڪرم انيڪ[16]
ڪوُمل[17] بندن باندهيا ـ نانڪ ڪرمهہ ليکہ.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، رُتي چنت ٣ (١)

(٢٩) جِسهہ ساز نوازيا[18] ـ تسهہ سُمُ رچ[19] ناهہ
اَن روتي[20] آن بونيڪيءَ[21] ـ ڦل نہ قوُاي تاهہ.

راڳ مارُو، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(٣٠) منمک ڪدي نہ درگهہ سيجهيءِ[22] ـ بن شبديءَ ڪمُ اَنتر راجهيءِ
باڌي آوهہ باڌي جاوهہ ـ سوجهي بوُجهہ نہ ڪائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سواهو (٧) ٤

---

١. دغابازي، دوکيبازي. ٢. ڦُرمالي. ٣. ﭘﺮمالما. ٤. مائيا. ٥. لاڳاپو. ٦. استري. ٧. اجايا وهنوار، ڌنڌا. ٨. جمڻ مرڻ جي ڦيري ۾ اچن ٿا. ٩. ناس ٿين ٿا. ١٠. ڪڙو يا چست لڳي ٿو. ١١. سڪرم جو سمو. ١٢. مُسجي، ٺڳجي وڃڻ. ١٣. گڏري وڃو. ١٤. اَجائي بحث مباحثي ۾. ١٥. وشين جا سواد. ١٦. ڪئين. ١٧. موهہ ۾. ١٨. پيدا ڪري پاليو آهي. ١٩. پريت. ٢٠. اَن منداتو. ٢١. ٻيو ڪو. ٢٢. قبول ٿوندا.

(۱۳) خطاءِ جهڙي خطي ڪسر - لسي خطيان وچ پاڇ
ذوري سؤل نہ اُرهہ - جي سؤ ذوروڻ پاڇ
نانڪ بخشي بخشيهہ - لساهہ لہ پاپي پاڇ.

راڳ ماجهہ، محلا پهلا، وار (۲۳)

(۱۴) ڪيا منهن لي - ڪيچڙي اُرداس
پاپ ٻن - ڏہ ساکي پاس.

راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (۹)

(۱۵) ڪلر کيتي پڃيئي - ڪڏ لاها پاوي
ماٺڪ سچ نہ پڃيئي - ڪوڙ ڪوڙ کذاوي.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ۱۵

(۱٦) ڏڏي ڏوش نہ ديؤ ڪسي - دوش ڪرما آپڻا
جو مي ڪيا سو مي پائيا - دوش نہ ديجي اؤر جنا.

راڳ آسا، محلا پهلا، پٽي لکي (۲۱)

(۱۷) دنُ راس ڪمائڙو - سو آئيو مالي
جس پاس اُڪالڙو - سو وبڪي سالي.
سنگ ديکي ڪرٺهارا - ڪاءِ پاپ ڪمائيي
سُڪرس ڪيجي نام ليجي - نرڪ مؤل نہ جائيي.

راڳ آسا، محلا پهلا، پهجران، چدمع (۱) ۱۳

(۱۸) پڌن پسد - پرائي سره
پنيي ڪرس آڇي سب ڪرءِ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۵)

(۱۹) سبو سؤلڪ پرم ھي - دؤجي لکي جاءِ
جمڻ مرڻا حڪم هي - پائي آوي جاءِ.

(۱۸)

(۲۰) جس ڪنيا- پاليئي آپڻا
سو ڪهال - بري ڪڏ ڪهاليئي؟

(۲۱)

(۲۱) چنگاليان آلڪ ڪري - برپالي هوہ شيرُ
نانڪ آح ڪل اُوسي - غافل قاهي پرُ.

راڳ گوجري، محلا پهجران، وار (۳)

---

۱. گناهہ، ڀُلون. ۲. برمانما. ۳. شاھد. ۴. پرسان، گڏوگڏ. ۵. زمين. ٦. پوکبي. ۷. فائدو. ۸. وٽيدو. ۹. غلطان آهن. ۱۰ ڏوهہ. ۱۱. ٻين ماڻهن کي. ۱۲. ڪکرم ڪڄن لا. ۱۳. لڪائجي نو. ۱۴. سڪرم، چڱا ڪرم. ۱۵ پنڪالي. ۱٦. چوس، چؤس، چؤسع. ۱۷. آلس، سستي.

مــن جنجاليءَ وارِيا - اِسي جنجالا ماهه
وڻ ناويءَ ڪه ڇوٽيئيءَ - پاپي اچهه اچاهه.

[راڳ رامڪلي، محلا پهلا، دکڻي اونڪار، پوڙي (٣٨)]

(٤) سڀ ڪڇ سڌا ويکدا - ڪه مُڪُر پائيا جاء
پاپو پاپ ڪماودي - پاپي پڇهه پڇاء.

(٥) جوبنيءَ هم نه پاپ ڪرنتا - آهي اَننتا
پستس پساون - نام ڪتسي هُنتا.

(٦) پاپ بُن ڪي سار نه جاڻي - دوُجيءَ لاڳي پرم ڀلاڻي
اَگياني اَندا مَگُ نه جاڻيءَ - ڦر ڦر آوڻ جاوڻيا.

(٧) اِهه جَگ پولائيءَ آپ پلائيا - اِڪ بسار دُوجيءَ لوڀائيا
اَن دنُ سدا ڦريءَ پرم پولا - بن ناويءَ دکهه پاوڻيا.

(٨) اَنتر وَست موڙا باهر ڀالي - منمک اَندي ڦرهه بيتالي
جتيءَ وَت هوويءَ لتهه کوء نه پاويءَ - منمکه پرم پلاوڻيا.

(٩) ڪامڻ لوڙي سنا رُپا - متر لوڙي بِس ڪاڏاڻا
نانڪ پاپ ڪري تن ڪارڻ - جاسي جم پُور باڌانا.

(١٠) ري من اِنُ هر جهه رچهه - تهه لهه بدن پساهه
جهه بد ڪتهوُن نه ڇوٽيئيءَ - ساڪت ٽيٽُو ڪماهِ.

(١١) اِڪنا اَندر کوٽ - نس ڪسوٽ ڪماوهه
اوهه جيهها ايڃيءَ - تيها ڦل کائي.

(١٢) اَني بهر پوندا ڦريءَ - ڪناون سندڙيءَ سوُل
دوزخ پوندا ڪه رهيءَ - جا چيت نه هوء رسوُل.

سري راڳ، م... تيجا، شبد (٢٣)

سري راڳ، پ... وڏاس، شبد (...

راڳ ماجهه، م... تيجا، اشٽپدي (٥)

(٢) ...

١٣ (٧)

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١٤)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري پوڙي (٩)

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٧)

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (٨)

---

١. وڪوڙيل. ٢. ڪيئن اسين اَلي سگهون ٿا؟ ٣. جيڪڏهين. ٤. پرماتما. ٥. پاپين کسي ... ڍولو ڪندڙ، تاڙيندڙ. ٦. جاڻ، خبر. ٧. سچي راهه. ٨. رامس ڏيهن. ٩. ڳرلهي تو... ١٠. ڏنگي پير لي، دشتن وانگر. ١١. اِستري. ١٢. رامس جو، ١٣. ڪاڻا پيتا. ١٤. منمک. ١٥. پوکين ٿا. ١٦. سوُري، ڦاسي.

(٥) پاپ، ڪکرم، پرم ۽ بنڌن.

(١) لح ناهي[1] رالسي ڌڙهه[2] - ڪرٽ[3] جاڻي ڀراڻي
لکه لسار براليا - ڌڪ[4] آلدر لاڻي[5]
ستي دبڻ[6] وکسر لاء - مسنا مڌ[7] ماڻي
کرمي آبو آهٽي - آهي پڇتاڻي
عزرائيل فرشتا - پل پيڙي گهاڻي.

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٣٧)]

(٢) بنڌن ماس بتا سسار - بنڌن سُت[8] ڪيِا[9] ار تار[10]
بنڌن ڪرم ڌرم هئُ[11] ڪيتا - بنڌن ٻسه[10] ڪاسه من بيِا[12]
بنڌن ڪرڪي[13] ڪره ڪرسان[14] - هومي ڌن[15] سهي راجا منگي دان
بنڌن سودا اُڻ ويچاري - لهه ناهي مانيا موهه پساري
بنڌن شاهه[16] سنچهه[17] ڌن جاء - ٻن هر يڪس نه پوئي لاء
بنڌن بيدباد[18] اهنڪار - بنڌن بسيء موهه بڪار
نانڪ رام نام سرڻائي - ستگور راکي بنڌ[19] نه پائي.

[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٠)]

(٣) پاپ ٻرا پاپي کڻ پيارا - پاپ لدي[20] پاپي پسارا
پرهرِ[21] پاپ پڇاڻي آپ - نا تس سوگ[22] وجوگ[23] سنتاپ[24]
نرڪ پڙنت ڪڻ رهي - ڪڻ اچي جم ڪال
ڪڻ آرز[25] ڪانکا پيري - جوڙت ٻرا ڪڃي[26] ڪال

١. برا ويچار، هٿيار. ٢. کهن نا. ٣. برماما. ٤. لکي. ٥. مکاني ٻ. ٦. ڪاٽ ڪٽن نا.
٧. شراب، نشو. ٨. پٽ. ٩. ڌيون، نياڻيون. ١٠. استري. ١١. هومي، ايمان. ١٢. ٻالي.
١٣. پورک. ١٤. ڪسان، ڪرمي. ١٥. ڌند، دل. ١٦. دولتمند. ١٧. گڏ ڪرڻ.
١٨. بحث مباحثو ۽ گيان گوشٽ جوُن اجايون چاپتيون. ١٩. بنڌن. ٢٠. دوئين لسا.
٢١. جي لياڳ ڪن ڌ. ٢٢. دک. ٢٣. وڇوڙو. ٢٤. سوز، درد. ٢٥. جهڙ مرڻ. ٢٦. ناس ڪرڻ

٩ (١٥)

(١٧) ڪُوڪر[1] سُوڪر[2] کهيتهہ ڪُوڙ يارا - پُوڪ ٻرهہ پُڱ، پُڱ هارا
مَنِ کَنِ جُوني ڪُوڙ ڪماوهہ - دُرمت[3] دُرگهہ هارا هي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٢) ١٨

(١٨) اَنتر لوڀ مَنِ مَئليءَ مَلُ لائي - مَئلي ڪرم ڪري دک پائي
ڪُوڙو ڪُوڙ ڪري وايارا - ڪُوڙ اسول دک پائندا.

راڳ پيرڀ، محلا تيجا، شبد (٢٠)

(١٩) پسُوتا[4] ڪرم ڪري نهي بُوجهيءَ[5] - ڪُوڙ ڪماويءَ ڪُوڙو هوءِ
ستگور مايءَ نہ اُلٽي[6] هوويءَ - ڪوج لهيءَ جَنُ ڪوءِ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (٣) ٣

(٢٠) جُوني من کي مَتِ هيءَ - ڪرٽي ٻاد[7] بباد
جُوني وچ اَهنڪري[8] هيءَ - خصم نہ پاويءَ ساد.

سلوڪ، ڪبير صاحب، (٣٣)

(٢١) ڪبير ڪسوٽي[10] رام کي - جُوُنا ٽڪيءَ[9] نہ ڪوءِ
رام ڪسوٽي سو سهيءَ - جو مر جيوا[11] هوءِ.

---

١. ڪتا. ٢. سؤر. ٣. ڪمت. ٤. حيواني. ٥. سمجهي. ٦. سنسار کان اُوندي يعني سائينءَ طرف. ٧. تمام فضول بحث مباحثو، اجايا جهيڙا. ٨. اهم ياني ايمان. ٩. لهي، ٽڪي.
١٠. پريکشيا. ١١. جنهن اهنڪار زور سي کيو هجي.

(٧) ڪوڙ نہ ڪيجي - اهڙي پرڪيتا هارا
ڪوڙ ڪمت ڪماوندڙي - جنهن سنسارا.

راڳ آسا، محلا پنجوان، چنت (٣) ١٣

(٨) ڪوڙ ملا ڪوڙ ماڪَ - ڪوڙ ڏواسي پور
نانڪ وکاڻي بينتي - تڌ باجهہ ڪوڙو ڪوڙ.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٠)

(٩) نانڪ ٿکي بوليئي - تن من ٿکا هوء
ٿکو ٿکا سدئي - ٿکي ٿکي سوء.

(١٠) سو جوڙيا جو جوڙيي لاڳي - جوڙي ڪرم ڪمائي
ڪهي نانڪ هرڪا پاڻا هوڻا - ڪهنا ڪيو نہ جائي.

راڳ گوجري، محلا تيجا، شبد (٢)

(١١) ماليا موه سب دکھ هئي - ڪوڙيا آءُ واپارا وار
ڪوڙ بول سکہ کاوڻي - اهُہ وڏهہ وڪارا وار.

راڳ وڏهنس، محلا تيجا، چنت (٢) ٤

(١٢) ڪوڙ لبُ جا تاءُ نہ پاسي - آڪيو لهي نہ ٿائو
اَنتر آءُ نہ بسيهہ ڪهيئي - جنہ مُجي گهرڪائو.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (١) ٥

(١٣) اَنتر اَگيان بئي مت مَدم - ستگور کي پرتيت ناهي
اَندر ڪمت سب ڪمتو ڪر جاڻي - ڪمتي ڪوهہ ڪماڻي.

راڳ سورٺ، محلا چوٿان، وار (٢٦)

(١٤) نام خصر ڪا چيت نا ڪيتا - ڪمتي ڪمت ڪماٿا
جر ڏنار جسان اڪڙ چلاتيا - نسان چلدا پڇتاٿا.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٢)

(١٥) وتاڻر مهہ سبُ ڪچ هئي - ڪرمي پلي پاء
نانڪ نوڙند پائيئي - حي چاچي لسئي رضاء.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (٧)

(١٦) ڪوڙ مَتي لڳي نڳوانِي - جنُ واڙي اوجاڙ اجاڙي
نام بنا ڪچ ساد نہ لاڳي - هر اسرنئي دکہ پائي هي.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٦) ٥

١. سجاٽيندڙ. ٢. ماکي. ٣. پرائي اڀڙيون. ٤. فرمائين ٿا. ٥. پنا ڪان سواء. ٦. ڪوڙ. ٧. ڪوڙو، اجڙو. ٨. نانڪ سوٽيا. ٩. لوڀ، لالچ. ١٠. لڪاٿر، آستان. ١١. وهي. ١٢. ڪوڙي. ١٣. وشراس. ١٤. ناس ٿيا. ١٥. پرماتما. ١٦. سنسار. ١٧. نوڙي نديون. ١٨. وڪار. ١٩. باغ. ٢٠. ڌج، سڪل؛ سڙيل.

(٤) ڪُوڙ ڪَپَٽُ.

(١) جنکي هردي مَّل ڪپٽ هِيءِ - ٻاهر ڌ ووائيا
ڪُوڙ ڪپٽ ڪماوَدي - ڪُوڙ پرگٽي[1] آئيا
اَندر هوءِ سُ نکلي - نهہ ڇُپيءِ[2] ڇپائيا
ڪُوڙي لالچ لگيا - ڦر جُوني پائيا
نانڪ سو بيجيءِ[3] سو کاوَٽا - ڪرتي[4] لِکِ پائيا.

[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٥)]

(٢) اَمُلُ[5] گُلولا[6] ڪُوڙ ڪا - دِتا ديوٽهار[4]
مَتي[7] مرڻ وسارِئا - خوشي ڪيتي دن چا
سچ مليا تن صوفيا[8] - راکڻ ڪيُ دوار[9].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (٥)

(٣) ڪرني[10] پوٽي[11] نا ٿوَهہ - تن هر دُور درسُ نہ هوءِ
ڪوُڙي[17] ذاهہ نہ ٻہ هيءِ - ڪوڙت[12] نہ سيجهس[13] ڪوءِ
ڪوڙني[12] ڪوت ڪماوٽا - آءِ گئيا پت کوءِ.

(٢٣)

(٤) من جُوڙي[14] تن جُوٽ[13] هيءِ - جِهوا[15] جُوڙي[12] هوءِ
مُک جُوڙيءِ جُوٽ[16] بولٽا - ڪيئن ڪر سُوچا هوءِ.

سري راڳ، محلا پهلا، اشٽپدي (١)٥

(٥) اِڪ ڪُوڙ لاڳي ڪُوڙي ڦل پائي -
دُوجيءِ[27] ڀاوَ ٻرٿا جنم گوائي
آپ ڏُٻي سگلي ڪُلَ ڏوٻيءِ - ڪُوڙ ٻول[18] بِکُ کاوئيا.

راڳ مانجهہ، محلا تيجا، اشٽپدي (٦)٢٢

(٦) ڪُوڙِيار[19] ريچاٿان[20] سٽيئن - ڪُوڙ جِردي ڪپت مہا دک پاويءِ
مدهن ڪالي ڪُوڙيار[12] ئان - ڪوڙيار ڪوڙو هوءِ جاويءِ.

راڳ ڳوڙي، محلا محلا چوٿان، وار (٦)

---

١. ظاهر. ٢. لڪائڻ. ٣. پوکي. ٤. برماتما. ٥. آئيم. ٦. ڏولي. ٧. ٻاڙل بتجي. ٨. سدمت، سچا مُتير. ٩. درگاهہ. ١٠. ڪُوڙا ٽيڪا. ١١. سرڪاري خزانو. ١٢. ڪُوڙا انسان. ١٣. پاس ٻوڻ. ١٤. ڪُوڙو. ١٥. زبان. ١٦. ڪوڙ. ١٧. دُيمت ڀاوُ، ٻيائي. ١٨. وش. ١٩. بنيان، برتني. ٢٠. ڦنا ڪيا تا ويس.

(۱۷) داسه حرف سب ھؤرسه لري[۱] - اهب سالک ھؤمي[۲] ميري (۳۵) [محلا ليدا]
پهر کرم کمازھ لرب ورھ وبابي - ھومي کدي نہ چؤکي قيري[۳]
تالک آپ[۱] کرالي کُرنا - ھو تُس باوي سالي کُل چنگيرى[۴].

(۱۸) کيا لون سوچھ کيا لون چترھ - کيا لون کرھ اپاني — واڳ مسلار، محلا پنھوان، شبد (۱)
تاکڻ کهڻ برواھ کاھؤ کى - حھ، کُروبال سهالي.

(۱۹) کُهن[۵] ہڙن[۶] باھسي باليو - باليو انک اکُست[۷] چتراني — واڳ کانڑا، محلا پنھوان، شبد (۴۷)
هتن[۸] هتن انيک اباء ري - لَٹ مليو ھمَ[۹] کُرباني.

(۲۰) کمو چتراني اِبه کهدى[۱۰] - ھو حسب ھردي ماھ — سلوک، کبير صاحب، (۱۰۹)
سوري اؤبر کلبا - کُري[۱۱] لب لباغر[۱۲] ناھر.

(۲۱) ترابدا ھسي لون عتل لطيف[۱۳] - کالي[۱۴] لکُ نہ لکر — سلوک، شيخ فريد (٦)
آبھڙي کربھوان[۱۵] ميھ - سر ليوان کر دسکر.

(۲۲) بالي لَعَ کرلنُ[۱۶] وچيو - ھاذہ جتر ستان — سلوک، محلا ناوان، (۱۱)
جھ[۱۷] لي اھير لباکا - لين لباھ[۱۷] مسي[۱۸] مان.

---

۱. برماليا. ۲. اعتکار، اعر باؤ. ۳. جمع مرط ھر چکر. ۴. ناليہ. ۵. چورٹ. ٦. ہتکا.
۷. اناء. ۸. کروشون، کھوڙون. ۹. مورتي، باحھ، تني. ۱۰. ليحد گهٽي. ۱۱. کرابر نہ.
۱۲. لکالو. ۱۳. اکار. ۱۴. جؤلا، گندا. ۱۵. ھردو. ۱٦. سربر. ۱۷. اھي ہنع لبعہ.
۱۸. لپي ھ مرھ کان بوء ملي ہبداي.

(٧) ڪِڪ ماڻيا چِت مرهيا پائي - چتراڻي پسمِ ڪوءِ
چت مهه ٺاڪُر[1] سچ وسيءُ[2] پائي - جي گُور گيان سموءِ.

واڳيءِ سورٺ، محلا پهلا، اشٽوپدي (٢) ۴

(٨) آپُ[3] ڏوائيءِ تان شهه پائيءِ - اُور ڪسيءِ چتراڻي
شهه ندر ڪر ديکيءِ[4] سو دنُ ليکيءِ[5] - ڪامڻ[6] نوُ نڌ پائي.

واڳيءِ ٽانگه، محلا پهلا، شبد (۴) ۴

(٩) چاڪريا چنگٽائيا[7] - اوُر سياڻپ ڪِمِ
نانڪ نام سمال تون - بِڌا[8] چُنھ جِتِ.

واڳيءِ سوهي [redacted] محلا پهلا، شبد (٣)

(١٠) جِت جِت لاوءِ لت لت لگهُ - سياڻپ سب جالي[9]
جِت ڪِمِ لُسر پرنُوُر[10] هڪُ - ميري ديئن دئيالي.

واڳيءِ بلاول، محلا پنجوان، شبد (۴٢)

(١١) موهه اُنات پريه[1] ناٿ - جڻ جاڻهُ لسُه رکسه
چتراڻي موهه ناهه - ريجهاوءِ ڪهه مکهه[11].

واڳيءِ بلاول، محلا پنجوان، چمت (٣) ٣

(١٢) چوڻ سياڻپ چاتُري - دمت[12] بِند. لياگو رام
نانڪ پڪ سرٽاڻي رام راءِ[1] - ٿرُ[13] هوءِ سهاگو رام.

۴ (١)

(١٣) سگل سياڻپ چاڙ - ڪر شيوا شيوڪ[14] ساج
اپيا آپُ[3] سگل مِٽاءِ - من چِندي[15] سيئي ڦل پاءِ.

واڳيءِ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٩)

(١۴) لڪ ديوانا جاٽيئيءِ[16] - جان اِڪا[1] ڪار ڪماءِ
حڪم پڇاڻيءِ خصم[1] ڪا - دوُجي اوُر سياڻپ ڪاءِ.

واڳيءِ مارو، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٥) ڪسوت اُهاءِ[17] - چتوُر[18] هيءِ پراڻي
سو هوويءِ - جُه ڪريءِ چوج[1] وڏاڻي.

واڳيءِ پيرهه، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(١٦) عقلي[19] صاحب شيويئيءِ - عقلي پائيئيءِ مان
عقلي پڙهڪيءِ بجهيئيءِ[20] - عقلي ڪيجيءِ دانُ.

واڳيءِ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلوڪ محلا پهلا

---

١. پرماتما. ٢. سمائجي وڃي. ٣. اُهم پاڻ. ۴. سڃاڻو، ياد ڪرڻ جي لائق. ٥. جڳياسوُ استري.
٦. نام جا خزانا. ٧. شيوا ۽ سڪرم ڪر. ٨. انڌان مان. ٩. جلائي ڇڏيو. ١٠. سرؤ وياپڪ.
١١. مکر، منهن. ١٢. ڪمي. ١٣. قائم، پڪو. ١۴. داس ٿي، ٻانهي. ١٥. گهربل، پسند.
١٦. پرماتما جي پريم ۾ ديوانو. ١٧. طريقا، چالبازيون. ١٨. سوچي ٿو. ١٩. سچي سياڻپ. ٢٠. سمجهڻ.

(۳) چترائي ۽ سيائپ.

(۱) نا جاڻا مؤرک هيءَ ڪري - نہ جاڻا سانڻا
سدا صاحب کيءَ رنگي راتا - آن ڏن نام وکاڻا
بابا مؤرک هان - ناوءَ اسل چاءِ
لون کرتا اؤن داڻا بيئا - ليري نام لراءِ. (۱۰۱)
مؤرک سياڻا ايڪ هيءَ - ايڪ جوس ڏءِ ناءِ
مؤرک سبر مؤرک هيءَ - جہ مَنَي ناهي ناءِ
جگ چتر سياڻا برم بلاڻا - ناءِ ٻدبدہ پڙهہ گاواري
ناءِ وسارهہ بيد سمالهہ - اِڪ پڙلي ليکاري.

[راڳ مارو، محلا پهلا، اشٽپدي (۱۱)]

(۲) تياڳ سکل سياڻپا - ڀڄ پارٻرهم نرنکار
ايڪ ساچي نام ڌاڃهہ - سکل ڏيسيءَ چار. راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۳۶)
(۳) جهہ جهہ من لون ڏاوڏا-تهہَ تهہَ هرليريءَ تالي
من سياڻپ جو ڏيئي-گور کا شبد سمالي. راڳ آسا، محلا تيجا، چنت (۳) ۲
(۴) متا مشؤرہ اؤر سياڻپ-جن کہ کچهوءَ نہ آئيو
جهہَ جهہَ اؤسر آهہ بيوهيءَ-تهان تهان هر ڌيائيو. راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (۲)
(۵) چهاڏ سکل سياڻپا - ساڌ سرڻي آءِ
پارٻرهم پرميسرو - پرڀوءَ کي گڻ گاءِ. (۲۷)
(۶) جو هرپربهہ پاويءَ سوئي هوويءَ-اؤر نہ کرڻا جالي
نانڪ سياڻپ ايئا نہ جالي-کرتاکي سڀ چترالي. راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، چنت (۴)۲

---

۱. پرماتما. ۲. اُچارهان لو. ۳. ٻلهار، قربان وڃان. ۴. داناءِ، سياڻو. ۵. سڀ کجهہ ڏسي سگهندڙ. ۶. وڏو، بيحد. ۷. مؤرکتائي. ۸. وشين روٻي زهر. ۹. ٻنا، کسان بغير. ۱۰. عاشق، رک. ۱۱. ٻتکين لو. ۱۲. سنگ، ساٿ. ۱۳. سساري صلاح مصلحت. ۱۴. سمجهہ، پرکهہ. ۱۵. مشڪلات، مصيبت جو سمو. ۱۶. وڻي، پسند پوي. ۱۷. پرماتما کي ڀالي نہ لو سگهجي.

واڳ سوهڻي، محلا ٽيجا، وار (٧)، سلوڪ محلا دوجا

(١٤) رات[1] ڪاوڻ ڏن سڄيئي-ڀلڪي چاڙ هوء

نانڪ نال نہ چلئي-ڦر ڀڇتاوا هوء.

(١٢)

[سلوڪ محلا پهلا]

(١٥) نانڪ ٻڌرا[2] مال ڪا - ڀيتر[3] ڏريا آڻ

کوٽي کري[4] ٻرڪيئن[5] - صاحب کيئي ديباڻ[6].

واڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (٣)

(١٦) ڏندا ڏاوَت[7] ڍن گئيا - رَتڻ[8] گوائي سوء[9]

کوڙ اول اِڪ کائيا - مڻمک چليا روء.

واڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهون (١٠) ٢٠

(١٧) سيکو وڻج کري والاڙا-وڻ ناوئي سي ٽوٽا[10] سنسارا

نانگو آئيا نانگو جاسي - وڻ ناوئي دک پائندا.

واڳ ڀيرو، محلا پهلا، شبد (٧)

(١٨) ڏندا ڪَرتِ سگلي پت کوتس[11]-ٻرم نہ مٽس گوارا

اِنّ گور شبد مڪت نهي ڪٻهي - آنڌلي ڏنڌ پسارا.

واڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محلا پهلا

(١٩) ڏنوتنا[12] اوهي کهئي - اَوَري[13] ڏنُ ڪئہ جاء

نانڪ نِرڏن[14] تس ڍنّ-جت دن وسري ناء.

سلوڪ، ڪبير صاحب (١٥٤)

(٢٠) ڪبيرا ايڪ اچنڀئہ[15] ديکيو - هيرا هاٽ بڪاء[16]

بڻجن هاري[17] پاهرا[18] - ڪوڏي بدلي جاء.

---

١. صبوح. ٢. ٻڌڙي، ٿيلهي. ٣. گور جي اندر. ٤. سچا. ٥. سچائا وڃڻا. ٦. دربار، درگاهہ. ٧. پڻڪندي. ٨. راس. ٩. نند ٻر شمهي. ١٠. نقصان، گهاٽو. ١١. ڪسائي ٿو، وڃائي ٿو. ١٢. دولتمند. ١٣. ٻين جو. ١٤. ڪنگال. ١٥. عجيب اسرار. ١٦. وڪامو ٿي. ١٧. گراهڪ، خريدار. ١٨. ٻنا، ڪانسواء.

(۴) مٺمک کوني راس کوٺا پاساراَ ـ کوڙ ڪماون دکم لاگيءَ پاڙا
سومی ڀڙلسي قسون ڊن رالي ـ مر جنهه حسم گوائيا.

راڳ مانجهه، محلا لنجا، اشپدی، (۷)۔

(۵) ڀنّ راسّي کروٺ کم پاني ـ مٺمک ڀڙلي لسوک سباڻي
ڀنّ راسّي سب خالي چلي ـ خالسی جاء دک پاوٽا.

۱۳ (۵)

(۶) هورَ وٺيءِ کره واپارنیٹیءَ ـ انسّ لرنگي دک مانسا
اوه هيئي وٺيءِ کُر لاليا ـ قل لنها ڀن پانسا.

راڳ گوڙی، محلا چوٿان، شبد (۷)

(۷) مٺمک برم پليءَ سنسار ـ ڀنّ راسّي کوڙا کری واپار
وڻا راسي ڏکر پليءَ ن پاء ـ مٺمک پلا حسر گواء.

راڳ آسا، محلا لنجا، شبد (۷)

(۸) ڏنسدا ڀنّهه پانسیهو ـ لسر کوڙ ڪماوهس
اوڻس انس سٽيءِ ڪتهي ـ لسر لسوک سٽاوهس.

راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدی (۴) ۱۳

(۹) مُصر چوڏ دوُحيءَ لڳي ـ ڏپي سي وٽاوپا
ستگرُوُ هيءَ اسُوهنا ـ ورلسيءَ ڪسي وپچاريا.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱۳)

(۱۰) ماليا موهس سب دک هيءَ ـ کرلسا اهس واپارا رام
کوڙ اسول ڀک کاوٽي ـ بهس وڏهس وکارا رام.

راڳ وڏهنس، محلا لنجا، چنس (۲) ۴

(۱۱) ماليا کا واپارا حگس پيارا ـ آوڻ خاڻ دک پاني
ڀک کا کوڙا ڀک سه لاگا ـ بشنا ماهس سماني.

۵ (۳)

(۱۲) کاپا ڏن سچه موُرک گاوار ـ مٺمک پولی آنـد گاوار
ڀکيا ڪهءَ ڏنّ سدا دکم هوء ـ نا سات حاء ن پراپت هوء.

راڳ ڏناسری، محلا لنجا، شبد (۷)

(۱۳) ڪهر کا ڪاڄ ـ نس هاٺي روُڙا
هولي ڏنـديءَ ـ رچيو موُڙا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (۳۵)

۱. واپار. ۲. پاری، پيحد. ۳. سچي موُڙي. ۴. کس. ۵. بيٺي. ٦. لهرون. ۷. مٿل حره. ۸. برمانما. ۹. واپاری، سوداگر. ۱۰. جهاز. ۱۱. جمڻ مرڻ جو چکر. ۱۲. سنساري جهونا وعدار. ۱۳. هردو. ۱۴. کاوح، کم. ۱۵. سندو. ۱٦. موُرک، گنوار.

(٢) ڪوڙو واپار، وڪري راس.

(١) اِيءَ لَڙي[1] سوداگري - سوداگر ڏاوي
ڏن ڪٿي آسا ڪري - مائيا سوهه وڏاوي
لِکي هرجن هر هر بولتا - هر اول سک هاوي
اِکي[2] سنگهي[3] هٿ واٺيا - اِسهه هاٿ ڪماءِ
موهه جوت پسارا جوت ڪا - جوتي اپناءِ
لِکي هرجن هر ڏن سنگهيا - هر خرچ ايءَ جاءِ
اِهه مائيا موهه ڪتب هيءَ - پاو[4] دوجيءَ قاس
گورمتي سو جن لڙيءَ - جو داسن داس
جن نانڪ نام ڌيائيا - گورمکِ[5] پرگاس[6].

[راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (٩)]

(٢) کِهوَن[7] هر سنگ - چيت نه لائيو
ڌنڌا ڪرت بهانِي[8] اُوڌهه[9] - گن ند نام نه گائيو.

(٠،١)

ڪوڙي ڪوڙي جوڙت ڪيتي - اَنَڪ جگت[10] ڪر ڏائيو[11]
بسرت پربهه ڪيتي دک گنيتي[12] - مها موهني کائيو
ڪرهه اَنگرهه سوامي ميري - گُنهه[12] نه موهِ ڪمائيو[13]
گوبند ديال ڪرپال سک ساگر - نانڪ هر سرڻائيو.

[راڳ گوجري، محلا پنجوان، شبد (٢٥)]

(٣) جسان راس[15] نه سچ هيءِ - ڪِنه تنان سک هوءِ
ڪوٽيءَ[16] وڻج وڻجيءَ[17] - من تن کوٽا هوءِ.

سري راڳ، محلا
پهلا، شبد (٢٣)

---

١. گهوڙا. ٢. وش. ٣. گڏ ڪري ٿو. ٤. ڏليت پاو، بيائي. ٥. گوروءَ معرفت. ٦. روشناني پيدا ٿئي ٿي. ٧. ڪڏهين به. ٨. گذري ولي. ٩. زندگي، عمر. ١٠. طريقا. ١١. پڪي ٿو. ١٢. ٺڳيان ٿو. ١٣. ڪرپا. ١٤. منهنجا کيل ڪڪرم. ١٥. پونجي، موڙي. ١٦. ڪوڙو واپار، وڪار. ١٧. ڪوڙو واپار ڪن ٿا.

دليت پاڻ ۽ دوئي ڀاوَ لئي هي سڀ گروُ گرنٿ صاحب ۾ وچن آهن جن مان چونڊ وچن مٿي ڏنل آهن. گروُ صاحب فرمايو آهي ته دليت ۽ دوئي ڀاوَ جي ڪري جيوُ انيڪ وڪارن ۾ وڪوڙجي، پرماتما کان ٻاهر، ڪيئن پاپ ۽ اپراڌ ٿو ڪري. الهيءَ اڳيانتا هي الله ۾، هن هو سنگ ۾ پنهنجي همشريڪن سان لڳي ٿو. هن جي جيون پرمن سان پرپوُر ۽ ٻڌن ۾ ٻڌل آهي. هن پنهنجو ڪالو ڪرمن سان ڪارو ڪري ڇڏيو آهي. پوءِ هو ڪئن آتم گيان حاصل ڪري سگهندو ۽ ڪيئن پرماتما جي پراپتي پائيندو؟ هن پنهنجي سموري زندگي زواليت ۾ زبون ڪري ڇڏي ۽ انهن ويلي هٿ مروڙيسي هليو ويندو. پاڻ سان گڏ پنهنجي ڪٽنب قبيلي ۽ حمائتين کي ۽ هاڃي پهچائيندو جو نه پنهنجي واڳ ڊليش ۾ ڏئي کي ۽ پاڻ سان گڏ همشريڪ ۽ پالنوار ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو هو. الهيءَ پاڳهواريءَ جو اثر ۽ نتيجو پوان کي ۽ ووسي ۾ ملندو.

مٿين وچن مان ۽ خاص وچن ووي هيٺ ڏجن ٿا:

<table>
<tr><td>(١) هب لگ گهٽ مهه دوهي آنَ
لنم لنم محل نه لاڀسي هانُ.</td><td>راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٨)</td></tr>
<tr><td>(٢) حڪم اڳيانسي الله هيچ- دوهيچ ڀاو ڪرم ڪماءِ
دوهيچ ڀاو هيتي ڪرم ڪري- دک لگيچ لن ڏاءِ.</td><td>راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٨)، سلوڪ محلا تيجا</td></tr>
</table>

مطلب ته ڏلي دک جو ديرو آهي ۽ حڪياسو ۽ پرماتما جي وچ ۾ دوُري پيدا ڪري ٿو. جو دلي مٿالي ٿو سو پاڻ ۽ پرماتما جي وچ ۾ دوُري دوُر ڪري ٿو ۽ پرماتما کي حاضران حضور، هٿ وسيڪو ۽ واڄهي ۾ واڄهو بسي ٿو. دلي دل ۽ دلبر وچ ۾ ديوار آهي. اي ٻندا، هڪ واريءَ اها ديوار هٽائي ڏس ته هوت حبيب اچي هنج ۾ ويهي. پر هيستائين اها ديوار قائم آهي تيستائين دک جو ديرو ۽ قائم رهندو ۽ ڪڏاچت نه لوڙهه ليندو. دلي دوُر ٿيڻ جي اها نشاني آهي ته پنهنجي ۽ پرائي جو ڀيد مٽجي وڃيٿو سڀ ۾ پرماتما جي پرويش هنڻ جي پروڙ پوي. اها پروڙ ئي آهي پرماتما جي پراپتي. ٻاقي جي لون پنهنجي چمڻ ۾ "منهنجا" ۽ "تنهنجا" جو لڪ چنيندو ايندي ته دليت پاو جون ٻاڙون بکيون ليندون، وڃار ڏارا پياليءَ تي پدبي، وچن ڪوڙا پرلبا، ڪرلب ڪڏا ڪسا. الس ڪرمن جو ڪتاب ڪارو ليندو، انهن اوکي ليندي ۽ آواگون جو چڪر چالوُ رهندو.

پر هي سنساري وهنوار مان ئي دلي دور ٿي وڃي ته پوءِ فيلسوفي لحاظ کان دليت ۽ ادليت جا اڏا ڪيئن قائم رهندا؟ دلي، بدي ۽ پيا مڙئي وڪار، انسان ذات سان قائم رهندا جو ته اهي سڀ پرڪرتيءَ جو جزو آهن پر هرهڪ انسان کي جيون ۾ اهو سونهري موقعو ملي ٿو ته هو گيان ذريعي اوکيا مٿالي گيا پراپت ڪري ته مڪتيءَ جو مارڳ ملي.

دَئيت ڀاءُ

دَئيت معنيٰ ”هڪ نه ٻه.“ ڌرمڪ ۽ فيلسوفي لحاظ کان دئيت يا دوئي ڀـاو جو اشارو پرماتما ۽ پرڪرتي يا جيو آتما ۽ پرم آتما ڏانهن آهي. اَدئيت وادي ٻنهي کي هڪ ڪري ٿا سمجهن پر دئيت وادي ٻنهي کي جدا جدا سمجهي منجهن ڀيد ۽ سنبنڌ ٿا سمجهائين. اهو واد وواد آد کان هلندو ٿو اچي پر اڄ تائين انهن ٻنهي متن جو پاڻ ۾ ڪا اِڪراءَ سمجهوتا ڪانه ٿي سگهي آهي ۽ نه ٿيندي. اهي سڀ ڌرمڪ ۽ پنٿڪ مت ڀيد جي ختم ٿين نه جدا جدا متن ۽ پنٿن جا اَنيڪ اَڏا ٿي اچي پَٽ پون. تحقيقن اَدئيت ۽ دئيت وادين جـو بحث مباحثو، اکـرن جي اُستاديءَ تي اڏيل آهي. انهيءَ سوال کي وڌيڪ ڇيڙڻ جـي هت ضرورت نه آهي پر جيئن جيئن پرماتما، پرڪرتيءَ، جيو آتما ۽ پرم آتما جـي وشين تـي اچبو، تيئن تيئن انهيءَ بحث جي ڇنڊڇاڻ تي وڌيڪ روشني وڌي ويندي ۽ جـا ٻئي ڀاڱي ۾ آيل آهي.

سنساري ۽ سماجڪ لحاظ کان دئيت يا دوئي ڀاو کي ڏُئي، ٻيائي ۾ اڪيائي ۽ ڏُٽوئي سڏجي ٿـو. اهو ڀاءُ راڳ ۽ دئيش مان ٿو اُڀري ٿئي جنهنجو ذڪر اڳئين باب جي شروعات ۾ ”موهه“ ۽ ”ڪامنائن“ سان آيل آهي. ”راڳ“ معنيٰ من پسندي ۽ ”دئيش“ معنيٰ نا پسندي. جو جيوُ، جا وستوُ ۽ جا رُوپڪار وڻي، تنهن سان اسان جو راڳ ٿئي ٿو، جنهن مان موهه، لوڀ، لالچ، پڙ، اهنڪار ۽ ٻيا وڪار اُپامن ٿا. ساڳيءَ طرح جنهن جيو، وستو ۽ روپڪار سان نا پسندي آهي، تنهن سان اسان جو دئيش آهي جنهن مان ٻـوءِ حقارت، تڪـار، نفرت، ويـر، وروڌ، ايرکا، حسد، ڪروڌ ۽ ٻيا وڪار اُڀرن ٿين ٿا. مطلب ته راڳ ۽ دئيش جو ئي دئيت ڀاءُ ۾ ٿو ظاهر ٿئي، سو مائيا آهي ۽ سنسار ساگر جو مهاجار آهي. جن جـن هـن مهاجار مان آزاد ٿيڻ، پنهنجي جيون يائرا جو مقصد ٺهرايو آهي، تن کي راڳ دئيش ۽ دئيت ڀاو جو ليڪو لتاڙڻو پوندو، ميري تيري متائڻي پوندي ۽ سمدرشتيءَ جي سطح تي پنهنجو قلع قابو ڪرڻو پوندو. انهيءَ بنا سڌن گت ٿيڻ اسنڀو آهي.

ٻـين وڪارن وانگر، دئيت ڀاءُ به من جي ڀاونا آهي ۽ اها ڀاونا ٿئي هردم قـري گهري. جنهن جيو سان هيڪڙو راڳ آهي تنهن سان پوءِ دئيش ٿيو پـوي ۽ جنهن جيو سان هيڪـڙو دئيش آهي تنهن سان پوءِ راڳ ٿيو پئي. راڳ ۽ دئيش لاءِ جيو، وستو ۽ حالتون ٻيون قرن گهرن ۾ راڳ ۽ دئيش جو سلسلو انسان جي من ۾ هردم چالو آهي. اي ٻـندا، ڪـون پاڻ جاچي ڏس ته ڪون به نه اهڙو انسان نه آهين جو پنهنجي جيون ۾ رڳو راڳ دئيش جو ٻج پيو ڇٽين ۽ انيڪ وڪارن جا ٻير لابارا لڻين، نه پوءِ ڪوڙي عجب جي ڳالهه ڇٽبي جي پنهنجي من ۾ اَئي اشانتي آهي، ٿون پاڻ کي تمام دکي ٿو سمجهين ۽ جيون يائرا ۾ تو اجـا هڪ به وک ڪانه اڳتي وڌائي آهي. اِسٿاتا جي اوت ۾ ڪيئن سٿلتا ثابت پوندي؟

(۱۷) منمک دوُجا پِرر هيُ - دوُهيُ لوپـاليا
کرِّ کهت کماڙدي - کـرِّو آلاڻيا.

راڳ سارنگ، محلا
چوٿان، وار (۳)

(۱۸) پِن دن آويُ پِل پَل[2] ڇِهيُ[3] - ماليا مـوهه گهٽـاسـی
ٻن ڳڙر اڙڏو لـڙر ڏ بـاويُ - جب لگ دوهي والي[6].

راڳ پرڀاتي، محلا
پهلا، شبد (۱)

(۱۹) دوهي جرڏ ڪَ والڙي[7] - اڪش[8] مٺ چت لاء
دوهيُ پاوڻ ناڪا - وهڻ لـڙلڙي جاء.

سلوڪ، محلا پندران
(۱٦)

۱. ڳالاهن ٿا. ۲. ڙلدگيء هي پـر لِرحصو. ۳. ڇِهندي، گهٽيءَ وڃي ٿو. ۴. عردي بر.
۵. لڪاٿو. ٦. ملاوت. ۷. وات، رستو. ۸. برماٿا. ۹. پستڪ ...

(۷) جب لگ - گهٽ مهه دوجي آن
تب لگ - محل[1] نه لاڀي جان.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، وار (۸)

(۸) منمک مرهه مر مرڻ وڳاڙهه[2] - دوجي ڀاو آتمر سنگارهه[3]
ميرا ميرا ڪر ڪر وگوتا - آتم نه چينهي ڀرمي وچ سوتا.

راڳ آسا، محلا ٽيجا، شبد (٦)

(۹) جنان انـدر لوڀ وڪار هي - دوجي ڀاو ڪماء[4]
جنمڻ مرڻ نه چڪئي - هئومي وچ دک پاء.

راڳ گوجري، محلا ٽيجا، وار (۱۸)

(۱۰) جنهن[5] دوجا ڀرم سا انمالي[6] - تنهن جاٽيا پرڀ دوري[7]
جان مليا پورا ستگورو انمالي - تان آسا منشا سڀ پوري.

راڳ وڏهنس، محلا پنجوان، شبد (۹)

(۱۱) جگت اگياني اندر هي - دوجي ڀاو ڪرم ڪماء
دوجي ڀاو جيتي ڪرم ڪري - دک لگي تن ڌاء[8].

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (۱۸)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۱۲) جگ مئلا[9] مئلو هوء جاء - آوي جاء دوجي لوڀاء
دوجي ڀاو سڀ پرج[10] وگوئي[3] - منمک چوٽان[11] کاء اپني پت کوئي.

راڳ ڌناسري، محلا ٽيجا، شبد (۴)

(۱۳) دوجي ڀاو لگي پڇتاٽي - جم در بادي آوڻ جاٽي
ڪيا لئي آوهه ڪيا لئي جاوهه - سر جم ڪال سِه چوٽان کاهه.

راڳ بلاول، محلا پهلا، ٿتي (۲)

(۱۴) ڏرڪ[12] ايه آسا دوجي ڀاو ڪي - جو موهه مائيا چت لائي
هـر سک ڀلـر لياگيا[13] - نام وسار دک پائي.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (۵)، سلوڪ محلا ٽيجا

(۱۵) منمک موهه غبار[14] هي - دوجي ڀاو بولئي
دوجي ڀاو سدا دک هي - نت نير[15] ورولئي[16].

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (۱۷)

(۱٦) دوجي ڀاو دشٽان[17] ڪا واسا[18] - ڀوڏي[19] ڦرهه ڀهه موهه پياسا
ڪسنگت ڀهه[20] سدا دک پاوهه - دکو دک ڪماندا.

راڳ مارو، محلا ٽيجا، سولهو (۱۱) ۲۴

---

۱. پرماتما جو سروپ. ۲. اوگٽيو موت. ۳. ناس ڪن ٿا. ۴. مُنجن ٿا. ۵. جيستاء. ٦. هي امي، سکي. ۷. ليستاء. ۸. پنيان پڪڙ. ۹ پاپي، ڪڪرمي. ۱۰. پرجا، سڀ جيو. ۱۱. ڌڪ، سزا. ۱۲. ڌڪار لائق. ۱۳. سڪٽو گاه. ۱۴. اونده. ۱۵. باڻي. ۱٦. ولوڙين ٿا. ۱۷. پنج وڪار. ۱۸. نواس. ۱۹. پڪڙي. ۲۰. وڃن ٿا.

باب ٽيون

ڀاڳي ڀڳا ٻه وڪار

(۱) ڏکيت پاڻ ۽ پياڳي.

(۱) ويد ٻڙي اُن ڏين واڌ سمالي - نام نه چيتي ڀڳا جم ڪالي
دؤجي پاه سدا دک پالي - ليري گڙ پرم پالاندا
ماليا موھ برم لــ پالي - دؤجي پاه لگا دک پالي
سؤھا رنگ دن لڙي ھووي - اس جادي پلم نــ لاندا
ممک پھس کری اُيمان - دوکھ ڪيھي نه پـاوي مانُ
دؤجي لاڳي ھم گــواليا - اِنُ ســؤجهي دک پــاندا.

[(راڳ مارو، محلا تيجا، سوتهو (٢٢)]

(۲) دؤجي لڳي ٻيچ مٽي - مؤرک اُند گــاوار
ٻھتا اُندر ڪپت سي - ســي ٻچه وارو وار.

(۳) دؤجي پاه جگمس براوندا - نا ٻؤجهي ٻيچار
ٻسرلــا ھم گــواليا - مـــر ھمي وارو وار.

سری راڳ، محلا چوتان، وار (۸)، سلوک محلا لهجا

(۱۰)

(۴) اِک ڪڙ لاڳي ڪڙي ٿل ٻالي - دؤجي پاه برلا ھم گوالي
آپ ڏسي سکل ڪل ڏؤپي - ڪڙ ســرل ٻڪ ڪاوٽا.

راڳـ مانجھ، محلا لهجا، اشٽپدي(٦)٢

(۵) ٻيٺڙي ڏيُ ســرم ٻلاٽي - دؤجي لاڳي ٿــر ٻچوناٽي
ھلمه ٻلمه دوويع گـاواوي - شميع سک لــه پــاوٽيا.

(۳۲) ۴

(٦) دؤجي پاڙ لہ شيرپـا ھاء - ھؤمي ماليا مھا ٻک ڪاء
ٿمه ڪٽنب گــوٽھ موھيا ماء - ممک اُلـدا آوي ھاء.

راڳ گــوڙی، محلا لهجا، شبد (۱۲)

---

۱. [illegible]. ۲. ڪهــه. ۳. وقت، دير. ۴. ڪمتان. ۵. سکيا، اُپديش ڏين لـاء. ٦. [illegible]. ٧. [illegible]. ٨. وش. ۹. پڪن ٻر، ھن لوڪ ٻر. ۱۰. اِستري، ھيڻ ھيوَ. ۱۱. [illegible]. ۱۲. اھنڪار، اُيمان. ۱۳. ٻت. ۱۴. گهر.

۽ ڀاڄي پيو ڀڄائجي ؟ روڄي ٻه ٻاهن جي ٻيڙن سان ٻاڻ ڪيئن پؤ جل ساگر مان تري پار پئبو؟ صاحبن فرمايو آهي:

(١) اس ديهي وچ پنچ چور وسهه - ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اهنڪارا   راڳ سورٺ، محلا
امرت لوٽهه منمک نهي ٻوجهه - ڪوءِ نه سڻئي پڪارا.   ٽيجا، شبد (٢)

(٢) ٻوڌارا ٻوڏن ٻه لوڀيا - هؤمي ٻکي ٻڪار   راڳ ملار، محلا
دشت پاءُ تجي نندا پرائي - ڪام ڪروڌ چنڊار.   پهالا، شبد (٥)

ٻه پار پوڻ ئي نه انسان جو مقصد آهي. ٻنڌڻاي جا ٻند ڀڄڻا پوندا، زنجيرون ٽوڙڻيون پونديون ۽ ڏاڍو راڄ ختم ڪرڻو پوندو. اِها آهي ڌرم جي ٻڌ ۽ سچ جي لڙائي جا ٻنهي جي اندر ۾ جاري ڪري وڃي پراپت ڪرڻي آهي. اها ٻڌ ساڳي آهي جا رام راوڻ سان لنڪا جي رڻ ڀؤميءَ ۾ چالو ڪئي هئي ۽ پانڊون ڪرشن جي سهاري سان، ڪورون جي برخلاف ڪرڪشيترا جي ميدان تي جوڙي هئي. رامائڻ ۽ مهاڀارت جي لڙاين جو اشارو اسان جي من جي ميدان ۾ نيڪيءَ ۽ بديءَ يا سچ ۽ ڪوڙ جي وچ ۾ لڙائيءَ ڏانهن آهي. انهيءَ لڙائيءَ ۾ جن جن فتح پاتي آهي تن اِهو آزمودي جو اعلان ڪيو آهي ته هيءَ لڙائي مؤمل جي ڪاڪ وانگر آهي. قلعي جي اندر ۽ لڙڌ گڙد سڀو لشڪر ۽ بارود بناوٽي آهي جو همت ۽ اِچا شڪتيءَ اڳيان، گيان جي پرڪاش سامهون، ۽ گور ڪرپا سان، پائمرادو الوپ ٿي وڃي ٿو.

مطلب ته انسان وڻ ڪي پائمرادو ياڪر ٻساني، ٻاڻ ڪي جڪڙيل سمجهي، ٻاڻ ڪي ڇڏائڻ لاءِ ٻين ڪي پيو ٿو پڪارون ڪري. من جا وڪار سڀ هڪ قسم جا من گهڙت خيالي پؤتعه آهن جي من جي مُڙڻ ۽ وڃار ڌارا جي بدلجڻ سان، پائمرادو پائمال ٿي وڃن ٿا. گيان جي روشني، اگيانتا جي اوندهه کڻ ۾ غايب ڪري ڇڏي ٿي. جو اوندهه محسوس ڪري ٿو تنهن کي ئي گيان جي جهلڪ نصيب ٿي سگهي ٿي. باقي جيڪو اگيانتا جي اگهور ننڊ ۾ الوٽ آهي ۽ اوندهه ٿي هري وبو آهي سو روشنيءَ جو ڪيئن طلبگار ٿيندو ۽ روشنيءَ ملڻ لاءِ ڪيئن ٻاڻ ٻتوڙيندو؟ اگيانتا جي احساس سان ئي گيان جي شروعات ٿيندي ۽ گيان جي شروعات سان ئي اگيانتا نورت ٿيندي. اگيانتا جي اوندهه وڪارن جو جياپو آهي ۽ گيان جو پرڪاش وڪارن جي انت آڻي ٿو. اهو پرڪاش نه گهٽبو نه ٻند ٿيندو ۽ نه وري وڪار ٻيهر اسري سگهندا. تنهن ڪري، اي ٻندا تون گيان جو طالب ٿي، اندر جي اگيانتا جي اوندهه مٽاءِ ته وڪار واپس وڃن.

متين ٻنجن وڪارن کان سواءِ، سري گرو گرنٿ صاحب ۾ ٻين وڪارن ٿي ٻه وچار آيل آهن، جهڙوڪ دنيت پاؤ، ڪوڙو واپار، ڪوٽي راس، چترائي، سياڻپ، ڪوڙ ڪپت، پاپ، ٻنڌن، اندرين جا رس، ڪسنگ ۽ نندا. انهن سڀني وڪارن جي سمجهاڻي، ايندڙ ٽئين باب ۾ ڏني وئي آهي.

پنج وڪار

پنج وڪار آهن ڪام، ڪروڌ، لوڀ، موھ ۽ اهنڪار. انهن پنجن وڪارن ۽ انهن وڌندڙ سالن جو سماچار اڳئي اچي چڪو آهي پر چاڪاڻ ته سري گرو گرنٿ صاحب ۾ پنجن وڪارن جو گڏي وياکيان به ڪيترن هنڌن تي آيل آهي، جن مان چونڊ وچن هيٺ ڏنل آهن، ته جيئن ڪري سمجھ ۾ پنجن وڪارن جو گڏي ويچار ڪجي سگھي. اهي وچن پڙهڻ سان ته انهن پنجن وڪارن جو پاڻ ۾ اتريو نه ڳانڍاپو ۽ گهرو سمبنڌ آهي جو هڪ مان ٻئي جي جاءِ ملي ٿي ۽ سڀئي پاڻ ۾ هڪ پريوار مثل، پريم ٻڌي ۽ ڪمر ڪشي، پنهنجو سمورو ڏل ڪم ادا ڪري رهيا آهن. پر نه ٻارهن پر پنج نه سوا لک!

هنن جيو کي ڪامنائن اچي ورايو آهي سو موھ ۾ مبتلا آهي. موھ، لوڀ ۽ لالچ ۾ لوڙهائي. ڪامنائن جي سڦلتا مان اهنڪار ۽ انهن ٿي ۽ اسڦلتا مان ڪروڌ. مطلب ته ڪن جزوي مثالن کان سواءِ، هر ڪو جيءُ هر وقت، پنجنهي وڪارن مان ڪنهن نه ڪنهن ۾ وڪوڙيل رهي ٿو. هن جي ٻڌي جٽ نه قيد حالي ۾ قيد ڪئي وئي آهي ۽ هن جي من تي انهن وڪارن پنهنجو راڄ استاپن ڪيو آهي. اهڙي وڪاري من جي راڄ ۾ جيو جي هر ڪا اختياري ۽ آزادي عدم پيدا ٿي وئي آهي. اهڙي جيو جي دُرگتيءَ ۽ دُردشا جو ورڻ متين وچنن ۾ چٽيءَ طرح ڪيو ويو آهي، جنهن جو مختصر بيان هيٺين آهي.

اهڙي جيو جا سڀ ساٿي پر ڪري پرواز ڪري ويا. وڪارن وسلي سچ سمجهڻ وڃي ٿو ۽ سچ جي سمائيءَ کان پوءِ ڪهڙي ساٿي جي باقي اچندي؟ ايڪتي پيار، دئيا، دان، ڌرم، ڪميا، جيو دئيا، پراپڪار، پرمارٿ، سيوا، نام جو جاپ، مريادي، مريادا، ستسنگ، شب ڪرڻي، شد وهنوار، امرتا، نهتائي، شڪر، سنتوش ۽ شانتي، سڀ وڪارن جي اڳ ۾ اڏري ٿي ويا. انهن بدلي دنيا ڏسڻ لاءِ ناڪيلا، چال ڦال، ڪوڙ ڪپٽ قائم رهڻ سڀ اسمرٿ ٿي چڪيون آهن. ساٿين جي جڳهه ڪليشن قائم ڪئي آهي. ساٿين جي سڱندي سچ ٿي وئي ۽ ڪليشن جي بداءُ برقرار ٿي آهي. سچا لڏي ويا ۽ دشمن دربدري آيا آهن: پاپ، اپراڌ، هنسا، خود مطلبي، تن پرستي، ڪوڙ، ڪپٽ، ڪپتا، پرائي اپار، پرائيءَ استريءَ ۽ پرائي ڌن ۾ اک، وير وروڌ، حسد، ايرکا، واس، هوس، ڪروڌ، گندي زبان، ايمان، ڀرم، ڀڄڻ، چوريون، ٺڳيون، دوکا ۽ دولاب.

انهن وڪارن سان سمبنڌي ۽ انهن سان وهنوار مشغول آهي، رات ڏينهن ۽ هر وقت. نه ترشنائون ترپت ٿين ۽ نه من ۾ شانتي اچي. اگيان جي انڌ ۽ مائيا جي مدهوشيءَ، ٻڌيءَ جي اڪ ڦري جهڙي آهي. اهو آهي زندگيءَ جو زلزلو جنهن "هٽ هٽ" ۽ "هاءِ هاءِ" جو هانئدوس مچائي ڇڏيو آهي. مائيا جو پر پنج پنهنجو پسر پرماتما پساري. لوڪ پرلوڪ ولڙهه ۽ ويران. پنجن وڪارن جي ترپت ڪري پرماتما وڇڙجي ويو. پاڻ ۾ ڦڪڙجي ۽ پرمن

(٢٥) هئُمَ هئُمَ[١] ڪرت بڌي بڪار[٢] - موهہ لوڀ ڏوبو سنسار
ڪام ڪروڌ من وس ڪيا - سپني نام نہ هر ليا.

راڳ بسنت، محلا پنجوان، اشٽپدي (٣) ٢

(٢٦) پرداراً[٣] پرڌن پرلوڀيا - هؤمي[٤] بکي[٢] بڪار
دشٽ پاپ[٥] لنج[٦] نندا پراني - ڪام ڪروڌ چنڊار.

راڳ ملار، محلا پهلا، شبد (٥)

(٢٧) مائيا موهہ سگل جگ ڇائيا[٧] - ڪامن[٣] ديک ڪام لوڀائيا
سُت[٨] ڪنچن[٩] سنہ هيت[١٠] وڌائيا - سڀ ڪڇ اپنا اڪ رام پرائيا.

راڳ ملار، محلا پهلا اشٽپدي (١) ٢

---

١. مان مان، اهنڪار. ٢. پنج وڪار. ٣. استري. ٤. وشي. ٥. سياه. ٦. لورت ڪر.
٧. پکڙيو پيو آهي. ٨. پٽ. ٩. سون، ملڪيت. ١٠. پيار.

(١٦) أعنبد برسّاد ليع - لسوب رسا ساد
لبد كهب گرهه اندهبا - متيا بكيساد.
راڳ اسلاول، محلا پهرواں، شبد (٣٨)

(١٧) ابع دوسه مؤلد بر لابى - كس گوي قيرازسه هي
دوشت نه آوهه آلد أكياي - سزء وهبر مد ماوسه هي.
(٨٨)

(١٨) ااڪ گرهه دَس دتار شبع هاڪي -
أعسّ لسڪر ببع چور لكتيا
ذور آوڻ سب هرليؤ هاوهه - ممكر آلدلي كبر نه پتيا.
راڳ بلاول، محلا چوٿاں، اشٽپدي ١ (٢)

(١٩) ڪار ڪروڌ ماليا مد متسر - اي سمبع موماهى
دئيا ذوم أر گور كي شرا - اى سهنتر لساهى.
راڳ رامڪلي، ڪمر صاحب، شبد (٨)

(٢٠) ڪاليا آرنا مسن وچ لسوها - ببع اگسن لب لاك رهسي
ڪوللي باب پڙي لس اوار - من جليا سُني جسه پئسي.
راڳ مارو، محلا پهلا، شبد (٣)

(٢١) بكار بالر گلدِ پسالدي - نيدَ پسوت سسراء
مها ساگر سمد لنگهنا - پار نسه پرانسا هاء
ڪار ڪروڌ لوب موهه ببايبو - انتر ركي تسراء
سيس أاسوان نه كهوؤ مليئم - مها دُلسر ماء.
راڳ مساورو، محلا پهرواں، شبد (١١)

(٢٢) ببع چور جيل چسه چالهه - بر گور هوڻهه كهر نهي پاڻه
كاليا لگر دهبع دهه دوري - بن شبدي إمه هاني هي.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (٣) ٢

(٢٣) هان جتي لسان هاڪ نون - سُنجي ڪٽسنسه هالڪهي
دُرهن سيتى نيبهن - لُڙن ڪع ڪٽ عُر رنگ مالُهسي.
راڳ مارو، محلا پهرواں، وار (١٠)

(٢٤) پبک گري جسه جسه دُولَيْ - أنتر ڪار ڪروڌ أهدڪار
أنتر كَتا پسوک أمه پهتي - پسؤ كسه ڦسرئ دربسار.
راڳ پسرڠ، محلا ليها، شسد (١٨)

---

١. ڪمسه، أهدڪار. ٢. براِلي نندا. ٣. ببع وڪار. ۴. سر لي سرار آهن. ٥. نلر پر.
٦. دروازا، اندرون. ٧. ڏيهن راسه. ٨. چور. ٩. چارئي پدارت. ١٠. لُٽي وهن ٿا.
١١. پوائتي. ١٢. مؤن پر. ١٣. سهبي ر ده. ١۴. كسؤرو. ١٥. آنڌوري. ١٦. ڳنڍي.
١٧. پؤ هال ساگر. ١٨. ٽڪي لوه. ١٩. سبالي آر. ٢٠. مرڻ كان نوء. ٢١. پسرمالما.
٢٢. پتڪي ٿو. ٢٣. بهاس. ٢۴. در در، هتي ڪتي.

(٦) پرلمي لبري[1] نيڪي[2] ذات[3] - ڏيئا[4] ليري[2] منيئي[3] پانت[5]
ترليئا[6] ليرا[2] سندر لسانُ - هڪڙ روپ مــن مهہ اَيمانُ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (١٢)

(٧) پنج دوت[2] مِلِ - ہــرهہ[7] وڇوڙي
پرم پــرم رووئي - هـــاٿ[8] ڇوڙي.

(١٥)

(٨) ڪام ڪرود مائيا مد[9] متسر[10] - اي کيلت سب جوئي هاري
ست سنتوک دئيا ڌرم سچ - اِهہ اَپني گرهہ ڀيتر واري[11].

(٣٦)

(٩) ڀڪار[2] مائيا ماد[9] سوئيو - سوجهہ ٻوجهہ[12] نہ آوئي
ڀڪڙ ڪيس[13] جم اُتاريو - تد هي گهر جاوئي[14].

(١٥٢)

(١٠) لک چوريئان لک جاريئان[15] - لک ڪوڙيئان لک گال[16]
لک ٺگيئان پهنامينا[17] - رات ڏينس جيئہ نـــال.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٥).

(١١) کهت ڪبير پنچ[2] ڪو جهگڙا - جهگڙت جنم گـــوائيا
جهوٺي مائيا سب جگ باندهيا[18] - مئي رام[7] رمئ[19] سک پـــائيا.

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢٥)

(١٢) سوربير[20] ترلام[21] - ڪيہ نہ هوڙيئي[22]
فـــوج سناطي[23] هات[20] - پنچا[2] جوڙيئي.

راڳ گوجري، محلا پنجوان، وار (١٥)

(١٣) اِس ديهي وچ پنچ[2] چور وسهہ - ڪام ڪرود لوب موهہ اهنڪارا
اَمرت[24] لوٽهہ منمک نهي ٻوجهہ - ڪوء نـــہ سڻئي پڪارا.

راڳ سورٺ، محلا تيجا، شبد (٢)

(١٤) پر اپڪار نہ ڪبهو ڪيي - نهي ستگـــور شيو ڌيـــائيو
پنچ دوت[2] رچ سنگت[25] گـــوشت[26] - متـــوارو مــد[9] مائيو[27].

راڳ لـــوڏي، محلا پنجوان، شبد (٣)

(١٥) سگل بياڌ[2] ڪئي وس ڪر دينا - ڦرنت پياس جيئہ جل بن مينا[28]
ڪهو سيانپ اُکت[29] نہ موري - ايڪ آس ٺاڪر[7] پرب[7] توري[30].

راڳ سوهي، محلا پنجوان، اشٽپدي(١)

---

١. هڪڙو ٿہ. ٢. پنج وڪار. ٣. سٺي، اُتم. ٤. پيو لــہ. ٥. ڪُل. ٦. ليون لہ.
٧. پرماتما. ٨. هٿ هٺان، مروڙيان. ٩. نشو. ١٠. حسد، ايرکا. ١١. هردي اندر ڌارڻ ڪرڻ. ١٢. سڌ ٻڌ. ١٣. وار. ١٤. ڪپات کــلن ٿا. ١٥. دوستيون. ١٦. گـــاريون. ١٧. دغابازيون. ١٨. ٻڌي ڇڏيو آهي. ١٩. رچهائي. ٢٠. سورما. ٢١. بهادر. ٢٢. جيتيا آهن.
٢٣. هٿيلي. ٢٤. گرٺ، سڪرم. ٢٥. ٽالهہ ٻولهہ. ٢٦. پـــاڳل. ٢٧. مـــائيا. ٢٨. مڇي.
٢٩. اٽڪل. ٣٠. تنهن جي.

(١٠) پنج وكار

(١) ليع نرَ - كبا بُرانُ سُن كبا

اَن باولي[1] يكمد ابي اهي - اؤكىع داي نـــ دبِــا. (١٠١)
كام نہ بسرايو كرود نہ بسرايو - لوب نـــ جؤنـــر دـــرا
اَسَرَ بِددا مُنك لي ابي جؤلي - نڤل يــثـــي سب شبرا
بانت بيار[2] كير مؤس اُرانـــر[3] - يـــست يـــرىع آبـــرادي
هه برلوك حاء[4] اَبڪمرـعـسونـى[5] اَانـــدتـــا[6] ســاذي[7]
هنا لئه من لي ابي جؤلي - حيعہ دنيا نهـــى يـــالـــى
برماند ساذ سنكع رِلِ - كتـــا پشــع[8] نـــہ چـالي[9].

[راڳ سارنگ، سري پرماند، شبد (١)]

(٢) اؤر بنج[10] هر ايڪ ها - ڪئ راكتـــہ كُهـــر[11] بار مسا.
مارعہ اؤنهہ نيمہ ليمہ[12]-كس آكيع كري بكار ها.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (١۴)

(٣) لالچ هؤىد بكار[13] موهہ - اِتابعہ مـــؤڙي اَلـــد
اك بڑي دركند[14] سَمَ - لـــانڪ مالـــا يــــسد.

راڳ گـــوڙي، محلا پنجـوان، بـــاون اكرى، (١)

(۴) نئر[15] برود كام كرود موهہ-حوں بكار مها لوب دروهہ[16]
ابائهؤ[17] خكمہ ڀواني[18] كتي حمر-لانڪ راكہ ليهہ آبن كر كرهہ[19].

راڳ گـــوڙي، محلا پنجـوان، سكمني صاحب، اشٽپدى ۴ (١)

(٥) بنتر بنج[20] كمڪ[21] من واسي- اِمرنہ[22] رهہ جنسي يؤرهہ[23] اداســـى
من مرا دئيال ميتي[24] - لـــمر[25] اســـ رهـــىع
لوبى كمتي باكندي - ماليا اَدڪ[26] لكـــىع.

راڳ آسا، محلا پـهلا شبد (٣۴)

---

١. هرورس. ٢. راهي، مسافر. ٣. ملاَ، مارڻا آهن. ۴. براوا. ٥. سماڻو. ٦. اَؤدبا، ككرمهِ
٧. بكا كيا آهن. ٨. بولو. ٩. ٻُڌي آهي. ١٠. پنج وكار. كام، كرود، لوب، موهہ،
؛ اَهدكار. ١١. هردو. ١٢. سچو وقعہ، هـــردمہ. ١٣. وكار. ١۴. بدڀؤهہ. ١٥. ويـــرو.
١٦. دوهہ. ١٧. اَهڙىء جكتيء بہ. ١٨. كدرى وبا. ١٩. مهر. ٢٠. اَلدر هـــردى بہ.
٢١. ڳجيا، لكال. ٢٢. تاليدكو. ٢٣. بنكي بهو. ٢۴. غمكين. ٢٥. سان. ٢٦. بحد.

جيئن خود برهم پنهنجي پيو آهي ۽ پرڪرتيءَ جي هر رنگ ۾، هر رفتار ۾، هر روپ ۾، ان برهم ڏسي رهيو آهي. اها آهي ياترا جي پوئين پوڙي، آخرين ڏاڪو، منزل مقصود، جيون مڪتي، سهج سماڌ، جوتيءَ جوت يا بوند ساگر جو ميلاپ.

اهم ڀاو جي منجهه جي اها مٿيا آهي جنهن جو وڌيڪ احوال هن پستڪ جي ٻئي ڀاڱي جي پوئين حصي ۾ ڏنو ويندو. تيستائين اي ٻڌا، تون اندر اوري ڏس ته تنهن جو وواڪ ۾ نه ساڳئي قيد ۾ قابو ڪونه آهي، تنهنجيءَ ڪل کي ٻه ته ڪو ڪتڪتائي ڪونه ڪري رهيو آهي؟ تنهنجي جيون جي ڪشتي ۾ نه اهم ڀاو جي ڪُن ۾ ڪانه اٽڪي وئي آهي؟ اهنڪار جي آنڌي تنهن جي هردي جي جوت ۾ ته نه وسائي رهي آهي؟ انهن سوالن جو جواب، اي ٻڌا توکي اندر ۾ ملندو، جتي اهنڪار جو طوفان تنهن جي ويڪ جون پاڙون پٽي رهيو آهي. توکي غور سان جاچڻو پوندو ته من جا ڪهڙا سنڪلپ تنهن جي اهم ڀاو ۾ جانِ ڦوڪي رهيا آهن ۽ ڪهڙو خاص ڪارڻ تنهن جي اهنڪار کي ڦولاري رهيو آهي ۽ من جي اشانتي وڌائي رهيو آهي؟ دنيوي پدارٿن ۽ سنساري سکيئتا ملڻ تي ته نه ناز ڪري رهيو آهين؟ پنهنجا دوش، اوگڻ، ڪمزوريون ۽ گهٽتايون لڪائڻ لاءِ ته نه تو اهنڪار جو اجهو ورتو آهي؟ ٻين جي عيبن کي اگهاڙو ڪرڻ لاءِ ته نه تو اهنڪار جو سهارو ورتو آهي؟ ڪنهن سان وير، وروڌ ۽ ڪروڌ جي ڪلپنائن ڪري ته نه تو ۾ اهنڪار اڇلون ڏئي رهيو آهي؟ تنهن جو من آساڌارڻ جي اسٿتيءَ ۾ اچڻ ڪري ته نه اهنڪاري جامو پاتو آهي؟

پاڻ کي پاڻ سان ڏس ته سڀ سبب سلي سگهين، نيڪ دوا ڪري سگهين ۽ پورن شفا پائي سگهين. ٻيا اناڙي جي پاڻ ساڳئي مرض ۾ مبتلا آهن، سي تنهن جي ڪهڙي مدد ڪري سگهندا؟ ٻين جي اکين سان پاڻ کي ڏسندين ته تنهن جي من جي ڪشمڪشا وڌيڪ مونجهارو پيدا ڪندي، اشانتيءَ جي اڳ وڌيڪ ڀڙڪائيندي، ۽ دک جو ڏاڍو، جنهن جي ڊاهڻ لاءِ تون جيون ياترا جي سفر تي نڪتو آهين، سو ويندو وڌيڪ پڪو ۽ پختو ٿيندو. پاڻ سان پاڻ جاچ ۽ جاچي پاڻ سنوار ته سچو سک لهين، اهنڪار جي اوٽ ڇڏي، روحاني راحت ماڻين ۽ انوکا آزمودا پرائين.

ڏکي کان بچڻ نراساڻيءَ جي اونده. من ۾ ھر وقت اندھڪار ۽ ٻاھر ۾ ھر دم اندھڪار اندر ۾ رڳو حرص ۽ حواس جون ھٿوراڙيون ڪٿان گيان جو پرڪاش ڪنديون؟

انسان ذھن جي اصليت ڇُھائي ڇھائي صفا پڌري ٿيو آھي. وڪاري واسنائن جي وس اچي ھو ان کان نه ٿو پڇي ته "مان ڪير آھيان"، "مان ڇو پيدا ٿيو آھيان" ۽ "مان ڪيڏانھن پيو وڃان؟" پر ھن کي پيو ٻڌائي ته "مان ھيءُ آھيان ۽ ھُو ٿيندس"، "ھيءُ منھنجو آھي ۽ ھو منھنجو ٿيندو." اِھا "مان مان" ۽ "منھنجو منھنجو" آھي ڪُلَ پـــا ڇاپي انسان جي خيالي خزانن جي. ھن جون سڀ ڪامنائون، ڀاونائون، ترشنائون، آسائون، ارادا، ولوڻ، ڪرپائون ۽ ھنوار سڀ انھيءَ ڪل لئي ئي ھلن. آخر ھيءَ ڪل جي سانڍي ۾ اسڪار ڪرم ڪيئن گھڙجي سگھندا؟ ڪڏھن اُڪ جي وڻ مان ٻ ماکي نڪتي آھي؟ جنھن دنيا جو مرڪز "مان مان" لئي اڏل آھي ۽ جنھن دنيا ۾ ڏاڍائي کي داخلا جي اجازت نه آھي، اھا دنيا وڏي ۽ وڪري لئي سگھي ٿي؟ انھيءَ تنگ دائري کي فقط ھڪ ٻندي دري آھي ۽ جتان "مان مان" جو اھم ڀاؤ "ٻين جن" جي ٻاھر آڇان ڪري ۽ "ٻرائن" کي لوڏي ڪڍي ٿو. اھڙي سنيڪار ۽ اسنيڪار جي خود مطلبي ڪٻڏ جيڙون ٻاترا ۾ ڪيڏيون نه رانديڪون ۽ روڙا لئي وجھي جتان اڳتي وک وڌائڻ جي ھرڪا ڪوشش ناڪامياب ٿيو ٿئي.

انھيءَ ڪل ڀا ڇاپيءَ سان انسان سنسار کي قابو ڪرڻ ٿو چاھي ۽ حقيقت ۾ ھن ذھن جي وراڪ کي ڪيترا ڏيئي ٻڌري جو پڪي ڳائي چڙھيو آھي. ھُو سمجھي ٿو ته انھيءَ ڪل جي ڪلا سان ڪامياب ٿيندو ايندي لئي وڃي ۽ خصوصاً ھُو ٻاھ کي اوڙاھ ڏانھن ڌڪيندو ٿو وڃي. دنيا ھن جي ساڌارڻ اھنڪار جي رڳ پڪڙي ڪِيڪتائي لئي ڪري ۽ ھو مستيءَ ۾ اچي، ٻولي ٻالدو جيان، اھم ڀاؤ جي گھنگھرن سان، سرور جي ساز لئي ۽ ڪتڪاليءَ جي سُر لئي، اچو ٿو نچي. جتي ناچو ۽ نچائيندڙ اھم ڀاؤ جي ناچ جتي راس ليلا رچي رھيا آھن، اُتي نرنڪار موُر نه ملندو؟ ڪاش انسان کي سچ ۽ ڪوڙ جي ٻوري پرک ۽ پروڙ ٿئي ته ھُوند "مان مان" جي راس ليلا، "توھين توُن" جي راس ليلا ۾ بدلجي وڃي. اُتي ئي مرھوھي مرليءَ جو مڌر آواز آلاپ اُٿاريندو، من موھيندو ۽ روح جاڳائيندو.

اِتي علي ڏسنداسين ته جيون ٻاترا ۾ اھم ڀاؤ ۽ سولو سانت نه ٿو ڇڏي. ڪڏھن سوڪر ھوُس ۾ ھردي ۾ ھردم وسي رھيو آھي. تفاوت فقط ھيءُ آھي ته سنساري وھنوار ۾ اھنڪار "ٻين جو" نالو "پرائي" نقصان مان حاصل ڪرڻ گھري ٿو ۽ روي سادڪ ۽ پرماتما جي پراپتي "ٻاھ" لاءِ ٻيھراڻ حاصل ڪرڻ گھري ٿو. اھو جي وڌماليءَ واڳ لئي سادڪ جو سٿر اھا سالڪ آھي ته ليڪ ھُو انھيءَ ڪڙيءَ لئي اسا پھچندو ٿئي ۽ سرالي جو پڙدو نٿي لڌو، ٻاھ ۽ پرماتما ٻئي گڏجي وڃن ٿا، ڏئي دوُر ٿئي ٿي ۽ سوڪر اھم ڀاؤ جون ڀاڻي اڇل ٻاڙون ۾ ٽچي ناس ٿين ٿيون. انھيءَ اوستا ۾

(٢) عمر ميري ڪر ڳئي - پلئه ڪڇ نه پاهه
محل ناهي ڍوهاڻي - انت ڳئي پڇتاءِ.

راڳ آسا، محلا ٻيجا،
اشٽپدي (٧) ١١

جيئن هڪ مياڻ ۾ ٻه ترارون ماپي نه سگهنديون آهن تيئن من ۾ اهنڪار ۽ ايشور هڪ وقت گڏ رهي ڪونه سگهندا: يا هٺ يا هادي. ٻنهي جون مورتيون هڪ مندر ۾ گڏوگڏ ڪيئن پراجمان ٿينديون؟ پر جي اسان اسٿاپن ڪيون به، ته من مندر نه رهندو بلڪ هڪ پاکنڊي پٽ بڻبو جنهن مان اُتپتي ۽ آڌار جي ڪهڙي اميد؟ اهڙي پٽ سان پاڻ جو ڪهڙو پريوجن جو رڳو ڪنهن نقلي ناٽڪ جو نماءُ هجي يا ڪوڙ ڪپٽ جو ڪوٽ هجي؟

اهنڪار جو اوج امر ٿي نه ٿي سگهي. اهو اسرار آهي چار ڏهاڙا جو ــ بيتل آهي ڪچي بنياد تي. ڇا حسن، جواني ۽ جسماني طاقت عمر جي پڇڙي پوڻتائين نيت غايب نه ٿيڻا آهن؟ ڇا دنيوي پدارٿ، ڪٽنب قبيلو، متر ۽ سنبڌي ناسونت نه آهن؟ ڇا اهي انت سمي ڪو سات يا سهارو ڏيندا؟ ڇا تون پاڻ مهمان نه آهين؟ ڇا جيڪي اٿئي سو ايشور جو عطا ڪيل نه آهي؟ ڇا ڏاتار جون ڏنل ڏاتيون کسجي نه ٿيون سگهجن؟ ڇا اسان جا پرايل گڻ به اهنڪار ڪري کسڪي نه ويندا؟ ڇا ٻي بقا، ناچيز ۽ مٽيا وستون، اهنڪار ڪيءَ ڪو دائما اجهو ڏئي سگهنديون؟ ڇا تواريخ ڪافي مثال پيش نه ٿي ڪري ته اهنڪار اوس ٿي ڏک ڪائيندو آهي؟ ڇا اسان خود جيون ۾ ڪيترا چرتر نه ڏٺا آهن جتي اهنڪاري انسان آسمان مان پلٽو کائي اچي پٽ پيو هجي ۽ اهڙي دردناڪ دک جي دردشا ۾ آهي جو ڪانهن همدردي ۽ ڪهڙو نه پريوڌ سندس وياڪل من کي سنتوش نه ٿو ڏئي سگهي؟

جيڏي اهنڪار جي مٿي اڏر ليڏو هيٺ ڏڪو. جيڏو ڳاٽ اوچو ليڏي وڏي ڪراوت. اهو قدرت جو قانون آهي. پر حيرت ۽ عبرت انهيءَ ڳالهه تي لڳي ته جيسيتائين جيئو ڪسي سوڀ ۽ سڦلتا نصيب ٿي ٿئي تيسيتائين سموري شاباس تو پاڻ کي ڏني ته مون هيئن سوچيو ۽ هيئن ڪيو پر جي شڪست ۽ اسڦلتا آڏو اچيس ته چوي ته ايشور انڌير ڪيو يا تقدير ڪيرا ڪيڏي ڇڏيا. شاباس جو پاڻ حقدار ۽ سزا جو ايشور اڌڪاري. انسان ڪهڙو انصاف پاڻ ڪري ٿو ۽ ڪهڙو انصاف پاڻ لاءِ طلبي ٿو! هڪ ٻئي جي اُبتڙ!!

اهنڪار جي اوج جو اوسر ڪٿي معمولي هجي پر انهيءَ استتيءَ جي من مستي ۽ مهاد غير معمولي رهن ٿا. اهنڪاري انسان کي رڳو پنهنجو آواز ۽ پنهن جي واکاڻ وڻي، پنهنجو فائدو ۽ ٻئي جو نقصان راحت بخشي، پنهن جي سوڀ ۽ ٻئي جي شڪست مان آنند اچي. هينئن ڏانهن نفرت، پاڻ جهڙن سان ٻاٿي ڪٽڻ ۽ مٿين سان حسد. "مان ۽ منهنجا" سڀ پنهنجا، پيا سڀ پراوا. تنهن ڪري سيڪي ڀاونائن، ويچارن ۽ ڪرياڻن کي ٻه پهلو ۽ ٻه پاسا، هڪ ٻئي جي اُبتڙ. هڏڏوکيءَ ۽ همدرد دوست، تن جو پاڻ تي ٻلاند جماني ڇڏي ۽ مطلبي دوست، مطلب سڌ ٿيڻ کان پوءِ سندس ٻلاند جماني ڇڏين. خوشامندڙ تن جي نيڪ ته لڳي آهي. اهنڪار جي اوج ۾ اگيانتا جي اوندهه ۽

آهنڪار، هؤمي ۽ مان مان

لوڪ ڀاونا چوائيندي آهي ته هي آهر ۽ اُها هوُ ڪمر با هي آهيان ۽ اُها هوُ ٿيان.
پر آهنڪاري ڀاونا ٻولائيندي آهي ته هي آهر جو پئي وٽ ڪونه آهي، هي آهيان جو ٻيو ڪو نه سگهيو آهي با هي ڪير آهر جو پير نه ڪري سگهندو. پر جي ڪو وري لـڳي سگهيو ته آهنڪار جو آيمان لهو ۽ ويو، ورود ۽ ابرڪا جي آڳ پيدا ٿي. مطلب ته لوڪي ڀاونا "مولڪي مولڪي" ڪري پتڪالي لي ته آهنڪاري ڀاونا "مان مان" ڪري چلاني لي.
آهنڪار ڪي آليڪ نالا عطا ڪيل آهن جو ته جبڏي ڦوڪ ليڏاوُن ڦٽڪوُن. آهنڪار مـعـنيٰ آهر ڀاڙ، آبو، آيمان، مغروري، مزاج، گهمنڊ، وڏائي، همت، خودي، ڀانور، ٽيڪر، سبرت لڪمر، وغيره، وغيره. آهنڪار جون سون لشانون آهن انڀريت، هوڙ، صد، حسد، راس، عمس، اُلسهائي ۽ ابرڪا. جهڙا آهنڪار جا نالا نرالا نرالا تهڙائي سندس رنگ ۽ روُپ نرالا.
ڪنهن کي سؤلهن لي آيمان، ڪنهن کي ٻـلَ لي، ڪنهن کي پدارلن لـي، ڪنهن کي سيالـپ لي، ڪنهن کي چترائيءَ لي، ڪنهن کي عقل لي، ڪنهن کي علم لي، ڪنهنکي عهدي ني، ڪنهن کي ڪُل لي، ڪنهن کي عزازن لي، ڪنهن کي اولاد لي. عام ساڌو سنت به آهنڪار جي اوگڻ کان خالي ڪونه آهن. ڪنهن کي ودڀا لي آيمان. ڪنهن کي گيان لـي، ڪنهن کي ڀڳتيءَ لي، ڪنهن کي تپسيا لي، ڪنهن کي يوگ لـي، ڪنهنکي تياڳ لي، ڪنهنکي سِڌيءَ لي، ڪنهنکي امسه لي، ڪنهنکي پرمارٿ لي.
مطلب تـه گهڻو ڪري هرڪو انسان چاهي گرهست جي ڪپ ۾، چـاهي تياڳ جي طلب ۾، چاهي روحاني رمز ۾، ڪنهن نه ڪنهن اَڏ لي اَلڪي، آهنڪار لـي اَڏول ابلو آهي. اهڙي ڪِن جي آهنڪار جو جهنڊو سڀ لي بلند نه ڪن جو بغل ۾ لڪل. لڪل جهنڊو بلند جهنڊي کان وڌيڪ خطرناڪ ۽ جوکائتو آهي نه پين لاءِ پر خود آهنڪاريءَ لاءِ بـه. کليل جهنڊي جو نه جلد مقابلو ليڻو آهي ۽ مقابلي ۾ شڪست اچڻ سان شايد آهنڪاريءَ جو آذار به لي وڃي. پر لڪل جهنڊو جو پوڙلڪي حليمائيءَ جي ڍال پٺيان ڍڪيل آهي، سو مقابلي جو الائي ڪڏهين سامهون ڪري. لنهن ڪري اهو روحاني راهه ۾ وڏو روڙو آهي جي اُتي قدم وڌڻ لي نه لو ڏلي. آهنڪار جي زنجير ڀاري ۽ مضبوط آهي. پير هند کان لاچار. پوءِ مڪتيءَ جي سوڙهي سوراخ مان ڪيئن لنگهي سگهبو؟ گرو صاحبن جن جا چولا وڃن مٿي ڏنل آهن، لن صاف لفظن ۾ فرمايو آهي ته آهنڪار سڀني جو وروڌي آهي. چاهي گرهستي هجون ۾ چاهي روحاني ساڌنائن ۾. انهن وچن مان هيٺيان ٻه وچن خاص ڌيان جي لائق آهن:

(۱) جب لگ حالهٰ مَحبو لي ڪڇ هوءِ۔
تب اِس ڪئه سک ناهي ڪوءِ
جب اِس جانهٰ ه ڪڇ ڪرتا۔ تب لگ گرڀ جون مهِ ڦرتا۔

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، سکمني
صاحب، اشٽپدي
۱۲ (۴)

(٢١) من هٺ ڪنهيِ نہ پائيو-سڀ ٿڪي ڪرم ڪماء
من هٺ ڀيکہ ڪر ڀرمدي-دکہ پائيا دوُجيِ ڀاء.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٢) ٻرانيِ-ڪيا ميرا ڪيا تيرا
جئسي-ترَوَر[٢] پنکہ[٣] بسيرا.

راڳ سورٺ، ڀڳت رويداس، شبد (٦)

(٢٣) مائيا دکہ موهيا هوَميِ رَوهيا[٤]-ميري ميري ڪرت وهاوَني
جو پرڀ ديہ تِس چيتيِ ناهي-انت گئيا پڇتا وَني.

راڳ ڌناسري، محلا چوٿان، چئت (٤) ١

(٢٤) گرب گهيلي[٥]-محل نہ پاويِ
ڦر پڇتاويِ-جب رَنَتہ[٦] ٻهاويِ.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٣)

(٢٥) من هٺ ڪرم ڪريِ اڀماني-جئہ ٻالڪ ٻالوُ[٧] گهر اُسرنتا
آويِ لهر سمند ساگر ڪي-ڪن مهہ ڀِنَ ڀِن[٨] ڍَهہ پڙنتا.

راڳ ٻلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (٧) ٣

(٢٦) هَئہُ هَئہُ ڪرم ڪماٽي-تي تي بند گلاٽي[٩]
ميري ميري ڌاري-اوهان پئر لوهاري[١٠].

راڳ مارُوُ، محلا پنجوان، شبد (١٧)

(٢٧) هرجيئہ اُهبڪار[١١] نہ پاوني-وِہ ڪوُڪ[١٢] سٽاوهہ
اُهنڪار[١٤] مُئي سي وگُتي[١٣] گئي-مَر جنمهہ ڦر آوهہ.

راڳ مارُوُ، محلا ٽيجا، وار (٩)

(٢٨) هؤميِ ٻَنڪَرُ[١١] تيريِ مَنيِ ماهہ-هَر نہ چيتهہ موُڙي مڪت جاهہ
مت هر وسرئيِ جم وَس پاهہ-انت ڪال موُڙي چوٽ[١٥] کاهہ.

راڳ بسنت، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)

(٢٩) وَست[١٦] ٻراني آپ گرب ڪريِ-موُرک آپ گڻائي
نانڪ ٻِنُ ٻوُجهيِ ڪنهيِ نہ پائيو-ڦر ڦر آويِ جائي

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣٠) ڪبير مائيا تجي[١٧] تہ ڪيا ڀئيا[١٩]-جئہ مانُ[١٧] تجيا نهي جاء
مانُ مني مُنور[٢٠] گلي[٢١]-مانُ سڀئي ڪهہ کاء.

سلوڪ، ڪبير، صاحب (١٥٦)

---

١. ڀيکہ، ويس. ٢. وڻ. ٣. پکي. ٤. ڪاوڙ ڪن ٿا. ٥. قاتل. ٦. رانڊ، عمر. ٧. واري. ٨. پرزا پرزا. ٩. ڳچيءِ ۾. ١٠. بيڙيُون، زنجيرُون. ١١. پرمانما. ١٢. پڪاري. ١٣. اوُگتيا. ١٤. بندن. ١٥. سزا، ڌڪ. ١٦. شيِء. ١٧. لياڳ ڪيو. ١٨. ني پيو. ١٩. اُهنڪار، ابمان. ٢٠. مشهور، سربشت. ٢١. ڳري ويا.

(١١) ھب لگ ھانڍ مُتھ، لي ڪھ ھوء-
لب اِس ڪڻ سڪ ناھي ڪرء
ھب اِڌ ھاليڄ ميڄ ڪھ ڪرنا-لب لگ ڪرب ھڙن مھ ڦرنا.

راڳ گوڙي، محلا پسحران، سڪمدي صاحب، اشٽھدي ١٢ (٤)

(١٢) ھوڪ سوڪ سھا سمار-ھَمُ ھَمُ ڪرب ٻھاء
ھن ڪيڻي لسھ، ن ھالي - ڇتڙھ اَنڪ اَپاء.

راڳ گوڙي، محلا پسحران، لٽتي (٣)

(١٣) ممڪ اھنڪاري محل ن ھاڻي -ڪن آڪي ڪن ٻيچي
سدا ٻاليھي محل ن آوي-ڪڻ ڪر درگھ سيجھي.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (٢٥)

(١٤) ھيڪر ناء ڌاراڻي وڌا-ساڌ ڪري مس پسالي
خصمي لڌري ڪيڙا آوي-ھيتي ڇڪي داڻي.

راڳ آسا، محلا پھلا، شبد (٣٥)

(١٥) ميري مري ڪر گئي-پلي ڪھ نہ پاء
محل ناھي ڏھاڻي-آلس گئي پسچتاء.

راڳ آسا، محلا لھڃا، اشٽپدي (٧) ١١

(١٦) ناربُ اڪا جاھ مڪڌ مس-اَلس ڪئا ٻچاوھي
اَھنڪار ترشنا روڪ لڳا-ٻرلا ھسنر ڪراوھي.

راڳ آسا، محلا لھڃا چھنت (٦) ٢

(١٧) چاڪر لاڳي چاڪري-نالي ڪارب واڌ
ڪلان ڪري ڪيٿرا-خصم نہ پالي ساڌ.

راڳ آسا، محلا پھلا، وار (٢٢)، سلوڪ محلا دوڄا

(١٨) ناڪ مڪمھ دتارا اَس نِيڪا - ناڻا ھوء سرھاء
ھؤ مج من اَسٿول ھيء-ڪنٽ، ڪر و چھدي ھاء.

راڳ گوڙي، محلا لھڃا، وار (٤)

(١٩) ھؤ مسح وح حڪس مؤنا-مردو مردا ھاء
ھجر وح دنر ھي لچر ن چنٽي-ڪرلگ اَڪيڄ ھاء.

راڳ ٻھاڳڙا، محلا چوٿان، وار (١٩)، سلوڪ محلا لھڃا

(٢٠) آئيڄ سر برھانا ھڻ مھانا-ڪاھي ڪارب ڪيسحي
جنھ شيرڻح درنھ سڪ پالنڌي-نار لسح ڪا ليحي.

راڳ وڌھنس، محلا پھلا، اَلاھڻيا (٢) ١

---

١. ھن ھؤ ڪي. ٢. سڪ. ٣. دڪ. ٤. ستسا، ٻرم. ٥. عمر اَھاني ٻئي وجي. ٦. ابرمالما. ٧. وڪالي، ڪرناني. ٨. لنلوبر. ٩. موحدن ماڻي. ١٠. رن بيمڪ عورتھ. ١١. ايمان. ١٢. اھابر، وترت. ١٣. شوڪ. ١٤. شراب. ١٥. ھوٽڙا. ١٦. لتدو، سرڙھو. ١٧. نعلو، تماڪو. ١٨. ڳروو، ڏڳو. ١٩. ساس، ساھ. ٢٠. ٻراوڪ مر. ٢١. مھمان.

نانڪ ستگور ملئي هؤمي گئي - تان سچ[1] وسيا من آءِ
سچ ڪماوي سچ[1] رهي - سچي شبد سماءِ.

[راڳ وڏهنس، محلا تيجا، شبد (٩)]

(٣) نانڪ جيڪو - آپو[2] جاڻي
اڳي[3] گئيا - نه سوهي[4].

سري جپ صاحب، محلا پهلا، پؤڙي (٢١)

(٤) جڳ هؤمي مئل دک پائيا - مل لاڳي دوجي[5] ڀاءِ
مل[6] هؤمي ڌوتي ڪوي نه اتري - جي سؤ تيرٿ نهاءِ
ٻهو ڪيتا هؤ ڪرهگي - هو مؤرک گاوار[7]
ڪرڻي والا وسريا - دوجي ڀاءِ پيار.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣١)

(٥) من هٺ ڪنهي نه پائيا - ڪر اپاءَ ٿڪي سڀ ڪوءِ
سهس سياڻپ ڪر رهي - من ڪوري[8] رنگ نه هوءِ.

سري راڳ، محلا چوٿان، شبد (١)

(٦) اهنڪار ڪرهه اهنڪاريا - وياپيا من ڪي مت
تن پربهه آپ ڀلائيا - نا تس ذات[1] نه پت[9].

سري راڳ، محلا پنجوان، شبد (١)

(٧) ميري ميري ڪيا ڪرهه - جن ڏٺا سو پرڀ لوڙ[10]
سر پر[11] اٺي چلڻا - چيتڻ جا سي لک ڪروڙ.

(٢٢)

(٨) هئي پال[12] وڃني هوني - آڌ پرڀي[13] راهه ننڊ[14] ڪوني
وچ هؤمي ڪر دک روني - ڪهه نانڪ ڪن[15] بڌ[16] ڳت هوني.

راڳ ماجهه، محلا پهلا، وار (١٦)

(٩) هؤمي وچ سڀ جڳ ٻؤرانا[17] - دوجي ڀاءِ ڀرم ڀلانا
ٻهه چنتا[18] چتوي آپ نه پڇانا - ڌندا ڪرتيا ان دن[19] وهانا.

راڳ گوڙي، محلا تيجا، شبد (٦)

(١٠) پانڌ نو آپن - هئي هئي[20] پندا
دوش ڏيت[21] - آگهه ڪئي[22] اندا.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٩)

---

١. پرماتما. ٢. اهنڪار. ٣. پرلوڪ ۾. ٤. سهندو. ٥. ٻيائي، ڏيت ڀاؤ. ٦. اشنان ڪري.
٧. گنوار، اگياني. ٨. اياني. ٩. عزت. ١٠. چاهيا رکو. ١١. آخر، نيٺ، اوس.
١٢. گهڙي گهڙي. ١٣. اڪل، وياڪل. ١٤. انڌ برو. ١٥. طرح. ١٦. ڇوٽڪارو. ١٧. پاڳل.
[illegible]

(۹) اهنکار، هؤمي ۽ مان مان •

(۱) ھڪ[۱] وچ آليا[۲] ھڪ وچ ڪتيا[۳] – ھڪ وچ هنميا[۲] ھڪ وچ متا[۳]
ھڪ وچ ڊنا[۴] ھڪ وچ لٿا[۵] – ھڪ وچ ڪسا[۶] ھڪ وچ ڪٿيا[۷]
ھڪ وچ سچار ڪوڙ ٻسار – ھڪ وچ ٻساپ ٻن واچار
ھڪ وچ لوڪ سرڪ آؤتار •
ھڪ وچ هسي ھڪ وچ رووي
ھڪ وچ ٻرٿي[۸] ھڪ وچ ڌووي[۹] – ھڪ وچ حالي[۱۰] جيسي[۱۱] کووي
ھڪ وچ مؤرک ھڪ وچ ساڻا – مورک مڪت ڪي سار نه جاڻا
ھڪ وچ ماليا ھڪ وچ چاليا[۱۲] – ھؤمي[۱] ڪر ڪر هلت[۱۳] اپانيا
ھؤمي ٻؤجهي تان ڌر[۱۴] سؤجهي – گيان وهؤڻا ڪٿ ڪٿ اؤجهي
نانڪ حڪمي لکيئي لڪ – جيها ويکهه تيها[۱۵] ويک•

[راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۷)]

(۲) ھؤمي ناوي نال ورود[۱۶] ھي – دؤ نه وسهي اڪ ٺاء
ھؤمي وچ سيوا نه هووئي – تان من[۱۷] ٻرٿا جاء
ھر چيت من ميري – ٻرن گرو ڪا شبد ڪماء
حڪم منيه تان ھر ملي – تان وچهه ھؤمي جاء •
ھؤمي سب سرير هي – ھؤمي اؤپت[۱۸] هوء
ھؤمي وڏا غبار[۱۹] هي – ھؤمي وچ ٻجهه[۲۰] نه سڪي ڪوء
ھؤمي وچ ڳيان نه هووئي – حڪم نه ٻجهيا[۲۰] جاء
ھؤمي وچ جيه بند[۲۱] هي – نام نه وسي من آء (۰، ۱)

۱. اهنڪار، ھؤمي. ۲. حسي لو. ۳. ميري لو. ۴. دان ڏني لو. ۵. قبول ماڻي لو. ۶. ڪماڻي لو. ۷. ٿري لو. ۸. پاپ، گناه ڪري لو. ۹. نرمل ٿي اشنان ڪري لو. ۱۰. ذاتي. ۱۱. ڪُل. ۱۲. آڳانهه. ۱۳. حمت مرڻ حسي چڪر ۾ پئو پندو. ۱۴. آتمو احسا ساحتو ڪري. ۱۵. ٻاڻ حيڙو سن ڪي سمجهه. ۱۶. دشمني. ۱۷. من جا خيال. ۱۸. پڪرڻي. ۱۹. اؤلدهه. ۲۰. سمجهڻ. ۲۱. بندن، بار.

جي اَصل عادت ٿي ويندي آهي، ڇاهي هوُ ڪاوڙ ۾ ڀڄڻ لوڙي نه، پر خاص مَن ڪي وس
ڪيدو اُن گهڻ وقت يا گهڻو ڳالهائڻ ۾ يا چٽو ٻاڙي ڪرڻ ۾، خاص ڪري جڏهين اَڳيَن ڪي هڻ
پاڻ کان عقل، عهدي، اقبال يا اڏمبر ۾ گهٽ سمجهندا آهن. جتي موت ۾ مرچڙي ملڻ جو
انديشو نه هوندو آهي، اُتي ته زبان اشرافت، شرم ۽ حياءَ جي لغامَ ٻا، خوب وارا ونندي آهي.

اها مَن جي موج وڏي سزا پوڳائي ٿي. ڪنهن جي ته دل دکوئڻ مها پاپ آهي.
مَن جي هردي جي آهه هٽي هند ڪندي ڇو ته جو لوڪ ۾ لو وسي سو هِن ۾ به ٿو وسي.
تنهن ڪري اي بندا، ٻين سان کهرو ڳالهائي، جيءَ هتيا نه ڪر. اڳليَ ۾ ٻئي ساڳيو سائين
سمجهي، سڀني سان آهستي ڳالهاءِ، مِٺو ڳالهاءِ ۽ سچ ڳالهاءِ. ٿي سگهي ته ائو نه جڏهين
تنهن جي مَن تي ٻيائيءَ ۽ ٻُه اڪيائيءَ جو ٻرپاءُ پٽي ٿو لڏهين ٿي تون ٻين کي مدائيءَ ۽
برائيءَ جي روپ ۾ ڏسين ٿو. پهرين پنهنجي مَن جي برائي دور ڪر ته هوند ٻين جي چڱائيءَ
جي پرک پَوَنئي. جو انسان پاڻ شڌ ۽ پوتر وچار ڌاري ٿو سو نه ٻين کي مدو سڏيندو ۽
نه وري اُنهن ۾ مدائي ڏسندو. اهو پرسڌ آهي صاحب جي وچن مان، جي مٿي ڏنل آهن ۽
جن مان به خاص چونڊ وچن وري هيٺ به ڏجن ٿا:

(١) ٻرا پلا ٽپر آکدا - جهڙو هيءَ ڏهه ماهه،
گوُرمکهه ايڪو ٻُجهيا - ايڪس ماهه سماءِ.

راڳ سوهي، محلا
پهريا، اشٽپدي (۴)

(٢) اول اَلله نور اُپائيا - قدرت ڪي سڀ بندي
ايڪ نوُر ٿي سڀ جگ اُپجيا - ڪؤن ڀلي ڪو مندي.

راڳ پرڀاتي، ڪبير
صاحب، شبد (٢)

سڀ خلق خاوند جي آهي. تون ڪير جو فيصلو ڪرين ته هي چڱو ۽ هوُ مدو؟ هر
ڪنهن کي پنهنجي چڱائيءَ ۽ مدائيءَ جو حساب، سڌو صاحب کي ڏيڻو آهي ۽ نه توکي.
تون فقط پنهنجا ڪرم ۽ ڪرتوت سنڀال. ٻين جي ڪرمن جي لوُر ۽ لاڳاپا توکي ڪاڻ
ڪرڻي آهي. سڀني جا ڪرم ۽ تنهنجا ڪرم، صاحب جي ساڳيءَ ساهميءَ ۾ تورڻا ۽ جوکڻا
ملهه لهندا. جي اِهو سوچين ۽ سمجهين ته هوند پاڻمرادو ڪروڌ کان ڪنارو ڪرين، وار
وروڌ جي ويجهو نه اچين ۽ زبان اهڙي ٻڻائين جهڙي ماکي، مصري ۽ ڪنڊ - نه لنبڻي
خوشامد جي خيال کان يا ڪنهن لوڀ لالچ جي مراد کان پر سچي سياءَ وچان ۽ نرمل
هردي منجهان. اهڙا سيڪو وچ ۾ وهاري مرحبا ڪندا ۽ عزت ڏيندا. عزت ڏيندا ته ناموس
ڪيندا ۽ اُتي به ناموس پوندا. ڪٿي به تاپ يا دوکو ڪونه کائيندا ڇو ته اهڙا تنهنجي
راٽ جي شيري ڪوُمل هردي جي ڌارا نيندي. عزت ۽ ناموس انهيءَ ڌارا وٽ ڪرائجن
ڪونه ٿا پر پاڻمرادو ڏانهس ڇڪجن ٿا. ڪٿي عزت نه به ملي يا ناموس نه به نڪري پر مَن
جي شڌيءَ ۽ شانتيءَ صدقي، ڪروڌ کان ڪنارو ڪرڻو پوندو. وڃ وروڌ کان وٺي وڃجي
۽ ڪوڙي زبان ڪٽڻي پوندي.

ٻن ڌرين يا ملڪن تائين، وير ۽ بدلي جي باهه ڀڙڪي سگهي ٿي. ڪڏهن مهاڀاري لڙائيءَ ۾، هٽلر جي ڪروڌ، وير ۽ آپيشاهيءَ، سنسار ۾ ڪيڏا نه واڳا ۽ رلوڇاڻ ڪري ڇڏي؟ مطلب ته ڪروڌي انسان پنهنجو ته تن ۽ من روڳي ڪري ڇڏي ٿو پر تنهن سان گڏ دشمني ۽ انتقام جي آڳ وچڙندڙ بيماريءَ جيان چوطرف پکيڙي ڇڏي ٿو. رواجي باهه ته ڪجهه نقصان لهڻ کان پوءِ وساڻي به سگهجي ٿي. پر دشمنيءَ ۽ انتقام جي آڳ کي ته وسائڻ به بلڪل مشڪل آهي. اندر جو اندر ۾ ئي ڌکي ۽ ڌکي ڌکي ڀسم ٻاري.

گروءَ صاحب جا ڪروڌ، وير ۽ ورود تي هيڪي ته وچن مٿي ڏنل آهن تن مان ٻه چونڊ وچن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(1) ڪلن ڪروڌ ڪهت هي ڪي ٻيتر - جهه سُڌ سڀ بسرائي   راڳ گوڙي، محلا
رلن گيان سڀ ڪو هرليدا - لسان سنه ڪڇ نه بسائي.   نائون، شبد (4)

(2) ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اَڀاري - ٻيوريءَ سڪل بسرائي،   راڳ ماروءِ، محلا
سد حضور حاضر هي ناظر - ڪتهه نه ڀئيو دورائي.   پنجون، شبد (6)

اي ٻيدا، لوڪي من جي ٻين ڪامنائن مان به وس ڀيڙو هوندو پر ڪروڌ جو وس لوڪي فقط ٻين کي ستائڻ، ولاڙڻ ۽ ڏکي ڪرڻ ۾ تو اچي. ياد رک ته تنهنجو ڪروڌ ٻين کي ڏک پهچائي لوڪي برابر وس ڏئي تو پر اهائي وس تنهنجي من ۽ تن جو روڳ بڻجي ٿي. جنهن ۽ اڀرامي ۾ اچي تون جيڪو ابراڌ ڪرين ٿو تنهن جي سزا تو سان گڏ تنهنجي ڪٽنب کي به سهڻي يا ڪنهن ٻئي طرح ڀوڳڻي پوندي ۽ تنهن جي ڪُل جي ناموس تي ڌٻو لڳندو. جنهن کي نقصان پهچائڻ سبب لوڪان اڄ نه سڀان بدلو وٺندو، جي انهيءَ ته به ورلو ته تن جا حمائتي وٺندا. ڏڏو ڪير وري تڪڻ نه تو ٻيو. ڪروڌ لهڻ کان پوءِ هوش برابر وري ڪم ڪري ٿو ۽ پڇتاءُ آئي ٿو پر ڪيل ڪرم جو اثر مٽائي ڪونه سگهندو. ڪروڌ ڪڏهن ته ڪروڌ جي برخلاف ڪروڌ ڪر، جنهن مان هيترا وڏا نڪرن ٿا.

ڪروڌ جي استثي ۽ ٻين وڪارن جي استثيءَ وانگر آهي جا انسان جي ڏک جو ڪارڻ ٿئي ٿي ۽ جنهن جي نورمع ڪرڻ لاءِ انسان کي من جي ڀاونائن ۾ وڌيڪ گهرو وڃڻو پوندو. جو ته هي سڀ وڪار خود مرض نه آهن پر انسان جي اندر جي مرض جا ٻاهريان بڙاڏا آهن.

هتي ٻڌايو ويو آهي ته ڪروڌي انسان جي زبان به گندي ٿيندي آهي. ڀلا جڏهن ڀاونائون ۽ وچار ئي اشد ٿيا ته مک مان ڀلا شبد ڪيئن نڪري سگهندا؟ هو سڀ کي ڏهرڙو ڏئي ٿو، جتو ڪالهائي ٿو ۽ اڻوڳا شبد استعمال ڪري ٿو. سندس زبان جهڙي ته ڪاٽي ٿي نه فقط اُنهن کي جن ڪروڌ ڏيکاريو اٿس پر اُنهن کي به جي وچ ۾ ٿي ڪيس سمسر ڏين ٿا يا شانتيءَ ۽ ميل جي صلاح ڏين ٿا. پر ڪن کي ته ڪوڙي يا مڏي ڳالهائڻ

ڪروڌ، ويس، وروڌ.

ڪؤڙو ۽ مدو ڳالهائڻ.

عام طور ڪروڌ کي ڪام کان پوءِ جڳهه ڏني ويندي آهي ڇو ته ڪام جي اڻپورتائي ڪروڌ جو ڪارڻ بڻبي آهي. پر هن پستڪ ۾ ڪروڌ کي موهه ۽ لوڀ کان به پوءِ آندو ويو آهي، نه انهيءَ ڪري ته پنج مکيه وڪارن ۾ ڪروڌ جو مرتبو يا درجو گهٽائجي پر انهيءَ ڪري ته ڪام ۽ موهه ۽ لوڀ، اهي ٽيئي جڻ ته ڪامنائن جا جدا جدا انگ آهن. پوءِ ڪامنا کهڙيءَ ڀاونا مان ڀي اڀڻ ٿيل هجي، پر انهيءَ جي اسڦلتا ضرور ڪروڌ ۾ بدلبي. ڪروڌ ڪامنائن مان پيدا ڪونه ٿو ٿئي پر ڪامنائن جي اڻپورائيءَ يا اسڦلتا مان.) ڪامنا کي شڪست اچڻ ۽ ڪروڌ جو ترت ئي سر تي سوار ٿيڻ.

ڪروڌ جي سواريءَ جو ڇا ورنن ڪجي؟ سبحان الله! ڪنهن به شهنشاهه يا عالمگير جي سواري، برابري نه ڪري سگهندي. جيءَ جي سڌ ۽ بڌ يا سمجهه ۽ ساڃهه جنهن کي ڪيس ڪيڏو نه ناز آهي، سي ته ڪروڌ کي ايندو ڏسي، يڪدم ڇپ ماري وهنديون آهن جڻ ته هميشه لاءِ پس ٿي ڇڪيون آهن ۽ سڀ جون سڀ شڪتيون ڪروڌ جي قدم ٻوسي ڪري، سندس حڪمن جي پيروي ڪرڻ لاءِ ٻيهڻ ٿينديون آهن. ڪروڌ جي اسٿتيءَ ۾ انسان صفا پاڳل مثل آهي ڇو ته انهيءَ وقت اندر، سريرَ جي رٿ جون واڳون هوش جي هٿن مان نڪري، ڪروڌ جي وس اچن ٿيون. پوءِ سياويڪ ڀاونائون ٻريون، وچار وڪاري، زبان گندي ۽ ڪرم ڪڌا. پر جيڪي لوڪ لڄا يا ڪن ٻين مجبورن ڪري ڪروڌ کي دٻجي، تو به جي ڪرمن ۾ نه ته گهٽ ۾ گهٽ ڀاونائن ۽ وچارن ۾ ڪو خاص فرق ڪونه ٿو پئجي پر هيڪاري دٻيل ڪروڌ جي چليو نه، ته من جي اشانتي وڌيڪ وڌائي ڇڏيندو ۽ اسين مٿي ڏسي آيا آهيون ته من جي اشانتي ئي دک جو ڪارڻ آهي.

ڪروڌ کي چنڊال ڪوٺيو ويندو آهي ڇو ته ڪروڌي انسان جو روپ ۽ هردو چنڊال مثل ٿيندو آهي. منهن ۾ ڳاڙهي، اکيون ڳاڙهيون رتو، ڏند ڪڙڪندڙ، چپ ڏڪندڙ، دل ڌڙڪندڙ، وات ۾ گجي، ناسون ڦوڪيل، هٿن مان نڪاءُ ۽ عضوا اٿلال. ڪروڌ جو اثر نه فقط چهري تي ٿئي ٿو پر سرير، من ۽ بُڌيءَ تي به. ڪروڌ جي ڪري، مغز جون رڳون ڇڪجن، دل جي بيماري پيدا ٿئي، رت جو دؤرو وڌي ۽ هاضمي جي هاڃي ٿئي. بُڌيءَ جون ڀاونائون ختم ٿي وڃن ۽ من ملين مت جي وس ۾ اچي شايد ڪئين ڪڪرم به ڪرائي ڇڏي جن جي پوءِ ڀاري سزا ڀوڳڻي ٿي پئي. پر جي ڪنهن اهو سبب ڪري ڪڪرم نزديڪ به پئجي وڃي ته وير، وروڌ، ابرڪا ۽ انتقام جي اڳ جاري رهي ٿي. ڪاپر ته ورهيه به رڳو ڪاميءَ جي ستيا ناس ڪري ٿو پر وير هڪ انسان تائين محدود نه ٿو رهي، پر انسانن مان ٻن ڪٽنبن تائين، پوءِ ٻن ڏيهن تائين، پوءِ ٻن مذهبن تائين ۽ آخر

(٨) أزل اللّه نؤر اپائيا - قدرت کي سب بندي
ايڪ نؤر لي سب جڳ اپجيا - ڪؤن ڀلي ڪو مندي. — راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(٩) ڀربدا خالق خلق مهہ - خلق وسي رب ماهہ
مندا ڪسنو آکيئي - جان تس بن ڪوئي ناهہ. — سلوڪ، شيخ فريد، (٧٥)

(١٠) اڪ لڪا نسا ڳالهہ - سيا مجھ سچا ڌائي
هيا نہ ڪٿهي لساهہ - مالڪ سب امولري. (١٢٩)

---

١. پرماتما. ٢. جوس، شڪتي. ٣. پرڪرتي. ٤. جڳ. ٥. مخلوقات، پسرڪرتي. ٦. ترڊو، دل. ٧. ڪٿهن جي ٺ. ٨. دڪاڻ، رانجاءِ. ٩. امراڪ.

(۸) کوڑو یا مدو گیالهائع۔

(۱) سینا کا پُرب[1] ایکُ هئي - دوُجا اوُز نہ کوء
گور پرسادي من وسئي - تِت گهٹ پرگٹ[2] هوء
سبھ انترجامي برهم[1] هئي - سرهم وَسئي سبھ لاء
مدا[3] کسو آکهیئي - شبد وِ کهه اسو لاء۔
سرا پلا تپو[4] آکدا - جہوُ[5] هئي دهه، ماهه[6]
گوُرمک ایکو[1] بُجهیا - ایکس ماهہ سماء۔
[راگ سوهي، محلا تیجا، اشٹپدي (۴)]

(۲) جِتُ بولیئي پت[7] پائیئي - سو بولیا پرواڻ[8] — سري راگ، محلا پهلا، شبد (۴)
ڦِکا[3] بول وگُٽا[9] - سُن مورک من اجاڻ۔

(۳) جب کس کئہ - اِهُ جانس مدا — راگ گوڑي، محلا پنجوان، اشٹپدي (۲) ۱
تب سگلي - اِس میلهه ٿندا[10]۔

(۴) نا کو دشمن دوکیا[11] - ناهي کو مدا — راگ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۱۹)
گور کي شیوا شهوُکو - نانک خصمئي بندا[12]۔

(۵) جہہ جَنت سبھ تسدي - سینا[1] کا سوُني[1] — راگ آسا، محلا تیجا، اشٹپدي (۴) ۵
مدا کس نو آکیئي[14] - جي دوُجا[13] هوئي۔

(۶) نا هم چنگي آکیٹھ - اُرا[3] نہ دِسئي کوء — راگ مارو، محلا پهلا، اشٹپدي (۸) ۱۰
نانک هوَمئي[15] ماریئي - سچي[1] جیہڑا سوء۔

(۷) آپ[1] اپائي نانکا - آپي[1] رکئي ویک[16] — راگ سارنگ، محلا چوتهان، وار (۲) سلوک محلا دوجا
مدا کسو آکیئي - جان سینا صاحب[1] ایک۔

۱۔ پرماتما۔ ۲۔ ظاهر۔ ۳۔ خراب، ایڑو۔ ۴۔ لیستاء۔ ۵۔ جیستاء۔ ۶۔ دلیمت یاق ۽ بپانی پ۔ ۷۔ عزت۔ ۸۔ قبول، جَسَ لائق۔ ۹۔ بیڑو ئیمدبن۔ ۱۰۔ قاها، قاسیون، جدجال۔ ۱۱۔ ذکوئیمدز۔ ۱۲۔ داس۔ ۱۳۔ جوڙ، کولڻ۔ ۱۴۔ ٻیو کو ۔ ۱۵۔ آهم باوُ، اُیمان۔ ۱۶۔ جدا جدا حالت۔

(۸) گورمک - وہر وروڈ گساوی[1]
گورمک سگلي گٹھ مناوي[2]۔
راگ رامڪلي، محلا پهلا، سد گوشت (۳۷)

(۹) ڪام ڪروڌ لوب موھ اواري[1] - نِوري سگل اتّرالي[3]
سد حضوُر حاضران هچ ناظر - ڪتھ نہ پئمر دوُرالي[5]۔
راگ ماروُ، محلا پهراں، شبد (٦)

(۱۰) ڪام ڪروڌ سهل سسارا[6] -
اُهہ ڪرم ڪماوھ سب دک ڪا پسارا
سڪور شیزھ سي سک پاوھ - سچ شبد مسلالسدا۔
راگ ماروُ، محلا لہجا، سولهو(۱۳)١٦

(۱۱) هھ راکيج سوئي سک لہٰاا[7] - سوڌي هوء سوئي پل مانا
ئسي ہو لساهي ڪر ہٿري - سب اپڪو هي پسالٹا[8]۔
راگ ماروُ، محلا پهراں، سولهو(۱۳)٦

(۱۲) آلس هسوين وبسر ورودَ - ڪو سڪي نہ چڏاٿا
ناالڪ وڃا ناوي ڌرڪ[10] موھ - حس لگ دک پسانا۔
راگ سارنگ، محلا چوتان، وار (۳۲)

(۱۳) ڪام ڪروڌ لوب ڀاپيبرو[11] - هم هسي ڪي ڪسان[12]
بتمہ بساون[13] سسرن آليو - اُڌر نسانسڪ هسان۔
راگ ڪانڙا، محلا پنجراں، شبد (۳۲)

(۱۴) ڪام ڪروڌ ڪا چسولسڙا[14] - سب ڪُسل آني پساء
اڪ اپٽھ[15] اڪ بسس[16] هاء - هڪمي آوي جساء۔
سارڪ، محلا لہجا (۱۷)

---

۱. لورمہ ڪري لو۔ ۲. ڪرمن هو لکر۔ ۳. وہر۔ ۴. بسرمالها حاصران حضوُر آهي۔ ۵. ہری۔ ٦. زوردار۔ ۷. ٿانءِ، لڪاٿو۔ ۸. ڏسڻ ۾ اچي لو۔ ۹. ہاھ۔ ۱۰. اُھاسرا وکرمتہ۔ ۱۱. وہابل آهن۔ ۱۲. کاٿو۔ ۱۳. ہرمالما۔ ۱۴. ڪجي ۽ م۔ ۱۵. حمس۔ ۱۶. مرن۔

(٧) ڪروڌ، ويـر، وروڌ.

(١) ڪٻڌ ڏؤمٽي ڪدنيا ڪسائڻ -

پَـر نندا گهٽ چؤهڙي مُني ڪروڌ چنڊال

ڪاڙي ڪدي ڪيا ٿيئي - جي چاري ٺٽيا نال

سـچ سنجم ڪرڻي[٦] ڪارا[٧] - نـاوڻ[٨] نـاءُ جـپيهي

نـانڪ اُگيِ[٩] اُتـم سيئي - جه پـاپان پند نه[١٠] ڏيهي.

[سري راڳ، محلا چوٿان، وار (٢٠)، سلو محلا ٽيجا]

(٢) مٽي پـريت پيار گئيا - مٽا[١١] وبـر وروڌ

نندا ڏڪا هئہ مٽي - ممتا مـائيا ڪروڌ

ڪرم مليِ سچ[١٢] پائيئي - گؤرمک سدا نروڌ.[١٣]

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٣)

(٣) ڪنن ڪروڌ گهٽ هي ڪي ٻيتر - جهه سڌ[١٤] سپ ٻسرائي

رتن گيان سپ ڪو هر[١٥] لينا - لـان سٽ ڪڇ نه ٻسائي.[١٦]

راڳ گوڙي، محلا ناون، شبد (٣)

(٣) واد[١٧] وروڌ - نه پـانيا جـاءُ

من تن ٿيڪا - دؤجيِ ڀاءُ.

راڳ گوڙي، محلا ٽيجا، اشٽپدي، (٢)٣

(٥) ووا وبر نه ڪريئي ڪاهؤ - گهٽ گهٽ اُنتر برهم سماهؤ

وبر وروڌ مٽيِ لهه من تي - هر ڪيرتن گؤرمکہ جو سُنتي.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، باون اکري (٣٦)

(٦) جب ڏاڙيِ[١٨] - ڪرڻؤ ٻٽريِ ميٽ

لب لک - نهچل ناهي چيٽ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١٢ (٣)

(٧) اؤنِي[١٩] ڪاج نه هووت ٻؤري - ڪام ڪروڌ[٢٠] مدسدهي جهڙي[٢١]

ڪريِ بڪار جيئڙي ڪيِ[٢٢] تاني - غافل سنگ نه تسؤنا جاني.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٥٢)

---

١. ڪمت. ٢. راڪشٽي. ٣. هنسا. ٣. پنکي. ٥. ليکن، باڪند. ٦. اندرين لي قبضو. ٧. سڪرم. ٨. اِشنان. ٩. پرلوڪ بہ. ١٠. سکيا، اُپديش ڪرڻ تـا ڏين. ١١. نٺرت ١٢. پرماتما. ١٣. اندرين تي قبضو ڪندڙ. ١٣. سڌ ٻڌ. ١٥. ڪوئي وبنر آهي. ١٦. بچي تو سگهجي. ١٧. جهڳڙا جهٽا. ١٨. سمجهي تو. ١٩ اُڌوراء. ٢٠. آهنڪار جو نشو. ٢١. ڏڪاني. ٢٢. من ڪاڻ.

ابلاڪا آهي ته لوڪي موهه ۽ لوڀ ڪي سچيءَ صورت ۾ سڃاڻڻو پوندو، ته اُن جي حيرت ۾ ۾ پئجي ويندي حيرت ۾ پئجندي پاڻ سان سوال جواب ڪرڻي پوندي ته ڇا لهندا ويچار، وچ ۽ ڪرالين موهه جي پاونا جي پيداش ته ڪرنه آهن؟ ڇا مـــرهه جي پٺيءَ لوڪي ليائيءَ جي جار ۾ ته ته لي ڦاسائي؟ ڇا ليائيءَ جي جار ۾ اُن اَليڪ وڪارن ۽ براين جا ويڙها ته ته وڪڙيل آهن؟ ڇا لوڀ ۽ لالچ جي اَنڌ ۾ لهن جي ٻُڌي سالم رهي ٿي؟ ڇا ٻُڌي وڃائڻ کان پوءِ ليهڻا طريقا سدا ۽ صحيح رهي سگهندا؟ ڇا لون وورڪ جي وات ڇڏي، ڪوڙ، ڪپت، ڪنڌيا، انرڪا ۽ اهنڪار جي اوت ته ته ورلي آهي؟ ڇا اها اوت حيرت پسائڻا ۾ اوڇي ۽ اڻاڻڪي اُڏ ته نه آهي؟

لي سگهي لو ته جواب خود انهن سوالن ۾ ئي سمايل هجي. اهو جواب حيرت ۾ جاڏو لڳائي سگهي لو ۽ قلب کي قرار ڪرائي سگهي ٿو، ۾ جي ليهڻو لصور ڏي اُچا انهيءَ سوال جوابيءَ طرف ته وراڻ آهي ته پوءِ مانا مان ڪيئن حمد آزاد ڪرائي سگهندين ۽ لوڀ لالچ ڪيئن لهن جو پيچرو ڇڏيندا؟ ها شيءِ نه ٽرسان ڪڏ آئي ۽ نه ڪڏ هلندي، لهن سان پريم ۽ وفاداريءَ جو ناتو نڀائڻ، ڪوڙيءَ عقلمنديءَ جو ڪم ڇٿو؟ من لڳاءِ اُلي ۽ دل اُنڪاءِ اُلي، حتي حالب هي جاءِ هجي، پريتم جو پيار هجي ۽ هوس جـــي هيم هجي. ڪُوڙي ڪم جي قدمن ۾ نه ڪِرُو. سڪ جي سوغات سائينءَ جي سامهون آڻا لـــ سٽڪار لئي.

وڃي. گھٽي ۾ گھٽو ڪجي ۽ لالچ جي پياس پوري ٿيڻ جي ڪانه آهي. پاڻ جھڙن ۾ پاڻ کان هيٺ وارن ڏانهن نه نظر دوڙي ٿي نه ٿي. ٻاڙي جيڪي پاڻ کان پدارٿن ۾ مٿي آهن، تن تائين پهچڻو آهي! هڪ تائين پهچجي نه ٻئي کان مٿي ٿيڻ جي ڪامنا پيدا ٿئي ۽ انهيءَ ريت نه آهي ڪامنائن جي پڄاڻي ۽ نه اسان جي ڀڄاڙ جي پڄاڙي. اِها سرگردي ۽ پريشاني ۽ هڪ پاڳلپڻي جو پُورُ آهي، جنهن پوئتان اسان جي سڄي جمار ۽ سموري شڪتي، ساهه، سڀ ختم ٿي ٿي وڃي ۽ آخر ۾ هاءِ هاءِ ڪندا وڃون ٿا ته ننگا آياسين ۽ ننگا وڃون ٿا.

موت اسان جي ڀڄاڙ جي پڄاڻي ڪري. نه ڇڏي ۾ سنسار ۾ مائيا جي ڀڄاڙ جو سلسلو هميشه جاري آهي ڇو ته اسان جي جاءِ اسان جا پويان پيرن ٿا جنهن ڪري مائيا هميشه زنده آباد آهي. ٻاقي سنڌس ڇوڌاري ڪٿين مائيا ڌاري مسجن پيا، ڪٿين مرن پيا ته ڪٿين سامائجن پيا ۽ ميلو متو ٿي پيو آهي. گورو صاحبن جا لالچ تي وچن مٿي ڏنل آهن جن مان ٻه وري ٻه هيٺ ڏجن ٿا:

(١) نت دنس رات لالچ ڪري - ڀرمي ڀرمائيا — راڳ گوڙي، محلا
وڳار ڦري وڳاريئا - سر ڀار اُٺائيا. — چوٿان، شبد (١٠)

(٢) ڪوڙا لالچ ڇوڙيئي - تجي سڀ پڄاڻيئي — راڳ آسا، محلا
گور ڪي شبد سمائيئي - پرمارٿ جاڻيئي. — پهلا، اشٽپدي (١٥)

مٿين ٻن وچنن جو آڌار وٺي اهو سمجهاڻ ضروري آهي ته لالچي انسان هميشه ڪمارڳ جي واٽ وٺي ٿو جنهن ڪري هو ڀيو ڀرمن ۾ ڦٽڪي ۽ بندنن ۾ ٻڌجي. جڏهين اِها لوڀي لالچ نورت ٿيندي تڏهين انهن ڀرمن ۽ بندنن جو بند ڇڊندو، لوڪ پرلوڪ سهيلو ٿيندو ۽ سچ جي سڃاڻپ ٿيندي. اهو سچ آهي پرماتما، برهم. ۽ برهم جي جاڻ پڇاڻ تڏهين ٿيندي جڏهين مائيا جي سڄي جاڻ پڇاڻ ٿيندي ۽ پرمارٿ جي واٽ وٺبي.

هيل تائين مائيا کي رڳو دنيوي پدارٿن جي صورت ۾ سمجهائيو ويو آهي پر مائيا جو ڪيترو پيهه وڏو ۽ چوطرف پکڙيل آهي. سنسار جو سارو سماچار يا وهنوار مائيا آهي بلڪ ائين کڻي چئجي ته سڄي سرشٽي مائيا جو روپ آهي. جيڪي به اسين اکين سان ڏسي سگهون ٿا، يا پين گيان اندرين سان محسوس ڪري سگهون ٿا ۽ ڪرم اندرين سان ڪري ڪريون ٿا، اِها سڀ مائيا آهي. خود من سان جيڪي ڀاونائون ۽ ڪلپنائون ڪريون ٿا سا به مائيا آهي. جو جيو مائيا جي آهڙي سچي سروپ ۾ سڃاڻپ ڪري ٿو، تنهن جي ٿي وويڪ جو وڪاس ٿئي ٿو ۽ آتم درشٽيءَ جو پرڪاش ٿئي ٿو، جنهنجي وسيلي هو سچ يا برهم جي جاڻ پڇاڻ ڪري سگهندو. مائيا جي پوري پروڙ کان سواءِ نه سچ جي سڃاڻپ ٿي سگهي ٿي.

اي بندا، جي توکي انهيءَ سچ جي پڄاڻ جي اِڇا آهي ۽ پرماتما جي ارادتيءَ جي

اکهڙا اُلک، مٺيون مرڪ، اکين جي تارن جا تير ۽ اَڻ ميا اشارا، سچيت ۽ ساوڌان ساڌڪن کي به مدهوش ڪري ڇڏين. رواجي انسان ته اُن اڳيان ڄڻ ڪچڙن موڙائن آهن.

گورو صاحب هيڪا هن وشيه تي چرچا ڪئي آهي تنهن جا ڇنڊ وچن مٿي معنيٰ سميت ڏنل آهن پر به مکيه وچن هيٺ وري به ڏجن ٿا:

(۱) روون سگل ٻڪارو غافل سنسارو - مائيا ڪارڻ رووئي	راڳ وڏهنس، محلا
چيتا سدا ڪم سوجهئي ناهي - اهو تن اپرئي کووئي.	پهلا، الاهڻيا (۴) ۱
(۲) تن تتان - اڪ شڪي اپانيا	راڳ گونڊ، محلا
ميا ماليا - ناکي هرئي چاليا.	پنجوان، شبد (۲۱)

مطلب ته مائيا ٻليان سارو جهانُ پيو ٿو ٻاڻ ٻڙوڙي ۽ ٻساڻ ڪري ٿي. جيئن شمع مٿان الڪ پتنگ ۽ پروانا پيا پاڻُ هڪ ٻئي پٺيان لڳاتار قربان ڪن، تيئن موهڻي مائيا جي جوڳاري، برهمڻ جو ملاڪڙو لڳو ئي پيو آهي. هڪ مٿو ته ڪڏهن به سندس جاءِ نشين ٿئي ٿو. پر موهڻي مائيا جو ڪير به مالڪ ٿيڻ قبول ڪندو. هوءَ هميشه سهاڳڻ آهي ۽ سهاڳڻ ئي رهندو.

مائيا کي حاصل ڪرڻ لاءِ انسان ڪيترا ۽ ڪهڙا نه يتن ڪري ٿو. جي ملي ته لوڀ، لالچ، عيش، عشرت ۽ ايمان به اُڏامي وڃي ۽ جي نه ملي ته به نراسائي، حسد، ايرکا، وير ۽ روڏ وارا وڃن. مطلب ته مائيا جو موهه انسان جي سڌ ٻڌ وڃائي، وڪارن ۾ وڪوڙي، اخلاق تان ڪيرائي، دک جي درياءَ ۾ غوطا کارائي ٿو. جيڪو سمجهي ٿو ته مائيا ملڻ سان مون کي سک جي پراپتي ٿيندي پر آخر آزمودو ڪيس ڏيکاري ٿو ته مائيا ئي سندس دکن جو ڪارڻ هئي. مائيا ۾ ڪيڏو نه واڄٽ، وقار ۽ ڏکيو سمائل آهي؟ مائيا ڪارڻ ڪيڏا نه ڪوڙ، ڪپٽ، پاپ، اپراڌ، لڳيون ۽ دولاب ٿين ٿا، ڪيڏو نه پڙهڻ جي وڃ، فساد، مقدما، دنگا، فساد، خون ۽ خرابيون ٿين ٿيون ۽ ڪيڏي نه ريس، هٻس، لڪتي ۽ لوڪتائيءَ جي ڪوچ ۾ ڪيترن نه اُملهه اخلاق کي قربان ڪري ٿو ٿئي ۽ جي مائيا وسيلي ته واپس ملي سگهندا ۽ نه خريد ڪري سگهبا.

هوندي به مائيا کي ڪافي اهميت آهي. مائيا کان سواءِ هولند سرشتيءَ جو وهنوار نٿي هلي سگهي ۽ انهيءَ حد اندر مائيا سان لاڳاپو رکڻ لازم آهي. مائيا ممڻ ميائي ٿي جڏهن انسان موهه جي اُنڌ ۾ اچي، لالچ جي جار ۾ اُٽڪي ٿو. اهڙيءَ حالت هيٺ هو مائيا جو مالڪ نه آهي پر مائيا سندس مالڪياڻي آهي، جا پنهنجي ڏوريءَ ۾ ڪيس نچائي ٿي ۽ سمارڪ مان ڪڍي ڪمارگ ۾ نڪو ناچ ڪرائي ٿي. ضروري ڪهرجن کي پوري ڪرڻ ڪارڻ مائيا جو وهنوار مناسب آهي پر ريس جي مٺائي ۾، آسان جي ڪهرجن جي حد تي ڪانه ٿي

موھہ ۽ لالچ ۔

موھہ، لوڀ ۽ لالچ ھڪ ھڪ ماءُ پيءُ جو اولاد آھن ۽ پاڻ ۾ سڳيون ڀينر آھن. ھڪ سان دل لڳي تہ ٻي ھڪدم پٺ وٺندي انسان جو سيني کي اپائڻ ٿيندو. گھٽ ڪري موھہ ڪٽنب، ڪاميءَ ۽ ڪنچن سان جڙندو آھي. ڪٽنب سان موھہ جو ذڪر ”گرھستيءَ“ سان گڏ اچي چڪو آھي ۽ ڪاميءَ سان موھہ، ”ڪام ۽ ڪامنائن سان“ گڏ. ھاڻي ڪنچن يا ڌن، دولت ۽ پدارٿن سان موھہ جو بيان ڪرڻو آھي پر تنھن کان اڳ پاڪن جي ڏيسان لاءِ اھو ڏيکارڻ ضروري آھي تہ واقع انسان جو موھہ ڪنھن بہ شيءِ جي اھم پاڻ سان آھي. جو من پسند تنھن ۾ موھہ ۽ انھيءَ جي فائدي يا واڌاري ڪارڻ سڀ لوڀ ۽ لالچ جا قيدا. اھوئي سبب آھي جو من پسنديءَ پدارٿ سان اچ جو عزيز يا سنبندي سيان ڏاڍو يا دشمن سمجھڻ ۾ ٿو اچي ۽ ڏاھڊس آلي پيار لاغرضائي، بيپرواھي ايڪ نفرت ۽ ڌڪار جي صورت اختيار ٿو ڪري. سو من جي پڪنڊڙ پاوتائن جو پوٽ، موھہ روپي ڪلاڪار ٺاھي، پيو نت نيون مورتيون رچي ۽ انھيءَ سلسلي ۾ ھڪڙيون مورتيون ٺھن پيون تہ ٻيون ڊھن پيون.

اھو ئي سگھي ٿو تہ ڪن حالتن ۾ من پسندي ڪي قدر جٽاندار ٿيندي آھي، جھڙوڪ آلدي جي ڇڙ ڪري ماءُ جو موھہ پٽ ۾، ڪام جي مستيءَ ۾ پرش جو موھہ استريءَ ۾، ڪم ڪيائڻ ڪارڻ مدش جو موھہ متر ۾ ۽ لوڀ ۽ ايرکا ڪارڻ انسان جو موھہ مائيا ۾. باقي نشڪام نيھن ۽ بنا مطلب جي موھہ سرشٽ سنيھہ ۽ پوڻ پرم دنيا ۾ درلڀ آھن. مطلبي موھہ کي پوڙ پيار سمجھي، اسين سڀ پاڻ کي دوکو ڏئي رھيا آھيون.

آھي ڪو ڌرمي شاستر يا ڪو سنتن مھاتمائن جو واڪياڻ، جنھن ۾ مائيا جي سخت گلا ۽ نندا نہ ڪئي وئي آھي؟ ھن لئي طرحين طرحين ناٺا لکيا يا مڙھيا ويا آھن پر عام طور ھن کي نانگڻي سڏيو ٿو وڃي ڇاڪاڻ تہ جنھن جنھن ھن کي پرم سان پاليو آھي تنھن تنھن ھن جو ڏنگ کاڌو آھي. پر ھيڏيءَ جڳا جڳ بدناميءَ ھوندي ايءَ ھوءَ سدائين تازي، توانائي، سندر ۽ سرپيبڪ آھي. شاستر ڇا بہ پڪارن ۽ درويش کھڙو بہ داستان ڪن، انسان ذات لاءِ تہ ھوءَ نانگڻي نہ آھي پر لڪشمي ديوي، جنھن جو مندر ھر انسان لاءِ ھردم کليل رھي ٿو ۽ جنھن ۾ ڪنھن بہ قسم جو ڀيد ڀاءُ، روڪ ٽوڪ يا رنڊڪ بلڪل ڪانہ آھي. ڪو بہ انسان، ڪنھن بہ ديس جو رھواسي، ڪنھن بہ مذھب جو مريد، ڪنھن بہ پنٿ جو پوڄاري، ٻار ھجي يا ٻڍو، زال يا مڙد، پوڙھي يا ٻياڳي، دشٽ يا ديوتا، سياڻو يا پاڳل، ھن مندر کي نئو اورانگھي. اچي ٿو متو نيڪي ۽ ور ور ڏئي نمسڪار ڪري. اھو ئي مندر آھي جتي سڀني لياڪت ۽ ويراڳ لاءِ ڪابہ جڳھہ ڪانہ آھي. ڪامنائن جي ڪشش، موھہ جو مُنڊ ۽ لوڀ جي لھر انسان کي ھن ديويءَ جي دَرَ جو، جيون ڀر غلام بڻائي ڇڏيو آھي. ھن ويچاري جو ڪھڙو وس؟ ديويءَ جا من موھيندڙ

(۱۵) إهو من لالچ ڪردا لُـوڙي - لالچ لاڳـا جاءِ
ڌڻي نہ ڪوڙ وساريا - جمر پـور چوٽان کاءِ.
راڳُ مارو، محلا ليجا، شبد (۳)

(۱٦) ڪهـڙ وهُ ري من مڪد اهاني - ڙام جمت أنتر گمت ڌ باني
لالچ چـوڏ رچهہ أبرنمر - إۀ باوهہ مڪت دئارا هي.
راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (۱) ۱۰

(۱۷) أکيالي أنڌا بهہ ڪرم دوڙاني - من همت ڪرم ڦر جوني پاني
نکيا ڪارڻ لب لوب ڪماوهہ - دُرمت ڪا دوراءا هي.
راڳُ مـارو، محلا ليجا، سولهو (۹) ۱۲

(۱۸) لالچ جوٺ بڪار مها مد - إهہ بد آوڌ بِـدان
ڪهہ ڪمر ألمه ڪي بئر - آءِ لاڳو ڪال لدان.
راڳ ڪيدار، ڪبير صاحب، شبد (۵)

(۱۹) أنتر لالچ بهرم هـيءِ - بهـرمـيءِ گـاواري
نالڪ لـام نہ چتيءِ - جوُنيءِ باڙي هاري.
راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۱۴)

(۲۰) ڪوڙيءِ لالچ لگيا - ڦـر حوُني بـائيا
نـالڪ جر بيڃيءِ سر کاوٹا - ڪرليءِ لِکِ پاليا.
(۱۵)

(۲۱) لريدا جان اب تا نيدوُن کيا - لب لـہ ڪـوڙا نمهن
ڪِيُڙ هِمم لنگباليُميءِ - چـهـُـر نـتـسـيءِ ميهُن.
سلوڪ، شيخ لريد (۱۸)

(۲۲) إهہ لن سيو رِتہ هيءِ - رتہ بِـاـنُ لن نہ هوءِ
جو شهہ ولي آهي - لب لن لوب رتہ نہ هوءِ
اِنُ بنيديءِ لن کيا هوءِ - لوب رتہ ويهہ جاءِ.
(۵۲) [محلا ليجا]

(۲۳) لوبي ڪا وساهہ نہ ڪيجيءِ - جيڪا پاڙ وساءِ
ألمه ڪال لتيءِ ڏِڪيءِ - جتيءِ همت نہ پاءِ.
سلوڪ، محلا لجا، (۴۰)

(۲۴) ڪرڙو هو لو نہ نـا ڪيئو - بڙبـر لـوب ڪيءِ قندُ
نـالڪ سميوُ ورگُنيو - أب ڪئہ رووت آلـد.
سلوڪ، محلا ناوان، (۳٦)

---

۱. ڏڪ، سزا. ۲. بديحو هردو. ۳. برمالما. ۴. وڪار، وش. ۵. آتانگا پند. ٦. زندگي. ۷. گذري ولي. ۸. وِلي. ۹. اي نـادان. ۱۰. مـزوڪ، گنوار. ۱۱. مانک جنم. ۱۲. بوکي لِو ۱۳. سچي لريد. ۱۴. کيستانين کـدر کري سگهـر. ۱۵. جوُوپـڙي. ۱٦. برمانا هر بوُ. ۱۷. هيستاءِ علي سگهي. ۱۸. وساهہ کيالي. ۱۹. وسلو. ۲۰. قندي بہ. ۲۱. ولسہ. ۲۲. متر لي چڪر. ۲۳. اي أنڌا اکياني.

(۵) جنھ ڪُوڪر ھرڻ کائيا - ڏاويءُ ڏھ ڏِسُ جاءِ
لوڀي جنتُ نہ جاڻئي - ھِڪُ اَيِڪُ سڀ کاءِ
ڪام ڪروڌ مدُ ڀيا پيا - ڦر ڦر جونِي پاءِ.

سوري راڳ، محلا پنجوان، شبد (۲۱)

(۶) لبُ لوڀ مُھ ڪُوڙ ڪماوھ - ٻھت آناوھ ڀارو
تون ڪائيا مڃُءِ رلدي ڊيکي - جنھ ڌُر اِبر ڇارو.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۱۳)

(۷) نت ڊِنِس راتِ لالچ ڪري - ڀرمي ڀرمائيا
ويگار ڦوءِ ويگاريئا - سر ڀار اُٺائيا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (۱۰)

(۸) من ڪرھلا تون ميت ميرا - پاکنڊ لوڀ تجاءِ
پاکنڊ لوڀي مارئي - جم ڏنڊ ڊيھ سزاءِ.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، ڪرھلي، شبد (۶) ۱

(۹) سارا ڏن لالچ اٽيا - مُھ ڪ ھوري ڳالهان
رالي اوگھُءِ ڊيپا - اسري سُوت سڀ ڀلا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۹)

(۱۰) لالچ اٽيا نت ڦريءِ - سنڀاوٽ ڪري نہ ڪوءِ
جس ڳور پيھُءِ نانڪا - تس من وسيا سوءِ.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، وار (۱۳)

(۱۱) جنھ ڪَپِ ڪي ڪر مشت چمن ڪي - لبُڌ نہ لياڳہ ڊِٺو
جو جو ڪرم ڪيئي لالچ سَنُ - تي ڦر ڳرھ ٻڌو.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۵۹)

(۱۲) روِتا رام ھرديءِ ٻوم گت پائي - جان ڳور سرڻائي آئي
لوڀ وڪار ناؤ ڏٻدي نڪاسيءِ - جان ستگُور نام دڙائي.

راڳ آسا، محلا چوٿان، چھنت (۲) ۲

(۱۳) لوڀ ٻڪار جھان من لاڳا - ھر وسريا پورک چنگيرا
اوءِ مُھ ڪ مُوڙ اَڳياني کھيئھ - تن مستڪ ڀاڳ مندڀيرا.

راڳ ٽوڊي، محلا چوٿان، شبد (۱)

(۱۴) اَنتر لوڀ وڪار ھيءُ - ڊُوجيءِ پاو کئاءِ
تن جنمڻ مرڻا نہ چُڪئي - ھؤميءِ وچ ڊک پاءِ.

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، وار (۸)

---

۱. کتو. ۲. ڇتو. ۳. ڏسائون. ۴. حلال، کائڻ جوڳو. ۵. حرام، گندو کاڌو. ۶. نشو.
۷. لالچ. ۸. گھڻو، بيحد. ۹. پاپن جو بوجو. ۱۰. ڊيھي. ۱۱. ڀٽڪندي. ۱۲. ڏرلپي.
۱۳. مٽي، خاڪ. ۱۴. بيگر، ڀٽڪي ٿو. ۱۵. اُٺ. ۱۶. اُٽڪيل. ۱۷. گھوري اڳيان
جي نند. ۱۸. ڊروازا. ۱۹. سڪرم. ۲۰. ڀولو. ۲۱. مُٺ ڀر. ۲۲. ڳچي ڀر. ۲۳. ڀڙي.
۲۴. اُمر. ۲۵. ڪوڙو. ۲۶. ڪسجن ٿا.

(٦) لوڀ ۽ لالچ.

(١) ڪوڙا لالچ ڇوڙئي - تُه ساچ[1] ڌياٽئي
ڪوڙ ڪيو شد سمائيو - ڀرمارت[2] جاٽيو
اِنهن من راحا لوڀيئا - لُپتُه لوڀاٽي
ڪوڙمڪ اوب لساراٽي - هُر[1] مِتُه ٽڪ آسي
لالچ ڇوڙه اَندهو - لالچ دک ڀاري
ساچو ماڻب[1] من وسيو - هئومي بکُ ماري.
[راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (١٥)]

(٢) اي ما اتُه لوڀيئا - لتُه[5] لوڀي راتا[6]
ماليا متا مرڇتي - دهن دِتُ[7] ڦرالا
اَڪيو لاء ڏاڻ لِس حالي - معمڪ دک ڪالا
وِنِدا هِس ورس لس چڪيرو - ٿنڪا[10] ٻولالا
جان ڏوزمڪ اُمرت چاکيا - ستي خُن[11] لتُرپتالا.
[راڳ گوجري، محلا تيجا، وار (١٥)]

(٣) اِيه من مؤرک لوڀيا - لوڀي لکا لوڀانُ[12]
شد لس ڀِجي[13] ساڪيا - دُرِمت[15] آوس جانُ[16].

سري راڳ، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٤) ٻڙ ٻڙ بندهس ھٽرڪي[17] - وِاد[18] ڪرِس وڃار
من اَنڌ ٻوڙِ[19] لس اَتيو[20] - اُلتر لوڀ وڪار
لک ٻوراِيه ٻرمدي - اسر اسرم ٿري ڪسوار.

سري راڳ، محلا تيجا، شبد (٣)

---

١. برماتما. ٢. سچ ساز ٿالي، برلوڪ لاءِ توشو. ٣. سڪروور دتاران. ٤. آئي، ايجد گهٽو. ٥. هستا. ٦. رلو ٻو آهي. ٧. ڏسائون. ٨. ٻرلوڪ ٻُر. ٩. زاسان. ١٠. ڪوڙ. ١١. ڏاڍي نا آهي. ١٢. ڪڏو. ١٣. ڙڇي. ١٤. مؤرک، مگد. ١٥. ڪمس. ١٦. جڙنس. ١٧. ٿڪي ٿو. ١٨. ٻرلڻي. ١٩. اهس مباحثو. ١٩. ٻنڪي لي. ٢٠. سچاتڻ.

(٨)

(٢٣) سهاڳڻ هيءَ اُتي سندري - پڳ نيور[1] ڇڻڪ[2] ڇڻ هوري
جنهن لڳ پران لٿو لڳ سگهي - ناهه نه چلي پيڳ اِتي ننگي[3]۔

(٢٤) ڪن مهه ويس ڪرهه نٿو[4] جنهن - موهه پاپ مهه گلت پئيا
اِتي[5] اُتي مانيا ڏيک پساري - موهه مانيا ڪيءَ مگن پئيا.

(٢٥) جنسي اڳي اُڌر[6] ماهه - تنسي باهر مانيا
مانيا اڳن سڀ اِڪو جهي - ڪرتي[7] کيل رچانيا.

(٢٦) مانيا ڪارڻ ڪريءَ اُپاءِ - ڪبهه نه گهاليءَ سيڌا[8] پاءِ
جن[7] ڪيئا تس چيمي نه آئيءَ - ڪوڙي ڪوڙي مکهه وڪائيءَ.

(٢٧) پهڪي[9] مرگ مانيا مهه والي - شاڪر[10] ماکي[11] اُڏڪ سنتاپي
ٽري[12] اشٽ[13] مانيا مهه پيلا - سڌ چوراسيهه مانيا مهه کيلا.

(٢٨) مانيا موهه وساريا - گور ڪا پو هيٽ[14] اُپار[7]
لوڀ لهر شڌ مٽ[15] گئي - سچ نه لڳيءَ پيار.

(٢٩) جنهن جنهن پهه ڪهه پرنا[16] هنهن اُپني - تيئو تيئو گهي رهي اُنڪاءِ
اُنڪ پانت ڪي اڪيءَ جالي[17] - نانڪي گنت نهي چوڙاءِ.

(٣٠) مانيا موهه دک ساگر هيءَ - اِک ڏُتر[18] تريا نه جاءِ
ميرا ميرا ڪردي پچ مئي - هوميءَ ڪرت وهاءِ.

(٣١) مانيا مدهه نه وسريءَ - مانگيءَ دنما[19] دنم
سو پرڀ[7] چت نه آويءَ - نانڪ نهي ڪرنم[20].

(٣٢) مانيا ڪارن ڌاوهي[21] - مورک لوڪ اُجان[22]
ڪهه نانڪ بن هر[7] پڃن - ٻرنا جنم سوان[23].

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٥)٧

راڳ رامڪلي، محلا تيجا، آنند صاحب، (٢٩)

راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٥٣)

راڳ ڀيرو، ڪبير صاحب، شبد (١٣)

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٤)، سلوڪ محلا تيجا

راڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٢٣)

سلوڪ، محلا تيجا، (٣٤)

سلوڪ، محلا پنجوان، (١٩)

سلوڪ، محلا ناوان، (٢٨)

---

١. پيرن ۾ گهنگهرو. ٢. ڪنڌ ۾ دل کڻي وڃي ٿي. ٣. اڪيلي. ٤. نانڪي.
٥. جتي ڪٿي. ٦. ماءُ جو گرڀ. ٧. پرماتما. ٨. سڌو يا سڌو پير. ٩. هرڻ. ١٠. ڪيٻ.
١١. مک. ١٢. گهوڙا. ١٣. اٺ. ١٤. پيار. ١٥. سڌ ٻڌ. ١٦. درد، پيڙا. ١٧. جاري.
١٨. پُر جل ساگر. ١٩. ساس گراس، هروقت. ٢٠. ياد. ٢١. ڀڄڪن ٿا. ٢٢. اڻ ڄاڻ،
ياني. ٢٣. گذرندو ٿو وڃي.

(١٤) مڈ مالیا کيۓ بٹر باورو – سۆجھت اھي کم گانسا
گۿت ھي بتر بسمہ ٹراڅن – لساکو مرم لسے حانسا۔

راۓ سورت، محلا ناوان، شمد (٧)۔

(١٥) اھ سٹبئيۓ اھ مُک لي بکنئيۓ – اھ موھيۓ اھ ڈبنی
السي لکبٹرۆي بساء بلاويۓ – من سب کيۓ لاگي ملی۔

راۓ ڈناسری، محلا پعوان، شمد (١١)

(١٦) ستنا رہا رنگسلا – مرلسی لسيۓ ما اک ھٹ
سي وستۆشھ دلہتا – ميۓ لسن سٹ لانا چِھٹ حبٹ۔

راۓ سوھی، محلا پھلا، کچھي شمد(١)

(١٧) کرلی مندب مازبنا – لگ بٹي گاواوي
حن کيٹي لسھ نہ حالبي – مدمک عساري
ھس اِدہابھ سر اِدھسی سٹیا – کنا ھسہ وچاریۓ۔

راۓ سوھي، محلا لہا، وار (٨)

(١٨) ناکي نگن سرون ٗس ناکي – نساکي سندر کاٹنا
ھرا ھاٹک دي سب مُبر ناکی – ایک نسہ ناکس مانا۔

راۓ سوھي، کسر صاحب، شمد (۴)

(١٩) موھبی مھا اپٹر جنچل – انک پساو دکساوني
ھوہ ڈبت ميلي مبھ لاگیۓ – سام لٹکا نہ آوني۔

راۓ بسلاول، محلا پعوان، چدمہ (٢)٣

(٢٠) ھزمیۓ مانیا موھٹی – دۆھسیۓ لگیۓ حاء
نا اِھَ ماری نا مریۓ – نا اِھَ ھٹ وِکساء۔

راۓ بسلاول، محلا چوتان، وار (١٠) سلوک، محلا لیھا

(٢١) لبن تٹان – اک شکمہ ابسانا
مھا مالیا – لساکي ھيۓ چانٹا۔

راۓ گونسد، محلا پعوان، شمد (٢١

(٢٢) شتمر مرتیۓ لٹ نار لہ رووتۓ – اس وکسارا آئرو ھسرویۓ
وکواری کا ھوہ بٹاس – آکيۓ ارک اہان پسوک بٹلاس
ارک سہانن حکمہ بباري – سکلي حيٹ ھسہ کي ناری۔

راۓ گوند، کسر صاحب، شمد (٧

---

١. لشو. ٢. مسمہ، باٹل. ٣. برمالما. ۴. چولدي. ٥. لکبسدژ، دوھي. ٦. بوح ڈبد ٧. شمون. ٨. محلامہ. ٩. عائل. ١٠. اۆلدھر. ١١. اکسیون. ١٢. کن. ١٣. سرا– ١۴. ہدابو. ١٥. عوکن سڈ. ١٦. وچتر، الھکبرکار. ١٧. نر لجي. ١٨. لبکال لي سکو لي. ١٩. شکبي. ٢٠. اجو. ٢١. مۆس، یتار. ٢٢. استری، موھٹی مانا. ٢٣. بیو ک ٢۴. عالمو. ٢٥. برلوک بر. ٢٦. ھن لوک بر. ٢٧. وشین حا سراد.

(٤) پنڊت پڙهه ساڌ[1] نه پاوهه - دوجي ڀاءِ مائيا من پرماوهه
مائيا موهه سڀ سڌ[2] گوائي - ڪر اوگڻ پڇتاوڻيا.

راڳ ماجهه، محلا ٿيجا، اشٽپدي ١٢ (٢)

(٥) نو براڻي چاڪري ڪري نرپت - راجي[3] ارٿ سڀ مائيا
ڪي بنڌ[4] ڪي ڏانڻ[5] ليه - ڪني نرپت مر جائيا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، شبد (١٠)

(٦) ايئو جيه بهت گرڀ واسي - موهه مگن[6] ميٺ جوڻ ڦاسي
ان مائيا ترئي[7] گڻ اس ڪيني - آپن موهه گهٽي گهٽ[8] دئي.

راڳ گوڙي، محلا پهجوان، پاون اکري، پوڙي (٧)

(٧) سهس[9] ڪٽي - لک ڪمه اٿ ڏاوي[10]
ترپت نه آوي - مائيا پاڇي پاوي.

راڳ گوڙي، محلا پهجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي ١٢ (٥)

(٨) جيه ري چاهـ[11] ڳا مي[12] جانا - اڳنت سمجهه اڃانا
جت جت ديکه پهڙ[13] نه پيکه - سنگ مائيا لپٽانا.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (٦٧)

(٩) سرپني[14] تي اوپر - نهي بلـيتا[15]
جن برهما بشن - مهاديو چليتا[16].

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٩)

(١٠) آوڻ جاڻا[17] ڪدي نه چوڪي - مائيا موهه پيارا
مائيا موهه سڀ دک هي - کوٽا اهه واپارا.

راڳ وڏهنس، محلا ٿيجا، چنت (٢) ٤

(١١) مائيا ڪي واپارا جگت پيارا - آوڻ جاڻ[17] دک پائي
بک[18] ڪا ڪيڙا بک سه لاڳا - بشٽا ماهه سمائي.

(٣)

(١٢) رووڻ سگل بڪارو[19] غافل سنسارو - مائيا ڪارڻ رووي
چنگا مندا ڪڇ سوجهي ناهي - اهه تن ايوڻ کووي.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، الاهڻيا (٤) ١

(١٣) مائيا موهه مگن[6] انڌياري[20] - ديونهار[12] نه جاني
جيه[21] پنڊ[22] ساج جن[12] رچيا - بل اپنو ڪر ماني.

راڳ سورٺ، محلا پهجوان، شبد (٢٦)

---

١. گيان جو سواد. ٢. ٻڌي، سمجهه. ٣. راڄ، حڪومت. ٤. ڏوهه ۾ قاتل. ٥. ڏنڊ، ڊل. ٦. مستيءَ ۾. ٧. ٽيئي. ٨. سيني جي من ۾. ٩. هزار. ١٠. پنيان پٽڪي. ١١. نيت مرندي. ١٢. پرماتما. ١٣. ٻيو ڪجهه. ١٤. نانگڻ. ١٥. سوزمو، ٻلوان. ١٦. موهي

(٥) مالیا پر موهر.

(١) مالیا کرلی واس[١] هئي - اِک چني[٢] مهر بساح[٣] ابهه جاء
هتیهه ٻڙکي لن ستاهر[٤] هرو - بسدن هاء ڪُملاء[٥]
مالیا هرلي نساکي - جکت رهي لتاء
اس کي شیرا جرو کري - لسهي کئه ڦِرِ کاء
تڙرمک کرلي کارزڙ[٦] - لن مل[٧] دل لالسي بساء[٨]
لسانک سیني ابري[٩] - جه سچ رهي لرو لاء.
[راڳه گوجری، محلا تيجا، وار (٥)]

(٢) سهیو هنب[١٠] ونک مالیا - متا لڳرا موهر
لالڪ لار وهڙلیا - سدر مالیا ڏرورهر[١١]. } سلوڪ
سهسي سیني چهِم - مورک لالیا
بري واح وس بوگ - هاکب بکلالیا[١٢]
آرجها[١٣] کسئي وهاء - ذلسدي ڏالیا
بڙره بي لس کار - مرعیا مالیا
کیا وچارا جنت[١٤] - جان آپ بسلالیا.
[راڳه حنسلري، محلا پلیحوان، وار (٨)]

(٣) مالیا اڙلي سِڌِ[١٥] تره - سماڌ[١٦] لس لکسي سپاء
لبسي لسو[١٧] وساس هئي - اڏڪ[١٨] رهسي لهتاء.
سری راڳ، محلا ليجا، اشتهدي (٥) ۴

---

١. ٻڙاتي، زکر. ٢. کڻ، بل. ٣. باهرٻڙن ارلسو، ملمعو. ٤. کارو. ٥. کرماڻيل، سال. ٦. سمه ٻرش. ٧. مهتي، مٿالي. ٨. بهرو. ٩. بار ٻڙن لسا. ١٠. هڙني، سب. ١١. دوعو، جال ڏل. ١٢. معجبي لمکي لسو. ١٣. عمر. ١٤. انسان. ١٥. سڌ لسرڪ. ١٦. سنهڙي. ١٧. لنمي لوڪ وسائي وڃي آهي. ١٨. گهٽ کي.

جب لگ مــن ۾ ڪامنا ڪي آس — راڳ گوڙي، ڪبير
تب لگ هوءِ نهي ڀڳتي نرواس. — صاحب، شبد (١٠)

جي ڪامنا ونڪامنا ڇڏڻ جي طلب رکن ٿا، سي ئي پرماتما جي پراپتيءَ کان محروم رهن ٿا. مطلب ته ڪابه آس ڇڏڻ لاءِ چيل آهي. باقي عام جيئڻ لاءِ ڪبير صاحب چون ٿا ته:

ڪبير پڪارهه چئولي - ڇوليُ ڪرلسي آس — سلوڪ، ڪبير
مدورتڪ ڪوءِ نه ٿي ويو - چالي اوڏت نراس. — صاحب، (٢٠٥)

انهيءَ ڪامنا لڳاهه ڪان ڪام يا نفس ۽ هڪ ڪامنا يا ترشنا آهي ۽ ڪامنائن ۾ ڪام مها پربل آهي. طوفان ۾ ئي ايڏي طاقت ڪانهي ۽ نه ٻوڏ ۾ ايڏو ٻوساٽ. ڪام سر تي سوار ٿيو ته ٿورن ٻچائي ٿيندي انسان جي سڌ ٻڌ ۽ هوش حواس جي ۽ ٻڌي ۽ ڀلائي جي شڪتي ساڳي وئي ويندي. اهو انسان جو حال اهڙو ٿيندو جهڙو انهيءَ ٻيڙيءَ جو جا هڪ ڪن ۾ ڦاٿل آهي ۽ جنهن ۾ نه آهي ملاح، نه سڙهه نه سڪان. ڪام جي اڳ ٻڏجي ته ڪنهن ٻوساٽ ۽ جي نه ٻڏجي ته ڪام ڪروڌ جا شولا تن ۽ من ٻئي ٻيا جلائيندا.

گورو صاحبن ڪام جي باري ۾ ڪيترا ئي نصيحت آميز حوالا ڏنا آهن، جن مان چوڻ وچن مٿي ڏنل آهن. انهن وچنن ۾ ٻن مکيه ڳالهين تي وڌيڪ زور ڏنل آهي. پهريون ته ڪام يا ڪامنائون جيون يالرا ۾ هڪ وڏي اڏ ۽ رنڊڪ آهن ۽ ٻيو ته ٻرڪليءَ جي تمر انوسار گرهست آشرم بلڪل ضروري آهي ۽ گرهستيءَ کي ان ضروري حد اندر رهڻ کپائي. حد جي ليڪي لتاڙڻ کان پوءِ يا ڦڪس الڪائڻ جي ڪري، انسان انڌو ٿي ٿو پوي ۽ ڪام ۽ ڪامنائن تي ٻاڃ سنجمس سوار ٿيڻ بدران، هو خود ڪام ۽ ڪامنائن جي وس ٿي، انهن جو غلام ٿي رهي ٿو. ٻاڃ ٻئي ٻئي اهڙي جنهنجي نڪ ۾ نڪيل آهي ڪام ۽ ڪامنائن جي.

اي ٻندا، تون جاچ ته تون ڪير ۽ ته اهو اهي ڪير آهن؟ ۽ ٽنهي جي ڏک جو داستان ته ڪام ۽ ڪامنائن سان ته شروع نه ٿو ٿئي؟ ڪامنائون ۽ ڪامنائون ئي آهن جي توکي ڪيرائي پٽ ڪري سگهن ٿيون يا چاڙهي پار لنگهائي سگهن ٿيون. جهڙي جهڙي من جي ڀاونا تهڙا تهڙا ڪرم ڪرڻ وارا ويندا. سو تون اڳين ڪرمن جو اثر اڄ ٻن آهين ۽ سر آئيندي لاءِ ساوڌان رهي سگهين ٿو. ٻس شرط هڪ ته ٻڌهڻي من تي اهڙو ڪاٻو قبضو ڪيو آهي جو وشيه واسنائن جو اثر سورو جلد تي وڃي ۽ ڪامنائن اندر، شڌي ۽ پوترتائي پلند رهي. ڪامنا جو ڀاونا سان، ڀاونا جو وچار ڌارا سان ۽ وچار ڌارا جو ڪرم سان، اهين بلڪل ڪهاڻي، گهرو ۽ سڌو سنبنڌ آهي. ٻر جهڙو رنگ من ڪامنا اي چاڙهيندو تهڙو روپ ڪرم جي صورت ۾ ظاهر ٿيندو. ڪامنائن، ڪامنائن ۽ ڪرمن جي ڪُل ئي من جي هٿ وس آهي. ٿهڪري جيون يالرا ۾ پهريون ڏاکو آهي اشڌ ڪامنائون نمٽ ڪرڻ، ٻيون ڏاکو آهي شڌ ڪامنائون اڀون ڪرڻ ۽ ٽيون ڏاکو آهي خود ڪامنا جي ڪاتياس ڪرائڻ. انهيءَ اوستا کي صاحبن ”گرهست ۾ اداسي“ يا ”آس ۾ نراسي“ ڪري ڪوٺيو آهي. من جي شانتي، انهيءَ اوستا جي الدرين نيشاني آهي ۽ انڪار ڪرم ٻاهرين. باقي ٻيو سڀ ڪجهه آهي ڪوڙ، ڪپٽ ۽ پاکنڊ، جن مان ڏک جي سلي کي طاقت ۽ آويدق جي خاص خوراڪ ٿي ملي.

ڪرم ۽ ڪامنائون.

منش جي جيون ڪامنائن سان شروع ٿئي ٿي ۽ ڪامنائن ۾ ئي سماپت ٿئي ٿي پر ڪامنائون موت کان پوءِ به ختم ڪونه ٿيون ٿين ڇو ته اهي جون واسنائون ۽ سوکشم سنسڪار، جيو سان هڪ جنم کان ٻئي جنم تائين چنبڙيل رهن ٿا. مطلب ته جهڙيون ڪامنائون اهڙي جنم جنم جي جيون ڌارا. انسان جو ٻهڪندي ڪٽنب قبيلي پيا ڌن دولت سان ڪهڙو نه چاهه ۽ پيار آهي؟ پر ڪاڻ سان نه ڪجهه ڪٺي آيو آهي ۽ نه ڪجهه ڪٺي ويندو، سواءِ ڪامنائن ۽ واسنائن جي. اهي هن جنم سان ڪٺي آيو آهي ۽ ٻئي جنم لاءِ ڪاڻ سان ڪٺي ويندو. اها واسنائن جي گٺڙي جنم جنم ۾ ساٿ ڏئي ٿي. جي شڌ آهي ته جيون ڌارا ۾ مدد ڪري ٿي ۽ جي اشڌ آهي ته مشڪلات پيدا ڪري ٿي. ڪرمن جو ڪنڊو دائما چالو رهي ٿو. تنهن ڪري صاحبن سمجهايو آهي ته سڪرمن جو سودو ڪريو ۽ ڪڪرمن کان ڪنارو ڪريو.

جيڪي مٿي چيل وچن ڏنل آهن تن مان نمبر (١٣) ۽ (١٧) شايد اهڙا شڪ پيدا ڪن ته منش کان شڀ يا اشڀ ڪرم ڪرائي ٿو ڪرائي ۽ سندس ڪرمن تي ڪو به قبضو ڪونه آهي. انهيءَ سوال تي وڌيڪ سمجهاڻي اڳتي هلي، باب (٧) ۵ ۾، "ڪرمن جي قانون" هيٺ ڏنل آهي. هتي ايترو چوڻ ڪافي آهي ته اڳين جنم جي ڪرمن جو ليکو ڪهڙو به هجي پر هن جنم جي ڪرمن جي ڪل منش جي هٿ وس آهي. انهيءَ حد تائين آئندو به انسان جي هٿ هيٺ آهي. انهيءَ حد کان ٻاهر هو ڪمل ڪرمن ۾ قابو آهي.

شڌ ڪامنائن جو ڦل به شڌ ٿو نڪري ۽ اشڌ ڪامنائن جو نتيجو به برو ٿو نڪري. شڌ ڪامنائون جيون ڌارا سڦل ٿيون ڪن ٿيون. اشڌ ڪامنائون جي پوئيان لڳن ته به گهاٽو ۽ جي نه پوئيان لڳن ته به گهاٽو. جي لڳن پويان ته ويندڙن وڌنديون ڇو ته لوڀ ۽ لالچ جي پياس اجهڻ ڪانه سکندي. پر جي رهجي ويون اڌوريون يا اصل پوئيان لڳي نه سگهيون، ته ايترو ئي آڪ من جي شانتي حالتي ڀسم ڪندي يا نراسيءَ ۾ ناسُود نظر پوندو. ٻنهي حالتن ۾ دک جو ڏور دائما قائم رهندو. اسان جون ڪامنائون اسان جي من جي شانتيءَ ۽ سک جي ڏوري جو ڇيڪ "ٿرامسٽر" آهن ۽ اسان جي نبض جو "ريگيولٽر" آهن. پر اشڌ ڪامنائن پراڻي ته ڪشش آهي چمڪ وانگر، ۽ اسانجي من ۾ اگيانتا جي اڌي ته هنش آهي، هو ٻئي پاسا ۾ هر وقت چمڙيون پيون آهن.

من کي ڪامنائن جي ڪرت لڳي پئي آهي ۽ انهيءَ ڪرت ۾ اڀري نه مٺي لار ۽ چٽڪو آهي جو من جو سانجهو رات ڏينهن پيو ٿو هلي ۽ لڳاتار پيو ٿو نيون نيون ڪامنائون ۽ ڪامنائون تيار ڪري. انهيءَ حالت ۾ اسين ٻهڪندي جيون ۾ هر وقت پيا ڪوڙو واپار ڪريون ۽ ڪوڙي پراپتي ڪٺ ڪريون. انهيءَ طرح اشڌ ڪامنائن جو چڪر ساري سنسار ۾ ڦهليو آهي. ڪي جزوي انسان آهن جي سچيت رهن، شڌ ڪامنائن جو سودو ڪن ٿا ۽ الاهي مان وري ڪو ورلو انسان آهي جو اشڌ ۽ شڌ ڪامنائن کان آجو ٿي، آس جو اندهيرو لاهي، اُڏا ۽ اُواس جي پد تي پهچي چڪو آهي، جيئن پڪس کمر صاحب جن فرمائين ٿا:

(۱۹) مٺمک آسا نهي آسري - دوجيءَ پاءِ[1] ڪٺائي اُدر نراسا نه پريٿيءَ ڪبهوُ - ترشنا[2] اگن بجهائي.	راڳ پيرڀي، م (۱۵) ليجا، شبد
(۲۰) قاضي سو ڪائيا[3] بيچاري - ڪائيا کي اگن برهم پرجاري[4] سپنيءَ بند نه ديئي جهرنا[5] - تس قاضي کهَ جرا نه مرنا.	راڳ پيرڀي، ڪبير صاحب، شبد (۱۱)
(۲۱) پردن پر دارا[6] - پر هري[7] تاکي نڪٽ - بسيءَ نر هري[8].	راڳ پيرڀي، پڳت نامديو، شبد (۲)
(۲۲) گهر کي نار تياگيءَ اندا - پر ناريءَ سڱ گهاليءِ دندا[9] جيسي سنبل[10] ديک سوُئا[11] بگسانا - انت کي بار موُنا لپٽانا.	(۸)
(۲۳) پاپي هيئي[12] ميءَ ڪام بساءِ - من چنچل يالي گهير نه جاءِ جوگي جنگم اَر سنياس - سڀ هي پر ڈاري[13] اِهم ڦاس.	راڳ بسنت، محلا ناوان، شبد (۲)
(۲۴) اِستري پُرکيءَ امت[14] نيهن - بهه مند پڪائيا[15] بِسدا[16] سڀ کڇ جاسي - ميري پربهه پائيا.	راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (۳۳).
(۲۵) ڪبير بکارهه[17] چتوُني[18] - جوُني کري آس معورت کوءِ نه پوُربو - چالي اوُٺ نراس.	سلوڪ، ڪبير صاحب، (۲۰۵)
(۲۶) ڪام ڪرود کا چولڙا[19] - سڀ گلُ آئي پاءِ اِک اُپجهه اِک بس جاءِ - حڪمي آويءَ جاءِ.	سلوڪ، محلا ليجا، (۱۷)
(۲۷) لسک چوراسيهه ميدني[20] - ترشنا[21] جلدي کري پڪار اِهه موهه مائيا سڀ پسريا[22] - نال چليءَ نه انتي وار.	(۲۸)

۱. بيائي، دليت ڀاوُ. ۲. دريا. ۳. ديهي، سرير. ۴. جلائي ٿو. ۵. وهڻ، هارڻ. ۶. پرائي اِستري. ۷. کاڻ دور ٿو رهي. ۸. پرماتما. ۹. وهنوار ڪري ٿو. ۱۰ سمل جو وڻ. ۱۱. طوطو. ۱۲. هردي. ۱۳. وجهي ڇڏي آهي. ۱۴. تمام گهڻو. ۱۵. وشين ۽ ترشنائن جا پهه بجائين ٿا. ۱۶. جيڪي ڏسڻ ۾ اچي ٿو. ۱۷. وڪار. ۱۸. ويچار، خيال ڪري ٿو. ۱۹. ڳچيءَ ۾. ۲۰. سرشٽي. ۲۱. ترشنا. ۲۲. ويچاري رهيو آهي.

(١٢) وڏي وڏي راجن اُر ڀومن[1] - تاکي ترشن نہ بوجهيءَ
لپٽ رهي مائيا رنگ مالي - لوچن[2] ڪڇر نہ سوجهيءَ
ڪامرنس ڪامي[3] بهہ نساري - ڀسر گرهہ جوهہ[4] نہ چوڪيءَ
دن ڀرسہ[5] ڪريءَ ڪريءَ ڀچايءِ[6] - سوگ لوپ مهہ سوڪيءَ.

راڳ ڌناسري، محلا پنجوان، شبد (٦)

(١٣) ڏيتا ڀوسہ جوڙ سميائسي - آسا آس مسن ڀهمہ ڪرينا
آسا آس ڪريءَ تهي ٻوجهيءِ - گورڪيءَ شبد نراس[7] سکہ لهينا
اپني لرڪ[8] دکسر[9] هرتا - من دهہ دس[10] چل گسون[11] ڪرينا
براڻن[11] ڪريءَ بوجهيءَ نهي ترشنا - مل سنگر ساڌ دتيا گهر لهينا.

راڳ ڀلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي (۴)

(١۴) آسا منشا سپ ليري ميري سوامي
جنسي لون آس ڪراوهہ تسيءَ کر آس ڪرالسي
ڪهہ ڪسي ڪسيءَ هٿ تاهي ميري سوامي
آلسي ميري ستگور ٻوجهہ ڀچهانسي.

راڳ گسونڊ، محلا چوٿان، شبد (١)

(١٥) ٻندُ[12] نہ راکهہ جتي ڪياوهہ - مائي[13] مانگت ترڪءَ[13] لوپاوهہ
لوڊيتا ٻهي جرس اجاڙا[14] - اوڏنت ڀوڏي سرب جدهالا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (۴) ٢

(١٦) ناتڪ اِهہ جيهہ مچلي - جهيور[15] ترشنا ڪال
منونا الله نہ چيتني - ٻوڙي اچيتا جال[16].

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، وار (١٨)، سلوڪ محلا پهلا

(١٧) تا ڪهہ آسا هت هيءَ - ڪرنؤ نراسا[7] هوءِ
ڪيا ڪري ايهہ ٻمڙي[17] - جان اڻلائي سوءِ[18].

٢٠ [محلا تيجا]

(١٨) اِيڪ جتن[19] ڪريءَ الدري وس نہ هوئي -
ڪام ڪرود جلي سپ ڪوئي
ستگور شبدي مسن وس آويءَ - من ماري منهہ سمائدا[20].

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (١٥) ١٨

---

١. حاڪمبردار. ٢. اکيون. ٣. ڪامي پرش. ۴. براڻ زالن کي تڪڻ کان ڪونڪس تا. ۵. ڀوڳ ڀوڳيا. ٦. دک. ٧. آسائن کان رهت. ٨. ويراڳ. ٩. جيئي متو. ١٠. ڏسائون. ١١. پنڪي تر. ١٢. ويره. ١٣. پرائي استري. ١۴. روشنائي، سرجهرو. ١۵ مهاڻو. ١٦. جاري. ١٧. وچارو انسان. ١٨. برماتما. ١٩. اپاءَ، ڪوشش. ٢٠. سروپ ۾ سمائجي وڃي ٿو.

(۴) جب تب سنجم چوڙِ سڪرت[2] مت - رام نام نہ آراڌيا[1]
اُچليا ڪام ڪال مت لاڳي - تون آن سڪت گل ٻاڌيا
[3]ٽون ليج پر[5] تري مک جوهه - [6]سر اُپسر نہ پڇانيا
اُنمت[7] ڪام مها اِڪ پولي - پاپ پن نہ پڇانيا.

سري راڳ، پڳمت ٻيٽي، شبد (۱)

(۵) ٻڪئي نڪ[8]ڙوڙي[9] - جن جس ڪاني
تانڪي ترشنا - ڪبهون نہ جاني.

راڳ گوڙي، محلا پنجوان، شبد (۹۷)

(۶) ساڌو - اِهہ من گهيو[10] نہ جاني
چنچل ترشنا سنگ بست هئي - ياتي ٿر[10] نہ رهاني.

راڳ گوڙي، محلا نَاوان، شبد (۴)

(۷) [3]جوران دا آکيا پرک[11] ڪماوندي - سو اُپوت[12] اميد[13] ڪلا
ڪام وياپئي ڪسدَ[11] نَر - سي جوران پڇ چلا.

راڳ گوڙي، محلا چوٿان، وار (۹)

(۸) جب لگ من - بئڪنٺ ڪي آس
تب لگ هوء - نهي چرن نواس.

راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۱۰)

(۹) پاپ پن دہ ٻئل[14] ساهي[15] - پئون پونجي پرڳاسيو
ترشنا گوڻ پري گهت[16] پيتر - ان[17] بڌ ٽانڊ ساٺيو[15]
ڪام ڪروڌ دہ پٽي[18] جڳاني - من ترنگ[19] بٽوارا
پنچ تت مل دان[20] نبيره - ٽانڊا[17] اُترو پارا.

(۴۹)

(۱۰) نمڪ ڪام سئاد ڪارڻ - ڪرت[22] دِنس[21] دک پاوهہ
گهڙِي[21] مهت[21] رنگ ماڻهہ - ڦر ٻهڙ ٻهڙ پڇتاوهہ.

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۱۲۷)

(۱۱) آسا منشا بنڌني[23] پائي - ڪرم[22] ڌرم[23] بنڌ ڪاري
پاپ پن جڳ جانيا پائي - بنسئي نام ساري[25]
اِهہ مانيا جڳ موهئي پائي - ڪرم[22] سڀي وڪاري[26].

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشتپدي ۲ (۱)

---

۱. اندرين تي قبضو. ۲. سُڪرم. ۳. ڪارنهن. ۴. پنهنجي استري. ۵. پرائي استري. ۶. چڱائي ۽ مدائي. ۷. مستي. ۸. وش. ۹. نڪيندڙ پُرتي. ۱۰. قبضي ۾. ۱۱. پرش. ۱۲. مڳٽ، ملين. ۱۳. ڳڌهہ، بي سمجهہ. ۱۴. ڍڳا. ۱۵. خريد ڪريا. ۱۶. هردو. ۱۷. سودو. ۱۸. ٻيل اُگاڙيندڙ، سزا ڏيندڙ. ۱۹. قوروُ، لٽيرا. ۲۰. ٻيل، ڏنبا. ۲۱. ڪڻ، پل، چسو. ۲۲. هزارين، ڪئين. ۲۳. بندن. ۲۴. ڪرپائون. ۲۵. ناس ٿئي ٿو. ۲۶. وڪارن سان پر ال.

(۲) کـامر ء کـامنائــۆن۰

(۱) برلک بتک کنجر آر میتا - مرگ مروع سھ آبا کبنا
لرشا راج لنع نهي بینا
کار چتی کامنا هتکاري - کروڈ بهاسي سکل وکاری
بسے مسے کروھ نام وساري
برگۆر چیمہ ممک ڈولاء - گـل جیوڑي ذنــدي لهتاء
ڈۆرمک جونس هر کي ناء
جنہ ن اِذیا بسر کنہ دیي - کار دام چت برۆس سیئي
ان بسر لربع نہ کبۆون هوني۰

[راگہ گوڑی، محلا پہلا، اشٹپدی (۱۱)]

(۲) انی ناٹھی والي لرٹھ - پرب جانی براٹی
لکبہ لسار بسرالیتاں - لُک آندر ناٹی
سنسی دسن وکـر لساء - منا مد ماٹي
کرمي ابـو ابٹي - آبـي بچاٹــي
عـزرائیل فریشتا - لبـل بیـڑي گھاٹـي۰

[راگہ گوڑی، محلا چوتان، وار (۲۷)]

(۳) آسا آلدو جنمیا - آسا رس کـس کـاء
آسا بند بالیني - مهي مهر جرنـان کـاء
آزکیا بذا ماربنے - جزني گورمت لساء۰

سوری راگہ، محلا
پہلا، اشٹپدی
۱۳ (۷)

---

۱. بزنکو. ۲. عالي. ۳. مجي. ۴. هرۆ. ۵. ویچار کري لو. ٦. استری. ۷. محمد. ۸. برالي اسعري. ۹. ازڑی. ۱۰. وذوا. ۱۱. برالو برش. ۱۲. ملهہ، بتسو. ۱۳. پیهدھو بتی. ۱۴. باب، تناعر کرڈ جا عتیار. ۱۵. نوس تا. ۱۶. مکان. ۱۷. کاٹ. ۱۸. ذکیا، آگاگا. ۱۹. شراب، نشو. ۲۰. ہر راج. ۲۱. موجون ماٹي لو. ۲۲. انهي بدن برمري لو.

[ا] نباهيا آهن، پر فرض ادائيءَ جي لحاظ کان ۽ نه لالچ ۽ موهه جسي مطلب کان. جتي
ميري تيري» يا «پنهنجي پرائي» جو ڀيد ڀاءُ مٽيل هوندو، اتي من الڳ الڳ ۽ وراهيل
دن اندر محدود نه رهندو. اهڙو من وشال هوندو ۽ منش کسي سڀنيءَ راهه تي رکندو.
ر ڪتب لاءِ ڏين ۽ دنيا نه لتاڙيندو پر پنهنجي پگهر جي پورهيي مان گهر جـو گذران
ڪندو ۽ ٻچن جي پالنا ڪندو. ڪُوڙ ڪپٽ جسي ڪمائي ڪونه ڪندو. لوڪ لڄا اندر
هندو ۽ پرلوڪ جو پڻ توشو ناهيندو. پـاکنڊ کـان پري ڀڄندو ۽ ڍونگ نه رچائيندو.
ڪُوڙي ۽ اجائي اڊمبر کان ڪنارو ڪري، سادگيءَ ۾ رهندو. سچ جي اوٽ وٺندو ۽ سچن
جو سنگ ڪندو. دنيا ۾ رهي ۽ هو دنيوي وهنوارن ۾ چت نه اٽڪائيندو پر ڪنول گل
جيان نرليپ رهندو. مطلب ته ارٿ ۽ ڪام ٻئي مڪتي ماڻائي سگهن ٿا بشرطيڪ جيون
دارا جي جڙ ڌرم تي ٻڌل آهي.

۽ ٻئون جي ڇيڪائڻ ڪري عام لوڪن کي ڏاڍي وڏو ۽ وڙوڻ لي حاصل ٿئي.

انهيءَ ڪري گروءَ صاحب اسانکي پاڪئه جي جدا جدا روپن کان آگاهه ڪيو آهي ۽ انهن جي برخلاف بلند آواز اٿاريو آهي. هنن جا مکيه وچن مٿي ڏنل آهن جن مان ٻه مکيه وڃن وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) اُٺتر مٺل جي ليرت نساوڻ - لس ٻڪئه لسه جانا — راڳ آسا، ڪمر
لوڪ پتيجي ڪچڙ لسه هروڻ - نساهي رام اڀانا. — صاحب، شبد (٣٧)

(٢) ٻيڪ ڏاري ٻيک ڪر نکي - اُنه سٺ ليرت نساء — راڳ سورٺ، محلا چوٿون، وار (٦)،
من ڪي سار لسه حاٿيي - هؤمع ٻرم اسلاء. — سلوڪ محلا ٻيجا

انسان جي هڪ حيثيت آهي جا ٻيا ٻاهران ڏسن ٿا ۽ ٻي حيثيت آهي جا هوءَ خود پنهنجي ڏيکارڻ چاهي ٿو. اهي ٻئي حيثيتون نقلي ۽ ناٽڪي آهن ۽ اُنهن جي پٺيان سچي هستي لڪل آهي جا نه ٻيا ڏسي سگهن ٿا ۽ نه هو پاڻ ڏسڻ يا ڏيکارڻ لاءِ تيار آهي. اِها رچنا يا ناٽڪ آهي پاڪئه. جيستائين انسان پنهنجي اصلي حيثيت کي نه سڃاڻندو ۽ پرگهٽ ڪندو ۽ نقلي ناٽڪ نه بند ڪندو، تيستائين جو دکدور لڳو اُسيو آهي ۽ ناشدني آهي، ڀلي گرهستي ڪيترو به پاڻ پتوڙي ۽ تياڳي ڪيترا به ٻيک ڌاري. اِهي سانگ يا ٻهروپ پاڻ کي دوکو ڏئي سگهن ٿا ۽ دنيا جي اکين ۾ به ڌوڙ وجهي سگهن ٿا پر سچ جي سوڌي ۾ ڪم نه ڪارگر ڪرڻ آهن. وڏي رڪاوٽ آهن. سچ جي ٻروڙ ٻنا نه اکيان جي اونده مٽي، نه گيان جو پرڪاش ليندو ۽ نه دک جي دردشا دور ليندي.

انهن ڪري اي ٻندا، هوُنه کان هند آزاد ڪر، سچ جي تلاش ڪر نه دک جو دارو ڏسي. اج نه هڏا جدا وڪارن جي وچور ڪري ويچار ڪرڻ ۽ انهن جي جڙ لهڻ رکي سگهي. جيستائين مرض جي رڳ هٿ نه چڙهي آهي، تيستائين ڪراسه علاج الٽو ۽ اندر ۾ اثر. اندر جي ايمانداريءَ ٻنا ٻاهريان ٻيک ۽ واسه جا ڦنڪا سڀ ڦوڪٽ آهن. شفاياب نه ليندو. هيڪاري مرض وڌندو وڌندو ۽ وڌيڪ کهندو ۽ لاشفا لڳندو. اِهو علاج اندر جو علاج اندر ۾ ئي آهي.

باقي سوال اٿي ٿو ته آخر ٻيا گرهستيءَ جو گرهست آشرم يا گهر سان وهنوار کوڙي سنڌو ڏنو آهي. گهر جون جوابدارون ڇڏليون نه آهن پر باقاعدي نباهيون آهن، دل وجان سان پنهنجي حلال سان. عزيز ۽ مٽ سڀ سڄڻ سنبندي آهن جن سان سپرد ليل انهيءَ جو جواب صاحب پنهنجي جيون ۽ اُپديش ڏنا آن صاف ۽

صفائي ۽ سينگار، من مندر ۾ شيطان جو سجدو ٿو ٻاهران مندرن ۾ پوڄائون ۽ تيرٿن جون ياترائون، من گيان کان خالي ٿو مک مان وديا جو وارتالاپ، من ترشنا ۾ اڙجي پيو ٿو ٻاهران يڳ ۽ آفيم جي نشي ۾ اگھور تپ، من وڪارن ۾ وڪوڙيل ٿو ٻاهران ڪوڙي ڪرم ڪانڊ جون ڪريائون ۽ پوڄائون، من اشانت ٿو ٻاهران هوم، يگيه، جوڳ، ڀوڳ ۽ آسڻ ۽ راس ليلائن ۾ نچي نچي وات مان گگوڙن وهائڻ، من تي ڪامنائن جي ڪائنات ٿو ٻاهران نانگا فقير، من جا آتمڪ سلا صفا سُڪل ٿو ٻاهران وڏيون جٽائون ۽ لنبيون ڏاڙهيون، من ۾ آڳ جا الا ٿو ٻاهران سر ٿو سيتل پيوتيءَ سان ڀرل، من تي مدورنجن جي مستي ٿو ٻاهران تن کي تسا، يا من تي جھوريءَ جي جھنڊ ٿو ٻاهران ڏاڙهي، مڇون ۽ مٿو ڪوڙيل. مطلب ته رهڻيءَ ۽ ڪهڻيءَ ۾ زمين آسمان وارو فرق. اهي آهن پاکنڊ جا پوڄاري، ڀرمن جا ٻيڪداري، گياني گوروءَ، موکش جا مهندار ۽ ساڌڪن جا سونهان، جن جي پٺيان دکي انسان پنهنجي دک دور ڪرڻ لاءِ پيا ڀٽڪن! ڀلا جنهن خود پنهنجو دک نه مٽايو آهي سي ٻين جو دک ڪيئن دور ڪري سگهندا ۽ اُجهڙ راهه مان ڪيڏي ڪيئن روحاني راهه ۾ رهبري ڪري سگهندا؟

اهڙيءَ ريت گرهستين ۽ تياڳين گڏجي دک جي مورچي کي مضبوط بڻايو آهي ۽ ڌرم جي هاڃي ڪئي آهي. گرهستي آهي ڀوڳي ته تياڳي ٿيو آهي ٺوڳي. ڀوڳيءَ کي ڀؤ آهي پنهنجي ڀوڳن جي سزا جو ۽ هو سمجهي ٿو ته مان ڪوڙ ۽ ڪپت سان ميڙيل مايا مان ڪجهه دلالي ڏئي، انهيءَ سزا مان پاڻ بچائي سگهندس. اها تضا ٺوڳيءَ کي ڏاڍو ٺهڪي ٿي اچي. ترت ٿي رمل جي راند رچي ٿو. ڪوڙا ڪرم ڪانڊ ۽ پاکنڊ سڀ انهيءَ راند جي رچنا آهن، جنهن ۾ سارو سنسار غلطان آهي. گرهستي خوش ته جيون ۽ ڌرم ٻئي ٻه نراليون ڌارائون آهن، جن جو هڪٻئي سان ڪو به تعلق يا ميلاپ ڪونه آهي. زندگيءَ جو وهنوار ڀلي ڪوڙ ڪپت جي ڪامنائن کان ڪجي، ته به ڀولو نه آهي ڇو ته سمورن پاپن ۽ اپراڌن جو پراشچت، پاکنڊ وسيلي پورو ٿي سگهندو. هڪڙا پاپ اڃان ڌوتا يا مٽيا ته ٻيا نئين سر شروع ڪري سگهجن ٿا. اهو سلسلو جاري رکي، پرماتما اڳيان صاف ۽ پاڪدامن ليکو پيش ڪري سگهجي ٿو. تياڳي خوش ته مان ويدن جهڙي وديا پڙهي، جنتر، منتر ۽ تنتر سکي، پاڻ تياڳ جو پدمت وٺي، جڳت جو اڌار ڪري رهيو آهيان. پرماتما جو پلاوڙو ٻڌي، روحاني راهه جي رمزن سان، منش ذات کي روشن ماع ڪري رهيو آهيان.

اهو ٿيو آهي ڌرم، جنهن جي رنگ ۾ رتل آهن مندر، مٺ، مسجدون، مڙهيون، پوليون، درگاهون ۽ تيرٿ آستان. انهيءَ مٿي تي اچي بيٺو آهي گوروءَ ۽ چيلي جو هنوار. اندو اَندي کي رستو ڏيکاري رهيو آهي. جتي جيون اکين هوندي ڏسڻ بند ڪيو آهي ۽ ڪن هوندي ٻڌڻ بند ڪيو آهي، اتي سچي سنت کي پاکنڊي يا ناستڪ ٿو ڏٺو وڃي ۽ هن جي سکيا ۽ سنيهي کي ڌرم جي ڀرشٽي سمجهي ٿي وڃي. باقي ڇڙ

وبچار ۽ ڪرب ڏک جو پيچ هر وقت پيا چٽين ۽ جڏهن ڏک جو سلو ايري وڌو ٿئي ٿو ته انسان پنهنجي اندر جي پيڙائن، ٻاهر چوطرف، ڏک جي علاج لاءِ پيو هٿوراڙيون هڻي، پٽڪي ۽ لڙهي. جيون ۾ ڏک جي ليلا ڪهڙي نه عجيب ۽ وچتر آهي! علاج هڻ پسر نه ڪرڻا ٿئي پسر. پيڙ پنهنجي من جا ٻر ڏسڻ ۾ اچن ٿيون جي جيون جي ڌارا ۾.

موهه جو نشو شراب جي نشي کان به گهڻو گهاتڪ آهي. شراب جو نشو ته ڪجهه وقت کان پوءِ لهي ٿو پر موهه جو نشو ته هردم قائم دائم آهي، سر تي سوار آهي، جنهن انسان جي سموري سڌ بڌ وڃائي ڪيس انڌو ڪري ڇڏيو آهي. ايتري قدر جو هو پنهنجي دنيا واري حصي لاءِ ڪجهه به ڪرڻ کان ڪونه ٿو ڪسي، چاهي پرائي دنيا واري حصي سمان ڪيترو به ڪوڙ جو وهنوار ڪرڻو پئي، بي ايماني ڪرڻي پئي، چوري، ٺڳي، دوکيبازي ڪرڻي پئي، لوڀ ۽ لالچ ۾ ڦاسجي، وير ۽ ورود جو هامي ٿيڻو پوي، ڪروڌ ۾ لڇي ۽ مسن پسر ڪرڻو پوي، ايرکا ۽ اهنڪار جي آگ ۾ جلڻو پئي، سچ ۽ ايمانداريءَ کان منهن موڙڻو پئي، چنتائن ۽ ڳڻتين ۾ گهرڻو پئي، پيڙائن ۾ اڌڙو پئي، يا پرماتما کي به ڀلائي ڇڏڻو پئي. گورو صاحب گرهستيءَ جي دردشا جو ورنن ڪهڙو نه سندر وچن ۾ ڪيو آهي جي مٿي ڏنل آهن ۽ جن مان ٻه وري هيٺ ڏجن ٿا:

(١) لاوڙي ماهه ٻنا سدا گسل سيتي - مَنِ جاڻيءِ ڪت گواني — سري راڳ، محلا
جو دڙو ڀڻي نسي جاڻيءِ - دلي نر لهاني. — چوتان، ٻهري (٣)١

(٢) ساني ساپ پُٽر - سب هر کي ڪيئي — راڳ گوجري، محلا
سينا ڪٿ سبند - هر ڪر ديئي. — چوتان، شبد (٧)

موهه جي انڌ، انسان جي معرفي ڪهڙي نه ڪئي، ڪلچلي ڪري ڇڏي آهي! جنهن پرماتما جي مهر سان هن کي پرواز، پدارٿ، سڃاڻ ۽ سنبنڌي نصيب ٿيا آهن، انهيءَ کان صفا غافل ۽ بيمک ٿي، ڏنل ۽ مليل وستن کي پنهنجو سمجهي، جنجهڙي پيو آهي ۽ انهن پٺيان پنهنجو ڏينهن ۽ دنيا ٻئي وڃائي ويٺو آهي. واهه قادر تنهنجي قدرت، تنهنجي ليلا! جي مالڪ تو انسان کي ٻُڌي جا لاءِ ڏني ۽ هو جا ۾ تو استعمال ڪري!!

هڪڙهن راڳ ۽ ڏنيش وچان گرهستيءَ پنهنجي سنبا ناس ڪئي آهي ته پاڪيزي سڳڻن جي جيون ته گهٽ گنديو ۽ ڇوڙي ڪارو آهي. من کي رنگ لڳائڻ بدران هو پنهنجي سر ۽ پوشاڪ کي ولي تو ڪٿين قسمن جا رنگ لڳائيندو ۽ پيڪ بدلائيندو، مسن ۾ اچانون اشڌ ٻر ولي لوڪ کي شڌ جيون جا اپديش ڏيندو، من ميرو ٻر ٻاهران سرٻر جي

سرهسي ۽ پاڪنڊي.

دک جي ڪارڻ ۾ گهري ويچ لاءِ اهو ضروري آهي ته اسين جيڪا جيون گذاري رهيا آهيون تنهن تي ڪجهه سوچ ويچار ڪريون. گهڻي ڀاڱي ته ماڻهو گرهستي جيون ۾ پروار سان رهندا ۽ ڪي ٿيا سنسار کي تياڳ ڪري جڳ ته سنياس يا سنتپڻي ۾ رهندا. عام طور گرهستيءَ جي جيون ڪيئن ٿي گذري؟ هن جي دنيا واڳ ۽ ديش جي آڌار تي، ٻن حصن ۾ ورهايل آهي. هڪ حصو پنهنجو ۽ ٻيو حصو پرائو. سندس ڪٽنب جا ڀاڱا سي، متر ۽ سٻنڌي جيڪي ڪيس وٽن ٿا يا جن کي هو پاڻئي ٿو سي سندس پنهنجي دنيا وارو حصو آهن ۽ انهيءَ حصي سان هن جو ورتاءُ سڀئي نموني سان آهي. باقي ٻي جيڪا دنيا آهي سا هن جي لاءِ پرائو حصو آهي ۽ انهيءَ سان هن جو ورتاءُ اُٽي يا ٻئي نموني سان آهي. هن جا ويچار ۽ ڪرتائون ٻنهي حصن لاءِ الڳ الڳ آهن ۽ هڪ ٻئي کان صفا اُبتڙ ۽ علحدا آهن، جو ته وچ پنهنجي ۽ پرائي يا ميري ۽ تيريءَ جو وڏو ويڇو وڌل آهي.

نتيجو اهو آهي ته انهيءَ ڀيائيءَ يا دئيت جي ڀاو ڪري هن جو من ٻن جدا جدا حصن ۾ ٿو ڪم ڪري. ڇاڪاڻ ته اهي ٻئي حصا هڪ ٻئي جي برخلاف يا وروڌ ۾ ڪم ڪري رهيا آهن، تنهن ڪري هن جو من ڀڄندڙ ۽ ڪڏهن ٿي ٿو ٻئي. ڪڏهن من هميشه اشانت رهندو ۽ اشانتيءَ مان دائما دک ۽ نراساي پيدا ٿيندي رهندي. اهڙي من کي دنيا ۾ فقط پنهنجي ڀاونائن جا پيد ۽ ڀاڃا پيا نظر اچن ۽ سچي صورت ڀاسڻ کان ٿي ٻوي.

ڏسبو ته اهڙي جيون موهه جي زنجير ۾ جڪڙيل آهي ۽ جنهن جي هڪڙي ڪڙي گرهستيءَ جي گلي ۾ ٻڌل آهي ته ٻي ڪڙي پنهنجي دنيا واري حصي ۾ ٻوءِ جيئن ڏهاڻي ۾ ڏاند ٻڌل اکين سان سڄو وقت ساڳئي چڪر ۾ پيو ڦرندو آهي، اهڙيءَ طرح ڳمراهه ٿيل گرهستي به زنجير جي ماپ جي پيماني ۾، سڄي زندگي پنهنجي دنيا واري حصي ۾ چڪر ڪاٽي ڪاٽي، هَمَهُ هَمَهُ ڪندي، وئرٿ وڃائي ٿو.

حقيقت ۾ مدش جو موهه "پنهنجن" سان ڪونه آهي پر پنهنجي من جي ڀاونائن سان آهي جي پڻ پيئن ور ور ڦرن گهرن ۽ انهيءَ ڦرڻيءَ گهرڻيءَ مطابق، جو هميشه پنهنجو آهي سو ٻوءِ پرائو ٿيو ٻوي ۽ جو اڄ سڄڻ آهي سو سياڻ شترو ٿيو ٻوي. اهڙيءَ طرح پنهنجي دنيا وارو حصو، اندر جي ڀاونائن جي نقش مطابق، پيو وقت بوقت بدلجي سدلجي. ٻوءِ جن ۾ موجوده موهه آهي تن جي انتيءَ ۽ ڇڏڻيءَ لاءِ سڀ ڪجهه روا ٿورانيو ٿو رهي. اهڙيءَ موهه جي استتيءَ مان ٻوءِ سيئي وڪارن جو وڌاءُ ٿئي ٿو، جي جيو کي جيون ڀالڻا ۾ ڪهاڙڪ ڏانهن گهلين ٿا. موهه کان ٻوءِ نرڪ يا سرڳ جا ٻڌ ڏجن يا نه ڏجن، انسان اهڙيءَ جيون ۾، پاڻ لاءِ سڄو نرڪ نرڪ ته هت ئي اچي اڏي ڇڏيو آهي. سندس

(٢٣) بس بسيراگـه - ڪهان براگـي
بن هٹ لياگـه - ڪهان ڪرلو لياگي.

راڳ پرڀاتي، محلا پهريون، شبد (١٩)

(٢٤) پنڊت جن مالي پڙ پران - جوگي مالي جوگ ڌيان
سنياسي مالي آهنميو - لهسي مالي لپ ڪهي پسو
سب مد مالي ڪوئو نه جاگه - سنگ هي چور گهر مس لاگه.

راڳ بسنت، ڪبير صاحب، شبد (٦)

(٢٥) هردي ڪپٽ نت ڪپٽ ڪماوهه - مکهه هر هر سنائـاء
انتر لوڀ مها غبـارا - تُهه ڪُوٽهي دک کاء.

راڳ سارنگ، محلا چوٿون، شبد (٤)

(٢٦) هؤمي پگت ڪري سب ڪوء - نا من بهجي نا سک هوء
ڪهه ڪهه ڪهڻ آپ جاڻائي - برٿي پگت سب جنم گوائي.

راڳ ملار، محلا ٽيجا، اشٽپدي (٦) ٣

(٢٧) ڪا اڌيسي مٺ ڪٿا - ڪيا مسسي سر بانيس
دل مهه کوٽ نـراز گذاري - ڪيا حج ڪعبي جانس.

راڳ پرڀاتي، ڀگت ڪبير، شبد (٢)

(٢٨) ڪبير جپني ڪاٺ کي - ڪيا دکلاوهه لـوء
هردي رام نـه چيتهي - اهه جپني ڪيا هـوء.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٧٥)

(٢٩) ڪبير من مـؤنڊيا نهي - ڪس مُنڊائـي ڪاء
جو ڪڇ ڪيا سـو من ڪيا - مؤنڊا مـؤنڊا جاء.

(١٠١)

(٣٠) ڪبير بُنسرو هؤنـا نـه ڪيا پڙيا - مالا ملي چار
باهـر ڪنڍي بـارهـا - سنڌ سـري آسـڪار.

(١٤٥)

(٣١) جوگ نه پگوئي ڪپڙي - جـوگـه نـه مَئلي واس
لالڪ گهر بنيا جوگـه پائيئي - سگـرو ڪهي ابداس.

سلوڪ، محلا ٽيجا، (٦٤)

(٣٢) جان مؤن لاڳ نه لڳ ٽڪ - هتي پنڊـب ڏر ڪتڙي
بامـڻ برنـا گئيو جنم - جن ڪتو سـه وسـري.

سلوڪ، محلا پهريون، (٤)

---

١. اُپمان ٢. مسس، مگهه آهن. ٣. بند. ٤. پنج وڪار. ٥. اؤندهه. ٦. اُجايا ڪم ڪن ٿا.
.. پجي ٨. اُجالي. ٩. حڪايات جو مندر. ١٠. اشنان ڪرڻ. ١١. ڇهڪاٽس. ١٢. نماز.
. مالها. ١٤. لوڪن کي. ١٥. ڪوڙالڻ. ١٦ وار. ١٧ وبشدو. ١٨. سوئا ذارو. ١٩. اڌدورم.
. ميڄ، ڪوت. ٢١. گـڙژ ڙنا ٢٢. ترمالما. ٢٣. پنڍ لاء لکس ڏن ٢٤. برهمڻ.

(١٣) ڏولي اوُجل للڪ ڏل مالا — آنتر ڪروڌ پـــڙهہ نت[1] شـالا
نام وسار مائيا مدُ[2] پيئا — بن گور پگس نـاهي سک ٿيئا.

راڳ بلاول، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٢

(١٤) گُـــرهہ[3] لبج بنَ ڪنڪ جــائيئي — چـــن ڪـــائيئي ڪُندا[4]
اَجـهُ[5] بڪار نـــہ چـــوڏني — ســاهــي مـــن مــــدا.

راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١٥) گـهُري[6] پيوُت لاء بٽنـا لـــاڙي[7] — ميري ليري مدرا ڏاري
مانگـهہ نوُڪا[8] لرپت نہ پاوي — نات[9] چوڏ جاچهہ لاج نہ آوي.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (١٣)

(١٦) ڪتُ[10] ڪرما اَر آسڻ ڏولي — پاگُت[11] گرهہ پـڙهي نت پـوتي
مالا ڦيري منگـي پيوُت — اِهہ پـــد ڪوء نــــہ لرلو ميت.

(١٧)

(١٧) بند نہ راکهہ جني کهاوهہ — مائي[12] مانگت ٻري[12] لوپـــاوهہ
لرديئا نهي جوت اُجالا — پـوُڏت بوُڏي سرب جنجالا.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٤) ٢

(١٨) اِت ڪنـگري[13] ڏبان نہ لاگي جوگي — نـــا سچ پلي پاء
اِت ڪنـگري سانت نہ آوي جوگي — اَيمان نہ وچهہ جاء.

راڳ رامڪلي، محلا ٽيجا، اشٽپدي، (٤) ١

١٩) آبن اوُچ نيچ گهر پــوجن — هني ڪرم ڪــــر اُدر[14] پرهہ
چوُدس[16] اماوَس رچ رچ مانگهہ — ڪر ديپڪ[15] ائي ڪوُپ پڙهہ.

راڳ رامڪلي، ڪبير صاحب، شبد (٥)

٢٠) لرسي ڪرڪي دهي ساڏي[17] — منوُنـــا دهہ دس[18] ڏانـــا
ســرهمچار ســرهم چج ڪيئا — هـــردي پـئيا گمانـــا
سنياسي هونڪي ليرت پرميو — اَس مهہ ڪروڌ بـگانا[19].

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٥)

٢) من ڪي اَندي آپ نہ ٻـوُجهہ — ڪاهہ بجهاوهہ پـــاتي
مائيا ڪارن بـــديـــا بيچهہ[20] — جنم اَبـــرٿـــا[21] جانـــي.

راڳ مارو، ڪبير صاحب، شبد (١)

٢) سمرت شاستر پڙهہ[22] من ڪيني — ان شبدي[23] سرت[24] نہ پاني
لري[25] گـــرا سپي روگـــہ بياپي — ممتا سرت[24] گـــواني.

راڳ ڀيرو، محلا ٽيجا، شبد (١١)

١. لرلگو جا کيل ٢. نشو، شراب. ٣. گهر. ٤ قل قول. ٥. ٿڏهين ٻ. ٦. گهانـــي. ٧. ڏوڙي سماڌي. ٨. رونجي لڪر. ٩. برمالما. ١٠. چهہ. ١١. دولتمند. ١٢. استري، زال. ١٣. جوڳين جو ساز. ١٤. پيٽ. ١٥. ڏيئو. ١٦. کوُهہ. ١٧. قبطي بر رکي. ١٨. ڏهــن ٿ ٻر پلڪي پيو. ١٩. بين ڏار لـــن ســـان. ٢٠. وڪڻو ٿا. ٢١. اَجايـــو، وارت. سرليون. ٢٣. مني. ٢٤. سرتي، گيان. ٢٥. ٿي.

(۴) جهڙ ڪارڻ لٽ[1] لبرت حاهي - ولي پدارت گهتَ هي ماهي
اڙ ٻڙ پنڊس باڏ[2] وڪاڻيو - پتر[3] هوُندي وست نہ حاڻيو.

راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (۴)

(۵) پگس ڪرهہ موُرک آپ حڻاوهہ[4] - نم نم اُوهہ پهس دکہ پاوهہ
نچي اُنچ پگس نہ هوءِ - شبد مرچ پگس پاني مں سوءِ.

راڳ گوڙي، محلا ليحا، شبد (۴)

(۶) ساهر پيک ڪرهہ گهيري - انر پکشا[5] اُلري گهري
اُوَر اپد يسحي آپ نہ اوُجهي - اَنسا برهمڻ ڪهي لسيجهيو[6].

راڳ آسا، محلا پنجوان، شبد (۸)

(۷) ڪڪي ڪارڪرود پرموهہ مُوڙي - ممتا لاڳي لڏ هروسرپا
ٻڙهہ ٺٽهہ[7] لوُن پهس پڪارهہ - وڻ اوُجهي[8] لوُن ڏوُب مئا.

راڳ آسا، محلا لحا، پٽي (۸)

(۸) پڙ پڙ پنڊس مواي لساکي - پيکي مڪس لسہ پاني
سارڪ اسن پگي حگ ٻوُرانا[9] - سچيو شبد ملالي.

راڳ آسا، محلا ليحا، چهنت (۳) ۱

(۹) ڳئوُ براهمڻ ڪئہ ڪُرُ[10] لاڙهہ - گوُارِ[11] لسرڻ اسہ حاني
ڏولي ٽکا لسيو حپ مالي - دان مليڇان[12] ڪاني
انتر سوُحا پڙهہ ڪتيا[13] - سنعم[14] تُرڪا[12] پالي.

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (۱٦)

(۱۰) اَسر مل[15] سومل نهي ڪهيا - ساهر پيک اداسي
هردي ڪمل گهتَ ارهم نہ چينا[16] - ڪاهي پيا سنياسي.

راڳ گوجري، پگس ترلوچن، شبد (۱)

(۱۱) قاضي ڪوُڙ بول مَلُ کاءِ - براهمڻ ناوِيو ححا[17] گهاءِ
جوگي جگس نہ حاڻو اُنڌ[18] - ليني اوحاڙي[19] ڪا ٻند.

راڳ ڏناسري، محلا پهلا، شبد (۷)

(۱۲) هوگ نہ ڪنٿا[20] هوگ نہ ڏنڊيو - هوگ نہ بسم چڙاهيو
هوگ نہ مندي[21] موُنڊ منڊائيو - هوگ نہ سنگي واڄئيو[22]
هوگ نہ باهر موُهي مساڻي - هوگ نہ تاڙي[23] لائيو
هوگ نہ ديس دسنتر ڀرميو[24] - هوگ نہ لبرت سانڀيو[25].

راڳ سوهي، محلا پهلا، شبد (۸)

---

۱. ڪنارا، ڪنڌي. ۲. پهس ماسو. ۳. هردي مر. ۴. پنهجي وڏائي ڪرڻ. ۵. وشين حا وڪار. ٦. ياس پوُندو. ۷. وبچارڻ. ۸. لس سمجهڻ. ۹. پاڳل. ۱۰. ٻل، محصوُل. ۱۱. چٽو. ۱۲ مسلمان. ۱۳. اسلامي ڪتاب. ۱۴. رهڻي ڪهڻي. ۱۵. ملسي، مهني. ۱٦. سچائو، پچاڻو. ۱۷ ڪُهي. ۱۸. اکبائي. ۱۹. اساڻي حالمي لاءِ حرابدار آهن. ۲۰. ڪمي. ۲۱. مندرا. ۲۲. وحائڻ. ۲۳ موُن ورس رکڻ. ۲۴. ڀٽڪڻ. ۲۵. اشنان ڪرڻ.

(٣) جوڻو جگياسو.

(١) ندگن[1] ڦرت جو ڀائيڙي جوگ - اُنَ کا مرگ[2] مکت سب هوگ
کيا ناگي کيا ڀاڌي چـام[3] - جب نهي چينس[4] آتم رام (١٠ر)
موُند مدڀاني[5] جو سرِ ڀاني - مکتي پيڏ[6] نہ ڳٽيا ڪاني
ٻند[7] واکہ جهُ لويتي ڀاني - خسريُ[8] کٹہ نہ ڀـوم[9] گٽ ڀاني
کهہ ڪبير سهہ نر ڀاني - رام نـام بن ڪن گٽ ڀاني.

[راڳ گوڙي، ڪبير صاحب، شبد (۴)]

(٢) گُنج[10] ساڍي لِيءُ لِيءُ ڏوليٽا - لُهوري[11] ڀـاتن لـگ[12]
گـلـسي جهي جب مـاليٽا[13] - لـوني هت نپـگ[14]
اوء هوِ کي سنت نہ آکيتهہ - ٻـانارس[15] کـي لـگ
آلسي سنت نہ موکٹہ ڀاوهہ - ڏالا[16] سٹہ ٻيـڏا[17] گـتکاوهہ[18] (١٠ر)
ٻـاسن[19] مـانجهہ[20] چڙاوهہ اوڀر - کاٽي ڏوء جلاوهہ
ٻسدا[21] کوڙ[22] ڪرهہ دہ چوُاي - سـاري ماٽس ڪـاوهہ
اوء ڀاپي سدا ڦرهہ اپراڌي - مکهہ اپرس کهاوهہ
سدا سدا ڦـرهہ اڀمانـي - سگل کتب ڏ ٻـاوهہ
جس کو لايٽا تتهي لاگـا - تتسي کرم کماوي
کهہ کبير جس ستگور ڀيٽي - ٻـورپ[23] جنم نـہ آوي.

[راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٢)]

(٣) ٻندت واچهہ[24] ٻـرانٽـا ـ نـا ٻـوُجهہ وبـچـار — سري راڳ، محلا ٻولا، اسٽهپدي (٦) ٥
آنکٹہ[25] مٽـسي[26] دي چلهہ - مـانيا کـا واپـار.

---

١. اگهاڙو. ٢. هوڻ. ٣. چمڙو. ۴. ڳولهين، سڃاڻين. ٥. متـو ڪوُڙاني. ٦. ربوُن.
٧. وبري. ٨. کدڙا. ٩. مکتي. ١٠. گرء وال. ١١. ڏن لدن وارا. ١٢. جٽيٽا. ١٣. مالاهوُن.
١٤. چلڪڻا. ١٥. کاشي. ١٦. ڏارئون. ١٧. ورڻ. ١٨. ٻرکايو چڏين. ١٩. ٻاسڻ. ٢٠. مَلي،
ڌوئي. ٢١. ڏرڻي. ٢٢. کوڙي. ٢٣. اڳلو. ٢۴. جاچين، ٻڙهن ٿا. ٢٥. ٻين کي. ٢٦. مس، اپديش.

(٤٣) من مهه ڪروڙ مها اُنڌڪارا - پوڄا ڪرهه پهس پسارا[1]
ڪر اشنان تن چڪڙ[2] ٽالي - اُنتر ڪي مل ڪبهي نه جالي.
راڳ پرڀاتي، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (١)

(٤٤) ڪيا اُضُو[3] پاڪ ڪيتا مُنهن ڌوئيا - ڪيا مسيت سر[4] لائيا
جه دل مهه ڪپٽ نواز[4] گذارهه - ڪيا حج ڪعبي جائيا.
راڳ پرڀاتي، ڪبير صاحب، شبد (٤)

(٤٥) جن آتم تت نه چينيا - سڀ ڦوڪٽ ڌرم اَبينيا[5]
ڪهه ايٽي ڳؤرمک[6] ڌياوي - بن ستگور ٻاٽ[7] نه پاوي.
راڳ پرڀاتي، ڀڳت ٻيڻي، شبد (١)

(٤٦) ڪبير مون جاليو پڙهبو ڀلو[8] - پڙهبي سين ڀل جوگ[9]
ڀڳت نه ڇاڏؤ رام جي - ڀاوي نندؤ لوگ.
سلوڪ، ڪبير صاحب، (٤٥)

(٤٧) ڪبير جپني[10] ڪاٺ ڪي - ڪيا ڏکلاوهه لوءِ[11]
هردي رام نه چيتهي - اِهه جپني ڪيا هوءِ.
(٧٥)

(٤٨) ڪبير مُلان مناري ڪيا چڙهه[12] - سائين نه ٻهرا[13] هوءِ
جا ڪارڻ تون ٻانگ ديهه - دل هي ڀيتر[14] جوءِ.
(١٨٤)

(٤٩) شيخ صبوري[15] ٻاهرا - ڪيا حج ڪعبي جاءِ
ڪبير جا ڪي دل ثابت[16] نهي - تا ڪئه ڪهان خداءِ.
(١٨٥)

(٥٠) هؤم جڳ سڀ لوڪ سا - پڙ پنڌس اڪي پُراڻ
پُڪ مانيا موهه نه مٽي - وچ هؤمي آوڻ جاڻ[17].
سلوڪ، محلا ٽيجا، (٣٧)

(٥١) ممڪ[18] حڪم نه ٻجهي انڌڙي - نت هؤمي ڪرم ڪماءِ
ورت نيم سچ سنجم پوڄا - پاکنڊ ڀرم نه جاءِ.
سلوڪ، محلا چوٿان، (١٩)

(٥٢) لوڀ لهر اُر دان ڪر - من مي ڌري[19] گمان
نانڪ نِهفل جات تهه - ڪنچر[20] اشنان.
سلوڪ، محلا ناوان، (٤٦)

---

١. وستار، گرڙ گمان. ٢. نمولي نمولي جا ٻلڪ. ٣. وُضو. ٤. نماز پڙهڻ. ٥. اُنڌا. ٦. گرو معرفت. ٧. سچي راهه. ٨. پڙهڻ چڱو ڀلو بهتر آهي. ٩. پرماتما سان لڙ لڳائڻ. ١٠. مالها. ١١. ماڻهن کي. ١٢. چڙهين تو. ١٣. ٻوڙو. ١٤. گولهه. ١٥. صبر، شانتي. ١٦. قابو، شڌ. ١٧. جمڻ مرڻ جو چڪر. ١٨. مؤرک، بيمک. ١٩. اَوشواس. ٢٠. هاٿي.

(٣٣) پت[١] وڻ پوڄا ست[٢] وڻ سنجم - جت وڻ ڪاهي جنيئو
ناوڻ ڏووهه، تلڪ چڙاوهه - سچ وڻ سوچ[٣] نه هوئي.

راڳ رامڪلي، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)

(٣٤) پڙيئي[٤] گنيئي نام سڀ سنيئي - انيئه[٥] پاءِ نه دسيئي[٦]
لوها ڪنچن[٧] هرن[٧] هوءِ ڪئسي - جئه پارسهه نه پرسيئي[٨].

راڳ رامڪلي، پگت رويداس، شبد (١)

(٣٥) گهونگهر پاڌ پئي رامداسا[٩] - روئيئن ڪي اپاوا
بوت نير ڪرم ڪت ڪيني - باهر ڀيک دکاوان
گيت ناد[١٠] مک راڳ الاپي[١١] - من نهي هر هر گاوان.

راڳ مارو، محلا پنجوان، شبد (١٥)

(٣٦) واچهه پستڪ ويد پرانا - اڪ پهه سنهه سناوهه ڪانا
اجگر[١٢] ڪپت ڪهه ڪه ڪليءِ - بن ستگور تت نه پائيا.

راڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١١) ٢٢

(٣٧) اڪ پسر[١٣] لگاءِ ڦرهه پيکڌاري - بن شبدئي هؤميءِ ڪن ماري
ان دن جلت رهه دن راتي - پرم پيک پرماتي هي.

راڳ مارو، محلا تيجا، سولهو (٦) ٣

(٣٨) سوانگي[١٤] سئه - جو من ريجهاويءِ
سوانگه اتاريئي - ڦر پڇتاويءِ.

راڳ پيرو، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٣٩) سند يا[١٥] ڪال ڪرهه سڀ ورتا[١٦] - جئه صفري[١٧] دنقان[١٨]
پرپو پلائي اجهڙ[١٩] پاني - نهچل سڀ ڪرمان[٢٠].

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٢)

(٤٠) شاستر بيد پران پڙهنتا - پوڪارنتا اجانتا[٢١]
جان پوجهي تان سوجهي سوئي - نانڪ آکي ڪوڪ[٢٢] نه هوئي.

راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (١٣)، سلوڪ محلا پهلا

(٤١) ڏرگ[٢٣] تنان ڪا جيويا - جه لک لک وڇهه[٢٤] ناءِ
ڪيتي[٢٥] جن ڪي اجڙيءِ - ڪلواڙي[٢٦] ڪيا تاءِ.

(٢٠)

(٤٢) اندا[٢٧] پريا پر پر ڏوويءِ - انتر ڪي مل ڪدي نه لهيءِ.
نام بنا ڦوڪٽ[٢٨] سڀ ڪرما - جئه بازيگر پرم پليءِ.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، اشٽپدي (١) ٣

---

[١]. عزت. ٢. سچائي. ٣. پوترتا. ٤. ويچار ڪرڻ. ٥. پرماتما. ٦. ڏسجي. ٧. سون.
[٨]. ڇهي، لڳي. ٩. پرماتما جا ڀڳت. ١٠. سنک. ١١. ڳائڻ، وڄائڻ. ١٢. ڀاري، سنگين.
[١٣]. ڀيروت. ١٤. ناٽڪي، ڀيکڌاري. ١٥. شام جي پوڄا. ١٦. نيم ١٧. مڇي. ١٨. ٻگهه پکي.
[١٩]. ڪمارگ. ٢٠. ڪرم. ٢١. بي سمجهي. ٢٢. ٻاڙ. ٢٣. ڏڪار جوڳو. ٢٤. وڪڻ تا.
[٢٥]. سڪرمن جو توشو. ٢٦. مڪان، نڪاڻو. ٢٧. اگياني جيو. ٢٨. نچل.

(٢٣) بات پڙهيو اَر بد بيچارا-و - ٺول[١] يٺگر سادی
پنج جان سڻ سنگ ن ڇڪيو - اَڏڪ[٢] اَهنبڌ[٣] پاڏي
مون[٤] يٺيو ڪَر ٻالي[٥] رهيو - نگن ڦراو ن ماهي
لت ليرت سپ ڏرلي يرميو - دٻڏا[٦] ڇڪيءَ ناهي.

راڳ سوروٺ، محلا پنجوان، اشٽپدی (٣)

(٢٤) پيڪ ڏاري پيڪ ڪر لڪي - اَنٽسٽ[٧] ليرت ناء
من ڪي سار نہ جاڻي - هؤميءَ ٻرم پلاء.

راڳ سوروٺ، محلا چوٿان، وار (٦)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٢٥) ٻت پوڄ پوڄ هندو مئي - ترڪ[٨] مئي سرناٿي[٩]
اوء لي جاری اوء لي گاڏي[١٠] - ٿري گت ڏهؤ[١١] ن پاٿي.

راڳ سوروٺ، ڪبير صاحب، شبد (١)

(٢٦) ڪتربٿا نہ ڏرم[١٢] جوڌپا - مليڇ پاڪبا[١٣] ڪاني
سرشت سپ اِڪ ورن هوني - ڏرم ڪي گت رهي[١٤].

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، شبد (٨)

(٢٧) پوڄ سلا[١٥] ليرت بداسا - پرمت ڏولت پئي اداسا
من مئلي سؤچا[١٦] ڪٿ هوء - ساچ ملءِ پاوئ پت سوء.

راڳ ڌناسري، محلا پهلا، اشٽپدي ٣ (٦)

(٢٨) هر هر ڪرهہ نت ڪمت ڪماوهہ - هردا شڌ نہ هوني
اَن دن ڪرم ڪرهہ ٻهتيري[١٧] - سپنيءَ سڪ ن هوني.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، شبد (٤)

(٢٩) گهر[١٨] مهہ اساڪر ندر[١٩] ن آوئ - گل مهہ پاهڻ لئ لٽڪاوئ
پرمي پؤلا ساڪت[٢٠] ڦرٿا - نير ارولئ[٢١] ڪپ ڪپ مرلا.

راڳ سوهي، محلا پنجوان، شبد (٩)

(٣٠) پاڪند پڪٿ نہ هووني - پار برهم نہ پاٿبا جاء
من هٺ ڪرم ڪماوٺي - لاٿءِ نہ ڪوني پاء.

راڳ بلاول، محلا چوٿان، وار (٢)، سلوڪ محلا ٽيجا

(٣١) ڇرڌهہ اَن ڪرهہ پاڪنڊ - تا سوهاگن نا اوهہ رنڊ[٢٢]
جگ مهہ اِڪٽي دوڏا[٢٣] ڏاري - ڪمتي[٢٤] ڪاوهہ وَلڪا[٢٥] ساري.

راڳ گونڊ، ڪبير صاحب، شبد (١١)

(٣٢) ليرت ناء ن الرس مئل - ڪرم ڏرم سپ هؤميءَ فئل[٢٦]
لوڪ پچاريءَ گت نهي هوء - نام ٻهؤٽيءَ[٢٧] چلسهہ روء.

راڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٢٤)

---

١. يوگن ها نمونا. ٢. ڪٿين. ٣. ڪمت. ٤. سانت جو ورت. ٥. ٻڪ مان يا لرين سان ڪانٽا پيٺا. ٦. دلسا ياؤ، بياني. ٧. آنهت. ٨. مسلمان. ٩. نماز پڙهي. ١٠. دهن لبا. ١١. ٻيڙي. ١٢. ٻيهدو ڏاڍو. ١٣. ٻرلي. ١٤. ڇڏي ڏني. ١٥. ٻتر جي مورتي. ١٦. شڌ، ٻولر. ١٧. لمارگهٽا. ١٨. هردي. ١٩. نظر، ڏيان بر. ٢٠. مؤرڪ. ٢١. ولوڙي او. ٢٢. رن. ٢٣. ڪير اينهدڙ. ٢٤. اڪائي. ٢٥. منانيءَ جا پنج سير. ٢٦. اَفعال. ٢٧. ٻنا

(١٣) اَنتر ٻِکه مکه اَمرت سڻاوي - جم پُر ٻاڌا چوٽان کاوي[1]
اَنڪ پڙدي مهه ڪماوي وڪار - کن مهه پرگهٽ[2] هوءِ سنسار.

راڳ گؤڙي، مه پنجوان، شبد (١/ ١٠٠)

(١٤) اَنڪ ڀلا[3] - جي ڏووي ڏکڻا[4]
مَيل نه اُتري - سچ نه ڇهپي.

(١٥) جيوت[5] ڀِتر نه[6] مانيءِ ڪوئو - موئي سُراڌ[7] ڪرائي
ڀِتر[7] ڀي ٻپڙي[8] ڪهه ڪٿ پاوءِ - ڪئوا[9] ڪوڪر[10] کائي.

راڳ گؤڙي، ڪبير صاحب، شبد (٤٥/ ٦٣)

(١٦) ڪيا جپ ڪيا تپ ڪيا سنجمو[11] - ڪيا ورت[12] ڪيا اشنان
جب لگ جُگت[13] نه جاڻيءِ - ڀاءُ[14] ڀگت ڀگوان.

(١٧) روٽيا ڪارڻ پورهه[15] ٿال - آپ پڇاڙهه ڌرتي نال
گاون گوپيا گاون ڪان[16] - گاون سيتان راجي رام[17].

راڳ آسا، محلا پهلا، وار (٥)

(١٨) پاتي[18] توڙيءِ مالڻي[19] - پاتي پاتي جيءُ[20]
جس پاهن[21] ڪئو پاتي توڙيءِ - سو پاهن نرجيءُ[22].

راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (١٤)

(١٩) اِڪي پاٿر[21] ڪيجيءِ ڀاءُ[14] - دوجي پاٿر[23] ڌريءِ پاءُ
جي اوهه[21] ديو ته اوهه[23] ڀي ديوا - ڪهه نامديو هم هر ڪي سيوا.

راڳ گوجري، ڀڳت نامديو، شبد (١)

(٢٠) دوڌ ته ٻڇري[24] ٿڻهه ٻٽاريو - ڦول ڀؤنر[25] جل مين[26] ٻگاڙيو
مائي گوبند پوڄا ڪهان لي چڙاوءِ - اَور ڦول اَنوپ[27] نه پاوءِ.

راڳ گوجري، ڀڳت رويداس، شبد (١)

(٢١) هنسان[28] ويکي ترنديا - ٻگان[29] ڀي آيا چاءِ
ڊٻ مُئي ٻگ[29] ٻپڙي - سر تل اُپر[30] پاءِ.

راڳ وڏهنس، محلا پهلا، وار (١)، سلوڪ، محلا ٻيجا

(٢٢) ديوي ديوا پوڄيئي ڀائي - ڪيا مانگهه ڪيا ديهه
پاهڻ[21] نير[31] پکاليئي[3] ڀائي - جل مهه ٻوڊهي تيهه.

راڳ سورٺ، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)٤

١. ڏک، سزا. ٢. ظاهر، کلي. ٣. ڀاڳي. ٤. سربر. ٥. جيئري. ٦. ماڻهو سڀ ڪي.
٧. ماءُ پيءُ جا پِتر. ٨. ويچارا. ٩. ڪانءُ. ١٠. ڪتا. ١١. اندرين تي ضبط. ١٢. روزا.
١٣. پرماتما جي ڄاڻپ. ١٤. پريم. ١٥. ڀڳوان. ١٦. ڪرشن. ١٧. سري رامچندر.
١٨. گلن جا پن. ١٩. مالهڻ. ٢٠. جيو آتما. ٢١. پٿر جي مورتي. ٢٢. بنا آتما جي.
٢٣. زمين جو پٿر. ٢٤. گابو. ٢٥. ڀؤنرو. ٢٦. مڇي. ٢٧. نيارا. ٢٨. هنس پکي.
٢٩. بگهه پکي. ٣٠. اونڌا، سِر هيٺ ٽنگون مٿي. ٣١. ڌڪا کان پوءِ.

وڻ نساوڻ لن چار - کيا کهڙي روڙهي
سوهن خصم دتار - جه سنگ ور شيونهي.
[راڳ ملار، محلا پهلا، وار (١٥)]

(٤) ليرت نساوا - جي تس پساوان
وڻ پسائي - ک نساه ڪري.
جپ صاحب، محلا پهلا، پوڙي (٦)

(٥) پهه پيک ڪري پرمانٽي - مسن هـردئ ڪمت ڪماء
هُر ڪا محل نه پاولي - مسُر وشنا ماڻه سماء.
سري راڳ، محلا ليجا، شبد (٢)

(٦) پندس پڙ پڙ واد وڪاٺهه - ان گـرو اسرم پلاني
لک چوراسيهه ڦر ٿيا - ان شبدئ مڪس نه پاني.
سري راڳ، محلا ليجا، اشٽپدي (٦) ٥

(٧) آلعر ڪمت - پڪشتي ڪهاوڻ
پساڪبه پاربرهم - ڪدي نه پاوڻ.
سري راڳ، محلا چوٿان، وار (١٤)، سلوک محلا ليجا

(٨) ڪت ساسٽ پرٿ مڪه کبانا - پسوُجا تلڪ لبرت اشنانا
نولي ڪرم آسن چوراسيهه - لن مهه سانس نه آوئ جيڻ.
راڳ مانجهه، محلا پنجوان، شبد (٥)

(٩) پڙ پڙ ناڪي سانس نه آلي - لرشنا جالي سُد نه ڪالي
پڪ بهاجهه پڪ موهه پئباسي - ڪوڙ پـول پڪ ڪاوٽيا.
راڳ مانجهه، محلا ليجا، اشٽپدي (٧) ١٧

(١٠) جسي رس لکئ ڪوڙئ - جاما هوء پلس
جو رس پيوهه ماڻسا - لن ڪڻ نرمل چبس.
راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٢)

(١١) پڙ پڙ پندس - پاد وڪٺي
پتر هوندي - وِسس نه جاٺي.
راڳ گوڙي، محلا پهلا، شبد (٤)

(١٢) ڪرم ڪاند - پهه ڪرهه آچار
ان لاوئ - ڏرک ذرک اهڪار.
راڳ گوڙي، محلا ليجا، شبد (١٤)

---

١. رک، ڪاٺ. ٢. پرماما. ٣. وٽي، پسند پرڻ. ٤. پصس ماحٽر. ٥. پڪس. ٦. ڇهه. ٧. شاستر. ٨. اچارڻ. ٩. وشن روپي زهر. ١٠. پراپس ڪن نا. ١١. ڪوڙا، وسٽر. ١٢. انسان جو. ١٣. هردي ۾. ١٤. آتما. ١٥. فيصلا، ذرم شاستر جا اپديش. ١٦. ذڪار جو گو.

(٢) پاڪنب ۽ ڪوڙا ڪرم ڪانڊ.

(١) ڪرتوت پسون ڪي مانس ذات - لوڪ پچارا ڪري ڏن رات
باهر بيک اَنتر مَلُ مانيا - چوس ناهه ڪيھ ڪري ڇپاٽيا
باهر گيان ڌيان اشنان - اَنتر بيابي لوبه سُئان
اَنتر اگن باهر تن سُئاهه - گل پاٿر ڪئسي ترچ اٿاهه
جاڪي اَنتر بسچ پرڀ آپ - نانڪ تي جن سهج سمات.
[راڳ گوڙي، محلا پنجوان، سکمني صاحب، اشٽپدي (٥)٤]

(٢) اَنتر مَل جي تيرٿ ناوچ - تس بيڪنٺ نه جانا
لوڪ پتيڻي ڪڇو نه هووچ - ناهي رام اياڻا
پُوجهه رام ايڪ هي ديوا - ساچا ناوڻ گور ڪي شيوا (٢-٤)
جل ڪي مجن جي گت هووچ - نت نت ميندڪ ناوهه
جئسي ميندڪ تئسي اوءِ نر - ڦر ڦر جونني آوهه.
[راڳ آسا، ڪبير صاحب، شبد (٣٧)]

(٣) اِڪ وڻکنڊ بسهه جاءِ - سڌ نه ديوهي
اِڪ پالا ڪڪر پئن - سيتل جل هيوهي
اِڪ پسم چڙاوهه اَنگ - مَئل نه ڌووهي
اِڪ جٽا بکٽ بڪرال - ڪُل گهر کووهي
اِڪ نگن ڦرهه ڏن رات - نيند نه سووهي
اِڪ اَگن جلاوهه اَنگ - آپ وگووهي

---

١. جانور. ٢. لڪائڻ، ڇپائڻ. ٣. ڪتو. ٤. ترشنا جي باهه. ٥. پيؤن سمان ڪارو.
٦. گهڙي ۾. ٧. سنساري ساگر. ٨. سمايو پيو آهي. ٩. اشنان ڪرڻ. ١٠. ايمان ڇماڻ سان.
١١. بي سمجهه، اڻ ڄاڻ. ١٢. موکش، مڪتي. ١٣. ڏيڏر. ١٤. جهنگلن ۾.
١٥. سڌ، جواب. ١٦. پارو، برف. ١٧. وڻيل جٽائون. ١٨. مسانين ۾. ١٩. بچڙو ڪن ٿا.

(١٥) اڄ گرهست پنيا بڙاسي - اڪ کن مدُيا اڪيءَ نہ اُڪنيا
ذاوند ذاءِ لڏي ڳهر آوي - هر هر ساڏو سرنا بوڙنتا. | راڳ بلاول، محلا چوٿان، اشٽپدي، ٤ (٢)

(١٦) ڳرهہ اڄ بن ڪنھ حــالينہ - جن ڪــاڻينءَ ڪـــدا
اُهئُه بڪار نہ چــرڻــي - پــايي مــن مدا. | راڳ بلاول، ڪبير صاحب، شبد (٣)

(١٧) جنہ منگل اندري رس برنڙو - اُون لاڳ بسڙ او ڪنساللي
جنہ بنکي اکتر هوءِ قو اڄڙيءَ - لر سنگت هر هر ذ يالي. | راڳ گونڊ، محلا پنڊوان، شبد (٢)

(١٨) هارءُ اُنسي برت ڪنب سمنڏي - مانيا مرهہ پساري
هس اُلتر برت رام رس نــاهي - دسندا ڪرم بڪاري. | راڳ سارنگ، محلا ٻهلا، شبد (٣)

(١٩) ڪبير بکُ ساڪا بهتي ڪـنـي - ڪبنو ڪيڙ نــہ مت
چالسي نسي هر مل ڪنہ - بيچيءَ اُلڪبر چيمہ. | سلوڪ، ڪبير صاحب، (٩٦)

(٢٠) ڪبير رام نسار جانبو لهي - ياليو ڪنڪ ڪنب
ڏالڏيءَ هــي مهہ مر ڪتو - بــاهر يئي نــہ بنبہ. | (٢٢٦)

١. من. ٢. اُستر نہ نو ٺئي. ٣. بڙڪي بنڪي. ٤. ٿل ٿوُل. ٥. اُجا. ٦. هــالــي.
٧. ڪنب سان. ٨. جلالي چڏہ ٩. ڦالو بسر آهين. ١٠. دنيس ياؤ، ايالي.
١١. وڪارن سان بربل. ١٢ داس، شيوڪ. ١٣. مترو. ١٤. برمالما. ١٥ چيرہ
١٦. وڏو. ١٧. اوازہ مهما، ٿالو.

(٥) ڪامڻ[١] لوڙيِ[٢] سُهِنا رپا - مترا سوڙيِ نِسن[٣] ڪاداِنا[۴]
نانڪ پساپ ڪري تن ڪارڻ - جاسي جم پُور باداتا.

راڳ گوڙي، م...
ڀهلا، شبد (١۴)

(٦) ڪيوُر هيوُر ڪهڻ سَت ناري - بهه چِنتا پڙ چاليِ هاري
جوُنيِ ڪيلڻ ڪاچي[١٠] ساري.

راڳ گوڙي، مح...
ڀهلا، اشٽپدي (۴)

(٧) جب اِن اپنو پانڊ بو موها - آويِ جاء سدا جم جوها
جب اِس تي سب بنسي پرما - پيد ناهي هيِ پار برهما.

راڳ گوڙي، محلا
پنجوان، اشٽپدي
١ (۴)

(٨) اوُچي مندر محل اَر راني - هست[٥] گهوڙي جوڙي من ڀاني
وڏ پروار پوُت اَر ڌيئا - موهه پچي پچ انڌا موُئا.

راڳ آسا، محلا
پنجوان، شبد (٨٥

(٩) پنڌن مات پتا سنسار - پنڌن سُت ڪنيا اَر نار
پنڌن ڪرم ڌرم هئُ[١١] ڪيئا - پنڌن پت ڪلت من پيئا[١٢].

راڳ آسا، محلا
پنجوان، اشٽپدي(١٠

(١٠) مائي باپ پتر[٨] - سب هر ڪي ڪيتي
سيبا ڪڻ سنبنت - هر ڪر ديتي.

راڳ گوجري، محلا
چوٿان، شبد (٧)

(١١) اِهه ڪُتنب سب جيئڻ ڪي پنڌن پانيِ - برم پُلا سنسارا
بن گور پنڌن توُٽهه ناهي - گورمک[١٣] موک دوارا.

راڳ سورٺ، محلا
ٽيجا، شبد (٦)

(١٢) ديک ڪُتنب لوڀ موهيو پراني - مانيا ڪڻ لپٽانا
اَت رچيو[١۴] ڪر لينو اپنا - اَن چوڏ سراپر[١٥] جانا.

راڳ ڌناسري، محلا
پنجوان، شبد (٢)

(١٣) مات پتا پاني ست بنتا - تاڪيِ رس لپٽانا
جوبن[١٦] ڌن پرڀتا[١٧] ڪي مد[١٨] ميِ - اهه نس[١٩] رهيِ دوانا.

راڳ ڌناسري، محلا
ناوان، شبد (٢)

(١۴) اِهه جڳ آپ[٢٠] اپانيون - ڪر چوج[٢١] وڏان[٢٢]
پنچ ڌات[٢٣] وچ پائيڻ[٢۴] - موهه جوٺ ڪمان.

راڳ سوهي، محلا
ٽيجا، وار (۴)

---

١. استري. ٢. چاهي ٿي. ٣. هميشه. ۴. ڪاڏو پيتو. ٥. هاٿي. ٦. گهوڙا. ٧. سون.
٨. پٽ. ٩. سنساري ميدان. ١٠. ڪولي، اڌوري. ١١. اهڙ ياو سان. ١٢. پياني.
١٣. گوروءَ معرفت. ١۴. چنبڙيو پيو آهي. ١٥. آخر، نيٺ. ١٦. جواني. ١٧. مهما، مشهوري. ١٨. نشو. ١٩. ڌڻهن راٽ. ٢٠. پرماتما. ٢١. کيل. ٢٢. عجب.
٢٣. ڌاتو، تت. ٢۴. شڪ شبهه.

باب ٻيو

پنج وڪار

(١) گرهستيءَ جو ڪٽنب سان موهہ.

(١) موهہ ڪٽنب موهہ سڀ ڪار- موهہ تم تجهہ[2] سگل وڪار (١،و)
موهہ آر ڀرم تجهہ تم ٻير[3] - ساچ نام رديءَ رويءَ سرار
سچ نام جان اڙ لڌ پائي - روويءَ پُوتھ[4] نہ ڪلهيءَ[5] ماتي[6]
ايمہ موهہ ڏڙٻا سنسار - گُرمک ڪوئي اُتريءَ پار
ايمہ موهہ ڦر جُوني پاهہ - موهي لاگا جمر پُور جاهہ
گور ديکيا لي جپ تپ ڪماهہ - نا موهہ تُوٽيءَ نا ٿاءِ[7] پاءِ
ندر[8] ڪري تان ايهہ موهہ جاءِ - نانڪ هرسِڱ رهيءَ سماءِ.
[راڳ آسا، محلا پهلا، شبد (٢٣)]

(٢) اِستري پُرکيءَ[9] بهہ پريت - مل موهہ وڌاٿا
پتر ڪلتر[10] نت ويکيءَ - وگسيءَ[11] موهہ ماٿيا
ديس پرديس ڌن چوراءِ - آڻ مهُ[12] پاٿيا
انت هوويءَ وير وروڌ - ڪو سکيءَ نہ ڇڏائيا
نانڪ وڻ ناويءَ ڌرڪ[13] موهہ - جت لڳ دک پاٿيا.
[راڳ سارنگ، محلا چوٿان، وار (٣٢)]

(٣) ناويءَ ماهہ ڀٽا سدا کُل سيتي[14] - من هاڻيءَ کَٽ[15] گُرائي
هو ڌاوي[16] لسيءَ نہ هاڻيءَ - دلي[17] نہ لهاٿسي. سري راڳ، محلا چوٿان، اهري (٢)١

(٤) سنسارِي[18] آپ ڪمائين[19] - جني ڪُوڙ بول بول بکہ[20] کاٿيا
جليا سار نہ هاڻي - ڪام ڪرود وِش[21] وڌاٿيا. راڳ مانجهہ، محلا پهلا، وار (١٦)

---

١. ٻرڪاروِ، لمونا. ٢. نروبھ ڪرام. ٣ سڙوما، وٻہ. ٤. اِت، من. ٥. دکي ٿئي ٿي.
٦. ماءِ، ٻاڍي. ٧. لڪاٿو، مڪتي. ٨. ڪرپا. ٩. پرش، مڙس. ١٠. اِستري، زال.
١١. تڙي تڙ. ١٢. مک بہ. ١٣. أجايو، وترت. ١٤. کلي لڳن ٿا. ١٥. ڪٽي ڪارائيندو.
١٦. برٿاها. ١٧. اخشيش. ١٨. سساري جيو. ١٩. مسائين ٿا. ٢٠. وشين روپاي زهر.

۽ تنگ دائرو ڪونه ڏسندين. اُهي حليمائي، هيلائين، پرايڪار ۽ پرمارٿ پاليندين ۽ پاڻ سان گڏ ساري مخلوقات ۾ ساڳي پرماتما جي پرم جوت پسندين.

اُهيءَ دُور منزل ڏانهن اڳتي وک وڌائڻ کان اڳ، اڄ نه دک جي ڪارڻ ۾ وڌيڪ گهرائيءَ سان وڃون ڇو ته ڪارڻ کي سچيءَ طرح سمجهڻ کان سواءِ ڪابه ڪرت يا ڪِريا ڪارائتي نه ٿيندي. تيستائين دک کي ڦردان سمجهي سٻيڪار ڪريون. دک جي سنديه کي کوج ۾ بدلايون، نه پاکنڊ ۽ ڪپٽ سان پر صفائيءَ، سچائيءَ، ايمانداريءَ ۽ اوچائيءَ سان، ته سچي ڪارڻ جي معلوميت ٿئي. دک، ٿي اسان جي اندرين اک پٽڻ جي شروعات ٿي سگهي ٿو ۽ سچي سک جي اکٽ پونجي پراپت ڪرائي سگهي ٿو، جڏهن مان هوند پاڻ ۾ ڦرسانجي ۽ ٻين کي به ونڊي ورهائي ڏجي. جيستائين اِهڙا سکدائڪ سمپتي پلئي نه پئي آهي تيستائين دک جو مسئلو ڪڏاهين حل نه ٿيندو ۽ نه وري دک جو دُور ختم ٿيندو. جو اِنسان پاڻ دکي آهي سو سياوڻڪ پنهنجي اڙد گرد ۾، دک جي بيماري ڦهلائيندو ويندو. تنهن ڪري اي بندا، سچي سک لاءِ يتن ڪري، سک پاءِ ۽ سک ورهاءِ. باقي سربرڪ سوادن يا دنيوي پدارٿن ۽ وهنوارن ۾ دک جي جڙ سمايل آهي. اهي اڄ جا سک، سڀاڻي جا سور ٿي ستائيندا. جيئن من جي پريشاني ۽ پيڙ گهٽي، تيئن دک گهٽبو. جيئن من ۾ مانت ۽ شانتي وڌيڪ، تيئن سک جهجهو. سو دک جي سچي روپ کي سڃاڻي ۽ اُن جون پاڙون پٽي، سچي سک جي سمپتي، سولائيءَ سان حاصل ڪري سگهجي. اُهيءَ کوج ۾ امله خزاني جي چاٻي ڇُپيل آهي. جن جي هٿ اها چاٻي چڙهندي، اهي ئي دک جو دائرو لتاڙي، سک جي سيج تي سمهندا.

اڪيلو آهي جنهن واسطي بيان ڏيهن پيا سڀاوي ارتقا پيار. انساني جنون پاڳلا لاءِ ڪهاڻڪ آهي. آس ۽ آسرو ڏيئي شرڌا ۽ وشواس انهيءَ پاڳلا جي وڏه جا ٻه قدما آهن ۽ ڦٽاڪڻي آهي ولڙو.

دک هي انوليءَ لاءِ ڪوئي ڪرم ڪالڊ جو مارڳ وڏيڪ دکدائڪ لسامه ليندو ۽ آهي پاڪدي ۾ پڪڙائيندو، برمن ۾ پٽڪائيندو ۽ پدلن ۾ پڙندو. سانجهيءَ طرح من جي سوواتي مرمارڳ ۾ دک دؤر ڪري ڪونه سگهندو، جيتوڻيڪ اوري وقت لاءِ دک جو درد شايد دٻجي يا لڪي وڃي. اِتا ۾ موڙڪتا ليندي ته پهچڻ دکن لاءِ ڪرمن کي جراڻدار ٺهرائي، تپ، ڪرشش ۽ ايا شڪتيءَ کي قتو ڪري، انهڪرم ۽ نراساءِ جي اوت واڃي. دک جو اُبوڙ يا پاولا، ها اسان جي من کي هردم اَشانته لي رکي، انهيءَ ڪري انارڪ ڳراهڻ ۽ اُپاءُ لي جوڙڻ جو مقصد آهي، گويا پرماتما جي پراپتيءَ جو پرماڻ آهي. سري گرو نانڪ صاحب ۾ جيڪي هن وشيه لي پراڻ وڃن آهن سي سڀ مٿي معنيٰ سمجهه ڏئل آهن جو مان ڏسيا ۾ ايندو ته صاحبن هن ڏَس ۾ ڪيترا ڏَس ڏنا آهن جهڙوڪ شڀ اچار، ستسنگ کان ڪنارو، رام نام جو جاپ، گروءَ جي اُپديش لسي عمل، سنتن جي سنگ، مايا جي ڀيت، سرڌرشتي، هوڏي مثالڻ، وغيره وغيره. هر انهن سڀني وچن جو لس هملس اڪن ۾ لنيل آهي:

(١) دک دارون سک روڳ ڀئيا – جا سک اسار نه هوئي
لون ڪرتا ڪرتا سمج ناهي – جا هڪ ڪري نه هوئي!

واڳ آسا، محلا
پهلا، وار (١٢)

(٢) لساڪ بسرکن آپ کٿ – لسان پارڪ جساڻ
روڳ دارون دوئي اڇجي – لسان وند سڃاڻ.

واڳ ماجهه، محلا
پهلا، وار (٢٢)،
سلوڪ محلا دوجا

* ي ڌدا لنهنجي اَڏي اَعزي ته ملي لي ولي آهي ۽ ساري سمجهه اَعزي ته الت پند لي ولي آهي سر، هو سڄ لج دک آهي لئين کي لون سک سمجهي ويٺو آهين ۽ جو سولي لنهنجو دک ۽ ورڻ جو ڪارڻ آهي ۽ جو لو دک لي سمجهيو سولي لنهنجي دک جي مسئلي پيار آهي. اِهائي اِتهالا آهي جنهن لرکي اَلدو ڪري جذبو آهي ۽ رڄ ۾ والالي حيران ۽ جي دک جون نالا ناڻون پيو ڪرين، دک ته لو لکين ۾ ڇڏ کان پري ليندو لسو وڃين. اَ ۽ ۾ جهاني لائي ڀڄ ڀڄاڻ. ڀڄ ڀڄاڻ ته من جي درشتي بدلجي وڃي، ڪرڙ ۽ سچ سگهين. دک ۽ سک جو سچو ڀيد سمجهي سگهين، اولدهه ۽ روشنيءَ جو جهوڳي سگهين. پر اُتي هود مٺتي، لنگ دلي، لس پرستي، لند مزاجي

۽ ٿڪ دائرو ڪونہ ڏسندين. اُني حليمائي، هيڻائين، پراپڪار ۽ پرمارٿ پاليندين ۽ پاڻ سان گڏ ساري مخلوقات ۾ ساڳي پرماتما جي پرم جوت ڏسندين.

اُنهيءَ دؤر منزل ڏانهن اڳتي وڌڻ وڌائڻ کان اڳ ۾، اڄ تہ دک جي ڪارڻ ۾ وڌيڪ گهرائيءَ سان وڃون ڇو تہ ڪارڻ کي سچيءَ طرح سمجهڻ کان سواءِ ڪاہ ڪرت پيا ڪري ڪارائتي نہ ٿيندي. تيستائين دک کي ٿوردان سمجهي سٺيڪار ڪريون. دک جي سڌ ٻڌ کي ڪوچ ۾ بدلايون، نہ پاکنڊ ۽ ڪپٽ سان پر صفائيءَ، سچائيءَ، ايمانداريءَ ۽ اورچائيءَ سان، تہ سچي ڪارڻ جي معلوميت ٿئي. دک، اُني اسان جي اندريئن اَکيڻ جي شروعات ٿي سگهي ٿو ۽ سچي سک جي اَکت پونجي پراپت ڪرائي سگهي ٿو، جنهن مان هوُند پاڻ ۽ ٿورسانجهي ۽ ٻين کي بہ ونڊي ورهائي ڏجي. جيستائين اهڙا سڌائڪ سمجهي پلئي نہ پئي آهي تيستائين دک جو مسئلو ڪڏاهن حل نہ ٿيندو ۽ نہ وري دک جو دؤر ختم ٿيندو. جو انسان پاڻ دکي آهي سو سياڻپ پنهنجي اڙد گرد بہ دک جي بيماري ڦهلائيندو ويندو. تنهن ڪري اي بندا، سچي سک لاءِ يتن ڪري، سک ٻڌاءِ ۽ سک ورهاءِ. باقي سربوڪ سوادن يا دنيوي پدارٿن ۽ وهنوارن ۾ دک جي جڙ سمايل آهي. اهي اَڄ جا سک، سڀاڻي جا سوُر ٿي ستائيندا. جيئن من جي پريشاني ۽ پڪ گهٽجي، تيئن دک گهٽجو. جيئن من ۾ مات ۽ شانتي وڌيڪ، تيئن سک جهجهو. سو دک جي سچي روُپ کي سڃاڻي ۽ اُن جون پاڙون پٽي، سچي سک جي سمجهي، سولائيءَ سان حاصل ڪري سگهجي. انهيءَ ڪوچ ۾ اَملهہ خزاني جي چاٻي ڇُپيل آهي. من جي همٿ اها چاٻي ڇڙهندي، اهي ٿي دک جو دائرو ٽٽائڙي، سک جي سيج ٿي سمهندا.

اڪيلو آهي جنهن واسطي ٻليان ڏاڍو ٻيا سياري ٻرندڙ ٻهار. ٿراساڻي جيون پاڙرا لاءِ ڏکائڪ آهي. آس ۽ آسرو ٻئي شرڌا ۽ وشواس انهيءَ پاڙرا جي وڻ جا ٻه ٿنڀا آهن ۽ نشاڪ‍ي آهي ولوار.

دک هي ٽوليءَ لاءِ ڪوٺي ڪرم ڪاڻ جو مارڪ وڏيڪ دکدائڪ لساڻي ليندو ۽ آتما پاڪندي ۾ پڪڙائيندو، پوءِ ۾ پتڪائيندو ۽ پڌري ۾ اڏائيندو. ساڳيءَ طرح من جي مزولتي جو مارڪ ۾ دک دڙو ڪري ڪونه سگهندو، جيتوڻيڪ ٿوري وقت لاءِ دک جو دود شايد دٻجي يا ڀڄي وڃي. اها ۾ موڙڪتا ليندي ته پهچي دکن لاءِ ڪرمن کي جوابدار ٺهرائي ٿي، ڪوشش ۽ اچا شڪتيءَ کي قدر ڪري، انهڪرم ۽ تراساڻيءَ جي اوٽ ولهي. دک جو اُٻڙ يا پاولا، ها انسان جي من کي هردم آشانت ٿي وڪي، تنهنڪري ٽداڪ ڇوٽڪارو ۽ اُپائنَ ٿي جيون جو مقصد آهي، گويا پرماتما جي پراپتيءَ جو پرمارٿ آهي. سري گرو نانڪ صاحب ۾ جيڪي جن وشيه ٿي چيو ويو آهن سي سڀ مٿي معني سميت ڏنل آهن جن مان ڏسبو ۾ ايندو ته صاحب جن ڏس ۾ ڪجهه ڏسَ ڏنا آهن جهڙوڪ شبد لهڻ، ڪليڻ ڪان ڪنارو، وام نام جو جاپ، گروءَ جي اپديش تي عمل، سنتن جو سنگ، پرماتما جي ڀاڻ، سرڌوشٽي، خودي مٽائڻ، وغيره وغيره. پر انهن سڀني وچان جو لنهه هيٺين لکڻ ۾ ٽليل آهي:

(١) دک داروُن سک روڳ ڀئيا - جا سک تسام نه هوئي
تون ڪرتا ڪرڻا ميءِ ناهي - جا هءُ ڪري نه هوئي.
راڳ آسا، محلا
پهلا، وار (١٢)

(٢) لساڪ ٻسرڪيءِ آپ ڪئي - لسان پارک جساڻ
روڳ داروُن دوويءِ ٻٽڪيءِ - لسان ونسد سجاڻ.
راڳ مانجهه، محلا
پهلا، وار (٢٢)،
سلوڪ محلا دوجا

هي ٻدا] تنهنجي ٻڌي آهڙي ته ملين ٿي ولي آهي ۽ ساري سمجهه آهڙي ته الٽ پلٽ ٿي ولي آهي جو، جو سچ ۾ دک آهي تنهن کي لون سک سمجهي ويٺو آهين ۽ جو حقيقت ۾ سک آهي تنهنکي لون دک سمجهي، منهن ٿو موڙين. جو تو سک ٿي سمجهيو سو ئي تنهنجو دک ۽ روڳ جو ڪارڻ آهي ۽ جو تو دک ٿي سمجهيو سو ئي تنهنجي دک جي دوا آهي. اِهائي اکيائتا آهي جنهن ٿوڪي اَندر ڪري جذبو آهي ۽ رچ ۾ دلالي حيران ۽ عسول ساپر آهي. سچ کي ڪوڙ سمجهي ويٺو آهين ۽ ڪوڙ کي سچ. پوءِ ڪهڙو عجب جي دک جون داليا دانهون پيو ڪرين، دکن ته تو لکين ۾ پنجا ڪان پري ليندو لسر وڃن. جن موڙ ٿي سگهي. دک ۽ سک جو سچو پد سمجهي سگهين، اولده ۽ روشنيءَ جو تفاوت محسوس ڪري سگهين. پر اُلي خود مطلبي، تنگ دلي، تن پرستي، تند مزاجي

دک ۽ روڳ.

سري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا جو آڌار مان "دک ۽ روڳ" سان لو کريبا، چاڪاڻ ته دنيا ۾ ڪو ورلو انسان آهي جو دک ۽ روڳ کان رهت هوندو. ڪن جزوي انسانن کانسواءِ، هرڪو منش ڪڏهن نه ڪڏهن دک يا روڳ ۾ ڦاسڻ کي مبتلا ٿو سمجهي، چاهي ٻار يا ٻڍو، هندو يا مسلمان، مغربي يا مشرقي، استري يا پرش. ڪن کي روڳ تن جو ٿو عام ريت سڀني کي روڳ آهي من جو. من جي روڳ جو دک ته سڀ ڪي سهڻو پوي ٿو. انهيءَ ڪري هر منش لاءِ اهو لازم آهي ته هو دک جو ڪارڻ ڳولي ۽ ان جي جوڳي علاج تي عمل ڪري، نه ته هن جي ساري جيون دک ۾ گذرندي ۽ دک ۾ ئي سمايت ٿيندي. پنرجنم جي سڌانت موجب، اهو دک واسنائن جو ڦلو ٿي، ڪيس جوڙين ۾ ڀٽڪائي ۽ جنم جنم جو ساٿي ٿي، ستائيندو. اهو دک جو دونهون دائما دکندو رهندو ۽ جند مور ڪونه ڇڏيندو. تنهن ڪري دک جي جڙ ڪٽڻ سان ئي ڇوٽڪارو حاصل ڪري سگهبو.

اهو آهي جيون ياترا جو مکيه مسئلو يا اڀران ٻوڙڻ. سري مد ڀاڳونت گيتا جو ٻيو ادياءُ ۾ "دک" جي وشيه سان شروع ٿئي ٿو. سکيه درشن ۾ دک نورتيءَ جي ڀرپور نصيحت ڏني ٿي. گوتم ٻڌ ۾ دک جي دارونءَ ڳولهڻ لاءِ ٻارنهن ٻارهن سال ڪٺن تپسيا ۽ تپسيا جو مها يگيه ڪيو. هر هڪ مذهب جي پير ۽ پيغمبر دک جو ورڻن ڪيو آهي ۽ ان کي دور ڪرڻ لاءِ راهه ٻڌائي آهي. سري گرو نانڪ ديو جن ۾ جڳت مان دک دور ڪرڻ لاءِ اوتار ڌاريو هو.

دک ته جيون جي ياترا لاءِ ڀاڙوٽي آهي. دک نه هجي ته ڪير هوند سک جو قدر ڪري ۽ سک حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجو سک قرباني؟ دک جي استتيءَ ۾ ئي انسان کي سک جي آنيؤ جي اميد تي سگهي ٿي. سک ۾ ساڃهه ڪٿي؟ سک جو نشو، سوچڻ ۽ ساڃاهڻ جي شڪتي ناس ڪري ڇڏي ٿو. اگرچ اها ۾ حقيقت آهي ته هرڪو دکي انسان روحاني راهه تي نه ٿو پهچي ۽ گهٽي ڀاڳي سيڪو هڪڙي دک جي جار مان ٻڌي دک جي جار ۾ ڦاٿل ڪي ٿو اٽڪائي، تان جو ڪيترن دکن جي جارن ۾ ڦوڪيو ٻڌجي وڃي ٿو. ار جيڪڏهن دنيا جي سڀني مهاتمائن ۽ سنت پرشن جي آتم ڪهاڻيءَ تي سرسري نظر ڦيرائبي ته ڏسڻ ۾ ايندو ته سندن روحاني منزل دک مان ئي آرنڀ ٿي آهي. ڪن کي سنسار جي رس جي وکنا مان چوٽ آئي آهي، ڪن کي ڪامنائن ۾ سڦلتا نه ملڻ ڪري ترڪ آئيو آهي، ڪن کي پنهنجن مان موچڙي ملڻ ٿي اک کلي آهي، ڪن کي پنهنجن ڪڪرمن جو پڇتاءُ ٿيو آهي ته ڪن کي وري اهنڪار اهنج رسايو آهي. مطلب ته دک جي چوٽ يا چماٽ ٻهات کولي سگهي ٿي، اگيان جو پڙدو هٽائي سگهي ٿي ۽ روحاني راهه روشن ڪري سگهي ٿي. تنهن ڪري دک ۾ نراس ٿيڻ نه گهرجي. جڏهن دک پنيان سک اچڻ

(۲۲) هــر هــر أوكــد ـ جو جَــنُ كــاء
لــاكو روگــہ ـ سكــل مت جــاء.

واڳ رامڪلي، محلا پدجران، شد (۴۳)

(۲۳) وس كُس[1] كاني پدّ وڌاني ـ پيکہ ڪريءِ گور شد نہ كماني
ألتر روگہ مها دک پاری ـ ہشتا مــاھر سماھا ھي.

واڳ مارو، محلا ليعا، سولهو (۱۰) ۱۴

(۲۴) دہڌا[3] منمکہ روگہ ويــابيءِ ـ ٹرشنا حلھ أذكاني[2]
مر مر جنمھ نسوُر[5] نہ پاوَھ ـ ہرتسا[6] جبر گواني.

واڳــ پبرءِ، محلا ليجا، شد (۱۱)

(۲۵) ہوَٹا[7] پاٹلي ڪي إھ دبھ سرہرا ـ ھوميءِ روگہ کنُن[3] لن بيڙا[8]
گوُرمکہ وام نام داروُن گڈا گانيا ـ ڪر ڪرہا گور روگہ گوانيا.

واڳ سنمہ، محلا ليجا، شد (۲)

(۲۶) جب ہڙکو لب بوجن مانگيءِ ـ اُکھاني سوک سکھاري[10].
لب آووگہ جب تُر[11] سنگ ستُو[12] ـ چڪت[13] ھوء روَاروءِ[14].

واڳ سارنگ، محلا پدجران، شد (۵۴)

(۲۷) وَنــدا[15] ونــد ونــد لــون ـ ہھلا روگــہ بيــاڻ
ألسا داروُن لسوڙ لھ[16] ـ عت وجيءِ روگــان گھاڻ[17].

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (۳)
ساوڪ محلا دوجا

(۲۸) ڪاني روگہ پئي من نرمل[18] ـ ھر ھر أوكــد كــانيو
أسٿت[19] پئي[20] سي سک ٹاٹا ـ ہوڙ[21] نہ کتھي ڈاٹر[22].

واڳ ڪانڙا، محلا پنجران، شد (۷)

(۲۹) کبير ونــد[15] ڪھيءِ ھٹ ھي پلا ـ داروُن ميري وَس
إھ ٹٹ بسٿ[23] گوُپال ڪي ـ حب پساوءِ ليٹ کــس.

سلوڪ، کبير صاحب (۷۹)

(۳۰) فريدا اسري[24] دا پلا ڪر ـ غٿا[25] مــن نــہ ھنڍاءِ[26]
دبھي روگــہ نــہ لگئي ـ پليءِ سب ڪجھ پــاء.

سلوڪ، شيخ فريد (۷۸)

(۳۱) من ألتر ھوميءِ روگہ ـ ہرم ہڙلي ھوميءِ ساکت[27] دوجنا[23]
نــاٹک روگہ گــراء ـ مل ستگوُر ســادوُ سجنا.

سلوڪ، محلا چوٿان (۲۹)

۱. کاڻي ھا سواد. ۲. بيت، اسد. ۳. دئيس پاوُ، بياني. ۴. بيحد گھڻي. ۵. أڪاٹو. ۶. آحابو. ۷. ھوا، ساس. ۸. دک. ۹ پاپي. ۱۰. سمجھي ٹو. ۱۱. برمالما. ۱۲. وسان ٹو. ۱۳. حدا ٹيڻ. ۱۴. ناس ٹيڻ. ۱۵. حڪيم. ۱۶. گرلھي ڪيڍ. ۱۷. بيڙا، سوُر. ۱۸. شڌ، سوُلو. ۱۹. آسٿر. ۲۰. ليو، آھــي. ۲۱. وري ۲۲. پنڪڙ. ۲۳. شيءِ، ســاس. ۲۴. بيڙا إنسان. ۲۵. کاوڙ. ۲۶. ڪاي چڏ. ۲۷. منمک، موُرک.

ڏک ۽ روڳ.

سري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا جو آڌار مان "ڏک ۽ روڳ" سان ٿو ڪريان. ڇا ڪاڻ ته دنيا ۾ ڪو ورلو انسان آهي جو ڏک ۽ روڳ کان رهت هوندو. ڪن جزوي انسانن کانسواءِ، هرڪو منش ڪڏهن نه ڪڏهن ڏک يا روڳ ۾ ڦاسڻ کي مبتلا ٿو سمجهي، چاهي ٻار يا ٻڍو، هندو يا مسلمان، مغربي يا مشرقي، استري يا پرش. ڪن کي روڳ تن جو ٿو عام ريت سڀني کي روڳ آهي من جو. من جي روڳ جو ڏک ته سڀڪنهن کي ئي سهڻو پوي ٿو. انهيءَ ڪري هر منش لاءِ اهو لازم آهي ته هو ڏک جو ڪارڻ ڪڍي ۽ اُن جي جوڳي علاج تي عمل ڪري، نه ته هن جي ساري جيون ڏک ۾ گذرندي ۽ ڏک ۾ ئي سماپت ٿيندي. پنر جنم جي سڌانت موجب، اهو ڏک واسنائن جو ڦرڻو ٿئي، ڪيس جوڙين ۾ ڦٽڪائي، جنم جنم جو ساٿي ٿئي، ستائيندو. اهو ڏک، جو ڏونهون دائما ڏکندو رهندو ۽ چند مور ڪونه ڇڏيندو. تنهن ڪري ڏک جي جڙ ڪٽڻ سان ئي ڇوٽڪارو حاصل ڪري سگهبو.

اهو آهي جيون ياترا جو مکيه مسئلو يا ڀڃڻ ٻوڙي. سري مد ڀاڳونت گيتا جو پهريون ادياءُ ۾ "ڏک" جي وشيه سان شروع ٿئي ٿو. سنجيه درشن ۾ ڏک نورتيءَ جي پهرين نصيحت ڏني ٿو. گوتم ٻڌ ۾ ڏک جي دارونءَ ڳولهڻ لاءِ ٻارنهن ٻارهن سال ڪٺن تياڳ ۽ تپسيا جو مهانگيه ڪيو. هر هڪ مذهب جي پير ۽ پيغمبر ڏک جو ورنن ڪيو آهي ۽ اُن کي دور ڪرڻ لاءِ راهه ٻڌائي آهي. سري گورو نانڪ ديو جن ۾ جڳت مان ڏک دور ڪرڻ لاءِ اوتار ڌاريو هو.

ڏک ته جيون جي يانرا لاءِ ڀاڳوتي آهي. ڏک نه هجي ته ڪير هوند سک جو قدر ڪري ۽ سک حاصل ڪرڻ لاءِ پنهنجو سک ڦٽائي؟ ڏک جي استٿيءَ ۾ ئي انسان کي سک جي آئيڙ جي اميد تي سگهي ٿي. سک ۾ ساڃهه ڪٿي؟ سک جو نشو، سوچڻ ۽ ساڃاهڻ جي شڪتي ناس ڪري ڇڏي ٿو. اگرچ اها ٻه حقيقت آهي ته هرڪو ڏکي انسان روحاني راهه تي نه ٿو پهچي ۽ گهٽي ڀاڳي سيڪو هڪڙي ڏک جي جار مان ٻئي ڏک جي جار ۾ ڀاڻ کي ٿو اڙڪائي، تان جو ڪيترين ڏکن جي جارن ۾ ڦوڪيو ٻڌ جي وڃي ٿو. پر جيڪڏهن دنيا جي سڀني مهاتمائن ۽ سنت پرشن جي آتم ڪهاڻيءَ تي سرسري نظر ڦيرائي ته ڏسڻ ۾ ايندو ته سندن روحاني منزل ڏک مان ئي اڀري ٿي آهي. ڪن کي سنسار جي رس جي ڀوڳنا مان چوٽ آئي آهي، ڪن کي ڪامنائن ۾ سڦلتا نه ملڻ ڪري ترڪ آئيو آهي، ڪن کي پنهنجن مان موچڙي ملڻ تي اک کلي آهي، ڪن کي پنهنجن ڪڪرمن جو ڇهڪ لڳو آهي ته ڪن کي وري اهنڪار اهنج رسايو آهي. مطلب ته ڏک جي چوٽ يا چماٽ ڪپاٽ کولي سگهي ٿي، اگيان جو پڙدو هٽائي سگهي ٿي ۽ روحاني راهه روشن ڪري سگهي ٿي. تنهن ڪري ڏک ۾ نراس ٿيڻ نه گهرجي ڇو ته ڏک پٺيان سک اٿين

(٢٢) هر هر اُوکد - جو هسُن کاء
لاکو روگ - سکل مت هاء.

(٢٣) رس کس کالي پنڈ وڏاني - پمک کري گور شبد نہ ڪماني
اُلٽر روگ مها دک ڀاري - انتا ماهہ سماها هي.

واڳ رامڪلي، محلا پنجوان، شبد (٣٣)

(٢۴) ديتا معمک روگ وساپيو - ترشنا حلهہ اُدکاني
مر مر جمهہ لوڙ نہ ڀاوهہ - براسا جمر گراني.

واڳ مارو، محلا پهلا، سولهو (١٠) ١۴

(٢٥) بڙنا ڀالي کي اِه ڏاه، سرلرا - هؤمي روگ کلن لن پنڙا
کؤرمک رام نام داروُن گنا ناٿنا - کر کرپا گور روگ گوانا.

واڳ پرڀ، محلا پهلا، شبد (١١)

(٢٦) جب ڀؤکو لب پرحن مانگي - اُکهالي سوک سکهاري.
لب اُروگ جب لتر سگ بنتو - چنڪت هوء رواري.

واڳ بسنت، محلا پهلا، شبد (٢)

(٢٧) زلنڌا واسد ونڌ لرن - ڀهلا روگ پچاٹا
اُلسا داروُن لوڙ اهہ - جمت وحي روگان گهاٽا.

واڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٥٢)

(٢٨) ڪالي روگ پني من ارمل - هر هر اُوکد کانيو
اُستت پني اي سک ٿاٿا - بهڙ نہ ڪتهي ڏانو.

واڳ ملار، محلا پهلا، وار (٣)
ساوڪ محلا دوجا

(٢٩) ڪمر ونڌ کهي هڙ هي پلا - داروُن مري وس
اِه ٺ بسٺ کرپال کي - جب پاوي ليڙ کس.

واڳ ڪانڙا، محلا پنجوان، شبد (٧)

(٣٠) فريدا اُسري دا پلا کر - غصا من نہ هنڈاء
داهي روگ نہ لگئي - پلي سب کڇ پاء.

سلوڪ، ڪبير صاحب (٧٩)

سلوڪ، شيخ فريد (٧٨)

(٣١) من اُلٽر هؤمي روگ - ڀرم ڀؤلي هؤمي ساکت دوجا
لاک روگ کواء - مل ستگور ساڌو سجنا.

سلوڪ، محلا چوٿان (٢٩)

---

١. ٿاڏي جا سواد. ٢. پيٽ، اِس. ٣. دليمي ڀاؤ، ڀالي. ۴. اسد گهٽي. ٥. اُکاٿو.
٦. آماپر. ٧. هراء، ساس. ٨. دکر. ٩. ڀاهجي. ١٠. سمجهي لو. ١١. برماما. ١٢. وسان لو.
١٣. هدا لبا. ١۴. ٿاس لنا. ١٥. حڪم. ١٦. کراهي کيد. ١٧. پڙا، سؤو. ١٨. شد،
بولو. ١٩. اُستو. ٢٠. ليو، آهي. ٢١. وري ٢٢. پنڪا. ٢٣. شيء، ساس.
٢۴. پنڙا اِنسان. ٢٥. ڪاوڙ. ٢٦. ڪلهي پڌ. ٢٧. معمک، مؤرک.

(١٢) سچ سيڌسا هوءِ داروُن - پاپ ڪڍيءِ ڌوءِ
نانڪ وکاڻيءِ[1] بينتي - جن سچ پايءِ هوءِ. (١٠)

(١٣) گورمکھ[2] جپ سڀ روڳ گوائيا - آروگت ڀئي سريرا
اَن[3] دن سهج سماڌ هر[4] لاڳي - هر[4] جپيا گهر گنڀيرا.

راڳ وڏهنس، محلا چوٿان، ڇنت (٣)

(١۴) ڪر اشنان سمر پرڀ[4] اَپنا - من تن ڀئي اَروگا
ڪوٽ بگهن[5] لاٿي پرڀ سرڻا - پرگٽي[6] ڀلي سنجوگا[7].

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، شبد (١١)

(١۵) اَؤکد نام نرمل جل اَمرت - پائيءِ گورو دئاري[8]
ڪهہ نانڪ جس مستڪ لکيا - تس گور مل روڳ بداري[9].

(٢٨)

(١٦) منا ڪرکيءِ کائيا پياري - تن تن ڪيتا روڳ
ڪوڙا هوءِ پڇتيا[10] پياري - تس تي اُپجيا[11] سوڳ.

راڳ سورٺ، محلا پنجوان، اشٽپدي ٢ (٣)

(١٧) هر ڪا نام اَمرت جل نرمل - اِهہ اؤکد جگ سارا
گور پرساد[12] کهيءِ جن ٻيکن - پاوءِ موک دئارا.

راڳ سورٺ، ڀڳت ٻيکن، شبد (١)

(١٨) برهما بشن مهاديؤ ترءِ[14] گڻ روگي - وچ هؤمءِ[13] ڪار ڪمائي
جن ڪيئي تسهہ نہ چيتهہ[16] بپڙي[17] - هر[15] گورمکھ سوجهي[18] پائي.

راڳ سوهي، محلا چوٿان، شبد (١۴)

(١٩) منا ڪرکيءِ کائيا - بهہ سادهہ وڌيا روڳ
شبد پستار[15] هر[15] چوڙيا - ڦر لگا جاءِ وجوڳ[19].

راڳ سوهي، محلا تيجا، وار (١)

(٢٠) چرن ڪمل پرڀ[4] هردءِ ڌيائي - روڳ گئي سگلي سکھ پائي
گور دک کاٽيا دينو دان - سڦل[21] جنم جيون[20] پروان.

راڳ بلاول، محلا پنجوان، شبد (٢٠)

(٢١) اَؤر اُپاوَ سڀ تياگيا - داروُن نام لئيا
ڌاپ[22] پاپ سڀ مٽي روڳ - سيتل[23] من ڀئيا. (٦٥)

---

١. فرمائين ٿا. ٢. گوروءَ معرفت. ٣. رات. ۴. پرماتما. ۵. سيسا، رنڊڪون. ٦. ظاهر ٿيا. ٧. ڀاڳ. ٨. معرفت. ٩. دور ڪري ٿو. ١٠. ٿي پيو، پيدا ٿيو. ١١. دک.
١٢. ڪرپا، مهر. ١٣. وشنو. ١۴. ٽي. ١۵. پرماتما. ١٦. ياد ڪن. ١٧. ويچارا.
١٨. پوجهہ. ١٩. جدائي، وڇوڙو. ٢٠. زندگي. ٢١ قبول، سڦل. ٢٢. ڪليفون. ٢٣. شانت

(٢) مـــورک پـــرکـــي پـــوک - دک سُـنـــانـــا
شـــکـــوـــ الـــي روک - پـــاپ کـمـــالـــــا.
راڳ مانجهه، محلا پهلا، وار (٤)

(٣) لـــانک پـــرکيءِ آپ کـئـ - لـــان پـــارکـــ حاق
روکـــ دارُون دووءِ پُهڻيءِ - لـــان واـــد سچاڻ.
(٢٢) [سلوک محلا دوجا]

(٤) وڏي وڏي - حو داسهـــ لـــرک
لـــس کـــئـ - ايـــاهـــيءِ چـنـا روک.
راڳ گـــوڙي، محلا پهران، شبد (٤٤)

(٥) لـــام پـــار - کـــري رس پـــرک
ســـک سهيءِ نهي - لـــس مهه روک.
راڳ گوڙي، محلا پهران، اشٽپدی ١٠ (٣)

نام اُوکد حهه ردءِ هتاوءِ - ناهه روک سهيءِ نهي آوءِ
هُر اُوکد سب گهت هيءِ پائی - گور پُوری ن هڏ نه اماڻي.
راڳ ، گـوڙی، محلا پهران، باون اکری (٤٥)

(٧) هـــرُدي متي لب سک پئي - مَن لـــن ائي آروک
لـــانک درشني آلنا - اُستَس کرنـــيءِ حـــرک.
(٤٩)

(٨) هـــر حس کـــرهه - سُس دن راهه
هـــرهـــر اُوکـــد - ســـاڌ کـمـاس.
راڳ گـوڙی، محلا پهران، سکمني صاحب، اشٽپدی ٢ (٥)

(٩) ابـــک آس راکـــهـــر - مـــس مـــاهـــ
ســـرب روک لـــانک - مـــت هـــاهـــ
١٩ (١)

(١٠) مهيءِ ممبر هولئي لري مُوڙی - هوميءِ وڏا روکـــ پئيا
اُنتر آلميءِ برهم نـــ چيڏيا - مانا کا محتاج پئيا.
راڳ آسا، محلا لهحا، پٽي لکی (٧)

(١١) هومَنءِ دنبرکهه روک هيءِ - دارُون پـــي اسُ ماهه
کربا کری هي آئي - نان گور کا شبد کماهه.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١)

---

١. مڙبرکی. ٢. سچاڻي. ٣. چاڻُو. ٤ دوا. ٥. پئي. ٦. سباٽر. ٧. لگُو پو آهـــي.
٨. وساري. ٩. ملر، دوا. ١٠. هيڏالو آهي. ١١. پرماٽما. ١٢. رهت، رستو. ١٣. پالي سگهـو.
١٤. آهڪار. ١٥. هس، مهما. ١٦. کر آهس لا. ١٧. قـــری، کسي ورلي آهـــي.
١٨. موڪ، اُلڏا. ١٩. سچاڻو. ٢٠. وڏو.

(٣٤) فريدا ڏکا[1] سيتي ڍهه گئيا - سؤلان[2] سيتي رات
ڪتا پڪاري پاتڻي[3] - بيڙا ڪپر[4] واس. (٨٥)

(٣٥) فريدا دک سک اِڪ ڪر- دل تي لاهه وڪار
الله ڀاوي سو ڀلا - تان لڀي دربار. (١٠٩)
[محلا پنجوان

(٣٦) دوک وسارڻ شبد هيءُ - جي من وساني[5] ڪوءِ
گور ڪرپا تي[6] من وسيءُ[5] - ڪرم پراپت هوءِ. سلوڪ، محلا ٽيجا (٩)

(٢) روڳي ۽ اَروڳي

(١) هؤمي[7] روگ مانک ڪئه ديئا - ڪام روگ مئگل[8] بس[9] لينا
درشٽ[10] روگ پچ مئي پتنگا - ناد[11] روگ کپ گئي ڪرنگا[12]
جو جو دسيءُ سو سو روگي - روگ رهت ميرا ستگور جوگي (اڪ رهاءُ)
جهوا[13] روگ، مين گرسائدو[14] - باسن[15] روگ ڀؤنر[16] بنسانو[17][18]
هيت[19] روگ ڪا سگل سنسارا - ترېڌ[20] روگ مهه بڌي بڪارا
روگي مرتا روگي جنميءُ - روگي ڦر ڦر جؤني ڀرميءُ
روگ بنڌ[21] رهن رتي نه پائي[22] - بن ستگور روگ ڪتهه نه جاويءُ
پاربرهم[23] جس ڪيني ديا - باهن پڪڙ روگهه ڪڍ لئيا
ٽؤٽي بندن ساڌ سنگ پائيا - ڪهه نانڪ گور روگ مٽائيا.

[راڳ ڀيرو، محلا پنجوان، شبد (٢٠)]

---

١. ڏينهن. ٢. سؤر. ٣. ملاح، ستگورؤ. ٤. ڪنُ. ٥. هردي ۾ ڌيان ڪري. ٦. ڪرمن جو ليکو. ٧. اهنڪار. ٨. هاٿي. ٩. وس ڪري ڇڏيو آهي. ١٠. نظر. ١١. راڳ. ١٢. هرڻ. ١٣. ٻنا. ١٤. زبان. ١٥. مڇي. ١٦. پڪڙجي پئي ٿي. ١٧. خوشبوءِ. ١٨. ناس ٿئي ٿو. ١٩. موهه. ٢٠. ٽي گڻ. ٢١. قاتل. ٢٢. من اَستر نه ٿو ٿئي. ٢٣. پرماتما.

(٣٥) دک لگا پسن شبرتھ - حکم مني دک جساء
آپھ دالسا سسکسي دا - آپسي ديھ سسزاء.

راڳ مارو، محلا پهلا، وار (١٦)

(٣٦) هؤمي مانيا موهہ کمّائيا - دک کئي دکسہ کساء
انترلوپ هلڪ دک ياري - بسن بهڪ پسرمساء.

راڳ پرڀاتي، محلا پهلا، شبد (١٩)

(٣٧) هرک سوگ لي رهہ تراسا - امرت چاکسہ هرنام نسواسا
آپ اچاڄ رهي لسو لاڳا - جنم جيت گورمت دک ڀساڳا.

راڳ بسنت، محلا پهلا اشٽپدي (٦) ٣

(٣٨) ان‌ترلم مري اسرتسا جالسي - اپنا نسام هيابا
دک تاپي سک سهج سماڻي - آنند آنند گسڻ گسائيا.

راڳ سارنگ، محلا پنجوان، شبد (٧٤)

(٣٩) پکي نماڻي سرڻ اڪ تاکي - گور ستگور پرک سکدائي
ايڪ لمک مهہ ميرا سب دک کاٽيا - نانڪ سکہ وڻ اهائي.

راڳ ملار، محلا پنجوان، شبد (٦)

(٤٠) دک سک کرلي حکم رضاء - ڀاڳي بخش ڀاڄي ديھ سزاء
دهان سرپا کا کرتا آپ - قربان جائي ليري پرتاپ.

(٣٠)

(٤١) وڏپي اک نسہ السري - جسان دکان لسان بک
جيتي وس سسرلسر کسي - ليتي لگهہ دکسہ.

راڳ ملار، محلا پهلا، وار (٢١)

(٤٢) لن من سبهل هسوليا - سانست وسسي مسن آء
نانڪ هرهر چؤديا - دالسد دکسہ لسهہ جساء.

راڳ گاؤڙا، محلا چوٿان، وار (٩)

(٤٣) فريدا مي جانيا دک مجهي کر - دک سبائيئي جگ
اوچي چڙهڪي ديکيا - لسان گهرگهر ايها آگسہ.

سلوڪ، شيخ فريد (٨١)

---

١. پيا، کالسراء. ٢. مچڙ، سراڪار‌ڪرتا. ٣. پرماتما. ٤. کسجي وپا، ناس ٿي‌ويا.
٥. چتوڪتو. ٦. وروڪ. ٧. نواس، واسو. ٨. پرلر. ٩. پيا پڌائي. ١٠. ورلپي، حالمد.
١١. ختم ٿي ويا. ١٢. کسڻ، پل. ١٣. راست. ١٤. پکي پساسا. ١٥. دلپوي پداوند.
١٦. سواد، چشڪا. ١٧. چوندي. ١٨. غريبي، آگيانٺو. ١٩. مرلکي رکو. ٢٠. سارو جهان

راڳ سورٺ، م
چوٿان وار (٦)،
سلوڪ محلا ٽيجا

(١٦) منمک[1] مـن اَڄت[2] هيءِ- دوُڄـيءِ[3] لڳـيءِ جـاء
تس نو سک سپنيءِ نهي - دکـي دکـ وهـاء.

راڳ ٻراڙي، م
پنجوان، شبد (١

(١٧) سـنت جـنـان مـل - هُر[5] جـس گـائـيـو
کـوٽ[6] جـنـم کـي - دوُک گـوائـيـو.

راڳ سوهي، محلا
پهلا، اشٽپدي (۴)

(١٨) نت نُمت[7] وُشيئان من کريءِ- نت نت منگيءِ سک جيئہ
کرُتا[5] چت نـہ آويءِ - ڦر ڦر لڳهہ دکـہ جيئہ
سک دک داتا من وسيءِ - تت تن ڪئسي ڀک جيئہ.

راڳ بلاول، محلا چوٿا
وار (٧)، سلوڪ
محلا ٽيجا

(١٩) اَندو :کپٽ سدا دکـہ هيءِ- منمکہ ڌيان نـہ لاگيءِ
دکہ وچ کار ڪماوڻي- دکہ ورتيءِ دکـہ آگيءِ.

راڳ گونڊ، ڀڳت
نامديو شبد (٥)

(٢٠) هـرُ[5]نـي نمستـي - هـرنـي نمُـهـہ[8]
هـرهُـر[5] کـرت - نـهـي دکـہ جمهہ.

راڳ رامڪلي، محلا
ٽيجا، وار (١)

(٢١) منمک دک کا کيتُ[9] هيءِ- دکـہ پيچي[10] دکـہ کاء
دکہ وچ جمءِ دکہ مريءِ - هؤميءِ کرت وهـاء[11].

راڳ رامڪلي، محلا
پنجوان، وار (٣)

(٢٢) وڻُ[12] تـڌ[5] هور ڄُ منگڻا - سـر دکـان کيءِ دکـ
ديهہ نـام سنتوکيا[13] - اُتـريءِ من کي ڀـکـ.

راڳ مارو، محلا پهلا،
شبد (١)

(٢٣) سـاُد[14] کيتي دکـہ ڀرڦـڙي[15] - ڀُوربـلکي[16] مـاء
سک ٿـوري دکہ اُگلي[17] - دوُکـي دوکـہ وهـاء.

راڳ مارو، محلا پهلا،
سولهو (١٦). ١٠

(٢٤) هُرُ[5]کي ڀڳتِ کرهہ جن ڀائي- اُکٿ کٿهہ من منهہ سمائي
اُتُ چلتا[18] ناکُ[19] رکهہ گهر اُپڻي- دکہ کائي کاٽهاُرا[5] هي.

---

١. منوکہ، ساکت، بيمکہ. ٢. قبضي کان ٻاهر. ٣. دئيت ڀاو، ٻياڻي. ۴. ڳڏجي.
٥. پرماتما. ٦. ڪئين. ٧. هردم. ٨. جهيو. ٩. پوکہ، کيتي. ١٠. ٻوکي ٿو.
١١. گذاري ٿو. ١٢. ٻيا، کان سواء. ١٣. سيتل، شانتي. ١۴. سواد، چشڪا.
١٥. اُپرن ٿا. ١٦. کرمن جو ليکو. ١٧. پيهدا. ١٨. چنچل من. ١٩. استر، ايڪاگر.

(٧) جيالانگوسي اد نسار جسپ - لسن بسامسر آراڌ
کارها لحويءُ نسه پنا پئي - نسانڪ مڻيءُ اپاڌ.
راڳ گوڙي، محلا پهران، باون اکري (٣٥)

(٨) لحهه سيانپ سرجنهه - سمرهه هنز هسر راءِ
اڪ آس هر من رکهه - نانڪ دوک پسرم پرجاءِ.
راڳ گسوڙي، محلا پهران، سکمني صاحب، اشٽپدي (١٤)، سلوڪ

(٩) سب دک لسيرى - سوک رضانسى
سب دک - مينتي ساچي نسانسي.
راڳ آسا، محلا پهلا، اشٽپدي (٦)

(١٠) اڪ گهر آوه آپئي - اڪ مسل پڇهه سک
اکنا اسهور لسکيسا - نهه نهه روزنسه دکسه
هر لس پاوءِ سسر ئيئي - نسانڪ کيا مانگسه.
١١ (٧)

(١١) لالچ چوڙه انسدهسر - لالسچ دک پساري
ساچسر صاحب من وسيءُ - هئومئي بک مساري.
١٥ (٥)

(١٢) دو شيسوڪ دروان - درد لسون جسالسهي
بکه تسيسري حسيسران - درد گسواوهسى.
٢١ (٣)

(١٣) دک دارون سک روگ پئيا - جا سک تام نسه هوئي
لسون کرتسا کرتا مئي ناهي - جا هئو کري نه هوئي.
راڳ آسا، محلا پهلا، وار (١٢)

(١٤) بئي کرپال دئيال کپالا - لسان نرپئي کئي گهر آنا
کل کليش مٽي کن پيتو - نسانسڪ سهج سمانيا.
راڳ گوجري، محلا پهران، شبد (٦)

(١٥) لس صاحب کسى نيڪ - نسانڪ مئيءُ مساهسر
جس سمرته سک هسوءِ - سکلي دوک حساهسر.
راڳ گوجري، محلا پهران، وار (١)

١. آسر ويلي. ٢. رامه ڏيهن. ٣. اپڻور هو ڏيان کر. ٤. پڻيون. ٥. مشڪلاتون.
٦. پڌاڙ. ٧. ساٿو. ٨. پرماتما. ٩. حڪم، رضامندي. ١٠. کرمن جو ليکو.
١١. وٿي. ١٢. آمر ياڻ اڪسڪار. ١٣. وکارن جي وش. ١٤. دربان، پهريدار،
داس. ١٥. دورڪراءِ لڳ. ١٦. پرماتما لاءِ سڪ. ١٧. سرشٽي رچيندڙ. ١٨. ڪٽا بڻ.

باب ڇهريون

(۱) ڏک

(۱) ڏک وچ جمڻ ڏک مرڻ - ڏک ورتڻ[1] سنسار
ڏک ڏک اڳي[2] آکيئي - پڙ پڙ ڪرهه پڪار
ڏک ڪيئا پنڌا[3] کليئا - سک نہ نڪليئو ڪوءِ
ڏک وچ جيئڻ جلائيا - ڏکئيا چليا روءِ
نانڪ صفتي رتيا[4] - من تن هريا[5] هوءِ
ڏک ڪيئا اڳي[6] مارئهہ - پي ڏک دارون[7] هوءِ.
[راڳ سارنگ محلا چوٿان، وار (۸)، سلو محلا پهلا]

(۲) گاويئي سٽيئي، - من رکيئي ڀاءُ[8]
ڏک پرهر[9] - سک گهر ليئي جاءِ.

سري جپ صاحب محلا پهلا، پؤڙي (۵

(۳) منر گهٽيري ڪر ٽڪي - ميرا ڏک ڪاٽئي ڪوءِ
ملِ پريتم[10] ڏک ڪٽيا - شبد ملاوا هوءِ.

سري راڳ، مح ليجا، شبد (۲۶)

(۴) گور ڪي چرڻ - اوپر ميري ماٿي
تاٿي ڏک - ميري سگلي لاٿي.

راڳ گوڙي، مح پنجوان، شبد (۳۸

(۵) جن نانڪ اوڙ[11] تهاري پڙيو - آئيو سر ٽاڪيو
نام رنگ سهج[12] رس ماڻي - ڦر ڏوک نہ لاڳيو.

(۱٦۰)

(٦) سک ڏک دونو سم[13] ڪر جانئي - اؤر مانُ اپمانا
هرک سوک[14] لي وهيءِ[15] اليتا[16] - تن جگ تت پڇانا.

راڳ گوڙي، محلا ناوان شبد (۱)

---

۱. قاتل، وڏهيل. ۲. پرلوڪ پر. ۳. بڪا. ۴. رچيل. ۵. سائو، آنندمئي. ٦. باهہ.
۷. دوا، ڦڪي. ۸. ڀريم ۹. اورت تتي ٿو. ۱۰. پرماتما. ۱۱. اوٽ، آجهو. ۱۲. گيان.
۱۳. هڪ جهڙو. ۱۴. سک. ۱۵. ڏک. ۱٦. نيارو، بيپرواهہ.

يـاگـو پـھـريـون

مـن جـي

وٿ

ٻانهي واڱر وار ۽ ڀلا وار رليل آهن ۽ هيٺيان ٻيا وٽندڙ واٽون، ويچار وار رتي ڀاءُ ڪرم (”ٻندي“) اسان اڳيان آڻيندي آهي. وڏي ڪوشش وٺي سچي گرنٿ صاحب مان جدا جدا ويچارن لئي وڃي ڏوهيڙا ۽ شبد، هڪ هڪ ڪري هيٺ ڪيا ڪيا اٿس. ڪيڏي نه سولائي سان چونڊي اٿس ڪٿا واڪيا، شبدين، ڪولن ڪارن، ڀاشڻ ڏيندڙن ۽ حوالن ڳوليندڙن لاءِ! ڪنهن به وشيه لئي ويچار ظاهر ڪرڻو هجي ته هڪيو لکيو هيٺ اچي ويندو. ڀاءُ ڪرم وڏو ڪرم ڪمايو آهي. ڦٽن جي محبت جو ملهه ڪير ڪٿي؟ ڦٽن جي اوڙچاڙيءَ ۽ اڀياس کي ڪهڙيءَ تاراريءَ ۾ تورجي؟ صاحب فرمائن ٿا:

”ڪوڻ تراري ڪوڻ تُلا، تيرا ڪوڻ صراف بُلاوا
ڪوڻ گرو ڪيهه ديکيا ليوا، ڪيهه پهه مُل ڪراوا؟“

پريتم ته ٻاڦ ٿا ڪن ته اُن جو ٻاڦ ٿا ڏين:

”آپي ڪندا تول تراري، آپي تولڻهارا
آپي ديکي آپي ٻوجهي، آپي هي ونجارا“

پندرهن سال پورهيو ڪري، ”سري گرنٿ صاحب جي سکيا جو سار“ تيار ڪيو اٿس. ٻانهيءَ کي ويچار وار رليءَ، پر ٻوليءَ جي ڀت ۾ ويندڙ پالڻهارن لاءِ پڪو پهه ٿاهي ڇڏيو اٿس. راهه جو واٽ ٽاڪي اٿس! جنهن به وشيه لئي ويچار پرگهٽ ڪرڻا هوندا، ان کي صاحب ۽ سنتن جي ٻانهيءَ مان سند ڏيڻي، سولائيءَ سان سمجهائي سگهندو. حوالن ڳولهڻ ۾ هاڻي وقت لڳي نه لڳندي.

ڪرم کي سالن کان سڃاڻان پر مون کي معلوم نه هو ته هُن جي هردي ۾ ايتري حب آهي، قلب ۾ ايڏو قرب آهي ۽ من ۾ ايڏي چاهه جي چڻڪ آهي! سندس صدق تان صدقي وڃجي. جيڪي جيئن ۽ جياين، ان جي پورن جي پٺي ڪٺي پشاليءَ لئي لڳائي آهي. ”گرنٿ صاحب جي سکيا جو سار“ ويتر ته سولو ٻڌائي ڇڏيو اٿس، جو ڏکين لفظن جي سمجهاڻي سنڌيءَ ۾ ڏني اٿس ۽ هڪ هڪ وشيه جي پوءِ ڪا تمام سرل لمڙائي ۾ لکي اٿس. اڳي ايهيءَ ريت گرنٿ صاحب جو پرڪاشن ڪنهن ڪونه ڪيو آهي. ڪرم جي پريم ۽ پرشارٿ اڳيان پرڻام:

”هشر قرباني جاءِ ٿيا ڪي، ليس جو ليرا لاءِ
لين جو ليرا لاءِ ٿيا ڪي، هتر سد قرباني جاءِ
ڪانا رڱڻا جي ليکي پياري، پالڻهي لاءِ محبت
رڱڻ والا جي رکي صاحب، انا ولک نه ڏيهه
جن کي چولي رتڙي پياري، ڪمي تان کي پاس
ڏوڙ ٿيا ڪي جي ملي جي، ڪهه ٿا لڪي اُداس.“

ممبئي، ١٥ آڪٽوبر، ١٩٧٣

"اِنهيءَ آنند پراپت ڪرڻ ڪانپوءِ، ڪنهن به ڳالهه جي اِڇا نه ٿي رهي ۽ ڪو به ڏک نه ٿو ستائي."

اِنهيءَ آنند ڪانپوءِ، منش کي ڪٺي ڪاتيءَ سان ڪُهه ته سين به ڪانه ڪندو. پراڻويءَ جي سڀ پدارٿ وڃائي ويهي ته به سنتوش ۾ رهندو. پرڀوءَ جي پريم ۾ هو ليِن ٿي وڃي ٿو ۽ پنهنجي هستي وڃائي هن ۾ حل ٿي ٿو وڃي.

ٻـوڙ واري هنڌ ڪـوُهه ڪير کوٽائيندو؟ جيڏانهن نهار تيڏانهن پاڻي ئي پاڻي. ساڳيءَ طرح برهم جي پڇاڻ ڪانپوءِ، ٻي ڪهڙيءَ ڳالهه جي پرواهه؟ هيءَ پرم آنند پراپت ٿئي ٿو پريم دواران. اهو پريم لڳاءِ لالڻ سان، جنهن جي لنؤ ۾ رچي لعل ئي پرين. ڪي موهه د ليوي ڏ لڏن مان ۽ سنساري سکن مان. سڪ رک ساڄن سان، پڪي ۽ پختي؛ اهڙي جو ٽوڙي نه ٽٽي، ڇوڙي نه ڇٽي! "جن پريم ڪيو تن ئي پرڀوُ پايو." دنيا ڪپيٽي ته دنيا سان لباهه پر دنيا توسان نڀائيندي؟ دلبر ڪپيٽي ته دلبر سان جوڙ، جو هڪوار پنهنجو ڪري ته ڪڏهن نه ڇڏيندي. اِنهيءَ پريم ڪانپوءِ سڀ وهم وسري ٿا وڃن، ڀرم ڀڄي ٿا وڃن، سنسا مِٽجي ٿا وڃن ۽ ڀؤ ڀڄي ٿا وڃن. پوءِ ڇا آهي مٽي مائٽن جو موهه، ڇا آهي مال ملڪيت جو چاهه، ڇا آهي شان مان جي پرواهه؟

راڻول رنجهي ويو ته سڀ ڇڪون ڇنيون، سڀ گهرجون گهٽيون. اهڙو پريم لڳايو گروُ نانڪ ديو ۽ سڀني پاتشاهين. اهڙو ئي لڳايو سائينءَ جي پيارن، فريد، ڪبير، روداس، سٺني، سدني ۽ نامديو، جي اوچ ڪُل جا نه هئا ته به اوچن کان اوچا ٿي ويا. اهڙا اوچا جو سندن ٻاڻي سري گروُ گرنٿ صاحب ۾ چڙهي ويئي. پريم اوچ نيچ ڪي نه ڏسي.

"نيچهه اوچ ڪري ميرا گوبند، ڪاهو تي نه ڊري."

پريم سان ئي ته پريتم کي پائي ٿو سگهجي! جن ڪيو پرماتما سان پيار، تن جو بيڙو پار. مالڪ جي پيار جي مهما اپار. اهو آهي گروُ گرنٿ صاحب جو سارُ. ٻاڻي آهي امرت جي ڌار. جو چکي سو مڪت ٿئي. مڪت ٿئي مايا جار مان. دنيا ۾ رهي دنيا کان دوُر ٿئي، گرهست ۾ رهي گرهست کان مٿي رهي. نام جـو وڏو ٻل آهي. دنيا دک جي لڳري آهي. "نانڪ نانڪ هرڪو دکي." سکي آهي هريءَ جو داس

"مدي نام سوني جڻ جاءِ، اوري ڪرم نه لڳي لاءِ."

گرنٿ صاحب کي سرونڻ ڪرڻ جو سوڀاڳ مونکي مليو آهي. مان پاڻکي ڪرتارٿ ٿو سمجهان. ڪا اهڙي وشي ڪانهي جنهن لئي اسانجي گورن اسانکي سمجهاڻي نه ڏني آهي. مان نه ڄاڻان ته ڪنهن ڳالهه ۾ سمجهان ته ڪٿي وڃي وڃان. موانجهارو مٽجي وڃي، ڪشٽ ڪافور ٿي وڃي ۽ پريشاني پري هٽي وڃي. سکن جي کاڻ ۾ سک ٿي سک.

"سمرءِ سمر سمر سک پاوءِ."

ڪمال ڪالهوڪو زوال ڪيڏو نه آزاريندڙ آهي!
ياد ڪري هُو هڏڪون ٿو هاري.
" سک ۾ ڀلا سڳي ٿئي، ڏک ۾ سڱ نه ڪوءِ."

سک ۾ سڀون ساٿي هئس، ڏک ۾ ڪوئي اوڏو نه ٿو اچيس. ماڻا ميڙي ۾ همت ڪئي هئائين، ڪشت ڪاٽيا هئائين، ۽ هر طرح ملڪ جي چڪر ۾ اچي، سڀ ڪجهه کوهي ويو. رحمت ٿري زحمت ٿي پيئي.

قسمت ڪن ٿي قياس ڪيو، هُو وري ياد ڪئي ويو. ڪريل وري چڙهيو. ڏک ۾ سڀ سوڳند کاڌا هئائين ته وري سائينءَ سڄاڻو نه ٿيڻ ڏيون گذاريندس ۽ ماڻا هو سُنو اُپوڪ ڪندس. ٻه ڏهن سکن اچي سال ڪيو ڏهن ڪيل واعدا وساري ويو. الله ۾ سچي ۽ لمي جي هنگ ڌاري لسي ويئي. سڀو سمجهاڻي لڳو، لمو ار غلاڻي لڳو. سڀو سادو هو، لمو حلوائدار هو. سڀو سرٻهشت هو، لمو حرفتباز هو. سچي وقت لباڳ هو، لمي وقت ٻوڙ هو. سچي الله آڇيو، لمي سساري سک پيت ڪيا. الله ماڻهن لاءِ ڪنن لپسيا ۽ ساڏ نا ڪرٽي هئي، سک ماڻهن لاءِ اک جو اشارو ڪافي هو. واهڻي واسنا وڌڻي ويس، ايندڙ وقت جو اولو وسري ويس. حال ٿي هرڪي ويو، ٻڙشي، ٽلائي ويو. هڻن ڀلي ڪوئي ڪي ڌهپ هٽي، پهڻجي چسي ۾ پڪڙي، لڪن لمي هُن کي پهڻجي ٻهڻجي ۾ پنڌو ڪري چڏيو. ڀلڻي ويو ٻلاڻيءَ جا ٻال، اچي ويس خوديءَ جا خيال. بس، آهي لانوُن، آهي جڳهه. ملڪيت مونکي آئي نه اڳين هلمت ۾ هلي آئي. سوچڻ لڳو ته هاڻي ماڻا کي هٿان وڃڻ نه ڏيندس. سانڍيندو رهيو، سنڀاليندو رهيو. سون چانديءَ کي ڳهوڙن ۾ ٻڌ ڪري رکيائين. مال ملڪيت کي کهڙي معني، جي واري قبري ۾ نه اچي؟ ميڙي سڙاو ۾ سنڀالي اولو. ماڻا جو ۾ نشو آهي. نشي ۾ غلطان هو نه اچي موت ڏر ڪڙڪايس. موت جو مهن ڏسي منجهي ويو. اکين ۾ ڳوڙها اچي ويس. ڪنهن پڇيو ” روئو ڇو ٿا؟“ چوي لو ” ڪرم ڪولو ڪر، ٻج ڪولو ڪر. سراو جا سک، وڏم ۾ آلما جو اولو ڪولو ڪير. هيترو ڏن ميڙيم پر سڀئي ۾ ساڻ نه ٿو ڪٿي سگهان.“ سڏڪا ڀري ٻيو چوي ” هيءَ سڀ ڇڏي ويندس!

'جو ڇڏڻا سَ اُسڙ ڪر ماليءِ، جو هوڻن سَ ڏوُر ٻراليءِ'.

مڙن ڪالهوڪو هيءَ ساري ملڪيت ڪم ماٺيندو؟ " بس انهن ڏک جون داهوُن ڪندي، هوُ هن سسار مان سِڌاري ٿو وڃي.

لوري ۾ چئجي نه سسار جا سک، ماڪيءَ مثل آهن جن ۾ زهر مليل آهي. ٻاهران سڌ ۽ سچا پر حقيقت ۾ ملمعي وارا ۽ ڪوڙا ڪيا. وچ ۾ ٻاڻي ڪٿان اچي؟ مرگهه ترشنا ٿي نه مرگهه جو موت آڻي ٿي! سچو سک ڪيئن؟ نه ڏسه وات واهگروءَ جي. ٻرم الله اَلي براپت ٿيندو. اِها آهي ساڪ سڄڻ، رشين، صاحبن ۽ ڪرلڻن جي. الهيءَ الله مڻان، نس لوڪن جا سک کهوري چڏجن. گيتا جي اَڌياءِ ٦ ۾، ڀڳوان جو وچن اچي ٿو:

پريم ۽ پرشارٿ کي پرڻام

ڏک کان هرڪو ڊوڙ پائي ۽ سک جي سيڪو سڏ رکي! رنج سان رغبت ڪير رکي؟ خوشيءَ کان ڪنارو ڪير ڪري؟ اسين سکن جا سوداگر، اسانجو ڏردن سان ڇا مطلب؟ اسين گلن جا طالبو، اسانجو ڪنڊن سان ڪهڙو ڪم؟ سنساري سک اسانکي ڇڪين ٿا، اُنهن ۾ ڪشش آهي. پر اُلٽ ۾ اُنهن سکن مان ڏک ئي ٿو پيدا ٿئي. چوڻي چڳڻ لاءِ پکي چوچ مان هيٺ لهي ايندو آهي پر خبر تڏهن پوندي آهي جڏهن ماريءَ جي ڄار ۾ ڦاسي آزادي وڃائي ويهندو آهي. اسان سان به اهائي ڪار آهي. اسين آهيون پکي ۽ مايا آهي ڄار. لالچ رکي آياسين موج ماڻڻ پر پاڻ ڦاسائي ويناسين. ٻين پکين کي ڦاسندو ڏسي، سياڻو پکي اُن اناج جي اوڏو نه ويندو، ليڪن سڀاڳو سالڪ مورک منش وانگر، مايا ڄار ۾ ڦاسندو. پر اهڙا به اڳياڻي جيڪي آهن، جو ور ور ڪري پيا لوڀ جي کڏن ۾ ڪرن ۽ غلطين جي دريا ۾ غوطا کائين. چوڪ ڪري پڇتائين پر ٿوري وقت کانپوءِ وري ساڳي چوڪ ڪري، ساڳي پيڙا پائين.

مايا جو موهه ڪيڏو نه مجهائيندڙ ۽ ستائيندڙ آهي! پر اسين ستائجي به سڌرون نه ٿا، سبق پرائيندي به سکون نه ٿا. ٻارن ٻچن جو موهه، مال ملڪيت جو موهه، مان مرتبي جو موهه ۽ سڀ کان وڌيڪ سرير جو موهه! چوڪنيو ٻڌا پيا آهيون. اوديا ۽ اگيان سبب اُنهن ۾ اڙيا پيا آهيون. سکدائڪ پيا سمجهڻ ۾ اچنئون پر اصل ۾ آهن دکدائڪ.

ايشور کانسواءِ ڇا استر آهي؟ سڀئي ڪسن ڀنگر. جا چيز دائم قائم نه آهي سا ويندي. جڏهن آهي تڏهن ڪٿي خوشي ٿيندي، پر ويندي ته ضرور ڏک ڏئي ويندي. مزو آهي ته پر ڪيترو؟ لذيذ کاڌي جي لذت وٺندڙ انسان، آخر کائي به ڪيترو کائيندو؟ چمڪيدار چيز نهاري وٺندس، پر پوءِ ٿيڻ کانپوءِ، زور ڀرڻ اي ڏري به قبول نه ڪندو. هوس پرست پلڪ کانپوءِ ترشنا مان تنگ ٿي پوندو. خود استري پرش جي سنجوڳ جو سمو ڪيترو؟ عيش جي عرش تي اڏامندڙ انسان، ڪامنا پوري ٿيڻ کانپوءِ اُن جو اُني پاڻ کان ڪراهت ڪرڻ ٿو لڳي.

مايا ميڙڻ وارو منش خوش آهي؟ زردار بيزار ڪونه ڏٺا اٿو؟ هو ته وارا حيران آهن. پر سمجهو نه قدرت جي ڪمهريءَ ڪري زردار نادار بڻجي ٿو پوي، ڏاوان ٿرڻ ٿي وڃي ۽ نه پوءِ سندس حالت ڪهڙي آهي؟ سمجهو ته ڪو ڪروڙن جو ڌڻي آهي. محل ماڪان اٿس، موٽرون گاڏيون اٿس، نوڪر چاڪر اٿس، ڏاڍا ڪارخانا اٿس ۽ هو هر طرح موج جي زندگي بسر ڪري رهيو آهي. تقدير جو چڪر ڦريو ۽ هو ڪروڙپتي ککپتي ٿي پيو. سون جي ٿالهن ۾ ڀوڄن ورتائيندڙ واڪتي ٻهڪجي ڪراون ۽ قدرت جي ڪوپ ڪري اهڙي رسالي کي رسيو جو ڪو پائي ۾ به کاڌو پڇي نه پيو ڏنس. ڀڳوان جو اهيو ڪمال

ڪيترن ئي مذهبن جي مشابهت ۽ ڪيترن ئي شرڪن ڏيکاريا آهن. پر سڀني لاڳاپن
ڏکوئيندڙ حالتن جو ويچار ڪري، آخر انهيءَ ارادي تي آيس، ته حال في الحال، هي پستڪ
رکندڙ حالتن جو ويچار ڪري، آخر انهيءَ ارادي تي آيس، ته حال في الحال، هي پستڪ
۽ ڏال آيڪا ڪي، ڪرامت صاحب جي سڪيا اندر تي محدود رکيو وڃي. ڪيترا ۽ ڪئي
ڪئي، پنهنجي خيالات جو ۽ اظهار اچي نه وڃي، ته ڪجهه باقي ”هندي“ سان ۽ روح
رهائڻ ۽ سوال جواب آيل آهي. هي پستڪ لکندي، شروعات ۾ ته ڪافي تڪڪ پريشاني
پئي معلوم ٿي، پر پوءِ آهستي آهستي، همت آخر اچڻ لڳي، تان جو پڇي پاڳي جي
شروع ٿيڻ وقت، جڏهن ته ڪا اڙچڻ شڪتي، اسان ۽ امنگ ڦوڪي رهي هئي. ٿي سگهي
ٿو، ته اهي ۽ مهڙيون من جو راهڪ هجي، اگرچ هر شيءِ مدوڪاما پنيان، مالڪ جي ڪڙ
مابل رهي ٿي، جنهن جا اشارا انهيءَ اندر ۽ اڻڏا وهندا آهن.

جي پالڪ، هي پستڪ حڪون اُدبي ۽ علمي اوڻاين نظر انداز ڪري، رڳو ڏنـل
هدايتون جنهن سان هدايتدا، ته اوس انهيءَ جي انهولي پائيندا. ڪرامت صاحب جـو
انڪل الرن حصو، چولا وچن جي صورت ۾، گويا عطر ٿلي مان نچوڙيل عرق مثل، جي
انتخاب اندر آيل آهي. انهيءَ اختصار جو بالترتيب پاٺ، سڪ ۽ شرڌا سان ڏيان، ايمان
۽ اورچائيءَ سان عمل، آدرشت شڪتي پيدا ڪري سگهي ٿو، مقابلي پراڻو پرائل ڪري
سگهي ٿو، آتمڪ آنتي آڻي سگهي ٿو ۽ ايشور جي آلهيتي ۽ ڪرائي سگهي ٿو. ڪرامت صاحب
رچيندي، صاحب خرد لها الرسيد اخش لسلي ڏني آهي. باقي روحاني رواني ۽ رفتار
اندر ۽ بلنديءَ پياس ۽ پرستا جو مدار آهي، سادڪ جي ادم ۽ اورچائيءَ تي. سڪ ۽
صدق ٿي، رکيءَ ۽ سرليءَ ٿي، مُقدر ۽ منظور نظر ٿي. اڏيا سڀئي سادڪ، پر ڪي اڄ ته
ڪي، سڀان. سادڪن جي سڏڙا ۾ ڪو شڪ ٿي ڪونه آهي. ايمان جي امداديءَ ۽ ڪا
اُڏ ٿي ڪاڻ آهي. صبر ۽ صداقت هي صبح جي صدارت، صاحب باقي اچي ڪري ٿو.

انهيءَ پاڙ ۽ پاولا سان، هيءُ پستڪ پيش ڪريان ٿو. اُچائيءَ جي اوڻاين ۽ غلطين
لاءِ، ڪميا گهران ٿو. هي پستڪ پڙهڻ ۽ پرجهڻ پڇاڻا، جي ڪنهن ڪ پالڪ جـي حيـاتي ۾
ڦاڦاٽ ٿيو آيو، سمجهندس من مراد ۽ موزون ٿيو، ڪيس آتم گيان جي جهلڪ آئي يا ڪيس
انهيءَ لعمعه اتسوب ٿي، ته هيءُ هندرهن سالن جي پرسعد ۽ پرام جو پرورهيو، ڪل ٿاب
ٿئي ڍڪندو، حڪم حاڪم جو ٿيندو، پر شايد لباڙ هندي جي پڇي لڳندي!

جي. جي. ڪرم
(هندو)

۱، فيبروري ۱۹۱۳ع.

پر قصور نہ پريس جو آهي ۽ نہ ڇاپيندڙ جو. ڪم اڻانگو هو. پريس ۽ ڇاپيندڙ جي وچ ۾ وڏو مفاصلو هو. خير، هاڻي پلناءَ ۾ ڇپيو ويو آهي. پاٺڪ ڪرپا ڪري، اُنهيءَ موجب درستيون ڪن ۽ پوءِ تسي پڙهڻ شروع ڪن. پنڪچوئيشن (اوقاف ۽ اعراب) جي لحاظ کان، مضمون ۾ انداز کان مٿي ڪاماڻون ڏنل آهن. مقصد اِهو آهي تہ پڙهڻ مهل، پورو هندن تي اهڻ يا ساهہ کڻڻ ۾ سولائي ٿئي. باقي ڪميءَ پيشيءَ لاءِ معافيءَ طلب آهيان.

هن پستڪ لکندي، اڳيان پورا ڪل ٢٥ پاڳا، تمام ڪارگر ثابت ٿيا. ٢٦٨ ويچارن جي يادداشت ڪي، ڪافي گڏ مِس ڪري، ١٣٩ ويچارن يا پوڙن جي نئين يادداشت تيار ڪيم، ۽ روحاني منزلن يا ڏاڪن ۾ وراهسنت ڪري، هڪ هڪ تسي الڳ ٽيڪا لکيم. اُنهن ١٣٩ ويچارن مان ٦١ ويچار، ٽيڪا سميت، پهرئين پاڳي ۾ درج ٿيل آهن. باقي ٧٨ اسم ٻئي پاڳي ۾ شايع ٿيل آهن. پهرئين پاڳي جو نالو آهي ”من جي اوت“ ۽ ٻئي پاڳي جو نالو آهي ”من جي موت“. پهريون پاڳو، زندگيءَ جو اهو پهلو ٿو ڏيکاري، جنهن ۾ من، سنسار سان سوچيل آهي، وڪارن ۾ وچڙيل آهي، ڏکيءَ ۽ ڏيهدن جي دامن ۾ آهي. موهہ جي قندي ۾ ڦاسي، پرڪرتيءَ ۽ پرش بسبت اگياني آهي. پرڪرتيءَ جــي مايا جي اثر هيٺ، اوديا ۾ آهي ۽ پرشوتم کان اڻڄاڻ آهي. اِها آهي من جي آنڌي. آئي نہ اونده اندوڪار ڪري ڇڏي، سُدبُد وڃائي ڇڏي، جيون جي ستيا ناس ڪري ڇڏي. ٻئي پاڳي جو تعلق آهي ڪايا ڪلپ سان، نرمان ٿيڻيءَ سان، آتم جوت جي پرڪاش سان جنهن بعد، جيو نريشٽ ۽ اڇيت اوستا ۾ اچي، ڪنول گل جيان، سنسار ۾ نرليپ رهي ٿو. وڪارن ۽ اوگڻن کان آجو ٿئي، ڏکي ۽ ڏيهدن کان دور رهي، لمي، رجي ۽ ستي جــي تنهي گڻن کان پار لنگهي، جيو تُريا اوستا جي چوٿين پد تي پهچي ٿو. اُتين ش بسبت اگيان ۽ پرشوتم بسبت اوديا، دور ٿئي ٿي ۽ اِها معلوميت ملي ٿي، تہ پرڪرتي ۽ پرش ٻئي پرشوتم جي پيداش آهن. آتان نڪرن ٿا ۽ اُنهيءَ سمايت ٿين ٿا. اِها آهي ”من جي موت“. جيئن ڇوليون موت کائي، درياءَ سان ملي هڪ ٿي وينديون آهن، تيئن سادڪ بہ سائينءَ سان ملي، هڪ ٿي وڃي ٿـو. ”اوت“ ۽ ”موت“ جي وچ ۾، ڪيئن آزمائشون اچن ٿيون، انيڪ آزموداپرانڄڻ ٿا، تن جو بہ ڪجهہ ذڪر ٻنهي پاڳن ۾ ڏنل آهي.

گرواڻيءَ تي، ڪيئن سنڌي ڪتاب اڳئي ڇپيل آهن اُنهيءَ اُلهہ اُدبي خزاني موجود هئڻ جــي باوجود بہ، هيءَ پستڪ لکيو ويو آهي، جو نہ گرلت صاحب جــي ويچار وار مطالع ۽ تفتيش، هن نموني ۾ اڃي ٿيل ڪانہ آهي. سنڌي ٻوليءَ ۾، هن قسم جي کوجنا، منهنجي علم موجب، پهريون ئي دعوڪئي ويئي آهي. اُنهيءَ ڪري، اُميد آهي تہ پاٺڪن کي هيءَ پستڪ پسند پوندو. ڏاڍي چاهنا هيم، تہ هن پستڪ ۾، شاهہ صاحب جي رسالي مان ۽ سامي صاحب جي سلوڪن مان، ڪي مکيہ ۽ نصيحت آميز دوها پيش ڪريان، تــہ

هوئي ضروري ڪتاب پڙهڻ جي، پسا گهر کان اندر ٻاهر سنڌيءَ ۾ ڳالهائڻ ڪرڻ جي،
سان سنڌيءَ ٻوليءَ کان هو ته گهڻي قدر غير واقف رهيا وار آهيان. اڪثر ڪري،
هيڪي ٻڌان ٿا لکان، سو سڀ انگريزي ٻوليءَ ۾. اها شرمناڪ ڳالهه آهي پر حقيقت
آهي. ٻچاءَ ۾ دراصل هي ليکا کان ته ورحلو ڪيم، ته اهو ڪم سنڌي ٻوليءَ ۾ هٿ ۾ ڪندس،
جاهي واڪرڻ؛ هڙ واسطيءَ جڙن اڳ ٻڌڻ چوڪون يا آدي اوٺاڻن رهيا ته وڃن.
آهي هاڻ سنڌي هڙچندي، ٻئي پاسي منهنجي اڳياڻيءَ ۽ جاڻلوٽي تان لڪان، ته من انهن
ڪم وڌيڪ ٻرابان. ائيءَ طرح هن پستڪ جي رنا ۽ رچنا جو جنم ٿيو.

هڙعس سوڙرو گرنت صاحب، وچن وار ۽ ويچار وار لکيي چڪو، ته انڪل ڏهه
هزار وڏا پيا ترهي وٺا، جي ۲۵ ڀاڱن ۾ وراتيل آهن. لکڻ ۾ ته ڏهه سال کن لڳي ويا.
ڀاڱ ڪي اهي ۲۵ پستڪ، پسد ته پيا ٿيون، پر ڇپائي ڪير ۽ ڪيئن؟ حرج جو تخمينو، هڪ
لک روپين کان ته وڌي ويو. مان ڀاڱ ته پري رهيس، پر ايترو حرچ، ڪهڙن همدردن ۽
ادارن جي پساءَ يا ڪنهن دلچسپ سماڄڪ سنستا لاءِ ته ڪرڻ سولو نه هو. اڄ ڪالهه،
سنڌي ڪتابن جي لکڻ لاءِ ته مشڪل ئي ڪا ٻيو ٻوي. سو ايتري گهڻي ڪير ميهي
سگهندو؟ آخر پنجابي يونيورسٽيءَ جي وائيس چانسيلر صاحب، سردار ڪرپال سنگهه
نارنگ جي صلاح سان، اهو فيصلو ٿيو، ته گرنٿ صاحب جا سڀ نه، پر فقط چونڊ وچن،
منهنجي ٽيڪا سميت، وري ويچار وار لکيا وڃن، جيئن سوڙرو مصوڙن، انڪل هڪ هزار
صفحن جي اندر اچي وڃن، ته پوءِ ڇپائڻ جو پربند، يونيورسٽيءَ لاءِ شايد ممڪن ٿي
سگهي. اهيءَ فيصلي پٽاندڙ، وري اهو ڪم شروع ڪيم ڏيڍ سال جي عرصي کان پوءِ
۱۹۶۹ع ۾ هيءَ هٿ لکيل انتخاب، ان ڀاڱن ۾ وراتيل، سري گورو نانڪ ديو جي ۵۰۰
ساليائي جنم ڏينهن تي، وچي راس ٿيو. اها منهنجي مالڪ جي مهر هئي مٺيا آهي. نه ته نه
مان ڪيا جوڳ ڪتاب لکڻ جي لائق مان؟ هن ڏس ۾ هيءَ منهنجي پهرين ڪوشش آهي.

۱۹۷۰ع ۾ پنجابي يونيورسٽيءَ، هن پستڪ ڇپائڻ جي رٿ منظور ڪئي. ڇپائيءَ
جو ٺيڪو، سنڌو پرنٽنگ پريس، احمد، کي ڏنو ويو. ڇپائيءَ جو ڪم فيبروري ۱۹۷۲ع ۾
سمپورن ٿيو. وڏا شڪرانا آهن ڀاري پرڀوءَ جا، جنهن جي حڪم سان، هي پستڪ ڪسي
انداز جي برابر ملي. شڪرانا آهن پنجابي يونيورسٽيءَ ۽ وائيس چانسيلر، ڪرپال سنگهه
صاحب جا، جو هي پستڪ کي، ڇپائيءَ جي حرچ جي امداد ملي. شڪرانا آهن سنڌو
پرنٽنگ پريس ۽ منيجر، شري ڪنهيالال ڪرنا جا، جو هيءَ پستڪ، بالڪل واجبي اگهن ۾ جهٽ
تيار ڪيو آهي. شڪرانا آهن انهن سڀني سڄڻن جا، جن جون شڀ ڀاونائون، هن پستڪ ۾
شامل آهن. شڪرانا آهن، منهنجي ڌرم پتنيءَ سيتا ديويءَ جا، جنهن ڇپائيءَ جي دوران،
۽ هڪ هڪ صفحي، وائي پڙهندي نظر ماني ڪئي آهي. ڀاڳن ته ٻيا ته رهيا ويهي آهن.

گرو گرنٿ صاحب جي پڙهڻ ۽ ٻڌڻ جو به موقعو مليو، وڏي ڳالهه هوندي، ڪيئين ڪتاب ۽ ڌرمي شاستر پڙهيا هوندم، جن ۾ روحاني سکيائون سولي نموني ۾ سمجهايل آهن ۽ سنتن جي ساکين ۾ به سليل آهن. انهن پڙهندي، دل ۽ دماغ کي راحت ايندي اٿم ۽ من کي ڪجهه شانتي به ملندي اٿم. پر من جي جاڳرتا جي اڃا تائين، يا چت جي سرتي جي ٻوري ڪٿي لڳيل ني، ته رڳو تڏهين، جڏهين گرو گرنٿ صاحب جو پاٺ ڪريان. سڀني مذهبن جي پستڪن جا به ڪجهه ڪجهه ورق ورايا اٿم ۽ اڃا ورائيان پيو، پر جيئن سمسر ستائي، پرم پيالي يا تڪليف تنگ ڪري، ته ڊوڙي وڃان گرنٿ صاحب جي گود ۾، جيئن ٻار وڃي ماءُ جي هنج ۾ لڪندو آهي. شايد انهيءَ جو سبب اهو آهي، ته منهنجي اڳي، اهڙي روشن نه ٿي آهي ۽ چيتن ڌارا اهڙي سجيت نه ٿي آهي، جو پيهي ڏسان، ٻاريڪ ۽ مختلف آتمڪ پد، جن ڌرمي شاسترن ڏسيا، پوري طرح پرکي سگهان. گرنٿ صاحب جي سکيا، اهڙي ته سولي ۽ سڌي سنواٽي آهي، جا من ۾ جلدي جلوو ٿي جاڳائيم ۽ تن کي تسو ٿي ڏنيم. سنسڪرت ۽ هنديءَ جي اڻواقفيت سبب به، ٻين شاسترن مان پورو لاڀ پرائي ڪونه سگهيو آهيان. انهن ته اڃا اڌ ئي ٿي پيا هجي، وينو ٽولنيون ٽڪيان.

گذريل ۱۰-۱۵ سالن ۾، منهنجي جيون ۾ ڪي اهڙا واقعا ٿي گذريا آهن، جن اسا- مونکي گرنٿ صاحب ڏانهن وڌيڪ مائل ڪيو آهي. جيئن ور ور پڙهان ٿو، تيئن نيون نيون نصيحتون درپيش اچن ٿيون ۽ نوان نوان نظارا نظر اچن ٿا. انهن پيو سمجهان، ته گرنٿ صاحب، هڪ هڪ اکر ۽ اکٽ خزانو آهي، اڻ ماپ بدارت آهي، ايڏو جو ٻڌ آهي. ڪو ٻارڪو ٽوٻو هجي، جو ٽٻيون ڏئي، هن هيراڻ مان ماڻڪ ڪڍي. چوطرف پکڙيا پيا آهن ۽ چمڪن پيا، پر ڪو سچو سالڪ هجي، سڪ ۽ شناخت وارو هجي، ته نوراني نظر جي نوازش ٿيس. پوءِ ايچاٽ ٿيندس ته پراپتي به ملندس. گرنٿ صاحب جي نظر ڪندي، واڻي وار يا سرواڻ آهي، جنهن ۾ بيشمار ويچار ڌارائون وهن پيون. منهنجي ناقص عقل آهر، انهن مڙني ويچارن ۽ هدايتن جي وچور ڪئي اٿم، ته ۲۶۸ اسمن جي يادداشت تيار ٿي پئي. پوءِ انهن ويچارن کي پنهنجي پنهنجي مطابق، روحاني منزلن ۾ ورهايم. آخرين اهو خيال آيو ته ڇو نه گرنٿ صاحب جي سموري پاٺي، وري سرواڻ بدران، ويچار وار ورهائي لکان. انهن لکندي، جي اهڙا وچن اچن، جن مان هڪ کان وڌيڪ معنائون يا نصيحتون نڪري سگهنديون هجن، ته اهي وچن هر هڪ ويچار هيٺ، جدا جدا به شايع ڪيا وڃن، جيئن سڄي گرنٿ صاحب جي هر هڪ تُڪ، واڻي وار بدران، ويچار وار وري لکي وڃي.

هاڻي سوال اٿيو، ته انهيءَ ترتيب موجب، ويچار وار گرنٿ صاحب، ڪهڙيءَ ٻوليءَ ۾ لکان؟ مون کي شرم ۽ افسوس سان ظاهر ڪرڻو ٿو پئي، ته منهنجو مادري ٻوليءَ جو مطالعو، چاهه ۽ عزت هوندي به، بلڪل اڻپورو ۽ اڌورو رهجي ويو آهي. سواءِ ڪن

مهاڳ جا ٻه اکر

مهاڳ ۾ جا لکان ۽ ڪٿان شروعات ڪريان؟ نه ٿيءِ پستڪ ڪڏهن شروع ٿيو، يا اِن جي رٿا ۽ رچنا دل ۾ ڪڏهين داخل ٿي، يا اِن لاءِ آرزو ۽ اُمنگ ڪڏهن اُٿيون ٿيا؟ اِهو سوال ٿي سرچ ڪندي، منهنجا ويچار وڃي اُتي، مٽڙيءَ ڏاڍيءَ ڏاهن، سڳوري سرڳواسي گنگا ديوي، ديوان آسُودومل ڪرمچندانيءَ جي ڌرمپتنيءَ ڏاهن، جنهن منهنجي گورواڻيءَ سان، اسڪول ۾ ٿي واقفيت ڪرائي ڇڏي. گنگا ديوي، شاهوڪاري گهر ۾ پيدا ٿي ۽ شاهوڪاري گهر ۾ پرڻي. وڏگهراڻي هئي ۽ شڪل ۾ ڀلي هئي. پر قسمت ڪسي هيس. ۱۴ ورهين جي ڄمار ۾، ٻارنهن ورهن کان پوءِ، ڏهاڳ لڳس. اڳين دنيا ڪنڌ ۾ ختم ٿي وئي. اُنهيءَ سمي جي سماجڪ اوٽاين سببان، پنهنجو ايام ڪوڙ پس، چاهي پيڪو چاهي ساهرو، اُنهن هئي، محصُور هئي. سهٽي، سماجڪي ۽ ساڳيٽي هئي. صُورت ۽ سيرت جي ڪمي ڪانه هيس، باقي ڪمي هيس قسمت ۾. سو ڏاڍا ڏک ڏاڪڙا ڏٺائين. سندس ڏک ۽ درد جي دلسوز ڪهاڻيءَ جو، هن پستڪ سان ڪو سڌو واسطو ڪونه آهي، پر اُهو اُلسڌو لاڳاپو ضرور آهي، نه جڏهين هُنجا سات سهارا سڀ ٽُٽي ويا، ڪڏهين به هن همت نه هاري. ايشور جي اوٽ ورتي، هن دڻگي دنيا ۽ بيدرد زماني جو، اڪيلي سر سامهون ڪيائون. ٻرندڙ ڪاٺ هئي پر من جي سوجهي سالم هيس. ڪافي گورواڻي ياد هوس، جا ڪٺ ليس، وائي ورتي پڙهندي هئي. سکيا جي سار ٿي سوچيندي هئي ۽ اُهڙا شڪتيءَ آهر عمل ڪندي هئي. اوکيءَ اهنج ۾ ۽ حرف شڪري ۾ به، سندس وشواس اڏول، من مضبوط ۽ ارادو مستحڪم رهندو هوس. منهنجو اُنيڪ ڀيرا ڏٺا. دل دريا هيس. گنگا ميا جو روپ هئي. گهر ۾ جي هڪ روٽي هوندي هيس، نه اُنهيءَ جي به ونڊ ورهاست ڪندي هئي. ٻاڙي جا ٻچڙا ۽ پسُون به ٽُڪر ۾ اچيندي هئي، پيو پاڻ ڪنس هڪ گرهه به اشو ۽ نه ٿي. اُنهن ورتا رکندي هئي، شڪر مناٽيندي هئي. آخر پل سان اٺو وڃي ڪٿون پند ٿي پوندي. اُهوئي ٿي پايان ۽ ٿي اڀر ورتو پوڻ لاءِ ڇڏي وئي، نه من کو ڄاڻي ڪٿو ڪماڻي، نه من سندس اجرل مشعال چمڪندي رهي.

مان اُنهيءَ پرائي ڪلاس ۾ پڙهندي هوس، نه هو لکي جب صاحب ياد ڪرايائين. آهستي آهستي گورواڻيءَ کان وڏيڪ واقف ڪرايائين. مطالع ڪرائيندي، معني به سمجهائيندي ٿي هئي. اُپديش نراڙن آکاڻيون ۽ پهاڪا پڙهائيندي هئي. ٻه منهنجو من لڳندو ٿي هئو. سندس هدايت جي پوري جي ڪمي نه هئي، نه بلڪل پيدلي. پر هن جي اوروپالي اٿڙي نه آڪت هئي، جو ليمت چاهه جاڳير، طلب لداراو ۽ وشواس وڌايو. سري

FOREWORD

It was in September 1967, that Shri J. J. Karam, then Deputy Secretary to the Government of India, Ministry of Information and Broadcasting, New Delhi, first brought to my notice, his works in Sindhi, on Sri Guru Granth Sahib. They comprised 25 Volumes of manuscript, covering about 10,000 sheets. While I am fully aware of the deep devotion of the Sindhi community to the Granth Sahib, and also of the vast literature already brought out in Sindhi on "Gurbani", I was very much impressed by the volume and contents of Shri Karam's works, accomplished after years of dedicated study and stupendous amount of the labour of love. Emotionally, I was keen to have them printed, but thought that the finances would prove to be a stumbling block. So I advised Shri Karam to produce a condensed version, reflecting say about 10% of his original works. I am happy that he accepted my advice and brought out a compendious version of Sri Guru Granth Sahib, in Sindhi (Arabic script), which has now been published by Sri Guru Granth Sahib Studies Department of the Punjabi University, Patiala.

The book comprises 1,002 pages, 632 of which contain copious excerpts from the text, covering in all, more than one-eighth of the Holy Granth. The text thus reproduced, not only indicates the context or the source of each verse, but it also gives simple meaning in Sindhi, of every difficult Punjabi word occurring in the text. The remaining 370 pages constitute the commendable commentary by Shri Karam, in which numerous thoughtful and thought-provoking points have been made out, for the readers' benefit.

The book is divided in two parts, each consisting of eight Chapters. The first part deals with the mind in ignorance rather "Divine discontent"; whereas the second part pertains to the mind that has attained "Sahj" or Divine Bliss. In conformity with the teachings of Granth Sahib, Shri Karam has explained in lucid and refreshing style, the inhibitions, hesitations and struggles of the restless mind, on its onward march of evolutionary process, from darkness to enlightenment, leading to the final stage of God-realisation.

A special feature of this book is that the Holy text has been re-arranged thought-wise, and the thoughts then arranged in a sort of sequence of the Seeker's spiritual progress, from one step to another. This is followed by separate commentaries, on a group of allied thoughts or steps. Such rearrangement and elucidation has no doubt involved extensive study and intensive research, which pattern has, to our knowledge, been fashioned out only for the first time, at least in the Sindhi language. I am sure, this volume will form a valuable addition to the rich treasure of "*Gurbani*", *already* available in the Sindhi language.

I trust that this book will commend itself to the Sindhi community in general, and in particular, to the very large number of those Sindhi brothers whose faith in and devotion to the teachings of Sikh Gurus, is no less firm and strong than that of the Sikh community itself. The book gives a bird's eye view of the important and well selected verses, on each lofty thought or ideal as enunciated in the Holy Granth, with elaborate explanations thereon. Depending upon the interest evinced by the Sindhi community, this book can go into further editions in future, and also pave way for the eventual publication of all the works of Shri J. J. Karam, on this subject, which he has been generous enough to hand over to the Punjabi University, free of charge.

Punjabi University,
Patiala,
December, 1, 1971

Kirpal Singh Narang
Vice - Chancellor

سڪ ۽ شرڌا سان،

مان هِن پستڪ جا ٻئي ڀاڱا،

آرپيان ٿو،

پنهنجيءَ پياريءَ ڌرمپتنيءَ

سونورنيءَ سيتان ديويءَ

کي، جا صبر ۽ حليمائيءَ

جي هدايتن سان،

منهنجي اُجڙ من کي

آباد ڪرڻ جي، هروقت

پئي ڪوشش ڪندي آهي.

پنوڙيءَ جي فهرست

Punjabi University, Patiala

Guru Nanak Quincentenary Celebration Series

SRI GURU GRANTH SAHIB JE SIKHIA-JO-SAAR

(IN SINDHI)

by

J. J. KARAM
42/6, Patel Nagar (East)
New Delhi, 8
(Telephone No. 581302)

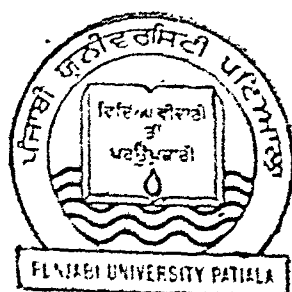
March 1972

First Edition • 1000 Copies

Published by Prof Gurcharan Singh, M A, P E S (I), Registrar, Punjabi University, Patiala and Printed at Sunder Printing Press, Kaiserganj, Ajmer, by Shri Mellaram M Vaswani

سِري گُرُو گِرنٿ صاحب
جي
سِکيا جو سارُ

جي- جي- کرمؔ
(بندو)

سري گورو نانڪ ديوجي

سري گُرُو گِرنٿ صاحب

جي

سِکيا جو سارُ